

श्रीजैनज्ञास्कारोदय प्रिन्टिंग प्रेस
(जामनगर)

પસ્તાવના

સુદ્ધ જનો! આ લોકપ્રકાશ નામના મહાન્ પ્રથનો પ-
હેલો જાગ 'દ્રવ્યલોકપ્રકાશ' ગુજરાતી જાપાતરસહિત આ
પસ્તાવેયોની સમક્ષ મૂકતા અમોને અતિ દર્પ ધાય છે આ
જૈનશાસ્ત્રોના ડ્રવ્યાનુયોગસવધિ અતિ ઉત્તમ પ્રથ આપણા પ-
ત્રમપૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી શ્રીવિનયવિજયજી મહારાજે રચેલો છે,
અનેક આગમો અને જૈનશાસ્ત્રોનું મનન કરી તેઝમા રહેલ
અતિ ઉમદા પ્રકારના અને જૈનશૈલીથી જરૂર જ્ઞાનનો આ
પ્રથમા તે મહાન્ પુરુષે સમાવેશ કરેલો છે, જે વાચવાથી અ-
નેક જીવ-જીવોને જૈનધર્મસવધિ ઉત્તમ જ્ઞાન થવા સત્ત્વ છે,
તેટલામાટે તેનું ગુજરાતી જાપાતર કરી ઠાપી બહાર પાડવા-
મા આવેલ છે

સાપ્રત સમયમા ડ્રવ્યાનુયોગના પ્રથો બહુ ન્યૂન બહાર
પહેલા દોવાથી અમો આ મહાન્ પ્રથ ધનતી કાલજીપૂર્વક
મૂલ સાથે ગુજરાતી જાપાતર કરી ઠાપી બહાર પાડ્યો છે

આ લોકપ્રકાશ પ્રથના ડ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, અને જાવ,
પ્રમ ચાર વિજાગો કર્તાણ કરેલા છે, તેમા આ ડ્રવ્યલોકપ્ર-
કાશ જાપાતરમહિતની પહેલી આશુતિ સવત્ ૧૯૬૧ મા બહાર
ગાહેલ, તે સ્વાસ થતા આ વીજી આશુતિ બહાર પાડવાનો
સગ પ્રાપ્ત થયો છે, તેજ આ પ્રથની ઉપયોગિતા સિદ્ધ કરે છે

દ્વેષલોકપ્રકાશના બે પરિષ્કેદ જાપાતરસહિત અમે બહાર
પાહેલા છે, તેના ત્રીજો પરિષ્કેદ હવે બાકી છે, તે સપૂર્ણ થયે
દ્વેષલોકપ્રકાશ જાપાતરસહિત સપૂર્ણ થશે ત્યારવાદ કાલ

(૨)

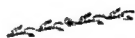
પ્રતે જાવલોકપ્રકાશ જાપાતરસહિત ઠાપવાનો ફરાદો છે ત-
યા આલો સપૂર્ણ લોકપ્રકાશ મૂલ અમારા તરફથી વહાર
પાનવામા આવેલ છે

આ ગ્રંથનો વિષય અતિ કઠિન અને સૂક્ષ્મવિચારોથી તે
મ જૈનશૈલીથી જરૂર હોયથી તેના જાપાતરમાં મતિમદપ-
ણથી અથવા પ્રમાદથી જે કશ્ સ્વલના થઈ હોય તે સજ્જનો
સુધારીને વાચશે, તથા તે સ્વલનામાટે ક્ષમા કરશે, એવી
આશા છે કારણકે—

ગમ્ભીર. સ્વલન કાપિ । જવત્યેય પ્રમાદત. ॥

દસંતિ હુર્જનાસ્તત્ર । સમાદ્યતિ સજ્જના ॥ ૧ ॥

હા 'પ્રસિદ્ધકર્તા

अनुक्रमणिका

प्रथम सर्ग

विषय

७

मगवापरण

१

गुरुपुत्रि

२

अगुप्तु प्रमाण

३

उत्तरेभागतनु मग्य

४

परमाणु ३२२५

५

प्रमाणितुनं दायव

६

आयसागुप्तु ३२२५

७

घाटीरन्नादिव न मायधाना अगुप्तु ३२२५

८

गुरुपुत्र, प्रत्येकत तथा प्रमाण ३२२५

९

अवर्गन्याउनी माया

१०

नामदागदिपि

११

राजदाव नं मान

१२

परमाणु तथा मायरावमनं प्रमाण

१३

मायरावमायपमायमनं प्रमाण

१४

गुरुम अगुप्तुमायमनं ३२२५

१५

गुरुमा अगुप्तु मायरावमनं ३२२५

१६

मायराव अगुप्तुमायमनं प्रमाण

१७

मायराव अगुप्तुमायमनं ३२२५

१८

मायरावमायमनं ३२२५

१९

मायरावमायमनं ३२२५

२०

मायरावमायमनं ३२२५

२१

त्रिपय

७८

अनवस्थितआदिक पालाउनु स्वरूप

, ७९

जघन्ययुक्त असंख्यातादिकनु मान

३५

असंख्याताआदिकमाटे कर्मग्रथनो मत

३६

द्वितीय सर्ग

द्रव्य, क्षेत्र, काल अने चापथी लोकनु स्वरूप

४४

ठ द्रव्योना नामो

४६

धर्मास्तिकायनु स्वरूप

४७

अधर्मास्तिकायनु लक्षण

४८

आकाशास्तिकायनु लक्षण

४९

अलोकाकाशनी मोटाअनु दृष्टात

४९

स्कधनु स्वरूप

५४

प्रदेशनु स्वरूप

५४

जीवास्तिकायनु लक्षण

५५

सिद्ध अने ससारी जीवोनु वर्णन

५६

सिद्धना जीवोनु विशेष स्वरूप

५९

जीवने निकलवाना पाच मार्गों

६३

एकसमये केटला सिद्धे?

६४

सिद्धोनी अवगाहना

६६

सिद्धोना आतराउनु वर्णन

७४

सिद्धोना सुखमाटेनु दृष्टात

७७

तृतीय सर्ग

सारुत्रीश छारोना नामो

७९

विषय

पृष्ठ

कृष्णादिक लेश्याञ्जनी स्थिति	१४७
लेश्याञ्जना अक्षिप्रायोनु दृष्टात	१५५
दिशिञ्चिह्नहारनु स्वरूप	१५९
संघयणोनु वर्णन	१६२
कपायोनु स्वरूप	१६५
सङ्काछार	१७१
पाच ऽन्दिउ	१७७
मङ्गीछार	२०३
खिगछार	२०५
ग्रन्थिनु स्वरूप	२०७
उपगमयादिक सम्यक्त्वनु व्याख्यान	२१३
अर्थापमदादिकनु लक्षण	२३७
थोत्पातिकीयादिक बुद्धिउनु स्वरूप	२४४
मत्तिथ्यादिक ज्ञानो	२४७
अदर जाननी क्षिपीउ	२५०
अगोपागादिक	२५४
ग्रन्थ प्रसङ्गना अज्ञानोनु स्वरूप	२७१
मत्तिथ्यादिक ज्ञानना विषया	२७३
इन्द्रियप्रत्यक्ष अने नादन्द्रियप्रत्यक्षनु स्वरूप	२८६
ज्ञानना आतग	२९९
स्वप्नाय अने व यायान मरण	३००
दर्शननु मरण	३०८

विषय

१८ चक्षुदर्शनयादिकनु काळमान

१९ सघातपरिशाटनु लक्षण

२० गतिनु स्वरूप

२१ चौद गुणवाणा

२२ उपशमादिक श्रेणि

२३ सकरण अकरण योग

गुणस्थानोनु काळमान

पदर योगो

जापा अने वचनयोगनो तफावत

लघु अल्पावद्दोत

चतुर्थ सर्ग

जीवोना जेदोनु वर्णन

ग्रस थावरोनु स्वरूप

निगोदनु व्याख्यान

मेश्यायादिक द्वारो

पंचम सर्ग

बादर ण्केंद्रिउनु वर्णन

पृथ्वीकाययादिक पायोना जेदो

वनस्पतिबायनु सात्मवपणु

धीजनी वे प्रकारनी अवस्था

सामान्यधी साधारणवनस्पतिनु लक्षण

प्रायेस वनस्पतिबायनु स्वरूप

पृष्ठ

३३२

३१६

३१०

३२४

३३०

३४६

३५४

३५०

३६६

३७०

३७०

३७५

३७३

४०३

४१२

४१४

४२०

४२२

४२१

४२६

विषय

पृष्ठ

वृक्षोऽनु असंरयाता प्रत्येकजीवोवाळागणु .	४३६
गुह्यादिकनु स्वरूप	४३७
वृक्षोऽना त्रण प्रकार	४४१
पुष्पोऽना मुरय वे जेद	४४२
पर्वग अने तृणोमा विशेष	४४३
वनस्पतिना सुगंधवाळा अगजेदो	४४५
अढारजार वनस्पतिनी गणना	४४७
पृथ्वीकायिकोऽना स्थानो	४४७
अष्कायना स्थानो	४४९
अम्निकायना स्थानो	४५०
वायुवायना स्थानो	४५३
प्रत्येक अने साधारणवनस्पतिजना स्थानो	४५३
एकेंद्रिआदिनी कुलकोमीउं	४५९
पृथ्वीकायथादिनी उत्कृष्ट अने जघन्यस्थिति	४६०
शरीरनी आकृतिउं तथा प्रमाण	४६५
अवगाहनार्जनु निरूपण	४७१
जीवोनी गति तथा स्थिति	४७५

षष्ठ सर्ग

त्रिकर्षेन्द्रिय जीवोना जेदो तथा स्थानो जेदे	४७९
पंचेन्द्रिय जीवोनु वर्णन	५०१

सप्तम सर्ग

ममृर्त्रिम मनुष्याना स्थान विंगर	५२६
----------------------------------	-----

विषय

१	गर्जज मनुष्योना प्रकारो	५३०
१	म्लेछोनी उल्लखाण	५३०
१	शुद्धिप्राप्त आर्यो	५३१
१	कादर्पिक आदिना लक्षण	५४०
१	देवोना प्रकार	५५३
१	जघनपतिर्जना जेद	५५३
१	परधामीर्जना काम	५५४
१	व्यतरोनी जातो	५५७
१	ज्योतिषी देवोना प्रकार	५६२
१	वैमानिक देवोना जेद	५६३
१	देवोना स्थानद्वार वगेरे	५६५
१	नारकलोकनु निरूपण	५७२
१	उत्कृष्ट अणु जघन्य आयुनी चोत्तरी	५७७
१	जवसवेधोना कालमाननो निश्चय	६००
१	जीवना अणुजेदोनो मोटो अल्पावोदित	६०५
१	व्यादिकथी जीवास्तिकायना पाच प्रकार	६१०
१	सर्ववधना मूलजेदथी चार तथा उत्तरजेदथी	६१२
१	जावन हेतुज	६१५
१	जावना मुग्य तथा अवातर प्रकारो	

(૬)

વિષય	પૃષ્ઠ
કોણ કોણ કેવા કેવા કર્મો વાંધે છે?	૬૩
જ્ઞાનાવરણીયાદિકર્મોની ઉત્કૃષ્ટ તથા જઘન્ય સ્થિતિ	૬૩
કર્મોનો અવાધાકાલ	૬૩
કર્મનિપેકનુ લક્ષણ	૬૩
વૈતાલીશ પુણ્યપ્રકૃતિઝં અને વ્યાશી પાપકૃતિઝં	૬૩
ઘાતિકર્મો અને જવોપગ્રાહિકર્મોની ઝંઝાણ	૬૪
एकादशम सर्ग	
પુજ્જલોના અસ્તિકાયનુ સ્વરૂપ	૬૪
સ્કથ, દેશ, પ્રદેશ અને પરમાણુઝંનુ સ્વરૂપ	૬૪
પુજ્જલોનો દશપ્રકારનો પરિણામ	૬૪

॥ श्रीजिनाय नम ॥

॥ श्रीचारित्रविजयगुरुभ्यो नम ॥

(गुर्जरभाषातरसहित)
॥ श्रीउत्पलोकप्रकाश ॥
(द्वितीयावृत्ति)

मूत्रकर्ता-उपाध्यायजी श्रीविनयविजयजी महाराज

जापातरकर्ता तथा उपाधी प्रसिद्ध करनार,

परित आषक हीरालाल वि हसरज

(जामनगरवाला)

अथ जापातरकारस्य भगलाचरणरूपकाव्यो-श्रीशान्तिना-
थस्य नवाननेन्दु-नृयाङ्गनाना प्रमदाधिपृष्ये ॥ यत्रोदिते वै
परतीर्थनाथ-स्तेनाजिलाया प्रययुर्विनाशम् ॥ १ ॥ सत्यासत्यो
रुद्रुग्धोदककलविधिविद्धसराजात्मजेन । हीरालालेन जस्त्या
स्वपरहितकृते गुर्जरान्योरुमाचा ॥ अथो मुग्धप्रबोधप्रकटनस
वलो गुफ्यते न्याययुस्त्या । अथस्यास्येह चारित्रविजयगुरुत
सुप्रसादान्मनोज्ञ ॥ २ ॥

(૩)-

દ્ગુરુવિશ્વ-જીવાતુ વચનામૃત ॥ શ્રીહીરવિજય સૂરિ-મંદી
યસ્ય ગુરોર્ગુરુ ॥ ૬ ॥ શ્રીકીર્તિવિજયાન્ સૂતે । શ્રીકીર્તિવિજ-
યાન્નિધ ॥ શતક્રત્યોઽનુજૂતોઽય । મત્ર મ્યાદિષ્ટસિદ્ધિ ॥૭॥
અસ્તિ લોકસ્વરૂપ યન્નિધિપ્રકીર્ણ શ્રુતાબુધો ॥ પરોપકારિન્નિ
પૂર્વ । પન્નિતે પિન્નુચતેસ્મ તત્ ॥ ૮ ॥ તત્ સદ્વિષ્ય નિદ્ધિત-
માન્નાયે કરુણાદિન્નિ ॥ સમદૃષ્ટ્યાદિસૂત્રેષુ । શ્રુતિષ્ટાર્ય મિતા
કર ॥ ૯ ॥ સાગ્રતં ચ ક્રમાત્પ્રાય । પ્રાણિનો મદમેધસ ॥
અમુબોધમતસ્તેસ્તત્ । કવિત્વમિત્ત યાલ્લ ॥ ૧૦ ॥ તત્સત્કુ-
પકૃત્યેતન્ । મયા ત્રિચિદ્ધિતન્યતે ॥ કરુણોમ્યાદિકાવિન્ય-

જય પામે છે ॥ ૫ ॥ જગત્ના ગુરુ, અને જગત્ને જીવાકનારુ
ઠે વચનરૂપી અમૃત જેમનુ ણ્વા મારા ગુરુના ણ્ણ ગુરુ શ્રીહી
રવિજયસૂરિ જય પામો ? ॥ ૬ ॥ ' શ્રીકીર્તિવિજય ' નામ
નો મત્ર, લક્ષ્મી કીર્તિ અને વિજયને ઉત્પન્ન કરે છે, કે જે મ
ત્રને સેકનો વચ્ચે અનુજવેલો છે ણ્ણો તે ઇષ્ટસિદ્ધિ આપનારો
થાઈ ? ॥ ૭ ॥ શાસ્ત્રોરૂપી મમુદ્રમા લોકસંવધિ જે મ્પરુપ હુટ
હુટ (વર્ણવેલુ) છે, તેને પરોપકારી પન્નિતોળ ણ્ણત્ર ફરેલ છે,
॥ ૮ ॥ તેમાથી સદ્વેષીને કરુણાદિક આપ્તાંત્રદે સમદૃષ્ટીઆ
દિકા સૂત્રોમા દારવલ કર્યું છે, કે જે પરિમિત અદ્વતોયાલુ અ
ને ઘણા અર્થવાલુ છે ॥ ૯ ॥ અનુક્રમે દાલના વાલ્લમા પ્રાયે
કરીને પ્રાણિત મદવુદ્ધિવાલ્લા ઠ તેથી વાલ્લવોને જેમ વરિ
તાશક્તિ તેમ તેરને તે સ્વરૂપ સુલ્લ ઘોષ ધાય તેવુ નથી માટ
તેરના ઉપકારને અર્થે કરુણાક્ષિઆદિકનુ વરિનપણુ દર વ
રીને તે સ્વરૂપનો વધામતિ હુ વિધિત વિસ્તાર વર હુ ॥૧૦-

॥ પ્રથમ સર્ગ પ્રાગ્જ્યોતે ॥

— ૩૨ —

ૐનમ પરમાનન્દ-નિધાનાય મહર્ષિને ॥ ગરેશ્વરપુરોત્ત
સ-પાર્શ્વનાથાય તાયિને ॥ ૧ ॥ પિપર્તિ સર્વદા સર્વ-કામિતા
નિ સ્મૃતોઽપિ ય' ॥ સ કલ્પદુમજિત્પાશ્વો' । જૂયાત્પ્રાણિપ્રિય
કર ॥ ૨ ॥ પાર્શ્વક્રમનલા પાતુ । દીપ્તદીપ્રાકુરશ્રિય ॥ પ્લુ-
પ્તપ્ત્યૂહશલજ્ઞા । સર્વજ્ઞાવાવજ્ઞાસિન ॥ ૩ ॥ જયતિ વ્યજિ-
તાગેય-સ્તવોત્તમો'હ ॥ ગિર સુધાકિરસ્તીર્થ-કૃતામદ-
જુતદીપિકા ॥ ૪ ॥ રૂપાકટાક્ષનિક્ષેપ-નિપુણીકૃતસેવકા ॥
જક્તવ્યક્તસચિલી સા' । જયતિ શ્રુતદેવતા ॥ ૫ ॥ જીયાઙ્ગ-

અર્થ — પરમ આનન્દના નિધાનરૂપ, તેજસ્વી તથા ગરે-
શ્વર નામના નગરમા મુકુટસમાન અન્ને રક્ષણ કરનારા એવા
શ્રીપાર્શ્વનાથપ્રજુપ્રતે નમસ્કાર થાઉં? ॥ ૧ ॥ સ્મરણ કરવાથી
પણ જે હમેશા સર્વ ઇચ્છિતોને પૂરે છે એવા કલ્પવૃક્ષને જીતનારા
પાર્શ્વનાથપ્રજુ પ્રાણિર્તને હર્ષ કરનારા થાઉં? ॥ ૨ ॥ તેજસ્વી
દીપકના અકુરાસરગી શોજાગાઢા, નષ્ટ કરેલ છે વિઘ્નોરૂપી
પેતગીયાઉં જેમણે, તથા સર્વ પદાર્થોને પ્રકાશનારા એવા શ્રી
પાર્શ્વપ્રજુના ચરણના નસો (તમાકુ) રક્ષણ કરો? ॥ ૩ ॥ પ્ર-
ગટ કરેલ છે સર્વ પદાર્થો જેણે, અતરંગ અજ્ઞાનરૂપી અંધકા-
ર્ને નાશ કરનારી, અન્ને અમૃતને ઝરનારી, તથા અદ્વિત
વંતિગાઢી, ણરી તીર્થકરપ્રજુર્તની ઘાણીર્ત જય પામે છે ॥ ૪ ॥
અર્થથી પટાક્ષો નામવાથી નિપુણ કરેલ છે સેવકોને જેણી
૫, તથા જક્તોષ્તે પ્રગટરીતે મપિત્રીસરસી એવી તે શ્રુતદેવી

ध-सूरीशितुत्रिजयसिद्धमुनीशितुश्च ॥ १७ ॥

मानैरगुलयोजन-रज्जुना सागरस्य पट्यस्य ॥ सरयास
रयानतै-रुपयोगोऽस्तीदृ यदृजूयान् ॥ १७ ॥ तत प्रथमतस्ते
पा । न्यग्रह किंचिदुच्यते ॥ तत्राप्यादावगुलाना । मान वक्ष्ये
त्रिधा च तत ॥ १८ ॥ उत्तेधाग्न्य प्रमाणारय-मात्माख्य चे-
ति तत च ॥ उत्तेधा क्रमतो वृद्धे-र्जातमुत्तेधमगुल ॥ १९ ॥
तत्रारि द्वित्रिध परमाणु त्यात् । सूक्ष्मश्च व्यावहारिक ॥
अनै-रगुलि नूदने-रेदोऽणुर्व्यावहारिक ॥ २० ॥ सोऽपि
तीत्रेण शब्देण । द्विधा कर्तुं न शक्यते ॥ एन सर्वप्रमाणाना-
मादिमादुर्मुनीश्वरा ॥ २१ ॥ व्यवहारनयेनेर । परमाणुरय ज-

जयनिदसूरीश्वरानु अनुशासन पामीने हु त्या प्रथ रचु वु ॥ २२ ॥

अगुल, योजन रज्जु सागरोपम अने पट्योपमना स
रयाता, यसगयाता अने अनता मानोनो आ प्रथमा घणो
उपयोग ठे, ॥ १७ ॥ अने तेथी पहेला तेउनु किंचित् स्वरूप
कहीये ठीये, अने तेउमा पण प्रथम अगुलोनु स्वरूप कहीये
ठीये, ते अगुल त्रण प्रकारना ३ ॥ १८ ॥ उत्तेधागुल, प्रमा-
णागुल अने आत्मागुल, तेमा पण अनुक्रमे उचाश्मा वधवा
थी उत्तेधागुल य ३ ठे ॥ १९ ॥ ते कहे ठे—सूक्ष्म अने व्या
वहारिक एम वे प्रसारनो परमाणु होय ३, तेमा अनता
सूक्ष्म परमाणुउमळे एक न्यवहारिक परमाणु थाय ३, ॥ २० ॥
अने ते व्यवहारिक परमाणुना पण तीत्र शब्दयडे पण वे दु
कता यऽ शकता नथी अने ते परमाणुने मुनिगजोण सब
प्रमाणामा आदि कहेलो ३ ॥ २१ ॥ व्यवहारनय करीनेज

वेत् ॥ स्कधोऽनताणुको जात-मूढमत्तो निश्चयात्पुन ॥ १३ ॥
 अनंतव्यवहाराणु-निष्पन्नोत्क्षदणश्चक्षिणका ॥ निष्पद्यते पु
 न श्लक्ष्ण-श्लक्षिणका नाजिरष्टजि ॥ १४ ॥ अथ जगत्प्रत्या
 द्यजिप्रायो, जीवसमाससूत्रे च—परमाणू य अणना-मद्विधा
 उत्सृष्टसंख्या एका ॥ साणतगुणा संती । समष्टिया मोणु
 व्यवहारी ॥ आगमे चेय पूर्वस्या सकाशादनेकस्यानेन्यष्टगुणैव
 निर्णीता, अनेन त्वनतगुणा कुतोऽपि क्षिप्रितेति केवलिन एव
 वेत्तार इति तदुच्यते ।

ताजिरष्टाजिरेक स्या—दृष्टव्यरेणुर्जिनोदित ॥ अष्टो

ते परमाणु थाय (कहेवाय), अने थयेल ठे सूक्ष्मपणु जेने
 एवो, अनता परमाणुजंवालो निश्चयनयथी बली ते स्कध कहे-
 वाय ठे ॥ १३ ॥ अनता व्यवहारिक परमाणुजनी एक उत्क्ष-
 दणश्चक्षिणका थाय ठे, अने ते आठ उत्क्षदणश्चक्षिणकाजं-
 वडे एक श्लक्ष्णश्चक्षिणका थाय ठे ॥ १४ ॥ उपर कहेलो ज-
 गंवतीआदिकनो अजिप्राय ठे, अने जीवसमासमा तो (एम
 कहेलु ठे के)—अनता परमाणुजं एकठा थयार्थी एक उत्क्ष-
 दणश्चक्षिणका थाय । अने तेवी अनती उत्क्ष-णश्चक्षिणका
 मखवायी एक श्लक्ष्णश्चक्षिणका थाय ठे अने ते व्यवहारी
 परमाणु ठे, बली आगममा तो अनेक जगोए पहेली करता
 आठगणीज आने (श्लक्ष्णश्चक्षिणकाने) कहेली ठे, अने आ-
 ने तो कोण जाणे म्याथी अनतगणी खली ठे, ते केवलिमहा-
 राज जाणे एम तेनी वृत्तिमा कहेल ठे ॥

हवे ते आठ श्लक्ष्णश्चक्षिणकानो जिनेश्वरे कहेलो एक

ऊर्ध्वरेणुनिष्पन्न — त्रसरेणुरुदीरित ॥ २५ ॥ त्रसरेणुजिरष्टाजि-
 -रेक स्याद्वर्धरेणुक ॥ अष्टजिस्तैर्जवेदेक । केशाम् कुरुयुग्मि-
 ना ॥ २६ ॥ ततोऽष्टम हरिवर्प-रम्यकक्षेत्रचूष्मणां ॥ ततोऽ-
 ष्टम हेमवत-हेरण्यवतयुग्मिनां ॥ २७ ॥ तस्मादष्टगुणस्थूल ।
 बालम्याप्रमुदीरित ॥ पूर्वापरविदेहेषु । नृणां क्षेत्रानुज्ञावत् ॥
 ॥ २८ ॥ स्थूलमष्टगुण चाम्ना-भृतेरावतागिना ॥ अष्टजिस्तै-
 र्ध बालाम्-लिङ्गामान जवेदिह ॥ २९ ॥ अथ तावरसप्रहणी-
 वृद्धवृत्तिप्रवचनसारोद्धारवृत्त्याद्यजिप्राय जवृद्धीपप्रज्ञासि-
 त्तवृत्त्यादिषु तु, अष्टजि पूर्वापरविदेहनरकेशामेरिव लिङ्गामा-
 नमुक्तमिति ज्ञेय ॥ लिङ्गाष्टकमिता यूका । जवेद् यूकाजिर-

ऊर्ध्वरेणु थाय, अने आठ ऊर्ध्वरेणुर्जनो एक त्रसरेणु कह्यो ठे
 ॥ २५ ॥ आठ त्रसरेणुर्जनो एक रथरेणु थाय, अने तेवा आठ
 रथरेणुर्जनो, कुरुक्षेत्रना युगलीआठनो एक केशाम् थाय, ॥
 ॥ २६ ॥ तेथी आठगणो हरिवर्प अने रम्यकक्षेत्रना युगली
 आठनो एक केशाम् थाय, अने तेथी आठगणो हेमवत अ-
 ने हेरण्यवतक्षेत्रना युगलीआठनो एक केशाम् थाय ॥ २७ ॥
 तेथी आठगणो जामो, पूर्वविदेह अने पश्चिमविदेहना माण-
 सोनो, एक केशाम् क्षेत्रना अनुज्ञावथी कह्यो ठे ॥ २८ ॥
 तेथी आठगणो जामो जरतक्षेत्र अने ऐरवतक्षेत्रना माणसो
 नो केशाम् ठे, अने तेमा आठ केशाम्ठोवडे एक लीखनु मान
 थाय ठे ॥ २९ ॥ आ अजिप्राय समहणीवृद्धवृत्ति तथा प्र-
 वचनसारोद्धारवृत्तियादिकनो न, परंतु जवृद्धीपप्रज्ञासिखनी
 वृत्तियादिकमा तो पूर्वपश्चिमविदेहना मनुष्यना आठ केशा

ઇતિ ॥ યવમધ્ય તત્તોઽષ્ટાન્નિ-સ્તે સ્યાદોત્તેધમગુલ ॥ ૩૦ ॥
 ચત્વાર્યુત્તેધાગુલાના । શતાન્ધાયામતો મત ॥ તત્સાર્ધદ્વયગુલ-
 વ્યાસં । પ્રમાણગુલમિન્યતે ॥ ૩૧ ॥ પ્રમાણ ચરતશ્ચક્રી । યુ-
 ગાદો વાંદિનો જિન ॥ તદગુલમિદં યત્તત્ । પ્રમાણગુલમુચ્ય-
 તે ॥ ૩૨ ॥ યદુત્તેધાગુલે પચ-પ્તુ ગતમમુચ્ચિત્ત ॥ આત્મા-
 ગુલેન ચાદ્યોર્હન્ । મિશાગુલગતોન્નિપત ॥ ૩૩ ॥ તતઃ પશ્ચ-
 ત્તિતેષુ । ધનુ ગતેષુ પચસુ ॥ (ઇ.ગુ. ૪૮૦૦૦) ગતેન વિગત્યા-
 દ્યેન । તત્કેવ્યાસા ચતુ ગતી ॥ ૩૪ ॥ યદ્વ ક્ષાપ્યુક્તમૌલ્લેવા-
 ત્સદ્ગુણમેવ તત્ ॥ તદેકાગુલવિષ્કન્ન-દીર્ઘશ્રેણિવિવક્ષ્યા ॥

પ્રોત્તરેજ એક લીલનુ માન કહેલ એ એમ જાણુ ॥ આઠ
 લીલોના માનવાલી એક યૂકા (જૂ) થાય અને આઠ યૂકા-
 ઠંડે ચડનો એક મધ્યજાગ થાય, અને ચડના આઠ મધ્ય-
 માગોત્તરે એક ઉત્તેધાગુલ થાય ॥ ૩૦ ॥ ચારસે ઉત્તેધાગુલ
 લાપાને અઢી આગુલે વ્યાસ કરવાથી તટલે ગુણરાથી એક
 પ્રમાણગુલ થાય ॥ ૩૧ ॥ યુગની આદિમા થયેલા આદિના-
 પદ્મ અથવા ગતચક્રી પ્રમાણજૂત એ, અને તેનું જ આ-
 ગુલ, તે પ્રમાણગુલ કહેવાય એ ॥ ૩૨ ॥ પ્રથમ તીર્થંકર જ-
 ભેશગુરોણ કરીને પાંચમો ધનુષ્ય હુચા હતા, અને તેથી
 આત્માગુલે કરીને એકમો પીમ આગુલના પ્રમાણવાલા હતા
 ॥ ૩૩ ॥ અને તેથી પાંચમો ધનુષ્યને ઠન્નુ ગુણરાથી ચક્ર-
 નાટીમ હજાર આગુલો થાય, અને તેનું એકમોને પીમે જા-
 નવાથી ચારમો થાય ॥ ૩૪ ॥ વાલી કોઈક જગોળ ઉત્તેધા
 ગુલમાં એક હેજારગાં જ આત્માગુલ કહેલો એ, તે એક આ-

(૬)

॥ ૩૫ ॥ યચ્ચતુ શતદીર્ઘાયા । સાર્ધઋચગુલવિસ્તૃતે ॥ સ્યાદે-
કાગુલવિસ્તારા । સદ્સાગુલદીર્ઘતા ॥ ૩૬ ॥ દૃષ્ટાતશ્ચાત્ર—ચ
તુરગુલદીર્ઘાયા । સાર્ધઋચગુલવિસ્તૃતે ॥ પટ્ટા યથાગુલવ્યા-
સ-ધીરો દેઘ્યે દશાગુલ ॥ ૩૭ ॥ યસ્તુત પુનરૈત્સેધા—ત્સા-
ર્ધઋગુણવિસ્તૃત ॥ ચતુ શતગુણ દૈઘ્યે । પ્રમાણાગુલમાસ્થિત ॥
॥ ૩૮ ॥ એતચ્ચ જરતાદીના—માત્માગુલતયા મત ॥ અન્યકાલે
ત્વનિયત—માનમાત્માગુલ જ્ઞવેત્ ॥ ૩૯ ॥ યસ્મિન્ કાલે પુમાસો
યે । સ્વકીયાગુલમાનત ॥ અષ્ટોત્તરશતોત્તુગા । આત્માગુલ ત
દયુજ ॥ ૪૦ ॥ એતત્પ્રમાણતો ન્યૂના—ઽધિકાના તુ યદગુલ ॥

ગુલ પહોઠી એવી લાવી શ્રેણિની વિવદાર્થી કહેલો છે, ॥૩૫॥
કારણકે જે ચારસે આગુલ લાવી અને અઢી આગુલ પહોઠી
(શ્રેણિ) હોય, તેની એક આગુલની પહોઠાશ્વાઠી એક હ-
જાર આગુલની લવાઈ થાય ॥ ૩૬ ॥ અહીં દૃષ્ટાત આપે છે
કે—ચાર આગુલ લાવી અને અઢી આગુલ પહોઠી એવી પ-
ટ્ટીનો ધીરો, એક આગુલ પહોઠો, અને લવાઈમા દશ આગુલ
થાય છે ॥ ૩૭ ॥ અર્થાત્ ઉત્સેધાગુલથી અઢીગણો પોહોલો
અને ચારસોગણો લાવો પ્રમાણાગુલ થાય છે ॥ ૩૮ ॥ આ પ્ર-
માણ જરતાદિકના આત્માગુલપણાયે કરીને માનેલુ છે, અને
અન્યકાલે તો અચોકસ પ્રમાણવાલુ આત્માગુલ હોય છે ॥
॥ ૩૯ ॥ જે કાલે જે માણસો પોતાના આગુલના માપથી એ-
કસોને આઠ આગુલ ભૂચા હોય તેઠંનુ જે આગુલ તે આત્મા
ગુલ કહેવાય, ॥ ૪૦ ॥ એ (પૂર્વોક્ત) પ્રમાણથી ન્યૂનઅધિ
કોનુ જે આગુલ, તે આત્માગુલાજાસ છે, પણ પારમાર્થિક નથી

तत्स्यादात्मागुलात्तास । न पुन पारमार्थिक ॥ ४१ ॥ यदाहु
 प्रचनसारोद्गारे—जे जमि जुगे पुरिसा । अठसयगुलसमु
 द्रिया हुति ॥ तेसि ज नियमगुल—मायगुलमिठत होइ ॥ १ ॥
 जे पुण एअयमाणा—ऊणा अहिगा य तेसिमेअं तु ॥ आय
 गुल न जज्ञइ । फितु तटात्तासमेविति ॥ २ ॥ प्रज्ञापनावृत्त
 तु—जेण जया मणसा । तेसि ज होइ माणरच तु ॥ त ज
 णियमिहायगुल—मणिअयमाण पुण डम तु ॥ १ ॥ इत्येव
 पमात्मागुल ॥ परमाण्ण रहरेण्ण । तसरेण्ण अगगय च वालस्स
 ॥ लिक्का जूरा य जगे । अठगुणा विगहिया कमसो ॥ २ ॥
 इत्यादिरूपमुच्चूरागुल ॥ उस्तेहगुलमेग । हयइ पमाणगुल
 सहस्मगुण ॥ त चेअ डुगुणिय सज्जु । वीस्सायगुल जणिय

॥ ४१ ॥ प्रचनसारोद्गारमा कह्यु ठे के—जे जुगमा जे पुरु
 पो होय, तेउ एकसो आठ द्यगुल लुचा होय, तेउनु पोतारु
 जे आंगुज, ने आत्मागुल होय ठे, ॥ १ ॥ अने ते प्रमाणर्थी
 जेउ न्यूनाधिक होय, तेउनु ते आगुल आत्मागुल कहेवाय
 नही, परंतु आत्मागुलात्तास कहेवाय, ॥ २ ॥ पन्नपणानी वृ
 त्तिमा तो णम कहेल ठे के—जे काळमा जे मनुष्यो होय,
 तेउनु जे मान होय तेने आत्मागुल कहेल ठे, परंतु ते अ
 तिरमिअ ठे ॥ १ ॥ णीमीने आत्मागुलनु स्वरूप जाणनु पर
 माण्ण ग्यरे । अनेणु सगाय सीय, नृअने जय तेउने अनु
 जम अत्र अ उगग यगाया ॥ २ ॥ ज्यादिक उमेधागुलनु
 न्यय वाण ॥ णउ उमगागुलन हनारगणु करगथी प्रमा
 ण्णुय यय यम ना यमणु यगथी वीप्रनुनु आ-

॥ ३ ॥ इत्येवरूप प्रमाणागुलमित्युक्तमिति ज्ञेय ॥

उत्सेधागुलमानेन । ज्ञेय सर्वांगिना वपु ॥ प्रमाणागुल मानेन । नगपृथ्यादिशाश्वन ॥ ४२ ॥ तत्रापि—तस्यागुलस्य दैर्घ्येण । मीयते वसुधादिक ॥ इत्याहु केचिदन्ये च । तत्क्षेत्रगुणितेन वै ॥ ४३ ॥ तद्विष्कन्नेण केऽप्यन्ये । पद्मेष्वेतेषु च त्रिषु ॥ ईदृष्टे प्रामाणिक पद । निश्चेतु जगदीश्वर ॥ ४४ ॥ अत्र प्रथमपक्षे एकस्मिन् योजने उत्सेधागुलनिष्पन्नानि चत्वारि योजनशतानि जयति, द्वितीयपक्षे सहस्र, तृतीये दश कोशा जयति, पर श्रीअनुयोगछारचूर्णौ तृतीय एव पद आहतो ह-
त्मागुल कहेल ठे, ॥ ३ ॥ एवीरीते प्रमाणागुलनु स्वरूप कहा,
एम जाणवु ॥

उत्सेधागुलना माने करीने सर्व प्राणिजनु शरीर जाणवु,
तथा पर्वत अने पृथ्वीआदिक शाश्वतानु मान प्रमाणागुलना
माने करीने जाणवु ॥ ४२ ॥ त्या पण—ते आगुलनी लवाइ-
वडे पृथ्वीआदिक मपाय ठे एम केटलाको कहे ठे, अने बी
जाउ एम कहे ठे के, तेना क्षेत्रने गुणगणडे, एटले क्षेत्रफल
करगणडे पृथ्वीआदिक मपाय ठे ॥ ४३ ॥ वळी बीजा केट-
लाको एम कहे ठे के तेना विष्कजणडे (पद्मेष्वाइणडे) मपाय
ठे, ते त्रणे पद्मेष्वाग्री प्रामाणिक पद्मनो निश्चय तीर्थंकरप्रजु
करी शके ॥ ४४ ॥ अर्हो पद्मेष्वा पद्ममा, एक योजनमा उ-
त्सेधागुलबी थयेला चारसो योजन थाय ठे, बीजा पद्ममा
हजार योजन थाय ठे, अने बीजा पद्ममा दश कोश थाय ठे
परतु श्रीअनुयोगछारनी चूर्णीमा बीजोज पद्म स्वीकारेलो दे

इयते तथा च तदग्रथ — जे य प्रमाणगुलार्ज । पुढगाडपमा
णा आणिजति ॥ ते अ प्रमाणगुलनिरुद्ध-नेण आणियवा ए
पुण सूइयंगुलेणति ॥ १ ॥ श्रीमुनिचड्सूरिऊनांगुलससतिक
यामप्युक्त-एय च रिक्तगुणिण्ण । केड ण्यस्म ज पुण मिण
ति ॥ अत्रे उसूइयंगुल-माणेण न मुत्तजणिय त ॥ १ ॥ अ
चर्चादिविस्तर अगुलससतिकातोऽवसेय ॥

वापीकूपतमागादि-पुरडुर्गशहादिक ॥ वस्त्रपात्रत्रिभूपादि
-शय्या शस्त्रादिकृत्रिम ॥ ४५ ॥ इन्द्रियाणा च विषया । स
मेयमिदं किल ॥ आत्मागुलेर्यथामान-मुचिते स्वस्वगारके ।
॥ ४६ ॥ आत्मोत्सेधप्रमाणारय । त्रैधमप्यगुल त्रिधा ॥ सूक्ष्म

स्वाय ठे तेमा कहेल ठे के—जे प्रमाणागुलोत्थी पृथ्वीआदि
कोनु माप कराय ठे, ते प्रमाणागुलना विष्कन्नेकरीने मापवुं
परंतु सूचिआगले करीने नही ॥ १ ॥ श्रीमुनिचड्सूरिजीए
करेली आगुलससतिकामा पण कहेल ठे के—केटलाको (ते
पृथ्वीआदिकोने) छेत्तगुणिते करीने मापे ठे, अने बीजार
सूचिआगले करीने मापे ठे, परंतु सूत्रमा तेम कहेल नथी
॥ १ ॥ अर्ही चर्चाआदिकनो विस्तार आगुलससतिका (ना
मना) ग्रथयी जाणवो ॥

वाय, कुवा, तळार, नगर, किल्ला, घर, वस्त्र, पात्र, आ
भूषण, शय्या, तथा शस्त्रआदिक कृत्रिम पदार्थों, ॥ ४५ ॥
तथा इन्द्रिजेना विषयो, ए सर्वे पोतपोऽग्ने वारे उचित एवा
आत्मागुलोपदे यथास्थित मानपूर्वक मापवु ॥ ४६ ॥ (पूर्वे
कहेला) आत्मागुल, उत्सेधागुल, तथा प्रमाणागुल, ए -

(૧૩) ,

ગુણે ચ પ્રતરા-ગુણે ચાપિ ધનાંગુલ ॥ ૪૭ ॥ એકપ્રદેશમાહુલ્ય
-ધ્યાનેરાગુણેર્ધ્યયુક્ ॥ નજ પ્રદેશત્રેણિયાં । સા સૂચ્યગુલ
ગુણ્યતે ॥ ૪૮ ॥ યસ્તુતસ્તદસંગ્યેય-પ્રદેશમપિ કલ્પ્યતે ॥ પ્ર
દેશત્રયનિવ્યક્ત । મુગ્યાયગતયે નૃણા ॥ ૪૯ ॥ સૂચી સૂચ્યૈઃ ગુ-
ણિના । જનતિ પ્રતરાગુલ ॥ નવપ્રાદેશિક કલ્પ્ય । તદ્દેર્ધ્યધ્યા
સયો નમ ॥ ૫૦ ॥ પ્રતરે સૂચીગુણિતે । મત્તપિશતિભાંશક ॥
દેર્ધ્યપિજનયાહુલ્યે । સમાનં સ્યાદ્ધનાગુલ ॥ ૫૧ ॥ ઉપર્યુપરિ
પ્રતરગતયે સ્થાપિતે સ્થાપના ॥ તત્ર ગુણરવિધેશ્વેર-અદ્વોન્તિ-
શો ગુણરાજે-ગુણો ગુણકરાગિના ॥ પુનરુત્સારિતેનોપા-ત્યાદ-

આગુલો (નીચેપ્રમાણે) ઘ્રણ ઘ્રણ પ્રકારના ટ્રે , સૂચ્યગુલ,
પ્રતરાગુલ અને ધનાંગુલ ॥ ૪૭ ॥ એક પ્રદેશ જામીપહોઢી,
તથા એક આગુલ લાવી, આઠાશપ્રદેશની જે શ્રેણિ, સૂચ્યંગુ-
લ બહેનાય છે ॥ ૪૮ ॥ મુગ્યતાળ જો (ચિત્રારીય) તો તે
અસંખ્યપ્રદેશગાલુ પણ કલ્પાય, પરતુ માણસોને સુરે સમજ-
વામાટે ઘ્રણ પ્રદેશોનું (કહેલ ટ્રે) ॥ ૪૯ ॥ સૂચ્યગુલને સૂ-
ચ્યગુલપડે ગુણમાથી પ્રતરાગુલ થાય છે, અને તે લગાડ પહો-
ઢાડમા મરગુ ણુ નવ પ્રદેશોગાલુ જાણુ ॥ ૫૦ ॥ પ્રતરા
ગુલને સૂચ્યગુલે ગુણમાથી મનાવીશ આઠાશપ્રદેશોગાલુ, અ-
ને લગાડ પહોઢાડ તથા નાનાડપડે રૂગીને મુલ્ય ણુ ધનાગુ-
લ થાય ॥ ૫૧ ॥ ઉપરગુણ ઘ્રણ પ્રતરા સ્થાપમાથી તે
સ્થાય છે ॥ તેના ગુણામાગની ચિત્રિ નીચે પ્રમાણે જાણવી-
જે રક્ષના ગુણામા કર્યા હોય તે રક્ષના હ્યા આઠાશને
જે રક્ષમા ગુણાનો હાય તેનાથી ગુણા અને પરીજ રી ।

योऽप्येवमेव च ॥ ५२ ॥ उपर्यधश्चादिमांत्यो । रात्र्योर्गुणकगु
ण्ययोः ॥ कपाटसधिवत्स्थाप्यो । विप्रिरेयमनेकधा ॥ ५३ ॥ स्या
नाधिभ्येन सस्थाप्य । गुणितैके फल च यत् ॥ यथास्थानक-
मकानां । कार्या सकलना तत् ॥ ५४ ॥ अकम्यानानि देव-
एक दशजतसहस्रा—युतलक्षप्रयुतकोटयः क्रमनः ॥ अर्धुदम-
ब्जं खर्वं । निखर्वमहापद्मशकवस्तस्मात् ॥ ५५ ॥ जलविश्वात्यं
मध्य । परार्ध्यमिति दशगुणोत्तर सङ्गा ॥ इति ॥ अत्रोदाह-
रण—पचत्र्येकमितो राशि-र्दिवाकरगुणीकृत ॥ स्याद्विंश पो-
रशशती । क्रमोद्गाना च वामत ॥ ५६ ॥ अथ प्रसंगाद्गुण-

फरीते उपांत्यादिक अङ्कोने गुणवा ॥ ५२ ॥ गुणक अने गु-
ण्यनी रकमना आदिना अने युतना आकने कपाटसधिनीपे-
ठे उतरनीचे स्थापवा, एवीरीते अनेकप्रकारनी विधि ठे ॥ ५३ ॥
अङ्कनो गुणाकार करते ठे जे फल आवे तेने तेना अधिक
अधिक स्थानप्रमाणे स्थापवा (एटलेके दशहजारपठी ह-
जारना आकनाळी, तेपठी सोना आकवाळी, एम अनुक्रमे
स्थापवा) पठी ते ते स्थानकोप्रमाणे आकनाउंनो सरवाळो
करवो ॥ ५४ ॥ आकना स्थानको नीचेप्रमाणे जाणवा—ए-
क, दश, सो, हजार, दशहजार, लाख, दशलख, क्रोर, अ-
र्धुद (दशक्रोर,) अब्ज, खर्व, निखर्व, महापद्म, शकु, ॥
॥ ५५ ॥ जलवि, अन्त्य, मध्य, अने परार्ध्य, एवीरीते उत्त-
रोत्तर दशगणी सङ्गा जाणवी ॥ इति ॥ अहि तेनु उदाहरण
यापे ठे—पाच त्रण अने एकने, (एटले आकनाउंने कावी-
कोरथी गण्य थी १३५ ने वारे गुण्यथी १६२० आवे ठे ॥ ५६ ॥

योगित्वाच्च जागहारविधिरुच्यते—यद्गुणो जाजक शुष्ये-
 दत्यादेर्जाज्यराशित् ॥ तत्फल जागहारे स्यात् । जागाप्राप्ता
 च ख फल ॥ ५७ ॥ अग्रे यथाप्यते जाग । पूर्वमक तथा न
 जेत ॥ पङ्क्तिर्जागे यथा पटे । प्राप्यते केवल दश ॥ ५८ ॥
 अथ प्रकृत—पाद स्यादगुले पङ्क्तिर्वितस्ति पादयोर्द्वय ॥
 वितस्तिद्वितय हस्तो । हस्तौ हस्तौ कुक्षिरुच्यते ॥ ५९ ॥ कुक्षि
 छयेन दम् स्यात्तावन्मान धनुर्जावेत् ॥ युग वा मुसल वापि
 । नास्त्रिका वा समा समे ॥ ६० ॥ अगुले पणवत्त्रय । सर्वेऽ-
 पि प्रमिता अमी ॥ सहस्रद्वितयेनाथ । कोशः स्यान्ननुपामिद्

हवे अर्द्धि प्रसंगो गत उपयोगी होगयी जागाकारनी विधि
 कह्यीए ठीए—अन्त्यादिक जाज्यराशिथी जेटलागणो जाजक
 थाय, तेदखु जागाकारमा फल थाय, अने ज्यारे जाग न
 चाले, त्यारे शून्य फल थाय ॥ ५७ ॥ जेम जेम आगळ जा
 ग चाले तेम तेम पूर्वना आकने जागयो, जेमके साठने ठए
 जागयाथी केवल दश आवे ॥ ५८ ॥ हवे चालती पात
 कहे ३-४ आगुलोमडे एक पाद थाय, अने ये पादोनी एक
 वितस्ति (घेत) थाय, ये वितस्तिठनो एक हाथ थाय, अ
 ने ये हाथोनी एक कुक्षि कहेयाय ॥ ५९ ॥ घळी ये कु-
 क्षिठमडे एक दम् थाय, अने तेवमोज धनुष्य थाय, पळी
 युग अथवा मुसल अने नास्त्रिका ण सपळा सरखा मापया
 ला (पटले दम्जेवगाज) ॥ ६० ॥ अर्थात् ते सपळा ठ
 न्नु आगळना मापगळा ठे घळी तेथा वेदजार धनुष्योनो ए-
 क कोश थाय ठे ॥ ६१ ॥ तथा चार कोशेन्ने एक योजन

॥ ૬૧ ॥ ચતુષ્ટયેન ક્રોગાના । યોજનં તત્પુનર્મિથા ॥ ઝમંષા
ત્મપ્રમાણમ્થે-રગુલેર્જયતે પ્રથમ ॥ ૬૨ ॥ અથ પાદાદિમાન
ના । સર્વેષા ત્રિપ્રકારતા ॥ ત્રિજાન્ય ત્રિનિરુજીત । મન્યમ્થા
યથાયથ ॥ ૬૩ ॥ પ્રમાણાગુલનિપ્પલ-યોજનાનાં પ્રમાણત
અસંરયકોટાકોટીતિ-રેકા રજ્જુ પ્રકીર્તિતા ॥ ૬૪ ॥ અથ
રમણાબ્ધેર્થે । પૂર્વપશ્ચિમવેદિકે ॥ તથો પગતાનગાઝ । રજ્જુ
માનમિદ જવેત્ ॥ ૬૫ ॥ લોકેધ-યગોદગેરગુલમપ્તમર્થયે-ર્જ
સ્તોગુલૈ પદ્મગુણિતેશ્ચતુર્નિ ॥ હસ્તેશ્ચતુર્ભિર્ગતીઙ્ગ વન । ક્રો
ગ સહસ્રહિતયેત તેષા ॥ ૬૬ ॥ સ્યાદ્યોજન ક્રોગચતુષ્ટયેન ।
તથા કરાણા દશકેન વગ ॥ નિર્વર્તન ત્રિગતિયગમર્થે । દે-

થાય ઠે, અને તે યોજન, ઉત્સેધાગુલ, આત્માગુલ અને પ્રમા-
ણાગુલે કરીને જૂદુ જૂદુ ત્રણ પ્રકારનુ ઠે, ॥ ૬૨ ॥ ઇવીરીતે
પાદાદિક સર્વના ત્રણ ત્રણ પ્રકારો જાણવા, અને તેઝને પો-
તપોતાને સ્થાનકે યોગ્યરીતે જોમના ॥ ૬૩ ॥ પ્રમાણાગુલથી
ઉત્પન્ન થયેલા અસરયાતા કોનાકોની યોજનોનહે એક રજ્જુ
કહેલી ઠે, (અર્થાત્ એક રાજલોક કહેલો ઠે) ॥ ૬૪ ॥
સ્વયંચૂરમણસમુદ્રની જે પૂર્વ અને પશ્ચિમ (એમ બે) વેદિકાઝ
ઠે, તેઝ વન્ને વન્નેનુ જે અંતર ઠે, તેટનુ એક રજ્જુનુ માન થા-
ય ॥ ૬૫ ॥ લોકોમા નીચેપ્રમાણે માપ ચાલે ઠે—આઠ ય-
વોદરોનહે એક અગુલ થાય ઠે, ચોવીસ અગુલોનો એક હાથ
થાય ઠે, ચાર હાથોનો એક દુન થાય ઠે, અને બે હજાર દ-
કોનો એક કોશ થાય ઠે ॥ ૬૬ ॥ ચાર કોશનો એક યોજન
થાય ઠે, તેમજ દશ હાથોનો એક વશ થાય ઠે, વીસ વશોનુ

અ ચતુર્થિશ્ચ જુજેર્નિવરૂ ॥ ૬૭ ॥ ઇત્યાગ્રજિધીયતે-માન પલ્યો-
પમસ્યાય । તત્સાગરોપમસ્ય ચ ॥ વદ્યે વિસ્તરત કિંચિત્ ।
શ્રુત્યા શ્રીગુરુસન્નિધૌ ॥ ૬૮ ॥

આગ્રમુદ્ધારપલ્ય સ્યા-દક્ષાપલ્ય દ્વિતીયક ॥ તૃતીય ક્ષે-
ત્રપલ્ય સ્યા-દિતિ પલ્યોપમ ત્રિધા ॥ ૬૯ ॥ એક દ્વિપ્રકાર
સ્યાત્ । સૂક્ષ્મગદરજેદત ॥ ત્રેયસ્યેવં સાગરસ્યા-પ્યેવ હોયા
દ્વિજેદતા ॥ ૭૦ ॥ ઉત્તેધાગુલસિદ્ધૈક-યોજનપ્રમિતોઽવટ ॥
હનત્યાપામપિઞ્જૈ-રેપ પલ્ય ઇતિ સ્મૃત ॥ ૭૧ ॥ પરિધિસ્ત-
સ્ય વૃત્તસ્ય । યોજનત્રિતય જવેત્ ॥ એકસ્ય યોજનસ્યોત-ય-
ષ્ટજાગેન સયુત ॥ ૭૨ ॥ સ પૂર્વ ઉત્તરકુરુ-નૃણા શિરસિ મુનિ-

એક નિવર્તન ધાય ઝે, અને ચાર હાથોનુ એક ક્ષેત્ર ધાય ઠે
॥ ૬૭ ॥ હવે શ્રીગુરુમહારાજ પાસેથી સાજલીને પલ્યોપમનુ
તયા સાગરોપમનુ કિંચિત્ માન વિસ્તારપૂર્વક કહીશુ ॥ ૬૮ ॥

પહેલુ ઉદ્ધારપલ્યોપમ, વીજુ અક્ષાપલ્યોપમ, અને લીજું
ક્ષેત્રપલ્યોપમ, એમ ત્રણ પ્રકારના પલ્યોપમ હોય ઝે ॥ ૬૯ ॥
તેઠં એકેકના સૂક્ષ્મ અને વાદર એમ બે જોડો હોય ઠે, અને
તે પૂર્વોક્તરીતીય ત્રણ પ્રકારના સાગરોપમના પણ દરેકના બે
જોડો જાણવા, ॥ ૭૦ ॥ ઉત્તેધાગુલના પ્રમાણગણા એવા એક
યોજન હોય, એક યોજન લાંબો અને એક યોજન પહોળો,
એવો જો કુવો, તે ' પલ્ય ' કહેવાય ઠે ॥ ૭૧ ॥ તે કુવાની
પરિધિ (ઘેરાવો) એક યોજનમા કદ્ધક ઊંઘા ઊઘા જાગે ક-
રીને યુક્ત એવો ત્રણ યોજનનો હોય ઝે, ॥ ૭૨ ॥ તે કુવાને
ઉત્તરકુરુદેવના એકથી માની સાત દિવસોસુધીની ઝમ્મરના

ते ॥ दिनैरेकादिससांते-रूढकेशग्रराशिजि ॥ ७३ ॥ १ अस
 मासबृहद्वृत्तिजबूद्धीपप्रज्ञतिवृत्त्यजिप्रायोऽथ प्रचनसारोद्धा
 रवृत्तिसंग्रहणीवृहद्वृत्त्योस्तु मुक्तिं शिरसि एकेनाह्वा घ्राज्या
 महोज्यां यावदुत्कर्षतः स नजिरहोभिः प्ररूढानिवालाग्र णीत्या
 दिसामान्यत कथनादुत्तरकुरुनरवालाग्राणि नोक्तानीति ज्ञेयं
 धीरजयसेहरः सविचारसत्कस्त्रोपज्ञवृत्तौ तु देववृत्ततरुहृद्
 सप्तदिनजातोरणस्योत्सेधांगुलप्रमाण रोमसप्त कृत्वोष्ट्रखनीक
 रणेन विंशतिजह्ननसप्तमतिहृत्लेकशतघ्रापचारत्रमितखं
 जाव प्राप्यते, तादृशे रोमसंख्येय पट्यो त्रियत इत्यादिरर्थत
 सप्रदायो दृश्यत इति ज्ञेय ॥ एतानि चांगुलसत्कानि रोमस्त्रं

युगलीथाठनां मस्तको मुकुते ठते ते उगेला बाळोना अद्रजा-
 गोना समूहोमडे जरवो ॥ ७३ ॥ आ अजिप्राय क्षेत्रसमास-
 वृहद्वृत्ति अने जबूद्धीपपन्नतिनो ने, परतु प्रचनसारोद्धार-
 वृत्ति अने संग्रहणीवृत्तिनां तो एम कह्यु ने के एक दिवसे अ-
 यना ये दिवसे अयना उत्कृष्टा सात दिवसे मस्तक मुकुते ठ-
 ते उगेला केशो जाणना एम सामान्यरूपे कहेवाची उत्तर-
 कुरुक्षेत्रना युगलीथाठना केशाग्रो दाखा नथी एम जाणवु,
 धीरजयसेहरक्षेत्रप्रचारनी स्त्रोद्धाटीकामा तो एम कहेल ठे के
 देववृत्त अने उत्तरकुरुक्षेत्रमां जन्मेला सात दिवसना घेठाना
 वाटना उत्सेधांगुलना प्रमाणाळा सात रोम करीने, तेने उ-
 ष्ठयंती करणामठे धीपलास सताणुहजार एकसो धावन दुक-
 ना याय ने तेरीरीनना रोमसंख्येय या कूगाने जरवो, ए-
 धीरीननो अर्थग्री सप्रदाय देखाय ठे एम जाणवु, एधीरीनना

ગાનિ ચતુર્વિંશતિગુણાનિ હસ્તે, તાનિ ચતુર્ગુણાનિ ધનુષિ, તા
નિ હિસદ્મગુણાનિ ક્રોશે, એવ ક્રમેણ સમપૃત્તધનયોજનપદ્ય
ગતો રોમલ્લગ્નરાશિર્નયતિ, સ ચાંકતો યથા ॥ —

અપ્પચિત્તવોટય સ્યુ । સસ લક્ષાણિ ચોરિ ॥ છાપટિ
અ મદ્મનાણિ । શત ચ ચતુરચ્ચર ॥ ૯૪ ॥ એત ઘલ્ય કોટિ-
વોટિ—વોટાવોટ્ય સ્મૃતા અથ ॥ ચતુર્વિંશતિલક્ષાણિ । ૧૫-
પટિ સદ્મના ॥ ૯૫ ॥ ચ રેશા શતઃ પદ ચ । સ્યુ વો-
ટાવોટિવોટ્ય ॥ વોટાવોટીના ચ લક્ષા । હિસદ્મનાશિર્ન-
યથ ॥ ૯૬ ॥ એકોનવિંશતિરપિ । સદ્મનાણિ શતા નવ ॥ પ-
ટિશ્ચોપરિવોટીના । માનમેવ નિરૂપિન ॥ ૯૭ ॥ લક્ષાણિ સ-
સનવતિ—સ્ત્રિપચાશત્સદ્મના ॥ પદ શતાનિ ચ પદ્યેઽસ્મિન્

આંગુલના રોમલ્લગ્નો એક હાથમા ચોવીસગણા લમાય ઢે, તે
થી ચોગણા એક ધનુષ્યમા સમાય ઢે, અને તેથી વેદજારગ-
ણા એક વોશમા સમાય ઢે એવીરીતે ચોરસધનયોજનના પ્ર-
માણગાઠા કૂગામા રહેલા રોમલ્લગ્નોના રાશિનો આક નીચેપ્ર-
માણે થાય ઢે—

તેત્રીશ ક્રોમ સાત લાસ ઘાસઠ હજાર એકલોને ચાર,
॥ ૯૪ ॥ એટલી વોમીમો ૧૧૦૦૦૦૦૦ તથા ચોવીસ લાસ
પાસઠ હજાર ॥ ૯૫ ॥ અને ઠસો પચીસ એટલી વોમીવોમી-
વોમી, તથા વેતાલીસ લાસ વોમીવોમી જાણવી, ॥ ૯૬ ॥
વહી ડંગણીપ હજાર નવસોને સાઠ એટલી વોમી વહેલી ઢે
॥ ૯૭ ॥ તથા ડપર સતાણુ લાસ ત્રેપન હજાર અને ઠસો
સર્વ મહી એટલા આ કૂગાની ધ્વર રોમલ્લગ્નો સમાય ઢે ॥ ૯૮ ॥

। स्यु. सर्वे रोमखंरुकाः ॥ ७० ॥ त्रित्रिंशश्चरसादयाशा-व
 ध्वर्षद्वयविधरसेद्रिया ॥ पदद्विचचतुर्द्वयैकां-कांकपदवांरुव
 जिन ॥ ७१ ॥ पंच त्रीणि च पद द्विच । नत्र खानि तत ५
 ॥ आदित पत्यरोमांश-राशिसरयाकसग्रहः ॥ ७० ॥ अत्र
 कशोपो विस्तरस्तु उपाध्यायश्रीशांतिचङ्गणिकृतश्रीजवृद्धी
 प्रज्ञप्तिवृत्तेरवसेयः ॥ तथा निविक्तमाकठं । त्रियते स यथा ।
 तत् ॥ नाग्निर्दहति वायाम् । सखिल च न कोथयेत् ॥ ७१
 यथा च चक्रिसेन्येन । तमाक्रम्य प्रसर्जता ॥ न मनात्रिक्रय
 नीचै-रेवं निविक्ततां गतात् ॥ ७२ ॥ समये समये तस्मा द्
 खलंडे समुद्धृते ॥ कालेन यावता पत्य । स जवेद्विष्टितो
 खिल ॥ ७३ ॥ कालस्य तावत् सज्ञा । पत्योपममिति स्मृतः

(तेउंनो अनुक्रमे आंक नीचेप्रमाणे जाणवो)-३३०७६२१०४
 २४६५६२५४२१९९२०९७५३६०००००००००० एवीरीते ते कूगामा
 रदेखा रोमाशोनी राशिनी सरयानो आंकमो जाणवो ॥ ६९
 ७० ॥ अहि बाकीनो विस्तार उपाध्यायश्रीशांतिचङ्गणीजीए
 करेली श्रीजवृद्धीपपन्नत्तिनी वृत्तिथी जाणी खेनो, ॥ ते कूगाने
 ठेक कावामुधी एगो तो दावीने जरवो के जेथी ते केशाग्रने
 अग्नि बाळी शके नहि, तेम पाणी कोहवरावी शके नहि ॥ ७१ ॥
 तेम तेने दात्रीने तेपर यइने चाव्यु जतु एवु चक्रवर्तिनु सै
 न्य पण तेने जरापण नीचु करी शके नहि, एवीरीते निवि-
 क्कपणाने पामेखा एगो ते कूगामाथी ॥ ७२ ॥ समये समये अ
 केको केशाग्रं कदागते ठते जेटले काले ते आखो कूप खा
 झी थाय, ॥ ७३ ॥ तेदखा कालणु नाम पत्योपम कहेवाय मे,

॥ તત્રાપ્યુઝ્ઞારમુગ્યત્વા-દિદમુઝ્ઞારસઙ્ગિત ॥ ૫૪ ॥ ત્રિજિર્વિ
 શેષક ॥ ડદ ઘાદરમુઝ્ઞાર-પલ્યોપમમુદીરિત ॥ પ્રમાણમસ્ય સ
 ર્યાતા । સમયા કથિતા જિને ॥ ૫૫ ॥ અસિદ્ધિરુપિતે
 સૂદ્ધમ । સુબોધમબુધૈરપિ ॥ અતો નિરૂપિત નાન્ય-ત્કિચિદસ્ય
 પ્રયોજન ॥ ૫૬ ॥ એતેપામથ પલ્યાના । દશજિ કોટિકોટિ-
 જિ ॥ જવેદ્વાદરમુઝ્ઞાર-સઙ્ગક સાગરોપમ ॥ ૫૭ ॥ અથૈક-
 સ્ય પૂર્વોક્ત-ચાલામસ્ય મનીષયા ॥ અસરયેયાનિ રમ્ભાનિ । ક-
 લ્પનીયાનિ ધીધને ॥ ૫૮ ॥ યત્સૂદ્ધમ પુજ્જલઙ્ગ્ય । ઠદ્ધસ્યશ્વ-
 દ્યુપેક્ષતે ॥ તદસર્યાશમાનાનિ । તાનિ સ્યુર્દઙ્યવાનત ॥ ૫૯ ॥
 સૂક્ષ્મરતઙ્ગજીગા-ડગાઢ, ંગોડધિકે ॥ અવ યેયુણે ક્ષેત્રે

અને તેમા પણ (કેશોનુ) ઝઞ્ઞાર કરવાનુ મુગ્ય હોગાથી તે
 ‘ ઝઞ્ઞારપલ્યોપમ કહેવાય છે ॥ ૫૪ ॥ એ ગ્રણે શ્લોકોનો સા-
 થે અર્થ છે) એવીરીતે ઘાદર ઝઞ્ઞારપલ્યોપમનુ વર્ણન કર્યું,
 અને તેના પ્રમાણના સગ્યાતા સમયો જિનેશ્વરોષ કહેલા છે
 ॥ ૫૫ ॥ આ ઘાદરઝઞ્ઞારપલ્યોપમનુ નિરૂપણ કરતે ઠતે, સૂ-
 દ્ધમસપ્ધિ ઘોધ, અબુધોને પણ સહેલાઈથી થાય, તેટલામાટે
 તે ઘાદરનુ નિરૂપણ કરેલ છે, પરતુ ધીજુ ઘડ તેનુ પ્રયોજન
 નથી ॥ ૫૬ ॥ હવે ૫ દશ કોનાકોની પલ્યોપમવડે ઘાદરઝ
 ઘાર નામનુ સાગરોપમ થાય ॥ ૫૭ ॥ હવે તે પૂર્વે કહેલા
 એકેક કેશામ્ભના બુધ્ધિવાનોષ પોતાની બુધ્ધિપૂર્વક અસગ્યાતા
 રમ્ભો કલ્પવા ॥ ૫૮ ॥ જે સૂક્ષ્મપુજ્જલઙ્ગ્યને ઠદ્ધસ્ય માણસ
 પોતાની આસવડે જોઈ શકે છે, તેના અસરય દુષ્કા જેમના
 તેડ ઙ્ગ્યમાનથી હોય છે ॥ ૫૯ ॥ સૂક્ષ્મનિ ંના જીરના

-उत्पादित इमानि च ॥ ९० ॥ व्यानन्तान्ता ग्रहाम्नु । मा-
नमेषा बहुश्रुता ॥ पर्याप्तवाटरम्भोणी-कागिकांगेन संमिता ॥
॥ ९१ ॥ समानान्येय मर्गाणि । तानि च म्नु परम्परं ॥ य-
नंतप्रादेशिकानि । प्रत्येकमग्निसान्यपि ॥ ९२ ॥ ननम्ने पुंयं
ते प्राग्भूत् । पद्यः पुनोक्तमानक ॥ समये समये चेत् । य-
रुमुद्भियते तत ॥ ९३ ॥ नि जेपं निष्ठिते चाम्मिन । मन्मसु
छारपल्यक ॥ सरयेयवर्षकोटीजि-र्मितमेतदुदाहृत ॥ ९४ ॥
सुसूक्ष्मोछारपल्याना । दशानि कोटिकोटिनि ॥ सूरम नम-
ति चोद्धारा-जिधान सागरोपम ॥ ९५ ॥ आच्या मागरप-
ल्यान्या । मीयंते द्वीपसागरा ॥ अस्या मार्धक्षिसागर्यः ।

शरीरथी व्याप्त थयेला क्षेत्रथी असरयगणा थयिक क्षेत्रमा-
ते दुकमाळं समाप्त नाके ठे ॥ ९० ॥ वृद्धवहुश्रुतो तेजनु प्र-
माण पर्याप्तवाटरपृथ्वीकायना श्रंगजेवसु कहे ठे. ॥ ९१ ॥ सा-
मान्ये करीने तेज सघला परस्पर प्रत्येक अनंतप्रदेशोमाळा
होय ठे ॥ ९२ ॥ पठी ते रोमखमोवडे पूर्वनीपेठे पूर्वेकहेला
प्रमाणवालो कुवो जरवो, अने समये समये तेमार्थी एकेक
खरु कहरवो, ॥ ९३ ॥ अने तेम कर्थाथी ज्यारे ते आरसो
कुवो खादी थाय, त्यारे एक सूक्ष्मउधारपल्योपम थाय, अ-
ने तेनु मान सरयाता क्रोमो वर्षोनु कहु ठे ॥ ९४ ॥ दश
कोमाकोमी सूक्ष्मउधारपल्योपमोवडे एक सूक्ष्मउधार नामनु
सागरोपम थाय ठे ॥ ९५ ॥ आ वने सागरोपम अने पल्यो-
पमवडे द्वीपो तथा समुद्रोनु माप थाय ठे केमके आ अढी
सागरोपमना जेटला समया ५, तेटला ते द्वीपसमुद्रो ठे ॥

समये प्रमिता हि ते ॥ ६६ ॥ यद्देतासु पद्मकोटा-कोटीषु
 पचविंशतौ ॥ यावति बालखनानि । तावतो द्वीपसागरा ॥
 ॥ ६७ ॥ एकादिसप्तातदिनो-ज्जते केशाग्रराशिजि ॥ जृताङ्ग-
 कप्रकारेण । पद्म्यात्पूर्वोक्तमानत ॥ ६८ ॥ प्रतिवर्षशत खन-
 -मेकमेक समुद्भरेत् ॥ नि शेष निष्ठिते चाम्बि-ज्जङ्गापद्म्य हि
 वादर ॥ ६९ ॥ एतेषामथ पद्म्याना । दशजि कोटिकोटिजि
 ॥ जवेद्वादरमज्जाग्य । जिनोक्त सागरोपम ॥ १०० ॥ पूर्वरी
 त्याथ बालाग्रै । खनीजूतैरसरयश ॥ पूर्णात्पद्म्यात्तथा खन ।
 प्रतिवर्षशत हरेत् ॥ १ ॥ कालेन यावता पद्म्य । स्यान्निलेपो
 ऽखिलोऽपि स ॥ तावान् कालो जवेत्सूक्ष्म-मज्जापद्म्योपम
 किल ॥ २ ॥ एतेषामथ पद्म्याना । दशजि कोटिकोटिजि ॥

॥ ६६ ॥ अथवा ए पचीस कोमाकोमी पद्म्योमा जेटला वे
 शरानो ठे, तेदखा द्वीपसमुद्रो ठे ॥ ६७ ॥ हवे एक्की मा
 की सात दिवसोना जगेला केशाग्रोना समूहोवडे पूर्वोक्तप्र-
 कारे जरेला एवा पूर्वे कहेला मानवाळा कुवामाथी ॥ ६८ ॥
 दर सो वर्षे एकेको केशाग्र कहाम्वो, अने तेम करता ज्यारे
 ते कुवो खाली थाय, त्यारे (एक) वादरअध्यापद्म्योपम था
 य ॥ ६९ ॥ अने तेवा दश कोमाकोमी वादरअध्यापद्म्योप
 मोवडे जिनेश्वरप्रज्जुण कहेसु (एक) वादरअज्जासागरोपम
 थाय ॥ १०० ॥ हवे पूर्वे कहेला ते केशाग्रोना असरय्याना
 टुकमा करीने तेठंठे पूर्वोक्तप्रकारे जरेला कुवामाथी दर ए-
 कसो वर्षे एक्की टुकमो कहाम्वो, ॥ १ ॥ तेम करता जेटले
 काळे ते समस्त रूप खाली थाय, तेदखो काळ सूक्ष्मअज्जाप

सूक्ष्ममरुतातिथि ज्ञान-सागर सागरं जगु ॥ ३ ॥ मृग्याना
 पक्ष्यपार्श्विण्या-मात्रा मीयंत आर्दने ॥ आगुनि नाग्यानी
 ना । कर्मकायस्थिती तथा ॥ ४ ॥ गतेषामेव सा र्शितां । २३
 जि कोटिकोटिजि ॥ उत्सर्पिणी भवेत्तका । नाग्येयामर्शि
 णी ॥ ५ ॥ एकादिसप्तानघम-रुद्धकेगाग्रगजिनि ॥ नृताडु
 कप्रकारेण । पक्ष्यात्पूरोक्तमानन ॥ ६ ॥ ततःप्रायाग्रमग्र-
 सप्रदेशापर्यण ॥ समये समये तन्मिन । प्राप्तं नि ज्ञेयता त
 था ॥ ७ ॥ कालचक्रैरमग्याने-भित्तरत्नेननामक ॥ याद
 जायते पक्ष्यो-पममेव जिनेर्मत ॥ ८ ॥ दोटादोदो दज्जप

पक्ष्योपम जेटलो थाय ॥ १ ॥ अने तेरा दश कोनाकोनी प
 पक्ष्योपमोवडे एक सूक्ष्मयक्षासागरोपम थाय, एम ज्ञानना सा
 गरसरखा (जिनेश्वरप्रजुर्ण) कहेल ठे ॥ ३ ॥ आ सूक्ष्म
 अक्षापक्ष्योपम अने सागरोपमवडे, जेनो नारकीआट्रिकोन
 आयुष्यो, तथा कर्मोनी अने (पृथ्वीआदिक) ठकायोन.
 स्थितिने माये ठे ॥ ४ ॥ बली तेज दश कोनाकोनी सागरो-
 पमोनी एक उत्सर्पिणी थाय ठे, अने तेवकीज अयसर्पिणी
 थाय ठे ॥ ५ ॥ हवे एकथी मानी सात दिवसोसुधीना उ-
 गेला केशाग्रोना समूहोवडे पूर्वोक्तप्रकारे जरेला पूर्वोक्त मा-
 नवाळा कुवामाथी ॥ ६ ॥ ते ते केशाग्रोने स्पर्शने रहेला
 आकाशप्रदेशोनु समये समये आकर्षण करते ठे, असरया-
 ता कालचक्रो वीतते ठे ज्यारे ते कुनो खाली थाय ॥ ७ ॥
 ल्यारे (एक) वादरहेलपक्ष्योपम थाय, एम जिनेश्वरप्रजुर्ण
 मानेल ठे ॥ ८ ॥ अने तेरा दश कोनाकोनी पक्ष्योपमोवडे

च । वादरक्षेत्रसागर ॥ सुबोधताये सूक्ष्मस्य । कृतमेतन्निरूप-
ण ॥ ९ ॥ त्रिद्वैरस्मत्पञ्च प्राग्यत् । केशाग्रं पद्व्यतो नृतात् ॥
समये समये चेत् । खप्रदेशोऽपकृत्यते ॥ १० ॥ एव केशाश-
स्तृष्टा-ऽस्तृष्टात्राशकपेणात् ॥ तस्मिन्नि शेषिते सूक्ष्म । क्षे-
त्रपद्व्योपम जवेत् ॥ ११ ॥ यद्यप्यत्र वालाग्रस्तृष्टास्तृष्टन-
ज प्रदेशकपेणेऽधिकृते एकस्य गालाग्रस्याऽसंग्यजागकरण
नोपयुक्तमुजयथाप्यत्रिशेषात्, तथापि प्रवचनसारोद्धारवृत्त्या
द्विषु पूर्वग्रथेषु तथा दर्शनादत्रापि तथोक्तमिति ज्ञेय

नन्वेव निश्चिते पद्व्ये । गालाग्रं सतवति किं ॥ नज प्र-

(एक) वादर क्षेत्रसागरोपम थाय, तेमज मूक्षमनी सुबोध-
तामादे आ वादरनु निरूपण कर्तुं ठे ॥ ९ ॥ पूर्वनीपेठेज जे
ना अस्मत्पञ्चाता दुकना करेला ठे एवा केशाग्रोखे जरेला कु
वामाथी समये समये एकेका आकाशप्रदेशनु आकर्षण कर-
वु ॥ १० ॥ एवीरीति केशाशोने स्पर्शेला अने नहि स्पर्शेला
एवा आकाशप्रदेशोना आकर्षणथी ज्यारे ते कुयो गाली थाय
त्यारे एक सूक्ष्मक्षेत्रपद्व्योपम थाय ॥ ११ ॥ जो के अर्ही वे
शाग्रना खरने स्पर्शेला अने नहि स्पर्शेला, एवा आकाशप्र-
देशना आकर्षणनु ज्यारे कह्यु त्यारे एकेका वेशाग्रना अस्म-
त्पञ्चाता जागो करवानी कह्यु जरूर नहोती, वेमके ते पद्व्ये तु
छ ठे, तोपण प्रवचनसारोद्धारवृत्ति आदिक पूर्वग्रथोमा तेम
(खरेल) देखाय ठे, तेथी अर्ही पण तेम वक्षु ठे एम जाणु

अग्रे कोष्ट शका करे वे एवीरीति (दावीने) वेशाग्रो
वडे जरेला ते कुवामा (ते वेशाग्रोने) नहि स्पर्शेला एवा

देग अस्पृष्टा-स्तुष्टारो यदीति ॥ १२ ॥ उच्यते मत्र
 वल्लेग-ऽस्पृष्टास्ते सूक्ष्मजायत ॥ ननोशकाना यावन्न-
 नौघात्तादृगादपि ॥ १३ ॥ यथा कुमारादिति । मानुषिणा
 नि मचके ॥ माति तैश्च जृते धात्री-फलानि यदगण्यपि ॥
 ॥ १४ ॥ तत्रापि माति चणका-दय सूक्ष्मा यथाक्रम ॥ एव
 वालाग्रपूणेऽपि । तत्राऽस्पृष्टा ननो शका ॥ १५ ॥ यद्वा-यत्
 घनेऽपि स्तजादौ । जतशो मांति कीदृका ॥ जायते स्पृष्ट्वा
 शाना । ततस्तत्रापि सज्ज ॥ १६ ॥ एव वालाग्रग्रन्थो-
 तनिचितेऽपि हि ॥ युक्तेव पल्ये रागाना-मस्पृष्टाना निरूप

आकाशप्रदेशो शु सज्जवे ठे ? के जेथी तेउनो उछार कवो,
 ॥ १२ ॥ तो तेने माटे कहे ठे के, तेग केशाग्रोना रमोना
 समूहथी पण आकाशप्रदेशोनु सूक्ष्मपणु होगथी, नहि स्प
 शेंला एवा पण ते आकाशप्रदेशो (तेमा) सज्जवेज ठे ॥ १३ ॥
 जेम कोळारुंथी जरेला मचकमा बीजोरा समाइ शके ठे, अ
 ने ते बीजोरांथी जरेला मचकमा जेम आवळारुं तथा बोर
 समाइ शके ठे, ॥ १४ ॥ अने तेउंथी जरेलामा जेम सूक्ष्म ए-
 वा अनुक्रमे चणाआदिक समाय ठे, एवीरीते केशाग्रोथी ज
 रेला एवा पण ते कुवामा नहि स्पशेंला एवा पण आकाश
 प्रदेशो समाइ शके ठे ॥ १५ ॥ अथवा निचिरु एवा पण स्त
 जादिकोमा जेम सेकमोगमे खीलारुं माय ठे, तेम ते कुवामा
 पण नहि स्पशेंला एवा आकाशप्रदेशोनु सभय जणाय ठे
 ॥ १६ ॥ एवीरीते केशाग्रग्रन्थो अत्यंत गसीने भरेला एग
 पण ते कुवामा नहि स्पशेंला एवा पण आकाशप्रदेशोनु नि-

णा ॥ १७ ॥ गतेषामथ पल्याना । दशानि कोटिकोटिनि ॥
 सूक्ष्म सूक्ष्मेष्टिनि क्षेत्र-सागरोपममीक्षित ॥ १८ ॥ वादर
 क्षेत्रपल्याजो-निधिच्या सूक्ष्मके इमे ॥ असंख्यगुणमाने स्त ।
 वासत पल्यसागरे ॥ १९ ॥ क्षेत्रसागरपल्यान्या-मान्या प्रा
 य प्रयोजन ॥ इव्यप्रमाणचिताया । दृष्टिमादे कचिन्नवेत् ॥
 ॥ २० ॥ पल्य पल्योपम चापि । कृपिनि परिजापित ॥ सार
 वारिधिपर्याय । सागर सागरोपम ॥ २१ ॥

अथ सरयातादिकाना । स्वरूप किंचिदुच्यते ॥ श्रोतव्य
 तत्माश्रयाने-र्जनैस्तत्पुत्रुत्सुनि ॥ २२ ॥ लिधा सरयात ज-
 घन्य-मध्यमोत्कृष्टजेदन ॥ असरयातानतयोस्तु । जेदा नव-

रूपण युक्तज ठे ॥ १७ ॥ हवे तेरा दश कोनाकोमी पल्योप-
 मोपटे एक सूक्ष्म क्षेत्रसागरोपम थाय ठे, एम सूक्ष्मदृष्टिवानोए
 (तीर्थकरोए) जोयेल ठे ॥ १८ ॥ वादरक्षेत्रपल्योपम अने
 सागरोपमयी, काळे करी असंख्यगणा मानयाळा आ सूक्ष्म
 क्षेत्रपल्योपम अने सागरोपम ठे ॥ १९ ॥ आ क्षेत्रसागरोपम
 अने पल्योपमनु प्राये करीने इव्यप्रमाणना चिंतवनमा कोइ-
 क जगोए दृष्टिमादमा प्रयोजन पडे ठे ॥ २० ॥ पूर्णकृपिउए
 पल्यने पल्योपम पण कहेल उ, तेम सागरोपमने सार, वारि
 धि अने सागर पण कहेल उ ॥ २१ ॥

हवे मग्यानादिकोनु कइक स्वरूप कहेयाय ठे, अने त
 त्वने जाणयाना इव्य माणमोण ते साश्रयान थडने सामल
 ॥ २२ ॥ मग्यानाना वण जेदो उ, जघन्य मध्यम अने
 उत्कृष्ट, तथा अमग्यानाना अने अननाना नव जेदो कहेला

નવોદિતા ॥ ૨૩ ॥ પરિત્તાસરયાતમાથ ॥ યુક્તાસરયાતક પ
 ॥ તાર્ત્તીયીકમસરયાતા-સરયાત પરિકીર્તિત ॥ ૨૪ ॥ પરીત
 નતમાથં સ્યા-યુક્તાનંતં દ્વિતીયક ॥ અનતાનતક તાર્ત્તી-ય
 ક ચ ગદિત જિને ॥ ૨૫ ॥ પમ્પ્યેતે સ્યુર્જઘન્ય-મયમોલ્ક
 ષ્ઠજેદત ॥ અષ્ટાદશાથ સંરયાતે-હ્રિન્નિઃ સહેકવિશતિ ॥ ૨૬ ॥
 દ્વાવેવ લઘુસંરયાત ॥ ત્ર્યાદિક મધ્યમ તત ॥ અર્વાગુલ્કુષ્ઠસ
 ત્યાતાત્ ॥ નૈકસ્તુ ગણના જજેત્ ॥ ૨૭ ॥ યત્તુ સરયાતમુલ્ક

ઢે ॥ ૨૩ ॥ પહેલુ પરિત્તઅસરયાતુ, વીજુ યુક્તઅસરયાતુ અ
 ને ત્રીજુ અસરયાતઅસરયાતુ કહેલ ઢે ॥ ૨૪ ॥ વઢી પહે
 પરિત્તઅનતુ, વીજુ યુક્તઅનતુ, અને ત્રીજુ અનતઅનંતુ જિને
 શ્વરપ્રજુલંપ કહેલ ઢે ॥ ૨૫ ॥ તે ઠપના જગન્ય મધ્યમ અને
 ઉલ્કુષ્ઠ જેદે કરીને અઢાર જેદો થાય, અને તેની સાથે સ
 રયાતાના ત્રણ જેદોને જોમવાથી સર્વ મલીને એકવીસ જેદો
 થાય ॥ ૨૬ ॥ તેમા વેનીજ મરયા એ જઘન્યસરયાતુ ઢે, અને
 ઉલ્કુષ્ઠસરયાતાની પહેલાનુ ત્રણ આદિકની સરયાવાલુ, તે મ
 ધ્યમસરયાતુ ઢે, અને એકની સહ્યાની તો કડ ગણના નથી
 ॥ ૨૭ ॥ વઢી જે ઉલ્કુષ્ઠુ સરયાતુ ઢે, તે નીચેપ્રમાણે ચાર

૧ તે આપાસ બા ૧ નીચેપ્રમાણે જાગના

(જગન્ય)	(મધ્યમ)	(ઉલ્કુષ્ઠ)
૧ સરયાતુ	૨ મરયાતુ	૩ સરયાતુ
૪ પરિત્તઅસરયાતુ	૫ પરિત્તઅમરયાતુ	૬ પરિત્તઅસરયાતુ
૭ યુક્તઅસરયાતુ	૮ યુક્તઅમરયાતુ	૯ યુક્તઅસરયાતુ
૧૦ અમર અમરયાતુ	૧૧ અમર અમરયાતુ	૧૨ અસર અમરયાતુ
૧૩ પરિત્તઅનતુ	૧૪ પરિત્તઅનતુ	૧૫ પરિત્તઅનતુ
૧૬ યુક્તઅનતુ	૧૭ યુક્તઅનતુ	૧૮ યુક્તઅનતુ
૧૯ અનતઅનતુ	૨૦ અનતઅનતુ	૨૧ અનતઅનતુ

६ । तत्तु इय विवेकिनि ॥ चतुष्पट्यानुपायेन । सर्पपोत्कर-
 मानत ॥ २७ ॥ तच्चैव—जबूछीपसमायाम—विष्कन्नपरिवेप
 का सहस्रयोजनोद्धेधा । पट्याश्चत्वार ईरिता ॥ २८ ॥ उ-
 च्चया योजनान्यष्टौ । जगत्या ते विराजिता ॥ जगत्युपरि च
 फोश-छयोच्चवेदिकाचिता ॥ ३० ॥ दिदृक्ष्वो छीपमार्धीन् ।
 स्त्रीकृतोद्ग्रीविका इव ॥ ध्यायतो ज्येष्ठसखात । योगपट्टजु
 तोऽयमा ॥ ३१ ॥ त्रिजिर्मिशेषकं ॥ आद्योऽनवस्थिताय म्या
 —छलाकाख्यो द्वितीयक ॥ तृतीय प्रतिशलाक—स्तुर्यो म-
 द्दाशलाकक ॥ ३२ ॥ आवेदिकात सशिरः—स्तत्र पट्योऽनर
 स्थित ॥ मायादेको पि न यथा । सर्पपैर्जियते तथा ॥ ३३ ॥

पालाआदिकना उपाये करीने, सर्पयोने फेरुमाना मानथी
 जाणु ॥ २७ ॥ ते आवीरीते—जबूछीपजेवना लाया पटोळा
 अने घेरनावाला, तथा एकदजार योजन उमा चार पालाउं
 कट्याने ॥ २८ ॥ ते पाला आठयोजन उंची जगतीउडे शोजिता थया
 ठ, अने ते जगतीपर घेकोश उंची वेदिकार्थी शोजिता ठे ॥ ३० ॥
 ते जाणके छीपो अने समुद्रोने जोवानी इगार्थी उंची ग्रीवावाला
 थया होय नही । अथवा उल्लूहसखाताने ध्यावताथया जाणे
 योगपट्टधारी थया होय नही । तेम शोजे ठ ॥ ३१ ॥ त्रिजिर्मिशे-
 पक ॥ तेउंमा पेहेसो पालो अनवस्थित नामनो ठे, पीजो श
 लाक नामनो, ग्रीजो प्रतिशलाक नामनो अने चोयो मद्दा
 शलाक नामनो पालो ठे ॥ ३२ ॥ तेउंमार्थी पेहेसा अनर
 स्थित नामना पालाने ठेक वेदिकासुधि शिरासत्तित एवो नो
 सर्पयोधी जरवो वे, जेमा पठी एक पण दाणो समाय नति

असत्कल्पनया कश्चि-द्वेयस्तमनप्रस्थित ॥ कृत्वा गामरुं न
स्मा-त्सर्पप परपाणिना ॥ ३४ ॥ जवूछीपे क्षिपेदंशु । द्वितीय
खणोदधौ ॥ तृतीय धातकीग्रहे । तुर्य काशोदवाग्निगो ॥ ३५ ॥
एव छीपे समुद्रे जा । स पट्यो यत्र निष्ठित ॥ तत्समायाम
विष्कज-परिधि कल्प्यते पुन ॥ ३६ ॥ उद्धेगोत्मेयत प्राग्य
-क्षियते सर्पपेश स ॥ क्रमाद्वृक्षीपे समुद्रे च । पूर्वग्रन्थम्यते
कण ॥ ३७ ॥ एव द्वितीयवार च । रिक्तीभूतेऽनवस्थिते ॥ मु-
च्यते सर्पप साक्षी-शलाकाजिधपट्यके ॥ ३८ ॥ पूर्वमाणेगि-
च्यमानै-रेव जूयोऽनवस्थिते ॥ शलाकाग्न्योऽपि मशित्य । पु-

॥ ३३ ॥ असत्कल्पनाए करीने कोडक देव ते अनवस्थितपा
लाने गावा हाथमा उपाकीने, जमणे हाथ ॥ ३४ ॥ तेमानो
एक दाणो जवूछीपमा फेके बीजो खणसमुद्रमा फेंक, त्री-
जो धातकीखंरुमा अने चोथो कालोदगिसमुद्रमा फेंक ॥ ३५ ॥
एवीरीते फेकता फेकता जे छीप अथवा जे समुद्रमा ते पा-
लो खाली थाय, ते छीप अथवा समुद्रजेवनी लवाड, पहो-
ळाड अने परिधिवाळो फरीने पालो कल्पवो ॥ ३६ ॥ बळी
तेनी लुनाड तथा लुचाड पूर्वनीपेठेज जाणवी, तेम तेने पू-
र्वनीपेठे पाठो सर्पवोथी जरवो, अने पाठो अनुक्रमे तेमानो
अकेक दाणो आगलआगलना छीपसमुद्रोमा पूर्वनीपेठे ना-
खवो ॥ ३७ ॥ एवीरीते ज्यारे बीजीवार पण ते अनवस्थित-
पालो गाली थाय, त्यारे शलाकनामना पालामा साक्षीतरीके
सर्पनो एक दाणो मूकाय ठे ॥ ३८ ॥ एवीरीते वारवार अ-
नवस्थितपालाठ जरते अने गाली यते ठेते, शलाकपालो

येते साक्षिपपे ॥ ३९ ॥ अत्रेद होय—आग्नेऽनरस्थिते रि-
 क्ती-जते साक्षी न मुच्यते ॥ सर्वे पद्वये समानत्वा-द्वाऽन-
 रस्थितताम्य यत् ॥ ४० ॥ यस्याऽनरस्थितेत्याह । होया यो
 ग्यतया तु सा ॥ घृतयोग्यो घटो यद्भट् । घृतकुजोऽजिधीयते
 ॥ ४१ ॥ साक्षी च सर्पकणो । मुच्यते य शलाकके ॥ अन-
 रस्थितमत्क त । जगुरेकं परे पर ॥ ४२ ॥ पूर्णाञ्जुते शलाकेऽ-
 य । स्याप्यमनानरस्थित ॥ क्रमागतद्वीपवार्धि-समान स-
 पपेर्जुत ॥ ४३ ॥ अयोत्पाटय शलाकाग्नय । प्राग्यत्तस्य कणान्
 दिपेत् ॥ अनरस्थातिमकणा-क्रातद्वीपावुधे पुरः ॥ ४४ ॥

पण साक्षीना सर्पवोरडे शिग्यासहित जराय ठे ॥ ३९ ॥ अ-
 र्ही एम जाणवु के—पहेलो अनरस्थितपालो ज्यारे खाली
 थाय, त्यारे साक्षी मूकातो नथी, केमके सर्वे पालाउंसाथे तु-
 ल्य होवार्थी तेने अनरस्थितपणु नथी ॥ ४० ॥ अने जेनु अ-
 नरस्थित नाम ठे ते योग्यपणाउडे जाणवु, जेमके घृतने यो-
 ग्य एरो जे घमो ते घृतकुज कहेराय ठे ॥ ४१ ॥ वळी सा-
 क्षीतरीवेनो जे सर्पकण शलाकपालामा मूकाय ठे, तेने केट-
 लाको अनरस्थितनो कहे ठे, अने बीजाउं बीजानो कहे ठे
 ॥ ४२ ॥ हवे एवीरीते ज्यारे शलाकपालो पूर्ण थाय त्यारे त्या-
 पाठो यनुक्रमे आवेला द्वीप अथवा समुद्रजेवमो अने सर्प
 बोधी जरेलो अनरस्थितपालो स्थापवो ॥ ४३ ॥ हवे ते श-
 लाक नामना पालाने उपामीने, तेना कणोने अनरस्थितपा-
 खाना ठेव्हा कणवाळा द्वीप अथवा समुद्रनी आगळ आगळ
 फेंकवा ॥ ४४ ॥ एम करता ज्यारे ते शलाकपालो खाली था

અસત્કલ્પનયા કશ્ચિ-દેવસ્તમનઃશ્ચિત ॥ કલ્પા ગમ્યાનં ન
 મા-ત્સર્પપ પરપાણિના ॥ ૩૪ ॥ જલ્પદ્વીપે શિવેન્દ્ર ॥ દ્વિતીય
 જલ્પોદયો ॥ તૃતીય ધાતકીગડે ॥ તુર્ય કાલોદયશ્ચિત્ ॥ ૩૫ ॥
 એવ દ્વીપે સમુદ્રે ચ ॥ સ પટ્ટો યત્ર નિષ્ઠિત ॥ તત્સમાયામ
 વિષ્ણુ-પરિધિ કલ્પયતે પુન ॥ ૩૬ ॥ ઉદ્દેવોત્તમેત્ત પ્રાગ્
 -હ્યયતે સર્પેશ્ચ સ ॥ ક્રમાદ્દ્વીપે સમુદ્રે ચ ॥ પૂર્વવન્ન્યમ્પતે
 કણ ॥ ૩૭ ॥ એવ દ્વિતીયાર ચ ॥ ચિત્તીજૂતેઽનવસ્થિતે ॥ મુ
 ચ્યતે સર્પપ સાક્ષી-શલાકાજિથપટ્ટકં ॥ ૩૮ ॥ પૂર્વમાર્ગે
 ધ્યમાનૈ-રેવ જૂયોઽનવસ્થિતે ॥ શલાકાગ્યોઽપિ મશિમ્ ॥ પુ-

॥ ૩૩ ॥ અસત્કલ્પનાય કરીને કોડક દેવ તે અનવસ્થિતપા
 લાને શાવા હાથમા ઉપાનીને, જમણે હાથે ॥ ૩૪ ॥ તેમાનો
 એક દાણો જલ્પદ્વીપમા ફેકે વીજો લગણસમુદ્રમા ફેકે, ત્રી
 જો ધાતકીલુમા અને ચોથો કાલોદયસમુદ્રમા ફેકે ॥ ૩૫ ॥
 એવીરીતે ફેકતા ફેકતા જે દ્વીપ અથવા જે સમુદ્રમા તે પા-
 લો ખાલી થાય, તે દ્વીપ અથવા સમુદ્રજેવની લવાઈ, પહો-
 લાઈ અને પરિધિવાલો ફરીને પાલો કલ્પવો ॥ ૩૬ ॥ વઢી
 તેની ભુલાઈ તથા ભુલાઈ પૂર્વનીપેઠેજ જાણવી, તેમ તેને પૂ-
 ર્વનીપેઠે પાઠો સર્પવોથી જરવો, અને પાઠો અનુક્રમે તેમાનો
 અકેક દાણો આગલઆગલના દ્વીપસમુદ્રોમા પૂર્વનીપેઠે ના-
 સવો ॥ ૩૭ ॥ એવીરીતે જ્યારે વીજીવાર પણ તે અનવસ્થિત-
 પાલો ખાલી થાય, ત્યારે શલાકનામના પાલામા સાક્ષીતરીકે
 સર્પનો એક દાણો મૂકાય ઠે ॥ ૩૮ ॥ એવીરીતે વારવાર અ-
 નવસ્થિતપાલાઈ જરાતે અને ખાલી થતે ઠતે, શલાકપાલો

येने माहिरपणे ॥ ३९ ॥ अत्रेद होय—आपुंजनस्थिते रि-
ती-जते चाणी न मुन्यते ॥ सर्वे पद्वे समानत्या-घाऽन
प्रस्थितताम्य यत् ॥ ४० ॥ यस्याऽनस्थितेत्याह । होया यो
मनसा तु मा ॥ घृतयोग्यो घटो यच्छट् । घृतकुक्षोऽतिधीयते
॥ ४१ ॥ माही च संपपकणो । मुन्यते य शलाकं ॥ अन-
प्रस्थितमत्त त । जगुरे परं पर ॥ ४२ ॥ पूर्णो जूते शलाकेऽ
य । म्याप्यमन्त्रानस्थित ॥ क्रमागतद्वीपवार्धि-समान स
पंपेजून ॥ ४३ ॥ अयोत्पाट्य शलाकाग्य । प्राग्रत्तस्य कणान्
दिपंत ॥ अनवन्नातिमकणा-क्रातद्वीपावुधे पुर ॥ ४४ ॥

पण माहीना सर्पबोवटे शिवासहित जराय ठे ॥ ३९ ॥ अ-
ही पम जाणवु के—पहेलो अनस्थितपाखो ज्यारे खाली
थाय, त्यारे माही मूकातो नथी, केमके सर्वे पाखाळसाथे तु
ह्य होराथी तेने अनस्थितपणु नथी ॥ ४० ॥ अने जेनु अ-
नस्थित नाम ठे ते योग्यपणावडे जाणवु, जेमके घृतने यो
ग्य पणो जे घमो ते घृतकुज कहेवाय ठे ॥ ४१ ॥ वळी सा
हीनरीबनो जे सर्पकण शलाकपाखामा मूकाय ठे, तेने केट-
खाको अनस्थितनो कहे ठे, अने बीजाळ बीजानो कहे ठे
॥ ४२ ॥ हवे पत्रीरीते ज्यारे शलाकपाखो पूर्ण थाय त्यारे त्या
पाखो अनुक्रमे आवेला द्वीप अथवा समुद्रजेमो अने सर्प-
बोधी जरेलो अनवस्थितपाखो म्यापवो ॥ ४३ ॥ हवे ते श-
लाक नामना पाखाने उपानीने, तेना कणोने अनस्थितपा-
खाना ठेवा कणवाळा द्वीप अथवा समुद्रनी आगळ आगळ
फेकवा ॥ ४४ ॥ पम करना ज्यारे ते शलाकपाखो ग्याली था

અસત્કલ્પનયા કથિ-દેવમનનમ્બિન ॥ ૩૩ ॥ ગંગા ગંગારે ન
 સ્મા-સ્મરે પરપાણિના ॥ ૩૪ ॥ જંબૂદ્વીપે નિર્મલે ॥ દ્વિતીય
 સવણોદયો ॥ તૃતીય ધાતકીચંદ્રે ॥ તુર્ય રાજોદયગિરિ ॥ ૩૫ ॥
 એવં દ્વીપે સમુદ્રે ગા ॥ ન પડો યત્ર નિદ્રિત ॥ તત્ત્વમાગમ-
 વિષ્ણુ-પરિધિ કલ્પ્યતે પુન ॥ ૩૬ ॥ ઉદ્દેશ્યમેતદ્ ગ્રામ-
 -હિયતે સર્પેધ સ ॥ ક્રમાદુદ્વીપે સમુદ્રે ચ ॥ પ્રયંચન્યમ્યતે
 કણ ॥ ૩૭ ॥ ણ્ય દ્વિતીયવાર ચ ॥ ત્રિતીયૂતેઽનવમ્બિને ॥ મુ-
 ચ્યતે સર્પે સાક્ષી-ગંગાકાજિપદ્યકે ॥ ૩૮ ॥ પુર્વમાર્ગે
 ધ્યમાને-એવં જૂયોઽનવમ્બિને ॥ ગંગામ્યોઽપિ મગિન્ન ॥ ૩૯

॥ ૩૩ ॥ અસત્કલ્પનાદ કરીને કોડક દેવ તે અનવમ્બિતપા-
 લાને નાવા હાથમાં ઉપાનીને જમણે હાથે ॥ ૩૪ ॥ તેમાંનો
 એક ઢાળો જંબૂદ્વીપમાં ફેંકે વીજો સવણનમુદ્રમાં ફેંકે ત્રી-
 જો ધાતકીચંદ્રમાં અને ચોથો કાસોદયનમુદ્રમાં ફેંકે ॥ ૩૫ ॥
 એવીરીતે ફેંકતાં ફેંકતાં જે દ્વીપ અથવા જે સમુદ્રમાં તે પા-
 લો ખાલી થાય. તે દ્વીપ અથવા સમુદ્રજેવની સગાડ પહો-
 લાઈ અને પરિધિવાળો ફરીને પાલો કલ્પવો ॥ ૩૬ ॥ વઢી
 તેની ભુંનાઈ તથા ઉઘાડ પૂર્વનીપેઠેજ જાણવી, તેમ તેને પૂ-
 ર્વનીપેઠે પાઠો સર્પવોધી જરવો અને પાઠો અનુક્રમે તેમાંનો
 અકેક ઢાળો આગલઆગલના દ્વીપસમુદ્રોમાં પૂર્વનીપેઠે ના-
 સવો ॥ ૩૭ ॥ એવીરીતે જ્યારે વીજીવાર પણ તે અનવસ્થિત-
 પાલો ખાલી થાય ત્યારે શલાકનામના પાલામાં સાક્ષીતરીકે
 સર્પવનો એક ઢાળો મૂકાય છે ॥ ૩૮ ॥ એવીરીતે ચારવાર અ-
 નવસ્થિતપાલાઈ જરાતે અને મ્વાલી થતે ઠતે શલાકપાલો

(३१)

र्यते साक्षिसर्पे ॥ ३९ ॥ अत्रेदं ज्ञेय—आद्येऽनवस्थिते रि-
क्ती-भूते साक्षी न मुच्यते ॥ सर्वे पद्वये समानत्वा-न्नाऽन-
वस्थिततास्य यत् ॥ ४० ॥ यस्याऽनवस्थितेत्याह्वा । ज्ञेया यो-
ग्यतया तु सा ॥ घृतयोग्यो घटो यद्गृह । घृतकुक्षोऽभिधीयते
॥ ४१ ॥ साक्षी च सर्पकणो । मुच्यते यः शलाकके ॥ अन-
वस्थितस्तत्क त । जगुरेके परे पर ॥ ४२ ॥ पूर्णोभूते शलाकेऽ-
थ । स्थाप्यस्तत्रानवस्थित ॥ क्रमागतद्वीपवार्धि-समान स-
र्पैर्भूत ॥ ४३ ॥ अथोत्पाद्य शलाकाग्न्य । प्राग्वत्तस्य कणान्
क्षिपेत् ॥ अनवस्थातिमकणा-क्रातद्वीपावुधे पुर ॥ ४४ ॥

पण साक्षीना सर्पवोत्रडे शिखासहित जराय ठे ॥ ३९ ॥ अ-
र्ही एम जाणवु के—पहेलो अनवस्थितपाखो ज्यारे खाळी
थाय, त्यारे साक्षी मूकातो नथी, केमके सर्व पाखालसाथे तु
होवार्थी तेने अनवस्थितपणु नथी ॥ ४० ॥ अने जेनु अ-
नवस्थित नाम ठे ते योग्यपणावडे जाणवु, जेमके घृतने यो-
ग्य एवो जे घनो ते घृतकुज कहेवाय ठे ॥ ४१ ॥ वळी सा-
क्षीतरीकेनो जे सर्पकण शलाकपालामा मूकाय ठे, तेने बेट-
लाको अनवस्थितनो कहे ठे, अने बीजाळ बीजानो पहे ठे
॥ ४२ ॥ हवे एवीरीते ज्यारे शलाकपाखो पूर्ण थाय त्यारे त्या
पाखो अनुक्रमे आवेला द्वीप अथवा समुद्रजेवमो अने सर्प
वोथी जरेलो अनवस्थितपाखो स्थापवो ॥ ४३ ॥ हवे ते श-
लाक नामना पालाने उपामीने, तेना कणोने अनवस्थितपा-
खाना ठेव्हा कणवाळा द्वीप अथवा समुद्रनी आगळ आगळ
फेंकवा ॥ ४४ ॥ एम करता ज्यारे ते शलाकपाखो खासी पा

॥ ५० ॥ तत प्रतिशलाकार्य-मुत्पाद्य तस्य सर्पपान् ॥ द्वि-
पेत्पूर्वोक्तया रीत्या । परतो छीपवार्धिषु ॥ ५१ ॥ एवं प्रतिश
लाकेऽपि । निखिल निष्ठिते सति ॥ साक्षीभूत कणमेक । द्वि
पेन्महाशलाकके ॥ ५२ ॥ तत शलाकमुत्पाद्य । छीपाब्धिषु
तदग्रत ॥ सर्पपान्न्यस्य तत्साक्षी । स्थाप्य प्रतिशलाकके ॥
॥ ५३ ॥ तत क्रमाद्धर्षमान-विस्तारमनवस्थित ॥ उत्पाद्य-य-
रतो छीप-पाथोधिषु कणान् द्विपेत् ॥ ५४ ॥ प्राग्गदेतत्सा-
क्षिकणे । शलाकार्य प्रपूर्यते ॥ तमप्यनेकश प्राग्वत् । स-
रिच्येतस्य साक्षिणि ॥ ५५ ॥ तृतीय परिपूर्येता-ऽसकृदेत
स्य साक्षिणि ॥ पट्यो महाशलाकोऽपि । सशिख पूर्यते तत

न होवाची, तेने पण शीरीते खाली कराय ? ॥ ५० ॥ पठी
प्रतिशलाकपाखाने उपानीने, पूर्वे कहेली रीतप्रमाणे तेना स
र्पवोने आगळआगळना हीपसमुजोमा फेंकवा ॥ ५१ ॥ पठी
रीते आखो प्रतिशलाकपाखो ज्यारे खाली थाय, त्यारे तेना
साक्षीभूत एवा एक कणने महाशलाकपाखामा नाखवो ॥
॥ ५२ ॥ पठी शलाकपाखाने उपानीने, तेना सर्पवोने तेनी
आगळना हीपसमुजोमा नाखीने, तेना साक्षीने प्रतिशलाक
पाखामा नाखवो ॥ ५३ ॥ पठी अनुक्रमे वधता विस्तारवाला
अनवस्थितपाखाने उपानीने, आगळआगळना हीपसमुजोमा
तेना कणने नाखवा ॥ ५४ ॥ पठी पूर्वनीपेठे तेना साक्षीक
णोउडे शलाकपाखो जराय ठे, थने तेने पण पूर्वनीपेठे थने
कवार खाली करीने, तेना साक्षीउंबडे ॥ ५५ ॥ ग्रीजा पाखा
ने जरवो, थने तेना साक्षीउंबडे पठी महाशलाकपाखो पण

॥ ૫૬ ॥ યથોત્તરમથો સાદ્ધિ-સ્થાનાઽજાવાદિમે સમે ॥ મ્ના
સ્થિતા દિવ્કનીનાં । ક્રીનાસમુજ્જના ડ્વ ॥ ૫૭ ॥ યત્રાંતિમા-
યા વેલાંયા । રિક્તીજૂતોઽનવસ્થિત ॥ તાવન્માનસ્તટાસ્ત્યેષ ।
ત્રયસ્ત્વન્યે યથોદિતા ॥ ૫૮ ॥

અથેતાંશ્ચતુર પલ્યાન્ । સાવકાશે સ્થલે ક્વચિત્ ॥ ઉદ્ધ
મ્ય તત્સર્પપાણા । નિચય રચયેહિયા ॥ ૫૯ ॥ તતશ્ચ જવૂહી
પાદિ-હીપવાર્ધિપુ સર્પપાન્ ॥ ઉદ્ધિત્ય પૂર્વનિદ્ધિતાં-સ્તત્રેવ નિ
ચયે દિપેત્ ॥ ૬૦ ॥ એકસર્પપરુપેણ । ન્યૂનોઽય નિચયોઽસ્ત્રિ
લ ॥ જવેદુત્કૃષ્ટસંરચ્યાત-માનમિત્યુદિત જિને ॥ ૬૧ ॥ એ
તદુત્કૃષ્ટસરચ્યાત-મેકરુપેણ સચુતં ॥ જવેત્પરીતાઽસરચ્યાત ।

ઠેક શિલાસુધિ જરાય ઠે ॥ ૫૬ ॥ હવે ઉત્તરોત્તર સાદ્ધીસ્થા
નના અજાવથી તે ચારે પાલાઈ ભરેલા રહ્યા ઠે, તેડે જાણે
દિશાઈરૂપી કન્યાઈના ક્રીના કરવાના માજલાઈ હોય નહિ
તેમ શોજે ઠે ॥ ૫૭ ॥ જે ઢેહીવેલાએ અનવસ્થિતપાલો રા
લી થયો ઠે, તેટલા માનવાલો તે વચતે તે હોય ઝ, અને વી
જા ઘણે તો યગાઝ કહ્યા તેવના ઠે ॥ ૫૮ ॥

હવે તે ચારે પાલાઈને કોડક અપકાશવાલી જગોમ
ગ્યાલી કરીને, બુદ્ધિપૂર્વક તે સર્પગોનો ઢગલો કરવો ॥ ૫૯ ॥
પઠી જવૂહીપાદિક દીપસમુદ્રોમા પૂર્વે નારેલા સર્પગોને એક
ઠા કરીને તેડેને ઉપર કહેલા ઢગલામા નાખવા ॥ ૬૦ ॥ એ
મથલા સર્પગોમાથી એક સર્પગને ઊઠો કરવાથી, એ સમસ્ત
મમૂદ્ધ ઉત્કૃષ્ટમગ્યાતા માનવાલો થાય, એમ જિનેશ્વરપ્રજુર્ણ
કહેણ ઠે ॥ ૬૧ ॥ ગલી થા ઉત્કૃષ્ટસરચ્યાતામા સર્પગનો ૫૫

(३५)

जघन्यमिति तद्विद ॥ ६२ ॥ ज्येष्ठात्परीक्षाऽसख्याता-दवां-
जघन्यत पर ॥ मध्य परीक्षाऽसख्यात । जवेदिति जिने स्मृत
॥ ६३ ॥ जघन्ययुक्तासग्यात-भेकरूपविवर्जित ॥ जवेत्परीक्षा-
सग्यात-मुत्कृष्टमिति तद्विद ॥ ६४ ॥ जघन्ययुक्ताऽसरयप्र
कारश्चाय—

यावत्प्रमाणो यो राशि-जवेत्स्वरूपसग्यया ॥ स न्यम्य
तावतोवारान् । गुणितोऽन्यास उच्यते ॥ ६५ ॥ यथा पचात्म
को राशि । पचवारान् प्रतिष्ठित ॥ मिय संगुणितो जात ।
प्रथम पचविंशति ॥ ६६ ॥ शत सपाद सजातो । गुणित
सोऽपि पचभि ॥ पुन संगुणित पच-विंशानि म्यु शतानि

दाणो ज्यारे जेळववामा आवे, त्यारे जघन्यपरित्तयसरयातु
थाय, एम तेना जाणकारो कहे ठे ॥ ६२ ॥ उत्कृष्टपरित्तय
सरयातानी पहेळानु, अने जघन्यधी आगलनु, ते मध्यपरि-
त्तयसख्यातु थाय, एम जिनेश्वरोण कहेळ ठे ॥ ६३ ॥ पली
एकरूपघिनानु एवु जे जघन्ययुक्तयसग्यातु, ते उत्कृष्टपरित्त
यसख्यातु थाय, एम तेना जाणकारो कहे ठे ॥ ६४ ॥ ह्ये
जघन्ययुक्तयसख्यातानो प्रकार नीचेप्रमाणे ३—

पोताना स्वरूपनी सरयावडे जे राशि जेटळा प्रमाणशळो
होय, तेटळो स्थापीने, तेटलीगर तेने गुणवाधी अन्यास व
हेवाय ठे ॥ ६५ ॥ पाचनी खम माफीने, तेने नीचेप्रमाणे
पाचवार गुणवी, जेमके पाचने पाचे गुणवाधी पहेलीगर प
चीस घया ॥ ६६ ॥ पठी ते पचीसने पाचे गुणवाधी एबसो
पचीस घया, अने तेने पाचे गुणवाधी ठसो पचीस घया ॥

पद ॥ ६७ ॥ जातश्चतुर्थवेलाया-मेकत्रिगठतानि स ॥ १
 विशत्युपचिता-न्यन्यासगुणित ह्यद ॥ ६८ ॥ ततश्च-प्रा
 क्ते सार्पपे पुजे ॥ यावत् किल सर्पपा ॥ तत्सरन्यान् मुख्य
 चय-तुल्यान् राशीन् पृथग्पृथक् ॥ ६९ ॥ कृत्वा मिथस्तद
 एने । यो राशिर्जायतेति म ॥ जघन्ययुक्तासग्य त-दात्रा
 समये सम ॥ ७० ॥ इयमत्र जावना-स सर्पपाणा निक
 कल्प्यते चेदशात्मक ॥ प्राग्बदन्यासगुणित । सहस्रको
 को जवेत् ॥ ७१ ॥ गरिष्ठयुक्ताऽसरयाता-दर्वाजघन्यत
 ॥ मध्यम जायते युक्ता-ऽसरयातमिति तद्विद् ॥ ७२ ॥ ज
 न्ययुक्ताऽसरयात । प्राग्बदन्यासतामिति ॥ हीनमेकेन हं

॥ ६७ ॥ पठी ते रकमने चोथीपार पाचे गुणवार्थी एकत्री
 सोने पचीस थया, अने ते अन्यासगुणित थयो ॥ ६८
 पठी-पूर्वें कहेंला सर्पवना पुजमा जेटला सर्पवो होय, ते
 श्री सरयाता, मुरय दगलाजेरका जूदा जूदा दगलाउं कर
 ॥ ६९ ॥ तेउने परम्पर गुणवार्थी जे ठेल्लो राशि थाय, ते
 जघन्ययुक्तथसग्यातु जाणु, अने ते (एक) आवलिना
 मपोजेटसु ठे ॥ ७० ॥ यही एम विचारु के-ते सर्प
 नो समूह जो दशनो कल्पयामा थाये तो पूर्वनीपेठे अन्त्य
 मगुणाकार करवार्थी ते एकरूजगरकोरुनो थाय ॥ ७१ ॥ ।
 वे उत्कृष्टयमणी पहेलापहेलानु, अने जघन्यर्थी आगळ
 ने मध्यमयुक्त थस० थाय एम तेना जाणकारो कहेंठे ॥ ७२
 दं पूर्वनीपेठे अन्यामगुणिन करेल, अने एकरूपे करीने
 हित एतु जे जघन्ययुक्त थस० ते उत्कृष्टयुक्त थस० ठे.

(३७)

। युक्तासग्यातक गुरु ॥ ७३ ॥ एतदेव रूपयुक्त-मसग्याऽम-
र्यक सधु ॥ मध्याऽसरयानासख्यात-मस्मादुरकृष्टकावधि ॥
॥ ७४ ॥ जघन्याऽसग्याऽसरयात । जवेदन्यासतामितं ॥ ए
वरुपोनित ज्येष्ठा-ऽसग्याऽसख्यातक स्फुट ॥ ७५ ॥ अत्रैकरू
पक्षेपे च । परीक्षाऽनतक सधु ॥ मध्य चाम्मात्समुत्कृष्ट-परी
क्षाऽनतकावधि ॥ ७६ ॥ दृस्वं परीक्षाऽनत च । प्राग्वदन्यास-
सगुण ॥ परीक्षानतक ज्येष्ठ-मेकरूपो नित जवेत् ॥ ७७ ॥ सै
करूप तज्जघन्य-युक्तानतकमीरित ॥ परमस्मात्पराद्यार्वा-न्यु-
क्तानत हि मध्यम ॥ ७८ ॥ युक्तानत तज्जघन्य-मन्यासप-
रितामित ॥ निरेकरूपमुत्कृष्ट-युक्तानतकमाहित ॥ ७९ ॥ अ-

॥ ७३ ॥ वली एकरूपे करीने युक्त एव तेज जघन्य अस०
अस० ठे, अने तैथी ठेक उत्कृष्टसुधीनु मध्यमअस०अस० ठे.
॥ ७४ ॥ जघन्यअस०अस०ने अन्यासगणु करीने, ज्यारे ते
एकरूपधी हीन होय, त्यारे प्रगटरीते उत्कृष्टअस०अस० था-
य ॥ ७५ ॥ अने तेमा ज्यारे एकरूप जेळववामा आवे त्यारे
जघन्यपरित्तअनतु थाय, अने त्याधी ते ठेक उत्कृष्टपरीक्षान-
तसुधीनु मध्यपरीत्तअनतु थाय ॥ ७६ ॥ हवे जघन्यपरीत्त
अनतने पूर्वनीपेठे अन्यासगणु करवाधी एकरूपे करीने र-
डित ते उत्कृष्टपरीत्तअनतु थाय, ॥ ७७ ॥ अने तेमा ज्यारे
एकरूप जेळववामा आवे त्यागे जघन्ययुक्तअनतु कहेस ठे,
अने तेनापर्त्रीनु तथा उत्कृष्टयुक्तअनतानी पहेसानु ते मध्य
॥ ७८ ॥ अने जघन्ययुक्तअनतानी अन्यास

ત્રૈકરૂપક્ષેપે સ્યા-દનતાનતક લઘુ ॥ અસ્માદવિકં મધ્યા-ન
તાનત ચ તત્સમ ॥ ૬૦ ॥ ઉત્કૃષ્ટાનતાનત તુ । નાસ્તિ સિદ્ધાં
તિના મતે ॥ અનુયોગદ્વારસૂત્રે । યદુક્તં ગણધારિભિ ॥૬૧॥
એવમુક્કોસય અણતાણતય નઙ્ગિત્તિ ॥ અગ્નિપ્રાય' સમગ્રોઽય ।
પ્રોક્ત સૂત્રાનુસારત ॥-અથ કાર્મગ્રધિકાનાં । મતમત્ર પ્રપ
ચ્યતે ॥ ૬૨ ॥ સમદ્વિઘાતો વર્ગ સ્યા-દિતિ વર્ગસ્ય લક્ષણ ॥
પચાના વર્ગકરણે । યથા સ્યુ પચવિશતિ ॥ ૬૩ ॥ જઘન્યયુ
ક્તાઽસત્યાતા-વધિ તુલ્ય મતદ્વયે ॥ અત પર વિશેષોઽસ્તિ ।
સ ચાય પરિજાવ્યતે ॥ ૬૪ ॥—

જઘન્યયુક્તાઽસત્યાતા-દારન્યોત્કૃષ્ટકાવધિ ॥ મધ્યમ

ત્કૃષ્ટયુક્તચ્ચનતુ કહેલ છે. ॥ ૬૫ ॥ અને તેમા જ્યારે એકરૂપ
નાગીયે ત્યારે જઘન્યચ્ચનતચ્ચનતુ થાય, અને તેનાથી જે અ-
ધિક, તે સઘટ્ટુ મધ્યમચ્ચનતચ્ચનતુ છે ॥ ૬૦ ॥ અને ઉત્કૃષ્ટ-
ચ્ચનતચ્ચનતુ તો સિદ્ધાંતિર્ઘના મતે નથી, તેને માટે ગણધરોણ
અનુયોગદ્વારમૂગ્રમા કહ્યું છે કે ॥ ૬૧ ॥—એવીરીતે ઉત્કૃષ્ટ
ચ્ચનતચ્ચનતુ નથી ॥ આ સઘટ્ટો અગ્નિપ્રાય સૂત્રોને અનુસારે
વધો, દેવે થઈને વર્મપથગાઠાઁનો મત કહીયે ઠીયે ॥૬૨॥
બોદ્ધપણ રક્મને તેટલીજ રક્મે ગુણગાથી ગર્ગ થાય છે, એ
ગંનુ લક્ષણ છે, જેમ પાચનો ગર્ગ કરવાથી પચીસ થાય છે ॥
॥ ૬૩ ॥ જઘન્યયુક્તચ્ચમગ્યાનમુધિ તો ગ્ને મતોમા સરગુ, અને
તે પત્રી પેગ્ગાર છે, તે કહે છે ॥ ૬૪ ॥—

જઘન્યયુક્તચ્ચમગ્યાનાથી માનીને, એક ઉત્કૃષ્ટયુક્તચ્ચસ-
મગ્યાનમુગિનુ મધ્યમયુક્ત ચ્ચમગ્યાતુ થાય, અને દેવે ઉત્કૃષ્ટ

युक्ताऽसख्यात । स्थापुत्कृष्टमथोच्यते ॥ ७५ ॥ जघन्ययुक्ताऽसख्यात । वर्गित रूपवर्जित ॥ उत्कृष्टयुक्ताऽसख्यात । प्राप्त-
रूपै प्ररूपित ॥ ७६ ॥ एकरूपेण युक्त त-दसख्याऽसख्यक स-
धु ॥ अर्वागुत्कृष्टतो मध्य-मथोत्कृष्ट निरूप्यते ॥ ७७ ॥ जघ-
न्याऽसख्याऽसख्यात । यत्ततो वर्गित त्रिश ॥ अमीजिर्दशजि
क्षेपे-वर्द्धयमाणेर्विमिश्रित ॥ ७८ ॥ तच्चैव—त्रिंशत्कोटाकोटि-
सारा । ज्ञानावरणकर्मण ॥ स्थितिरुत्कर्षतो ज्ञेया । जघन्यां-
तर्मुहूर्त्तकी ॥ ७९ ॥ अनयोरतराक्षे च । मध्यमा स्युरसंग्य-
श ॥ आसा वधहेतुचूता-ऽध्यवसाया असख्यश ॥ ८० ॥
एवमेवाध्यवसाया । अपरेष्वपि कर्मसु ॥ स्युरसंग्येयलोकात्र

युक्तअसख्यातानु स्वरूप कहे ठे ॥ ७५ ॥ जघन्ययुक्तअसरया
तानो वर्ग कर्यापठी, एकरूपे जे उंटु, ते उत्कृष्टयुक्तअस० ठे,
एम तेना स्वरूप जाणनाराठए कहेख ठे ॥ ७६ ॥ अने तेमां
ज्यारे एकरूप जेळवाय, त्यारे जघन्यअस०अस० घाय, अने
उत्कृष्टनी पहेलापहेलानु, ते मध्यमअस०असरयातु घाय, ह
जे उत्कृष्टनु स्वरूप कहे ठे ॥ ७७ ॥ जघन्यअसंग्यअसरया
तो प्रणवार वर्ग करवो, अने तेमा नीचे खखेला दश अ-
अनराता जेळववा ॥ ७८ ॥ ते कहे ठे—ज्ञानावरणी कर्मनी
ही स्थिति श्रीस कोणाकोमी सागरोपमनी ठे, अने तेनी
जे स्थिति अतर्मुहूर्त्तनी जाणवी ॥ ७९ ॥ ए वझे स्थिति
उंनी वझे असंग्याती मध्यमस्थितिउ ठे, अने ते स्थितिउना
वधना हेतुचूत एवा असरयाता अध्यवसायो ठे ॥ ८० ॥
एवीएवीरीते बीजा कर्मोमा पण अध्यवसायो ठे, अने तेउ

-प्रदेशप्रमिता इमे ॥ ९१ ॥ जघन्यादिजेदवंतो-ऽनुजागा क
 र्मणा रस्ता ॥ तेऽप्यसरयेय लोकात्र-प्रदेशप्रमिता किल ॥
 ॥ ९२ ॥ ततश्च-लोकात्रधर्माधर्मेक-जीवाना ये प्रदेशका ॥
 अध्यवसायस्थानानि । स्थितिप्रधानुजागयोः ॥ ९३ ॥ मनोव
 च काययोग-विजागा निर्भिभागका ॥ कालचक्रस्य समया-
 न्तया प्रत्येकजतर ॥ ९४ ॥ अनतागिदेहरूपा । निगोदाश्च
 दशाप्यमून ॥ त्रिगर्गिते लव्यसरया-सरयेऽसरयान्नियोजयेत्
 ॥ ९५ ॥ त्रिज पुनर्गयेच्च । जवेदेवकृते सति ॥ असम्ब्यास
 ग्यमुत्पृ-मेकरूपविनाशतं ॥ ९६ ॥ तत्रैकरूपप्रक्षेपे । परी-

श्रमन्यानाशोकाकाशना प्रदेशोजेटसा ठे ॥ ९१ ॥ उल्ली ज
 पन्नागदिक जेदोगाळा कर्मोना अनुजागरूप जे रसो ठे, ते-
 ठे दत्ता श्रमन्यानाशोकाकाशना प्रदेशोजेटसा ठे ॥ ९२ ॥
 तेर्ली मोराराग १, धर्मानिकाय २, अधर्मास्तिकाय ३, अने
 लक्ष्मी' रता ॥ ते प्रदेशो ठे (ते सर्वे तेमां जेखयरा) तेम
 गिर्लिनिर ॥ अरे अनुजागर्भना ६ अध्यवसायोना स्थानको
 (नैल तंटररा) ॥ ९३ ॥ कसी जेता त्रिजागो न यइ शई
 नेर' एत रगर अरे कायाना योगना विजागो ७, तथा धी
 उगवना मनयो ८ तथा (अर्ननकायगिर्लिन) प्रत्येक जेव
 ठे ९ ॥ ९४ ॥ तथा अतर्लीयाना गरीरूप निगोदो १०, ए
 रने यम-यम-उत बलारा रगे रंग्या तथा जघन्यशरीर
 एत' एत' ११ ॥ ९५ ॥ अतर्ली नैतो प्रणयार य
 न एत' अतर्ली नैमायी एत' एत' उतु कथायी उल्लुष्ट
 एत' एत' १२ ॥ ९६ ॥ अतर्ली तथा एत' एत' एत' १३

ત્તાનતક સધુ ॥ પરીત્તાનતકાઝ્યેષ્ટા-શ્વદર્વાક્ તથા મધ્યમ ॥
 ॥ ૧૭૬ ॥ અન્યાસગુણિતે પ્રાગ્-ત્તરીત્તાનતકે લઘો ॥ પરીત્તા-
 નતમુલ્કષ્ટ-મેકરુપોઙ્ગિતં જયેત્ ॥ ૧૭૭ ॥ સૈકરુપે પુનસ્તસ્મિ
 ન્ ॥ પુક્તાનત જઘન્યક ॥ અજઘન્યજીરેસ્તુલિત ॥ મધ્ય તૂલ્ક-
 ષ્ટકાવધિ ॥ ૧૭૮ ॥ જઘન્યપુક્તાનતે ચ ॥ વર્ગિતે રૂપવર્જિતે ॥
 ન્યાયુક્તાનતમુલ્કષ્ટ-મિત્યુંક્ત પૂર્વસૂરિજિ ॥ ૧૭૯ ॥ અત્રેકરુ-
 પપ્રક્રેપા-દનતાનતક સધુ ॥ પ્રાગ્વદેતદપિ જ્ઞેય ॥ મધ્યમુલ્કષ્ટ-
 કાવધિ ॥ ૧ ॥ જઘન્યાનતાનત તત્ ॥ વર્ગયિત્વા ત્રિગસ્તત ॥
 ક્ષેપાનમૂનનતાન પદ ॥ વદ્યમાણાશ્ચિયોજયેત્ ॥ ૨ ॥ તે ચા

૪, ત્યારે જઘન્યપરિત્તચનતુ થાય, અને (તે પઠીનુ) તથા
 ઉલ્કષ્ટપરિત્તચનતાથી જે પહેલાનુ, તે મધ્યમપરિત્તચનતુ ઠે
 ॥ ૧૭૬ ॥ પઠી પૂર્વનીપેઠે જઘન્યપરિત્તચનતાને અન્યાસગણુ
 કરવાવાદ એકરૂપધિનાનુ, તે ઉલ્કષ્ટ પરીત્તાનતુ થાય ॥ ૧૭૭ ॥
 વઢી તેમા જ્યારે એક રૂપ મેલ્લવવામા આવે, ત્યારે જઘન્યયુ-
 ક્તચનતુ થાય, અને તેટલુ અઘન્યજીવોનુ માન ઠે, (અને
 ત્યારપઠીનુ) તે એક ઉલ્કષ્ટસુધિનુ તે મધ્યમયુક્તચનતુ ઠે. ॥
 ॥ ૧૭૮ ॥ તથા જઘન્યયુક્તચનતાનો વર્ગ કરતે ઠતે તેમા એક
 રૂપ ઠંતુ કરવાથી ઉલ્કષ્ટયુક્તચનતુ થાય, એમ પૂર્વાચાર્યોણ
 કહેલુ ઠે ॥ ૧૭૯ ॥ અને તેમાજ એક રૂપ મેલ્લવવાથી જઘ-
 ન્યચનતચનતુ થાય, (અને ત્યારપઠીનુ) તે એક ઉલ્કષ્ટસુ-
 ધિનુ મધ્યમચનતચનતુ જાણુ ॥ ૧ ॥ પઠી જઘન્યચનતચ-
 નતાનો પ્રણવાર વર્ગ કરીને તેમા નીચે જણાવાતા ઠ ચનતા
 ને મેલ્લવવા ॥ ૨ ॥ તે કહે ઠ—વનસ્પતિઝને નિગોદોના

मी—वनस्पतीन्निगोदानां । जीवान् सिद्धाश्च पुञ्जान् ॥
 सर्वकालस्य समयान् । सर्वाऽलोकनज्जोगकान् ॥ ३ ॥ पुनर्नि-
 र्गिते जात-रागौ तस्मिन् विनिक्षिपेत् ॥ पर्यायान् केवल-
 -दर्शनानामनतकान् ॥ ४ ॥ अनतानतमुत्कृष्ट । जवेदेव
 सति ॥ मेयाऽज्ञावादस्य मध्ये । नेव व्यवहृति पुन ॥ ५ ॥
 एव च नवधाऽनत । कर्मग्रथमते जवेत् ॥ जवत्यष्टविध र्ति
 । सिद्धाताश्चयिणा मते ॥ ६ ॥ सर्वेषा रूपमेकैक-मेया जं
 कनीयसां ॥ मध्यमाना तु रूपाणि । जवंति बहुधा किल ।
 सख्यातज्जेदं सख्यात-मसख्यातविधं पुन ॥ असख्यातम-
 चा-ऽनतज्जेदं प्रकीर्तित ॥ ७ ॥ प्रयोजन त्वेतेषां—अज्जि-

जीवोने, सिद्धोने, पुञ्जलोने, सर्वकालना समयोने तथा, सर्व
 लोकाकाशना प्रदेशोने, ए ३ अनताने जेळववा ॥ ३ ॥
 ते यथेला राशिनो फरीने त्रणवार वर्ग करवो, अने तेमा
 बलज्ञानना अने केवलदर्शनना अनता पर्यायोने जेळववा
 ॥ ४ ॥ पन्नीरीते करमाथी उत्कृष्टअनतअनतुं थाय ठे, प
 तेमा परिमाणगळा पदार्थना अज्ञातथी तेमा व्यवहार क
 तो नथी ॥ ५ ॥ पन्नीरीते कर्मग्रथना मतप्रमाणे नवप्रका
 थननु थाय, अने सिद्धातिमोना मतप्रमाणे आठ प्रका
 थाय ॥ ६ ॥ आ सर्व उत्कृष्टोनु अने जघन्योनु एकेक :
 थाय, अने मध्यमोना घणा रूपो थाय ठे ॥ ७ ॥ सख्या
 प्रसार मग्यानो, असग्यानो प्रकार असग्यानो, अने अ
 नो प्रसार अनतो वदेखो ठे ॥ ८ ॥ हवे तेजनु प्रयोजन :
 जेप्रमाणे ठे—अभगिउं चोये अनते होय ठे, समकीतथी

चउठणते । पचमि सम्माइपरिवन्धिसिद्धा ॥ सेसा अष्ठम-
णते । पजधूसवणाइ धावीस ॥ ९ ॥ ते चामी— वायरपझात-
वणा । वायरपझाअपझावायरवणा य ॥ वायरअपझा वायर ।
सुहुमापझावण सुहुमअपझा ॥ १० ॥ सुहुमवणा पझाता ।
पझासुहुमा सुहुम जवय निगोया ॥ वण णगिदिय तिरिया ।
मिष्ठदिठ्ठी अरियाय ॥ ११ ॥ सकसाइणो य ठउमा । सजो
गि ससारि सवजीमा य ॥ जहसजवमइहिया । धावीस अ-
ष्ठमेणते ॥ १२ ॥ इत्यादि यथास्थान होय ॥ इत्यगुस्तादिप्र-
कृतोपयोगि-मान मयासोक्तिमपेक्ष्य दृढ ॥ अथो यथास्था
नमिदं नियोज्य । कोशस्थित अव्यभिचागमहो ॥ १३ ॥ वि-

डेल्ला असिद्धो पाचमे अठते होय ठे, अने धादर पर्याप्त व
नस्पतिआदिक याकीना धावीस आठमे अठते होय ठे ॥ ९ ॥
ते धावीस नीचेप्रमाणे ठे—वादरपर्याप्तवनस्पति १, वादरप
र्याप्त २, अपर्याप्तवादरवनस्पति ३, वादरअपर्याप्त ४, धादर ५,
सूक्ष्मअपर्याप्तवनस्पति ६, सूक्ष्मअपर्याप्त ७, ॥ १० ॥ सूक्ष्मपर्या-
प्तवनस्पति ८, सूक्ष्मपर्याप्त ९, सूक्ष्म १०, जवि ११, निगोद १२,
वनस्पति १३, एकेंद्रि १४, तिर्यच १५, मिथ्यादृष्टि १६, अवि-
रति १७, ॥ ११ ॥ सकपायी १८, ठद्वस्थ १९, सजोगी २०,
ससारी २१, अने सर्वजीवो २२, ए धावीसे ज्या ज्या सजवे
ठे, त्या त्या मध्यमा रक्षाथका आठमे अठते ठे ॥ १२ ॥ इ
त्यादि यथाम्यानके जाणवु ॥ एवीरीते आ चाखता अथमा
उपयोगी एवु अगुलआदिकोनु मान, जिनेश्वरप्रजुना वचनने
अपेक्षीने मे कहेल ठे, नेने आगमना जाणकारोए चकारमा

(४४)

आश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीगचकंझांतिप-झाजश्रीननय
निष्ठविनय श्रीतेजपालात्मज ॥ काव्य यत्किञ्च तत्र नि
तजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्गलितार्थसार्थमुत्तम प्रण
सेनादिम ॥ १४ ॥ इति प्रथम सर्ग समाप्त ॥ श्रीगन्तु ॥

॥ अथ द्वितीय सर्ग प्रारम्भ्यते ॥

स्तुम गरेश्वर पार्श्व । मध्यलोके प्रतिष्ठित ॥ देहलीदी
पकन्यायाद्-चुवनत्रयदीपक ॥ १ ॥ प्रस्तूयतेऽथ प्रकृत । स्व
रूप लोकगोचर ॥ अव्यत क्षेत्र काल-जावतस्तच्चतुर्विध ॥
रहेला अव्यनीपेठे यथास्थानके जोरुवु ॥ १३ ॥ जगत्ने आ
श्चर्य आपनारी ते कीर्ति जेमनी, एवा श्रीकीर्तिविजयजीउपा-
यायना शिष्य, अने राजश्री तथा श्रीतेजपालना पुत्र, एवा
जीविनयविजयजीउपाध्यायजीए आ काव्यरूप अथ रच्यो ते
श्रित एवा जगतना तत्त्वोने देखानवामा दीपकसरखा एवा
प्रथमा, प्रगट थता एवा अर्थोना समूहोथी मनोहर ए-
रहेलो सर्ग सुखेथी समाप्त थयो ॥ १४ ॥ एवीरीते प्र-
सर्ग समाप्त थयो ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ हवे बीजा सर्गनो प्रारम्भ थाय ३ ॥
मध्यलोममा प्रतिष्ठित थयेला अने देहलीमा रहेला दी-
यायथी त्रण चुननोने प्रकाशनारा एवा श्रीगरेश्वर-
ने थमो मूर्त्वीयं तीये ॥ १ ॥ हवे चालत एवा
वरूप कहीये तीये ते अव्यत

॥ ૨ ॥ એક પંચાસ્તિકાયાત્મા । ડ્રવ્યતો લોક ડ્રવ્યતે ॥ યો-
જનાનામસરયેયા । કોટય ક્ષેત્રતોઽન્નિત ॥ ૩ ॥ કાલતોઽ-
નૂચ્ચ જાવ્યસ્તિ । માયતો નતપર્યય ॥ લોકશબ્દપ્રરૂપ્યાસ્તિ-
કાયસ્યગુણપર્યયે ॥ ૪ ॥ અથવા—જીવઽજીવસ્વરૂપાણિ ।
નિત્યાઽનિત્યત્વવત્તિ ચ ॥ ડ્રવ્યાણિ પદ્ પ્રતીતાનિ । ડ્રવ્યલો-
ક સ ડ્રવ્યતે ॥ ૫ ॥ તથોક્ત સ્થાનાગદૃત્તો—જીવમજીવે રુ-
ધમ-રુધિ સપણસમપ્પણ્ણે અ ॥ જાણાદિ દબ્બલોગ । નિચ્ચમ
નિચ્ચ ચ જ દબ્બ ॥ ૬ ॥ ચે સમ્યાનવિશેષેણ । તિર્યગૂર્ધ્વમધ-
સ્થિતા ॥ આકાશસ્ય પ્રદેશાસ્તં । ક્ષેત્રલોક જિના જગુ ॥ ૭ ॥
મમયાગ્રલિકાદિશ્ચ । કાલલોકો જિને સ્મૃત ॥ જામલોકસ્તુ

વર્થી ચાર પ્રકારનુ ઠે ॥ ૨ ॥ ડ્રવ્યર્થી એક પંચાસ્તિકાયારૂપ
લોક ઠે, યને ક્ષેત્રર્થી ફરતો અસમ્યાતક્રોમો યોજનોનો ઠે
॥ ૩ ॥ કાલર્થી નૂત, જાવી અને વર્તમાનરૂપ ઠે, તથા જાવ
ર્થી લોકશબ્દે કરીને પ્રરૂપાતા ણ્ણવા અસ્તિકાયોમા રહેલા
ગુણપર્યાયોફ કરીને અનતપર્યાયવાલો ૨ ॥ ૪ ॥ અથવા—
જીવઅજીવરૂપ નિત્યાનિત્યપણાવાલા પ્રસિદ્ધ ણ્ણા જે ડ્રવ્યો
તે ડ્રવ્યલોક કહેવાય ઠે ॥ ૫ ॥ સ્થાનાગદૃત્તિમા પદેસ ઠે
કે—રૂપી અને અરૂપી, સપ્રદેશી અને અપ્રદેશી, તથા નિત્ય
અને અનિત્ય ણ્ણો જીવઅજીવરૂપ જે ડ્રવ્ય, તેને ડ્રવ્યલોક
જાણવો ॥ ૬ ॥ સમ્યાનવિશેષે કરીને આવાશના જે પ્રદેશો,
તીર્થા, ઊંચા અને નીચા રહેલા ઠે, તેને જિનેશ્વરોણ દેવલોક
કાવો ઠે ॥ ૭ ॥ ઘણી સમયો તથા આદિત્તિગદિલોને જિને
શ્વરોણ પાલલોક પાલો ઠે, તથા ઔદયિકઆદિક જાણોને

विज्ञेयो । जावा औदयिकादय ॥ ७ ॥ यदाहु — उदङ्ग व
 वसमिए । खड्ग अ तथा खड्गवसमिए अ ॥ परिणामसन्नि
 वाए । ठविहो जावलोउत्ति ॥ ८ ॥ इति स्थानांगवृत्तो ॥ तत्र
 प्रथमतो अव्य-लोक विचिहितन्यते ॥ मया श्रीकीर्तिविज
 य-प्रसादप्राप्तबुद्धिना ॥ १० ॥ धर्मास्तिकायाऽधर्मास्ति-काया
 वाकाश एव च ॥ जीवपुञ्जलालाश्च । पन् अव्याणि जिना
 गमे ॥ ११ ॥ धर्माऽधर्माज्जजीवारया । पुञ्जलेन समन्विता ॥
 पंचामी अस्तिकाया स्यु । प्रदेशप्रकरात्मका ॥ १२ ॥ अ-
 नागनस्याऽनुत्पत्ते-रुत्पन्नस्य च नाशत ॥ प्रदेशप्रचयानावात्
 । काले नेमास्तिकायता ॥ १३ ॥ विना जीवेन पंचामी । अ-

जावलोक जाणयो ॥ ७ ॥ कहु वे के — उदयिक, ओपशमि-
 क, दायिक, दायोपशमिक, परिणामी अने सन्निपाति, ए
 व प्रसारनो भावलोक वे ॥ ८ ॥ एवीरीते वाणागवृत्तिमा क-
 हेस वे श्रीकीर्तिविजयजी महाराजनी कृपायी प्राप्त थड वे
 बुद्धि जेने, पयो जे हु तेउठे अही प्रथम विचित् अव्यलोक-
 नो विम्वार पराय वे ॥ १० ॥ धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिका-
 य, आमागाग्निमाय, जीमास्तिकाय, पुञ्जलास्तिकाय अने
 वाड, ए व अव्यो जिनशास्त्रनमा वे ॥ ११ ॥ स्या धर्मास्ति,
 अधर्माग्नि, आमागास्ति, जीमास्ति अने पुञ्जलास्ति, ए पां-
 चे प्रदेशाना समूहस्य अस्तिकायो वे ॥ १२ ॥ नग्निका
 उनी टन्ति न होगयी, अने जूनसालनो नाश थगयी, ते-
 नो प्रदेशममू न होगयी । सालनेपि अस्तिकायपाणु नयी
 ॥ १३ ॥ अग्निमायना आ पाचे मायोने आगममा अजीयो

जीवा कथिता ७ते ॥ पुञ्जलेन विना चामी । जिनेरुक्ता अ
 —रूपिण ॥ १४ ॥ धर्मास्तिकाय तत्राह । पञ्चधा परमेश्वर ॥
 १५ ॥ अव्ययत देवत काल जावान्या गुणतस्तथा ॥ १५ ॥ अव्यतो
 , अव्यमेव स्यात् । क्षेत्रतो लोकसम्मित ॥ कालत शाश्वतो
 १६ ॥ यन्मा-दृष्ट्याव्यस्ति चानिग ॥ १६ ॥ र्णरूपरसेर्गंध-स्पर्श
 १७ ॥ शून्यश्च जायत ॥ गत्युपपन्नधर्मश्च । गुणत स प्रकीर्तित ॥
 १७ ॥ १७ ॥ स्यजायत मंचरता । लोकेऽस्मिन् पुञ्जलात्मना ॥ पा-
 , नीयमिव मीनाना । साहाय्य कुरुते ह्यसौ ॥ १७ ॥ जीवानामेव
 —चेष्टानु । गमनागमनादिषु ॥ जापामनोज्ञ च काय-योगादिष्वे
 १८ ॥ तिहेतुना ॥ १८ ॥ अस्या स गदलोके हि । नात्मपुञ्जलयोग-

१९ ॥ कदा न, अने पुञ्जशिरायना याकीनार्जने जिनेश्वरोऽयं अरू-
 २० ॥ ए पी ज्ञाया ठे ॥ १४ ॥ तेमा प्रजुण धर्मास्तिकायने पाच प्रका-
 २१ ॥ रतो फलो ठे, अव्ययी, क्षेत्रयी, कालयी, जावयी अने गुण
 २२ ॥ यी ॥ १५ ॥ तेमा अव्ययी ते एकअव्ययरूप ठे, क्षेत्रयी लो-
 २३ ॥ काकाशमुधि ठे, अने कालयी शाश्वतो ठे, केमके ते हमेशा
 २४ ॥ ययो ठे, यशे अने याय ठे ॥ १६ ॥ वली ते जावयी वर्ण,
 २५ ॥ रूप, रस, गंध अने स्पर्श करीने शून्य ठे वली तेने गुणयी
 २६ ॥ गतिमा सहायकारकधर्मनालो कयो ठे ॥ १७ ॥ केमके, आ-
 २७ ॥ लोकमा खजाययी सचरता एवा पुञ्जलो अने आत्माने, म-
 २८ ॥ ल्योने जेम पाणी, तेम ते सहाय करे ठे ॥ १७ ॥ वली ते,
 २९ ॥ जीवोनी गमनागमनादिक, तथा जापा, मन, वचन अने का-
 ३० ॥ याना योगआदिकरूप चेष्टाजमा हेतुपणने जामे ठ ॥ १८ ॥
 ३१ ॥ अलोकाकाशमा ते धर्मास्तिकाय न होनायी आ आत्मपुञ्ज

ति ॥ लोकालोकव्यवस्थापि । नाऽजावं म्योपपद्यते ॥ १० ॥
 अव्यक्तेष्वकालजाये-र्मन्त्रातेषु युग्मज ॥ म्यादधर्मस्तिकाय
 ऽपि । गुणत नितु जिवते ॥ ११ ॥ स्थित्युपष्टंजकर्ता हि
 जीवपुद्गलयोरथ ॥ मीनानां स्यलवद्येता-लोकेनासौ न नति
 ति ॥ १२ ॥ अयं निपदनस्यान-गयनालवनादिषु ॥ प्रया
 हेतुता चित्त-स्थेयादिस्थिरतासु च ॥ १३ ॥ इदमर्थतो न
 श ॥ १३ ॥ गतिस्थितिपरिणामे । सत्येवेतो सहायको ॥ जी
 दीना न चेत्तेषा । प्रसज्येते सदापि ते ॥ १४ ॥ जवेदज्जा
 कायस्तु । लोकालोकनिदा द्विधा ॥ लोकाकाशास्तिकाय-

लोनी गति यती नथी, अने जो ते न होय तो लोकस्थले
 नी व्यवस्था पण न होय. ॥ १० ॥ वक्षी अधर्मस्तिकाय
 अव्यक्तेष्वकाल जाये करीने जाणे तेनो जोमीठ
 वधु होय नहि तेवो ठे, परंतु तेनो गुण जुदी तरेहनो ठे
 ॥ ११ ॥ आ अधर्मास्तिकाय मावलांठने जेम स्यल, तेम
 वपुद्गलोने स्थिरतामां सहायकारक ठे, अने अलोकाकाश
 ते नथी, माटे त्या जीवपुद्गलोनी स्थिति नथी ॥ १२ ॥
 अधर्मास्तिकाय, वेसवु उजवु, सुवु, आलवनलेवुं तथा ।
 तनी स्थिरताआदिकोमा हेतुपणाने पामे ठे ॥ १३ ॥ आ
 जिप्राय जगयतीजीना तेरमा शतकमा ठे गति अने स्थि
 नो परिणाम होने ठतेज आ वने जीवादिकोने सहायक
 को ठे, अने जो तेम न होय, तो ते जीवादिकोने हमेशा
 निम्नितिनो प्रसग आवे ॥ १४ ॥ हवे आकाशास्तिका
 लोकाकाश अने अलोकाकाश एम वे प्रकारनो ठे, तेमा

-तत्ताऽसरयप्रदेशक ॥ १५ ॥ स जाल्यलोकाकाशेन । परीतो
ऽतिगरीयसा ॥ गोलक मध्यसुपिर । महातमनुकुर्वता ॥ १६ ॥
तथोक्त जगवतीशतक ११ उ० ११—अलोपण जते किं सवि-
ए ? गो० जुसिरगोलगसविष्य इत्यादि ॥

असौ च धर्माधर्मान्या । स्वतुलान्या सदान्वित ॥ जू-
पाल इव मन्त्रिन्या । विभर्त्ति सकल जगत् ॥ १७ ॥ अलोकाद्र
तु धर्माद्यै-र्जावै पचजिरुक्षित ॥ अनेनैव विशेषेण । लोका-
प्राप्तृयगीरित ॥ १८ ॥ अनतस्याप्यस्य पूज्यै-र्महत्ताया निद-
र्शन ॥ असंज्ञावस्थापनया । पचमागे प्रकीर्तित ॥ १९ ॥ त

काकाश असग्न्यप्रदेशोनो ठे ॥ १५ ॥ वली ते, अदर पोला-
णवाला मोटा गोलानु अनुकरण करता, एवा चोतरफ अति
विस्तारवाला अलोकाकाशबडे शोजे ठे ॥ १६ ॥ तेमाटे जग-
वती शतक ११ ना उद्देशा ११ मामा कहु ठे के—हे जगवन् !
अलोकाकाश केवो ठे ? तो के हे गौतम ! ते पोला गोळाजे
वो ठे ॥ इत्यादि ॥

वली आ आकाशास्तिकाय, बे मन्त्रीउबडे जेम राजा,
तेम पोतासरखा एवा धर्मास्तिकाय अने अधर्मास्तिकाये क
रीने हमेशा युक्त यथोक्तो सर्व जगतने धारण करे ठे ॥
॥ १७ ॥ वली अलोकाकाश तो धर्मास्तिकायादिक पाचे इ
व्योधी रहित ठे, अने ते फेरफारबडेज तेने लोकाकाशपी
जिह्न कहेल ठे ॥ १८ ॥ अनत एवा पण आ अलोकाकाश
नी मोटाइमाटेनु दृष्टात, असंज्ञावनी स्थापनावडे जिनेश्वरप्र
भुठण पाचमा अगमां आपेल ठे, ॥ १९ ॥ ते कहे ठे-उत्तम

पाहि—सुदर्शन सुरगिरि । परितो निर्जरा दश ॥ केऽपि कौ-
तुकिन सति । स्थिता दिक्षु दशस्वपि ॥ ३० ॥ मानुपोत्तरप-
र्वते—ऽष्टासु दिक्षु बहिर्मुखा ॥ बलिपिमान् दिम्कुमार्य । कि-
रस्यष्टौ स्वदिद्वय ॥ ३१ ॥ विकीर्णान् युगपत्ताजि-म्नान् पिं-
कानगतान् किति ॥ यया गत्या सुरस्तेषा-मेक को प्याहरे-
द्रयात् ॥ ३२ ॥ तया गत्याथ ते देवा । अलोकातदिदृक्षया ॥
गतु प्रवृत्ता युगप-द्यदा दिक्षु दशस्वपि ॥ ३३ ॥ तदा च वर्ष-
लक्षायु-पुत्रोऽञ्जुल्कोऽपि कस्यचित् ॥ तस्यापि तादृश पुत्र ।
पुनस्तस्यापि तादृश ॥ ३४ ॥ कालेन तादृशा सत । पुन्या
प्रलय गता ॥ ततस्तदस्थिमज्जादि । तन्नामापि गत क्रमात्

दर्शनवाला मेरुपर्वतनी फरता, कोइरु कौतुकी दश देवो दश
दिशाउंमा रखा ठे ॥ ३० ॥ (ते बसते) मानुपोत्तरपर्वतने
ठेठे आठे दिशाउंमा बहिर्मुखाली आठ दिम्कुमारीउं पो-
तपोतानी दिशाउंमा बलिपिंमोने फेके ठे ॥ ३१ ॥ एवीरीते
ते दिम्कुमारीउंए एकीगसते फेकेला ते पिंमोने, पृथ्वीपर प-
रमा नहि देता, जे गतिगडे तेमानो कोइ पण एक देव, वे-
गयी प्रदण करे, ॥ ३२ ॥ ते गतिगडे ते देवो अलोकानने
जोगानी इठाथी, गकीगसते ज्यारे दश दिशाउंमा चालया
लाग्या ॥ ३३ ॥ त्यारे तेमाना कोइरुने एकसार उषोना आ-
युष्यगालो पुत्र थयो, पठी तेने पण तेगमो पुत्र थयो, थने
पण तेगमो पुत्र थयो ॥ ३४ ॥ एम करता काले करीने
सान पुन्यो नष्ट थया, पठी तेउंन, तयामज्जा-
नष्ट थया नया अनुक्रमे रे

॥ ३५ ॥ अस्मिन् समये कश्चि-त्सर्वज्ञ यदि पृष्ठति ॥ स्वा-
मिस्तेषां किमगतं । क्षेत्रं किंवा गतं बहु ॥ ३६ ॥ तदा वदति
सर्वज्ञो । गतमल्प परं बहु ॥ अगतस्याऽनततमो । जागो ग-
तमिहोद्यतां ॥ ३७ ॥ स्थित्वा सुरोऽपि लोकाते । नालोके स्व-
वराधिक ॥ ईष्टे लवयितुं गत्य-ज्जावात्पुन्यजीवयो ॥ ३८ ॥
तदुक्त—‘ देवेण जते महद्दिए जाव महेशस्के लोगसि इष्ट
वा पाय वा जाय ऊरु वा आहुटावित्तए पसारित्तए वा, णो
इण्ठे समठे ॥ इति भग० शतक १६ उद्दे० ८ ॥ वस्तुतस्तु
नजोद्भव-मेकमेवास्ति सर्वग ॥ धर्मादिसाहचर्येण । द्विधा
जातमुपाधिना ॥ ३९ ॥ लोकालोकप्रमाणत्वात् । क्षेत्रतोऽनत-

॥ ३५ ॥ आ समये कोइक जो सर्वज्ञने पूरे के हे स्वामी ! ते
देवोनु नहि गयेछु क्षेत्र बधारे ठे ? के गयेछु क्षेत्र बधारे ठे ?
॥ ३६ ॥ त्वारे सर्वज्ञप्रभु कहे के तेउनु गयेछु क्षेत्र तो अल्प
ठे, अने नहि गयेछु घणु ठे, अर्थात् नहि गमन करेला हो-
त्रना अत्यंत अनतमा जागमा तेउए गमन कर्युं ठे, एम जा
णवु ॥ ३७ ॥ बली देव पण लोकांते रहीने अलोकमा पोता
नो हस्तादिक लवावी शक्तो नथी, केमके पुन्य अने जीव
नु त्या गमन थइ शक्तु नथी ॥ ३८ ॥ कह्यु ठे के—हे जग
वन् ! मोटी शक्तिवालो ते ठेऊ मोटी शक्तिवालो एवो देव
लोकाते रहीने पोतानो हाथ अथवा पग अथवा ठेक ऊरु,
अलोकाते पसारी शके ? तो के ए अर्थ समर्थ नथी, (अर्थात्
ते तेम करी शके नहि) ॥ गुणवत्त्वे करीने तो सर्वव्यापी
एवु आकाशज्य एकज ठे, परंतु उपाधिभूत एवा धर्मास्ति

साहि — सुदर्शन सुरगिरि । परितो निर्जरा दश ॥ केऽपि कौ-
 मुदिन सति । स्थिता दिक्षु दशस्वपि ॥ ३० ॥ मानुषोत्तरप-
 र्णते-ऽष्टानु दिक्षु वहिर्मुखा ॥ वलिपिमान् दिक्कुमार्य । कि-
 त्वष्टो स्वदिद्वय ॥ ३१ ॥ विकीर्णान् युगपत्ताजि-स्तान् पि-
 नानगतान् क्षिति ॥ यथा गत्या सुरस्तेषा-मेक को प्याहरे
 द्रयात् ॥ ३२ ॥ तथा गत्याय ते देवा । अलोकातद्विद्वया ॥
 गतु प्रवृत्ता युगप-यदा दिक्षु दशस्वपि ॥ ३३ ॥ तदा च वर्ष-
 उद्गायु-पुत्रोऽनूत्कोऽपि कस्यचित् ॥ तस्यापि तादृश पुत्र ।
 पुनस्तस्यापि तादृश ॥ ३४ ॥ कालेन तादृशा सप्त । पुरुषा-
 यजय गता ॥ ततस्तदस्थिमज्जादि । तन्नामापि गत क्रमात्

दशानराज्ञा मेरुपर्यन्तनी फरता, कोष्क शौतुकी दश देवो दशे
 दिशांशमा गता ॥ ३० ॥ (ते ययते) मानुषोत्तरपर्णतने
 दिशांशमा परिर्भुग्याली थाव दिक्कुमारीं पो
 दिशांशमा वलिपिमाने फेके ॥ ३१ ॥ एवीरीने
 दिक्कुमारीं गयीयते फेकेगा ते पिमाने, पृथ्वीपर प
 गतिनेना, ते गतिरते तेमानो कोष्ठ पण एक देव, वे
 ॥ ३२ ॥ ते गतिरते ते देवो अलोकातने
 दिशांशमा गयी, गयीयते ज्यारे दश दिशांशमा चालना
 ॥ ३३ ॥ त्वारे तेमाना कोष्ठने गयीयते यपोना था
 पुत्र ययो, पत्री तेने पण तेरमो पुत्र ययो, थने
 ॥ ३४ ॥ तम करता काले करीने
 पुत्र ययो, पत्री तेनेना द्वागता तथा मज्जा
 तथा अनुक्रमे तेनेना नामो पण नष्ट यया

॥ ३५ ॥ अस्मिन् समये कश्चि-त्सर्पङ्ग यदि पृथति ॥ स्वा
मिरतेषा किमगत । क्षेत्र किं गत बहु ॥ ३६ ॥ तदा वदति
सर्पङ्गो । गतमल्प पर बहु ॥ अगतस्यानततमो । जागो ग
तमिदो घना ॥ ३७ ॥ स्थित्वा सुरो पि लोकाते । नालोके स्व
वराधिक ॥ ईष्टे लवयितु गत्य-जावात्पुनलजीव्यो ॥ ३८ ॥
तद्भुत्त—' देवेणं जते महद्विष जाव महेसस्के लोगसि दृष्ट
या पाय या जाव ऊरु या आउटावित्तए पसारित्तए वा, णो
इण्ठे समठे ॥ इति भग० शतक १६ उद्दे० ७ ॥ वस्तुतस्तु
नजोद्भव-मेकमेवास्ति सर्पङ्ग ॥ धर्मादिसाहचर्येण । द्विधा
जातमुपाधिना ॥ ३९ ॥ लोकालोकप्रमाणत्वात् । क्षेत्रतोऽनत-

॥ ३५ ॥ आ समये कोशक जो सर्पङ्गने पूत्रे के हे स्वामी । ते
देवोनु नहि गयेसु क्षेत्र बधारे ठे ? के गयेसु क्षेत्र बधारे ठे ?
॥ ३६ ॥ त्वारे सर्पङ्गप्रभु कहे के तेजनु गयेसु क्षेत्र तो अल्प
ठे, अने नहि गयेसु घणु ठे, अर्थात् नहि गमन करेला क्षे-
त्रना अत्यत अनतमा जागमा तेजए गमन कर्युं ठे, एम जा-
णवु ॥ ३७ ॥ वली देव पण लोकाते रहीने अलोकमा पोता-
नो हस्तादिक लयावी शक्तो नथी, केमके पुनल अने जीव-
नु त्या गमन थइ शक्तु नथी ॥ ३८ ॥ कहा ठे के—हे जग-
वन् ! मोटी शक्तिवालो ते ठेक मोटी शक्तिवालो एवो देव
लोकाते रहीने पोतानो हाथ अथवा पग अथवा ठेक ऊरु,
अलोकाते पसारी शक् ? तो के ए अर्थ समर्थ नथी, (अर्था
त् ते तेम करी शके नहि) ॥ गुण्यत्वे करीने तो सर्वव्यापी
एवु आकाशद्रव्य एकज ठ, परंतु उपाधिभूत एवा धर्मास्ति

मेव तत् ॥ अस्मरयेयप्रमाणं च । परं लोकविवक्षया ॥ ४० ॥
 कालतः शाश्वतं वर्णः—दिग्निर्मुक्तं च जायते ॥ अवगाहगुण
 तच्च । गुणतो गदितं जिने ॥ ४१ ॥ अवकाशे पदार्थानां । स
 वेपा हेतुतां दधत् ॥ शर्कराणां दुग्धमिव । बह्वेर्लोहादिगोलवत्
 ॥ ४२ ॥ युग्मं ॥ यत् — परमाण्वादिना अव्ययै—लैकेनापि प्रपू
 र्यते ॥ स्वप्रदेशस्तथा ह्यन्या—मपि तान्या तथा त्रिजि ॥ ४३ ॥
 अपि अव्ययत माया—तत्रैकप्रदेशके ॥ मायात्कोटिशतं मा
 या—दपि कोटिसहस्रक ॥ ४४ ॥ अवगाहस्वभावत्वा—दतरिक्त
 म्य तत्समं ॥ चित्तत्वाच्च पुञ्जलानां । परिणामस्य युक्तिमतम् ॥

कायादिकना सहचरीपणापडे वे प्रकारानु ययु वे ॥ ३९ ॥ व
 नी ते आकाश लोकाशोकना प्रमाणाल्लु होनाथी क्षेत्रथी अ
 नुत्त ने, परंतु लोकाकाशनी विप्रदापडे अस्मरयाता प्रमाण
 गादु ने ॥ ४० ॥ काळर्थी ते आकाश शाश्वतु न, तथा जा
 बधी वर्णादिषोण करीने युक्त ने, तेम गुणर्थी तेने जिनेश्व
 गोर अवगाहगुणगादु बह्वेस ने ॥ ४१ ॥ कैमके साकरप्र
 णेत दूध, तथा अग्निप्रते जेम लोहादिकनो गोळो, तेम ते
 तां पदार्थेना आकाशप्रते हेतुपणाने धारण करे ने ॥ ४२ ॥
 युग्म ॥ बह्वु न वे — परमाण्वादिना एक अव्ययपडे पण जे
 टलो आकाशप्रदेश पुराय ने, तेद्विज ते घेपडे अने प्रणय
 दे सा पुताय वे ॥ ४३ ॥ वर्ती आकाशना तेयगाज एक प्र
 देशना (परमाण्वादिना) मो अव्ययो पण माय, सोकोम प
 र म्भर, अने द्वाकारकोम पण माय ॥ ४४ ॥ आकाशनो अ
 वगाहनमव होकार्यी ते मयटु तेने मयटु ने, अने पुन्य

॥ ४५ ॥ हयोरपि क्रमाद्दृष्टातो—दीप्रदीपप्रकाशेन । यथाऽ
 पञ्चरसोदरं ॥ एकेनापि पूर्यते त-छतमप्यत्र माति च ॥ ४६ ॥
 तथा—शिशोपधसामर्थ्या-त्पारदस्यैककर्पके ॥ सुवर्णस्य क
 र्पशत । नैल्ये कर्पाधिक न तत् ॥ ४७ ॥ पुनरौपधसामर्थ्या-
 त्तदुदय जायते पृथक् ॥ सुवर्णस्य कर्पशत । पारदस्यैककर्पक
 ॥ ४८ ॥ इत्यर्घतो जगवतीशतक १३ उ० ४ वृत्तौ ॥ किञ्च—
 धर्मास्तिकायस्नदुद्देश-स्तत्प्रदेश इति त्रय ॥ एव त्रय त्रय
 दोष-मधर्मात्रास्तिकाययो ॥ ४९ ॥ तत्रास्तिकाय सकल-
 स्वप्रदेशात्मको जवेत् ॥ कियन्मात्राशरूपाश्च । तस्य देशा प्र-

परिणाम विचित्र ठे, माटे तेम यवु युक्तिवाळु ठे ॥ ४५ ॥
 तेठ घनेना अनुक्रमे दृष्टातो नीचेप्रमाणे ठे—जेम एक एवा
 पण तेजस्वी दीपकना प्रकाशवडे उरमानी अदरनो जाग न
 राय ठे, तेम तेमा सो दीपकोनो प्रकाश पण समाइ जाय ठे
 ॥ ४६ ॥ वळी-शौपधिना सामर्थ्यधी एककर्प पारामा सोक
 पे सुवर्ण समाय ठे, तथा तेने तोळवाधी ते एककर्पधी अधि
 क यतु नधी ॥ ४७ ॥ वळी शौपधिना सामर्थ्यधी ज्यारे ते
 ठे घने जुटा थाय ठे, त्यारे सुवर्ण सोकर्प थाय ठे, अने पा-
 रो एक कर्प थाय ठे ॥ ४८ ॥ उपरनो अजिप्राय भगवतीना
 १३ मा शनवना उद्देशा ४ नी वृत्तिमा कळो ठे वळी-धर्मा-
 स्तिकाय, तेना देणे अने तेना प्रदेशो एम त्रण जेदो ठे, अ-
 ने पवीजरीने अधर्मास्तिकाय तथा आकाशास्तिकायना पण
 त्रण त्रण जेदो न ॥ ४९ ॥ त्या जे अस्तिकाय ते ते सघळा
 पोताना प्रदेशरूप न, अने तेना केरुखाक रुशरूप देशो क

कीर्त्तिता ॥ ५० ॥ स्कदंति शुष्यति पुञ्जलविचटनेन. धीयते
च पुष्यते पुञ्जलचटनेनेति स्कधा । ' पृष्टोदरादय ' इतिरूप
निष्पत्ति इति प्रज्ञापनावृत्तौ व्युत्पादितत्वादेते स्कधव्यपदेश
नाहंति, अत एव सूत्रे प्राय ' धम्मठिकाए धम्मठिकायस्त
देसे ' इत्याद्येन श्रूयते ॥ नवतत्वावचूरी तु चतुर्दशरज्ज्वात्म
के लोके सकलोऽपि यो धर्मास्तिकाय, स सर्व स्कध कथ्य
ते इत्युक्तमिति ज्ञेय

निर्विजागा विजागाश्च । प्रदेगा इत्युदाहृता ॥ ते चाः
नन्तास्तृतीयस्या-सख्येया आद्ययोर्द्वयो ॥ ५१ ॥ अनतैश्चागु
रुज्जु-पर्याये सञ्चिता इमे ॥ त्रयोऽपि यदमूत्तेषु । सजवत्येत

हेला ठे ॥ ५० ॥ पुञ्जलना विचटने करीने जेठं सूकाय ठे.
तथा पुञ्जलना चटने करीने जेठं पोपाय ठे तेठं ' स्कधो ' क-
हेयाय ' पृष्टोदरादय ' ॥ सूत्रमटे तेनु रूप थयु ठे, एधीरी-
ने प्रज्ञापनामूननी गृत्तिमा तेनी व्युत्पत्ति करेली होमाथी ते
ठं मधना नामने लायक यता नथी थाथी करीनेज सूत्र
मा प्राये करीने धर्मास्तिकाय, धर्मास्तिकायना देगो ' इ-
त्यादिक पाठज देगाय ठे ॥ थने नवतत्पनी थयचूरीमा तो
चोदगजलोवमा जे सयठो धर्मास्तिकाय, ते सयठो स्कध
कहेयाय ठे, एम कहेल ठे, एम जाणु

जेता नागो न थड शमे, तेगा विजागोने प्रदेगो कहेला
ठे, नेठं मीजा आमाशाग्निसायना थननो ठे, थने पहेला
दग्गेना एट्ठे धम, म्निमायना थने थधम, म्निमायना थस
म्याना ठे ॥ ५१ ॥ वल्ली था ग्रणे थनन एमा थगुम्भपुपर्या

एतत् ॥ ५२ ॥ अथ जीवास्तिकायस्य । स्वरूप वच्मि तस्य
 च ॥ चेतनालक्षणो जीव । इति सामान्यलक्षण ॥ ५३ ॥ म
 तिधृताप्रथिमन-पर्यायवैखान्यपि ॥ मत्तज्ञान श्रुताऽज्ञान ।
 विज्ञगज्ञानमित्यपि ॥ ५४ ॥ अचक्षुश्चक्षुरधि-केवलदर्शनानि
 च ॥ छादशामी उपयोगा । निगोपाङ्गीवलक्षण ॥ ५५ ॥ उ
 पयोगविना यो पि । जीवो नास्ति जगत्त्रये ॥ अक्षरानतजा-
 गो य-छ्यक्तो निगोदिनामपि ॥ ५६ ॥ त चाक्षरानतजाग-
 मपि त्रैलोक्यवर्तिन ॥ न शम्नुवत्यावरितु । पुञ्जता कर्मता
 गता ॥ ५७ ॥ एषो प्यात्रियते चेत्त-स्याङ्गीवाजीवयोर्न ज्ञि
 त् ॥ अक्षरत्विद् साक्षारे-तरोपयोगलक्षण ॥ ५८ ॥ रवेर्यथा

योरुदे सधित पयेष्टा ठे, केमके यमूतोमा तेउज सजवे ठे
 ॥ ५२ ॥ दवे जीवास्तिकायनु किंचित् स्वरूप कहीये ठीये
 चेतना उ लक्षण जेनु एरो जीव ठे, ए तेनु सामान्य लक्षण
 ठे ॥ ५३ ॥ वली मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अरधिज्ञान, मन प
 र्यज्ञान, अने केवलज्ञान, तेमज मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान,
 विज्ञगज्ञान, ॥ ५४ ॥ तथा अचक्षुदर्शन, चक्षुदर्शन अवधि
 दर्शन अने केवलदर्शन ए वारप्रकारना उपयोगरूप जीवनु
 विज्ञोपलक्षण ठे ॥ ५५ ॥ या त्रणे जगतोमा उपयोगविनानो
 कोड पण जीव नथी केमके अक्षरानो अतनमो जाग तो नि
 गोदना जीवाना पण गुवा ठ ॥ ५६ ॥ त्रणे साकमा रहेला
 एवा कर्मपुञ्जता ते अक्षराना अतनमा जागने पण आग्रमाने
 शक्तिमान् थना नथी ॥ ५७ ॥ अत न एग पण जो कटाच
 आग्रमाना यावे ना जीवयजीवनो जेद रहे नहि अने अ

तिसाझात्र-धत्तस्यापि जनेत्प्रजा ॥ कियत्यनारुता गरि-दि
 नाऽजेदोऽन्यथा जवेत् ॥ ५९ ॥ इय चात्मीयमी ज्ञान-मात्र
 यसमये जवेत् ॥ अपर्याप्तनिगोदना । सूक्ष्माणा कमनन्त
 ॥ ६० ॥ शेषैकाद्विचित्रितु -पचाद्वाट्टिपु मात्रया ॥ यमा
 नेंद्रिययोग-लब्धिवृद्धिव्यपेक्षया ॥ ६१ ॥ क्षयोपशमविचित्रा-
 ज्ञानारूपाणि विव्रती ॥ सर्वज्ञेयग्राहिणी म्या-द्वातिकर्मक्षये
 ण सा ॥ ६२ ॥ नन्वेवमात्मनो ज्ञान । यदि लक्षणमुच्यते ॥
 अजेद स्यात्तदनयो । साक्षारूपनयोरिय ॥ ६३ ॥ एव चास्य
 सदा ज्ञान-मिष्यतेऽखिलमस्तुग ॥ ज्ञानरूपो न जानाती-

द्वार तों साकार अने निराकार उपयोगरूप लक्षणालो ठे ॥
 ॥ ५९ ॥ जेमके अति घाटा वादलाठेथी ठगयेला एवा पण
 'सूर्यनी, केटलीक काति अनाछादित रहे ठे, अने जो तेम न
 होय तो रात्रिदिवसमा जेद रहे नही ॥ ५९ ॥ आ अतिअ-
 द्य एवी पण ज्ञानमात्रा सूक्ष्म अपर्याप्तनिगोदोने पहेले समये
 होय ठे, अने पठी अनुक्रमे ॥ ६० ॥ बाकीना एकेंद्रि, द्वेंद्रि,
 त्रेंद्रि, चेंद्रि अने पचेंद्रिठनेविषे, वृद्धि पामता एवा इन्द्रिय
 अने योगोनी प्राप्ति तथा वृद्धिनी अपेक्षावाळी मात्राए करी
 ने ॥ ६१ ॥ क्षयोपशमनी विचित्रताथी विविधप्रकारनां रूपो-
 ने धारण करती एवी ते ज्ञानमात्रा, धातिकर्मोंना क्षये करीने
 सर्वज्ञपणाने ग्रहण करनारी थाय ॥ ६२ ॥ अर्हीं शका करे
 ठे के, एवीरीते आत्मानु लक्षण ज्यारे ज्ञान कहेवामा आवे,
 त्यारे जेम गलकबल अने वृषजनों, तेम ज्ञान अने आत्मानो
 अजेद थाय ॥ ६३ ॥ एवीरीते ते आत्माने हमेशा सर्वपदा-

त्येतदुक्तिसह न यत् ॥ ६४ ॥ कथं च ज्ञानरूपस्या—त्मन
 स्यु सशयस्तथा ॥ अव्यक्तबोधाऽबोधो च । त्रिचिद्बोधविपर्य-
 या ॥ ६५ ॥ अत्रोच्यते—सत्यप्यस्य चिदात्मत्वे । नोपयोगो
 निरतर ॥ जगत्यावरणीयानां । कर्मणा वशत एव ॥ ६६ ॥
 तथाहि—आत्मा सर्वप्रदेशेषु । त्यक्ताशानष्ट मध्यगान् ॥ प्र-
 कल्पमानोदक—स्तदा विपरिवर्तते ॥ ६७ ॥ ततः स चिरमे-
 कस्मिन् वस्तुन्युपयुज्यते ॥ अर्थातिरोपयुक्त म्या—अपल कृ-
 कलासवत् ॥ ६८ ॥ उत्कर्षेणोपयोगस्य । कालोऽप्यातर्मुद्गर्तक
 ॥ उपयोगात्तर याति । स्वजाज्ञातदनतर ॥ ६९ ॥ न सर्वमपि

धौनु ज्ञान कहेवामा आवे, अने ज्ञानरूप एगो ते आत्मा
 जाणे नहि, ए युक्तिवाळु नथी ॥ ६४ ॥ वळी ज्ञानरूप आ
 त्माने सशय, अप्रगटज्ञान अज्ञान, त्रिचिद् ज्ञान तथा वि-
 परीत ज्ञान पण केम थाय ? ॥ ६५ ॥ हवे ते शकाने इरय
 रवामाटे अहीं कहे ठे—आत्माने ज्ञानरूपणु होते वते प-
 ण, आवरणीय कर्मोना वशथी तेने निरतर उपयोग होतो
 नथी ॥ ६६ ॥ ते कहे ३—आत्मा ठे ते मध्यना थाव प्रदे-
 शोने ठोनीने सर्व प्रदेशोनेविषे उकळता पाणीनीपेठे हमेशा
 उचलपाचल थया करे ठे ॥ ६७ ॥ अने तेथी ते चिरवाळमुधि २
 एक वस्तुमा उपयोगवाळो रहेतो नथी, परंतु सरटनीपेठे ए
 पल थयोथको बीजा बीजा पढाचोमा उपयोगवाळो थाय ३
 ॥ ६८ ॥ उपयोगनां वाळ पण उत्पद्ये धनमुद्गर्तनो ३ अने
 त्यागपत्री स्वभावथी (आत्मा) बीजा उपयोगमा जाय ४ ॥
 ॥ ६९ ॥ जेम गढळाउर्या आछादिन थयसा मयरी वातिउ

વેત્યેપ । પ્રાણી કર્માવૃત્તો યથા ॥ નાર્કસ્યાત્રાજિન્નૂતસ્ય । પ્રસ
રત્યમિત પ્રજા ॥ ૭૦ ॥ સગયાવ્યક્તવોધાદ્યા । અપ્યસ્ય ક
ર્મણા વગાત્ ॥ કુર્વતા જ્ઞાનવૈચિત્ર્ય । ક્ષયોપગમન્નેદત ॥ ૭૧ ॥
કિંચ—આત્મોગાનાત્મોગો—દ્વવવીર્યવતો યદા ક્ષયોપશમ ॥
લઙ્ઘિકરણાનુરૂપ । તદાત્મનો જ્ઞાનમુક્તવતિ ॥ ૭૨ ॥ વીર્યાપ
ગમે ચ પુન-સ્તદેવ કર્માશુણોત્પાકીર્ણ ॥ ઐવલજાલમિવાજ્ઞો
-દર્પણમિવ વિમલિત પદ ॥ ૭૩ ॥ અથ પ્રકૃત—દ્વિધા જ
વંતિ તે જીવા । સિદ્ધસસારિન્નેદત ॥ સિદ્ધા પચદશવિધા-
સ્તીર્થાઽતીર્થાદિન્નેદત ॥ ૭૪ ॥ યદાહુ — જિણ અજિણ તિઠ
તિઠા । ગિહિ અન્ન સલિંગથીનરનપુતા ॥ પત્તેય સપ્તબુદ્ધા ।

ચોતરફ ફેલાતી નથી, તેમ કર્મોંથી આછાદિત થયેલો આ
પ્રાણી સઘલ્લુ જાણી શકતો નથી ॥ ૭૦ ॥ ક્ષયોપશમના જે
દથી જ્ઞાનની વિચિત્રતાને કરતા પણ કર્મોંના વશથી આ-
ત્માને મગય તથા અપ્રકટવોધાદિક થાય છે ॥ ૭૧ ॥ વઢી-
જાણતા તથા અજાણતા ઉત્પન્ન થયેલ છે વીર્ય જેને, પણ આ-
ત્માને જ્યારે ક્ષયોપશમ થાય છે, ત્યારે શક્તિરૂપ અને કાર્ય
વર્ધારૂપ જ્ઞાન તેને ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૭૨ ॥ અને જ્યારે તે
વીર્ય વાદ્યુ જાય છે, ત્યારે તેજ દૂર કરેલ કર્મ, શેરાલ્લનો
મનુદ્દ જેમ પાણીને, તથા કાદર જેમ નિર્મલ દર્પણને. તેમ
આત્માને આગની મૂકે છે ॥ ૭૩ ॥ દેને ચાલતી ઘાત કહે
છે—તે જીવો મિદ્ધ અને સમારી, ણમ વે પ્રજારના છે, તેમા
મીર્ચનિદ્ધ તથા અમીર્ચનિદ્ધ ઇત્યાદિક નેદોથી મિદ્ધો પદર
પ્રજારના છે ॥ ૭૪ ॥ ૪૫૫ ઠે કે—જિનમિદ્ધ ૧, અજિનસિ-

बुद्धबोहिक्कणिम्मा य ॥ १ ॥ जीवतीति स्मृता जीवा । जी-
वन प्राणधारण ॥ ते च प्राणा द्विधा प्रोक्ता । अव्यभाजिते
दत्त ॥ ७५ ॥ सिद्धानामिन्द्रियोच्छ्वासा-दय प्राणा न यद्य-
पि ॥ ज्ञानादिजावप्राणाना । योगाङ्गीवास्तथाप्यमी ॥ ७६ ॥
अलोकस्वलिता सिद्धा । लोकाग्रे च प्रतिष्ठिता ॥ इह सत्य-
ज्य देहादि । स्थितास्तत्रैव शाश्वता ॥ ७७ ॥ ते ज्ञानावरणी-
याद्यै-र्मुक्ता कर्मत्रिरष्टजि ॥ ज्ञानदर्शनचारित्र्या-ग्नताष्टक-
सयुता ॥ ७८ ॥ तथोक्त गुणस्थानक्रमारोहे अनन्त केवल

रू १, तीर्थसिद्ध ३, अतीर्थसिद्ध ४, एहिजिगसिद्ध ५, अन्य-
लिंगसिद्ध ६, स्वलिंगसिद्ध ७, स्त्रीलिंगसिद्ध ८, पुंस्पर्शलिंगसि-
द्ध ९, नपुंसकलिंगसिद्ध १०, प्रत्येकबुद्धसिद्ध ११, मयबुद्ध
सिद्ध १२, बोधबोधितसिद्ध १३, एकसिद्ध १४, अने अनेक
सिद्ध १५ (ए पदर सिद्धोना जेदो ठे) जेठ जीवे ठे तेठ
जीरो कहेवाय ठे, अने जीवु एटले प्राण धारण करवा, ए
प्राणो अव्य अने जावरूप वे प्रकारना ठे ॥ ७५ ॥ सिद्धोने
जो के उडिठ अने श्वासोश्वासरूप (अव्य) प्राणो नथी,
तोपण ज्ञानादिक जावप्राणोना योगथी तेठ जीरो कहेवाय
ठे, ॥ ७६ ॥ अलोकयडे स्वलित थयेला सिद्धो लोकाग्रे रहे-
ला ठे, तथा शरीरादिकने अही ठोमीने त्याज शाश्वता रहे-
ला ठे ॥ ७७ ॥ तेठ ज्ञानावरणीयआदिक आठे कर्मोवडे र-
हित थया ठे, तथा ज्ञान, दर्शन अने चारित्र्यादिक आठ
अनन्त वस्तुठडे युक्त थया ७८ ठे नाटे गुणस्थान
क्रमारोहमा फटु ठ के—ज्ञानावरणना दायथी अनन्तवेव

જ્ઞાન । જ્ઞાનાવરણસદ્ધયાત્ ॥ અનતં દર્શનં ચાપિ । દર્શનાવ
રણસદ્ધયાત્ ॥ ૭૯ ॥ દ્વાયિકે શુદ્ધસમ્યક્ત્વ-ચારિત્રે મોહ
નિગ્રહાત્ ॥ અનતે સુખવીર્યે ચ । વેગપ્રિયદ્ધયાત્ક્રમાત્ ॥ ૮૦ ॥
આયુષ ક્ષીણજાવત્વાત્ । સિદ્ધાનામદ્ધયા સ્થિતિ ॥ નામકો
વ્રદ્ધયાદેવા-મૂર્ત્તાનતાવગાહના ॥ ૮૧ ॥ રોગમૃત્યુજરાદ્યર્તિ-
હીના અપુનરુદ્ધવા ॥ અભાવાત્કર્મહેતુના । દગ્ધે વ્રીજે હિ ના
કુર ॥ ૮૨ ॥ યાગ્નમાત્ર નરક્ષેત્ર । તાગ્નમાત્ર શિવાસ્પદ ॥ યા
યત્ર મ્રિયતે તત્રૈ વોઽર્ધ્વં ગત્વા સ સિદ્ધ્યતિ ॥ ૮૩ ॥ ઉત્પલ્યો
ઽર્ધ્વં સમશ્રેણ્યા । લોકાતસ્તૈરલકૃત ॥ યત્રૈકસ્તત્ર તેઽનતા ।

લજ્ઞાન, તથા દર્શનાવરણના ક્ષયથી અનતદર્શન થાય છે ॥
॥ ૭૯ ॥ મોહના વિનાશથી દ્વાયિક એવા શુદ્ધસમ્યક્ત્વ અ
ને ચારિત્ર થાય છે, અને વેદનીય તથા અતરાયના ક્ષયથી
અનુક્રમે અનતસુખ અને અનતવીર્ય થાય છે ॥ ૮૦ ॥ આયુ
કર્મ ક્ષીણ થવાથી સિદ્ધોની અદ્ધય સ્થિતિ થાય છે, તથા
નામકર્મ અને ગોત્રકર્મના ક્ષયથીજ અમૂર્ત્ત અને અનત અ
વગાહના થાય છે ॥ ૮૧ ॥ વઢી કર્મહેતુર્ભના અજાવથી રો
ગ મૃત્યુ તથા જરાદ્યાદિક હુ સ્વથી રહિત થવાથી, તેર્ભને
ફરીને જન્મ લેવો પડતો નથી, કેમકે વીજ વઢી જવાથી અ
કુરો ઉત્પન્ન થતો નથી ॥ ૮૨ ॥ જેવુ આ મનુષ્યક્ષેત્ર છે,
તેવુજ મોહનુ સ્થાનક છે, માટે જે જ્યાં મૃત્યુ પામે છે, તે
ત્યાજ ભુલે જઈ સિદ્ધ થાય છે ॥ ૮૩ ॥ તે સિદ્ધો સમશ્રેણિ
વડે ભુલે ચડે છે, તથા તેર્ભડે લોકાત શોષી રહ્યો છે, વઢી
જે જગોમા એક સિદ્ધ હોય છે તે જગોમા તેર્ભ અનતા પણ

निर्वाधा सुखमासते ॥ ७४ ॥ तथोक्त तत्त्वार्थज्ञाप्ये—कृत्स्न-
 कर्मक्षयादृर्ध्वं । निर्वाणमधिगच्छति ॥ यथा दग्धेधनो वह्नि-
 निरुपादानसतति ॥ ७५ ॥ तदनंतरमेवोर्ध्वं—मालोकातात्स
 गच्छति ॥ पूर्वप्रयोगाऽसगत्व-वधष्ठेदोर्ध्वगौरवे ॥ ७६ ॥ कु-
 लालचक्रे दोलाया—मिथो चापि यथेप्यते ॥ पूर्वप्रयोगात्कर्मैह
 । तथा सिद्धिगति स्मृता ॥ ७७ ॥ मृत्प्रेषमगनिर्मोक्षा—यथा
 दृष्टाप्लवजानुन ॥ कर्मसगविनिर्मोक्षा—तथा सिद्धिगति स्मृ-
 ता ॥ ७८ ॥ परकयष्टपेक्षासु । वधष्ठेदाद्यथा गति ॥ कर्मवध
 ननिष्ठेदात् । सिद्धम्यापि तथेप्यते ॥ ७९ ॥ व्याघ्रपादबीजव

वाधारहित सुरेयी रही शक्ये ते ॥ ७४ ॥ तत्त्वार्थज्ञाप्यमा प
 ण कहेल ते के—बली गयेल ते धन (काष्ट आदिक) जे-
 मायी, एवो उपादाननी सततिविनानो जेम अग्नि, तेम सर्व
 कर्मोनो क्षय थयावाद आत्मा निर्वाण पामे ते ॥ ७५ ॥ अ-
 ने तेगरपठी पूर्वप्रयोग, असगपणु, वधनष्ठेद तथा ऊर्ध्वगौ
 रव षट्से गतिपणिणामे करीने ते आत्मा ठेक लोकातसुधि
 उचे जाय ते ॥ ७६ ॥ कुभारना चक्रमा, हींचोळामां, तथा
 घाणमा पूर्वप्रयोगयी जेम क्रिया देग्गयेली ठे, तेम सिद्धिमा
 गमन जाणवु ॥ ७७ ॥ माटीना खेपनो सग मूकावायी पा
 णीमा जेम तुचकु नरी आवे न, तेम कर्मोनो मग मूकावायी
 सिद्धिगति थाय ठे ॥ ७८ ॥ परकमा यलमा अने पेक्षापुट
 मा वधनना न्दर्थी जेम ऊर्ध्वगति थाय न तेम कर्मवधन
 ना न्दर्थी सिद्धनी पण गति थाय न ॥ ७९ ॥ परकबीजना
 वधनन्दर्थी यत्रवधनन्दर्थी तथा पेक्षावधनना न्दर्थी जेम

ધનઘેદાદ્યત્રયધનઘેદાત્પેમાવંધનઘેદાચ ગતિર્દૃષ્ટા મિજાકાષ્ટો
 પુટાનામેવં કર્મવધવિઘેદાત્તિશ્રમ્ય ગતિરિતિ જ્ઞા ॥ ૬૦ ॥
 ધ્વર્ગૌરવધર્માણો । જીવા ઇતિ જિનોત્તમે ॥ અધોગૌરવધર્મા
 ણ ॥ પુજ્જલા ઇતિ ચોદિતં ॥ ૬૧ ॥ ઊર્ધ્વગમન ણ ગૌરવ
 ધર્મ સ્વજ્ઞાવો જીવાનાં, પુજ્જલાસ્ત્વધોગમનધર્માણ ઇતિ સર્વજ્ઞ
 વચનમિતિ જ્ઞાવ ॥ યથાધસ્તીર્યગૂર્ધ્વ ચ । લોપ્થવાગ્રાગ્નિવીત
 ચ ॥ સ્વજ્ઞાવત પ્રવર્તતે । તથોર્ધ્વગતિરાત્મન ॥ ૬૨ ॥ અ
 તન્તુ ગતિવૈકૃત્ય-મેષા યદુપલબ્યતે ॥ કર્મણ પ્રતિધાતાચ ।
 પ્રયોગાચ તદિપ્યતે ॥ ૬૩ ॥ અધસ્તિર્યગથોર્ધ્વ ચ । જીવાના
 કર્મજા ગતિ ॥ ઊર્ધ્વમેવ તુ તધ્ધર્મા । જવતિ ક્ષીણકર્મણં

મિજા, કાષ્ટ અને પેમાપુટનુ ઊર્ધ્વગમન થાય છે, તેમ કર્મ-
 વધનના ઘેદથી સિદ્ધની ભૂચી ગતિ થાય છે, એવો જ્ઞાવાચ્ય
 જાણવો જિનેશ્વરોએ કહ્યું છે કે, જીવો ઊર્ધ્વગતિપરિણામવા-
 લા છે, અને પુજ્જલો અધોગતિપરિણામવાલા છે ॥ ૬૦ ॥ ભુચે
 ગમન કરવું, એજ જીવોનો ધર્મ પડશે સ્વજ્ઞાવ છે, અને પુજ્જલો
 છે તે અધોગમન કરવાના સ્વજ્ઞાવવાલા ૩, એવું સર્વજ્ઞનું વચન
 છે, એવો જ્ઞાવ જાણવો ॥ જેમ પથર, વાજિત્રનાદ તથા અ-
 ગ્નિની શિયા અનુક્રમે નીચે, તીર્થ તથા ભૂચી પ્રવર્તે છે, તેમ
 આત્માની ગતિ ભૂચી થાય છે ॥ ૬૧ ॥ પરતુ આત્માર્જની ગ-
 તિમા જે પ્રિકાર જણાય છે, તે કર્મના પ્રતિધાતથી તથા પ્ર-
 યોગથી જણાય છે ॥ ૬૨ ॥ જીવોની નીચી તીર્થ અને જે ભુ-
 ચી ગતિ થાય છે, તે તો કર્મોથી થાય છે, અને તેઝની જે
 સ્વાજ્ઞાવિક ભૂચી ગતિ, તે તો જેઝના કર્મો ક્ષીણ થયા છે, તે-

॥ ९३ ॥ तत्रापि गच्छत सिद्धि । सयतस्य महात्मन ॥ सर्व-
 रगेर्पिनिर्याति । चेतनस्तनुपजरात् ॥ ९४ ॥ तदुक्त स्थानाग
 पचमस्थानके—पचविदे जीवस्त एङ्गाणमग्ने पं त पाणहि,
 उरुहि उरेण, सिरेण, सव्यगेहिं ॥ पाणहि निज्जायमाणे नि
 र्तगामी जवति. उरुहिं निज्जायमाने तिरियगामी जवति,
 उरेण निज्जायमाणे मणुयगामी जवति, सिरेण निज्जायमाणे
 देवगामी भवति, मव्यगेहिं एङ्गायमाणे सिद्धिगतिपङ्कव-
 साणे पत्रत्ते जवोपग्राहिकमांत-क्षण एव स निश्च्यति ॥ उ
 ण्छन्नस्पृशज्जत्या । अचित्ता शक्तिरात्मन ॥ १ ॥ अत्र च अ
 स्पृशती सिध्यतरालप्रदेशान् गतिर्यस्य सोऽस्पृशज्जनि, अत
 रालप्रदेशस्पर्शने हि नैकेन समयेन सिद्धिरिष्यते, च तत्रैक

उनी धाय ठे ॥ ९३ ॥ तेमाटे स्थानागसूत्रना पाचमा स्थान-
 कमा कहेल ठे के—जीवने निकळगाना पाच मागो ठे पग
 थी, उरुथी, हृदयथी, मस्तकथी अने सर्व अगोथी (जीव
 निकळे ठे) जीव जो पगथी नीकळे, तो नरकगामी थाय,
 जो उरुथी नीकळे तो तिर्यचगामी थाय, जो हृदयथी निक-
 ळे तो मनुष्यगामी थाय, जो मस्तकथी निकळे तो देवगामी
 थाय अने जो सर्व अगोथी निकळे तो सिद्धिगतिमा जाय,
 एम कहेल ठ ॥ जगोपग्राही कर्मानो उपारे अत आवे तेज
 ह्माणे अस्पर्शगतिवडे उच चरुतोथको ने सिद्ध थाय उ, के
 मके आत्माना शक्ति अचित्ता उ ॥ १ ॥ अही सिद्धवेवनी व
 च गेह्णा प्रदेशोने नहि स्पृश वग्नारी जना गति उ ते अ
 स्पृशज्जनि ' कहेनाय कमक जो वच्चे गेह्णा प्रदेशोने स्पृश

એવ સમય , અતોતરાલે સમયાતરસ્યાઽજ્ઞાવાદંતરાલપ્રદેશાના
મસસ્પર્શનમિત્યોપપાતિકૃત્તો અવગાઢપ્રદેશેન્યોઽપરાકાશપ્ર
દેશાસ્ત્વસ્પૃશન્ ગચ્છતીતિ મહાજ્ઞાપ્યવૃત્તો યાવત્સ્વાકાશપ્રદેશે
પ્વિહાવગાઢસ્તાવત એવ પ્રદેશાનૂર્ધ્વમપ્યવગાહમાનો ગચ્છતી
તિ પચસપ્રહૃત્તો તદત્ર તત્ત્વ કેવલિગમ્ય

એકસિન્ સમયે ચોર્ધ્વ-લોકે ચત્તાર એવ તે ॥ સિઘ્ય-
ત્યુત્કર્પતો દૃષ્ટ-મધોલોકે મત્તલય ॥ ૯૫ ॥ વિશતિદ્વાવિગતિ-
શ્ચ । ચત્તારિંશદિતિ સ્ફુટ ॥ ઉત્તરાધ્યયને સપ્ત-હૃણ્યા ચ સિ-
દ્ધપ્રાનૃતે ॥ ૯૬ ॥ ' વીસ અહે તહેવેતિ ' ઉત્તરાધ્યયને જી-

કરે તો એક સમયમા સિદ્ધિ થાય નહિ, અને સિદ્ધિ થવાનો
તો ઇકજ સમય છે, આથી કરીને વચ્ચે વીજા સમયનો અ-
જ્ઞાપ હોવાથી વચ્ચેના પ્રદેશોને નહિ સ્પર્શવાપણુ કહેલ છે
અમ ઝગાડસૂત્રની ઘૃત્તિમા કહેલ છે અવગાઢકરેલા પ્રદેશો
જિવાયના રીજા આકાશપ્રદેશોને નહી સ્પર્ગતોથકો જાય છે,
અમ મહાભાષ્યની ઘૃત્તિમા કહેલ છે જેટલા અર્દી પોતાના
આપાશપ્રદેશોની ચંદર અવગાહીને રહેલ છે, તેટલા પ્રદેશો-
ને ઝુલે પણ અવગાહતોથકો જાય છે, અમ પચસપ્રહની ઘૃત્તિ-
મા કહેલ છે, માટે અર્દી નત્ર શુ છે તે કેવલિમદારાજ જાણે

તુર્ધ્વલોકમા ઇમ સમયે ઉત્પટ્ટા ચારજ સિદ્ધે છે, અને
અધોલોકમાટે પ્રણ મનો છે ॥ ૯૫ ॥ ઉત્તરાધ્યયનમા વીસ
વધ્યા છે, મપ્રહણીમા યાવીમ વધ્યા છે, અને સિદ્ધપ્રાનૃતમા
ચાલીમ વધ્યા છે ॥ ૯૬ ॥ અધોલોકમા વીમ મીત્રે, અમ ઉ-
ત્તરાધ્યયનમા જીરાનીગરિનમ્ત્યધ્યયનમા કશુ છે ઔર્ધ્વલોક-

વાજીવપિત્રવત્યધ્યયને ' ઝહોતિરિયલોષ ચઠવાવીસઠસય ' ઇતિ સમ્રહણ્યા ' વીસ પુટુત્ત અહોલોષ ' ઇતિ સિદ્ધપ્રાજ્ઞતે, તટીકાયા પિગતિ પૃથક્ત્વ ઠે પિશતી ॥ ઇતિ ॥ અષ્ટોત્તરશત તિર્ય-ગ્લોકે ચ ઠો પયોનિધો ॥ નદીનદાદિકે શેષ-જલે ચોત્કપંતમ્બય ॥ ૧૭ ॥ વિશતિશ્ચૈકવિજયે । ચત્વારો નદને વને ॥ પનુકે દ્વાવપ્તશત । પ્રત્યેક કર્મજૂમિપુ ॥ ૧૮ ॥ પ્રત્યેક સહ-રણતા । દશાઽકર્મમહીપ્યપિ ॥ પચ્ચાપશતોઽઠો ઠો । ચત્વારો દ્વિકરાગકા ॥ ૧૯ ॥ જઘન્યોત્કૃષ્ટદેહાના । માનમેતન્નિરૂપિત મધ્યાગાસ્ત્વેકસમયે । સિધ્ધ્યત્યષ્ટોત્તર શત ॥ ૨૦ ॥ ઉત્સર્પિ

મા અધોલોકમા અને તિર્યગ્લોકમા અનુક્રમે ચાર, વાવીસ અને એકસોને આઠ સીધે, એમ સમ્રહણીમા કહેલ ઠે વીસ પૃથક્ત્વ ઇટલે (ચાલીસ) અધોલોકમા સીધે, એમ સિદ્ધપ્રાજ્ઞતમા કહેલ ઠે વીસ પૃથક્ત્વ ઇટલે ઘે વીસ અર્થાત્ ચાલીસ, એમ તેની ટીકામા કહેલ ઠે ॥ તિર્યગ્લોકમા એકસોઆઠ સમુદ્રમા ઘે, અને નદી તથા નદાદિકના વાકીના જલમા ઉત્કૃષ્ટા ત્રણ સીધે ॥ ૧૭ ॥ એક વિજયમા વીસ, નદનવનમા ચાર, પનુકવનમા ઘે, અને દરેક કર્મજૂમિઝમા એકસોને આઠ સીધે ॥ ૧૮ ॥ (દેવતાઆદિકના) સહરણથી દરેક અકર્મજૂમિમા દશ સીધે ગઢી પાચસો ધનુષ્યની કાયાગાઢા ઉત્કૃષ્ટા ઘે સીધે, અને ઘે હાથની કાયાગાઢા ચાર સીધે ॥ ૧૯ ॥ એવીરીતે ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય શરીરગાઢાઝનુ માન કહ્યુ, અને મધ્યમ શરીરગાઢા એક સમયે એકસોને આઠ સીધે ॥ ૨૦ ॥ ઉત્સર્પિણીના ત્રીજા અને ચોથા આરામા ઉત્કૃષ્ટા એકસોને

अथसर्पिण्यो-स्तार्त्तयिकतुरीययोः ॥ अथयोरष्टसहित । मि
 ध्यत्युत्कर्षत गत ॥ १ ॥ यत्त्वस्या अथसर्पिण्यास्तृतीयारकप्र
 ते श्रीजपनदेवेन सहाष्टोत्तर गत सिद्धास्तदाश्चर्यमध्येतर्जव
 तीति समायेय ॥ मिशतिश्चाथसर्पिण्या । सिद्ध्यन्ति पञ्चमेऽ
 ग्रे ॥ उत्सर्पिण्यसर्पिण्यो । जेपेषु दश सहता ॥ २ ॥ पुत्रे
 देव्य सुरादिन्य-श्च्युत्वा जन्मन्यनतरे ॥ जयति पुरुषा के
 चित् । अथ केचिन्नपुसका ॥ ३ ॥ श्रीन्योऽपि देव्यादिन्य
 म्यु-रेव त्रेया महीम्परा ॥ क्रीनेन्यो नारकादिन्यो—ऽप्येव
 म्युर्मनुजान्निधा ॥ ४ ॥ नरस्वेतेषु जगेषु । पुन्य स्यु पुरुषा
 वि ने ॥ मिद्वान्त्यष्टोत्तरशत । तेऽन्ये दशदशास्त्रिणा ॥ ५ ॥
 द्वागान्निष्टुनेष्व्या-धत्तारो दृष्टिवेषका ॥ मिद्वान्त्यष्टोत्तर

गान् मीने न ॥ १ ॥ गल्ली आ अथसर्पिणीना मीजा आरा
 ने नृदे श्रीजपनदेवप्रजुनी माये जे तत्त्वमोने आरा मीण्या ठे,
 तेते आधर्मी नर समायेज थाय न तम समाधान कर
 ॥ अथसर्पिणीता वाचमा आगमा श्रीम मीने न, अने उ
 मीने न तथा अथसर्पिणीता वाचीना आराउमा नृज कदाउ
 ॥ ३ ॥ पुनर्देव्यादेव्यादिन्यी नरीने श्रीजा जन्ममा ने
 म्युर्देव नृपरा म्युर्मा नृमीने तथा नृद्वारा नपुनरो थाय
 ॥ ४ ॥ नृद्वारा नृमीयादिन्यी तथा नपुनरदेव्यादेव्या
 नृद्वारा नृमीयादिन्यी तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय
 ॥ ५ ॥ नृद्वारा नृमीने तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय
 ॥ ६ ॥ नृद्वारा नृमीने तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय
 ॥ ७ ॥ नृद्वारा नृमीने तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय
 ॥ ८ ॥ नृद्वारा नृमीने तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय
 ॥ ९ ॥ नृद्वारा नृमीने तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय
 ॥ १० ॥ नृद्वारा नृमीने तथा नृमीने नृज प्रजापता मपुनरो थाय

शत । मुनिनेपथ्यधारिण ॥ ६ ॥ निशित्योपित ऋच । पु-
मासोऽष्टोत्तर शत ॥ एकस्मिन् समये कृतीवा । सिद्ध्यन्ति द-
श नाधिका ॥ ७ ॥ एकसमये अष्टोत्तरगतसिद्धियोग्यतासग्र
दधेय—तिर्यग्लोके क्षपितकुपा कर्मभूमिस्थलेषु । जाता वै-
मानिकपुरुषतो मध्यमागप्रमाणा ॥ सिद्ध्यन्त्यष्टाधिकमपि श-
त साधुवेपा पुमास-स्तार्त्तीयीके नियतमरके चित्यता वा तु-
रीये ॥ ८ ॥ यत्रैको निर्भूत सिद्ध-स्तत्रान्ये परिनिर्भूता ॥ अ-
नता नियमाद्भोक-पर्यंतस्पर्शिन समे ॥ ९ ॥ अयमर्थ —स
पूर्णमेकसिद्धस्या-वगादक्षेत्रमाश्रिता ॥ अनता पुनरन्ये च ।
तस्यैवेक प्रदेशक ॥ १० ॥ समाक्रम्यावगाढा स्यु । प्रत्येक

मुनिलिगे एटले म्वलिगे एकसोआव सीधे ठे ॥ ६ ॥ बळी
एक समये म्वील्लिगे वीस, पुस्पलिगे एकसो आठ तथा नपु-
सकलिगे उत्कृष्टा दश सीधे ठे, परंतु तेथी अधिक सीधता
नथी ॥ ७ ॥ एक समये एकसो आठनी सिद्धिना योग्यपणा-
नो सग्रद् नीचेप्रमाणे ठे—नष्ट करेल ठे मलीनता जेठए एवा
एकसो आठ, तिर्गलोकमा, कर्मभूमिठमा, वैमानिकपुरुषवेद-
धी उत्पन्न थयेला, मध्यमश्रगना प्रमाणगळा, साधुवेपधारी
पुरुषो तथा वीजा थने बोधा आरामा निश्चयें करीने सिद्ध
थाय ठे ॥ ८ ॥ ज्या एक सिद्ध थयेस ठे, त्या वीजाठ पण
निश्चयें करीने अनता सिद्ध थया ३, थने तेठ सधला सो
कातने स्पर्श करनारा ठे, ॥ ९ ॥ तेनो जावार्थ नीचेप्रमाणे
जाणरो—एक सिद्धना सपूर्ण अग्रगादक्षेत्रने अनता सिद्धो
आश्रीने रहेला ठे, थने बली वीजाठ तेना एकेक प्रदेशने

તેઽપ્યનતકા ॥ एवं परं द्वित्रिचतु - पंचाग्रगामिभृजिन
 ॥ ११ ॥ तथा—सिद्धाग्रगाहक्षेत्रम् । तस्यैक प्रदेशक ॥ त
 क्त्वा स्थितास्तेऽप्यनता । एव द्व्यादिप्रदेशकान् ॥ १२ ॥ अ
 च—प्रदेशवृद्धिहानिन्या । येऽवगाढा अननका ॥ पूर्णक्षेत्र
 वगाढेभ्य । स्युस्तेऽभ्यगुणाधिका ॥ १३ ॥ ततश्च—अ
 सिद्ध प्रदेशे स्वे । समग्रैरतिनिर्मले ॥ सिद्धाननतान् म
 ति । व्यवगाढे परस्पर ॥ १४ ॥ तेन्योऽभ्यगुणान् देश-
 देशे स्पृशति ध्रुव ॥ क्षेत्रावगाहनाज्ञेद-रन्यान् पूर्वदिशि
 ॥ १५ ॥ तथोक्त प्रज्ञापनायामौपपातिके आग्र्यके च—

આશ્રીને રહેલા છે ॥ ૧૦ ॥ એવીરીતે એકેકને આશ્રીને રહે
 લાઈ પણ અનતા છે, અને એવીજરીતે વીજાઈ પણ બે, ત્રણ,
 ચાર, પાંચ આદિક અગ્રોની વૃદ્ધિથી આશ્રીને રહેલા છે ॥
 ॥ ૧૧ ॥ વળી—સિદ્ધના તે અવગાહક્ષેત્રના એકેકા પ્રદેશને
 ઠોરીને જેઠ રહેલા છે, તેઠ પણ અનતા છે, એવીજરીતે બેઆ
 દિક પ્રદેશોને ઠોરીને પણ (અનતા) રહેલા છે ॥ ૧૨ ॥
 વળી એવીરીતે—પ્રદેશોની હાનિ અને વૃદ્ધિવડે જે અનતા
 અવગાહીને રહેલા છે, તેઠ સપૂર્ણક્ષેત્રને અવગાહીને રહેલા
 કરતા અસરયગણા અધિક છે ॥ ૧૩ ॥ અને તેથી—એક સિ
 ધ્ધ પોતાના અત્યંત નિર્મલ અને પરસ્પર અવગાહેલા એવા સ
 વ પ્રદેશોવડે કરીને અનતા સિધ્ધોને સ્પર્શ કરે છે ॥ ૧૪ ॥
 અને તેઠથી અસરયગણાઠને દેશપ્રદેશોવડે પૂર્વે દેખાડેલા જુ
 ઢા જુઢા ક્ષેત્રઅવગાહનાના જ્ઞેદોષ કરીને નિશ્ચયે કરીને સ્પ
 ર્શ કરે છે ॥ ૧૫ ॥ તેવીજરીતે પ્રજ્ઞાપના, યગાઽ તથા આગ

શક્ય અણતે મિધ્ધે । સવપણસેદિ નિયમસો સિધ્ધો ॥ તેપિ અ-
ત્તપિજ્ઞાગુણા । દેસપણમેતિ જે પુઠા ॥ ૧ ॥ અગરીરા જીવધ-
ના । જ્ઞાનદર્શનશાલિન ॥ સાકારેણ નિરાકારે-ણોપયોગેન
લક્ષિતા ॥ ૧૬ ॥ જ્ઞાનેન કેવલેનેતે । કલયતિ જગતત્રયી ॥
દર્શનેન ચ પશ્યતિ । કેવલેનેવ કેવલા ॥ ૧૭ ॥ પૂર્વજવાકા
રસ્યા —ન્યથાવ્યમ્યામનાચ્છુપિરપૂત્યા ॥ સસ્થાનમનિત્યસ્થ ।
સ્યાદેવામનિયતાકાર ॥ ૧૮ ॥ કેનચિદલૌકિકન । સ્થિત પ્ર
કારેણ નિગદિતુમશમ્ય ॥ અતઃ ગત્ય વ્યપદેશા । નૈવા દીર્ઘા-
દિગુણવચને ॥ ૧૯ ॥ તથાદુ —સે ન દીહે, સે ન હસ્તે, સે

ક્યકમા પણ કહેલ કે-સિધ્ધે તે નિશ્ચયે કરીને સર્વ પ્ર
દેગોવડે અનતા સિધ્ધોને સ્પર્શ કરે તે, અને તેનું પણ દેશ
પ્રદેગોવડે જેઠણ સ્પર્શ કર્યો છે, તેવા અસંગ્યગણા સિધ્ધોને
સ્પર્શ કરે છે ॥ ૧ ॥ બલી તે સિધ્ધો શરીરવિનાના, ફક્ત જી
વરૂપ, જ્ઞાન અને દર્શનવડે મનોહર, તથા સાકાર અને નિ-
રાકાર ઉપયોગગાળા છે ॥ ૧૬ ॥ બલી તેઠં કેવલજ્ઞાને કરીને
ત્રણે જગતને જાણે છે. અને તેઠં સર્વે કેવલદર્શને કરીને જુગ
છે ॥ ૧૭ ॥ પોલાણનાગ પૂરવાત્રી પૂર્વભગનો આકાર વદલા
છને, તેઠંનુ ભિન્નપ્રકારનુ અચોક્લ આકારગાલુ સસ્થાન થાય
છે ॥ ૧૮ ॥ તે સસ્થાન કોઈક અલૌકિક પ્રકારવડે રહેલુ છે,
કે જે વચનગોચર થઈ શકતુ નથી, અને આથી કરીનેજ તે
તેનો દીર્ઘાટિકગુણવચનોવડે વ્યપદેશ થઈ શકતો નથી ॥
૧૯ ॥ કલુ છે કે-તે સિધ્ધ લાગા નથી, ટુકા નથી, તથા
વૃધ્ધિ પામના નથી ઇત્યાદિ ॥ નસ્થાન ઘટલે આકાર, અને

न वहे इत्यादि ॥ सस्यान ह्याकार । म कथममूर्तस्य भवति
 सिध्यस्य ॥ (अत्रोच्यते) परिणानवत्यमूर्ते-ऽप्यसौ नवेत्कु
 तनजलीय ॥ १० ॥ पूर्वजवजाप्रितेहा-कागमपेक्षयेव सिद्धजी-
 वस्य ॥ सस्यान म्याद्रोपा-विकनेन न वास्तव किञ्चित् ॥ ११ ॥
 नयादुगवज्यकनिर्युक्तिरुन — जेम्हादृणाऽ सिद्धा । नवतिजा-
 नेण वृत्ति परिहीणा ॥ सत्तापमणिष्ठ ॥ जरामरणत्रिप्पमुक्ता-
 ग ॥ १ ॥ उत्ताणठं व पासित्तुं व । अहवा निसद्वत्तुं चेव
 ॥ जं जह् कण्ड काळ । सो नह् उरयज्जाण मिध्यो ॥ २ ॥
 इहभरजिह्वागारो । कम्मज्जाणं जवंतरे होड ॥ न य त सि-
 धम्म ननु । नम्मीनो मे तयागारो ॥ ३ ॥ ज सत्ताण तु ड-

ते अमूर्त एषा सिद्धने आशी होय ? (ते माटे अर्ही कहे
 ने ने) जेम घटाराजमा, तेम परिणामी एषा अमूर्तमा पण
 मे आहार मनेने ठे ॥ २० ॥ पुर्णतमा अनारो जे देहाकार,
 मेने अने नीनेन सिद्धना जीवोनु थोपातिक सम्यान आय,
 एतनु पामाविक आय नति ॥ २१ ॥ ते माटे आयज्यकनिर्यु
 त्तियार वहे ने ने — मिहोनी अयगाणा पुर्णतमशी श्रीजे
 तणे ठे ठे ठे, पयीमीवनु जग मरणगी मतागेला सिद्धो-
 नु मरण ठे ॥ १ ॥ उनेपो मनेपो अयगा वेगो, जे जे
 दी रीजे कण्ड वरे ने नेयी मीने मिहपणे उरजे ने ॥ २ ॥
 एषा उरजे उरज्यमा निह आनामागो नो मनेना उरगी
 एषा ठे अने सिद्धने नो ने कण्ड नयी, नो पयी मिह नेमा
 एषा उरजे जेम आय ॥ ३ ॥ (ते माटे वहे ने ने) आ
 एषा उरजे उरज्यमा अनामागे जे सम्यान आय न, नेनु

इं जय । चयतस्स चरमममयस्मि ॥ आनीय पणसपण । त
मवाण तदि तस्स ॥ ४ ॥

गतानि त्रीणि धनुषा । त्रयन्त्रिजध्वनूषि च ॥ धनुस्त्रिना
गश्च परा । सिद्धानामवगाहना ॥ ११ ॥ जघन्याष्टागुल्लोपेन-
द्वस्तमाना प्ररूपिता ॥ जघन्योत्तुष्टयोरन-राक्षे मध्या त्वने
कथा ॥ १३ ॥ पोरुशागुल्लयुक्ता या । मध्या करचतुष्टयी ॥
आगमे गीयते सर्वे-मध्याना सोपलक्षण ॥ १४ ॥ प्रा-ये ज-
न्मनि जीराना । या भवेदवगाहना ॥ तृतीयज्जागन्मुना मा ।
सिद्धानामवगाहना ॥ १५ ॥ उत्तुष्टा च त्वे प्रा-ये । धनु ५ च
शक्ती मित्ता ॥ मध्यमा च बहुविधा । जघन्या हस्तयोर्द्वय ॥
॥ १६ ॥ जघन्या मसहरत्तैः । जिनेज्जाणामपेय्या ॥ त्रजोन

प्रजेशघनसस्थान तेमनु त्या पण होय ठे, ॥ ४ ॥

ब्रणसे तेद्रीस धनुष्य, यने उपर धनुष्यनो प्रीजो नाग,
पटली निहोनी उत्तुष्टी अरगाहना होय ॥ ११ ॥ जघन्य
अरगाहना पण हाय अने आठ आगुल्लनी बहेली ठे नया
जघन्य अने उत्तुष्टनी बधे मध्यम अरगाहना अनेव प्रवा-
नी होय ॥ १३ ॥ त्री आगमा पार हाय अने सोठ आ-
गुल्लनी जे मध्यम अरगाहना बहेली ठे ते सर्वे मध्यमोता
उपज्जाणयी बहेली ठे ॥ १४ ॥ पूर्वे जममा जीरोनी जे अ-
रगाहना होय तेपी तीजे जाते उत्तुष्टी निहोनी अरगाहना
होय ॥ १५ ॥ पूर्वजममा उत्तुष्टी पाज धनुष्यनी होय न
या मध्यम अनेव प्रवासी होय अने जघन्य वे हापी
होय ॥ १६ ॥ जिनेश्वरोनी अपेय्याये उपय्य मान हापीनीज

त्वे किलैतासां । ता स्यु सिन्धावगाहना ॥ २७ ॥ एतदनि
 प्रेलेवोपपातिकोपागे उक्त—जीवाण जते सिध्ममाण कयरमि
 उच्चत्ते सिज्जति, गोण जहन्नेण मत्तरयणीण, उक्कोसेण पचध-
 णुसइए सिज्जति ॥ मरुदेवा कथ सिध्धा । तन्वेव जननी
 विजो ॥ साग्रपच्चपशतो—तुगा नाजिसमोत्तया ॥ २८ ॥
 ‘ सधयण सगाण, उच्चत्त चेव कुल्लगरेहि समं ’ इतिवचनात्
 अग्रेोच्यते—न्वियो ह्युत्तमसस्थाना । पुस कालार्हसस्यिते
 ॥ मिचिहूनप्रमाणा स्यु—नज्जेरुनोत्तयेति सा ॥ २९ ॥ गज-
 म्कधाधिरुद्धत्वा—न्मनाक् सकुचितेति वा ॥ पचचापशताच्चैव ।

होय, अने ते अवगाहनाउमा त्रीजे जागे उठी, सिद्धोनी ते
 अगगाहनाउ होय ॥ २७ ॥ आ अजिप्रायथीज उवाडउपां-
 गमा कह्यु ठे के—हे भगवन् ! सीधता एवा सिध्धी केटली
 उचाडना सीधे ? तो के हे गौतम ! जघन्यथी सांत हाथना,
 तथा उल्लूखा पाचसे धनुष्यना सीधे (अर्ही कोड शका करे
 के) ज्यारे गम ठे त्यारे प्रथमप्रजुनी माता मरुदेवा, के जे
 नातिगजा सग्यी उचाडवाळा गटले पाचसो धनुष्यथी वधा-
 रे उचा हता, ते केम मिळ थया ? ॥ २८ ॥ कह्यु ठे के—‘ स-
 धयण, सम्यान तथा उचाइ कुल्लकरो मरणी होय ठे ’ अर्हीं
 तेमाटे कहे ठे के—उत्तम सम्यानयाळी श्रीउं, काळने योग्य
 स्थितिवाळा पुष्पथी कडक उंठा प्रमाणयाळी होय ठे, अने
 तेथी ते नातिगजाथी कडक उंठी उचाडवाळा हता ॥ २९ ॥
 अथवा दन्तिम्बधर चक्रथी ते जराक सकोचायेला हता,
 माटे ते पाचसो धनुष्यज उचा हता, तेमा कड इपण नथी.

सेति किञ्चित् रूपेण ॥ ३० ॥ अथ च जाप्यक्रदजिप्राय , स
 ग्रहणीवृत्तिजिप्रायस्त्वय—यदिदमागमे पचधनु शतान्युत्कृष्ट
 मानमुक्तं तदाहुल्यात्, अन्यथैतद्धनु पृथक्त्वेरधिकमपि स्यात्,
 तच्च पचनिशत्यधिकपचधनु शतरूप बोधव्य सिद्धप्राभृतेऽप्यु-
 क्त-उंगाहणा जहन्ना । रयणिदुग अह पुणाइ उक्कोसा ॥ प
 चेव धणुसयाइ । धणुअपुहुत्तेण अहियाइति ॥ एतद्वृत्तिश्च—
 पृथक्त्वशब्दोऽत्र बहुत्ववाची, बहुत्व चेह पचनिशतिरूप दृष्ट-
 व्यमिति ॥ आद्यसहनना एव । सिद्ध्यन्ति न पुन परे ॥ स-
 म्यानाना त्वनियम—स्तेषु पदस्यपि निर्वृति ॥ ३१ ॥ पूर्वको
 व्यायुक्तकर्पात् । सिद्ध्येन्नाधिकजीविन ॥ जघन्यान्नवर्पायु ।

॥ ३० ॥ आ अजिप्राय जाप्यकारनो ठे समग्रणीवृत्तिनो अ
 जिप्राय नीचेप्रमाणे ठे—आगममा जे आ पाचसो धनुष्योनु
 उत्कृष्ट मान कहेल ठे, ते बाहुसतार्थी एटसे प्रायिक ठे,
 अने जो एम न होय तो ए मान धनुष्यना पृथक्त्वपणाची
 अधिक पण पाय ठे अने ते पृथक्त्व पाचसोपचीस धनुष्य
 रूप जाणवु सिद्धप्राभृतमा पण कहु ठे के—जघन्य अगगा
 हुना घे हाथनी अने उत्कृष्टी पाचसो उपर धनुष्यपृथक्त्व
 अधिकनी ठे अने तेनी टीकामा एम कहु ठे के, अही पृ
 थक्त्वशब्द बहुत्ववाची ठे, अने ते बहुत्व एटसे पचीस ध
 नुष्य जाणवा ॥ एवी रीते पहेला सघयणवाळा (वज्रश्पन्न
 नाराचसघयणवाळा) सीधे ठे, पण बीजा सीधता नथी, अ
 ने सम्यानोनो तो नियम नथी, केमके ते ठए सम्यानोमा
 सिद्धि पाय ठे ॥ ३१ ॥ उत्कृष्टो कोरु पूर्णना आयुष्यवाळा

સિદ્ધ્યેન્ન ન્યૂનજીવિનં ॥ ૩૨ ॥ દ્વાત્રિશદતા એકાદ્યા-શ્ચેત્સિ
 ધ્વ્યન્તિ નિરંતર ॥ તદાષ્ટસમયાન્ યાવ-ન્નવમે ત્વંતર ધ્રુવ ॥
 ॥ ૩૩ ॥ અષ્ટચત્વારિગદતા-સ્ત્રયસ્ત્રિગન્મુક્તા યદિ ॥ મિહ્યન્તિ
 સમયાન્ સત્ ॥ ધ્રુવમતરમષ્ટમે ॥ ૩૪ ॥ એકોનપચાશદાદ્યા ।
 ષષ્ટ્યન્તા યદિ દેહિન ॥ સિદ્ધ્યન્તિ સમયાન્ પદ્ વે । સતમે
 ત્વંતર જ્ઞવેત્ ॥ ૩૫ ॥ એકપષ્ટિપ્રજૃતયો । યાવદ્ દ્વાસતતિપ્ર
 માં ॥ સિદ્ધ્યન્તિ સમયાન્ પચ । પષ્ટે ત્વગ્વ્યમતરં ॥ ૩૬ ॥
 ત્રિસતતિપ્રમૃતય-શ્ચતુરશીતિસીમકા ॥ ચતુર સમયાન્ યાવ
 ત સિદ્ધ્યન્ત્યમેતનેતર ॥ ૩૭ ॥ પચાગીત્યાદ્યા ક્ષણાન્ત્રીન્ । યા-

સિદ્ધ થાય, પણ તેથી અધિક આયુષ્યવાળો સિદ્ધ થાય ન-
 હિ અને જઘન્યથી નવ વર્ષોના આયુષ્યવાળો સિદ્ધ થાય,
 પરંતુ તેથી ઊંઠા આયુષ્યવાળો સિદ્ધ થાય નહિ ॥ ૩૨ ॥ એ-
 કથી માનીને વત્રીસમુધિ જો અતરારહિત સીધે, તો આઠ
 સમયમુધિમા મીઝે, પરંતુ નવમે સમયે તો અતરો થાયજ ॥
 ॥ ૩૩ ॥ ત્રેત્રીસથી માનીને ચરુનાલીસમુધિ ડ્યારે મીઝે, ત્યારે
 માત્ર સમયોમુધિમા મીઝે, અને આઠમે સમયે નિશ્ચયે અતરો
 પડે ॥ ૩૪ ॥ ઊગળપચાસથી માનીને સાઠમુધીના ડ્યારે સી-
 ધે, ત્યારે ઠ સમયમા મીઝે, અને સાતમે સમયે અતરો પડે
 ॥ ૩૫ ॥ એકમઠથી માનીને વહોતેરમુધિ ડ્યારે સીધે, ત્યારે
 પાંચ સમયોમા મીઝે અને ઠેઠ સમયે અવગ્ય અતરો પડે ॥
 ॥ ૩૬ ॥ ત્રહોતેગ્રી માનીને ચોર્યાંમીમુધિ ડ્યારે સીધે, ત્યારે
 ચાર સમયમા મીઝે અને પઠી અતરો પડે ॥ ૩૭ ॥ પચ્યા-
 મીધી માનીને વન્નુમુધિ ડ્યારે મીઝે, ત્યારે ત્રણ ક્ષણમા-મી-

ત્રાપાત્તનિ શિષ્ય ॥ દ્વર્ણો મસનપત્યાગા । છો ચ દ્વ્યાગ્નગના
 ઘપિ ॥ ૩૬ ॥ પ્રયાધિકગનાગ્રાધે-ચારદ્રષ્ટોત્તર ગત ॥ મિષ્ટા
 ન્તિ ચેવન્નમય । દ્વિતીયેઽવશ્યમતર ॥ ૩૭ ॥ જઘન્યમતર ત્વે
 ક નમય પરમં પુન ॥ પર્ણમાસાગ્નાસ્તિ સિદ્ધાના । ધ્યવન
 ગાશ્વના સિ તે ॥ ૪૦ ॥ સર્વસ્તોકા સ્ત્રીસિધ્ધા-સ્તેજ્ય સ
 ગ્ન્યગુણાધિકા ॥ સ્ત્રીસિધ્ધા પુનરેજ્ય પુ-સિધ્ધા સગ્ન્યગુણા
 િયા ॥ ૪૧ ॥ સર્વસ્તોકા દક્ષિણસ્યા-મુદીચ્યા ચ મિથ્ય મ
 મા ॥ પ્રાગ્ન્યા સગ્ન્યગુણા પશ્ચિ-માયા વિશેષતોઽધિકા ॥ ૪૨ ॥
 ન તત્સુગ્ન મનુષ્યાણા । દેવાનામપિ નૈવ તત ॥ યત્સુખ સિધ્ધ-
 જીરાતા । પ્રાપ્તાના પદમવ્યય ॥ ૪૩ ॥ વ્રેકાલિકાનુત્તરાત-નિ

ધે, અને સતાણુથી મામીને એકસોયે સુધિ જ્યારે સીધે, ત્યારે
 વે દાણમા સીધે ॥ ૩૬ ॥ ણ્કસોત્રણથી મામીને એકસોચાઠ
 સુધિ જ્યારે સીધે ત્યારે ણ્ક સમયમા સીધે અને વીજે સમયે
 અવશ્ય અતરો પડે ॥ ૩૭ ॥ જઘન્ય અતરો એકસમયનો ઠે,
 અને ઊલ્ટુષ્ટો અતરો ૮ માસસુધિનો ઠે, વઢી મિહોને ચપ
 વાપણુ નથી, કેમકે તેઠં ગાશ્વતા ઠે ॥ ૪૦ ॥ સર્વથી થોભા
 નપુમવમિહો ઠે, અને તેઠંથી સગ્ન્યાતગણા અધિકા સ્ત્રીસિ
 હો ઠે, અને તેઠંથી સગ્ન્યાતગણા અધિક પુરુષસિહો ઠે ॥
 ॥ ૪૧ ॥ સર્વથી થોભા દક્ષિણદિશામા સિધ્ધ થાય ઠે, અને
 ઉત્તરમા પણ તેટલાજ થાય ઠે તેથી સગ્ન્યાતગણા અધિકા
 પૂર્વદિશામા અને તેથી યધારે યધિક પશ્ચિમદિશામા મિધ્ધ
 થાય ઠ ॥ ૪૨ ॥ અવ્યયપદન પામેલા ગ્ન્યા મિધ્ધના જીવોને
 જે સુગ્ન હોય ઠે તે સુગ્ન મનુષ્યો અથવા દેવોને પણ હોતુ

जराणा त्रिकालज ॥ शुक्त जोग्य जुज्यमान-मनतं नाम
 सुख ॥ ४४ ॥ पिनीकृत तदेकत्रा-नतैर्वर्गेश्च वर्गितं ॥
 सौख्यस्य समता । लजते न कदाचन ॥ ४५ ॥ सर्वाद्या पि
 त सिध्य-सुखगतिर्विकल्पत ॥ अनन्यगंतकोऽपि । न
 याद् जुवनत्रये ॥ ४६ ॥ प्रगविजागश्चेत्—म्यु पोरुश चतु
 क्ता-श्चत्वारो वर्गजायत ॥ ह्येव परिगिष्येते । चत्वारोऽ
 द्विजाजिता ॥ ४७ ॥ सुखस्य नम्य माधुर्यं । कक्षयन्नपि वे
 ली ॥ वस्तु शक्नोति नो जग्ध-गुणादेर्मूकदेहिनत् ॥ ४८ ॥
 थेप्सितान्नपानादि-जोजनानंतर पुमान् ॥ तृप्त सन्मन
 सौख्य । तृप्तास्ते सर्वदा तथा ॥ ४९ ॥ एवमापातमात्रेण ।

नथी ॥ ४३ ॥ ठेक अनुत्तरविमानसुधीना त्रणे कालना दे
 नु जोगवेष्टु भोगववानु अने जोगवातु एतु जे त्रिकाखिक
 नंतु सुख ठे ॥ ४४ ॥ तेने एक स्थानकं एकठुं करीने, क
 ता वर्गोष्ठी वर्गित करीए, तो पण मोक्षसुखनी तुलनाने क
 दापि पामे नहि ॥ ४५ ॥ फक्त कल्पनामात्रधी सिद्धना सर्व
 सुखसमूहने एकठो करीने, तेने अनता वर्गोष्ठी जागवामा
 आवे, तो पण ते सुख त्रणे जगत्मा पण माय नहि ॥ ४६ ॥
 वर्गजांगाकार नीचेप्रमाणे जाणवो —शोळने चारे जागवाथी
 वर्गजाग चार आवे, पठी चारने वेण जागवाथी वर्गजाग व
 आवे ॥ ४७ ॥ सिद्धना ते सुखना माधुर्यने केवलीमहाराज
 जाणताथका पण, खाघेल ठे गोळआदिक जेणे, एवा मुग
 माणसनीपेठे कही शकता नथी ॥ ४८ ॥ इवित अन्नपाना
 टिकनु जोजन कर्यावाद् तृप्त थयेखो पुरुष जेम सुखने माने

दयते तदिदं ॥ यस्तु तस्तु तदादादो-पमान नास्ति प्रिष्टे
॥ ५० ॥ ओपम्यस्याप्यविषय-स्तत सिद्धसुखं खलु ॥ यथा
पुरमुखं जहो । स्नेहायाचामगोचर ॥ ५१ ॥ तथा चाहु —

स्नेह कोऽपि महारणे । वसतिस्म निराकृत ॥ अन्यदा
तत्र चूपासो । दुष्टाश्वेन प्रवेगित ॥ ५२ ॥ स्नेहेनासौ नृपो
दृष्ट । सत्कृतश्च यथोचित ॥ प्रापितश्च निज देश । सोऽपि
राज्ञा निज पुर ॥ ५३ ॥ ममायमुपकारीति । कृतो राज्ञाऽति-
गौरवात् ॥ विगिष्टनोगचूतीना । जाजन जनपूजित ॥ ५४ ॥
तुंगप्रामादभृङ्गेषु । रम्येषु काननेषु च ॥ दृतो विलासिनीदृढे

ठे, तेम तेड ह्मेणा तृप्त यथेसा ठे ॥ ४९ ॥ एवीरीते फक्त
फिचित्मात्र तेनु दृष्टात देखाकीये ठीये, परतु वस्तुगते तो
तेमना ध्यानदनी उपमा जगतमा पण नथी ॥ ५० ॥ माटे
जेम नगरसत्रधि सुख एक प्राकृतमाणसनी वाणीने अगोचर
ययु, तेम सिद्धनु सुख पण अनोपम ठे ॥ ५१ ॥ ते प्राकृत-
माणसनु दृष्टान कहे ठे —

कोइक प्राकृत माणस मोटा अगण्यमा सुखेयी रहेतो ह
तो एक दृष्टाता राष्ट्रक राजा पोताना अगळी चासना धो
माथी प्रेरायोधको त्या दाखल यथा ॥ ५२ ॥ ते प्राकृतमाण
से ते राजाने जायो अने तेनां तेंणे योग्य मत्कार कयों न
था तेना देशमा तेंणे तेन पहोचाटो त्याने राजाण पण तेने
पोताना नगरमा राख्या ॥ ५३ ॥ आ मारो उपकारी ठे मम
विचारी राजाण तेना उत्तम उत्तम जोजनादिकथी अत्यंत म
त्कार कया तथा नगरना लाको पण तेने आदरमान देमा

—जुंते जोगसुखान्यसो ॥ ५५ ॥ अन्यदा प्राप्ता प्राप्ता ।
 धामवरमवरे ॥ दृष्ट्वा मृदगमधुर-गर्जिते केकिनर्तन
 जातोत्करो दृढ जातो-ऽरण्यवामगमप्रति ॥ विमर्जितश्च
 ज्ञापि । प्राप्तोऽरण्यमसो नत ॥ ५६ ॥ पृथत्यरण्यवासात् ।
 गर तात कीदृश ॥ पर नगरपस्तुना-मुपमाया अनावत
 ॥ ५७ ॥ न शशाकतमा तेषा । गदितु स कृतोद्यम ॥ न
 शोपमाज्ञावात् । वस्तु शन्य न तत्सुग्य ॥ ५८ ॥ सिद्धा बु
 गता पार । पर पारगना अपि ॥ सर्वाननागतामद्धा । ति
 ति सुखस्त्रीजया ॥ ६० ॥ यरुपा अपि प्राप्तापप्रकृष्टा । अ

लाग्या ॥ ५४ ॥ एवीरीते त्या उंचा महेलोनी अगासीऊ
 तथा मनोहर बगीचाउमा न्नीर्जना समूहोथी वींटायोथको
 सुख जोगववा लाग्यो ॥ ५५ ॥ हवे एक दहानो त्या वर्याई
 आवते ठते आकागमा मेघामवर जोडने तथा मृदगसर
 मधुर गर्जनाउंबडे मधूरोनु नृत्य जोडने ॥ ५६ ॥ तेने वन
 रहेवानी अति उत्कठा थड, अने राजाण पण तेने रजा अ
 पवाथी, ते वनमा गयो ॥ ५७ ॥ त्यारे त्या जगलमा रहेना
 जगलीउं तेने पूठे ठे के, हे तात ! नगर ते केवुक होय ?
 रतु नगरनी वस्तुनुनी उपमाना अज्ञावथी ॥ ५८ ॥ उद्य
 करता ठता पण तेजने ते नगरनु वर्णन कही शक्यो नहि
 एवीजरीते अही उपमाना अज्ञावथी ते सिद्धनु सुख क
 शकाय नहि ॥ ५९ ॥ ज्ञानी, पारने पढोंचेला, परपराने प्र
 त थयेला एना सिद्धो, सर्व अनात काळसुप्रि सुखस्त्रीजा
 न्हे ठे ॥ ६० ॥ अरुपी ठता पण प्राप्त करेल ठे उत्कृष्ट रु

मा मय मे मयनगपुत्रोऽपि ॥ अनयाहताधोऽभितामोपयर्णा ।
 मृगमगान रगोगोचरान विरुज्जीवान् ॥ ६१ ॥ इति सिद्धा ॥
 दिग्भाक्ष्यं बीतिरं निद्रिजयश्रीराचरेऽजातिप-आजश्रीननयो
 उत्पिष्ट विनय श्रीनेजपासात्मज ॥ वाव्य यत्किञ्च तत्र नि
 धितजगन्तरप्रदीपेपमे । मर्गो निर्गन्धितार्थसारंमुजग पूषां
 किरीट मुच ॥ १६२ ॥

॥ इति श्रीश्लोकप्रवाजे द्वितीय सर्ग समाप्त ॥

॥ अथ तृतीय सर्ग प्रारब्धते ॥

अथ ममारिजीवना । स्वरूप वार्याम्यद ॥ द्वारे सप्त-
 प्रिजना मा-न्यमुनि म्युर्यदामम ॥ १ ॥ जेदा स्थानानि प-
 र्यांति । मंग्ये योनियुद्धाधिते ॥ योनीना सप्ततयादि । स्थि
 जेउंग मया मया पोते अशरीरी उता पण कामदेवनो ओह
 वरनाग धळी अनन तथा अहार उता पण सयं यणें करीने
 रहिन मया मया पचनगोचर एवा ते सिद्धजीवोनी अमो
 म्नुति वनीये ठीये ॥ ६१ ॥ एवीरीते सिद्धोनु स्वरूप जाणवु
 ॥ एवसोवासरमा श्लोकनो अर्थ आगळ प्रमाणे जाणवो ॥
 ॥ एवीरीते श्रीश्लोकप्रवाशने त्रिपे बीजो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ हवे श्रीजा सर्गनो प्रारज थाय ठे ॥

हवे ममारिजीवोना स्वरूपनु सारुग्रीस द्वारोपडे हु र
 र्गन करु ठु, ते द्वारो नीचेप्रमाणे अनुक्रमे ठे ॥ १ ॥ जेदो १,
 स्थानो २, पर्यांति ३, योनिसग्या ४, कुलसरया ५, योनिउ-

ती च भवकाययो ॥ २ ॥ देहसस्थानागमान-समुद्धाता ।
तागती ॥ अनतरासि समये-सिद्धिलेख्या दिगाहृतो ॥ ३ ॥
सहननानि कपाया । सहेन्द्रियसङ्कितास्तथा वेदा ॥ द्वा
ज्ञान दर्शन-मुपयोगाहारगुणयोगा ॥ ४ ॥ मान लघ्वक्ष्ण
हुता । सेवान्या दिगपेक्षया ॥ अतर जवसवेधो । महाक्ष्ण
हुतापि च ॥ ५ ॥ जेदा इह प्रकारा स्यु-जीवाना स्वस्व
तिषु ॥ समुद्धातनिजस्थानो-पपात स्थानक त्रिधा ॥ ६ ॥
पर्याप्ता व्यपदिश्यते । याजि पर्याप्तयस्तु ता ॥ पर्याप्ताऽपर्या
जेदा-दत्त एव द्विधागिन ॥ ७ ॥ पर्याप्तय स्वयोग्या ये ।

नुं सवृतत्वादि ६, जवस्थिति ७ कायस्थिति ८, ॥ २ ॥ वे
ए सम्यान १०, अंगमान ११, समुद्धात १२, गति १३, ४
गति १४ अनतरासि १५, समयमिद्धि १६, लेख्या १७, ।
गाहृति १८ ॥ ३ ॥ सघयण १९, कपाय २०, सङ्गा २१, द्वा
य २२, मङ्गिन २३ वेदो २४, दृष्टि २५, ज्ञान २६, दर्शन २
उपयोग २७ आहार २८, गुण ३०, योग ३१, ॥ ४ ॥ मा
३२, लघ्वक्ष्णमहुता ३३, दिगाश्रीयक्ष्णमहुता ३४, अतर ३
जवसवेध ३६, अने महायक्ष्णमहुता ३७, ए सामुखीस छा
वापरा ॥ ५ ॥ हरे जेदो णट्ठे जीवोना पोतपोतानी उ
तिनुनेरिपे प्रमाणे तथा स्थानो वण प्रकारना ठे, समुद्धा
त, निजस्थिति अने उत्पत्ति ॥ ६ ॥ जेउरडे जीवो पर्या
कट्ठेराय ने पर्यागिनु कट्ठेराय, अने आशी करीनेज पर्या
अने अपरांताना जेदयी वे प्रमाणे प्राणिउ होय ठे ॥ ७ ॥
उरडे पोताने योग्य णी मरटी पर्यासिउ मुपेयी माघे

कला माधिता सुर ॥ पर्याप्तनामकर्मानु-जावात्पर्याप्तकास्तु
 ते ॥ ७ ॥ द्विधामी लब्धिकरण-जेदात्तत्रादिमास्तु ये ॥ समा
 प्य न्वाहपर्याप्ती-म्रियते नान्यथा ध्रुव ॥ ८ ॥ करणानि शरी
 राहता-दीनि निर्वर्तितानि ये ॥ ते स्यु करणपर्याप्ता । क
 णाना समर्थनात् ॥ १० ॥ अपर्याप्ता द्विधा प्रोक्ता । लब्ध्या
 च करणेन च ॥ द्वयोर्विज्ञेय शृणुत । ज्ञापित गणधारिणि ॥
 ॥ ११ ॥ असमाप्य स्वपर्याप्ती-म्रियते येऽल्पजीविना ॥ ल-
 ष्ठ्या ते स्युरपर्याप्ता । यथा ति स्वमनोरथा ॥ १२ ॥ निर्वर्त्ति-
 तानि नाद्यापि । प्राणिनि करणानि ये ॥ देहाहतादीनि कर
 णा-ऽपर्याप्तास्ते प्रकीर्त्तिता ॥ १३ ॥ म्रियतेऽल्पायुषो लब्ध्य

ठे, तेउ पर्याप्तनामकर्मना अनुभाषी पर्याप्ता (सपूर्ण पर्या
 प्तिगळा) ठे ॥ ७ ॥ ते पर्याप्ता वे प्रकारना ठे, लब्धिपर्याप्ता
 अने करणपर्याप्ता तेमाथी पहेला एटले लब्धिपर्याप्ता ठे, ते
 पोताने योग्य एवी पर्याप्तिठेने सपूर्ण करीने मरे ठे, पण ते
 शिषाय मरता नथी ॥ ८ ॥ जेजुण शरीर तथा इन्द्रिययादि-
 क करणो निवर्तन करेला ठे, एटले सपूर्ण करेला ठे, तेउ क-
 रणोने समर्थन करमाथी करणपर्याप्ता कहेवाय ठे ॥ १० ॥
 अपर्याप्ता वे प्रकारना कहेला ठे, लब्धिअपर्याप्ता अने करण
 अपर्याप्ता तेउ यक्षेयक्षेनो तफायत के जे गणधर्मद्वाराजोण
 कहेला ठे ते साजखो ? ॥ ११ ॥ पोतानी पर्याप्तिठेने दूरी
 कर्याविना जे अल्पआयुष्यगळाठे मृत्यु पामे ठ तेउ जेम
 निर्धनना मनोरथो तेम लब्धिअपर्याप्ता कहेवाय ठ ॥ १२ ॥
 ज प्राणिजुण शरीर तथा इन्द्रिययादिक करणो सपूर्ण पर्या

-પર્યાપ્તા ઇદ્દ યેગિન ॥ તેડપિ જૂલૈય કમળ-પર્યાપ્તા ,
 થા પુન ॥ ૧૪ ॥ આહારાદિપુજ્જ્ઞાના-માદાનપરિણામયો
 જતો પર્યાપ્તિનામોઘા । જક્તિ પર્યાપ્તિગ્ત્ર સા ॥ ૧૫ ॥
 લોપચયાદેવ । જવેત્સા સા ચ પદુપિધા ॥ આહારાગેદ્રિયશ્ચ
 સો-શ્વાસજ્ઞાપામનોડજિધા ॥ ૧૬ ॥ તત્રેવાહારપર્યાપ્તિ-ર્થ
 યાદાય નિજોચિત ॥ પૃથક્કલ્પલક્ષ્મત્ત્વેના-દ્વાર પરિણિનિ નયંત
 ॥ ૧૭ ॥ વૈક્રિયાદ્વારકોદાગ્નિ-કાગયોગ્ય યથોચિત ॥ રસીજૂત
 માહાર ચ । યથા જગત્યા પુનર્જવી ॥ ૧૮ ॥ રમામૃગ્માસમેદો
 ડમ્બિ-મજ્ઞાશુકાદિધાતુતા ॥ નયેત્થયા સજ્જવ સા । વેદપર્યા

નથી, તેડને કરણઅપર્યાપ્તા કહ્યા ઠે ॥ ૧૩ ॥ લઙ્ગિઅપર્યા
 પ્તા એવા જે અલ્પઆશુપ્યગાઢા પ્રાણિં અર્હીં મૃત્યુ પામં ઠે
 તેડ પળ કરણપર્યાપ્તા થયા જિવાય મૃત્યુ પામતા નથી ॥
 ॥ ૧૪ ॥ આહારાદિકપુજ્જ્ઞોને ગ્રહણ કરવામા અને પરિણમા
 વ્રવામા પર્યાપ્તિનામકર્મથી ઉત્પન્ન થયેલી ગચ્છી પ્રાણીની જે
 શક્તિ તે અર્હીં પર્યાપ્તિ કહેવાય ॥ ૧૫ ॥ તે પર્યાપ્તિ પુજ્ઞ
 લોના ઉપચયથીજ થાય ઠે, અને તે ઠ પ્રકારની ઠે-આહારપ
 ર્યાપ્તિ, શરીરપર્યાપ્તિ, ઇન્દ્રિયપર્યાપ્તિ, શ્વાસોશ્વાસપર્યાપ્તિ,
 જ્ઞાપાપર્યાપ્તિ અને મનપર્યાપ્તિ, ॥ ૧૬ ॥ તેમાં જેવડે કરીને
 પોતાને યોગ્ય એવો આહાર ગ્રહણ કરીને, તેને મઠ અને ર-
 સપણાવડે જુદો પરિણમાવે, તે આહારપર્યાપ્તિ કહેવાય ॥
 ॥ ૧૭ ॥ વૈક્રિય, આહારક અને ઔદારિક શરીરને યોગ્ય ત
 થા રસરૂપ થયેલા એવા યથોચિત આહારને, જે શક્તિવડે
 પ્રાણી ॥ ૧૮ ॥ રસ, ઋધિર, માસ ચરવી હારુકા, મજ્ઞા તથા

निरुच्यते ॥ १९ ॥ युग्म ॥ धातुत्वेन परिणना-दादारादिजि-
योचितात् ॥ आदाय पुङ्गलास्तानि । यथास्थ प्रविधाय च ॥
॥ २० ॥ इष्टे तद्विषयज्ञानो । यथा गमत्या शरीरवान् ॥ पर्या-
प्ति मेडियाद्याना । दर्शिता सर्वदर्शिजि ॥ २१ ॥ इति सप्त
णीष्ट्यजिप्राय प्रज्ञापनाजीवाजिगमप्रवचनसारोद्धारवृत्त्या
दिषु तु—यथा धातुतया परिणमितमाहारमिडियतया परि-
णमयति, मेडियपर्याप्तिरित्येतादय दृश्यते, इति हेय

ययोग्यासाहमादाय । दल परिणमय्य च ॥ नत्तयाल-
य्य मुचेत्सो-ध्वासपर्याप्तिरुच्यते ॥ २२ ॥ ननु देहोध्वास
नाम-कर्मज्यामेव सिध्यत ॥ देहोध्वासो किमेताज्या । पर्या-

वीर्यआदिक धातुपणाने योग्यरीते परिणमावे ते शरीरपर्याप्ति
कहेवाय ॥ १९ ॥ युग्म ॥ धातुपणाय करीने परिणमेला अ
ने इडिउने उचित एवा आदाग्यी पुङ्गलोने सेइने, तथा ते
उने यथास्थित करीने, जे शक्तिवडे प्राणी ते सबधि जाणप-
णामा समर्थ थाय ठे, तेने सर्वदर्शीउण इडियपर्याप्ति कही
ठे ॥ २१ ॥ एवीरीननो अजिप्राय समदृणीनी वृत्तिनो ठे अ-
ने पन्नवणा जीवाजिगम तथा प्रवचनसारोद्धारनी वृत्तियादि-
कोमा तो नीचेप्रमाणे कछु ठे—जे धातुपणाय करीने परिण
मेला आदारने इडियपणावडे परिणमावे ठे, ते इडियपर्या
प्ति कहेवाय, एटलुज कछु ठे, एम जाणवु ॥

जेउडे उध्वासने लायक दसिया सेइने तथा परिणमा-
धीने तेउडे आलवीने तेने मृके, ते उध्वासपर्याप्ति कहेवाय
ठ ॥ २२ ॥ अही शका करे ठे के शरीरनामकर्मवडे तथा

સિન્ધ્યા પ્રયોજન ॥ ૭૩ ॥ અત્યોચ્યતે પુજલાના । . . .
 હાત્મના ॥ સાધ્યા પરિણતિદેહ-તયા તન્નામકર્મણ ॥ ૭૪ ॥
 આરબ્ધાગસમાપ્તિસ્તુ । તત્પર્યાપ્ત્યા પ્રમાધ્યતે ॥ ઇવ જેદ. સ
 ધ્યજેદા-દેહપર્યાપ્તિકર્મણો ॥ ૭૫ ॥ એવમુત્ત્વાસલલ્લિ સ્વા
 ત્સાધ્યા તન્નામકર્મણ ॥ સાધ્યમુત્ત્વાસ્પર્યાપ્તિ-સ્તસ્યા વ્યાપ
 રણ પુન ॥ ૭૬ ॥ સતીમપ્યુત્ત્વાસલલ્લિ-મુત્ત્વાસનામકર્મ
 ॥ વ્યાપારયિતુમીજ સ્યા-તત્પર્યાપ્ત્યેન નાન્યથા ॥ ૭૭ ॥
 તીમપિ ગરક્ષેપ-ગત્તિ નૈવ નટોઽપિ હિ ॥ ત્રિના ત્રાપાદાન
 ક્તિ । સફલીકર્ત્તુમીશ્વર ॥ ૭૮ ॥ ત્રાપાદૃં દલમાદાય । ગી

ઉત્ત્વામનામકર્મવડેજ ગરીર અને ઉત્ત્વાસ સિદ્ધ થાય
 તો પત્રી આ વસ્ત્રે પર્યાપ્તિઉંનુ શુ પ્રયોજન છે? ॥ ૭૩ ॥
 માટે કહે છે કે—અહીં આત્માનુ પ્રવ્રણ કરેલા પુજલોનો
 દુષ્ણાગરે જે પરિણામ, તે તેના નામકર્મવડે કરીને સાધ્ય
 ॥ ૭૪ ॥ અને આરજેલા અગતી જે સમાપ્તિ, તે તેની પ
 ત્રિવડે સ્થાય છે, ત્રી રીતે સાધ્યના જેદથી ગરીરનામક
 અને પર્યાપ્તિનામકર્મવડે જેદ છે ॥ ૭૫ ॥ ત્રીગરીતે જે
 મૃગામલ્લિ છે તે ને નામકર્મથી સાધ્ય છે અને તે લલ્લિ
 ને દયાદાર, ને ઉત્ત્વામપર્યાપ્તિથી થાય છે ॥ ૭૬ ॥ ઉત્ત્વા
 નામકર્મથી ચયેલી ગતી ત્રી પણ ઉત્ત્વામલ્લિનો તેની
 પર્યાપ્તિવડેન દયાદાર કરી ગયાય પરંતુ અન્યથાપ્રકારે નહિ
 ॥ ૭૭ ॥ કેમકે ગતી ત્રી પણ ત્રાણ પંકયાની ગતિને મુ
 દલ ધનુષ્યેન પ્રવ્રણ કર્યાની ગતિત્રિના મલ્ય કરી ગર
 નથી ॥ ૭૮ ॥ ત્રાપાને યોય દલિયા એડે નથા તેને ધન

નીત્વાવલબ્ધ ચ ॥ યથા શક્ત્યા ત્યજેત્રાણી । જાપાપર્યાસિરિ-
ત્યસૌ ॥ ૨૯ ॥ દલ લાત્વા મનોયોગ્ય । તત્તા નીત્વાવલબ્ધ ચ
॥ યથા મનનશક્તિ સ્થાન્મન પર્યાસિરત્ર સા ॥ ૩૦ ॥ મિયતે
ચેડ્યપર્યાસા । પર્યાસિત્રયમાદિમ ॥ પૂર્ણકૃત્યેન ન પુનરન્યથા
સજવેન્મૃતિ ॥ ૩૧ ॥ તથાહિ—પર્યાસિત્રયયુક્તોતર્મુહૂર્તેના
યુરગ્નિમ ॥ વધ્ધ્વા તતોતર્મુહૂર્ત-મધાધાતસ્ય જીવતિ ॥ ૩૨ ॥
તતો નિવઙ્ગાયુર્યોગ્યા । યાતિ તા ગતિમન્યથા ॥ અવઙ્ગાયુર-
નાપૂર્ણ—તદાવાધો વ્રજેત્ક સ ॥ ૩૩ ॥ તથોક્ત પ્રજ્ઞાપનાટ્તૌ-
યસ્માદાગામિજવાયુરંધ્વા મિયતે સર્વદેહિનો નાડનધ્વા, તથ

રૂપે પરિણમાવીને તથા અવલવીને જે શક્તિરહે પ્રાણી વચન
બોલે, તે જાપાપર્યાસિ કહેવાય ॥ ૨૯ ॥ મનને યોગ્ય દક્ષિયા
લેઈને, તથા તેરૂપે પરિણમાવીને અને અવલવીને, જેરહે પ્રા
ણી મનન કરવાને શક્તિવાન થાય, તેને અર્દી મન પર્યાસિ
કહે છે ॥ ૩૦ ॥ જે પ્રાણિઠ અપર્યાસા મૃત્યુ પામે છે, તેનું પ
ણ પહેલી વ્રણ પર્યાસિઠને પૂરી કરીનેજ મૃત્યુ પામે છે, એમ
કે તે શિવાય મૃત્યુ સજવતુ નથી ॥ ૩૧ ॥ તે કહે છે—વ્રણે
પર્યાસિઠવહે કરીને યુક્ત એવો પ્રાણી, અતર્મુહૂર્તરહે આગલનુ
આયુષ્ય વાધીને, પઠી અતર્મુહૂર્તમુષિ અવાધાકાલસગી જીવે
છે ॥ ૩૨ ॥ પઠી વાધેલ છે આયુષ્ય જેણે એવો તે પ્રાણી, તે
યોગ્ય ગતિમા જાય છે જો એમ ન હોય, તો આયુષ્ય વાપ્યા
વિના, તથા તે અવાધાકાલને પૂરો કર્યાવિના તે ક્યા જાય ?
॥ ૩૩ ॥ તે માટે પ્રજ્ઞાપનાટ્તિમા વણુ છે કે—સર્વ પ્રાણિઠ
આગામિજવનુ આયુષ્ય વાધીને મૃત્યુ પામે છે, પરતુ તે વાપ્યા

શરીરદ્વિયપર્યાસિજ્યા પર્યાસાનાં વધમાપાતિ, નાડપર્યાસાના
 સમયેજ્યો નવજ્ય મ્યા-ત્પ્રમત્યતર્મુદ્ધર્તક ॥ સમયોનમુદ્ધર્તક
 -મસગ્યાતપિથ પત ॥ ૩૪ ॥ તત સદ્ગત્ક્રમાદીના-મત્
 દ્ધર્તજીવિના ॥ અતર્મુદ્ધર્તનેકત્વ-મિદ્ સગતિમગતિ ॥ ૩૫
 યુગ્મ ॥ ઉત્પત્તિક્ષણ પ્પેના । સ્વા મ્યા દુગપદારતના । આ
 જ્યતે સવિધાતુ । સપાપ્યતે તનુક્રમાત ॥ ૩૬ ॥ તત્રથા-
 આદાયાહારપય સિ-સ્તન શરીરસક્તિના ॥ તત દ્વિયપર્યાસિ
 -રેવ સર્વા અપિ ક્રમાત ॥ ૩૭ ॥ તત્રકાહારપર્યાસિ । સન
 પ્યેતાદિમે ક્ષણે ॥ ગ્રેપા અસગપ્તનર-પ્રમાણાતર્મુદ્ધર્ત

પિના મૃત્યુ પામતા નથી ॥ અને તે આતુપ્યવર પણ શરીર અ
 ને દ્વિયપર્યાસિ કરીને પર્યાસ થયેલાઈનેજ પ્રાપ્ત થાય છે
 પરતુ અપર્યાસોને પ્રાપ્ત થતો નથી ॥ નવસમયોથી માનીને
 અતર્મુદ્ધર્ત થાય, અને તે અતર્મુદ્ધર્તમા જ્યામુધિ એક સમય
 ઊઠો હોય, ત્યામુધિમા તે અતર્મુદ્ધર્ત અસગ્યપ્રકારનુ છે, ॥
 ૩૪ ॥ અને તેથી ફક્ત અતર્મુદ્ધર્તમુધિ જીવતા પણ સૂક્ષ્મ
 શ્વીકાચિકોનુ આ અતર્મુદ્ધર્તનુ અનેકપણુ યોગ્યતાને પામે છે
 ॥ ૩૫ ॥ યુગ્મ ॥ આ સદ્ગત્ક્રી પોતપાતાની પર્યાસોને વનાવવા
 નો ઉત્પત્તિક્ષણેજ પરીગમને આત્મા પ્રાપ્ત કરે ॥ અને પ-
 રી અનુક્રમે તેની નશાતિ ॥ ૩૬ ॥ તત્રનાંચેપ્રમાણે-
 પદંજા આદારપર્યાસિ ॥ ૩૭ ॥ તત્ર દ્વિયપર્યાસિ,
 અને પરીગમને મરે પય પિ, ૩૮ ॥ તત્રમ પદ ૩૯ ॥ ૩૯ ॥
 તમા પણ આદારપર્યાસિને પ- ૪૦ ॥ ૪૦ ॥ ૪૦ ॥ ૪૦ ॥
 રાનીની પર્યાસિને અનગ્યાના વસયાના પ્રમાણવાલા પણ

॥ ३७ ॥ अनुक्रमोऽयं विज्ञेयः । औदारिकशरीरिणा ॥ वैकि
 दारकयता । ज्ञातव्योऽयं पुनः क्रमः ॥ ३८ ॥ एका शरीरप
 ति-जयितेतर्मुहूर्ततः ॥ एकैकदाणवृद्ध्यात् । समाप्यते पर
 पुनः ॥ ४० ॥ निष्पत्तिकालं सर्वसा । पुनरातर्मुहूर्तिम् ॥ अ
 रजसमयाद्याति । निष्ठा ह्यतर्मुहूर्ततः ॥ ४१ ॥ आहारपर्याप्ति
 स्तत्रापि प्राग्भूत-मनोरथं मायनला-न्यक्षाणि पञ्च जीवित
 ॥ श्वासश्चेति दश प्राणा । द्वारेऽस्मिन्नेव वक्ष्यते ॥ ४२ ॥ इति
 पर्याप्तिस्वरूपः ॥

तेजस्रकर्मण्यवतो । युज्यते यत्नं जतयः स्वधे ॥ श्रौत
 रिकाद्वियोग्ये । स्थानं तद्योनिरित्याहुः ॥ ४३ ॥ तथा च—

अतर्मुहूर्तमा समाप्तं करे ॥ ३७ ॥ आ उपरं कहेजो अनुक्रम
 औदारिकशरीरालाञ्जनो जाणरो, अने वैकिय तथा आहा
 रकशरीरालाञ्जनो अनुक्रम नीचेप्रमाणे जाणरो ॥ ३८ ॥
 तेजनी एक शरीरपर्याप्ति अतर्मुहूर्तमा थाय ठे, अने पाकी
 नी मघली एकेक हाणनी वृद्धिथी समाप्त थाय ठे ॥ ४० ॥
 उली ते मनो निष्पत्तिकाल पण अतर्मुहूर्तनो ठे वमय ते
 उ प्रारजना मगयरी मार्गाने अतर्मुहूर्तमा मण्ण थाय ठे
 ॥ ४१ ॥ अत आहारपर्याप्ति ता अ । एण पुरनीपठन ना
 एरी मगयरी मगयरी मगयरी पाय । इति अ मय
 तथा श्वासान्धे च ॥ अ हाणा पण आन हासन मरी
 ॥ ४२ ॥ मरीरीन पर्याप्ति अतर्मुहूर्तना ॥
 ए वम अत नामणशरीरालाञ्जन ततः आहारपर्याप्ति
 शरीरन थाय एण स्वधारण था नागाय ठे त गानसन

વ્યક્તિતોઽસંગ્યજ્ઞેદાસ્તા । સગ્યાર્તા નેત્ર યગપિ ॥ તથાપિ ॥
 મવર્ણાદિ-જાતિર્નિર્ગળના ગતા ॥ ૪૪ ॥ તથોક્તં પ્રજ્ઞાપના
 ત્તો-કેવલમેત્ર ત્રિગિષ્ટવર્ણાદિયુક્તા સગ્યાનીના મમ્યાને
 ક્તિજ્ઞેદેન યોનયો, જાતિ અગિષ્ટત્ય ગ્ગેત્ર યોનિર્ગળ્યતં શ્ર
 શ્વતુરગાતિશ્ચ । સામાન્યેન જવતિ તા ॥ ત્રિગેષાનુ યથા
 ન । પદ્યતે સ્વામિજ્ઞાવત ॥ ૪૫ ॥ કિંચ-સમૃતા ત્રિમૃતા
 । યોનિર્વિરૂતસમૃતા ॥ દિવ્યશય્યાદિવહ્ન્યા-ગ્રામૃતા તત્ર
 વૃતા ॥ ૪૬ ॥ તથા વિસ્પષ્ટમનુષ-લક્ષ્યમાણાપિ સમૃતા ॥
 વૃતા તુ સ્પષ્ટમુષ-લક્ષ્યા જલાશયાદિવત્ ॥ ૪૭ ॥ ઉક્તોજ

યોનિ કહે છે ॥ ૪૩ ॥ વઢી—વ્યક્તિથી અસંગ્યાતા જે
 વાઢી એવી તે યોનિઠં જો કે સગ્યાને લાયક નથી, તો પણ
 તુલ્ય એવા વર્ણાદિકોની જાતિઠંપડે તેઠં ગણત્રીને પ્રાપ્ત થ
 છે ॥ ૪૪ ॥ તે માટે પ્રજ્ઞાપનાની વૃત્તિમા કહ્યું છે કે—ફક્ત
 વિશિષ્ટવર્ણાદિકોષ કરીને યુક્ત એવી યોનિઠં નિજસ્થાનમા
 વ્યક્તિજ્ઞેદે કરીને અસરયાતી છે, પરતુ જાતિની અપેક્ષા
 એકજ યોનિ ગણાય છે ॥ સામાન્યે કરીને તે યોનિઠં ચોર્યા
 સીલાલ છે, અને વિશેષથી તો યથાસ્થાનકે સ્વામિજ્ઞાવથી ક
 હીશું ॥ ૪૫ ॥ વઢી સમૃત, વિવૃત અને વિરૂતસમૃત એટલે મિ
 શ્ર એમ ત્રણ પ્રકારની પણ યોનિઠં છે, તેઠંમા દિવ્યશય્યાદિ
 કોનીપેઠે જે વહ્નાદિકથી આઘાદિત થયેલી છે, તેને સમૃતયો
 નિ જાણવી ॥ ૪૬ ॥ વઢી જે યોનિ વિગેષ સ્પષ્ટરીતે જણા
 તી નથી, તે પણ સમૃતયોનિ છે, જલાશયાદિકનીપેઠે જે સ્પ
 ષ્ટરીતે જણાય છે, તે વિવૃતયોનિ કહેવાય છે ॥ ૪૭ ॥ વઢી

સ્વજાયા તુ । યોનિર્વિદ્યુતસદૃતા ॥ નહિર્દૃશ્યા દૃશ્યમધ્યા । ના
 રીગર્જાશયાદિયત્ ॥ ૪૭ ॥ તૃતીયયોનિજા સ્તોષા ત્તતો દ્વિ-
 તીયયોનય ॥ અસર્ગ્યમાસ્તતોઽનત-ગુણિતા સ્થુરયોનય ॥
 ॥ ૪૮ ॥ તેજ્યોઽનતગુણિતા । રયાતા પ્રથમયોનય ॥ એવ
 ર્શીનસચિત્તાદિ-પ્રપ્યદ્વ્યવહુતોહ્યતા ॥ ૪૯ ॥ શીતા ચોક્ષા ચ
 શીતોક્ષા । તત્તત્સ્પર્શાન્યયાત્ ત્રિધા ॥ સચિત્તા ચિત્તમિશ્રેતિ ।
 જેદતોઽપિ ત્રિધા જવેત્ ॥ ૫૦ ॥ જીવપ્રદેશૈરન્યોઽન્યા-નુગમે
 નોરરીકૃતા ॥ જીવદેહાદિ સચિત્તા । શુષ્કકાષ્ઠાદિવત્પરા ॥
 ॥ ૫૧ ॥ અતઃ પ્વાગિજિ સૂક્ષ્મે-સ્ત્રલોચયે નિચિત્તેઽપિ હિ ॥

ઉપર કહેલા ઘણે સ્વજાવોવાળી જે યોનિ હોય છે, તે વિદ્યુત
 સદૃતા ઘટલે મિશ્રયોનિ કહેવાય છે, તે સ્ત્રીના ગર્જાશયનીપેઠે
 બહાર દેખાતા નહિદેખાતા મધ્યજાગવાલી હોય છે ॥ ૪૭ ॥
 ત્રીજી યોનિથી ઉત્પન્ન થયેલા યોના હોય છે, તેથી અસર્ગ્ય
 ગણા વીજી યોનિથી ઉત્પન્ન થયેલા હોય છે, અને તેથી અન-
 તગણા યોનિથી નહિ ઉત્પન્ન થયેલા હોય છે ॥ ૪૮ ॥ તેથી
 પણ અનતગણા પ્રથમયોનિથી ઉત્પન્ન થયેલા હોય છે વળી
 ઇર્ષીજરીતે શીત તથા સચિત્તઆદિક યોનિનું નેત્રિયે પણ અ
 દ્યવહુપણુ જાણવું ॥ ૪૯ ॥ શીત, ઉક્ષ અને શીતોક્ષ ઘટલે
 મિશ્ર, ઈર્ષીરીતે તે તે સ્પર્શના અન્યયથી ત્રણ પ્રકારની યોનિનું
 જાણવી તેમ સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર, એ ત્રણ જેદોથી
 પણ ત્રણ પ્રકારની યોનિનું હોય ॥ ૫૦ ॥ પરસ્પર અનુગમે ક-
 રીને જીવપ્રદેશોએ સ્વીકારેલી, અને જીવતા શરીરઆદિકવા
 લી સચિત્ત યોનિ છે, તથા સૂકાચેલા કાષ્ઠાદિકનીપેઠે અચિ-

ન તત્પ્રદેશૈર્યોનીના મચિત્તાના સચિત્તતા ॥ ૫૩ ॥ ન
ચિત્તરૂપા તુ । મિથ્રા યોનિ પ્રકીર્તિના ॥ નૃતિરશ્વા
નો । શુક્રગોણિનપુજ્જલા ॥ ૫૪ ॥ આત્મસાદ્વિહિતા યે
સ્તે સચિત્તા પરેન્યથા ॥ મચિત્તાચિત્તયોગે ત-યોનેર્મિ
માહિત ॥ ૫૫ ॥ યોપિતા કિલ નાજેરધસ્તાઠિરા ઇય ।
માલાવૈકલ્યકારુમસ્તિ તમ્યાધસ્તાદધોમુલ્યસસ્થિતક
કારા યોનિ , તસ્યાશ્ચ વહિશ્ચૂતકલિકાકૃતયો માસમંજયા
યતે, તા કિલાસ્ટમ્સ્પદિત્વાત્ કૃતો સ્વકૃતિ, તત્ર કેચિદ
લ્લવા કોશાકારકા યોનિમનુપ્રવિશ્ય સતિષ્ટતે પશ્ચાન્નુક્ર

ત યોનિ ઠે ॥ ૫૨ ॥ અને આથી કરીનેજ સ્વચ્છ જતુર
જો કે લણે લોક જરેલા ઠે તો પણ તેના પ્રવેગોઈ વ
અચિત્તયોનિઝંને સચિત્તપણુ થતુ નથી ॥ ૫૩ ॥ હવે જે
નિ સચિત્તઅચિત્તરૂપ હોય, તેને મિથ્રયોનિ કહેલી ઠે
મનુષ્ય અને તિર્યંચોની યોનિમા શુક્ર તથા ઋધિરના પુ
હોય ઠે ॥ ૫૪ ॥ તેમાથી જે પુજ્જલો આત્માસાથે જોના
ઠે તે સચિત્તો ઠે અને ત્રીજા અચિત્તો ઠે અને સચિત્
ચિત્તનુ જ્યારે જાંનાળ થાય ત્યારે યોનિને મિથ્રપણુ થા
॥ ૫૫ ॥ ત્રીઝંને નાતિની નીચે ત્રિક્વચરપુષ્પમાલાના અ
ગ્વાઝી વે નાતીઝં હોય ઠે તેની નીચે અધોમુલે રહેલા
માના આકારગ્વાઝી યોનિ હોય ઠે, તેની વહાર આવાની
જગ્ના આકારગ્વાઝી માસમજરીઝં થાય ઠે, તે મજરીઝં
રને ઝગ્ગાગ્વાઝી હોવાથી જતુકાળે ઝરે ઠે તેમા કેટલાવ
મિના વળિયા માંમાકારગ્વાઝી યોનિમા ઢાવલ થડને રહેઠે

શ્રાસ્તાનાહાર્યન્ જીવસ્તત્રોત્પદ્યતે, તત્ર યે યોન્યાત્મસાઠ્ઠતા
સ્તે સચિત્તા, કદાચિન્મિશ્રા ઇતિ યે તુ ન સ્વરૂપતામાપાદિ-
તાસ્તેઽચિત્તા અપરે વર્ણયન્તિ—અસદ્ સચેતન શુક્રમચેત-
નમિતિ અન્યે વ્યુત્પન્તે-શુક્રશોણિતમચિત્ત યોનિપ્રદેશા સચિ-
ત્તા ઇત્યતો મિત્રેતિ તુ તત્ત્વાર્થવૃત્તો દ્વિતીયેઽધ્યાયે

યોનિસ્ત્રિધા મનુષ્યાણા । શર્યાવર્તાદિજેદત ॥ યસ્યા શ
ર્યા ઇવાવર્તે । શર્યાવર્તા તુ તત્ર સા ॥ ૫૬ ॥ કૂર્મોન્નતા જવે-
યોનિ । કૂર્મપૃષ્ઠમિગોન્નતા ॥ ઘશીપત્રા તુ સયુક્ત-વશીપત્રઘ
યાકૃતિ ॥ ૫૭ ॥ સ્ત્રીરત્તસ્ય જવેઠસ્ત્રા-વર્તા સા ગર્જનર્જિતા ॥

પાઠલ્લથી વીર્યમઢે મિશ્રિત થયેલા તે કણિયાઠનો આહાર લે
તોથકો જીવ તેમા ઉત્પદ્ધ થાય ઠે, તેમા જેઠને યોનિનિ નિ
જરૂપે કરેલા ઠે તેઠ સચિત્ત ઠે, અને કદાચિત્ મિશ્ર ઠે
અને જેઠ નિજરૂપપણાને પ્રાપ્ત થયા નથી તેઠ અચિત્ત ઠે, ધી
જાઠ પ્લહી ણમ કહે ઠે કે—રુઘિર સચિત્ત ઠે, અને શુક્ર અ
ચિત્ત ઠે પ્લહી કેટલાકો ણમ કહે ઠે કે—શુક્ર અને રુઘિર
બન્ને અચિત્ત ઠે, અને યોનિના પ્રદેશો સચિત્ત ઠે માટે મિશ્ર
ઠે ણમ તત્ત્વાર્થવૃત્તિના ધીજા અધ્યાયમા વણુ ઠે ॥

મનુષ્યોની યોનિ શર્યાવર્તાદિકના જેદથી પ્રણ પ્રચારની
ઠે, તેમા જે યોનિમા શર્યાનીપેઠે આવર્તે હોય, તે શર્યાપર્તેયો
નિ ઠે ॥ ૫૬ ॥ જે યોનિ વાચવાની પીઠનીપેઠે ઊપી હોય,
તે યોનિ કૂર્મોન્નતા કહેવાય તથા જોગાયેલા ણવા ધાસના
વે પલ્લોસરસી જેની આકૃતિ હોય તે ઘશીપત્રાયોનિ કહેવાય
॥ ૫૭ ॥ સ્ત્રીપ્લહીની યોનિ શર્યાવર્તને ણેય તથા તે ગર્જનર્જિત

व्युत्क्रामति नत्र गर्जा । निष्पद्यते न ते यत ॥ ५८ ॥ अत्र
 प्रवक्ष्यामामहे—विनीयते हि ते यथा ॥ कुरुमत्या करस्पृष्टो-
 प्यङ्गवक्षोद्गुपत्रक ॥ ५९ ॥ तथा च प्रज्ञापनायां—सखावत
 ए जोणी ऽधिरयणस्स ॥ अर्हच्चक्रिविष्णुवल-देवावाना नि
 तीयका ॥ तृतीया पुनरन्यासा । स्त्रीणा योनि प्रकीर्तिता
 ॥ ६० ॥ इदं च योनीना त्रिधा ऽविध्य स्यानागतृतीयस्या
 आचारागृत्तो तु शुभाशुभजेदेन योनीनामनेकत्वमेव गाथ
 नि प्रदर्शित—सीयादीजोणीउं । चउरासीती अ सयसा
 स्सेहि ॥ असुहाउं य मुहाउं । तव मुहाउं उमा जाण ॥ ६१ ॥
 अस्सग्गाउ मणुस्सा । गउसर सयमादिआऊण ॥ तिष्ठप

होय, ते योनिमा गजों नष्ट थाय ठे जेमकं तेमा ते ग
 उत्पन्न यता नथी ॥ ५८ ॥ अत्यंत प्रवल कामाग्निधी ते
 नों नाश पामे ठे, जेम कुरुमतिना हाथधी स्पर्श करायें
 क्षोद्गुपत्रक पण ड्यग लाग्यो ॥ ५९ ॥ ते माटे प्रज्ञापनाम
 यहु ठे कें—शग्गानर्तयोनि स्त्रीगलनी होय अरिहत, चक्री
 गनुदेन नया पल्लदेवनी मानाउंनी वीजी एटसे कर्मोन्नतायो
 नि होय, यने बाकीनी सर्व स्त्रीउंनी श्रीजी एटसे वशीपत्रा
 योनि हांप ॥ ६० ॥ आग्नीरीते योनिउंनु ण जेदे णण प्र
 कारनु स्यानागमूत्रना श्रीजा स्यानमा कहु ठे, अने आवा
 गममूत्रनी वृत्तिमा तो शुभाशुभ जेदे करीने योनिउंनु अने
 कणु नीचे प्रमाणे गाथाउंयटे प्रदर्शित करेसु ठे — शीतथा
 दिक् चोयामी खाम्य शुभाशुभ यानिउं ठे, नेमा शुभ योनिउं
 नीचेप्रमाणे चाणरी ॥ ६१ ॥ अमर्याता आयुष्यमात्रा म

નામગોત્રં । સદ્મુદ્દં દોઢ નાયબ્વ ॥ ૬૨ ॥ તદ્વિ ય જાશ્સ-
પદ્મયાઢ । મેસાનું દોનિ અમુદ્દાઢ ॥ દેવેસુ કિલિસાઢ । સે-
સાઢ દોનિ ડ મુદ્દાઢ ॥ ૬૩ ॥ પચેદિયતિરિણસુ । હયગયર
ચાળા દ્વનિ ડ મુદ્દાઢ ॥ સેસાઢ અમુદ્દાઢ । દુહ્વન્નેગિંદિયા-
દોના ॥ ૬૪ ॥ દેવિંદચક્રરટ્ટિ-ત્તણાઢ મોનુ ચ તિછયરજાવં ॥
અણગારજાગિયાધિય । સેસાઢ અણતસો પત્તા ॥ ૬૫ ॥ ઇતિ
યોનિસ્વરૂપ ॥

કુલાનિ યોનિપ્રજના-ન્યાદુસ્તાનિ ઘહૂન્યપિ ॥ જયતિ
યોનાવેકમ્યા । નાનાજાતીયદેહિના ॥ ૬૬ ॥ કૃમિષ્ઠિકકી
ટાદિ-નાનાદુઢાગિના યથા ॥ એકગોમયપિનાત્ । કુલાનિ

નુપ્પો, તથા સગ્યાતાશ્ચાદિક આયુષ્યવાળા રાજેશ્વર ઇદલે
ચક્રી તથા તીર્થંકરનામગોત્ર એ સઘલુ શુજ હોય, એમ જા
ણવું ॥ ૬૨ ॥ તેમા પણ જે જાતિસપ્ત છે તે શુજ છે, અને
વાકીના અશુજ છે વઠી દેવોમા કિલ્વિપશ્ચાદિક અશુજ છે,
અને વાકીના શુજ છે ॥ ૬૩ ॥ પચેંદિતિર્યચોમા અશ્વરત ત
થા ગજરલ શુજ છે અને વાકીના અશુજ છે, તેમ ઉત્તમવ-
ર્ણવાળા એકેંદિયાટ્ટિકો (રલગિરે) શુજ છે ॥ ૬૪ ॥ દેવે
ડ પણ, ચક્રરર્તિપણ, તીર્થંકરપણ તથા જાલિતઅણગાર ઇદ
જાને ઠોમીને વાકીના અનતીગાર સસારયોનિમા પડેલા છે
॥ ૬૫ ॥ ઈતિ યોનિસ્વરૂપ જાણવું ॥

યોનિનુમા ઉત્પન્ન થતા કુલો કહેવાય છે, અને તેવા એ-
ક યોનિનેવિષે નાનાપ્રકારની જાતિવાળા પ્રાણીના ઘણા કુ-
લો હોય છે ॥ ૬૬ ॥ જેમ ઠાણના પિંડમા જમીયા, વીંઠી ત

સ્યુરનેકશ. ॥ ૬૭ ॥ કોટદેહા સસનપતિ દંજા માર્ધા ।
તિ હિ ॥ સામાન્યાત્કુલકોટીનાં । વિગેષો પદ્યતેજ્યત ।
॥ ૬૮ ॥ ઇતિ યોનિકુલમ્પરૂપ, તત્ત્વમંત્રત્યાદિ ચ ॥

જવસ્થિતિસ્તદ્ધવાયુ-દ્વિત્રિધ તચ્ચ કીર્તિત ॥ સોપક
સ્યાત્તલાય । દ્વિતીય નિરુપક્રમ ॥ ૬૯ ॥ કાલેન વહુના વેગ-
મપ્યાયુર્યન્તુ જુજ્યતે ॥ અલ્પેનાધ્યવમાનાયે-રાગમોક્તેરુપક્રમે
॥ ૭૦ ॥ આયુ. સોપક્રમ તત્ત્વ્યા-દન્યદ્ધા કર્મ તાદૃશ ॥ ય
વધસમયે વહુ । શ્લથ ગમ્યાપવર્તન ॥ ૭૧ ॥ યુગ્મ ॥ દત્તા
મિરેકતો રજ્જુ-ર્યથા દીર્ઘાઙ્ગતા ક્રમાત્ ॥ દલ્યતે સપિન્નિ

થા કીનાઆદિક નાનાપ્રકારના હુડ પ્રાણિર્ભના અનેક કુ
લો હોય છે ॥ ૬૭ ॥ સામાન્યથી એક કોન અને સાનીસતા
ણલાલ કુલકોમી હોય છે, અને વિગેષથી આગલ કહેવામાં
આવશે ॥ ૬૮ ॥ પ્વીરીતે યોનિકુલનુ સ્વરૂપ, તથા તેનુ સ
વૃત્તત્વઆદિક કહ્યુ ॥

હવે જવસ્થિતિ એટલે તે જવનુ આયુષ્ય, અને તે વે પ્ર
કારનુ કહ્યુ છે પહેલુ સોપક્રમ અને વીજુ નિરુપક્રમ ॥ ૬૯ ॥
ઘણે કાલે વેદાય, એવુ પણ જે આયુષ્ય, આગમોમા કહેલા
અધ્યવસાયઆદિક ઉપક્રમોવડે અલ્પકાલે જોગવાય ॥ ૭૦ ॥
તે સોપક્રમાયુ કહેવાય, અથવા વધવચ્ચતે ઢીલુ અને જેનુ અ
પવર્તન થઈ શકે, એવુ જે કર્મ વાધ્યુ હોય, તેવુ પણ સોપક્ર
મઆયુ કહેવાય ॥ ૭૧ ॥ યુગ્મ ॥ જેમ એક ઠેઠેથી સલગા
વેલી છાવી કરેલી દોરી અનુક્રમે વહે છે, તથા તેજ દોરીની
ગુચલી વાલી અગ્નિમા નાગવાથી એકદમ એકીવચ્ચતે વળી

तु । ग्ना ऊटित्वेकहेलया ॥ ७२ ॥ यत्पुनर्वधसमये । वरू गा
 दनिकाचनात् ॥ दमवेद्यपल तद्धि । न शक्यमपवर्तितु ॥ ७३ ॥
 दीयते ध्यवसानाद्ये-ये स्वीष्टे स्वस्य जीवित ॥ परेश्व विपश
 न्नाये-स्ते रयु सद्धेष्टुपक्रमा ॥ ७४ ॥ यदाहु — अश्ववसा
 ण निमित्ते । आहारे वेषणा पराघाए ॥ फासे आणपाण ।
 सत्तविह जिज्ञाण आठ ॥ ७५ ॥ त्रिधा तत्राध्यवसान । राग
 स्नेहजयोद्भव ॥ व्यापादयति रागाद्या । अप्यत्यतधिकद्विप्ता
 ॥ ७६ ॥ यथा प्रपापालिकाया । युवानमनुरागत ॥ पश्यत्या
 दीणमायुर्य-स्कामस्यात्या दशा मृति ॥ ७७ ॥ यत — चित्तेइ
 दहुमिठऽ । दीह नीससइ तद् जरे दाहे ॥ जत्तअरोहण मु

जाय ठे ॥ ७२ ॥ परंतु यधमखते जे कर्म गाढनिकाचित वा
 धेहु ठे तेनु फल अनुक्रमे वेदवु पडे ठे, तथा तेने अपवर्तन
 करीशकालु नथी ॥ ७३ ॥ पोताथी उत्पन्न थयेला जे अप्य-
 वसायआदिकोवडे, तथा परप्रेरित एवा जे विपशन्नादिकोव-
 डे पोतानु आयुष्य नष्ट थाय ठे, ते सधला उपक्रमो जाण
 वा ॥ ७४ ॥ कहु ठे के—अध्यवसाय, निमित्त, आहार, वे-
 दना, पराघात, स्पर्श अने श्वास्तोश्वास्त, ए सातप्रकारे आयु
 नष्ट थाय ठे ॥ ७५ ॥ त्या अध्यवसाय त्रण प्रकारनो जाण
 वो, रागथी थयेलो, स्नेहथी थयेलो तथा जयथी थयेलो, के-
 मके अत्यतविवक्षयाळा एवा रागादिको पण मृत्यु पमाडे ठे
 ॥ ७६ ॥ जेम एक युवानपुरुषने अनुरागथी जोती एवी, एक
 परवकीनु म्हाण करनारी स्त्रीनु मृत्यु थयु ठे, वेमके कामनी
 ठहो दगा मृत्यु ठे ॥ ७७ ॥ कहु ठे के—चित्तवे ठे १, जो

ठा । उम्माय न याणई मरण ॥ ७८ ॥ कस्या यंन
 । विदेशादागते प्रिये ॥ मित्रे स्नेहपरीकार्य । विपन्ने
 तेऽथ सा ॥ ७९ ॥ सार्थवाही विपन्ने । सार्थवाहो, पित
 ता ॥ श्रुत्वा तत्संगमायेव । तूर्णं स्नेहाप्यपद्यत ॥ ८० ॥
 पाद्यथा वासुदेव-दर्शनात्सोमिलो छिज ॥ हत्वा गजसु
 र । नगरीमाविशन्मृत ॥ ८१ ॥ निमित्ताद्विपशस्त्रादे-रा
 द्बहुतोऽपत ॥ स्निग्धतश्चास्निग्धतश्च । विकृतादहितावह
 ॥ ८२ ॥ शूलादेवेदनायाश्च । गर्त्ताप्रपतनादिकात् ॥ पराध

धाने इहे ठे २, दीर्घः निश्वासं मूके ठे ३, ज्वर चडे ठे ४
 ह्वाय ठे ५, जोजननी अरुचि थाय ठे ६, मूर्छा आवे
 उन्माद थाय ठे ७, अज्ञान थाय ठे ८, अने ठेवडे मृत्यु थ
 य ठे १० ॥ ७८ ॥ कोऽक सार्थगाहनी स्त्रीनो जरतार पर
 शयी आगते ठते, मित्रोए तेणीना स्नेहनी परीक्षामाटे क
 के, तारो जरतार मृत्यु पाम्यो ॥ ७९ ॥ ते साजस्रताज
 श्री मृत्यु पामी, अने सार्थगाह पण तेणीने मृत्यु पामेली स
 जलीने, जाणे तेणीने मखगामाटे होय नहि, तेम स्नेह
 तुरत मृत्यु पाम्यो ॥ ८० ॥ जयथी, जेम गजमुकुमारने ह
 णीने नगरीमा प्रवेग करतो एरो सोमिलग्राहण श्रीकृष्ण
 जागथी मृत्यु पाम्यो ॥ ८१ ॥ निमित्तथी एटले केर तथ
 शस्त्रादिकथी मृत्यु थाय ठे, आहारथी एटले घणा, थोना
 स्निग्ध, सुग्धा, विकारी तथा अहितकारी आहारथी मृत्यु थ
 य ठे ॥ ८२ ॥ वेदनाथी एटले शस्त्रादिकथी मृत्यु थाय ठे
 पगधातथी एटले घुनामा परगथादिकथी, तथा स्पर्शथी ए

ત્સ્પર્શતશ્ચ । ત્વગ્નિપાદિસમુદ્ભવાત્ ॥ ૬૩ ॥ શ્વાસોદ્વાસાચ્ચ
વિકૃત-ત્વેનાત્યત પ્રસૂર્પત ॥ નિરુદ્ધાઘ્ના ધ્રિયેતાગી । તસ્માદે-
તે ઉપક્રમા ॥ ૬૪ ॥ સ્યુ કેપાચિદ્વદપ્યેતે-ઽનુપક્રમાયુપામ
પિ ॥ સ્કદાચાર્યશિષ્યાણા-મિવ યત્રનિર્પીલના ॥ ૬૫ ॥ તથા
પિ કષ્ટદાસ્તેષા । ન ત્વાયુ ક્ષયદેતર ॥ સોપક્રમાયુષં ડ્રવ ।
જાસતે તેઽપિ તેર્મૃતા ॥ ૬૬ ॥ અથ પ્રકૃત—

સોપક્રમાયુષ કેઽપ્ય-નુપક્રમાયુષ પરે ॥ ઇતિ સ્યુર્દિવિ
ધા જીગ-સ્તત્ર સોપક્રમાયુષ ॥ ૬૭ ॥ તૃતીયે નવમે સપ્ત-વિ-

ટલે ત્વગ્નિપાદિકર્થી મૃત્યુ થાય છે, અર્થાત્ તે જેર વડુ હોય
કે જેનો ચામડીને સ્પર્શ થવાથી પ્રાણી મૃત્યુ પામે ॥ ૬૩ ॥
શ્વાસોશ્વાસથી ણટલે શરીરમા વિકાર થવાથી અત્યત જોરથી
ચાલતા એવા શ્વાસોશ્વાસથી મરણ થાય છે, અથવા તે શ્વા
સોશ્વાસને રોકનાથી પણ પ્રાણી મરણ પામે છે, માટે ણ સપ
લા ઉપક્રમો જાણવા ॥ ૬૪ ॥ ણ ઉપક્રમો કેટલાક અનુપ
ક્રમીઆયુવાલાળને પણ જો કે લાગે છે, જેમ સ્વધવાચાર્યના
શિષ્યોને યત્રમા પીલાતુ પડેલુ છે ॥ ૬૫ ॥ તોણ તે ઉપક્ર
મો ફક્ત તેડને કષ્ટ આપનારા હતા, પરતુ તેડના આયુષ્યને
નષ્ટ કરવાના હેતુરૂપ નહોતા, અંતે તેથી સોપક્રમીઆયુષ્ય
વાલાળનીપેટે તેડ તે ઉપક્રમોથી મૃત્યુ પામેલા દેખાય છે ॥
૬૬ ॥ હવે ચાલતી ધાવતસયધિ કહે છે—

કેટલાક જીગે સોપક્રમીઆયુગાલા, અંતે કેટલાક નિ
રપક્રમીઆયુવાલા, એમ બે પ્રકારના જીગે છે તેમા સોપક્ર-
મીઆયુવાલા જીગે ॥ ૬૭ ॥ પોતાના આયુના ગ્રીજે, નવમે

शे जागे निजायुष ॥ वध्नति परजन्मायु-रत्ये वातमुहूर्तक
 ॥ ७७ ॥ यदाहु श्यामाचार्या — ' सियतिजागे सियति
 गतिजागे, सियतिजागतिजागतिजागे इति केचित्तु सती
 शाद-प्यूर्ध्वं प्रिकल्पयति वै ॥ त्रिजागकल्पना याव दत्तम
 मुहूर्तक ॥ ७८ ॥ असग्यायुर्नृतिर्यंच-श्वरमागाश्च नारका ।
 सुरा गजाकापुमासो-ऽनुपक्रमायुष स्मृता ॥ ७९ ॥ अ
 रण्यति-तीर्थकरोपपातिकाना नोपक्रमतो मृत्यु शेपाणा
 जयया इति तत्त्वार्थवृत्तौ कर्मप्रकृतिवृत्तावपि ' अक्षाजोगु
 र्मन् इति गाथाव्याख्याने भोगजूमित्रेषु तिर्यक्षु मनुष्येषु च

अथवा सनावीसमे जागे अथवा वेत्ते अतर्मुहूर्ते परतनु
 जागे वे ॥ ७७ ॥ जे माटे श्यामाचार्याजी कहे वे के-
 ' नरमे अथवा सनावीसमे जागे इति ' अने केदसा
 तो सनावीमयी पण आगळ गटसे ठेक ठेवा अतर्मुहूर्तसु
 द्वा प्रग जागनी कल्पना करे वे ॥ ७८ ॥ असग्याता आ
 द्यादा माणसो अने तिरंगो, चरमशरीरीज, नारको, देवो
 तथा (प्रेमन) गजाकापुमयोने निरुपक्रमीयायुगळा कने
 वे ॥ ७९ ॥ बीजाज गम फदे वे के तीर्थकरो तथा देव
 मृत्यु उपक्रमयी यनु नयी, अने तेवगियायना बीजाजनु
 मृत्यु योगप्रकारे गटये उपक्रमयी अने निरुपक्रमयी थाय
 गम तत्त्वार्थनिमा रणु वे तथा अक्षाजोगुर्मन् ' ग
 यना उपायाना कर्मप्रतिनी टीसामा पण रणस वे
 र्मन्मुनिर्मा ययस, तिरंगो तथा मनुष्यानेपि चण पय
 र्मन् म्दिकिना उपाय ययेतो नीर पावद्वयी तुरत मर्म

पट्योपमस्थितिपूतपन्न पश्चादाशु सर्वाद्विपजीवितमतमुहूर्तं
 रंदाय शेषमायुस्त्रिपट्योपमस्थितिकमपरतयत्यनुहूर्तोनमि
 ते सुरनैरयिकाऽसम्य-जीवितिर्यन्मनुष्यका ॥ घघ्नति प
 मासशेषा-युपोऽयमत्रजीवित ॥ ६१ ॥ मतातरेणोत्कर्षत प
 मासावशेषे जघन्यतथानमुहूर्तशेषे नारका परज्जायुर्वध्न
 णिति जगत् शन० १४ उ० १ ॥

निजायुपस्तृतीयशे । शेषेऽनुपक्रमायुप ॥ नियमादन्यज-
 सायु-निवध्नति परे पुन ॥ ६२ ॥ यायत्यायुष्यवशिष्टे । पर
 तन्मायुरर्ज्यते ॥ कालस्तावानवाधाय-स्तत परमुदेति तत् ॥
 ॥ ६३ ॥ इति जगस्थिति कायस्थितिस्तु पृथिवी कायिका-

घल्प एवा अतमुहूर्तना आयुने ठोकीने, अतमुहूर्त उठा ए-
 गा वाकीना घण पट्योपमनी स्थितिवाळा आयुने सक्षेपी शंखे
 ठे ॥ देवना नारकी तया यसग्यानाथा, प्यगळा तिर्यचो
 थने मनुष्यो, ज्यारे ठ मासनु आयु वाकी रहे, त्यारे आग-
 शा जगनु आयु वाधे ठे ॥ ६१ ॥ मतातरधी उत्पृष्टा ठ मास
 वाकी रहे त्यारे, थने जघन्यधी ज्यारे अतमुहूर्त वाकी रहे
 त्यारे नारकीठ परजगनु आयु वाधे ठे, एम नगवतीजीना चौ
 दमा शतकना पहेला उद्देशामा कहेल ठे ॥

वाकीना निरुपक्रमीआयुगळाठ पोताना आयुनो ज्यारे
 श्रीजो जाग वाकी रहे त्यारे निक्षयधी परजगनु आयु वाधे
 ठे ॥ ६२ ॥ जटनु आयु वाकी रहेत ठने परजगनु आयु वा
 णामा आवे नेटखा कालन अगधाकाल वहे ठ थने ते
 वारपठा त उदयमा आव ठे ॥ ६३ ॥ ग्वीमीने जगस्थितिनु

દિગ્ગીરિણા ॥ તદૈવ રાયે રમ્યનં । વિષયોત્પન્ન ચામર
 ॥ ૯૪ ॥ ઇતિ કાયમ્યિતિનમ્ન ચૌદારિક વૈક્રિયં ન ।
 માદારક તથા ॥ તેનમ કાર્મણ વૈનિ । રમ્ય પતેન્નિ
 ને ॥ ૯૫ ॥ ઉદાઃ પુજ્જલજાનં । જિનેન્દ્રાપાત્તમ્યા ॥
 સર્વતમ્નુગ-મિતિ ચૌદારિક તત્તેન ॥ ૯૬ ॥ ક્રિયા વિનિ
 તાના યા । વિક્રિયા તત્ત મત્તથં ॥ આદારિક મનિત ન
 દ્વિવિધ વૈક્રિય તત્તેન ॥ ૯૭ ॥ યત્તંકમનેક યા । દીર્ઘં હ
 મદ્દહ્વ ॥ તત્તેદદ્દશ્યમદ્દશ્ય યા । તત્તર યાપિ રંતર ॥ ૯૮
 આકાશસ્ફટિકમ્તર । શ્રુતકેવલિના ક્રત ॥ અનુત્તમમંતે

સ્વરૂપ જાણવું ॥ પૃથ્વીકાયઆદિક પ્રાણીર્જનુ, મૃત્યુ પામ
 તથા પાઠા ઉત્પન્ન થઈને ણકીન્દ્રારે તેજ કાયમા જે રહેવું
 કાયમ્યિતિ કહેવાય ॥ ૯૪ ॥ પૃથ્વીરીતે કાયમ્યિતિનુ આ
 જાણવું ॥ ચૌદારિક, વૈક્રિય, આદારક તેજમ અને કાર્મ
 ણમ પાંચપ્રકારના શરીરો જિનેશ્વરપ્રત્યુત્પન્ન કહેલાં છે ॥ ૯૫
 જિનેશ્વરપ્રત્યુત્પન્ના શરીરઆદિકની અપેક્ષા મનોહર પુજ્જલો
 થયેલું અને સર્વથી ઉત્તમ એવું જે શરીર તે ચૌદારિકગ
 કહેવાય ॥ ૯૬ ॥ નાનાપ્રકારની વિગિષ્ટ ક્રિયાઈ, અથ
 વિક્રિયાઈ, તેટલી થયેલું જે વૈક્રિયશરીર તે વે પ્રકારનું
 એક સ્વભાવથી ઉત્પન્ન થયેલું, અને વીજુ લલિયથી થયેલું
 ॥ ૯૭ ॥ તે વૈક્રિયશરીર એક અથવા અનેક, લાવું અથ
 ટુકું, મોટું અથવા નાનું, દશ્ય અથવા અદશ્ય, તથા ચૂ
 અથવા ચેચર થઈ શકે છે ॥ ૯૮ ॥ આકાશ અને સ્ફટિ
 સમગ્ર સ્વભાવ, તથા અનુત્તરવિમાનના દેવોથી પણ અતિકા

॥ १९९ ॥ श्रुतायगादासामपौ-य
 णा इति चोक्तं ॥ मनोज्ञानी चारणो ज्ञे-त्प्राप्त्य
 लब्धिः ॥ १०० ॥ तेजस चारणताजिग । तेजोसेध्या गापा
 ॥ चारणानुमादा-परिपाकसमर्प ॥ १ ॥ अस्मानपोविश
 पोह-अविशुक्तस्य च ॥ तेजान्तेजानिर्गम स्या-दुत्पन्न
 ति प्रशंसने ॥ २ ॥ नद्योक्त जीवाजिगमरुक्तो-सप्तस उह
 मित् । रत्नाद्यदाहपाजगग च ॥ तेजसलब्धिनिमित्त च ।
 तेजस द्वाह नाय ॥ ३ ॥ अस्मादेव जगत्तेज । शीतसेध्या
 विनिर्गम ॥ भ्याना च शेषतोपाध्या । निग्रहानुग्रहावित ॥

शब्द गतु श्रुतव्यतिग वनेषु आहारकशरीर होय ॥ १९९ ॥
 शास्त्रोक्त अयगादनधी प्राप्त यद् वे अमर्पय्योपधियादिकनी
 इति जेने ग्या मनपर्ययज्ञानी अथवा जेमने आहारयलब्धि
 घयेली वे ग्या चारणमुनि ते आहारकशरीर करी शके वे
 ॥ १०० ॥ उक्तता वे चिह जेनु, नथा तेजोसेध्यादिकने मा
 धनार गतु तेजसशरीर चारणशरीरना अनुगमयान्ता ग्या
 हारने पकावधाना समर्प वे ॥ १ ॥ तपविशेषधी उत्पन्न यद्
 वे लब्धि जेने ग्या प्राणीने, कार्य पनये आ तेजसशरीरधी
 तेजोसेध्यानु निवस्यमाणु थाय वे ॥ २ ॥ ते माटे जीवाजि-
 गमनी श्रुतिमा यत्तु वे के-सर्वने उक्तताधी मिद्ध यथेषु,
 नथा रमादिव आहारने पचायनार अने तेजोसेध्यानी लब्धि
 ना निमित्तरूप तेजसशरीर वे गम जाणवु ॥ ३ ॥ उक्तो ग
 रीरिनि ग्या तेजसशरीरधी शीतसेध्यानु निवळवु पण थाय वे
 अने तेधी गप अने तापवडे निग्रहअनुग्रह थाय वे ॥ ४ ॥

દિગરીરિણા ॥ તેજ કાચે, ગમ્યાન । વિષયોપા નામન
 ॥ ૯૪ ॥ ઇતિ કાયમ્વિનિચય ઔદારિક વૈક્રિય નામ
 માહારક તથા ॥ તેજમ કાર્મણ ચેનિ । તેજ પનોન્તિ નિ
 ને ॥ ૯૫ ॥ ઉદાઁ પુજ્જેજાન । જિનેન્દ્રાગમન્યા ॥ ડા
 મવેતમ્તુગ-મિનિ ચૌદારિક જયેતુ ॥ ૯૬ ॥ ક્રિયા વિનિ
 નાના થા । વિક્રિયા નત્ર મનય ॥ મ્યાનાવિર લગિજ ન
 દ્વિવિધ વૈક્રિય જયેતુ ॥ ૯૭ ॥ ચત્તંકમનેક થા । દીર્ઘ દ્વ
 મહલ્લુધુ ॥ જવેદ્દહ્યમદ્ય થા । જૂચર ગાપિ ગેનર ॥ ૯૮
 આકાશસ્ફટિકમ્વત્ર । શ્રુતકંચિના ડન ॥ અનુત્તરામંત્ર

સ્વરૂપ જાણવું ॥ પૃથ્વીકાયયાદિક પ્રાણીંતુ, મૃત્યુ પામી
 તથા પાઠા ઉત્પન્ન થઈને પ્તકીટારે તેજ કાયમા જે મ્હેવું ।
 કાયસ્થિતિ કહેવાય ॥ ૯૪ ॥ પ્તવીરીતે કાયમ્વિતિનું સ્વ
 જાણવું ॥ ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક તેજમ અને કાર્મ
 મ પાંચપ્રકારના ગરીરો જિનેશ્વરપ્રજુનું કહેલા છે ॥ ૯૫ ॥
 જિનેશ્વરપ્રજુના શરીરઆદિકની અપેક્ષા મનોહર પુજ્જો
 થયેલું અને સર્વથી ઉત્તમ એવું જે શરીર, તે ઔદારિકગર
 કહેવાય ॥ ૯૬ ॥ નાનાપ્રકારની ત્રિગિષ્ટ ત્રિયાં, અથ
 વિક્રિયાં, તેડંથી થયેલું જે વૈક્રિયશરીર, તે વે પ્રકારનું
 એક સ્વજાવથી ઉત્પન્ન થયેલું, અને વીજુ લઘિથી થયેલું
 ॥ ૯૭ ॥ તે વૈક્રિયશરીર એક અથવા અનેક, લાડુ અથ
 ડુકું, મોડું અથવા નાનું, દ્રશ્ય અથવા અદ્રશ્ય તથા જૂ
 અથવા ચેચર થઈ શકે છે ॥ ૯૮ ॥ આકાશ અને સ્ફટિ
 સરવું સ્વઘ, તથા અનુત્તરવિમાનના દેવોથી પણ અતિકા

ऽपि । कातमाहारक जवेत् ॥ एण ॥ श्रुताग्गाहात्तामपों-प-
 ध्याइ रुद्धि करोत्यद ॥ मनोज्ञानी चारणो वो-त्पत्ताहारक-
 लब्धिक ॥ १०० ॥ तेजस चोद्धतालिग । तेजोलेश्यादिगाधन
 ॥ कर्मणानुगमाहार-परिपाकसमर्थक ॥ १ ॥ अस्मात्तपोविशं
 पोद्ध-लब्धियुक्तस्य नृस्पृश ॥ तेजोलेश्यानिर्गम स्या-हुत्पन्ने
 हि प्रयोजने ॥ २ ॥ तथोक्त जीवाजिगमवृत्तो-सर्वस्व उह
 सिद्ध । रसाश्चाहारपागजणग च ॥ तेजगलब्धिनिमित्त च ।
 तेजग होइ नायव्व ॥ ३ ॥ अस्मादेव नमत्येव । शीतलेश्या-
 विनिर्गम ॥ स्याता च रोपतोपाज्या । निग्रहानुग्रहावित ॥

वाहु, एवु श्रुतकंमलिए करेसु आहारकशरीर होय ॥ एण ॥
 शास्त्रोना अवगाहनयी प्राप्त थइ ठे आमर्पणोपधिआदिकनी
 रुद्धि जेने एवा मनपर्यगज्ञानी अथवा जेमने आहारकलब्धि
 थयेली ठे, एवा चारणमुनि ते आहारकशरीर करी शके ठे
 ॥ १०० ॥ उद्धता ठे चिह्न जेनु, तथा तेजोलेश्यादिकने सा
 धनारु, एवु तेजसशरीर, कर्मणशरीरना अनुगमनात्ता या
 'हारने पकाववामा समर्थ ठे ॥ १ ॥ तपविशेषथी उत्पन्न य-
 ठे लब्धि जेने एवा प्राणीने, कार्य पक्ये आ तेजसशरीरथी
 तेजोलेश्यानु निकलनापणु थाय ठे ॥ २ ॥ ते माटे जीवाजि
 गमनी वृत्तिमा कह्यु ठे के-सर्वने उद्धताथी सिद्ध थयेसु,
 तथा रसादिकआहारने पचायनारु अने तेजोलेश्यानी लब्धि
 ना निमित्तरूप तेजसशरीर ठे, एम जाणवु ॥ ३ ॥ वल्ली ए-
 वीरीति आ तेजसशरीरथी शीतलेश्यानु निकलवु पण थाय ठे,
 अने तेथी रोप अने तोपगडे निग्रहअनुग्रह थाय ठे ॥ ४ ॥

॥ ૪ ॥ તથોક્તં તત્વાર્થરૂપી — ચ ઉત્તરગુણપ્રત્યયા પ્રતિ-
 ભવતિ તદા પરપ્રતિ ગાત્રા વિરૂપિ મે. વિતામા-
 જાજાદિયત પ્રમત્તમ્નુ ગોતેજમાનુદ્ધાનીતિ ॥ ૫ ॥
 નીરવદન્યોન્ન । શિષ્ટા જીવપ્રદેજે ॥ કર્મપ્રદેજા મેજ-
 કાર્મણ મ્યાજ્ઞદાત્મા ॥ ૬ ॥ મપ્રેષામપિ દેદ્યાના । કેનુ-
 મિત્ ભવેત ॥ જગત્તરગતો જીવ-મત્યાય ચ મતેજમ ॥
 નન્વેતાન્યા ગરીગન્યા । મદાત્માયાતિ યાતિ ચેત ॥ પ્રતિ-
 શ્વિર્યન્યાપિ । કુનાંડમ્ । નર્મિ નેન્યતે ॥ ૭ ॥ યત્રોન્નતે-
 ચદ્વુગોચર મુદ્ધ-તયા નેજમકાર્મણ ॥ તનો નોત્તરમા-

તેમાટે તત્વાર્થરૂપિમા કણું છે કે — જ્યારે ઉત્તરગુણની પ્ર-
 તિવાહી લબ્ધિ ઉત્પન્ન થાય છે ત્યારે ગંપરૂપી ત્રિપત્રી ૫
 ધમાયમાનં થયેલો માણસ ગોગાલાનીપેઠે ગદ્યુને વાળ્યાન
 તેજોલેણ્યા મૂકે છે. અને જો પ્રમદ્ધ થયો હોય તો જીવ
 તેજથી અનુગ્રહ કરે છે ॥ ૫ ॥ જીવપ્રદેજોની માથે જીવ
 રૂપીપેઠે જે અનતા કર્મપ્રદેજો પરમ્પર જોડાયેલા છે તેમ
 કાર્મણગરીર હોય ॥ ૬ ॥ આ કાર્મણગરીર સર્વગરીરોનું
 તુજ્જત છે અને તેજમગરીરમહિન તયાતરની ગતિમા જીવ
 મહાયકારક છે ॥ ૭ ॥ અહીં ગતિ કરે છે કે જ્યારે આ
 ન શરીરસહિત આત્મા જાત્ર આવે છે ત્યારે તે આત્મા પ્ર-
 ગ કરતોથકો તથા નિરુક્તોથકો કેમ દેખાતો નથી? ॥ ૮ ॥
 તે માટે કહે છે કે — તેજમ અને કાર્મણગરીર મુદ્ધ હોવાથી
 ચદ્વુગોચર થતા નથી અને તેથી આત્મા ઉત્પન્ન થતો થકો
 તથા મૃત્યુ પામતોથકો પણ પ્રગટ દેખાતો નથી ॥ ૯ ॥

पे । म्रियमाणोऽप्यसौ स्फुट ॥ ए ॥ परैरप्युक्त—अतराजव
 देहोऽपि । सूक्ष्मत्वान्नोपलभ्यते ॥ निष्क्रामन प्रविशन्
 नाऽज्ञावोऽनीक्षणदपि ॥ १० ॥ स्वरूपमेव पचाना । देहाना
 प्रतिपादित ॥ कारणादिकृतास्तेषा । विशेषान् दर्शयाम्यथ ॥
 ॥ ११ ॥ सजात पुनरेव स्थूलै-देहमौदारिक जवेत् ॥ सूक्ष्मपु-
 नरजजातानि । ततोऽन्यानि यथोत्तर ॥ १२ ॥ इति कारणकृतो
 विशेष ॥ यथोत्तर प्रदेशे रयु-रसग्येयगुणानि च ॥ आतृ-
 तीय ततोऽनन्त-गुणे तेजसकर्मणे ॥ १३ ॥ इति प्रदेशसग्या
 कृतो विशेष ॥ आद्यं तिर्यग्मनुष्याणा । देवनारकयो पर ॥

न्यदर्शनीयं पण कहु ठे के—अतरगशरीर पण सूक्ष्म हो
 वायी निकळतु अथवा प्रवेशकरतु पण जाणतु नही, माटे
 ते नहि देखायी पण तेनो अज्ञाव जाणसो नहि ॥ १० ॥
 एवीरीते पांचे शरीरोनु स्वरूप वर्णव्यु हवे कारणादिकोयी
 करेला ते शरीरोना विशोने ह देखातु तु ॥ ११ ॥ थो-
 रिकशरीर स्थूलपुनरुजडे थयेंतु होय घने ते पठीना
 शरीरो अनुक्रमे सूक्ष्म पुनरुजडे थयेला होय ॥ १२ ॥ एवी
 रीते कारणयी करेलो विशेष जाणसो ॥ पहेला शरीरयी मा-
 नी ग्रीजा शरीरसुधि प्रदेशोउडे करीने उत्तरोत्तर असग्यग
 णा होय एटखे उत्तरोत्तर असग्याना प्रदेशाळा हाय थ
 ने तेजस तथा कर्मण शरीर तेयी अनतगणा प्रदेशाळा
 होय ॥ १३ ॥ एवीरीते प्रदेशसग्यामयधि विशेष जाणवा ॥
 पहेलु एटखे उदारिकशरीर नियचोने थने मनुष्याने हाय
 तथा बीजु एटखे वैक्रियशरीर द्योने थने नारकीउतन तथा

केपाचिह्नविधमष्टायु-मङ्गिनिर्यग्मृणामपि ॥ १४ ॥ आहार
सलब्धीना । स्याच्चतुर्दशपूर्विणा ॥ मर्मससारिजीवाना । पु
तैजसकर्मणे ॥ १५ ॥ तत्त्वार्थज्ञाप्ये तुक्त—

एके त्याचार्या नयवाटापेक्ष व्याचक्रते कर्मणमैव
नादिसवध, तेनैवैकेन जीवम्यानादि सवधो नयतीति, ते
स तु लब्धपेक्ष नयति सा च तैजसलब्धिर्न सर्वस्य क
चिदेव जयति एतद्दीक्षावेगोऽपि—एवमैकीयमतेन प्रत्याग
तमेव तैजसमनादिसवधतया सर्वस्य चेति या पुनरन्यथा
ताहारप्रति पाचनशक्तिर्विनापि लब्ध्या, सा तु कर्मणम्येव
विष्यति कमाक्षरतात्, कर्मण हीद गरीमनेकशक्तिगर्जत

केटलाक लब्धिवानोने, आयुने तथा सत्रीतिर्यच अने म
प्योने पण होय ॥ १४ ॥ लीजु आहारकशरीर लब्धिप्रत
दपूर्विर्भने होय, तथा तैजस अने कर्मणशरीर सर्वससारि
र्भने निश्चल होय ॥ १५ ॥ तत्त्वार्थज्ञाप्यमा तो एम कथुवेक

केटलाक आचार्यो नयवाटनी अपेक्षाणी एम कहेवेक
एक कर्मणशरीरज (जीवमाथे) अनादिसवधवाळु ठे, अ
तैजसशरीर तो अदिने अपेक्षांने याव ठे, अने ते ल
इत मर्म कोटने यती नथी एनी टीफानो किचित जाव
पण अर्ह कोटिये तीये—एनीगिने केटलाकोने मते सर्वने
नादिमयया तैजसशरीर नथी अने नयण करेला आ
ग्रने लब्धिर्ना पण न पाचनशक्ति जणाव ठे ते शक्ति
ण कर्मणशरीरनीज अज एम ते शरीर कर्मोपदे उल
यत या कर्मणशरीर ठ ते अनेकशक्तिमायु होयाथी वि

अनुकरोति विश्वकर्मण, तदेव हि तथासमासादितपरिणति
व्यपदिश्यते यदि तेजसशरीरतया, ततो न कश्चिदोष इति
अत्र न्यान् विस्तरो स्ति, स तु तत्पार्थवृत्तेरवसेय इति ॥

युगपदैकजीवस्य । अथ त्रय चतुष्टय ॥ स्याद्देहानां न तु
पच । नाप्येक जवार्तिन ॥ १६ ॥ वैक्रियस्याहारकस्या-ऽस-
त्पादेकस्य चैकदा ॥ न पच स्यु सदा सत्त्वा-ऽत्ययोनैकमप्य
द ॥ १७ ॥ स्यादेकमपि पूर्वोक्त-मतातरव्यपेक्षया ॥ जवान्तर
गच्छतस्त-न्मते स्यात्कार्मण पर ॥ १८ ॥ इति स्वामिन्ना त्रि
शेष ॥ आद्यस्य तिर्यगुत्कृष्टा । गतिरारुचकाचल ॥ जवान्ता

कर्मानु अनुकरण करे ठे, अने तेवीरीते प्राप्त करेसी ठे परि-
णति जेणे एवा तेज कार्मणशरीरने जो तेजसशरीररूपे कहे-
वामा आवे, तो कड छूपण आप्तु नथी अर्ही घणो विस्तार
ठे, अने ते विस्तार तत्पार्थवृत्तिथी जाणी खेवो इति ॥

एकीजवते एक ससारी जीवने वे त्रण अथवा चार श
रीरो होय परंतु पाच न होय तेम एक पण न होय ॥ १६ ॥
केमके वैक्रिय तथा आहारक मम धमने शरीरोमार्थी एकीव
छाप एकनु अठतापण होमार्थी पाच शरीरो न होय अने
ठेह्वा तेजस अने कार्मण धमने हमेशा होवार्थी एक शरीर प
ण न होय ॥ १७ ॥ अने पूर्वे कहेखा मतातरनी अपेक्षार्थी
एक पण होय, केमके तेमना मतप्रमाणे जवान्तरमा जवान् जी-
वने कार्मणशरीर होय ॥ १८ ॥ एवीरीते स्वामित्तत्रिणि त्रिण
जाणने ॥ पहेखा उदारिकशरीरनी उत्कृष्टी तीर्था त्रिणि त्रि
रुचकाचलपर्यंतमुधि होय ठे, अने ते गति जवाचारण मुनि

रणनिर्ग्रन्था-नाश्रित्य कलयतु ता ॥ १९ ॥ आनदीश्वरमा-
 त्य । विद्याचारणखेचरान् ॥ ऊर्ध्वं चापरकृपन । १००
 क्रया जवेत् ॥ २० ॥ विषयो वैक्रियागस्या-सग्येया ही-
 र्वय ॥ महाविदेहा विषयो । ज्ञेय आहारकम्य च ॥ २१
 लोकः सर्वोऽपि विषय-स्तुर्यश्चमयोर्जवेत् ॥ जवाद्भवातर
 । गवता मनुगे ऽमे ॥ २२ ॥ इति विषयकृतो जेद ॥ ध-
 र्माजर्जन सौर्य दु सानुजव एव च ॥ केवलज्ञानमुक्त्या
 प्राप्तिराद्यप्रयोजन ॥ २३ ॥ एकानेकत्वसूक्ष्मत्व-स्थूलत्व
 नजोगति ॥ सधसाहाय्यमित्यादि । वैक्रियस्य प्रयोजन ॥

उने आश्रीने जाणवी, ॥ १९ ॥ अने विद्याचारण तथा
 ग्राधगेने आश्रीने ठेक नदीश्वरहीपसुधि जाणवी अने
 गति तो ॥ सणेनी अपेक्षाए ठेक परकृपनद्वि जाणव
 ॥ २० ॥ वैक्रियशरीरनी गति असग्याना हीपसमुद्रो
 जाणवी, अने आहारकनी गति महाविदेहक्षेत्रोसुधि जा
 ॥ २१ ॥ चौथा अने पांचमा णटो तेजस अने कर्मण
 नी गति सर्व लोकमा होय, केमकं तेउ वझे एक जगर्थ
 जा जगमा जना प्राणीउनी साथज होय ठे ॥ २२ ॥ ए
 ने विषयमंत्रि जेदो जाणया ॥ धर्मअधर्मनुं उपार्जन,
 दुःखनो अनुनय, तथा वैश्वज्ञान अने मोक्ष्यादिकनी
 नि ॥ पद्वेसा आहारिकशरीरनु प्रयोजन ठे ॥ २३ ॥
 दण्ड अनेकपण, मश्रपण तथा मश्रपणादिक, आसाश
 न तथा मयने मद्राय आपरी, उत्थादिक वैक्रियशरीर
 यान्न ठे ॥ २४ ॥ मुख्य अर्थमंत्रि सशयनो नाश, ।

सूक्ष्मार्थसंशयच्छेदो । जिनेन्द्रार्थिलोकन ॥ ज्ञेयमाहारकस्या
 पि । प्रयोजनमनेकधा ॥ १५ ॥ यदाहु — तिष्ठयररिद्धिसण
 — सुष्टुमपयघावगाहहेतु वा ॥ ससयगोष्ठेयव । गमण जिण
 रायमूलमि ॥ १६ ॥ आपानुग्रहयो शक्ति—भुक्तिपाक प्रयो
 जन ॥ तेजसस्य कार्मणस्य । पुनरन्यजवे गति ॥ १७ ॥ इति
 प्रयोजनकृतो विशेष ॥ उत्तरपंत सातिरेक—सहस्रयोजनप्रम
 ॥ औदागिक वैक्रिय सा-धिवेकलक्षयोजन ॥ १८ ॥ आहारक
 हस्तमान । लोकाकाशमिते उजे ॥ समुद्राते केंद्रलिन । स्या
 ता तेजसकार्मणे ॥ १९ ॥ अग्राह प्रदेशेषु । स्वल्पेप्याहारक

श्वरप्रजुनी इच्छिनु जोबु, इत्यादिक अनेकप्रकारनु आहारक
 शरीरनु प्रयोजन जाणवु ॥ १५ ॥ कबु ठे के—तीर्थकरप्रजु-
 नी इच्छिनु जोबु, तथा सूक्ष्मपदार्थने अग्राहयाना हेतुरूप,
 अने संशयना नाशमाटे जिनेश्वरप्रजुना चरणप्रते गमन कर-
 वु (ए आहारकशरीरनु प्रयोजन ठे) ॥ १६ ॥ आप अने
 अनुग्रहनी शक्ति तथा नोजन करेलाने पचायवु, ए तेजसनु
 प्रयोजन ठे अने अन्यजयमा गमन करणारूप कार्मणनु प्र
 योजन ठे ॥ १७ ॥ एवीगीने प्रयोजनमपधि विशेष जाणवा
 उदागिकशरीरनु उत्कृष्ट प्रमाण एकहजार नोजनथी कइव
 पधारे हाय ठ अने वैक्रियनु प्रमाण एकलाय याजनथी क
 इव पधार हाय ठ ॥ १८ ॥ आहारकशरीर एक हायनु हा
 य ठ अने तेजस तथा कार्मणजरीरा स्वलिप्रजुना समुद्रा
 तवद्वीपाकाकाशजयमा हाय ठ ॥ १९ ॥ आहारकशरीर
 सवर्थ प्रत्यप्रत्यगामा अग्राहनेनु हाय ठ अने तेथी मग्या

किं ॥ तत सरयगुणाशस्य-मुत्कृष्टौदारिक स्मृत ॥ ३० ॥
 ततोऽपि सग्यगुणित-देशस्थ गुरुवैक्रिय ॥ समुद्रा-
 द्वे । सर्वलोकावगाहके ॥ ३१ ॥ दीर्घे मृत्युसमुद्राते ।
 म्यानकावधि ॥ अन्यदा तु यथास्यान ।
 ॥ ३२ ॥ मरणात्समुद्रघात । गताना देहिना जवेत् ॥
 त्ये क्रियादीना । तेजसस्यावगाहना ॥ ३३ ॥ ब्रवीमि ता-
 नत्रोक्त-स्वरूपा तोपपत्तिक ॥ जाव्येव कर्मणस्यापि ।
 ये साहचर्यत ॥ ३४ ॥ युग्म ॥ स्वस्वदेहमिता व्याग-
 व्याज्या सर्वदेहिना ॥ मरणात्समुद्रघाते । स्यात्तेजसाय

तगणा प्रदेशोमा उत्कृष्टु औदारिकशरीर अवगाहेषु
 वे ॥ ३० ॥ अने तेथी पण सग्यातगणा प्रदेशोमा उत्-
 वैक्रियशरीर अवगाहेषु होय वे, अने अर्हत्प्रभुना समु-
 तग्यते वेद्या वझे शरीरो सर्वलोकने अवगाहेला होय
 ॥ ३१ ॥ मृत्युसमुद्रघातग्यते तो ते वझे शरीरो ठेक उत्-
 म्यानमुनि लाया होय वे अने धाकीना समये तो यथा-
 पोतपोताना शरीरजेयमा होय वे ॥ ३२ ॥ मरणात्समये
 मुद्रपातने प्राप्त थयेला, पण पकेक्रियादिक प्राणीजना-
 न शरीरनी जेयमी अवगाहना होय वे ॥ ३३ ॥ तेयमी,
 नेश्वरप्रभुण वदेला मरणात्ती अवगाहनाने हु उपप-
 त्तित ॥ अने कर्मणशरीरनी अवगाहना पण एनी
 ने जाणवी केमवे ते पत्र शरीरो सायं रवेनारा वे ॥
 युग्म ॥ मरणात्समुद्रघातग्यते मये प्राणीजना तेजमशरी-
 अवगाहना गद्गोरा अने जाणावडे पोतपोताना शरीर

ना ॥ ३५ ॥ आयामतो विशिष्येत । तत्रैकेन्द्रियदेहिना ॥ अं-
 गुलासरत्रेयजाग-प्रमाणा सा जघन्यत ॥ ३६ ॥ उत्कर्षतश्च
 लोकाता-ह्लोकात यावदाहिता ॥ एकेंद्रियाणा जीवाना-मेव
 उत्पत्तिसंज्ञयात् ॥ ३७ ॥ सामान्यतोऽपि जीवाना । प्रिजाव्ये-
 तदपेक्षया ॥ लोकातावधिलोकाता-त्तेजसस्यावगाहना ॥ ३८ ॥
 अगुलासरत्रेयजागेन । प्रतिमाय जघन्यत ॥ निर्दिष्टा प्रिकला-
 द्वाणा । तेजसस्यावगाहना ॥ ३९ ॥ तिर्यग्लोकाश्च लोकाता-
 यधि तेषा गरीयसी ॥ सत्तमो प्रिकलाद्वाणा । यस्तिर्यग्लोक
 एव हि ॥ ४० ॥ अधोलोकेऽप्यधोलोक-ग्रामेषु दीर्घिकादिषु
 ॥ ऊर्ध्वं च पारुक्वन-वर्तिरापीहृदादिषु ॥ ४१ ॥ सत्तमो

नी ह्येव ॥ ३५ ॥ तेमा एकेंद्रिय प्राणीर्जनी अरगाहनानी
 लवाइमा तफारत ठे कमक ते जघन्यथी अगुलना असग्या-
 ता भाग जेयनी ठे ॥ ३६ ॥ अने उत्कृष्टथी लोकातना एक
 ठेकार्थी बीजा ठकाजटली ठ कमक एकेंद्रियजीवानी उत्पत्ति
 नो एवीरीतना मतय ठ ॥ ३७ ॥ उली या अपेक्षारठे सा
 मान्यथी पण जीवानी तनमशरीरना अरगाहना लावानथी
 लोकातमुनि जाणी नेवी ॥ ३८ ॥ प्रिकलडिउनी तेनमअर
 गाहना जघन्यथी अगुलना अभग्यातातागजयका कहनी ठ
 ॥ ३९ ॥ अने तेउनी उत्कृष्ट अरगाहना नीतावासथी न
 लाकातमुनिनी ठ कमक प्रिकलडिउना मतय पण नीतावा
 कमाज ठ ॥ ४० ॥ उली जा क अधानासमा अभग्यावमा
 मोमा वाकीनाउनरिष तथा उ रमावमा पारुक्वनमा गह
 ली पारकाठे तथा इहान्त्रिकामा ॥ ४१ ॥ प्रिकलडिउना न

વિકલાક્ષાણા । યથાપ્યસ્તિ તથાપિ હિ ॥ સૂત્રે
 ત્ય । તિર્યગ્લોકો નિરૂપિત ॥ ૪૨ ॥ તત્ત ઉપા
 વિકલાના જવલસો ॥ અધોદ્યામાત્પામકાચ । તે
 રીયસી ॥ ૪૩ ॥ સાતિરેક યોજનાના । સદ્મ
 ॥ નારકાણા તેજસાગ-ગાહના સાથ જાણ્યતે ॥ ૪૪ ॥
 પાતાલકલગા-શ્રત્વારોઝ્યો ચતુર્દિશ ॥ અગોલક પો
 -મવગાઢા ડહ કિતો ॥ ૪૫ ॥ સદ્મયોજનરથુલ-
 સ્તેપા ચ નિશ્ચિતે ॥ અધસ્તને તૃતીયાગે । વાયુર્મર્ગિ
 ॥ ૪૬ ॥ મધ્યમે ચ તૃતીયાગે । મિશ્રિતો સલ્લિલાનિલો ।
 યોપરિતને જાગે । તૃતીયે ફેવલ જલ ॥ ૪૭ ॥ તત્તશ્ર-

જવ ઠે, તો પણ સૂત્રમા તેડના નિજસ્થાનને આશ્રીને ।
 લોક કહ્યો ઠે ॥ ૪૨ ॥ માટે ઉપર કહી તેથી અધિક
 ઝાકુટી અવગાહના વિકલેડિડની હોય ઠે, ણટલે અધ
 અને પામકવનથી તે લોકાગ્રના અતસુધિની હોય ઠે ॥
 નારકીડની જઘન્યતેજસઅવગાહના એકહજાર યોજનથી
 ડક અધિક હોય ઠે અને તેનું સ્વરૂપ હવે કહીએ ઠી
 ॥ ૪૪ ॥ સમુદ્રની અંદર ચારે દિશાએ ચાર પાતાલકલ
 થને તે કલશો નીચે પૃથ્વીની અંદર એકલાસ યોજનના
 ગાઢવાલા ઠે ॥ ૪૫ ॥ એક હજાર યોજન જામા તલી
 નિશ્ચલ થયેલા ણવા તે કલગાડના સર્પથી નીચેના ત્રીજ
 ગમા ફેવલ વાયુ રહેલો ઠે ॥ ૪૬ ॥ અને તેડના પચલા ત્રી
 જા નાગમા જલ અને વાયુ મિશ્રિત રહેલા ઠે, અને ઉપરના
 ત્રીજા નાગમા તો ફેવલ જલ રહેલું ઠે, ॥ ૪૭ ॥ પઠી-

मत्तकादिनरक-वर्ती कश्चन नारक ॥ पातालकलशासन्नो ।
 मरणात्समुद्धत ॥ ४७ ॥ कुम्भ पातालकुमाना । प्रिजियोत्प
 यते यत ॥ मत्स्यत्वेन तृतीयांशे । मध्यमे चरमेऽपि रा ॥ ४८ ॥
 तस्मादवाक् तु नैवास्ति । तिर्यग्मनुजसभय ॥ उत्पत्तिनारका
 णा च । न तिर्यग्मनुजो जिना ॥ ४९ ॥ उत्कर्षतस्तदधो याव-
 त्सप्तमी नरकाग्नी ॥ नारकाणामेतदन । स्वस्थानस्थितिसंज-
 वात् ॥ ५० ॥ तिर्यग्मवयन्नरमण-समुद्राग्नि सा जवेत् ॥ ना
 रकाणा तत्र मत्स्या-दित्वेनोत्पत्तिसभवात् ॥ ५१ ॥ ऊर्ध्व च
 परकणन-स्यायितोयाश्रयाग्नि ॥ अत ऊर्ध्व तु कृत्रापि ।
 नृतिर्यग्मज्जोऽस्ति न ॥ ५२ ॥ पंचेन्द्रियतिरश्वा च । जघन्या प-

सीमतकादि नरकमा रहेखो कोऽक नारकी, पातालकलशनी
 नजीकर्मा जो मरणात्ते समुद्रात् करे, ॥ ४७ ॥ तो पातालक
 लशना तलीयाने जेदीने ते कलशना उचला अथवा ठेव्वा
 ब्रीजा जागमा मत्स्यपणे उपन्न थाय, ॥ ४८ ॥ केमके तेथी
 आगळ (वधारे नजीक) तिर्यंच के मनुष्यनो सत्तयज नथी,
 अने नारकीउंनी उत्पत्ति तिर्यंच अथवा मनुष्यशिरायनी ठे
 नहि ॥ ४९ ॥ उली नीचेना जागमा उत्पत्ती ठेव सातमी
 नरकमुधि अग्निगाहना कर समक निजस्थाननी स्थितिना म
 जयथी नारकाना त्यामुधि उमा ठ ॥ ५० ॥ नारकांनी नार्ती
 नैजस अग्निगाहना ठेव स्वयन्नरमणसमुद्रमुधि दाय समक
 त्या मत्स्यपणे नेउंनी उत्पत्तिना मजय ठ ॥ ५१ ॥ वट्टा तउ
 नी उची अग्निगाहना परकणनमा रह्या नसागयोमुधिनी हा
 य समक तेथी उचे मनुष्य अथवा तिर्यंचोना थाय पा

રમાપિ ચ ॥ વિકલેદ્રિયવજ્ઞેયા । તેજમમ્યાપગાહના ॥ ૫૪ ॥
અગુલાઽમર્યેયજાગ-માત્રા ભૂળા જઘન્યત ॥ ઉત્કર્ષનશ્ચ ટ
ત્રા-લ્લોકાતાવધિ કીર્તિના ॥ ૫૫ ॥

જવનવ્યતરજયોતિ-પ્રકાશદ્વિમ્બર્ગનામિના ॥ અગુલા
મર્યેયજાગ-માના ઢેયા જઘન્યત ॥ ૫૬ ॥ મમત્વાન્નિનિવિ
ના । સ્વરલાજરણાદિપુ ॥ પૃથિવ્યાદિનયા તેષા । તન્મેતસ
સત્તવાત્ ॥ ૫૭ ॥ ઉત્કર્ષેતસ્ત્રય ઢેલા-નરકદ્વાનલાવધિ
ગતાના તત્ર કેળાચિ-તેષા મરણમનવાત્ ॥ ૫૮ ॥ તિર્યક્
ચૂરમણા-પરાતવેદિકામિ ॥ કુર્ચ્વં તથેપત્પ્રાગ્તારા-પૃથિ

સત્તવ નથી ॥ ૫૩ ॥ હવે પ્ત્તેદ્રિતિપ્રત્તોના તેજસગરીરની
ઘન્ય તેંથા ઉત્કૃષ્ટી અવગાહના વિકલેદ્રિમર્ગની જાણવી
॥ ૫૪ ॥ માણસોના તેજસગરીરની જઘન્ય અવગાહના ઢ
લના અસરયાતા જાગજેવની હોય છે, અને ઉત્કૃષ્ટી જે
તુપ્યક્ષેત્રથી લોકાતસુધિની કહેલી છે ॥ ૫૫ ॥

જવનપતિ, વ્યતર, જ્યોતિષ્ક તથા પદ્મેલા વે સ્વર્ગના
વોની જઘન્યથી તેજસ અવગાહના અગુલના અસરયાતા
ગજેવની જાણવી ॥ ૫૬ ॥ કેમકે પોતાના રતો તથા આ
રણાદિકોમા મમતાગાલા પવા તેહની તેહમાજ પૃથ્વીના
દિકપણે ઉત્પત્તિનો સત્તર છે ॥ ૫૭ ॥ પછી તેહની ઉત્ક
નીચી અવગાહના શૈલાનામની નરકના તળીયાસુધિ જાણ
કેમકે ત્યા ગયેલા પા તૈહમાના કેટલાકોનુ ત્યા મરણ
જવે છે ॥ ૫૮ ॥ તેહની તીર્થ અવગાહના સ્વચૂરમણસમુ
ના ઠેલા ઠેમની વેદિકાસુધિ જાણવી અને ઊંચી અવગાહ

ध्वस्तलावधि ॥ ५९ ॥ एतावदत पृथिवी-कायत्वेन समुज्ज-
 ॥ तत पर च पृथिवी-कायादीनामसज्जवात ॥ ६० ॥ सन-
 मारकल्पादि-देवाना म्याङ्गघन्यत ॥ अगुलाऽमग्यंरजाग-
 माना सैव विज्ञाव्यते ॥ ६१ ॥ देवा सनत्कुमाराद्या । उत्प-
 द्यते स्वजावन ॥ गर्जजेषु नृनिर्यद्भु । ध्रुव नेत्रेन्द्रियादिषु ॥
 ॥ ६२ ॥ यदा सनत्कुमारादि-मुधाभुग्मदरादिषु ॥ दीर्घिकादौ
 जलक्रीना । कुर्वाण स्वायुष दयात् ॥ ६३ ॥ उत्पद्यते मत्स्य
 तथा । स्वात्मानमन्नप्रदेशक ॥ तदा जघन्या म्यादन्य । यद्वैर
 सभजत्यसौ ॥ ६४ ॥ पूर्वसयधिनी नारी-मुपचुक्ता महीमृशा
 ॥ कश्चित्सनत्कुमारादि-देव प्रेममशीकृत ॥ ६५ ॥ तदनाय्य
 सिद्धजिलानी पृथ्वीना गर्भतलमुधि जाणवी ॥ ५९ ॥ येम
 के तेदज्जमुधि तेन पृथ्वीकायपणं उपजं तं । कारणवे तेषी द्या
 ॥ गल पृथ्वीकायादिकोनो सज्ज नथी ॥ ६० ॥ द्ये सनत्कुमा-
 र्यादिक देव-लोकांना देवांनी जघन्य तेजस श्रवणादना प्र-
 गुलना श्रसग्याता जाग जेयकी होय श्रने ते नीचे प्रमाणे
 जाणाय तं ॥ ६१ ॥ सनत्कुमार्यादिक देवो सनायथी गर्जज
 मनुष्या श्रने तिर्यचोमा उत्पन्न पाय त श्रने तवेन्द्रियादि
 कोमा निधयथी उत्पन्न यता नथी ॥ ६२ ॥ उपार सनत्कुमा-
 रादिक देव मदराचसथ्यादियामा पायगाथ्यादियमा जसर्श-
 ता परतो यको पोताना आयुना दयथी ॥ ६३ ॥ पाताना
 तिनजीवप्रदेशमा मत्स्यपण उपज त्थार तनी जघन्य तेजम
 यगादना पाय श्रयवा त नीचप्रमाण मज्जव त ॥ ६४ ॥
 देव सनत्कुमारादिक देव मनुष्य जागवसी तदी पाताना

प्रदेशे स्व-मवाच्यांश विनिक्षिपन् ॥ परिप्लव्य मृतस्तस्या
 एव गर्जे समुद्भवेत् ॥ ६६ ॥ उत्कर्षतस्त्वधो याव-
 ललाश्रित ॥ मध्यमीय तृतीयांश, तत्र मत्स्यादिसज्जान
 ॥ ६७ ॥ तिर्यग्स्वयञ्चरमाण-पर्यन्तावधि सा भवेत् ॥ अ-
 स्वर्गपर्यन्त-मूढ-सा चेति नाव्यते ॥ ६८ ॥ कश्चिद-
 कस्थ-सुहृदेवस्य निश्रया ॥ देव सनत्कुमारादि-गंतस्तत्र
 येत यत् ॥ ६९ ॥ सहस्रारान्देवानां । जावनीयाऽनया
 ॥ कनिष्ठा च गरिष्ठा च । तेजसस्यावगाहना ॥ ७० ॥ ३
 तादच्युताताना । देवानां म्याङ्गाधन्यत ॥ अगुलास-
 ग-परिमाणावगाहना ॥ ७१ ॥ उत्पद्यते नरेष्वेव । देव
 प्रवसवधगाली स्त्रीप्रते प्रेमयी वश थयोथको ॥ ६५ ॥
 ना थवाच्यप्रदेशमा पोताना अवाच्यप्रदेशने नास्तो
 थालिगीने मृत्यु पामी तेणीनाज गर्जमा उत्पद्य थाय ।
 हवे तेउनी उत्कृष्टी नीची तेजसअवगाहना पातालकल
 गचला श्रीजा जागमुधि होय केमके त्या मत्स्यादिकोने
 तत्र वे ॥ ६७ ॥ तेउनी तीर्ती अवगाहना स्वयञ्चरमाणस
 ना वेमासुपि होय थने उर्ची अवगाहना अन्यतदेवलो
 पि होय थने ते नीचेप्रमाणे न्येय ॥ ६८ ॥ कोडक स
 मागटिक देव, थच्युतदेवलोकां रदेला कोडक मिवदे
 निश्रायी त्या गयोथको मृत्यु पामे ॥ ६९ ॥ सहस्रारदे
 वमुपिना देवोनी जघन्य थने उत्कृष्ट तेजस अवगाहना
 वीगीने नाथी खेची ॥ ७० ॥ हो थानतदेवलोकाथी ते
 तदेवलोकांमुपिना देवोनी जघन्य तेजस अवगाहना

नतादय ॥ नराश्च नृक्षेत्र एव । तदिय घटते कथ ॥ ७२ ॥
 त्रोच्यते — उपनुक्ता मनुष्येण । मानुषीं पूर्ववद्वृत्ता ॥ उप
 न्यायधिज्ञाना त्प्रेमपाशनियत्रित ॥ ७३ ॥ इहागत्यासन्नमृ
 तः—तया बुद्धिविपर्ययात् ॥ मलिनत्वाच्च कामाना । वैचित्र्या-
 र्भर्ममर्माणा ॥ ७४ ॥ गाढानुरागादाक्षिग्य । तदवाच्यप्रदेशकं
 परिक्षिप्य निजाऽवाच्य । म्रियते स्वायुष कयात् ॥ ७५ ॥
 नऽस्या एव मृत्वाय । यद्युत्पद्येत निर्जर ॥ श्रानतादिक्रनुजु
 —स्तदेवमुपपद्यते ॥ ७६ ॥ श्रानतादिक्रनुजुजा । मनोविषय
 विना ॥ कायेनाऽस्पृशता देवी—मपि क्षीणमनोनुजा ॥ ७७ ॥

सर्ग्याता जागज्जमी होय ॥ ७१ ॥ अर्ही शका करे ठे कं,
 नतादिकना देवो तो (चवीने) मनुष्योने पिपेज उत्पन्न
 य ठे अने मनुष्यो तो मनुष्यक्षेत्रमाज होय, माटे आ ज
 न्यअनगाहना गीरीते घटे ॥ ७२ ॥ तेने माटे कहे ठे कं—
 नुष्ये जोगवेली एवी पूर्यज्जना स्नेहवाली मनुष्यसवधि स्त्री
 अयधिज्ञानथी जाणीने तेणीना स्नेहपाशथी यथायोषको
 ७३ ॥ अर्ही आवीने, मृत्यु नजीक होराथी बुद्धिना विपर्य
 थी तथा कामना मल्लिनपणार्थी अने कर्ममर्मोली विचित्र
 थी ॥ ७४ ॥ अत्यंत आक्षिगन करीने तेणीना अवाच्यप्रदे
 मा पोताना अवाच्यप्रदेशने नाखीने पोताना आयुना क
 थी मरण पामे ठे ॥ ७५ ॥ अने एवीरीते मरण पामीने जो
 श्रानतआदिकनो देव तेज स्त्रीना गर्जमा उपजे, तो तेनी
 जघन्य तेजस अयगाहना घटी शवे ठे ॥ ७६ ॥ पक्ष म
 थीज पिपयने सेवनाग, तथा शरीरबडे देवीने पण नहि

प्रदेशे स्व-मवाच्यांग विनिर्दिष्ट ॥ पणिः
 एव गर्जे समुद्रवेत ॥ ६६ ॥ उत्कर्षतस्त्वधो
 लगाश्रित ॥ मध्यमीय तृतीयांग । तत्र मत्
 ॥ ६७ ॥ तिर्यग्स्वरचूरमण-पर्यन्तावपि सा भ
 स्वर्गपर्यन्त-मूर्ध्ना सा चेति नाव्यन्ते ॥ ६८ ॥
 कस्य-मुहुरदेवस्य निश्चया ॥ देव सनत्कुमारा
 येत यत ॥ ६९ ॥ सहस्रागतदेवाना । नाम
 ॥ कनिष्ठा च गरिष्ठा च । तेजसम्यावगाहन
 तादच्युताताना । देवाना म्याङ्गाधन्यत ॥
 ग-परिमाणावगाहना ॥ ७० ॥ उत्पद्यते

पूर्वसवधवाळी स्त्रीप्रते प्रेमथी वश थयोय
 ना अवाच्यप्रदेशमा पोताना अवाच्यप्रदे
 आलिङ्गीने मृत्यु पामी तेणीनाज गर्जमा
 हवे तेउनी उत्कृष्टी नीची तेजसअवगाहना
 वचला श्रीजा जागमुधि होय कंमके त्या
 जव ठे ॥ ६७ ॥ तेउनी तीर्ती अवगाहना
 ना ठेमासुपि होय अने उर्ची अवगाहना
 पि होय अने ते नीचेप्रमाणे होय ॥ ६८ ॥
 मागदिक देव अच्युतदेवज्ञाकमा ग्नेजा न
 निश्चार्थी त्या गयाथरो मृत्यु पामे ॥ ६९ ॥
 समुधिना देवाना जघन्य अन उत्कृष्ट तेजस
 वीरीने नावी लेवी ॥ ७० ॥ हा आननदेवलोक
 नदेवजा समुधिना त्यानी जघन्य तेजस अवगाह

ચેયકાદિદેવાના-મપ્યત્રાગત્યસજવાત્ ॥ ૭૩ ॥ અધો યાવદધો-
પામા-નૂર્ધ્વં ચ સ્વાશ્રયાવધિ ॥ તિર્યકપુનર્નરક્ષેત્ર-પર્યત સા પ્ર-
કીર્તિતા ॥ ૭૪ ॥ યાવદ્નદીશ્વર સ્થેટા । સસ્ત્રીકા યાતિ ચદ-
પિ ॥ સત્તોગમપિ કુર્વતિ । તત્ત કામેપુનિર્જિતા ॥ ૭૫ ॥ પર
નોત્પદ્યતે ગત્તે । નરો નૃદેત્રતો વહ્નિ ॥ તત્ત ઉત્કર્ષતસ્તિર્ય-
નૃદેત્રાવધિ સોદિતા ॥ ૭૬ ॥ इत्यर्थत प्रह्णापनैकविंशतितम
रदे ॥ इति प्रमाणावगाहकृतो विशेष ॥

સ્થિતિરોદારિકસ્યાત-—મુદ્ધૂર્ત્ત મ્યાજ્ઞપન્યત ॥ ઉત્કૃષ્ટા
ગ્રીણિ પદ્યાનિ । સા તુ યુગ્મિવ્યપેદ્યા ॥ ૭૭ ॥ दशरूपमह

કેમકે વિદ્યાધરોની શ્રેણિની આગલ મનુષ્યોનો અસત્તર છે,
ને પ્રેવેયકચ્છાદિકના દેવોને પણ અહીં આગવાનો સત્તર છે
॥ ૭૩ ॥ તેઝની નીચી અવગાહના અધોગમસુધિની છે, અને
ઊંચી પોતાના સ્થાનસુધિ છે, અને તીર્થો મનુષ્યદેત્રસુધિ કહે
લી છે ॥ ૭૪ ॥ જો કે વિદ્યાધરો ગ્રીઝસહિત નદીશ્વરગ્રીપ
ધિ આવે છે, અને કામના ઘાણથી જીનાયાચવા ત્યા મનોગ
પણ કરે છે ॥ ૭૫ ॥ પરંતુ મનુષ્યક્ષત્રથી વદાર ગર્જમા મનુ
ષ્ય ઉત્પન્ન થતાં નથી માટે તેઝની ઉત્કૃષ્ટી તીર્થો અવગાહના
મનુષ્યદેત્રસુધિ કહી છે ॥ ૭૬ ॥ આ અર્થ પદ્યગણના ૭૭
વીમમા પદમા કહ્યો છે ॥ ૭૭ ॥ ગ્રીચીતે પ્રમાણઅવગાત્મયધિ વિ
શેષ જાણવો ॥

ઓદારિક ગરીમની જપન્યમ્થિતિ અનમુદ્ધૂતની દાય છે
અને ઉત્કૃષ્ટા ગ્રણ પદ્યાપમની દાય છે અને તે યુગસીયાઝની
અપેદ્યાયે છે ॥ ૭૭ ॥ પ્રેક્રિયની જપન્ય મ્થિતિ જન્મથી મા

मनुष्यस्त्रियमाश्रित्य । यथेव साद्विभवा ॥ तर्हि को
 दुर्वारः । कदम्बं जेतुमीश्वर ॥ ७८ ॥ अधो यावदधोयामा
 र्यग्नृक्षेत्रमेव च ॥ नत पर मनुष्याणा-उत्पत्तिश्चित्तमन्त्र
 ॥ ७९ ॥ ऊर्ध्वमच्युतनाकातः । गताना मित्रनिश्रया ॥ अ
 नादिक्रतुचुजा-मच्युते मृत्युसज्जवात ॥ ८० ॥

ऊर्ध्वमच्युतजाना तु । स्वविमानशिरो-वधि ॥ स्वः
 गताना यतः । केणचित्सज्जवेन्मृति ॥ ८१ ॥ ग्रैवेयकानुक्त
 -सुराणा मायगाहना ॥ यावद्विद्यावरश्रेणी-मान्मन्यानाङ्ग
 न्यतः ॥ ८२ ॥ संचरश्रेणिपरताः । मनुष्याणामसज्जवातः ॥

स्पर्शं कर्नारा, अने क्षीणकामी एवा पण आनतादिकना।
 बोनी ॥ ७३ ॥ मनुष्यनी स्त्रीने आश्रीने ज्यारे एवी विस्
 याय ठे त्यारे एवा दुर्वार कामदेवने जीतवाने कोण स
 याय तेम ठे ॥ ७४ ॥ तेजनी नीची अवगाहना अधोप
 मुधिनी होय ठे, अने तीर्था अवगाहना मनुष्यक्षेत्रमुधि
 होय ठे केमके तेची आगळ मनुष्योनी उत्पत्तिअने नि
 ना यमभर ठे ॥ ७५ ॥ तेजनी उची अवगाहना अ
 र्नासमुधि होय ठे केमके मित्रनी निश्राश्री त्या गयेना
 आनतादिकना तेजानु त्या मरण सतरे ठे ॥ ७६ ॥

अन्यच्युतपर्यायना देवोनी उची अवगाहना पा
 ना विमानना शिष्यगन्धि होय ठे केमके पानानी उ
 त्या गयेना त इत्यासानु मरण सतरे ठे ॥ ७७ ॥ होय
 रर अने अनुनगविमानना देवोनी जघन्य तेजसअवगाह
 पानाना मयश्री त विद्या गाना श्रणिमुधि होय ठे ॥ ७८ ॥

યકાદિદેવાના—મપ્યગ્રાગત્યસજવાત્ ॥ ૬૩ ॥ અધો યાત્રદધો-
 મા—નૃપ્ત્વં ચ સ્વાશ્રયાવધિ ॥ તિર્યક્પુનર્નરભેત્ર—પર્યત સા પ્ર
 નેર્તિતા ॥ ૬૪ ॥ યાવન્નદીશ્વર સ્થેટા । સસ્ત્રીકા યાતિ યથ
 ય ॥ મન્ત્રોગમપિ કુર્વંતિ । તત્ત્વ કામેપુનિર્જિતા ॥ ૬૫ ॥ પરં
 નેત્પદ્યતે ગર્જે । નરો નૃદેત્રતો યદ્દિ ॥ તત્ત્વ ઉત્કર્ષતસ્તિર્ય-
 નૃદેત્રાવધિ સોદિતા ॥ ૬૬ ॥ ઉત્પર્યત પ્રજ્ઞાપનૈકવિંશતિતમ-
 દે ॥ इति प्रमाणवगाद्गृह्यतो विशेष ॥

સ્થિતિરોદારિકસ્થાત—મુહૂર્ત્તં સ્યાજ્ઞઘન્યત ॥ ઉત્કૃષ્ટા
 ણિ પટ્યાનિ । સા તુ યુગ્મિવ્યપેદ્યાયા ॥ ૬૭ ॥ દશમપેસહ

ત્મકે ત્રિયાધરોની શ્રેણિની આગળ મનુષ્યોનો અસજવ છે,
 પ્રને પ્રેવેયકઆદિકના દેવોને પણ અહીં આવવાનો સજવ છે
 ૬૩ ॥ તેઝની નીચી અવગાહના અધોગ્રામસુધિની છે, અને
 ઝી પોતાના સ્થાનસુધિ છે, અને તીર્થો મનુષ્યદેત્રસુધિ કહે-
 તી છે ॥ ૬૪ ॥ જો કે ત્રિયાધરો ન્હીંતસહિત નદીશ્વરદ્વીપ
 સુધિ આવે છે, અને કામના વાણથી જીતાયાયકા ત્યા સન્તોગ
 ણ કરે છે ॥ ૬૫ ॥ પરંતુ મનુષ્યક્ષેત્રથી વહાર ગર્જમા મનુ
 ય ઉત્પન્ન થતો નથી, માટે તેઝની ઉત્કૃષ્ટી તીર્થો અવગાહના
 મનુષ્યદેત્રસુધિ કહી છે ॥ ૬૬ ॥ આ અર્થ પન્નવણાના એક
 રીસમા પદમા કહ્યો છે ॥ એવીરીતે પ્રમાણઅવગાહસવધિ વિ
 ન્ય જાણવો ॥

ઓદારિક શરીરની જઘન્યસ્થિતિ અતર્મુહૂર્ત્તની હોય છે,
 અને ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પટ્ટોપમની હોય છે, અને તે યુગલીયાઝની
 અપેદ્યાયે છે ॥ ૬૭ ॥ વૈક્રિયની જઘન્ય સ્થિતિ જન્મથી મા

(૧૧૯)

દિ ૧ દીર્ઘ વેચાલિણ્ણિ વૈક્રિય પરમાધાર્મિકનિષ્ણદિ-
પર્વત તત્ર હસ્તસ્પર્શિકયા સમારુહતો નારકા વહુઢૂરક
૧ હન્યતે પીરુયતે સદૃશસગ્યાના મુદ્દૂર્તાના પર પ્રઠુષ્ટ
૪૧ કાલ હન્યતે, ઇત્યર્થ અત્ર પરમાધાર્મિકદેવપ્રિકુર્વિત-
પર્વતસ્ય અર્ધમાસાધિકાપિ સ્થિતિરુક્તેતિ જ્ઞેય, તત્ત્વ તુ જિ-
જાનીતે ॥

અતર્મુદ્દૂર્ત દેધાપિ । સ્થિતિરાહારકસ્ય ચ ॥ અનાદિકં
૧૬ । સર્વતેજસકાર્મણે ॥ ૯૨ ॥ સાવસાને તુ ભવ્યાના ।
તદભાવત ॥ અજવ્યાના નિરતે ચ । પગૂના મુક્તિર
૧૬ નિ ॥ ૯૩ ॥ ઇતિ સ્થિતિરુતો વિશેષ ॥ આહારક સર્વતો

૧૧૬૭, ઇક શિલાનો ઘડેલો, લાપો અને વૈક્રિય ણ્ટમે
૧૧૬૮૦ યનાવેલો જે પર્વત તેપર હસ્તસ્પર્શગ્ધે ચમતા
૧૧૭૦ વહુઢૂરકમોપૂર્વક દૃણાય ઠે. (ક્યામુધિ ? તો કે)
જારો મુદ્દૂર્તાના ઘણા લાપા કાઢમુધિ અહીં પરમાધાર્મી
પ્રિકુર્વેલા પર્વતની અર્ધમાસથી પણ અધિક સ્થિતિ રહી છે,
જાણવું આ વાચતમા તત્ત્વ શુ છે ? તે તો જિનેશ્વરવ્રત
૧૧૭૧ ॥ ઇતિ ॥

આહારકશરીરની જઘન્ય અને ઝલ્લુષ્ટ ઘડે સ્થિતિઝં અ
૧૧૭૨ ઠે, અને તેજસ તથા કાર્મણશરીર પ્રવાદે થરીને
૧૧૭૩ ॥ ૯૨ ॥ ઘઢી જવ્યોને તો સિરૂપણામા તે પડે
૧૧૭૪ અને અભાવ હોવાથી સાત ઠે અને મોદમાર્ગમા જવાને
અશક્ત ણવા અજવ્યોને તો તે ઘડે શરીરો અનતરૂપે ઠે ॥
૧૧૭૫ ॥ પૃથીરીતે સ્થિતિસવધિ વિશેષ જાણો ॥ આહારક

સ્તાણિ । જઘન્યા જન્મવૈક્રિયે ॥ ત્રયસ્ત્રિગત્સાગરાણિ ।
 રુત્કર્પેત પુન ॥ ૬૬ ॥ વૈક્રિયસ્ય કૃતસ્યાપિ । જ
 ત્તિકી ॥ જ્યેષ્ઠા તુ જીવાન્નિગમે । ગદિતા ગાથયાનયા ॥
 અતમુદુત્ત નરણસુ । હોઙ ચત્તારિ તિરિયમણુણસુ ॥ દેવેસુ
 ઝમાસો । ઝકોસ વિઝવણાકાલો ॥ ૬૭ ॥ પચમંગે તુ વ
 ના । સક્કિતિર્યગ્નૃણામપિ ॥ જ્યેષ્ઠાપ્યેકાંતર્મુદૂર્તા । પ્રોક્તા
 કુર્વિકસ્યિતિ ॥ ૬૮ ॥ શ્રીસૂત્રકૃતાગે તુ—વેયાલિણ નામ
 હપ્પિયાવે । ઇગાયણ પવતમતલિસ્કે ॥ હમ્મતિ તથા વદુક
 કમ્મા । પર સહસ્તા ઝ મુદુત્તપાણ ॥ ૬૯ ॥ નામેતિ સજ્જા
 ને, ઇતદ્ધરકેપુ યથાતરિક્કે મહાજિતાપે મહાહુ રે, ઇવમિ

નીને દગહજાર વપોની હોય છે અને ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ તેંત્રી
 તાગરોપમની હોય છે ॥ ૬૬ ॥ કૃત્રિમવૈક્રિયગરીરની જઘન
 સ્થિતિ અતર્મુદૂર્તની છે, અને તેની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ જીવાન્નિ
 ગમમા નીચેપ્રમાણે ગાથાગડે કહેલી છે ॥ ૬૭ ॥ કૃત્રિમવૈક્રિ
 યનો ઉત્કૃષ્ટો કાઠ નારકીઝમા અતર્મુદૂર્તનો, તિયંચ અને મ
 નુપ્યોમા ચાર અતર્મુદૂર્તનો, અને દેવોમા અરધા મામનો હો
 ય છે ॥ ૬૮ ॥ પાચમા અગમા તો વાયુઝની તથા સત્તીનિય
 ચ અને મનુષ્યાની પણ ઉત્કૃષ્ટી કૃત્રિમવૈક્રિયસ્થિતિ એક ક
 તર્મુદૂર્તના મહી છે ॥ ૬૯ ॥ અને શ્રીસૂત્રગમાગમા તો—
 આવાગમા મદાહુ મદાહુ એક ગિમાનો ઘડેલો જે વૈક્રિય
 પંત, ત્યા વદુ કર્મમ્પૂર્વક નારકીઝ દજાગે મુદૂર્તનોના ઘણા
 રાટ્સુરિ ત્તણાય છે ॥ ૭૦ ॥ (આ ગાથામા) ‘ નામ ’ ઇ
 મતાવનઅર્થમા છે આ નર્મોનેપિં જેમ આવાગમા મદા

नाघटिनो दीर्घं वेयालिण्ति वैक्रिय परमाधार्मिकनिष्पादि-
 १ पर्यंत तत्र हस्तस्पर्शिकया समारुहतो नारका बहुकूक
 र्माणो हन्यते पीन्यते सहस्रसग्याना मुहूर्त्ताना पर प्रकृष्ट
 रज्जुन काल हन्यते. इत्यर्थ अत्र परमाधार्मिकदेवविकुर्तित-
 थ पर्यंतस्य अर्धमासाधिकापि स्थितिरुक्तेति ज्ञेय, तत्त्व तु जि
 नो जानीते ॥

अतर्मुहूर्त्तं छंधापि । स्थितिराहारकस्य च ॥ अनादिके
 मराहेण । सर्वतैजसकर्मणे ॥ ९२ ॥ सायसाने तु भव्याना ।
 मेरुत्वे तदभावत ॥ अजव्याना निरते च । पगूना मुक्तिर
 मनि ॥ ९३ ॥ इति स्थितिरुक्तो विशेष ॥ आहारक सर्वतो

हु मदाड, एक गिलानो घडेलो, लावो अने वैक्रिय एटले
 परमाधामीडण वनावेलो जे पर्यंत, तेपर हस्तस्पर्शरुडे चमता
 नारकीडं बहुमूर्खमोंपूर्वेक हणाय ठे. (म्यामुधि ? तो के)
 दृजारो मुहूर्त्ताना घणा लाग काळसुधि यहीं परमाधामीडं
 १ विकुर्वेला पर्यंतनी अर्धमासथी पण अधिक स्थिति कही ठे,
 रम जाणवु आ यायतमा तत्त्व शु ठे ? ते तो जिनेश्वरप्रजु
 णाणे ॥ इति ॥

आहारकशरीरनी जघन्य अने उत्कृष्ट वस्त्रे स्थितिडं अ
 तर्मुहूर्त्तनी ठे, अने तैजस तथा कर्मणशरीर प्रगाहे करीने
 अनादि ठे ॥ ९२ ॥ वळी जच्योने तो मिरूपणामा ते वस्त्रे
 शरीरनो अभाव होवाथी मान ठ अने मोक्षमार्गमा जवाने
 अशक्त एवा अजव्योने तो ते वस्त्रे शरीरो अनतरूपे ठे ॥
 १ ॥ ९३ ॥ पवीरीने स्थितिमप्रधि विशेष जाणवो ॥ आहारक

५८५ । यत्कदाचिन्नवेद्रिद ॥ जवेन्द्रि तदाप्तेन-देव
 जघन्यत ॥ ५८६ ॥ महन्माणि नवोत्कर्षा-दमत्ताम्
 ॥ एक समयमुत्कृष्टा । पणमासावधि विष्टये ॥ ५८७ ॥
 —आहारगाड लोणे । ठम्मासा जा न होति विकयाड
 कोसेण नियमा । एरु समय जहन्नेण ॥ ५८८ ॥
 सरयेय-गुणानि वेक्रियाणि च ॥ तत्त्वामिनाममन्यत्ता
 रकागिसुपणेणा ॥ ५८९ ॥ अप्पोडारिकदेहा म्यु-स्त
 णाधिका ॥ आनत्ये.पि तट्ठीगाना-मनम्या एव ते ।
 ॥ ५९० ॥ प्रत्यग प्राणिनो यत्स्यु । माधारणवनम्पनो ॥
 तास्तानि चाऽसम्या-न्येवागानि जवति हि ॥ ५९१ ॥ ते

शरीर सर्वथी अल्प ठे केमके ते कोडकसमये थाय ठे
 ज्यारे थाय ठे त्वारे पण जघन्यथी एक अथवा वे आह
 शरीरो थाय ठे, ॥ ५८६ ॥ अने उत्कृष्टां नवहजार आह
 शरीरो थाय ठे तेम तेनुं जगत्मां जघन्य अठतापण ए
 मयनु ठे, अने उत्कृष्टं ठमाससुधिनु ठे ॥ ५८७ ॥ कच्चु
 —आ लोकमा उत्कृष्टा ठमाससुधि आहारकशरीर निश्च
 विकुर्वाये नहि अने जघन्यथी एकसमयसुधि तेनो अज
 रहे ॥ ५८८ ॥ आहारकशरीरथी असंख्यानगणां वेक्रियशरी
 होय ठे, केमके ते वेक्रियशरीरनां स्वामी नारक मनुष्य अ
 देवो असम्याता ठे ॥ ५८९ ॥ ओडारिकशरीरो पण तेथी
 सम्यातगणा अधिका ठे, केमके जो के तेजना स्वामीठे
 नता ठे, नोपण ते शरीरो असम्याताज ठे ॥ ५९० ॥ केम
 माधारणवनम्पनिमा दरेक अगप्रते जो के अनंता नीवो

जनतगुणास्तुल्या । मिथस्तैजसकर्मणा ॥ यत्प्रत्येकमिमे स्या-
 त् ॥ १ ॥ हे देहे सर्वदेहिना ॥ १०० ॥ इत्यल्पबहुत्वकृतो विशेष
 एकजीवापेक्षया स्या—ज्येष्ठमौदारिकातर ॥ अतर्मुहूर्त्तान्य
 धिका—स्वयन्निशत्पयोधय ॥ १ ॥ तथोक्त जीवाभिगमवृत्तौ—
 उत्कर्षतन्त्रयन्निशत्सागरोपमाणि अतर्मुहूर्त्तान्यधिकानि, तानि
 ब्रुव—कश्चिच्चारित्री वैक्रियशरीर कृत्वातर्मुहूर्त्त जीवित्वा स्थि-
 तिक्रयादविग्रहेणानुत्तरसुरेषु जायत इति ॥ वैक्रियस्यातर
 काय—स्थितिकालो वनस्पते ॥ अर्धश्च पुञ्जपरा—वर्त आहा-
 कातर ॥ २ ॥ लघु चायस्य समयो—तर्मुहूर्त्त तदन्ययो ॥ न
 र वे, नोपण ते शरीरो असग्याताज होय वे ॥ एण ॥ तेठ
 श्री अनतगणा अने परस्पर तुल्य एवा तैजस अने कर्मणश-
 शरीरो होय वे, केमके आ वने शरीरो दरेक प्राणिठने होय
 ॥ १०० ॥ एवीरीते अल्पबहुत्वसवधि विशेष जाणवो ॥
 एकजीवनी अपेक्षाए उत्कृष्टो औदारिकशरीरनो आतरो अ
 तर्मुहूर्त्त अधिक एवा तेत्रीस सागरोपमनो जाणवो ॥ १ ॥ ते
 भाटे जीवाजिगमनी वृत्तिमा कहु वे के—औदारिकशरीरनो
 उत्कृष्टो आतरो अतर्मुहूर्त्तअधिक तेत्रीस सागरोपमनो वे
 अने ते आवीरीते वे—कोडक चारित्री वैक्रियशरीर करीने,
 तथा अतर्मुहूर्त्त जीवने स्थितिक्रयची शरीरविना अनुत्तरवि-
 त्तानना देवोनेविपे उत्पन्न थाय वे इति ॥ हवे वैक्रियशरीर-
 नो (उत्कृष्टो) आतरो वनस्पतिकायनी स्थितिना काळजेट-
 लो वे, तथा आहारकशरीरनो (उत्कृष्टो) आतरो अर्धपु-
 णपरावर्त्तन जेटलो वे ॥ २ ॥ हवे पहेला औदारिकशरी

अल्प । यत्कदाचिन्नवेदिद ॥ जवेद्यदि तदाप्येत-देक षे ॥
 जघन्यत ॥ ९४ ॥ सहस्राणि नवोत्कर्षा-दसत्ताम्य जघन्य
 ॥ एक समयमुत्कृष्टा । पणमासावधि विष्टपे ॥ ९५ ॥ उक्तं च
 —आहारगाणं लोके । ठम्मासा जा न होति विकयाऽ ॥ ३
 कोसेण नियमा । एक समय जहन्नेण ॥ ९६ ॥ आहारक
 सरयेय-गुणानि वैक्रियाणि च ॥ तत्स्वामिनामसम्यत्वा-
 रकागिसुपर्वणा ॥ ९७ ॥ अप्योदारिकदेहा स्यु-स्तदसम्य
 णाधिका ॥ आनत्येऽपि तर्दीजाना-मसरया एव ते यत
 ॥ ९८ ॥ प्रत्यग प्राणिनो यत्स्यु । साधारणवनस्पतौ ॥ अ
 तास्तानि चाऽसरया-न्येवागानि जवति हि ॥ ९९ ॥ तेन

शरीर सर्वथी अल्प ठे, केमके ते कोडकसमये थाय ठे, अ
 ज्यारे थाय ठे त्यारे पण जघन्यथी एक अथवा वे आहार
 शरीरो थाय ठे, ॥ ९४ ॥ अने उत्कृष्टा नवहजार आहारक
 शरीरो तेनु जगत्मां जघन्य अवतापणु एरुस-
 मयन ठमाससुधिनु ठे ॥ ९५ ॥ कहु ठे के
 ठमाससुधि आहारकशरीर निश्चयें
 अने जघन्यथी एकसमयसुधि तेनो अजाव
 आहारकशरीरथी असरयातगणा वैक्रियशरीरो
 ते वैक्रियशरीरना स्वामी नारक मनुष्य अने
 थाता ठे ॥ ९७ ॥ ओदारिकशरीरो पण तेथी अ-
 थधिका ठे, केमके जो के तेउना स्वामीउं अ-
 ठे, तोपण ते शरीरो अमभ्याताज ठे ॥ ९८ ॥ केमके
 थार ५५ ठरेक थगप्रते जो के अन्ता जीवो हो

जनतगुणास्तुल्या । मिथस्तैजसकर्मणा ॥ यत्प्रत्येकमिमे स्या
 ता । देहे सर्वदेहिना ॥ २०० ॥ इत्यल्पगुत्वकृतो विज्ञेय
 एकजीवापेक्षया स्या-ज्ज्येष्ठमोदारिकातर ॥ अतर्मुहूर्ताज्य-
 धिका-स्त्रयस्त्रिगुणयोधय ॥ १ ॥ तथोक्त जीवाभिगमवृत्तो-
 उक्ता-क्षेतत्रयस्त्रिगुणतागरोपमाणि अतर्मुहूर्ताज्यधिकानि, तानि
 चेव-न-कश्चिच्चारित्री वेन्नियगरीर वृत्तातर्मुहूर्तं जीवित्वा स्थि-
 तिक ॥ राटविप्रहेषानुत्तरसुरेषु जायत इति ॥ वेन्नियम्यातरं
 कार-म्य-स्थितिकाजो वनस्पते ॥ अर्थश्च पुनरुपरा-वर्त आद्या-
 रक ॥ नतर ॥ २ ॥ लघु चाद्यस्य समयो-नर्मुहूर्तं तदन्ययो ॥ न

य हे ठे तोषण ते गरीरो असग्याताज होय ठे ॥ एण ॥ तेठ-
 र्ववरा अनताणा अने परस्पर तुझ एवा तैजस अने कर्मण
 वरीगे होय ठे केमके आ वळे गरीरो ठरेक प्राणिठने होय
 ठे ॥ २०० ॥ एवीरीते अल्पगुत्वमवधि विज्ञेय जाणवो ॥
 एरुजीवनी अपेक्षाए उल्लेखो ओदारिकगरीग्नो आतरो अ-
 नर्मुहूर्त अधिक एवा तैत्रीन नागोपमनो जाणवो ॥ १ ॥ ते
 माटे जीवाजिाननी इतिना कष्ट ठे के-ओदारिकगरीग्नो
 उल्लेखो आतरो अनर्मुहूर्तअधिक तैत्रीन नागोपमनो ठे
 अन ते अवीरीते ठे-कोडक चाग्नित्री वेन्नियगरी कपीने
 तथा अनमहूर्त जीविते स्थितिकार्यी गरीविना अनुन वि-
 मानना ठे-नैत्रिये टल्कन घाय ठे इति ॥ हवे वेन्नियगरी-
 नो (उल्लेख) आतरो वनस्पतिकार्यी स्थितिका काळजे-
 लो ठे तथा आद्याकगरीग्नो (उल्लेख) आतरो अर्मुह-
 लपगवर्तन जेठलो ठे ॥ २ ॥ हवे पदेसा ओदारिकगरी ना

(૧૭૦)

૬૬૫ । યત્કદાચિન્નવેદિદ ॥ જવેદ્યદિ તદાપ્યેત-દેક
 જઘન્યત ॥ ૬૬૪ ॥ સદ્માણિ નવોત્કર્ષા-દસત્તામ્ય જ
 ॥ એક સમયમુત્કૃષ્ટા । પદમાસાવધિ વિષ્ટપે ॥ ૬૬૫ ॥ ઠ
 —આહારગાઢ લોગે । ઠમ્માસા જા ન હાંતિ વિક્રયાઢ ।
 કોસેણ નિયમા । એક સમય જદ્વેણ ॥ ૬૬૬ ॥ આહારક
 સરચેય-ગુણાનિ વૈક્રિયાણિ ચ ॥ તત્ત્વામિનામમગ્યત્વા-ક
 રકાગિસુપર્વણા ॥ ૬૬૭ ॥ અપ્યોદારિકદેદા સ્યુ-સ્તદસમ્યગ્
 ણાધિકા ॥ આનત્યેપિ તર્દીગાના-મસગ્યા એવ તૈ થત ॥
 ॥ ૬૬૮ ॥ પ્રત્યગ પ્રાણિનો યત્સ્યુ । સાધારણવનસ્પતો ॥ અન
 તાસ્તાનિ ચાસગ્યા-ન્યેવાગાનિ જવતિ દિ ॥ ૬૬૯ ॥ તેન્યો
 ગરીર સર્વથી અદ્ય ઠે, કેમકે તે કોઢકસમયે થાય ઠે અને
 જ્યારે થાય ઠે ત્યારે પણ જઘન્યથી એક અથવા બે આહારક
 ગરીરો થાય ઠે, ॥ ૬૬૪ ॥ અને ઉત્કૃષ્ટા નવહજાર આહારક-
 ગરીરો થાય ઠે, તેમ તેનુ જગત્મા જઘન્ય અઠતાપણુ એકસ-
 મયનુ ઠે, અને ઉત્કૃષ્ટ ઠમાસસુધિનુ ઠે ॥ ૬૬૫ ॥ કહ્યુ ઠે કે
 —આ લોકમા ઉત્કૃષ્ટા ઠમાસસુધિ આહારકશરીર નિશ્ચરે
 ॥ ૬૬૬ ॥ આહારકગરીરથી એકસમયમુધિ તેનો અજાવ
 નહિ, અને જઘન્યથી અસમ્યાનગણા વૈક્રિયશરીરો
 ॥ ૬૬૭ ॥ આહારકગરીરના સ્વામી નારક મનુષ્ય અને
 યસગ્યાતા ઠે ॥ ૬૬૮ ॥ યોદારિકગરીરો પણ તેથી અ-
 નગણા યધિકા ઠે ॥ ૬૬૯ ॥ જો કે તેનું સ્વામી ઠે અ-
 નપનસ્પતિમા દરેક અગત્યને જો ॥ ૬૭૦ ॥ કેમકે

जनगुणास्तुल्या । मिथस्तेजसकर्मणा ॥ यत्प्रत्येकमिमे म्या
 ता । ॐ देहे सर्वदेहिना ॥ १०० ॥ इत्यल्पवृत्त्यकृतो विशेष
 एकजीवापेक्षया म्या-ज्ज्येष्ठमोदारिकातर ॥ अतर्मुद्गृत्तान्य
 धिका-स्त्रयास्त्रिशत्पयोधय ॥ १ ॥ तथोक्त जीवाभिगमवृत्तौ—
 उत्कर्षितस्त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमाणि अतर्मुद्गृत्तान्यधिकानि, तानि
 चैव—कश्चिच्चारित्री वैक्रियशरीरं कृत्वा तर्मुद्गृत्तं जीवित्वा स्थि-
 तिक्रियाद्विग्रहेणानुत्तरसुरेषु जायत इति ॥ वैक्रियस्यातर
 कागरे-स्थितिकासो वनस्पते ॥ अर्धश्च पुञ्जपरा-वर्त आहा-
 र्यजातर ॥ २ ॥ लघु चाद्यस्य समयो-तर्मुद्गृत्तं तदन्ययो ॥ न

य ॥ ते नोपण ते शरीरो अस्याताज होय ठे ॥ एण ॥ तैर्-
 र्ध ॥ अननगणा अने परस्पर तुल्य एवा तेजस अने कर्मणश
 रीरो होय ठे केमकं आ वने शरीरो दरेक प्राणिठने होय
 ठे ॥ १०० ॥ एवीरीते अल्पवृत्त्यस्यधि विशेष जाणवो ॥
 एकजीवनी अपेक्षा उत्कृष्टो आदारिकशरीरनो आतरो अ
 तर्मुद्गृत्त अधिक एवा तैत्रीस मागरोपमनो जाणवो ॥ १ ॥ ते
 माटे जीवानामनी रुत्तिमा कहु ठे के—आदारिकशरीरनो
 उत्कृष्टो आनरा अतर्मुद्गृत्तअधिक तैत्रीस सागरोपमनो ठे
 अने ते आवीरीते ठ—कोष्क चारित्री वैक्रियशरीर करीने
 तथा अतर्मुद्गृत्त जीवने स्थितिक्रियधी शरीरविना अनुत्तरवि
 मानना देवानविष उत्पन्न थाय ठ इति ॥ हवे वैक्रियशरीर
 नो (उत्कृष्टा) आनरा वनस्पतिमायनी स्थितिना माठनेठ
 ठे, ते तथा आहारकशरीरना (उत्कृष्टा) आनरा अर्धपुञ्ज
 परावर्त्तन जटला ठ ॥ २ ॥ हव पदेना आदारिकशरीरने

सन्नवत्यतर च । देहयोरुक्तगोपयो ॥ ३ ॥ इत्यनर्गुतो विंशे
प इति देहस्वरूप ॥

सदसल्लक्षणोपेत-प्रतीकसन्निवेशज ॥ शुजः शुजः आकार
रूप । पोढा सस्थानमग्निना ॥ ४ ॥ समचतुरस्र न्यग्रोध-मा
दिवामनककुब्जहुकानि ॥ सस्थानान्यगे श्चु । प्राग्मो विपाक
तोऽसुमता ॥ ५ ॥ आर्या ॥ तल चाद्य चतुरस्र । सम्यग्गुणस
र्वत शुज ॥ न्यग्रोधमूर्ध्व नाज्ञे सत् । सादि नाज्ञे रश्मि शुज
॥ ६ ॥ इदं सार्चति केऽप्याहु । सार्चति शास्मलीनरु ॥ ७ ॥
ले स्यादवृत्तपुष्टोऽसौ । न च शागमासु तादृश ॥ ८ ॥ तथोक्त

जघन्य आतरो अतर्मुहूर्त्तनो ठे, अने वाकीना घन्ने गरी
एटले त्रैक्रिय अने आहारकगरीरोनो जघन्य आतरो सन्न
तो नथी, ॥ ३ ॥ एवीरीते अतरसववि विंगेप जाणो एवी
रीते देहस्वरूप जाणवु ॥

सत् असत् लक्षणे करीने युक्त एवा अयवोना सन्नि
वेश्यी यथेहु, अने शुजअशुज आकाररूप एवु प्राणिउनु स-
स्थान ठ प्रकारनु होय ठे ॥ ४ ॥ पूर्वकर्मोना विपाकथी प्रा
णीउने समचतुरस्र, न्यग्रोध, सादि, वामन, कुब्ज अने हुक-
क, ए ठ सस्थानो गरीरनेविपे होय ठे ॥ ५ ॥ आर्या ॥ ते-
उमा पहेलु समचतुरस्रसस्थान सर्वप्रकारे शुज होय ठे, न्य-
ग्रोधसस्थान नाजिथी उचेना जागमा शुज होय ठे, अने सा
दिसस्थान नाजिथी नीचेना जागमा शुज होय ठे ॥ ६ ॥
आ सादिसस्थानने केटलाको साचिसस्थान कहे ठे, अने
' साचि ' एटले शास्मलीगृह, ते गृह मलमा गोल अने पु-

पचसग्रहवृत्तौ—अपरे तु साचीति पठति, तत्र साचीति प्रव
चनवेदिन शास्त्रमस्तीतरुमाचक्षते, तत साचीय यत्सम्यग्ज्ञान त
त्साचीति एव च न्यग्रोधसाचिनोरन्वितार्थता ज्ञयतीति हेय

मौलिर्षीवापाणिपादे । कमनीय च वामन ॥ संहित स
हस्रेर्दुष्टे । जेपेप्ययवेपु च ॥ ८ ॥ रम्य जेपप्रतीक्षु । कुञ्ज
सस्यानमिष्यते ॥ दुष्ट किनु शिरोघ्नीया-पाणिपादे नवेदिन ॥
॥ ९ ॥ द्रुम तु सर्पतो दुष्ट । केचिच्छामनकुञ्जयो ॥ रिपयां
समामनति । सहाणे कृतसहाणा ॥ १० ॥ इति सम्यानम्य
५ ॥ अगमान तु तुगत्त-मानमगम्य देहिना ॥ मृलनाप्रभु

ष्ट होय ठे परतु शाग्याउमा तेवु होनु नथी ॥ ७ ॥ ते माटे
पचसग्रहनी वृत्तिमा कणु ठेय—यीजाउ तेने ' साची ' वटे
ठे, सिद्धातोने जाणनाराउ ते साचीने शास्त्रमस्तीरुद्ध वटे ठे
माटे ते वृद्धजेवु जे सम्यान, ते साची वटेयाय ठे गधीरीति
न्यग्रोध अने साचीनु अन्वितार्थपणु थाय ठे सम जाणवु ॥

मस्तक, घ्नीया, हाथ अने पगनेविपे मनोहर, अने पा
त्रीना अग्रययोमा दुष्ट सहाणोउटे संहित पयेसु गवु वामन
सस्यान होय ठे ॥ ८ ॥ घापीना अग्रययोमा मनोहर परतु
मस्तक, घ्नीया, हाथ तथा पगनेविपे दुष्ट गवु कुञ्जसस्यान
होय ठे ॥ ९ ॥ घळी द्रुमसस्यान सर्प अग्रययोनेविपे दुष्ट
होय ठे, घळी सहाणोने जाणनारा वटेसावो तो वामन अने
कुञ्जसस्यानोने पुर्वोक्त सहाणथी विपरीनसहाणगळा वटेठे
॥ १० ॥ गधीरीते सस्यानोनु मरुप जाणवु अगमान गटछे
प्राणिउना शरीरनी उचाइनु प्रमाण, तथा जागाइ अने ५

તાથ તુ । ફેયમોચિત્યત સ્વય ॥ ૧૧ ॥ ઇત્યગમાનસ્વરૂપ ॥
 સમિત્યેકીભાવયોગા-દ્વેદનાદિભિરાત્મન ॥ ઉત્પ્રાવલ્યેન વ
 માંગ-ઘાતો ય સ તથોચ્યતે ॥ ૧૨ ॥ યત —સમુદ્ઘાતગતા
 જીવ । પ્રસદ્ય કર્મપુજ્જલાન્ ॥ કાલાતરાનુજવાર્હા—નપિ ક્ષપ
 યતિ દુત ॥ ૧૩ ॥ તથૈવ—કાલાતરવેદ્યાનય—માકૃષ્યોદીર
 ણેન કર્માંગાન્ ॥ ઉદયાવલિકાયા ચ । પ્રવેશ્ય પરિચ્છિજ્ય શા
 તયતિ ॥ ૧૪ ॥ તે ચૈવ—વેદનોઘ કળાયોઘો । મરણાતિકર
 ક્રિયો ॥ આહારકસ્તૈજસશ્ચ । ઠગ્નસ્થાયા પરુપ્યમી ॥ ૧૫ ॥
 સ્યાત્કેવલિસમુદ્ઘાત । સત્તમ સર્વવેદિના ॥ અષ્ટસામયિકશ્ચ

હોલાડ, ઇત્યાદિક પોતાનીમેલે ઉચિતપણાથી જાણી લેવા ॥
 ॥ ૧૧ ॥ અર્થીરીતે અગમાનનુ સ્વરૂપ જાણવું ॥ સમ્ પટલે પ
 કીનામના યોગથી વેદનાદિકોપડે, ઉત્ પટલે પ્રવલપણાગર
 કરીને આત્માના કર્માંગોનો જે ઘાત, તે ‘ સમુદ્ઘાત ’ કહે
 ગાય ॥ ૧૨ ॥ કારણકે—સમુદ્ઘાતને પ્રાપ્ત થયેલો જીવ, કા
 લાતરે અનુનમગાલાયક પગા પગ કર્મપુજ્જલોને તુરત ચલા
 રાગે ચપારી નામે ઠે ॥ ૧૩ ॥ તે આવીરીતે—આ આત્મા
 ઠે તે કાલાતરે વેદનાલાયક પગા કર્માંગોને ઉદીરણપડે ચ
 , તથા તેઝને ઉદયાવલિકામા પ્રવેશ કરાવીને, અને તો
 ચપારી નામે ઠે ॥ ૧૪ ॥ તે સમુદ્ઘાતો નીચે પ્રમાણે
 —વેદનાર્થી થયેલો, કપાયર્થી થયેલો મરણાતિકર, વેક્રિ
 , આદ્યાગ્વ અને તેતમ ન ગળ સમુદ્ઘાતો ઠગ્નસ્થોને હોય
 ઠે ॥ ૧૫ ॥ અને જ્ઞાનમો ચરક્ષિમમુદ્ઘાત સર્વજોને હોય ઠે,
 અને તે જ્ઞાન મમયોમુગિતો હોય ઠે, અને ધાર્વીના ગળ સ

(१२५)

य-मातर्मुहूर्त्तिका पर ॥ १६ ॥ तथाहि—करालितो वे
 जित्-रात्मा स्वीयप्रदेशकान् ॥ विक्षिप्यानतकर्माणु-वेष्टित
 देहतो वहि ॥ १७ ॥ आपूर्यासायतराणि । मुग्धादिशुपिरा
 च ॥ विस्तारायामत क्षेत्र । व्याप्य देहप्रमाणक ॥ १८ ॥ त्रि-
 देहतर्मुहूर्त्तं च । तत्र चातर्मुहूर्त्तं । असातवेदनीयाशान्
 शतयत्येव चरिज ॥ १९ ॥ इति वेदनासमुद्घात ॥ समाकुल
 कपायेन । जीव स्वीयप्रदेशक ॥ मुग्धादिरध्याख्यापूर्व । तान्
 विक्षिप्य च पूर्ववत् ॥ २० ॥ विस्तारायामत क्षेत्र । व्याप्य
 देहप्रमाणक ॥ कपायमोदनीयाग्य-कर्माशान् शतयेदहून् ॥
 ॥ २१ ॥ शतयश्चामरान् चरीन् । समादत्ते स्वहेतुजि ॥ इत्ये
 मुद्घातो अतर्मुहूर्त्तना होय ठे ॥ १६ ॥ ते कहे ठे—वेदना
 उंथी डु खित थयेलो आत्मा, यनता कर्मपरमाणुउंथडे वी-
 टायेला, एवा पोताना आत्मप्रदेशोने शरीरथी बहार बहा
 नीने ॥ १७ ॥ तथा गज्जाआदिकना आतराउंने थने मुग्धा
 दिक पोलाणोने पूरीने, तथा लवाड पोहोळाडथी शरीर प्र
 णमा ॥ त्रमा व्यापीने ॥ १८ ॥ अतर्मुहूर्त्तमुधि रहे थने ते
 अतर्मुहूर्त्तमा ते आत्मा यमातावेदनीयकर्मना घणा थशोने
 खिरवी नाखे ठे ॥ १९ ॥ वेदनासमुद्घात जाणयो ॥ क
 णायवडे व्याकुळ थयेलो जीव आत्मप्रदेशोउठे मुग्धादिक वि-
 शोने पूरीने तथा तेउंने पूर्यनीपेठे विःपीने ॥ २० ॥ लवाड
 पोहोळाडथी शरीरप्रमाणक्षेत्रमा व्यापीने कपायमोदनीय ना
 कर्मना घणा थशोने खेरवे ठे ॥ २१ ॥ थने तेउंने रे
 तोयको पोताना हेतुउंथडे बीजा घणा थशोने प्रदण करे

સર્વત્ર નૈવ ચે-દસ્માન્મુક્તિ પ્રસજ્યતે ॥ ૨૨ ॥ કપાયમ્ય સમુ
 દ્ધાત-શ્વતુર્ધાય પ્રકીર્તિત ॥ ક્રોધમાનમાયાલોભે-દ્દેતુતિ પ
 રમાર્થત ॥ ૨૩ ॥ ઇતિ કપાયમમુદ્ધાત ॥ અતર્મુદ્ધર્તગોપાયુ-
 મરણાતકરાલિત ॥ મુખાદિરધ્યાણપૂર્વ ॥ ગરીમી મ્વપ્રદેશકે
 ॥ ૨૪ ॥ સ્વાગચિપ્કનવાહલ્ય ॥ સ્વગરીગતિરેફન ॥ જઘન્ય
 તોંગુલાસરયે-યાગમુત્કર્પન પુન ॥ ૨૫ ॥ અસમ્યયોજનાન્યે
 ક-દિશ્યુત્પત્તિસ્થલાવધિ ॥ આયામનોઽભિવ્યાપ્યાન-મુદ્ધર્તા
 ન્નિયતે તત ॥ ૨૬ ॥ મરણાતસમુદ્ધાત ॥ ગતો જીવશ્ચ જ્ઞાત
 ચેત્ ॥ આયુષ પુજ્જલાન્ ચ્રી-નાદત્તે ચ નગાન્ન નાન્ ॥ ૨૭ ॥
 અગ્રાય વિગોષ —કશ્ચિજ્જીવ એકેનેવ મરણાતિકસમુદ્ધાતેન

ઠે, અને એવીરીતે સર્વત્ર જાણી લેવું જો એમ ન હોય તો ૫
 ઠી તેથી મોક્ષનો પ્રસંગ થઈ જાય ઠે ॥ ૨૨ ॥ આ કપાયસમુ
 દ્ધાત પરમાર્થથી ક્રોધ માન માયા અને લોભરૂપહેતુજેવડે ક
 રીને ચારપ્રકારનો કહ્યો ઠે ॥ ૨૩ ॥ એવીરીતે કપાયસમુદ્ધા-
 ત જાણવો ॥ અતર્મુદ્ધર્તઆયુ જ્યારે વાકી રહ્યું હોય ત્યારે
 મરણાતથી છુ સિત થયેલો જીવ, આત્મપ્રદેશોવડે મુખાદિક
 ઠિડોને પૂરીને ॥ ૨૪ ॥ પોતાના શરીરજેટલી પહોળાઈ અને
 જાનાઈપ્રમાણે, તથા લઘાઈમા જઘન્યથી પોતાના શરીરથી
 અગુલ્લના અસમ્યાતા જાગજેટલો ॥ ૨૫ ॥ અને ઉત્કૃષ્ટથી એ-
 કદિગામા વેરુ ઉત્પત્તિસ્થાનકમુકિ અસમ્યાતા યોજનજેટલો
 વ્યાપીને અતર્મુદ્ધર્તમા મૃત્યુ પામે ઠે ॥ ૨૬ ॥ વઢી મરણાત
 સમુદ્ધાતને પ્રાપ્ત થયેલો જીવ ઘણા આયુપુજ્જલોને રેખે ઠે,
 પરંતુ નવા આયુપુજ્જલોને ગ્રહણ કરતો નથી ॥ ૨૭ ॥ અર્હી

नरकादिपूतपद्यते, तत्राहार करोति, शरीर च बध्नाति कश्चि-
न्मुमुक्षातान्निवृत्य स्वशरीरमागत्य पुनः समुद्रघातं कृत्वा त-
त्रोपपद्यते अयमर्थो जगतीपष्टशतकपटोद्देशके नरकादिग्रन्थ-
चरितेषु सर्वस्थानेषु भावितोऽस्तीति ज्ञेय ॥ इति मरणातिक
समुद्घात ॥

१ कुर्विस्समुद्घात । प्राप्तो वैक्रियशक्तिमान् ॥ कर्मावृता-
नाभास्मीय-प्रदेशानां तनोर्गहि ॥ २७ ॥ निस्तृज्य दम विष्क-
ज-बाह्व्याभ्यां तनुप्रम ॥ आयातस्तु सग्यात-योजनप्र-
मितं ततः ॥ २८ ॥ वैक्रियागान्निधनाम-कर्मागान् पूर्वमर्जि-
तान् ॥ शातयन् वैक्रियागार्हान् । स्वधान्स्वारां करोति तत्

आदित्य विशेषेण वै—कोष्क जीव एकज मरणातिकसमुद्घाते
करीने नरकादिकोमा उत्पन्न थाय वै, त्या आहार करे वै,
अने शरीर पण वापे वै अने कोष्क तो समुद्रातथी निरु-
त्तीने तथा पाठो पोताना शरीरमा आवीने अने फरी समु-
द्रघात करीने त्या उत्पन्न थाय वै आ अर्थ जगतीजीना ठ-
ठा कतकमा ठठा उद्देशामा नरकादिकोथी अनुत्तरातोमुधि
मर्धम्यानोमा कहेलो वै, एम जाणवु एवीरीते मरणातिक स-
मुद्घात जाणवो

वैक्रियसमुद्घातने प्राप्त थयेलो वैक्रियशक्तिवालो जीव क-
मोथी वींटायेला आत्मप्रदेशोने शरीरथी बद्दर कदावीने ॥
॥ २७ ॥ तथा पोहोळाइ जाकाइउडे करीने शरीरजेमो अने
लवाइमा सग्याता योजनजेमो दम वनाजीने ॥ २८ ॥ पूर्वे
उपार्जनकरेला वैक्रियशरीरनामकर्मना अशोने खेरवतोयवो,

सर्वत्र नैव चे-दम्मान्मुक्ति प्रसज्यते ॥ ११ ॥ कपायस्य समु
 द्घात-श्चतुर्थायं प्रकीर्तित ॥ क्रोधमानमायालोभ-हेतुनि प
 रमार्थतः ॥ १३ ॥ इति कपायसमुद्धात ॥ अतर्मुहूर्तगोपायु-
 र्मरणातकरालित ॥ मुग्धादिरघाण्यापूर्व । गरीरी मप्रदेशके
 ॥ १४ ॥ स्वागविष्कनवाहव्य । स्वगरीगतिरेकत ॥ जघन्य
 तोगुलासग्ये-याजमुत्कर्षत पुन ॥ १५ ॥ अमग्ययोजनान्ये
 क-दिशुत्पत्तिस्थलाग्धि ॥ आयामतोऽभिव्याप्यात-मुहूर्ता
 न्म्रियते तत ॥ १६ ॥ मरणातसमुद्धात । गतो जीवश्च जात
 येत् ॥ आयुष पुञ्जलान् जूरी-नादत्ते च नवाज्ञ तान् ॥ १७ ॥
 अत्राय विशेष — कश्चिज्जीव एकेनेव मरणातिक्रसमुद्घातेन

वे, अने एवीरीते सर्वत्र जाणी लेवु जो एम न होय तो प
 ठी तेथी मोक्षनो प्रसग थड जाय वे ॥ ११ ॥ आ कपायसमु
 द्घात परमार्थथी क्रोध मान माया अने लोचरूपहेतुजडडे क
 रीने चारप्रकारनो कळो वे ॥ १३ ॥ एवीरीते कपायसमुद्घा-
 त जाणनो ॥ अतर्मुहूर्तआयु ज्यारे बाकी रबु होय, त्यारे
 मरणातथी डु रित थयेलो जीव, आत्मप्रदेशेवडे मुर्यादिक
 विछोने पुरीने ॥ १४ ॥ पोताना शरीरजेटली पहोळाड अने
 जानाडप्रमाणे तथा लवाडमा जघन्यथी पोताना शरीरथी
 अगुजना अमग्याना जागजेटलो ॥ १५ ॥ अने उत्कृष्टथी ए
 कदिशामा ठेक उत्पत्तिस्थानकमुवि अमग्याता योजनजेटलो
 व्यापीने अतर्मुहूर्तमा मृत्यु पामे वे ॥ १६ ॥ जळी मरणात
 समुद्धातने प्राप्त थयेलो जीव घणा आयुपुजलोने खेववे वे,
 परतु नगा आयुपुजलोने ग्रहण करतो नथी ॥ १७ ॥ अर्ही

नरकादिपूतपयते, तत्राहार करोति, शरीर च वध्नाति कश्चि-
 न् समुद्रात्ताञ्जिरुत्य स्वशरीरमागत्य पुनः समुद्रघातं कृत्वा त-
 त्रोपपद्यते अयमर्थो जगत्तीव्रपृष्ठगतकपटोद्देशकं नरकादिपुन-
 र्त्तगतेषु सर्वस्थानेषु भाषिनोऽस्तीति ज्ञेय ॥ इति मरणातिरु-
 त्तमुद्धान् ॥

बेकुर्विष्यत्समुद्धान् । प्राप्तो वैक्रियशक्तिमान् ॥ कर्मावृता
 नाभास्मीय-प्रदेशानां तनोर्वह्नि ॥ ७८ ॥ निरुद्धं च प्रिक
 त-वाहल्याज्या तनुप्रम ॥ आयासतस्तु सग्यान्-योजनप्र-
 मितं तत् ॥ ७९ ॥ वैक्रियागाजिधनाम-कर्मांशान् पूर्वमर्जि-
 तान् ॥ शान्तयन् वैक्रियागार्हान् । मर्यादां कुरुते तत्

आदित्य प्रियेण वै—कोष्क जीव एकज मरणातिरुत्समुद्रघाते
 करीने नरकादिकामा उत्पन्न थाय वै, त्या आहार करे वै,
 यने शरीर पण प्राप्ते वै यने कोष्क नो समुद्रातयी निरु-
 क्षीने तथा पाठो पोताना शरीरमा आसीने, यने करी समु-
 द्रघात करीने त्या उत्पन्न थाय वै आ यर्थ जगत्तीजीना ठ
 छा नतयमा ठछा उद्देशामा नरकादिकोष्की अनुत्तरानोसुरि
 सर्वस्थानोमा वदेसो वै, एम जाणतु एवीरीने मरणातिरु स
 मुद्धान् जाणतु

वैक्रियत्समुद्धानने प्राप्त यथेक्षा वैक्रियशक्तिगाला जीवक
 मायी रीटायेक्षा आत्मप्रज्ञाने शरीरणी रहार रुतामाने ॥
 ॥ ७८ ॥ तथा पोटोळाट जाकाडरड ररीन शरीरजेयमा यने
 छयाडमा मर्याना याजनजयमा च यनारीन ॥ ७९ ॥ पूर्व
 उपार्जनकरेखा वैक्रियशरीरनामकर्मना यज्ञाने स्वरचनायका

સર્વત્ર નેયં ચે-દમ્માન્મુક્તિ પ્રમજ્યતે ॥ ૭૨ ॥ કપાયમ્મ મમુ
 દ્ધાત-શ્ચતુર્ધાય પ્રકીર્તિત ॥ ક્રોધમાનમાયાઝોત્તે-ત્તુતિ પ
 રમાર્થત ॥ ૭૩ ॥ ઇતિ કપાયમ્મમુદ્ધાત ॥ અતર્મુદ્ધર્તગેપાયુ-
 મ્મરણાતકરાલિન ॥ મુગ્ધાદિરપ્રાણ્યાપર્વ ૧ ૭મીમી અપ્રદેશકે
 ॥ ૨૪ ॥ સ્વાગધિષ્કનવાહલ્ય ૧ મ્મગમીગતિરેકન ॥ જગમ્ય
 તોગુલાસગ્યે-યાગમુત્કર્પત પુન ॥ ૭૫ ॥ અસંગ્યયોજનાન્ય
 ક-દિશ્યુત્પત્તિમ્યલાઢધિ ॥ આપામતોઽભિચ્યાપ્યાન-મુદ્ધત
 ન્નિયતે તત ॥ ૨૬ ॥ મરણાતસમુદ્ધાત ૧ ગતો જીવશ્ચ જાત
 ચેત્ ॥ આયુપ પુજ્જલાન્ ચૂરી-નાદત્તે ચ નગાલ્લ તાન્ ॥ ૭૭ ॥
 અત્રાય વિશેષ —કશ્ચિજ્જીવ પર્કેનેય મરણાતિકમમુદ્ધાતેન

ઠે, અને એવીરીતે સર્વત્ર જાણી લેવું જો એમ ન હોય તો પ
 ઠી તેથી મોક્કનો પ્રસંગ થઈ જાય ઠે ॥ ૭૨ ॥ આ કપાયસમુ
 દ્ધાત પરમાર્થથી ક્રોધ માન માયા અને લોચરૂપદેતુર્ઝવડે ક
 રીને ચારપ્રકારનો કહ્યો ઠે ॥ ૨૩ ॥ એવીરીતે કપાયસમુદ્ધા
 ત જાણવો ॥ અતર્મુદ્ધર્તઆયુ જ્યારે વાકી મૃત્યુ હોય, ત્યારે
 મરણાતથી હુ સિત થયેલો જીવ, આત્મપ્રદેશોવડે મુગ્ધાદિક
 ઠિડોને પૂરીને ॥ ૨૪ ॥ પોતાના શરીરજેટલી પહોળાઈ અને
 જાનાઈપ્રમાણે તથા લઘાઈમા જઘન્યથી પોતાના શરીરથી
 અગુલના અસગ્યાતા જાગજેટલો ॥ ૨૫ ॥ અને ઉત્કૃષ્ટથી એ
 કદિશામા ઠેક ઉત્પત્તિસ્થાનકમુખિ અસગ્યાતા યોજનજેટલો
 વ્યર્પીને અતર્મુદ્ધર્તમા મૃત્યુ પામે ઠે ॥ ૨૬ ॥ વઢી મરણાત
 સમુદ્ધાતને પ્રાપ્ત થયેલો જીવ ઘણા આયુપુજ્જલોને સ્વેરવે ઠે,
 પરતુ નવા આયુપુજ્જલોને ઘટ્ટણ કરતો નથી ॥ ૭૭ ॥ અહીં

नरकादिपूष्यते, तत्राहार करोति, शरीर च वध्नाति कश्चि
 नु समुद्रातान्निवृत्य स्वशरीरमागत्य पुन समुद्रघातं कृत्वा त
 त्रोपपद्यते अयमर्थो जगतीपष्टशतकपष्टोद्देशके नरकादिष्वनु
 त्तरातेषु सर्वस्थानेषु भाषितोऽस्तीति ज्ञेय ॥ इति मरणातिक-
 समुद्रात ॥

बेकुरिक्समुद्रात । प्राप्तो वैक्रियशक्तिमान् ॥ कर्माणिना
 नाभात्मीय-प्रदेशाना तनोर्गहि ॥ १७ ॥ निसृज्य इव पिप्प
 ल-वाहल्यान्या तनुप्रम ॥ आयामतस्तु सग्न्यान्-योजनप्र
 मित तत ॥ १८ ॥ वैक्रियागानिधनाम-कर्माणान् पूर्वमर्जि
 तान् ॥ शातयन् वैक्रियागार्हान् । मर्यादां कृत्वा करोति तत्

आद्यं विशेषं वै—कोऽक जीव एकज मरणातिकसमुद्रघाते
 करीने नरकादिकोमा उत्पन्न थाय वै, त्या याहार करे वै,
 यने शरीर पण भावे वै यने कोऽक तं समुद्रातपी निवृ
 त्तीने तथा पात्रो पोताना शरीरमा आधीने यने फरी समु
 द्रघात करीने त्या उत्पन्न थाय वै त्या अर्थं जगतीजीना व
 द्वा कतकमा ठ्ठा उद्गमा नरकादिकोपी अनुत्तरातोमुधि
 सर्वस्थानोमा कंद्वेयो व एम जाणवु गरीगीने मरणातिक स
 मुद्रात जाणवो

वैक्रियसमुद्रातन प्राप्तं ययत्मा वैक्रियशक्तिवान् जीवक
 मार्षी रीटायंत्वा आत्मप्रज्ञानं जगतीं यत्ता यत्तान् ॥
 ॥ १७ ॥ तथा पादाब्जाः नागादयः शरीरं शरीरनेत्रं अन
 लयादमा सग्न्याना याननवरं नृ पनापीन ॥ १८ ॥ पूर
 उपार्जनवरं वैक्रियशरीरनामकमना अज्ञानं स्वयंताधका

॥ ३० ॥ इति वैक्रियसमुद्घात ॥ समुद्धतस्तेजसेन । तेजोवे
 व्याख्यशक्तिमान् ॥ कर्मावृतात्मप्रदेश-राशेर्वैक्रियवद्बहि ॥
 ॥ ३१ ॥ देहविस्तारवाहृदय । सरयेययोजनायत ॥ निसृज्य
 द्रुम प्राग्बद्धान् । शातयेत्तेजसाणुकान् ॥ ३२ ॥ अन्यानादाय
 तद्योग्यान् । तेजोलेख्या विमुचति ॥ तेजसोऽथ समुद्धात । प्र
 कृतस्तत्त्वपारंगे ॥ ३३ ॥ इति तेजससमुद्घात ॥ चतुर्दशाना
 पूर्वाणा । धर्ताहारकलब्धिमान् ॥ जिनिर्द्धिदशनादीना । मये
 केनापि हेतुना ॥ ३४ ॥ आहारकसमुद्घात । कुर्वन्नात्मप्रद
 शके ॥ द्रुम स्यागपृथुस्थूल । सरयेययोजनायत ॥ ३५ ॥ नि

वैक्रियशरीरने योग्य एवा स्फुटोने लेखने वक्रियत्तमुद्धात रं
 ने ॥ ३० ॥ एवीरीते वैक्रियसमुद्धात जाण्यो ॥ तेजससमु
 द्धानने प्राप्त थयेखो तेजोलेख्या नामनी शक्तिगालो नीर, वै
 क्रियनीपेठे, कर्मोपदे धीटायेखा आत्मप्रदेशोना समूहने र
 हार बद्धादीने ॥ ३१ ॥ तथा तेजोने शरीरजेयको पहोळो थ
 ने जाणो, थने मग्याता योजन लायो रू करीने, पुर्वे वा
 येखा तेजमयशोने मंगरे ॥ ३२ ॥ वळी तेने योग्य धीना
 यशोने खंडने तेजोलेख्या मूरे वं, तेने तत्त्व जाणनागालो ते
 जमसमुद्धान रंजो व ॥ ३३ ॥ एवीरीने तेजमसमुद्धात जा
 एवा ॥ आत्मग्न रंजिगाला चोद पुर्वधारी निने आत्मप्रनुनी
 रंजिने नागायात्रि मंडर नेनुवदे ॥ ३४ ॥ आहारकसमु
 द्घात कर्तायका आत्मप्रदेशोने पाताना शरीरजेयको जा
 मोपदोरो थन मग्याता योजन लायो रू करीने ॥ ३५ ॥
 तथा आत्मग्न नामना पुर्वना पुन्योने गिने मीने, तथा तेने

सृज्य पुञ्जलानाहा-रकनाम्न पुरातनात् ॥ त्रिकीर्यादाय तद्यो-
 ग्यान् । देहमाहारक सृजेत् ॥ ३६ ॥ इत्याहारकसमुद्घात ॥
 यम्यायुपोतिरिक्तानि । कर्माणि सर्ववेदिन ॥ वेद्यारयनाम
 गोत्राणि । समुद्घात करोति ॥ ३७ ॥ आतर्मुहूर्त्तिक पूर्व-
 मावर्जीकरण सृजेत् ॥ अतर्मुहूर्त्तगोपायु -समुद्घात ततो व्र
 जेत् ॥ ३८ ॥ आवर्जीकरण शस्त-योगव्यापारण मत ॥ इदं
 त्वग्रथ्य कर्तव्य । सर्वेषा मुक्तिगामिना ॥ ३९ ॥ आत्मप्रदेशे
 लोकात्-स्पृशमूर्ध्वमधोऽपि च ॥ कुर्यादाद्यक्षणे दम् । स्वदेह
 स्थूलविस्तृत ॥ ४० ॥ द्वितीये समये तस्य । कुर्यात्पूर्वापरायत
 ॥ कपाट पाटवोपेत । समयेऽथ तृतीयके ॥ ४१ ॥ ततो त्रि
 स्तार्य प्रदेशा-नुदीचीदक्षिणायत ॥ मथान कुरुते तुयें । त

लायक पुञ्जलोने लेङ्गे आहारकशरीर घनावे ॥ ३६ ॥ एकी
 रीते आहारकसमुद्घात जाण्यो ॥ जे सर्वज्ञप्रजुने आयुधी
 वधारे वेदनीय नाम अने गोत्रकर्मों होय ठे, ते वेग्लीममु
 द्घात करे ठे ॥ ३७ ॥ पेहेला अतर्मुहूर्त्तसुधि आवर्जीकरण
 करे, अने पठी ज्यारे अतर्मुहूर्त्त आयु घाकी रहे त्यारे समु
 द्घात करे ॥ ३८ ॥ आवर्जीकरण एटले शुभयोगोनो व्यापा
 र, अने ते सर्व मोक्षगामींठने अवश्य करयो पडे ठे ॥ ३९ ॥
 पेहेला क्षणमा ते वेग्ली, उचे अने नीचे पण सोबातने स्पर्
 श करनारो, अने पोताना शरीरजेज्जमो जागो अने पदोळो,
 आत्मप्रदेशोवडे दम् करे ॥ ४० ॥ चतुराङ्गळा एवा ते वे
 वली घीजे क्षणे तेनो पूर्वपश्चिम साचो कपाट करे, अने पठी
 त्रीजे समये ॥ ४१ ॥ तेमार्थी प्रदेशोने उत्तरदक्षिण साया त्रि

તોતરાણિ પૂરયેત્ ॥ ૪૨ ॥ સ્વપ્રદેગૈસ્તદા સર્વાન । લોકાક
પ્રદેશકાન્ ॥ સ વ્યાપ્નોતિ સમા હ્યેતે । લોકાકાગૈકજીવ
॥ ૪૩ ॥ સહરેત્પચમે ચાસો । સમયેતરપૂરણ ॥ પપ્તે સહસ્ર
યાન । સહરેત્સપ્તમેઞ્જારિ ॥ ૪૪ ॥ સહરેદષ્ટમે વન । ગરી
સ્તતો જવેત્ ॥ અતર્મુદ્ધર્ત્ત જીવિત્વા । યોગરોધાઙ્ગિય પ્રજેત
॥ ૪૫ ॥ યદાદુ —

યસ્ય પુન કેવલિન । કર્મ જવત્યાયુષો તિરિક્તતર ॥
સમુદ્ઘાત જગવા-નુગ્ગઢતિ તત્ત્નમીઋતું ॥ ૪૬ ॥ વન પ્ર
સમયે । કપાટમથ ઓત્તરે તથા સમયે ॥ મથાનમથ તૃતી
વિશ્વવ્યાપી ચતુર્થે તુ ॥ ૪૭ ॥ સહરતિ પચમે ત્વ-તરાણિ

ન્તારીને મથાન કરે, અને પઠી ચોથે ક્ષણે તેના આતરા
પૂરે, ॥ ૪૨ ॥ અને તે સમયે તે, આત્મપ્રદેગોવડે લોકાકા
ના સર્વ પ્રદેશોમા વ્યાપી જાય ઠે, કેમકે લોકાકાશ અ
ગ્નકજીવના પ્રદેશો સરખા ઠે ॥ ૪૩ ॥ પઠી પાચમે સમયે
આતરાઁનુ પૂરગપણુ સહરે, અને ઠઠે સમયે મથાનને સહરી
સાતમે સમયે કપાટને સહરે, ॥ ૪૪ ॥ આઠમે સમયે વન
સહરીને, તે શરીરમ્થ થાય, તથા પઠી અતર્મુદ્ધર્ત્ત જીવીને યોગ
ધનર્થી મોક્ષે જાય ॥ ૪૫ ॥ કહ્યુ ઠે કે—

જે કેવલિમહારાજનુ કર્મ આયુર્થી વધારે હોયઠે, તે કે
વલિનગયાન તેને તુલ્ય કરવાને સમુદ્ઘાતને પ્રાપ્ત ઠે ॥ ૪૬ ॥
પદ્દેસે સમયે વન — ઠે — ઠે — ઠે — જગાડ કરે, ત્રીજે સમયે
મથાન કરે, અને ચોથે સમયે વિશ્વવ્યાપી થાય ॥ ૪૭ ॥ પ
ચમે સમયે આતરા સહરે, ઠઠે સમયે મથાન સહરે, સાત

आनमथ पुन पष्टे ॥ सप्तमके तु कपाट । सहस्रति ततोऽष्टमे
 दम् ॥ ४७ ॥ औदारिकप्रयोक्ता । प्रथमाष्टमसमययोरसाष्टि
 ॥ मिथौदारिकयोक्ता । सप्तमपष्टद्वितीयेषु ॥ ४८ ॥ कर्मणश
 रीरयोक्ता । चतुर्थके पचमे तृतीये च ॥ समयत्रयेऽपि तस्मिन्
 । जन्मत्याहारको नियमात् ॥ ४९ ॥ किञ्च—समुद्रघाताद्विर
 त्तासौ । त्रिधा योगान् युनयपि ॥ सत्यान्त्यामृपाजिग्यौ ।
 योगौ मानसराचिकौ ॥ ५० ॥ पृष्टेषु मनसार्येषु । तत्रानुत्तर-
 नाकिञ्चि ॥ दातु तदुत्तर चेतो—योगयुग्म युनक्ति न ॥ ५१ ॥
 तथा मनुष्यादिना च । पृष्टोऽष्टोऽपि न प्रभु ॥ प्रयोज
 शेषेण । युनस्त्येतौ च वाचिकौ ॥ ५२ ॥ काययोग प्रयु-

समये कपाट सहस्रे, अने पठी आठमे समये दम्ने सहस्रे ॥
 ॥ ४७ ॥ पहिला अने आठमा समयमा औदारिककाययोग
 वाला होय ठे, तथा सातमा ठछा अने बीजा समयमा मि
 थौऔदारिककाययोगवाला होय ठे ॥ ४८ ॥ घोथा, पाचमा
 अने त्रीजा समयमा कर्मणशरीरगना योगवाला होय ठे, अ
 ने तेज त्रणे समयमा निधयथी अनाहारक होय ठे ॥ ४९ ॥
 बली—समुद्रातथी निवृत्त अने आ वेवसिजगवान् त्रणे प्र
 कारना योगीने जोडे ठे, तेमा सत्य अने असत्यमृपा णट
 से व्यवहार नामना मजसवधि अने वरनसवधि योगीने जो
 डे ठे ॥ ५० ॥ णटसे के त्या अनुत्तरविमानना देवो मनरदे
 तरीने अर्योने पृठने ठते, तेउने उत्तर देवामाटे मनरदि
 वने योगीने ते जोडे ठे ॥ ५१ ॥ बली मनुष्यादि
 पृठायेला अथवा नहि पृठायेला एवा एण ते प्रउ प्रये

તોંતરાણિ પૂરયેત્ ॥ ૪૨ ॥ અપ્રદેગોન્નદા સર્ગાન । લોકાકાશ
પ્રદેશકાન્ ॥ સ વ્યાપ્નોતિ સમા દ્યોતે । લોકાકાશકજીવ્ય
॥ ૪૩ ॥ સહરેત્પચમે ચાસો । સમયેતરપૂર્ણ ॥ પપ્તે મહત્ત
યાન । સહરેત્સત્તમેઝારિ ॥ ૪૪ ॥ સહરેદ્દપ્તમે દન । ગરીપ
સ્તતો જવેત્ ॥ અતર્મુદ્ધર્ત્ત જીવિત્વા । યોગરોધાશ્રિય વ્રજેત્
॥ ૪૫ ॥ યદાહુ —

યસ્ય પુન કેવલિન । કર્મ જવત્યાયુષો તિરિક્તતર ॥
સમુદ્ધાત જગવા-નુગ્ગઢતિ તત્તમીઠુર્તુ ॥ ૪૬ ॥ દન પ્રથ
સમયે । કપાટમથ ચોત્તરે તથા સમયે ॥ મથાનમથ તૃતીય
વિશ્વવ્યાપી ચતુર્થે તુ ॥ ૪૭ ॥ સહરતિ પચમે ત્વ-તરાણિ મ

સ્તારીને મથાન કરે, અને પઠી ચોથે ક્રણે તેના આતરાઝ
પૂરે, ॥ ૪૨ ॥ અને તે સમયે તે, આત્મપ્રદેગોવડે લોકાકાશ
ના સર્વ પ્રદેશોમા વ્યાપી જાય છે, કેમકે લોકાકાશ અ
ણકજીવના પ્રદેશો સરખા છે ॥ ૪૩ ॥ પઠી પાચમે સમયે ત
આતરાઝનુ પૂરવાપણુ સહરે, અને ઠઠે સમયે મથાનને સહરી
સાતમે સમયે કપાટને સહરે, ॥ ૪૪ ॥ આઠમે સમયે યુક્ત
સહરીને, તે શરીરમ્ય થાય, તથા પઠી અતર્મુદ્ધર્ત્ત જીવીને યોગા
ધનથી મોક્ષે જાય ॥ ૪૫ ॥ કહ્યુ છે કે—

જે કેવલિમહારાજનુ કર્મ આયુથી વધારે હોય છે, તે ક
વલ્લિજગવાન્ તેને તુલ્ય કરવાને સમુદ્ધાતને પ્રાપ્ત છે ॥ ૪૬ ॥
પદ્મેષ્વ સમયે — — — — — જગાટ દારે ત્રીજે સમય
મથાન કરે, અને ચોથે સમયે વિશ્વવ્યાપી થાય ॥ ૪૭ ॥ પ
ચમે સમયે આતરા સહરે, ઠઠે સમયે મથાન સહરે સાતમે

थानमय पुन पष्टे ॥ सप्तमके तु कपाट । सद्वरति ततोऽष्टमे
 दम् ॥ ४७ ॥ श्रौदारिकप्रयोक्ता । प्रथमाष्टमममययोरसाष्टि
 ॥ मिश्रौदारिकयोक्ता । सप्तमपष्टद्वितीयेषु ॥ ४८ ॥ कर्मणश-
 रीरयोक्ता । चतुर्थके पचमे तृतीये च ॥ समयत्रयेऽपि तस्मिन्
 । ज्ञात्यनाद्वारो नियमात् ॥ ४९ ॥ किञ्च—समुद्रघाताद्भिर्
 त्पासो । त्रिधा योगान् युनयपि ॥ मत्स्यामत्स्यामृपाजिग्यो ।
 योगो मानसवाचिको ॥ ५० ॥ पृष्टेषु मनमार्थेषु । तत्रानुत्तर
 नाकिनि ॥ दातु तदुत्तर चेतो—योगयुग्म युनक्ति न ॥ ५१ ॥
 तथा मनुष्यादिना च । पृष्टोऽपि स प्रनु ॥ प्रयोज
 शेषेण । युनस्त्येनो च वाचिको ॥ ५२ ॥ काययोग प्रनु

समये कपाट सद्वरे, श्वने पठी श्वात्मं समये दम्ने सद्वरे ॥
 ॥ ४७ ॥ पहेला श्वने श्वात्मा समयमा श्रौदारिकवाययोग
 गाला होय ठे, तथा सातमा ठहा श्वने बीजा समयमा मि
 श्रश्रौदारिकवाययोगगाला होय ठे ॥ ४८ ॥ घोघा पायमा
 श्वने बीजा समयमा कर्मणशरीरना योगगाला होय ठे, श्व
 ने तेज घणे समयमा निक्षयधी श्वनाद्वारव होय ठे ॥ ४९ ॥
 बली —समुद्रातधी निवृत्त यद्ने श्वा वंरसिजगयान श्रौं प्र
 कारना योगोने जोडे ठे तैमा सत्य श्वने असत्यश्चमृपा गट
 छे व्यरद्वार नामना मनमवधि श्वने वानमवधि योगोने जा
 डे ठ ॥ ५० ॥ गटस व त्या अनुत्तरधिमानना दया मनरद
 रीन श्रवान पुठन वत तेठेन उत्तर दयामाट मन
 दय या ॥ ५१ ॥ न चाड ठ ॥ ५२ ॥ यडा मनमवधि
 पठाया श्रवान नति पठाया गरा पण न प्र प्र

। ગમનાગમનાદિપુ ॥ ચેષ્ટતે પીઠપટ્ટાન્ત્ર-મર્પયેત્પ્રાતિહારિક ।
 ॥ ૫૪ ॥ એવ ચ—કેશ્ચિદિત્યુચ્યતે યત્તુ । ઝોપપણ્માસજીવિત
 ॥ જિન કુર્યાત્સમુદ્ઘાત । તદસગ્રત્તથા સતિ ॥ ૫૫ ॥ પ્રાતિ
 હારિકપીઠાદે-રાદાનમપિ સમવેત ॥ શ્રુતે તુ કેવલ પ્રોક્ત
 તત્પ્રત્યર્પણમેવ હિ ॥ ૫૬ ॥ ઇત્યાગ્રધિક પ્રજ્ઞાપનાતિમપદવૃત્તિ
 તોઽવસેય ॥ તતશ્ચ—પર્યાસસક્ષિપચાક્ર-મનોયોગાક્ષયન્યત
 ॥ અસરયગુણહીન ત । નિરુગ્ધાન ક્ષણે ક્ષણે ॥ ૫૭ ॥ અમ
 રુચ્યેયૈ ક્ષણેરેવ । સાકલ્યેન ઋણદ્વિ ત ॥ તત પર્યાસકલ્પ્યદ
 —વચોયોગાક્ષયન્યત ॥ ૫૮ ॥ અસરયગુણહીન ત । નિરુગ્ધા

વિશેષે કરીને વચનસવધિ વન્ને યોગોને જોડે છે ॥ ૫૩ ॥ કા
 'યયોગને જોડતાથકા તે પ્રત્યુ ગમનાગમનાદિક કરે છે, તથા
 પ્રતિહારસવધિ પીઠપટ્ટાદિક આપે છે ॥ ૫૪ ॥ વઢી પ્વીરી
 તે—કેટલાકો એમ કહે છે કે, જ્યારે ઠમાસ આયુ વાકી ર
 હે, ત્યારે કેવલિજગવાન્ સમુદ્ઘાત કરે, પરતુ તે વ્યાજવી ન
 થી, કેમકે તેમ હોતે ઠતે તો ॥ ૫૫ ॥ પ્રતિહારસવધિ પીઠ
 આદિકોનુ પાત્રુ ગ્રહણ પણ સજવે, અને સિદ્ધાતમા તો કેવલ
 તેઝનુ પાત્રુ સોંપવુજ કહ્યુ છે ॥ ૫૬ ॥ ઇત્યાદિ અધિકવિસ્તાર
 પદ્મવ્રણાના ઠેહા પદની વૃત્તિથી જાણી લેવો પઠી—જઘન્ય
 થી પર્યાસાસન્નીપચેદ્રિયના મનોયોગથી અસગ્યગણા ઝંઠા પ
 વા તે મનોયોગને ક્ષણે ક્ષણે રોધતાથકા, ॥ ૫૭ ॥ પ્વીરીતે
 અસગ્યાતા ક્ષણોવડે તે સર્વ મનોયોગને રોધે છે, તથા પઠી
 જઘન્યથી પર્યાસા વેદ્રિયના વચનયોગથી ॥ ૫૮ ॥ અસગ્યગ
 ણા ઝંઠા તે વચનયોગને ક્ષણે ક્ષણે રોધતાથકા અસગ્યાતા

न हण्णे हण्णे ॥ एव हण्णेरसग्गयेये । साकट्येन रुणद्धि स
 ॥ ५९ ॥ तत पर्याप्तसूक्ष्मस्य । काययोगाङ्गाधन्यत ॥ अस
 ग्यगुणहीन त । निरुधान हण्णे हण्णे ॥ ६० ॥ अमग्गये स-
 मयेरेव । साकट्येन रुणद्धि न ॥ योगान् रुधश्च स ध्यायेत् ।
 शुक्लध्यान तृतीयक ॥ ६१ ॥ एतेन स उपायेन । सर्वयोगनि-
 रोधन ॥ अयोगता समासाय । शैलेशीं प्रतिपद्यते ॥ ६२ ॥
 पचाना ह्रस्ववर्णाना-मुच्चारप्रमिता च ता ॥ प्राप्त शैलेशनि
 प्कप । स्वीकृतोत्कृष्टसवर ॥ ६३ ॥ शुक्लध्यानं चतुर्थं च ।
 ध्यायन् युगपदजप्ता ॥ वेद्यायुर्नामगोत्राणि । रूपयित्वा न मि
 द्ध्यति ॥ ६४ ॥ अगत्वापि समुद्रात-मनता निर्धृता जिना ॥
 अवाप्यापि समुद्रात-मनता निर्धृता जिना ॥ ६५ ॥ अत्राय

हण्णोयडे ते सर्ववचनयोगने रोधे ठे ॥ ५९ ॥ पठी जपन्यप्पी
 सूक्ष्मपर्याप्ताना काययोगपी असरस्यगणा उठा एवा ते काय
 योगने हण्णे हण्णे रोधतायका ॥ ६० ॥ असंख्याता हण्णोयडे
 ते सर्वकाययोगने रोधे ठे । एवीरीते योगोने रोधतायका ते
 शुक्लध्यानना श्रीजा पायाने प्यावे ठे ॥ ६१ ॥ एवीरीतना
 उपाये करीने सर्व योगोने रोधवाची अयोगीपणुं पामीने शै
 लेशी अयस्याने प्राप्त थाय ठे ॥ ६२ ॥ पाच ह्रस्व अक्षरोना
 उच्चारजेटला काळनी ते शैलेशी अयस्याने पामीने मेग्गनीपेठे
 निधस्स तथा उत्कृष्ट सवरने स्वीकारनारा थाय ठे ॥ ६३ ॥
 पठी शुक्लध्यानना चोया पायाने ध्यावतायका एवदम वेद
 तीय, आयु नाम अने गोत्रकमनि रपवाचीने ते मिद्ध थाय
 ठे ॥ ६४ ॥ समुद्रातने पामीने अने नहि पामीने पण अने

વિશેષ —યં પદ્માસાધિકાયુષ્કો । લભતે કેવલોત્તમ ॥ ૬૪ ॥
 રોત્યસો સમુદ્ધાત-મન્યે કુર્વતિ ગા ન વા ॥ ૬૫ ॥ ઇતિ ગુણમ્યા
 નકમારોદ્ધે—ઠમ્માસાઝમેસે । ઉપ્પણં જેમિ કેવલં નાણ ॥
 તે નિયમા સમુદ્ધાઝય । સેમા સમુગ્ગાય જઙ્ગયા ॥ ૬૬ ॥ ઇત્ય
 મ્ય વૃત્તો ॥ ઇતિ કેવલિસમુદ્ધાત ॥

આથા પચ સમુદ્ધાતા । સર્વેપામપિ દેહિના ॥ અનુજ
 તા અનતા સ્યુ—ર્યથા સ્વ સર્વજાતિપુ ॥ ૬૬ ॥ ભાવિનસ્તુ ન
 સત્યેવ । કેપાચિલ્લધુર્મણા ॥ કેપાચિત્તગિનામેક-દ્વ્યાદય
 સ્યુરનેકશ ॥ ૬૭ ॥ યાવજ્જણ્યા અગણ્યા વા । સ્યુ કેપાચિદ-

તા કેવલિઝં મોદ્ધે ગયેલા ઠે ॥ ૬૫ ॥ અહીં આટલુ વિશેષ
 જાણવું —ઠ માસ અધિક આયુષ્યવાલો જે કોઈ કેવલજ્ઞાન
 પામે ઠે, તે સમુદ્ધાત કરે ઠે, અને વીજાઝં કરે અથવા ન પ
 ણ કરે ॥ ૧ ॥ એવીરીતે ગુણસ્થાનકમારોદ્ધમા કહ્યું ઠે—ઠ
 માસ આયુષ્ય વાકી રહેતે ઠતે જેઝંને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું
 ઠે, તેઝં નિશ્ચે સમુદ્ધાત કરે ઠે અને વાકીનાઝંના સમુદ્ધા
 તની જજના જાણવી, પટલે તેઝં સમુદ્ધાત કરે અથવા ન પ
 ણ કરે. ॥ ૨ ॥ એવીરીતે તેની વૃત્તિમા કહેલ ઠે એવીરીતે કે
 વલિસમુદ્ધાત જાણવો ॥

પહેલા પાચ સમુદ્ધાતો સર્વ જાતિઝંમા સર્વ પ્રાણિઝં
 અનતીવાર અનુજવેલા હોય ઠે ॥ ૬૬ ॥ કેટલાક હલ્લુકર્મી
 જીવોને તે સમુદ્ધાતો જવિપ્પકાઝમા થનારાં હોયજ નહીં,
 અને કેટલાક પ્રાણિઝંને એક ઘે આદિક અનેકવસ્તુ થાય
 ઠે ॥ ૬૭ ॥ વઢી વહુકર્મી એવા કેટલાકોને સંરયાતા કેટ

(१३५)

तका ॥ यथा भव सर्वजातित्वे । विज्ञेया बहुकर्मणा ॥६८॥
 वर—सूक्ष्मादिनिगोदेस्तु । निगोदे त्रय एव ते ॥ अनुज्जृता
 नता स्यु—र्जाविनस्ते तु सर्ववत् ॥ ६९ ॥ आहारका नरा-
 रेणा । केषाचिन्नुज्जवे त्रय ॥ अतीता स्युर्जाविनस्तु । ते
 त्वारो न चाधिका ॥ ७० ॥ सज्जवेयुश्चत्वारो—ऽनुज्जृता नृज-
 नृणा ॥ जग्जिप्यतोऽपि विज्ञेया—स्तायतो नृजवे नृणा ॥७१॥
 त्वारोऽपि व्यतीनास्तु । नान्येषा नृनृनिनायत ॥ आहारक
 र्यवार । कृत्वा सिद्ध्यति तद्भवे ॥ ७२ ॥ तथोक्तं प्रज्ञापनार
 ॥—इह यश्चतुर्थवेसमाहारक करोति न नियमान्तद्भर एव

ताकोने असग्याना अने केटलाकोने ठेक अनतासुधि पोत
 ताना जातिपणामा होय ठे ॥ ६८ ॥ तेमा आटसु विशेष
 —सूक्ष्मादिक निगोटना जीगोण, निगोदमा ते घणज समु
 घातो जूतकाळमा अननीगार अनुजवेसा होय ठे. अने भ
 र्ज्यकाळमा सर्पनीपेठे जाणवा ॥ ६९ ॥ मनुष्यशिवाय वी
 ता केटलाक प्राणिजने मनुष्यजवमा आहारकसमुदघातो प्र
 ॥ अतीत थयेसा होय ठे, अने घवाना चारज होय ठे. प
 तु अधिक होता नथी ॥ ७० ॥ मनुष्योने मनुष्यजवमा अ
 नुजवेसा आहारकसमुदघातो चारज सजवे ठे. अने मनुष्य
 तवमा थवाना पण तेटसाज जाणवा ॥ ७१ ॥ केमके मनुष्य
 शेवाय वीजानुने चारे आहारकसमुदघातो व्यतीत थयेसा
 ॥ होय, कारणके चोयो आहारकसमुदघात करीने तेज जव
 मा सीधे ठे ॥ ७२ ॥ ते माट पणवणानी वृत्तिमा बहेस ठ
 के—अर्ही जे चोयीवार आहारकसमुदघात करे ठे ते निध

મુક્તિમાસાદયતિ, ન ગત્યતરમિતિ ॥ મતમમ્તુ ન કમ્યાપિ
 સ્યાદતીતો નરધિના ॥ જાલ્યપ્યેકોઽન્યજતૂના । કેવાચિન્તુ
 એવ સ ॥ ૭૩ ॥ સમુદ્ઘાતોત્તીર્ણજિન । પ્રતીત્યેકો નિપેત્રિન
 મનુપ્યસ્ય મનુપ્યત્વે-ઽનાગતોઽપ્યેક એવ સ ॥ ૭૪ ॥ અમા
 ધાશ્રિતશ્ચાયો । મોહનીયાશ્રિત પર ॥ અતર્મુદ્ઘૂર્ત્તગેપાયુ -
 સંશ્રિત સ્યાત્તૃતીયક ॥ ૭૫ ॥ તુર્યપચમપષ્ટાશ્ચ । નામકર્મ
 માશ્રિતા ॥ નામગોત્રવેચકર્મ-સશ્રિત સતમો જવેત ॥ ૭૬
 ઇતિ જીવસમુદ્ઘાતા ॥ યોઽપ્યચિત્તમહાસ્કધ । સમુદ્ઘાતો
 સ્ત્યજીવજ ॥ અષ્ટસામયિક સોઽપિ । જ્ઞેય સતમવત્મદા

યથી તેજ જવમા મોહ પામે છે, પરતુ વીજી ગતિમા જ
 નથી ॥ સાતમો સમુદ્ઘાત મનુપ્યજવશિવાય અતીત થયે
 હોતો નથી, અને જો કોઈ પ્રાણીને તે સમુદ્ઘાત થવાનો હ
 ય, તો પણ મનુપ્યભવમા અને વઢી એકજ થાય છે ॥ ૭૩
 સમુદ્ઘાતથી ઉતરેલા એવા કેવલીમહારાજને અપેક્ષીને તે
 ક સાતમો સમુદ્ઘાત સેવાયેલો છે, અને મનુપ્યપણામા મ
 પ્યને અનાગત એવો તે સમુદ્ઘાત પણ એકજ હોય છે ॥ ૭૪
 પહેલાં સમુદ્ઘાત અસાતાવેદનીયના આશ્રયવાળો છે, અ
 વીજો મોહનીયના આશ્રયવાળો છે, અને ત્રીજો અતર્મુદ્ઘૂર્ત્ત
 પાયુકર્મના આશ્રયવાળો છે ॥ ૭૫ ॥ ચોથો પાચમો અને ષ
 ઠો નામકર્મના આશ્રયવાળો છે, અને સાતમો નામ, ગો
 થને વેદનીયકર્મના આશ્રયવાળો છે ॥ ૭૬ ॥ એવીરીતે જ
 વોના સમુદ્ઘાતો જાણવા ॥ વઢી અચિત્તમહાસ્કધરૂપ ઝ
 જીવથી થયેલો જે સમુદ્ઘાત છે, તેને પણ સાતમાનીપેઠે આ

॥ ७७ ॥ पुद्गलानां परीणामा-द्विश्रसोत्थात्स जायते ॥ अष्ट
 जि समर्थेर्जात-समाप्तो जिनसत्कवत् ॥ ७८ ॥ इति समुद्र
 घाता ॥ विवक्षितभवादन्व-जवे गमनयोग्यता ॥ या भवेद्दे-
 हिना सात्र । गतिर्गतं च कथ्यते ॥ ७९ ॥ इति गतिस्वरूप ॥
 विवक्षिते जवेऽन्येऽन्यो । जवेऽन्यो या च देहिना ॥ उत्पत्तो
 योग्यता सात्रा-गतिरित्युपदर्शिता ॥ ८० ॥ एकसामयिकास-
 मया । मृत्युत्पत्त्योस्तथातर ॥ द्वारेऽस्मिन्नेव वक्ष्यते । तद्द्वार-
 णि पृथग् न तत् ॥ ८१ ॥ इत्यागतिस्वरूप ॥ विवक्षितजवा
 न्मृत्यो-त्पद्य चान्तरे जवे ॥ यत्सम्यक्तवाद्यश्नुतंगी । सानत
 गतिरुच्यते ॥ ८२ ॥ इत्यनतरातिस्वरूप ॥ खब्धा नृत्वादि-

ठ समयोना काळगळो जाणवो ॥ ७७ ॥ खजावधी उत्पन्न
 थयेला एरा पुद्गलोना परिणामधी केरखिसमुद्रघातनीपेठे आठ
 समयोमा ते सपूर्ण थाय ठे ॥ ७८ ॥ एवीरीते समुद्रातोनु
 स्वरूप जाणवु ॥ विवक्षितजयधी बीजा जयमा प्राणिर्जने ग-
 मन करवानु जे योग्यपणु थाय ते गतिने गन कहेयाय
 ठे ॥ ७९ ॥ एवीरीते गतिस्वरूप जाणवु ॥ अन्यजवोधी वि-
 वक्षितजयमा प्राणिर्जनी उत्पत्तिनेविषे ज योग्यपणु तेने अ-
 ही ' आगति कहेली ठ ॥ ८० ॥ एकसमयवाळी मर्या
 तथा मृत्यु अने उत्पत्तिना ज आनरो ते मधसु आज द्वार
 मा कहेवाशे माटे तेना नृदा नृदा द्वारे वक्ष्या नथी ॥ ८१ ॥
 एवीरीते आगतिनु स्वरूप जाणवु ॥ विवक्षितजयधी मरीन
 अने बीजा जीवमा उत्पन्न थडने प्राणी ज समकीनआदिकन
 फरसे ठ त अनतराति कहेवाय ठ ॥ ८२ ॥ एवीरीते

सामग्रीं । यावंतोऽधिकृताग्नि ॥ सिध्यत्येककृणे सैक-स
 ये सिद्धिरुच्यते ॥ ७३ ॥ इत्येकसमयसिद्धिस्वरूप ॥ कृत्वा
 द्रव्यसाचिव्या-त्परिणामो य आत्मन ॥ स्फटिकस्येव त
 य । लेख्याशब्द प्रवर्तते ॥ ७४ ॥ द्रव्याण्येतानि योगात-
 तानीति विचित्यता ॥ स योगत्वेन लेख्याना-मन्ययव्यति
 त ॥ ७५ ॥ यावत्कपायसज्ञान-स्तावत्तेषामपि स्फुट ॥ अ
 न्युपवृहकाणि । स्यु साहायककृत्तया ॥ ७६ ॥ दृष्ट योगात
 तेषु । द्रव्येषु च परेष्वपि ॥ उपवृहणसामर्थ्य । कपायोद
 गोचर ॥ ७७ ॥ यथा योगांतर्गतस्य । पित्तद्रव्यस्य लक्ष्यते
 क्रोधोदयोद्दीपकत्व । स्याच्चमोऽपि पित्तक ॥ ७८ ॥ द्रव्येषु ।

अनतरासिन्तु स्वरूप जाणवु ॥ मनुष्यपणादिकनी सामग्री ।
 मीने अत्रिकाग्नाला जेटला प्राणिर्न एककृणमा सिद्धि प
 ठे, ते ' एकसमये सिद्धि ' कहेयाय ठे ॥ ७३ ॥ एवीरीति
 कसमये सिद्धिनु स्वरूप जाणवु ॥ कृत्वादिकद्रव्यना स
 गत्री स्फटिकनीपिठे आत्मानो जे परिणाम, त्या आ लेख
 शब्द प्रवर्तते ॥ ७४ ॥ अन्यय अने व्यतिरेकधी लेख्या
 योगपणायें करीने या द्रव्यो योगातरने प्राप्त थया ठे,
 जाणवु ॥ ७५ ॥ जेटलो कपायनो सज्ञान, तेटलो तेउने
 या द्रव्यो मन्त्रायकारकपणायें करीने प्रगट करनारा थाय
 ॥ ७६ ॥ केमने योगातरने प्राप्त थयेला एवा बीजा द्रव्यो
 ण कपायाना उदयमपरि प्रगट करवानु सामर्थ्य देगायें
 ॥ ७७ ॥ जेम योगातरने प्राप्त थयेला एवा पित्तद्रव्य
 शोभना उदयनु उद्दीपकपण देगायें ठे, केमने क्रोधानुर

(१३९)

होप्रप्येय । कर्मणामुदयादिषु ॥ सामर्थ्यं दृश्यते तत्किं । न
योगातर्गतेषु तत् ॥ ७९ ॥ सुरादध्यादिक ज्ञान-दर्शनावरणी
दये ॥ तत्तदयोपशमने हेतु-र्जवेदं ग्राह्यीयचादिक ॥ ८० ॥ एव
च—कपायोद्दीपकत्वेऽपि । लेश्याना न तदात्मता ॥ तथात्वे
एवपापाणा । लेश्यानाव प्रसज्यते ॥ ८१ ॥ लेश्या स्यु क-
र्मनिष्पद । इति यत्केश्चिदुच्यते ॥ तदप्यसार निष्पदो । यदि
तत्तस्य कर्मण ॥ ८२ ॥ चेद्यथा योगमष्टाना-मप्यसौ कर्म
णमिति ॥ तच्चतु कर्मणामेता । प्रसज्यतेऽप्ययोगिना ॥ ८३ ॥
न यद्ययोगिनामेता । घातिकर्मक्यान्मना ॥ तत एव तदा

पित्तगालो होय ठे ॥ ७७ ॥ एवीरीते कर्मोना उदयादिकरूप
वायव्योमा पण ज्यारे सामर्थ्यं देग्याय ठे, त्यारे योगातरने
प्राप्त थयेलाउमा ते कम न देखाय ? ॥ ७८ ॥ जेम मदिरा
तथा दहीआदिक ज्ञानावरणी अने दर्शनावरणीना उदयमा-
दे हेतुरूप ठे, अने ग्राह्यी (औपधि विशेष) तथा वज्रया
दिक जेम तेठना दयोपशमना हेतुरूप थाय ठे ॥ ७९ ॥ व
ळी एवीरीते—कपायोनु उद्दीपकपण होते ठेते पण लेश्याउं
ने तदात्मपणु यतु नथी, कमके जो तेम होय, तो अकपा
योने लेश्याना अनावनो प्रसग थाय ठे ॥ ८० ॥ वळी केट-
साको जे एम कहे ठे के, लेश्याउं ठे ते कर्मनो निष्पद ठे,
ते पण व्याजवी नथी, कमक जो ते कर्मनो निष्पद होय तो
ते कपा कर्मनो होय ? ॥ ८१ ॥ जो एम कहे क आठे कर्मो
नो ते यथायोग्यरीते निष्पद होय तो चार कर्मोनाळा अ
योगीउंने पण तेठनो प्रसग आवे ॥ ८२ ॥ घातिकर्मोना क

ન સ્યુ—યોગિકેવલિનામપિ ॥ ૯૪ ॥ નનુ ચ—યોગમ્ય પરિ
મત્વે । લેશ્યાના હેતુતા ભવેત્ ॥ પ્રદેશવધપ્રત્યેવ । ન પુન
ર્ભણા સ્થિતો ॥ ૯૫ ॥ જોગા પયમ્પિણસ । ઠિઠ આણુજ
કસાયઠ કુણઠ ॥ ઇતિવચનાત અત્રોચ્યતે—ન કર્મસ્થિતિ
તુત્વ । લેશ્યાના કોઽપિ મન્યતે ॥ કપાયા ઇવ નિર્દિષ્ટા ।
ત્કર્મસ્થિતિહેતવ ॥ ૯૬ ॥ લેશ્યા પુન કપાયાત—ર્ગતાસ્ત
ષ્ટિકૃત્તયા ॥ તત્સ્વરૂપા ઇવ સત્યો—ઽનુજાગ પ્રતિહેતવ ॥ ૯૭
એતેન યત્કચિલ્લેશ્યાનામનુજાગહેતુત્વમુચ્યતે, શિવશર્માચા
કૃતશતકમયે ચ કપાયાણામનુજાગહેતુત્વમુક્ત તદુભયમ
પપન્ન, કપાયોદયોપવૃહિકાણા લેશ્યાનામપિ ઉપચારનયેન ।

યથી જો તે લેશ્યાઠ અયોગીજીને ન હોય, તો તેથીજ તે
યોગીકેવલીજીને પણ ન હોય ॥ ૯૪ ॥ અહીં શકા કરે છે
યોગના પરિણામપણામાં લેશ્યાઠને પ્રદેશવધપ્રતેજ હેતુ
થાય, પરતુ કર્મોના સ્થિતિવધમા ન થાય ॥ ૯૫ ॥ કહ્યું
કે, જોગો પ્રકૃતિપ્રદેશવધને કરે છે અને કપાયો સ્થિતિ
નુજાગવધને કરે છે અહીં તે શકામાટે કહે છે કે—લેશ
ઠને કર્મસ્થિતિનુ હેતુપણુ કોઠ પણ માનતુ નથી, કેમકે
ર્મસ્થિતિના હેતુરૂપ તો કપાયોનેજ કહેલા છે ॥ ૯૬ ॥ અ
લેશ્યાઠ છે તે કપાયોમા અતર્ગત થવ્ને, તેઠને પુષ્ટી કરના
હોમાથી, તેરૂપજ ચણકી અનુભાગવધપ્રતે હેતુરૂપ થાય
॥ ૯૭ ॥ થાયી કરીને જે કોઠક જગોળ લેશ્યાઠને અનુ
ગહેતુપણુ કહેણુ છે તે, અને શિવશર્માચાર્યજીણ કરેલા શ
કપાયોને અનુજાગહેતુપણુ કહેણુ છે તે ઘટે યો

पायस्वरूपत्यादित्यायधिक प्रज्ञापनालेश्यापदवृत्तितोऽयसेय ॥
 सा च पोदा कृष्णनील-कापोतसङ्कितास्तथा ॥ तेजोलेश्याप
 धलेश्या-शुक्लेश्येति नामत ॥ ९७ ॥ रजनाजनजीमूत-त्र
 मद्भ्रमरसन्निजा ॥ कोकिलाकलजीकल्या । कृष्णलेश्या स्ववर्ण-
 न ॥ ९८ ॥ पिष्टत शुक्लचापाना । केकिकापोतकठत ॥ नी
 लाब्जजनतो नीला । नीललेश्या स्ववर्णत ॥ ३०० ॥ जैत्रा र
 द्रिसाराणा-भतसीपुष्पसोदरा ॥ कापोतलेश्या वर्णेन । धृता-
 ककुसुमौषजित् ॥ १ ॥ पद्मरागनवाद्रित्य-सध्यागुजार्धतोऽधि
 का ॥ तेजोलेश्या स्ववर्णेन । बिन्दुमाकुरजित्त्वरी ॥ २ ॥ सुन

वे. कंमके कपायोना उदयथी उपवृत्तित (सहायक) यथेली
 लेश्यार्धने पण उपचारनये करीने कपायरूपपणु वे इत्यादिक
 वधारे खुलामो पद्मरागानी लेश्यापदनी वृत्तिथी जाणी लेवो
 ते लेश्या ठ प्रकारनी ठे, कृष्णलेश्या, नीललेश्या, कापोतले
 श्या, तेजोलेश्या, पद्मलेश्या, यने शुक्ललेश्या ॥ ९७ ॥ कृ-
 ष्णलेश्यानो वर्ण रजन, यजन, मेघ, तथा जमना एता ज
 मराना रगसरग्यो थने कोयल तथा हाथणीना रग जेरो ठे
 ॥ ९८ ॥ नीललेश्यानो वर्ण पोपट थने चापना पीठा जेरो,
 तथा मयूर थने कपोतना रजजेरो थने लीला कमलजनजेवो
 ठे ॥ ३०० ॥ कापोतलेश्या ठे ते पोताना रगे करीने गदिर
 वृक्षना सारने जीतनारी तथा मणना पुष्पसरग्यो थने वृता
 कना फुलाना समृद्धने जीतनारी ठ ॥ १ ॥ माणिम्य नवो
 सूर्य सध्या तथा चणोठीना अर्धजागथी अधिकरगयाली
 थने पग्याळाना अकुरगेन पाताना वर्णथी जीतनारी तेजाल

र्णयूथिकास्वर्ण-कर्णिकारोधचपकान् ॥ पराजवती वर्णन । १ ॥
 अलेक्ष्या प्रकीर्त्तिता ॥ ३ ॥ गोक्षीरदधिमिमीर-पिमादविक्र-
 मुरा ॥ वर्णत शरदत्राणा । शुक्ललेक्ष्याजिजाविनी ॥ ४ ॥ वि-
 राततिक्तत्रपुषी । कटुतुवीफलानि च ॥ त्वच फलानि निवान
 । कृष्णलेक्ष्या रसेर्जयेत् ॥ ५ ॥ पिप्पलीशृगवेराणि । मरीचा
 च राजिका ॥ हस्तिपिप्पलिका जेतु । नीललेक्ष्यारसे प्रभु
 ॥ ६ ॥ आम्रानि मातुलिगानि । कपित्थवदराणि च ॥ ७ ॥
 सामलकानीष्टे । रसेर्जेतु तृतीयक ॥ ८ ॥ वर्णगधरसापन्न-
 काभ्रादिसमुद्भवान् ॥ रसानविक्रमाधुर्या । तुर्याविकुरुते रसे
 ॥ ९ ॥ द्राक्षाखर्जूरमाध्वीक-वारुणीनामनेकधा ॥ चक्षुप्रतापि

श्या ठे ॥ १ ॥ सुवर्ण, यूथिका तथा सोनेरीरुरेणना समूह
 ने अने चपाने, पोताना वर्णवडे पराजव करनारी पद्मलेक्ष्य
 कही ठे ॥ ३ ॥ गायनु दूध, दही तथा समुद्रकीणथी व
 विक श्वेत अने शरदऋतुना वादळालेने बाणे करीने पराजव
 करनारी शुक्ललेक्ष्या ठे ॥ ४ ॥ कृष्णलेक्ष्या ठे ते रसोवडे क
 रीने जूनिव, कम्बू त्रपुषी, कम्बू तुवकीना फलो तथा ली
 वरानी ठाल अने फळोने जीती जाय ठे ॥ ५ ॥ नीललेक्ष्या
 ठे ते रसोवडे करीने पीपळ, आडु, मरचा, राजिका तथा
 गजपीपळने जीतवाने समर्थ ठे ॥ ६ ॥ त्रीजी कापोतलेक्ष्या
 ठे ते रसोवडे करीने काचा बीजोरा, कपित्थ, वोर, फणस त
 या थावळालेने जीतवाने समर्थ थाय ठे ॥ ७ ॥ अतिमधु
 री एवी चोथी तेजोलेक्ष्या ठे ते वर्ण, गध अने रसे करीने
 युक्त एवा पाका आम्रआदिकथी उत्पन्न थयेला रसोने अ

मीधूना । जयिनी पचमी रसे ॥ ९ ॥ शर्करागुग्गुलुमत्स्यनी—स्व
 कावनादिकानि च ॥ माधुर्यधुर्यवस्तूनि । शुक्ला विजयते र
 से ॥ १० ॥ आद्यास्तिस्त्रोऽतिदुर्गन्धा । अग्रगस्ता मलीमता
 ॥ स्पर्शत जीतरुक्षाश्च । सक्लिष्टा दुर्गतिप्रदा ॥ ११ ॥ अ
 त्यास्तिस्त्रोऽनिर्मोगध्या । प्रशस्ता अतिनिर्मला ॥ क्षिग्धोष्ठा
 स्पर्शगुणतो—ऽस्रस्त्रिष्टा सुगतिप्रदा ॥ १२ ॥ परस्परमिमा
 प्राप्य । यानि तद्भूयतामपि ॥ वैकुर्व्यरक्तपटो—इंचे तत्र निद-
 र्शने ॥ १३ ॥ तत्रापि—देवनारकलेश्यासु । वैकुर्व्यम्य निदर्शन
 ॥ निर्यग्मनुजलेश्यासु । रक्तवस्त्रनिदर्शन ॥ १४ ॥ तथाहि—

गीकार करे ठे ॥ ८ ॥ पाचमी पद्मलेश्या ठे ते रसोऽढे अने
 यप्रकारे डाह, गजुर तथा महुमायादिकना आसरोने, त
 या चद्रप्रज्ञाआदिक मदिराने जीतनारी ठे ॥ ९ ॥ ठठी शु
 कललेश्या ठे ते साकर, गोल, ग्वान, तथा सेसमीआदिप
 अतिमधुर रस्तुठने रसोऽढे जीतनारी ठे ॥ १० ॥ पहेली प्र
 णे लेश्याठे अतिदुर्गन्धवाळी, दराय तथा मलीन ठे, तेठनो
 स्पर्श ठनो अने सुखो ठे, तथा सक्लेशयुक्त चक्षुकी तेठ
 दुर्गति थापनारी ठे ॥ ११ ॥ ठेली प्रणे लेश्याठे अतिमुग
 धवाळी, उत्तम अने अत्यंत निर्मल ठे, तेठनो स्पर्श क्षिग्धो
 ष्ठा ठे, तथा तेठ असक्लिष्ट चक्षुकी सुगतिने थापनारी ॥
 ॥ १२ ॥ आ लेश्याठे पामीन परस्पर तद्भूयपणाने पण पामे
 ठे त्या वैकुर्व्यमणिनु अने रक्तवस्त्रनु णम व दृष्टानो जाणवा
 ॥ १३ ॥ त्या पण—देव अने नारकीनी लेश्याठेमा वैकुर्व्यम
 णिनु दृष्टान जाणवु अने निर्यच तथा मनुष्यनी लेश्याठेमा

देवनारकयोर्लेश्या । आभवात्तमवस्थिता ॥ नानाकृति या...
 कितु । इव्यातरोपधानत ॥ १५ ॥ न तु सर्वात्मना स्वीय ।
 स्वरूप सत्यजति ता ॥ सद्देसुर्यमणिर्यद्-त्रानासूत्रप्रयोगत
 ॥ १६ ॥ जपापुष्पादिसान्निध्या-द्यथा वादर्शमंजल ॥ नाना-
 वर्णान् दधदपि । स्वरूप नोद्भति स्वक ॥ १७ ॥ अत एव ज्ञा
 वपरा-वृत्त्या नारकनाकिनो ॥ भवति लेख्या परमपि । तदुक्त
 पूर्वसूरिभि ॥ १८ ॥ सुरनारयाणताड । दृष्ट्वेसा अरुचि
 जणिया ॥ जावपरावत्तीण पुण । एसु हुति वद्वेसा ॥ १९ ॥
 दुष्टलेख्यावता नार-काणामप्यत एव च ॥ सम्यक्त्वलाभो ष

रक्तमखनु दृष्टात जाणवु ॥ १४ ॥ ते कहे ठे — देव अने ना
 रकीउंनी लेख्यालु ठेक जगतसुधि अवस्थित रहे ठे, परतु
 इव्यातरना उपधानथी नानाप्रकारनी आकृतिने पामे ठे ॥
 ॥ १५ ॥ उळी जेम उत्तम स्फटिकमणि नानाप्रकारना सूत्र
 ना प्रयोगथी पण पोतानु स्वरूप तजतु नथी, तेम ते लेख्यालु
 मरप्रकारे पोतानु स्वरूप तजती नथी ॥ १६ ॥ जेम जासुद
 ना पुण्यादिकना समीपपणथी, दर्पणमरुत नानाप्रकारना र
 णांने धागण करतु थकृ पण पोतानु स्वरूप तजतु नथी ॥ १७ ॥
 थार्यी करीनेज नायना परावर्तनथी नारकी थने देवनाउने
 वण लेख्यालु होय ठे, ते माटे पूराचायोग करु ठे के, ॥ १८ ॥
 देवना थने नारकीउने ते इव्यालेख्यालु थरम्यित वदेसी ठे,
 थने नावपरावर्तनथी नेउने वण लेख्यालु होय ठे ॥ १९ ॥
 वटी थार्यी करीनेज दुष्टलेख्यावाळा नारकीउने पण, तेना
 लेख्यादिकना मतवडाणे मम्यम्यनो खाभ घटी जणे ठे ॥

ટતે । તેજોલેશ્યાદિસજ્જવી ॥ ૨૦ ॥ યદાહુ —સમ્મતસ્સ ય
 તિસુ ઉવરિમાસુ । પન્નિવક્કમાણં હોઠ્ઠ ॥ પુવ્વપન્નિવક્કં પુણ
 । અન્નપરીણં ઉ સેસાણ ॥ ૧ ॥ તથેય તેજોલેશ્યાયે । ઘટતે સ-
 ગમામરે ॥ વીરોપસર્ગકર્તૃત્વ । કુસલેશ્યાદિસજ્જતિ ॥ ૨૧ ॥
 સ્વરૂપત્યાગત સર્વા-ત્મના તિર્યગ્મનુપ્પયો ॥ લેશ્યાસ્તદ્વૃપતા
 યાતિ । રાગદ્વિસપટાદિવત્ ॥ ૨૨ ॥ અત્તં પ્વોત્કર્પતોઽપ્ય—
 તર્મુદ્દર્ત્તમવસ્થિતા ॥ તિર્યગ્નૃણા પરાગર્ત્ત । યાતિ લેશ્યાસ્તત
 પર ॥ ૨૩ ॥ વદુધાસા પરીણામ-ત્રિધા ગા નરથા જયેત્ત ॥
 સત્તર્થિશ્ચિત્તિધા ચેકા-જીતિધા ત્રિગુણસ્તથા ॥ ૨૪ ॥ જઘન્યમ-
 ધ્યમોત્ક્રુષ્ટ-જેદત્તત્રિવિધો ભવેત્ત ॥ પ્રત્યેકમેવા મ્યમ્યાન-તા

॥ ૨૦ ॥ કહ્યું છે કે—ઉપલી ઢાળે લેશ્યાઈમા સમ્યક્સ્વને પ્ર
 તિપદ્ધ થાય છે, અંતે પૂર્વે જેને સમ્યક્ષ પ્રતિપદ્ધ થયું છે, તે
 ધાકીની ઢાળ લેશ્યાઈમા હોય છે ॥ ૧ ॥ ઘડી સેપીજરીને સં
 ગમ નામના દેવતાને તેજોલેશ્યાદિક દોતે ઠતે પણ તેણે થી
 રપ્રજુને જે ઉપસર્ગો કર્યા, તે કુસલેશ્યાદિકના સજ્જવાલુ
 જાણવું ॥ ૨૧ ॥ હવે તિર્યંચ અંતે મનુષ્યની લેશ્યાઈ નર્વપ્ર
 કારે સ્વરૂપના ત્યાગથી, રાગમા ઘોલેલા વપગાનીપેઠે તદ્વપ
 ણાને પામે છે ॥ ૨૨ ॥ આથી કરીનેજ તિર્યંચ અંતે મનુષ્ય
 ની લેશ્યાઈ ઉત્ક્રુષ્ટી અતર્મુદ્દર્ત્તસુધિ રહે છે, અંતે પછી ઘટલા
 ઇ જાય છે ॥ ૨૩ ॥ આ લેશ્યાઈનો પરિણામ પણ કરીને ત્ર
 ણ પ્રકારે, નવ પ્રકારે, સતાષીસ પ્રકારે તથા એવાની પ્રકારે
 ઇમ પ્રગણો પ્રગણો હોય છે ॥ ૨૪ ॥ જઘન્ય, મધ્યમ અને
 ઉત્ક્રુષ્ટના જેદોષી ત્રણ પ્રકારે હોય, અંતે તે પ્રત્યેકના ત્રિ

रतम्यविचिंतया ॥ १५ ॥ नवविविधस्तेषां-मपि जेद्वि
या ॥ सप्तविंशतिधा मुरयो-ऽप्येव जेदेस्त्रिजिस्त्रिजि ॥ १६
तथाहु प्रज्ञापनाया—

कण्ठलेसाण संते कतिविह परिणाम परिणमति,
तिविह वा, नवविह वा, सत्ताविसतविह वा, एकासीति
वा, तेआल्लसयविह वा, बहु वा बहुविह वा परिणाम
रिणमति ॥ लेश्यापरिणामस्या-दिमात्ययोर्नागिना मृति
ण्यो ॥ अतर्मुहूर्त्तकेत्ये । शेषे चाग्रे गते सा म्यात् ॥ १ ॥
तत्राप्यतर्मुहूर्त्तकेत्ये । शेषे नारकनाकिन ॥ म्रियते नरतिर्यव-

स्थाननी तरतमतानी अपेक्षाये ॥ १५ ॥ नव प्रकारनो परि
णाम होय, अने तेजुंना पण जेदो करवाची सतावीस प्रका
रनो होय, एवीरीते लण त्रण जेदोची ते परिणाम त्रगणो त्र
गणो होय ॥ १६ ॥ तेमाडे पन्नवणामा कहेल ठे के—

हे जगवन् ! कृष्णलेश्यानो परिणाम केटला प्रकारे परि
णामे ठे ? तो के हे गौतम ! लण प्रकारे, नव प्रकारे, सत्तावी
स प्रकारे, णम्यामी प्रकारे, वसोतेतालीस प्रकारे, अने एवी
रीते घणे घणे प्रकारे परिणाम परिणामे ठे लेश्यापरिणामना
पहेला अने ठेह्वा दाणमा प्राणीजुनु मृत्यु थतु नथी, केम
ठेह्वा अतर्मुहूर्त्त ज्यारे वाकी होय, अने पहेसु अतर्मुहूर्त्त
ज्यारे चाह्यु गयु होय त्यारे ते मृत्यु थाय ठे ॥ १ ॥ तेम
पण ठेह्वा अतर्मुहूर्त्त ज्यारे वाकी होय, त्यारे नारकी अ
देवानु मृत्यु थाय, अने पहेसु अतर्मुहूर्त्त अतीन थये ठे म
नुय्या अने निर्ययो मृत्यु पामे ठे, णवी स्थिति ठे ॥ २ ॥ ॥

શ્રાવ્યેતીત ઇતિ સ્થિતિ ॥ ૨ ॥ કૃષ્ણાયા સ્થિતિરુત્કૃષ્ટા । ત્ર
 યસ્ત્રિશત્પયોધય ॥ પ્રાચ્યાશ્ય જવસંવધ્ય-તર્મુદ્દર્તદ્વયાધિકા ॥
 ॥ ૨૭ ॥ પટ્યાસગ્યેયજાગાદ્યા । નીલાયા સા દશાઘ્ય ॥
 પટ્યાસગ્યાગસયુક્તા । કાપોત્યાસ્તુ ત્રયોઽઘ્ય ॥ ૨૮ ॥ પ્રા-
 ચ્યાશ્યજવસત્કાત-ર્મુદ્દર્તદ્વયમેતયો ॥ પટ્યાસગ્યાગ ણ્વાત-
 ર્મુદ્દર્ત નેત્યુચ્યતે પૃથક્ ॥ ૨૯ ॥ ણ્વ તેજસસ્યામપિ જાઘ્ય ॥
 તેજસ્યા ઘ્નો પયોરાશી । પટ્યાસગ્યસનાધિકો ॥ દ્વ્યતર્મુદ્દર્તા-
 ન્યધિકા । પદ્માયા દશ વાર્ધય ॥ ૩૦ ॥ દ્વ્યતર્મુદ્દર્તા શુદ્ધા
 યા-ત્રયસ્ત્રિશત્પયોધય ॥ અતર્મુદ્દર્ત સર્વાસા । જઘન્યત સ્થિ

સલેશ્યાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ પૂર્યના થને આગલા જગના સઘ-
 ધવાલા ણ્વા વે અતર્મુદ્દર્તો અધિક ણ્વી તેત્રીસ સાગરોપમો
 ની હોય છે ॥ ૨૭ ॥ નીલસેશ્યાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ પટ્યોપમ
 ના અસગ્યાતા ભાગે કરીને યુક્ત, ણ્વી દશ સાગરોપમોની
 હોય છે, અને કાપોતસેશ્યાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ પટ્યોપમના અ
 સગ્યાતાભાગે કરીને યુક્ત ણ્વી ત્રણ સાગરોપમની હોય છે
 ॥ ૨૮ ॥ ઉપરની ઘણે સેશ્યાઈના પૂર્યના થને આગલના જવ
 સઘધિ ઘણે અતર્મુદ્દર્તોનો, પટ્યોપમના અસગ્યાતા ભાગમાજ
 સમાવેશ થાય છે, માટે તેને જુદા કથા નથી ॥ ૨૯ ॥ ણ્વી
 રીતે નેજસસેશ્યાની અદર ણ્ણ જાણી સેવુ ॥ નેજસસેશ્યાની
 ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ પટ્યોપમના અસગ્યાઈમા ભાગે કરીને યુક્ત ણ
 વી વે સાગરોપમની જાણવી અને પદ્મસેશ્યાની સ્થિતિ ૪ અ
 તર્મુદ્દર્તે કરીને અધિક ણ્વા દશ સાગરોપમની જાણવી ॥ ૩૦ ॥
 શુદ્ધસેશ્યાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ તેત્રીસ સાગરોપમ અને ૪ અ

तिर्जवेत् ॥ ३१ ॥ आद्यात्र सप्तममही-गरिष्ठस्थित्यपेक्षया ।
धूमप्रनाथप्रतरो-ऋष्टायुश्चितया परा ॥ ३२ ॥ शेषायप्र-
ज्येष्ठ-मपेक्षयायुस्तृतीयिका ॥ तुर्या चैगानदेयाना-मुक्त-
स्थित्यपेक्षया ॥ ३३ ॥ पचमी ब्रह्मलोकस्थ-गरिष्ठायुरपेक्ष-
या ॥ पट्टी चानुत्तरमुर-परमायुरपेक्षया ॥ ३४ ॥ अत्र यद्यपि १
कप्रनागेज्ञायप्रस्तदयं । पूर्वोक्तादधिकापि स्थितिरस्ति पर-
मनुज्ञेयतामियमेवोक्तऋष्टा स्थितिरिति होय यत्तु प्रज्ञ-
नानगणयनमूत्रादौ श्लेष्मादीनामतर्मुहूर्तान्यगित्यमुक्त-

[illegible]

(१४९)

नत्प्राच्याऽयत्तवसत्कातमुहूर्त्तयोरेकस्मिन्नतमुहूर्त्ते समावेशात्,
उच्च चेतदतमुहूर्त्तस्यासख्यातजेदत्वादुपपद्यते इत्यादि प्रज्ञाप-
नावृत्तौ इति सामान्यतो लेख्यास्थिति ॥

स्थितिं वक्ष्येऽथ लेख्याना । नारकम्बर्गिणोर्नृणा ॥ तिरश्चा-
च जघन्येनो त्कपेण च यथागम ॥ ३५ ॥ दशवर्षसहस्राणि
कापोत्या स्याद्वधु स्थिति ॥ उत्कृष्टा ग्रीष्मतराणि । पद्या-
सग्यलनस्तथा ॥ ३६ ॥ जघन्या तत्र घर्माग्र-प्रस्तटापेक्षया
जवेत् ॥ उत्कृष्टा च तृतीयाद्य-प्रस्तटापेक्षयोदिता ॥ ३७ ॥
नीलाया लघुर्गो-रुष्टा च दश पार्थय ॥ पद्यासग्येयजा

जा जगना घने अनमुहूर्त्तोनो एकज अतमुहूर्त्तमा समावेश
करायी कहेल ठे पळी अतमुहूर्त्तना असग्याता जेदो हो-
वायी ते घटी शके ठे इत्यादिक पन्नगणानी वृत्तिमा कहेल
ठे एवीरीते सामान्यथी लेख्याठनी स्थिति कही ॥

हवे नारकी, देवता मनुष्य तथा तिर्यचोनी जघन्य थ
ने उत्कृष्टी गवी लेख्याठनी स्थिति आगममा कथाप्रमाणे क
हीशु ॥ ३५ ॥ कापोनलेख्यानी जघन्यस्थिति दशहजार व
पोंनी होय अन तेनी उत्कृष्टी स्थिति ग्रण मागगापम अन
पयोपमना असग्याता नाग जटली लाय ॥ ३६ ॥ तमा
जघन्यस्थिति पटली नागकीना पट्टेला पाथरानी अपणा
होय अन उत्कृष्टी स्थिति वाजी नागकीना पट्टेला पाथर
नी अपणा पट्टेला ठ ॥ ३७ ॥ उन्नी नीमसग्याना जघन्य
स्थिति तटलीज (पट्टेला ग्रण मागगापम अन पद्यापमना
असग्याता नाग जटली) लाय अन तेनी उत्कृष्टी स्थिति

गाढ्या । कृष्णाया म्यादसो लघु ॥ ३७ ॥ स्थितिर्जगत्या नी
 लाया । जैलाग्रप्रसन्ते जवेत ॥ रिष्टाग्रप्रसन्ते त्वम्या ।
 कृष्णा स्थितिर्लघु ॥ ३८ ॥ कृष्णाया पुनस्तृप्ता । त्रयस्त्रिंश
 त्पयोधय ॥ इय माघवतीर्ति-ज्येष्ठायायुष्मन्पम्या ॥ ४० ॥
 इष्ट नारकलेश्याना । स्थिति प्रकटिना मया ॥ अथ निर्ग
 लेश्याना । स्थिति वश्ये यथाश्रुत ॥ ४१ ॥ दशपमन्मालि
 । कृष्णाया स्याल्लघु स्थिति ॥ एतस्या पुनस्तृप्ता । पट्यास
 र्याशसंमिता ॥ ४२ ॥ इयमेकममया-धिका नीला स्थिति
 र्लघु ॥ पट्यासन्धेयजागश्च । नीलोत्कृष्टस्थितिर्जवेत् ॥ ४३ ॥

पट्योपमना असख्याता जागे कर्मीने युक्त एवी दश सागरा
 पमनी होय, अने तेदलीज कल्ललेश्यानी जघन्यस्थिति होय
 ॥ ३७ ॥ नीललेश्यानी जघन्यस्थिति जैला नारकीना पहेला
 पाथनामा होय, अने तेनी उत्कृष्टी स्थिति रिष्टा नारकीना
 पहेला पाथनामा होय, अने तेदलीज कृष्णलेश्यानी जघन्य
 स्थिति होय ॥ ३८ ॥ बळी कृष्णलेश्यानी उत्कृष्टी स्थिति त
 त्रीस सागरोपमनी होय, अने ते स्थिति माघवतीना नार
 कीजना उत्कृष्टा आयुनी अपेक्षाए होय ॥ ४० ॥ एवीरीते
 में नारकीजनी लेश्याजनी स्थिति कही, अने हवे आगममा
 कक्षाप्रमाणे देवोनी लेश्याजनी स्थिति कहीशु ॥ ४१ ॥ कृष्ण
 लेश्यानी जघन्यस्थिति दशहजार वर्षोनी होय, अने तेनी उ
 त्कृष्टी स्थिति पट्योपमना असख्याता जागजेटली होय ॥
 ४२ ॥ एक समयअधिक एवी तेदलीज नीललेश्यानी जघ
 न्य स्थिति होय, अने तेनी उत्कृष्टी स्थिति पट्योपमना अ

पट्यात्तग्रेयजागोऽय । पूर्वोक्तासग्यजागत ॥ बृहत्तरो जवे
 देव । द्वेयमग्रेऽपि धीधने ॥ ४४ ॥ या नीलाया स्थितिर्ज्येष्ठा
 । समयान्यधिका च मा ॥ कापोत्या सधुरम्या स्यात् । पट्या
 सग्यसवो गुरु ॥ ४५ ॥ सेश्याना तिसृणामासा । स्थितिर्या
 दर्शि सा जवेत् ॥ जग्रनेऽव्यनग्रेषु । नान्येषु तदसजगात् ॥
 ॥ ४६ ॥ एव उदयमाणतेजो-सेश्याया अप्यमो स्थिति ॥ ज
 वनव्यतरज्योति-रायकल्पह्यावधि ॥ ४७ ॥ पद्मायाश्च स्थि
 तिर्मेघा-वधीशानादनतर ॥ खानकात्परत शुक्ल-सेश्याया
 नाव्यतामिति ॥ ४८ ॥ अथ प्रकृत-दशवर्षसहस्राणि । ते

सग्याना जागजेदली होय ॥ ४३ ॥ पट्योपमनो आ अस
 ग्यानामा भाग पूर्वे कहेला असग्याना जागथी वधारे मोटो
 होय अने एवीजरीते बुद्धिवानोए आगळ पण जाणी सेवु
 ॥ ४४ ॥ नीलसेश्यानी जे उत्कृष्टी स्थिति ठे, तेथी एकसमय
 अधिक एवी कापोतसेश्यानी जघन्य स्थिति होय, अने प-
 ट्योपमना असग्याना जागजेदली तेनी उत्कृष्टी स्थिति होय
 ॥ ४५ ॥ अणे सेश्याउनी जे आ स्थिति देवानी ठे ते भव
 नपनि अने व्यनग्रेमा होय ठ पण वीजा देवोमा ते सेश्या
 उनी सजव न हावारी हाणी नथी ॥ ४६ ॥ एवीरीते हवे
 कहेजाती एवी तेजोसेश्यानी स्थिति पण जग्रनपनि व्यनर
 ज्योतिर्षी तथा पहेला व यनाकामुधिनी ठ ॥ ४७ ॥ पद्म
 सेश्यानी स्थिति पण इजानवलाकथी मार्गीन प्रह्लादवलाक
 मुधिनी ठ यन खानकदवलाकथी आगळ शुक्लसेश्याना स्थि
 ति जाणवी ॥ ४८ ॥ हवे चालनी गगन रुंदे ठ — बुवनपनि

जोलेश्यालघुस्थिति ॥ भवनेशव्यतराणा । प्रज्ञप्ता ज्ञानजातु-
 जि ॥ ४९ ॥ उत्कृष्टा जवनेगाना । साधिक सागरोपम ॥ व्य-
 तराणा समुत्कृष्टा । पट्योपममुदीरिता ॥ ५० ॥ स्यात्पट्यस्या-
 ष्टमो भागो । ज्योतिषा सा लघीयसी ॥ उत्कृष्टा वर्षलक्षेण-
 धिक पट्योपम जवेत् ॥ ५१ ॥ सा लघुवैमानिकाना—मेक प-
 ट्योपमं मता ॥ उत्कृष्टा द्वौ पयोराशी । पट्यासग्न्यन्वाधि-
 को ॥ ५२ ॥ समयान्यधिकैषेव । पद्माया स्याद्वधु स्थिति ॥
 उत्कृष्टा पुनरेतस्या । स्थितिर्दश पयोधय ॥ ५३ ॥ इयमेव
 च शुक्लाया । स्थितिर्लब्धी कृष्णाधिका ॥ उत्कृष्टा पुनरेतस्या
 —त्रयस्त्रिंशत्पयोधय ॥ ५४ ॥ इष्ट नारकदेवाना । लेख्यास्थि

अने व्यतरोनी तेजोलेश्यानी जघन्य स्थिति ज्ञानीउण दश
 हजार उपोनी कह्ती ठे ॥ ४९ ॥ अने जुवनपतिउनी उत्कृष्ट
 स्थिति षड्क अधिक सागरोपमनी ठे, अने व्यतरोनी उत्कृ-
 ष्टी स्थिति पट्योपमनी कह्ती ठे ॥ ५० ॥ ज्योतिषीउनी ते
 जघन्यस्थिति पट्योपमना आठमा जागजेटली होय ठे, अने
 तेउनी उत्कृष्टी स्थिति एकलाय उपे अधिक एना पट्योपम
 नी होय ठे ॥ ५१ ॥ वैमानिक देवोनी ते जघन्य स्थिति ए-
 क पट्योपमनी मानेसी ठे अने तेउनी ते उत्कृष्टी स्थिति
 पट्योपमना अमग्न्याना भागअधिक गरी ये सागरोपमनी ठे
 ॥ ५२ ॥ पद्ममय अत्रिक गरी तेज पद्मलेश्यानी जघन्य
 स्थिति होय, अने तेनी उत्कृष्टी स्थिति दश सागरोपमनी
 होय ॥ ५३ ॥ वट्टी गरुड अत्रिक गरी आठसीज शुक्ल
 लेख्यानी अत्रय स्थिति होय, अने तेनी उत्कृष्टी स्थिति ते

તિસ્તીરિતા ॥ અથ તિર્યગ્મનુપ્યાણા । લેશ્યાસ્થિતિરુદીર્યતે ॥
 ॥ ૫૫ ॥ યા યા લેશ્યા ચેપુ ચેપુ । નૃપુ તિર્યક્ષુ ગદ્યતે ॥ આ-
 તર્મુહર્તિકી મા સા । શુદ્ધલેશ્યા વિના નૃપુ ॥ ૫૬ ॥ શુદ્ધલે-
 શ્યાસ્થિતિર્દ્રુણા । જઘન્યાતર્મુહર્તિકી ॥ ઉત્કૃષ્ટા નવ વર્ષોના ।
 પૂર્વકોટી પ્રવીર્તિતા ॥ ૫૭ ॥ ચત્વર્યષ્ટર્ષયવા । કશ્ચિદ્દીક્ષા-
 મગાપ્નુયાત્ ॥ તથાપિ તાદૃગ્વયસ । પર્યાય વાર્ષિકપરિના ॥ ૫૮ ॥
 નોદેતિ કેવલજ્ઞાન-મતો યુક્તમુદીરિતા ॥ પૂર્વકોટી નવાબ્દો
 ના । શુદ્ધલેશ્યાગુરુસ્થિતિ ॥ ૫૯ ॥ ઇત્યુત્તરાધ્યયનસૂત્રરૂપિ
 પ્રજ્ઞાપનારુત્પત્તિપ્રાય તત્રેવ સમગ્રજ્ઞામપ્યુક્ત—' ચરમા ન-

ગ્રીમ સાગરોપમની દોય ॥ ૫૪ ॥ ઈવીરીતે નારકી અને દે-
 વતાઈની લેશ્યાઈની સ્થિતિ કહી હવે તિર્યંચ અને મનુષ્યો
 ની લેશ્યાઈની સ્થિતિ કહેવાય છે ॥ ૫૫ ॥ જે જે લેશ્યા જે
 જે મનુષ્યો અને તિર્યંચોનેપિ કહેવાશે, તે તે એક મનુષ્યને
 પિયે રહેલી શુદ્ધલેશ્યાવિના અતર્મુહર્તની જાણવી ॥ ૫૬ ॥
 મનુષ્યોની શુદ્ધલેશ્યાની જઘન્ય સ્થિતિ અતર્મુહર્તની જાણવી,
 અને તેની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ પૂર્વક્રોમમા નવ વર્ષો ઉઠી કહેલી
 છે ॥ ૫૭ ॥ જો ક આઠ ર્ષની ઉમરવાળા કોઈક મુનિ ઠી
 દ્વા પામે તો પણ તેટલી ઉમરવાળાને વાર્ષિકપર્યાયપરિના ॥
 ॥ ૫૮ ॥ કેવલજ્ઞાન ઉદય આગતુ નથી માટે શુદ્ધલેશ્યાની
 ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ નવ વર્ષ ઉઠા પ્રવર્તમાની જ રહી છે ત યુ-
 ક્તજ ણ ॥ ૫૯ ॥ ઈવીરીતે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની રૂપિ તથા ૭
 જ્ઞાપનાની -તિના અનિપ્રાય છે ॥ ૬૦ ॥ ઈવીરિત મનુષ્યોની
 મા પણ કહ્યું છે — ચરમગરીમી મનુષ્યોની શુદ્ધલેશ્યાની

राण पु० नववासूणा पुत्र कोर्मात्रि इति ' मग्रहणीवृत्तौ प्र
 चनसारोद्धारवृत्तौ च—नगाणा पुनश्चरमा शुक्ललेश्या उत्कर्ष
 त किचिन्मूननववर्षोऽनपूर्वकोटिप्रमाणापि, इय च पूर्वकोटि
 र्ध सयमावाप्तेरजावात्पूर्वकोट्यायुष किचित्ममप्रिकवर्षाष्ट
 दृध्वमुत्पादितकमलज्ञानस्य केवलिनोऽप्रमेया इत्युक्तं
 च पूर्वकोट्या नववर्षोऽनत्व किचिन्मूनवर्षोऽनत्व किचित्सर्मा
 काष्टवर्षोऽनत्वमिति त्रय मित्यो यथा न विरुध्यते तथा वदुः
 तेज्यो जावनीय ॥

प्रत्येक सर्वलेश्याना-मनता वर्गणा स्मृता ॥ प्रत्येक
 खिलालेश्या-स्तथानतप्रदेशिका ॥ ६० ॥ असंग्यातप्रदेश

स्थिति नव वर्ष उठा पूर्वकोरुनी ठे ' मग्रहणीनी वृत्तिमा
 ने प्रवचनसारोद्धारनी वृत्तिमा कहेल ठे के मनुष्योनी ठे
 शुक्ललेश्या उत्कृष्ट कडक न्यून एवा नव वर्षो उठा पूर्वको
 जेटली पण होय ठे आ प्रमाण पूर्वकोरु पठी सयमप्राप्ति
 अजावथी पूर्वकोरुना आयुष्यवाळा, अने कडक अधिक ए
 आठ वर्षो पठी उपार्जन करेल ठे केवलज्ञान जेमाणे एवा
 वलिमहाराजसवधि जाणवु, एतो जावार्थ कह्यो ठे वली
 हीं पूर्वकोरुमा नव वर्षानु उठापणु कडक न्यून एवा नव
 र्षोऽनु उठापणु, तथा कडक अधिक एवा आठ वर्षोऽनु उठा
 णु, एवीरीतनी त्रणे वावतोमा जेम परस्पर विरोध ए आ
 तेम बहुश्रुतो पासेथी समजी लेवु ॥

ते सर्व लेश्याउमा प्रत्येक लेश्यानी अनती वर्गणाउ
 हेली ठे, अने ते प्रत्येक लेश्याउ अनतप्रदेशोवाळी ठे ॥ ६१ ॥

(१५५)

गाढा सर्वा उदाहृता ॥ स्थानान्यध्यवसायस्य । तासा
ग्यातिगानि च ॥ ६१ ॥ क्षेत्रतस्तान्यमग्येय-लोकाव्राणस
नि वै ॥ कालतोऽसग्येयकाल-चक्रकणमितानि च ॥ ६२ ॥
हुक्त-असखेज्जाण उस्स-प्पिणीण उंसप्पिणीण जे समय
सग्गाइया लोका । सेस्साण वृत्ति ठाणाइ । १ ॥ अजिप्रा
यादृश स्यात् । सतीप्रेतासु देहिना ॥ स मया समयो-
ज्या । दृष्टाताज्या प्रदर्श्यते ॥ ६३ ॥ यथा पथ परिब्रष्टा
पुष्पा पणमहादधी ॥ प्राप्ता समतादेकान । जइय दिशु वृ
क्षिता ॥ ६४ ॥ जगृह्ण क्वचित्तस्य । ददशु पक्षजगुर ॥

॥ ते सर्वे क्षेत्र्याउने अगग्याना प्रदेशोना अग्गाइयाळी
हिली ठे तेम तेजुना अण्यवसायना स्थानको पण अमं
याना ठे ॥ ६१ ॥ उळी ते स्थानो अग्रथी अगग्याना लो
कावशना प्रदेशोजेट्ठा ठे अने कालथी अगग्याना का
कोना समयोजेट्ठा ठे ॥ ६२ ॥ फलु ठे प-अगग्यामी
त्सर्पिणी अने अणसप्पिणीना जेट्ठा समयो ठे तेदत्ता अने
अगग्याना लोकावशना जेट्ठा प्रदेशो व तेदत्ता क्षेत्र्याउ
ने स्थानको व ॥ १ ॥ आ क्षेत्र्याउ दाने ठने प्राणीउना जे
ने अजिप्राय होय ते मिच्छानामा वहेला व दृष्टानार्थी हु
यासु नु ॥ ६३ ॥ जम काइ न माणसा मागमा नूरा पण
थी मोटी अटवीमा गया तथा जग्गा चवार्थी चार का
देशाउमा गगानु जाधरा गग्या ॥ ६४ ॥ त्या काव
ण तेजुना पण पणमहादधी जगृह्ण न जा न जाण न पण
ही जगृह्ण पण पणमहादधी जगृह्ण न जा न जाण न पण

आह्वयतमिवाध्वन्यान् । मरुच्चपलपल्लवे ॥ ६५ ॥ एकस्तवाह
 वृद्धोऽथ । मूलाहुन्मूल्यते तत ॥ सुरामीना फलास्त्रा । कु
 र्म श्रमविवर्जिता ॥ ६६ ॥ अन्य ग्राह किमेतावान् । पाल
 ते प्रौढपादप ॥ शाखा महत्यश्ठयते । सति तासु फलानि
 यत् ॥ ६७ ॥ तृतीयोऽथावदत् आस्त्रा । जविष्यति कटेदृश ॥
 प्रशाखा एव पात्यते । यत एता फलैर्जृता ॥ ६८ ॥ उवाच
 वाच तुर्योऽथ । तिष्ठन्वेता वराकिमा ॥ यथेष्ट गुष्ठसदोढ ।
 ठिद्धो येषु फलोद्गम ॥ ६९ ॥ न न प्रयोजन गुष्ठे । फलै
 किंतु प्रयोजन ॥ तान्येव जुवि कीर्यते । पचम प्रोचिवानिति
 ॥ ७० ॥ पष्टेन शिष्टमतिना । समादिष्टमिदं तत ॥ पतितानि

नहि तेम देखातु हतु ॥ ६५ ॥ त्वारे तेनुमानो एक माणस
 घोली उठयो के, जो आ वृद्धने मूलमाथी उखेनवामा आवे.
 तो आपणे सुखेथी श्रमविना फलजक्षण करीये ॥ ६६ ॥ ते
 साजळी बीजो घोळ्यो के थायना मोटा वृद्धने शामाटे पार
 बुं जोड्ये ? तेनी मोटी काळीउं कापवी, केमके तेमा फळोठे
 ॥ ६७ ॥ त्वारे बीजो घोळ्यो के, थावी मोटी काळीउं पात्री
 स्यारे थगे ? माटे नानी नानी काळीउंज पाकीयें, केमके ते
 उं फळोथी भरेली ठे ॥ ६८ ॥ त्वारे चोथो घोळ्यो के, ते तो
 निचारी नसे रही, आपणे गुठ्ठाउंता समूहने मरजीदजय तो
 नीण के जेमा फळो उग्या ठे ॥ ६९ ॥ त्वारे पाचमो घोळ्यो
 के, आपणने, गुठ्ठाउंनी रड जस्य नथी, पण फळोनी उरर ठे
 माटे ते फळोनेज पृथ्वीपर पारगा ॥ ७० ॥ त्वारे उत्तम पु
 ण्निवाडो ठहो माणस घोळ्यो के, आपणे था नीचे पहेला प

१॥ फलान्यद्भो । माञ्जूत्यातनपातक ॥ ७१ ॥ जाव्या
मीपा । लेश्या कृष्णादिका क्रमात् ॥ दृश्यतेऽन्योऽपि । च
२॥ दृष्ट श्रीश्रुतसागरे ॥ ७२ ॥ केचन ग्रामघाताय । च
रपराक्रमा ॥ क्रामतो मार्गमन्योऽन्य । विचारमिति न
॥ ७३ ॥ एकस्तत्राह दुष्टात्मा । य कश्चिद् दृष्टिमेति न
तव्य सोऽय सर्वोऽपि । छिपटो रा चतुष्पद ॥ ७४ ॥
प्राह चतुष्पाङ्गि-रपराङ्ग न किञ्चन ॥ मनुष्या एव हतव्य
वेरोधो ये सहात्मना ॥ ७५ ॥ तृतीय प्राह न स्त्रीणा ।
त्या कार्यातिनिदिता ॥ पुस्पा एव हतव्या । यतस्ते क्रूरचे
स ॥ ७६ ॥ निरायुधैर्नराकैस्तै-र्हन्ते कि न प्रयोजन ॥ घ

लो खाडए, के जेथी ते पामगानु पाप खागे नहि । ७१ ॥
आ उपर कहेखा ठण माणसोनी अनुक्रमे कृष्णादिक लेश्याउ
जाणवी वळी बीजु दृष्टात पण देखामीये मीये के जे दृष्टात
ने सिद्धातसागरमा जोयेखु ठे ॥ ७२ ॥ केटलाक क्रूरकर्मवा
ळा चोरो (कोडक) गाम जागवामाटे मार्गे चाखताथका प
रस्पर नीचे प्रमाणे विचारना लाग्या ॥ ७३ ॥ तेउमानो एक
दुष्ट चार बाढ्या व आज ज काड आपणी नजर चढे तेन
मारया पत्री गमे ता त उपगा हाय व चापगा हाय ॥ ७४ ॥
त्यार बीजा बाढ्या व चापगाण आपणा मूठ अपगध क्या
नथी मात्र माणमानज मारया व चउनी मात्र आपणान पि
गध ठ ॥ ७५ ॥ त्यार त्राजा रात्रा व अतिनिश्चि एव
स्त्रीहत्या कर्गवी नहि परंतु पुण्यानज मारया कमव तउ म
रचित्तबाढ्या ठ ॥ ७६ ॥ त्यार चतुर एवा चाधा रात्रा व

पि नश्यद्भि-हते किं न फलं जवेत् ॥ सायुधो युध्यते च
 । वध्य इत्याह पचम. ॥ ७७ ॥ परद्रव्यापहरण-मेव
 महत् ॥ प्राणापहरण चान्य-चेत्कुर्मस्तर्हि का गति ॥ ७८
 धनमेव तदादेय । मारणीयो न कश्चन ॥ पष्ट स्पष्टमभा
 । प्राग्बदत्रापि जावना ॥ ७९ ॥ सर्वस्तोका शुक्ललेख्या ।
 वास्तेन्यो यथोत्तर ॥ पद्मलेख्यास्तेजोलेख्या । असम्प्रेय
 क्रमात् ॥ ८० ॥ अननघास्ततो लेख्या । कापोत्याग्रस्तत
 ॥ तेन्यो नीलकृष्णलेख्या । क्रमाद्विशेषतोऽधिका ॥ ८१

ते प्रचारा हथियारप्रिनानाउने मारवाची आपणु शु साव
 ने? माटे हथियारगाल्लाउनेज मारवा ॥ ७७ ॥ त्याने पा
 योष्टो के, नाशता पण हथियारगाल्लाउने मारवाची पण
 पाने शु फल यवानु ने? माटे जे हथियारगाल्लो मा
 थापणा माये युद्ध करे तेने ज मारयो ॥ ७८ ॥ त्याने
 माणस योष्टो के, परद्रव्यने अपहरवु तेज एक मोठु पाप
 थने प्रीतु जीव संशानु पाप जो थापणे करीशु, तो पत्री
 पली शु गति थजे? ॥ ७९ ॥ माटे थापणे धनज सेवु, प
 कोउने माग्यो नही थदी पण पुर्वेनीपेवेज अनुक्रमे
 श्यादिग्रंथे नारी क्षेत्री ॥ ८० ॥ सर्वथी योगा शुभलेख्या
 ला नीरां होय ने, थने ते पत्री उन्नतेतर अनुक्रमे शर्म
 मगला पद्मलेख्यागाला थने तेजोलेख्यागाला नीरां होय
 ॥ ८१ ॥ तेथी अतगला कापोलेख्यागाला होय ने, त
 तेदी नीलकृष्णलेख्यागाला थने कृष्णलेख्यागाला अनुक्रमे

एति स्रग्ग्याम्यरूप ॥

निर्ज्यापान प्रतीत्य म्या-दाहार पदुदिगुञ्ज ॥ व्याघा
ने रपे जीयाना । त्रिचतुष्पचदिग्ज ॥ ७३ ॥ अलोकविय
नाहार-इव्याणा म्बलन हि यत ॥ सव्याघातस्तदचारो ।
निर्ज्यापानमिदो रते ॥ ७४ ॥ जायना त्वेव—सर्पाधस्तादधो-
लोक-निष्कटम्यामिशोणने ॥ म्यिनो भवेद्यदेकाक्ष-स्तदासो
त्रिदिगुञ्ज ॥ ७५ ॥ पूर्वम्या च दक्षिणम्या-मधस्तादिति दि
क्षत्रे ॥ मम्यितत्तादलोम्य । तनो नाहारसज्ज ॥ ७६ ॥
अपरम्या उत्तरम्या । उर्ध्वतधेति दिग्त्रयात् ॥ पुञ्जानादरत्ये-
व । सूत्रा पचानिलोज्जण ॥ ७७ ॥ तयोक्त—इहलोकचर-

अधिक होय ठे ॥ ७८ ॥ ग्रीरीते क्षेत्रार्थनु स्वरूप कष्टु ॥

व्यापानप्रिनानी अपेक्षाण जीयाने ठ दिशि नो आहार
होय अने व्यापान होते ठते मण, चार अथवा पाच दि
शिनो आहार होय ॥ ७३ ॥ अलोकाकाशे करीने आहार
इव्योनी जे म्बलना पाय ठे ते व्यापान जाणवो अने ते
धीरीननी जे म्बलना न पाय ते व्याघातरहित कहैराय ॥
॥ ७४ ॥ तेनी जावना नीचेप्रमाण जाणवी—सर्वधी नीचे अ
धोलोकना निष्कटना अमिश्रवुणामा जे एकई जीय रद्देशो
हाय न तण दिशिना आहार कर ॥ ७५ ॥ पूर्वदिशामा द
क्षिणदिशामा अने नीचे एम तण दिशाउमा यलोकाकाश
हावार्थ । त्वार्थ । तन आहारना मन्त्र हाता र्थ ॥ ७६ ॥
अने पश्चिमदिशामा उत्तरदिशामा तथा उच एम त्रणे त्रि
शाउमार्थ । स्रग्ग पाच एकदिनु अने रादरगायु पुञ्जानो

માટે વાદરપૃથ્વીકાયિકાપ્કાયિકતેજોગ્રનમ્પનયો ન મનિ
 સૂક્ષ્માસ્તુ પંચાપિ સતિ, વાદરગ વાયુકાયિકાશ્ચેનિ ૫૪
 ર્યાસિકજેદેન દ્વાદશસ્થાનાન્યનુમર્ત્તવ્યાનીનિ ભગવતી ગૃ
 ૭૦ ૧ વૃત્તો ॥ દ્વયોર્દિગોસ્તથેકમ્યા । અલોકવ્યાહતો વૃથે ।
 ચતુ પચદિગુત્પન્નો-પ્યેપામેત્ર પ્રિજાવ્યતા ॥ ૭૭ ॥ તથાદિ-
 સર્વાધસ્તાદધોલોક । એવ ચેત્પશ્ચિમા દિગ્ ॥ મ્યિનોનુમર્ત્ત
 કાદ સ્યા-ત્પ્રાચ્યા ન વ્યાહતિસ્તદા ॥ ૭૮ ॥ અગ્રસ્તની
 દિગ્ ૫૪ ૧ વૃત્તો ॥ દ્વયોર્દિગોસ્તથેકમ્યા । અલોકવ્યાહતો વૃથે ।
 ચતુ પચદિગુત્પન્નો-પ્યેપામેત્ર પ્રિજાવ્યતા ॥ ૭૭ ॥ તથાદિ-
 સર્વાધસ્તાદધોલોક । એવ ચેત્પશ્ચિમા દિગ્ ॥ મ્યિનોનુમર્ત્ત
 કાદ સ્યા-ત્પ્રાચ્યા ન વ્યાહતિસ્તદા ॥ ૭૮ ॥ અગ્રસ્તની
 દિગ્ ૫૪ ૧ વૃત્તો ॥ દ્વયોર્દિગોસ્તથેકમ્યા । અલોકવ્યાહતો વૃથે ।

આહાર-કરે છે ॥ ૭૭ ॥ કહ્યું છે કે આ લોકના ચર્મ જા
 ના અતમા વાદર પૃથ્વીકાય, વાદર અપ્કાય, વાદર તેજસ્ક
 ય અને વાદર વનસ્પતિકાય નથી અને મૂક્ષ તો પાંચે અ
 સ્તિકાયો છે, અને વાયુકાય તો વાદર પણ છે, અને તેજ
 પર્યાસા અને અપર્યાસાના જેદે કરીને વારે સ્થાનકોનું અનુ
 સરણ કરી લેવું એવીરીતે જગવતીજીના ૩૪ મા શતકના પદે
 લા જહેશાની વૃત્તિમા કહેલ છે ॥ વઢી વે દિશાઝંમા તથા
 એક દિશામા અલોકની વ્યાહતિ હોતે ઠતે, એ જીવોને (અ
 નુકરમે) ચાર અને પાંચ દિશિઝંનો પણ આહાર હોય ૭૭
 પશ્ચિમોએ જાણી લેવું ॥ ૭૭ ॥ તે કહે છે—સર્વથી નીચે અ
 ધોલોકમાજ પશ્ચિમદિશાને અનુસરીને જો એકંદ્રિ જીવ રહ્યા
 હોય, તો પૂર્વદિશામા તેને વ્યાહતિ ન થાય, ॥ ૭૮ ॥ અને
 તેથી નીચેની તથા દક્ષિણદિશા, ૧ મ વે દિશાઝંજ વ્યાહત

૧ અર્ધી જીવને પશ્ચિમ દિશાને અનુસરીને રહેનારો વ
 ધો, અને તેને દક્ષિણ દિશાની જે વ્યાહતિ કહી, તે વેથી

। एतन्नाहृत्यने ॥ ९० ॥ द्वितीयादिप्रतरेषु । यदोर्ध्वं प
 क्षिमादिन ॥ स्थितोऽनुत्पत्त्येता न स्या—न व्याहृतिर्गोधोऽपि
 नत ॥ ९१ ॥ दशांता दक्षिणैवैषा । ततः पश्च दिगागतान् ॥
 पुनश्चानाहृत्यने । एतन्नाहृत्यने ॥ ९२ ॥ इत्यतश्च स
 आहृत्य । न्याऽनन्तप्रदेशः ॥ सप्तसप्तप्रदेशो हि । ना
 मप्रदेशोऽयम् ॥ ९३ ॥ अत्र सप्तप्रदेशानां । अत्र सोऽय
 गाहृत्य ॥ जघन्यमयमोत्पत्त्येति कस्यत पुन ॥ ९४ ॥
 जायत पञ्चधा दक्षिणैवैषा । स्थितोऽनुत्पत्त्येति कस्यत पुन ॥ ९५ ॥

याद अने तेनी नीचे ते नीचे जाकीनी चारे दिगाहृत्यमात्री पु
 नानेते आहार कर ठ ॥ ९० ॥ उली धीजी नागकीयादिक
 ना पायसाहृत्यमा आहारे ऊर्ध्वे अने पश्चिमदिशाने अनुसरीने
 ॥ ९१ ॥ डिर्जीय रवेजे होय त्याने तेने नीचेना जागमा पण व्या
 रति न राय ॥ ९२ ॥ अने तेनी एक दक्षिणदिशाज व्या
 हृत यमात्री एते दिगाहृत्यमात्री यायता पुनसोनो रे आहार
 ने ठ अत्र सप्तप्रदेशे स्थित जावी मेतु ॥ ९३ ॥ हवे ते आ
 हार इत्यर्थः । अत्र सप्तप्रदेशाया होय समक सप्त्याना अने
 असप्त्याना प्रदेशा आत्मा प्रमाण समीक्षकनो नथी ॥ ९४ ॥
 ९५ ॥ अत्र सप्तप्रदेशाया अत्र सप्तप्रदेशाया अत्र सप्तप्रदेशाया
 हनारा ठ अत्र सप्तप्रदेशाया अत्र सप्तप्रदेशाया अत्र सप्तप्रदेशाया
 लप्र स्थितिः ॥ ९६ ॥ जायता न आहृत्यमात्री अत्र सप्तप्रदेशाया
 रस स्थितिः ॥ ९७ ॥ अत्र सप्तप्रदेशाया अत्र सप्तप्रदेशाया अत्र सप्तप्रदेशाया
 नीत हज ततः पश्चिम एक जायती नथी मान् जन निर्णय
 नत हुनार्थः जाणी पत्रा

જેદે પુનરનેકધા ॥ ૯૫ ॥ કિંચ—અનનરાવગાહાનિ । સ્વ
 ચરગતાનિ ચ ॥ ડ્રવ્યાણ્યવહાર્યાણ્ય-શૂનિ વા વાદગણિ
 ॥ ૯૬ ॥ આહરંતિ વર્ણગધ-સ્પર્શગાન પુગનનાન ॥ મિ
 શ્યાન્યાસ્તથોત્પાદ્યા-પ્રવાન જીગા મ્વજાવત ॥ ૯૭ ॥ ઇ
 હારદિમ્પ્રસગાત્કિંચિદાહારસ્વરૂપ ચ ॥ અનિસવધ-પાણિ
 તન્ન સહનનાનિ તુ ॥ પોઢા મધુ વિજિથતે । ડાટ્યાદિતાગ
 મ્યત ॥ ૯૮ ॥ તથાહુ —વજ્રરિસહનારાય । પઢમ વીય
 રિસહનારાય ॥ નારાયમહુનારાય-કીલિયા તહ્ય ટેમદ ॥
 કીલિકા વજ્રમૂપત । પઢોઃસ્થિષ્યવેષ્ટક ॥ અસ્પનોર્મકંટ

કરીને આઠપ્રકારનો ઠે, અને એકગણાઆદિક જેડોળ કરી
 અનેકપ્રકારનો ઠે ॥ ૯૫ ॥ વઝી આતરારહિત અવગાહી
 હેલા, અને સ્વગોચર એવા સૂક્ષ્મ અને વાદર અન્યમહાર્ય
 વ્યોનો તે જીવો આહાર કરે ઠે ॥ ૯૬ ॥ (કેવીરીતે તે અ
 હાર કરે ઠે ?) તો કે નિજસ્વભાવથી પ્રવના વર્ણ, ગધ, સ્પ
 અને સ્પર્શોને નષ્ટ કરીને, તથા તેમ જીગા અપૂર્વ વર્ણાદિકો
 ને ઉત્પન્ન કરીને આહાર કરે ઠે ॥ ૯૭ ॥ એવીરીતે દિશિઆ
 હારના પ્રસગથી કિંચિત્ આહારનુ પણ સ્વરૂપ વધુ ॥ હવે
 હારકાના સવધરૂપ ઇવા સઘયણો દૃઢતાઆદિકની તરતમ
 નાથી ઠપ્રકારના ઠે ॥ ૯૮ ॥ કહ્યુ ઠે કે—પહેલુ વજ્રરૂપત
 નારાચ, વીજુ ઋપજનારાચ, ત્રીજુ નારાચ, ચોથુ અર્ધનારાચ
 પાંચમુ કીલિકા અને ઠહુ ટેમદુ, એમ ઠ સઘયણો હોય ઠે ॥
 ૧ ॥ વજ્ર ઘટલે કીલિકા, ઋપજ ઘટલે વઝે હારકાઉને
 ઝીંટનારો પઢો અને નારાચ ઘટલે વઝે હારકાઉનો મર્કટવધ

धो ५ । त नागाच इति स्मृत ॥ ९९ ॥ ततश्च—वर्द्ध मर्क
टप्रधेन । नर्धो मर्धो यदस्थिनी ॥ अस्थना च पट्टाग्रतिना ।
नयत परिचेष्टिने ॥ ४०० ॥ तदस्थिप्रयमाग्रिष्ठय । स्थितेना
स्थना दृढीकृत ॥ कीलिकाग्रतिना यज्ञ-पञ्चनाराचर हि तत्
॥ १ ॥ अन्पटपञ्चनाराच । कीलिकारहित च तत् ॥ केचित्तु
वज्रनागाच । पट्टोद्भितमिदं जगु ॥ २ ॥ अस्थोर्मर्कटप्रधेन ।
वर्द्धेन दृढीकृत ॥ आहु सदनन पूज्या-नाराचाग्र्य तृती-
यक ॥ ३ ॥ दक्ष मर्कटप्रधेन । यज्ञेदेकपार्श्वन ॥ अन्यत
कीलिकानरु-मर्धनाराचक हि तत् ॥ ४ ॥ तत्कीलिकाग्र्य य
ग्रास्थना । वरुण कीलिकायज ॥ अस्थना पयतसप्रध-रूप से

कहेयाय ठे ॥ ९९ ॥ अने तेथी—दरेक साधाग्रते मर्कटप्रधे
करीने गात्रेला वस्त्रे हारुकारुं पट्टाना आकारगाला हारुका
वटं दीदला लाय ठे ॥ ४०० ॥ अने ते त्राणे हारुकारुंने धी
धीने गहेला अने ग्रीसीना आकारजेगा हारुकारुंने दृढ करे
[जे १ घयण ने वज्रपञ्चनाराचमघयण ' कहेयाय ॥ १ ॥
ली धीजु जे पञ्चनाराचमघयण ते ग्रीसीरिनानु होय ठे,
ने कटलाका तेन वज्रनागाच पट्टे पट्टाग्रिनानु कहे ठे ॥
२ ॥ कण्ठ वस्त्रे हारुकारुंना मर्कटप्रधे करीने दृढ करेसु
वृ जे मघयण तेन पूज्याग्र श्रीजु नागाचमघयण कहे
॥ ३ ॥ एक गाजुण जे मर्कटप्रधे करीने गात्रेसु लाय अ
१ गाजी वाजुण ग्रीसीग्रट जट्ट लाय ते अर्धनाराचमघ
रण कहेयाय ॥ ४ ॥ जमा वरुण हारुकारुंना ग्रीलानुज
लाय ते कीलिकामघयण कहेयाय अने जेमा ठेक

वार्त्तमुच्यते ॥ ५ ॥ सेवयान्यगाद्यया वा । कृत व्याप्त न
 स्तया ॥ वेदे खैर्निध स्पृष्ट । वेदस्पृष्टमते ऽथवा ॥ ६ ॥ य
 दपि स्युरनस्थीना-मेतान्यस्थ्यात्मकानि न ॥ तज्जत शक्ति
 विज्ञेय-स्तथाप्येषूपचर्यते ॥ ७ ॥ एकैन्द्रियाणां सेवार्त्त । तस्य
 पश्येय कथ्यते ॥ जीगाभिगमनानुत्तरे । कैश्चिन्नाय सुधानुक्त
 ॥ ८ ॥ समग्रहणीकारैस्तु—ठ गप्रतिरिनराण । तमुत्तिगिनि
 विगलठेवठ ॥ सुरनेरड्या एगि-दियाय सव्वे असध्यणा ॥
 ॥ ९ ॥ इत्युक्त, इति सहननानि ॥

अतमुधि केवल हाककारुनी खीलीउनु वळ होय ते (सेवा
 र्त्त) एटले ठेवहु मघयण 'कहेनाय' ॥ ५ ॥ सेवाण री
 एटले अन्यगादिकपटे करीने 'कृत' एटले व्याप्त, ते से
 पार्त्त कहेनाय, अथा ठेदोण करीने एटले गजोण वरीने
 परस्पर स्पर्श करेहु, ते 'वेदस्पृष्ट' कहेनाय ॥ ६ ॥ वली
 जां के हाकनापिनाना जीगेने ते सघयणो हाककारुणे नरी
 तोरण त जीगेमा गहेती शक्तिविज्ञेयनो तेमा उपचार वरी
 जेनाय ठे ॥ ७ ॥ अने ते अपेक्षार्थीज एकैडिउनु सघयण
 नेगार्त्त (ठेवहु) कहेनाय ठे अने जीगाभिगमने अनुसरीन
 केंटखासोण नेगोनु पण पडेयु न याण तेज अपेक्षार्थी केंट
 ठे ॥ ८ ॥ समग्रहणीकाराण तो—गजोण निर्यंच अने मनुष्य
 ने ठग मघयणो जोय ठ तथा समृद्धिम पनाडि अने गि
 डिउने ठेवहु होय ठ अने देवता, नागरी तथा एकैडि
 मघरा मघयणगजिन ठ गम नयेव ठे ॥ गीगीने गम
 पोतु मघयण जाणतु ॥

(१६५)

कप ससारकातार—मयते याति येर्जना ॥ ते कपाया
 लोभमान-मायालोभा इति श्रुता ॥ ९ ॥ तत्र च—क्रोधोऽ
 रीत्यात्मको मानो—न्येर्ष्या स्वोत्कर्षलक्षण ॥ मायान्यवचन
 रूपा । लोभस्तृप्ताजिघृता ॥ १० ॥ चत्वारोत्तर्जयते । उ
 तयोद्धेपगगयो ॥ आदिमो ह्यो जवेद् द्वेपो । राग स्यादिति
 मो च तो ॥ ११ ॥ केचिच्च—स्वपक्षपातरूपत्वा-न्मानोऽपि
 राग एव यत् ॥ ततन्त्रयात्मको रागो । द्वेप क्रोधस्तु केवल
 ॥ १२ ॥ चत्वारो पि चतुर्जेटा । स्युस्तेऽनतानुबधिन ॥ अग्र-
 त्याग्यानाका प्रत्या-ग्याना सज्जलना इति ॥ १३ ॥ एतल्ल-
 क्षणानि च श्रीहंमचन्द्रसूरिजिगिठमूचिरे—पक्ष सज्जलन

जेटुयडे करीने मनुष्यो ' कप ' एटले ससारकातारप्रते
 जाय ठे, तेउं क्रोध, मान, माया अने लोभ नामना कपायो
 रुहेणाय ठ ॥ ९ ॥ तेमा—क्रोध ठे ते अग्रीतिरूप ठे, मान
 ठे ते अन्यनी ईर्ष्या अने पोताना उत्कर्षना लक्षणवाळो ठे,
 माया ठे ते परने ठगवारूप ठे अने लोभ ठे ते तृप्तमा ए
 धीरणारूप ठ ॥ १० ॥ वळी ते चारे कपायोना राग अने
 द्वेप ॥ उन्नमा ममावेश थाय ठे तेउंमा पहेला ये द्वेपरूप
 ठे अने ठत्ता उन्न रागरूप ठ ॥ ११ ॥ उळी कटलाको एम
 कहे ठ ॥—मान पण स्वपक्षपातरूप होरात्री रागरूपज ठे
 माट ग्रीमीन ॥ राग उन्नरूप ठे अने क्रोध ठे ते उन्न ह
 परूप ठ ॥ १२ ॥ उळी ते चार कपायोना नैवेप्रमाणे चार
 चार जेटो हाय ठे अनतानुबधि अग्रत्याग्यानी प्रत्याग्या
 नी अने सज्जलन ॥ १३ ॥ तना लक्षणा श्रीहंमचन्द्रसूरिजी

પ્રત્યા-ગ્યાનો માસચતુષ્થય ॥ અપ્રત્યાગ્યાનકો વર્ષ । સમ
 નતાનુવચિક ॥ ૧૪ ॥ ચીતરાગયતિશ્રાદ્ધ-સમ્યદ્દષ્ટિત્વય
 કા ॥ તે દેવત્વમનુષ્યત્વ-તિર્યક્તવનરકપ્રદા ॥ ૧૫ ॥ પ્રજ્ઞા
 નાવૃત્તૌ ચ —અનતાન્યનુવધ્નન્તિ । યતો જન્માનિ જુગપે ॥
 નાનતાનુવધ્યાગ્યા । ક્રોધાદ્યેષુ નિયોજિતા ॥ ૧૬ ॥ ણ્યા
 યોજના ' ઇતિ દ્વિતીયમપિ નામ ॥ સયોજયતિ યદ્વર-મન
 સરયૈર્જવૈ કપાયાસ્તે ॥ સયોજનતાનતા-નુવધિતા-વાપ્યત
 પા ॥ ૧૭ ॥ નાદ્વપમપ્યુલ્લસેદેપા । પ્રત્યાગ્યાનમિદોદયાત
 અપ્રત્યાગ્યાનસંજ્ઞાતો । દ્વિતીયેષુ નિવેશિતા ॥ ૧૮ ॥ સર્વ

નીચેપ્રમાણે કહ્યા છે—સજ્વલનરૂપાય એક પલ્લવાનીયાસુ
 રહે છે, પ્રત્યાગ્યાની ચાર મહિનાઈમુધિ રહે છે અપ્રત્યાગ્યા
 ની એકવર્ષસુધિ રહે છે, અને અનતાનુવધિકપાય ઠેક જીવિ
 તપર્યંત રહે છે ॥ ૧૪ ॥ તે કપાયો અનુક્રમે ચીતરાગપણા
 યતિપણાને શ્રાવકપણાને અને સમ્યદ્દષ્ટિપણાને હાણનારા છે
 તથા દેવપણુ, મનુષ્યપણુ, તિર્યચપણુ અને નરરૂપણુ ઢેનારા
 છે ॥ ૧૫ ॥ પદ્મપણાની વૃત્તિમા પણ કહ્યું છે કે—ત્રણે જગ
 તમા અનતા જન્મોનો અનુવધ કરે છે, માટે તે ક્રોધાદિકોન
 પ્રિયં અનતાનુવધીનુ નામ જોડેલું છે ॥ ૧૬ ॥ વઢી તેજું
 સયોજના ' એવું વીજુ પણ નામ છે—તે કપાયો મનુષ્યને
 નતી મર્યાદાના તરોસાથે જોડી યાપે છે, માટે તેજને સ
 યોજનપણુ અથવા અનતાનુવધિપણુ છે ॥ ૧૭ ॥ રહી તે ક
 પાયોના ઉદયર્થી આ જગતમા ગ્રહ્ય પ્રત્યાગ્યાન પણ ઉત્પા
 પામતુ નર્થી, માટે ત્રીજા પ્રકારના કપાયોનુ ' પ્રત્યાગ્યાની

પચરિતિ । પ્રત્યાગ્યાનમિદોદિત ॥ તદાપરણત મજ્ઞા । આ
 તૃતીયેષુ યોજિતા ॥ ૧૯ ॥ સજ્જલયતિ યતિ ય-ત્સવિદ્ગ મર્ચ
 પાપરિત્તમપિ ॥ તસ્માત્સજ્જલના ઇ-ત્યપ્રગમકરા નિરુચ્યતે ॥
 ॥ ૨૦ ॥ અન્યગ્રાપ્યુક્ત—ગન્ધાદીન ત્રિપયાન્ પ્રાપ્ય । સજ્જ
 લતિ યતો મુરુ ॥ તત્ત સજ્જલનાહાન । ચતુર્ધાનામિદોચ્યતે
 ॥ ૨૧ ॥ મ્બુ પ્રત્યક ચતુર્જેદા । જેદા સજ્જલનાદય ॥ અથ
 પોન્નશ્વેદે-ધતુ પટ્ટિર્નિધા ઇતિ ॥ ૨૨ ॥ યથા કદાચિઠિ
 ઇો પિ । દોધાદેર્યાનિ હુષ્ટતા ॥ અથ સજ્જલનોડ્યેતિ । કા
 પ્યનતાનુરધિતા ॥ ૨૩ ॥ અથ મર્ચેષ્વપિ જાલ્ય ॥ તત્ત ઇશોપ

નામ આપેલું છે ॥ ૧૯ ॥ મર્ચ પ્રકારના માપદોષી જે વિરમ
 વુ તેને અર્દા પ્રત્યાગ્યાન કહેલ છે અને તેના આપરણથી
 ત્રીજા પ્રકારના કપાયોની અપ્રત્યાગ્યાનીની સજ્ઞા આપેલી છે
 ॥ ૧૯ ॥ સવેગી અને મર્ચ પાપોથી શિક્ત થયેલા એવા પણ
 મુનિને જાગ્રત્તમાન કરે છે. માટે તે ચોથા પ્રકારના કપા-
 યોને સજ્જલન પટ્ટે અશાનિ કરનારા કહ્યા છે ॥ ૨૦ ॥
 વીની જગોળ પણ કહ્યું છે કે—ગન્ધાદિક ત્રિપયોને પામીને
 ગરગર જાગ્રત્તમાન થાય છે માટે તે ચોથા પ્રકારના ક
 પાયોનું સજ્જલન નામ આપેલ છે ॥ ૨૧ ॥ તે સજ્જલન
 આત્મિયોના પણ ચાર ચાર તદા કહ્યા છે અને પદ્મીરીતે ત
 કરના શાલ શાલ જે । રગયાર્થી ચોમત જેદો થાય છે ॥
 ॥ ૨૨ ॥ જેમ કોઈ નમરે જાન માળમ પણ રાગાદિસ્ત્રી
 હુષ્ટપાના પામ છે તમ સજ્જલન કપાયશાલો પણ અનતાનુ
 રધિપણ પામ છે ॥ ૨૩ ॥ પદ્મીરીત મર્ચનેત્રિપ પણ જાણીતેવું

पद्येता-नतानुवधिजाविनी ॥ कृष्णादेर्दुर्गतिर्नून । क्षीणानतानु
 वधिन् ॥ २४ ॥ एव च-वर्षावस्थायिमानस्य । श्री
 मुने ॥ केवल्यहेतुश्चाग्नि । ज्ञेय सज्जलनोचितं ॥ २५ ॥ क
 र्मप्रयकारेश्च सदृष्टाता एवमेते जगदिरे-जलरेणुपुढवीपव-
 रास्तस्मिन् च उद्भिदो कोहो ॥ तिष्ठितस्तथाकठयि । सेव
 जोवमो माणो ॥ २६ ॥ मायावलेहिगोमुत्ति । मिदसिगषण
 सि मूलसमा ॥ लोहो हलिदखजण-व इमकिमरागसारिणो ॥
 ॥ २७ ॥ तथा-प्रज्ञापनाया प्रज्ञता । स्वान्योजयप्रतिष्ठिता

अने तेथी करीनेज क्षीणअनतानुवधिराळा एवा पण कृष्ण
 टिकने अनतानुवधिथी थनारी दुर्गति खरेखर प्राप्त वई व
 ॥ २४ ॥ यली एरीरीते-एकार्यपर्यंत रहेल ठे मान जेम्ने
 एवा श्रीयाद्युयस्त्रिमुनिराजने केवल्यना हेतुरूप एवु सज्जलन
 ठगित चाग्नि जाणवु ॥ २५ ॥ यली कर्मप्रयकारोण ते क
 पायोने दृष्टानमहित नीचेप्रमाणे कद्या ठे - जलरेणुसारमा
 भुमिरेणामग्यो, माटीनी फाटसरग्यो, तथा पर्यंतनी काग
 रग्यो एव चार प्रकारग्यो क्रोध होय ठे, अने नेतरनी ठगीम
 रग्यो, काट्टमग्यो, हाकसांमग्यो, तथा पायागस्तनसमा
 मात होय ठे ॥ २६ ॥ माया ठे ते धामनी ठोडमग्यो, गा
 मृगमग्यो । पेटाना श्रीगममग्यो, अने फजिन एवा धामना
 मृगमग्यो ठे तथा धान ठे ते एकरमग्यो, मरायगी
 मंडमग्यो गामना पैमाना मंगमग्यो मट्टे माराना उद
 एमग्यो तथा कर्मनी गा रगमग्यो ठे ॥ २७ ॥ यली-ए
 वरमग्यो ते धामने चार प्रकारना कद्या ठे-मप्रतिष्ठित. अ

॥ अप्रतिष्ठितकाश्चैव । चत्वारोऽपि चतुर्दिधा ॥ २७ ॥ तथा
 ति-स्वदुश्चेष्टितत कश्चित् । प्रत्यपायमवेद्य यत् ॥ कुर्यादा
 त्मोपरि क्रोध । स एव स्वप्रतिष्ठित ॥ २८ ॥ उदीरयेद्यदा क्रो
 ध । पर सतर्जनादिभि ॥ तदा तद्विषय क्रोधो । भवेदन्य-
 प्रतिष्ठित ॥ २९ ॥ एतच्च नैगमनय-दर्शन चित्यता यत ॥ स
 तद्विषयना मात्रा- मन्यते तत्प्रतिष्ठित ॥ ३० ॥ यश्चात्मपर-
 योस्तादृ-गपराधकृतां जवेत् ॥ क्रोध परमिन् स्वस्मिन् । स
 म्यादुजयसश्चित ॥ ३१ ॥ विना पराक्रोशनादि । विना च स्व-
 कुचेष्टित ॥ निरालम्बन एव स्यात् । केवल क्रोधमोहत ॥ ३२ ॥
 न चाप्रतिष्ठित क्रोधो । दृश्यतेऽयं च कस्यचित् ॥ क्रोधमो

न्यप्रतिष्ठित उजयप्रतिष्ठित अने अप्रतिष्ठित ॥ २७ ॥ ते क
 हे ठे-कोड्क माणस पोताना दुराचरणयी दु ख ययेलु जा-
 णीने पोतापर जे क्रोध करे ते स्वप्रतिष्ठित क्रोध कहेवाय ॥
 ॥ २८ ॥ वळी जे उरते कोड बीजो माणस तर्जनाआदिकव-
 डे क्रोध चनावे, त्यारे ते सबधनो जे क्रोध, ते परप्रतिष्ठित
 क्रोध कहेवाय ॥ २९ ॥ आ विचार नैगमनयनी अपेक्षाए
 जाणरो, केमक तेना प्रियमात्रयी तेने तत्प्रतिष्ठित मानवा
 मा आवे ठे ॥ ३० ॥ वळी तेवीजरीतना अपराधयी करेलो
 एवो पोतानेप्रिये तथा परनेप्रिये जे क्रोध, ते उजयसश्चित क
 हेवाय ॥ ३१ ॥ परना आक्रोशयादिकविना तेमज पोताना
 दुराचारविना केवळ क्रोधमोहनीययी आलम्बनविनाज जे क्रोध
 थाय, ॥ ३२ ॥ ते अप्रतिष्ठित कहेवाय, अने तेरो क्रोध को
 डकसमये कोडकने कारणविना पण क्रोधमोहनीयना उदययी

होदयात् क्रोध । कर्हिचित् कारणविना ॥ ३४ ॥ अतः
 पूर्वमहर्षिर्निज — सापेक्षाणि च निरपेक्षाणि च कर्माणि
 सविपाकेषु ॥ सोपक्रम च निरुप-क्रम च दृष्ट यथायुक्तम्
 ॥ ३५ ॥ इत्याद्यर्थतः प्रज्ञाणं तूष्णं पदे ॥ एवमन्येऽपि त्वं
 पाया जाव्या इति ॥ चतुर्भिः कारणैरेतैः । प्रायः प्रादुर्भावा
 च ॥ क्षेत्रं वास्तु शरीरं च । प्रतीत्योपविमग्निना ॥ ३६ ॥
 र्वस्तोका निष्कृपाया । मानिनोऽनतकास्ततः ॥ कुक्षमायाः
 दधाश्च । स्युर्विगेपाधिका क्रमात् ॥ ३७ ॥ एतैर्द्विधाणां कृत-
 रो-ऽप्यनाजोगाद्भवत्यमी ॥ अदर्शितवहिर्देह-विकाराश्च
 तात्मका ॥ ३८ ॥ सर्वदा सहचारित्वात् । कपाया दग्नि-
 थाय वै ॥ ३४ ॥ आर्या करिनेज पूर्वाचार्येण कथ्यते वै
 जेम सोपक्रमी अने निरुपक्रमी आर्यु देखायेद्धं वै, तेम
 पण फलविपाकोग्रते अपेक्षाराद्धा अने अपेक्षाविनाना
 वै ॥ ३५ ॥ इत्यादिक अर्थ पञ्चमणाना गीजा पदमा कथ्यते
 अने एतरी गीते गीजा पण ग्रणे कपायोने जाणी लेगा ॥
 कपायो प्राये करिने प्राणीउने क्षेत्र, वास्तु, शरीर अने उ-
 रि, तम चार कारणोने अपेक्षीने उत्पन्न थाय वै ॥ ३६ ॥
 मर्त्यरी शोका कपायविनाना वै, अने तेथी अतता मानी वै
 अने तेथी विगेष अविज क्रोधी, कपटी अने सोनी अनु-
 वै ॥ ३७ ॥ एतैर्द्विजांने ण चारे कपायो अनानोगथी यथा
 अने तेथी तेउनो यदागथी उरीगनो विहार देवानां नथी
 म अग्रगट्ट गटे वै ॥ ३८ ॥ हवे मनुतिरग्रासायक वै यथा
 कमलो जेमना एया जिनेश्वरप्रनुज्ञेण नव नोरपायो यथा

थाय वै ॥ ३४ ॥ आर्या करिनेज पूर्वाचार्येण कथ्यते वै
 जेम सोपक्रमी अने निरुपक्रमी आर्यु देखायेद्धं वै, तेम
 पण फलविपाकोग्रते अपेक्षाराद्धा अने अपेक्षाविनाना
 वै ॥ ३५ ॥ इत्यादिक अर्थ पञ्चमणाना गीजा पदमा कथ्यते
 अने एतरी गीते गीजा पण ग्रणे कपायोने जाणी लेगा ॥
 कपायो प्राये करिने प्राणीउने क्षेत्र, वास्तु, शरीर अने उ-
 रि, तम चार कारणोने अपेक्षीने उत्पन्न थाय वै ॥ ३६ ॥
 मर्त्यरी शोका कपायविनाना वै, अने तेथी अतता मानी वै
 अने तेथी विगेष अविज क्रोधी, कपटी अने सोनी अनु-
 वै ॥ ३७ ॥ एतैर्द्विजांने ण चारे कपायो अनानोगथी यथा
 अने तेथी तेउनो यदागथी उरीगनो विहार देवानां नथी
 म अग्रगट्ट गटे वै ॥ ३८ ॥ हवे मनुतिरग्रासायक वै यथा
 कमलो जेमना एया जिनेश्वरप्रनुज्ञेण नव नोरपायो यथा

रिण ॥ नोकपाया नव प्रोक्ता । नवनीयक्रमावुजै ॥ ३९ ॥
तदुक्त प्रज्ञापनावृत्तौ—कपायसद्वर्तित्वात् । कपायप्रेरणाद
पि ॥ ह्यास्यादिनयकस्योक्ता । नोकपायकपायता ॥ ४० ॥ हा-
सो रत्यरतिर्जीति—जुगुप्सा शोक एव च ॥ पुत्रीपुत्रीवाभिधा
वेदा । नोरुपाया अमी मता ॥ ४१ ॥ इति कपाया ॥

सज्ञा स्याद ज्ञानरूपेका । द्वितीयानुभवात्मिका ॥ तत्रा-
द्या पचधा ज्ञान—मन्या च स्यात्स्वरूपत ॥ ४२ ॥ असातवेद-
नीयादि-कर्मोदयममुद्भवा ॥ आहारादिपरीणाम-जेटात्सा च
चतुर्निधा ॥ ४३ ॥ तथाहु —चत्तारि सज्ञाउ पण्ते, आहार-
सज्ञा, जयसज्ञा मेहुणसज्ञा, परिग्गहसज्ञा, इति स्थानागे ॥

अने ते नोकपायो हमेशा कपायोनीसाथे रहेनारा होवाथी,
तंज्यी व्यजिचरता नथी ॥ ३९ ॥ ते माटे पण्णणीनी वृत्ति
मा करु ठे के—कपायोनी साथे रहेनारा होवाथी तेम क
पायोनी प्रेरणाथी पण ह्याम्यादिक नयने नोकपायकपायपणु
ठे ॥ ४० ॥ ह्याम्य, रति अरति जय, जुगुप्सा शोक, पुवेद,
स्त्रीघेट अने नपुसकवेद, ए नवने नोकपायो कदा ठे ॥ ४१ ॥
एवीरीते कपायोनु स्वरूप जाणवु ॥

सज्ञा ये प्रकारनी ठे पहेली ज्ञानरूप अने बीजी अनु
भयरूप तेमा पहेली पाचप्रकारना ज्ञानरूप ठे अने बीजी
अनुभयरूप सज्ञा ठे ते ॥ ४२ ॥ असातावेदनीयआदिक क
मोना उदयथी उत्पन्न थयेली अने आहारादिकपरिणामना
जेटथी चार प्रकारनी ठे ॥ ४३ ॥ कद्यु ठे के चार सज्ञाउ
कहंली ठे आहारसज्ञा, जयसज्ञा, मेयुनसज्ञा तथा परिघ

આહારે યોઽનિલાપ સ્યા-જ્ઞાતો દુષ્ટેદનીયત ॥ આહાર
જ્ઞા સા જ્ઞેયા । શેષા સ્તુમોહનીયજા ॥ ૪૪ ॥ જયસઙ્ગા મ
ગ્રાસ-રૂપ થદનુજયતે ॥ મૈથુનેઘાત્મિકા વેદો-દયજા મૈથુન
ભિધા ॥ ૪૫ ॥ મ્યાત્પરિગ્રહસઙ્ગા ચ । લોજોદયસમુદ્ગા
અનાજોગાઽવ્યક્તરૂપા । एताश्चકેદ્રિયાગિના ॥ ૪૬ ॥ જમ
તીસતમશતકાષ્ટનોદેશકે તુ-આહારજયપરિગ્રહ-મેદુણ ત
કોહ માણ માયા ય ॥ લોજો લોગો ઝંહો । સન્ના દસ સ
જીવાણ ॥ ૪૭ ॥ एताश्च वृक्षोपलक्षणेन सर्वे केंद्रियाणां स
દ્વાદેવ દર્શિતા તથથા-રુક્ષાણ જલાહારો । સકોઅશિ

હસઙ્ગા એમ સ્થાનાગમા કહેલ છે ॥ પ્રાણીને દુષ્ટેદના
આહારમા જે અનિલાપ થાય તેને આહારસઙ્ગા જાણવી
ને વાકીતી સઙ્ગાઝંને મોહનીયથી ઉત્પન્ન થયેલી જાણવી
॥ ૪૪ ॥ લાસરૂપ જયને જે અનુજવાય તે જયસઙ્ગા કહેવાય
અને વેદથી ઉત્પન્ન થયેલી મૈથુનેઘારૂપ જે સઙ્ગા, તે મૈથુન
જ્ઞા કહેવાય ॥ ૪૫ ॥ લોજના ઉદયથી ઉત્પન્ન થયેલી પરિ
ગ્રહસઙ્ગા છે વઢી આ સઙ્ગાઝં એકેદ્રિયાપ્રાણીઝંને અનાભો
અવ્યક્તરૂપ છે ॥ ૪૬ ॥ ભગવતીજીના સાતમા શતકના અ
ઠમા ઉદેશામા તો એમ કહેલ છે કે—આહાર, જય, પરિ
ગ્રહ, મૈથુન, ક્રોધ, માન, માયા, લોજ, લોક, અને ઝંધ, એ
દશ મઙ્ગાઝં સર્વ જીવોને હોય છે ॥ ૪૭ ॥ આ સર્વ સઙ્ગાઝં
વૃક્ષોના દૃષ્ટાતે કરીને સર્વ એકેદ્રિજીને નીચે પ્રમાણે સાદા
દેખાની છે તે આપીરીતે—વૃક્ષોને જલાહાર હોય છે તેમ
યથી તેઝંનો મકોચ થાય છે, વઢી વેલનીઝં છે તે પોતા

નવણ સકુદ્ય ॥ નિચતતુર્ણિં વેદઢ । વહ્લી સરકે પરિગદ્દે-
 ॥ ૪૭ ॥ દ્વિતિપરિરંજણે ॥ ડુસ્યગતમ્ણો પલ્લતિ મેદુણે ॥ ત
 હ કોચનદસ્સ વદે । ટુકારે મુચ્ચઢ વોદ્દે ॥ ૪૮ ॥ માણે ડરઢ
 મ્થંની । ઠાયઢ વહ્લી પલાઢ માયાળ ॥ છોજે વિલ્લપલાસા ।
 સ્વિત્તિ મૂજે નિહાણુવરિ ॥ ૪૯ ॥ સ્યણીળ મકોડે । કમલાળ
 હોઢ તોગમલાળ ॥ ડંદે ચ્હસુ મગ્ગ । વમતિ સરકેનુ રહીડે
 ॥ ૫૦ ॥ અન્યેરપિ વૃક્ષાણા મેથુનસજ્જાતિધીયતે, તપોજ્ઞ ધૃ
 ક્ષારતિલકે—સુજગ વુરુચસ્સ નો કિમાત્તિગનોત્ત । વિનુ
 મુલ્લમદિરેચ્છુ કેસરો નો દદિસ્ય ॥ ત્વપિ નિયતમશોવે તુ

તતુડંડે વૃક્ષને પીટે છે, તેથી તેડને પરિવદ્દમદ્દા પણ છે ॥
 ॥ ૪૭ ॥ શ્રીના શ્યાલિાનથી કુમ્મકટ્ટકા પાડે છે, માટે તેને
 મેથુનસજ્જા છે. તેમ કોચનદનો વદ ક્રોધથી દુચ્ચા શબ્દ મુ
 કે છે ॥ ૪૮ ॥ રુદતી નામની વહ્લી માનેપરીને ડરે છે, તપા
 માયાથી વેલમી છે ને પોતાના પાળેને દાવી રાગ છે ॥ અને
 વિલ્લપનામ નામનું જળ લ જ કરીને નિધાનડપર પાતાના મૂ
 ઢાયા થાપે છે ॥ ૪૯ ॥ સાવચડાળ કરીને તાગિળ વમસા
 નો સરાચ થાય છે ॥ અન ડેવગ પીં વમસાડે માગ નાથ
 રામાડ વાપર ચડે છે ॥ ૫૦ ॥ પીનાડે પણ જુ ને માગ
 મદા રજુ છે તમાગ ધૃ તાવિમવમા રજુ ને વે ૩ ૩
 મ્થી હાઈ ૩ ૩ પાતાના પવા ૩ મર ૩ ૩ ૩ ૩ ૩
 કુમ્મવમર ૩ મનાદર ૩ ત મ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩
 નિત થતા નથી ૩ તપા મા ૩ દ્વિતિમા રજુ ૩ વમ ૩ ૩ ૩
 મ્થો તપા તુ મારા મુલ્લમતિગની તાગાટા વમ નદ ૩ તપ

આહારે યોઽનિલાપ સ્યા-જ્ઞાતો હુદ્દેદનીયત્ ॥
 જ્ઞા સા ક્રેયા । શેષા સ્યુર્મોહનીયજા ॥ ૪૪ ॥ જયસજ્ઞા
 ગ્રાસ-રૂપ યદનુજયતે ॥ મૈથુનેઘાત્મિકા વેદો-દયજા
 ભિધા ॥ ૪૫ ॥ સ્યાત્પરિગ્રહસજ્ઞા ચ । લોજોદયસમુદ્રજા ।
 અનાજોગાઽવ્યક્તરૂપા । ઇતાશ્ચૈકેદ્રિયાગિનાં ॥ ૪૬ ॥ જય
 તીસતમશતકાષ્ટમોદેશકે તુ-આહારજયપરિગ્રહ-મેદુણ
 કોહ માણ માયા ॥ લોજો લોગો ઝંહો । સન્ના દસ
 જીવાણ ॥ ૪૭ ॥ ઇતાશ્ચ વૃદ્ધોપલક્ષણેન સર્વેકેદ્રિયાણા
 કાઢેવ દર્શિતા તથથા-રુક્ષાણ જલાહારો । સકોઽશ્વિ

હસજ્ઞા ઇમ સ્થાનાગમા કહેલ છે ॥ પ્રાણીને હુદ્દેદના
 આહારમા જે અનિલાપ થાય તેને આહારસજ્ઞા જાણવી
 ને વાકીતી સજ્ઞાઝંને મોહનીયથી ઉત્પન્ન થયેલી જાણવી ॥
 ૪૪ ॥ લાસરૂપ જયને જે અનુજવાય તે જયસજ્ઞા કહેવાય
 અને વેદથી ઉત્પન્ન થયેલી મૈથુનેઘારૂપ જે સજ્ઞા, તે મૈથુન
 જ્ઞા કહેવાય ॥ ૪૫ ॥ લોજના ઉદયથી ઉત્પન્ન થયેલી પરિ
 ગ્રહસજ્ઞા છે વળી આ સજ્ઞાઝં ઇકેદ્રિયપ્રાણીઝંને અનાજો
 ગાઽવ્યક્તરૂપ છે ॥ ૪૬ ॥ ભગવતીજીના સાતમા શતમના
 નમા ઉદેશામા તો ઇમ કહેલ છે કે—આહાર, જય, પરિ
 ગ્રહ, મૈથુન, ક્રોધ, માન, માયા, લોજ, લોક, અને ઝંધ, એ
 દશ સજ્ઞાઝં સર્વે જીવોને હોય છે ॥ ૪૭ ॥ આ સર્વે સજ્ઞા
 વૃદ્ધોના દષ્ટાતે કરીને સર્વે ઇકેદ્રિજીવને નીચે પ્રમાણે સાક્ષ
 ડેગામી છે તે આધીરૂતે—વૃદ્ધોને જલાહાર હોય છે તેમ
 યથી તેઝંનો મંકોચ થાય છે, વળી વેલમીઝં છે તે પોત

જણ સકુશ્ય ॥ નિચતતુળદિં વેદદ્વ ૧ વહ્ની રુક્ષે પરિગદ્દે
 ॥ ૪૭ ॥ દ્વિત્યપરિરંજણે ૧ કુરુગતમ્ણો પલ્લતિ મેદુણે ॥ ત-
 દ્વ કોચ્ચનદસ્સ વદે ૧ દુકારે મુચ્ચડ કોદ્દેણ ॥ ૪૮ ॥ માળે ઝરડ
 મ્થંતી ૧ ઠાયડ વહ્ની પલાડ માયાળ ॥ લોજં ત્રિલ્લપલાસા ૧
 રિવતિ મૂલે નિદ્દાણુવરિ ॥ ૪૯ ॥ ગ્યણીળ સવોડ ૧ ચમલાળ
 દોડ રોગસલાળ ॥ ઠંદે ચડ્ણુ મગ્ગ ૧ ચમ્પતિ રુક્ષેણુ ચ્છીડ
 ॥ ૫૦ ॥ અન્યેરપિ વૃક્ષાણા મેધુનસદ્ધાજિધીયતે, તથોક્ત શ્રુ
 કારતિલકે—તુજગ કુરુચસ્ત્વ નો કિમાર્નિગનોત્ક ૧ તિનુ
 મુલમદિરેચ્છુ કેસરો નો દ્વિત્ય ॥ તપિ નિયતમશોકે શુ

તતુડરડે વૃક્ષને પીંટે છે, તેથી તેડને પરિઘદ્વસદ્ધા પણ છે ॥
 ॥ ૪૭ ॥ શ્રીના આલિાનથી વુરુચવૃક્ષ પાલે છે, માટે તેને
 મેધુનસદ્ધા છે. તેમ કોચ્ચનદનો વદ શ્રોધથી દુકાર જાણ મુ
 કે છે ॥ ૪૮ ॥ ર્દતી નામની વહ્ની માનેવરીને ઝરે છે, તથા
 માયાથી વેલગી છે તે પોતાના પાલોને દાવી ગાયે છે અને
 ત્રિલ્લપનામ નામનુ વૃક્ષ તેને કરીને નિધાનપર પોતાનો મૂ
 લોવા વ્યાપે છે ॥ ૪૯ ॥ સાવસલાળ કરીને ગાગ્રિળ વગલો
 નો મવોચ થાય છે અને ડંધમરોથી વલ્લગીડ માળ ગોધ
 રામાત્ત જગપર ચડે છે ॥ ૫૦ ॥ ઘીજાડે પણ વૃક્ષને મેધુન
 સદ્ધા રહે છે તે માત્ર શ્રુ ત્રિલ્લપમા વલ્લુ છે કે વાવ
 શ્રી તારી ૧ પાતાના પત્તા ૧ મધુગધ્ય થી વલ્લુ છે ૧ ત
 વુરુચસ્ત્વ ૧ મનોત્ક ૧ મ ૧ ત્યા પગને વરજાન વમ ૧ ૫
 નિત વત્તા નથી ૧ તથા મા ૧ દ્વિત્યમા ર્દત્તમા વમરવૃક્ષમા
 ગો ગયા તુ માગ મુલમદિગતી પ્છાશલ્લા વમ નથી તથા

ज्यते पादघात । प्रियमिति परिहासात्पेशल काचिद्वृत्ते
 ॥ ५२ ॥ तथा पारदोऽपि स्फारश्चद्धारया स्त्रियामलोकित
 पादुह्वलतीति लोके श्रूयते इति ॥ स्तोका
 का नैरयिका क्रमात् ॥ सग्येयम्ना जग्धिपरि-ग्रहसंज्ञा
 कका ॥ ५३ ॥ म्यु परिग्रहसंज्ञाया-स्तिर्यचोऽव्यास्तत
 मात् ॥ ते मैथुनजयाहार-संज्ञा सग्यगुणाधिका ॥ ५४ ॥
 नयसंज्ञान्विता स्तोका । मनुष्या स्युर्यथाक्रम ॥ सग्येय
 बुक्तिपरि-ग्रहमैथुनसंज्ञका ॥ ५५ ॥ आहारसंज्ञा स्यु
 का । देवा सग्यगुणाधिका ॥ सत्तासमैथुनपरि-ग्रहसंज्ञा
 याक्रम ॥ ५६ ॥ प्रवचनसारोद्धारवृत्तौ त्वेव लिखित-त

अशोकवृक्षसरसो पयो जे तु, तेनाप्रते सरेसर चरणघात के
 ग्यज ठे ॥ ५२ ॥ गल्ली तेवीजरीते पारो पण अत्यंत भूषण
 वाली एवी म्नीना जोगाथी पुवामाथी उठले ठे, एम सोब
 समझाय ठे ॥ नारकीठमां मैथुनसंज्ञागळा सर्वथी थोमा ठे,
 तथा आहारसंज्ञागळा, परिग्रहसंज्ञागळा अने नयसंज्ञा
 गळा अनुक्रमे सग्यातसग्यातगणा ठे ॥ ५३ ॥ तिर्यचोमा
 परिग्रहसंज्ञागळा सर्वथी थोमा ठे, तथा मैथुन, नय अने
 आहारसंज्ञागळा अनुक्रमे सग्यातसग्यातगणा अगिर ठे
 ॥ ५४ ॥ मनुष्योमा नयसंज्ञागळा सर्वथी थोमा ठे, तथा
 आहार परिग्रह अने मैथुनसंज्ञागळा अनुक्रमे सग्यात
 ग्यातगणा अगिर ठे ॥ ५५ ॥ देवोमा सर्वथी थोमा आहार
 सग्यातगळा ठे, तथा नय, मैथुन अने परिग्रहसंज्ञागळा अ
 नुक्रमे सग्यातसग्यातगणा अगिर ठे ॥ ५६ ॥ प्रवचना

तिज्ञानावरणकर्मक्षयोपशमात् शब्दार्थगोचरा सामान्याप-
 ोधक्रिया उ सज्ञा तद्विशेषावबोधक्रिया लोकसंज्ञा, एव
 वेदमापत्ति— दर्शनोपयोग उधसज्ञा, ज्ञानोपयोगो लोकस-
 ज्ञा एष स्नानागटीकाजिप्राय आचारागटीकाया पुनरति
 हेत-उधसज्ञा तु अव्यक्तोपयोगरूपा उद्धीवितानारोहणादि-
 रज्ञा लोकसज्ञा स्वदृढघटितविकल्परूपा लोकोपचरिता य-
 या न सत्यनपत्यस्य लोका श्वानोपक्षा जिप्रादेवा काका पि
 नामहा वर्हिणा पक्षवातेन गर्ज इत्यादिका इति आचारागे
 तु — मोहधर्मसुरादु ख-जुगुप्ताशोकनामजि ॥ दश ता प

लोकारनी वृत्तिमा तो एवीरीते लरयु ठे के— तेवीरीतना म
 तिज्ञानावरणीयकर्मना क्षयोपशमथी फक्त शब्दार्थने गोचर
 तथा सामान्यज्ञानक्रियारूप उधसज्ञा ठे, तथा तेसवधि वि-
 शेषज्ञानक्रियारूप लोकसज्ञा ठे, अने तेथी एरो तात्पर्य नि-
 रव्यो के, दर्शनोपयोगरूप उधसज्ञा ठे, अने ज्ञानोपयोग
 रूप लोकसज्ञा ठे, एवीरीतनो स्नानागनी टीकानो अजिप्रा
 प ठे अने आचारागनी टीकामा तो एम कलु ठे के, वेल्-
 कीउंना समूहने चक्रायादिकरूप अव्यक्तोपयोगवाळी उं
 धसज्ञा ठे, अने लठदथी करेखा विकल्परूप लोकोपचारवा-
 ळी लोकसज्ञा ठे, जेमके अपुलीआने गति नथी, कुतराउं
 पक्षरूप ठे, ग्राहणो देवरूप ठे, कागमाउं पितृउंरूप ठे त
 था पक्षीउंती पायना गायुउंडे गर्ज रहे ठे, इत्यादिक वळी
 आचारागमा तो— मोह, धर्म सुरा दु ग, जुगुप्ता तथा
 शोक, ए ठ मझाउंसाथे उपर वर्णवैली दश सज्ञाउं मेळवीने

હિરેતાનિ । સદ્ પોમગ વર્ણિતા ॥ ૫૭ ॥ અથવા
 સજ્ઞા । પ્રથમા દીર્ઘકાલિકી ॥ દ્વિતીયા હેતુવાદામ્યા ।
 દ્વિવાદાજિધા પગ ॥ ૫૮ ॥ સુદીર્ઘમપ્યતીનાર્થ ।
 ચિતયેત ॥ કથ નુ નામ કર્તવ્ય-મિત્યાગામિનમાયમા ॥ ૫૯ ॥
 તથા વિચિત્યેષ્ટાનિષ્ટ-ઘાયાતપાદિવસ્તુ ॥ દ્વિતીયયા નમ
 ગ્યાર્થ । સ્યાત્પ્રવૃત્તિનિહતિમાન્ ॥ ૬૦ ॥ જવેત્સમ્યગ્દશામા
 દ્વિવાદોપદેશિકી ॥ एतामपेदय सर्वेऽपि । मिथ्यादृशं
 જિન ॥ ૬૧ ॥ સુરનારકગર્જોત્થ-જીવાના દીર્ઘકાલિકી ॥
 મૂર્ધિમાત્પ્રલક્ષ્યાદિ-જીવાના હેતુવાદિકી ॥ ૬૨ ॥ તદ્વસ્થ
 સમ્યગ્દષ્ટીના । શ્રુતજ્ઞાનાત્મિકાતિમા ॥ મતિવ્યાપારનિર્મુક્તા

ગોઠ સજ્ઞાઈ કહેલી છે ॥ ૫૭ ॥ અથવા આ સજ્ઞાઈ વ્રણ
 કારની છે. પહેલી દીર્ઘકાલિકી, વીજી હેતુવાદ નામની. જ
 ને ત્રીજી દ્વિવાદ નામની ॥ ૫૮ ॥ પહેલી સજ્ઞાવડે કરી
 ઘણા લાવા કાઢના અતીત થયેલા અર્થને યાદ કરે છે, ત
 થા હવે કેમ કરવું? એવીરીતના જવિપ્યકાલના અર્થને વિ
 વે છે ॥ ૫૯ ॥ બહી વીજી સજ્ઞાઈ કરીને પદાર્થોમા ઇષ્ટ
 નિષ્ટ, ઠાયા તમ્હો ઇત્યાદિકને ચિતવીને પ્રાણી પોતાના સુ
 ચમાટે તેમા પ્રવૃત્તિવાળો કે નિવૃત્તિવાળો થાય છે ॥ ૬૦ ॥
 બહી ત્રીજી દ્વિવાદનો ઉપદેશ દેનારી સજ્ઞા સમ્યગ્દષ્ટીને જ
 થાય છે અને તે સજ્ઞાનેજ અપેક્ષીને સર્વે નિથ્યાદૃષ્ટિને અસં
 જીઈ છે ॥ ૬૧ ॥ દેવતા, નારકી અને ગર્જજ જીવોની સજ્ઞા
 દીર્ઘકાલિકી છે, અને દ્વિતીયા મામ્નીને સમૂર્ધિમસુધિના જી
 વોની સજ્ઞા હેતુવાદિની છે ॥ ૬૨ ॥ તદ્વસ્થસમ્યગ્દષ્ટિને શ્રુ

—સજ્ઞાતીતા જિના સમે ॥ ૬૩ ॥ ઇતિ સજ્ઞા ॥

ઇડુ સ્યાત્પરમૈશ્વર્ય । ધાતોરસ્ય પ્રયોગત ॥ ઇડનાત્પરમૈશ્વર્યા—દિડ આત્માજિધીયતે ॥ ૬૪ ॥ તસ્ય લિંગ તેન સ્ટુટ-મિર્તીંદ્રિયમુદીર્ધતે ॥ શ્રોત્રાદિ પચધા તચ્ચ । તથા લુવાચ જાપ્યકૃત ॥ ૬૫ ॥ ઇદો જીવો સઘો—વલક્ષિજોગપરમેસરત્તણ્ડ ॥ સોત્તાઇંજંયમિદ્રિય—મિદ્ તલ્લિંગાઇ જાવાલું ॥ ૬૬ ॥ શ્રોત્રા દ્વિગ્રાણરસન—સ્પર્શનાનીતિ પચધા ॥ તાન્યેકૈક દ્વિજેદ તદ્ । ડ્રવ્યજાગવિજેદત ॥ ૬૭ ॥ તત્ર નિર્દૃત્તિરૂપ સ્યા—તયોપકરણાત્મક ॥ ડ્રવ્યેદ્રિયમિતિ દ્વેધા । તત્ર નિર્દૃત્તિરાકૃતિ ॥ ૬૮ ॥

તજ્ઞાનરૂપ ઠેલ્લી એટલે ત્રીજી સજ્ઞા ઠે, અને મતિજ્ઞાનના વગાપારધી મુક્ત થયેલા સઘલા જિનેશ્વરા સજ્ઞાતીત ઠે ॥ ૬૩ ॥ ૧૪૩ ॥ ૧૧વી રીતે સજ્ઞાઇંનુ સ્વરૂપ જાણવું ॥

‘ ઇડુ ’ ધાતુ પરમૈશ્વર્યપણામા વપરાય ઠે, અને એ ધાતુના પ્રયોગથી પરમૈશ્વર્યપણાથી ઇડ એટલે આત્મા કહેવાય ઠે ॥ ૬૪ ॥ અને તેણે ઘનાવેશુ તેનું જે લિંગ, તે ઇદ્રિય કહેવાય ઠે, અને તે ઇદ્રિય કર્ણઆદિક પાંચ પ્રકારની ઠે તેમા દે જાપ્યકારે કતુ ઠે કે ॥ ૬૫ ॥ ઇડ એટલે જીવ કેમકે તેને સર્ગપ્રકારની ઉપલબ્ધિ અન જાગોનું પરમૈશ્વર્યપણું ઠે અને કણઆદિક જેટોગાળી જે ઇદ્રિય તે તેના નાવલિંગા ઠે ॥ ૬૬ ॥ કર્ણ આગ્ર નાશિરા જિહ્વા અન સ્પર્શ ॥ પાંચે ઇદ્રિય ઠે અન તે ૧૧વી ઇદ્રિયના ડ્રવ્ય અન જાગ એમ જે જેટો ઠે ॥ ૬૭ ॥ તમા ડ્રવ્યદ્રિય વ પ્રમારની ઠે ॥ ૬૮ ॥ અને ઉપર એરુર તેમા ૧૧ રીતિ એટલે આકૃતિ જાણ

સાપિ વાહ્યાતરંગા ચ । વાહ્યા તુ સ્ફુટમીદ્યતે ॥
 પૃથ્ગરૂપા । શ્રોત્રપર્પટિકાદિકા ॥ ૬૯ ॥ નાનાત્વાન્નોપદેષુ
 । શમ્યા નિયતરૂપત ॥ નાનાટ્ટીર્નીંદ્રિયાણિ । યતો
 નરાદિષુ ॥ ૭૦ ॥ અન્યતરા તુ નિર્ઘૃતિ । સમાના
 ॥ ઊત્તં સસ્થાનનૈયત્ય-મેનામેવાધિકૃત્ય ચ ॥ ૭૧ ॥ તત્કા
 શ્રોત્ર કદવપુષ્પાજ-માસૈકગોલકારમક ॥ મસૂરધાન્યતુ
 સ્યા-ચ્છુપોતર્ગતાકૃતિ. ॥ ૭૨ ॥ અતિમુક્તકપુષ્પાજ । પ્ર
 ચ કાહલકૃતિ ॥ જિહ્વા દુરપ્રકારા સ્યાત્ । સ્પર્શન વિવિ
 કૃતિ ॥ ૭૩ ॥ સ્પર્શનેંદ્રિયનિર્ઘૃતો । વાહ્યાન્યતરયોર્ન જિત

તે આકૃતિ પણ બે પ્રકારની છે, વાહ્ય અને અતરંગ, તેમા
 રેક જાતિઊંની કર્ણઆદિક ચિન્નચિન્નરૂપવાળી વાહ્યઆકૃતિ
 તો પ્રગટરીતે જણાય છે ॥ ૬૯ ॥ અને તે વાહ્યઆકૃતિ ન
 નાપ્રકારની હોવાથી તેનું ચોકસ રૂપ કહી શકાતું નથી,
 મકે ઘોઠા તથા મનુષ્યઆદિકોની વિવિધઆકૃતિવાળી રી
 ઊં હોય છે ॥ ૭૦ ॥ વળી અતરંગ આકૃતિ તો સર્વ જાતિ
 મા એકસરખી હોય છે, અને તે અતરંગ આકૃતિને અપેક્ષ
 નેજ સસ્થાનનો નિશ્ચય કહેલો છે ॥ ૭૧ ॥ તે કહે છે—ક
 છે તે કદવના પુષ્પસરસા માસના એકગોળારૂપ છે, અને
 શુની અતરંગ આકૃતિ મસૂર નામના ધાન્યસરસી છે ॥ ૭૨
 અતિમુક્તકપુષ્પસરસી અને કાહલા (વાજિત્રવિશેષ) સરસ
 આકૃતિવાળી નાશિકા છે, અસ્ત્રાસરસા આકારવાળી જિહ્વા
 છે, અને સ્પર્શેંદ્રિય વિવિધપ્રકારની છે ॥ ૭૩ ॥ સ્પર્શેંદ્રિયની વા
 અને અન્યતર આકૃતિમા જોડ નથી, અને પૂર્વાચાર્યોંપદ

તથૈવ પ્રતિપત્તવ્ય-મુક્તવાત્પૂર્વસૂરિજિ ॥ ૭૪ ॥ ઘાહ્યનિર્વૃત્તિ
 દ્રિયસ્ય । સ્વક્ષેનોપમિતસ્ય યા ॥ ધારોપમાતર્નિર્વૃત્તિ-રત્યષ્ઠપુજ્ઞ
 સાત્મિકા ॥ ૭૫ ॥ તસ્યા શક્તિવિશેષો ય । સ્વીયસ્વીયાર્થ
 બોધક ॥ ઊક્ત તદેવોપકર-લેદ્રિય તીર્થપાર્થિવે ॥ ૭૬ ॥ યુ
 ગ્મ ॥ તદુક્તે પ્રજ્ઞાપનાદૃત્તો-ઉપકરણ, સ્વક્ષ્મસ્થાનીયાયા વા
 હ્યનિર્વૃત્તેર્થા સ્વક્ષ્મધારામમાના સ્વક્ષ્મતરપુજ્ઞસમૂહાત્મિકા અન્ય
 નરા નિર્વૃત્તિસ્તસ્યા શક્તિવિશેષ इति આચારાગદૃત્તો નુ-નિ
 ર્વૃત્ત્યત इति નિર્વૃત્તિ, કન નિર્વૃત્ત્યતે? કર્મણા, તત્ત્વોત્ત્ત્વધાગુહ્યા
 સરુપેયનાગપ્રમિતાના શુદ્ધાનામાત્મપ્રદેશાના પ્રતિનિયતચતુ-
 રાદીદ્રિયસસ્થાનેનાવસ્થિતાના યા દૃતિરજ્યતરા નિર્વૃત્તિસ્તેપ્તે-

મજ કહેલું હોવાથી, તેમજ અગીકાર કરવું ॥ ૭૪ ॥ દ્રિ-
 યની ઘાહ્ય આકૃતિ સ્વક્ષ્મની ઉપમાવાળી છે, અને તેની અદ્ર-
 ની આકૃતિ સ્વક્ષ્મની ધારાસરસી છે, તથા તે અત્યંત નિર્મલ
 પુજ્ઞસરૂપ છે ॥ ૭૫ ॥ હવે તેનો પોતપોતાના અર્થને જણાવ
 નારો જે શક્તિવિશેષ, તેનેજ તીર્થકરોષ ઉપકરણેદ્રિય કહે
 લી છે ॥ ૭૬ ॥ યુગ્મ ॥ તેમાટે પદ્મવળાની દૃતિમા કહ્યું છે કે-
 સ્વક્ષ્મસરસી એવી જે ઘાહ્યઆકૃતિ અને તેની સ્વક્ષ્મધારાસરસી
 તથા અત્યંત નિર્મલ પુજ્ઞસમૂહરૂપ જે અન્યનર આકૃતિ અ
 ને તેના જે શક્તિવિશેષ તે ઉપકરણદ્રિય છે ॥ અને આચા
 રાગની દૃતિમા ના યમ કહ્યું છે કે જ ધનાવાય ન નિવતિ
 કોનાવડ ધનાવાય? ના કે કર્મવડ મમા ઉત્ત્ત્વધાગુહ્યાના અ
 સમ્યક્તાતમા નાગજવકા અને ચતુષ્પાદિક દ્રિયની ચાલમ
 આકૃતિવડે રહેલા એવા શુદ્ધ આત્મપ્રદેશોની જ દૃતિ તે અ

वात्मप्रदेशोष्विन्द्रियव्यपदेशज्ञाग् य प्रतिनियतसस्याना
 र्माणनाम्ना पुञ्जलविपाकिना वरून्नीसम्यानीयेनारचित
 गण्कुल्यादिविशेष , अगोपांगनाम्ना तु निष्पादित इति
 निर्वृत्ति , तस्या एवं निर्वृत्तेर्द्वे रूपाया येनोपकार क्रियते,
 पकरण, तच्चैन्द्रियकार्यं सत्यामपि निर्वृत्ताग्रनुपहतायामपि
 राद्याकृतिरूपाया निर्वृत्तौ तस्योपघातान्न पश्यति, तदपि
 त्विवद् द्विधेति एव च प्रज्ञापनादृत्यभिप्रायेण स्ववृत्तरण
 - त्तिका अन्यतरनिर्वृत्ति , प्रथमागवृत्त्यभिप्रायेण तु शुद्ध
 प्रदेशरूपा अन्यतरनिर्वृत्तिरिति द्वयेय

- इदमातरनिर्वृत्ते-र्न तूपकरणेन्द्रिय ॥ अ- १०१० शक्ति

न्यतर-निर्वृत्ति ठे एटले तेज आत्मप्रदेशोना इन्द्रिय
 नजनारसे अने पुञ्जलविपाकी तथा सुतारसरसा एवा नि
 णनामकर्मवडे रचायेलो एवो कर्णत्रिन्द्रियादिक चोकस आ
 जाणवो, अने अगोपांगनामकर्मवडे रचायेलो जे आका
 माह्यनिर्वृत्ति जाणवी अने एवीरीतनी वे प्रकारनी निर्वृ
 उपकार जेनागडे कराय, ते उपकरण कहेवाय अने ते
 उनु कार्य मसूरादिआकृतिरूप निर्वृत्तीन्द्रिय जो के उपह
 ड न होय, तोपण तेना उपघातथी जोड शकती नथी,
 ते पण निर्वृत्तिनीपठे वे प्रकारनु ठे एवीरीते पन्नपणनी
 त्तिना यत्तिप्राये करीने अल्हना न्वष्ठ पुञ्जलरूप अतरग
 रूति ठे, अने आचारागनी वृत्तिना यत्तिप्राये करीने तो
 ५ आत्मप्रदेशग्रप अतरग आकृति ठे, एम जाणवु

गळी था उपकरण इन्द्रिय शक्ति अने शक्तिमानना

મતોર્જેન્દાત્કથચન ॥ ૭૭ ॥ કથચિન્નેદશ્ચ—તસ્યામાતરનિર્વૃ-
 ૧ ॥ સત્યામપિ પરાદતે ॥ ડ્રવ્યાદિનોપકરણે-દ્રિયેડ્યાજ્ઞાન
 રેનાત્ ॥ ૭૮ ॥ ઇતિ ડ્રવ્યેદ્રિય ॥ દ્વિધા જાવેદ્રિયમપિ । લ-
 ધતશ્ચોપયોગત ॥ યથાશ્રુતમથો વચ્ચિમ । સ્વરૂપમુભયોરપિ
 ૭૯ ॥ જતો શ્રોત્રાદિવિશય-સ્તત્તદાપરણસ્ય ય ॥ સ્યાત્ક-
 પગમો લઘ્વિ-રૂપ જાવેદ્રિય હિ તત્ ॥ ૮૦ ॥ સ્વસ્વલઘ્વ
 સારેણ । વિપચેપુ ય આત્મન ॥ વ્યાપાર ઉપયોગાગ્ય । જ
 જ્ઞાવેદ્રિય ચ તત્ ॥ ૮૧ ॥ ઉપયોગેદ્રિય ચેક-મેકદા નાધિ-
 ભવેત્ ॥ એકદા હુપયોગ સ્યા-દેક એવ યદગિના ॥ ૮૨ ॥
 યાદિ—ઇદ્રિયેણેહ ચેનેત । મન સયુજ્યતેગિન ॥ તદેવેક

ધી કોઇપણ રીતે અતરગનિર્વૃત્તિથી જુદી પડતી નથી ॥૭૭॥
 ળી તેઉંચે કથચિત્તે જ્ઞેદ પણ ઠે—કેમકે તે અતરગ નિર્વૃ-
 ત્તે હોતે ઠતે પણ ડ્રવ્યાદિકરડે ઉપકરણ ઇન્દ્રિય પરાદત
 તે ઠતે પદાર્થનુ અજ્ઞાન દેરાય ઠે ॥ ૭૮ ॥ ણવીરીતે ડ્ર-
 વ્યેદ્રિયનુ સ્વરૂપ જાણવું ॥ જાવેદ્રિય પણ બે પ્રકારની ઠે, લ-
 ઘ્વધી અને ઉપયોગધી, તે બન્ને જાવેદ્રિયોનુ સ્વરૂપ જેમ સિ-
 ણતમા કહ્યું ઠે તેમ હવે હુ કહું તું ॥ ૭૯ ॥ પ્રાણીને વર્ણ
 દેકના વિષયવાળો તે તે આપરણનો જે કયોપશમ થાય, તે
 લઘ્વિરૂપ જાવેદ્રિય જાણવી ॥ ૮૦ ॥ અને પોતપોતાની
 લઘ્વિને અનુસારે વિષયોનેવિષે આત્માનો જે વ્યાપાર તે ઉપ-
 યોગ નામની જાવેદ્રિય કહેવાય ॥ ૮૧ ॥ ળી આ ઉપયો-
 ગેદ્રિય એકીવંછાળ એકજ હોય ઠે, પણ અધિક હોતી નથી,
 કેમકે પ્રાણીઉંનો એકીસમયે એકજ ઉપયોગ હોય ઠે ॥ ૮૨ ॥

સ્વવિષય-ગ્રહણાય પ્રવર્તે ॥ ૫૩ ॥ સશબ્દા સુરજિ મૃદ્ધ
 શ્વાદતો દીર્ઘશબ્દકુલી ॥ પચાનામુપયોગાના । યોગપદ્યમ
 વ્રમ ॥ ૫૪ ॥ સચેદ્રિયેષુ સર્વેષુ । મનસ શીઘ્રયોગત ॥
 વેદ્યુગપત્પદ્ય-શતવેધાતિમાનવત્ ॥ ૫૫ ॥ અન્યથા
 દ્યો । યુગપદ્યાર્દતોઽપિ ચેત્ ॥ ઠદ્યસ્થાના પચ તર્હિ । સજ્જ
 કથ સહ ॥ ૫૬ ॥ તદુક્ત પ્રથમાગવૃત્તો—આત્મા સંહૃતિ
 નસા મન ઇદ્રિયેણ । સ્વાદ્યેન ચેદ્રિયમિતિ ક્રમ એવ શીઘ્ર
 યોગોઽયમેવ મનસ કિમગમ્યમસ્તિ । યસ્મિન્મનો વ્રજતિ
 ગતોઽયમાત્મા ॥ ૫૭ ॥ કિંચ—एकाक्षादिव्यवहारो ।

તે કહે છે—અહીં જે ઇદ્રિયવદે પ્રાણીનુ મન જોનાય છે,
 જ એક ઇદ્રિય પોતાનો વિષય ગ્રહણ કરવામાટે પ્રવર્તે છે
 ॥ ૫૩ ॥ શબ્દ કરતી, સુગધવાળી, કોમલ તથા લાગી પ
 શબ્દકુલી—સ્વાતાયકા એકીવેલાળ પાંચે ઇદ્રિયના ઉપયોગ
 જે વ્રમ છે, ॥ ૫૪ ॥ તે સર્વે ઇદ્રિયનેવિષે મનના શીઘ્રયોગ
 એકીવેલાળ સો પત્રોને વીંધવાના અતિમાનનીપેટે સજ્જી
 કે' ॥ ૫૫ ॥ યહી શ્રીચરિત્રપ્રજુને પણ એકીવેલાળ ય
 વે ઉપયોગો નથી હોતા, ત્યારે ઠદ્યસ્થોને પાંચે ઉપયોગો સા
 શીરીતે સજ્જે' ॥ ૫૬ ॥ તેમાટે આચારાગની ધૃતિમા ક
 ઠે કે—આત્મા મનસાથે જાય છે, મન ઇન્દ્રિયસાથે જાય
 થને ઇન્દ્રિય સ્વાર્થસાથે જાય છે, પવીરીતનો ક્રમ ધર્મો શી
 છે, માટે મનનો એજ યોગ છે, થને તેથી સે મનને શુ થ
 મ્ય છે' જ્યા મન જાય છે ત્યા આ આત્મા પણ જાય છે
 ॥ ૫૭ ॥ યહી—एकद्रिय आदिकनो व्यवहार एव इत्येति

વ્યેઙ્ગિયૈ કિલ્લ ॥ અન્યથા વકુલ પચા-દ્ધ સ્યાત્પચોપયો
ત ॥ ૬૭ ॥ ચક્રુક્ત—પચિદિત્તં ઇ વત્સો । નગોઽ મધોઽલ
જ્ઞાવાતે ॥ તદ્દવિ ન જ્ઞાન્ન પચિ-દિત્તંતિ દર્શિદિયા ભાવા
૬૮ ॥ રણન્તૂરશ્રુદ્ધાર-ચારુગ્લેષ્ણામુચ્ચાત્ ॥ નિર્યત્સુગધિ
દિરા-ગમ્પાદેવ પુગ્યતિ ॥ ૬૯ ॥ નત પચાપ્યુપયોગા તા-
ગ ઇતિ ॥ અગુલામગ્યેયભાગ-વાહલ્યાનિ જિનેશ્વરા ॥ ઝ-
પચાર્પાઙ્ગિયાણિ । વાહલ્ય સ્થૂલતા કિલ્લ ॥ ૭૦ ॥ નન્વ
લાસગ્યજાગ-બહલે સ્પર્શનેઙ્ગિયે ॥ ગ્વજ્ઞાદિધાતે દેહાત-વં
નાનુજ્ઞ ક ॥ ૭૧ ॥ અગ્રોગ્યતે—ત્વગિઙ્ગિયસ્ય વિષય
સ્પર્શા શીતાદયો યથા ॥ ચક્રુપો રૂપમેવ તુ । ત્રિપયો ના

વડે થાય છે, અને જો ઈમં ત હોય તો વકુલવૃક્ષ પણ પાચ
પયોગોચી પચેઙ્ગિ થઈ જાય ॥ ૬૭ ॥ કહ્યું છે કે—વકુલરૂ-
પણ મનુષ્યનીપેઠે મર્ચે ઉપલબ્ધિના જાગ્યી પચેઙ્ગિજેવો
ગે છે, પરંતુ ઇન્દ્રિયના અજ્ઞાવચી તે પચેઙ્ગિય નથી ॥
૬૮ ॥ તે વકુલવૃક્ષ ઝકાર કરતા ઝાઝરના શ્રુદ્ધારવાળી ત
મનોહર ચપલ નેત્રવાળી, ઈવી સ્ત્રીના મુગ્યથી નિકલતા
ગધિ-મદિરાના ગમ્પથી પ્રફુલ્લિત થાય છે ॥ ૬૯ ॥ માટે
હીં પાચે ઉપયોગો જાણ્યા ઇતિ જિનેશ્વરોષ વહ્યું છે કે,
પચે ઇન્દ્રિય અગુલના અસગ્યાતમા જાગજેટલી જાગી છે
૭૦ ॥ અહીં શકા કરે છે કે અગુલના અસગ્યાતમા જા
જેટલી જાગી ઈવી સ્પર્શેઙ્ગિયમા નલગારઆદિકનો પાત
પેટે ઠટે શરીરની અંદર વેદનાનો અનુભવ શીરીતે થાય ?
૭૧ ॥ તેમાટે અહીં વહે છે કે—જેમ વહ્યુનો વિષય રૂપ છે,

સ્ય વેદના ॥ ૯૨ ॥ હુ સ્વાનુજવરૂપા સા । તાં
 ય ॥ સકલેનાપિ દેહેન । જ્વરાદિવેદનામિત્ર ॥ ૯૩ ॥
 ગીતલપાનીય-પાનેતર્વેયતે કથ ॥ ગીતસ્પર્ગોતરા
 સ્યાત્સ્પર્ગનેદ્રિય ॥ ૯૪ ॥ અત્રોચ્યતે—સર્વજગત્પ્રદે ॥
 ત્વગિદ્રિય કિલ ॥ જવેદેવેતિ મતઃ ॥ પૂર્વર્પિસપ્રદાયત ॥
 યદાહ પ્રજ્ઞાપનામૂલટીકાકાર —સર્વપ્રદેશપર્યંતવાર્તિતાત્
 ડ્યત્તગતોઽપિ ગુપિરસ્યોપરિ ત્વગિદ્રિયસ્ય જ્ઞાવાદુપપન્નત્ત
 ગીતસ્પર્શવેદનાનુભવ ઇતિ ॥ તનેતરેઽપિ ગુપિર-પર્યંત
 ત્વગિદ્રિય ॥ અત સંવેયતે ગેત્ય । કર્ણાદિગુપિરેત્થિત્ર ॥ ૯૫

તેમ સ્પર્શેદ્રિયનો વિષય શીતઘાટિક સ્પર્શો છે, પરતુ તે
 વિષય વેદના નથી ॥ ૯૨ ॥ તે વેદના તો હુ સ્વના અનુભવ
 રૂપ છે, અને તેને આ આત્મા જ્વરઘાટિકની વેદનાની
 મરે શરીરપ્રદેશ અનુભવે છે ॥ ૯૩ ॥ વઢી અર્ધા કોડ જ
 કરે કે ઠકુ પાળી પીચાગરતે અદર ગીતસ્પર્શ કેમ થાય
 કેમકે ત્યા વધે સ્પર્શેદ્રિય સ્વાથી આવી પડે છે? ॥ ૯૪ ॥
 માટે અર્ધા કદે છે—શરીરપ્રદેશની અદર સર્વ જગત્પ્રદેશ
 દ્રિય રહેલી છે, તમ પૂર્વાચાર્યના સપ્રદાયથી જાણીએતુ ॥
 તેમાટે પદ્મવર્ણના મૂલટીકાકાર કહે છે કે—સ્પર્શેદ્રિય
 ને મરે પ્રદેશોના પર્યંતગુપિ રહેતી હોયથી, શરીરની અ
 ણ પોષાણની ઉપર તે રહે છે, અને તેથી અદર પણ શીત
 ર્શના જ્ઞાનનો અનુભવ થાય છે ॥ અને તેટલામાટે અદર
 ન પોષાણની આમગમ સ્પર્શેદ્રિય છે, અને તેથી કર્ણાદિ
 શોષાણની પેઠે શીતસ્વના જણાય છે ॥ ૯૬ ॥ દ્યે કર્ણ, ૬

पृथुत्वमगुलासस्य-भागोऽर्त्तीन्द्रियवेदिभिः ॥ त्रयाणामपि निर्दिष्ट । श्रवणघ्राणचक्षुषा ॥ ९७ ॥ अगुलानां पृथक्त्वञ्च । पृथुत्वञ्च रसनेन्द्रिये ॥ स्वस्वदेहप्रमाणञ्च । जवति स्पर्शनेन्द्रिय ॥ ९८ ॥ त्वगिन्द्रियं विनान्येषां । चतुर्णां पृथुता जवेत् ॥ आत्मागुलेन उत्सेधा-गुलेन स्पर्शनस्य तु ॥ ९९ ॥ ननूत्सेधागुलेनैव । मितो देहो जवेत्तत् ॥ मातु तेनैव युज्यते । तज्जता नोन्द्रियाण्यपि ॥ १०० ॥ आत्मागुलेन चत्वार्यो-त्सेधिवेनेकमिन्द्रिय ॥ तानीन्द्रमीयमानानि । कथमोचित्यमियूति ॥ १ ॥ अत्रोच्यते-जिह्वादीनां पृथुलत्वे । ओत्सेधेनोररीकृते ॥ त्रिगव्यूतनरादीनां । न स्याद्विषयवेदिता ॥ २ ॥ तथाहि-त्रिग

जिका तथा आत्मा ए त्रणे इन्द्रिणी पदोच्छाद इहानीर्ण
अगुलना अमग्न्यजागजेटली कही ठे ॥ ९७ ॥ जिह्वाइन्द्रिय
नी पदोच्छाद पृथक्त्वआगुलनी णटले बेधी नर आगुलनी क
ही ठे, अने स्पर्शेन्द्रिय पोनपोताना शरीरजेमकी होय ठे ॥
॥ ९८ ॥ एक स्पर्शेन्द्रियविना धाकीनी चारे इन्द्रिणी पदोच्छाद
आत्मागुलमडे होय ठे, अने स्पर्शेन्द्रियनी पदोच्छाद उत्सेधा
गुलमडे करीने होय ठे ॥ ९९ ॥ अर्द्धी शक्ता करे ठे के श
रीर तो उत्सेधागुलं करीनेज मापेदु होय ठे तो तेमा रहे
ली इन्द्रिने पण ते आगुल करीने मापवी योग्य ठ ॥ १०० ॥
तां पठी चार इन्द्रिने आत्मागुलमडे मापरी अने एवने उ
त्सेधागुलं मापरी ण कम उचित गणाय ॥ १ ॥ तेन माद
कहे ठे क-जिह्वाआदिनी पदोच्छाद उत्सेधागुलमडे स्त्री
कारने ठने घण गाउना मनुष्यादिकोने विषयज्ञान घाय न

વ્યૂતાદિમનુજા । પદ્યવ્યૂતાદિકુજરા ॥ ૧ ॥
 -વિસ્તીર્ણરસનેંડિયા ॥ ૩ ॥ તેપામાનગનિર્વૃત્તિ-રૂપ
 ડિય ॥ ઉત્તેધાગુલપૃથક્ત્વ-મિત મ્યાદલ્પક હિ તત્ ॥ ૪
 ન વ્યાપ્નુયાત્સર્વજિહ્વા । તનોડતિવિદિતોન્યા ॥ સર્વાત્મ
 રસજ્ઞાન-વ્યવહારો ન સિદ્ધ્યતિ ॥ ૫ ॥ ગદ્યાદિવ્યવહાર
 જાણનીયો ટિજાનયા ॥ તત આત્માલેનેવ । પૃથુત્વ રસના
 ધુ ॥ ૬ ॥ જઘન્યતોડકિવર્જાણ્ય-ગુલાસગ્ન્યેયભાગત ॥ શુદ્ધ
 વિષય ચક્રુ-સ્ત્વગુલસરયજાગત ॥ ૭ ॥ અય જાવ
 પ્યાર્યાવિઘ્નેદકત્વાત્ । શ્રવણાદીનિ જાનતે ॥ અગુજાસન્યેય

હિ ॥ ૭ ॥ તે કહે છે —ત્રણ ગાઝઆદિકના મનુષ્યો અ
 ઠ ગાઝઆદિકના પાણીઝંડોતપોતાના ગરીરને અનુસારે
 સ્તારવાળી જિહ્વાઙડિયવાળા હોય છે ॥ ૩ ॥ તેનુંની અન
 નિર્વૃત્તિરૂપ જિહ્વાઙડિય જો ઉત્તેધાગુલના પ્રમાણની પહોળ
 ઙવાળી હોય તો તે અલ્પ કહેવાય ॥ ૪ ॥ માટે આવીરી
 થી વિદિત થયેલો વ્યવહાર સર્વ પ્રાણીઝંડની જિહ્વાને લાગુ
 મતો નથી, અને તેથી સર્વાત્મવડે રસજ્ઞાનનો વ્યવહાર સિ
 થતો નથી ॥ ૫ ॥ વળી ગદ્યાદિકનો વ્યવહાર પણ આર્થ
 જ રીતે જાણી લેવો, અને તેથી જિહ્વાઆદિકોનેવિષે આત્મા
 ગુલવડેજ પહોળાડ જાણવી ॥ ૬ ॥ ચક્રુવિના વાકીની ઙડિ
 ઝંડ જઘન્યથી અગુલના અસગ્યાતમા ભાગજેટલે ઝેટેથી વિષ
 યને ગ્રહણ કરે છે, અને ચક્રુ છે તે અગુલના સગ્યાતમા ભા
 ગ જેટલેથી વિષયને ગ્રહણ કરે છે ॥ ૭ ॥ તેનો જાગ્યાર્થ ની
 ચેપ્રમાણે જાણવો—શ્રવણઆદિક ઇન્દ્રિય પ્રાપ્ય અર્થને જા

વેદેહિનાં ॥ ૧૩ ॥ તથા—શ્રુતિદ્વાદિગયોજન્યા । શ્રુતિ
 વદમાગત ॥ રૂપ પડ્યતિ ચક્ષુ મા-પ્રિકયોજનનક્ત
 આગત નવયોજન્યા । ગેયાણિ ત્રીણિ શુદ્ધતે ॥ ગધ
 સ્પર્ગ-મુત્કુષ્ઠો વિષયો હ્યય ॥ ૧૫ ॥ નનુ ચ પ્રાપ્યકારી
 શ્રોત્રાદીર્નાદ્રિયાણિ ચેત્ ॥ પરતોઽપ્યાગતાન્ શબ્દા-ત્રી
 હતિ કથ ન તત્ ॥ ૧૬ ॥ દ્વાદશયાંજનાદિર્યો । નિયમ
 પિ નિષ્ફલ ॥ શુદ્ધાતિ પ્રાતસવધ । સર્વમિત્યેવ યોક્તિઃ
 અત્રોચ્યતે—શબ્દાદીના પુજ્જલા ચે । પરત સ્યુ સમાન
 તથા મદપરીણામા-સ્તે જાયતે સ્વજાવત ॥ ૧૭ ॥ યથ

મલાદિકને ચક્ષુ જોડશકતું નથી, એ વાત સર્વ પ્રાણીક
 છે ॥ ૧૩ ॥ વઢી—કર્ણ છે તે વાર યોજનથી આવેલા
 ને સાજલે છે, અને ચક્ષુ છે તે લાગ્ય યોજનથી કડક
 ઠેઠેનુ સ્વરૂપ પણ જોડ શકે છે ॥ ૧૪ ॥ વાકીની ગ્રાણે
 નવ યોજનથી આવેલા ગધ, રસ અને સ્પર્ગને ગ્રહણ કરે
 અને આ વિષય ઉત્કૃષ્ઠો જાણવો ॥ ૧૫ ॥ અહીં શકા
 છે કે, કર્ણાદિક દ્વિગ્નિ જ્યારે પ્રાપ્યકારી છે, ત્યારે તેથી
 દૂરથી આવેલા શબ્દાદિકોને તે શામાટે ગ્રહણ કરે ન
 ॥ ૧૬ ॥ અને તેટલામાટે વાર યોજનાદિકનો જે નિયમ
 પણ નિષ્ફલ છે, અને તેથી ‘પ્રાત થયેલ છે સવધ જેનો
 સવધુ ગ્રહણ કરે છે’ એમજ કહેવું યુક્તિવાલું છે ॥ ૧૭ ॥
 એ તેને માટે અહીં કહે છે કે—શબ્દાદિકોના જે પુજ્જા
 દેથી આવેલા હોય છે, તેજ સ્વજાવથી એવા તો મદ પરિ
 મશાલા થઈ જાય છે કે, ॥ ૧૭ ॥ શેવાન વિચયવાલા શ

विषय ज्ञान । नोत्पादयितुमीशते ॥ स्वजावान्नास्ति शक्तिः ॥
 ॥ क्रियाणामपि तद्ग्रहे ॥ १९ ॥ ततो विषयनियमो । युक्त
 दर्शित श्रुते ॥ प्राप्यकारित्वे चतुर्णा-मिन्द्रियाणां सि
 ऽपि हि ॥ २० ॥ किंच—नास्ति शक्तिश्चक्षुषोऽपि । विषय
 रत स्तित ॥ परिष्ठेनु अव्यजात । युक्तस्तस्याप्यसौ तत
 ॥ २१ ॥ जिह्वाघ्राणस्पर्शनानि । त्रीण्यप्येतानि गृह्यते ॥ वरु
 स्पृष्ट अव्यजात । स्पृष्टमेव पर श्रुति ॥ २२ ॥ यदुक्त—पुच्छ
 सुण्ड सह । रुच पुण पासर्ह अपुच्छ तु ॥ गंध रस च फास
 च । वरुपुच्छ वियागरे ॥ २३ ॥ वरु तत्तात्मप्रदेशे-रात्मीकृत
 मिहोच्यते ॥ स्पृष्टमालिङ्गितमात्र । ज्ञेय वपुषि रेणुवत् ॥ २४ ॥
 ने उत्पन्न करी शक्ता नथी, तेम इन्द्रिर्जने पण स्वजावथी
 तेर्जने ग्रहण करवानी शक्ति रहेती नथी ॥ १९ ॥ माटे चारे
 इन्द्रिर्जनु प्राप्यकारीपणु होते ठते पण सिद्धातमा जे थ्या वि
 पयोनो नियम देखाज्यो ठे ते युक्तज ठे ॥ २० ॥ वळी—च
 छुने पण तेना विषयथी हर रहेला अव्यने जाणवानी शक्ति
 नथी, माटे तेनो नियम पण युक्तज ठे ॥ २१ ॥ वळी जिह्वा,
 नाशिका तथा स्पर्शेन्द्रि ए सणे वरुस्पृष्ट अव्यने ग्रहण करे
 थने कर्ण ठे ते स्पृष्ट अव्यनेज ग्रहण करे ठे ॥ २२ ॥ व-
 ठे क—शब्दने स्पर्शेला माजसे ठ थने रुपने थस्पर्शे
 ठे तथा गंध रस थन स्पर्शने वरुस्पृष्ट जाणे ठे ॥ २३ ॥
 मप्रदेशाण थात्मारूप करस त वरु वदेवाय ठे थने
 पर रजनीपठे ज फल थामिगित थयेसु (चोटसु) हा
 ने स्पृष्ट जाणवु ॥ २४ ॥ वसु ठ व थात्मप्रदेशो

વઢ્ઠમપ્પાકય પળસેદ્દિ । પુઠ રેણુ વ તણુંમિ ॥ ૬તિ
 સમેડપિ પ્રાપ્યકારિત્વે । ચતુર્ણામપિ નન્વય ॥ કો ત્રિગેષ
 ષ્ટવઢ્ઠ-સ્પૃષ્ટાર્થગ્રહણાત્મક ॥ ૨૫ ॥ અત્રોન્યતે—
 ડ્રવ્યો-ધાના શબ્દવ્યપેક્ષયા ॥ અલ્પત્રાદાદરત્રાચ્ચ-જાત
 ત્વાચ્ચ સત્ત્વર ॥ ૨૬ ॥ સ્પર્ગનગ્રાણજિહ્વાના । મદશક્તિવા
 ચ ॥ વઢ્ઠસ્પૃષ્ટ વસ્તુજાત । શુદ્ધત્યેતાનિ નિશ્ચિન ॥ ૨૭ ॥
 શાંદિક્રવ્યસધાતા-પેક્ષયા શબ્દસહતિ ॥ વહી સૂચ્યાત્મ
 શબ્દ-યોગ્યક્રવ્યાજિવાસિકા । ૨૮ ॥ તન્નિર્વૃત્તીંદ્રિયન્યાત-
 ગત્વોપકરણેદ્રિય ॥ સ્પૃષ્ટવાપિ સય કુરુતે-ડ્રિયવ્યક્તિ સા
 ગોચરા ॥ ૨૯ ॥ અન્યેંદ્રિયાપેક્ષયા ચ । શ્રવણ પદુગતિક

વહે આત્મરૂપ કરેલ તે ' વઢ્ઠ ' કહેવાય અને શરીરપ
 જનીપેઠે જે ચોટેલુ હોય તે ' સ્પૃષ્ટ ' કહેવાય ॥ અહીં જ
 કરે છે તે ' શ્રવણ ' શ્રવણને પ્રાપ્યકારીપણુ જ્યારે તુલ્ય છે, તે
 સ્પૃષ્ટ અને વઢ્ઠસ્પૃષ્ટ પદાર્થને ગ્રહણકરવારૂપ તફાવત શ
 હોવો જોઈએ ॥ ૨૫ ॥ તેમાટે અહીં કહે છે કે—સ્પર્શ,
 ધ અને રસસવધિ ડ્રવ્યસમૂહોને શબ્દની અપેક્ષાએ અલ્પ
 વાદરપણુ અને તુરત અજાવકપણુ છે ॥ ૨૬ ॥ તેમ સ્પર્શશિ
 નાશિકા અને જીભને મદશક્તિપણુ છે, તેથી પણ તે શ્રવ
 સ્વરેસ્વર વઢ્ઠસ્પૃષ્ટ પદાર્થને ગ્રહણ કરે છે ॥ ૨૭ ॥ વહી
 શાંદિકના ડ્રવ્યસમૂહની અપેક્ષાએ શબ્દોનો સમૂહ ધણો
 દૂર તથા નજદીકશબ્દયોગ્યક્રવ્યવાલો છે ॥ ૨૮ ॥ માત્ર
 નિર્વૃત્તીંદ્રિયની અદર જડને તથા ઉપકરણેંદ્રિયને તુરત સ
 કરીને સ્વગોચર જ્ઞાન કરે છે ॥ ૨૯ ॥ તેમ વીજી શ્રવણ

वद्धमप्याकय पणसेहिं । पुठ रेणुं व तणुमि ॥ इति
 समेऽपि प्राप्यकारित्वे । चतुर्णामपि नन्वय ॥ को वि
 ष्टवद्ध-स्पृष्टार्थग्रहणात्मक ॥ १५ ॥ अत्रोच्यते-
 ड्वयो-घाना ण्ढव्यपेक्षया ॥ अल्पत्वाद्वादरत्वाच्चा
 त्वाच्च सत्वर ॥ १६ ॥ स्पर्शनघ्राणजिह्वाना । मदश
 च ॥ वद्धस्पृष्ट वस्तुजात । गृह्यतेतानि निश्चित ॥ १
 शादिड्वयसघाता-पेक्षया शब्दसहति ॥ वही
 शब्द-योग्यड्वयाजिवासिका । १७ ॥ तन्निर्दिष्ट
 गंत्योपकरणेऽपि ॥ स्पृष्ट्वापि सद्य कुरुते-
 गोचरा ॥ १८ ॥ अन्येऽपिपेक्षया च । श्रवण ५३

उडे आत्मरूप करेल ते ' वद्ध ' कहेनाय थने
 जनीपेठे जे चोटेसु होय ते ' स्पृष्ट ' कहेनाय ॥ १५
 ५२ ॥ १ । जिउने प्राप्यकोरीपणु ज्यारे तुझ
 स्पृष्ट थने वद्धस्पृष्ट पदार्थने ग्रहणकरगारूप तफास
 होयो जोडण ॥ १५ ॥ तेमाटे अही कहे वे के-स्त
 र थने रससगि ड्वयसमूहोने शब्दनी अपेक्षाए
 वादरपणु थने तुरत यनायकपणु वे ॥ १६ ॥ तम
 नाशिका थने जीभने मदशक्तिपणु वे, तेथी पणु
 मरम्बर वद्धस्पृष्ट पदार्थने ग्रहण करे वे ॥ १७ ॥ १
 शादिमना ड्वयसमूहनी अपेक्षाए शब्दोनो समूह
 थ तथा नन्दीशब्दयोग्यड्वयगालो वे ॥ १८ ॥ १
 निर्दिष्टापिनी थदर जडने तथा उपकरणेऽपिने कु
 करीने स्वगोचर ज्ञान करे वे ॥ १९ ॥ तेम बीकी

तत स्पृष्टानेव शब्दान् । शब्दातीत्युचितं जगु ॥ ३० ॥ स्पृष्टा-
र्थग्राहकत्वं यत् । परैरदृष्टोऽपि कथ्यते ॥ तदयुक्तं तथात्वे हि
। दाहं स्याद्वह्मवेक्षणत् ॥ ३१ ॥ तथा—काचपात्राद्यतरस्य
। दूरादेवेदयते जल ॥ तद्वित्वात् प्रवेशे तु । जलश्राव प्रस-
ज्यते ॥ ३२ ॥ इत्याद्यधिक रत्नाकरावतारिकादिभ्योऽवसेय, वि-
स्तरजयान्नेह प्रतन्यते ॥

यच्च सिद्धाते 'चक्षु फास हृदमागच्छ' इति श्रूयते,
तत्र स्पर्शशब्देन इन्द्रियार्थसन्निकर्ष उच्यते तथाहु — 'सू-
रिण चक्षुफास हृदमागच्छ' इत्येतज्जबुद्धीपप्रज्ञाप्रतीक-
ज्ञौ अत्र च स्पर्शशब्द इन्द्रियार्थसन्निकर्षपरश्चक्षुषोऽप्राप्यका

अपेक्षाए कर्णेन्द्रिय विशेष शक्तिमाली ठे, माटे ते स्पर्शला-
ब्धोनेज ग्रहण करे ठे, ए युक्त कहैल ठे ॥ ३० ॥ उल्लि अ-
न्यदर्शनीठ चक्षुने पण स्पर्शला पदार्थोनु जे ग्राहकपणु कहै
ठे, ते अयुक्त ठे केमके तेथी तो अभिने जोराथी (चक्षुनो)
दाह थगो जोडण ॥ ३१ ॥ उल्लि काचना वासण्यादिकमा
हेलु पाणी पण दूरधीज देखाय ठे, केमके ते जज जो ते
वासणने जेदीने चक्षुमा प्रवेश करे तो तो ते ढोळाड जाय
। ३२ ॥ इत्यादिक अधिक विस्तार रत्नाकरावतारिका आदिथी
जाणी लेवो, अही विस्तार बवाना जयथी खस्यो नथी ॥

उल्लि सिद्धातमा 'चक्षुने स्पर्शीने आवतु हतु' एवो
शठ जे सनखाय ठे, त्या स्पर्शशब्दे करीने इन्द्रिय अने पदा-
र्थनु नजदीकपणु कहैवाय ठे कक्षु ठे के—'सूर्य चक्षुने स्पर्-
शीने आवतो हवो' एवीरीते जवुद्धीपपञ्चत्तिनी प्रतीकवृत्ति

रित्वेन तदसत्त्ववादिति ॥ मेया आत्मागुल्लेखेव । प्रागुक्तं
गोचरा ॥ प्रमाणागुल्लमाने स्थु-र्महीयासोऽधुना हि ते ।
उत्सेधागुल्लमाने तु । कथं भरतचक्रिण ॥ पुर्यादौ स्वागु-
त-नवद्वादशयोजने ॥ ३४ ॥ एकत्र वादिता जभा ।
श्रूयते जनैः ॥ तस्मादात्मागुत्रो मेया । विषया इति युति
॥ ३५ ॥ आह—प्रमाणागुल्लजानेक-लक्षयोजनसम्मिलिते ॥
विमाने कथं घटा । सर्वतः श्रूयते सुरे ॥ ३६ ॥ त्रैधैर्यगु-
ल्ल । विषयो घटते श्रुते ॥ द्वितीयोपागटीकाया-मस्योत्तरा-

मा कबु ठे वळी थर्ही स्पर्श शब्द ठे ते इन्द्रिय थने प-
र्यना नजदीकपणानो वाची ठे, थने चकुने तो अप्राप्य-
रिपणु होमाथी स्पर्शनो असभर ठे ॥ हवे ते पूर्वे कडे
इन्द्रियगोनगेने आत्मागुलोखडे मापरा, केमके प्रमाणा-
जाते ॥ ३३ ॥ नो तेउं हासना समयमा मोटा थइ ॥
॥ ३३ ॥ तेम उत्सेधागुलोखडे मापमाथी पण भरतचक्रीना
नाना आगुलोथी मापेळी पवी नव योजन पहोळी थने प-
योजन खात्री पवी नगरी आदिकमा ॥ ३४ ॥ एरु जगोण
गाडेळी ननाने सर्वे जगोना लोको शीरीते साभेळी शब्द
माटे ते रिपयाने आत्मागुलोखडे मापरा ए युक्तिमाथु ठे ॥
॥ ३५ ॥ वळी प्रमाणागुल्लमाळा थनेक लाग्य योजनना माप-
वाटा देवविमानमा देवोखडे सर्वे जगोण घटानाद शीरीते ते
नखाय ॥ ३६ ॥ माटे पवीरीते ग्रंथ जातिना थगुलोखडे
एनो आ विषय घटी नकतो नथी, हवे तेनो उत्तर चीजा ठे
पगनी टीकामा नीचेप्रमाणे म्ह्यो ठे, ते पुत्रे ॥ ३७ ॥

दयता ॥ ३७ ॥ तथाहि—तस्या मेषौघरमितगजीरमधुरश
ब्दाया योजनपरिमरुसाया मुत्तराजिधानाया घटाया त्रित्ता
मिताया सत्या यत्सूरान् विमान तत्प्राप्तादनिष्कृष्टेषु ये या
पतिता शब्दवर्गेणा पुञ्जस्त्येन्य समुत्खितानि यानि घटा
प्रतिश्रुतिशतसहस्राणि घटाप्रतिशब्दसहस्रं सङ्कुतमपि जा
तमनूत् किमुक्तं जयति ? घटाया महता ध्वजेन तामिताया
ये त्रिनिर्गता शब्दपुञ्जस्तास्तत्प्रतिघातत सर्वासु दिक्षु त्रिदिक्षु
च दिव्यानुजायत समुत्खिते प्रतिशब्दे सख्यमपि विमान
मनेकयोजनसहस्रमानमपि पधिरितमुपजायते इति गतेन ह्य
दशज्यो योजनेन्य समागत शब्द श्रोत्रप्राप्तो जयति न

कहे ठे—मेषना समूहना गजाग्रसरग्री मधुर प्रनिराला
तथा एक योजनना घरागाली ग्री मुखर नामनी घटान
प्रणवार उगाकतेतन सृष्टानामनु ज विमान तना महत्मा
ना शिखरापर पडला गरा शब्दवर्गेणाना ज पुञ्जसा श्रन न
माधी उठळला गरा घटाना मरुता श्रने दृजगोगम ज पद
घात, तेठरडे ते विमान तगाड जाय ठ श्राना ताराय शु ?
तोके महाटा प्रयत्नपुरव घटान उगाकत तन तिवळला ज
शब्दपुञ्जलो तेठना परुतदाउंधी मपळी दिशाउंमा श्रन वि
दिशाउंमा दिव्यप्रगारथी उठळला परुधाउंयड श्रनर क्षाग
योजनना मानगालु गनु पण समस्त विमान । जाण पदर
थड - आय ठ श्राधी करीन शर याजन इरथी श्रावला गट
कर्णथी मानसी शयाय ठ परत तथी इरना शब्द मरुता
शयातो तथी माट पद नगाण घरा उगाकत तन मश ज

परत, तत कथमे । ल तानिनाया अत्राया सर्वत्र तद्व्यु-
 रूपजायते इति यदुच्यते तदपाकूनप्रवसेष, सर्वत्र दिव्यानु-
 चावतस्तथारूपप्रतिशब्दोत्पत्तेने यथोक्तदोषान्नत्वात् अपर-
 च—इग्वीस, खलु लरका । चउतीस एव तद् सहस्साऽ ॥
 तद् पच सया जणिता । सत्तीसा य अडरित्ता ११३४५३९
 इति नयणविसयमाण । पुरकूढीरुद्धासिमणुआण ॥ पुव्वेण
 अवरेण य । पिह पिह होड नायव ॥ ३७ ॥ एव च—स
 गुक्तोऽक्षिप्रियो । न विसवदते कथ ॥ अत्रैतस्सूत्रतात्पर्यं । च
 चवक्के धुधैरिद ॥ ३८ ॥ लक्षयोजनमानो वृ—ग्विषय परमस-
 य ॥ अज्ञास्वर पर्वतादि । वस्तुपेक्ष्य स निश्चित ॥ ४० ॥

गोए तेनो शब्द केम सज्जलाय ठे ? एम जे शका करी इती
 ते छूर थइ एम जाणु केमके सर्व जगोए दिव्यप्रतावधी
 तथा एवीरीतना पुरुदाउना उठलवाधी पूर्वे कहेलो दा
 तेमा थावी शकतो नथी पळ्ळा पण एरुवीस लाख चोनी
 हजार पाचसोने सारुवीस (११३४५३९) एटला योजननु
 एताप नीमा रहेना । यदुपो नी याचना प्रियनु मा
 ठे, यने तेथी था जना छीगेमा पूर्वे क ता प नीना छी
 मा उधतु मान जाण ॥ ३७ ॥ पळ्ळा एवीरीते—ते पूर्वे
 देजा चक्रुना प्रियना प्रियमाद केम न यावे ? माठे य
 ते सुत्तनो नापार्थ ज्ञानीउण नीचेप्रमाणे कथो ठे ॥ ३८ ॥
 चक्रुनो उत्कृष्टो प्रिय जे एक ज्ञान योजनना मानयाओ
 हो ठे, ते पर्वतादिक यतेज नी वस्तुने यपेक्षीने कहंसा
 ॥ ४० ॥ परनु सूर्यादिक तेजस्वी वस्तुने यपेक्षीने

तो विज्ञेय-तत्पत्तिः निजः । वरः । इदं विज्ञेयस्य
 ज्ञेत ॥ यन्नाण-शान्ति-गोडिया विज्ञेयसि ॥ यत्र
 रच्यप्रदेशाव-पादान् विद्याते च ॥ ४२ ॥ स्तोत्रगादा
 द्वक्श्रोत्र-घ्राणे सग्यगुणे कृतात् ॥ ततोऽसग्यगुणा जिह्वा ।
 सरयम् स्पर्शनं नत ॥ ४३ ॥ स्तोत्रप्रवेश नयन । श्रोत्र न
 ग्यगुणाधिक ॥ ततोऽसग्यगुण घ्राण । जिह्वाऽसग्यगुणा तत
 ॥ ४४ ॥ ततोऽप्यसग्यगुणित-प्रदेश स्पर्शनिद्रिय ॥ अत्यल्प
 हुतेषा स्या-दग्गाहप्रदेशयो ॥ ४५ ॥ तुयोपागे तु—श्रोत्रा
 दिनासिक छे छे । जिह्वका स्पर्शनं तथा ॥ एव अन्यदिद्या

વિપય અધિક પળ હોય, આવીરીતનો સ્વીકાર વિશેષાવશ્ય
 કના નાનાર્થથી છે ॥ ૪૧ ॥ ણવીરીતનો અર્થ વિશેષાવશ્યક
 મા છે ॥ આ સઘલી ડઝિત યનતા પરમાણુડવડે રનેલી છે,
 તેમ તે સઘલીડે અસગ્યાતા પ્રદેશોના અવગાદગાલી છે ॥
 ॥ ૪૨ ॥ તેડમા ચક્ષુદ્વિ યોગા અવગાદગાલી છે, અને વર્ણ
 તથા નાશિકા, જ વત્રે અનુક્રમે સગ્યાતગણ અવગાદગાલી
 છે ॥ ૪૩ ॥ ચ્લી વગુ યોગા પ્રદેશોગાલી છે, તથા વર્ણ તેથી
 સગ્યાતગણ અધિકપ્રદેશોગાલી છે અને તેથી અસગ્યાતા
 ણા પ્રદેશોગાલી નાશિકા ઠ તથા તેથી અસગ્યાતગણા પ્ર
 દેશોગાલી જિહ્વા છે ॥ ૪૪ ॥ ચ્લી તેથી પણ અસગ્યાતગણા
 પ્રદેશોગાલી સ્પર્શેદ્રિય ઠ ણવીરીતે તેડના અવગાદ અને પ્ર
 દેશોનુ અલ્પવદ્વપણુ જાણુ ॥ ૪૫ ॥ ચોપા ઉપાગમા તો પ
 મ કણુ છે કે—વે કણો વે આસો વે નાશિકાડ, એ જિહ્વા

एष्ये । नावेन्द्रियाणि पच तु ॥ ४६ ॥ सर्वेषां सर्वजातिव ।
 द्रव्यतो भावतोऽपि च ॥ अतीतानीन्द्रियाणि स्युः—नाना
 देहिना ॥ ४७ ॥ विनानादिनिगोदेभ्यो । ज्ञेयमेतत्तु कोविदे ।
 स्वजातावेव तेषां तु । तान्यतीतान्यनतश्च ॥ ४८ ॥ —
 येषामनतः कालोऽञ्जु-निर्गतानां निगोदतः ॥ तेषामपेक्ष
 ज्ञेय-मेतत् श्रुतविशारदे ॥ ४९ ॥ एवमन्यत्वापि यथासा
 नाव्य एकादीनि सति पचा-तानि नावेन्द्रियाणि च ॥ ए
 द्वित्रिचतुःपंच-न्द्रियाणां स्युर्यथाक्रम ॥ ५० ॥ -नावीनि
 केपाचि-छर्त्तते मुक्तियायिना ॥ केपाचित्पचपदसप्त । सख्य

तथा स्पर्श, एम आठ द्रव्यइन्द्रिजं ठे, अने पाच भावइन्द्रि
 जं ॥ ४६ ॥ सर्व प्राणीजने सर्वजातिपणामा द्रव्यधी अने च
 वधी अतीत थयेली इन्द्रिजं अनतीज होय ठे ॥ ४७ ॥ उपा
 नी वायतने अनादिनिगोदविना सर्व जातिजने विषे विचक्ष
 णोए जाणवी, केमके ते अनादिनिगोदना जीवोने तो पोता
 नी जातिमाज ते इन्द्रिजं अनतीवार अतीत थयेली होय ठे
 ॥ ४८ ॥ बळी—निगोदमाधी निकळेला एवा जे जीवोने अ
 नतो काल थयेलो ठे तेजनी अपेक्षाए विचक्षणाए आ जा
 णवु ॥ ४९ ॥ एवीरीते बीजी जगोए पण यथायोग्यरीते जा
 णी खेवु ॥ बळी एकेंद्रि, वेन्द्रि, त्रेन्द्रि, चोन्द्रि तथा पंचेंद्रि
 जीवोने अनुक्रमे एकधी मामीने पाचसुषुप्तिनी नावेन्द्रिजं होय
 ठे ॥ ५० ॥ केटलाक मोक्षमा जानाराजने ते इन्द्रिजं त्रि
 प्यकालमा थनारी होती नथी, अने केटलाकोने पाच, ठे,
 सात, सग्याती, यसरयाती अने अनती थवानी होय ठे ॥

सस्यान्यनतश ॥ ५१ ॥ सिध्यता जायिनि भवे । नरनारक
नाकिना ॥ पचाऊतिर्यस्पृश्यवु इणा एव जन्म्यत ॥ ५२ ॥
पृथ्यादिज मातरित-मुक्तीना तु मनीषिभि ॥ पदस्तप्रमु
स्याण्येव । जाव्यानि शोकदेहिना ॥ ५३ ॥ सग्येषानि च ता
नि स्यु । सस्यातजप्रकारिणा ॥ असग्येयान्यननान्य-मग्ये
यानतजन्मना ॥ ५४ ॥ रिष्टामधामाघरती-नाग्गणा च यु
ग्मिना ॥ नृणा तिरश्चा नावीनि । दश तानि जघन्यत ॥ ५५ ॥
पचाङ्कशोऽन्यत्र नेपा - मुत्पत्तिर्नाप्यनतरे ॥ तत्र मुक्तिस्तत
पया । दशोक्तानि जघन्यत ॥ ५६ ॥ राव्यप्रिविक्लाङ्गणा ।

॥ ५१ ॥ इवे यनारा त्रयमा मोक्षे जनारा एवा मनुष्य नार-
की, देवो, पंचद्वितिर्यंचो पृथ्वीमाय, अय्याय तथा रनस्प
तिकायने जघन्ययी पाच द्द्विउं थाय ठे ॥ ५२ ॥ पृथ्वीया
य आदिकमा जन्म लीधायाद जेउने मोक्षे जयानु होय ठे
एवा ते उपर महेसा प्राणीउने जघन्ययी ठ मान आन्त्रि द
द्विउं थाय ठ मम वन्त्रिनाम जाणतु ॥ ५३ ॥ सस्याता
तत्र यनाराउने त द्द्विउं सस्याती थाय ठ तथा असग्य
ता अन्न अन्नता तत्र सस्यागनेन अन्नकम अन्नग्याती अन्न
अन्नती थाय ठ । ५४ । रिष्टा मया अन्न मातरतीना ना
सीउने तथा यगलीग मनस अन्न नियन्त्रन रग्या म
दश द्द्विउं यनारी थाय ठ ५५ ॥ त त्परा जहउ त
योनी पचद्विजिगाय जीजी गतिमा उपसि गतो नर्थ तम
नवर जगमा मुक्ति एण यनी नर्थ अर तयो ताने जग
यी तज ति रती ॥ ५६ ॥ राव्य य अग्रिगाय जत

અય્યૌ । જાવેદ્રિયાણિ પચ તુ ॥ ૪૬ ॥ સર્વેપા સર્વજાતિત્વ
 ડ્રવ્યતો ભાવતોઽપિ ચ ॥ અતીતાનીંદ્રિયાણિ સ્યુ-૨૧૦
 દેહિના ॥ ૪૭ ॥ વિનાનાદિનિગોદેન્યો । ડેયમેનત્તુ કોવિદે
 સ્વજાતાવેવ તેપા તુ । તાન્યતીનાન્યનતશ ॥ ૪૮ ॥
 યેપામનત કાલોઽમૃ-ત્તિર્ગતના નિગોદત ॥ તેપામપેત
 ડેય-મેતત્ શ્રુતવિશારદે ॥ ૪૯ ॥ એવમન્યતાપિ યથાસત
 જાવ્ય એકાદીનિ સતિ પચા-તાનિ નાંદ્રિયાણિ ચ ॥ એ
 દ્વિત્રિચતુ પચે-દ્રિયાણા સ્યુર્યથાક્રમ ॥ ૫૦ ॥ -નાવીનિ ને
 કેપાચિ-દ્વર્ત્તંતે મુક્તિયાયિના ॥ કેપાચિત્પચપદસત । સમ્યા

તથા સ્પર્શ, એમ આઠ ડ્રવ્યઙ્ગિજ ઠે, અને પાચ ભાવઙ્ગિ
 ઠે ॥ ૪૬ ॥ સર્વ પ્રાણીઝને સર્વજાતિપણામા ડ્રવ્યથી અને જ
 થથી અતીત થયેલી ઙ્ગિજ અનેતીજ હોય ઠે ॥ ૪૭ ॥ ઝણ
 ની વાવતને અનાદિનિગોદવિના સર્વ જાતિઝને વિષે વિચર
 ણોણ જાણવી, કેમકે તે અનાદિનિગોદના જીવોને તો પોતા
 ની જાતિમાજ તે ઙ્ગિજ અનેતીવાર અતીત થયેલી હોય ઠે
 ॥ ૪૮ ॥ વઢી—નિગોદમાથી નિકળેલા એવા જે જીવોને અ
 નતો કાલ થયેલો ઠે તેઝની અપેક્ષાણ વિચરણોણ આ જા
 ણવુ ॥ ૪૯ ॥ એવીરીતે વીજી જગોણ પણ યથાયોગ્યરીતે જા
 ણી લેવુ ॥ વઢી એકેદ્રિ, બેદ્રિ, ત્રેદ્રિ, ચોદ્રિ તથા પચદ્રિ
 જીવોને અનુક્રમે એકથી માનીને પાચસુધિની નાંદ્રિજ હાય
 ઠે ॥ ૫૦ ॥ કેટલાક મોઢામા જાનારાઝને તે ઙ્ગિજ ચરિ
 વ્યકાલમા થનારી હોતી નથી, અને કેટલાકોને પાચ, વ
 સાત, સમ્યાતી, યમગ્યાતી અને અનેતી થવાની હોય ॥

(१९९)

यान्यप्यनता-न्येव जायानि धीधने ॥ ६२ ॥ अतिकृता
नतानि । मुरत्वे नारकस्य च ॥ वर्तमानानि नैव स्यु-र्जा
ने पुनरुक्तम् ॥ ६३ ॥ विजयादिप्रिपानत्वे । यदि स्युर्ना
कागिना ॥ नानीनानि नप्रिप्यति । पचाष्टादश पोरुश ॥ ६४ ॥
एव सर्वतित्वेन । सर्वे नपि देविना ॥ जायनीयान्यतीता-
नि । सति जावी च ॥ ६५ ॥ नृणां नान्य-
नतान्यष्ट च पच च । सति तज्जमु ॥ ६६ ॥ नानि जावीने
नेव च ॥ ६६ ॥ अन्येषां तु मनुयत्वे । जावीनि पच चाष्ट च
॥ जघन्यतोऽपि स्तुर्मुक्ति-र्यज्ञ मानुष्यमतरा ॥ ६७ ॥ अनु-

असग्याती तथा अनतीने पण बुद्धिमानोण जाणी लेवी ॥ ६२ ॥
तुळी नारकीने देवपणामा अनती इन्द्रि अतीत थोली हो
य ठे तेम वर्तमानकाळनी इन्द्रि होती नथी अने त्रिप्य
काळसमधिनी पुत्राकरीने जाणवी ॥ ६३ ॥ तुळी नारकीने
विजयादिक्रिमान्पणामा अतीत थोली इन्द्रि न हाय अ
ने त्रिप्यकाळनी पाच अहा अने सोठ होय ॥ ६४ ॥
वीमीने सर्व प्रतीतेन मरिगतिगण रूमीने जतकाळनी उत्
मानकाळनी ॥ ६५ ॥
॥ ६६ ॥
॥ ६७ ॥

रामराणा च । स्वत्वे सत्यष्ट पच च ॥ यदि स्युर्नूतभायी
तावत्वेव तदा सद्यु ॥ ६७ ॥ विजयादिविमानेषु । श्रित्त
ह्यनतरे ॥ नवे विमुक्तिमाप्नोति । तनो युक्त यथोदित ॥
अन्यजातित्वे तनता-न्यतीतान्यथ सति न ॥ नावीनि
ग्यान्येवैषा । नृत्वमेमानेकत्वयो ॥ ७० ॥ तथोक्त प्रज्ञा
नादृत्तो—

इह विजयादिषु चतुर्षु गतो जीवो नियमात्तत उद्भू
न जातुचिदपि नैरयिकादिषु पंचद्वितिर्यम्पर्यगसानेषु त
व्यतरेषु ज्योतिष्केषु च मध्ये समागमिष्यति, मनुष्येषु सौ

॥ ६७ ॥ वळी अनुत्तरविमानना देवोने पोतापणामा वर्तमान
नकाळनी थाठ अने पाच इन्ड्रिजं होय ठे, अने नूतकाळ
नी तथा नविष्यकाळनी जो होय, तो पण तेढली होय ।
॥ ६८ ॥ केमके विजयादिक विमानमा वेवार उत्पन्न थयेजे
प्राणी अनतर नवमाज मोक्ष पामे ठे, माटे उपर कहेलु पु
क्तिवाळु ठे ॥ ६९ ॥ वळी ते अनुत्तरविमानना देवोने अन्य
जातिपणामा अनती इन्ड्रिजं अतीत थयेली होय ठे, अन
वर्तमानकाळनी होती नथी तथा मनुष्यपणामा अने वेमा
निकपणामा नविष्यकाळनी सरयाती इन्ड्रिजं थवानी होय ठे
॥ ७० ॥ तेमाटे पद्मवणानी वृत्तिमा कद्यु ठे के—

अर्ही विजयादिक चार अनुत्तरविमानोमा रहेलो जीव
निश्चये करीने त्याची निकल्योथको कोइ पण वखते नारकी
यादिकोमा अने पंचद्वितिर्यचोमुग्निमा, तेम व्यतर अने ज्यो
तिपिउंमा यापशं नहि, परतु मनुष्योमा अथवा सौधर्मादि

ર્મોદિપુ ત્રા ગમિષ્યતીતિ ॥

॥ સર્વાર્થસિદ્ધદેવત્વે । સર્વાર્થસિદ્ધનાકિના ॥ ન સ્યુર્ચૂતજ-
વિષ્યતિ । સંતિ પચાષ્ટ ચ સ્ફુટ ॥ ૭૧ ॥ તેષામન્યગતિત્વે ચા-
તીતાનિ સ્યુરનતશ ॥ નૈવ સતિ જવિષ્યતિ । દૃગતાવષ્ટ પચ
ચ ॥ ૭૨ ॥ સદ્ગિપર્વેદિયાણા યત્ । સ્મૃત્યાદિજ્ઞાનસાધન ॥
મનો નોદ્દિય તથ્ચ । દ્વિધિધ ડ્વ્યભાવત્ ॥ ૭૩ ॥ તત્ર ચ-
મન પર્યાપ્ત્યજિધાન—નામકર્મોદયાદિહ ॥ મનોયોગ્યવર્ગણ-
ના—માદાય દક્ષિકાન્યલ ॥ ૭૪ ॥ મનસ્ત્વેનાપાદિતાનિ ।
જતુના દ્રવ્યમાનસ ॥ જિનેરૂચે તથા ચાહ । નયધ્યયનચૂર્ણિ
કૃત્ ॥ ૭૫ ॥ મણપક્ષત્તિનામકર્મોદયતો જોગો મણો દબે ઘે-

દેવલોકોમા યાવશે ॥

સર્વાર્થસિદ્ધના દેવોને સર્વાર્થસિદ્ધદેવપણામા ચૂતકાલનીથ
ને જવિષ્યકાલની ઇન્દ્રિય હોતી નથી, પરતુ વર્તમાનકાલની
પાચ થે આઠ પ્રગટરીતે હોય ઠે ॥ ૭૧ ॥ વઢી તેઝને અ-
ન્યગતિપણામા થનતી ઇન્દ્રિય થતીત ધરેલી હોય ઠે, થને
વર્તમાન કાલની હોતી નથી, તથા જવિષ્યકાલની મનુષ્યગ-
તિમા આઠ થને પાચ થશે ॥ ૭૨ ॥ સદ્ગી પર્વેદિયને સ્મૃ-
તિઆદિક જ્ઞાનના સાધનરૂપ પવુ જે મન, તે નોદ્દિય ક-
હેવાય ઠે, થને તે ઘે પ્રકારનુ ઠે, ડ્વ્યથી થને જાવથી ॥ ૭૩ ॥
વઢી ત્યા—મનપર્યાં નામના નામકર્મના ઉદયથી મનને યો-
ગ્ય પવી વર્ગણાઈના દક્ષીયાઈને હેડને ॥ ૭૪ ॥ મનપણાયેક-
રીને પ્રાણિય જે પરિણમાવેલા હોય, તેને જિનેશ્વરોય ડ્વ્ય-
મન કહેશુ ઠે, વઢી તે માટે નયધ્યયનના ચૂર્ણિસાર કહે ઠે

તું મણતેણ પરિણમિયા દવા દવ મણો તદ્દઽ ઇતિ મનોઽ
 વ્યાવલવેન । મન પરિણતિસ્તુ યા ॥ ૭૫ ॥ જો નામ . . .
 યોક્ત પૂર્વસ્પરિભિ ॥ ૭૬ ॥ જીવો ડુણ મણપરિણામક્રિયા
 યતો જાવમણો, કિ જણિય હોઽ? મણદવાલવણો જીવસ્ત
 મણણવાવારો જાવમણો મન્નઽ, ઇતિ નપ્રધ્યયનચૂર્ણો ॥ અ
 એવ ચ—દ્રવ્યચિત્ત વિના ભાવ—ચિત્ત ન સ્યાદસક્તિવત્ ॥ વિ
 નાપિ જાવચિત્ત તુ । દ્રવ્યતો જિનવદ્ભવેત્ ॥ ૭૭ ॥ જાવમનો
 વિનાપિ ચ દ્રવ્યમનો જવતિ, યથા ભવસ્થકેવલિન ઇતિ પ્ર
 જ્ઞાપનાવૃત્તૌ ॥ સ્તોકા મનનિનોઽસરય-ગુણા શ્રોતાન્વિતા

કે ॥ ૭૫ ॥ ॥ મનપર્યાં નામકર્મના ઉદયથી મનને યોગ્ય
 દ્રવ્યો લેશને, મનપણાયે કરીને પરિણમાવેલા જે દ્રવ્યો, તે
 દ્રવ્યમન કહેવાય છે ॥ મનદ્રવ્યના અવલવને કરીને, પ્રા
 ણીના મનની જે પરિણતિ, તે જાવમન કહેવાય, તેનાટે પૂર્વા
 ચાર્યોં કહ્યુ છે કે, ॥ ૭૬ ॥ જીવનો ક્રિયાવાળો જે મનપરિ
 ણામ તે જાવમન કહેવાય, તેનો જાવાર્થ શુ? તો કે મનદ્ર
 વ્યના અવલવનવાળો જીવનો જે રુનનવ્યાપાર તે જાવમન
 કહેવાય, એમ નપ્રધ્યયનની ચૂર્ણમા કહેલ છે ॥ વળી આ
 થીકરીનેજ—અસક્તિનીપેટે દ્રવ્યચિત્તવિના જાવચિત્ત ન હો
 ય, અને જિનનીપેટે જાવચિત્ત વિના દ્રવ્યચિત્ત તો હોય ॥
 ॥ ૭૭ ॥ તેનાટે કહ્યુ છે કે—જાવમનદિના ૫૯ દ્રવ્યમન થા
 ય જેમ નવસ્થ કેવલીને, એવીરીતે પદ્મપણાની વૃત્તિમા કહેલ
 છે મનગાઝાઝં સર્વથી થોડા છે, તેથી અસરુપગણા કર્ણોંવા
 લા છે, અને તેથી ચક્રુગાઝા, નાશિકાગાઝા, અને નિહાવા

स्तत द्रष्टृप्रणिरुद्धारा । स्युः श्रमेणाधिकाधिका ॥ ७७ ॥
 अनीन्द्रियाश्च निर्दिष्टा । एन्योन्यतदुणाधिका ॥ स्पर्शनेन्द्रिय-
 वतस्तु । तेन्योन्यतदुणाधिका ॥ ७८ ॥ लोकेष्व—चक्षुःश्रोत्र
 घ्राणरसनत्वक्जनोवात्पाणिपादपयूपरुखदणान्देवादशेन्द्रिया-
 णि सुश्रुतादौ उक्तानि, नाममालायामपि 'बुद्धिर्द्वयं स्पर्श-
 नादि । पाण्यादि तु क्रियेन्द्रिय' इत्यभिहित, इन्द्रियाणि ॥

सङ्गा येना सति ते स्युः । सन्निनोन्ये त्वसङ्गिन ॥ स-
 ङ्गिनस्ते च पचाक्षा । मनपर्याशिखिन ॥ ७९ ॥ ननु समू-
 र्विमपचाक्षा—तेनैकेन्द्रियादिषु ॥ आहाराद्या सति सङ्गा-स्त-
 तस्ते किं न सङ्गिन ॥ ८० ॥ अत्रोच्यते—उभयरूपा दशाप्ये-

ळा अनुक्रमे अधिकअधिक होय ते ॥ ७७ ॥ वल्ली तेथी पण
 अननगणा अधिका अनिद्रितं मिश्रो) कहेला ते अने ते
 थी अननगणा अधिका सशेन्द्रियगळा ते ॥ ७८ ॥ उल्ली
 लोहोः तो—अथ कान नाशिका हिता त्वा मन उ
 चन हाथ पण गुदा तथा छिग तर्जरीतनी अग्या इद्रितं
 सुश्रुतादिकमा क 'त' नाममादामा एण कहेन उ क स्प
 शंशिक बुद्धि उ त्वा हाथ अति र द्वियाद्रितं उ त
 धीरीने इद्रितं नु स्वरूप जाणवु ॥

जेंतने मटाउ होय तें रितं रहेतय अनपाकी
 ना जीजाउ अमि कहेतय उरु रितं ते कहेतय क
 जेंत मनपर्याशिवाळा पचि ताय ॥ ७९ ॥ अर्थात् जता कर
 उ ते तन्निद्रियादिकथी समूर्विमपचिन्द्रिया जीवाना त्या
 हारथ्यान्विक सङ्गाउ ना उ तो पठी तेउ सङ्गी कम न हाय ?

તા-સ્ત્રીત્રમોહોદયેન ચ ॥ અશોક્તના અવ્યક્તાશ્ચ । તન્નામિ
 સજ્જિતા મતા ॥ ૬૨ ॥ નિદ્રાવ્યા પે સુમાન્ કમૂ-ચનાદિ
 તે યથા ॥ મોહાઘાદિતચૈતન્યા-સ્તથાહારાયમી અપિ
 તતશ્ચ—સજ્ઞાસવધમાત્રેણ । ન સદ્વિત્ત્વમુરીકૃત ॥ ન હેતુ
 નિષ્કેણ । ધનવાનુચ્યતે જનૈ ॥ ૬૩ ॥ અતાદ્ગુરુપયુક્તો
 રૂપવાન્નાભિધીયતે ॥ ધની કિતુ વહુદ્રવ્યે । રૂપવાન્ રમ્ય
 ત ॥ ૬૪ ॥ મહત્યા વ્યક્તયા કર્મ-દ્વયોપશમજાતયા ॥ ૬
 યા શસ્તયૈવાગી । લભતે સજ્જિતા તથા ॥ ૬૫ ॥ ઇદમ
 વિશેષાવશ્યકે ॥ તતશ્ચ—ચેપામાહારાદિસજ્ઞા । વ્યક્તચૈત

॥ ૬૦ ॥ તેમાટે અહીં કહે છે કે—ઉત્તરૂપ એવી આ દર્શ
 જાઈ, તેજને ત્રીવ મોહના ઉદયે કરીને અશોક્તના અતે અ
 ક છે, માટે તેથી તેજને સજ્જી માનેલા નથી ॥ ૬૧ ॥
 નિદ્રામા પડેલો માણસ સ્વરજ્યાદિક કરે છે, તેમ મોહ
 રીને આઘાદિત ચૈતન્યશક્તિવાળા એવા તે પ્રાણિર્ત પણ અ
 હારાદિક કરે છે ॥ ૬૨ ॥ અને તેથી પક્ત સજ્ઞાના સવધન
 ટ્રે કરીને સજ્જીપણુ સ્વીકારેલું નથી. કેમકે પક્ત એકજ સ
 નામોદ્દોરવડે માણસ કહી ધનવાન કહેવાતો નથી ॥ ૬૩ ॥
 રૂપી માણસ પણ ઉત્તમરૂપિના રૂપવાળો કહેવાતો નથી
 પરતુ ધણા દ્રવ્યોવડે દ્રવ્યમાન તથા ઉત્તમરૂપથી રૂપવાન ક
 હેવાય છે ॥ ૬૪ ॥ મોટી, વ્યક્ત તથા કર્મોના દ્વયોપશમથી
 યયેસી પરી ઉત્તમ સજ્ઞાપડે કરીનેજ પ્રાણી સજ્જીપણુ પામે
 ॥ ૬૫ ॥ આ અર્થ વિશેષાવશ્યકમા કહ્યો છે અને તેથી—
 પ્રાણિર્તને પ્રગટચૈતન્યલક્ષણગાઠી અને કર્મોના દ્વયોપશમથી

દશા ॥ કર્મક્રયોપશમજા । સદ્ગિનસ્તેષ્વરેઽન્યથા ॥ ૭૬ ॥
 ધેનુઃકિમ્યાદિકા વા । સજ્ઞા યેષા જદતિ તે ॥ સજ્ઞિન સ્યુ-
 થાદોગ-મરુજ્ઞિનસ્તદુશ્ચિતા ॥ ૭૭ ॥ इति सङ्गितादि ॥ वे-
 સ્ત્રિધા સ્યાત્પુવેદ । સ્ત્રીવેદશ્ચ તથાપર ॥ ક્લીવવેદશ્ચ તેષા
 પુ-લેક્ષણાનિ યથાક્રમ ॥ ૭૮ ॥ पुसा यतो दोषदिष्टा । स
 વેદેઽજિધીયતે ॥ પુરુષેષ્ઠા યત સ્ત્રીણા । સ સ્ત્રીવેદ इति स्मृ-
 ॥ ૭૯ ॥ यतो ह्यत्राजिज्ञाप स्यात् । क्लीववेद स उच्यते
 તૃણકુકમકદ્વગ-જ્વલ્લનોપમિતા ઇમે ॥ ૮૦ ॥ पुरप. दित्त-
 णानि चैव प्रज्ञापनादुक्तौ स्थानागदुक्तौ च—धोनि 'दुत्वमस्थे-
 । मु धना क्लीवता स्त ॥ पुरकामितेति सिंगानि । सत

યેલી આહારઆદિક સજ્ઞાઈ હોય ઠે, તે સજ્ઞી કહેવાય ઠે,
 પ્રને વાકીનાઈ અસજ્ઞી ઠે ॥ ૭૬ ॥ अथवा जेठने दीर्घका-
 આદિક સજ્ઞાઈ ઠે, તેઈ યથાયોગ્યરીતે સજ્ઞી કહેવાય
 ઠે, અને તેવિનાના વીજાઈ અસજ્ઞી ઠે ॥ ૭૭ ॥ एवीरीते सं-
 જાઈનુ સ્વરૂપ જાણવું ॥ વેદ પ્રણ પ્રકારનો ઠે, પુરુષવેદ, સ્ત્રી-
 વેદ અને નપુસકવેદ, તે પ્રણેના સ્વરૂપો અનુક્રમે નીચેપ્રમાણે
 ॥ ૭૮ ॥ जेथी पुरुषोने छिनी इष्टा थाय, ते पुरपवेद क
 હેવાય, અને જેથી સ્ત્રીઈને પુરુષની ઇષ્ટા થાય, તેને સ્ત્રીવેદ
 કહ્યો ઠે ॥ ૭૯ ॥ वही जेथी छी अने पुरप एम यज्ञेनी इ-
 ષ્ટા થાય, તે નપુસકવેદ કહેવાય ઠે, અને એ સણે વેદો અનુ-
 ક્રમે તૃણાગ્નિ, ગોમયાગ્નિ અને નગરદહાગ્નિસરહા ઠે ॥ ૮૦ ॥
 ૧. પશ્ચવણાની ૬ મા અંશે સ્થાનાગની ૬ તિના પુરુષાદિક
 ના સ્વરૂપો નીચેપ્રમાણે રહ્યા ઠે — ૧. કોમઝપણ, અતિ-

સ્ત્રીત્વે પ્રચક્ષતે ॥ ૯૧ ॥ મેહન સરતા દાઢ્યં । ગોમીયં ય
 શ્રુધૃષ્ટતા ॥ સ્ત્રીકામિતેતિ લિંગાનિ । સત્ત્વ પુસ્ત્ત્વે પ્રચક્ષતે ॥
 ॥ ૯૨ ॥ સ્તનાદિ રમશ્રુકેશાદિ-નાવાનાવમમન્વિત ॥ નપુમ
 ન વુધા પ્રાહુ-મોહાનલસુદીપેત ॥ ૯૩ ॥ અનિલાપાત્મક દે
 હા-કારાત્મકમથાપર ॥ નેપવ્યાત્મકમેકેક-મિતિ લિંગ ત્રિધ
 વિદુ ॥ ૯૪ ॥ પુમાસોઽધ્યા સ્ત્રિય સમ્ય-ગુણા ક્રમાદનત
 કા ॥ અવેદા ક્લીવવેદાશ્ચ । સવેદા અધિકાસ્તત ॥ ૯૫ ॥
 (પુસ્ત્ત્વસજ્જિત્વયો કાય-સ્થિતિતર્તુદૂર્તિકી ॥ સ્ત્રી ગુણ
 વાઙ્મિશત-પૃથક્ત્વ વિચનાદિક ॥ ૧ ॥ સ્ત્રી વકાદિતિ પ્ર

રતા, મુગ્ધપણ, કાયપણ, સ્તનો અને પુ વને જોવવાની ઇ
 ષ્ઠા, એ સાત ચિહ્નો સ્ત્રીપણના છે ॥ ૯૧ ॥ પુરુષચિહ્ન, વળે
 પણ, દૃઢતા, પરાક્રમ, દહાનીમૂઠ, લુચ્છાઈ તથા સ્ત્રીને જો
 વવાની ઇષ્ઠા, એ સાત ચિહ્નો પુરુષપણના છે ॥ ૯૨ ॥ સ્તન
 પ્રાદિક તથા દહાનીમૂઠના દેશઆધિકના જાવઅજાવવાઢા
 તથા મોહાશિવડે પ્રદીપ થયેલા એવા વેદને વિદ્વાનોએ ન
 વકવેદ કહ્યો છે ॥ ૯૩ ॥ ત્ત્રી તે દરેક લિંગોને અલિપ
 ણ, શરીરના આમારરૂપ અને પક્ત વેશરૂપ, એમ ત્રણ પ્ર
 કરના કહેલા છે ॥ ૯૪ ॥ સર્વથી થોડા પુરુષો છે તેથી સ
 યાતગણી સ્ત્રીનું છે, અને તેથી અનુક્રમે જન-જનગણા અ
 વીનું (સિદ્ધો) અને નપુસકો છે અને તેથી અધિક સર્વ
 નું છે ॥ ૯૫ ॥ (પુરુષપણની અને સજ્જીપણની જદન્ય
 યસ્થિતિ અતર્મુદૂર્તની છે, અને ઝલ્કુટો વસોયી મામીને
 ઝલ્કુ ઝધારે નવહો સાગરોપમની છે ॥ ૧ ॥ સ્ત્રીપણની જય

ત-પનાયા સમયો લઘુ ॥ ઉક્તાયાસ્યા મરીચસ્યા-માદેશા
 વ દર્શિતા ॥ ૨ ॥ ચતુર્દશાષ્ટાદશ વા । શત વાથ દશોત્તર
 પૂર્ણ શત વા પટ્યાનિ । પટ્યાના વા પૃથક્ત્વક ॥ ૩ ॥ પૂર્વ
 િપૃથ-ત્યાયા । પચાપ્યેતે વિકલ્પકા ॥ પચસમ્પ્રદૃત્યાદે-
 ચેતેષા ચ વિરતૃતિ ॥ ૪ ॥ આથે દ્વિતીયે સ્વર્ગે દિ । પૂર્વ-
 િવ્યાયુપ દ્વિયા ॥ સત્તર્તૃવાન્યદેવીત્વે । નોત્પત્તેષા ચ જા
 ના ॥ ૫ ॥) ઇતિ વેદ ॥

િનોકાદવિપર્યસ્તા । સમ્યગ્દષ્ટિર્નિર્ગયતે ॥ સમ્યક્ત્વશા
 ણેના સા સ્યા-સચ્ચ જાયતેગિના ॥ ૯૩ ॥ ચતુર્ગતિકસસારે ।

પ કાર્તિ તિ પદ્મગણામા એક સમયની કહી ઠે, થને તેની
 રુદ્ધી કાયસ્થિતિમાટે નીચે પ્રમાણે પાચ યાદેશો કહ્યા ઠે
 ॥ ૨ ॥ ચૌદ પટ્યોપમ, અથવા અદાર પટ્યોપમ, અથવા
 ક િદશ પટ્યોપમ, અથવા િ પટ્યોપમ, અથવા પૃથક્ત્વ
 ળ્યોપમ ॥ ૩ ॥ વઢી પૂર્વમોઘચત્વશ્ચાદિક ૯ પાચે વિક-
 ળોને તથા તેડના વિસ્તારને પચસમ્પ્રદની શક્તિશ્ચ દિકધી જા
 િલેગો ॥ ૪ ॥ પહેલા થને બીજા સ્વર્ગમા ચે મોઘપૂર્વના
 માયુના ળી છીની, જતારસહિત અન્યદેવીલ્લાયે કરીને ડ
 િવિઢે તે વિકલ્પોની જાયના જાણવી. ॥ ૫ ॥) ળધીરીતે
 ડોનુ સ્વરૂપ જાણુ ॥

જિનેશ્વરપ્રણુના યચનથી જે વિપરીતરીતે ન ચાલુ, તેનુ
 ામ સમ્યગ્ િ કહેવાય ઠે, થને તે સમકીર્તીડને દોષ ઠે
 ાયા તે સમકીર્ત પ્રાણીડને નીચેપ્રમાણે ધાય ઠે ॥ ૯૩ ॥ આ
 ાર ગતિગાઢા સંસારની અદર જારીમોના વિપાકશડે ડશ

પર્યટંતિ શરીરિણ ॥ યશીઠતા ત્રિપાઠન । મુસ્ત્યિતિક ॥
 ॥ ૬૭ ॥ અથેતેષુ કશ્ચિન્ગી । કર્માણિ નિ િહાન્યપિ ॥ ૬૮ ॥
 અથાપ્રવૃત્તાપ્ય—કરણેન સ્વનામત ॥ ૬૯ ॥ પટ્યાસમ્પ્રસંગ
 ય—કાંઠ્યબિસ્થિતિકાનિ વે ॥ પરિણામવિશેષોત્ર । કશ
 પ્રાણિના મત ॥ ૭૦ ॥ તત્ત્રિધા તત્ત્વ ચાથ મ્યા—યથાત
 નામક ॥ અપૂર્વકરણ નામા—નિવૃત્તિકરણ તથા ॥ ૬૦૦ ॥
 ક્યમાણપ્રથિદેશા—વધિ પ્રથમમીરિત ॥ દ્વિતીય ત્રિયમા
 સિન્ । ત્રિપે ગ્રથો તૃતીયક ॥ ૧ ॥ લીલ્યપ્યમૂને ભવ્યાત
 કરણાનિ યથોચિત ॥ સત્તદત્યેકમેગાય—મજ્જવ્યાના તુ ય
 ધેત્ ॥ ૨ ॥ આયેન કરણેનાગી । કોતે કર્મલાત ॥ ૩ ॥

કરાયેલા પ્રાણીએ જમ્યા કરે છે, ॥ ૬૭ ॥ તેઓમાનો કદ
 પ્રાણી સજાવથી યથાપ્રવૃત્ત નામના કરણે કરીને, સર્વ કર્મો
 (આગુભિના) ॥ ૬૮ ॥ પલ્લોપમના અસત્કયાતા જાગેકરીને
 ગા એક કોર (કોરુકોની) સાગરોપમની સ્થિતિવાદ્યા ક
 અને તેમાં પ્રાણીઓને જે પરિણામવિશેષ, તેને કારણ માન
 છે. ॥ ૬૯ ॥ તે કારણ ત્રણ પ્રકારનાં છે પહેલું યથાપ્રવૃત્ત ન
 મનું, થીજી અપૂર્વકરણ નામનું અને ત્રીજું અનિવૃત્તિકરણ ન
 મનું ॥ ૬૦૦ ॥ તેમાં પહેલું પ્રથિદેશાધિનું કહેવું
 છે ॥ ૧ ॥ ત્રીજું શનુ સરૂપ આગત્ત કહેવાના આવશે ત્રીજું
 (સિદ્ધો) ॥ ૨ ॥ બતા ધાય છે. અને ત્રીજું ૩ ધિ જેદાવાદ ધા
 છે ॥ ૩ ॥ આ ત્રણે કરણો જગતોને યથોચિતરીતે સત્તદ
 યસ્થિતિ અતલુને તો પહેલું જ કરણ સ. વે છે ॥ ૨ ॥ ને
 ક વધારે નવશે ॥ ૩ ॥ પ્રાણી જાતનાં રાજો. તથા પરંતની

(२०९)

व्यगिरिसरिद् । दृपदादिनिदर्शने ॥ ३ ॥ यथा धान्य चूरि
रि । कश्चिद् गृह्णाति पत्यत ॥ क्षिपत्यत्राल्पमल्प च । का-
न कियताप्यथ ॥ ४ ॥ धान्यपत्य सोऽल्पधान्य—शेष ए-
वतिष्ठते ॥ गव्य बहुनि कर्माणि । जरयन्नसुमानपि ॥ ५ ॥
पन्नश्चाल्पपात्रानि तानि । कालेन कियतापि हि ॥ स्यादल्प
त्मानो गौ—रसकाद्यकरणेन स ॥ ६ ॥ यथाऽनृत्तकरण ।
नन्यना गैरूपक ॥ जयत्यना गैरुतश्च । कथ कर्मदादिना
॥ ७ ॥ अत्रोच्यते—यथा मिथो घर्षणेन । प्राशणोऽतिदीग
ता ॥ स्युश्चिन्ताकृतयो ज्ञान-शून्या अपि स्वभावतः ॥ ८ ॥
तथा यथाप्रवृत्तास्त्यु—रप्यनाजोगसङ्ख्यात् ॥ सधुस्त्यतिक्रम

दीना पापाण्य्यादिकना दृष्टातोऽङ्गे कर्मोनी सधुता करे ठे ॥
॥ ३ ॥ जेम कोष्क माणस पासामापी (धान्यना ढगक्षामा
पी) घणु घणु धान्य ग्रहण करे ठे, अने थोसु थोसु तेनी
अदर नाखे ठे, अने तेथी कंठसेक काले ॥ ४ ॥ ते धान्यनो
पासो फक्त अल्पधान्यवाळोज रहे ठे, तेरीरीते प्राणी पण
घणा कर्मोने जीर्णकरतोथको, ॥ ५ ॥ अने अल्पकर्मोने पाप
तो थको कंठसेक काले, अनाभोगरूप पेहेसा करणेकरीने
अल्पकर्मोनालो घाय ठे, ॥ ६ ॥ अर्ही शका करे ठे के, यथा-
प्रवृत्त करण तो ज्यारे अनाजोगरूप ठे, त्यारे अना गै पी
प्राणीर्त्तना कर्मोना द्रव्य शीरीने घाय ॥ ७ ॥ तेमाटे अर्ही
कहे ठे के—जेम पर्यंतनी नशीता रहेसा नानदिनाना पापा
णो पण परस्पर घसावाची नानाप्रकारनी आहृतिगळा घाय
ठे, ॥ ८ ॥ तेम अनाभोगसङ्ख्यागळा यथाप्रवृत्तकरणपी पण

પર્યટતિ શરીરિણ ॥ વશીકૃતા વિપાકેન । ગુરુસ્થિતિકર્મણ
 ॥ ૬૭ ॥ અથૈતેપું કશ્ચિદગી । કર્માણિ નિહિ લાન્યપિ ॥ કુર્યા
 યથાપ્રવૃત્તાલ્ય-કરણેન સ્વનાવત ॥ ૬૮ ॥ પલ્યાસંસ્થલગોદે
 ક-કાંઢ્યવિધસ્થિતિકાનિ વૈ ॥ પરિણામવિશેષોત્ર । કરણ
 પ્રાણિના મત્ત ॥ ૬૯ ॥ 'તત્ત્રિધા તત્ત્વ ચાથ સ્યા-યથાપ્રવૃત્ત
 નામક ॥ અપૂર્વકરણ નામા-નિવૃત્તિકરણ તથા ॥ ૬૦૦ ॥ વ
 દ્યમાણપ્રથિદેશા-વધિ પ્રથમમીરિત ॥ દ્વિતીય વિદ્યમાને
 મ્મિન્ । ત્રિષ્ઠે ગ્રંથૌ તૃતીયક ॥ ૧ ॥ લીલ્યપ્યમૂને ભવ્યાના ।
 કરણાનિ યથોચિત ॥ સત્તદંત્યેકમેવાથ-મજ્જવ્યાના તુ સમ
 વેત્ ॥ ૨ ॥ આથેન કરણેનાગી । કરોતે કર્મલાગ્વ ॥ ધન્ય
 કરાયેલા પ્રાણીનું જન્મ્યા કરે છે, ॥ ૬૧ ॥ તેનુંમાનો કોઈક
 પ્રાણી સ્વજાવથી યથાપ્રવૃત્ત નામના કરણે કરીને, સર્વ કર્મોને
 (આયુષિના) ॥ ૬૨ ॥ પલ્યોપમના અસહ્યાતા જાગેકરીને તે
 ઠા એક ક્રોન (કોનાકોમી) સાગરોપમની સ્થિતિવાળા કરે,
 અને તેમા પ્રાણીનું જો પરિણામવિશેષ, તેને કરણ માનેશુ
 છે ॥ ૬૩ ॥ તે કરણ ત્રણ પ્રકારના છે, પહેલું યથાપ્રવૃત્ત ના
 મનુ, બીજું અપૂર્વકરણ નામનું અને ત્રીજું અનિવૃત્તિકરણ ના
 મનુ-રૂપ ॥ ૬૦૦ ॥ તેમા પહેલું પ્રથિદેશસુધિનું કહેલ છે
 કે, જે પ્રથિદેશનું સ્વરૂપ યાગલ કહેવામા આવશે બીજું પ્ર
 થિ નેદતાવતા થાય છે, અને ત્રીજું પ્રથિ નેદાયાવાદ થાય
 છે ॥ ૧ ॥ આ ત્રણે કરણો જન્મોને યથોચિતરીતે રૂજવે છે,
 અને અનવ્યૌતો પહેલું કરણ સારું છે ॥ ૨ ॥ તેમા પે
 હેલું કર્મના પ્રાણી ધન્યનો પાલો, તથા પર્યટતી ન

(૨૦૯)

પલ્લગિરિસરિદ્ । દૃપદાદિનિર્દર્શને ॥ ૩ ॥ યથા ધાન્ય ચૂરિ
ચૂરિ । કશ્ચિદ્ દૃઢાતિ પલ્લત ॥ ક્ષિપત્યત્રાલ્પમલ્પ ચ । કા-
લેન કિયતાપ્યથ ॥ ૪ ॥ ધાન્યપલ્લ સોઽલ્પધાન્ય—શેષ પ-
વાવતિષ્ઠતે ॥ ણ્વ યદ્દુનિ કર્માણિ । જરયન્નસુમાનપિ ॥ ૫ ॥
વપ્નધ્વાલ્પાલ્પાનિ તાનિ । કાલેન કિયતાપિ હિ ॥ સ્યાદલ્પ-
કર્માના િગા—ત્મકાચકરણેન સ ॥ ૬ ॥ યથાપ્રવૃત્તકરણ ।
નન્વના િગરૂપક ॥ જવત્યના િગતશ્ચ । કથ કર્મકારં િના
॥ ૭ ॥ અત્રોચ્યતે—યથા મિથો ઘર્ષણેન । ગ્રાવાણો દ્રિત્વીગ-
તા ॥ સ્યુધ્વિલાકૃતયો જ્ઞાન-શૂન્યા અપિ સ્વભાવત ॥ ૮ ॥
તથા યથાપ્રવૃત્તાત્સ્યુ—રપ્યનાત્રોગસરૂણાત્ ॥ લઘુસ્થિતિકક

દીના પાપાણ્યાદિકના દૃષ્ટાતોવડે કર્મોની લઘુતા કરે છે ॥
॥ ૩ ॥ જેમ કોઈક માણસ પાલામાથી (ધાન્યના ઢગલામા-
થી) ઘણુ ઘણુ ધાન્ય મદ્દણ કરે છે, અને થોડુ થોડુ તેની
અદર નાલે છે, અને તેથી કેટલેક કાલે ॥ ૪ ॥ તે ધાન્યનો
પાલો ફક્ત અલ્પધાન્યવાલોજ રહે છે, તેવીરીતે પ્રાણી પણ
ઘણા કર્મોને જીર્ણકરતોયકો, ॥ ૫ ॥ અને અલ્પકર્મોને વાધ
તો થકો કેટલેક કાલે, અનાભોગરૂપ પેહેલા કરણેકરીને
અલ્પકર્મોવાલો થાય છે, ॥ ૬ ॥ અહીં શકા કરે છે કે, યથા-
પ્રવૃત્ત કરણ તો જ્યારે અનાત્રોગરૂપ છે, ત્યારે અના િથી
પ્રાણીત્વના કર્મોનો ક્યય શીરીતે થાય ? ॥ ૭ ॥ તેમાટે અહીં
કહે છે કે—જેમ પર્વતની નીચા રહેલા જ્ઞાનદિનાના પાપા
ણો પણ પરસ્પર ઘસાવાથી નાનાપ્રકારની આદૃતિગાઢા થાય
છે, ॥ ૮ ॥ તેમ અનાભોગસરૂણગાઢા યથાપ્રવૃત્તકરણથી પણ

माणि । जतवोऽत्तातरेऽथ च ॥ ९ ॥ रागद्वेपपरिणाम-
 स्ति ग्रथिरुत्कट ॥ दुर्नेदो दृढकाष्ठादि- ॥ १० ॥ मिथ्यात्व नोकपायाश्च । कपायाश्चेति कीर्त्तिनः ॥
 नैश्चतुर्दशविधो-अन्यतरग्रन्थिरागमे ॥ प्रागुक्तरूपस्ति
 कर्माण केऽपि देहिन ॥ यथाप्रवृत्तकरणाद् । ग्रथेरन्यत-
 ति ॥ ११ ॥ एतावच्च प्रातपूर्वा । अतव्या अप्यनत-
 त्वीशते ग्रथिमेन-मेते जेतु कदापि हि ॥ १२ ॥ श्रु-
 थिकस्य स्या-ल्लान्न केपाचिदत्र च ॥ शेषाणा सामा-
 लाजस्त्वेपा न सज्जवेत् ॥ १३ ॥ तथोक्त-तिष्ठकरा-
 दद्गुणन्नेण वा विकज्जेण ॥ सुथसामाज्य लाजो । होश्

प्राणीजं लघुकर्मी थाय ठे, ते पठी वच्चे ॥ ९ ॥ रागद्वे-
 रिणामरूप निविरु ग्रथि ठे, के, जे ग्रथि दु खे करीने
 तेवी, तथा मजबूत काष्ठादिकनी गाठनी पेठे अतिगय
 णी ठे ॥ १० ॥ मिथ्यात्व, नव नोकपायो तथा चार क
 एवीरीतनी चौदप्रकारनी अन्यतरग्रथि जिनेश्वरप्रभुजंय
 गममा कही ठे ॥ पूर्वे कहेली स्थितिना कर्मवाळा ए
 टलाक प्राणीजं यथाप्रवृत्तकरणथी ग्रथिनी समीप आवे
 ॥ ११ ॥ वळी तेटलेसुधि अजविजं पण अनतीवार आवे
 के ठे, परतु तेजं कदापि पण ते ग्रथिने जेदीशकता नथी
 ॥ १२ ॥ वळी केटलाकोने अहीं श्रुतसामायिकनो लाभ
 य ठे, परतु तेजने वाकीनी सामायिकोनो लाज सभवतो
 थी ॥ १३ ॥ तेमाटे कद्दु ठे के-तीर्थकरादिकनी यती प
 पूजा जोशने, यथवा तेवा वीजा कार्यवडे, ग्रथिमुधिश्राव

स्त गविमि ॥ १४ ॥ अर्हदादिविभूतिमतिशयवर्ती दृष्ट्वा ध-
 र्मादेवविध सत्कारो देवत्वराज्यादयो वा प्राप्यते इत्येवमुत्प-
 न्नबुद्धेरज्जव्यस्यापि ग्रथिस्थान प्राप्तस्य तद्विभूतिनिमित्तमिति
 शेषः देवत्वनरेन्द्रत्वसौज्याग्यवसादिसङ्ख्येनान्येन वा प्रयोज-
 नेन सर्वथा निर्वाणश्रद्धानरहितस्याभव्यस्यापि कष्टानुष्ठान किं-
 चिदगीकृष्यतोऽज्ञानरूपस्य श्रुतसामायिकमात्रस्य साजो जवेत्,
 तस्याप्येकादशागपाठानुष्ठानादिति विशेषावश्यकसूत्रवृत्तो ॥
 जव्या अपि वसतेऽग्रा-गस्य रागादिजिर्जिता ॥ केचित्कर्मा-
 णि यध्नन्ति । प्राग्वहीर्घस्थितीनि ते ॥ १५ ॥ केचित्तत्रैव ति-

अज्जव्यने श्रुतसामायिकनो साज थाय ठे ॥ १४ ॥ अर्थात्
 — अरिहतप्रभु आदिकनी अतिशयोवाळी इद्धिने जोइने,
 धर्मधी आरीरीतनो सत्कार, अय्य देवपणु अयवा राज्य-
 आदिक मळं ठे, एवीरीतनी उर्या मरि ठे बुद्धि जेने एवा त-
 था तेवी इद्धिमाटे ग्रथिस्थानसुस्थिति, थयेसा एवा अज्जव्य
 ने पण देवपणु, राजापणु, सौज्याग्य, ॥ था वस आदिकलक्ष-
 णवाळा अयवा बीजा प्रयोजने करीने, सर्वथा प्रकारे मोक्ष-
 श्रद्धाविनाना एवा पण अज्जव्यने, कइक कष्टकिया करताय-
 का, मात्र अज्ञानरूपी श्रुतसामायिकनो साज थाय ठे, केम-
 कं तेवा अज्जवीने पण अग्यार अगोना पाठनी अनुज्ञा था
 पेली ठे, एवीरीते विशेषावश्यकसूत्रनी वृत्तिमा कहु ठे वळी
 रागआदिकधी जीताएसा एवा जव्यो पण अर्हिसुधि आवी-
 ने पाठा पढे ठे, अने कंटाको पूर्वनीपेठे दीर्घस्थितिवाळा
 कर्मो बाधे ठे ॥ १५ ॥ वळी कंटाको ते परिणामवाळा थ-

॥ १५ ॥ तत्परीणामशाखिन ॥- न स्थिती कर्मणामेते ।
 त्यल्पयति वा ॥ १६ ॥ चतुर्गतिनवा जव्य । स
 स्वा. ॥ अपार्धपुञ्जलपरा-वर्त्तातर्जाविमुक्तय ॥ १७ ॥
 धारपशुंरुद्धा-ऽपूर्वा ग-गोत्र हि ॥ आदि कृत्य पर
 नथि नि-नि-ते वि ।
 यियासव ॥ न- - - - -
 तत्र द्रुत द्रुत यातो । दृष्टशुस्तस्करद्ध ॥ तद्दृष्ट्वा
 पश्चा-देको जीत पलायित ॥ २० ॥ दृष्टीतश्चापरस्ता
 मन्यस्त्ववगणय्य तो ॥ जयस्थानमतिक्रम्य । पुर प्राप
 मी ॥ २१ ॥ दृष्टातोपनयश्चात् । जना जीवा भवोऽटवी

यात्रका-त्याज रहे ठे, अने तेउं कमोनी स्थितिउने व
 -पण नथी, अने घटाना पण नथी ॥ १६ ॥ बळी व
 तिमा रहेला जव्य काष्टा अने पर्याप्तसन्निपचेद्रिउं, त
 र्धपुञ्जलपरावर्तननी यात्व, खानो ठे मोक्ष जेमनो ॥ १७
 वा केटलाको तीक्ष्णरनी, खाळा कुहानासरखा एवा अपू
 णें करीने पोतानु प्रवल् वीर्य फोरवीने, ग्रथिने जेदी ता
 ॥ १८ ॥ जेन कोड भले नी नगरीप्रते जवानी दृष्टावाळा
 ३ - - - - - ते द- - - - - एवा स्थान
 या ॥ १९ ॥ - - - - - ए. रे चोरोने
 या, अने तेउंने जोडने तेना नो एक पुरुष, तो करीने त
 नार्शी गयो ॥ २० ॥ अने बीजा पुरुषने ते चोरोए
 लीगो, तथा बीजो पराक्रमी पुरुष ते वझे चोरोने जीतीन
 या ते जयवाळा स्थानकने उळगीने नगरमा गयो ॥ २१

કર્મસ્થિતિર્મથિ-દેશસ્તિહ જયાસ્પદ ॥ ૨૨ ॥ રાગદ્વેષો
સ્કરો ઘો । તદ્ગીતો વક્ષિતસ્તુ સ ॥ મથિ પ્રાપ્યાપિ દુર્જાવા
જ્યેષ્ઠસ્થિતિવધક ॥ ૨૩ ॥ ચૌરુદ્ધસ્તુ સ જ્ઞેય-સ્તાદ્ગ્રા-
દિવાધિત ॥ મથિ જિનન્તિ યો નૈવ । ન ચાપિ વલતે તત
૨૪ ॥ સ સ્વજીઘ્સુર પ્રાતો । યોઽપૂર્વકરણાદ્ દ્યુત ॥ રાગ-
શાવપાકૃત્ય । સમ્યગ્દર્શનમાસવાન્ ॥ ૨૫ ॥ સમ્યક્સ્વમૌપ-
મિક । મથિ જિત્વાશ્નુતેઽસુમાન્ ॥ મહાનદ જટ શ્વ । જિ-
દુર્જયશાત્રવ ॥ ૨૬ ॥ તથૈવ—

અથાનિવૃત્તિકરણેના-તિત્વઘાશયાત્મના ॥ કરોત્યતરકર

વે તે દૃષ્ટાતનો ઉપનય નીચેપ્રમાણે જાણવો અહીં તે ત્રણ
પોસરલા જીવો છે, અટવીસરલો સસાર છે, કર્મસ્થિતિસ-
રલો માર્ગ છે, તથા જયના સ્થાનકરૂપ મથિદેશ છે ॥ ૨૨ ॥
અને દ્વેષરૂપ વે ચોરો છે, તથા મથિદેશસુધિ આવીને પ
દુર્જવી હોગાથી જે ઝલ્કુટી સ્થિતિના વધવાઢો હતો, તે
ગાથી કરીને પાઠો વઢ્યો હતો, ॥ ૨૩ ॥ અને જેને તે ત્રોરોષ
કી રાહ્યો, તેને તેવીરીતના રાગઆદિકથી વાધિત થયેલો
જાણવો, કે જે મથિને જેદી પણ શકતો નથી, અને ત્યાથી
પાઠો પણ વઢી શકતો નથી ॥ ૨૪ ॥ અને જે અપૂર્વકરણથી
રત રાગદ્વેષને દૂર કરીને સમ્યગ્દર્શન પામ્યો છે, તે પોતા-
નું ઇચ્છિત નગરપ્રતે પહોંચ્યો છે ॥ ૨૫ ॥ જેમ દુર્જય શત્રુને
પીતીને સુખટ મહા આનન્દ પામે છે, તેમ મથિને જેદીને પ્રાણી
પોષશમિક સમ્યક્સ્વ પામે છે ॥ ૨૬ ॥ તે આવીરીતે—

અતિ નિર્મલ આશયરૂપ યવા અનિવૃત્તિકરણે કરીને અ-

ण-मतमुद्धूतसमित ॥ २७ ॥ कृते च तस्मिन्मिथ्यात्व-मोह
 स्थितिर्द्विधा भवेत् ॥ तत्राद्यातत्करण ददस्तन्यपरोर्ध्वग
 ॥ २८ ॥ तत्राद्याया स्थितौ मिथ्या दृक् स तद्वलवेदनात् ॥
 अतीतायामथैतस्या । तावतमुद्धूतत ॥ २९ ॥ प्राप्नोत्यतर
 करण । तस्याद्यदृण एव स ॥ सम्यक्त्वमोपशमिक-मपौष
 खिकमाप्नुयात् ॥ ३० ॥ यथा वनद्वयो दग्धे-धन प्राप्यातृष
 स्यल ॥ स्वय विध्यायति तथा । मिथ्यात्वोग्रदवानल ॥ ३१ ॥
 अवाप्यातरकरण । द्विः विध्यायति स्वय ॥ तदौपशमिक ना
 म । सम्यक्त्व लज्जतेऽमुमान् ॥ ३२ ॥ अत्रायमोपशमिक-म
 न्यस्त्वेन सहाप्नुयात् ॥ देशतो विरति सर्व-विरतिं वापि क

तमुद्धूतजेटला प्रमाणवाळु प्राणी अतरकरण करे ठे, ॥ २७ ॥

अने ते करते ठे ते मिथ्या मोहनीयकर्मनी स्थिति ये प्रकार
 नी थाय ठे, तेमा पद नीचेनी अने बीनी

अतरकरणथी उपरर्

॥ तेमा पहेली स्थिति

मा रहेलो प्राणी

७, केमके ते मिथ्यात्वना

दखियार्जने वेदे

८ ते स्थिति ज्या

अतीत थाय

९ पामे ठे, अने

तेना

सम्यक्त्व पामे

ठे ॥ ३० ॥

१० अद्यानाद तृणवि

नाना

११ ठे, तेम मिथ्या

त्वरूपी

१२ पामीने तुरत

१३

१४ उपशमसम

कीत

१५ उपशमसमकीत

अन ॥ ३३ ॥ तथोक्त शतकचूर्णो—उवसमसम्महिष्ठी अतर-
करणे विउं कोइ देसदिरइपि खजेइ, कोइ पमत्तापमत्तजावपि,
सासायणो पुण किपि न खजेइति, इत्यर्थत कर्मप्रकृतिवृत्ता-
पि ॥ किंच - वड्यते त्यक्तसम्पत्स्वै-रुत्कृष्टा कर्मणा स्थिति
॥ जिल्लमञ्जिरप्पुग्गो । नानुजागस्तु तादृश ॥ १ ॥ इदं का-
र्मप्रधिकमत ॥ जवेज्जिल्लमधिकस्य । मिथ्यादृष्टेरपि स्फुट ॥ सै-
द्धातिकमतं ज्येष्ठ । स्थितियन्धो न कर्मणा ॥ २ ॥ अथ प्र-
कृत—इदं चोपशमश्रेण्या—मपि दर्शनससके ॥ उपशाते जवे
श्रेणि—पर्यंतावधि देहिना ॥ ३४ ॥ तथा—यथोपधिविशेषेण ।

नी साथे देशविरतिने पामे ठे अने कोइक तो सर्वविरतिने
पण पामे ठे ॥ ३३ ॥ तेमाडे शतकचूर्णिमा कब्बु ठे के—उ-
पशमसमकीतदृष्टिवाळो अतरकरणमा रह्योथको कोइक देश-
विरति पामे ठे, अने कोइक प्रमत्तअप्रमत्तजावने पण पामे ठे,
परंतु साखादनवाळो (त्या रह्योथको) कइ पण पामतो न
ही, एवीरीतनो जावार्थ कर्मप्रकृतिनी वृत्तिमा पण ठे ॥ व-
ही—तजेबु ठे सम्पत्स्व जेउंग तथा करेख ठे ग्रथिजेद जे-
ए एवा प्राणीउं पण कर्मोनी उत्कृष्टी ति बाधे ठे, पण
वो उप अन्तुनाग बाधता नथी ॥ १ ॥ आ अन्तिप्राय कर्म
यवाळाउंनो ठे ॥ अने सैद्धातिकोनो एवो अन्तिप्राय ठे के
ए ग्रथिजेद करेखो ठे एवा मिथ्यादृष्टिने पण प्रगटरीते क-
र्मोनी उत्कृष्टो स्थितिबध परतो नथी ॥ २ ॥ इवे चालती
वत कहे ठे—दर्शनमोहनीयनी साते प्रकृतिउं उपशात य-
ठे, उपशमश्रेणिनेविषे पण ठेक श्रेणिना पर्यंतमुधि प्रा

ણ-મતર્મુહૂર્તસમિત ॥ ૨૭ ॥ ક્રુતે ચ તસ્મિન્મિથ્યાત્વ-મોહ-
 સ્થિતિર્દ્વિયા જવેત્ ॥ તત્રાચાતરકરણા દૃક્-સ્તન્યપરોધર્વગા
 ॥ ૨૮ ॥ તત્રાધ્યાયા સ્થિતો મિથ્યા દૃક્ સ તદ્વલવેદનાત્ ॥
 અતીતાયામયૈતસ્યા । િતાવતર્મુહૂર્તત ॥ ૨૯ ॥ પ્રાપ્નોત્યતર-
 કરણ । તસ્યાચક્ષુણ્ણ એવ સ ॥ સમ્યક્ત્વમૌપશમિક-મપૌ-
 લિકમાપ્નુયાત્ ॥ ૩૦ ॥ યથા વનદત્તો દગ્ધે-ધન પ્રાપ્યાતૃ-
 સ્થલ ॥ સ્વય વિધ્યાયતિ તથા । મિથ્યાત્વોગ્રદવાનલ ॥ ૩૧
 અવાપ્યાતરકરણ । દ્વિ-વિધ્યાયતિ સ્વય ॥ તદૌગશમિક ન
 મ । સમ્યક્ત્વ લજ્જતેઽમુમાન્ ॥ ૩૨ ॥ અત્રાયમૌપશમિક-
 મ્યસ્ત્વેન સહાપ્નુયાત્ ॥ દેશતો વિરતિ સર્વ-વિરતિ વાપિ ॥

તર્મુહૂર્તજેટલા પ્રમાણવાલુ પ્રાણી અતરકરણ કરે છે, ॥ ૨૭ ॥
 અને તે કરતે ઠતે મિથ્યાત્વમોહનીયકર્મની સ્થિતિ કે પ્રકાર
 ની થાય છે, તેમા પહેલી અતરકરણથી નીચેની અને વીજ
 અતરકરણથી ઉપરની જાણવી ॥ ૨૮ ॥ તેમા પહેલી સ્થિતિ
 મા રહેલો પ્રાણી મિથ્યાદૃષ્ટિ હોય છે, કેમકે તે મિથ્યાત્વન
 દલિયાઈને વેદે છે, અને પછી અતર્મુહૂર્તવાદ તે સ્થિતિ જ્યાં
 અતીત થાય ત્યારે ॥ ૨૯ ॥ તે અતરકરણને પામે છે, અને
 તેના પહેલાજ ક્ષણમા તે અપૌજલિક ઉપશમસમ્પ્રવત્ત પામે
 છે ॥ ૩૦ ॥ જેમ દાવાનલચાગ્રિ કાષ્ટોને વાઢ્યાવાદ તૃણવિ-
 નાના સ્થલને પામીને પોતાનીમેલે ઠરી જાય છે, તેમ મિથ્યા-
 ત્વરૂપી દાવાનલ પણ ॥ ૩૧ ॥ અતરકરણને પામીને તુરત
 પોતાનીમેલે નષ્ટ થાય છે, અને તે વચ્ચે પ્રાણી ઉપશમસમ-
 કીત પામે છે ॥ ૩૨ ॥ વઢી અર્હી તે પ્રાણી ઉપશમસમકીત

न ॥ ३३ ॥ तथाऽपि शतकचूर्णो—उवसमसम्मदिष्ठी अतर
 एणे विजं कोइ देसदिरइपि खजेइ, कोइ पमत्तापमत्तजावपि,
 सायणो पुण किपि न खजेइति, इत्यर्थत कर्मप्रवृत्तिवृत्ताय-
 ॥ किंच - वज्जयते त्यक्तसम्पत्त्यै-रुत्कृष्टा वर्मणा स्थिति
 जित्तप्रविजिरप्युग्रो । नानुजागस्तु तादृश ॥ १ ॥ इदं का
 पथिकमत्त ॥ जवेज्जित्तप्रथिकस्य । मिथ्यादष्टेरपि स्फुट ॥ सै
 त्तिकमते ज्येष्ठ । स्थितिग्रन्थो न कर्मणा ॥ २ ॥ अथ प्र
 त—इदं चोपशमश्रेण्या—मपि दर्शनसत्तके ॥ उपशाते जवे
 णि—पर्यन्तावधि देहिना ॥ ३४ ॥ तथा—यथोपधिविशेषेण ।

। साथे देशविरतिने पामे ठे अने कोइक तो सर्वविरतिने
 ए पामे ठे ॥ ३३ ॥ तेमाटे शतकचूर्णिमा कब्बु ठे के—उ-
 त्तमसमकीतदृष्टिवालो अतरकरणमा रह्योयको कोइक देश-
 रति पामे ठे, अने कोइक प्रमत्तअप्रमत्तजावने पण पामे ठे,
 एतु साखादनवालो (त्या रह्योयको) कइ पण पामतो न-
 ।, एवीरीतनो जावार्थ कर्मप्रवृत्तिनी वृत्तिमा पण ठे ॥ व-
 ॥—तजेठु ठे सम्पत्त्य जेठुं तथा करेख ठे प्रविज्जेद जे-
 ए एवा प्राणीउं पण कर्मोनी उत्कृष्टी स्थिति बाधे ठे, पण
 वो उग्र अनुजाग बाधता नथी ॥ १ ॥ अथ अजिप्राय कर्म-
 थवाळाउंनो ठे ॥ अने सैद्धांतिकोनो एवो अजिप्राय ठे के
 णे प्रविज्जेद करेखो ठे एवा मिथ्यादृष्टिने पण प्रगटरीते क-
 णिो उत्कृष्टो स्थितिग्रन्थ परतो नथी ॥ २ ॥ इवे चाखती
 वित कहे ठे—दर्शनमोहनीयनी साते प्रवृत्तिउं उपशात घ-
 ठते, उपशमश्रेणिनेविषे पण ठेक श्रेणिना पर्यन्तनुधि प्रा

जनैर्मदनकोद्रवा ॥ विधा क्रियते शुद्धार्ध-विशुद्धाशुद्धभेदतः ॥ ३५ ॥ तथानेनौपशमिक-सम्यक्त्वेन पटीयता ॥ विशोधय क्रियते त्रेधा । मिथ्यात्वमोहनीयक ॥ ३६ ॥ तत्राशुद्धस्य पुजस्यो-दये मिथ्यात्ववान् भवेत् ॥ पुजस्यार्धविशुद्धस्यो-दये च वति मिश्रदृग् ॥ ३७ ॥ उदये शुद्धपुजस्य । द्वायोपशमिक च वेत् ॥ मिथ्यात्वस्योदितस्याता-दन्यस्योपशमाच्च तत् ॥ ३८ ॥ आरब्धरूपकश्रेणे । प्रकीर्णे सप्तके भवेत् ॥ द्वायिक तद्वत् सिद्धे-स्त्रिचतुर्जन्मनोऽथवा ॥ ३९ ॥ तत्त्वार्थज्ञाने चेत्या स्वरूपमेवमुक्त-कथादि त्रिविध सम्य दर्शन, तदावरणीयस

णीर्जनेऽप्या उपशमसमकीर्तनं होय ते ॥ ३४ ॥ बन्धी-
 योपधिविशेषे करीने माणसो मदनकोद्रवाना शुद्ध, अ
 शुद्ध अने अशुद्ध एव त्रण भागो करे ते, तेम ॥ ३५ ॥
 उत्तम एवा उपशमसमकीर्तनते मिथ्यात्वमोहनीयने शुद्ध
 रीने त्रण प्रकारनु करे ते ॥ ३६ ॥ तेमा अशुद्धपुजनो उ
 होते उते प्राणी मिथ्यात्वा थाय, तथा अर्धशुद्धपुजनो उ
 होते उते मिश्रदृष्टि थाय ते ॥ ३७ ॥ अने शुद्धपुजनो उ
 होते उते तेने द्वायोपशमिकसम्यक्त्व थाय ते, अने ते उ
 आरब्धा मिथ्यात्वना अतथी अने नहि उदय आवेष्टा
 प्यात्वना उपशमथी थाय ते ॥ ३८ ॥ बन्धी दर्शनमोहर्त
 नी माते प्रकृतिर्बन्धी यये उते प्रारनेस्त्री ते रूपकश्रेणि
 ने, एवा ते त्रयमा मोक्षे जनारा, अथवा सण चार त्र
 रीने मोक्षे जनारा एवा प्राणीने द्वायिकसमकीर्त थाय उ
 ॥ ३९ ॥ बन्धी तत्त्वार्थज्ञानमा नो तेउनु स्वरूप नीधेप्रम

॥ तस्मिन् दूरीकृते सर्वा-त्मना सजृजतेऽधिक ॥ ४२ ॥ यथा
 वा मलिनं वस्त्र । ज्वल्यत्वारकं मणे ॥ निर्णिज्योज्वलिते त
 स्मिन् । जाति काचन तत्प्रभा ॥ ४३ ॥ मूलाद् दूरीकृते चा
 स्मिन् । सा स्फुटा स्यात्स्वरूपत ॥ मिथ्यात्वपुनलेष्वेव । रसा
 पवर्तनादिजि ॥ ४४ ॥ द्वायोपशमिकत्व द्राक् । प्राप्तेषु प्रक-
 टीजवेत् ॥ आत्मधर्मात्मक तत्त्व-श्रद्धान किचिदस्फुट ॥ ४५ ॥
 द्वायोपशमिके क्षीणे । स्फुट सर्वात्मना जवेत् ॥ आत्मस्वरूप
 सम्यक्तव । तच्च द्वायिकमुच्यते ॥ ४६ ॥ एवं च—तत्त्वश्रद्धा
 नजनक-सम्यक्त्वपुनस्तद्वये ॥ कथं श्रद्धा भवेत्तत्त्वे । शक्ये
 पि निराकृता ॥ ४७ ॥ तथाहुर्जाप्यकार —सो तस्स विसुद्धय

अदर रद्देली दीपकआदिकनी काति ऊळके ठे, परतु ते
 चकने दूर कर्याथी ते अधिकरीते सर्वप्रकारे प्रकाशे ठे ॥ ४२ ॥
 अथवा जेम मलीन वस्त्र मणिने आग्रनारु थाय ठे, तथा
 उजळ वस्त्रमाथी तेनी कडक काति चळकी निकळे ठे ॥ ४३ ॥
 अने ज्यारे वस्त्रने त्रिखकुल ते मणिथी दूर करणामा आ
 त्यारे तेनी काति निजस्वरूपथी प्रगटी निकळे ठे, एवीरीते
 सना अपवर्तनआदिकथी ॥ ४४ ॥ मिथ्यात्वना पुनस्रो इ
 योपशमिकरूपणाने तुरत प्राप्त होते ठेते कडक अस्फुट ए
 आत्मधर्मरूप श्रद्धा प्रगट थाय ॥ ४५ ॥ अने द्वायोपशमि
 क्षीण होते ठेते, सर्वप्रकारथी प्रगट एवु आत्मस्वरूप था
 अने ते द्वायिकसम्यक्त्व कहेणाय ठे ॥ ४६ ॥ वळी एवीर
 ते—तत्त्वश्रद्धाने नरनारा एवा सम्यक्त्वना पुनस्रोतो इ
 होते ठेते ' तत्त्वमा श्रद्धा जेम थाय ' एवीरीतनी शक्य

। जायइ सम्मतपोग्गसरक्कयउं ॥ दिउविसलसुऊस्स । पन
विगमे मणसस्स ॥ ४७ ॥ इद कर्मप्रथमत । सिद्धातस्य मते
न ॥ अपूर्वकरणेनैव । मिथ्यात्व कुरुते तिथा ॥ ४८ ॥ स
यवत्वावारकरस । रूपयित्वा विशोधिता । मिथ्यात्वपुन्रला
ते स्यु । सम्यक्तवमुपचारत ॥ ४९ ॥ अर्धशुद्धा अशुद्धश्च ।
मेभमिथ्यात्वसङ्का ॥ एव कोऽवदृष्टातात् । सिपु पुजेपु स-
स्वपि ॥ ५० ॥ यदानिवृत्तिकरणात् । सम्यक्तवमेव गच्छति ॥
मेभमिथ्यात्वपुजो तु । तदा जीवो न गच्छति ॥ ५१ ॥ पुन
रतितसम्यक्त्वो । यदा सम्यक्त्वमश्नुते ॥ तदाप्यपूर्वकरणे-

ण दूर करी ॥ ४७ ॥ वळी भाष्यकार कहे ठे कें—पम्ल
निकळीजवायी जेम मनुष्यनी दृष्टि विशुद्ध थाय ठे, तेम स-
मकीतपुन्रलोना क्ययी मनुष्यने अतिशुद्ध सम्यक्त्व प्राप्त
थाय ठे ॥ ४७ ॥ आ अजिप्राय कर्मप्रथवाळाउंतो ठे, अने
सिद्धातिकोनो एवो मत ठे कें अपूर्वकरणे करीतेज त्रण प्रका-
नु मिथ्यात्व करे ठे ॥ ४८ ॥ समकीतने अदकावनारा रस-
त लपावीने शुद्ध करेसा एवा जे मिथ्यात्वना पुन्रलो, तेठने
उपचारयी समकीतना पुन्रलो कहेवाय ठे, ॥ ४९ ॥ अर्धशुद्ध
प्रने अशुद्ध, ए वझे मिश्र अने मिथ्यात्वना नामयी उंळखा-
ठे, एवीरीते कोऽवाना दृष्टातयी लण पुजो होतेठते ॥ ५० ॥
यारे अनिवृत्तिकरणयी जीव सम्यक्त्वनेज पामे ठे, त्यारे ते
मेभ्र अने मिथ्यात्वना पुजने पामतो नयी ॥ ५१ ॥ वळी
समकीतयी पमीने, फरीने ज्यारे समकीत पामे ठे, त्यारे पण
प्रपूर्वकरणवदेज लण पुजोते करतो ॥ ५२ ॥ अनिवृत्तिनाम-

નૈવ પુંજલય સ્તજન્ ॥ ૫૩ ॥ કરણેનાનિવૃત્ત્યાસ્થે-નૈવ !
 પૂર્વવત્ ॥ નન્વત્તાપૂર્વકરણે । પ્રાગ્લબ્ધેઽન્વયતા કથ ॥
 અત્રોચ્યતે—અપૂર્વવદપૂર્વં સ્યાત્ । સ્તોકવારોપલજત ।
 વૈત્વવ્યપદેશો । ભવેલ્લોકેઽપિ દુર્લભે ॥ ૫૫ ॥ ઇદમર્થતો
 પાવશ્યકવૃત્તૌ ॥

સમ્યગ્દષ્ટિવ્યપદેશ—નિવધનમિતીરિત ॥ સમ્યક્ત્વ
 ધ શુદ્ધ-શ્રદ્ધારૂપ મનીષિન્નિ ॥ ૫૬ ॥ યદિવૈકદ્વિત્રિ
 પચન્નેદ જવેદિદ ॥ જિનોક્તતત્ત્વશ્રદ્ધાન—રૂપમેકવિધ ૫
 ॥ ૫૭ ॥ દ્વિધા નૈસર્ગિક ચૌપ-દેશિક ચેતિ જ્ઞેદત ॥
 શ્રથિક વ્યાવ—હારિક ચેતિ વા દ્વિધા ॥ ૫૮ ॥ દ્રવ્ય

ના કરણે કરીનેજ પૂર્વનીપેઠે પામે ઠે અહીં શકા કરે
 અપૂર્વકરણ તો પૂર્વે થયેલુ હતુ, ત્યારે આ વીજા અપૂર્વ
 સાર્થકપણુ ક્યારથી થાય ? ॥ ૫૪ ॥ તેમાટે અહીં કહે
 આ અપૂર્વકરણ થોનીવાર મલતુ હોવાથી, તેને અપૂર્વ
 અપૂર્વ કંઠી શકાય, કેમકે દુનિયામા પણ જે વસ્તુ દુર્લ
 ય, તેને અપૂર્વના નામથી ડંઢલ્લી શકાય ઠે ॥ ૫૫ ॥
 રીતનો જાવાર્ય વિશેપાવશ્યકની વૃત્તિમા કહ્યો ઠે

પ્રવીરીતે સમ્યગ્દષ્ટિના નામના નિવધનરૂપ, અને
 શ્રદ્ધારૂપ એવા સમ્યક્ત્વને બુદ્ધિવાનોષ ગ્રણ પ્રકારનુ ક
 ॥ ૫૬ ॥ યથવા તે સમ્યક્ત્વ એક બે ગ્રણ ચાર અને પા
 કારનુ પણ સગવે ઠે, તેમા જિનેશ્વરપ્રણુષ કહેલા તત્ત્વો
 શ્રદ્ધા કરવી, તેરૂપ એકપ્રકારનુ સમ્યક્ત્વ ઠે ॥ ૫૭ ॥
 નૈસર્ગિક અને ઉપદેશથી થયેલુ, એમ બે પ્રકારનુ ઠે,

વતથેતિ । દ્વિધા વા પરિકીર્તિત ॥ તત્ર નૈસર્ગિક સ્વાજ્ઞા-પિ
 કમન્યદ્ ગુરોર્ગિરા ॥ ૫૯ ॥ યથા પથશ્યુત કશ્ચિ—હુપદેશ-
 વિના ઝ્રમન્ ॥ માર્ગે પ્રાપ્નોતિ કશ્ચિત્તુ । માર્ગેવિદોપદેશત ॥
 ॥ ૬૦ ॥ યથા ગા કોદ્રવા કેચિત્ । સ્યુ કાલપરિપાકત ॥
 સ્વય નિર્મદના કેચિ-જોમયાદિપ્રયત્નત ॥ ૬૧ ॥ કશ્ચિજ્જ્વરો
 યથા દોષ-પરિપાકાદ્ ઝ્રજેત્સ્વય ॥ કશ્ચિત્પુનઃપ્રજાદિ—પ્રય-
 ત્નેનોપશમ્યતિ ॥ ૬૨ ॥ સ્વજ્ઞાગદ્યવોપાયા—યથા શુદ્ધ જ-
 વેત્પય ॥ યથોજ્જ્વલ સ્યાદ્દુઃખ વા । સ્વજ્ઞાગદ્યલ્લતોઽપિ ચ ॥
 ॥ ૬૩ ॥ સમ્યક્સ્વમેવ કેપાચિ—દગિના સ્યાન્નિસર્ગત ॥ ગુરુ-

નૈશ્વયિક યને વ્યગ્દારિક, એમ પણ વે પ્રકારનુ ઠે ॥ ૫૦ ॥
 અથવા દ્રવ્યથી યને જાવથી, એમ પણ વે પ્રકારનુ કહેલ ઠે
 નૈસર્ગિક એટલે સ્વજાવથી થયેનુ, યને ઉપદેશિક એટલે ગુરુ
 ના વચનથી થયેનુ જાણવુ ॥ ૫૯ ॥ જેમ માર્ગમા ચૂલો પડે-
 છો કોઈક માણસ, કોઈના ઉપદેશવિના પણ ઝમતો ધરો
 માર્ગે ચમી જાય ઠે, યને કોઈક તો માર્ગને જાણનારાના ઉ-
 પદેશથી માર્ગે ચમી જાય ઠે ॥ ૬૦ ॥ અથવા કેટલાક પો
 દ્રાઉં કાઢના પરિપાકથી જેમ પોતાનીમેલે પોતરા વિનાના
 થઈ જાય ઠે, યને કેટલાક ગોમયથ્યાદિવના પ્રયોગથી થઈ
 જાય ઠે ॥ ૬૧ ॥ વઢી કોઈક તાવ દોષોના પરિપાકથી જેમ
 પોતાનીમેલે ચાલ્યો જાય ઠે, યને કોઈક તાવ તો થોપથ્યા
 દિકના પ્રયત્નથી શાત થઈ જાય ઠે ॥ ૬૨ ॥ વઢી પય ઠે તે
 જેમ સ્વજાવથી અથવા ઉપાયથી શુદ્ધ થાય ઠે, અથવા વગ્ન
 ઠે તે જેમ સ્વજાવથી યને પ્રયોગથી પણ ઝજ્જ્વલ થાય ઠે, ॥

ણામુપદેશેન । કેપાચિત્તુ નવેદિદ ॥ ૬૪ ॥ નૈશ્વયિક સમ્યક્ત્વ
 । જ્ઞાનાદિમયાત્મશુદ્ધપરિણામ ॥ મ્યાદ્વ્યાવહારિક તદ્વે-તુ
 સમુદ્ધ ચ સમ્યક્ત્વ ॥ ૬૫ ॥ જિનવચન તત્ત્વમિતિ—અવધતો-
 ઝ્કલયતશ્ચ પરમાર્થ ॥ તદ્દ્રવ્યતો નવેજ્ઞા-વતસ્તુ પરમાર્થવિ-
 જ્ઞસ્ય ॥ ૬૬ ॥ દ્વાયોપશમિકમુત । પોઝલિકતયા દ્રવ્યતસ્તદુ-
 પદિષ્ટ ॥ આત્મપરિણામરૂપે ચ । નાવત દ્વાયોપશમિકે તે ॥
 ॥ ૬૭ ॥ કારકરોચકદીપક—જેદોદેતત્ત્રિધાયવા ત્રિવિધ ॥
 રૂપાત દ્વાયોપશમિક—મુપશમજ દ્વાયિક ચેતિ ॥ ૬૮ ॥ જિ

॥ ૬૩ ॥ તેમ કેટલાક જીવોને આ સમ્યક્ત્વ સ્વભાવથી થાય
 ઠે, અને કેટલાકોને ગુરુમહારાજોના ઉપદેશથી થાય ઠે ॥
 ॥ ૬૪ ॥ જ્ઞાનાદિરૂપ એવો આત્માનો જે શુદ્ધ પરિણામ, તે
 નૈશ્વયિકસમ્યક્ત્વ કહેવાય ઠે, અને તેના હેતુથી ઉત્પન્ન
 થેલું જે સમ્યક્ત્વ, તે વ્યાવહારિકસમ્યક્ત્વ કહેવાય ॥ ૬૫ ॥
 જિનેશ્વરપ્રજ્ઞુષ કહેલ વચનજ તત્ત્વરૂપ ઠે. એવીરીતની શ્રદ્ધા
 કરતા, અને પરમાર્થને નહિ જાણનારા એવા પ્રાણીને જે સ-
 મ્યક્ત્વ થાય, તે દ્રવ્યથી હોય, અને પરમાર્થ જાણનારને જ-
 વથી હોય ॥ ૬૬ ॥ વઢી દ્વાયોપશમિકસમકીત પુઝલિક
 હોવાથી, તેને દ્રવ્યસમકીત કહેલ ઠે, અને દ્વાયિક તથા ઉ-
 પશમિક, એ વન્ને આત્મપરિણામરૂપ હોવાથી તેડને જાવત-
 મકીત કહ્યા ઠે ॥ ૬૭ ॥ કારક રોચક અને દીપક એમ ત્રણ
 જેદોથી તે સમકીત લણ પ્રકારનું ઠે, અથવા દ્વાયોપશમિક
 ઓપશમિક અને દ્વાયિક, એમ પણ લણ જેદોથી લણ પ્રકાર-
 નું ઠે ॥ ૬૮ ॥ જિનેશ્વરપ્રજ્ઞુષ રચેલી આચરણા કરતે ઠં

(२२३)

गीताचारस्य । करणे कारक नवेत् ॥ रुचिसात्रकर-तस्य ।
क परिकीर्तित ॥ ६९ ॥ स्वयं मिथ्यादृष्टिरपि । परस्य देश
हेति ॥ यः सम्यक्त्वं दीपयति । सम्यक्त्वं तस्य दीपक ॥
७० ॥ द्वायोपशमिकादीना । स्वरूप तूद्दिन पुरा ॥ सास्त्रा
युतं तस्मिन्—स्त्रये तत्स्याद्यनुर्गिध ॥ ७१ ॥ वेदमनान्वितं त
—श्चतुष्के पञ्चापि तत् ॥ सास्त्रादन च स्यादोप—गमि-
मतोद्दिन ॥ ७२ ॥ प्रयाणामुक्तपुजाना । मध्ये प्रकीर्णयो
रे ॥ शुद्धस्य पुजस्यात्याणु—वेदने वेदक नवेत् ॥ ७३ ॥ प
ष्टि साधिकाद्वीना । द्वायोपशमिकस्थिति ॥ उत्कृष्टा मा
न्या चा—तर्मुद्भूतमिता मता ॥ ७४ ॥ ज्येष्ठान्या चापञ्च

एकसमकीत धाय, श्यने ते आचरणनी पक्त रुचि वरना
समकीत, तेने रोचक वस्तु ठे ॥ ६९ ॥ पोते मिथ्यादृष्टि
य तोषण परप्रते उपदेशादिकप्रदे करीने जे समकीतने द।
र, तेने दीपकसमकीत होय ॥ ७० ॥ द्वायोपशमिआदिक
। समकीतोनु स्वरूप तो पूर्वे वहेख ठे, श्यने ते प्रणमा
रे सास्त्रादनसमकीतने जेळपवामा श्यावे, त्यारे ते समकी-
चार प्रकारनु धाय, । ७१ ॥ श्यने ते चारेमा ज्यारे वेदक
जेळपवामा श्यावे, त्यारे ते पाचप्रवारनु पाय दये उपश
मकीतने वमता गवा प्राणीने सास्त्रादनसमकीत धाय ॥
७२ ॥ उपर कहेखा प्रणे पुजोमाधी ये पुजो कीण होते ठ
शुद्धपुजनो ठेणो परमाणु वेदतीबेळाए वेदपसमकीत पा
॥ ७३ ॥ द्वायोपशमसमकीतनी उत्कृष्टी स्थिति वास्तव सा
पोषमाधी वद्दक अधिक ठ, तथा तेनी जपन्य स्थिति धन

મિક—સ્થિતિરાતર્મુદ્ધૂર્તિકી ॥ ક્ષાયિકમ્ય સ્થિતિ માદિ
 તા વસ્તુત સ્મૃતા ॥ ૭૫ ॥ સાપ્રિકા સુતર્મ્યત્વે । મા
 ત્રિશદબ્ધય ॥ ઉત્કર્ષનો જન્યા ચ । સા ૨૧૧મુ.
 ॥ ૭૬ ॥ સાસ્વાદનસ્યાવલ્ય પદ્ । જ્યેષ્ઠા લગ્ની કણાત્મિક
 એક ક્ષણો વેદકસ્યો—ત્કર્ષાજ્ઞાન્યતોઽપિ ચ ॥ ૭૭ ॥ જ
 પ્સાદોપશમિક । સાસ્વાદન ચ પચશ ॥ વેદક ક્ષાયિક ને
 વાર જીવસ્ય સજ્જવેત્ ॥ ૭૮ ॥ પારાન્ ભગ્યસર્યેપાન્ ।
 યોપશમિક પુન ॥ અથૈતેપા ગુણસ્થાન-નિયમ પ્રતિપાળે
 ॥ ૭૯ ॥ સાસ્વાદન સ્યાત્સમ્યક્ત્વ । ગુણસ્થાને દ્વિતીયકે ॥

મુદ્ધૂર્તની માનેલી છે ॥ ૭૪ ॥ ઉપશમસનકીતની ઉત્કૃષ્ટી જ
 જઘન્ય એમ વન્ને સ્થિતિઝં અતર્મુદ્ધૂર્તની છે અને ક્ષાયિકસ
 કીતની સ્થિતિ મુખ્યત્વે કરીને સાદિઅનત કહેલી છે ॥ ૭૫
 વળી જવસ્થિતિપણામા તેની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ અધિક એવી
 લીસ સાગરોપમની છે, અને જઘન્યસ્થિતિ અતર્મુદ્ધૂર્તની છે ।
 ॥ ૭૬ ॥ વળી સાસ્વાદનસમકીતની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ ઠ આક
 લિઝંની છે, અને જઘન્યસ્થિતિ એક સમયની છે, અને વેદક
 સમકીતની ઉત્કૃષ્ટી અને જન્ય, એમ વન્ને સ્થિતિઝં એક
 ક્ષણની છે ॥ ૭૭ ॥ વળી જીવને ઉપશમ અને સાસ્વાદનસ
 કીત ઉત્કૃષ્ટ પાચવાર થાય, અને વેદકસમકીત તો એક
 વાર સજ્જવે છે ॥ ૭૮ ॥ વળી ક્ષાયોપશમસમકીત તો અ
 સ્યાતીવાર થાય છે હવે તેઝના ગુણસ્થાનોનો નિયમ કહી
 ઠીયે ॥ ૭૯ ॥ વીજે ગુણગણે સાસ્વાદનસમકીત હોય, અ
 ચોથાથી સાતમા ગુણગણાસુધિ ક્ષાયોપશમસમકીત સમ

यादिषु चतुर्थेषु । द्वायोपशमिक भवेत् ॥ ७० ॥ अष्टासु तुर्यां
 दिव्योप—शमिक परिकीर्तित ॥ तुर्यादिव्यंकादशसु । सम्य-
 त्तव द्वायिक जवेत् ॥ ७१ ॥ तुर्यादिषु चतुर्थेषु । वेदक कीर्ति-
 त जिने ॥ गुणस्थानप्रकरणा-द्विशेष जेप उद्यता ॥ ७२ ॥
 सम्यक्तव सज्जते जीवो । यावत्या कर्मणा नितो ॥ कृपिताया
 तत पद्य-पूयस्त्वग्रमितस्थितो ॥ ७३ ॥ सज्जेन देशविरति ।
 कृपितेषु ततोऽपि च ॥ सग्रेयेषु सागरेषु । चारित्र्य सज्जतेऽमु-
 मान् ॥ ७४ ॥ एव चोपशमश्रेणि । कृपकश्रेणिमप्यत्र ॥ प्रमा-
 त्सग्रेयेपाथोधि—स्थितिहासादगन्तुयात् ॥ ७५ ॥ एतान्द्र
 प्रसम्यस्तो । न्यान्यदेव नृजन्मसु । सज्जेतान्यतरश्रेणि—य-

वे ॥ ७० ॥ बली चोपाधी अग्यारमा गुणवाणामुधि उपशम
 समकीत कहैख ठे, अने चोपाधी चौदमा गुणवाणामुधि द्वा
 यिकसमकीत होय ॥ ७१ ॥ गली चोपाधी सातमा गुणवा
 णामुधि जिनेश्वरोप वेदकसमकीत कहैख ठे, पाकीनु विशेष
 विवरण गुणस्थानप्रकरणधी जाणी संबु ॥ ७२ ॥ बमानी जेट
 ली स्थिति ग्यपते ठते जीव समकीत पाभ्यो होय, तेमाधी प
 यस्त्वग्रज्योम ती स्थिति खगयाधी ते देशविरतिने पामे ठे ॥
 ॥ ७३ ॥ अने तेमाधी पण सग्याता सागरोपम ग्यपते ठत द्वा
 णी चारित्र्य पामे ठे ॥ ७४ ॥ एकीरीते अनुक्रमे सग्याता सा
 गरोपनी स्थिति सपवाधी ते उपशमश्रेणिने तथा कृपकश्रेणि
 ने प्राप्त थाय ठे ॥ ७५ ॥ नधी ब्रष्ट ध्येसु समकीत जेनु ए
 गो कोइक प्राणी, अन्य अन्य देव अने मनुष्यना जसोमा,
 तेमाधी एक श्रेणिरहित एक जन्मरेजिपे पामे ठे ॥ ७६ ॥

जान् कोऽप्येकजन्मनि ॥ ७६ ॥ श्रेणिद्वयं चैकजवे सिद्धता
 भिप्रायेण न स्यादेव, आहुश्च—सम्मत्तमि उ खड्गे । पवित्र
 पुद्गलेण सावर्तं दुष्का ॥ चरणोवसमखयाण । सागरसखतर
 हुति ॥ १ ॥ एव अप्परिवर्णिण । सम्मत्ते देवमाणुअजम्मेसु ।
 अन्नयरसेद्विज्ज । एगजवेण च सवाइ ॥ ७७ ॥ इति महाना
 प्यसूत्रवृत्त्यादिषु ॥ सम्यग्त्व च श्रुत चेति । देशत सर्वतो
 पि च ॥ विरती इति निर्दिष्ट । सामायिकचतुष्टय ॥ १ ॥ चा
 रित्रस्याष्ट समयान् । प्रतिपत्तिर्निरतर ॥ शेषत्रयस्य चावध्य-
 सख्येयाशमितान् क्षणान् ॥ २ ॥ उत्कर्षेण प्रतिपत्ति-काष्ठ ए

सिद्धातिकोना अजिप्राये एक जवमा वे श्रेणिर्त्तं थाय नही
 कन्नु ठे के—सम्यग्त्व पामते ठते पृथग्त्वपद्योपमस्थिति ठे
 ठी थये श्रावक एटले देशविरति थाय, अने तेमाथी चारित्त
 उपशमश्रेणि अने क्षपकश्रेणि, ते दरेक अनुक्रमे सख्याता
 सागरोपमनी स्थिति उठी थये प्राप्त थाय ठे ॥ १ ॥ एवीरीते
 देवता अने मनुष्यना जवोमा समकीत नहि च्रष्ट थये ठते
 वेमाथी एक श्रेणिग्गिना एक भवे सर्व पामे ठे ॥ ७७ ॥ एवी
 रीते महानाप्यसूत्रनी वृत्तियादिकोमा कहेल ठे ॥ समकी
 तसामायिक, श्रुतसामायिक, देशविरतिसामायिक अने सर्व
 विरतिसामायिक एम चार प्रकारना सामायिक कहा ठे ॥
 ॥ १ ॥ सर्वविरतिसामायिकनो आतराविनानो स्वीकार थाव
 समयोनो ठे, अने वाकीना लण सामायिकोनो आगलीना अ
 सख्याना नागजेट्ठा समयोनो ठे ॥ २ ॥ प्रतिपत्तिनो आ
 उत्कृष्टो निरतरकाळ जाणो, अने जघन्यथी नो ते चार सा

य निरतर ॥ जघन्यतो द्वौ समयौ । चतुर्णामपि कीर्तित ॥
 ॥ ३ ॥ द्वादशपचदशाहो-रात्रास्तृतीयतुर्ययो ॥ आययो. स-
 तविरहो । ज्येष्ठोऽन्यश्च क्षणत्रय ॥ ४ ॥ सम्यक्त्व देशविरति
 चामोत्युत्कर्षतोऽऽमान् ॥ क्षेत्रपल्योपमासम्य-जागक्षणि
 तान् भवान् ॥ ५ ॥ चारित्र्य च जवानष्टौ । श्रुतसामायिक पु-
 न ॥ जवाननतान् सर्वाणि । जवमेक जघन्यत ॥ ६ ॥ आ-
 कर्षाणा खनु शत-पृथक्त्व सर्वसमरे ॥ स्यात्सहस्रपृथक्त्व च
 । त्रयाणामेकजन्मनि ॥ ७ ॥ नानाजवेषु चाकर्षा । असख्येया

मायिकोनो प्रतिपत्तिकाळ वे समयोनो कहेलो ठे ॥ ३ ॥ श्री
 जा अने चोथा सामायिकनो उत्कृष्टो विरहकाळ अनुक्रमे बार
 अने पदर अहोरात्रिनो ठे, अने पहेला वे सामायिकोनो वि-
 रहकाळ सात अहोरात्रिनो ठे तथा जघन्यविरहकाळ ग्रण
 समयोनो ठे ॥ ४ ॥ वळी समकीतसामायिकने तथा देशवि-
 रतिसामायिकने प्राणी ठे ते, उत्कृष्टा क्षेत्रपल्योपमना अस-
 ख्याता जागजेटला समय थाय, तेटला जवसुधि प्राप्त करेठे
 ॥ ५ ॥ वळी चारित्रसामायिकने आठ जवसुधि प्राप्त करेठे,
 अने श्रुतसामायिकने अनता भवसुधि प्राप्त करेठे तथा ज
 घन्यथी सर्व सामायिकोने एकजजवे प्राप्त करेठे ॥ ६ ॥ व
 ळी सर्वविरतिसामायिकना आकर्षो एक भवमा यसोथी नव-
 सोसुधि होय ठे, अने वाकीना ग्रण सामायिकोना आकर्षो
 वेहजारथी नवहजारसुधि होय ठे ॥ ७ ॥ अने अनेकजवोनी
 अपेक्षाप पहेला ग्रण सामायिकोना आकर्षो असख्याता ह-
 जार होय ठे, अने चोथा सामायिकना आकर्षो वे हजारथी

सहस्रका ॥ आद्यतये तुरीये च । स्यात्सहस्रपृथक्त्वक ॥
 यत्तुर्याणा प्रतिजव । स्यु सहस्रपृथक्त्वक ॥ असर्या
 वाश्चेति । युक्तास्तेऽमी यथोदिता ॥ ए ॥ चारित्रे ५० ।
 । तेषा शतपृथक्त्वक ॥ जवाश्चाष्टौ ततो युक्त । तत्सहस्र
 क्त्वक ॥ १० ॥ आकर्षे प्रथमतया ग्रहण मुक्तस्य वा ग्रहणमिति
 इदमर्थत आवश्यकसूत्रवृत्त्यादिषु ॥

मिथ्यादृष्टिर्विपर्यस्ता । जिनोक्ताद्वस्तुतत्त्वत ॥ सा त्व
 न्मिथ्यात्विना तच्च । मिथ्यात्व पचधा मत ॥ ७७ ॥ आग्नि
 हिकमाद्य स्या—दनाग्निग्रहिक पर ॥ तृतीय किल मिथ्यात्
 —मुक्तमाग्निनिवेशिक ॥ ७८ ॥ तुर्यं साशयिकाग्न्य स्या—१

नवहजारसुधि होय ठे ॥ ७ ॥ केमके त्रणे सामायिकोना प्र
 त्येक जवमा ज्यारे वेहजारथी नवहजारसुधि आकर्षो धाय
 त्यारे असर्याता भवना असर्याता हजारनु जे प्रमाण व
 ते युक्त ठे ॥ ८ ॥ अने सर्वविरतिसामायिकना प्रत्येकजवना
 जेथी वस्रोथी नवसो आकर्षो कहा ठे, तेथी आठ जवना व
 हजारथी नव हजार आकर्षोनु जे प्रमाण वताव्यु ठे, ते युक्त
 ठे ॥ १० ॥ आकर्षे एटले पहेला ग्रहण करवु ते, अथवा ठ
 नीने ग्रहण करवु ते ॥ आ अर्थ आवश्यकसूत्रनी वृत्त्या
 दिकोमा कहा ठे ॥

जिनेश्वरप्रभुण कहेला वस्तुतत्त्वथी विपरीतरीते जे व
 तु, ते मिथ्यादृष्टि कहेगाय, अने ते मिथ्यात्वीर्जने होय, त
 या ते मिथ्यात्व पाच प्रकारनु कहेल ठे ॥ ७७ ॥ पहेलु आ
 निग्रहिक, गीजु यनानिग्रहिक, त्रीजु यानि निवेशिक ॥ ७८ ॥

(२२९)

गजोगिकमतिम ॥ अजिग्रहेण निर्वृत्त । तत्ताजिग्रहिक स्मृत
 ॥ ९० ॥ नानाकुदर्शनेष्वेक—मस्मात्प्राणी कुदर्शन ॥ इदमेव
 शुभ्र नान्य-दित्येव प्रतिपद्यते ॥ ९१ ॥ मन्यतेगी दर्शनानि ।
 पञ्चशदखिलान्यपि ॥ शुभ्रानि माध्यस्थ्यहेतु—रनाजिग्रहिक
 हि तत् ॥ ९२ ॥ यतो गोष्ठामाहीलादि—वदाम्मीयकुदर्शने ॥
 भवत्यजिनिवेशस्त—त्योक्तनाजिनिवेशिक ॥ ९३ ॥ यतो जि-
 नप्रणीतेषु । देशत सर्वतोऽपि वा ॥ पदाथेषु सशय स्या—त-
 त्साशयिकमीरित ॥ ९४ ॥ अनाजोगेन निर्वृत्त—मनाजोगिक
 सङ्गिक ॥ यत्स्यादेकेन्द्रियादीना । मिथ्यात्व पचम तु तत् ॥
 ॥ ९५ ॥ यस्या जिनोक्ततत्त्वेषु । न रागो नापि मत्सर ॥ त

चोयु साशयिक अने पाचमु अनाजोगिक नामनु वे तेमा जे
 अजिग्रहवडे निर्वृत्त थयु होय, ते अजिग्रहिक मिथ्यात्व क
 हेवाय वे ॥ ९० ॥ अने ते मिथ्यात्वयी प्राणी वे ते, नाना-
 प्रकारना कुदर्शनोमायी आज कुदर्शन सारु वे पण धीजु सारु
 नयी, एम अमीकार करे वे ॥ ९१ ॥ जेना यशयी प्राणी त
 घळा दर्शनोने शुभ्र माने वे, ते मध्यस्थपणाना हेतुरूप हो
 वायी अनाजिग्रहिकमिथ्यात्व कहेवाय वे ॥ ९२ ॥ वळी जे-
 षी गोष्ठामाहिलादिकनीपेठे पोताना कुदर्शनमा थाग्रद घाय
 वे, तेने अजिनिवेशिकमिथ्यात्व कयु वे ॥ ९३ ॥ जेयी जि
 नप्रणीत तत्वोमा देशयी अथवा सर्वयी सशय घाय, तेने
 साशयिकमिथ्यात्व कयु वे ॥ ९४ ॥ वळी उपयोगरिना (अ
 व्यक्तपणे) जे थयु होय, ते अनाजोगिकमिथ्यात्व कहेवाय,
 अने ते पाचमु मिथ्यात्व एकेन्द्रियादिकोने होय ॥ ९५ ॥

म्यग्मिथ्यात्वसङ्गा सा । मिश्रदृष्टि प्रकीर्तिता ॥ ६६ ॥
 श्विव नरा नाखि-केरछीपनिवासिन ॥ जिनोक्तेषु मिश्रदृष्टा
 न द्विष्टा नापि रागिण ॥ ६७ ॥ यदाहु कर्मग्रथकारा—
 अथजिअपुणपावा—सवसवरवधमुस्कनिज्जारणा ॥ जिण
 वदइत्त । सम्म खइगाध्वदुजेय ॥ ६८ ॥ मीसा न रागदोसो
 जिणधम्मो अतमुदुत्त जहा अन्ने ॥ नालीअरदीवमणुणो ।
 ठ जिणधम्मविवरीय ॥ ६९ ॥ गुणस्थानक्रमारोहे त्वेवमुक्त
 जात्यतरसमुद्भूति—वैरुवाखरयोर्यथा ॥ गुणदधो समाया
 । रसजेदातर यथा ॥ १ ॥ तथा धर्मद्वये श्रद्धा । जायते

वली जेथी जिनोक्तत्वोनेविपे राग पण न होय अने मत्त
 पण न होय, तेने सम्यग्मिथ्यात्व नामनी मिश्रदृष्टि कहे
 ठे ॥ ६६ ॥ नाखियेरछीपमा रहेनारा मनुष्यो, जेम धान्या
 विपे छेपी के रागी नथी होता, तेम मिश्रदृष्टिजि जिनवचना
 नेविपे छेपी के रागी होता नथी ॥ ६७ ॥ जे माटे कर्मग्र
 कार कहे ठे के—जीव, अजीव, पुन्य, पाप, आश्रव, सव
 वध, मोक्ष अने निर्जरा, ए तत्वोनी जेणे करीने श्रद्धा का
 य, तेने दायिकाणि बहुजेदोवाळु समकीत जाणवु ॥ ६८ ॥
 जेम नालीयेरछीपना मनुष्योने अन्ननेविपे रागछेप होना न
 थी, तेम जिनधर्मनेविपे अतर्मुदुत्तसुधि राग अथवा छेप
 होय, ते मिश्रदृष्टि कहेवाय, अने जिनधर्मेथी विपरीतरीति
 रतवु, ते मिथ्यात्व कहेवाय ॥ ६९ ॥ अने गुणस्थानक्रमा
 हमा तो नीचेप्रमाणे कहेस ठे—जेम घोरी अने गधेमान
 सयोग होते ठे जात्यतरनी उत्पत्ति थायठे, तथा गोळ अ

(२३१)

बुद्धित ॥ मिथोऽसौ जायते तस्मा-द्भावो जात्यतरात्मक ॥

२ ॥ सम्यग्मिथ्यादृश स्तोका-स्तेज्योऽनतगुणाधिका ॥ स-
प्तदशस्ततो मिथ्या-दृशोऽनतगुणाधिका ॥ ७०० ॥ इति दृष्टि

मतिश्रुतावधिमान — पर्यायास्थथ केवल ॥ ज्ञानानि पञ्च
भाष-मष्टाविशतिधा स्मृत । १ ॥ तथाहि—अथमद्देहावा-
रया-धारणा चेति तीर्थये ॥ मतिज्ञानस्य चत्वारो । मूल-
दा प्रकीर्तिता ॥ २ ॥ शब्दादीना पदार्थाना । प्रथममदृष्ट
यत् ॥ अथमद् स्यात्स छेदा । व्यजनार्थविज्ञेदत् ॥ ३ ॥
उच्यते येन सद्भावा । दीपनेन घटादय ॥ व्यजन ज्ञानजन-

हीना सयोगधी जेम रसातरनी उत्पत्ति थाय वे, ॥ १ ॥ ते-
वन्ने धर्मोपर समबुद्धिगाली श्रद्धा थाय वे, माटे जात्यनर-
य एते ते मिश्रजाव थाय वे ॥ २ ॥ सर्पधी योना मिध
ष्टिगाला होय वे, तथा तेथी यनतगणा अधिका समकीत-
ष्टिगाला होय वे, यने तेथी यनतगणा अधिका मिथ्याद
गाला होय वे ॥ ७०० ॥ एवीरीति दृष्टिर्जनु सरूप कहु ॥

मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अविज्ञान, मन पर्ययज्ञान अने
बुद्धिज्ञान, एम पाच प्रकारना ज्ञानो वे तेमा पदेसु मति
ज्ञान अष्टावीस प्रकारनु वे ॥ १ ॥ ते कहे वे—मतिज्ञानना
अथमद्, इहा, अथाय अने धारणा एम चार मूलजेदो तीर्थ
रोप कहेला वे ॥ २ ॥ शब्दादिक पदार्थोनु जे प्रथम मदृष्ट
अथमद् कहेवाय ते अथमद् वे प्रकारनो वे, व्यजनार्थमद्
अने अर्थावमद् ॥ ३ ॥ दीपखडे जेम घटादिक, तेम जेना
वे उता पदार्थो प्रगट कराव वे, ते ज्ञानने उत्पन्न करनारो

म्यग्मिथ्यात्वसङ्गा सा । मिश्रदृष्टि प्रकीर्तिता ॥ ६६ ॥
 प्विव नरा नाखि-केरछीपनिवासिन ॥ जिनोक्तेषु
 न द्विष्टा नापि रागिण ॥ ६७ ॥ यदाहु कर्मग्रथकाग
 अथजिअपुणपावा -सवसवरवधमुखनिज्जारणा ॥ जि
 वद्वत्त । सम्म खइगाध्वहुजेय ॥ ६८ ॥ मीसा न रागदो
 जिणधम्म अतमुदुत्त जहा अन्ने ॥ नालीअरदीवमणुणो ।
 व जिणधम्मविवरीय ॥ ६९ ॥ गुणस्यानङ्गमारोहे त्वेवमु
 जात्यतरसमुद्भूति—वन्नुवाखरयोर्यथा ॥ गुणदधो समा
 । रसजेदातरं यथा ॥ १ ॥ तथा धर्मद्वये श्रद्धा । जायते

वळी जेथी जिनोक्ततत्वोनेविपे राग पण न होय अने म
 पण न होय, तेने सम्यग्मिथ्यात्व नामनी मिश्रदृष्टि का
 ठे ॥ ६६ ॥ नाखियेरछीपमा रहेनारा मनुष्यो, जेम धान
 विपे छेपी के रागी नथी होता, तेम मिश्रदृष्टिजं जिनव
 नेविपे छेपी के रागी होता नथी ॥ ६७ ॥ जे माटे कर्म
 कार कहे ठे के—जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आश्रव, स
 वध, मोक्ष अने निर्जरा, ए तत्वोनी जेणे करीने श्रद्धा
 य, तेने द्वायिकादि बहुजेदोवाळु समकीत जाणवु ॥ ६८
 जेम नाखियेरछीपना मनुष्योने अन्ननेविपे रागछेप होना
 थी, तेम जिनधर्मनेविपे अतर्मुदुत्तसुधि राग अथवा छेप
 होय, ते मिश्रदृष्टि कहेवाय, अने जिनधमेथी विपरीतरीति
 वर्तवु, ते मिथ्यात्व कहेवाय ॥ ६९ ॥ अने गुणस्यानङ्गमा
 हमा तो नीचेप्रमाणे कहेख ठे—जेम घोरी अने गधेरा
 सयोग होते ठे जात्यतरनी उत्पत्ति थायठे, तथा गोळ २

बुद्धित ॥ मिथ्रोऽसौ जायते तस्मा-द्भावो जात्यतरात्मक ॥

२ ॥ सम्यग्मिथ्यादृश स्तोका-स्तेज्योऽनतगुणाधिका ॥ स-
यद्दृशस्ततो मिथ्या-दृशोऽनतगुणाधिका ॥ ७०० ॥ इति दृष्टि

मतिश्रुतावधिमत - पर्यायाख्य केवल ॥ ज्ञानानि प्रव-
त्ता-मष्टाविंशतिधा स्मृत ॥ १ ॥ तथाहि-अथग्रहेहावा-
रया-धारणा चेति तीर्थये ॥ मतिज्ञानस्य चत्वारो । मूल-
दा प्रकीर्तिता ॥ २ ॥ शब्दादीना पदार्थाना । प्रथमग्रहण
हे यत् ॥ अथग्रह स्यात्स द्वेधा । व्यजनार्थविज्ञेदत ॥ ३ ॥
यज्यते येन सद्भावा । दीपेनेय घटादय ॥ व्यजन ज्ञानजन-

र्हीना सयोग्यी जेम रसातरनी उत्पत्ति थाय ठे, ॥ १ ॥ ते-
॥ यन्ने धर्मोपर समबुद्धिवाली श्रद्धा थाय ठे, माटे जात्यतर-
॥ एवो ते मिथ्रजाव थाय ठे ॥ २ ॥ सर्वेथी योना मिथ्र
ःष्टिवाळा होय ठे, तथा तेथी अनतगणा अधिका समकीत
ःष्टिवाळा होय ठे, अने तेथी अनतगणा अधिका मिथ्याद
ष्टेवाळा होय ठे ॥ ७०० ॥ एवीरीति दृष्टिउनु स्वरूप कहु ॥

मतिज्ञान श्रुतज्ञान अग्रधिज्ञान, मन पर्ययज्ञान अने
ब्रह्मज्ञान एम पांच प्रकारना ज्ञानो ठ तेमा पहेसु मति
ज्ञान अष्टावीस प्रकारनु ठ ॥ १ ॥ ते वहे ठ-मतिज्ञानना
अथग्रह इहा अथाय अने धारणा एम नार मूलजदा नीश्र
मोय कहंला ठ ॥ २ ॥ शब्दादिव पदार्थोनु जे प्रथम घट्ट
व अथग्रह कहंवाय ते अथग्रह व प्रकारना ठ व्यजनार्थ-
अने अथाग्रह ॥ ३ ॥ दीपकउड जम घटादिव तम जेना
वहे ठता पदार्था प्रगट वगाय ठ ते ज्ञानन उत्पन्न करनारो

કે । તત્ત્વતુ કરણેન્દ્રિય ॥ ૪ ॥ શબ્દાદિનાવમાપત્તો ।
 ધાત એવ વા ॥ વ્યજ્યતે યદ્યજન ત-દિતિ વ્યુત્પત્ત્યપેક્ષ્યા
 ॥ ૫ ॥ તતશ્ચ—વ્યજનેર્વ્યજનાના ય । સવધ પ્રથમ સ
 ॥ વ્યજનાવગ્રહોઽસ્પષ્ટ-તરાવવોધલક્ષણ ॥ ૬ ॥ અસ્ય ચ
 રૂપમેવ તત્ત્વાર્થવૃત્તો—

યદોપકરણેન્દ્રિયસ્ય સ્પર્શનાદિપુન્નલે સ્પર્શાદ્યાકારપરિ
 તે સવધ ઉપજાતો જવતિ, તદા કિમપ્યેતદિતિ શુદ્ધાતિ, ।
 ત્વવ્યક્તજ્ઞાનોઽસૌ સુતમત્તાદિસૂક્ષ્માવવોધસહિતપુરુષવદિતિ,
 દા તે સ્પર્શાદ્યુપકરણેન્દ્રિયસશ્ચિષ્ટેયાં ચ યાવતી ચ પ્રિજ્ઞાનશ
 રાપિરસ્તિ, સૈવવિધા જ્ઞાનશક્તિરવગ્રહાર્યા, તસ્ય સ્પર્શના

વ્યજનાવગ્રહ ઠે, અને તે ચાર ઇન્દ્રિયના વિષયવાલો ઠે ॥ ૪ ॥
 યથા શબ્દાદિકનાવને પ્રાપ્ત થયેલો ઇન્દ્રિયનો જે સા
 દ્ધ, તેજ વ્યજનાવગ્રહ કહેવાય ઠે, કેમકે જે પ્રગટે તે વ્ય
 ન કહેવાય, એવી તેની વ્યુત્પત્તિ ઠે ॥ ૫ ॥ અને તેથી—
 જનોની સાથે વ્યજનોનો જે પહેલો સવધ તે વ્યજનાવગ્રહ
 અને તેનું લક્ષણ યત્યત અવ્યક્તવોધરૂપ ઠે ॥ ૬ ॥ આનુ
 રૂપ તત્ત્વાર્થવૃત્તિમા નીચેપ્રમાણે કહ્યું ઠે—

સ્પર્શાદિક યાકારને પ્રાપ્ત થયેલા ઇન્દ્રિય સ્પર્શનાદિ
 પુન્નત્રોની સાથે ઉપકરણેન્દ્રિયનો જ્યારે સમધ થાય ઠે, ત
 યા રૂપ ણ ઠે ઇન્દ્રિય જ્ઞાન થાય ઠે, પરંતુ મુતેના અ
 મન્યાદિક સૂક્ષ્મજ્ઞાનવાળા પુરુષનીપરે તે જ્ઞાન અવ્યક્ત વા
 ઠે વળી તે પ્રગટે સ્પર્શાદિક ઉપકરણેન્દ્રિયસાથે નાનાવગ્ર
 ણવા તેવમટે જે અંતે જોડાતી જ્ઞાનશક્તિ પ્રગટ થાય ઠે,

(१३३)

करणेन्द्रियसंश्लिष्टस्पर्शाद्याकारपरिणतपुद्गलशब्दव्यञ्जनास्यस्य
ग्राहिकाऽवग्रह इति जण्यते, तेनैतदुक्तं जवति, स्पर्शनाद्युपक-
रणेन्द्रियसंश्लिष्टा स्पर्शाद्याकारपरिणता पुद्गला जण्यते व्यञ्ज-
न विशिष्टार्थावग्रहकारित्वात्तस्य व्यञ्जनस्य परिच्छेदको व्यक्तो-
ऽवग्रहो जण्यते अपरोऽपि, तस्मान्मनाग्निश्चिततर किमप्येत-
दित्येवनिधसामान्यपरिच्छेदोऽवग्रहो जण्यते, तत परमीहादय-
प्रवर्तते इति ॥ रत्नाकर, उत्तारिकाया चावग्रहलक्षणमेवमुक्त-
विषयविषयिसन्निपातानतरसमुद्भूतसत्तामात्रगोचरदर्शनाज्जा-
तमाद्यनयातरसामान्याकारविशिष्टस्तुग्रहणमवग्रह इति वि-

ज्ञानशक्तिनु नाम अग्रह कहैवाय ठे वळी स्पर्शनादिक उ-
पकरणेन्द्रियनी साथे जोगायेलो अने स्पर्शादिक आकारने
प्राप्त थयेलो एवो जे व्यञ्जन नामनो पुद्गलनो समूह, तेने ग्र-
हण करनारी जे शक्ति ते अग्रह कहैवाय ठे जावार्थ ॥
जाणवो के, स्पर्शनादिक उपकरणेन्द्रियनी साथे जोगायेला,
अने स्पर्शादिक आकारने प्राप्त थयेला एवा जे पुद्गलो, ते
व्यञ्जन कहैवाय ठे अने विशिष्ट अर्थने ग्रहण करनारो दो-
याथी ते व्यञ्जननो परिच्छेद करनारो धीजो व्यक्त अग्रह क-
हैवाय ठे माटे योगा निधयवाळो अने 'आ वद्द ठे' एवी
रीतना सामान्य परिच्छेदवाळो अग्रह कहैवाय ठे. अने त्या-
रपाद ईहादिक प्रवर्तते इति ॥ ३-ी रत्नाकरअग्रतारिका
मां अग्रहनु लक्षण नीचेप्रमाणे कसु ठे—विषय अने रिप-
यिना जोगायापाद उत्पन्न थयेली सत्तामात्रगोचरना दर्शनधी-
ययेसु पहेसु अथांतरसामान्यना आकारवाळी विशिष्ट वस्तु

પય સામાન્યવિશેષાત્મકોઽર્થો, વિષયો ચક્ષુરાદિસ્તયો મર્મ
 ચીનો ત્રાત્યાયજનકત્વેનાઽનુકૂલો નિપાતો યોગદેશાવસ્થાન
 તસ્માદનતર સમુદ્જૂતમુત્પન્ન યત્સત્તામાત્રગોચર નિર્ગંધવિશેષ
 વૈમુરયેન સન્માત્રવિષય દર્શન, નિરાકારો વોધસ્તસાઙ્ગાતઃ
 ય સત્ત્વસામાન્યાદવાતરે સામાન્યાકારૈર્મનુપ્યત્વાદિત્રિર્જા
 વિશેષેર્વિશિષ્ટસ્ય વસ્તુતો યદ્ગ્રહણ જ્ઞાન તદવગ્રહ ઇતિ
 જ્ઞાતિધીયત ઇતિ ॥ અત્ર ચ પ્રાચ્યમતે દર્શનસ્યાવકાશ ન
 શ્યામો, દ્વિતીયમતે ચ વ્યજનાવગ્રહાવકાશ ન પશ્યામસ્તદ
 તત્ત્વ વહુશ્રુતેજ્યોઽવસેય વદ્યમાણો વા મહાભાષ્યાભિમા

નુ જે ગ્રહણ તે અવગ્રહ કહેવાય છે ઇતિ નાવાર્થ એ જા
 વો કે—વિષય ઇટલે સામાન્યવિશેષરૂપ પદાર્થ જાણવો,
 ને વિષયી ઇટલે ચક્ષુઆદિક, તે વન્ને નો ત્રાતિઆદિકને
 હિ ઉત્પન્ન કરવાથી અનુકૂલ એવો જે નિપાત, ઇટલે યો
 દેશમા અવસ્થાન, અને તેથી અનતર ઉત્પન્ન થયેલુ જે સત્
 માત્રગોચર, ઇટલે સર્વ વિશેષોમા વિમુક્તતાયે કરીને સત્તામ
 ત્રના વિષયવાલુ દર્શન, અર્થાત્ નિરાકાર વોધ, તેથી થયે
 પહેલુ, અને સત્ત્વસામાન્યથી અવાતરસામાન્યઆકારવાળા
 વા મનુષ્યપણાદિક જાતિવિશેષોયે કરીને વિશિષ્ટવસ્તુના
 દ્વણરૂપ જે જ્ઞાન, તે અવગ્રહ નામથી કહેવાય છે ॥ ઇતિ ॥
 આવીરીતે અહીં પૂર્વના મતમા દર્શનનો અવકાશ દેખાતો ન
 થી, અને વીજા મતમા વ્યજનાગ્રહનો અવકાશ દેખાતો ન
 થી, માટે અહીં તત્ત્વ શુ છે? તે વહુશ્રુતોથી જાણી લેવું
 યવા કહેવાતો એમો મહાનાપ્યમા કહેલો વ્યજનાગ્રહા

(२३५)

यजनाव

आयस्यसगं यजागो । व्यजनावग्रहे जवेत् ॥ क
 धुज्येष्ट-मानप्राणपृथ त्वक ॥ ७ ॥ स चतुर्धा श्रोत्रजि
 णस्पर्शनसजव ॥ अप्राप्यकारिजावात्स्या-न्न चक्षुर्मन
 नो ॥ ८ ॥ शब्दादेर्य परिष्ठेदो । मनास्पष्टतरो जवेत् ।
 चेदित्यात्मक सोऽय-मर्थाग्रह उच्यते ॥ ९ ॥ काल
 विग्रहस्तु । स्यादेकस्मयात्मक ॥ निश्चयाष्ट्यग्रहानु
 यादातर्मुहूर्तिक ॥ १० ॥ तस्येगवग्रहीतस्य । धर्मान्वेषण
 मेका ॥ ईहा जवेत्कालमान-मस्या अतर्मुहूर्तरु ॥ ११ ॥
 प्रहितस्य तस्येद-मिदमेवेति निश्चय ॥ अवायो मानमस्य
 होनो यथया दर्शनोना जेद अनुसरी जेवा एवीरीते प्रस
 पोपात कबु ॥

व्यजनावग्रहनु जघन्य कालमान आगलिना असम्याना
 नागजेदु होय, अने उच्छुद्ध कालमान वेथी नव प्राणसुधि
 नु होय ठ ॥ ७ ॥ हवे ते व्यजनावग्रह श्रोत्र, जिह्वा, प्राण
 अने स्पर्शधी अयेसो चार प्रकारनो होय ठे, तथा चक्षु अने
 मन अप्राप्यकारी होवाधी तेउने ते होतो नथी ॥ ८ ॥ वळी
 शब्दादिकनो आ रुक्ष ठे एवीरीतनो जे जरा यधारे स्पष्ट
 परिष्ठेद थाय, ते अर्थाग्रह कहेवाय ठे ॥ ९ ॥ वळी निश्च
 यनयधी अथाग्रहनो काल एक समयनो ठ अने व्यवहार
 नयधी अतर्मुहूर्तनो होय ठे ॥ १० ॥ वळी तेज अथाग्रह
 ना धर्मनी जे खोळना करवी, तेरूप ईहा थाय ठे अने तेनु
 कालमान अतर्मुहूर्तसुधिनु ठ ॥ ११ ॥ हवे तेज इहितनो

પિ । સ્મૃતમતર્મુદૂર્તક ॥ ૧૨ ॥ નિર્ણાયમ્ય મનમા ।
 ધારણા સ્મૃતા ॥ કાલ મમ્ય ઝનામમ્ય-સ્તમ્યા
 તે ॥ ૧૩ ॥ વાલ્યે દૃષ્ટ મમ્યેય । પર્યંતેઽસમ્યજીવિત ॥
 મ્યાઝ્ઞારણામાન-મસમ્યકાલસમિત ॥ ૧૪ ॥ યથાદિ ॥
 પૂર્વ । શ્રોત્રેણ શબ્દસહિતિ- ॥ તતશ્ચ કિચિદશ્રોત્ર-નિવ
 યમહો નવેત્ ॥ ૧૫ ॥ તત સ્ત્ર્યાદિશબ્દનિષ્ટ । માધુર્યાદિ
 ચિતયેત્ ॥ ઇયમીદા તતોઽપાયો । નિશ્ચયાત્મા ધૃતિત્ત્વ
 ॥ ૧૬ ॥ એવ ગધરસસ્પર્શ-પિ જાઘ્યા મનીષિતિ ॥ ૧૭
 જિહ્વાસ્પર્શનાના । વ્યજનાવગ્રહાદય ॥ ૧૭ ॥ વ્યજનાવગ્રહ

‘ આ તેજ ઠે ’ એવીરીતનો જે નિશ્ચય તે અવાય કહેવા
 અને તેનું કાલમાન પણ અતર્મુદૂર્તનું ઠે ॥ ૧૨ ॥ વળી ત
 ણય કરેલા પદાર્થનું મનથી જે ધારણ કરવું તે ધારણ ક
 વાય, તેની સ્થિતિનો કાલ સરયાતો અથવા અસર્યાતા
 ॥ ૧૩ ॥ કેમકે અસર્યાતા યાયુષ્યવાલો પ્રાણી, વાલ્યપર
 મા દીઠેલાને અતકાલે યાદ કરેજ ઠે, અને તેથી ધારણ
 સ્થિતિ અસર્યાતા કાલસુપિની ઠે ॥ ૧૪ ॥ જેમ પૂર્વે કણ
 કરીને શબ્દોનો સમૂહ પ્રગટ કરાય ઠે, અને પછી મેં ક
 સામબ્દ્યુ ’ એવીરીતનો અર્થાવગ્રહ થાય ॥ ૧૫ ॥ પછી ક
 આદિક શબ્દવાલું અને માધુર્યઆદિકને જે ચિતવે, તે ક
 કહેવાય, તથા પછી નિશ્ચયરૂપ અવાય થાય, અને ત્યારવા
 ધારણ થાય ॥ ૧૬ ॥ એવીરીતે ગધ, રસ અને સ્પર્શોને નિ
 પણ બુદ્ધિવાનોષ ધ્રાણ જિહ્વા અને સ્પર્શોના વ્યજનાવગ્રહા
 જાણી લેવા ॥ ૧૭ ॥ વળી ચહુ અને મનને વ્યજનાવગ્રહ

(૨૩૭)

નાવા—અશ્વઋમાનસયો પુન ॥ ચત્વારોઽર્થાવિગ્રહાયા । ધાર
ગતા જયતિ હિ ॥ ૧૮ ॥ યથા પ્રથમનો ટૂંક । ચક્રુર્ગોચર
માગતે ॥ કિંચિદેતદિતિ જ્ઞાન । સ્યાદર્થાવિગ્રહો દ્વય ॥ ૧૯ ॥
તતસ્તન્નતપમાણા । સમીક્ષેદ્વા પ્રજાયતે ॥ નિશ્ચયસ્તરુચાય—
મિત્યગાયસ્તતો જવેત્ ॥ ૨૦ ॥ તતસ્તથા નિશ્ચિતસ્ય । ધારણ
ધારણા જવેત્ ॥ જાણ્યતે મનસોઽપ્યેવ—મથાર્થાવિગ્રહાદય ॥
॥ ૨૧ ॥ યગ્રાહિ વિસ્મૃત વસ્તુ । પૂર્વં કિંચિદિતિ સ્મરેત્ ॥ ત
તથ તન્નતા ધર્મા । સ્મર્યતે લીનચેતસા ॥ ૨૨ ॥ તતથ તત્ત
રૂમાણા । સ્મરણાત્તદ્વિનિશ્ચય ॥ તત્ સ્મૃત્યા નિશ્ચિતસ્ય । પુ-
નસ્તસ્યેવ ધારણ ॥ ૨૩ ॥ અનિદ્રિયનિમિત્ત ચ । મતિજ્ઞાનમિદ

અજાય હોગથી, તેઝને અર્થાવિગ્રહથી માનીને ધારણાસુધિના
ચાર જેદો હોય છે ॥ ૧૮ ॥ જેમ કોઈ ટૂંકને જોવાથી ‘ આ
કડક છે ’ એવું પહેલા જ્ઞાન થાય છે, તે અર્થાવિગ્રહ કહેવા
ય ॥ ૧૯ ॥ પછી તે ટૂંકના ધર્મોની ફેહા થાય છે, અને પછી
‘ આ ટૂંકજ છે ’ પર્વીરીતના નિશ્ચયરૂપ અવાય થાય છે ॥ ૨૦ ॥
પછી પર્વીરીતના નિશ્ચિતને જે ધારણ કરવું, તે ધારણા કહે
વાય, અને પર્વીરીતે મનના પણ અર્થાવિગ્રહાદિકોને જાણી લે
વા ॥ ૨૧ ॥ જેમકે પૂર્વે વિસ્મરેલી વસ્તુને ‘ તે કડક હતું ’
એમ સ્મરણ કરાય છે, અને પછી તેમા રહેલા ધર્મોને એકચિ-
ત્તવડે સ્મરણ કરાય છે ॥ ૨૨ ॥ અને પછી તે તે ધર્મોના સ્મ
રણથી તેઝનો નિશ્ચય થાય છે, અને પછી સ્મરણવડે નિશ્ચય
કરેલા એવા તેનું ધારણ કરાય છે ॥ ૨૩ ॥ વળી આ મતિ-
જ્ઞાન અનિદ્રિયનિમિત્તવાળું હોય છે અને તેથીજ તે મતિજ્ઞાન

जवेत् ॥ अत एव त्रिभूतत्वा—दाशभिर्द्रियहेतुक ॥ २४ ॥
 अनिद्रियसमुच्च चे-द्रियानिद्रियहेतुक ॥ तत्रायमेकानादीना
 मनोविरहिणा हि यत् ॥ २५ ॥ क्वचल हीन्द्रियनिमि—
 य नवेदिद ॥ अज्ञावान्मनसो नास्ति । व्यापारोऽत्र
 ॥ २६ ॥ अनिद्रियनिमित्त च । स्मृतिज्ञान निरूपित ॥ वा
 पाराभायतोऽक्षाणा । तद्वक्त नेरपेक्षक ॥ २७ ॥ उच्यज्ञानमवि
 त्त—रूप यदपि लक्ष्यते ॥ नव्व्यादीना वृत्तिजीवा—यत्र
 सर्पणलक्षण ॥ २८ ॥ तदप्यनिद्रियनिमि-त्तकमेव प्रकीर्तयत ।
 हेतुजाय जजतीह । नाकाणि न मनोऽपि यत् ॥ २९ ॥ मल
 ज्ञानानरणीय-कयोश्चम एव हि ॥ केवल हेतुनामोघ-ज्ञा

न प्रकारनु होय वे, तेमा पहेनु इन्द्रिज्जना हेतुवाल्नु व ।
 ॥ २४ ॥ चीजु इन्द्रिज्जयी नाहे उत्पन्न थयेसु वे, अने चीजु
 इन्द्रिययनिद्रियहेतुवाल्नु एदले मिथ्र वे हवे तेमा पहेसु न
 ननिनाना एकेन्द्रियादिभोने होय वे ॥ २५ ॥ केमके ते एव
 इन्द्रिज्जना निमित्तगा हु होय वे, केमके तेज्जने मननो यथाव
 होगयी, तेनो तेमा विज्ञगुल व्यापार नयी ॥ २६ ॥ यत्
 स्मृतिज्ञानने यनिद्रियन। निमित्तवाल्नु एदले इन्द्रिज्जना निमि
 त्तनिनानु कयु वे, केमके तेमा इन्द्रिज्जना व्यापारनो अथा
 होगयी, ते इन्द्रिज्जनी प्रपञ्चादिनानु वे ॥ २७ ॥ यत्ती वे
 चीयादिभोने चीटायायदिकरु, अविनक्तवाल्नु जे उच्यज्ञा
 जणाय व ॥ २८ ॥ ते पण इन्द्रिज्जना निमित्तविनानुज रुद
 गाय व, केमके तेमा इन्द्रिज्ज यने मन, यत्त हेतुनामने वा
 मय करता नयी ॥ २९ ॥ यत्ती अवा उच्यज्ञानमा तो एव

(२३९)

१. ततोऽस्मिन्ननुते च यत् ॥ ३० ॥ यत्तु जाग्रदवस्थाया-मु-
त्ततसा ॥ स्पर्शादिज्ञानमेतच्च - त्रियानिन्द्रियहेतुकम् ।
- दमर्थतस्तत्पार्थरुत्तो । अथ प्रकृत -

२. एतमर्थान्प्रहेहा । अत्रायधारणा इह ॥ रुदुश्चतुर्वि-
द्भिर्हता इन्द्रियमान् ॥ ३१ ॥ व्यजनायप्रहे पुन-
वतुर्भिरन्यता । स्युस्तंष्टाभिश्चित्तंदा । मतिज्ञानम्य

ता ॥ ३२ ॥ नगयतीरुत्तो तु - पोटा आत्रादिज्जंगना-
धारणापि च ॥ इत्येव छादशशिथ । मतिज्ञानमुदाहृत
॥ ३३ ॥ छादगेहायप्रहयो - चत्वारो व्यजनम्य च ॥ उक्त

३. धोमगेते । दर्शने चक्षुरादिक ॥ ३४ ॥ यदाह नाप्यका
तेज्ञानावरणीयनो हयोऽशमज हेतुषणाने धाण करे व ॥
० ॥ बली जायतुथयस्थामा मनना उपयोगगळाने जे स्प

४. देकनु ज्ञान थाय व ते इन्द्रिययनिन्द्रियना हेतुगळु एद
मिश्र व ॥ ३५ ॥ आर्य रीतनो नागर्थ तत्पार्थनी रूत्तिमा
हवे चाजती घायन रुहे व -

५. एरीरीते यथायप्रह इहा अत्राय तथा धारणाने पाच
उ अत्र वता मनयड गगार्थी चोरीम जेता थाय व ॥
६ ॥ अत्र तमा पुन रुहेला यजनायप्रहना चार जदा ज

७. गार्थी तना अछारीम जेता थाय व ॥ ३७ ॥ अत्र भग
ती रूत्तिमा ता - कणयादिक पाच इन्द्रिय अत्र मन ग
अत्राय अत्र गगणारूप गग जतान नतिज्ञानना जदा

८. व ॥ ३८ ॥ ३७ ॥ इहा अत्र अत्रायप्रहना गग अत्र
नायप्रहना चार एम ग शाळ जदा चक्षुथादिक दर्शन

जवेत् ॥ अत एव त्रिधैतत्स्या—दाशभिद्रियहेतुक ॥ २४ ॥
 अनिद्रियसमुच्चये-द्रिय निद्रियहेतुक ॥ तत्राशमेकाजाडीना
 मनोविरहिणा हि यत् ॥ २५ ॥ क्वल हीन्द्रियनिमि-—रुमे
 च तवेदिद ॥ अजागान्नननो नास्ति । व्यापारोऽत्र मनागपि
 ॥ २६ ॥ अनिद्रियनिमि- च । रु-निज्ञान निरूपित ॥ व्या
 पाराभासतोऽक्षाणा । तद्वत्त नेरपेक्षक ॥ २७ ॥ उच्यतेज्ञानमपि
 तक्त—रूप यदपि लक्ष्यते ॥ तद्वत्ताडीना वृत्तिरीडा—यत्ति
 सर्पणलक्षण ॥ २८ ॥ तदप्यनिद्रियनिमि-तकमेव प्रकीर्त्यते ॥
 हेतुजाय जजतीह । नाकाणि न मनोऽपि यत् ॥ २९ ॥ मत्त
 ज्ञानापरणीय-कथोऽशम एव हि ॥ रु-ल हेतुनामाध-ज्ञा

नप्र प्रकारनु होय वे, तेमा पदेवु इन्द्रिजा हेतुगालु वे ।
 ॥ २४ ॥ त्रीनु इन्द्रियी नहे उत्पन्न थयेवु वे, थने त्रीनु
 इन्द्रिययनिद्रियहेतुगालु एतजे मिथ्र वे हवे तेमा पदेवु म
 नरिनाना एकेन्द्रियादिभोने होय वे ॥ २५ ॥ रुमेने ते रु-ल
 इन्द्रिजा निमित्तगा दु गेय वे, केनके तेजेने मननो यजाय
 होमार्थी, तेनो तेमा विप्रवृत्त व्यापार गर्थी ॥ २६ ॥ रुली
 रु-निज्ञानने यनिद्रियना निमि एव एतजे इन्द्रिजा निमि
 नरिनानु रु रुमेने तेमा , एव अजाय
 होमार्थी इती प्राप्ते व ती रेम
 नीया जाय ॥ उच्यते
 जल ॥ ते
 वा तन
 ॥ २७ ॥
 ॥ २८ ॥
 ॥ २९ ॥

(२३९)

नेऽस्मिन्ननुते च यत् ॥ ३० ॥ यत्तु जाग्रदवस्थायां
चेतसा ॥ स्पर्शादिज्ञानमेतच्च त्रिपानिद्रियहेतुम्
इदमर्थतस्तत्पार्थवृत्तौ । अथ प्रकृतम् —

पञ्चमयागमहेहा । अथायधारणा इह ॥ सुश्रुत
पनिर्हता इन्द्रियमानसो ॥ ३१ ॥ व्यजनागमहे पञ्च
तैश्चतुर्गिरन्विता ॥ स्युस्तैश्चाभिहितैर्देहा । मतिज्ञान
विता ॥ ३२ ॥ नगवतीवृत्ता तु — पोढा श्रोत्रादितैर्देव
यश्च धारणापि च ॥ इत्येव द्वादशविधः । मतिज्ञानमुदाह
॥ ३४ ॥ द्वादशहेहागमहेयो — चत्वारो व्यजनस्य च ॥ उ
नेदा धोरुते । दर्शने चक्षुरादिक ॥ ३५ ॥ यदाह जाग्रदवस्थायां

मतिज्ञानगणीयनो कयोऽगमज हेतुपणाने धारण करे वे
॥ ३० ॥ गच्छी नाश्रयवस्थामा मनना उपयोगगळाने जे स्प
गादिकनु उान धाय वे ते इन्द्रियनिद्रियना हेतुगळु णट-
ले मिश्र व ॥ ३१ ॥ अथ रीतनो जागर्थ तत्पार्थनी वृत्तिमा
व हवे चाजती वायत रुहे वे —

परीरीते अर्थान्मह, इहा अथाय तया धारणाने, पाच
इन्द्रियने वशा मनपडे गुणगामी चोवीस जेदो धाय वे ॥
॥ ३२ ॥ यने तेमा पूने रुहेला व्यजनागमहेना चार जेदो जे-

व्यववाथी तेना अष्टावीस जेदो धाय वे ॥ ३३ ॥ अने भग
वतीनी वृत्तिमा तो — कण्ठ्यादिक पाच इन्द्रियने मन ए
ला यथाय अथ धारणारूप गार नदाने मतिज्ञानना जेदा
इहा व ॥ ३४ ॥ गच्छी इहा यन अथागमहेना वार यने
व्यजनागमहेना चार गम ग शाळ जेदा चक्षुरादि-

जवेत् ॥ अत एव विधेयतस्या—दायमिन्द्रियहेतुक ॥ २४ ॥
 अनिन्द्रियसमुच्चये-द्रियानिन्द्रियहेतुक ॥ तत्रायमेकाज्ञादीना
 मनोविरहिणा हि यत् ॥ २५ ॥ क्वचल ह्यनिन्द्रियनिमि—कमे
 य नवेदिद ॥ अज्ञायान्मनसो नास्ति । व्यापारोऽत्र मनागपि
 ॥ २६ ॥ अनिन्द्रियनिमित्तं च । स्मृतिज्ञान निरूपित ॥ व्या
 पाराभागतोऽक्षाणा । तदक्ष नेरपेक्षरु ॥ २७ ॥ उच्यते ज्ञानमपि
 नक्त—रूप यदपि लक्ष्यते ॥ बल्ल्यादीना वृत्तिर्गीत्रा—यत्रि
 सर्पणलक्षण ॥ २८ ॥ तदप्यनिन्द्रियनिमि—तकमेव प्रकीर्त्यते ॥
 हेतुजाय जजतीह । नास्ति न मनोऽपि यत् ॥ २९ ॥ मल
 जानावरणीय—कथोऽशम एव हि ॥ केवल हेतुनामोष—ज्ञा

लण प्रकारनु होय ठे, तेमा पदेतु इन्द्रिजना हेतुवाळु ठे ॥
 ॥ २४ ॥ वीजु इन्द्रिजयी नहे उत्पन्न थयेसु ठे, थने वीजु
 इन्द्रियनिन्द्रियहेतुवाळु णट्ठे मिथ ठे हवे तेमा पदेसु म
 नपिनाना णंइन्द्रियादिभोने होय ठे ॥ २५ ॥ केमरे ते केवल
 इन्द्रिजना निमित्तवाळु होय ठे, केनके तेउने मननो अताय
 होयारी, तेनो तेमा विज्ञगुल व्यापार नयी ॥ २६ ॥ यली
 स्मृतिज्ञानने अनिन्द्रियना निमित्तवाळु णट्ठे इन्द्रिजना निमि
 त्तपिनानु कचु ठे, कमरे तेमा इन्द्रिजना व्यापारनो अताय
 होयारी, ते इन्द्रिजनी अपेक्षा नानु ठे ॥ २७ ॥ यली रेस
 नीयादिभोने सीटाययादिकर अनित्तवाळु जे उचज्ञान
 णाय ठे ॥ २८ ॥ ते ण इन्द्रिजना निमित्तपिनानुन कवे
 वाय ठे, केमरे तेमा इन्द्रिज थने मन, यवे हेतुजायने था
 य करना नयी ॥ २९ ॥ यली था उचज्ञानमा तो कवल

र — नाणमवायधिष्ठं । दसणमिष्ठं जहोमहेहाउं ॥ नन्वष्टा
 त्रिंशतिप्रिध । मतिज्ञान यदागमे ॥ जेगीयते तन्न कथ-मंवमु
 क्ते विरुध्यते ॥ ३६ ॥ अत्रोच्यते—मतिज्ञानचक्रुरादि—दर्श
 नाना मिथो जित् ॥ अविबद्धित्वेव मति-मष्टाविंशतिधा विदु
 ॥ ३७ ॥ किंच—एकैकश्च प्रकारोऽय । द्वादशधा विभियते ॥
 ज्ञानस्यास्य ततो जेदा । स्यु पद्त्रिंशत्तत्त्वय ॥ ३८ ॥ तथो
 क्त तत्त्वायंजाप्ये—एवमेतन्मतिज्ञान द्विविध चतुर्विधमष्टावि
 ष्शतिविधमष्टपष्ट्युत्तरशतप्रिध पद्त्रिंशत्त्रिंशत्तत्त्वविधं च जवती
 ति ॥ ते चैव—बहुबहुविधान्यकि-प्राक्षिप्राग्यनिश्चिततद

ना कथा ठे ॥ ३५ ॥ ते माटे जाप्यकार कहे ठे के—अवाप
 यने धारणा ए ज्ञान ठे, अने अवग्रह तथा ईहा ए दर्शन
 ठे ॥ यहीं शका करे ठे के, आगममा तो मतिज्ञानना जे
 यद्दारीस तेदो कथा ठे, तेमा उपरप्रमाणे कहेमाथी केम रि
 गेध न थाये? ॥ ३६ ॥ ते माटे यहीं कहे ठे के—मतिज्ञा
 न यने चक्षुयादिक दर्शनपद्ये तेद नहि गणमाथीज मतिज्ञा
 नने यद्दारीस प्रमाणु कक्षु ठे ॥ ३७ ॥ उक्ती—या एकैका
 प्रकारना गारवार तेदो ठे, यने तेथी करीने था मतिज्ञानना
 मणसोने उबीस तेदो थाय ठे ॥ ३८ ॥ ते माटे तत्त्वायंजा
 प्यमा कक्षु ठे के—एकीमीने था मतिज्ञान ये प्रकारनु, चार
 प्रकारनु, यद्दारीस प्रकारनु, एक्सोने थरुमठ प्रकारनु, ॥
 ने प्रणमने उबीस प्रकारनु थाय ठे ॥ यने ते थायीरीते उ-
 वहु, अरहु, उरुप्रिध, अरुप्रिध, क्षिप्र, अक्षिप्र, निधिन
 अनेधिन, मदिग्ध, अमदिग्ध, धुर थने अधुर, ए चार ॥

ન્યા ॥ સદિગ્ધાસદિગ્ધ-ધ્રુવાધ્રુવાસ્યા મતેજેન્દા ॥ ૩૯ ॥
 યાહિ—આસ્ફાલિતે તૂર્ય-દે । કશ્ચિયથૈકદેસયા ॥ જે
 વ્દા ઇયતોઝે—તાવત શસ્ત્રાનિ સ્વના ॥ ૪૦ ॥ ૬૪ પૃથક્પૃ
 યહન્ । વહુમાહી જવેદય ॥ ઝંઘતોઽન્યસ્તૂર્યશબ્દ । યહન્ વ
 વિઝ્ઞવેત્ ॥ ૪૧ ॥ માધુર્યાદિત્રિવિધ વહુ—ધર્મયુક્ત વેત્તિ
 સ વહુવિધવિત્ ॥ અવહુવિધવિત્તુ શબ્દ । વેત્યેકદ્વ્યાદિધર્મયુ
 ॥ ૪૨ ॥ વેત્તિ કશ્ચિદ્ચિરેણ । ચિરેણાન્યો વિમૃશ્ય ચ ॥ ક્ષિ
 પ્રાક્ષિપ્રમાહિણો તૌ । નિર્દિષ્ટવ્યો યથાક્રમ ॥ ૪૩ ॥ લિંગાપેક્ષ
 વેત્તિ કશ્ચિદ્ । ધ્વજેનેય સુરાલય ॥ સ જવેન્નિશ્ચિતમાહી । ૫

દો મતિજ્ઞાનના છે ॥ ૩૯ ॥ તેંઝનુ સ્વરૂપ કહે છે—વાજિસો
 નો સમૂહ વાગતે ઝતે જેમ કોઈ માણસ એકીવેલાએ ‘ ઘાટ-
 સા જેરીના શબ્દો છે, અને યાટસા શબ્દના શબ્દો છે ’ ॥ ૪૦ ॥
 એમ પૃથક્પૃથક્ પ્રહણ કરતોયકો વહુમાહી થાય છે, અને
 વીજો માણસ ઝંઘથી રાજિગ્રના શબ્દોને પ્રહણ કરતોયકો
 વહુમાહી થતો નથી ॥ ૪૧ ॥ માધુર્યયાદિક જુદા જુદા પ્ર
 કારના ઘણા ધર્મોવાલા તે વાજિગ્રોના શબ્દોને જે જાણે છે,
 તે ‘ વહુવિધમાહી ’ કહેવાય છે, અને એક વે આદિક ધર્મ
 વાલા શબ્દને જે જાણે તે યવહુમાહી છે ॥ ૪૨ ॥ વઢી કો
 ઇક તો તુરત જાણી શકે છે, અને વીજો ઘણે કાલે અને ત્રિ
 ચારપૂર્યક જાણી શકે છે, તેંઝ ઘણેને અનુક્રમે ક્ષિપ્રમાહી અ
 ને અક્ષિપ્રમાહી કહ્યા છે ॥ ૪૩ ॥ વઢી કાંઈક માણસ ઇ તે
 જેમ ધ્વજકરીને સુરાલયને તેમ લિંગની અપેક્ષાપૂર્યક જાણે
 તે નિશ્ચિતમાહી કહેવાય અને ૮૬ પણ લિંગની અપેક્ષાવિના

રો લિંગાનપેક્ષ્યા ॥ ૪૪ ॥ નિઃસશય યસ્તુ વેત્તિ । સોઽસદિ
 ગ્ધવિદાહિત ॥ સસશય યસ્તુ વેત્તિ । સદિગ્ધમાહકો હિ સ.
 ॥ ૪૫ ॥ જ્ઞાતે ય એકદા જૂયો । નાપદેશમપેક્ષતે ॥ ધ્રુવમાહી
 જવેદેપ । તદન્યોઽધ્રુવવિઙ્ગવેત્ ॥ ૪૬ ॥ નન્વેકસમયસ્થાયી ।
 પ્રોક્તઃ પ્રાચ્યૈરવગ્રહ ॥ સમ્ભવતિ કથ તત્ર । પ્રકારા વદુતાદય
 ॥ ૪૭ ॥ સત્યમેતન્મત કિતુ । દ્વિવિધોઽવગ્રહ શ્રુતે ॥ નિધ
 વારક્ષણિકો વ્યાવહારિકશ્ચામિતક્ષણ ॥ ૪૮ ॥ અપેક્ષ્યાવ
 ગ્રહ ભાવ્યા—સ્તતશ્ચ વ્યાવહારિક ॥ જેદા યથોક્તા વદુતા-
 દયો નૈશ્વયિકં તુ ન ॥ ૪૯ ॥ તથોક્ત તત્ત્વાર્થવૃત્તો—

નનુ ચાવગ્રહ એકસામયિક શાસ્ત્રે નિરૂપિતો, ન ચૈકસ્મિ

જે જાણે તે અનિશ્ચિતમાહી કહેવાય ॥ ૪૪ ॥ વઢી જે સદે-
 હપિના જાણે, તે અસદિગ્ધમાહી છે, અને જે સદેહગ્રહ જા
 ને તે સદિગ્ધમાહી છે ॥ ૪૫ ॥ વઢી એક ગણત જાણ્યાગદ
 જેને ગરગર ઉપદેશની અપેક્ષા રહેતી નથી, તે ધ્રુવમાહી ક
 હેવાય, અને તેથી ઉલટો તે અધ્રુવમાહી કહેવાય ॥ ૪૬ ॥
 અહીં શકા કરે છે કે—પૂર્વાચાપોષ અર્થાવગ્રહને તો એકસ
 મયમુરિ રહેનારો કયો છે, માટે તેમા ગ્રહપણાદિક જેદો શી
 રીતે સત્તરી શકે છે? ॥ ૪૭ ॥ તે માટે કહે છે કે, ય મન પણ
 સત્ય છે, પરંતુ તે અર્થાવગ્રહને શાસ્ત્રોમા એ પ્રકારનો કયો છે,
 ણ્દ્રષ્ટે નિશ્ચયનયથી તે ણક સમયનો છે, અને વ્યવહારથી અ
 મિતસમયોનો છે ॥ ૪૮ ॥ માટે તે પૂર્વ કહેલા ગ્રહપણાદિક
 જેદો વ્યવહારિક અર્થાવગ્રહને અપેક્ષાને જાણના, પરંતુ નિ
 શ્ચયથી નહિ ॥ ૪૯ ॥ તે માટે તત્ત્વાર્થવૃત્તિમા કહ્યું ૭ —

ન્ સમયે ચેયકોઽવગ્રહ એવિધો યુક્તોઽસ્પકાલત્વાદિત્યુચ્યતે, મત્યમેવમેતલ્લિતુ અવગ્રહો દ્વિધા, નૈશ્વયિકો વ્યાવહારિકથ, તત્ર નૈશ્વયિકો નામ સામાન્યપરિઘેદ, સ ચેકસામાયિક શાસ્ત્રેઽચિહિતસ્તતો નૈશ્વયકાદનતરમીદેવમાત્મિકા પ્રવર્તતે, કિમેવ સ્પર્શ ઉતાસ્પશ્ચ ઇતિ તત્તદ્ધાનતરોઽપાય, સ્પર્શોઽયમિતિ, અથ ચાપાયોઽવગ્રહ ઇત્યુપચર્યતે, આગામિનો જ્ઞેદાનગીઠૃત્યયમ્માદેતેન સામાન્યમગ્રથિયતે, યત્ પુનરેતમ્માદીદ્વા પ્રવર્તિપ્યતે કસ્યાય સ્પર્શસ્તતદ્ધાપાયો જવિપ્યત્યસ્યાયમિતિ અથમપિ ચાપાય પુનરવગ્રહ ઇત્યુપચર્યતે, અતંતરવર્તિનીમીદામપાય

શાસ્ત્રમા અવગ્રહ તો એકસમયનો કહેલો છે, પરતુ બહુ-આદિક એવીરીતના પ્રકારવાળો અવગ્રહ અસ્પકાલવાળો હોવાથી એકજ સમયમા થવો યુક્ત નથી એ વાત સત્ય છે, પરતુ અવગ્રહ બે પ્રકારનો છે, નૈશ્વયિક અને વ્યવહારિક તેમા નૈશ્વયિક બટલે સામાન્યપરિઘેદરૂપ, અને તેને શાસ્ત્રમા એક સમયવાળો કહ્યો છે પછી તે નૈશ્વયિક પછી તુરતજ ‘આ સ્પર્શ છે કે અસ્પર્શ છે?’ એવીરીતની રૂઢી પ્રવર્તે છે અને પછી

‘આ સ્પર્શજ છે’ એવીરીતનો અપાય થાય છે, અને આ અપાયનો અવગ્રહ તરીકે ઉપચાર કરાય છે, કેમકે આગામી જ્ઞેદોને સ્વીકારીને તેનાવડે સામાન્યનો પરિઘેદ કરાય છે કારણકે તેથી ‘આ કોનો સ્પર્શ છે?’ એવીરીતની રૂઢી થશે, અને પછી ‘આ આનો સ્પર્શ છે’ એવીરીતનો અપાય થશે, અને ‘ને આ અપાયનો અવગ્રહતરીકે ઉપચાર કરાય છે, આથી કરીને વચ્ચે રહેલી રૂઢી અને અપાયને આશ્રીને અને એવી રીતે

ચાશ્રિત્ય, એવં યાવદસ્યાતે નિશ્ચય ઉપજાતો જવતિ, યત્નાપર
વિશેષ નાકાક્ષતીત્વર્થ અપાય એવ જવતિ ન, તત્રોપચાર ઇ
તિ અતો ય એષ ઔપચારિકોઽવગ્રહસ્તમગીઠ્ય વદુ અવગ્ર
હાતીત્યેતદુચ્યતે, નન્વેકસમયવર્તિનં નૈશ્વયિકમિત્યેવ સર્વત્રોપ
ચારિકાશ્રયણાદ્ધ્યારયેયમિતિ ॥

ઓત્પત્તિકી વૈનયિકી । કાર્મિકી પારિણામિકી ॥ આભિ
સહામી જેદા સ્યુ-શ્વત્વાર્ણશ શતત્રય ॥ ૪૯ ॥ ન દૃષ્ટો ન શ્રુ
તશ્ચ પ્રાગ્ । ન ન સાપિ ન ચિત્તિત ॥ યથાર્થસ્તત્કણાદેવ ।
યથાર્થો ગૃહ્યતે ધિયા ॥ ૫૦ ॥ લોકદ્વયાવિરુદ્ધા સા । ફલેના

ઠેવટે. જ્યાસુધિ નિશ્ચય થાય ઠે, અર્થાત્ વીજા વિશેષની જ્યારે
આકાદ્ધા રહેતી નથી, અને ફક્ત અપાયજ રહે ઠે, ત્યારે ઊ
પચાર હોતો નથી આશ્રીકરીને જે આ ઔપચારિક અવગ્રહ
હોય ઠે, તેને સ્વીકારીને 'વદુ અવગ્રહ કરે ઠે' ઇમ કહેવાય
ઠે, પરતુ એકસમયવાળા નૈશ્વયિકને આશ્રીને કહેવાતુ નથી
અને એવી રીતે સર્વ જગોષ ઔપચારિક આશ્રયથી વ્યાખ્યા
ન કરી. સેવુ. ॥

ઓત્પાત્તિકી, વૈનયિકી, કાર્મિકી અને પરિણામિકી, એ
મ ચાર પ્રકારની વુદ્ધિયે કરીને સહિત એવા આ મતિજ્ઞાનના
ત્રણસોને ચાલીસ જેદો થાય ઠે ॥ ૪૯ ॥ જે અર્થને પૂર્વે દી
ઠેલો ન હોય, સાનલેલો ન હોય, તેમ મનવડે ચિંતવેલો ન
હોય, પરતુ તત્કણજ જે વુદ્ધિવડે તે અર્થને યથાવર્ણ
પ્રદર્શન કરાય ॥ ૫૦ ॥ તેવીરીતની વન્ને લોકમા વિરોધવિના
ની અને વ્યતિચારવિનાના ફલગાઠી વુદ્ધિને મોહવાદિકની

व्यभिचारिणी ॥ बुद्धिरोत्पत्तिकीनाम । निर्दिष्टा रोहकादिभूत
 ॥ ५१ ॥ गुरुणा विनयात्प्राप्ता । फलदात्र परत्र च ॥ धर्मार्थ
 कामशास्त्रार्थ-पटुर्बेनयिकी मति ॥ ५२ ॥ निमित्तिकस्य शि
 ष्येण । विनीतेन यत्रोदित ॥ स्थविराया घटघ्नसे । सद्य सु
 तसमागम ॥ ५३ ॥ शिष्टपमाचार्योपदेशा ह्यव्य स्यात्कर्म च
 सत ॥ नित्यव्यापारश्च शिष्यः । कादाचित्क तु कर्म वा ॥ ५४ ॥
 या कमाभिनिवेशोऽत्र-सर्वव्यतत्परमार्थिका ॥ कर्माज्यासविचा
 राज्ञ्या । विस्तीर्णा तत्रश फला ॥ ५५ ॥ तत्तत्कर्मप्रशेषेषु
 समयां कार्मिकी मति ॥ तेषुचिद् दृश्यते सा च । चित्तका

पेठे योत्पात्तिकी नामनी बुद्धि कहेली ठे ॥ ५१ ॥ उळी गुरु
 उना विनयधी प्राप्त थयेली, तथा आ लोक अने परलोकमा
 फळ देनारी, तथा धर्म अर्थ अने कामशास्त्रमा निपुण एवी
 जे बुद्धि, ते बेनयिकी कहेंवाय ठे ॥ ५२ ॥ जेस विनयवत
 एरा निमित्तियाना शिष्ये एक स्थविरानो घरो फुटगाधी क
 रु के, तारा पुसना तने तुरत समागम थरो ॥ ५३ ॥ आ
 चार्यना उपदेशधी जे प्राप्त थयेतु होय ते शिष्टप कहेंवाय,
 अने पानानामेळ जे प्राप्त थयु होय ते कर्म कहेंवाय अथ
 वा नित्यव्यापाररूप शिष्य कहेंवाय अने भोड कोड दिवसे
 करातु त कर्म कहेंवाय ॥ ५४ ॥ कमाना अभिनिवेशधी पर
 मार्थने जणावनारी तथा कमाना अन्यास अने विचारधी वि
 स्तीर्ण थयेली तथा तेना प्रशरूप फलवाळी ॥ ५५ ॥ अने ते
 तं कर्मप्रशपामा समथ एवी कार्मिकीमति कहेंवाय ठे अने
 तेनी मति चितारायादिक कारीगरोमा देखाय ठे ॥ ५६ ॥

રાદિકોરુપુ ॥ ૫૬ ॥ સુદીર્ઘકાલં ચ પૂર્વા—પરાર્થાલોચનાદિ
 જ ॥ આત્મધર્મ સોઝ પરી-ણામસ્તત્રજવા તુ યા ॥ ૫૭ ॥
 અનુમાનહેતુમાત્ર—દૃષ્ટાંતે સાધ્યસાધિકા ॥ વયોવિપાકેન પુ
 ધી-જૂતાન્યુદયમોક્ષદા ॥ ૫૮ ॥ અજયાદેરિવ જ્ઞેયા । તુય
 સા પારિણામિકી ॥ આન્યોઽધિકા પચમી તુ । નાર્હતાપ્યુપસ
 જ્યતે ॥ ૫૯ ॥ યદ્ દ્વૈવ મતિલોકે । પ્રથમા શ્રુતનિશ્ચિતા ॥
 શાસ્ત્રસસ્કૃતબુદ્ધે સા । શાસ્ત્રાર્થાલોચનોદ્ભવા ॥ ૬૦ ॥ સર્વપા
 શાસ્ત્રસસ્પર્શ—રહિતસ્ય તથાવિધાત્ ॥ ક્વયોપશમતો જાતા ।
 નવેદશ્રુતનિશ્ચિતા ॥ ૬૧ ॥ સર્વોપ્યતર્જનત્યસ્મિન્ । મતિરશ્રુત

ચઢી ઘણા કાઢસુધિ પૂર્ણપર અર્થના આલોચનઆદિકર્મી ઠ
 ૧૫૬ ચયેલી જે આત્મસ્યનાય, તે જેમા પરિણામજૂત છે. અન
 તેથી ઉત્પન્ન ચયેલી ॥ ૫૭ ॥ તથા ફક્ત અનુમાનહેતુરૂપ દ
 ઘાનોથી સાધ્યને સાધનારી, અને ઝમરના પ્રમાણમા શુદ્ધિ પા
 મેઝો જે અન્યુદય, તેણે કરીને મોક્ષને દેનારી, ॥ ૫૮ ॥ ધર્મી
 ને ચોથી પારિણામિકી બુદ્ધિ અનય હુમારાદિકની પેઠે જાણ
 લી, અને તે ચાર શિરાય પાચમી બુદ્ધિ તીર્થકરને પણ હોવી
 નથી ॥ ૫૯ ॥ ચઢી ટુનિયામા જે જે પ્રકારની બુદ્ધિ કહેવાય
 છે, તેમા પદ્મ શ્રુતનિશ્ચિત છે, અને તે શાસ્ત્રાર્થના આલોચન
 થા ઉત્પન્ન ચયેલી ય, તથા તે શાસ્ત્રપદે મુખેલી બુદ્ધિવાદા
 દાય છે ॥ ૬૦ ॥ ચઢી મર્યાદાપ્રકારે જેને શાસ્ત્રજ્ઞાન થયું
 નથી, તેમા માણમને તેમા પ્રકારના ક્વયોપશમથી ને ઉત્પન્ન
 ચરેડો દાય, તે થ શ્રુતનિશ્ચિતબુદ્ધિ કહેવાય. ॥ ૬૧ ॥ યા
 ચરેડો ચાર પ્રકારના બુદ્ધિમા મળેલી થશ્રુતનિશ્ચિતબુદ્ધિ

નિશ્ચિતા ॥ યદ્યોક્ત્રીચતુષ્કેન્દ્રત ॥ પચમ્યા નાસ્તિ સજ્જવ ॥

॥ ૬૨ ॥ હ્રદમર્યતો નદીસૂત્રરૂત્તિસ્થાનાગસૂત્રરૂત્યાદિપુ ॥

જાતિસ્મરણપર્યાત—સમ્યાતભવચોધિકા ॥ નતિજ્ઞાન-
સ્યેવ જેદ ॥ સ્મૃતિરૂપનયા કિલ ॥ ૬૩ ॥ યદાદ્યાચારાગટી-

વા—જા તેસ્મરણત્વાપિનિયોધિકવિશેષ ઇતિ ઇતિ મતિજ્ઞાન

૧, યતે તત્ શ્રુત શબ્દ ॥ ત શ્રુતજ્ઞાનમુચ્યતે ॥ જાગ્રશ્રુત-

ત્વ હેતુત્વા—જેનો માર્યોપચારત ॥ ૬૪ ॥ શ્રુતાષ્ટબ્દાદુત જ્ઞાન

૧ શ્રુતજ્ઞાન તદુચ્યતે ॥ શ્રુતપ્રયાનુસારી યો ॥ વોધ શ્રોતમ

ન કૃત ॥ ૬૫ ॥ નનુ શ્રુતજ્ઞાનમપિ ॥ શ્રોત્રેન્દ્રિયનિમિત્તક ॥

સમાવેશ થડ જાય ઠે, માટે પાંચમી વુઝિનો સજ્જવ નથી ॥

॥ ૬૨ ॥ આ માર્યાર્ય નદીસૂત્રની રૂત્તિમા ચને સ્થાનાગસૂત્ર
ની રૂત્તિચ્યાદિકોમા ઠે ॥

૧ઝી જાતિસ્મરણજ્ઞાન પણ અતીત થયેલા એવા સમ્યા-
તા જયોને જણાવનાર ઠે, ચને તે સ્મૃતિરૂપપણાયે કરીને મ
તિજ્ઞાનનોજ એક જેદ ઠે ॥ ૬૩ ॥ તે માટે આચારાગની ટી-
કામા કહ્યુ ઠે કે—જાતિસ્મરણપણ ઠે તે મતિજ્ઞાનનો એક
જેદ ઠે ણવીરીતે મતિજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ જાણવુ

જે સજ્જઝાય તે શ્રુત ણટલે શબ્દ, ચને તે શ્રુતજ્ઞાન ક
હેવાય ઠે, ચને તે જાગ્રશ્રુતનો હેતુ ઠે, ચને હેતુમા કાર્યનો
ઉપચાર કરવાથી ॥ ૬૪ ॥ શ્રુતથી ણટલે શબ્દથી થયેલુ જે
જ્ઞાન, તે શ્રુતજ્ઞાન કહેવાય ઠે, ચને શાસ્ત્રમથના અનુસારવા
ઠો જે વોધ ઠે, તે કર્ણ ચને મનથી કરાયેલો ઠે ॥ ૬૫ ॥
યદી શકા કરે ઠે કે જ્યારે શ્રુતજ્ઞાન પણ કર્ણેન્દ્રિયના નિમિ

रादिकोरुपु ॥ ५६ ॥ सुदीर्घकाल य पूर्वा—परार्थालोचनादि
 ज ॥ आत्मधर्म सोऽत्र परी—णामस्तत्प्रज्ञा तु या ॥ ५७ ॥
 अनुमानहेतुमात्र—दृष्टांते साध्यसाधिका ॥ वयोविपाकं पु
 ण्डी-चूतान्युदयमोक्षदा ॥ ५८ ॥ अज्ञयादेरिव ज्ञेया । तुर्या
 सा पारिणामिकी ॥ आज्ञ्योऽधिका पचमी तु । नार्हताप्युपल
 न्यते ॥ ५९ ॥ यद् द्वैधैव मतिलोके । प्रथमा श्रुतनिश्चिता ॥
 शास्त्रसंस्कृतबुद्धेः सा । शास्त्रार्थालोचनोद्भवा ॥ ६० ॥ सर्वथा
 शास्त्रसंस्पर्श—रहितस्य तथाविधात् ॥ ऋयोपशमतो जाता ।
 तवेदश्रुतनिश्चिता ॥ ६१ ॥ सर्वाप्यतर्जवत्यस्मिन् । मतिरश्रुत

रली घणा कालसुधि पूर्वापर अर्थेना आजोचनआदिकथी उ
 त्पन्न थयेसी जे आत्मम्वनाय, ते जेमा परिणामजुत वे, अने
 तेथी उत्पन्न थयेसी ॥ ५७ ॥ तथा फक्त अनुमानहेतुरूप द
 ष्टानोथी साध्यने सा रनारी, अने उमरना प्रमाणमा वृद्धि पा
 मेझो जे अन्युदय, तेणे करीने मोक्षने देनारी, ॥ ५८ ॥ एसी
 ते चौथी पारिणामिकी बुद्धि अभयकुमारादिकनी पठे जाण
 बी, अने ते चार शिराय पाचमी बुद्धि तीर्थकरने पण होनी
 नथी ॥ ५९ ॥ रली दुनियांमा जे रे प्रकारनी बुद्धि कहेराय
 वे, तेमा एक श्रुतनिश्चित वे, अने ते शास्त्रार्थना आलोचन
 या उत्पन्न थयेसी वे, तथा ते शास्त्रपढे सुधरेसी बुद्धिसाळाने
 होय वे ॥ ६० ॥ रली सर्वथाप्रकारे जेने शास्त्रज्ञान थपव
 नथी, तेमा माणसने तेमा प्रकारना ऋयोपशमयी जे उत्पन्न
 थयेसी होय, ते अश्रुतनिश्चितबुद्धि कहेराय ॥ ६१ ॥ उरा
 र्थानेउती चार प्रकारनी बुद्धिमा सपटी अश्रुतनिश्चितबुद्धिना

નિધિતા ॥ યથોક્તરીચતુષ્કેત ૧ પચમ્યા નાસ્તિ સજ્જ ॥

॥ ૬૨ ॥ હૃદયમર્થતો નદીસૂતરરુતિસ્થાનાગસૂતરત્યાદિપુ ॥

જાતિસ્મૃતિરપ્યર્તાત—સમ્યાતભરયોધિકા ॥ નતિજ્ઞાન-

સ્યેત જેદ ૧ સ્મૃતિરુપતયા કિલ ॥ ૬૩ ॥ યદાદાચારાગટી-

૨૧—જાતિસ્મરણપણિનિયોધિકવિશેષ ઇતિ ઇતિ મતિજ્ઞાન

રૂપતે તત્ શ્રુત શબ્દ ૧ સ શ્રુતજ્ઞાનમુચ્યતે ॥ જાવશ્રુત

મ્ય હેતુત્યા—જેનો કાર્યોપચારત ॥ ૬૪ ॥ શ્રુતાષ્ટબ્દાદુત જ્ઞાન

૧ શ્રુતજ્ઞાન તદુચ્યતે ॥ શ્રુતમ્યાનુસારી યો ૧ ઘોષ શ્રોતમ

ન કૃત ॥ ૬૫ ॥ નનુ શ્રુતજ્ઞાનમપિ ૧ શ્રોત્રેન્દ્રિયનિમિત્તક ॥

નમાવેશ થડ જાય ઠે, માટે પાંચમી વૃદ્ધિનો સજ્જ નથી ॥

॥ ૬૨ ॥ આ ભાવાર્થ નદીસૂત્રની રુતિમા અંને સ્થાનાગસૂત્ર

ની રુતિઆદિકોમા ઠે ॥

૩૩ જાતિસ્મારણજ્ઞાન પણ અતીત થયેલા પવા સમ્યા

તા નજોને જણાવનારુ ઠે અંને તે સ્મૃતિરૂપપણાયે કરીને મ

તિજ્ઞાનનોજ એક જેદ ઠે ॥ ૬૩ ॥ તે માટે આચારાગની ટી

કામા કહ્યુ ઠે કે—જાતિસ્મરણપણુ ઠે તે મતિજ્ઞાનનો એક

જેદ ઠે પછીરીતે મતિજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ જાણવુ

જે સજ્જાચ તે શ્રુત પટલે શબ્દ, અંને તે શ્રુતજ્ઞાન ક-

હેવાય ઠ, અંને તે જાવશ્રુતનો હેતુ ઠે, અંને હેતુમા કાર્યનો

ઉપચાર કરવાથી ॥ ૬૪ ॥ શ્રુતથી પટલે શબ્દથી થયેલુ જે

જ્ઞાન, તે શ્રુતજ્ઞાન કહેવાય ઠ, અંને શાસ્ત્રમથના અનુસારવા-

લો જે ઘોષ ઠે, તે કર્ણ અંને મનથી કરાયેલો ઠે ॥ ૬૫ ॥

અહીં શકા કરે ઠે કે જ્યારે શ્રુતજ્ઞાન પણ કર્ણેન્દ્રિયના નિમિ

तन्मतिज्ञानत कोऽस्य । जेदो यत्कयते पृथक् ॥ ६६ ॥ अ
त्रोच्यते—वर्तमानार्थविषय । मतिज्ञान पर तत ॥ गरी
विषय त्रेका-लिकार्थविषय श्रुत ॥ ६७ ॥ विशुद्ध च व्यवहि
ता-नेकसूक्ष्मार्थदर्शनात् ॥ उच्चम्योऽपि श्रुतवत्ता — दुच्यते
तकेवली ॥ ६८ ॥ तदुक्त— नाण अणाऽसेसी । मियाएण
उच्चम्योति ॥ जीवस्य ज्ञानावत्ता—मतिज्ञान हि शा
॥ तसारे ज्ञमतोऽजादो । पतिन न कटापि यत् ॥ ६९ ॥ अ
न स्यान्तज्जागो । नित्योद्गमदित एव हि ॥ निगोडिनाम
जवे—दित्येतत्पारिणामिक ॥ ७० ॥ यदागम — सबजीवाणि

त्तवाल्लु ठे, त्वारे मतिज्ञानथी तेनो जे जूदो जेद कहेवाम
जावे ठे, तेनु शु कारण ठे ? ॥ ६६ ॥ ते माटे अहीं कहे
के—मतिज्ञान ठे ते वर्तमानपदार्थोना विषयवाल्लु ठे, पर
श्रुतज्ञान ठे ते लिकालिक पदार्थोने जणावनारु अने मोटा
विषयवाल्लु ठे ॥ ६७ ॥ वळी ते ज्ञान जिन जिन एग अने
क सूक्ष्म अर्थोने देखानी आपनारु होवार्थी विशुद्ध ठे तेम
ते श्रुतज्ञानना वळथी उच्चस्य पण इस्तकेवली कहेवाय ठे ॥
॥ ६८ ॥ ते माटे कह्यु ठे के—नाण अणाइ सेसी मियाएण
एस उच्चम्योति ॥ (आ पाठनो जावार्थ बहुश्रुतथी जाणी
लेवो) जीवनो जाणपणानो स्वज्ञान होवार्थी मतिज्ञान शा
श्वतु ठे, केमके अनादि ससारमा जमता एवा जीवने कोश
पण समये ते पडेवु नथी ॥ ६९ ॥ कारणके अकरनो अनत
मो जाग तो हमेशा खुल्लोज ठे, माटे निगोदना जीवोने पण
ते पारिणामिक मतिज्ञान होय ठे ॥ ७० ॥ ते माटे आगम

(२४९)

अण अकरस्त अणतजागो निचुग्यामिठं चिह्नं, जइ सो-
 वि आउरजा ता जीमो, अजीउत्तण पावेजा इति ॥ श्रुत
 ज्ञान पुनर्नेय । जवेज्जीवस्य सर्वदा ॥ आशोपदेशापेक्ष यत् ।
 स्यादेतन्मतिपूर्वक ॥ ७१ ॥ मतिज्ञान स्पर्शनादी—द्वियानि
 द्वियहेतुरु ॥ श्रुत तु स्याद्विधितोऽपि । पदानुसारिणामिव ॥
 ॥ ७२ ॥ इत्याद्यधिकं तत्त्वार्थवृत्त्यादिन्योऽप्यसेय चतुर्दशविध
 तच्च । यद्वा त्रिंशतिधा जवेत् ॥ चतुर्दशविधत्व तु । तत्रैव प-
 रिजाव्यते ॥ ७३ ॥ अक्षरश्रुतमित्येक । स्याद् द्वितीयमनक्षर
 ॥ तार्त्ताधिकं सङ्गिरुत । तुर्यं श्रुतमसङ्गिन ॥ ७४ ॥ सम्यक्
 श्रुत पचम स्यात् । षष्ठं मिथ्याश्रुत जवेत् ॥ सादिश्रुत सप्त-

सा कलु ठं के—सर्व जीवोने अक्षरनो यनतमो भाग हमेशा
 पुत्रो होयठे, यने जो ते पण आठादित थइ जाय, तो जीव
 ठे ते अजीवपणाने पामी जाय ॥ वळी एवीरीतनु श्रुतज्ञान
 जीवने हमेशा होतु नथी, केमके ते तो मतिपूर्वक यथार्थव-
 फाना उपदेशनी अपेक्षा राखनाह ठे ॥ ७१ ॥ वळी मतिज्ञान
 ठे ते स्पर्शनआदिक इन्द्रिय अने यनिन्द्रियना हेतुवाळु ठे,
 यने श्रुतज्ञान जेम पदानुसारीउने, तेम लब्धिथी पण थाय
 ठे ॥ ७२ ॥ इत्यादिक अधिक विस्तार तत्त्वार्थवृत्तियादिकथी
 जाणी खेवो ॥ हवे ते श्रुतज्ञान चौद प्रकारनु अथवा गीस
 प्रकारनु हांय ठे, तेमा चौद प्रकारनु नीचे प्रमाणे जाणवु ॥
 ॥ ७३ ॥ पहिलु अक्षर, वीजु अनक्षर, ग्रीजु सङ्गि, चोथु अ
 सङ्गि ॥ ७४ ॥ पाचमु सम्यक्, षष्ठु मिथ्या, सातमु सादि,
 आठमु अनादि, ॥ ७५ ॥ नवमु सात, दशमु यनत, अग्या-

तन्मतिज्ञानत कोऽस्य । जेदो यत्कव्यते पृथक् ॥ ६६ ॥ अ
त्रोच्यते—वर्तमानार्थविषय । मतिज्ञान पर तत ॥ गरीबो
विषय त्रैका-लिकार्थविषय श्रुत ॥ ६७ ॥ विशुद्ध च व्यवहि
ता—नेकसूक्ष्मार्थदर्शनात् ॥ उद्गम्योऽपि श्रुतवत्ता—हुन्यते ।
तकेगली ॥ ६८ ॥ तदुक्त—नाण अणाइसेसी । वियाणइण
ठउमओत्ति ॥ जीवस्य इल्लजावत्ता—न्मतिज्ञान हि शास्त्र
॥ ससारे अमतोऽनादौ । पतिन न कदापि यत् ॥ ६९ ॥ अ
ज स्यान्तज्जागो । नित्योद्घाटित एव हि ॥ निगोदिनामपि
जवे—दित्येतत्पारिणामिक ॥ ७० ॥ यदागम—सर्वजीवाणपि

सबालु ठे, त्वारे मतिज्ञानथी तेनो जे जूदो जेद कहेवामा
जावे ठे, तेनु शु कारण ठे ? ॥ ६६ ॥ ते माटे अहीं कहे व
के—मतिज्ञान ठे ते वर्तमानपदार्थोंना विषयवाळु ठे, परतु
श्रुतज्ञान ठे ते त्रैकालिक पदार्थोंने जणावनारु अने मोटा
विषयवाळु ठे ॥ ६७ ॥ वळी ते ज्ञान जित्त जित्त एवा अने
क सूक्ष्म अर्थोंने देखानी आपनारु होवाथी विशुद्ध ठे तेम
ते श्रुतज्ञानना वळथी उद्गम्य पण श्रुतकेगली कहेवाय ठे ॥
॥ ६८ ॥ ते माटे कहु ठे के—नाण अणाइ सेसी वियाणइ
एस ठउमओत्ति ॥ (आ पाठनो जायार्थ बहुश्रुतथी जाणी
खेगो) जीवनो जाणपणानो खनाउ होमाथी मतिज्ञान शा
श्वतु ठे, केमके यनादि ससारमा नमता एवा जीवने काइ
पण समये ते पडेयु नथी ॥ ६९ ॥ कारणके यद्दरनो अन्त-
मो नाग तो हमेशा खुल्लोज ठे, माटे निगोदना जीवोंने पण
ने पारिणामिक मतिज्ञान होय ठे ॥ ७० ॥ ते माटे यागम

(२४९)

अथ अरकरस्स अणतजागो निच्चुग्घानिउं चिच्छ, जइ सो
 णि अणरज्जा ता जीगो, अजीगण पावेज्जा इति ॥ श्रुत
 ज्ञान पुनर्नेय । जवेज्जीवस्य सर्वदा ॥ आलोपदेशापेक्ष यत् ।
 स्यादेतन्मतिपूर्वक ॥ ३१ ॥ मतिज्ञान स्पर्शनादी—द्वियानि
 द्व्यहेतुरु ॥ श्रुत तु म्याह्विधितोऽपि । पदानुसारिणामिव ॥
 ॥ ३२ ॥ इत्याद्यधिक तत्त्वार्थरुत्यादिन्योऽप्यसेय चतुर्दशविध
 तच्च । यद्वा प्रशतिधा जवेत् ॥ चतुर्दशविधत्व तु । तत्रैव प
 रिजाव्यते ॥ ३३ ॥ अक्षरश्रुतमित्येक । स्याद् द्वितीयमनक्षर
 ॥ तार्त्तीयिक सद्भिर्भुत । तुर्यं श्रुतमसङ्गिन ॥ ३४ ॥ सम्यक्
 श्रुत पचम स्यात् । षष्ठ मिथ्याश्रुत जवेत् ॥ सादिश्रुत सप्त-
 मा कलु ठे क—सर्व जीवोने अक्षरनो यनतमो भाग हमेशा
 पुज्जो होयठे, अने जो ते पण आठादित थइ जाय, तो जीव
 ते ते यजीवपणाने पामी जाय ॥ वळी एवीरीतनु श्रुतज्ञान
 जीवने हमेशा होतु नथी, कमके ते तो मतिपूर्वक यथार्थव
 णा उपदेशनी अपेक्षा राखनारु ठे ॥ ३१ ॥ वळी मतिज्ञान
 ते स्पर्शनयादिक इद्विय अने अर्निद्वियना हेतुवाळु ठे,
 श्रुतज्ञान जेम पदानुसारीउने, तेम खब्धिथी पण थाय
 ॥ ३२ ॥ इत्यादिक अधिक विस्तार तत्त्वार्थरुत्तियादिकथी
 खेवो ॥ हवे ते श्रुतज्ञान चौद प्रकारनु अथवा वीस
 तु होय ठ तेमा चौद प्रकारनु नीचे प्रमाणे जाणवु ॥
 पढेवु अक्षर, वीजु यनक्षर, त्रीजु सङ्गि, चोथु अ
 ॥ ३४ ॥ पाचमु सम्यक् षष्ठ मिथ्या, सातमु सादि,
 यनादि, ॥ ३५ ॥ नवमु सात, दशमु यनत, अग्या

म स्या—दनादिस्तमष्टम ॥ ७५ ॥ सातश्रुत तु नवम—मन
त दशम श्रुत ॥ एकादश गमरूप—मगम छादश पुन ॥ ७६ ॥
त्रयोदश त्वगरूप—मगवाह्य चतुर्दश ॥ प्रायो व्यक्ता अमी ने
दा—स्तथापि किंचिदुच्यते ॥ ७७ ॥ तत्राक्षर त्रिधा सज्ञा ।
व्यजनसन्धिजेदत ॥ तत्र सज्ञाक्षरमेता । खिपयोऽष्टादशोदि-
ता ॥ ७८ ॥ तथाहि—इसखिर्वी नूथखिर्वी । जस्का तद् र
स्कसी य बोधवा ॥ उड्डी जवणि तुरङ्गी । कीरा द्रिनी य ति
ध्रिच्या ॥ १ ॥ मालविणी ननि नागरि । खारुखिर्वी पारसीर
गोधवा ॥ तद् अनिमितीअखिर्वी । चाणकी मूलदेवी य ॥ २ ॥
अकारादिहकारात् । जयति व्यजनान्तर ॥ अज्ञानारमकमप्ये
तद् । ह्य स्यात् श्रुतकारण ॥ ७९ ॥ तत श्रुतज्ञानतया । प्र

रमु गम्मीरु, यारमु अगम्मीक, ॥ ८० ॥ तेरमु अग्ररूप अ
भोदमु अग्रवाह्यश्रुत जाणतु आ उपर रुहेसा नेदो प्राय
राने प्रगट्ठे, तो पण तेनु किंचित् विचयन कहिये वीये ।
॥ ८१ ॥ तेमा अक्षरश्रुतमज्ञा व्यजन यने सन्धिना नेदर्थ
अग्र प्रकारनु वे, तेमा अक्षर स्त्रीरूप ते संज्ञाक्षर वे ॥ ८२ ॥
ते कह्ये वे—इसखिर्वी, नूथखिर्वी, यद्दखिर्वी, राक्षसीखिर्वी,
उड्डीखिर्वी, यवनीखिर्वी, तुरङ्गीखिर्वी, कीराखिर्वी, द्रिनीखिर्वी,
निध्रिच्याखिर्वी, ॥ १ ॥ मालवीखिर्वी, ननीखिर्वी, नागरीखिर्वी,
खारुखिर्वी, पारमीखिर्वी, अनियमितखिर्वी, चाणाम्यखिर्वी,
नया मूलदेवीखिर्वी, य अक्षर विर्वीते जाणरी ॥ २ ॥
अक्षरार्थ माना द्दक्षरमुनिना व्यजनान्तर वे, यने त म
अक्षर यने व्यजनान्तर य वे अज्ञानरूप वे, तो पण श्रुतज्ञान

(૨૫૧)

રૂપ પરમપિત્તિ ॥ સ્વચ્ચક્ષર ત્વક્ષરોપ-સન્ધિરથાવિ
 ॥ ૬૦ ॥ તથા સ્વચ્ચક્ષર પોઢા । યત્ શ્રોત્રાદિતિરિ
 વોધોઽક્ષરાનુવિક્ત સ્થા-ઘડ્ઢાર્થાલોચનાત્મક ॥ ૬૧ ॥
 શબ્દશ્રવણતો । રૂપદર્શનતોઽથવા ॥ દેવદત્તોઽપમિત્યેવ-
 વોધો નવેદિહ ॥ ૬૨ ॥ તથા શેષેન્દ્રિયજાગના કાર્યા ॥ તે
 રેરનિલાપ્ય । જાવાના પ્રતિપાદક ॥ અક્ષરશ્વત્તમુદિષ્ટ-મન
 રશ્વત પર ॥ ૬૩ ॥ તથોક્ત—ઝસસિચ નીતસિય । નિચ્
 ગ્વાસિય ચ ઊચ્ચ ચ ॥ નિસ્સપિચમણુસાર । અણક્ષર ઢેહિ
 યાઢ્ય ॥ ૬૪ ॥ અથ જાવ —કામિતદવેનિતાથ ય-ન્મામાહ
 નના કારણરૂપ ઢે ॥ ૬૫ ॥ અને તેટલામાઢે મહાન્ કપિઝંપ
 તે ઘન્નેને શ્વતજ્ઞાનરૂપ કહેલા ઢે ઝઢી અર્થને જણાવનારી
 ં પરી જે અક્ષરોની ઉપસન્ધિ તે સ્વચ્ચક્ષર કહેગાય ઢે ॥ ૬૬ ॥
 તથા તે સ્વચ્ચક્ષર ઢ પ્રકારના ઢે, કેમકે કર્ણઆદિક ઇન્દ્રિ
 ઝઢે અક્ષરને અનુસરતો શબ્દાર્થના આલોચનરૂપ વોધ થાય
 ઢે ॥ ૬૭ ॥ જેમ શબ્દ સાનઢગાથી અથવા રૂપ દેલાવાથી
 આ દેવદત્ત ઢે ' પર્વીરીતનો વોધ થાય ॥ ૬૮ ॥ પર્વીરીતે
 વાકીની ઇન્દ્રિઝની જાવના કરવી ॥ હવે તે લણે અક્ષરોવઢે
 વચનવ્યાપારમા આવેલા પદાર્થોને પ્રતિપાદન કરનાર અક્ષર
 શ્વત કહેલુ ઢે, અને વાકીનાને યનક્ષરશ્વત કલુ ઢે ॥ ૬૯ ॥
 તે માઢે કલુ ઢે કે—નિકલેલા પગા નીચા ડચા ડશ્વાસ,
 ને શ્વાસ, શ્વાસી, તથા ઊંકને અનુસારે યનક્ષરશ્વતજ્ઞાન
 ય ઢે ॥ ૭૦ ॥ તેનો જાવાર્થ નીચેપ્રમાણે ઢે—' આ મને
 જાવે ઢે, અથવા આ મને કહ કહેઢે ' પર્વીરીતના શોલા

यति वक्ति वा ॥ इत्याद्यन्याशयग्राहि । तत्स्यात् श्रुतमनङ्गर
॥ ८५ ॥ इह च शिर कपनादिचेष्टाना पराजिप्रायज्ञानहेतुत्वे
सत्यपि श्रवणाज्ञावान्न श्रुतत्वं तदुक्त विशेषावश्यकसूत्रवृत्तौ-
रुद्धीश्च सुखं सुखइति चेष्टा न सुखऽ कयाविति उक्तन्यायेन
श्रुतत्वप्राप्तौ समानीतायामपि तदेवोद्भवसितादिश्रुतं न शिरो
धूननकरचलनादि चेष्टा, यत शास्त्रज्ञलोकप्रसिद्धा रूढिरिय
मिति कर्मग्रन्थवृत्तौ तु शिर कपनादीनामप्यनङ्गरश्रुतत्वमुक्तं
तथा च तद्वग्रथ — अनङ्गरश्रुतं द्वेभित्तिशिरं कपनादिनिमित्त
मामाह्वयति वारयति वेत्यादिरूपमजिप्रायपरिज्ञानमिति स्या-

रा अने नादयादिकना करवाधी, परनो आशय जेथी ग्रहण
कराय, ते अनङ्गरश्रुतज्ञान कहेवाय ॥ ८५ ॥ वळी अर्ही
मस्तकधूननआदिक चेष्टाउने परना अजिप्रायो जाणवामा जो
के हेतुपणु ठे, तो पण साजळवाना अजागधी तेउने श्रुतप
णु नथी. ते माटे विशेषावश्यकनी वृत्तिमा कबु ठे के—जेनो
शब्द थाय, ते श्रुतने सूचवे ठे, परतु चेष्टा ठे ते कोइ पण
उगते श्रुतने सूचयती नथी एवीरीते पूराक्त न्याये करीने
श्रुतपणानी प्राप्ति लागते ठेते पण तेज अनूवसितादिक श्रुत
ठे, परतु मस्तकरूपन अने हस्तउलनादिक चेष्टा श्रुत नथी
केमके शास्त्रोने जाणनारा लोकोमा या प्रसिद्ध रूढी ठे र
ळी कर्मग्रन्थनी वृत्तिमा तो मस्तकरूपनादिकने पण अनङ्गर
श्रुतपणु कबु ठे ते नीचेप्रमाणे—गोग्यारो तथा मस्तरूप
नादिकना निमित्तमाहु, ययया 'मने बोलावे ठे, मारे ठे'
इत्यादिरूप अजिप्रायना ज्ञानमाहु अनङ्गरश्रुत ठे जेउनेमा

(૨૫૩)

શીર્ષકાલિકી સંજ્ઞા । જેપા તે સજ્જિનો મતા ॥ શ્રુત ત તેપા । પરં ત્વસજ્જિશ્રુત ॥ ૬૬ ॥ સમ્યક્ શ્રુતં જિ । જવેદાવશ્યકાદિક ॥ તથા મિથ્યાશ્રુતમપિ । સ્યાત્સમ્યક મહાત્ ॥ ૬૭ ॥ આવશ્યક તદપર-મિતિ સમ્યક્શ્રુત દ્વિ-પોઠા ચાવશ્યક તત્ત્વ । સામાયિકાદિનેદત ॥ ૬૮ ॥ તથા—સામાર્થ્ય ચતુર્વીસપ્રત્નં વદણ્ય પન્નિકમણ કાઠસગ્ગો રક્ષાણ ઇતિ ॥ આવશ્યકતરચાગા-નગાત્મકતયા દ્વિધા ॥ ગાન્યેકાદશ દૃષ્ટિ—વાદધ્યાગાત્મક જવેત્ ॥ ૬૯ ॥ આચાર ગસૂતકૃત । સ્થાનાગ સમવાયયુગ્ ॥ પચમ ભગવત્સગ । જ્ઞાતા ધર્મકથાપિ ચ ॥ ૭૦ ॥ ઉપાસકાતકૃદનુ—તરોપપાતિકાદશ

વાકાલ્લીની સજ્ઞા હોય, તેજને સજ્જિ માનેલા ઠે, અને તેજનું જે શ્રુત, તે સજ્જિશ્રુત કહેવાય ઠે, અને તેથી ઉલ્લેખ શ્રુત કહેવાય ઠે ॥ ૬૬ ॥ વળી શ્રીજિનેશ્વરપ્રપુષ્પ કહેલું જે આવશ્યકાદિક, તે સમ્યક્શ્રુત કહેવાય, તથા મિથ્યાત્વીના શાસ્ત્રો પણ સમકીર્તીર્ણ પ્રદાણ કરવાથી સમ્યક્શ્રુત થાય ઠે, ॥ ૬૭ ॥ પરીરીતે આવશ્યક, અને તેથી અપર એમ સમ્યક્શ્રુત ત વે પ્રકારનું ઠે તેમા આવશ્યક ઠે તે સામાયિકઆદિકના જ્ઞેદાર્થી ઠ પ્રકારનું ઠ ॥ ૬૮ ॥ તે કહે ઠે—સામાયિક, /ચ ઉવિસંધો વાદણા પન્નિકમણ કાઠસગ્ગ અને પચરક્ષાણ વ ઠી આવશ્યકથી અપર એવું સમ્યક્શ્રુત અગ અને ઉપાગરૂપે ચ પ્રકારનું ઠ તેમા અગ્યાર અગ અને વારમુ દૃષ્ટિયાદ ॥ પ્રગાત્મક ઠ ॥ ૬૯ ॥ આચારાગ સૂચકાગ, ઠાણાગ, સમ યાગ જગવતી, જ્ઞાતાધર્મકથા ॥ ૭૦ ॥ ઉપાસકદશાગ,

॥ प्रश्नव्याकरणं चैव । विपाकश्रुतमेव च ॥ ९१ ॥ परिकर्म
सूत्रं पूर्वा-नुयोगं पूर्वगतचूलिकां पञ्च ॥ स्युर्दृष्टिवादज्ञेदा ।
पूर्वाणि चतुर्दशापि पूर्वगते ॥ ९२ ॥ तानि चैव—

उत्पादपूर्वमग्रायणीय—मथ वीर्यतः प्रवादः स्यात् ॥ अ
स्तेर्ज्ञानात्सत्त्वा-त्तदात्मनः कर्मणश्च परः ॥ ९३ ॥ प्रत्याख्यानं
विद्या—प्रवादकल्याणनामधेये च ॥ प्राणावायव्यं च क्रिया—
विशालमथ लोकविदुसारमिति ॥ ९४ ॥ दृष्टिवादः पञ्चधा-
मग द्वादशमुच्यते ॥ उपागमूलसूत्रादि । स्यादनगात्मकं च
तत् ॥ ९५ ॥ एव च—यत्तुक्तमर्थतोऽर्हं हि । सहस्रं सूत्रतः
अथ यत् ॥ महाधीभिर्गणधरैः-स्तत्स्यादगात्मकं श्रुतं ॥ ९६ ॥

अतगद्दशाग, अनुत्तरोपवाह, प्रश्नव्याकरणं अने विपाकसूत्र
ए अग्यार अगो वे ॥ ९१ ॥ परिकर्म, सूत्र, पूर्वानुयोग, पू
र्वगत अने चूलिका, ए पाच दृष्टिवादना ज्ञेदो वे, तेमा चौद
पूर्वो नो पूर्वगतमा समावेश थाय वे ॥ ९२ ॥ ते पूर्वो नीचेप्र
माणे वे—

उत्पादप्रवाद, अग्रायणीयप्रवाद, वीर्यप्रवाद, अस्तिप्रवा
द, ज्ञानप्रवाद, सत्यप्रवाद, आत्मप्रवाद, कर्मप्रवाद, ॥ ९३ ॥
प्रत्याख्यानप्रवाद, विद्याप्रवाद, कल्याणप्रवाद, प्राणावायव्यप्रवा
द, क्रियाविशालप्रवाद अने लोकविदुसार, ए चौद पूर्वो वे
॥ ९४ ॥ आ दृष्टिवाद पाच प्रकारनो वे, अने अगो वा क
हेवाय वे, अने उपागम तगा मूलसूत्रादिक अगवाह्यरूप व
॥ ९५ ॥ बडो परीरीते- श्रीथरिहृतप्रनुर्जए जे अर्थयी क
बु वे, अने महानुद्धिगान् एना गणधरोण जे सूत्रयी गुपेव

(૨૫૫)

તતો ગણધરાણા ય-ત્પારપર્યાસિવાદ્યયે ॥ શિષ્યપ્રશિષ્યર-
યે । પ્રાચ્યવાદ્યતિશક્તિજિ ॥ ૬૭ ॥ કાલસહનનાયુદો-પા
દલ્પશક્તિધીસ્પૃશા ॥ અનુગ્રહાય સદ્બધ । તદનગાત્મક શ્રુત
॥ ૬૮ ॥ સૃષ્ટાન્યદ્વોપકારાય । તેન્યોઽપ્યર્વાક્તિનર્પિજિ ॥ શાસ્ત્રે-
કદેશસવદ્ધા-ન્યેવ પ્રકરણાન્યપિ ॥ ૬૯ ॥ ઇતલ્લક્ષણ ચૈવ—
શાસ્ત્રેકદેશસવદ્ધ । શાસ્ત્રકાર્યાતરે સ્થિત ॥ આદુ પ્રકરણ ના-
મ । પ્રયજેદ વિપશ્ચિત ॥ ૭૦ ॥ એવ ચ વસ્તુવૈશિષ્ટ્યા—દ-
સ્ય દ્વૈવિધ્યમીરિત ॥ વસ્તુતોઽર્હત્પ્રણીતાર્થ-મેકમેવાલિલ શ્રુત
॥ ૧ ॥ તથોક્ત તત્વાર્થજાપ્યે—‘ વક્તૃવિશેષાદ્ દ્વૈવિધ્યમિતિ’

ઠે, તે અગાત્મકશ્રુત ઠે ॥ ૬૬ ॥ પછી પરપરાથી મેલ્લવેલ ઠે
વાદ્ય જેઝંદ, તથા ઝલ્કુટ્ટી ઠે વચનબુદ્ધિની શક્તિ જેઝંદે એ
વા ગણધરોના શિષ્યપ્રશિષ્યરૂપ આચાર્યો, ॥ ૬૭ ॥ કાલ,
સઘયણ અને આયુના દોષથી અલ્પબુદ્ધિવાનોના અનુગ્રહમાટે
જે રચેલુ ઠે, તે અનગાત્મક પટલે અગવાદ્યશ્રુત ઠે ॥ ૬૮ ॥
એવીરીતે તેઝંદી પણ વધારે અજ્ઞાનીઝંદના ઉપકારમાટે પૂર્વાચા-
ર્યો શાસ્ત્રના એક દેશના સવધવાલા પ્રકરણો પણ રચેલા ઠે
॥ ૬૯ ॥ તેઝંદુ લક્ષણ નીચેપ્રમાણે ઠે—શાસ્ત્રના એક દેશના
સવધવાલુ અને શાસ્ત્રના કાર્યાતરમા જે રહેલુ ઠે, તેને વિદ્વા-
નો પ્રકરણ નામનો પ્રયજેદ કહે ઠે ॥ ૭૦ ॥ એવીરીતે વ-
ક્તાના વિશેષપણથી તે બે પ્રકારનુ ઠે, પરતુ મુરચત્વે કરીને
અરિહતપ્રજુષ રચેલા અર્થરૂપ તે સઘલુ શ્રુત એકજ પ્રકારનુ
ઠે ॥ ૧ ॥ તેમાટે તત્વાર્થજાપ્યમા કહ્યુ ઠે કે— વક્તાના વિ-
શેષપણથી બે પ્રકારનુ ઠે ’ વળી—વ્યાકરણ, ઠદોગ્રથ, અ

किञ्च—व्याकरणवदोऽलकृति—काव्यनाट्यतर्कगणितादि ॥ म
 म्यगृहिपरिग्रह—पूत सम्यक्श्रुत जयति ॥ २ ॥ मिथ्याश्रुत
 तु मिथ्यात्वि-लोके स्वमतिकल्पित ॥ रामायणजारादि ।
 वेदवेदाङ्गकादि च ॥ ३ ॥ उक्त च जायकृता—सदसदविस
 सणात् । जवहेज जहि विजंजलंजाज ॥ नाणफलानावाजं
 मित्रदिद्विस्स अन्नाण ॥ २ ॥ पूर्वातर्गतेय गाथा—कृग्यजु स
 माथवाणो । वेदा अगानि पद पुन ॥ शिक्षाकल्पो व्याकर
 । उदो ज्योतिर्निरुक्तय ॥ ४ ॥ ततश्च—परुगी वेदाश्चत्वारो
 मीमांसांन्विद्विक्की तथा । धर्मशास्त्र पुराण च । विद्या एता
 श्चतुर्दश ॥ ५ ॥ तथा—आयुर्वेदो धनुर्वेदो । गाधर्म चार्यशा

स्त्रकारमथ, काव्यमथ, नाट्यमथ, तर्कमथ, तथा गणितया
 दिक, के जे सम्यग्गृहिना ग्रहणथी परिग्र यथा वे, एव स
 म्यक्श्रुत जय पासे वे ॥ २ ॥ उक्ती मिथ्यात्वीजं पतारं
 युद्धिणी कल्पेसा एता रामायण अने जारतथादिक तथा
 अने वेदना अगोयादिक, ७ मिथ्याश्रुत वे ॥ ३ ॥ जा
 कारे पाण कहु वे के—मत् यस्तत्ता तफारतपिनानु, ४
 जवना हेतुगळी न्दितिनी प्राति करनाक, तथा ज्ञाननु ५
 नहि देनाक एतु मिथ्यागृहिनु यदान होय वे ॥ १ ॥ ४
 गाथा पूर्वातरमा वे ॥ २ ॥ अयेद, यनुयद सामयेद अने अ
 रंयेद ७ चार वेदो वे तथा शिष्टा, कल्प व्याकरण, उद
 ांति अने निम्निक ७ नेना उ अगा उ ॥ ४ ॥ अतर्प
 —७ उ यद्दो चार वेद मीमांसा अन्विद्विक्की धर्मशा
 अने पुराण, ७ चोद विद्या उ ॥ ५ ॥ उक्ती—आयुर्वेद, १

(२५७)

स्त्रक ॥ चतुर्जिरेते सयुक्ता । स्युरष्टादश ता पु
पूर्णदशपूर्णांत-मपि सम्यक् श्रुत जवेत् ॥ मिथ्या
हीत । मिथ्याश्रुत विपर्ययात् ॥ ७ ॥ अव्यक्तेन
सायत जवति श्रुत ॥ अनाद्यपर्ययसित-मपि ज्ञेय त
॥ ८ ॥ एक पुरुषमाश्रित्य । सायत जवति श्रुत ॥ अ
वसित । न्यूसस्तान् प्रतीत्य च ॥ ९ ॥ जगतर गत
पुसो यन्नश्यति श्रुत ॥ कस्यचित्तन्नव एव । मिथ्यात्व
दिजि ॥ १० ॥ तदुक्त विशेषावश्यकं-चउदसपुत्री म
देवत्ते त न सभरइ सव ॥ देसमि होइ जयणा । सछाण
वि जयणाउ ॥ १ ॥ देशे पुनरेकादशागलक्षणे इति कळ

नुनेद, गाधर्व तथा अर्थशास्त्र, ए चारेने तेमा जेळजवाधी
अठार विद्याउं थाय ठे ॥ ६ ॥ दश पूर्ण सपूर्ण धयाविना
अने मिथ्यात्वीउंए ग्रहण करेलु एवु सम्यक्श्रुत पण विपर्य
यपणाधी मिथ्याश्रुत थाय ॥ ७ ॥ अव्यक्तेन काल अने
भावे करीने सादिसात श्रुत होय ठे, तेमज तेने अनादिश्च
नत पण जाणवु ॥ ८ ॥ एक पुरुषने आश्रीने श्रुत सादिसा
त होय ठे अने घणा पुरुषोने आश्रीने ते अनादिश्चनत हो
य ठे ॥ ९ ॥ कमळ जवानरने प्राप्त थयेंसा एवा काश्च पुरु
षनु श्रुत मिथ्यात्वने प्राप्त धवा आदिकउडे करीन तज नव
नाश पामं ठ ॥ १० ॥ त मान् विगपाउश्यज्मा कलु ठ क-
चोदपूर्वधारी पुरुषने दणपणामा त सर्वश्रुत मानन्नु नधी
परनु देशनागमा अने स्वस्थानभावमा जनना हाय ठ ॥ ११ ॥
देशनाग एटस अग्यार अगा जाणवा एम कल्पचूर्णीना क

णि ॥ स्वस्थानजाव इति मनुष्यजवेऽपि तिष्ठतो जजना ॥ तत्र
 श्रुतज्ञाननाशकारणान्यमूनि—‘ मिथजवतरकेवल—मेखन्नप
 मायमाङ्गणानासोत्ति ’ षष्ठागचतुर्दशाध्ययने तु तेतस्त्रिमत्रिण
 पूर्वाधीतचतुर्दशपूर्वस्मरणमुक्तमस्तीति ज्ञेय ॥ साध्यत हेतुतो
 ज्ञेय । जरतैरवताश्रयात् ॥ अनाद्यपर्यवसित । विदेहापेक्षया
 पुन ॥ ११ ॥ कालतश्चावसर्पिण्यु—त्सर्पिण्यो सादिसातक ॥
 महाविदेहकालस्या—पेक्षयाद्यतवर्जित ॥ १२ ॥ जवसिद्धिकमा
 श्रित्य । साध्यत जावतो जवेत् ॥ ऋगस्थिकज्ञाननाशो । यद
 स्य केवलक्षणे ॥ १३ ॥ ‘ नछमिय ठाउमठ्ठिए नाणे ’ इति व

द्यु ठे अने स्वस्थानजाव एटले मनुष्यजवमा रह्या थका पण
 नजना होय ठे, एम जाणवु ॥ त्या श्रुतज्ञाननो नाश थगना
 कारणो नीचेप्रमाणे ठे—‘ मिथ्यात्व, जगत्तर, केवलज्ञान
 गणवामा न थाववु, अने प्रमादव्यादिकथी श्रुतज्ञाननो ना
 श थाय ठे ’ ॥ ठहा थगना चौदमा अध्ययनमा तो उळी ते
 तस्त्रिमत्रिने पूर्वं नणोळा चौदे पूगोनु स्मरण कद्यु ठे, एम जा
 णवु ॥ इथे हेतुथी ते श्रुत जरत अने ऐरवतनी थपेक्षा
 ए सादिसात ठे, अने महाविदेहनी थपेक्षाए थनादिद्यनत
 ठे ॥ ११ ॥ वळी काळथी यत्सर्पिणी यने उत्सर्पिणीनी थ
 पेक्षाए ते श्रुत सादिसात ठे, यने महाविदेहना काळनी थ
 पेक्षाए ते थनादिद्यनत ठे ॥ १२ ॥ उळी जवसिद्धिया जी
 वनी थपेक्षाए ते सादिसात ठे, केमके तेने केवलज्ञानसमय
 उदस्यज्ञाननो नाश थाय ठे ॥ १३ ॥ कद्यु ठे के—‘ उदस्य
 ज्ञान नाश पाव्या पत्री (केवलज्ञान थाय ठे) ॥ वळी थग

(२५९)

चनात् ॥ अनाद्यनत चाजव्य-माश्रित्य श्रुतमुच्यते
ज्ञानश्रुताज्ञान-ज्ञेदस्यात्ताविवक्षणात् ॥ १४ ॥ काय
भावे । यद्गानाद्यतमीरित ॥ एव साधनादिसात—
तमूह्यता ॥ १५ ॥ गमा सदृशपाठा स्यु-र्यत् तज्जमि
॥ तत्प्रायो दृष्टिवादे स्या-दन्यद्यागामिरु जवेत् ॥ १६
गाविष्ट छादशागा-न्यन्यदावश्यकदिक ॥ इव प्ररूपिता
इ । श्रुतज्ञेदाश्चतुर्दश ॥ १७ ॥ ये जेदा निशतिस्तेऽपि
ध्यते लेशमात्रत ॥ न ग्रथविस्तरज्ञया-दिह सम्यग्प्रपत्ति
॥ १८ ॥ तथाहु-पञ्जाय अस्कर पयस-घाया पम्पित्ति
इय अणुजगो ॥ पादुरुपादुरु पादुरु । वत्थु पुढाय सत्सम

व्यने आश्रीने अनादिअनत श्रुतज्ञान कहेवाय ठे, केमवे
अही श्रुतज्ञान अने श्रुतयज्ञानवच्चेनी जेदविवक्षा करी नथी
॥ १४ ॥ अथवा कायोपशमिकजावनी अपेक्षाए ते श्रुतज्ञान
ने अनादिअनत कहु ठे, एवीरीते श्रुतने सादि, अनादि,
सात अने अनतु जाणवु ॥ १५ ॥ जेमा गम्मा एटले सरखा
पावो होय, ते गम्मिकश्रुत कहेवाय, अने ते प्राये करीने द-
ष्टिवादमा होय, अने ते शिवायनु सघञ्ज अगमिकश्रुत कहे-
वाय ॥ १६ ॥ वळी छादशागीरूप अगप्रविष्टश्रुत ठे, अने
आवश्यकदिक अगवाह्यश्रुत ठे, एवीरीते ज्ञानीजण श्रुतज्ञा
नना चोद जेदो कहा ठे ॥ १७ ॥ वळी श्रुतज्ञानना जे वीस
जेदो ठे, ते पण लेशमात्रथी कहीये ठीये, तेमज अही ग्रथ
गौरवना जयथी विस्तार कर्या नथी ॥ १८ ॥ ते वहे ठ—प
र्याय, अक्षर, पद, सघात, प्रतिपत्ति, अनुयोग, प्राचृत्प्राचृ

સા ॥ ૧૯ ॥ તત્ર ચ—અગ્નિનાગ. પરિવેદો । યો જ્ઞાનમ્ પ્ર
 કલ્પિત ॥ સપર્યાયો દ્વ્યાદયસ્તે । સ્યાત્પર્યાયસમાસક ॥ ૨૦ ॥
 સ્વપર્યાયસ્ય સૂક્ષ્મ—નિગોદસ્થશરીરિણ ॥ યદાચક્ષુણ્ણ
 સ્ય । શ્રુતં સર્વ જઘન્યત ॥ ૨૧ ॥ તસ્માદન્યત્ર યો નીલા-
 તરે જ્ઞાનસ્ય વર્ધતે ॥ અગ્નિનાગપરિવેદ । સ પર્યાય ઇતિ સ
 ત ॥ ૨૨ ॥ યે વિજ્ઞાગપરિવેદા । દ્વ્યાદયોઽન્યેષુ દેહિણુ ॥
 હિ ગતાસ્તે પર્યાય-સમાસ ઇતિ કીર્તિતા ॥ ૨૩ ॥ તથા
 માચારાગવૃત્તો—સર્વેનિકૃષ્ટો જીવસ્ય । દૃષ્ટ ઉપયોગ એવ વી
 ણ ॥ સૂક્ષ્મનિગોદાપર્યા-સાના સ ચ તત્ત્વતિ પ્રિજ્ઞેય ॥ ૨૪ ॥
 તસ્માત્પ્રજ્ઞતિ જ્ઞાનવિ—વૃદ્ધિર્દૃષ્ટા જિનેન જીવાના ॥ સ્વર્ધિ

ત્, પ્રાજ્ઞત્, વસ્તુ અને પૂર્વ, એ દશેને સમાસસહિત કરવા
 વીસ જેવો થાય છે ॥ ૧૯ ॥ વળી તેમા—જેનો જ્ઞાન ન હો
 શકે, એવો જે જ્ઞાનનો પરિવેદ તે પર્યાય કહેવાય, અને તે
 વેદ્યાદિક જે જ્ઞાનો તે પર્યાયસમાસ કહેવાય ॥ ૨૦ ॥ હવે
 અપર્યાયા એવા સૂક્ષ્મનિગોદના જીવને, તેની ઉત્પત્તિને પહે
 લાણે તેને સર્વથી જઘન્ય એવું જે શ્રુત છે, ॥ ૨૧ ॥ તે શિવ
 યનો જીવાંતરની અદર જ્ઞાનનો વિજ્ઞાગરહિત એવો જે પરિવે
 વૃદ્ધિ પામે છે, તેને પર્યાય કહે છે, ॥ ૨૨ ॥ અને વીજા પ્ર
 ણિર્જમા જે વેદ્યાદિક અગ્નિનાગપરિવેદો વૃદ્ધિ પામેલા છે, તે
 ઝંને પર્યાયસમાસ કહેલા છે ॥ ૨૩ ॥ આચારાગની વૃત્તિ
 કહેલ છે કે—સર્વથી જઘન્ય એવો જીવનો તે ઉપયોગ શ્રીવ
 રપ્રજ્ઞુએ જોણો છે, અને તે ઉપયોગ સૂક્ષ્મનિગોદઅપર્યાયા
 ને હોય છે એમ જાણવું ॥ ૨૪ ॥ અને ત્યાંથી માનીને જિને

મિતે કરણે । કાર્યેન્દ્રિયવાચ્ચનોદગ્નિ ॥ ૨૫ ॥ મધ્યે લઘ્યં
 કરાણા મ્યા—ચદન્યતરદક્ષર ॥ તદક્ષર તત્સદેહો—ઽક્ષરસ
 માસ દેખ્યતે ॥ ૨૬ ॥ પઢાના યાદશાના ત્યા—દાવારાગાદિપુ
 ધુવ ॥ અષ્ટાદશસહસ્રાદિ—પ્રમાણ તત્પદ ભવેત્ ॥ ૨૭ ॥ દ્વ્યા
 દીનિ તત્સમાસ સ્યા—દેવ સર્વેત્ર જાન્યતા ॥ સઘાતપ્રતિપ
 ત્યાદૌ । સમાનો હનયા દિશા ॥ ૨૮ ॥ ગતીંદ્રિયાદિધારાણા
 । દ્રાપષ્ટેરેકદેશક ॥ ગત્યાદિરેકદેશોઽસ્મા । સ્વર્ગતિસ્તત્ર મા
 ગેણા ॥ ૨૯ ॥ જીરાદે ક્રિયતે સોઽય । સઘાત્ન ઇતિ કીર્ત્યતે ॥
 ગત્યાદિદ્વ્યાચવયવ—માર્ગેણ તત્સમાસક ॥ ૩૦ ॥ સંપૂર્ણગત

શ્ચરંતુષ્ઠ સંબિધના નિમિત્તરૂપ એવા કાયા, ઇન્દ્રિય, વચન, । અ-
 ન અને દૃષ્ટિરૂપ કરણોવડે જીવોના જ્ઞાનની રૂઢિ જોણીની દ્ર-
 ॥ ૨૫ ॥ હવે લઘ્યકરમાનો દરેક અક્ષર તે અક્ષર છે, હોતી
 ને તેવા અક્ષરોનો જે સમૂહ, તે અક્ષરસમાસ કહેવાય, દેવા-
 ॥ ૨૬ ॥ વઢી જેવા પદોનુ આચારાગાદિકોનેવિષે અદાર છે, અ-
 રાદિકનુ પ્રમાણ આપેયુ છે, તેમાનુ જે એકપદ તે 'પદ' અને અ-
 વાય ॥ ૨૭ ॥ અને જે આદિક જે પદો, તે પદસમવા પણ તે
 વાય, અને ઊવીરીતે મઘાત અને પ્રતિપત્તિઆદિકને છે, તે અ
 સમાસનુ મ્બરૂપ જાણી શકુ ॥ ૨૮ ॥ ગતિઽન્દ્રિયજ્ઞ જ્ઞાન જે કે
 ઉમાર્ગેણાદારના એકદેશરૂપ જે ગતિઆદિક છાત પેઠે જે બોધ
 એકદેશરૂપ જે દેવગતિ તેની અદર ॥ ૨૯ ॥ જ્ઞાન જાણવુ ॥
 ઉતારવાનુ જે જ્ઞાન તે મઘાત નામનુ જ્ઞાન વ્યાતમા જાગ્યા
 ન તેવાજ ગતિ આદિક વ છાર આદિક ય આવતા વિષયના
 ણા, અને તેમા જીરાત્તિક જદો ઉતારવાનુ જેને અલોકાકાશમા

વિતુ શક્ત । વર્ધમાન તદીરીત ॥ ૪૨ ॥ અગ્રશસ્તાધ્યવસાયા
 ત્ । હીયતે યત્પ્રતિક્ષણ ॥ આદુસ્તદવગ્નિજ્ઞાન । હીયમાન મુ
 નીશ્વરા ॥ ૪૩ ॥ સ્યાદ્ધર્મમાન ગુપ્તકોપ-ચીયમાનેધનાગ્નિવત્ ॥
 હીયમાન પરિમિતા—સ્તાદગિધનવહ્નિવત્ ॥ ૪૪ ॥ યોજનાના
 સદ્સ્રાણિ । સર્ણ્યેયાન્યપ્યસર્ણ્યશ ॥ યાવલ્લોકમપિ દૃષ્ટ્વા ।
 પતતિ પ્રતિપાતિ તત્ ॥ ૪૫ ॥ પ્રમાદેન પતત્યેત-જ્ઞવાતરાશ્ર
 યેણ વા ॥ યથા શ્રુત સ્વરૂપ ચ । વદ્યેઽથાપ્રતિપાતિન ॥ ૪૬ ॥
 યત્પ્રદેશમલોકસ્ય । દૃષ્ટુમેકમપિ ક્ષમ ॥ તત્સ્યાદપ્રતિપાત્યેવ ।
 કેવલ તદનંતર ॥ ૪૭ ॥ હીયમાનપ્રતિપાતિનોશ્વાય વિશેષ—

લોકાકાશ જેવળા અસર્યાતા ગોળાઊંને પ્રકાશવાને શક્તિવા
 ન્ યાય ઠે, તેને ગ્રીજુ વર્ધમાન નામનુ અવધિજ્ઞાન કહેલુ ઠે
 ॥ ૪૨ ॥ વઢી માઠા અધ્યવસાયથી જે ક્ષણક્ષણપ્રતે ઝંબુ થતુ
 જાય ઠે, તેને મુનીશ્વરોણ ચોથુ હીયમાન નામનુ અવધિજ્ઞાન
 કહ્યુ ઠે. ॥ ૪૩ ॥ સૂકેલા અંને વારવાર નસાતા ઇવા કાષ્ટના
 અગ્નિસરલુ વર્ધમાન અવધિજ્ઞાન ઠે, અંને અમુક પ્રમાણવાળા
 અંને લીલા કાષ્ટના અગ્નિસરલુ હીયમાન અવધિજ્ઞાન ઠે ॥
 ૪૪ ॥ સરપાતા હજારો અંને અસર્યાતા હજારોગમે યોજ
 નોસુધિ, અંને ઠેક લોકાકાશસુધિ પણ જોઈને જે જ્ઞાન પાતુ
 પડે ઠે, તે પ્રતિપાતિ નામનુ પાંચમુ અવધિજ્ઞાન ઠે ॥ ૪૫ ॥
 તે પ્રતિપાતિ અવધિજ્ઞાન પ્રમાદથી અથવા જવાતરમા જવાથી
 પડે ઠે હવે અપ્રતિપાતિજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ જેમ શાસ્ત્રમા કહ્યુ ઠે,
 તેમ કહીયે ઠીયે ॥ ૪૬ ॥ અલોકાકાશના એક પ્રદેશને પણ
 જોવાને જે સમર્થ ઠે, તે ઝડુ અપ્રતિપાતી નામનુ અવધિજ્ઞાન

(२६५)

प्रतिपाति हि निर्मूल । विध्यायत्येकहेलया ॥ हीय
ह्रांस—मुपयाति शनै शनै ॥ ४७ ॥ इदं कर्मग्रंथवृत्
येण, तत्त्वार्थज्ञाप्ये तु—अनवस्थितावस्थिताख्ययोरत्य
रेव स्वरूपमुक्त—अनवस्थित हीयते वर्धते च, वर्धते
च, प्रतिपतति चोत्पद्यते चेति पुन पुनरुर्मिवत् अव
यात्रति क्षेत्र उत्पन्न जगति, ततो न प्रतिपतत्याकेनलप्रा
तिष्ठते, आज्ञवक्ष्याद्वा जाल्यतरस्यायि वा जवति लिग
यथा लिग पुरुषादिवेदमिह जन्मन्युपादाय जन्मातर य
जतुस्तथावधिज्ञानमपीति जाव ॥ नृतिरश्चामय पोढा । इ

वे, अने ते पठी तुरतज केवलज्ञान थाय वे ॥ ४७ ॥ हीय
मान अने प्रतिपाति वच्चेनो फेरफार नीचेप्रमाणे वे—प्रति
पाति वे ते विलकुल बाकी रह्या पिना सचळु एकदम शमी
जाय वे, अने हीयमान वे ते धीरे धीरे घटतु जाय वे ॥ ४७ ॥
आ अज्ञिप्राय कर्मग्रंथनी टंकानो वे, अने तत्त्वार्थज्ञाप्यमा
तो—अनवस्थित अने अवस्थित वे नाम जेउनु, एवा ते वे-
ह्वा वे जेदोनु स्वरूप नीचेप्रमाणे कक्षु वे—अनवस्थित वे ते
घटे वे अने वधे वे तथा वधे व अने घटे वे तेमज जलना
तरगनीपंठे फरीने पडे वे अने बळी उत्पन्न थाय वे । अ-
ने अवस्थित व ते जेटला क्षेत्रमा उत्पन्न थयु होय त्यायी
पातु परंतु नहीं परंतु ठक कवलज्ञाननी प्राप्तिमुधि टकी र
हे व, अथवा लिगनीपंठे जवक्षय थवायी जाल्यतरमा ते अ
वलितज्ञान थाय वे जेम प्राणी पुरुषादिकलिगने आ जन्म
मा ग्रहण करीने जन्मातरमा जाय वे, तेम ते अवधिज्ञानने

યોપશમિકોઽવધિ ॥ નવેક્લવપ્રત્યયશ્ચ । દેવનારકયોરિહ ॥
 તદુક્ત—દ્વિવિધોવધિર્નવપ્રત્યય , ક્ષયોપશમનિમિત્તશ્चेति
 ત્વાર્થસૂત્રે ॥ સ્યાક્લવપ્રત્યયોઽપ્યેય । ન ક્ષયોપશમ વિના ॥ ૪
 ન્વયવ્યતિરેકાઞ્યા । હેતુત્વાદસ્ય કિંત્વિહ ॥ ૨ ॥ સ્યાત્ક્ષયોપ
 શમે હેતુ-ર્જવોઽય તદસૌ તથા ॥ ઉપચારાદ્દેતુર્હેતુ-રપિ હેતુ
 રિહોદિત ॥ ૩ ॥ इत्यवधिज्ञान ॥

મનસ્ત્વેન પરિણત—દ્રવ્યાણા યસ્તુ પર્યવ ॥ પરિઘેદસ્ય
 હિ મન-પર્યવજ્ઞાનમુચ્યતે ॥ ૪૯ ॥ યદ્વા—મનોદ્રવ્યસ્ય પર્યા
 યા । નાનાવસ્થાત્મકા હિ યે ॥ તેષા જ્ઞાન સ્વલ્પ મન-પર્યાય
 જ્ઞાનમુચ્યતે ॥ ૫૦ ॥ સ્યાદ્ગુધીવિપુલની । સ્ફુળસ્વામિજેદત

પણ પ્રાપ્ત થાય છે, ણ્નો જ્ઞાર્ય જાણ્યો ॥ આ તથ પ્રકારનુ
 યવધિજ્ઞાન મનુષ્ય અને તિર્યંચોને ક્ષયોપશમગ્રી હોય છે. જ
 ને, દેવતા તથા નારકીકૃત્ને ભગપ્રત્યયયયી હોય છે. ॥ ૧ ॥ તે
 માટે તત્ત્વાર્થસૂત્રમા કહેલ છે કે, અવધિજ્ઞાન એ પ્રકારનુ છે.
 નવપ્રત્યયગાઠ્ર અને ક્ષયોપશમના નિમિત્તગાઠ્ર ॥ વઢી ત્રણ
 પ્રત્યયગાઠ્ર પણ ક્ષયોપશમગ્રિના હોતુ નથી, કેમકે અન્યથ જ
 ને વ્યતિરેક્ષ્મકે કરીને અર્હી ત્રણપ્રત્યય હેતુનૂત છે ॥ ૨ ॥
 જો કે ક્ષયોપશમમા આ ત્રણ હેતુરૂપ છે તો પણ ઉપચારથી
 હેતુના હેતુને પણ અર્હી હેતુરૂપે કહેલો છે ॥ ૩ ॥ ણ્વીરીતે
 અવધિજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ જાણતુ ॥

મનપશાયસ્ફીતે પરિણમેન્ના દ્રવ્યોનો જે પર્યાય ણ્દ્રવ્યેય
 રિઘેદ, તે મન પર્યાયજ્ઞાન રહેવાય છે ॥ ૪૯ ॥ અથવા—મ
 નદ્રવ્યના નાનાપ્રકારના અસ્ત્રાગાઠ્રા પર્યાયોનુ જે જ્ઞાન, તે

। तद् द्विजैद सयतस्या-ऽप्रमत्तस्यर्द्धिशाखिन ॥ ५१ ॥ अनेन
चितित कुज । इति सामान्यग्राहिणी ॥ मनोद्रव्यपरिवृत्ति
-र्यस्यासारुजुधी श्रुत ॥ ५२ ॥ अनेन चितित कुज । सं
सौवर्ण स माधुर ॥ इत्यप्रमाणोऽद्यतन । पीतवर्ण सदाह
ते ॥ ५३ ॥ एव विशेषविज्ञाने । मतिर्यस्य पटीयसी ॥ हेयो-
ऽय विपुलमति-मन पर्यायलब्धिमान् ॥ ५४ ॥ ननु च—अव-
धिश्च मन पर्य—उद्योने अप्यर्त्ताद्रिये ॥ रूपिद्रव्यविषये च ।
नेदस्तदिह कोऽनयो ॥ ५५ ॥ अत्रोच्यतेऽवधिज्ञान-मुत्कर्षात्
सर्वलोपवित् ॥ सयतासयतनर-तिर्यक्स्वामिकमीरित ॥ ५६ ॥

मन पर्यवज्ञान कहेवाय ठे ॥ ५० ॥ ते ज्ञान लक्षण अने स्वा-
मीना नेदधी श्रुमति अने विपुलमतीरूप वे प्रकारनु ठे, त-
था ते अप्रमादी अने लब्धिगत मुनिने होय ठे ॥ ५१ ॥
'आने घनो चितव्यो ठे' एवीरीते सामान्यपणे ग्रहणकरनारो
मनद्रव्यनो परिवेद जेने होय, ते श्रुमतिवालो कहेवाय ठे
॥ ५२ ॥ आने चितवेसो कुज सुवर्णनो, मथुरानो, आटलाप्र-
साणवालो, आजनो घनावेसो, पीलो, तथा उत्तम आकृतिवा-
लो ठे ॥ ५३ ॥ एवीरीतना विशेषविज्ञानमो जेनी बुद्धि सम-
र्थ ठे, तेने विपुलमति नामना मन पर्यवनी लब्धिवालो जाण-
वो ॥ ५४ ॥ अर्ही शका करे ठे के—ज्यारे अवधिज्ञान अ-
ने मन पर्यवज्ञान, ए वझे अर्त्ताद्रिय तथा रूपीद्रव्यना वियप
वाळा ठे, त्यारे ते वझे वझे जेद शु ठे? ॥ ५५ ॥ तेमाटे अ
र्ही कहे ठे के, अवधिज्ञान ठे ते उत्कृष्टु सर्व लोकोने जाण
नारु ठे, अने तेना स्वामी देशविरति एवा मनुष्यो अजे ति-

अन्यद्विशदमेतस्माद्बहुपर्यायवेदनात् ॥ अग्रमत्तसयतिक—
 सज्य नृक्षेत्रगोचरं ॥ ५९ ॥ उक्तं च तत्त्वार्थनाप्ये—‘ विशु
 ष्टिक्षेत्रस्वामिविषयेन्योऽवधिमन पर्यवयोर्विशेष इति ’ सामा
 न्यग्राहि ननु य-न्मन पर्यायमादिम ॥ तदस्य दर्शन किं न ।
 सामान्यग्रहणात्मक ॥ ५८ ॥ अत्रोच्यते—विशेषमेकं द्वौ त्रीन्
 वा । गृह्णात्युभमिति किल ॥ ईष्टे बहून् विशेषाश्च । परिच्छेदुम
 य न यत् ॥ ५९ ॥ सामान्यग्राह्यसो तस्मात् । स्तोकग्राहितया
 ज्ञेत् ॥ सामान्यशब्दः स्तोकाद्यर्थो । नत्वत्र दर्शनार्थकः ॥ ६० ॥
 कर्मकयोपशमजो—त्कर्पाद्विपुलधी पुनः ॥ बहून् विशेषान्वे

यंचो होय वे ॥ ५६ ॥ अने मन पर्यवज्ञान तेनाथी निर्मळ,
 अने बहुपर्यायोने वेदवाथी अग्रमादी मुनिने प्राप्त थाय वे,
 तथा तेनो विषय फक्त मनुष्यक्षेत्रनो वे ॥ ५९ ॥ ते माटे त
 र्गार्थनाप्यमा कद्दु वे के—विशुद्धि, क्षेत्र, स्वामी अने वि
 षयथी अवविज्ञान अने मन पर्यवज्ञानवच्च ते फारत वे ॥ व
 ळी अर्ही शका करे वे के, पहेलु मन पर्यवज्ञान ज्यारे सा
 मान्यने ग्रहण करनारं वे, त्यारे ते सामान्यग्रहणने दर्शनरू
 पे केम मानता नथी ? ॥ ५८ ॥ ते माटे अर्ही कहे वे के—
 रुजुमति वे ते, एक वे अथवा लण विशेषोने ग्रहण करे वे,
 परंतु घणा विशेषोनो परिच्छेद कराने ते समर्थ नथी ॥ ५९ ॥
 तेथी करीने ते रुजुमति सामान्यग्राही णट्खे थोरु ग्रहण क
 रनार वे, केमके अर्ही सामान्यशब्द व्यख्याची वे, परंतु द
 र्शनवाची नथी ॥ ६० ॥ कर्मांना कयोपशमयी यथेसा उक्त
 गंथी प्राणी त्रिपुत्रमतिगळो थाय वे. अने तेथी ते घणा रि

त्यत्र । यद्धर्मो विपुलधरनि ॥ ६१ ॥ न चान्यथायि सिद्धाते ।
 कुत्राप्येतस्य दर्शन ॥ दर्शनात्मकसामान्य-ग्राहिता नैतयोस्त-
 त ॥ ६२ ॥ विशेषरूपग्राहित्वे । प्राप्ते नन्वेवमेतयो ॥ ह्यो-
 र्मनोविषययो-ह्यविध्ये किं निवधन ॥ ६३ ॥ अत्रोच्यते—अ-
 द्यपर्यायवेद्याद्य । घटादिवस्तुगोचर ॥ नानाविधविशेषाव-
 च्छेदि शुद्धतर पर ॥ ६४ ॥ कस्यचिन्न पतत्याय । कस्यचिच्च
 पतत्यपि ॥ अत्य चाकेवलप्राप्ते—र्न पतत्येव तिष्ठति ॥ ६५ ॥
 तथोक्तं तत्त्वार्थवृत्तो—यस्य पुनर्गिपुलमतेर्मन पर्यायज्ञान सम-
 जनि तस्य न पतत्याकेवलप्राप्तेरिति एतत्सूत्रेऽपि विशुद्ध्यप्र

शेषोने जाणे ठे, केमके अर्ही विपुलशब्द बहुत्ववाची ठे ॥
 ॥ ६१ ॥ वळी अर्ही शका करे ठे के, सिद्धातमा तो कोइ पण
 जगोण तेने दर्शनरूप कहु नथी, अने तेथी ते वन्नेने दर्श-
 नरूप सामान्यग्राहीपणु नथी, ॥ ६२ ॥ अने एवीरीते मनना
 विषयगळ्या एना तेउ वन्नेने विशेषरूपे ग्राहीपणु प्राप्त होते
 ठे तेना वे जेदो करवानु शु कारण ठे ? ॥ ६३ ॥ ते माटे
 अर्ही कहे ठे के—पहेलु क्कुमति ठे ते अद्यपर्यायोवडे वे-
 दवालायक अने घटादिवस्तुना विषयवाळु ठे, अने बीजु वि-
 पुलमति ठे ते नानाप्रकारना विशेषानो अवघेद करनारु अने
 वधारे शुद्ध ठे ॥ ६४ ॥ गळी पहेलु क्कुमतिज्ञान केटलाक
 प्राणिउने पमी जाय तेवु होय ठे, अने केटलाक प्राणिउने
 ते पमी जतु नथी, अने विपुलमतिज्ञान ठेक केवलज्ञाननी
 प्राप्तिसुधि रहे ठे, परतु पम्तु नथी ॥ ६५ ॥ ते माटे तत्त्वा
 र्थवृत्तिमा कहु ठे के—जेने विपुलमतिमन पर्यायज्ञान थयेलु

તિપાતાન્યાં તદ્વિશેષ ઇતિ યોગશાસ્ત્રપ્રથમપ્રકાશવૃત્તાવધિ-
 ક્ષુધ્ર વિપુલથ્વેતિ । સ્યાન્મન પર્યવો દ્વિધા ॥ ત્રિશુદ્ધ્યપ્રતિષ્ઠા
 તાન્યા । ત્રિપુલસ્તુ વિશિષ્યતે ॥ ૧ ॥ ઇતિ મન પર્યાયજ્ઞાન ॥

કેવલ યન્મતિજ્ઞાના-અન્યજ્ઞાનાનપેક્ષાત્ ॥ જ્ઞેયાનલા
 દનત વા । શુદ્ધ આવરણક્રયાત્ ॥ ૬૬ ॥ સકલ વાદિત એ
 । નિ શેષાવરણક્રયાત્ ॥ અનન્યસદૃશત્વેના - થવા સાધારણ
 જવેત્ ॥ ૬૭ ॥ જૂતજાવિભવજ્ઞાવ-સ્વરૂપોદીપક સ્વતઃ ॥ તદ્
 જ્ઞાન કેવલજ્ઞાન । કેવલજ્ઞાનિર્નિર્મલ ॥ ૬૮ ॥ ઇતિ કેવલજ્ઞા

વે, તેનુ તે જ્ઞાન વેક કેવલજ્ઞાનની પ્રાતિસુધિ પરતુ નથી વ
 ઢી તત્વાર્થસૂત્રમા પણ કહ્યુ છે કે, ત્રિશુદ્ધિ અને નહિપરના
 પણાવડે કરીને તે વચ્ચે વચ્ચે જેદ વે ॥ યોગશાસ્ત્રના પહેલા
 પ્રકાશની વૃત્તિમા પણ કહ્યુ છે કે, ક્ષુધ્રમતિ અને વિપુલમતિ,
 એમ મન પર્યાયજ્ઞાન વે પ્રકારનુ છે, તેમા ત્રિશુદ્ધિ અને નહિ
 પરનાપણાવ કરીને ત્રિપુલમતિ જુદુ પડે છે. ॥ ૧ ॥ પરીરીત
 મન પર્યાયજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ કહ્યુ ॥

જે જ્ઞાન મતિજ્ઞાનયાદિક ધીજા જ્ઞાનની અપેક્ષા રાખ્યા
 વિનાનુંજ છે, તથા તેના જ્ઞેય પદાર્થો અનતા હોવાથી જે અ
 નતુ છે, અને આવરણોના ક્રયથી જે શુદ્ધ છે, ॥ ૬૬ ॥ અથ
 વા પહેલેથીજ સર્વ આવરણોના ક્રયથી જે સપૂર્ણ છે, અથવા
 તેના તુચ્છ કોઈ ગીતુ ન હોવાથી જે અસાધારણ છે, ॥ ૬૭ ॥
 તથા જે અતીત અનાગત અને વર્તમાનકાલના પદાર્થોના ન
 કરને પોતાનીમેઢે જણાવનાર છે, તે જ્ઞાનને કેવલજ્ઞાન કહે
 વે ॥ ૬૮ ॥ પરીરીતે કેવલજ્ઞાનનુ સ્વરૂપ

(૨૭૨)

ન ॥ કુત્સિત જ્ઞાનમજ્ઞાન । કુત્સાર્થસ્ય નજોઽન્વયાત્ ॥ કુત્સિ-
તત્ત્વ તુ મિથ્યાત્વ—યોગાત્તત્ત્વિવિધ પુન ॥ ૬૯ ॥ મત્તજ્ઞાન
શ્રુતાજ્ઞાન । વિજ્ઞગજ્ઞાનમિત્યપિ ॥ અથ સ્વરૂપમેતેષા । દર્શયા-
મિ યથાશ્રુત ॥ ૭૦ ॥ મતિજ્ઞાનશ્રુતજ્ઞાને । એવ મિથ્યાત્વયો-
ગત ॥ અજ્ઞાનસજ્ઞા જજતો । નીચસગાદિગોત્તમ ॥ ૭૧ ॥ ત-
થોક્ત—અઅવિસેસિયા મઙ્ ઘિઙ્ । સમદિઽસ્સ સા મઙ્નાણ
॥ મઙ્ઘનાણ મિઠ્ઠા— દિઠ્ઠિસ્સ સુઅપિ એમેઽ ॥ ૧ ॥ જગા
વિકલ્પા વિક્કા । સ્યુસ્તંત્રેતિ વિજ્ઞગક ॥ વિકૂપો વાવધેજ્ઞગો
। જ્ઞેદોઽય તદ્વિજ્ઞગક ॥ ૭૨ ॥ એતચ્ચ ગ્રામનગર—સન્નિવેશા-

કહ્યુ ॥ હવે અજ્ઞાન એટલે કુત્સિતજ્ઞાન જાણવું, કેમકે નજ
કુત્સાર્થવાચી છે, અને તે કુત્સિતપણુ મિથ્યાત્વના યોગથી છે,
વઢી તે અજ્ઞાન ત્રણપ્રકારનું છે ॥ ૬૯ ॥ મતિઅજ્ઞાન, શ્રુત-
અજ્ઞાન, અને વિજ્ઞગજ્ઞાન હવે તે ત્રણે અજ્ઞાનોનું સ્વરૂપ શા-
સ્ત્રમા કહ્યાપ્રમાણે દેખામીએ ઠીયે ॥ ૭૦ ॥ જેમ ઉત્તમ માણ
સ નીચની સોઘતથી નીચતરીકે ગણાય છે, તેમ મતિજ્ઞાન અ-
ને શ્રુતજ્ઞાન, એ વન્ને મિથ્યાત્વના યોગથી અજ્ઞાન કહેવાય છે
॥ ૭૧ ॥ તે માટે કહ્યુ છે કે—મતિ તો જ્ઞેદવિનાની છે, પરતુ
સમ્યગ્દષ્ટિની મતિ તે મતિજ્ઞાનરૂપે છે, અને મિથ્યાદષ્ટિની, જે
મતિ, તે મતિઅજ્ઞાનરૂપે છે, તથા એવીજરીતે શ્રુતજ્ઞાનને પ-
ણ જાણી લેવું ॥ ૧ ॥ જગો એટલે વિકલ્પો, અને તેવા વિક-
લ્પ વિકલ્પો જેમા હોય, તે વિજ્ઞગજ્ઞાન કહેવાય, અથવા અ-
વધિજ્ઞાનનો જે વિપરીત જ્ઞેદ, તે પણ વિજ્ઞગજ્ઞાન કહેવાય ॥
॥ ૭૨ ॥ વઢી યા વિજ્ઞગજ્ઞાન, ગામ, નગર તથા સન્નિવેશ

दिसस्यित ॥ समुद्रद्वीपवृक्षादि-नानासस्थानसस्थित ॥ ७३ ॥
 अष्टानामप्यथेतेषा । प्रियथान् वर्णयाम्यह ॥ द्रव्यरूप, अस्ति
 —द्रव्यतस्तत्र कथ्यते ॥ ७४ ॥ सामान्यतो मतिज्ञानी । त
 द्रव्याणि बुध्यते ॥ विशेषतोऽपि देशादि-जेंदेस्तानमगति
 ॥ ७५ ॥ किंतु तन्नतनि शेष—विशेषापेक्षया स्फुटान् ॥
 धर्मान्तिकायादीन् । पश्येत्सर्वात्मना तु न ॥ ७६ ॥ योग्या
 म्निनान् शब्दा-दीस्तु जानाति पश्यति ॥ श्रुतजातिना
 द्या । सर्वद्रव्याणि वेति या ॥ ७७ ॥ लोकासोको केषा
 काञ्चतन्निधि च त ॥ सर्वाद्या या जायतस्तु । जायतोर
 कादिकान् ॥ ७८ ॥ आह च जायकार —आपसोनिम

दिक्कना तंमज समुद्र, द्वीप अने वृक्षादिकना नानाप्रकार
 समानानां शेष ॥ ७३ ॥ कृते ते पाच ज्ञान अने ।
 अज्ञान मठी आयेना प्रिययोगु द्रव्य, केवल साग अ । न
 ॥ ७४ ॥ मतिज्ञानी ॥ ते सामान्यथी सर्वे द्रव्यो ॥ ७५
 अने विशेषथा वग देशादि-जनदोषदे तेजने जाने ॥ ७६
 रान्ते न मतिज्ञानी नमा रंदेशा मरे प्रिययोगी अपरा
 न-द्वयादिकोने अस्फुटमाणे नृण ॥ ७७ ॥ सर्वे मतेया
 वना नथी ॥ ७८ ॥ १७१ वाग्यदेशमा रंदेशा म-द्वि
 ने अने ते अने देश वग ॥ ७९ ॥ अथवा नृण मतिज्ञानी
 अथवा ने नरे द्रव्या ने साग ॥ ८० ॥ २४ ॥
 ॥ ८१ ॥ अने अथवा द्रव्या ॥ ८२ ॥ २५ ॥
 अथवा नरे द्रव्या ॥ ८३ ॥ २६ ॥

(२७३)

। उघादेसेण सब दबाड ॥ धम्मट्टिकाश्याड । जाणइ न
सबजावेण ॥ ७९ ॥ खेत्त लोगालोग । काल सबद्धमहव ।
विहपि ॥ पचोदश्याईए । जावे जन्नेयमेउश्य ॥ १ ॥ आ
सात्तिवमुत्त । सुउवखळे सुतस्स मइणाण ॥ पसरइ तक्षावण
या । विणावि सुत्ताणुसारेण ॥ ७० ॥ तत्पार्थवृत्तावप्युक्त—म
तिज्ञानी तावत् श्रुतज्ञानोपलब्धेज्वर्येषु यदादरपरिपाटीमतरे-
ण स्वन्यस्तविधो द्रव्याणि ध्यायति, तदा मतिज्ञानविषय स-
र्वद्रव्याणि, न तु सर्वान् पर्यायानव्यकालविषयत्वान्मनसश्चा
सक्तेरिति इति मतिज्ञानविषय ॥

कादिक जावोनो ठे ॥ ७७ ॥ ते माटे जाण्यकार कहें ठे के-
आदेश त्रण प्रकारनो ठे, तेमा उघआदेशो करीने धर्मास्ति
कायआदिक सर्व द्रव्योने (द्रव्यथी) जाणे, परतु सर्वजा
वथी (पर्यायोथी) न जाणे ॥ ७९ ॥ क्षेत्रथी लोकालोकने,
कालथी सर्व कालने यथगा त्रणे कालने, यने जावथी उद-
यिकादिक पाचे जागोने जाणे ॥ १ ॥ गळी तेवीजरीते श्रुत-
ज्ञान पण लण आदेशोउडे जाणे, कमके श्रुतनी प्राप्ति होते
उते धार्याग्निना पण श्रुतने अनुसारे श्रुतनु मतिज्ञान प्रसरे
ठे ॥ ७० ॥ तत्पार्थवृत्तिमा पण वच्चु ठे ॥ —मतिज्ञानी ठे ते
श्रुतज्ञानवड मळला अग्रामा ज्यारे अक्षरगेनी परिपाटीविना
गोत प्रिया नणीने द्रव्यानु मनन करे ठ त्यास सर्व द्रव्योने
जाण ठ परतु सर्व पर्यायाने जाणना नथी कमक मननी
सक्तिना विषय अव्यकालागळा ठ ॥ एवीरीते मतिज्ञान
विषयानु स्वरूप जाणवु ॥

દિસસિયત ॥ સમુદ્રદ્વીપવૃક્ષાદિ-નાનાસમ્યાનસસિયત ॥ ૬૧ ॥
 અષ્ટાનામપ્યથૈતેષા । વિપયાન્ વર્ણયામ્યહ ॥ દ્રવ્યકેત્રતાવકા-
 —દ્રવ્યતસ્તલ કથ્યતે ॥ ૭૪ ॥ સામાન્યતો મતિજ્ઞાની । તં
 દ્રવ્યાણિ બુધ્યતે ॥ વિશેષતોઽપિ દેશાદિ-જ્ઞેદેન્તાનમગતિ ॥
 ॥ ૭૫ ॥ કિતુ તદ્ગતનિ શેષ—વિશેષાપેક્ષયા સ્ફુટાન ॥ એ
 ધર્માસ્તિકાયાદીન્ । પશ્યેત્સર્વાત્મના તુ ન ॥ ૭૬ ॥ યોગ્ય-
 સ્થિતાન્ શબ્દા-ર્થોસ્તુ જાનાતિ પચ્યતિ ॥ શ્રુતનાશ્રિતયા
 ધ્યા । સર્વદ્રવ્યાણિ વેત્તિ વા ॥ ૭૭ ॥ લોકાલોકો કેત્રતઃ
 કાલતત્ત્રિવિધ ચ ત ॥ સર્વાદ્યા વા જાગતસ્તુ । જાવાનોદરિ-
 કાદિકાન્ ॥ ૭૮ ॥ આહ ચ જાપ્યકાર —આપસોત્તિપ્રમા

દિકના તેમજ સમુદ્ર, દ્વીપ અને વૃક્ષાદિકના નાનાપ્રકારના
 સસ્યાનજેવુ હોય છે ॥ ૭૩ ॥ હવે તે પાંચ જ્ઞાન અને ૩૬
 અજ્ઞાન મઠી આઠેના વિપયોનુ દ્રવ્ય, કેત્ર કાલ અને
 કરીને વર્ણન કરીએ ઠીએ, તેમાં પ્રથમ દ્રવ્યથી કહેવાય
 ॥ ૭૪ ॥ મતિજ્ઞાની છે તે સામાન્યથી સર્વ દ્રવ્યોને જાણે
 અને વિશેષથી પણ દેશાદિકજ્ઞેદોવડે તેડને જાણે છે ॥ ૭૫ ॥
 પરતુ તે મતિજ્ઞાની તેમા રહેલા સર્વ વિશેષોની અપેક્ષા
 ધર્માસ્તિકાયાદિકોને અસ્ફુટપણે જુળે છે પરતુ સર્વથાપ્રકાર
 જોતા નથી ॥ ૭૬ ॥ મઠી યોગ્યદેશમા રહેલા શબ્દાદિકો
 તો જાણે છે, અને દેરે પણ છે, અથવા શ્રુતનાશ્રિત બુદ્ધિ
 અપેક્ષા તો સર્વ દ્રવ્યોને તે જાણે છે ॥ ૭૭ ॥ દ્રવ્યથી તેના
 વિપય લોક અને અલોકસુધિ છે, કાલથી ચૂત તરિપ્ય અને
 વર્તમાન અથવા સર્વકાલસુધિનો છે, તથા જાવથી ઔદરિ

(१७३)

। उघादेसेण सब दवाइ ॥ धम्मधिकाइयाइ । जाणइ न
सबजावेण ॥ ७९ ॥ खेत्त लोगालोग । काल सब छमहव
विहपि ॥ पचोदइयाइए । जावे जन्नेयमेउइय ॥ १ ॥ आ
सात्तिवमुत्त । सुउवखळे सुतस्स मइनाण ॥ पसरइ तइसाव
या । पिणापि सुत्ताणुसारेण ॥ ७० ॥ तत्त्वार्थवृत्तावप्युक्त—म
तिज्ञानी तावत् श्रुतज्ञानोपलब्धेष्वर्येषु यदाक्षरपरिपाटीमतरे
ण स्वन्त्यस्तविधो द्रव्याणि ध्यायति, तदा मतिज्ञानविषय स-
र्वद्रव्याणि, न तु सर्वान् पर्यायानव्यपकालप्रियत्वान्मनसश्चा
सन्नेरिति इति मतिज्ञानविषय ॥

कादिक जावोनो ठे ॥ ७७ ॥ ते माटे जाप्यकार रुहे ठे के-
आदेश त्रण प्रकारनो ठे, तेमा उघआदेशे करीने धर्मास्ति-
कायआदिक सर्व द्रव्योने (द्रव्यधी) जाणे, परतु सर्वजा
वधी (पर्यायोधी) न जाणे ॥ ७९ ॥ क्षेत्रधी लोकालोकने,
कालधी सर्व कालने अथवा त्रणे कालने, अने जावधी उद-
यिकादिक पाचे जागेने जाणे ॥ १ ॥ बळी तेवीजरीते श्रुत
ज्ञान पण त्रण आदेशोरडे जाणे, केमके श्रुतनी प्राप्ति होते
उते धार्यापिना पण श्रुतने अनुसारे श्रुतनु मतिज्ञान प्रसरे
ठे ॥ ७० ॥ तत्त्वार्थवृत्तिमा पण कहु ठे के—मतिज्ञानी ठे ते
श्रुतज्ञानवडे मळला अग्रोमा ज्यारे अक्षरोनी परिपाटीविना
पोते पिआ जणीने द्रव्यानु मनन करे ठे त्यारे सर्व द्रव्योने
ते जाणे ठ परतु सर्व पर्यायोने जाणनो नथी कमक मननी
प्रासक्तिनो प्रिय अल्पकालवाळा ठे ॥ एवीरीते मतिज्ञान
विषयानु स्वरूप जाणवु ॥

जावश्रुतोपयुक्त सन् । जानाति श्रुतमेवली ॥ ८३ ॥
 दिनृद्द्रव्या—अजिलाप्यानि केवल ॥ ८४ ॥ यद्यप्यजि
 प्यार्था—नताशोऽस्ति श्रुते तथाप्येते ॥ सर्वे स्युः प्रसगती
 । प्रसगतोऽनुप्रसगाच्च ॥ ८५ ॥ यथाहुः—पन्नवणिक्का जाव
 अणतजागो उच्यन्निवल्पाण ॥ पन्नवणिक्काण पुण । य
 तजागो सुच्यनिवल्पो ॥ १ ॥ तथा—श्रुतानुवर्तिमनसा । ह्य
 दुर्दर्शनात्मना ॥ दशपूर्वादिनृद्द्रव्या—अजिलाप्यानि पश्यति
 ॥ ८६ ॥ तदारतस्तु जजना । विज्ञेया धीवेशेपत ॥ वृद्धो
 पश्यतीत्यत्र । तत्त्वमेतन्निरूपित ॥ ८७ ॥ सर्वात्मना दर्शनेऽ
 । पश्यत्येव कथंचन ॥ ग्रैवेयकानुत्तरादि । विमानालेख्यनिर्मि

श्रुतकेवली ठे ते जावश्रुतना उपयोगवाळा थयाथव
 दशपूर्वोमा रहेला केवल अजिलाप्य द्रव्योने जाणे ठे ॥ ८३ ॥
 वळी इतमा अजिलाप्य अर्थोना जो के अनता अशो ठे ता
 पण ते सघळा प्रसगथी अने अनुप्रसगथी इतना विषयरूप
 ठे ॥ ८४ ॥ कहु ठे के—प्ररूपवालायक पदार्थोना अनता
 जाग अनजिलाप्य ठे, अने प्ररूपाता पदार्थोना अनतमो जा
 ग इतमा गुथायेलो ठे ॥ १ ॥ वळी—इतने अनुसरता ए
 वा अचदुर्दर्शनरूप मने करीने दशपूर्वादिकोमा रहेला अ
 जिलाप्य द्रव्योने देखे ठे ॥ ८६ ॥ ते शिवायनाउने बुद्धि
 र्वक जजना जाणवी वळी ' जुए ठे ' ते माटे वृद्धोए नीच
 प्रमाणे तत्व कहु ठे ॥ ८७ ॥ कथंचित् सघळु दर्शनरूपे पण
 जुए ठे, केमके ते ग्रैवेयक तथा अनुत्तरविमानादिकनो चि ।
 तार आपी शके ठे ॥ ८८ ॥ अने जो तेम न होत तो

(२७५)

॥ ते ॥ ७५ ॥ नोचेत्स्यात्सर्वथा दृष्ट-स्यात्रैक्यकरणं कृत
 योपागमे श्रुतज्ञान-पश्यत्तापि प्ररूपिता ॥ ७६ ॥ हेतुत
 तोऽप्येव । जायतो वेति सशक्त ॥ जायानोदयिसादीन्वा
 र्यायान्वाजिलाप्यगान् ॥ ७७ ॥ इति शक्तज्ञानविषय ॥
 द्रव्यतोऽथावधिज्ञानी । रूपिद्रव्याणि पश्यति ॥ नाप
 जसयोरत-स्थानि तानि जघन्यत ॥ ७८ ॥ उत्पद्यतस्तु
 वाणि । सूक्ष्माणि गदाणि च ॥ विशेषासारतो वेति । ज
 नत्वादस्य निश्चित ॥ ७९ ॥ हेतुतोऽथावधिज्ञानी । जगन्नाहे
 ति पश्यति ॥ अस्मद्वेद्यतम जाग-मगुल्लम्बोपयोगत ॥ ८० ॥
 विशेषध्वान्न-जायस्या निसमया-द्वारगस्त मुद्रमस्त पण्य

या नहि हेतुज्ञानो चितार केम थापी शकाय? पट्टी चोरा
 । उपागमा शक्तज्ञानने जोरापणु पण कहेष्टु वे ॥ ८६ ॥ पट्टी
 ते शक्तज्ञाननो विषय हेतुयथी अने काठपी पण गयीजरीने
 जाणरो, अने जायथी ते थोदयिसादिकतायोने अथरा अ
 निलाप्य पर्यायोने जाणे वे ॥ ८७ ॥ एवीरीते शक्तज्ञानना
 विषयनु रूप जाणु ॥
 द्रव्ये अथधिज्ञानी द्रव्यथी तापा अने तेजसना रूपिद्र
 व्योने जघन्यथी जुए ठ ॥ ८८ ॥ अने उत्पद्यंथी तो सपट्टा
 पृथ्वी अने पादर द्रव्योने विशापासारथी जाण ठ वमर ते
 तेने ज्ञान ठ ॥ ८९ ॥ पट्टी न अथधिज्ञानी रूपथी जघ
 नपणे उपयागपूर्वक अगुल्लना अस्मद्वेद्यतना जागन जाण ठ
 ते जुए ठ ॥ ९० ॥ पट्टी अदी आटयु विशेष जाणवु-
 समयना आद्वारवाळा मया सुखपनरना जीवना जट्टा

जीवस्स ॥ उंगाहणा जहणा । उंहिखित्त जह न तु ॥
 इति नदीसूत्रादिषु नदीवृत्तो च ॥ योजनसहस्रमानो ।
 मृत्वा स्वकायदेशे यः ॥ उत्पद्यते हि पनक । सूक्ष्मत्वे
 ग्राह्य ॥ ९१ ॥ सहस्रं चायसमये । सहायाम करोति
 तर ॥ सरयातीतास्यागुल—पिन्नागवाह्यमान तु ॥
 स्वतनूयुत्वमात्र । दीर्घत्वेनापि जीवसामर्थ्यात् ॥ तमपि
 तीयसमये । सहस्रं करोत्यसौ सूचि ॥ ९४ ॥ सरयातीता
 गुल—पिन्नागविष्कजमाननिर्दिष्ट ॥ निजतनुयुत्वदीर्घं ।
 तीयसमये तु सहस्रं ॥ ९५ ॥ उत्पद्यते च पनक । स्वदेह
 सुसूक्ष्मपरिणाम ॥ समयत्रयेण तस्या—वगाहना यावती

जगन्मय यगाहना वे, तेदलो अगधिज्ञाननो केवली जगन्मय
 प्रिय वे ॥ ९१ ॥ एवीरीते नदीसूत्रादिकोमा अने न
 ग्रनी वृत्तिमा पण कहेल वे ॥ एक हजार योजनना मा
 ळो एरो जे मत्स्य मरीने पोताना कायदेशनी यदर मू
 णाय करीने पनकरूपे उत्पन्न याय वे, तेने यही प्रहण
 रसो ॥ ९२ ॥ पहेला समयमा ते आयामने सहरीने प्र
 करे वे, यने ते प्रतर आगुवना यमग्यातमा नागजेदु
 दु होय वे ॥ ९३ ॥ त्यापनी बीजे समये जीवना सामर्थ्य
 स्यात्मा पण पोताना गरीरनी पहेळाप्रमाणे, तेने पण न
 दरीने ने सूचि करे जे ॥ ९४ ॥ त्यापनी बीजे समये
 एना यमग्यातमा नागजेदुली पहेळाप्रमाणी अने पात
 गरीजेदुली पहेळा यने स्यादने सहरीने ॥ ९५ ॥ ना
 ग गरीप्रदेशमा यत्यन मूत्र परिणामाळो जे पनक

(२७७)

वति ॥ ए६ ॥ तावज्जघन्यमपधे—रालवननस्तुजाज
इदमित्यमेव मुनिगण—सुसप्रदायात्समपसेय ॥ ए७ ॥
मद्यो महत्तकाज । सविचो जोउ तीहि समगहि ॥
पयत्तविसेसेण । सएहमोगाहण कुणइ ॥ १ ॥ सएहयरा
यरो । सुहुमो पणउ जहन्नदेहो य ॥ स बहुविसेसविसि
सएहयरो सबदेहेसु ॥ ए७ ॥ पढमवितीये सएहो । जायइ
लो चउठयाइसु ॥ तइय समयमि जुगो । गहिउं तो ति
मयाहारो ॥ ए७ ॥ अलोके लोकमावाणि । पश्येत् रमान्य
सरयश ॥ उत्कृष्टतोऽवधिज्ञान—विषय शन्यपेक्षया ॥ ए७० ॥
असरयज्ञागमावल्या । जघन्यादेप पश्यति ॥ उत्तर्पिण्यवसर्पि
ए ॥ उत्कर्षेण त्वसरयका, ॥ १ ॥ अतीता अपि तावत्य—

न थाय ठे, अने तेनी त्रण समयनी जेटली अवगाहना था-
य ठे, ॥ ए६ ॥ तेद्व जघन्यथी अवधिज्ञाननु आलवनना
जाजनरूप क्षेत्र ठे, अर्थात् तेदलो जघन्यथी अवधिज्ञाननो
विषय होय ठे, अने ते मुनिसमूहना सप्रदायथी एवीजरीते
जाणी लेनु ॥ ए७ ॥ वली—(यहीथी एए सुधनी गाथाउं
नो अर्थ बहुधुतोथी जाणी लेवो) वली अवधिज्ञाननो श
क्तिनी अपेक्षाण उत्कृष्टो विषय अलोकाकाशमा लोकाकाश
जेवना असग्याना गोळाउने जाइ शक तेवो ठ ॥ ए७० ॥
वे काळथी अवधिज्ञानना जघन्य विषय आवमिना अन्न
मातमा जागने ेवानो ठ अने उत्कृष्टो असग्याति उत्स
पी अन्न अन्नसर्पिणीन जागना ठ ॥ १ ॥ वली अनीनका
तेम अनागन काळना पण तेदसा काळमा नूनचावि

स्तावत्योऽनागता अपि ॥ तावत्काले भूतजावि—रूपिद्रव्या-
 बोधत ॥ २ ॥ पर्यायान् तावतोऽनता—नेष वेत्ति जघन्यत
 ॥ आधारद्रव्यानत्येन । प्रतिद्रव्य तु नो यत ॥ ३ ॥ उक्तं
 तोऽपि पर्याया—ननतान् वेत्ति पश्यति ॥ सर्वेषां पर्यायाणां च
 —नतेश्चेतेऽपि पर्याया ॥ ४ ॥ अथावधेर्निषेधो—नियम क्षेत्र
 काजयो ॥ मिथो विज्ञाव्यते वृद्धि—माश्रित्य श्रुतमर्थित ॥ ५ ॥
 अगुलस्यासग्न्यजाग । क्षेत्रतो यो निरीकृते ॥ आगुलसम्येय
 जाग । कावत स निरीकृते ॥ ६ ॥ प्रमाणगुलमत्राहु । इ
 चित् क्षेत्राधिकारत ॥ अगधेरधिकाराच्च । क्षेत्रानां नूपागु-
 ॥ ७ ॥ यथागुलस्य सग्न्येय । क्षेत्रतो नागमीकृते ॥ आगुल-

रूपीद्रव्यना ज्ञानश्री तेनो तेदलोज विषय वे ॥ २ ॥ ह्ये ता
 र्थी तेनो विषय जघन्यश्री अनता पर्यायोने जाणमानो व
 कारणं अनता द्रव्योना मलीने अनता पर्यायोने ते जाण
 ने, परन्तु दरेक द्रव्यना अनता पर्यायोने ते जाणी शकं नहि
 ॥ ३ ॥ वटी उरुगुलश्री पण अनता पर्यायोने ते जाणे उपर
 अने ते पर्यायो पण मत्रा पर्यायोने अनतमे जाणे ने, तम
 जाणवु ॥ ४ ॥ क्षेत्रे अविज्ञाननो क्षेत्र अने काळश्री परमा
 णि ज्ञानता विषयनो ज्ञानमा कहेसो नियम कहे ॥ ५ ॥
 ते क्षेत्रश्री अगुलना समम्यानमा जाणने जाणे ने, ते काळ
 या आवडिना समम्यानमा जाणने जाणे ने ॥ ६ ॥ क्षेत्रना
 अविज्ञान दोशश्री अना क्षेत्रनासो प्रमाणगुल कहे ३, यत्र
 क्षेत्रनासो अविज्ञानना अविज्ञान दोशश्री उपमागुल कहे
 ने ३ ३ ५ वटी ते क्षेत्रश्री अगुलतो समम्यानमा जाण

અપિ સમ્યેચ । કાલતાશ સ વીક્તે ॥ ૭ ॥ સપૂ
 । ક્ષેત્રતો વીક્તે જન ॥ પદ્મેદારલિકાત સ ।
 ચક્રુપા ॥ ૭ ॥ પદ્યન્નારલિકા પદ્યે—દગુલાના
 ક્ષેત્રતો દસ્તદર્શી ચ । મુહૂર્તાન્ત પ્રપશ્યતિ ॥ ૯ ॥
 નેન્નદિનદ—ગવ્યૂત ક્ષેત્રમીક્તે ॥ યોજનક્ષેત્રદર્શ
 વેદિનપૃથક્ત્વદક્ ॥ ૧૦ ॥ કાલતો તિદ્ધપક્ષેક્ષી । પ
 યોજનીમ્ ॥ ક્ષેત્રતો વેતિ નરત—દર્શી પદ્મમનૂનક
 જાનાતિ જવૂહીપ ચ । કાલતોઽધિકમાસવિત્ ॥ કાલ

વે, તે કાલથી યાત્રલિનો પણ સગ્યાતમો જાગ જુવે
 યલી જે માણસ ક્ષેત્રથી સપૂર્ણ આગુલજેટલુ જુવે, તે
 એસ કાલથી યરધિજ્ઞાને કરીને આવલિની ચદરચદરનુ
 જ શકે વે ॥ ૭ ॥ વલી જે કાલથી યાત્રલિસુધિ જુવે
 ક્ષેત્રથી પૃથક્ત્વઆગુલને જુવે, યને જે ક્ષેત્રથી તક હા
 સુધિનુ જુવે, તે કાલથી એક મુહૂર્તસુધિનુ જોઈ શકે વે
 ॥ ૮ ॥ કાલથી એક દિવસની ચદરચદરનુ જે જુવે, તે ક્ષે
 ત્રથી ગવ્યૂતસુધિનુ જોઈ શકે વે યને ક્ષેત્રથી જે એક યોજ
 નસુધિનુ જુવે, તે કાલથી વેથી માત્રી નવ દિવસોસુધિનુ
 જોઈ શકે વ ॥ ૧૦ ॥ વલી કાલથી જે પદ્મની ચદરચદરનુ
 જોવાવાળો વ તે ક્ષેત્રથી પચીસ યોજનસુધિનુ જોઈ શકે વે,
 તથા ક્ષેત્રથી જે નરતકત્રને જુવે, તે કાલથી સપૂર્ણ પદ્મ
 સુધિનુ જુવે ॥ ૧૧ ॥ વલી જે કાલથી માસથી પણ યધિ
 કસુધિનુ જાણનારો વ તે ક્ષેત્રથી જવૂહીપસુધિનુ જાણે વે,
 યને કાલથી જે એક વપસુધિનુ જાણે વે, તે ક્ષેત્રથી મનુષ્ય

वेदो स्यात् । क्षेत्रतो नरलोकवित् ॥ १२ ॥ रुचकद्वीपदर्शी
 । पश्येद्धर्षपृथक्त्वक ॥ सरयेयकालदर्शी च । सरयेयान्
 वारिधीन् ॥ १३ ॥ सामान्यतोऽत्र प्रोक्तोऽपि । काल सत्
 सङ्गक ॥ विज्ञेय परतो वर्ष—सहस्रादिह धीधने ॥ १४
 असरयकालविषये—अवधो च द्वीपवार्धय ॥ नजनीया अ
 ख्येया । सरयेया अपि कुतचित् ॥ १५ ॥ विज्ञेया नजना
 वं । महातो द्वीपवार्धय ॥ सरयेया एव किंचको—ऽप्येक
 शोऽपि सन्नवेत् ॥ १६ ॥ तत्र स्वयन्नूरमण—तिरश्चो सरय
 खिके ॥ अवधो विषयस्तस्या—नोधे स्यादेकदेशक ॥ १७

लोकसुधिनु (अढी द्वीपसुधिनु) जाणे ठे ॥ १२ ॥ वळी
 क्षेत्रथी रुचकद्वीपसुधिनु जाणे ठे, ते कालथी पृथक्त्वक
 धिनु जाणे ठे, तथा कालथी जे सरयाता कालसुधिनु जा
 ठे, ते क्षेत्रथी सरयाता द्वीपसमुद्रोसुधिनु जाणे ठे ॥ १३
 यहीं सामान्यथी जो के सरयातो काल कह्यो ठे, तो प
 बुद्धिमानोण ते कालने हजार वर्षथी पण अधिक जाणरो
 ॥ १४ ॥ वळी असरयाता कालना विषयगळा अग्रिज्ञानने
 अदर क्षेत्रथी असरयाता यने कोइक जगोण सरयाता प
 द्वीपसमुद्रोने नजनाथी जाणना ॥ १५ ॥ वळी ते नजना
 नीचेप्रमाणे समजरी, महोदामानहोटा द्वीपसमुद्रो तो सरया
 ताच ठे, णटखे तेमानो एक द्वीप या समुद्रनो एकदेशमात्र
 न होय ॥ १६ ॥ केमर त्या स्वयन्नूरमणसमुद्र यने निवाडो
 अनु सरयाता कालनु अग्रिज्ञान होते ठे, ते समुद्रनो वि
 षय एकदेशमात्रो होय ॥ १७ ॥ यहीं योजननी थपेहाण

योजनापेक्षासम्य-मेव क्षेत्र जवेदिह ॥ असम्यकालविषये
—अधाविति तु जाव्यता ॥ १८ ॥ कालवृद्धौ अव्यजाव—
क्षेत्रवृद्धिरसशय ॥ क्षेत्रवृद्धा तु कालस्य । जजना क्षेत्रसौदम्य
त ॥ १९ ॥ द्रव्यपर्याययोर्दृष्टि-रशय क्षेत्रवृद्धित ॥ यत्र शे
पो विशेषध्व । अय आशयकादित ॥ २० ॥ अग्रध्यविषयत्वे
ना-अमूर्तयो क्षेत्रकालयो ॥ उक्तक्षेत्रकालवर्ति-द्रव्ये कार्यात्र
लक्षणा ॥ २१ ॥ इत्यग्रधिज्ञानविषय ॥

स्वधाननतानृधुधी-रुपयुक्तो हि पश्यति ॥ वृक्षेत्रे स
क्षिपयातै-मनस्त्वेनोररीकृतान् ॥ २२ ॥ मनोज्ञानस्य नितरा ।
क्षयोपशमपाटगात् ॥ विशेषयुक्तमेवासौ । वेत्ति वस्तु घटादि
यसम्यातु क्षेत्र होय, अने ते असम्यकालनु अग्रधिज्ञान
होते ठते जाणवु ॥ १८ ॥ वळी काळनी वृद्धि होते ठते, द्र
व्य, जाव अने, क्षेत्रनी पण खरेखर वृद्धि थाय, अने क्षेत्रनी
वृद्धि होते ठते काळनी तो जजना जाणवी, केमके काळधी
क्षेत्र सूक्ष्म ठे ॥ १९ ॥ वळी क्षेत्रनी वृद्धि थवाथी द्रव्य अ
ने पर्यायनी अशय वृद्धि थाय ठे, अहीं वाकीनु विशेष व्या-
ग्यान आशयकथादिकथी जाणी लेवु ॥ २० ॥ वळी अहीं
अग्रधिना अविषयपणांय करीने अमूर्त एवा क्षेत्र अने काळनो
उपर कहेला क्षेत्र अने काळमा रहेला अव्यनेविषे समावेश
करी लेवो ॥ २१ ॥ एवीरीते अग्रधिज्ञानना विषयनु स्वरूप कहु
रुजुमतिमनपर्यवज्ञानवाळो मनुष्य उपयोगवाळो थयोथको
मनुष्यक्षेत्रमा सङ्गीपर्यासा जीगोण मनपणांय करीने स्वीकारे
ला अतता स्कधीने जुण ठे ॥ २२ ॥ वळी ते मनपर्यवज्ञानना

८ ॥ २३ ॥ स्कधान् जानाति विपुल—धीश्च तानेव साधिमा
 न् ॥ अपेक्ष्य द्रव्यपर्यायान् । तथा स्पष्टतरानपि ॥ २४ ॥ दि
 धा मनःपर्यवस्य । द्रव्यतो विषयो ह्यय ॥ विषय क्षेत्रतोऽयम्
 । प्रवीमि रुजुधीरिह ॥ २५ ॥ अधस्तिर्यग्लोकमध्या-ह्नेति ।
 वप्रताहितो ॥ रुजुधीयोजनसह—स्नात सस्निमनास्यसो ।
 ॥ २६ ॥ ज्योतिश्चक्रोपरितल । यावद्भूष्यं स वीरुते ॥ नि
 रुद्धं द्विपायोधि-सार्धद्वीपद्वयात्मक ॥ २७ ॥ उक्त क्षेत्र वि
 दुग्धी—निर्मलं वीरुते तथा ॥ विष्कनायामवाहक्ये । सा
 पञ्चागुपमारिह ॥ २८ ॥ अयं नगवतीसूत्रवृत्तिराजप्रभीया
 निनदीमूतानदीमशयगिरीयवृत्तिविशेषावश्यकवृत्तिकर्मप्रपा

ध्या । तयोपशमधी पदादिक विशेषयुक्त पदार्थनेत्र पुन ३
 । २३ ॥ अत्र विपुलमतिमनपर्यवज्ञानवालो मनुष्य तो म
 ८८ ॥ द्रव्यपर्यायसी अंशकाम अधिकरणं तथा उपरि एव
 ८८ भाग ३ ॥ २४ ॥ गीर्मीने मन पर्यवज्ञाननो द्रव्य ॥
 ८८ भाग ३ ॥ २५ ॥ इति मत्पुत्रिणी अर्था नेनो कर्मा
 ८८ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

(૨૬૩)

ત્યાયજિપ્રાય ॥ સામાન્ય ઘટાદિગસ્તુમાત્રચિતનપરિણામગ્રા
હિ કિચિદવિશુદ્ધતરમર્થતૃતીયાગુલહીનમનુપ્યક્ષેત્રવિપય જ્ઞાન
ફજુમતિલબ્ધિ, સર્પૂર્ણમનુપ્યક્ષેત્રવિપય વિપુલમતિલબ્ધિરિતિ
તુ પ્રવચનસારોદ્ધારરૂત્તરોપપાતિકરૂત્યોર્લિખિત અર્થતૃતીયછીપ
સમુદ્દેપ્તર્થતૃતીયાગુલહીનેપુ સજ્જિમનાસિ ફજુમતિર્જાનાતિ, વિ-
પુલમતિર્અર્થતૃતીયેરગુલેરન્યધિકેત્તિ ચાર્થત શ્રીજ્ઞાનસૂરિઠ-
તાવશ્યકાવત્તૂર્ણો ॥ ફજુધી કાલત પલ્યા-સર્યજાગ જઘન્ય
ત ॥ અતીતાનાગત જાના—ત્યુત્કર્પાદપિ તન્મિત ॥ ૨૯ ॥

ની રૂત્તિ, નદીસૂત્ર, નદીસૂત્રની મલયગિરિજીની રૂત્તિ, વિશે-
પાવશ્યકની રૂત્તિ, તથા કર્મમયની રૂત્તિઆદિકોનો ઠે ॥ ૨
ઠી સામાન્યપણે માત્ર ઘટાદિકગસ્તુના ચિતનના પરિણામને
મદ્દણ કરનારુ અંને કશ્ક વધારે અવિશુદ્ધ, તથા અઢી આગુ-
લ ંઠા ંવા મનુપ્યક્ષેત્રના વિપયવાલુ જે જ્ઞાન, તે ફજુમતિ
ની લબ્ધિરૂપ ઠે, અંને સર્પૂર્ણ મનુપ્યક્ષેત્રના વિપયવાલુ જે જ્ઞા-
ન, તે વિપુલમતિની લબ્ધિરૂપ ઠે, એમ પ્રવચનસારોદ્ધારની રૂ
ત્તિ તથા ંવત્રાઈની રૂત્તિમાલખ્યુ ઠે, વઠી અઢી આગુલ ંઠા
ંવા અઢી છીપસમુદ્દેમા રહેલા સઙ્ગીના મનોને ફજુમતિ
જાણે ઠે, અંને વિપુલમતિ ઠે તે અઢી આગુલ અધિક ંવા તે
છીપસમુદ્દેમા રહેલા સઙ્ગીના મનોને જાણે ઠે ંયો નાપાર્થ
શ્રીજ્ઞાનસૂરિજીમ કરલી આવશ્યવત્તૂર્ણિમા ઠે ॥ ૩ઠી ફજુ
મતિ ં તે કાલથી પલ્યોપમના અસગ્યાના જાગજેટનુ જઘ
ન્યથી અતીતઅનાગતનુ જાણ ં અંને ંલ્લપ્તુ પાળ તેટલુન
જાણે ઠે ॥ ૨૦ ॥ હવે વિપુલમતિ ઠે તે તેટલુજ અંને તેટલા

तावत्कालभूतजावि—मन पर्यायबोधत ॥ तावतमेव विपु-
 धीस्तु पश्यति निर्मल ॥ ३० ॥ सर्वनावानतजाग—वर्तिना
 नतपर्यवान् ॥ रुजुधीर्जाग्रतो वेत्ति । विपुलस्ताश्च निर्मलान् ॥
 ॥ ३१ ॥ इति मन पर्यायविषय ॥

केवली द्रव्यत सर्व । द्रव्य मूर्तममूर्तक ॥ क्षेत्रत सक-
 ल क्षेत्र । सर्वं काल च कालत ॥ ३२ ॥ जाग्रत सर्वपर्या-
 न् । प्रतिद्रव्यमनतरान् ॥ जाग्रतो जाविनो भूतान् । स-
 जानाति पश्यति ॥ ३३ ॥ विहाय कालयो सर्व-द्रव्येषु स-
 तावपि ॥ पृथगुक्ति पुन क्षेत्र—कालरूढयेति चित्यता ॥ ३४
 इति केवलज्ञानविषय ॥ मल्यज्ञानी तु मिथ्यात्वं—मिश्रेण

ज कालनु भूतजावि मनपर्यवज्ञानधी निर्मल जुष वे ॥ ३०
 गच्छी रुजुमति वे ते जाग्रधी सर्व पदार्थाना यनता जाग-
 रद्देहा यनता पर्यायोने जाणे वे, यने विपुलमति ते पर-
 योने निर्मलपणे जाणे वे ॥ ३१ ॥ एकीरीते मनपर्यवज्ञान-
 विषयनु स्वरूप कलु

हरे केवली वे ते द्रव्यधी सगळा रूपी यने यरूपी ।
 ने, क्षेत्रधी सगळा भेदने यने कालधी सगळा काल-
 ३२ ॥ तथा भावधी यतीनयनागत गग पदार्थाना दश-
 द्रव्योपते यनता गग सर्व पर्यायोने सम्यगूरीते पुन व-
 ॥ ३३ ॥ यद्दीं व्यापार यं कालना सर्व द्रव्योनी यद-
 द समानेश थाय वे, परनु क्षेत्र यने कालनी मदीयी-
 दृष्टा रद्देहा वे, एव जाणतु ॥ ३४ ॥ एकीरीते केवलज्ञान-
 विषयनु स्वरूप जाणतु ॥ मतिथज्ञानी व ते, मिथ्यात्वं

(२७५)

हादिना ॥ श्रौतपत्तिक्यादिना यद्वा । पदार्थान् विपरीकृतान्
॥ ३५ ॥ वेत्यपायादिना तादृश । पश्यत्यवग्रहादिना ॥ मत्यज्ञा-
नेन विशेष — सामान्यावगमात्मना ॥ ३६ ॥ मत्यज्ञानपरिगत
। क्षेत्र कालं च वेत्यसौ ॥ मत्यज्ञानपरिगतान् । स वेत्ति पर्य
वानपि ॥ ३७ ॥ श्रुताज्ञानी पुनर्मिथ्या—श्रुतसदर्जगर्जितान् ॥
द्रव्यक्षेत्रकालजावान् । वेत्ति प्रज्ञापयत्यपि ॥ ३८ ॥ एव विज्ञ
गानुगतान् । विज्ञगज्ञानवानपि ॥ द्रव्यक्षेत्रकालजावान् । क-
थंचिद्धेति पश्यति ॥ ३९ ॥ यथा स शिवराजर्षि—दिशाप्रोक्ष-
कतापस ॥ विज्ञगज्ञानतोऽपश्य—त्सप्त द्वीपपयोनिधीन् ॥
॥ ४० ॥ निशम्य तानसरुयेयान् । जगद्वयुरनिरूपितान् ॥ स-

मिथ एवा अग्रमहादिकवडे अथवा उत्पातिकीत्यादिकवडे वि-
पर्यय रूप करेला पदार्थाने ॥ ३५ ॥ मतिअज्ञाने करीने विशेष
अने सामान्यबोधरूप एवा अपायादिकवडे जाणें ठे, अने
अवग्रहादिकवडे जुणें ठे ॥ ३६ ॥ बळी ते मतिअज्ञानमा
आवेला क्षेत्रने अने कालने जाणें ठे, तथा तेमाज आवेला
पर्यायाने पण ते जाणें ठे ॥ ३७ ॥ हवे श्रुतअज्ञानी ठे ते,
मिथ्याश्रुते करीने युक्त एवा द्रव्य, क्षेत्र, काल अने जावोने
जाणें ठे, अने प्ररूपे पण ठे ॥ ३८ ॥ एवीरीते विज्ञगज्ञान-
वाळो पण विज्ञगने अनुसरता द्रव्य क्षेत्र काल अने जावोने
कथंचित् जाणें ठे अने जुणें ठे ॥ ३९ ॥ जेम दिशाप्रोक्षकता-
पस एवो ते शिवराजरूपि विज्ञगज्ञानची सात द्वीपसमुद्रोने
जोतो हतो ॥ ४० ॥ पठी सदेहवाळो थयोथको तथा प्रनुण
प्ररूपेला ते असरयाता द्वीपसमुद्रोने साजलीने, वीरप्रनुपासे

દિહાનો વીરપાશ્વર્યં । પ્રવ્રજ્ય સ યયો શિવ ॥ ૪૧ ॥ इदं पञ्च
 ध જ્ઞાન । જિનેર્યત્પરિકીર્તિત ॥ તદ્ ઘે પ્રમાણે જવત । પ્ર
 ક્ત્વ ચ પરોક્તક ॥ ૪૨ ॥ स्वस्य ज्ञानस्वरूपस्य । घटादेर्यत्ना
 ચ ॥ निश्चायक ज्ञानमिह । तत्प्रमाणमिति स्मृत ॥ ४३ ॥
 दाहु — સ્વપરવ્યવસાયિ જ્ઞાન પ્રમાણમિતિ તત્રેદ્રિયાનપેક્ષ
 —જીવસ્યેવોપજાયતે ॥ તત્પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ સ્યા—દત્તજ્ઞાનત્ત-
 ત્મક ॥ ૪૪ ॥ इद्विषयेहेतुजिज्ञासु । यदात्मन्युपजायते ॥ त
 રોક્ષમિતિ જ્ઞેય—માધ્યજ્ઞાનદ્વયાત્મક ॥ ૪૫ ॥ प्रत्यक्षे च प
 કે ચા—પાયાશો નિશ્ચયાત્મક ॥ य स एवात्र साकार
 પ્રમાણવ્યપદેશભાક્ ॥ ૪૬ ॥ यथाजिहित—साकार प्रत्य

દીક્ષા લેશને તે મોક્ષે ગયો ॥ ૪૧ ॥ एवीरीतनु जिनेश्वर
 ગુણ જે પાંચ પ્રકારનું જ્ઞાન કહેલ છે, તે પ્રત્યક્ષ થને પા
 ણમ એ પ્રમાણરૂપ છે ॥ ૪૨ ॥ જ્ઞાનરૂપ એવા પોતાને થને
 ટાદિકરૂપ પણ પરને નિશ્ચય કરાવનારુ જે જ્ઞાન, તેને થ
 પ્રમાણરૂપે કહેલુ છે ॥ ૪૩ ॥ कक्षु ठे के-पोताने थने प
 જણાવનારુ જે જ્ઞાન, તે પ્રમાણ છે ॥ તેમા દ્વિતીની થપેક્ષ
 વિના જે જીવનેજ ઉત્પન્ન થાય છે, તે પ્રત્યક્ષપ્રમાણ છે, થ
 તે ઘેણા થણ જ્ઞાનરૂપ છે ॥ ૪૪ ॥ रली इद्विजंरूप हेतुजं
 થાત્માનેરિષે જે જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે, તેને પરોક્ષપ્રમાણ જ
 ણવુ, થને તે પહેણા એ જ્ઞાનરૂપ છે ॥ ૪૫ ॥ प्रत्यक्षमा थ
 પરોક્ષમા નિશ્ચયરૂપ જે યપાયાશ, તેજ થર્હી પ્રમાણ નામના
 સાકાર છે ॥ ૪૬ ॥ रनु ठे क—सषषो साकारप्रत्यय सर
 યથાદિકૃતી ગદિત છે, થને સાકાર પદાર્થના પરિઘેદથી ૩

(૨૭૭)

॥ સર્વો । વિમુક્ત સશયાદિના ॥ સાકારાર્થપરિવેદા
તન્મનીપિણા ॥ ૪૭ ॥ સામાન્યેકગોચરત્વ । દર્શન
ચ ॥ ન પ્રમાણ્ય સશયાદે—રપ્યેવ ન પ્રમાણતા ॥ ૪૮
ત એવ મતિજ્ઞાને । સમ્યક્ત્વદલિકાન્નિત ॥ યોગપા
પ્રમાણ । તાત્પર્યલિકસદ્દશા ॥ ૪૯ ॥ પ્રક્ષીણસતકા
—પાયાશ એ કેવલ ॥ પ્રમાણમપ્રમાણ ચા-વમ્મહાયા
ર્ણયાત્ ॥ ૫૦ ॥ અથ ચ તત્ત્વાર્થવૃત્ત્યાયત્તિપ્રાયો, રત્નાવ
કાદો ચ મતિજ્ઞાનસ્ય તદ્વેદાના અવમ્મહાદીના ચ સાવ્યાવ
રિકપ્રત્યક્ષપ્રમાણત્વમુક્ત તથા ચ તદ્વમ્મ — અવમ્મહથ્વેહા
વાયથ્થ ધારણા ચ, તાન્નિર્જેદો વિશેષસ્તસ્માત્ પ્રત્યેકમિદ્રિય

જિવાનોને તે પ્રમાણરૂપ છે ॥ ૪૭ ॥ વઢી આથી કરીનેજ ક
ક એક સામાન્યને ગોચર એવા દર્શનને પ્રમાણપણુ નથી, અ
ને એવીરીતે સશયાદિકને પણ પ્રમાણપણુ નથી ॥ ૪૮ ॥ તેમ
તેથીજ મતિજ્ઞાનનેવિષે સમકીતના દલિયાવાઢો જે અપાયા
શ, તે પુજ્જલિકસુદ્દષ્ટિર્જેને પ્રમાણરૂપ છે ॥ ૪૯ ॥ વઢી જેઢ
ની સાતે પ્રકૃતિર્જે ફીણ થયેલી છે, તેર્જેને કેવલ અપાયાશજ
પ્રમાણનૂત છે ॥ ૫૦ ॥ આ અભિપ્રાય તત્ત્વાર્થવૃત્તિઆદિકનો
પ્રમાણનૂત ॥ ૫૦ ॥ આ અભિપ્રાય તત્ત્વાર્થવૃત્તિઆદિકનો
જે, અને રત્નાવરથ્વતારિકાદિકમા તો મતિજ્ઞાનને અને તે
ના જેદરૂપ અવમ્મહાદિકોને સાવ્યાવહારિક પ્રત્યક્ષપ્રમાણપણુ
કહેલુ છે તે પ્રથમા વધુ ઠક—અવમ્મહ ફહા અવાય અ
ને ધારણા તેર્જેવઢે જેદ પટલે વિશેષ, તેથી દરેક દ્રવિય અ
ને યનિદ્રિયના કારણરૂપ એવુ પ્રત્યક્ષ ચાર પ્રકારનુ ઠ ॥ ૫

નિદ્રિયનિવધન પ્રત્યક્ષ ચતુર્જેદમિતિ ॥ શ્રુતજ્ઞાનેઽપ્યાયાશ
 । પ્રમાણમનયા દિશા ॥ નિમિત્તાપેક્ષણાદેતે । પરોક્ષં ઇતિ ક્ષે
 તિતે ॥ ૫૧ ॥ પરોક્ષ હ્યનલજ્ઞાન । ધૂમજ્ઞાનનિમિત્તક ॥
 તદ્દિમે ક્ષેયે । ઇદ્રિયાદિનિમિત્તકે ॥ ૫૨ ॥ ડદ ચ નિશ્ચય
 યા—પેક્ષયા વ્યપદિશ્યતે ॥ પ્રત્યક્ષવ્યપદેશોઽપિ । વ્યવહાર
 મતોઽનયો. ॥ ૫૩ ॥ તથોક્ત નયા—ત સમાસઠં દુવિદ્ય પ
 ત્ત, તં ઇદિયપચ્ચક્ષ્ક ચ નોઽદિયપચ્ચક્ષ્ક ચ, ઇત્યાદિ નનુ ચ
 પ્રત્યક્ષમનુમાન ચા—ગમશ્ચેતિ ત્રય વિદુ ॥ પ્રમાણ કાપિ
 શ્ચાક્ષ-પાદાસ્તગ્રોપમાનક ॥ ૫૪ ॥ મીમાસકા પનર્થાપ-સ
 જાવાજ્યા સહોચિરે ॥ દ્વે ત્રીણિ વા કાણજુજા । દ્વે વૉ

ઠી શ્રુતજ્ઞાનમાં પણ આવીજ રીતે અપાયાશ પ્રમાણરૂપ
 અને નિમિત્તની અપેક્ષાથી તે મતિ અને શ્રુતજ્ઞાનને પરો
 કહેલા છે ॥ ૫૧ ॥ જેમ ધૂમજ્ઞાનના નિમિત્તવાલુ અગ્નિનુ જ્ઞા
 ન પરોક્ષ છે, તેમ લોકમા ઇદ્રિયાદિકના નિમિત્તવાળા મતિ
 અને શ્રુતજ્ઞાનને પણ પરોક્ષ જાણવા ॥ ૫૨ ॥ ઉપરનો જા
 વાર્થ નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ કહેલો છે, અને વ્યવહારનર્થ
 તો તેઠં વસ્ત્રેને પ્રત્યક્ષ પણ કહ્યા છે ॥ ૫૩ ॥ તે માટે નદી
 સૂત્રમાં કહ્યું છે કે—તેને સમાસથી વે પ્રકારનું કહ્યું છે, ઇદ્રિ
 યપ્રત્યક્ષ અને નોઽદ્રિયપ્રત્યક્ષ, ઇત્યાદિ ॥ અહીં શકા કરે
 કે—કપિલમતવાળા પ્રત્યક્ષ અનુમાન અને આગમ એમ ત્રણ
 પ્રમાણો માને છે, અક્ષપાદો તેમા ઉપમાનને જેઠવીને ચાર પ્ર
 માણો માને છે ॥ ૫૪ ॥ મીમાસકો તેમા અર્થાપત્તિ અને અ
 જાવને જેઠવીને ઠ પ્રમાણો માને છે, કણાદમતવાળા વે અ

(२७७)

आदितो विदु ॥ ५५ ॥ एक च लोकायतिका । प्रमा
नेकधा ॥ परैरुक्तानि किं तानि । प्रमाणान्यथवान्यथा
अत्रोच्यते—एतान्प्रायज्ञानयुग्मे—तर्जुतान्यखिलान्यपि
द्रियार्थसन्निकर्ष-निमित्तकतया किल ॥ ५७ ॥ अप्रमा
वामूनि । मिथ्यादर्शनयोगत ॥ असद्वोधव्यापृतेश्चो—
वास्यप्रयोगवत् ॥ ५८ ॥ पचानामप्यथैतेषा । सहजावो
चार्यते ॥ एक द्वे त्रीणि चत्वारि । स्यु सहैकत्र देहिनि ॥ ५९ ॥
तथाहि—प्राप्त निसर्गसम्यक्त्व । येन स्यात्तस्य केवल ॥ मा
ज्ञानमनवास—श्रुतस्यापि शरीरिण ॥ ६० ॥ अत एव मतिर
त्र । श्रुत तत्र न निश्चित ॥ श्रुत यत्र मतिज्ञान । तत्र निश्चि

यवा त्रण प्रमाणो माने ठे, अने बौद्धो पहिला वे प्रमाणो मा
ने ठे ॥ ५५ ॥ नास्तिको एक प्रमाण माने ठे एवीरीते अ-
न्यदर्शनीउप अनेकप्रकारना प्रमाणो कहा ठे, परंतु ते सघ
ळा प्रमाणचूत ठे के अप्रमाणचूत ठे ॥ ५६ ॥ ते माटे अ-
हीं कहे ठे के—ए सघळा प्रमाणोनो पहिला वे ज्ञाननी अदर
समावेश यह जाय ठे, केमक तेउने इन्द्रियार्थसन्निकर्षण ठे
॥ ५७ ॥ अथवा तो मिथ्यादर्शनना योगयी ते सघळा असत्
ज्ञानना व्यापारयी उन्मतना वास्यप्रयोगनीपठे अप्रमाणचूत
ठे ॥ ५८ ॥ हवे ते पावे ज्ञानोनो सहजा कहिये ठीये, ए
कज जीवनेविषे एक व त्रण अथवा चार ज्ञाना एकीवेळाए
होइ शक ठ ॥ ५९ ॥ त कहे ठ—ज प्राणीने स्वभावधीज
सम्यक्त्व प्राप्त थयु ठ तन धनज्ञाननी प्रातिविना पण केर
मतिज्ञान हाय ठ ॥ ६० ॥ अने तेयी करीने ज्या मति

તમેવ હિ ॥ ૬૧ ॥ અય તત્ત્વાર્થવૃત્ત્યાચનિપ્રાય , નદીસૂત્રા
 તુ—‘ જઘ મઙ્ગનાણ તઠ મુચ્ચનાણ, જઠ મુચ્ચનાણ તઠ મ
 નાણ ’ ઇત્યુક્ત અત એકેન્દ્રિયાણામપિ શ્રુતજ્ઞાન સ્વીકૃત શ્રુ
 તે યથા—જહ સુદ્ધમ જાવિદિય—નાણ દવિદિયાવરોહે વિ ॥
 દવસુચ્યાજાવમિ વિ । જાવસુચ્ય પત્થિયાઈણ ॥ ૧ ॥ જાવેન્દ્રિયા
 પયોગશ્ચ વકુલાદિવદેકેન્દ્રિયાણા સપેપા જાવ્ય તથા મઝ્ય
 ગિરિપૂજ્યા અપ્યાહુ નદીવૃત્તો—યથપિ તેવામેકેન્દ્રિયાદીના
 પરોપદેશશ્રવણાસસજવસ્તથાપિ તેવા તથાપિધક્કયોપશમજાવત
 કશ્ચિદવ્યક્તોઽદ્દરલાત્તો જવતિ, યદ્દશાદદ્દરાનુપક્ત શ્રુતજ્ઞાન

જ્ઞાન ત્યા શ્રુતજ્ઞાન હોય એવુ નિશ્ચિત નથી, પરતુ જ્યા શ્રુત
 જ્ઞાન હોય ત્યા મતિજ્ઞાન હોયજ, એવુ નિશ્ચિત છે ॥ ૬૧ ॥
 આ અનિપ્રાય તત્ત્વાર્થવૃત્તિઆદિકનો છે, પરતુ નદીસૂત્રાદિ
 કમા તો—‘ જ્યા મતિજ્ઞાન ત્યા શ્રુતજ્ઞાન, અને જ્યા શ્રુત
 જ્ઞાન ત્યા મતિજ્ઞાન ’ એમ કહ્યુ છે વઢી આથી કરીનેજ તિ
 આતોમા એકેન્દ્રિજને પણ રુતજ્ઞાન સ્વીકારેહુ છે જેમકે—જે
 મ દ્રવ્યેન્દ્રિય આઘાદિત હોતે ઠતે પણ સૂક્ષ્મ એવુ જાવેન્દ્રિયનુ
 જ્ઞાન હોય છે, તેમ પૃથ્વીઆદિકોને દ્રવ્યરુતનો અજાવ હોત
 ઠતે પણ જાવરુત હોય છે ॥ ૧ ॥ વઢી ભાવેન્દ્રિજનો ઉપયોગ
 તો વકુલાદિકનીપેઠે સઘલા એકેન્દ્રિજને જાણવો ॥ પૂજ્ય મ
 લયગિરિજી પણ નદીની વૃત્તિમા કહે છે કે—જો કે તે એક
 ન્દ્રિયાદિકોને પરના ઉપદેશના શ્રવણનો અસજવ છે, તોપણ
 તેજને તેવીરીતના દ્વયોપશમના જાવથી કશ્ક અવ્યક્ત અદ્ધ
 લાજ ધાય છે, કે જેના વશથી તેજને અદ્ધરને લગતુ રુત

(१७१)

मुपजायते, इत्थं चैतदंगीकर्तव्यं, तेषामप्याहारायजिह्वा
पजायते, अभिषापश्च प्रार्थना, सा च यदीदमहं प्राप्तो
दा जव्यं भवतीत्याद्यक्षरानुविद्धैव, ततस्तेषामपि काचि
काक्षरोपलब्धिरवश्यं प्रतिपत्तव्येति ॥ मतिज्ञानश्रुतज्ञान
ये द्वे जवत सह ॥ त्रीणि ते साधुधिज्ञाने । समन पर्यव
वा ॥ ६२ ॥ चतुर्णां सहजावोऽपि । उद्वस्यश्रमणे जवेत् ॥
चाना सहजावे तु । मतद्वितयमुच्यते ॥ ६३ ॥ केचिद्वचुर्न
श्यन्ति । यथाकेंऽन्युदिते सति ॥ महासि चद्रनक्षत्र—दीप
दीन्यस्त्रिखान्यपि ॥ ६४ ॥ जवत्यकिचित्कराणि । किंतु प्रका
शनप्रति ॥ ठाद्यस्थिकानि ज्ञानानि । प्रोद्भूते केवले तथा ॥

ज्ञान थाय ठे, अने एवीरीते ते स्वीकारबु के—तेजने पण
आहारआदिकनो अजिषाप उत्पन्न थाय ठे अने अजिषाप
एटले प्रार्थना, अने ते प्रार्थना ' आ मने मळे तो बहु सार
थाय ' इत्यादिक अक्षरयुक्तज ठे, अने तेथी तेजने पण कश्
क अव्यक्त अक्षरनी प्राप्ति अवश्य होय ठे, एम जाणवु ॥
मतिज्ञान अने श्रुतज्ञान वझे साथे होय ठे, तेम अधिज्ञान
अथवा मनपर्यवज्ञानसहित ते त्रण ज्ञानो पण साथे होय ठे
॥ ६२ ॥ वळी उद्वस्यश्रमणपणामा चारे ज्ञानोनो सहजाव प-
ण होय ठे अने पाचेना सहजावमा तो वे मतो ठे ते कहे
॥ ६३ ॥ कटलाको एम कहे ठ र जेम सूर्य उगते ठते
चद्र, नक्षत्र तथा दीपकआदिक सघळा होय ठे ॥ ६४ ॥
म केवळज्ञान होते ठते ठाद्यस्थिज्ञानो होय ठे परंतु तेज
इ प्रकाशता नथी ॥ ६५ ॥ माटे अरिहतप्रभुना व्यापार

॥ ६५ ॥ ततो न केवलेनेपा । सहजावो विच्छेदते ।
 रात्रिफलाना—मप्यक्षाणामिगार्हति ॥ ६६ ॥ अन्ये
 सत्ये । केवलज्ञानशास्त्रिणि ॥ ठावस्थिकानि ज्ञानानि ।
 स्तत्वाभिधीयते ॥ ६७ ॥ अपायसद्द्रव्याज्जावा—नमतिज्ञ
 सजवेत् ॥ न-श्रुतज्ञानमपि य—तन्मतिज्ञानपूर्वक ॥
 रूपिद्रव्यैकविषये । न तृतीयतुरीयके ॥ लोकालोकविष
 ज्ञानस्य सर्ववेदिन ॥ ६८ ॥ क्षयोपशमजान्यन्या—न
 क्षायिक मत ॥ सहजावस्तटेतेपा । पचानामेति नोचि
 ॥ ७० ॥ कटे सत्युपकल्प्यते । जालकान्यतरातरा ॥ मू
 कटनाशे तु । तेपा व्यवहृति कुत ॥ ७१ ॥ किंच—ज्ञा

मा नहि आवती एवी पण इद्रिज्जनो जेम, तेम ते चारे
 नोनो केवलज्ञाननीसाथे सहजाव कहेवामा कइ विरोध न
 ॥ ६६ ॥ वळी बीजाज एम-कहे ठे के, केवलीने ठावस्थि
 ज्ञानो होताज नथी, अने तेमाटे नीचे प्रमाणे युक्ति कहे
 ॥ ६७ ॥ अपायसद्द्रव्यना अजावथी मतिज्ञान सजवतु
 थी, तेम श्रुतज्ञान-पण सजवतु नथी, केमके ते तो मति
 नपूर्वक ठे ॥ ६८ ॥ वळी लोकालोकना विषयवाळु ठे इ
 जेमने, एवा सर्वज्ञप्रजुने, फक्त एक रूपीद्रव्यना विषयवा
 एवु त्रीजु अने चोथु ज्ञान होतु नथी ॥ ६९ ॥ वळी पंचेन
 चारे ज्ञानो क्षयोपशमथी थयेला होयठे अने पाचमु तो क्ष
 यिक होय ठे, माटे ते पाचेनो सहजाव उचितपणाने शा
 यतो नथी ॥ ७० ॥ वळी जो सादळी गाधेली होय, तो तो त
 व-जाळीजनी कल्पना करीशकाय, परतु जो सादळी

(૨૯૩)

ર્શનચોરેવો-પયોગો સ્તો યથાક્રમ ॥ અગ્રોપપર્ચાયદ્રવ્ય-વો-
વિનો સર્વવેદિન ॥ ૭૨ ॥ એકસ્મિન્ સમયે જ્ઞાન । દર્શન ચા
પરદાણે ॥ સર્વજ્ઞસ્યોપયોગો દ્વો । સમયાતિતો સદા ॥ ૭૩ ॥
તથાહુ —નાણમિ દસણમિ ય । એતો ણક્કતરયમિ ઉચ્ચત્તા ॥
સવસ્સ કેવલિસ્સવિ । જુગવ દો નઠિ ઉચ્ચંગા ॥ ૭૪ ॥ હવ
સૈદ્ધાંતિકમત । તાર્કિકા કેચનોચિરે ॥ સ્યાતામેવોપયોગો દ્વા
-વેકસ્મિન્ સમયેઽર્હત ॥ ૭૫ ॥ અન્યથા કર્મણ હવ । ન્યાદા-
વારકતા મિથ ॥ એકેકસ્યોપયોગસ્યા-ન્યોપયોગોદયદુદ્ધ ॥
॥ ૭૬ ॥ યથૈતયો સાયનતા—સ્થિતિરુક્તોપયોગયો ॥ વ્યર્થો

લથી ન હોય તા પઠી તે જાલીડનો વ્યવહાર સ્પર્થી કરા
ય? ॥ ૭૧ ॥ વઢી સર્વજ્ઞપ્રજુને સર્વ પર્યાય અંને દ્રવ્યને જાણ-
નારા એવા જ્ઞાન અંને દર્શનનાજ ઉપયોગો અનુક્રમે હોય ઠ
॥ ૭૨ ॥ એટલે સર્વજ્ઞપ્રજુને પહેલે સમયે જ્ઞાન હોય ઠે, અંને
બીજે સમયે દર્શન હોય ઠે, એવીરીતે ધન્ને ઉપયોગો દમેશાં
સમયાતરિત્ત હોય ઠે ॥ ૭૩ ॥ કણુ ઠે ઠે—જ્ઞાન અંને દર્શ
ન, એ ધન્નેમાથી એકમા ઉપયોગવાઢા હોય ઠે, અંને એવીરી
તે સઘઢા કેવલીડને એકીવેઢાણે બે ઉપયોગો હોતા નથી ॥
॥ ૭૪ ॥ આ ઉપર કહેલો સૈદ્ધાંતિકોનો મત ઠે, અંને વેદ
લાક તાર્કિકઆચાર્યો એમ કહે ઠે કે, અરિહંતપ્રજુને એસ
મેયે બે ઉપયોગો હોય ઠે, ॥ ૭૫ ॥ અંને જો તેમ ન હોય તો
કર્મનીવેઢે અન્ય ઉપયોગને દૂર કરનારા એવા ણેવેરા ઉપયો
ગને અટકાયતપણું હોય ॥ ૭૬ ॥ વઢી તે વેડ ઉપયોગોની
જે સાદિઅનત સ્થિતિ કહેલી ઠે તે પણ એકેક સમયને અ

स्यात्साप्यनुदया-देकेकसमयातरे ॥ ७७ ॥ अन्ये च क्वचन
हु-ज्ञानदर्शनयोरिह ॥ नास्ति केवलिनो जेदो । नि शेषात्
एकयात् ॥ ७८ ॥ ज्ञानेकदेश सामान्य-मात्रज्ञान हि दू-
न ॥ तत्कथं देशतो ज्ञान । सन्नवेत्सर्ववेदिन ॥ ७९ ॥ इत्या-
दि उक्तं च-केई जणति जुगव । जाणइ पासइ य क्वचि
नियमा ॥ अन्ने एगतरिय । इवति सुउवसेण ॥ १ ॥ अन्ने न
चेव वीसु । दसणमिठति जिणवरिंदस्स ॥ ज चिय केवलनाए
। त चिय से दसण विंति ॥ ८० ॥ अत्र च चूयान् युक्ति-
दर्शोऽस्ति, स तु नदीवृत्तिसम्मत्यादिन्योऽवसेय ॥ अथ प्र-
त-विनैताज्या पर कश्चि-न्नोपयोगोऽर्हता मत ॥ तत क

तरे उदय नहि आववाथी व्यर्थ थाय ठे ॥ ७७ ॥ बली वी-
जा केटलाक आचार्यो अहीं एम पण कहे ठे के, केवलिनग-
वानने सघळा आवरणो कीण घवाथी, तेमने ज्ञानदर्शन-
जेद होतो नथी ॥ ७८ ॥ बली ज्ञानना एक देशरूप एवु-
क्त सामान्यरूप जे ज्ञान, ते दर्शन ठे माटे सर्वज्ञप्रभुने
शथी ज्ञान केम सन्नवे? ॥ ७९ ॥ इत्यादि कहु ठे के-
टलाको एम कहे ठे के केवलिनगवान् निश्चयथी एकीवस्ते-
जाणे ठे अने जुए ठे, अने बीजाउं श्रुतने आधारे ते ज्ञान-
दर्शनने एकातरित कहे ठे ॥ ८० ॥ बली बीजा केटलाको जि-
नेश्वरप्रभुने जिन्रदर्शन कहेता नथी, परतु जे केवलज्ञान
तेज दर्शन ठे एम कहे ठे ॥ ८० ॥ अहीं युक्तिउंसघधि
णो विस्तार ठे, ते सघळो नदीनी वृत्ति अने सम्मतितकांदि
कथी जाणी खेवो ॥ हवे चालती वावत कहे ठे-उपर

જવેતેવા । મત્યાદિજ્ઞાનસત્ત્વ ॥ ૭૧ ॥ इत्यादि प्रायोऽर्धतस्त-
त्त्वार्थज्ञाप्यवृत्तिगत ॥

અથ જ્ઞાનસ્થિતિઠેધા । પ્રજ્ઞસા પરમેશ્વરે ॥ સાચનતા
સાદિસાતા । તગ્રાથા કેવલસ્થિતિ ॥ ૭૨ ॥ શેષજ્ઞાનાના દ્વિ-
સીયા । તગ્રાથજ્ઞાનયોર્લઘુ ॥ અતર્મુદ્ધર્તમુત્કૃષ્ટા । પદપદિ સા-
ગરાણિ ચ ॥ ૭૩ ॥ इय चेव—अर्धार्धिशब्दादिमानौ । जवौ
हौ विजयादिषु ॥ द्वार्विशत्यन्धिमानान् वा । जवास्त्रीतच्युता-
दिषु ॥ ७४ ॥ कृत्वोत्कर्षादिव यायात् । सम्यक्स्वमथवा त्यजे
त् ॥ सातिरेका नरजवे । पदपदिवार्धयस्तदा ॥ ७५ ॥ यदा

હેલા જ્ઞાન અને દર્શનના ઉપયોગશિવાય ત્રીજો ઉપયોગ તો
અરિદતપ્રતુને કહેલો નથી, માટે તેઠને મતિઆદિક જ્ઞાનો
તો ક્યાથી સત્ત્વ હોય ? ॥ ૭૧ ॥ इत्यादिक जावार्थ प्राये क-
रीने तत्त्वार्थज्ञाप्यवृत्तिमा कहेलો ठे ॥

હવે જ્ઞાનની સ્થિતિ ઝિનેશ્વરોપ વેપ્રકારની કહી ઠે, એ-
ક સાદિઅનત અને બીજી સાદિસાત, તેમા કેવલજ્ઞાનની પ-
હેલી પટલે સાદિઅનતસ્થિતિ ઠે ॥ ૭૨ ॥ અને બાકીના જ્ઞા-
નોની બીજી પટલે સાદિસાતસ્થિતિ ઠે, તેમા પહેલા વે જ્ઞા-
નોની જઘન્યસ્થિતિ અતર્મુદ્ધર્તની ઠે, અને ઉત્કૃષ્ટી ઠાસઠ સા
ગરોપમની ઠે ॥ ૭૩ ॥ અને તે નીચેપ્રમાણે ઠે—વિજયાદિકો
માં તેંત્રીસ સાગરોપમના માનવાલા વે જવો, અથવા અચ્યુતા
દિકમા વાવીસ સાગરોપમના માનવાલા ત્રણ જવો ॥ ૭૪ ॥
કરીને ઉત્કર્ષથી મોકે જાય, અથવા અપકર્ષથી સમકીતને
તજી આપે, ત્યારે મનુષ્યજવોવડે કરીને કશ્ક અધિક એવા

८ — दोवारे विजयाञ्जसु । गयस्सतिन्नचुए अहवताइ ॥ ६५ ॥
 रेग नरजविय । नाणाजीगण सबरू ॥ ६६ ॥ अथोत्कृष्ट
 ज्ञान-स्थितिरेपैव वर्णिता ॥ जघन्या चैकसमय । सा त्वे
 रिजाव्यते ॥ ६७ ॥ यदा विजगकज्ञानी । सम्यक्त्य प्रतिप
 ॥ तदा विजगसमये । तस्मिन्नेवावधिर्जवेत् ॥ ६८ ॥ कृष्णे
 तीये तद् ज्ञान । चेत्पतेन्मरणादिना ॥ तदा जघन्या विज्ञे
 —वधिज्ञानस्थितिर्विधे ॥ ६९ ॥ सयतस्याप्रमत्तत्वे । वर्तमान
 स्य कस्यचित् ॥ मनोज्ञान समुत्पद्य । द्वितीयसमये पतेत्
 ॥ ७० ॥ एव मन पर्यवस्य । स्थितिर्लब्धी कृष्णात्मिका ॥ देशो
 पूर्वकोटी तु । महती सापि जाव्यते ॥ ७१ ॥ पूर्वकोट्यानु

वासठ सागरोपम थाय ॥ ७५ ॥ कछु ठे के—वेवार विन्या
 दिकमा जगधी अथवा अणवार अच्युतादिकमा जगधी म
 नुन्यनयथधिक एवी ते वासठ सागरोपमनी स्थिति थार
 थने नानाप्रकारना जीगोनी अपेक्षाए तो ते ज्ञानो सर्वका
 होय ठे ॥ ७६ ॥ इहे अविज्ञाननी उत्कृष्टी स्थिति तो त
 सीन ठे, थने तेनी जघन्यस्थिति एक समयनी ठे, तं नी
 प्रमाणे जाणरी ॥ ७७ ॥ ज्यारे विजगज्ञानी समकीत पाम
 लारे ते विजगज्ञानसमयेज तेने अविज्ञान थाय ठे ॥ ७८ ॥
 थने बीजे कृष्णे मरणादिकउडे ते ज्ञान जो परी जाय, म
 अविज्ञाननी जघन्यस्थिति थाय, एम विद्वानोए जाणरी
 ॥ ७९ ॥ उट्ठी अग्रमत्तपणामा वर्तना एवा कोटक संप्रति
 मनपर्यवज्ञान उत्पन्न थने बीजे समये परी जाय, ॥ ८० ॥
 थने परीरीते मापर्यवज्ञाननी एकसमयनी जघन्यस्थिति थ

(१९७)

दीक्षा—प्रतिपक्षेतरनतर ॥ मनोज्ञाने समुत्पन्ने । य
स्थिते च सा ॥ ९२ ॥ तत्र च—स्थितिर्लघ्वी रुजुमति
नोज्ञानव्यपक्षया ॥ अन्यत्प्रतिपातित्या-दाकेनव्य हि
ति ॥ ९३ ॥ केवलस्थितिस्त्वेव । साधनतेत्यनतर ॥ मत्स्य
ध्रुताज्ञान-स्थितिस्त्रेधा जवेदथ ॥ ९४ ॥ अनाद्यनताऽज्ञा
ना । प्रव्याना द्विविधा पुन ॥ यनादिसाता साधता । त
या ज्ञानसभवे ॥ ९५ ॥ सादिसाता पुनर्द्वेधा । जघन्योत्कृ
जेदत ॥ जघन्यातर्मुहूर्तं स्यात् । सा चैव परिज्ञाव्यते ॥ ९६ ॥
जतोर्ब्रष्टस्य सम्यक्त्वात् । पुनरतर्मुहूर्तत ॥ सम्यक्त्वसंबन्धे

य, अने तेनी उत्कृष्टीस्थिति देशजणपूर्वकोटीनी ठे ॥ ९१ ॥
पूर्वकोटीना आयुवाळाने दीक्षा लीधावाद मनर्यवज्ञान उत्प
न्न होतेवते ठेक जीवितपर्यंत ते रहेवाथी ते उत्कृष्टीस्थिति
थाय ठे ॥ ९२ ॥ वळी त्या—रुजुमतिमनपर्यवज्ञाननी अपे
क्षाए जघन्यस्थिति ठे, अने त्रिपुलमतिमनपर्यवज्ञान तो अ
प्रतिपाति होवाथी ठेक केवलज्ञानसुधि रहे ठे ॥ ९३ ॥ हवे
केवलज्ञाननी स्थिति नो सादियनतज ठे, एम उपर कहेलु
ज ठ तथा मतिअज्ञान अने ध्रुतअज्ञाननी स्थिति त्रण प्र
कारनी हाय ॥ ९४ ॥ तेमा अतव्याने अनादियनत होय
तथा भव्याने अनादिमान अत सादिमान एम २ प्रकारनी
होय तेमा पंहेली ज्ञानना सभव हाते ठत हाय ॥ ९५ ॥
वळी सादिमान स्थिति जघन्य अत उत्कृष्टना नदथी वप्रका
नी ठे, तेमा जघन्यस्थिति अतर्मुहूर्तनी हाय अत ते नीचे
माणे ठ ॥ ९६ ॥ समकीनथी पडेला प्राणीने फरीने अत

लघ्वी स्या—दज्ञानद्वितयस्थिति ॥ ए७ ॥ अनन्तकालचक्राणि
 । कालत परमा स्थिति ॥ देशोन पुञ्जलपरा-वर्त्तार्द्धं क्षेत्रत
 स्तु सा ॥ ए८ ॥ ज्ञापना—सम्यक्त्वतः परिच्रश्य । वनस्पत्या
 दिषु ज्ञमन् ॥ सम्यक्त्व लज्जतेऽपश्य । कालेनैतावता पुन-
 ॥ ए९ ॥ ज्ञान्या त्वेकसमय । विज्ञगस्य स्थिति किल ॥ उ-
 त्पद्य समय स्थित्वा । च्रश्यत सा पुनर्जवेत् ॥ १००० ॥ त्रय-
 त्तिशत्सागराणि । विज्ञगावस्थितिर्गुण ॥ देशोनया पूर्वकोट्या
 —धिकानि तत्र ज्ञान ... ॥ १ ॥ देशोनपूर्वकोट्यायु । कश्चिद्गी-
 विज्ञगवान् ॥ ज्येष्ठायुरप्रतिष्ठाने । तिष्ठेच्चिज्ञगसयुत ॥ २ ॥

मुद्गूर्त्तमा समकीत प्राप्त होते ठते वने अज्ञानोनी जघन्यस्थि-
 ति थाय, ॥ ए७ ॥ बळी कालथी उत्कृष्टी स्थिति अनन्ता का-
 लचक्रोसुधिनी होय, अने क्षेत्रयी उत्कृष्टी स्थिति देशजण
 अर्धपुञ्जलपरावर्त्तनसुधिनी होय ॥ ए८ ॥ तेनी ज्ञापना नीचे
 प्रमाणे ठे—समकीतथी पनीने वनस्पतिआदिकोमा ज्ञमताथ
 का तेदलेकाले फरीने अवश्य समकीत पामे ठे ॥ ए९ ॥ वि-
 ज्ञगज्ञाननी जघन्यस्थिति एक समयनी ठे, अने ते स्थिति जे
 प्राणीने तेवु ज्ञान उत्पन्न थड, एक समय रहीने पावु पनी
 जाय ठे, तेना सवधमा थाय ठे ॥ १००० ॥ बळी विज्ञगज्ञा-
 ननी उत्कृष्टी स्थिति देशजण पूर्वकोट्याधिक एवा तेनीस
 सागरोन्मनी ठे तेनी ज्ञापना नीचेप्रमाणे ठे ॥ १ ॥ देशज-
 ण पूर्वकोट्या अर्धपुञ्जलकोट्यक विज्ञगज्ञानी प्राणी विज्ञ-
 गज्ञानसहित उत्कृष्टा आयुवाळो थयोथको अप्रतिष्ठान नाम
 ना (ठेही नरकना पायमामा) रहे ॥ २ ॥ एवीरीते ज्ञानो

नि शान्तिरिति ॥ अथानर—

मत्यादिज्ञानतो ब्रष्ट । पुन कायेन शयता ॥ ज्ञानमा
मोति मत्यादि-ज्ञानानामतर हि तत ॥ ३ ॥ अतनकालच-
रालि । काउन स्यान्मतिश्रुते ॥ देशोन पुनल्परा—यत्ताहि
दोप्रतोतर ॥ ४ ॥ अयमंशयधिसन-परायज्ञानयो पर ॥ अ
नमुहूर्तमात्र च । मयप्रेप्यतर लघु ॥ ५ ॥ अयस्यानर ना
न्ति । नायनता हि तस्मि नि ॥ अनायनानादिसाते-ज्ञा-
नद्वयेऽपि नातर ॥ ६ ॥ सादिसाते पुनस्तत्रा-धिका पदपष्टि
सागता ॥ अयमुत्पष्टसम्यक्तर-स्थितिरंश तदतर ॥ ७ ॥ अ-
तर स्याद्विजगम्य । अयं कालो वनस्पते ॥ अतमुहूर्तमेतेषु ।

नी स्थिति कही ह्ये तेउनो अतर कहे ठे—

मतिथ्यादिकज्ञानपी ब्रष्ट घयोथका फरीने जेटखे काले
ज्ञान पामे, तेटखो मतिथ्यादिकज्ञानोनो अतर जाणयो ॥ ३ ॥
वळी कालधी मति अने श्रुतज्ञाननो अतर यनता कालच-
रानो होय अने होयधी यथपुनल्पपरायत्तनो होय ॥ ४ ॥
वळी अवरि अने मनपरयज्ञाननो पण उत्पष्टो आतरो तेट
प्रोज हाय ठ अने ण मघगाना जघन्य अतर मात्र यतमु-
हूर्तनो होय ठ ॥ ५ ॥ अयठज्ञानना यतर नथी समके ते
नी नि सादियनत ठ तम अनादियनत अने अनादि
मान एरा वल्ल अज्ञानानप्रिय पण यतर नथी ॥ ६ ॥ वळी
सादिमानमा ठामठ सागरापम अरिक्ता यतर ठ अने न
लीज समकीननी उत्पष्टा स्थिति ठ ॥ ७ ॥ विजगज्ञाननो
वृष्टा यतर वनस्पतिना साठ जेटखा ठ तथा त वणेनो

ત્રિપુ ક્ષેયં જઘન્યત ॥ ૬ ॥ સ્તોકા મનોજ્ઞા અવધિ
 સરયગુણાસ્તત ॥ મતિશ્રુતજ્ઞાનવતો । ૭ ॥ સ્તોકા
 કા ॥ ૮ ॥ અસરયેયગુણાસ્તેન્યો । વિજગજ્ઞાનજાહન ॥
 વલજ્ઞાનિનોડનત-ગુણાસ્તેન્ય પ્રકીર્તિતા ॥ ૯ ॥ તદન
 ણાતુલ્યા । મેથો ધ્યજ્ઞાનવર્તિન ॥ અપ્યષ્ટસ્વેપુ-પર્યાય
 અનતા કી તતા જિને ॥ ૧૦ ॥ સર્વેપાં પર્યાવા દેધા । ત
 યાપરજેદત ॥ સ્વધર્મરૂપાસ્તત્ર સ્વે । પરધર્માત્મિકા-પરે ॥
 કાયોપશમવૈચિત્ર્યા-ન્મતેરવગ્રહાદય ॥ અનતજેદા પદસ
 -પતિતત્વાદ્ગતિ હિ ॥ ૧૧ ॥ પદસ્યાનાનિ ચેવ—સરય
 સરયેયાનત—જાગૈર્હિર્યથાક્રમ ॥ સરયેયાસરયેયાનત

જઘન્ય અતર અતર્હૂત્તનો જાણવો ॥ ૬ ॥ સર્વથી ધોના
 નપર્યાવજ્ઞાનીડં છે, તેથી અસરયગુણ અવધિજ્ઞાનીડં છે, ત
 અધિકા મતિજ્ઞાની અને શ્રુતજ્ઞાનીડં છે, અને તે પરસ્પર
 છે ॥ ૭ ॥ તેથી અસરયગુણ વિજગજ્ઞાનીડં છે, અને ત
 અનતગુણા કેવલજ્ઞાનીડં કહેલા છે ॥ ૮ ॥ તેથી અન
 ણા અને પરસ્પર તુલ્ય એવા વસ્ત્રે અજ્ઞાનવાળાડં હોય, છે, ક
 તે યાઠેનેપિયે અનતા પર્યાયો જિનેશ્વરપ્રજુડં કહેલા છે
 ॥ ૯ ॥ તે ૧૭ લાડના પર્યાયો વે પ્રકારના છે, સ્વપર્યાય ક
 પરપર્યાય, ૧૦૦૦ સ્વધર્મરૂપ સ્વપર્યાયો છે, અને પરધર્મરૂપ
 પર્યાયો છે ॥ ૧૦ ॥ પછી કાયોપશમના વિચિત્રપણાથી ઠસ્
 ણેના પહેલા મતિજ્ઞાનના અગ્રહાદિક અનતા જેદો હોય
 ॥ ૧૧ ॥ અને તે ઠ સ્યાનો નીચેપ્રમાણે છે—અનુસ્મે સદ
 નતનાગરુદ્ધિ, અસમ્યાતનાગરુદ્ધિ, અનતનાગરુદ્ધિ, તથા

गुणैर्दृष्टिरितिह पद ॥ १४ ॥ अनतासग्यसख्याना-मनत
 रयसख्यका ॥ जेदा स्युरित्यनतास्ते। मतिज्ञानस्य पर्यवा ॥
 प्रतिज्ञेय मतिज्ञान। विजिथेत यतोऽथवा ॥ ज्ञेयानत्यात्ततोऽन
 । मतिज्ञानस्य पर्यया ॥ १६ ॥ निर्विजागो परिच्छेदै-शिवन्न व
 ह्यनयाश्चवा ॥ अनतस्वरु जवती-त्यनता मतिपर्यवा ॥ १७ ॥
 स्वेच्योऽनतगुणा ये च । सत्यार्थांतरपर्यवा ॥ यतस्तलोपयुज्यते
 ततस्तेऽप्यस्य पर्यवा ॥ १८ ॥ यद्यप्यस्मिन्नसवज्ञा-स्तथाप्य
 स्योपयोगत ॥ तेऽदसीया असवज्ञ-लोपयोगिधनादिवत् ॥ १९ ॥
 आह च-उह ते परपञ्जाया । न तस्त अह तस्त न परपञ्जाया
 ख्यातगुणवृद्धि, असख्यातगुणवृद्धि अने अनतगुणवृद्धि, एम
 ठ स्थानो ठे ॥ १४ ॥ अनताना, असख्याताना अने सम्या
 ताना अनता असख्याता अने सग्याता जेदो होय ठे, अने
 तेथी मतिज्ञानना अनता पर्यायो ठे ॥ १५ ॥ अथवा दरेक
 ज्ञेयप्रते मतिज्ञानना जेदो थाय ठे, अने ते ज्ञेयो अनता ठे,
 माटे पण मतिज्ञानना अनता पर्यायो ठे ॥ १६ ॥ अथवा क
 ह्यनाए करीने जेना जागो न थइ शक एवा परिच्छेदोण क
 रीने उदायसु एवु मतिज्ञान अनता गम्यागळु थाय ठे माटे
 पण मतिज्ञानना अनता पर्याया ठ ॥ १७ ॥ उठ्ठी पानाथी
 अनतगुणा एवा पदार्थांतरना पर्यायाना तमा उपयाग थाय
 माटे तउ पण तेना पर्याया ठ ॥ १८ ॥ ना क ते पर्याया
 समर्थविनाना ठ ना पण तना उपयागरी समर्थविनाना
 अने उभयांगी एवा धनादिकनीपठ त पर्याया तेना ठ ॥
 ॥ १९ ॥ उ क—(शिष्य कहें ठ क) ज्यार ते परप

॥ आचार्य ग्राह-ज तमि अमयळा । तो परपञ्चायमयंसा ।
 ॥ २० ॥ चायसपञ्चायमिने-सणाडणा तम्म जमुयनुऊति ॥
 धणमिवासवळ । हवति तो पञ्चाय नम्म ॥ २१ ॥ चायचित्ता
 नेन स्वपर्यायविशेषणादिना च परपर्याया घटादिपर्याया य
 कारणेन तस्य ज्ञानस्योपयुज्यते, उपयोग याति स्वपर्यायवि
 णादिना च परपर्याया घटादिपर्याया येन कारणेन तस्य ज्ञ
 स्योपयुज्यते, उपयोग याति यतो घटादिसकजयस्तुपर्याय
 त्याग एव ज्ञानादिरयं सुज्ञातो नयतीति सर्वं पर्याया प
 त्यागमुत्प्रेक्ष्योपयुज्यते, तथा परपर्यायसंज्ञाव एव एते स्वपर्या
 इति विशेषयितुं शक्या इति स्वपर्याय विशेषणेन परपर्याय

पर्यायो ठे, त्यारे तेज तेना नयी अने जो तेना ठे तो ते
 पर्यायो नयी ॥ त्यारे आचार्यजी महाराज कहे ठे के-ज
 तेमा सबधविनाना ठे त्यारेज ते परपर्यायो कहेवाय ठे ॥
 वळी स्वपर्यायविशेषणादिकवडे तेनामा पोतापणानो त्याग
 य ठे, पण तेना उपयोगमा आववायी सबधविनानु जेम
 तानु धन, तेम ते पर्यायो पण तेना पोताना कहेवाय ठे
 ॥ २२ ॥ अर्थात् पोताना पर्यायना विशेषणादिक रूपना त
 ने करीने घटादिकरूप परपर्यायो जे कारणे करीने ते ज्ञा
 ना उपयोगमा आवे ठे, के जेथी घटादिक सर्व वस्तुर्जना
 र्यायोनो त्याग होते ठतेज ज्ञानादिक अर्थ सारीरीते जणा
 ठे, तेथी सघळा परपर्यायो त्यागस्वरूपे उपयोगमा आवे ठे
 अने एवीरीते परपर्यायोनो संज्ञाव होते ठतेज 'आ स्वपर्या
 यो ठे' एम कही शकाय ठे एवीरीते स्वपर्यायना विशेषण

(३०३)

(३०३)

पञ्चत नि तात्पर्य ॥ श्रुतेऽप्यनता पर्याया । प्रोक्त
 रजेदत ॥ नीयास्तत्र च निर्दिष्टा-स्तेऽक्षरानक्षरादयः ।
 हयोपशमयचित्र्या-द्विषयानत्यतश्च ते ॥ श्रुतानुसारि
 ना-मानत्यात्पुरनतका ॥ २३ ॥ अविज्ञागपरिच्छेदे-रनत
 जयति ते ॥ अनता परपर्याया । अप्यस्मिस्ते तु पूर्वगत
 ॥ २४ ॥ अथवा स्यात् श्रुतज्ञान । श्रुतप्रथानुसारत ॥ श्रु
 प्रयथाक्षरात्मा । तान्यकारादिकानि च ॥ २५ ॥ तच्चैकमुद
 तानु-दात्तत्वरितजेदत ॥ अल्पानल्पप्रयत्नानु-नासिकान्यवि
 पत ॥ २६ ॥ सयुक्तासयुक्तयोग-द्व्यादिसयोगजेदत ॥ आ
 निने परपर्यायिनो उपयोग कराय ठे, एवो जागर्थ जाणवो
 वळी श्रुतज्ञानमा पण स्वपर्याय अने परपर्यायिना जेदथी अ-
 नता पर्यायो कहेला ठे, तेमा यक्षर अने अनक्षरादिक स्व
 पर्यायो कला ठे ॥ २२ ॥ हयोपशमनी त्रिचित्रताथी तथा वि
 पयोना अनतपणायी यने श्रुतानुसारि ज्ञानोना अनतपणायी
 तेउ अनता होय ठे ॥ २३ ॥ यथवा जेना जागो न यइ श-
 कं, तेमा परिछेदोवडे करीने तेउ अनता होय ठे वळी आ
 श्रुतज्ञाननेविपं परपर्यायो पण अनता होय ठे, अने ते पूर्व
 नीपेछेज होय ठ ॥ २४ ॥ यथवा श्रुतप्रयत्ने अनुसारे श्रुत
 ज्ञान होय ठे अने ते श्रुतप्रय अक्षररूप ठ तथा ते अक्ष
 रानुदात्त त्वरित अल्पप्रयत्न अनल्पप्रयत्न, अनुनासिक,
 २६ ॥ सयागी असयोगी द्विसयोगी इत्यादिक जेदोथी
 य अनिधयाना अनतपणायी अनता जेदोवाळो थाय ठे

નત્યાચ્છાન્નિધેયાના । જિથમાનમનતથા ॥ ૨૭ ॥ કેવલોઽ-
 ઝકાર । શેષવર્ણયુતથ ચાન્ ॥ તે સર્વેઽસ્ય સ્વપર્યાયા
 પરપર્યવા ॥ ૨૮ ॥ એવચ—અનતલાન્યપર્યાય-મેકેકમ-
 શ્રુતે ॥ પર્યાયાસ્તેઽસ્તિલઢ્ઢ્ય—પર્યાયરાશિસન્મિતા ॥ ૨૯ ॥
 આહ ચ-એકેકમસ્કર પુણ । સપરપજ્ઞાયજેયઞ્ જિન્ન ॥ તસ
 દ્વપજ્ઞાય-રાસિમાણ મુણેયદ્વ ॥ ૩૦ ॥ જે લહ્ઢ કેવલો ।
 સવણસહિઞ્ અ પજ્જવેઽગારો ॥ તે તસ્સ પજ્ઞાયા । સેસા પ
 જ્ઞવા તસ્સ ॥ ૩૧ ॥ અય જાવ - ચાન્ પર્યાયાન્ કેવલોઝકાર
 પવર્ણસહિતથ લજ્જતે, તે તસ્ય સ્વપર્યાયા, શેષા શેષવર્ણન
 ધિનો ઘટાયપરપદાર્થસવધિનથ પરપર્યાયાસ્તસ્યાકારસ્યંતિ

॥ ૨૭ ॥ વીજા અક્કરોવડે કરીને યુક્ત થયેલો એવો કેવલ
 કાર જે પર્યાયોને પ્રાપ્ત થાય છે, તે સઘડા તેના સ્વપર્યાય
 થને તે શિખાયના પરપર્યાયો છે ॥ ૨૮ ॥ અને એવીરીત
 શ્રુતમા અનતા સ્વપર્યાય અને પરપર્યાયોગાલો એકેકો અ
 ઠે, યને તે પર્યાયો સર્વઢ્ઢ્યપર્યાયના રાશિજેટલા છે ॥ ૨૯
 કહ્યુ છે કે—એકેકો અક્કર સ્વપરપર્યાયના જેદથી જિન્ન
 ઠે, અને તેને સર્વઢ્ઢ્યપર્યાયના રાશિજેટલો જાણ્યો ॥ ૩૦
 શેષ વર્ણોય કરીને યુક્ત એવો કેવલ અક્કાર જે પર્યાયોને
 થાય, તે તેના સ્વપર્યાયો છે અને ગાકીના તેના પરપર્યાય
 ॥ ૩૧ ॥ તેનો નાગાર્ય એ છે કે—શેષ વર્ણોય કરીને યુક્ત
 યો કેવલ અક્કાર જે પર્યાયોને પ્રાપ્ત થાય છે, તે તેના સ
 યો છે, અને ગાકીના ણટ્ટે ગાકીના અક્કરોના સમખ
 અને ઘટાદિક અપરપદાર્થોના સવખગાઢા, તેટલા તે ઢ

(૩૦૫)

૧. એવધિધાનકવર્ણ-પર્યાયોષે સમન્વિત ॥ તતધ્વાનતપ્ય
 તજ્ઞાન શ્રુત શ્રુતે ॥ ૩૨ ॥ અથાગધે સ્વપર્યાયા । વિધિ
 જિદોગધે ॥ દાયોપશમિકરુજન-પ્રત્યયાદિવિજેદત ॥
 તિયગ્નેરપિકસ્વાર્ગિ-નગાદિસ્વામિજેદત ॥ અનતજિત્સ્વવિ
 ડવ્યપર્યાયજેદત ॥ ૩૪ ॥ અસગ્યજિત્સ્વવિપય—કેના
 જેદતોપિ ચ ॥ નિર્વિજાગોર્વિજાગેશ્વ । તે ચેવ સ્પુરનતકા ॥ ૩૫
 એવ મન પયસ્ય । કેવલસ્ય ચ પર્યાયા ॥ નિવિજાગોર્વિજાગે
 ૧. સ્વામ્યાદિજેદતોપિ ચ ॥ ૩૬ ॥ અનતદ્રવ્યપર્યાય—જ્ઞાના
 સ્પુરનતકા ॥ અજ્ઞાનપ્રિતયેષ્યેવ । ફેયા અનતપર્યાયા ॥ ૩૭ ॥
 ના પરપર્યાયો ઠે ॥ ઈવીરીતના અનંક વર્ણોના પર્યાયોના સ
 મૂહોરહે કરીને સહિત એવુ શ્રુતજ્ઞાન ઠે, અને તેથી તે શ્રુત-
 જ્ઞાનને સિદ્ધાતોમા અનતપર્યાયોગાકુ કહ્યુ ઠે ॥ ૩૨ ॥ હવે
 દાયોપશમિક અને જવપ્રત્યયાદિકના જેદથી અવધિજ્ઞાનના
 જે ત્રિવિધપ્રકારના જેદા ઠે, તે તેના સ્વપર્યાયોઠે ॥ ૩૩ ॥ વ
 ળી તિયંચ, નારકી, દેવતા અને મનુષ્યઆદિક સ્વામિજેદથી,
 તથા અનતા જેદોવાળા એવા પોતાના વિપયના દ્રવ્યપર્યાયના
 જેદથી, ॥ ૩૪ ॥ તથા અસગ્યાતા જેદોવાળા એવા પોતાના
 વિપયવાળા દ્રવ્ય અને કાલના જેદથી પણ, તેમજ જેના જ્ઞા
 નો ન થઈ શક તેવા વિજાગોળ કરીને, એવીરીતે તે પર્યાયો
 અનતા ઠે ॥ ૩૫ ॥ ઈવીરીતે મનપર્યવજ્ઞાનના અને કવલજ્ઞા
 ના પણ નિર્વિભાગ વિજાગોવહે તથા સ્વામિઆદિકના જેદથી
 સ્વપર્યાયો ઠે ॥ ૩૬ ॥ વળી અનતદ્રવ્યપર્યાયના જ્ઞાનથી
 અનતા ઠે અને એવીરીતે ત્રણે અજ્ઞાનોમા પણ અનતા પ

પરપર્યવાસ્તુ સર્વત્ર પ્રાપ્યત્ ॥ અષ્ટાપ્યેતાનિ તુલ્યાનિ । વ્યપદ્ય
 સ્વાન્યપર્યવાન્ ॥ યદ્દદ્યેઽપ્યવદુત્ત ત-દપેદ્ય સ્વીયપર્યવાન્ ॥
 ॥ ૩૭ ॥ તલ સ્યુ સર્વત સ્તોકા । મન પર્યાયપર્યવા ॥ મના
 દ્રવ્યેકવિષય-મિદ જ્ઞાન તવેયત ॥ ૩૯ ॥ અન્યોઽનતગુણા કિં
 ચ । વિજ્ઞગજ્ઞાનપર્યવા ॥ મનોજ્ઞાનાપેક્ષયા ય-દ્વિજગવિષય
 મહાન્ ॥ ૪૦ ॥ આરજ્ય નમગ્રેવે—યકાદાસતમકિતિ ॥ ૪૧ ॥
 ધર્માધ ક્ષેત્રકે તિર્યક્ । ચાસરયદ્વીપમાર્દ્ધિને ॥ ૪૨ ॥ રૂપિદ્ર
 વ્યાણિ કતિચિ-ત્તપર્યાયાશ્ચ વેતિ સ ॥ અનતગ્રાસ્તે ચ મ
 નો-જ્ઞાનજ્ઞેયવ્યપેક્ષયા ॥ ૪૩ ॥ સમસ્તરૂપિદ્રવ્યાણિ । પ્રતિ

ર્યાયો જાણવા ॥ ૩૭ ॥ અને પરપર્યાયો તો અહીં સર્વ જગો
 પૂર્વનીપેટેજ જાણવા ॥ ઉપર કહેલા પાંચ જ્ઞાનો અને જ્ઞા
 અજ્ઞાનો, એ આઠે સ્વપર્યાય અને પરપર્યાયોની અપેક્ષાએ તુલ્ય
 ઠે અને હવે જે તેજનો અલ્પાવહોત કહીશુ, તે ફક્ત સ્વપર્યા
 યોને અપેક્ષીને જાણવો ॥ ૩૮ ॥ ત્યા સર્વથી થોડા મનપર્ય
 વજ્ઞાનના પર્યાયો હોય ઠે, કેમકે તે જ્ઞાન ફક્ત એક મનદ્ર
 વ્યનાજ વિષયવાલુ ઠે ॥ ૩૯ ॥ વઢી તેથી અનતગણા વિષ
 ગજ્ઞાનના પર્યાયો ઠે, કેમકે મનપર્યવજ્ઞાનની અપેક્ષાએ વિષ
 ગજ્ઞાનનો વિષય મહોટો ઠે ॥ ૪૦ ॥ વઢી તે વિજગજ્ઞાની ઠ
 ચે નવમા ગ્રેવેયકથી માફીને નીચે સાતમી નરકસુધિ, તથા
 તીર્થ અસરયાતા દ્વીપસમુદ્રોના ક્ષેત્રમા રહેલા ॥ ૪૧ ॥ રૂ.
 પીદ્રવ્યોને તથા તેના કેટલાક પર્યાયોને જાણે ઠે, અને ત
 પર્યાયો મનપર્યવજ્ઞાનની અપેક્ષાએ અનતગણા ઠે ॥ ૪૨ ॥ હ
 વે અવધિજ્ઞાની ઠે તે સઘટ્ટા રૂપીદ્રવ્યોને, અને દરેક દ્રવ્ય

द्रव्यमसङ्गकान् ॥ जावान्वेत्तीत्यनतम्भा । विज्ञापापेक्षयावधौ ॥
 ॥ ४३ ॥ अनतगुणितास्तेज्य । श्रुताज्ञान इदं यत् ॥ सर्वमू-
 र्त्तामूर्त्तद्रव्य—सर्वपर्यायगोचर ॥ ४४ ॥ श्रुताज्ञानविषयाणां ।
 कपाचिद्विषयत्वत् ॥ स्पष्टत्वाच्च श्रुतज्ञाने । तेज्यो विशेषतोऽ-
 धिका ॥ ४५ ॥ अजिज्ञाप्यानजिज्ञाप्य—विषयेऽनतसगुणा ॥
 मत्यज्ञाने श्रुतज्ञाना—दजिज्ञाप्येकगोचरात् ॥ ४६ ॥ मतिज्ञान-
 पर्यवाध । ततो विशेषतोऽधिका ॥ मत्यज्ञानविषयाणां । विष-
 यत्वात् स्फुटत्वत् ॥ ४७ ॥ तेज्योऽप्यनतगुणिता । केवलज्ञा-
 नपर्यया ॥ सर्वाङ्गाभाजिनिमित्त—द्रव्यपर्यायज्ञासनात् ॥ ४८ ॥
 ना असङ्गता पर्यायोने जाणे ठे, माटे अग्रधिज्ञानना पर्या-
 यो विज्ञगज्ञाननी अपेक्षाए अनतगणा ठे ॥ ४३ ॥ अने ते
 री अनतगणा श्रुतअज्ञानना पर्यायो ठे, केमके ते सघळा
 ४४ ॥ उळी श्रुतअज्ञानना विषयमा नहि आगता एवा के
 तक पर्यायोनु विषयपणु होवार्थी, तेमज स्पष्ट होवार्थी शु-
 रानना पर्यायो तेथी विशेष अधिक ठे ॥ ४५ ॥ वळी रे
 वचनगोचर एवा श्रुतज्ञानथी मतिज्ञानना पर्यायो अन-
 त ठे कमक त उचनगाचर अन उचनअगोचर तम व
 विषयवाळु ठ ॥ ४६ ॥ उळी तेथी मतिज्ञानना पर्यायो
 अधिक ठे कमक मतिअज्ञानना विषयमा नहि आ-
 ग पदार्थान पण त विषयरूप कर ठ तम त स्फुट प
 ४७ ॥ वळी केवलज्ञानना पर्याया तेथी पण अनत
 कमक ते सर्वकाळमा थनारा सर्वद्रव्यपर्यायोने प्र

इति ज्ञानं ॥ द्विरूप हि नवेष्टस्तु ॥ सामान्यतो विशेषतः ॥
 तत्र सामान्यबोधो य-स्तद्दर्शनमिहोदित ॥ ४९ ॥ यथा प्रथम
 तो दृष्टो । घटोऽयमिति बुध्यते ॥ तद्दर्शनं तद्विशेष-बोधो ज्ञा
 नं नवेत्त्वत् ॥ ५० ॥ उपचारनयनेन । दर्शनं परिकीर्तित ॥ वि
 शुद्धनयतस्तच्चा-ऽनाकारज्ञानलक्षण ॥ ५१ ॥ इदं साकारबो
 धात्मा-गवश्यमन्युपेयते ॥ अन्यथेदं किंचिदिति । स्यात्कुतो
 व्यक्तबोधन ॥ ५२ ॥ अनेन च विनापि स्या-द्बोध साकार
 व चेत् ॥ तदैकसमयेनैव । स्याद्घटादिनिशेषवित् ॥ ५३ ॥ त
 थोक्तं तत्त्वार्थवृत्तौ—अपचारिकनयश्च ज्ञानप्रकारमेव दर्श
 नमिच्छति, शुद्धनयं पुनरनाकारमेव सगीरते दर्शनं, आकार

काशे वै ॥ ४८ ॥ एवीरीते ज्ञाननु स्वरूप कष्टु ॥ पदार्थो
 प्रकारना वै, सामान्यरूपे अने विशेषरूपे, त्या जे सामान्य
 बोध तेने अहीं दर्शन कहेलु वै ॥ ४९ ॥ जेम प्रथम दीवेसं
 एवो आ धनो वै, एवु जे जणाय वै, ते दर्शन कहेवाय, अ
 ने तेनो जे विशेषबोध ते ज्ञान कहेवाय वै ॥ ५० ॥ आ द
 र्शन उपचारनयवडे कष्टु वै, अने विशुद्धनयथी तो ते दर्शन
 अनाकारज्ञानना लक्षणवाळु वै ॥ ५१ ॥ वळी आ दर्शन सा
 कारबोधनी पहेला अवश्य स्वीकाराय वै, अने जो तेम न
 होय तो ' आ कष्टु वै ' एवीरीतनो अव्यक्त बोध क्याथी
 थाय ? ॥ ५२ ॥ अने ते दर्शनविना जो साकारबोध थाय, तो
 एकज समये घटादिकनु विशेषज्ञान पण थइ जाय ॥ ५३ ॥
 तेमाटे तत्त्वार्थवृत्तिमा कष्टु वै के—अपचारिकनय वै ते ज्ञा
 नप्रकारानेज दर्शनतरीके इठे वै, अने शुद्ध नय वै ते अना

(३०९)

वद्य विज्ञान, आकारश्च विशेषनिर्देशो जावस्य पर्यायतः, प्रोक्त-
स्य च दर्शनसमनंतरमेव सपद्यतेतर्हूर्तकालाज्ञावित्वात्, आ-
कारपरिज्ञानाच्च प्रागालोचनमवश्यमन्युपेयमन्यथा प्रथमत
एव पश्यत किमपीदमिति कुतोऽव्यक्तबोधन एतत् ? यदि चा-
लोचनमतरेणाकारपरिज्ञानोत्पाद एव पुनः स्यात्, तथा सत्ये
कसमयमात्रेण स्तजकुजादीन् विशेषान् गृह्णीयात् इति ॥ सा-
मान्येनावबोधो य-श्चक्षुषा जायतेगिना ॥ तच्चक्षुर्दर्शनं प्रादु-
स्तस्यादावतुरिन्द्रियात् ॥ ५४ ॥ य सामान्यावगोऽ स्या-श्च-
क्षुर्यजांपरेन्द्रिये ॥ अचक्षुर्दर्शनं तत्स्यात् । सर्वेषामपि देहिना
॥ ५५ ॥ तथोक्तं तत्पर्यवृत्तौ—॥ चक्षुर्दर्शनमित्यादि, चक्षु-

कारनेज दर्शननरीके कहे ठे, अने विज्ञान ठे ते आकारवा-
ले ठे, अने आकार, एटखे पर्यायधी कहेखा पदार्थनो जे वि-
शेषनिर्देश, ते दर्शनपठी तुरतज थाय ठे, केमके तेनो स्थि-
तिकाळ अतर्हूर्तधी वधारे नथी वळी आकारज्ञाननी पहे-
ला विचार तो अवश्य स्वीकारवोज परुशे, अने जो तेम न
होय तो प्रथमधीज जोतायका ' आ कइक ठे ' एवीरीतनो
अव्यक्तबोध स्वार्थी थाय ? तेम वळी विचार कुर्याविना पुर
पने जो आकारना ज्ञाननी उत्पत्तिज थाय, तो एकजसमय-
मा ते स्तजकुभादिक विशेषोने ग्रहण करे । इति ॥ वळी प्रा-
णीजने सामान्यधी चक्षुवडे जे बोध थाय ठे, तेने चक्षुदर्शन
कबु ठे, अने ते, चोरीन्द्रियजीवोधी (पंचेन्द्रियजीवोसुधि) होय
ठे ॥ ५४ ॥ अने चक्षुविना बीजी इन्द्रिजवडे जे बोध थाय,
ते अचक्षुदर्शन कहेवाय, अने ते सर्व प्राणीजने होय ॥ ५५ ॥

या दर्शनमुपलब्धिस्तसामान्यार्थग्रहण, स्वधावारोपयोगवत्
 हजांतग्राह्यदारकनयनोपलब्धिश्चा व्युत्पन्नस्यापि, अवशुद्ध
 न शेषेऽपि श्रोत्रादिभिः सामान्यार्थग्रहणमिति ॥ येनाग्ने-
 ययोगे । सामान्यमवगृह्यते ॥ अत्राधिज्ञानिनामेव । तत्सादृ-
 ष्यदर्शन ॥ ५६ ॥ यथैवमत्राधिज्ञाने । जगत्प्रतिदर्शन ॥
 त्रिजगत्प्रतिदर्शन-दर्शन कथितं श्रुते ॥ ५७ ॥ अथ नात्र-
 म्यगृह्यत्राधिज्ञाने । सामान्यागमात्मक ॥ यत्रैतत्साक्षात्
 ध्या-दृष्टिर्नगोऽपि तद्वत् ॥ ५८ ॥ नात्र न कथितं प्रा-
 म्दृष्ट्यादिदर्शने ॥ अनाकारस्याविशेषा-द्विजगत्दर्शने न

ने माः तावत्प्रतिमा कञ्चु वे क-दुपपन्नने (विज्ञा-
 त्वा रूपाकाराणां (वाक्करी वाणीनां) उपयोगनीयं,
 यत्र तेन दिवा जन्मेवा यावत्तुनी दृष्टिनी उपलब्धिनी
 सामान्यप्राप्त्या प्रदृष्टरूप चतुर्दश चतुर्दर्शनं यावत् ॥
 न कानो द्रव्यादिक दृष्टिर्नरे सामान्यार्थे जे अथग्रहण
 ॥ ५६ ॥ ते अत्राधिज्ञानं कर्तव्यं ॥ ५७ ॥ जगत्करीने अदि-
 श्चक्षुर्मना सामान्यप्राप्तिं ज्ञापय वे, ते अत्राधिज्ञानी ॥ ५८ ॥
 विदर्शनं कर्तव्यं ॥ ५९ ॥ पक्षीर्ने जे अत्राधिज्ञान
 अत्राधिज्ञानं यावत् ॥ तेन विज्ञानज्ञानमात्रं यावदिदं
 दृष्टं वे, एव तावत्तुनी दृष्टं ॥ ५७ ॥ तेन ज्ञानं
 दृष्टं वे-सम्यग्दर्शना अत्राधिज्ञानमा सामान्यप्राप्ति
 तेन या अत्राधिज्ञानं यावत् ॥ तेन निष्ठादृष्टिना दिव्यं ॥
 न दृष्टं वे ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥ अत्र नन पण ज्ञानं दृष्टं
 अत्राधिज्ञानं दृष्टं अनाकारं ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥

तु ॥ ५९ ॥ अथ सूत्राजिप्राय ॥ आहु कर्मप्रथिकास्तु । य
 यपि स्त पृथक्पृथक् ॥ साकारेतरजेदेन । विजगवधिदर्शने ॥
 ॥ ६० ॥ तथापि मिथ्यारूपत्वा-न्न सम्यग्बस्तुनिश्चय ॥ विज-
 गात्ताप्यनाकार -त्वेनास्यावधिदर्शनात् ॥ ६१ ॥ 'ततोऽनेन' द-
 र्शनेन । पृथग्विवक्षितेन कि ॥ तत्कर्मप्रथिकैर्नास्य । पृथगेत
 द्विवक्षित ॥ ६२ ॥ तथोक्त— ॥ सुते अ विजगस्त य । परविवि
 य उद्दिदसण बहुसो ॥ कीसपुणो पनिसिद्ध । कम्मपगमीपग-
 रणमि ॥ ६३ ॥ इत्याद्यधिक विशेषणवत्या प्रज्ञापनाष्टादशपद-
 वृत्तितत्त्वावसंय तत्त्वार्थवृत्तिकृतापि विजगज्ञानेऽवधिदर्शन ना-
 गीकृत तथा च तदग्रय — अवधिहगारणकयोपशमाद्विशे-

विजगदर्शन कहेवातु नथी ॥ ५९ ॥ आ अजिप्राय सूत्रो नो
 ठे, ॥ अने कर्मप्रथवाळा तो णम कहे ठे के, जोके साकार
 अने निराकार जेदेकरीने विजग अने अवधिदर्शन जूदा जूदा
 ठे, ॥ ६० ॥ तोपण विजगज्ञान मिथ्यारूप होवाची, तेथी स-
 म्यक्प्रकारे वस्तुतः नो निश्चय थतो नथी, तेम अनाकारपणा-
 वेंकरीने अवधिदर्शनथी पण पदार्थनिश्चय थतो नथी ॥ ६१ ॥
 माटे आ दर्शनने जूदु कहेवाची शु फायदो ठे? अने तेथी क-
 र्मप्रथवाळातः तेने जूदु कहु नथी ॥ ६२ ॥ तेमाटे कहु ठे के
 —सूत्रमा घणीवार विजगज्ञाननु अवधिदर्शन कयु ठे, परतु
 कर्मप्रकृतिना प्रकरणमा तेनो प्रतिपेध कसो ठे ॥ ६३ ॥ इ-
 त्यादिक अधिक विस्तार विशेषणवतीची तथा पन्नवणाना अ-
 वारमा पदनी वृत्तिथी जाणवो । तत्त्वार्थवृत्तिकारे पण विजग
 ज्ञानमा अवधिदर्शन स्वीकार्यु नथी ते ग्रथमा कहु ठे के-

યાગ્રહણવિમુખોઽપિરવધિદર્શનમિત્યુચ્યતે, નિયમતસ્તુ તત્ત
 મ્યગ્દૃષ્ટિસ્વામિકમિતિ ॥ સર્વં ચૂતનવદ્ભાવિ-પસ્તુસામાન્યજ્ઞા-
 વતઃ ॥ બુદ્ધ્યતે કેવલજ્ઞાના-અનુકેવલદર્શનાત્ ॥ ૬૪ ॥ આગ્રો
 દર્શનમન્યેષા । જ્ઞાનતદનુજાયતે ॥ કેવલજ્ઞાનિનામાદ્યોઽજ્ઞા-
 નતદનુદર્શન ॥ ૬૫ ॥ અત એવં સવન્નૂણ, સવદરીસીણમિતિ
 પથ્યતે ॥ પ્રજ્ઞતા સર્વત સ્તોકા । જતગોઽપિદર્શના ॥ ૬૬
 સહયગુણિતાસ્તેજ્ય-શ્ચક્ષુર્દર્શનિનો નતા ॥ ૬૬ ॥ અનતગુણિ-
 તાસ્તેજ્યો । મતા કેવલદર્શના ॥ અચક્ષુર્દર્શનાસ્તેજ્યો-ઽપિ
 નતગુણાધિકા ॥ ૬૭ ॥ કાલશ્ચક્ષુર્દર્શનસ્ય । જઘન્યોતર્મુહૂર્ત-
 ॥ સોતિરેક પયોરાશિ—સદૃશ પરમ પુન ॥ ૬૮ ॥ અચક્ષુ-

અવધિદર્શનનાં આવરણના ક્ષયોપશમથી વિશેષગ્રહણ કરવા
 મા વિમુખ એવું જે અવધિજ્ઞાન, તે અવધિદર્શન કહેવાય તે
 અને તે નિશ્ચયથી સમ્યગ્દૃષ્ટિરૂપસ્વામિવાક્યુ છે ॥ હવે કેવલ
 જ્ઞાનપત્રીના કેવલદર્શનથી, થયેલા થતા અને થનારા સર્વ પ-
 દાર્યો સામાન્યપણે જણાય છે ॥ ૬૪ ॥ ધીજાતુંને પ્રથમ દર્શ-
 ન અને પત્રી જ્ઞાન થાય છે, પરંતુ કેવલીતુંને પ્રથમ જ્ઞાન
 ને પત્રી દર્શન થાય છે, ॥ ૬૫ ॥ અને આયીકરીનેજ સર્વજ્ઞા-
 નવાળા, સર્વદર્શનવાળા એમ કહેવાય છે ॥ સર્વગ્રીથોના અ-
 વધિદર્શનવાળા પ્રાણીતું કહ્યા છે અને તેથી અસપ્ત-
 ગણા ચક્ષુર્દર્શનવાળા કહ્યા છે ॥ ૬૬ ॥ તેથી અનતગણા
 કેવલદર્શનવાળા કહ્યા છે, અને તેથી અનતગણા અધિક અ-
 ચક્ષુર્દર્શનવાળા છે ॥ ૬૭ ॥ હવે ચક્ષુર્દર્શનનો જઘન્યકાળ
 અનર્મુહૂર્તનો છે, અને તેનો ઉત્કૃષ્ટો કાલ કષ્ટકચ્ચધિક હજાર

दर्शनस्यासा-वन्नव्यापेक्षया जवेत् ॥ अनाद्यतोऽनादिसातो ।
 जव्याना सिद्धियायिना ॥ ६९ ॥ जघन्येनैकसमय । स्यात्का-
 लोऽवधिदर्शने ॥ उत्कर्षतो हि पदपट्टि—वार्धय साधिका म-
 ता ॥ ७० ॥ ज्येष्ठो नन्ववधिज्ञान—काल पदपट्टिवाधय ॥ अ-
 वधेर्दर्शने तर्हि । यथोक्तो घटते कय ॥ ७१ ॥ अत्रोच्यते—
 अवधौ च विनये चा-वधिदर्शनमास्थित ॥ ततो ह्याज्या सह-
 नावा-शुक्त सोऽवधिदर्शने ॥ ७२ ॥ अत्र उक्तव्य, तत्तु प्र-
 ज्ञापनाष्टादशपदवृत्तितोऽप्रसेय ॥ काल सादिरनतध्व । जवे
 केवलदर्शने । एषु कस्याप्यनादित्य । नाचक्षुर्दर्शनविना ॥ ७३ ॥

सागरोपमोनो वे ॥ ६७ ॥ बली अनव्योनी अपेक्षाए अव-
 क्षुदर्शननो आ काल अनादिश्चनत वे, अने मोक्ष जनार्णव
 व्योनी अपेक्षाए ते अनादिसात वे ॥ ६९ ॥ बली अवधिद-
 र्शननो काल जघन्ययी एकसमयनो वे, अने उत्कृष्टी बर्ध-
 कअधिक ण्या वेठासठ (१३२) सागरोपमनो वे ॥ ७० ॥ अर्ही
 शका करे वे के, अवधिज्ञाननो उत्कृष्टो काल ज्यारे ठासठ
 सागरोपमनो वे, त्वारे उपर कहेसो काल अवधिदर्शननो के
 म घटीशके? ॥ ७१ ॥ ते माटे अर्ही कहे वे क-अवधिज्ञान
 अने विज्ञगज्ञान ए यधेमा अवधिदर्शन रहेसु ठ, माटे ते ब-
 धे साधे होवायी अवधिदर्शननो ते काल युक्त वे ॥ ७२ ॥
 अर्ही हजु कहेवानु घणु वे, परतु ते पञ्चवणाना अदारमा प-
 दनी वृत्तियी जाणीसेतु ॥ हवे केवलदर्शननो काल सादिश्च-
 नत वे, तथा ते सर्वे दर्शनोमा अवक्षुदर्शनविना बोद्धेने प-
 ण अनादिपणु नयी ॥ ७३ ॥ एवीरीते दर्शनोनु सरूप कणु

तीयसमये कृज्या । व्यवहारनयाश्रयात् ॥ उदेति परजन्मायु-
 -रिद तात्पर्यमत्र च ॥ ७० ॥ प्राग्भवात्यक्षुणो वक्रा-परिणामा-
 निमुख्यत ॥ कैश्चिद्व्यादिसमयो । गण्यते व्यवहारत ॥ ७१ ॥
 ततश्च-ज्वातरायसमये । गतेस्त्वग्निन् द्वितीयक ॥ समये प-
 रजन्मायु-न्देति खलु त मते ॥ ७२ ॥ यदाहु - उज्जुगश्पठ-
 मसमये । परजविय आउथ तद्वाहारो ॥ उक्ताङ्गीयसमये ।
 परजवि आउ उदयमेव ॥ ७३ ॥ निधयनयाभ्यास-समुग्री-
 गी गतेर्यद्य-प्यत्यक्षुणे तथापि हि ॥ सत्त्वात्प्राग्भवसत्रधि-स-
 दातपरिशाटयो ॥ ७४ ॥ समय प्राग्भवस्येव । सतयेन पुन

श्रयथी कृजुगतिरडे वीजे समये परजन्मनु आयु उदय आवे
 १, उळी तेनु तात्पर्य नीचेप्रमाणे ठे ॥ ७० ॥ पूर्वजवना ठे
 समये वक्रपरिणामने सन्मुख नही यवात्री ते समयने परज
 न्मसत्रधि पेहेलो समय नही गणना, व्यवहारथी केंदलागो
 रकना पेहेला समयने परजन्मनो गणे ठे ॥ ७१ ॥ अने ते
 थी व्यवहारनयने मते ज्वातरना पेहेला समयमा पूर्वजवग
 यधि आयु माने ठे, यने धीजा समयथी परजन्मनु आयु उ
 दय आव्यु माने ठे ॥ ७२ ॥ कहु ठे के- कृजुगतिथी ज्वा
 तरना पेहेला समयमा परभवसत्रधि आयुप्य अने आहार
 होय ठे, अने वक्रगतिवाळाने धीजा समयथी परभवसत्रधि
 आयु उदय आवे ठे ॥ ७३ ॥ हवे निधयनयने आधीने ते
 नीचेप्रमाणे ठे - जो के ठेले समये प्राणी गतिनी सन्मुख हो
 य ठे, तो पण पूर्वजवसत्रधि प्रदणमोचनना उतापणाथी ॥
 ७४ ॥ ते समय पूर्वजवनो संखे ठे, पण परजन्मासत्रधि

ર્ગતે. ॥ પ્રાચ્યાંગસર્વશાટોઽન્ય-જવાયદ્વણ એવ યત્ ॥ ૫૫ ॥
 પરજવપદમે સામોત્તિ આગમવચનાત્ ॥ ઉદેતિ સમયેઞ્ચ
 તિ સદ્ તદાયુષા ॥ તતોઽન્યજન્માયુર્વ્ર-ગતાવપ્યાદિમ
 ॥ ૫૬ ॥ ત્રિત્રિવિશેષક ॥ તત્ર સઘાતપરિશાટસ્વરૂપ ચેવ
 મે ॥ સઘાત પરિશાટશ્ચ । તો દ્વો સમુદિતાવિતિ ॥ ઔઃ
 કાદિદેહાના । પ્રકૃત કરણભય ॥ ૫૭ ॥ સર્વાત્મના પુન્ન
 -માથે હિ ગ્રહણ ક્રણે ॥ ચરમે સર્વથા ત્યાગો । દ્વિતીય
 યુ ચોક્તય ॥ ૫૮ ॥ યથા તત્તાપિકાયા । સસ્નેહાયામપૂ
 ॥ શ્લક્ષાતિ પ્રથમ સ્નેહ । સર્વાત્મના ન તુ ત્યજેત્ ॥ ૫૯ ॥

સજ્જવે નહીં, કેમકે પૂર્વજવના શરીરનો સર્વથાપ્રકારે ત્યાગ,
 ગામી જવના પેહેલા દ્વણમાજ થાયઠે ॥ ૫૫ ॥ કેમકે ‘
 જવના પેહેલા સમયમા ત્યાગ થાય’ એવુ આગમનુ વચન
 ॥ વઢી તેજ સમયે આયુની સાથે તે ગતિ પણ ઉદયમા
 વે ઠે, અને તેથી વ્રકગતિમા પણ પેહેલે સમયે અન્યજન્
 આયુ ઉદય આવે ઠે ॥ ૫૬ ॥ ત્રિત્રિવિશેષક ॥ સઘાત
 પરિશાટનુ (ગ્રહણ અને ત્યાગનુ) સ્વરૂપ આગમમા નીચે
 માણે કહ્યુ ઠે—ઔદારિકાદિક શરીરોના ગ્રણ કરણો ક
 ઠે ॥ ૫૭ ॥ તેમા પહેલે દ્વણે પુન્નલોનુ સર્વથાપ્રકારે ગ્રહણ
 ય ઠે, અને ઠેલ્લે દ્વણે સર્વથાપ્રકારે ત્યાગ થાય ઠે, તથા વી
 આદિક દ્વણોમા ગ્રહણ અને ત્યાગ એ બન્ને સાથેજ થાય
 ॥ ૫૮ ॥ જેમ તેલસહિત તપાવેલા તાવનામાં નાલેલો પુન્ન
 પેહેલા તો સર્વથાપ્રકારે તેલને ગ્રહણ કરે ઠે, પરતુ
 નથી ॥ ૫૯ ॥ અને પઠી કણ્ક ગ્રહણ કરે ઠે, અને

तश्च विंचिद्रह्याति । स्नेह विंचित्पुनस्त्यजेत् ॥ सघातजेदरु-
 पत्वा-त्पुनलाना स्वजायत ॥ ९० ॥ तत्रैव प्रथमोत्पन्न । प्रा-
 णनृप्रथमक्षणे ॥ सर्वात्मनात्पनिदेश-स्थितान् गृह्णाति पुनला-
 न् ॥ ९१ ॥ ततश्चाजवपर्यंत । द्वितीयादिकक्षणे तु ॥ गृह्णस्य
 जश्च तान् कुर्यात् । सघातपरिशाटन ॥ ९२ ॥ तत आयु स-
 माप्तौ च । जाय्यानु प्रथमक्षणे ॥ स्यान्नाट ण्य प्राग्देह-पुन-
 लाना न तु ग्रह ॥ ९३ ॥ औदारिकवैक्रियाहा-रकंपु स्युख-
 योऽप्यमी ॥ सघातपरिशाट स्या-त्तैजसकर्मणे सदा ॥ ९४ ॥
 अनादित्वाद्भवेन्नैव । सघात केवलोज्जयो ॥ केवल परिशाट-
 श्व । सत्तवेन्मुक्तिशायिना ॥ ९५ ॥ अत्र च ज्ञान् विस्तरोऽ-

तजे ठे, केमके स्वजावधीज पुनलोनु ग्रहणत्यागरूप स्वरूप ठे,
 ॥ ९० ॥ तेवीजरीते पेहेसा उत्पन्न थयेजो प्राणी पेहेसे क्षणे
 उत्पत्तिदेशमा रहेसा पुनलोने सर्यथाप्रकारे ग्रहण करे ठे ॥
 ॥ ९१ ॥ अने पवी बीजाद्यादिक क्षणोनेरिपे ठक चवपर्यंत-
 सुधि ते पुनलोने ग्रहणकरतोयको अने तजतोयको सघाट परि-
 शाटन करे ठ, ॥ ९२ ॥ अने पवी आयुनी समाप्ति होते ठ-
 ठे, अनार आयुना पेहेसा समयमा पूर्वशरीराना पुनलोनों त्या-
 गज थाय ठे परंतु तेउनु ग्रहण थतु नथी ॥ ९३ ॥ यळी
 औदारिक वैक्रिय अने आहारकनेविपे ते ग्रणे करणो होय
 ठे, तथा तैजस अने कामणमा दमंशा सघातपरिशाट होय
 ठे, ॥ ९४ ॥ कमक ते २४ अनादि होवार्थी तेउनो वळ स
 घात होनो नथी अने वळ परिशाट नो मोक्ष जनारउने
 सत्तवे ठ ॥ ९५ ॥ अर्हा आ माट पणो विस्तार ठ परंतु ते

સ્તિ, સ ચાવશ્યકૃત્યાદિન્યોઽવસેય ॥ અથ પ્રકૃત-ચક્રગતિ
 શ્વતુર્થા સ્યા-છન્નૈરેકાદિનિયુતા ॥ તત્ત્વાયા દ્વિત્વૈર્નૈક-કૃષ્ણ
 વૃદ્ધ્યા ક્રમાત્પરા ॥ ૯૬ ॥ તથાહિ-યદોર્ધ્વલોકપૂર્વસા ।
 અથ શ્રયતિ પશ્ચિમા ॥ એકચક્રા દ્વિતમયા । ક્રેયા ચક્રા ગ
 તિસ્તદા ॥ ૯૭ ॥ સમશ્રેણિગતિત્વેન । જુરેકેન ચાલધ ॥
 દ્વિતીયસમયે તિર્ય-ગુત્પત્તિદેશમાશ્રયેત્ ॥ ૯૮ ॥ પૂર્વદક્ષિણ
 ધર્મદેશા-દધશ્વેદપરોત્તરા ॥ વ્રજેત્તદા દ્વિકુટિજા । ગતિ
 મયાત્મિકા ॥ ૯૯ ॥ એકેનાધસ્સમશ્રેણ્યા । તિર્યગ્ન્યેન ચ
 મા ॥ તિર્યગેન તૃતીયેન । ગાયત્ર્યા દિશિ યાતિસ ॥ ૧૦૦
 વ્રસાનામેતદતેન । ચક્રા સ્યાન્નાધિકા પુન ॥ સ્વાચરાણા ચ

ચાવશ્યકૃતિચાદિકૃતી જાણીતેયો ॥ હવે ચાલતી ગાયત્રી
 હે છે -એકચક્રાદિક ચક્રોળ્લકરીને યુક્ત પર્વી ચક્રગતિ ચારપ્રકાર
 ની હોય છે, તેમા પહેલી વેસમયોની છે, અને ચાકીની થી
 જીવને અનુક્રમે એકેક કાળની વૃદ્ધિથી જાણી ॥ ૯૬ ॥ ત
 વહે છે-ગ્યારે જીવ ઊર્ધ્વલોકની પૂર્વદિશામાથી અધોધ
 ની પશ્ચિમદિશાનો આશ્રય કરે છે, ત્યારે તેની એકચક્રગતી
 વેસમયની ચક્રગતિ જાણી ॥ ૯૭ ॥ ગટ્ટસે સમશ્રેણિગતિ પળા
 ય કરીને એકસમયપડે જીવ નીચે જાયઠ, અને ચીને સમયેત
 નીકાં પણ ઉત્પત્તિદેશનો આશ્રય કરે છે ॥ ૯૮ ॥ યપ્રિગુણા
 ઊર્ધ્વદેશથી અધોદિશાના ગાયત્ર્યગુણામા ગો ાય, નો ૧ ॥
 મરની ચેચક્રગતી ગતિ થાય ॥ ૯૯ ॥ ગટ્ટચક્રસમયપડે
 શ્રેણીની નીચે, ચીના સમયપડે નીકા પશ્ચિમદિશામા, યન
 મનપડે તીકાં ગાયત્ર્યદિશામા ગાયત્રે ॥ ૧૦૦ ॥ પ્રમ તીકા

पच-समयातापि सा ज्ञेत् ॥ १ ॥ तत्र चतुःसमया त्वेवं-त्र
सनाड्या वहिरधो-लोकस्य विदिशो दिश ॥ यात्येकेन द्विती-
येन । त्रसनाड्यतरे विज्ञेत् ॥ २ ॥ ऊर्ध्वं याति तृतीयेन ।
चतुर्थे समये पुनः ॥ त्रसनाड्या विनिर्गत्य । दिश्य त्वस्थानमा-
श्रयेत् ॥ ३ ॥ दिशो विदिशि याने तु । नामीमाद्ये द्वितीयके
॥ ऊर्ध्वं चाधस्तृतीये तु । वहिर्विदिशि तुर्यके ॥ ४ ॥ यदो-
क्तरीत्या विदिशो । जायते विदिशि क्वचित् ॥ तदा न समया-
धिगम्यात् । स्यात्पचसमया गतिः ॥ ५ ॥ उक्तं च-विदितां
दिशः पदमे । बीजं पञ्चसरं नामिमज्जमि ॥ उह तद्वत् तुरि-

गति तैटलीजं याय, पण अधिकं याय नही अने स्यावरोनी
तो चार अथवा पाच समयोनी पण याय ॥ १ ॥ तेमा चार
समयोपाळी नीचेप्रमाणे जाणवी-गुरुसमयगटे करीने त्रस-
नामीमा वहार, अधोलोकनी विदिशामाथी दिशामा जाय ठे
अने बीजे समये त्रसनामीमा दाखल याय ठे, ॥ २ ॥ ग्रीजेस-
मये उंचे जाय ठे, अने चोथे समये करीने त्रसनामीमाथी
निकळीने दिशिसवधि पोताना स्थाननो आश्रय करे ठे ॥
॥ ३ ॥ उळी दिशामाथी ज्यारे विदिशामा जवु होय त्यारे पे-
हेले समये नामीमा बीजे समये उंचे, ग्रीजे समये नीचे, अ-
ने चोथे समये वहार विदिशिमा जाय ठे ॥ ४ ॥ वगी ज्या-
रे पूर्वे कहेली रीतीप्रमाणे विदिशामाथी निकळीने बीजे को-
इव विदिशामा उत्पन्न याय ठे, त्यारे ते समयना अरिदपणा-
थी पाचतमयोनी गति पाय ठे ॥ ५ ॥ कतु ठे क-पहेले स-
मये विदिशामाथी दिशामा जाय, बीजे समये नामीमा जा-

एउ । नीइविदिस तु पचमए ॥ ६ ॥ इति जगवतीवृत्तौ शन
 १४ प्रथमोद्देशके, जगवतीसप्तमशतकप्रथमोद्देशके तु पचम
 यिकीं विग्रहगतिमाश्रित्येत्यमुक्तं दृश्यते, इदं च सूत्रेन दर्श
 त, प्रायेणेत्यमनुत्पत्तिरिति ॥ व्यवहारापेक्षया च । जवेत्त
 रकोऽसुमान् ॥ गतो क्लेशकवक्राया । समयक्षितयेऽपि हि ॥ ३३
 तथाहि समये पूर्वं । शरीरमेव उत्सृजेत् ॥ तस्मिन्पुनस्तत्त
 -योग्या केचन पुञ्जला ॥ ७ ॥ लोमाहारेण सवध-मायावि
 जीवयोगत ॥ औदारिकादिपुञ्जला-दानचाहार उच्यते ॥ ११
 एवमत्रायसमये । आहार परिज्ञावित ॥ सर्वत्रैव द्विवक्रा

य, श्रीजे समये उचे जाय, चोये समये नानीमायी नीक
 थने पाचमे समये विदिकामा जाय ॥ ६ ॥ एवी रीते ज
 रतीजीनी रूतिमा चौदमा शतकना पेहेला उद्देशामा कषु
 थने जगरतीजीना सातमा शतकना पेहेला उद्देशामा तो
 चसमयोनी विग्रहगतिने यात्रीने एम कहेबु देलाय व, ॥
 ने सूत्रमा था उताव्यु नथी, केमके प्रायं करीने एरीरीत ॥
 तत्ति यती नथी ॥ ३३ ॥ व्यवहारनयनी अपेक्षाए वक्रगति
 ना प्राणी उन्ने समयोमा आहारक थाय वे ॥ ७ ॥ एदं ॥
 पेहेला समयमा ते शरीरने गोडे, थने तेज समयमा ३३ ॥
 शरीरने योग्य एम कहेबु पुनखो ॥ ७ ॥ जीरना ॥
 सोमाहारकरीने तेना सवधमा थावे वे, थने एरीरीने ॥
 रिद्ध्यादिक पुनखोनु जे प्रवण कगु, ते आहार कहेलाय ॥
 ॥ ९ ॥ एवीरीते थदी पेहेला समयमा आहार कसो व, ॥
 ने ते प्रमाणे वक्रादिकगतिमा एण पेदं दणे था

(३२१)

वप्याद्यक्षण आहति ॥ १० ॥ द्वितीयसमये चासा-उत्पत्ति-
देशमापतेत् ॥ तदा तद्भवयोग्याणू । यथासज्जवसाहरेत्
॥ ११ ॥ द्विवक्त्रा तु त्रिसमया-मध्यस्तत्र निराहति ॥ आद्य-
तयो समययो-राहार पुनरुक्तवत् ॥ १२ ॥ एव त्रिचतुर्वक्त्रे ।
चतु पञ्चक्षणरमके ॥ मध्यास्तयोर्निराहारा । साहारावादिमा-
तिमौ ॥ १३ ॥ यदाहु -ऽग्राहुतिचतुष्कासु । दुगाऽसमयेसु प
रज्जवाहारो ॥ दुगवक्त्राऽसु समया । इगदो त्रिभि उ अणाहा
रा ॥ १४ ॥ निश्चयनये तु-जवस्य नाग्नि पूर्वं । क्षणे प्राग्ब-
पुषा सह ॥ असवधादनाप्या च । जाविर्नोङ्गम्य नाहति ॥

जाणवो ॥ १० ॥ वल्ली बीजे समये ते उत्पत्तिदेशमा
आवी पडे, अने ते वसते ते व्रजने योग्य एवा परमाणुर्जनो
ते योग्यरीते आहार करे ॥ ११ ॥ वल्ली वेगक्राळी गति तो
व्रणसमयोनी ठे, अने तेमा वचलो समय आहारविनानो ठे,
तथा पेहेला अने ठेला समयमा तो पूर्वे कल्याप्रमाणे आहा
र होय ठे ॥ १२ ॥ वल्ली एवीरीते चार अने पाच क्षणी व्र-
ण अने चार वक्राळी वळे गतिठमा वचला समयो आहा
र विनाना ठे, अने पेहेला तथा ठेला समयो आहारगळा
ठे ॥ १३ ॥ कछु ठे के-एक, वे, व्रण अने चारवक्राळी ग-
तिठमा वेच्यादि समयोमा परजवनो आहार होय ठे, अने
वेगक्रादिकगळा गतिठमा एक, वे अने व्रण समयो अनाहा
री होय ठे ॥ १४ ॥ वळो निश्चयनयने मते तो-यनार जवना
पूर्वक्षणमा पूर्वशरीरनी साथे सवध न होवाची, तेम यनार
शरीरनी अप्राप्तिची आहार होतो नही ॥ १५ ॥ अने पठी

॥ १५ ॥ द्वितीयसमये तु न्व । स्थान प्राप्याहरेत्तत ॥ सनप
 त्यादनाहार-एकप्रकृततापि ॥ १६ ॥ अन्यस्या ह्यनादारी
 । तृतीयस्या सयस्तथा ॥ चतुर्थ्यामपि चत्वार । सादाराण्यो,
 निजालु यत् ॥ १७ ॥ ततश्च व्यग्रहारेणो-र्कृत समयाग्र
 ॥ निधयेन तु चत्वारो । निराहारा प्रकीर्तिता ॥ १८ ॥ सा
 मान्यात्सर्वेन स्तोका । निराहारा शरीरिण ॥ आहारका
 मन्त्रेय-गुणास्तेन्य प्रकीर्तिता ॥ १९ ॥ त्रिविध स आ
 हार । उन्नयाहार आदिम ॥ सोमाहारे द्वितीयश्च । प्रकृत
 मन्त्रोत्पीयक ॥ २० ॥ तत्राय देहमुत्सृज्य । कृत्र्या कृत्रि
 नायम ॥ गणोत्पत्तिस्थानमाप्य । प्रथमे समयेऽमुमान् ॥ २१ ॥

री । समये तो योगानु स्थान पाप्मीने आहार हरे, अ । त
 ५ । एकप्रकृततापि पण अनादारी समय गाय, ॥ १६ ॥ ।
 ६ । देहमुत्सृज्य गतिमां रे समयो अनादारी दोषये, अ ।
 ७ । सोमाहारे पण समयो अनादारी दोषये, अ । चत्वार ।
 ८ । ततश्च व्यग्रहारेणो कृत समयाग्र, ॥ १७ ॥ ।
 ९ । निधयेन सादारी ॥ १८ ॥ । अन्ये नेत्री स्वराहारा ।
 १० । त्रिविध स आ समयो अनादारी दोषये, ॥ १९ ॥ ।
 ११ । उन्नयाहार आ समये अने नि अयत्री चत्वार समया अनादारी
 १२ । प्रकृत मन्त्रोत्पीयक ॥ २० ॥ । तत्राय देहमुत्सृज्य । कृत्र्या कृत्रि
 १३ । नायम ॥ गणोत्पत्तिस्थानमाप्य । प्रथमे समयेऽमुमान् ॥ २१ ॥ ।

તૈજસકાર્મણયોગે—નાહારયતિ પુજ્જલાન્ ॥ ઔદારિકાથગયો-
ધ્યાન્ । દ્વિતીયાદિક્ષણેષ્વથ ॥ ૨૨ ॥ ઔદારિકાદિ મિથ્રેણા-
-રબ્ધત્વાદ્પુપસ્તત ॥ યાપઘરીરનિષ્પત્તિ—રતર્મુદ્તકાલિકી ॥
॥ ૨૩ ॥ યુગ્મ ॥ યદાદુ તેણ કમ્મણ ॥ આહારેઽથણત-
ર જીયો ॥ તેણ પર મીસેણ ॥ જાપ સરીરસ્ત નિવત્તી ॥ ૨૪ ॥
સ સર્વોઽપ્યોજ્યાહાર ॥ ઝંજો દેહાર્દપુજ્જલા ॥ ઝંજો યા તૈજસ
કાય—સ્તદ્પુપસ્તેન વા કૃત ॥ ૨૫ ॥ શરીરોપપ્તકાના ॥ પુજ્જ-
લાના સમાહૃતિ ॥ ત્વર્ગિન્દ્રિયાદિસ્પર્શેન ॥ લોમાહાર સ ડ
ચયતે ॥ ૨૬ ॥ મુલે કવલનિદેષા—દસો કાપલિકાનિધ ॥ ૫

॥ ૨૧ ॥ તૈજસ યને કાર્મણના યોગથી ઔદારિકાદિક શરી-
રને યોગ્ય પણ પુજ્જલોનો આહાર કરેઠે, યને પઠી રીજાઆ-
દિક ક્ષણોનેવિષે ॥ ૨૨ ॥ શરીરનો પ્રારબ્ધ થગથી ઔદારિ-
કાદિકમિથ્રે કરીને, અતર્મુદ્તના કાલગાલી ણ્વી શરીરની
નિષ્પત્તિ જ્યાસુધિ થાય ત્યાસુધિ આહાર કરેઠે ॥ ૨૩ ॥ યુ
ગ્મ ॥ કહુ ઠે કે—તૈજસ યને કાર્મણે કરીને જીવ આતરા
રહિત આહાર કરે ઠે, યને ત્યારવાદ જ્યાસુધિ શરીરની નિ
ષ્પત્તિ થાય, ત્યાસુધિ તે મિથ્રે કરીને આહાર કરે ઠે ॥ ૨૪ ॥
તે સઘલો ઝંજઆહાર જાણવો ઝંજ પટલે શરીરને યોગ્ય પ
લા પુજ્જલો, અથવા ઝંજ પટલે તૈજસકાય યને તેથી તેરુપ
અથવા તેણે કરેલો આહાર જાણવો ॥ ૨૫ ॥ ઝલ્લી શરીરને
પુટી કરનારા પણ પુજ્જલોનો ત્વચાન્દ્રિયાદિકના સ્પર્શે કરી
ને જે આહાર કરવો તે લોમઆહાર કહેવાય ઠે ॥ ૨૬ ॥ મુ
લમા કવલ પ્રદેષીને જે આહાર કરવો તે કવલાદાર કહેવાય

॥ ૧૫ ॥ દ્વિતીયસમયે તુ સ્વ । સ્થાન પ્રાપ્યાહરેત્તત ॥ સમય
 સ્યાદનાહાર-एकवक्रगतावपि ॥ ૧૬ ॥ અન્યસ્થા દ્વાવનાહારો
 । તૃતીયસ્યાં લયસ્તથા ॥ ચતુર્થ્યામપિ ચત્વાર । સાહારોલ્લા
 ળિલાસુ યત્ ॥ ૧૭ ॥ તતશ્ચ વ્યવહારેણો-અર્પત સમયાશ્રય
 ॥ નિશ્ચયેન તુ ચત્વારો । નિરાહારા પ્રકીર્તિતા ॥ ૧૮ ॥ સા
 માન્યાત્સર્વેન સ્તોકા । નિરાહારા શરીરિણ ॥ આહારકા
 સહચેય-गुणास्तेन्य પ્રકીર્તિતા ॥ ૧૯ ॥ ત્રિવિધશ્ચ સ અ
 હાર । ઊંજઆહાર આદિમ ॥ લોનાહારો દ્વિતીયશ્ચ । પ્રદેષ
 સ્વસ્તૃતીયક ॥ ૨૦ ॥ તત્રાય દેહમુત્સૃજ્ય । કુઝ્યા કુટિ
 યાથવા ॥ ગત્વોત્પત્તિસ્થાનમાપ્ય । પ્રથમે સમયેઽસુમાન્ ॥ ૨૧

વીજે સમયે તો પોતાનુ સ્થાન પામીને આહાર કરે અને ત
 થી એકવક્રગતિમા પણ અનાહારી સમય થાય ॥ ૧૬ ॥ વ
 ળી એકવક્રવાળી ગતિમા એ સમયો અનાહારી હોય છે, અને ત્ર
 ણવક્રવાળીમા ત્રણ સમયો અનાહારી હોય છે, અને ચારવક્ર
 વાળીમા ચાર સમયો અનાહારી હોય છે, કેમકે સર્વ ગતિઊં
 મા ઠેલ્લો સમય સાહારી છે ॥ ૧૭ ॥ અને તેથી વ્યવહારન્ય
 થી ઉત્કૃષ્ટા ત્રણ સમયો અને નિશ્ચયથી ચાર સમયો અના
 રી કહ્યા છે ॥ ૧૮ ॥ વળી સામાન્યપણે સર્વથી થોડા નિ
 હારી પ્રાણીઊં છે, અને તેથી અસગ્યગણા આહારક પ્રાણ
 કહ્યા છે ॥ ૧૯ ॥ હવે તે આહાર ત્રણ પ્રકારનો છે, પહેલ
 ઊંજઆહાર, વીજો લોમઆહાર, અને ત્રીજો કમ્બઆહાર ॥
 ૨૦ ॥ ત્યા પહેલા શરીરને ઠોમીને સિદ્ધી અથવા ચક્રગતિ
 ને જાણે, તથા ઉત્પત્તિસ્થાનને પામીને પહેલે સમયે પ્રાણ

તૈજસકાર્મણયોગે-નાહારયતિ પુજ્જલાન્ ॥ ઔદારિકાથગયો-
ધ્યાન્ । દ્વિતીયાદિક્ષણેષ્વથ ॥ ૨૨ ॥ ઔદારિકાદિ મિથ્રેણા
-રબ્ધત્વાદ્વપુપસ્તત ॥ યાગઠરીરનિષ્પત્તિ-રતર્મુહર્ત્તકાલિકી ॥
॥ ૨૩ ॥ યુગ્મ ॥ યદાહુ તેણ કમ્મણ ॥ આહારેઽ અણત-
ર જીવો ॥ તેણ પર મીસેણ ॥ જાવ સરીરસ્ત નિવત્તી ॥ ૨૪ ॥
સ સર્વોઽપ્યોજ્યાહાર ॥ ઁજો વેહાર્હપુજ્જલા ॥ ઁજો યા તૈજસ
કાય-સ્તદ્વપસ્તેન વા કૃત ॥ ૨૫ ॥ શરીરોપપ્તકાના ॥ પુજ્જ-
લાના સમાહૃતિ ॥ ત્વગિદ્રિયાદિસ્પર્શેન ॥ લોમાહાર સ ઁ
ચ્યતે ॥ ૨૬ ॥ મુલે કવલનિક્ષેપા-દસૌ કાયલિકાનિધ ॥ ૫

॥ ૨૧ ॥ તૈજસ અને કાર્મણના યોગથી ઔદારિકાદિક શરી-
રને યોગ્ય એવા પુજ્જલોનો આહાર કરે છે, અને પછી વીજાઆ-
દિક ક્ષણોનેવિષે ॥ ૨૨ ॥ શરીરનો પ્રારબ્ધ થયેથી ઔદારિ-
કાદિકમિથ્રે કરીને, અતર્મુહર્ત્તના કાલવાળી એવી શરીરની
નિષ્પત્તિ જ્યાસુધિ થાય ત્યાસુધિ આહાર કરે છે ॥ ૨૩ ॥ યુ-
ગ્મ ॥ કહ્યું છે કે—તૈજસ અને કાર્મણે કરીને જીવ આતરા-
રહિત આહાર કરે છે, અને ત્યારબાદ જ્યાસુધિ શરીરની નિ-
ષ્પત્તિ થાય, ત્યાસુધિ તે મિથ્રે કરીને આહાર કરે છે ॥ ૨૪ ॥
તે સઘલો ઁજઆહાર જાણવો ઁજ ઇટલે શરીરને યોગ્ય એ-
વા પુજ્જલો, અથવા ઁજ ઇટલે તૈજસકાય, અને તેથી તેરૂપ
અથવા તેણે કરેલો આહાર જાણવો ॥ ૨૫ ॥ વળી શરીરને
પુષ્ટી કરનારા એવા પુજ્જલોનો ત્વચાદ્રિયાદિકના સ્પર્શ કરી-
ને જે આહાર કરવો તે લોમઆહાર કહેવાય છે ॥ ૨૬ ॥ મુ-
સમા કવલ પ્રદેષીને જે આહાર કરવો તે કવલાહાર કહેવાય

केंद्रियाणा देवानां । नारकाणा च नह्यसो ॥ २७ ॥ जीवा -
 वेंऽप्यपर्याप्ता । उजआहारिणो मता ॥ देहपर्याप्तिपर्याप्ता ।
 लोमोर्हारा समेगिन ॥ २८ ॥ उजसोऽनाजोग एव । नाम-
 स्त्वानोगजोऽपि च ॥ एकेद्रियाणा लोमोऽपि । स्यादनाजोग
 एव हि ॥ २९ ॥ तथोक्त समग्रहणीवृत्तौ-एकेद्रियाणामतिस्तो
 कापटुमनोऽव्यलब्धीनामाजोगमाद्याहस्तुतोऽनाजोगनिर्वृत्ति
 एव, यदागम — ' एकेद्रियाणा नो आनोगप्रतिप अणाना
 गनिवृत्तिप इति ' इत्याहार (द्विकणो नो जग कुल्लो । जघन्या
 कायसस्थिति ॥ आहारित्वे गरिष्ठा च । कालचक्राण्यसंग्रहा

ठे, अने ते आहार एकेद्रिजने देवोंने तथा नारकीजने होतो
 नथी ॥ २७ ॥ सर्व अपर्याप्ता जीवोंने उजआहारी कहा व,
 अने शरीरपर्याप्तिवाळा सर्व प्राणीजने लोमआहारी कहा -
 ॥ २८ ॥ उजसआहार अनाजोगज होय ठे, अने लोमा-
 तो आनोगथी थयेलो पण होय ठे, वळी एकेद्रिजनों लो-
 हार पण अनाजोगज होय ठे ॥ २९ ॥ ते माटे समग्रहण
 वृत्तिमा कह्यु ठे के—अति थोमी अने अपटु ठे मनोऽव्य-
 लब्धि जेजने, एवा एकेद्रिजने आनोगना मदपणाथी वस्तु
 ते अनानोगथीज निपजेलो आहार होय ठे आगममा प
 कह्यु ठे के—एकेद्रिजने आनोगथी निपजेलो होतो नथी, '
 रतु अनानोगथी निपजेलो होय ठे ' एवीरीते आहारनु
 रूप कह्यु ॥ (आहारीपणामा जघन्यकायस्थिति वे कण उ
 वा एवा कुत्रकनमनी होय ठे, अने उत्कृष्टी असंग्रहाता का
 लचक्रांनी होय ठे) ॥ ३० ॥ ह्ये गुणो पदये गुणम्यानों

॥ ३० ॥) ॥ गुणानामगुणस्थाना-न्यमूनि च चतुर्दश ॥ व
 स्वरूपमेतेषा-मन्यर्थव्यक्तिपूर्वक ॥ ३१ ॥ तथाहु -मित्ये
 सणमीत्ते । अविश्य देसे पमत्त अपमत्ते ॥ नियट्टी अनिय
 सुदुमु-यसम रीण सजोगि अजोगि गुणा ॥ ३२ ॥ गुण
 ज्ञानादयस्तेषा । स्थान नाम स्वरूपजित् ॥ शुद्ध्यशुद्धिप्रकर्षा
 प-कर्षात्थात्र प्रकीर्त्यते ॥ ३३ ॥ तत्र मिथ्याविपर्यस्ता । जिन-
 प्रणीतयस्तुपु ॥ दृष्टिर्यस्य प्रतिपत्ति । स मिथ्यादृष्टिरुच्यते ॥
 ॥ ३४ ॥ यत्तु तस्य गुणस्थान । सम्यग्दृष्टिमविप्रत ॥ मिथ्या-
 दृष्टिगुणस्थान । तदुक्त पूर्वसूरिजि ॥ ३५ ॥ ननु मिथ्यादृशा
 दृष्टे-रिपर्यासात्कुतो जवेत् ॥ ज्ञानादिगुणसंज्ञाया । यद्गुणस्था-
 यने ते चौद होय ठे तेउनु गुणनिष्पन्न नामनी व्यक्तिपूर्वक
 स्वरूप कह्ये ठीये ॥ ३१ ॥ कबु ठे के-मिथ्यात्त्र, सात्त्वा-
 दन, मिथ्र, यरिरति, देशरिरति, प्रमत्त, अप्रमत्त, नियतवा
 दर, अनियतवादर, सूक्ष्मसपराय, उपशातमोह, क्षीणमोह,
 सजोगीकेवली अने अजोगीकेवली, ए चौद गुणस्थानो ठे ॥
 ३२ ॥ गुणो एटले ज्ञानयादिक, अने तेउनु स्थान, एटले
 उना स्वरूपना जेद, अने ते जेद अही शुद्धि, अशुद्धि, प्र
 अने यपकर्षणी उत्पन्न थयेसो होय ठे ॥ ३३ ॥ त्या जि
 रप्रनुण प्ररूपेत्ता नत्वामा मिथ्यात्त्रयी निपरीत थयेली ह
 य जना स्वीकार ठ ते मिथ्यादृष्टि कह्येताय ठ ॥ ३४ ॥
 तेन सम्यग्दृष्टिन नहि स्वीकारना एता तेनु जे गुणस्था
 न पूर्वाचार्योण मिथ्यादृष्टिगुणस्थान कबु ठ ॥ ३५ ॥
 का कर ठ क-मिथ्यादृष्टिउन दृष्टिना विपर्यासिथी

नतोच्यते ॥ ३६ ॥ अत्र ब्रूम - नवेद्यद्यपि मिथ्यात्व-वतामसु
मतामिह ॥ प्रतिपत्तिर्निर्णयस्ता । जिनप्रणीतवस्तुषु ॥ ३७ ॥
तथापि काचिन्मनुज-पश्चादिवस्तु गोचरा ॥ तेषामप्यनिर्णय
स्ता । प्रतिपत्तिर्नवेद् ध्रुव ॥ ३८ ॥ आस्तामन्ये मनुष्याणां
निगोददेहिनामपि ॥ अस्त्यव्यक्तस्पर्शमात्र-प्रतिपत्तिर्यथाभि-
ता ॥ ३९ ॥ यथा घनजनवृद्धे-ऽपि स्यात्कापि तत्प्रज्ञा ॥
अनावृत्ता न चेद्वात्रि-दिनाच्चेद् प्रसज्यते ॥ ४० ॥ इति प्र
मगुणस्थान ॥ आयमौपशमिकारण्य । सम्यक्त्वस्यात्र सादं
॥ योऽनतानुयधिकपा-योदय सायसादन ॥ ४१ ॥ उक्त

ज्ञानादिक गुणोनो सद्भाव म्यार्थी ययो ? के जेथी तेनु गु
स्थानपणु कह्नी शकाय ? ॥ ३६ ॥ ते माटे अमो अहीं कही
ठीये के—जो के अहीं मिथ्यात्वी जीवोने जिनोक्तपदार्थोंम
विपरीत स्वीकार ठे, ॥ ३७ ॥ तो पण मनुष्य अने पशुआदि
कना विषयवाळो तेउने पण खरेखर विपर्ययविनानो स्वीकार
होय ठे ॥ ३८ ॥ उळी मनुष्यआदिक बीजाउं तो एकवाडा
रह्या परतु निगोदना जीवोने पण मात्र अव्यक्त स्पर्शनो
कार यथास्थितपणे ठे ॥ ३९ ॥ जेम घाटा वादळाची
आठादित्त ययो होय तो पण तेनी कइक काति अनाठा
रहे ठे, अने जो तेम न होय तो पठी रात्रिदिनसना अने
नो प्रसग यावी पडे ठे ॥ ४० ॥ एवी रीते पहेलु गुणज
जाणु ॥ अनतानुयधिकपायना उदयमाळु जे सायसाद
(सात्वादन) सम्यक्त्व, समकीतना उपशम नामना आन
नुरुमान करे ठे, ॥ ४१ ॥ ते अनतानुयधीनो उदय होतें

दासलीपदकात् । सम्यक्त्वमपगतति ॥ अनतानुबन्धुदये । यकारस
 घन्यात्समयेन यत् ॥ ४२ ॥ श्रेषादरादित्वाहोपे । यकारस
 नवेत्पद ॥ आसादनमित्यनता—नुबन्धुदयवाचक ॥ ४३ ॥ त
 तश्च—आसादनेन युक्तो य । स सासादन उच्यते ॥ स चा
 सो सम्यग्दृष्टिस्तद् । गुणस्थान द्वितीयक ॥ ४४ ॥ तच्चैव—
 प्रागुक्तस्योपशमिक—सम्यक्त्वस्य जघन्यत शेषे क्षणे प
 दसु शेषा—सूक्तर्पादासलीप्यथ ॥ ४५ ॥ महाप्रितीपिकोत्था
 न—कल्प केनापि हेतुना ॥ कस्याप्यनतानुबन्धि—कपायान्युद-
 यो नवेत् ॥ ४६ ॥ अयेतन्मिन्ननतानु-बन्धिनामुदये सति ॥
 सासादनसम्यग्दृष्टि—गुणस्थान स्पृशत्यसौ ॥ ४७ ॥ यद्विबोप-
 उत्कृष्टं च आसलीपठी नष्ट थाय वे, यने जघन्यथी एक स
 मयपठी नष्ट थाय वे ॥ ४२ ॥ श्रेषादरादिक होमाथी ज्यारे
 यकारनो लोप थाय वे, त्वारे अनतानुबन्धिना उदयने कहे
 गारु 'आसादन' नामनु पद थाय वे ॥ ४३ ॥ अने तेथी-
 आसादनपडे युक्त थयो होय, ते सासादन कहेवाय वे,
 ने ते सम्यग्दृष्टि होय तथा तेनु वीजु गुणगणुं होय ॥ ४४ ॥
 ने ते नीचेप्रमाणे जाणवु—
 जघन्यथी पूरे कहेला उपशमसमकीतना थावीना ठेपे
 यने उत्कृष्टं च आसलीपठी थाकी रहते ठने ॥ ४५ ॥
 हेतुपडे करीन महाप्रयना उदयमग्ना वाच्यन पण
 अनुबन्धिकपायना अन्वुदय थाय च ॥ ४६ ॥ अन एव
 अनतानुबन्धिकपायाना उदय घन ठन त मासादनम
 नामना गुणगणान स्पृश कर च ॥ ४७ ॥ अथरा

શમશ્રેણ્યાઃ । સ્યાદિદ પતિતાગિન ॥ સમ્પ્રસ્તવસ્યોપશમિ-
 સ્પાંતે કસ્યાપિ પૂર્વવત્ ॥ ૪૭ ॥ તત ઝઘ્વં ચ મિધ્યાત્વ-ન-
 શ્યમેષ ગઘ્વતિ ॥ પતન્ દ્વિતીયસોપાના-દાગ્રમેવ હિ ગઘ્વ-
 ॥ ૪૮ ॥ નામ્ના સાસ્વાદનસમ્યગ્-દૃગ્ગુણસ્થાનમપ્યદ ॥ ૪૯ ॥
 તે તત્ર ચાન્વયોઃ । મતિમદ્ધિરય સ્મૃત ॥ ૫૦ ॥ ઝઘ્વન્મ-
 નસમ્યક્ત્વા-સ્વાદનેન સહાસ્તિ ય ॥ સ હિ સાસ્વાદનસમ્ય-
 ગ્-દૃષ્ટિરિત્યજિધીયતે ॥ ૫૧ ॥ યથાહિ યુક્ત-ઠ્ઠીરાન્ન-મુ-
 મન્મદ્ધિકાદિના ॥ કિંચિદાસ્વાદયત્યેવ । તત્રસ વ્યમ-
 ॥ ૫૨ ॥ તથાયમપિ મિધ્યાત્વા-ન્નિમુખો વ્રાતમાનસ ॥
 સ્ત્વમુદ્ધમન્નાસ્વા-દયેત્કિચન તદ્વસ ॥ ૫૩ ॥ ઇતિ દ્વિત

તો ઉપશમશ્રેણી પહેલા પ્રાણીને તે થાય છે, અતે
 તો પૂર્વનીપેઠે-ઉપર મસમકીતને અતે તે થાય છે ॥ ૪૭ ॥
 તેથી ઉપરાત તો તે અવશ્ય મિધ્યાત્વને પ્રાપ્ત થાય છે, વ-
 ધીજે પગથીયેથી પરતો માણસ પહેલે પગથીયેજ જાય છે
 ॥ ૪૮ ॥ ઝઘ્વિ યા ગુણગણુ 'સાસ્વાદનસમ્યગ્દૃષ્ટિગુણગણ-
 નામથી પણ ઝઘ્વિયાય છે, તેનો શબ્દાર્થ બુદ્ધિમાનોષ નીવ
 માણે કહ્યો છે ॥ ૪૯ ॥ યમાતા એવા સમ્યક્ત્વના સ્વાદે ક-
 જે યુક્ત છે, તે સાસ્વાદનસમ્યગ્દૃષ્ટિ કહેવાય છે ॥ ૫૦ ॥
 જમેલા દૂધપાકને મદ્ધિકાદિકપેઠે યમતો એવો પ્રાણી, ક-
 ગમતા એવા પણ તેના રસનો કિંચિત્ સ્વાદ છે છે, ॥ ૫૧ ॥
 તેમ યા પ્રાણી પણ મિધ્યાત્વની સન્મુગ્ય હોવાથી વ્યમન-
 ઠો થયો યકો સમકીતને યમતોયકો તેના રસનો કરક-
 વ્યાદ છે છે, ॥ ૫૨ ॥ પવીરીતે ઝીઝુ ગુણગણુ જાણવું ॥

पूर्वोक्तपुजत्रितये । स यथार्थविशुद्धक ॥ समुदेति तदा तस्यो-
 दयेन स्याद्वरीरिण ॥ ५४ ॥ श्रद्धा जिनोक्ततत्वेऽर्थ-विशु-
 द्धासौ तदोच्यते ॥ सम्यग्मिथ्यादृष्टिरिति । गुणस्थान च त-
 स्य तत् ॥ ५५ ॥ अतर्मुहूर्त्तं कालोऽस्य । तत ऊर्ध्वं स देहनृत्
 ॥ अथवा याति मिथ्यात्व । सम्यक्त्वमथगप्नुयात् ॥ ५६ ॥
 इति तृतीय । सावययोगाविरतो । य स्यात्सम्यक्त्वगानपि ॥
 गुणस्थानमविरत-सम्यग्दृष्ट्याख्यमस्य तत् ॥ ५७ ॥ पूर्वोक्त-
 मोपशमिक । शुद्धपुजोदयेन वा ॥ कयोपशमिकाजिम्ब्य । स
 म्यक्त्व प्राप्तगानपि ॥ ५८ ॥ सम्यक्त्व काधिक गानो । ही-
 णदर्शनसत्तक ॥ कलयन्नपि सावय-विरतिं मुक्तिदायिनी ॥
 कहला ग्रणे पुजोमाथी ज्यारे अर्थविशुद्ध नामना पुजनो उद-
 य थाय ठे, त्वारे तेना उदयेकरीने प्राणीने ॥ ५४ ॥ जिनोक्त-
 तत्तमा अर्थविशुद्ध श्रद्धा थाय ठे, अने त्वारे ते सम्यग्मि-
 थ्यादृष्टि कहलाय ठे, अने तेनु ते गुणगणु ठे ॥ ५५ ॥ वळी
 तेनो काल अतर्मुहूर्त्तसुधिनो ठे, अने त्वारयाद ते प्राणी अ-
 थ मिथ्यात्व अथवा समकीतने प्राप्त थाय ठे ॥ ५६ ॥ ए
 वरीते व्रीजु गुणगणु जाणवु ॥ समकीती होया उता पण
 सावययोगधी विरमेलो न होय तेनु अविरतिसम्यग्दृष्टि
 मनु गुणगणु होय ठे ॥ ५७ ॥ पूर्वे कहला उपशमसमकी
 तीने प्राप्त थयो होय तोपण ॥ ५८ ॥ अथवा दर्शनम
 हीण थयाधी काधिकसमकीतने प्राप्त थया दाय ता पण
 सावयविरतिने मोक्ष दनारी जाणना दाय ता पण ॥

॥ ૫૯ ॥ નૈવાપ્રત્યાગ્યાનનામ-કપાયોદયવિગ્નત ॥ સ દેશ
 ડપિ વિરતિ ॥ કન્તુ પાલયિતુ કમ ॥ ૬૦ ॥ ઇતિ ચતુર્થ
 સ્થૂલસાવચવિરમા-યો દેશવિરતિ શ્રયેત્ ॥ સ દેશવિરતત્ત્વ
 ગુણસ્થાન તદુચ્યતે ॥ ૬૧ ॥ સર્વસાવચવિરતિ ॥ જાનનોડ્ય
 મુક્તિદાં ॥ તદાદત્તો પ્રત્યાગ્યાના વરણા યાતિ વિગ્નતા ॥ ૬૨ ॥
 ઇતિ પચમ ॥ સયતસ્તર્વસાવચ-યોગેજ્યો વિરતોડપિ ય ॥ ૬૩ ॥
 પાયનિઙ્ગાવિકૃથા-દિપ્રમાદો પ્રમાદયતિ ॥ ૬૩ ॥ સ પ્રમત્ત
 યતોડસ્ય ॥ પ્રમત્તસયતાજિધ ॥ ગુણસ્થાન પ્રાક્તનેજ્ય ॥ સ્યાદિ
 શુદ્ધિપ્રકર્પનૃત્ ॥ ૬૪ ॥ વદ્યમાણેજ્યશ્ચ તેજ્ય ॥ સ્યાદિ

॥ ૫૯ ॥ અપ્રત્યાગ્યાન નામના કપાયોદયના વિગ્નથી, તે
 શથી પણ વિરતિ કરવાને અને પાલવાને સમર્થ થતો ન
 ॥ ૬૦ ॥ એવીરીતે ચોથુ ગુણગણુ જાણવુ ॥ સ્થૂલસાવચની
 રતિથી જે દેશવિરતિનો આશ્રય કરે છે તે દેશવિરતિ કહેવા
 છે, અને તેનુ ગુણગણુ પણ તેજ કહેવાય છે ॥ ૬૧ ॥ સ
 સાવચોથી જે વિરતિ, તે મોક્ષ દેનારી છે, એમ જાણતા
 પણ તેને તેનો આદર કરવામા પ્રત્યાગ્યાની કપાયરૂપ આ
 રણો વિગ્નરૂપે થાય છે ॥ ૬૨ ॥ એવીરીતે પાંચમુ ગુણગણુ જ
 ણવુ ॥ સર્વસાવચયોગોથી વિરમેલો એવો પણ જે સયતિ, ક
 પાય, નિઙ્ગા અને પ્રિકૃથાદિક પ્રમાદોષ કરીને પ્રમાદમા પ
 ઠે, ॥ ૬૩ ॥ તે પ્રમત્ત સયતિ છે, અને તેનુ પ્રમત્તસયન
 નામનુ ગુણગણુ છે, અને તે ગુણગણુ પૂર્વે કહેલા ગુણગણ
 કરતા વધારે શુદ્ધિના પ્રકર્પને ધારણ કરનાર છે ॥ ૬૪ ॥ ૪
 ળી દ્વે જે ગુણગણાઉનુ ઝર્ણન કરવામા આવશે તેથી તે જ

द्वयकर्मवृत् ॥ शुद्धिप्रकर्षापकर्षा-वेव चाव्यो परेष्वपि ॥
 ॥ ६५ ॥ इति पष्ट ॥ यश्च निद्राकपायादि-प्रमादरहितो यति
 ॥ गुणस्थान नवेत्तस्या-ग्रमत्तसयत्ताजिध ॥ ६६ ॥ इति सप्तम
 ॥ स्थितिघातो रसघातो । गुणश्रेणिस्तथा परा ॥ गुणाना स-
 क्रमश्चैव । यथो नवति पचम ॥ ६७ ॥ एषा पचानामपूर्व-क-
 रण प्रागपेक्षया ॥ नवेयस्यासावपूर्व-करणो नाम कीर्तित
 ॥ ६८ ॥ गरीयस्या स्थितेर्ज्ञाना-वरणीयादिकर्मणा ॥ यो
 अपवर्तनया घातो । स्थितिघात स उच्यते ॥ ६९ ॥ कर्मद्र-
 व्यस्यकटुक-आदिकस्य रसस्य हि ॥ योऽपवर्तनया घातो ।
 रसघात स कीर्त्यते ॥ ७० ॥ एतो पूर्वगुणस्थाने-प्यवपावं

नी शुद्धिबालु ठे, अने एवीरीते बीजा गुणगणार्थमा पण शु-
 द्धिनो रधारो घटामो जाणवो ॥ ६५ ॥ एवीरीते ठु गुणग-
 ण जाणवु ॥ वळी जे यति निद्रा अने कपायादिक प्रमादो
 धी रहित ठे, तेने अग्रमत्तसयत नामनु गुणगण जाणवु ॥
 ॥ ६६ ॥ एवीरीते सातमु गुणगण जाणवु ॥ स्थितिघात, र-
 सघात, गुणश्रेणि, गुणसंक्रम अने पाचमो पध ठे ॥ ६७ ॥
 ए पाचेनु पूर्वनी अपेक्षाए जेने अपूर्वकरण दोय, तेने अपूर्व
 करण नामनु गुणगण कहु ठे ॥ ६८ ॥ ज्ञानावरणीयआदिक
 कर्मोनी मोटी स्थितिनो अपवर्तनवडे जे पात घाय ठे ते स्थि-
 तिघात कहेजाय ठे ॥ ६९ ॥ वळी कर्मद्रव्यमा रहेखा वटु
 पणाआदिक रसनो अपवर्तनवडे करीने जे पात घाय ठे ते
 रसघात कहेजाय ठे ॥ ७० ॥ वळी जीव ठे ते विगुद्धिना अ-
 वपणाधी पूर्वना गुणगणार्थमा ते पळे पातोनो अव्यज करे

કરોતિ સં ॥ વિશુદ્ધ્યદ્વપતયાસ્મિસ્તુ । મહાતો
 ॥ ૭૧ ॥ યત્પ્રાગાશ્રિત્ય દલિક-રચના તા લગ્નીયર્મી ॥
 કાલતો ડાઘી-યર્મી શુદ્ધ્યપકર્પત ॥ ૭૨ ॥

દલિક-રચના તા પ્રથીયર્મી ॥ કરોતિ કાલતોડ્વા-
 વર્મી પ્રાગપેક્ષયા ॥ ૭૩ ॥ તથા વધ્યમાનશુદ્ધ-પ્રકૃતિ
 ત્મના ॥ તાસામવધ્યમાનાના । દલિકસ્ય પ્રતિક્ષે ॥
 અસહ્યગુણવૃદ્ધ્યા ય । દ્વેષ સ ગુણસન્નમ ॥ તમપ્યપૂ-
 વીત । સોઽગ્ર શુદ્ધિપ્રકર્પત ॥ ૭૫ ॥ સ્થિતિ દ્રાઘીયર્મી
 ગુણસ્થાનેપુ વદ્ધવાન્ ॥ અશુદ્ધતાદિહ પુન-સ્તામપૂર્વાકિ-
 ત ॥ ૭૬ ॥ પદ્યાસરયેયજાગેન । હીનહીનતરા સૃજેત્ ।

ઠે, અને આ ગુણગણામા તો શુદ્ધિની વૃદ્ધિથી મોટા કા
 ॥ ૭૧ ॥ વઢી પૂર્વના ગુણગણાંની અપેક્ષાએ દલિયાંની
 નાની રચનાને શુદ્ધિના અપકર્પથી મોટા કાલની કરી દ
 ॥ ૭૨ ॥ અને આ ગુણગણામા તો તે મોટી દલિકરચના
 અદ્વપકાલવાળી કરે ઠે, માટે પહેલાની અપેક્ષાએ તે કિ
 અપૂર્વ ઠે ॥ ૭૩ ॥ વઢી વધાતી એવી શુદ્ધપ્રકૃતિને વિપ-
 હિ વધાતી એવી તે અશુદ્ધપ્રકૃતિને દલિયાનો દરેક સત્ત
 ૭૪ ॥ અસરયગણી વૃદ્ધિવડે જે દ્વેષ કરવો તે ગુણસન્ન
 , અને તેને પણ શુદ્ધિના પ્રકર્પથી પૂર્વે નહિ કરેલુ પુન-
 અર્હી કરે ઠે ॥ ૭૫ ॥ વઢી પૂર્વના ગુણગણાંમા અશુદ્ધ
 ણથી મોટી સ્થિતિ વાઘેલી ઠે, પરતુ વિશુદ્ધિથી અપૂર્વ પૂર્વ
 ને સ્થિતિને ॥ ૭૬ ॥ અર્હી પદ્યોપમના અસરયાતમા નામ ક
 ને ડાઘી ડાઘી કરે ઠે, અને તેથી તેને અપૂર્વકરણ નામનુ શુ

द्विगुणस्थानमस्य स्या-दपूर्वकरणाजिधं ॥ ७७ ॥ अष्टजि कुलक
॥ क्षपकश्चोपशमक-श्चेत्यसौ जवति द्विधा ॥ क्षपणोपशमा-
हृत्वा—देवाय प्रोच्यते तथा ॥ ७८ ॥ न यद्यपि क्षपयति ।
न चोपशमयत्यय ॥ तथाप्युक्तस्तथा राज्या—हं कुमारो यथा
नृप ॥ ७९ ॥ अतर्मुहूर्तमानाया । अपूर्वकरणस्थिते ॥ आ-
य एव क्षण एत-द्विगुणस्थानप्रपन्नकान् ॥ ८० ॥ त्रैकाक्षिकाग्नि-
नोऽपेक्ष्य । जघन्यादीन्यसरयश ॥ स्थानान्यध्यवसायस्यो-
त्कृष्टातानि जवति हि ॥ ८१ ॥ असख्यलोकाकाशाश-मिता
नि स्युरमूनि च ॥ ततोऽधिकाधिकानि म्यु-र्द्धितीयादिक्षणेपु
तु ॥ ८२ ॥ आधे क्षणे यजघन्य । ततोऽनतगुणोज्ज्वल ॥ ज-

षठाणु थाय ठे ॥ ७७ ॥ अष्टजि कुलक ॥ वळी ते क्षपक
अने उपशम एम बे प्रकारनो ठे, अने ते क्षपण तथा उपश-
मने लायक होवाचीज एम कहेवाय ठे ॥ ७८ ॥ वळी जो के
ते खपावतो पण नथी अने उपशमावतो पण नथी, तो पण
राज्यने लायक एवो कुमार जेम राजा कहेवाय ठे, तेम आ
पण क्षपक अने उपशमक कहेवाय ठे ॥ ७९ ॥ हवे अतर्मु-
हूर्तना मानवाळी एवी अपूर्वकरणस्थितिना पहेलेज क्षणे आ
गुणठाणाने प्राप्त थयेला ॥ ८० ॥ एवा त्रिकाक्षिकप्राणिर्जनी
अपेक्षाए जघन्यथी मानीने उत्कृष्टसुधि अध्यवसायना अस-
ख्याता स्थानो थाय ठे ॥ ८१ ॥ एटसे ते स्थानो लोकाका-
शना असख्याता प्रदेशजेटला होय, अने पठी बीजाआदिक
क्षणेनेविपे तेथी अधिकअधिक होय ॥ ८२ ॥ पहेला क्षण
मा जे जघन्य अध्यवसायस्थानक होय तेना करता अर्नंतग

કરોતિ સ ॥ વિશુદ્ધ્યદ્વપતયામ્મિસ્તુ । મહાત્મા શુદ્ધિશ્ચિત્ત
 ॥ ૭૧ ॥ યત્પ્રાંગાશ્રિત્ય દલિક-રચના તા લાપીયસી ॥ ન્યા
 કાલતો દ્રાધી-યસી શુદ્ધ્યપકર્પત ॥ ૭૨ ॥ અમ્મિસ્ત્રાપ્રિત
 દલિક-રચના તા પ્રથીયસી ॥ કરોતિ કાલતોઽદ્યાત-મ્
 વાં પ્રાગપેક્ષયા ॥ ૭૩ ॥ તથા પ્રથ્યમાનશુજ-પ્રકૃતિવશુજ
 ત્મના ॥ તાસામવથ્યમાનાના । દલિકસ્ય પ્રતિકાણે ॥ ૭૪ ॥
 અસરયગુણશુદ્ધ્યા ય । દેપ સ ગુણસન્નમ ॥ તમપ્યપૂર્વ કુ
 વીત । સોઽત્ર શુદ્ધિપ્રકર્પત ॥ ૭૫ ॥ સ્થિતિ દ્રાપીયસી પૂર્વ-
 ગુણસ્થાનેષુ વદ્ધવાન્ ॥ અશુદ્ધત્વાદિહ પુન-સ્તામપૂર્વાં વિશુદ્ધિ
 ત ॥ ૭૬ ॥ પદ્યાસરથેયજાગેન । હીનહીનતરા સૃજેત્ ॥ ત

ઠે, અને આ ગુણગણામા તો શુદ્ધિની શુદ્ધિથી મોટા કરે વ
 ॥ ૭૧ ॥ વઢી પૂર્વના ગુણગણાંની અપેક્ષા દલ્લીયાંની તે
 નાની રચનાને શુદ્ધિના અપકર્પથી મોટા કાઢની કરી હતી
 ॥ ૭૨ ॥ અને આ ગુણગણામા તો તે મોટી દલિકરચનાને
 અદ્વપકાલવાળી કરે ઠે, માટે પહેલાની અપેક્ષા તે ક્રિયા
 અપૂર્વ ઠે ॥ ૭૩ ॥ વઢી વધાતી એવી શુજપ્રકૃતિર્જને વિષે ન
 હિ વધાતી એવી તે અશુજપ્રકૃતિર્જના દલિયાનો દરેક સમયે
 ॥ ૭૪ ॥ અસરયગણી શુદ્ધિવડે જે દેપ કરવો તે ગુણસન્નમ
 ઠે, અને તેને પણ શુદ્ધિના પ્રકર્પથી પૂર્વે નહિ કરેલુ એવું તે
 અર્હો કરે ઠે ॥ ૭૫ ॥ વઢી પૂર્વના ગુણગણાંમા અશુદ્ધ-
 ણથી મોટી સ્થિતિ વાધેલી ઠે, પરતુ વિશુદ્ધિથી અપૂર્વ એવી
 ને સ્થિતિને ॥ ૭૬ ॥ અર્હો પદ્યોપમના અસરયાતમા જાગે ક-
 નેને ઝંઝી ઝંઝી કરે ઠે, અને તેથી તેને અપૂર્વકરણ નામનું ગુ-

द्विगुणस्थानमस्य स्या-दपूर्वकरणाजिधे ॥ ५५ ॥ अष्टनि कुलक
 ॥ क्षपकधोपशमक-धेत्यसौ जवति छिधा ॥ क्षपणोपशमा-
 र्दत्वा—देवाय प्रोच्यते तथा ॥ ५६ ॥ न यद्यपि क्षपयति ।
 न चोपशमयत्यय ॥ तथाप्युक्तस्तथा राज्या-र्हं कुमारो यथा
 नृप ॥ ५७ ॥ अतर्मुहूर्तमानाया । अपूर्वकरणस्थिते ॥ आ-
 य एव क्षण एव-द्विगुणस्थानप्रपन्नकान् ॥ ५८ ॥ त्रैकाक्षिकागि-
 नोऽपेक्ष्य । जघन्यादीन्यसम्यग् ॥ स्थानान्यध्यवसायस्यो-
 कृष्टातानि जवति हि ॥ ५९ ॥ असख्यलोकाकाशाश-मिता
 नि स्युरमूनि च ॥ ततोऽधिकाधिकानि न्यु-र्द्धितादिक्षणेपु
 तु ॥ ६० ॥ आधे क्षणे यजघन्य । ततोऽनतगुणोज्ज्वल ॥ ज-

णवाणु थाय ठे ॥ ५५ ॥ अष्टनि कुलक ॥ वळी ते क्षपक
 अने उपशम एम वे प्रकारनो ठे, अने ते क्षपण तथा उपश-
 मने लायक होवाचीज एम कहेगाय ठे ॥ ५६ ॥ वळी जो के
 ते खपावतो पण नथी अने उपशमावतो पण नथी, तो पण
 राज्यने लायक एवो कुमार जेम राजा कहेवाय ठे, तेम आ
 पण क्षपक अने उपशमक कहेवाय ठे ॥ ५७ ॥ हवे अतर्मु-
 हूर्तना मानवाळी एवी अपूर्वकरणस्थितिना पहेलेज क्षणे आ
 गुणठाणाने प्राप्त थयेला ॥ ५८ ॥ एवा त्रिकाक्षिकप्राणिउनी
 अपेक्षाए जघन्यथी मारीने उत्कृष्टसुधि अध्यवसायना अस-
 म्याता स्थानो थाय ठे ॥ ५९ ॥ एटखे ते स्थानो लोकाका
 शना असख्याता प्रदेशजेटला होय, अने पठी बीजाआदिक
 क्षणोनेविपे तेथी अधिकअधिक होय ॥ ६० ॥ पहेला क्षण
 मा जे जघन्य अध्यवसायस्थानक होय तेना करता अनंतग

वेदायक्षणेत्कृष्ट । ततोऽनतगुणाग्रि ॥ ७३ ॥ कृणे द्वितीये
जघन्य-मेवमत्यक्षणाग्रि ॥ मिथ पटस्थानपतिना-न्येकक
णजवानि तु ॥ ७४ ॥ समकाल प्रपन्नाना । गुणस्थानमिदं स्वतु
॥ बहूनां जव्यजीवाना । वर्तते यत्परम्पर ॥ ७५ ॥ उक्तव्या
ध्यवसाय-स्थानव्यावृत्तिलक्षणा ॥ निवृत्तिस्तन्निवृत्त्या-म
प्येतस्कीर्त्यते बुधे ॥ ७६ ॥ इत्यष्टम ॥ तथा-परस्पराध्यवसा
य-स्थानव्यावृत्तिलक्षणा ॥ निवृत्तिर्यस्य नास्त्येषोऽ-निवृत्त्या-
ख्योऽसुमान् जवेत् ॥ ७७ ॥ तथा किट्टीकृतसूक्ष्म-सपराय
व्यपेक्षया ॥ स्थूलो यस्यास्त्यसो स स्था-द्वादरसपरायक ॥

ए उज्ज्वल पहेला क्षणनु उज्ज्वल होय, अने तेथी अनतगण
अधिक उज्ज्वल ॥ ७३ ॥ बीजा क्षणनु जघन्य अध्यवसाय-
स्थानक होय, अने एवीरीते ठेव्हा क्षणसुवि अनतगणी उ-
ज्ज्वलता वृद्धि पामता प्रत्येक क्षणसा ठगणवलय पडे ठे ॥
॥ ७४ ॥ बळी एकीवेळाए आ गुणगणाने प्राप्त थयेला घणा
जव्यजीवोने आ ठगणवलय परस्पर वते ठे ॥ ७५ ॥ बळी
जेनु स्वरूप उपर वर्णववामा आव्यु ठे, एवा अध्यवसायस्था
नोनी व्यावृत्तिरूप लक्षणावळी निवृत्ति ठे, अने ते निवृत्तिमा
पण पकितो आ ठगणवलय कहे ठे ॥ ७६ ॥ एवीरीते आ
उमु गुणगण जाणवु ॥ बळी-परस्पर अध्यवसायस्थाननी
व्यावृत्तिरूप लक्षणावळी निवृत्ति जेने नथी, ते प्राणी अनिवृ-
त्ति नामना गुणगणावाळो होय ठे ॥ ७७ ॥ बळी किट्टीरूप
करेला सूक्ष्मसपरायनी अपेक्षाए जेने ते स्थूलकपायो होय, ते
ते 'द्वादरसपरायक' थाय ॥ ७८ ॥ पठी आ वने पदोनो कर्म

॥ ७७ ॥ तत पदद्वयस्यास्य । विहिते कर्मधारये ॥ र
 निवृत्तिवादर-संपरायाजिधस्तम ॥ ७७ ॥ तस्यानिवृत्ति-
 -संपरायस्य कीर्तित ॥ गुणस्थानमनिवृत्ति-वादरसंपरा
 ॥ ७८ ॥ अतर्मुहूर्तमानस्य । यावतोऽस्य क्षणा लब्धु ॥
 त्येवाध्यवसाय-स्थानान्याहुर्जिनेश्वरा ॥ ७९ ॥ अस्मिन्य
 समये । प्राप्ताना चूटसामपि ॥ एकमेवाध्यवसाय-स्था
 कीर्तित जिने ॥ ८० ॥ अनतगुणशुद्ध च । प्रतिक्षण यथो
 र ॥ स्थानमध्यवसायस्य । गुणस्थानेऽत्र कीर्तित ॥ ८१ ॥ द
 पकश्चोपशमक-श्चेत्यसौ जयति द्विधा ॥ क्षपयेद्योपशमये-छा
 सौ यन्मोहनीयक ॥ ८२ ॥ इति नवम ॥ सूक्ष्म कीर्तीकृतो
 धारयत्तमास करते वृत्ते ते अनिवृत्तिवादरसंपराय नामनो या-
 य ॥ ८३ ॥ अने ते अनिवृत्तिवादरसंपरायनु जे गुणगणु ते-
 ने अनिवृत्तिवादरसंपरायक कबु ठे ॥ ८४ ॥ अतर्मुहूर्तना मा-
 नगळा एवा या गुणगणाना जेटला क्षणो ठे, तेदलाज ते
 ना अध्यवसायना स्थानको जिनेश्वरोप कह्या ठे, ॥ ८५ ॥
 केमके एकसमयमा आ गुणगणाने प्राप्त थयेला एवा घणा
 जीवोनु पण एकज अध्यवसायस्थानक जिनेश्वरोप कबु ठे
 ॥ ८६ ॥ वळी आ गुणगणामा उत्तरोत्तर दरेक क्षणे अनत-
 गणु शुद्ध एवु अध्यवसायनु स्थान कबु ठे ॥ ८७ ॥ वळी ते
 क्षपक अने उपशमक एम वे प्रकारनो होय ठे कमक ते मो
 हनीयन ग्वावे ठे अथवा उपशमावे ठे ॥ ८८ ॥ एरी रीते
 वमु गुणगणु जाणवु ॥ खानकपायना उदयरूप ठे लक्षण
 नु एवा किटीरूप करेलो सूक्ष्मसंपराय जेने हाय ते सूक्ष्म

लोच-कपायोदयलक्षण ॥ सपरायो यस्य सूक्ष्म-सपराय
 स उच्यते ॥ ९५ ॥ क्षपकश्चोपशमक-श्चेति स्यात्सोऽपि हि
 द्विधा ॥ गुणस्थान तस्य सूक्ष्म-सपरायाज्जिध स्मृत ॥ ९६ ॥
 इति दशम ॥ येनोपशमिता विद्य-माना अपि कपायका ॥
 नीता विपाकप्रदेशो-दयादीनामयोग्यता ॥ ९७ ॥ उपशातरू-
 पायस्य । वीतरागस्य तस्य यत् ॥ ठग्नस्यस्य गुणस्थान । त
 दाख्यात तदाख्यया ॥ ९८ ॥ असौ क्षुपशमश्रेण्या-रन्नेऽनता
 नुवधिन ॥ कपायान् द्वागविरतो । देशेन विरतोऽथवा ॥
 ॥ ९९ ॥ प्रमत्तो वाऽप्रमत्त सन् । शमयित्वा तत पर ॥ द-
 र्शनमोहप्रितय । शमयेदथ शुद्धी ॥ १२०० ॥ कर्मग्रथावचू-
 रौ तु इहोपशमश्रेणिक्वदप्रमत्तयतिरेव केचिदाचार्या अविरत

सपरायी कहेवाय ठे ॥ ९५ ॥ ते पण क्षपक अने उपशमक
 एम वेप्रकारनो होय ठे, अने तेनु गुणठाणु सूक्ष्मसपराय ना-
 मनु ठे ॥ ९६ ॥ एवीरीते दशमु गुणठाणु जाणवु ॥ जेणे ठ
 ता एवा पण कपायोने उपशमाव्या ठे, तथा विपाक अने प्र
 देशना उदयादिकोनी अयोग्यताने प्राप्त करेला ठे, ॥ ९७ ॥
 एवा कपायरहित ठग्नस्यवीतरागनु जे गुणठाणु, ते उपशात
 मोह नामनु गुणठाणु कहेवाय ॥ ९८ ॥ आ गुणठाणावाळो
 प्राणी उपशमश्रेणिने आरजे, अविरति अथवा देशविरति ॥
 ॥ ९९ ॥ अथवा प्रमत्त अथवा अप्रमत्त ययोयको अनतावु
 वधिकपायोने तुरत उपशमावीने शुद्ध बुद्धिवाळो ययोयको
 त्रणे दर्शनमोहनीयने शमावे ठे ॥ १२०० ॥ कर्मग्रथनी अच-
 चूरिमा तो एम कबु ठे के, अर्ही उपशमश्रेणि करनार अ

देशविरतप्रमत्ताप्रमत्तयतीनामन्यनम इत्यादुरिति दृश्यते श्र-
यत्युपशमश्रेणि—माद्य सद्हननत्रय ॥ दधाना नार्धनाराचा-
—दिक सद्हननत्रये ॥ १ ॥ तथोक्त उपशमश्रेणिस्तु प्रथम-
सद्हननत्रयेणारण्यते, इति कर्मस्तवृत्तौ परिरुत्तिशतान् कृ-
त्वा—सो प्रमत्ताप्रमत्तयो ॥ गत्या चापूर्वकरण-गुणस्थान त-
त पर ॥ २ ॥ क्लीयन्तीवेदो हास्यादि—पदक पुवेदमप्यथ ॥
मनाप्रत्याग्यानप्रात्या-ग्यानसज्जलना क्रोध ॥ ३ ॥ तथैव
त्रिविध मान । माया च त्रिविधा तथा ॥ द्वितीयतृतीयौ लो-
कौ । विंशति प्रवृत्तीरिमा ॥ ४ ॥ शमयित्वा गुणस्थाने । न-

प्रमत्त यतिज होय ठे, यने केटलाक आचार्यों एम कहे ठे
के, अविरति, देशविरति, प्रमत्त यने यप्रमत्त यतिउमानो
हरकोड होय ठे पेहेला त्रण सघयणने धारण करनारा उप
शमश्रेणिनो आश्रय करे ठे, यने अर्धनाराचच्यादिक त्रण
सघयणवाळा तेनो आश्रय करीशकता नथी ॥ १ ॥ ते मा-
टे कहु ठे के—उपशमश्रेणिपर पेहेला त्रण सघयणवाळा च-
कीशके ठे, एम कर्मस्तवनी रुत्तिमा कहु ठे. या श्रेणिवाळो
प्राणी प्रमत्त यने यप्रमत्तनीवचे सेकनो हींचोळा लेइने, त-
था त्यागद यपूर्वकरणनामना गुणठाणामा जइने ॥ २ ॥
अनुममे नपुसक, क्लीवेद हास्यादिक ठ, पुरुषवेद, प्रत्याग्या-
नी यप्रात्यग्यानी यने सज्जलनो क्रोध, ॥ ३ ॥ तेमज ते त्र-
णप्रकारनु मान, त्रणप्रकारनी माया, बीजो यने बीजो लो-
क, पवीरीतनी बीस प्रवृत्तिउने ॥ ४ ॥ नमरे गुणठाणे शमा-
वीने पठी दशमे गुणठाणे समतागळो चयोचको अतिदुर्जय

वमे दशमे तत ॥ शमी सज्जलन लोज । शमयत्यतिदुर्जय ।
 ॥ ५ ॥ एक क्षण जघन्येनो-त्कर्षेणातर्मुहूर्त्तक ॥ उपशतकपा
 य स्या-दूर्ध्वं च नियमात्तत ॥ ६ ॥ अक्षाक्षयाद्भवाताद्वा ।
 पतत्यक्षाक्षयात्पुन ॥ पतन्पश्चानुपूर्व्यासौ । याति यात्रप्रमत्त-
 क ॥ ७ ॥ गुणस्थानद्वय याति । कश्चित्ततोऽप्यधस्तन ॥ कश्चि
 त्सासादन्नजाय । प्राप्य मिथ्यात्वमप्यहो ॥ ८ ॥ पतितश्च जवे
 नास्मिन् । सिद्धयेदुत्कर्षतो वसेत् ॥ देशोनपुङ्गवपरा-वर्त्तार्द्धं
 कोऽपि ससृत्तौ ॥ ९ ॥ तथोक्तं महाजाप्ये-जइ उपसतकसारं
 । सहइ अणत पुणोवि पन्निाय ॥ न हु जेवीससियव । थेवे

एवा सज्जलना लोजने उपशमावे ठे ॥ ५ ॥ अने पठी जघ
 न्यथी एकक्षणसुत्रि अने उत्कृष्टथी अतर्मुहूर्त्तसुत्रि उपशत
 कपायनाळो थाय, अने त्यारवाद नकीज ॥ ६ ॥ (गुणगणा-
 ना) काळक्षयथी अथवा नवनो अत थराथी ते पडे ठे ।
 ळी तेमा जो (गुणगणाना) काळक्षयथी पडे तो पश्चानुपू
 र्नीपडे करीने ते ठेक प्रमत्तगुणगणासुत्रि चाळ्यो जाय ठे ॥
 ७ ॥ ळी कोइक तो तेथी पण नीचेना रे गुणगणासुत्रि
 चाळ्यो जाय ठे, अने कोइक तो सास्यादन्ननापने पामीने मि
 थ्यात्वसुत्रि पण चाळ्यो जाय ठे ॥ ८ ॥ ळी त्याथी पन्तो
 यरो जो ते नयमा कोइक मोदे न जाय, तो ते उत्कृष्टथी
 देशजणा यर्गपुङ्गवपरावर्त्तसुत्रि ससारमा रंदे ठे ॥ ९ ॥ त
 नांटे महाजाप्यमा कबु ठे के—जो के कपाय उपशत थाय
 ठे तो पण करीने तेना अथवा प्रतिपात थाय ठे, नांटे थोमो
 पण कपाय वादी होय तो पण (ते दूरकत नठि करे प्यो)

(३३७)

वि कसायसेसमि ॥ १ ॥ जयकयाय पतति । आद्य एव
 स नु ॥ सर्वाण्यपि वधनादि-करणानि प्रवर्तयेत् ॥ १० ॥
 युरायु कयतो । म्रियते श्रेणिगो यदि ॥ अनुत्तरसुरेण्वे
 नियमेन तदोज्ञवेत् ॥ ११ ॥ तथोक्त जाप्य-तौ-यदि वज्र
 रुपशमश्रेणि प्रतिपन्न श्रेणिमध्यगतगुणस्थानजर्त्ती वा उपश
 तमोहो या चूत्वा काल करोति, तदा नियमेनानुत्तरसुरेण्वे
 त्यते इति गुणस्थानम्यास्य प्रोक्ता । त्यतिरेक कण लघु
 ॥ अनुत्तरेषु व्रजत । सा ज्ञेया जीवितकयात् ॥ १२ ॥ कुर्यादु-
 पशमश्रेणि-मुत्कर्षादेकजन्मनि ॥ द्वौ गारौ चतुरौ वारा-श्वागी
 तारे निश्चयथी विश्वास करयो नहि ॥ १ ॥ जे माणस जव-
 ना कयथी पडे ठे ते तो पहेलाज कणमा सयळा वधनादिक
 करणोने प्रवर्तवि ठे ॥ १० ॥ उळी वाघेट । आयुवाळो प्राणी
 श्रेणिमा रक्षोयको आयुना कयथी ज्यारे मृत्यु पामे ठे, त्यारे
 ते नकीपणे अनुत्तरविमानना देवोमा उत्पन्न थाय ठे ॥ ११ ॥
 ते माटे जाप्यनी वृत्तिमा कबु ठे के-वाघेला आयुनाळो
 प्राणी उपशमश्रेणिने प्राप्त थयोयको, अथवा श्रेणिनी उच्च र
 हेला गुणगणामा वर्ततो थको अथवा तो उपशातमोहवाळो
 ययोयका जो काळ करे तो निश्चयथी अनुत्तरविमानना दे
 वमाज उत्पन्न थाय इति ॥ आ गुणस्थाननी जघन्य स्थिति
 क कणनी वही ठे यने ते अनुत्तरविमानना देवोमा जता
 जीवितना कयथी जाणवी ॥ १२ ॥ एकजन्ममा प्राणी
 र्ष्टी वगार उपशमश्रेणि कर ठे यन समस्तसत्तारमा व
 यका त चारवार जाण
 ठ ॥ १३ ॥ उळी सि-

સસારમાવસન્ ॥ ૧૩ ॥ શ્રેણિરેકૈવૈકત્વે । જવેત્સિદ્ધાતિના
મતે ॥ ક્ષપકોપશમશ્રેણો । કર્મઘથમતે પુન ॥ ૧૪ ॥ કૃત્તે
કોપશમશ્રેણિ । ક્ષપકશ્રેણિમાશ્રયેત્ ॥ જવે તત્ર દ્વિઠ્ઠતોપ-
શમશ્રેણિસ્તુ નૈવ તા ॥ ૧૫ ॥ ઇતિકર્મઘથલઘુરુત્તો ॥ શ્લોકા
દશ ॥ ક્ષીણા કપાયા यस્ય સ્યુ । સ સ્યાત્ ક્ષીણકપાયક ॥
વીતરાગશ્વદ્વસ્યશ્ચ । ગુણસ્થાન યદસ્ય તત્ ॥ ૧૬ ॥ ક્ષીણક
પાયશ્વદ્વસ્ય-વીતરાગાહ્ય તવેત્ ॥ ગુણસ્થાન કેવલિત્વ-દ્રગા
ધિગમગોપુર ॥ ૧૭ ॥ તત્ર ચ- શ્રેષ્ઠસદ્ગુણનો વર્ણ-પ્રકાશિક
વયા નર ॥ સદ્ધ્યાન ક્ષપકશ્રેણિ-મપ્રમાદ પ્રપદ્યતે ॥ ૧૮ ॥
તથોક્ત કર્મઘથલઘુરુત્તો—

દ્ધાતિર્ઝને મતે એક જગમા એકજ શ્રેણિ થાય છે, અને કર્મ
ઘથને મતે તો ક્ષપક અને ઉપશમશ્રેણિમાથી ॥ ૧૪ ॥ જેણે
એક ઉપશમશ્રેણિ કરેલી છે, તે ક્ષપકશ્રેણિનો આશ્રય કરેલો,
પરંતુ તે જગમા જેણે બે ઉપશમશ્રેણિ કરેલી છે તે ક્ષપકશ્રેણિ
કરતો નથી ॥ ૧૫ ॥ એવી રીતે કર્મઘથની લઘુરુત્તિમા કહ્યું
છે ॥ એવી રીતે અન્યારમુ ગુણગણુ જાણવું ॥ હવે જેના કપા
યો ક્ષીણ થયા હોય, તે ક્ષીણકપાયગાઝા ષષ્ઠસ્વીતરાગ દ્વા
ય, કેમકે તેમનું તે ગુણગણુ છે ॥ ૧૬ ॥ ગાઝી તે ક્ષીણક
પાયશ્વદ્વસ્યવીતરાગ નામનું ગુણગણુ કેવલિપણારૂપી નગરન
દેગાનવાને દરગાજાસમુદ્ધે ॥ ૧૭ ॥ ગાઝી ત્યા—ઉત્તમ મં-
ધણગાઝો, ઉત્તમ વ્યાનગાઝો, તથા પ્રમાદપિનાનો ણો થાય
છે ॥ ૧૮ ॥ તે માટે કર્મઘથની લઘુરુત્તિમા કહ્યું છે કે—

क्षपकश्रेणिप्रतिपन्नो मनुष्यो वर्षाष्टकोपरिवर्त्ती
 दीनामन्यतमोऽत्यतशुद्धपरिणाम उत्तमसहनन, तत्र
 प्रमत्त शुद्धध्यानोपगतोऽपि, केचन धर्मध्यानोपगत
 विशेषावश्यकदृत्तौ च पूर्वधरोऽप्रमत्त शुद्धध्यानोपगतो
 प्रतिपद्यते, शेषास्त्वविरतादयो धर्मध्यानोपगता इति नि
 तत्प्रमत्ताय—स तुर्यादिगुणस्थान-चतुष्कान्यतरेतयेत् ॥
 तदुद्भूताद्यगपत् । प्रागनतानुवधिन ॥ १९ ॥ तत क्रमेण
 ध्यात्व । मिश्र सम्यक्त्वमतयेत् ॥ उच्यते कृतकरण । क्षी
 ऽस्मिन् सप्तके च स ॥ २० ॥ ब्रह्मायु क्षपकश्रेण्या-रत्नक

क्षपकश्रेणिने प्राप्त थयेलो मनुष्य, आठ वर्षोंधी वधा
 उमरनो, अविरतिआदिकोमाथी गमे ते, अत्यत शुद्ध परि-
 णामवाळो, उत्तम सघयणवाळो, पूर्वने जाणनारो, अप्रमादी,
 शुद्धध्यानने प्राप्त थयेलो, यने केटलाकोने मते धर्मध्यानने
 प्राप्त थयेलो होय ठे यने विशेषावश्यकनी दृष्टिमा तो एवो
 निर्णय कयो ठे के, पूर्वधर अप्रमादी अने शुद्धध्यानने प्राप्त
 थयेलो मनुष्य क्षपकश्रेणिने प्राप्त थाय ठे अने राकीना अ-
 विरतिआदिको धर्मध्यानमा रही क्षपकश्रेणि पामे ठे हवे ते
 नो कम नीचेप्रमाणे ठे— ते माणस चोथाथी मानी चार गु
 णवाणाउनी यथ यतमुद्भूतमा एकीपेळाण पूर्वना यनतानुप
 धिरूपायाना प्रिनाश कर ॥ १९ ॥ अत त्यागपत्री अनुक्रमे
 मिथ्यात्व मिश्र अत समकीतमाहनीना नाश कर अने ते
 साते क्षीण थयागद त जनकरण कहेयाय ठ ॥ २० ॥ उळी
 बाधेसु ठ आयु जेण, एयो प्राणी क्षपकश्रेणिना आरत कर

निवर्त्तते ॥ अनतानुवधिनाश-नतर जीवितकयात् ॥ २१ ॥
 तदा मिथ्यात्वोदयेन । ऋयोऽनतानुवधिन ॥ वध्नाति मिथ्या
 त्वरूप-तद्बीजस्याविनाशत ॥ २२ ॥ क्षीणे मिथ्यात्वबीजे तु ।
 ऋयोऽनतानुवधिना ॥ न वधोऽस्ति क्षितिरुहो । बीजे दग्धे हि
 नाकुर ॥ २३ ॥ सुरेष्टूत्पद्यतेऽवश्य । वज्रायु क्षीणसप्तक ॥
 चेत्तदानीमपतित-परिणामो भ्रियेत स ॥ २४ ॥ निपतत्परि
 णामस्तु । वज्रायुर्भ्रियते यदि ॥ गतिमन्यतमा याति । स वि
 शुद्ध्यनुसारत ॥ २५ ॥ वज्रायुष्कोऽथाकृतायु । रूपको भ्रि
 यते न चेत् ॥ नियमात्सप्तके क्षीणे । विश्राम्यति तथाप्यसौ

तोयको अनतानुवधिर्जना नाश पठी जीवितना कययी जो
 निवर्त्तते, ॥ २१ ॥ तो फरीने मिथ्यात्वना उदये करीने अनता-
 नुवधिर्जने बाधे ठे, केमके तेजना बीजरूप णवु तेनु मिथ्यात्व
 नष्ट थयु नथी ॥ २२ ॥ अने जो मिथ्यात्वरूप बीज क्षीण
 थाय, तो पठी अनतानुवधिर्जनो फरीने वध थतो नथी, के
 मके वृक्षनु बीज वळीजगावाद अकुरो उत्पन्न थतो नथी ॥
 ॥ २३ ॥ वळी वज्रायु तथा जेनु दर्शनसप्तक क्षीण थयु ठे,
 एगो ते प्राणी ते पसते जो नहि पडेला परिणामगळो थयो
 थको मृत्यु पामे तो ते थपश्य देगताजमा उत्पन्न थाय ॥ २४ ॥
 अने पमता परिणामगळो वज्रायु थयो थको जो मृत्यु पामे,
 तो ते विशुद्धिने अनुसारे बीजी रूपकोइ गतिमा जाय ठे ॥
 ॥ २५ ॥ वळी वज्रायु तथा यकृतायु प्राणी रूपक थयोथको
 जो मृत्यु न पामे, तो पण ते दर्शनसप्तक क्षीण होते ठे नि
 थपयी विश्राम पामे ठे ॥ २६ ॥ वळी सप्तकप्राणी द-

॥ २६ ॥ सकलक्षपकश्चाथ । विधाय सप्तकक्षय ॥ क्षय नयेत्
 स्वर्नरक-तिर्यगायूप्यत पर ॥ २७ ॥ प्रत्याग्यानाप्रत्या-ख्या
 नाष्टकमतयेद् गुणे नयमे ॥ तन्मिद्वर्धक्षपिते । क्षपयेदिति पो
 नशप्रवृत्ती ॥ २८ ॥ तिर्यग्नरकस्थार-युगलान्पुद्योतमातप चे
 व ॥ स्त्यानार्द्धिप्रयसाधा-रणविकसेकाक्षजातीश्च ॥ २९ ॥ अत्र
 तिर्यग् युगल तिर्यग्नरकस्थारयुगलानुपूर्वार्थ, नरकयुगल नरकग
 तिनरकानुपूर्वार्थ स्थावरयुगल स्थावरसूक्ष्माख्यमिति ज्ञेय
 अर्धदग्धेधनो वह्नि-र्दहेत्याप्येधनातर ॥ क्षपकोऽपि त-
 थाग्रात । क्षपयेत्प्रवृत्ती परा ॥ ३० ॥ कषायाष्टरुशेष च ।
 क्षपयित्वातयेत्प्रमात् ॥ क्लीयन्तीवेदहाम्यादि-पदकपूर्वपवेद-

शनसप्तकनो क्षय करीने देवलोक नरक तथा तिर्यचना या
 युनो क्षय करे अने त्थारनाद ॥ २७ ॥ प्रत्याग्यानी अने अ-
 प्रत्याग्यानीनी चोकनीनो नयमे गुणठाणे क्षय करे, अने ते
 अर्ध खपते ठते नीचे लखेली शोळे प्रवृत्तिउने रपावे ॥ २८ ॥
 तिर्यग्युगल, नरकयुगल स्थावरयुगल, उद्योतनामकर्म, आत-
 पनामकर्म शिण्डुत्रिक साधारणनामकर्म विकसेदि अने
 एकत्रिनी जाति ॥ २९ ॥ अर्हीं तिर्यग्युगल गटवे तिर्यग्नरक
 अने तिर्यग्नरकानुपूर्वी नरकयुगल गटवे नरकगति अने नर
 कानुपूर्वी अने स्थावरयुगल गटवे स्थावर अने सूक्ष्म नाम
 कर्म जाणस ॥

अर्थो यल्ला अग्नि जम प्राप्त थपेला ग्या ना का
 छेने यल्ले ठ तेम क्षपण पण आनीअन्य राजी प्रवृत्तिउने
 रपावे ठ ॥ ३० ॥ बल्ल आठ कषायोना नाकी हंसा जाण

कान् ॥ ३१ ॥ एष सूत्रादेश, अन्ये पुनराहु — पुरुष कर्मा
 एवैव पूर्वं कृपयितुमारजते, केवलमपातराखेऽष्टौ कपायान् क
 पयति, पश्चात् पुरुषकर्माणीति कर्मग्रथवृत्तौ क्रम पुस्तारज
 केऽय । स्त्री तु कृपयति क्रमात् ॥ क्लीवपुवेदहाम्यादि—पदक
 स्त्रीवेदमेव च ॥ ३२ ॥ क्लीवस्त्वारनको नून । स्त्रीवेद प्रथम
 क्षिपेत् ॥ पुवेद हास्यपदक च । न पुवेद तत क्रमात् ॥ ३३ ॥
 तत सज्ज्वलनक्रोध—मानमायाश्च सोतयेत् ॥ तत सज्ज्वलन
 खोज । कृपयेदशमे गुणे ॥ ३४ ॥ खोजे च मूलत क्षीणे । नि

ने खपावीने अनुक्रमे नपुसकवेद, स्त्रीवेद तथा हास्यादिक ठ,
 अने पुरुषवेदनो नाश करे ठे ॥ ३१ ॥ आ आदेश सूत्रस
 धि ठे, अने बीजाज वळी एम कहे ठे के—पहेला तो ते शो
 ल प्रकृतिजनेज खपाववानो प्रारन करे ठे, अने वळी कर्मग्र
 यनी वृत्तिमा तो एम कह्यु ठे के, अतराखे तो केवल याठ
 कपायोने खपावे ठे, अने पत्नी शोल प्रकृतिजने खपावे ठे ॥
 ज्यारे श्रेणिआरजक पुरुष होय, त्यारे उपर कहेलो अनुक्रम
 होय ठे, अने ज्यारे श्रेणिआरनक स्त्री होय, त्यारे अनुक्रमे
 ते नपुसकवेद, पुरुषवेद, हास्यादिक ठ अने स्त्रीवेदने खपावे
 ठे ॥ ३२ ॥ वळी ज्यारे श्रेणिआरनक नपुसक होय, त्यारे
 ते पहेला स्त्रीवेदने, अने पत्नी अनुक्रमे पुरुषवेद, हास्यादिक
 ठ, अने नपुसकवेदने खपावे ठे ॥ ३३ ॥ त्यापत्नी ते सज्ज
 खना क्रोध मान अने मायानो नाश करे ठे, अने पत्नी दशमे
 गुणवाणे सज्जखना खोजने खपावे ॥ ३४ ॥ वळी ज्यारे खो
 ननो मूलमायी कृपय थाय ठे, त्यारे ते कृपकमुनि मोदसाग

स्तीर्णो मोहसागर ॥ विश्राम्यति स तत्रात-मुहूर्त्तं कप-
 नि ॥ ३५ ॥ तद्योक्तं नाप्ये-ग्रीणि गगनविष्टो । वीत्त-
 मोहसागर तरित ॥ यतोमुहूर्त्तमुदाहि । तरित घात्रेण ज-
 पुरिसो ॥ ३६ ॥ गतोऽथ छादगे श्रीण-रूपागारे गुण-
 मान् ॥ निद्रा च प्रचलाचास्या-तयेत्यादिमन्त्रे ॥ ३७ ॥
 च ज्ञानारणानि । चतस्रो दशनाश्रुती ॥ पचविमाश्च क्षण-
 । क्षपयित्वा जिनो नयेत् ॥ ३८ ॥ अथ च- यष्टचत्वारिंशदा-
 थ । शत प्रवृत्तयोऽत्र या ॥ सत्ताशमपस्तसु । पञ्चगव्यार्-
 शत क्षयात् ॥ ३९ ॥ छयाय शन प्रवृत्तया-जिनिष्टा दशमे-
 गुणे ॥ क्षीणमोहद्विचरम-क्षणादध्यंरयुग्मजन ॥ ४० ॥ मन्त्रा-
 र्ने तरीने त्या श्वतर्मुहूर्त्तमुधि विश्राम महे उ ॥ ३५ ॥ न-
 मादे नाप्यमा कक्षु उ र-पुष्प जम समुद्रो तरीने श्रान्ता
 एत खेवं, तेम क्षपयिष्ट मुनि एण सर्व रूपायो श्रीण क्षान्त
 उते मोहसागरने तरीने श्वतर्मुहूर्त्तमुधि विधाम खे उ ॥ ३६ ॥
 क्षीणक्षपाय नामना धारमा गुणगणाने प्राप्त प्रवेक्षा प्रार्थी
 ते गुणगणाना श्वतना पदेक्षा क्षणमा निद्रा श्वरे प्रपन्ना
 नाश करे ॥ ३७ ॥ श्वने पठी उहृ क्षणे पात्र ज्ञानारणान-
 चार दशनाश्रणोने श्वन पाच विज्ञान गणवीर जिन एव
 उ ॥ ३८ ॥ उली गधीरीन-श्वर्ती मन्त्रामा च एवमात्र
 कृतासीम प्रवृत्तिउ तनी तमार्थी उताशम प्रवृत्तिना क्षप-
 यार्थी ॥ ३९ ॥ एवम गुणगण एवमात्र प्रवृत्तिना क्षप-
 श्वन तमार्थी एवमात्र क्षप यार्थी । एवमात्र नाम-
 यारमा गुणगणाना एव य ममवतुधि एवमात्र एवमात्र

या न जनवति । क्षीणमोहातिमक्षणे ॥ चतुर्दशक्यादत्त ।
 चाशीति सयोगिनि ॥ ४१ ॥ , ततो योगिद्विचरम-क्षणे
 सप्ततिक्षय ॥ अयोगिन क्षणेत्ये च । शेषत्रयोदशक्षय ॥ ४२ ॥
 अत्र ज्ञाप्य—आवरणस्कयसमये । निष्ठं य न यस्त केवल
 पत्ती ॥ ततोऽणतरसमए । ब्रह्महारी केवल जणइ ॥ ४३ ॥ यो
 गो नामात्मनो वीर्य । तत्स्याद्बुद्धिविशेषत ॥ वीर्यांतरायक्ष
 ण-क्षयोपशमसज्जवात् ॥ ४४ ॥ योगो द्विधा सकृरणो-ऽक
 रणश्चेति कीर्तित ॥ तत्र केवलिनो ज्ञेय-दृश्येऽखिलमस्तुपु ॥
 ४५ ॥ उपयुजानस्य किल । केवलं ज्ञानदर्शने ॥ योऽसाव

तिष्ठ रही ॥ ४० ॥ (अने तेमाथी वे निद्रा जवाथी) ठेले
 क्षणे नवाणु प्रकृतिउं सत्तामा रही, अने तेमाथी चौद प्रकृ
 तिउंनो क्षय थायथी सयोगिकेऽखिलगुणगणामा पचयासी प्रकृ
 तिउं सत्तामा रही ॥ ४१ ॥ पठी अयोगिगुणगणाना ठेले वे
 समये बहोतेर प्रकृतिउंनो क्षय थाय, अने तेना ठेले समये
 वाकीनी तेर प्रकृतिउंनो क्षय थाय ॥ ४२ ॥ अही ज्ञाप्यमा
 कहु ठे के-निश्चयनयने मते आवरणोना क्षयसमयेज केवल
 ज्ञाननी उत्पत्ति माने ठे, अने व्यवहारतयने मते ते पठीना
 समये केवलोत्पत्ति कही ठे ॥ ४३ ॥ योग णटले यात्मानु
 रीर्य, अने ते रीर्यांतरायना क्षय अने क्षयोपशमथी थयेमी
 बुद्धिविशेषथी थाय ठे ॥ ४४ ॥ ते योग सकृरण अने अक
 रण एव ते प्रकारनो क्यो ठे, तेमा केवलिनगमानने सपछा,
 ज्ञेय अने दृश्य पदार्थोमा ॥ ४५ ॥ केवलज्ञान अने केवलद
 र्शनो अयोग सराथी, जे अदृक्कायतमिनानो रीर्यविशेष

(३४७)

प्रतिघो वीर्य-विशेषोऽकरण स तु ॥ ४३ ॥ अथ च ना
 कृतो । योग सकरणस्तु य ॥ मनोराज्ञायकरण-हेतुसो
 कृतोऽत्र स ॥ ४७ ॥ रेखल्युपेतस्तेयोगे । सयोगीरेखली
 त् ॥ सयोगिकेऽप्यग्य स्याद् । गुणस्थान च तस्य गत् ॥ ४४
 मनोराज्ञायजाश्चैव । योगा रेखलिनोऽपि हि ॥ नयति कायि
 कस्तत्र । गमनागमनादिषु ॥ ४९ ॥ राचिको यनमानाना
 जिनाना देशनादिषु ॥ नयत्येव मनोयोगो-त्प्रेषा प्रि-धोपका
 रिणा ॥ ५० ॥ मन पर्यायप्रतिभा । देवैरानुत्तरादिभि ॥ ५१
 स्य मनसार्थस्य । कुर्वता मनसोत्तर ॥ ५२ ॥ द्विचत्वारिंशत्

थाय ठे ते अकरणयोग कहेवाय ठे, ॥ ४६ ॥ यने ते योग
 नो यहीं अधिकार नही, परंतु मन, रचन यने कायाना फ
 रणना हेतुगळो जे सकरणयोग, तेनो यहीं अधिकार ठ ॥
 ४७ ॥ यने तेरा योगोपडे करीने जे रेखली गुप्त होय ते
 सयोगीरेखली कहेवाय, अने तेनु जे गुणगण ते सगर्गीरे
 खली नामनु ठे ॥ ४८ ॥ गवीरीते रेखलिनगरानने पण मन
 रचन यने कायाना योगो होय ठे, तेमा गमनागमनादिपमा
 तेमने काययोग होय ठे ॥ ४९ ॥ वळी देशनाद्यादिपमा
 यापार करता पण जिनेश्वराने वचनयोग होय ठे अने प
 जरीते जगतना उपकारी पण तेउने नीचमुनय मनायाग
 होय ठे ॥ ५० ॥ मनपर्ययज्ञानगळा अघरा अनुत्तरवा
 यादिक देवाण मनउट पठला अघना मनउडन उत्तर
 का तेमने ते मनायाग हाय ठे ॥ ५१ ॥ उट्टा ध्या तमने
 ण जिनश्वरप्रभुन वनालम वमप्रवृत्तिउंना उच्य हाय

कर्म-प्रकृतीनामिहोदय ॥ जिनेन्द्रस्यापरस्यैक-चत्वारिंशत् ॥
 व च ॥ ५२ ॥ औदारिकागोपागे च । शुक्लात्यस्यगतिद्वय ॥
 अस्थिर चाशुभ चेति । प्रत्येक च स्थिर शुभ ॥ ५३ ॥ सप्त
 नपट्कमगुरु-लघूप्रदातमेव च ॥ पराघातोन्मासवर्ण-गधस्य
 शरीरसा इति ॥ ५४ ॥ निर्माणायमहर्नने । देहे तैजसकर्मण
 ॥ असातसातान्यतरत् । तथा सुखरदुःखरे ॥ ५५ ॥ एतासा
 त्रिंशत् कर्म-प्रकृतीना त्रयोदशे ॥ गुणस्थाने व्यवच्छेद । उद
 यापेक्षया ज्ञेयत् ॥ ५६ ॥ नापापुञ्जलसघात-विपाकित्वादयो
 गिनि ॥ नोदयो दुःस्वरनाम-सुस्वरनामकर्मणो ॥ ५७ ॥ शरी
 रपुञ्जलदल-विपाकित्वादयोगिनि ॥ जेषा न स्युः काययोगा-

ठे, अने ते शिवायना केवलिने एकतालीसज प्रकृतिजनो उ
 दय होय ठे ॥ ५२ ॥ तेमाथी औदारिकश्चगोपाग, शुभ अने
 अशुभ एवी वे विहायोगति, अस्थिरनामकर्म, अशुभनामक
 र्म, प्रत्येकनामकर्म, स्थिरनामकर्म, शुभनामकर्म, ॥ ५३ ॥ व
 सस्थान, अगुस्तलघुनामकर्म, उपघातनामकर्म, पराघातनाम
 कर्म, उद्वासनामकर्म, वर्ण, गध, स्पर्श रस, ॥ ५४ ॥ निर्मा
 णनामकर्म, पहेलु सःयण, तैजसकर्मणशरीर, असाता अ
 थवा सातावेदनीय सुखर अने दुःस्वरनामकर्म ॥ ५५ ॥ ए
 वीसे कर्मप्रकृतिजनो उदयनी अपेक्षाए तेरमे गुणस्थानके उ
 च्छेद थाय ठे ॥ ५६ ॥ वळी नापपुञ्जलसघातना विपाकीप
 णाथी चौदमा गुणस्थानकमा दुःस्वर अने सुस्वरनामकर्मोनो
 उदय होतो नथी ॥ ५७ ॥ वळी शरीरपुञ्जलदलना विपाकी
 पणाथी या अयोगीगुणस्थानकमा वाकीना काययोगो होता

जात्रात्मकतयस्त्रिमा ॥ ५७ ॥ ततश्च—यश- सुभगमादेय ।
 पर्याप्त प्रसन्नादरे ॥ पचाक्षजातिर्मनुजा-युर्गत्यो जिननाम च
 ॥ ५९ ॥ उच्चगोत्र तथासाता-सातान्यतरदेय च ॥ अत्यक्ष-
 णाभ्युदया । छादशेता अयोगिन ॥ ६० ॥ नास्ति योगोऽ-
 ऽस्येत्ययोगी । तादृशो यश्च केवली ॥ गुणस्थान जवेत्तस्या—
 योगिकेवल्यनामक ॥ ६१ ॥ तच्च—अतर्मुहूर्तशेषायु । सयोगी
 केवली किञ्च ॥ लेख्यातीत प्रतिपित्सु-ध्यान योगान् रुणद्धि
 त ॥ ६२ ॥ तत्र पूर्वं प्रादरेण । काययोगेन प्रादरो ॥ रुणद्धि
 वाग्मनोयोगो । काययोग ततश्च त ॥ ६३ ॥ सूक्ष्मक्रिय चा-

नयी, यने नीचे जणावेली प्रकृतिउं जावथी होय ठे ॥५७॥
 अने तेथी—यशनामकर्म, सुजगनामकर्म, आदेयनामकर्म,
 पर्याप्तनामकर्म, प्रसन्नामकर्म, प्रादरनामकर्म, पंचेक्षिनी जाति,
 मनुष्यनु आयु तथा गति, जिननामकर्म, ॥५९॥ उच्च गोत्र,
 अने साता अथवा असातावेदनीय, ए वार प्रकृतिउं चौदमा
 अयोगीकेवल्यगुणगणाना ठेव्हा समयसुधि होय ठे ॥ ६० ॥
 जेने योग नयी ते अयोगीकेवली कहेयाय ठे, अने तेवा के
 वलिनु जे गुणस्थान ते अयोगीकेवली नामनु गुणस्थानक क
 हेवाय ठे ॥ ६१ ॥ ते नीचेप्रमाणे ठे—ज्यारे अतर्मुहूर्त आ
 यु बाकी रहे, त्यारे ते सयोगीकेवली लेख्यातीत ध्यानने प्राप्त
 थवानी इष्टावाळा थयाथका योगोने रोके ठे ॥ ६२ ॥ त्या प
 ठेव्हा प्रादरकाययोगे करीने प्रादर एवा मन अने वचनना
 योगने रोके ठे, अने पठी प्रादरकाययोगने रोके ठे ॥ ६३ ॥
 पठी सूक्ष्मक्रियारूप अनिष्टति शुद्धध्यानने ध्यावता थका सू

निवृत्ति-शुक्लध्यान त्रिनायन ॥ कन्यात्सूक्ष्मागयोगेन । मूर्ध्ना
 मानसवाचिको ॥ ६४ ॥ मण्ड्यथो काययोग । म्वात्मनेय च
 सूक्ष्मक ॥ स म्यात्तदा त्रिनागोन-देहव्यापिप्रदेशक ॥ ६५ ॥
 शुक्लध्यान समुच्चिन्न-क्रियमप्रतिपाति च ॥ ध्यायन् पचहन्
 वर्णो-चारमान स कालत ॥ ६६ ॥ शैलेशीकरण याति । त
 च प्राप्तो जवत्यसौ ॥ योगव्यापाररहितो-योगी सिद्धयत्यसौ
 तत ॥ ६७ ॥ गत्यानुपूर्व्यो देवम्य । शुनान्यस्वगतिद्वय ॥ द्वौ
 गधावष्ट च स्पर्शा । रसवर्णांगपञ्चक ॥ ६८ ॥ तथा पच यथ
 नानि । पच सघातनान्यपि ॥ निर्माण पद सहनना-न्यस्थिर
 वाशुज तथा ॥ ६९ ॥ दुर्नग च दुस्वर चा-नादेयमयशोऽपि

ह्मकाययोगे करीने सूक्ष्म एवा मन अने वचनना योगने रुपे
 ठे ॥ ६४ ॥ पठी पोतानीमेळेज सूक्ष्मकाययोगने रुपे ठे, अने
 ते वखते ते त्रीजो जागन्यून एवा शरीरप्रदेशनाळा थयाथ
 का रहे ठे ॥ ६५ ॥ त्यारवाद समुच्चिन्नक्रियारूप अप्रतिपाती
 शुक्लध्यानने ध्यावताथका पाच हस्व अक्षरोना उच्चारजेदळा
 काळमा ॥ ६६ ॥ शैलेशीकरणने प्राप्त थाय ठे, अने तेने प्रा
 त थयाथका योगव्यापारथी रहित थइने अयोगी सिद्ध था
 य ठे ॥ ६७ ॥ हवे अयोगीकेवली गुणस्थानकना उपात्यसम
 यमा, देवनी गति तथा आनुपूर्वी, शुज अने अशुज विहा
 योगति, वे गध, आठ स्पर्शा, पाच रस, पाच वर्ण, पाच श
 रीर, ॥ ६८ ॥ पाच वधन, पाच सघातन, निर्माणनामकर्म
 सघयण, अस्थिरनामकर्म, अशुजनामकर्म ॥ ६९ ॥ दुर्ना
 यनानकर्म, दुस्वरनामकर्म, अनादेयनामकर्म, अपयशनाम

च ॥ सस्थानपदकमयुस्-वधूपघातमेव च ॥ ७० ॥ पराघातम-
 योद्ध्वात्स-मपर्याप्ताजिध तथा ॥ असातसातयोरेक । प्रत्येक
 च स्थिर शुच ॥ ७१ ॥ उपागत्रितय नीचै-गोत्रसुस्वरमेव च ॥
 अयो युपात्समये । इति द्वाप्तते कथ ॥ ७२ ॥ मनुजस्य
 गतिश्चायु-श्चानुपूर्वीति च त्रय ॥ त्रसवादरपर्याप्त-यशासीति
 चतुष्टय ॥ ७३ ॥ उच्चैर्गोत्रमथादेय । सुजग जिननाम च ॥ अ-
 सातसातयोरेक । जाति पचेद्रियस्य च ॥ ७४ ॥ त्रयोदशैता
 प्रकृती । ह्यपयित्वातिमे कृणे ॥ अयोगीकेवली सिद्ध्ये-त्रि-
 मूलगतकल्मष ॥ ७५ ॥ मतातरेऽनानुपूर्वा । क्षिपत्युपातिम-
 कृणे ॥ ततस्त्रिसप्तति तत्र । द्वादशात्ये कृणे क्षिपेत् ॥ ७६ ॥

कर्म, व सस्थान, अगुरुजघुनामकर्म, उपघातनामकर्म, ॥७०॥
 पराघातनामकर्म, उन्नासनामकर्म अपर्याप्तनामकर्म असा
 ता अथवा सातावेदनीयमाथी एक, प्रत्येकनामकर्म, स्थिरना-
 मकर्म, शुचनामकर्म, ॥ ७१ ॥ त्रण उपाग, नीच गोत्र, अने
 सुस्वरनामकर्म, आ यद्दोतेर प्रकृतिर्जनो कथ थाय ठे ॥७२॥
 अने त्वापठी ठेठे समये मनुष्यनी गति, आयु अने आनु-
 पूर्वा ए त्रण, तथा त्रस, वादर, पर्याप्त अने यश ए चार ना-
 मकर्म, ॥ ७३ ॥ उच गोत्र, तथा आदेय, सुजग अने जिन-
 नामकर्म, असाता अने सातावेदनीयमानु एक, अने पचेद्रि-
 यनी जाति ॥ ७४ ॥ ए तेर प्रकृतिर्जने खपावीने मूलमाथी
 गयेख ठे मखीनता जेमनी एवा अयोगीकेवली सिद्ध थायठे
 ॥ ७५ ॥ अर्ही मतातरमा आनुपूर्वीने उपात्यक्षणमा खपावे
 ठे, अने तेथी ते उपात्यक्षणमा तद्दोतेर, अने अत्यक्षणमा

आद्य द्वितीय तुर्यं च । गुणस्थानान्यमूनि वै ॥ गठतमनुगठ
ति । परलोके शरीरिण ॥ ७७ ॥ मिश्रदेशविरत्यादी-न्येकादश
पराणि च ॥ सर्वथात्र परित्यज्य । जीवा याति पर जव ॥ ७८ ॥
तत्र मिश्रे स्थित प्राणी । मृति नेमाप्रिगठति ॥ स्युर्देशतिरता
दीनि । यावज्जीवावधीनि च ॥ ७९ ॥ यन्तृतीय गुणस्थान । द्वा
दश च त्रयोदश ॥ विनान्येष्वेकादशसु । गुणेषु त्रियतेऽसुमान्
॥ ८० ॥ स्तोका एकादशगुण-स्थिता उत्कर्षतोऽपि यत् ॥ च
तु पचाशदेवामी । युगपत्सन्नवति हि ॥ ८१ ॥ तेन्य सन्म
गुणा क्षीण-मोहास्ते ह्यष्टयुग्मत ॥ युगपत्स्युरष्टमादि-त्रिगु
णस्थास्ततोऽधिका ॥ ८२ ॥ मिथस्तुल्याश्च यत्रेणि-द्वयस्था

मार प्रवृत्तिर्जने स्वपात्रे वै ॥ ७६ ॥ पद्मेसु वीजु यने चोतु गु
णगणु परलोकमा जता प्राणीनी पाठळ जाय वै ॥ ७७ ॥ तथा
मिश्र यने देशप्रितित्यादिक बाकीना यग्यार गुणगणाजने
जीवो यद्वा सर्वथाप्रकारे तजीने परलोकमा जाय वै ॥ ७८ ॥
रुद्धी त्या मिश्रगुणस्थानरमा रुद्धीने प्राणी मृत्यु पामतान न
थी, यने देशप्रितित्यादिक तो ठेक जीवितपर्यंत होय वै ॥
॥ ७९ ॥ रुद्धी श्रीना बागमा यने तेरमा गुणस्थानरविना या
रुद्धीना यग्यार गुणस्थानरमा प्राणी मृत्यु पामे वै ॥ ८० ॥
इव सर्वथा योना यग्यारमे गुणस्थानरके रुद्धीना होय वै, ६
मके तेउ रुद्धीरगते उरुष्टा पण चोपनन होय वै ॥ ८१ ॥
तेउयी सन्यातगणा रुद्धीमोदगुणस्थानराद्धा होय वै ६ मके
तेउ रुद्धीरगता पणमो थाउ होय वै, यने थाउथादिद्वि
या उ ॥ ८२ ॥ रुद्धी यरिद्व होय वै ॥ ८२ ॥ रुद्धी

(३५३)

अपि सगता ॥ स्युर्धापष्टशुत्तरशत । प्रत्येक त्रिषु तेषु ते ॥
 ॥ ७३ ॥ योग्यप्रमत्ताप्रमत्ता-स्तेन्य सख्यगुणा क्रमात् ॥ य-
 से मित्ता कोटिकोटि—शतकोटिसहस्रके ॥ ७४ ॥ पचमस्था
 द्वितीयस्था । मिश्राध्वारिता क्रमात् ॥ प्रत्येक स्युरसरयेय-
 गुणास्तेन्यस्त्वयोगिन ॥ ७५ ॥ स्युरनतगुणा मिथ्या-दृशस्ते-
 न्योऽप्यनतका ॥ इदमल्पगुत्व स्यात् । सर्वत्रोत्कर्षसन्नवे ॥
 ॥ ७६ ॥ विपर्ययोऽप्यन्यथा स्यात् । स्तोका स्युर्जातुचिद्यथा
 ॥ उत्कृष्टशातमोहेन्यो । जघन्या क्षीणमोहका ॥ ७७ ॥ एव
 सात्वादनादिष्वपि जाव्य ॥

मिथ्यात्व कास्ततोऽनादि—सात स्यात्सादिसातक ॥ अ-

तेज परस्पर तुल्य होय ठे, केमकं ते दरेक त्रणेमा यन्ने श्रेणि-
 उना मळीने पण एकसोवासठ होय ठे ॥ ७३ ॥ बळी योगी,
 अग्रमत्त तथा प्रमत्तगुणस्थानवाळा अनुक्रमे तेथी सख्यातग-
 णा होय ठे, केमकं तेज क्रोन, सोमोन अने हजारक्रोनजेद-
 ला ठे ॥ ७४ ॥ बळी पाचमा वीजा, मिश्र तथा' अविरतिगु-
 णस्थानकवाळा अनुक्रमे तेजथी अस्सख्यगणा होय ठे, अने
 अयोगगुणस्थानकवाळा'तेजथी ॥ ७५ ॥ अनतगणा होय ठे,
 अने मिथ्यादृष्टिज तेजथी पण अनतगणा होय ठे आ उपर
 कहेसो अल्पावहोत सर्वमा उत्कृष्टो जाणवो ॥ ७६ ॥ बळी
 अन्यथाप्रकारे तेथी विपर्यय पण होय ठे, जेमके कोइकसम-
 ये उत्कृष्टा उपशातमोहवाळाजथी जघन्यक्षीणमोहवाळाजं
 उठा होय ठे ॥ ७७ ॥ बळी एवीरीते सात्वादनथादिकने विपे
 पण जाणी छेडु ॥

नाथनत च न त-त्साधनत तु सन्नवेत् ॥ ८८ ॥ म्यादाय त
 त्र जव्याना-मनासपूर्वसद्गता ॥ द्वितीय प्राप्य सम्यक्त्व ।
 पुनर्मिथ्यात्वमीयुषा ॥ ८९ ॥ म्यात्तृतीयमनव्याना । सदा मि
 थ्यात्ववर्तिना ॥ आनत्यासन्नगत्सादे-स्तुर्यं युक्तमसन्नपि ॥
 ॥ ९० ॥ सासादन चोक्तमेव । पकारलिमित पुरा ॥ तुर्यं मित
 समधिक-त्रयस्त्रिंशत्पयोविनि ॥ ९१ ॥ सर्गार्थमिच्छदेवत्वे ।
 त्रयस्त्रिंशत्पयोनिधीन् ॥ धृत्वाऽविरतसम्यक्त्व । ततोऽत्राप्याग
 तोऽसकौ ॥ ९२ ॥ यावदद्यापि विरति । नामोति तावदेव यत्
 ॥ तुर्यमेव गुणस्थान-मुररीकृत्य वर्तते ॥ ९३ ॥ निचिन्त्यून

मिथ्यात्वगुणवाण कालयी अनादितात, सादितात अने
 अनादिअनत ठे, परतु ते सादिअनत सन्नवतु नथी ॥ ८८ ॥
 तेमा पूर्वे जेउने समकीत प्राप्त थयु नथी, तेवा जव्योने पहे-
 लु होय ठे, अने समकीत पामीने फरीने जेउं मिथ्यात्व पा
 म्या ठे, तेउने वीजु होय ठे ॥ ८९ ॥ बळी हमेशा मिथ्या
 त्वमां वर्तता एवा अजव्योने वीजु होय ठे, अने सादिने अ-
 नतपणानो असन्नव होवाथी चोथु सन्नवतु नथी, ए युक्तज
 ठे ॥ ९० ॥ बळी सासादन ठ आवलिउं जेट्ठु ठे एम पूर्वे
 कहेलज ठे, अने चोथु कश्क अधिक तेत्रीस सागरोपमना
 मानवाळु ठे ॥ ९१ ॥ केमके ते चोथा गुणस्थानकवाळो प्रा
 णी सर्वार्थसिद्धिना देवपणामा तेत्रीस सागरोपम रहीने अ-
 विरतसम्यक्त्वने धारण करीने त्याथी अर्हीं पण आवे ठे ॥
 ॥ ९२ ॥ अने ज्यासुधि अर्हीं पण ते विरति पामतो नथी त्या
 सुधि ते चोथुज गुणस्थानक स्वीकारीने रहे ठे ॥ ९३ ॥ बळी

नयाब्देन-पूर्वकोटिमिते मते ॥ त्रयोदश पचम च । गुणस्था
ने उजे अपि ॥ ९४ ॥ अतिम डजणनमे—त्येवरूपे किला
क्षरे । अविस्मयत्तरतयो-चारिते प्रमित चवेत् ॥ ९५ ॥ आ
तर्मुहूर्तिकानि स्यु । शेषाण्यष्टाप्यमूनि च ॥ कंचिद्वचुर्न्यूतपू-
र्य-काटिके पष्टसत्के ॥ ९६ ॥ तत्रोक्त जगतीसूत्रे—प्रमत्त-
सजयस्त ए प्रमत्तसजमवद्वमाणस्त सदाविण प्रमत्तज्ञाकालजं
केचिद्विर होइ ? मन्थिया एगजीव पकुच्च जह एग समय उको
देसूणा पुबकोनी, णाणाजीवे पकुच्च सवज्ञा अस्य वृत्ति —
जह एक समयति कथ उच्यते, प्रमत्तसयतप्रतिपत्तिसमयस

तेरमु अने पाचनु म वझे गुणस्थानकोने कइक ठंठा एवा नव
वर्षोऊन पूर्वकोरुना मानवाळा कइया ठे ॥ ९४ ॥ मळी नहि
धीरेयी तेम नहि उतामळशी उच्चारण करेला एवा 'डजणन
अने म' नामना अक्षरोनो जेटलो काळ थाय, तेदला का-
ळना मानवाळु ठेव्हु गुणस्थानक होय ठे ॥ ९५ ॥ मळी वा-
कीना आ आठ गुणस्थानको अतर्मुहूर्तना काळवाळा होय
ठे, अने केदलाको एम कहे ठे के ठहु अने सातमु एम वझे
मळीने कइक ठंठा कोरुपूर्वना मानवाळा होय ठे ॥ ९६ ॥
ते माटे जगतीसूत्रमा कबु ठे के—' प्रमत्त अने अग्रत्तमा
वर्तता एग साधुनो स लो मळीने प्रमत्तकाल केदलो होय'
तो के हे मनीया' एक जीवने आश्रीने जघन्य एक समय
अने उत्कृष्टो देशऊणा कोरुपूर्व होय, अने नाना जीवोनी
अपेक्षाए सर्व काळ होय ' ते सूत्रनी टीका कहे ठे—यहीं
जघन्य एकसमयना काळ कम कइो ठे' ते कहे ठे—प्रमत्त-

મનતરમેવ મરણાત્, દેસ્ણા પુવ્વકોમિતિ કિલ્લ પ્રત્યેકમત
 હૂર્તપ્રમાણે એવ પ્રમત્તાપ્રમત્તગુણસ્થાને, તે ચ પર્યાયેણ જ
 માને દેશોનપૂર્વકોટિ યાગદુત્કર્પેણ તત્ત, મહાતિ ચાપ્રમ
 પેદ્ધયા પ્રમત્તાતર્મુહૂર્ત્તાને કલ્પ્યતે, એવ ચાતર્મુહૂર્તપ્રમાણ
 પ્રમત્તાહ્વાના સર્ગાસા મિલ્લને દેશોનપૂર્વકોટીકાલમાન તત્ત
 અન્યે ચાહુરપ્પવોના પૂર્વકોટિયાગદુત્કર્પત પ્રમત્તતા મ્યાત
 એવમપ્રમત્તસૂત્રમપિ, નવર, જહ્ અત્તમુદુત્તતિ, કિલ્લાપ્રમત્ત
 હ્વાયા વર્તમાનસ્યાતર્મુહૂર્ત્તમધ્યે મૃત્યુર્નન્નવતીતિ, ચૂર્ણિકારમત્ત
 પ્રમત્તસયતવર્જ સર્વોઽપિ સર્વવિરતોઽપ્રમત્ત ઇચ્ચતે, પ્રમાદાના

સયમ અર્ગીકાર કરીને સમયાતરેજ મરણ પામવાથી વઢી
 દેશજ્ઞા પૂર્વકોરુ શીરીતે ઠે? તે કહે ઠે—પ્રમત્ત અને અપ્ર
 મત્ત, એ પ્રત્યેક ગુણસ્થાનક અતર્મુહૂર્તનાજ પ્રમાણવાળા ઠે,
 અને તેજની પર્યાયો એકઠી કરવાથી ઉત્કૃષ્ટા દેશજ્ઞા પૂર્વ
 કોરુના માનવાળા થાય ઠે, તેમા પણ અપ્રમત્તની અપેક્ષાએ
 પ્રમત્તના અતર્મુહૂર્તો મહોટા કલ્પાય ઠે, અને એવીરીતે અત
 ર્મુહૂર્તના પ્રમાણવાળા પ્રમત્તગુણસ્થાનના સર્વ કાલોને એકઠા
 કરવાથી, દેશજ્ઞા પૂર્વકોરુનુ કાલમાન થાય ઠે વઢી વી
 જાઉં એમ કહે ઠે કે—ઉત્કૃષ્ટુ આઠ વર્ષે જન્મા એવા પૂર્વકો
 રુસુધિ પ્રમત્તપણુ હોય ઠે, વઢી એવીરીતે અપ્રમત્તસૂત્રને જા
 ણી લેવુ પણ એટલુ વિશેષ કે, અપ્રમત્તકાલની અદર રહેના
 રનુ અતર્મુહૂર્તની અદર મૃત્યુ થલુ નથી વઢી ચૂર્ણિકારનો તો
 એવો મત ઠે કે—પ્રમત્તસયમીવિના સઘળા સર્વવિરતિ અપ્ર
 મત્ત કહેવાય ઠે, કેમકે તેજને પ્રમાદ નથી અને તેવો સયતી

वात्, स चोपशमश्रेणि प्रतिपद्यमानो नुदृत्तान्यतरं कालं कु-
र्वेन जघन्यकालो लक्ष्यते इति, देशोनपूर्यकोटी तु कवलिन
माश्रित्येति ॥ चक्षिर्दिष्ट जिनाधीशे-रंस्जीवन्मपेक्षया ॥ त्व
स्या पुन प्रातिरूप-मन्त्रेणामुच्यतार ॥ ६६ ॥ जघन्य ताता-
दनस्य । पद्यान्-यागममित ॥ शेषेषु च दशाना स्या-न्मनु-
दृत्तमतर ॥ ६७ ॥ मिष्यात्यस्य तदुत्तृष्ट । छि पदपट्टि परो
धय ॥ सारिका कविनास्तत्र । श्रुता तावता त्विर ॥ ६८ ॥
अनुद्वय स्थिति माश्रित । सम्यक्तस्य गरीर्या ॥ मित्र त
तातमुदृत्त-मनुद्वय तत पुन ॥ ६९ ॥ पट्ट-नानिर्मिता
। सम्यक्तस्य गुम्भिति ॥ समाप्य सोऽपि मिष्यात्य । जानु

उपशमश्रेणिने पामतोऽयो यतमुदृत्तरी यत्र कालं यतोऽय
को जघन्यकालने प्राप्त याय ठ, अने नेशज्जा पुरेसोऽना
काल तो कवलिने थाश्रीने पयो ठ ॥ ७० ॥ निनेश्रोण ज
गकजीवनी थपेक्षाथी कणु ठ, त प्रातिरूपे नजीव कणु ठ,
द्वये तेजना अतर कहे ठे ॥ ७१ ॥ साभादननु जघन्य अतर
पद्योपमना असन्यातमा नागजेटु ठ अने गरीना दश
गुणवाणाउनु अतमुदृत्तनु अतर ठे ॥ ७२ ॥ ७३ । मिष्यात्य
उत्तृष्टु अतर पद्वय थपिष पठासठ भागोपमनु कणु ठ,
त्या नीचेप्रमाणे तावता ठ ॥ ७४ ॥ सोऽय प्राणी समकीवनी
उत्तृष्ट । नि तिने अनुत्वीन तया पत्रा अतनुदृत्तनुपि निध
ने अनुत्वीन उला पाठा ॥ ७५ ॥ ठाम्ठ भागोपमना ना
नवाला समकीवनी उत्तृष्ट । नि तिने ममात वरान प्पारे
मिष्यात्यने प्राप्त याय ठ त्वार उपर पद्वु मिष्यात्यनु ठ

याति तदा हि तत् ॥ १३०० ॥ देशोनपुञ्जलपरा-वर्तार्द्धप्र-
मत् ॥ द्वितीयादीना दशाना । गुणाना ज्येष्ठमतर ॥ १ ॥
पकस्यातर जातु । न स्यात् त्रिष्वष्टमादिषु ॥ सकृत्प्राते ॥
एमोहा-दित्रयेऽप्यतर न हि ॥ २ ॥ इति गुणा ॥

दशपचाधिका योगा । सप्त स्युस्तत्र कायिका ॥ चत्वार-
मानसोद्भूता-स्तावत एव वाचिका ॥ ३ ॥ औदारिक-
न्मिश्र स्या-द्वैक्रियस्तेन मिश्रित ॥ आहारकस्तन्मिश्र स-
तमस्तैजसकर्मण ॥ ४ ॥ पर्याप्ताना नृतिरश्वा-मौदारिकाजि-
धो जवेत् ॥ स्यात्तन्मिश्रस्तु पर्याप्ता-पर्याप्ताना तथोच्यते ।

कृष्णु अतर थाय ठे ॥ १३०० ॥ अने बीजाआदिक दश गु-
णस्थानकोनु जकृष्णु अतर देशऊणा अर्धपुञ्जलपरावर्तनु कबु-
ठे ॥ १ ॥ वळी आठमाआदिक त्रण गुणठाणाजमा (पटसे-
आठ नव अने दशमामा) रूपक थयेखाने त्रिलकुल अतर
नथी, तेमज एकजगार प्राप्त थवाथी क्षीणमोहादिक (गारु-
तेरमु अने चौदमु) ए लणेने विपे पण अतर नथी ॥ २ ॥
परीरीते गुणस्थानकोनु स्वरूप कबु ॥

हये योगो पदर होय ठे, तेमा कायाना सात योगो होय
उ, मनना चार होय ठे, अने उचनना पण तेदसाज होय ठे
॥ ३ ॥ औदारिक, औदारिकनो मिश्र, वैक्रिय, वैक्रियनो मि-
श्र, आहारक, आहारकनो मिश्र, अने तैजसकर्मण, ए सा-
काययोगो ठे ॥ ४ ॥ तेमा पर्याप्ता मनुष्य अने तिर्यचो-
नौदारिककाययोग होय ठे, अने पर्याप्ता तथा अथपर्याप्ताज-
नौदारिकनो मिश्रकाययोग ठे ॥ ५ ॥ वळी कर्मण करीने,

॥ ५ ॥ कर्मणेन वैक्रियेणा-हारकेणेति च त्रिधा ॥ औदारिक-
 मिश्रकाय-योग योगीश्वरा जयु ॥ ६ ॥ औदारिकागनामा-
 दि-तादृक्कर्मनियोगत ॥ उत्पत्तिदेश प्राप्तेन । तिरश्चा मनुजे
 न वा ॥ ७ ॥ यदौदारिकमारब्ध । न च पूर्णीकृत नवेत् ॥
 तादौदारिकमिश्र । कर्मणेन सह ध्रुव ॥ ८ ॥ तथा चोक्त
 निर्युक्तिकारेण शस्त्रपरिज्ञाध्ययने-तेण कम्मण । आहा-
 रेइ अणतर जीवो ॥ तेण पर मिस्सेण । जाण सरीरस्स नि-
 प्पत्तो ॥ ९ ॥ ननु मिश्रत्वमुन्नय-निष्ठमौदारिक यथा ॥ मि-
 श्र नवेत्कर्मणेन । तथा तेनापि कर्मण ॥ १० ॥ ततश्चौदा-
 रिकमिश्र-मेवेद कथमुच्यते ॥ अस्य कर्मणमिश्रत्व-मपि किं

तथा वैक्रिये करीने, अने आहारकं करीने, एम लण प्रकारे
 औदारिकनी साथे मिश्रकाययोग शवानु योगीश्वरो कहे ठे
 ॥ ६ ॥ औदारिकशरीरनामआदिक तेवा कर्मना नियोगधी
 उत्पत्तिदेशने प्राप्त थयेसा एवा मियंच अथवा मनुष्ये करीने
 ॥ ७ ॥ ज्यारे औदारिकशरीरनो थारन कराय ठे, अने ते
 शरीर ज्यासुधि पूरु थयु न होय, त्यासुधि कर्मणनीसाथे औ-
 दारिकनु मिश्रणु होय ॥ ८ ॥ ते माटे निर्युक्तिकारे शस्त्रप-
 रिज्ञा अध्ययनमा कहु ठे कं-तेजस अने कर्मणे करीने जीव
 आतरारहित आहार करे ठे, अने त्यावाढ ज्यासुधिमा श-
 रीरनी निप्पत्ति थाय त्यासुधि मिश्रवडे आहार करे ठे ॥ ९ ॥
 अर्ही शका करे ठे कं, मिश्रणु तो वढेने माटे सरगु ठे, प-
 टखे कं औदारिक जेम कर्मणे करीने मिश्र ठे तेम कर्मण
 औदारिके करीने मिश्र ठे ॥ १० ॥ अने ते ठता आ औदा-

नाजिधीयते ॥ ११ ॥ अत्राहु — आससारं कर्मणस्या-वा
 तत्वेन सर्वदा ॥ सकलेष्वपि देहेषु । स न वेदस्य मिश्रता
 ॥ १२ ॥ ततश्च — कर्मणमिश्रमित्युक्ते । निर्णेतु नैव शक्यं
 किमौदारिकस्य वि । किं वापरगरीरज ॥ १३ ॥ औदारिक
 चोत्पत्ति । समाश्रित्य प्रधानता ॥ कादाचित्कतया चास्य ॥
 तिपत्तिरसशया ॥ १४ ॥ तदौदारिकमिश्रत्व — व्यपदेशोऽ
 यौक्तिक ॥ न तु कर्मणमिश्रत्व — व्यपदेशस्तथाविध ॥ १५
 यदाप्यौदारिकदेह — धरो वैक्रियलब्धिमान् ॥ पचाक्षतिर्यश्चत्य
 श्व । पर्याप्तो वादरानिल ॥ १६ ॥ वैक्रियागमारनते । न च
 पूर्णकृत् न वेत् ॥ तदौदारिकमिश्र स्या — द्वैक्रियेण सह ध्रुव
 रिकनु मिश्र वे, एम शमाटे कहेवाय वे ? अने तेने कर्मण
 नु मिश्र शमाटे कहेवानु नथी ? ॥ ११ ॥ तेमाटे अह्नी कहे-
 वे के — कर्मणशरीर हमेशा ठेक ससारपर्यंत रहे वे, अने ते
 थी सर्व शरीरोमा तेनु मिश्रपणु सजवे वे ॥ १२ ॥ अने तैर्य
 कर्मणनु मिश्र एटलु कहेवार्थी, शु औदारिकशरीरसमधि व
 क बीजा शरीरनु वे ? ए निर्णय थड शक्तो नथी ॥ १३ ॥
 ल्ही उत्पत्तिने आश्रीने औदारिकनु प्रधानपणु वे, केमरु ते
 प्रतिपत्ति निश्चये करीने कादाचित्क व ॥ १४ ॥ अने ते
 तेने औदारिकनु मिश्र कहेतु ए युक्तिमालु वे परनु म
 णना मिश्रनो व्यपदेश तेमा प्रकारनो नथी ॥ १५ ॥ र्हा
 औदारिकशरीरने धरनागे वैक्रियलब्धिमालो एमा पनडिति-
 य अने मनुष्य तथा पर्याप्तो वादरमायुकाय ॥ १६ ॥ उपार
 जेयशरीरने यारने वे, अने ज्यामुनि ते शरीर गुरु याप

॥ १७ ॥ एवमाहारकारज-काले तद्विधिशास्त्रिनः ॥ सहाहार-
वर्द्धनेन । मिश्र औदारिको जवेत् ॥ १७ ॥ यद्यप्यत्रोजयत्रापि
। मिश्रस्तुल्येन मिश्रता ॥ तथाप्यारजकत्वेनौ-दारिकस्य प्र-
धानता ॥ १८ ॥ तत औदारिकेन । व्यपदेशो द्वयोरपि ॥
न वैक्रियाद्वारकाच्या । व्यपदेशो जिने कृत ॥ १९ ॥ मत
सिद्धातिनामेतत् । कर्मप्रयविट पुनः ॥ वैक्रियाद्वारकमिश्रे ।
एव प्रादुरिमे क्रमात् ॥ २० ॥ यद्वारजे वैक्रियस्य । परित्यागे-
ऽपि तस्य ते ॥ वदति वैक्रिय मिश्र-मेवमाहारकेऽपि च ॥ २१ ॥
वैक्रियवर्द्धपराप्त्या । पर्याप्तस्य शरीरिणः ॥ वैक्रिय काययोग

नहि, त्यामुधि वैक्रियनी साथे तेनु औदारिकनु मिश्र होय
ठे ॥ १७ ॥ वळी एवीजरीते आहारकशरीरना प्रारभ वखते,
आहारकविविधाळाने आहारकशरीरनी साथे औदारिकनु
मिश्र होय ठे ॥ १८ ॥ वळी जो के अर्ही वझेमा परस्पर मि-
श्रपण तुल्यज ठे, तो पण आरजकपणाये करीने औदारिकने
प्रधानपण ठे ॥ १९ ॥ अने तेथी वझेना व्यपदेश औदारिक-
कडे करीनेज करायो ठे, परंतु जिनेश्वरोण वैक्रिय अने आ-
हारककडे करीने व्यपदेश करेलो नथी ॥ २० ॥ उपर कहे-
लो मत सिद्धातिठनो ठे, परंतु कर्मप्रयगाळाउं तो अनुक्रमे
वैक्रिय अने आहारकनुज मिश्र कहे ठे ॥ २१ ॥ केमके तेउं
वैक्रियना आरजवखते अने ठोकतीवखते पण वैक्रियनु मिश्र
माने ठे, तेम आहारकमा पण तेमज माने ठे ॥ २२ ॥ वळी
वैक्रियशरीरपर्याप्तिवडे पर्याप्ता थयेली जीवने वैक्रियकाययोग
होय, अने तेनो मिश्र वे प्रकारनो होय ॥ २३ ॥ तेमा अप-

સ્યા-ત્તન્મિશ્રસ્તુ દ્વિધા જવેત્ ॥ ૨૩ ॥ યોઽપર્યાસદશાયા સ
 -ન્મિશ્રો નારકનાકિના ॥ યોગ સમ કાર્મણેન । સ મ્યાદ્વે
 ક્રિયમિશ્રક ॥ ૨૪ ॥ તથા યદા મનુષ્યો વા । તિર્યમ્પચેદિ
 યોઽથવા ॥ વાયુર્વા વૈક્રિય કૃત્વા । કૃતકાર્યોઽથ તત્સ્યજન્ ॥
 ॥ ૨૫ ॥ ઔદારિકશરીરાત -પ્રવેષ્તુ યતતે તદા ॥ યોગો વૈ
 ક્રિયમિશ્ર સ્યા-ત્તમમૌદારિકેણ ચ ॥ ૨૬ ॥ મિશ્રીજાતો
 યદપ્યત્રો-જયનિષ્ઠસ્તથાપ્યસૌ ॥ પ્રાધાન્યાદ્વૈક્રિયેણેવ । સ્યા
 'તો નૌદારિકેણ તુ ॥ ૨૭ ॥ પ્રાધાન્ય તુ વૈક્રિયસ્ય । પ્રાજ્ઞોર્નિ
 રૂપિત તત ॥ ઔદારિકે તુ પ્રવેશ । એતસ્યેવ વલ્લેન યત્ ॥
 ॥ ૨૮ ॥ આહારકાગપર્યાપ્ત્યા । પર્યાસાના શરીરિણા ॥ આહ
 રક કાયયોગ । સ્યાચ્ચનુર્દશપૂર્વિણા ॥ ૨૯ ॥ આહારકવૃ

ર્યાસદશાને વિષે નારકી અને દેવોને જે મિશ્ર થાય છે, તે કાર્મણની સાથે વૈક્રિયમિશ્રવાળો યોગ થાય છે ॥ ૨૪ ॥ વળી તેવીજરીતે મનુષ્ય અથવા તિર્યંચપચેદિ, અથવા વાયુ, વૈક્રિય કરીને, અને તે કાર્ય સંપૂર્ણ કરીને તેને તજતોયકો ॥ ૨૫ ॥ જ્યારે ઔદારિકશરીરમા પેસવાનો યત્ન કરે છે, ત્યારે ઔદારિકની સાથે વૈક્રિયનો મિશ્રયોગ થાય છે ॥ ૨૬ ॥ વળી અહીં મિશ્રપણુ જો કે વધે મા સરખુ છે, તોપણ પ્રધાનપણાગ્રી તે વૈક્રિયપડેજ પ્રસિદ્ધ છે, પણ ઔદારિકપડે પ્રસિદ્ધ નથી ॥ ૨૭ ॥ વળી વૈક્રિયનુ પ્રધાનપણુ તો વિદ્વાનોજ કહ્યુ છે, કેમકે તેનાજ પલપડે કરીને ઔદારિકમા પ્રવેશ કરાય છે ॥ ૨૮ ॥ આહારકશરીરની પર્યાસિપડે કરીને પર્યાસા થયેજાવે એવા ચૌદપૂર્ગી મહાત્માગુને આહારકકાયયોગ થાય છે ॥ ૨૯ ॥

कृत्वा । कृतकार्यस्य तत्पुन ॥ त्यक्तया न्यागं प्रविशत । स्या
 दाहारमिश्रक ॥ ३० ॥ ह्ययो समेऽपि मिश्रत्वे । यत्नेनादा
 रकम्य यत् ॥ श्रोत्राग्निर्द्विजुप्रवेश—स्तेनंष्ट व्यपदिश्यते ॥ ३१ ॥
 तेजस कामेण चेति । द्वे सदा सहचार्णिणी ॥ ततो विप्रहित
 मेको । योगस्तेजसकामेण ॥ ३२ ॥ जतृना विप्रहगता—य
 यंयक्षिना पुन ॥ समुद्रघाते समयेषु । स्यान्तृतीयादिषु त्रिषु
 ॥ ३३ ॥ एत निरूपिता सप्त । योगा कायसमुद्भवा ॥ यथ
 चित्तप्रचोजाता—धतुरधतुगे युवे ॥ ३४ ॥ सत्यो मृषा सत्यमृ
 षा । न सत्यो न मृषापि च ॥ मनोयोगश्चतुर्धेव । वाग्योगोऽ

तेम आहारकशरीर करीने तृतीयं थयेक्षा एता ते महात्मा-
 उन्नो, तेने तजीने पोताना शरीरमा प्रवेश करायथी आहार
 कनो मिश्रफाययोग थाय ठे ॥ ३० ॥ वळी तेठं यत्नेनु मिश्र
 पणु जो र तुल्य ठे, तो एण आहारकना यत्नेनं ओदारिक
 मा प्रवेश कराय ठे, तेथी ते आहारकनु मिश्र कहेवाय ठे ॥
 ॥ ३१ ॥ वळी तेजस यने कामेण, ए वत्ने सहचारी ठे, तेथी
 तेजस यने कामेणनो एकज योग कहेखो ठे ॥ ३२ ॥ वळी
 या तेजसकामेणयोग प्राणीउने विप्रहगतिमा होय ठे, यने
 केवलितने समुद्रातमा त्रीजाआदिक ग्रण समयोनेविये होय
 ठे ॥ ३३ ॥ एवीरीते सात फाययोगो कक्षा, हवे मन यने
 वचनना चार चार योगो म्हणीये ठीये ॥ ३४ ॥ पहेलो सत्य,
 धीजो श्रमत्य त्रोजो सत्यमृषा (मिश्र) यने चोथो नहिस-
 त्य नहि मृषा (व्यग्रहार) एवीरीते चार प्रकारनो मनोयोग
 ॥ यने वचनयाग एण एवीजरीते चार प्रकारनो ठे ॥ ३५ ॥

प्येवमेव च ॥ ३५ ॥ तत्र च—सत इत्यभिधीयते । पदार्था-
 मुनयोऽप्यत्र ॥ तेषु साधु हित सत्य—मसत्य च ततोऽन्यथा ॥
 ॥ ३६ ॥ पदार्थानां हित तत्र । यथावस्थितचितनात् ॥ मुनी-
 नां च हित यत्मा—न्मोक्षमार्गेण साधन ॥ ३७ ॥ स्वतो विप्रति-
 पत्तो वा । वस्तु स्थापयितुं किल ॥ सर्वज्ञोक्तानुसारेण । चि-
 त्तन सत्यमुच्यते ॥ ३८ ॥ यथास्ति जीव सदस—द्रूपो व्याप्य
 स्थितस्तनु ॥ चोक्ता स्वकर्मणा सत्य—मित्यादिपरिचितन ॥
 ॥ ३९ ॥ प्रश्ने विप्रतिपत्तो न । स्वज्ञानाद्भुत उस्तुपु ॥ शि-
 क्ष्यते जैनमतो—तीर्णं यत्तदसत्यक ॥ ४० ॥ नास्ति जीवो य-
 येकात—नित्योऽनित्यो महानगु ॥ अकर्त्ता निगुणोऽसत्य—मि-

रुद्धी त्या—‘ सत ’ एव कहेगार्थी पदार्थों अथवा मुनि
 कहेगाय ठे. तेउंमा हित ’ अर्थ सत्य ठे, अने तेथी उ-
 ठो अमत्य ठे ॥ ३६ ॥ केमके तेमा यथावस्थित चित्तनु
 ए पदार्थानु हित ठे, अने मोक्षमार्गेने साधनो ’ ए मुनि
 उंनु हित ठे ॥ ३७ ॥ उलटा स्वीकारमा पोतानी मेंळें पदार्थ
 स्थापयाने सर्वज्ञप्रभुना यचनने अनुसारे जे चित्तन करतु, ते
 सत्य कहेगाय ठे ॥ ३८ ॥ जेमके सत्त्वमत् जीव शरी.ने व्या-
 पीने रहेओ ठे, तेम ते स्वकर्मणां चोक्त ठे, इत्यादिक जे चि-
 त्तनु ते सत्यमनयोग ठे ॥ ३९ ॥ रुद्धी प्रश्नमा अथवा उ-
 ठान्नीकारमा स्वतःार्थी पदार्थानेविषे निमनर्था जे उ-
 चित्तनु ते अमत्यमनयोग ठे ॥ ४० ॥ तेम ए तीव एकांते न-
 र्था, नित्य ठे, अतिय उ, माओ ठे, नहानो उ, अहता ठे
 तथा चित्तु ठे, इत्यादिक जे चित्तनु, ते अमत्यमनयोग ठे

ત્યાદિપરિચિતન ॥ ૪૧ ॥ કિંચિત્સત્યમતત્ય વા । યત્સ્યાવુજય-
 ધર્મયુક ॥ સ્યાત્તત્સત્યનૃપાન્નિય ॥ વ્યવહારનયાશ્રયાત્ ॥ ૪૨ ॥
 યથાન્યવૃક્કમિશ્રેષુ । વહુપ્પશોકશાંખિષુ ॥ અશોકવનમેવેદ-
 મિત્યાદિપરિચિતન ॥ ૪૩ ॥ સત્વાત્કતિપયાશોક-તરૂણામત્ર
 સત્યતા ॥ અન્યેપામપિ સજ્ઞાયા—જ્ઞવેદસત્યતાપિ ચ ॥ ૪૪ ॥
 જવેદસત્યમેવેદ । નિશ્ચયાપેક્ષયા પુન ॥ વિકલ્પિતસ્વરૂપસ્યા-
 સજ્ઞાયાદિદ્ વસ્તુન ॥ ૪૫ ॥ વિનાર્થપ્રતિષ્ઠા ચ । સ્વરૂપમાત્ર
 ચિતન ॥ ઉક્તત્ત્વદ્વણાયોગા—જ્ઞ સત્ય ન મૃપા ચ તત્ ॥ ૪૬ ॥
 યથા ચેત્તાયાચનીયા । ગૌરાનેયો ઘટસ્તત ॥ પર્યાલોચનમિ-
 ત્યાદિ । સ્યાદસત્યાનૃપાન્નિધ ॥ ૪૭ ॥ વ્યવહારાપેક્ષયેવ । પૃથ-

॥ ૪૧ ॥ પઠી કદ્દક સત્ય અથવા કદ્દક અસત્ય, ઇવીરીતે જે
 વસ્તુ ધર્મોગે યુક્ત હોય, તે વ્યવહારનયને મતે સત્યમૃપા પ-
 ટલે મિશ્રમનોયોગ છે ॥ ૪૨ ॥ જેમકે અન્યવૃક્કોગે મિશ્ર પ-
 થા ઘણા અશોકવૃક્કો હોતે તતે થા અશોકવૃક્કજ છે, ઇત્યા-
 દિક જે ચિતવવુ તે મિશ્રમનોયોગ છે ॥ ૪૩ ॥ તેમા કેટલાક
 અશોકવૃક્કો હોવાથી સત્યપણુ છે, અને વીજા વૃક્કો હોવાથી
 અસત્યપણુ પણ છે ॥ ૪૪ ॥ વઠી નિશ્ચયનયની અપેક્ષા તો
 તે અસત્યજ ઠ જેમકે જેનો વિકલ્પ કરાયો છે એવા સ્વરૂપ-
 યાઠ્ઠા પદાથનુ નેમા અઠતાપણુ છે ॥ ૪૫ ॥ પઠી અર્થપ્રતિ-
 ણાવિના પક્ષ સ્વરૂપનેજ જે ચિતવવુ તેમા પૂર્વાક્ત લક્ષણનો
 યોગ ન હોવાથી તે સત્ય પણ નથી અને મૃપા પણ નથી ॥
 ॥ ૪૬ ॥ જેમકે ચેત્તપામથી ગાય યાચવી ઠ અને ધનો લાવ
 વો છે ઇત્યાદિક જે ચિતવવુ તે અસત્યનૃપા પટલે વ્યવહાર

ગેતદુદીર્યતે ॥ નિશ્ચયાપેક્ષયા સત્યે । સત્યેવાતર્જવેદિદ ॥ ૪૭ ॥
 તથાહિ—ગૌર્યાચ્યેત્યાદિસકલ્પ । ઢ્ઞેન વિદધીત ચેત્ ॥ ચ
 તર્જવેત્તદાઽસત્યે । સત્યે પુન સ્વજ્ઞાવત ॥ ૪૮ ॥ સર્વમેતદ્ઞાવ
 નીય । વાગ્યોગોઽપ્યરિશેષત ॥ જ્ઞાવિતાશ્ચિતને જ્ઞેદા । જ્ઞાવ્યા
 મ્તેઽગ્ર તુ જલ્પને ॥ ૪૯ ॥ એવ મનોવચોગોગા । સ્યુ પ્રત્યક્
 ચતુર્વિધા ॥ તતો યોગા પચદશ । વ્યવહારનયાશ્રયાત્ ॥ ૫૦ ॥
 કિમુ કશ્ચિદ્દિશેષોઽસ્તિ । જ્ઞાપાગાગ્યોગયોર્જનુ ॥ જ્ઞાપાધિકા
 રો યત્પ્રોક્ત । સૂત્રે વા યોગત પૃથક્ ॥ ૫૧ ॥ અત્રોચ્યતે—
 યુજ્યતે ઇતિ યોગ સ્યા—દિતિવ્યુત્પત્તિયોગત ॥ જ્ઞાપાગાગ્યયોગો

મનયોગ ઠે ॥ ૪૭ ॥ વઢી વ્યવહારની અપેક્ષાગ્રહેજ તેને જુ
 દુ કહેવામા આવે ઠે, પરતુ નિશ્ચયની અપેક્ષા તો અસત્યમા
 અથવા સત્યમા તેનો સમાવેશ થાય ઠે ॥ ૪૮ ॥ તે કહે ઠે—
 ગાય વાચવી ઠે' ઇત્યાદિક સકલ્પ જો કપટથી કરે તો તે
 નો અસત્યમા સમાવેશ થાય, અને જો સ્વજ્ઞાથી ચિત્તવે તો
 તેનો સત્યમા સમાવેશ થાય ઠે ॥ ૪૯ ॥ વઢી રચનયોગમા
 પણ ઉપરમુજબ સઘટ્ટ જાણી લેવું જટલે કે ચિત્તનમા જે જો
 શો વધ્યા ઠે, તે તેદો અર્હી મોલમારૂપે સમજી લેવા ॥ ૫૦ ॥
 જ્ઞાત્રીરીતે મન અને રચન, જ દરેકના ચારચાર યોગો ઠે, મા
 ઠે જ્ઞાત્રીરીતે વ્યવહારનયની અપેક્ષાગ સર્વ મઢી પદર યોગા
 ઠે ॥ ૫૧ ॥ અર્હી જફા કરે ઠે કે જ્ઞાપા અને રચનયોગમા
 શુ રૂઢ તમામન ઠે? જેમકે મૂરમા ભાષાઅગિજારને રાન
 યોગથી તૂટો રધો ઠે, ॥ ૫૨ ॥ તે માટે અર્હી કહે ઠે ક—
 જે જોનાય, તે યોગ રૂઢેરાય, જ્ઞાત્રી વ્યુત્પત્તિના યોગથી, જ

જતુ-ર્યન્નો વાયોગ યચ્યતે ॥ ૫૩ ॥ જાપાત્વેનાપાદિતા યા ।
 જાપાર્હૃદ્યસતતિ ॥ સા જાપા સ્યાદતો જેદો । નાપાવાગ્યો
 ગયો સ્ફુટ ॥ ૫૪ ॥ તથોક્તમાવશ્યકદૃઢદૃત્તો—ગિણદૃષ્ય
 કાણ્ણ । નિસિરદ તદ્ ગાણ્ણ જોગેણતિ ॥ અત્ર કશ્ચિદાહ
 —તત્ર કાચિરેન રહ્નાતીત્યેતદ્યુક્ત, તસ્યાત્મવ્યાપારરૂપત્વાત્,
 નિસૃજતિ તુ કથ ગાચિરેન કોઝ્ય ગમ્યોગ ઇતિ, કિ વાગેન
 વ્યાપારાપન્ના, આદોશ્ચિત્તદ્વિસર્ગદેતુ કાયસરભ ઇતિ યદિ
 પૂર્વો ત્રિકલ્પ સ્વદ્યયુક્તસ્તમ્યાયોગવાનુપપન્નેસ્તયા ચ ન
 વાકેયસા જીવવ્યાપારસ્તસ્યા પુરુષમાત્રપરિણામરૂપત્વાત્, ૨-

તુનો જાપાપ્રવત્તરુ યો જે પ્રવત્ત, તે રચનયોગ વહેવાય છે
 ॥ ૫૩ ॥ અને નાપાપણાયં કરીને પ્રાપ્ત કરેલી ગયી નાપાને
 લાયક જે દ્રવ્યની સતતિ, તે નાપા વહેવાય છે અને તેથી
 નાપા અને રચનયોગવધે પ્રગટરીતે જેદ છે ॥ ૫૪ ॥ તે માટે
 આવશ્યકની દૃઢદૃત્તિમા કરુ છે ક—(જાપાના પુરુષોને)
 કાયયોગવડે ઘટ્ટણ કરે છે, અને રચનયોગવડે મૂકે છે ॥ અ
 હીં કોઈ કહે છે કે—કાયયોગવડે જે ઘટ્ટણ કરે છે તે તો
 યુક્ત છે, કેમકે તે આત્મવ્યાપારરૂપ છે પરંતુ રચનયોગવડે
 મૂકે છે, તે શીરીતે? અને તે પચનયોગ શુ છે? શુ વ્યાપારને
 પ્રાપ્ત થયેલી ગયી વાણીજ પચનયોગ છે? અપરા તેને મૂકા-
 મા હેતુરૂપ યો કાયસરન છે? જો વહેણો કે વહેણો રિત
 હ્ય છે તો તે અયુક્ત છે, કેમકે તે વાણીને વાગપણની થ
 પ્રાપ્તિ છે, અને પચીરીતે કેવલ વાણીજ જીવનો વ્યાપાર નથી,
 કેમકે તે તો રસાદિવની પેઠે પુરુષમાત્રના પરિણામરૂપ છે,

सादिवत्, योगश्चात्मन शरीरवतो व्यापार इति, न च तत्र
 नापा निसृज्यते, किंतु सैव निसृज्यत इत्युक्तं अथ द्विती-
 यं, ततः स कायव्यापार एवेति कृत्वा कायिकेनैव निसृज्य
 तीत्योपपन्नमनिष्टं चेत्तदत्रोच्यते, नानिप्रायपरिहानादिह तत्र
 योगविशेष एव वाग्योगो मनोयोगश्चेति कायव्यापारशून्यत्व
 सिद्धवत्तदज्ञावात्ततश्चात्मन शरीरव्यापारे सति येन शब्द
 व्योपादानं करोति स कायिक, येन तु कायसरजेण तान्त्रे
 मुचति स रायिक इति तथा येन मनोद्वयाणि मन्यते स
 मानस इति कायव्यापार एवाय व्यवहारार्थं त्रिधा विभक्तं

अने जे योग ठे ते तो शरीरवाळा आत्मानो व्यापार ठे, व
 ळी ते बडे जापा मूकाती नथी, परंतु ते जापाज मूकाय व
 णम कद्यु हवे जो बीजो पद लेंगो तो ते कायव्यापारज ठे,
 णम करीने काययोगपडेज मूक ठे, णम यावी उठु, अने तेम
 तो तमोने मान्य नथी हवे ते माटे अर्ही उत्तर थापे ठे व
 ते तमारु कहेवु युक्त नथी केमके तमोण अनिप्राय जाणेंसो
 नथी यचनयोग अने मनयोग व बडे काययोगनाज विशेष
 ठे, केमके कायव्यापारथी शून्य णा सिद्धनीपेठे तेनो अताय
 ठे, अने तेंगी यात्माना शरीरव्यापार होते ठे, जेवडे री
 ने शब्दद्वयनु उपादान करे ठे ते काययोग ठे, अने जे का
 यसरजे करीने शब्दद्वयोने मूक ठे ते यचनयोग ठे, उळी
 जेवडे मनसयि उद्योने चिंतय ठे ते मनोयोग ठे, माटे ण-
 रीरीते या कायव्यापारनेज व्यवहारने अथं ग्रण प्रमानो
 कसो ठे, माटे ते दृपणरहित ठे ॥

દ્વ્યતોડોષ ॥

અથ પ્રસંગતો જાપા-સ્વરૂપ યત્તિમ સાપિ દિ ॥ 'ચતુર્વિ
ધાન્તન્યાયેન । સત્યાસત્યાદિજેદત ॥ ૫૪ ॥ સતો જીગદયો
જાપા । સતો યા મુનયોઽધ્યા ॥ મૂલોત્તરગુણાસ્તેન્યો । હિતા
સત્યાજિધીયતે ॥ ૫૫ ॥ અથ જાપ — મુક્તિમાર્ગારાધનીયા ।
સા ગી સત્યોચ્યતે હિતા ॥ સા તુ સત્યાપ્યસત્યેઽ । યાન્વેપા-
મહિતાયતા ॥ ૫૬ ॥ અસત્યા તુ જવેજ્ઞાપા । મુક્તિમાર્ગવિરા-
ધની ॥ દ્વિત્વજાપા તૃતીયાત્યા । નારાધનવિરાધની ॥ ૫૭ ॥
ઉક્ત ચ—સચા હિયા સયામિદ્ । સતો મુણયો ગુણા પયઘા

દ્વે પ્રસંગથી હુ જાપાનુ સ્વરૂપ કહુ તુ, તે પણ પૂર્વોક્ત
ન્યાયે કરીને સત્યઅસત્યયાદિક જેદોથી ચાર પ્રકારની છે ॥
॥ ૫૪ ॥ જેમકે જીગદિ પદાર્થો ઠતા છે, અથવા મુનિઠ સત
ઠે, અથવા તે મૂલોત્તરગુણો ઠતા છે, તેઠ પ્રતે જે હિતકારી
ભાષા તે સત્ય કહેવાય છે ॥ ૫૫ ॥ તેનો જાવાર્થ નીચેપ્રમાણે
ઠે—જે જાપા મોક્ષમાર્ગને આરાધનારી છે, તેવી હિતકારી
જાપા સત્ય કહેવાય છે, અને જે જાપા યીજાઠેનુ અહિત ક-
રનારી છે, તેવી અસત્યજાપા પણ અસત્યજ કહેવાય છે ॥ ૫૬ ॥
બહી 'તે મુક્તિમાર્ગને વિરાધનારી છે, તે અસત્યજાપા કહેવા
ય, તેમજ ગ્રીજી મિશ્રસ્વજાવવાહી અને ચોથી વ્યવહારજાપા,
જે વધે મુક્તિમાર્ગને આરાધનારી પણ નથી, તેમ વિરાધનારી
પણ નથી ॥ ૫૭ ॥ વહુ ઠે કે—મુનિઠ, ગુણો અથવા પદા-
ર્થો, જ 'સત' છે, ધર્મીરીતની જે જાપા, તે હમેશા સત્ય અ-
ને હિતકારી છે અને તેથી જે પ્રિરીત, તે અસત્યજાપા છે,

सादिवत्, योगश्चात्मन शरीरवनो व्यापार इति, न च तत्र
 ज्ञाया निस्तृज्यते, किंतु मेव निस्तृज्यत इत्युक्तं अथ द्विती-
 पक्ष, ततः स कायव्यापार एवेति कृत्वा कायिकेनैव निस्तृज-
 तीत्यापन्नमनिष्ट चेत्तदत्रोच्यते, नातिप्रायापरिज्ञानाद्विह तु
 योगविशेष एव वाग्योगो मनोयोगश्चेति कायव्यापारशून्यस्य
 सिद्धवत्तदज्ञावात्ततश्चात्मन शरीरव्यापारे सति येन शब्द-
 व्योपादानं करोति स कायिक, येन तु कायसरत्नेण तान्येन
 मुचति स वाचिक इति तथा येन मनोद्वयाणि मन्यते स
 मानस इति कायव्यापार एवायं व्यवहारार्थं त्रिधा विभक्त-

अने जे योग ठे ते तो शरीरवाळा आत्मनो व्यापार ठे, व
 ळी ते वडे ज्ञाया मूकाली नथी, परंतु ते ज्ञायाज मूकाली व
 एम कक्षु हवे जो बीजो पक्ष लेशो तो ते कायव्यापारज ठे,
 एम करीने काययोगवडेज मूक ठे, एम आवी उजु, अने तेम
 तो तमाने मान्य नथी हवे ते माटे अर्ही उत्तर आपे ठे क
 ते तमान कहेवु युक्त नथी केमके तमोए अतिप्राय जाणेशो
 नथी उचनयोग अने मनयोग ए वझे काययोगनाज विशेष
 ठे, केमके कायव्यापारथी शून्य एजा सिद्धनीपेठे तेनो अताज
 ठे, अने तेथी आत्माना शरीरव्यापार होते ठे, जेवडे करी
 ने शब्दद्वयानु उपादान करे ठे ते काययोग ठे, अने जे का
 यसरने करीने शब्दद्वयाने मूक ठे ते उचनयोग ठे, उळी
 जेवडे मनसपरि द्रव्योन चितने ठे ते मनोयोग ठे, माटे ए-
 रीरीते या कायव्यापारनेज व्यवहारने अर्थ त्रण प्रसारना
 रक्षो ठे, माटे ते दृषणरहित ठे ॥

ऽत्यतोऽदोष ॥

अथ प्रसगतो जापा—स्वरूप रश्मि सापि हि ॥ चतुर्वि-
धोक्तन्यायेन । सत्यासत्यादिज्जेदत ॥ ५४ ॥ मनो जीवादयो
जापा । मनो या मुनयोऽयम् ॥ ब्रूहोत्तरगुणास्तन्यो । हिता
सत्याजिधीयते ॥ ५५ ॥ अथ जाप — मुक्तिमार्गाग्राधनीया ।
सा गी सत्योच्यते हिता ॥ सा तु सत्याप्यसत्ये । यान्येषा-
महितायता ॥ ५६ ॥ यत्तत्त्वा तु जवेज्ञाया । मुक्तिमार्गविरा-
धनी ॥ द्विज्जापा तृतीयाया । नाराधनविराधनी ॥ ५७ ॥
उक्त च—सद्या हिता सयामिह । सतो मुणयो गुणा पयसा

इदं प्रसगधी इ जापानु स्वरूप कह तु, ते पण पूर्वोक्त
न्याये करीने सत्यसत्यव्यादिक जेदोयी चार प्रकारनी ठे ॥
॥ ५४ ॥ जेमके जीवादि पदार्थो ठता ठे अथवा मुनिठ सत
ठे, अयम् ते ब्रूहोत्तरगुणो ठता ठे, तेज्ज्ज्जे जे हितकारी
भाया ते सत्य कहैवाय ठे ॥ ५५ ॥ तेनो नावार्य नीचेप्रमाणे
ठे—जे जापा मोक्षमार्गने आग्राधनारी ठे, तेजी हितकारी
जापा सत्य कहैवाय ठे अने जे जापा वीजाठनु अहित क-
र्गनारी ठ तर्वा सत्यजापा पण असत्यज कहैवाय ठे ॥ ५६ ॥
बल । ज मुक्तिमार्गन ग्राधनारी ठ ते असत्यजापा कहैवा
य तेमन प्राप्ती मि प्रवृत्तावाळी अने चोरी व्यवहारजापा,
ए अहं मुक्तिमार्गन आग्राधनारी पण नथी तेम ग्राधनारी
पण नथी ॥ ५७ ॥ कलु ठ क—मुनिठ गुणो अथवा पदा
थो ए मन ठ सर्वग्रीवनी जे जापा ते दमस्त सत्य अ
ने हितकारी ठ अने नथी ज विपरीत ते असत्यजापा ठे,

વા ॥ તત્ત્વીવરીયા મોસા । મીસા જાતહુજયસહાવા
 અણહિગયા જાતીમુવિ સદ્બોધિય કેવલો અસવમોસા
 તત્ર સત્યા દશવિધા । પ્રજ્ઞતા પરમર્ષિજિ ॥ ણજિ પ્રમા
 જિ-વંદન્ન સ્વાધિરાધક ॥ ૫૯ ॥ તથાહુ - જણનય સમ
 ઠવણા । નામે રૂવે પરુચ્છ સચ્ચે અ ॥ વવહારનાનજોગે । ડ
 મે ઉવમ્મસચ્ચે અ ॥ ૧ ॥ તસ્મિસ્તસ્મિન્ જનપદે । ચચોજન
 તિપત્તિકૃત્ ॥ સત્ય જાનપદ પિચ્છ । કોઠુણાદો યથા પય ॥ ૬૦ ॥
 ભવેત્સમતસત્ય ત-અત્સર્વજનસમત ॥ યથાગ્નેપા પરુજત્વે-૬
 પ્યરવિદ્દ હિ પકજ ॥ ૬૧ ॥ તન્નવેત્થાપનાસત્ય । સ્થાપિત ત
 વ્પત્તીતિકૃત્ ॥ યથૈકક પુરો વિહુ-દ્વયયુક્ત શત જવેત્ ॥ ૬૨ ॥
 અને સત્ય અસત્ય, એમ જે વચ્ચે સ્વજાવગાઢી હોય, તે મિત્ર
 જાપા હોય ॥ ૫૭ ॥ જાતિનેવિને અનન્નિગત ણટલે નહીં પ્રાપ્ત
 થયેલી, અને જે કેવલ શબ્દોચિત્ત ઠે, તે રૂપાજાપાઠે ॥ ત્યા
 સત્ય નાપા દશ પ્રકારની મુનિઝંપ કહેલી ઠે, અને ૭ દશ પ્ર
 કારે મોલનારો મનુષ્ય વિરાધક થતો નથી ॥ ૫૯ ॥ તે રૂઢે
 -જનપદ, સમત, સ્થાપના, નામ, રૂપ, અપેક્ષા, વ્યવહાર,
 ય, જોગ, અને દશમુ રૂપમાસત્ય ઠે ॥ ૧ ॥ તે તે જનપદ
 યે જે વચન યચનને સ્વીકારનાર ઠે તે સત્ય ઠે, જેમ રા
 દિરમા જાતને પય રૂઢે ઠે તેમ સ્થાપનાને પિચ્છ
 ઠે ॥ ૬૦ ॥ રૂઢી ને મર્મમનુષ્યાપ્રતે મય ઠે તે મમ્મ
 રૂઢેરાય ઠે નમર વીજાતીન પરુવણાનુ દાન ગુન પળ
 પરુવ રૂઢેરાય ઠે ॥ ૬૧ ॥ રૂઢી પ્રતીતિ રૂઢનાર ન
 યા થાન્યુ દાય તે સ્થાપનામત્ય રૂઢેરાય ઠે નમર

अर्हदादिविकल्पेन । कर्म लेप्यादिकं हि यत् ॥ स्थाप्यते त
 दपि प्राज्ञे । स्थापनासत्यमीरित्त ॥ ६३ ॥ ययस्य निर्मित ना-
 म । नामसत्यं नु तद्भवेत् ॥ अवर्धयन्नपि कुल । यथा स्यात्कु
 लवर्धन ॥ ६४ ॥ तत्तद्वेषान्गुपादाना-द्रूपसत्यं जवेदिह ॥ य
 थात्तमुनिनेपथ्यो । दात्तिकोऽप्युच्यते मुनिः ॥ ६५ ॥ वस्त्यतर
 प्रतीत्य स्या-दीर्घताद्वत्त्वतादिक ॥ यदेकत्र तत्प्रतीत्य । सत्यमु-
 क्तं जिनेश्वरे ॥ ६६ ॥ दैर्घ्यं यथानामिकाया । अधिष्ठत्य क
 निष्ठिका ॥ तस्या गत्र च हस्तत्व । मध्यमामधिष्ठत्य नु ॥ ६७ ॥
 यथा चैत्रस्य पुत्रत्व । स्यात्तपितुरपेक्षया ॥ पितृत्वमपि तस्यैव

एकमापर वे विंदुर्ल चमाववाथी एकसो थाय ठे ॥ ६२ ॥ ग-
 ल्ही अर्हत्त्यादिकना विकल्पे करीने लेप्ययादिक (प्रतिमा-
 आदिक) जे कार्ये स्थापन कराय ठे, तेने पण ज्ञानीउण स्या
 पनासत्य कहैस ठे ॥ ६३ ॥ गल्ली जेनु जे नाम पारुगमा
 आद्यु ठे ते नामसत्य कहैयाय ठे जेमरे कुलने नहि गथा
 रतो पणो पण (नाम पारुगार्थी) कुलवर्धन कहैवाय ठे ॥
 ॥ ६४ ॥ गल्ली ते ते रूपयादिना प्रहणार्थी रूपसत्य थायठ
 जेमरे जण मुनिनो जेप सीधा ठे गरा दाजिर माणस पण
 मुनि कहैयाय ठे ॥ ६५ ॥ गर रत्ननी अपणाण पीजी वस्तु
 उं नाना मन्त्रादि कहैयाय ठे मान पवन अपणाण विनश
 गण तन कहु ठे ॥ ६६ ॥ नम रनिगियायमान अपणाण
 श्रुतादिमात्राद्यु-जि न प्रहण नु तस्य अपणाण श्रुतीन अपणा
 ने तनज हस्तपण ठे ॥ ६७ ॥ गरा जस चरन तना पिनानी
 अपेक्षाण पुत्रपण ठे

। स्वपुत्रस्य व्यपेक्षया ॥ ६७ ॥ विवक्षया यत्नोक्ताना
 व्यवहारत ॥ गलत्यमत्र शिखरी । दह्यतेऽनुदरा कन्या
 भ्रूभृत्तत्स्थतृणादीना-ममत्रोदकयोरपि ॥ अविज्ञेद विप्र
 लोको वृते तथाविध ॥ ७० ॥ सजोगवीजप्रभवो-दरा
 दति च ॥ कन्यामनुदरा सत्य-मिलादिव्यवहारत ॥
 जावो वर्णादिकस्तेन । सत्य नु जायतो यथा ॥ नैकवर्ण
 नीलस्य । प्रबलत्वानुको हरित् ॥ ७२ ॥ स्थूलस्कधेषु सर्व
 सर्वे वर्णरसादय ॥ निश्चयाध्यवहारस्तु । प्रगलेन प्रवर्तते
 ॥ ७३ ॥ योगोऽन्यवस्तुसवधो । योगसत्य ततो नवेत् ॥ वर

पणु ठे ॥ ६७ ॥ हवे लोकोनी अपेक्षायी जे होय, ते व्यव
 हारसत्य ठे, जेमके वासण टपके ठे, पर्वत वळे ठे, तथा था
 कन्या उदररहित ठे ॥ ६९ ॥ अही पर्वत तथा तेपर रहेला
 तृणादिकोनी अने वासण तथा जळना अविज्ञेदनी प्रिक्कायी
 लोको तेम कहे ठे, ॥ ७० ॥ सजोगवीजयी उत्पन्न थयेला उ
 दरना अभावयी लोको कन्याने उदररहित रुहे ठे, अने ते
 व्यवहारयी सत्य ठे ॥ ७१ ॥ जाव एटले वर्णादिक, अने ते
 ठे जे सत्य होय, ते नावसत्य कहेगाय, जेमके पोपटनो एक
 नयी, तो पण तेमा लीजो रंग घणो होगायी ते लीजो
 ॥ ७२ ॥ गळी निश्चयनययी तो सचळा स्थूलस्क
 सचळा वर्ण तथा रसादिमो ठ, परंतु तेमा व्य
 प्रगलतापूर्ण नन ठ ॥ ७३ ॥ योग एटने अन्य प
 साये सचय, अने तंयी यागसत्य थाय ठ, जेमके वरना
 वरनाळो कहेगाय ठ, अने मोडक समये ना तेनी पा

યોગાચયા ઠલી । ઠગ્રાજાવેઽપિ કહિચિત્ ॥ ૭૪ ॥ હથ સાધ-
મ્યમૌપમ્ય । તેન સત્ય તુ જૂયસા ॥ કાવ્યેપુ વિદિત યદ્વ-ત
ટાફોઽય પયોધિવત્ ॥ ૭૫ ॥ મૃષાજાપાપિ દશધા । ક્રોધમાન-
ત્રિનિ સ્તુતા ॥ માયાલોજપ્રેમદ્વાસ્દ-નયદ્વેપવિનિ સ્તુતા ॥ ૭૬ ॥
આગ્યાધિકા નિ સ્તુતા તુ । કયાસ્વસત્યવાદિન ॥ ચૌયાંદિના-
ન્યાગ્યાતોઽન્ય-મુપપાતત્રિનિ સ્તુતા ॥ ૭૭ ॥ તથાદુ — મોદે
માણે માયા । લોજે પેજે તદેર દોસે ય ॥ હામે ભય યરકા-
શ્યા । ઠગ્રાજ્ય ણિસ્તિયા દસમા ॥ ૭૮ ॥ સત્યામૃષાપિ દ-
શધા । પ્રથમોત્પન્નમિશ્રિતા ॥ ત્રિગતમિશ્રિતા ચાન્યો-ત્પન્નત્રિ
ગતમિશ્રિતા ॥ ૭૯ ॥ જીગ્રાજીગમિશ્રિતે દે । મ્યાજીગ્રાજીગ

સે ઠગ્રનો શ્યજાવ દોતે ઠતે પણ ઠગ્રવાલો કહેરાય ઠે ॥ ૭૪ ॥
વઠ્ઠી મનોહર એવુ જે સધર્મપણુ, તે ઠપમા કહેરાય, જેમકે
' શ્યા તલાવ સમુદ્રજેવુ ઠે ' ણવીરીતનુ ઠપમાસત્ય પાવ્યોમા
પ્રસિદ્ધ ઠે ॥ ૭૫ ॥ હવે મૃષાજાપા પણ નીચેપ્રમાણે દશ પ્ર-
કારની ઠે, ક્રોધ, માન, માયા, લોજ, પ્રેમ, દ્વાસ્વ, નય, શ્યને
દ્વેપથી નિકલેલી ॥ ૭૬ ॥ તેમજ કયાઝનેરિપે શ્યસત્ય યોલ-
નારની આગ્યાધિકા મારફતે નિકલેલી, તથા ચોરીશ્યાદિક
વડે શ્યને જૂઠા શ્યારોપથી શ્યન્યના ઉપપાતમાટે નિકલેલી, ૧
વીરીતે દશ પ્રકારની મૃષાજાપા ઠે ॥ ૭૭ ॥ ધતુ ઠે કે—
ક્રોધ, માન, માયા, લોજ, પ્રેમ, દ્વેપ, દ્વાસ્વ, નય, આગ્યા-
ધિકા શ્યને ઉપપાતથી મૃષાજાપા નિકલે ઠે ॥ ૭૮ ॥ રટ્ટી
સત્યામૃષા પદ્ધત્તે મિશ્રજાપા પણ દશ પ્રકારની ઠ, પદેલી ઠ
ત્પન્નમિશ્ર, ધીજી વિગતમિશ્ર, ધ્રીજી ઉત્પન્નવિગતમિશ્ર ॥ ૭૯ ॥

। स्वपुत्रस्य व्यपेक्षया ॥ ६७ ॥ विवक्षया यद्भोकानां । तत्तत्
 व्यवहारत ॥ गलत्वमत्र शिखरी । दह्यतेऽनुदरा कनी ॥ ६८ ॥
 भृशतस्तृणादीनाममत्रोदकयोरपि ॥ अविज्ञेदप्रिक्खिता
 लोको ब्रूते तथाविध ॥ ७० ॥ सनोगवीजप्रजवो—द्राजावे
 दति च ॥ कन्यामनुदरा सत्य—मित्यादिव्यवहारत ॥ ७१ ॥
 जावो वर्णादिकस्तेन । सत्यं नु जावतो यथा ॥ नैकवर्णा
 नीलस्य । प्रवलत्वाद्भुको हरित् ॥ ७२ ॥ स्थूलस्कधेषु सर्वेषु
 सर्वे वर्णरसादय ॥ निश्चयाद्व्यवहारस्तु । प्रपलेन प्रवर्तते ।
 ॥ ७३ ॥ योगोऽन्यवस्तुसवधो । योगसत्यं ततो नवेत् ॥ अत्र

पणुं ॥ ६७ ॥ हवे लोकोनी व्यपेक्षायी जे होय, ते व्यव
 हारसत्य ठे, जेमके वासण टपके ठे, पर्वत बळे ठे, तथा आ
 कन्या उदररहित ठे ॥ ६८ ॥ अर्ही पर्वत तथा तेपर रहेमा
 तृणादिकोनी अने वासण तथा जळना अविज्ञेदनी प्रिक्खायी
 लोको तेम कहे ठे, ॥ ७० ॥ सनोगवीजयी उत्पन्न थयेला उ
 दरना यभावयी लोको कन्याने उदररहित कहे ठे, अने ते
 व्यवहारयी सत्य ठे ॥ ७१ ॥ जावण्टले वर्णादिक, अने ते
 उडे जे सत्य होय, ते नायसत्य कहेगाय, जेमके पोपटनो एक
 वर्ण नथी, तो पण तेमा लीजो रंग घणो होगायी ते लीमो
 कहेगाय ठे ॥ ७२ ॥ गळी निश्चयनययी तो सचळा स्थूलस्क
 धोनेप्रिये सचळा वर्ण तथा रसादिको ठे, परंतु तेमा व्यव
 हारनय प्रपलतापूर्वक जने ठे ॥ ७३ ॥ योगण्टले अन्य प
 दार्थोमाये मग्न, अने तेयी योगसत्य थाय ठे, जेमके नग्रना
 योगयी नग्रगाटो कहेगाय ठे, अने कोइक समये तो तेनी पा

योगायथा ठली । ठग्राजावेऽपि कर्हिचित् ॥ ७४ ॥ ह्य साध-
र्म्यमौपम्य । तेन सत्य तु ज्ञेयसा ॥ काव्येषु विदित यद्-त
टाकोऽय पयोधिवत् ॥ ७५ ॥ मृषाजापापि दशधा । क्रोधमान-
विनि सृता ॥ मायासोत्रप्रेमहास्य-नयद्वेपरिनि सृता ॥ ७६ ॥
आग्न्याधिका नि सृता तु । ऋषास्वसत्यगदिन ॥ चौर्यादिता-
न्याग्न्यातोऽन्य-मुपघातपरिनि सृता ॥ ७७ ॥ तथाहु — कोहे
माणे माया । खोजे पेजे तहेर दोसे य ॥ हाने भय यस्का
इया । उपघाड्य एस्तिर्या दसमा ॥ ७८ ॥ सत्यामृषापि द-
शधा । प्रथमोत्पन्नमिश्रिता ॥ विगतमिश्रिता चान्यो-त्पन्नवि-
गतमिश्रिता ॥ ७९ ॥ जीराजीरमिश्रिते हे । म्यात्रीराजीर

से ठगतो अज्ञात होते ठते पण ठग्राजो कहेराय ठ ॥ ७४ ॥
वळी सनोडर एवु जे सधर्मपणु, ते उपमा कहेराय, जेमकं
' आ तळाव समुद्रजेवु ठे ' एवीरीतनु उपमासत्य काव्योमा
प्रतिष्ठ ठे ॥ ७५ ॥ हवे मृषाजापा पण नीचेप्रमाणे दश प्र-
कारनी ठे, क्रोध, मान, माया खोज, प्रेम, हान्य, नय अने
द्वेपथी निवळेसी ॥ ७६ ॥ तेमज कथाउनेविषे असत्य पोख
नारनी आग्न्याधिका मारफते निवळेसी, तथा गौरीयादिरु
वडे अने जूठा थारोपथी अन्यना उपघातमाटे निवळेसी, ॥
वीरीते दश प्रकारनी मृषाजापा ठे ॥ ७७ ॥ एवु ठे क—
क्रोध, मान, माया, खोज, प्रेम, द्वेष, दास्य, नय, आग्न्या-
धिका अने उपघातथी मृषाजापा निवळे ठे ॥ ७८ ॥ गळी
सत्यामृषा एटसे मिश्रजापा पण दश प्रकारनी ठे, पहेसी उ-
त्पन्नमिश्र, वीजी विगतमिश्र, ग्रीजी उत्पन्नविगतमिश्र ॥ ७९ ॥

(३७२)

। स्वपुत्रस्य व्यपेक्षया ॥ ६८ ॥ विवक्षया यद्धोका
व्यवहारत ॥ गलत्यमत्र शिखरी । दह्यतेऽनुदरा
भृशतस्तत्तृणादीना-ममत्रोदकयोरपि ॥ अत्रिजेद
लोको वृते तथाविध ॥ ७० ॥ सन्नोगवीजप्रजवो-
दति च ॥ कन्यामनुदरा सत्य—मित्यादिव्यवहारत
नावो वर्णादिकस्तेन । सत्य नु नावतो यथा ॥ नैक
नीलस्य । प्रवलत्वाद्भुको हरित् ॥ ७२ ॥ स्थूलस्कधेषु
सर्वे वर्णरसादय ॥ निश्चयाद्व्यवहारस्तु । प्रमलेन प्रम
॥ ७३ ॥ योगोऽन्यवस्तुसबधो । योगसत्य ततो नवेत् ॥

पणु ठे ॥ ६८ ॥ हवे लोकोनी अपेक्षार्थी जे होय, ते व्य
हारसत्य ठे, जेमके वासण टपके ठे, पर्वत उळे ठे, तथा अ
कन्या उदररहित ठे ॥ ६९ ॥ अर्ही पर्वत तथा तेपर रङ्गेखा
तृणादिकोनी अने वासण तथा जळना अत्रिजेदनी प्रिणकारी
लोको तेम कहे ठे, ॥ ७० ॥ सन्नोगवीजर्थी उत्पन्न थयेला उ
दरना अभावर्यी लोको कन्याने उदररहित कहे ठे, यने ते
व्यवहारर्थी सत्य ठे ॥ ७१ ॥ नाव गटले वर्णादिक, यने ते
उडे जे सत्य होय, ते नावसत्य कहेगाय, जेमके पोपटनो एक
वर्ण नथी, तो पण तेमा लीजो रंग वर्णो होगार्थी ते लीजो
कहेगाय ठे ॥ ७२ ॥ उर्ली निश्चयनयर्थी तो सगळा स्थूलस्क-
धेनेरिपे सगळा वर्ण तथा रसादिनो उ, परंतु तेमा व्य
वहार प्रमलनापूर्वक मन उ ॥ ७३ ॥ याग गटये यन्य प
वर्णार्थाये मन्य यने नर्थी यागमत्य थाय उ, जेमके नवना
वर्णी उरगाटो रङ्गेगाय उ अने रादक समयें तो तेनीपा

योगाद्यथा वल्ली । वज्राज्ञावेऽपि कहिंचित् ॥ ७४ ॥ हृद्य साध-
र्म्यमौपम्य । तेन सत्य तु श्रूयसा ॥ काव्येषु विदित यद्-त
टाकोऽय पयोधिवत् ॥ ७५ ॥ मृपाज्ञापापि दशधा । क्रोधमान-
विनि सृता ॥ मायालोचनप्रेमहास्य-त्रयद्वेषप्रिनि सृता ॥ ७६ ॥
आग्यायिका नि सृता तु । कथास्वसत्ययादिनि ॥ चौर्यादिना-
न्याग्यातोऽन्य-मुपघातविनि सृता ॥ ७७ ॥ तथाहु — कोहे
माणे माया । लोचने पेजे तद्देव दोसे य ॥ हाने भय अस्का-
श्या । उग्रघाश्या णिस्सिया दसमा ॥ ७८ ॥ सत्यामृपापि द-
शधा । प्रथमोत्पन्नमिश्रिता ॥ विगतमिश्रिता चान्यो-त्पन्नवि-
गतमिश्रिता ॥ ७९ ॥ जीराजीरमिश्रिते द्वे । म्याजीवाजीव

ते वजनो अज्ञान होते ठते पण वज्रवालो कहेवाय ठे ॥ ७४ ॥
वल्ली मनोहर एवु जे सधर्मपणु, ते उपमा कहेवाय, जेमके
' आ तळाव समुद्रजेवु ठे ' एवीरीतनु उपमासत्य काव्योमा
प्रसिद्ध ठे ॥ ७५ ॥ हवे मृपाज्ञापा पण नीचेप्रमाणे दश प्र-
कारनी ठे, क्रोध, मान, माया, लोचन, प्रेम, हास्य, त्रय अने
द्वेषयी निकळेसी ॥ ७६ ॥ तेमज कथाउनेविपे अस्तत्य घोळ-
नारनी आग्यायिका मारफते निकळेसी, तथा चोरीयादिक
वडे अने जूवा आरोपयी अन्यना उपघातमाटे निकळेसी, प
वीरीते दश प्रकारनी मृपाज्ञापा ठे ॥ ७७ ॥ वलु ठे के—
क्रोध, मान, माया, लोचन, प्रेम, द्वेष, हास्य, त्रय, आग्या-
यिका अने उपघातयी मृपाज्ञापा निकळे ठे ॥ ७८ ॥ वल्ली
सत्यामृपा एटखे मिश्रज्ञापा पण दश प्रकारनी ठे, पहेली उ-
त्पन्नमिश्र, वीजी विगतमिश्र, वीजी उत्पन्नविगतमिश्र ॥ ७९ ॥

मिश्रिता ॥ प्रत्येकमिश्रितानत-मिश्रिताऽऽ विमिश्रिता । ७० ॥
 अऽऽऽ मिश्रितेत्यत्र । प्रथमोत्पन्नमिश्रिता ॥ उत्पन्नानामनि-
 श्रित्य । सख्यान् वदतो नवेत् ॥ ७१ ॥ यथात्र नगरे जातः ।
 नून दशाद्य दारका ॥ मृतास्तान् वदतोऽप्येव । नवेद्विगतमि-
 श्रिता ॥ ७२ ॥ एव च—उत्पन्नाश्च विपन्नाश्च । युगपद्भूतो
 भवेत् ॥ उत्पन्नविगतमिश्रा-द्वयो जेदस्तृतीयक ॥ ७३ ॥ ग-
 खशखनफादीना । राशो तान् जीवतो बहून् ॥ दृष्ट्वाऽऽपाश्च
 मृतान् जीव-राशुक्तो जीवमिश्रिता ॥ ७४ ॥ तत्रैव च मृतान्
 चूरीन् । दृष्ट्वा स्वल्पाश्च जीवत ॥ अजीवराशिरित्येव । व-

चोथी जीवमिश्र, पाचमी अजीवमिश्र, ठट्ठी जीवाजीवमिश्र,
 सातमी प्रत्येकमिश्र, आठमी अनतमिश्र, नवमी अऽऽमि-
 श्रित अने ॥ ७० ॥ दशमी अऽऽऽमिश्र, एवीरीते दशप्रका-
 रनी सत्यानृपा एटले मिश्रजापा ठे, तेमा उत्पन्न घयेलाउनी
 सरयानो निश्चय कर्यागिना जे दोलबु, ते पहेली उत्पन्नमिश्र
 जापा ठे ॥ ७१ ॥ जेमके आजे आ नगरनी अदर एरेखर
 दश बाळको जन्म्या, वळी एवीजरीते 'आजे आटला मृत्यु
 पाम्या ठे' एम कहेवाथी विगतमिश्रितजापा थाय ठे ॥ ७२ ॥
 वळी एवीरीते—जन्मेला अने मृत्यु पामेलाने एकीसखते क-
 हेवाथी उत्पन्नविगतमिश्र नामनो वीजो जेद थाय ठे ॥ ७३ ॥
 शय तथा शखनकआदिकना समूहमा, तेउमाना घणाउने
 जीवता, तथा थोमाउने मृत्युपामेला जोऽने आ 'जीवराशि'
 ठे, एम कहेवाथी जीवमिश्रजापा थाय ठे ॥ ७४ ॥ वळी ते-
 माज घणाउने मरेला अने थोमाउने जीवता जोऽने, आ

दतोऽजीवमिश्रिता ॥ ८५ ॥ एतावतोऽत्र जीवत । एतावतो मृ-
ता इति ॥ तत्रानिधित्वं वदतो । जीवाजीवमिमिश्रिता ॥ ८६ ॥
अनतकारनिकर । दृष्ट्वा प्रत्येकमिश्रित ॥ अनतकाय त स-
र्ग । वदतोऽनतमिश्रिता ॥ ८७ ॥ एव प्रत्येकनिकर-मनतका-
यमिश्रित ॥ प्रत्येकं वदत सर्ग । जवेत् प्रत्येकमिश्रिता ॥ ८८ ॥
अद्वा काल स च दिन । रात्रिर्वा परिहृतं ॥ यस्याशमिश्रि-
ता साद्वा—मिश्रिता जायते यथा ॥ ८९ ॥ कचन त्वरयन् क-
धि—द्वेष्टुत्तिष्ठ जो लघु ॥ रात्रिर्जातिति दिवसे । रात्रौ च
रविरुजत ॥ ९० ॥ अद्वाद्वा त्वेकदेश स्या-द्रात्रेर्वा दिवसस्य

‘अजीवराशि’ ठे, एम कहैवाधी अजीवमिश्रजापा थायठे
॥ ८५ ॥ आटला जीवे ठे अने आटला मृत्यु पाम्या ठे, एवो
निश्चय कर्पागिना घोलवाधी जीवाजीवमिश्रजापा थाय ठे ॥
॥ ८६ ॥ वळी प्रत्येकशरीरीनी अदर मिश्र थयेला एवा अन-
तकायना समूहने जोडने, ते सघळाने अनतकाय कहैवाधी
अनतमिश्रजापा थाय ठे ॥ ८७ ॥ वळी एवीजरीते अनतका-
यधी मिश्र थयेला प्रत्येकशरीरीना समूहने जोडने, ते सर्वने
प्रत्येक कहैवाधी प्रत्येकमिश्रजापा थाय ठे. ॥ ८८ ॥ वळी अ-
द्वा पटखे काल, अने ते दिवस अथवा रात्रि जाणवी, तेमा
जेना अशधी मिश्रित होय, ते अद्वामिश्रजापा जाणवी ॥
॥ ८९ ॥ जेमके कोडने उतायळ करतोथको कोड माणस तेने
कहे के अरे तु जलदी ऊठ ? रात्रि थड ठे. एम दिवसे क-
हे, अने सूर्य ऊग्यो ठे एम रात्रिण कहे ॥ ९० ॥ वळी अ-
द्वा पटखे रात्रि अथवा दिवसनो एक देश जाणवो, अने

मिश्रिता ॥ प्रत्येकमिश्रितानत-मिश्रिताऽऽ विमिश्रिता ॥ ७० ॥
 अऽऽऽ मिश्रितेत्यत्र । प्रथमोत्पन्नमिश्रिता ॥ उत्पन्नानामनि-
 श्रित्य । सख्यान् वदतो नवेत् ॥ ७१ ॥ यथात्र नगरे जाना ।
 नून दशाद्य दारका ॥ मृतास्तान् वदतोऽप्येव । नवेद्विगतमि-
 श्रिता ॥ ७२ ॥ एव च—उत्पन्नाश्च विपन्नाश्च । युगपद्दतो
 नवेत् ॥ उत्पन्नविगतमिश्रा-ह्वयो जेदस्तृतीयक ॥ ७३ ॥ श-
 खशखनकादीना । राशौ तान् जीवतो बहून् ॥ दृष्ट्वाऽप्य-
 मृतान् जीव-राशुक्तो जीवमिश्रिता ॥ ७४ ॥ तत्रैव च मृतान्
 चूरीन् । दृष्ट्वा स्वल्पाश्च जीवत ॥ अजीवराशिरित्येव । व

चोथी जीवमिश्र, पाचमी अजीवमिश्र, ठठी जीवाजीवमिश्र,
 सातमी प्रत्येकमिश्र, आठमी अनतमिश्र, नवमी अऽऽमि-
 श्रित अने ॥ ७० ॥ दशमी अऽऽऽमिश्र, एवीरीते दशप्रका-
 रनी सत्यानृपा एटले मिश्रनापा ठे, तेमा उत्पन्न थयेलाउनी
 सत्यानो निश्चय कर्याविना जे दोलबु, ते पहेली उत्पन्नमिश्र
 नापा ठे ॥ ७१ ॥ जेमके आजे आ नगरनी अदर खरेखर
 दश गळको जन्म्या, वळी एवीजरीते 'आजे आटला मृत्यु
 पाम्या ठे' एम कहेवाथी विगतमिश्रितनापा थाय ठे ॥ ७२ ॥
 वळी एवीरीते—जन्मेला अने मृत्यु पामेलाने एकीखते क-
 हेवाथी उत्पन्नविगतमिश्र नामनो वीजो जेद थाय ठे ॥ ७३ ॥
 शय तथा शखनक्यादिकना समूहमा, तेउमाना घणाउने
 जीवता, तथा थोकाउने मृत्युपामेला जोशने आ 'जीवराशि'
 ठे, एम कहेवाथी जीवमिश्रनापा थाय ठे ॥ ७४ ॥ वळी ते-
 माज घणाउने मरेला अने थोकाउने जीवता जोशने, या

यथा हिसाया निरुत्ता । जतव स्युश्चिरायुष ॥ ९७ ॥ उक्त च
 —प्राणिपदा उ नियत्ता । हवति दीहाउया अरोगाय ॥ ९८-
 माइ पन्नत्ता । पन्नवणी वीयरणहि ॥ ९९ ॥ पष्टी तु याचमा-
 नस्य । प्रतिपेधात्मिका जवेत् ॥ सप्तमी पृष्ठत कार्यं । स्वीया-
 नुमतिदानत ॥ १०० ॥ कार्यं यथारजमाण । कश्चित्कचन पृ-
 छति ॥ स प्राहेद कुरु लघु । ममाप्येतन्मत सखे ॥ १४०० ॥
 उपस्थितेषु बहुषु । कायेषु युगपद्यदि ॥ किमिदानीं करोमीति
 । कश्चित्कचन पृष्ठति ॥ १ ॥ स प्राह सुदर यत्ते । प्रतिजाति
 विधेहि तत् ॥ भाषानजिह्वीतारया । सा प्रज्ञता जिनेश्वरे
 ॥ २ ॥ अजिह्वीता तत्रैव । नियतार्थनिधारण ॥ यथाधुनेद

यवत शिष्यने उपदेश देवारूप पाचमी ठे, जेमक हिसाथी
 १ निवृत्त थयेला प्राणिउं लागा आयुष्यवाळा होय ठे ॥ ९७ ॥
 कयु ठे के—‘ प्राणीपदानी निरुत्त थयेला मनुष्यो दीर्घयायु-
 ष्यवाळा अने नीरोगी होय ठे ’ इत्यादिकरूप वीतरागोप प्र-
 ज्ञापनीव्यवहारनापा कही ठे ॥ ९८ ॥ याचना करता थका
 प्रतिपेधकरनारूप ठही ठे, अने कोइए पूठवाथी कार्यमाटे अ-
 नुमति देवाथी सातमी थाय ठे ॥ ९९ ॥ जेम कार्यनो प्रारज
 करताथका कोइने पूठवाथी कोइ कहेशे के, हे मित्र ते कार्य
 तु तुरत कर ? मारी पण तेमा अनुमति ठे ॥ १४०० ॥ पळी
 एकीवेळाए घणा कायों थावी पळते ठते कोइक पूठे के, हवे
 या समये हु कयु कार्य कर ? ॥ १ ॥ त्यारे ते कहेशे क न
 मोने जे सारु लागे ते कार्य करो ? एवीरीतनी जापाने जिने
 श्वरोए अनजिघहित नामनी व्यवहारनापा कही ठे ॥ २ ॥

કર્તવ્ય । ન કર્તવ્યમિદ પુન ॥ ૩ ॥ અનેકાર્થવાદિની તુ । તા
 પા સંશયકારિણી ॥ સશય સિધવમ્યોક્તો । યથા લવણવાદિ
 નો ॥ ૪ ॥ વ્યાકૃતા તુ ત્રવેદ્ધાપા । પ્રકટાર્થાત્રિધાયિની ।
 અવ્યાકૃતા ગત્તીરાર્થા-થવાવ્યક્તાકરોચિતા ॥ ૫ ॥ આથ
 સ્તિસ્ત્રો દશવિધા-સ્તુર્યા દ્વાદશધા પુન ॥ દ્વિચત્વારિંશદિત્તે
 । જાપાત્તેદા જિને સ્મૃતા ॥ ૬ ॥ સ્તોકા સત્યગિર ગેપા-
 સ્ત્રયોઽસરયગુણા ક્રમાત્ ॥ અજાપકાશ્ચતુર્જ્યોઽપિ । સ્યુરત
 ગુણાધિકા ॥ ૭ ॥ ઇતિ યોગા ॥

કે કે જીવા કિયત સ્યુ-રિતિ દૃષ્ટાતપૂર્વક ॥ નિરૂપણ

વઢી તેવીજરીતે પ્રશ્નમા ‘ આ કાર્ય તમારે હાલ કરવું જોઈ
 એ અને આ ન કરવું જોઈએ ’ ઇત્યાદિક ચોક્કસ અર્થના અવ
 ધારણવાળી જાપાને અત્રિગ્રહિતવ્યવહારજાપા જાણવી ॥ ૩ ॥
 હવે અનેક અર્થોને કહેનારી ભાષાને સશયકારિણી વ્યવહાર
 રજાપા કહી છે, જેમકે ‘ સિધવ ’ એટલું કહ્યાર્થી લવણ અને
 ઘોમાનો સશય થાય છે ॥ ૪ ॥ વઢી જે જાપા પ્રગટ થયત
 કહેનારી હોય, તે વ્યાકૃતવ્યવહારજાપા કહેવાય અને ગ
 ત્તીર અર્થોવાળી અથવા અવ્યક્ત અકરોવાળી જાપાને અવ્યા
 કૃતવ્યવહારભાષા કહી છે ॥ ૫ ॥ પરીરીતે પહેલી ક્ષણે ત્રા
 પાઝના દશ દશ જેદો, અને ચોથીના ચાર જેદો છે, એમ મઢી
 જાપાના વેતાલીસ જેદો જિનેશ્વરે કહ્યા છે ॥ ૬ ॥ સત્યતા
 પાપાલા થોમા છે, તેથી યનુક્રમે યસગ્યાનગણા પાકીના થ
 એ જાપાઝપાલા છે, અને તે ચારેથી યનતગણા યધિક ત્રા
 પાપિનાના છે ॥ ૭ ॥ પરીરીતે યોગોનું સ્વરૂપ જાણવું ॥

यत्तन्मान-मित्यत्र परिकीर्तित ॥ ८ ॥ परस्पर कतिपय-सजा-
तीयव्यपेक्षया ॥ वक्ष्यते याद्व्यवहुता । सात्र ज्ञेया कनीयसी
॥ ९ ॥ नृयासो दिशि कस्या के । जीरा कस्या च केऽल्पका
॥ एवरूपाद्व्यवहुता । विज्ञेया दिगपेक्षया ॥ १० ॥ प्राप्य पृ-
थ्व्यादितरमंगी । जघन्योत्कर्षत पुन ॥ कालेन यायताप्नोति
। तद्भावात् स्यात्तदतर ॥ ११ ॥ विरक्षितजगन्नुल्लेखे—ऽतुल्ये च
यद्भावात्तरे ॥ गत्वा नृयोऽपि तत्रैव । यथा सज्जमागति ॥ १२ ॥
जघन्यादुत्कर्षतश्च । वारानेतावतो जघेत् ॥ इत्यादि यत्रोच्य
तेऽसौ । जगत्संबन्ध उच्यते ॥ १३ ॥ सर्वजातीयजीवाना । पर-
स्परव्यपेक्षया ॥ वक्ष्यते याद्व्यवहुता । महाद्व्यवहुतात्र सा ॥

क्या क्या जीरो केटला होय ठे, पवी रीते दृष्टातपूर्पक
जे निरूपण करवु, तेने अर्ही मान कहेनु ठे ॥ ८ ॥ उळी प
रस्पर केटलीक सजातिनी अपेक्षाए जे अल्पावहोत कहेवो,
ते नानो अल्पावहोत जाणरो ॥ ९ ॥ हवे कइ दिशामा क
या जीवो घणा होय ठे ? तथा कइ दिशामा क्या जीरो अ
ल्प होय ठे ? पवीरीतना अल्पावहोतने दिशानी अपेक्षाया
लो अल्पावहोत जाणरो ॥ १० ॥ पृथ्व्यादिकपणु पामीने
प्राणी जघन्यत्री तथा उत्कृष्टी जेटले काले पाठो त जायने
पाम त तेनो अतर कहंराय ॥ ११ ॥ विरक्षित तरथी तु
ल्य अथवा अतुल्य गरा जवानरनशिप नइन पमीन पणु स
नवीनरीत त्याज ज आउनु ॥ १२ ॥ तथा जघन्यघी अत्र
उत्कर्षयी आटमायाग घाय इत्यान्विक ज्या कटवाय न तर
संबन्ध कहंराय ठ ॥ १३ ॥ सरनातिना जीवाना परस्परनी

॥ १४ ॥ नवतु, सुगम द्वारेरेनि सदागमशोतने— नंगमि
 सश्रीक जीवास्तिकायनिरूपण ॥ विमलमनसा चेतासीद प्र
 विश्व, परा मुद । दधतु विविधैरर्घ्यकीकृतैश्च पदे पदे ॥ १५ ॥
 विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीवाचकेंद्रातिप— द्राजश्रीतनयो
 ऽतनिष्ठ विनय श्रीतेजपालात्मज ॥ काव्य यत्किञ्च तत्र नि
 श्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्गलितार्थसार्यसुजग पूर्ण
 स्तृतीय सुखम् ॥ १४१६ ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे तृतीय सर्ग
 समाप्त ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ चतुर्थ सर्ग प्रारभ्यते ॥

द्वाराण्येव वर्णितानि । सप्तत्रिंशदिति क्रमात् ॥ निर्दिश्य

अपेक्षाए जे, अद्वपावहोत कहेनाय, ते मोटो अद्वपावहोत
 जाणवो ॥ १४ ॥ उत्तम आगमोवडे करीने शोभायुक्त थयेला
 (- पदे-सज्जनोना आगमनवडे शोभायुक्त थयेला) एवा आ
 पूर्वोक्त द्वारोवडे करीने लक्ष्मीयुक्त नगरनी पेठे जीवास्तिकाय
 नु निरूपण सुगम थाउं ? अने दरेक पदप्रते प्रगट करेला ए
 वा विविधप्रकारना अर्थोवडे करीने निर्मळ मनवाळाजना म
 नमा प्रवेश करीने उत्कृष्ट हर्षने धारण करो ? ॥ १५ ॥ वेष्टा
 काव्यनो अर्थ आगळनी पेठेज जाणवो ॥ १४१६ ॥ एवीरीते
 श्रीलोकप्रकाशनो त्रीजो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ हवे चोथा सर्गनो प्रारभ्ण थाय ठे ॥

एवीरीते अनुक्रमे सामग्रीस द्वारोनु वर्णन करुं, हवे ते

तेऽय ससारि-जीवैवमृनि तत्र च ॥ १ ॥ उंचतो जाव्यते स-
 सा-रिषु छारुदयक ॥ यादौ ततो त्रिशेपेण । प्रत्येक जाव
 यिष्यते ॥ २ ॥ द्विधा ससारिणो जीग-ससम्यापरचेदत
 ॥ त्रिभिधा स्युम्भिचिरेन्दे-गतिचेदेष्वनुविधा ॥ ३ ॥ एकद्वि
 त्रिचतु पचे-द्विधा इति च पञ्चधा ॥ पौढा कायप्रकारे स्यु-
 र्जयत्येव च सप्तधा ॥ ४ ॥ एकाक्षा वादरा सूक्ष्मा । पचाक्षा
 सङ्घसङ्गिन ॥ चत्वारोऽमी त्रिकलाक्षे-भ्रिजि सह समन्वि-
 ता ॥ ५ ॥ चतुर्धेकेंद्रिया सूक्ष्मा-न्यपर्याप्तान्यचेदत ॥ ५
 चाक्षा त्रिकलाक्षाश्च । जयतीत्येवमष्टधा ॥ ६ ॥ अरुजादिजे-

छारो जीगेनेत्रिपे देखाकाय ठे, तेमा पण ॥ १ ॥ पन्नेला स-
 सारी जीगेनेत्रिपे उंचयी छागेनो समृह कहीयं ठीये, थने
 पठी दरेकनु त्रिशेपयी वर्णन करीशु ॥ २ ॥ ससारि जीवो
 त्रस थने थापरना चेदयी वे प्रकारना ठे, तण वेदोवडे त्रण
 प्रफारना ठे, थने गतिना जेदोवडे चार प्रकारना ठे ॥ ३ ॥
 उळी एकेद्रि, वेद्रि, त्रेद्रि, चतुरेद्रि तथा पचेद्रि, एम पाच
 प्रकारना ठे उळी कायना जेदोवडे ठे प्रकारना ठे, तेम ए
 बीजरीते नीचप्रमाणे मान प्रकारना पण ठे ॥ ४ ॥ रादर-
 केद्रि थने सूत्र गत्रेद्रि तथा सन्नीपचेद्रि थने असन्नीपचे-
 द्रि एम चार जेदोनी साय त्रण त्रिस्त्रेद्रिउने जोरुमाथी मान
 जेदो थाय ठे ॥ ५ ॥ उळी सूत्र थने रादर तथा ते उल्ले
 पयासा थन अपयासा एम चार प्रफारना ग्वेद्रिउं तथा
 पचेद्रि थन त्रिकलत्रिना त्रण मळान जीवना आठ जटा पण
 थाय ठे ॥ ६ ॥ उळी अरुजथादिक जेदोयी त्रस जीग था

દત્તોઽષ્ટો । ત્રસાસ્તગ્રામજા કિલ ॥ પક્ષિસર્પાગ્રા રસોઽન્ના । મ
 ઘકીટાદયોઽગ્નિન ॥ ૭ ॥ જરાયુજા નૃગગ્રામ્યા । યૂઘાગ્રા સ્વ
 દજા મતા ॥ સમૂઠના જલૂઘાગ્રા । પોતજા કુતરાદય ॥ ૮ ॥
 ઝલ્લેદજા રજનાગ્રા । દેવાગ્રાશ્ચોપપાતિકા ॥ સ્થાવરેણેકન
 યુક્તા । નવધેત્યગિનો મતા ॥ ૯ ॥ અથવા—નવધા સ્થાવરા
 પચ । પચાક્ષવિકલેર્યુતા ॥ દશધા વિકલે દ્વાયે । પચાક્ષે
 સહ્યસઙ્ગિન ॥ ૧૦ ॥ સ્થાવરેર્વિકલે પચે-ત્રિયેશ્ચ વેદતશ્ચિન્નિ
 ॥ એકાદશ દ્વાદશ સ્યુ । કાયે પર્યાતિકાપરે ॥ ૧૧ ॥ પર્યા

ઠ પ્રકારના ઠે, તેમા પક્ષી અને સર્પાદિકો ઇનાથી ઉત્પન્ન
 થાય ઠે, મદિરાના કીનાઆદિકો રસથી ઉત્પન્ન થાય ઠે ॥
 ૭ ॥ મનુષ્ય અને વલ્લદઆદિક જરાયુથી ઉત્પન્ન થાય ઠે,
 જૂઆદિક પસીનાથી થાય ઠે જલો આદિક સમૂર્થિમથી થા
 ય ઠે, હાથી આદિક પોતથી થાય ઠે ॥ ૮ ॥ રજન આદિક
 ઝલ્લેદથી થાય ઠે, અને દેવઆદિક ઔપપાતિક ઠે, એવીરીતે
 આઠ જ્ઞેદોસાથે એક સ્થાવરને જોમવાથી નવ પ્રકારના જીવો
 થાય ઠે ॥ ૯ ॥ અથવા પાચ સ્થાવર, એક પચેદ્રિ અને ત્રણ
 વિકલેદ્રિ, એમ મલીને પણ નવ પ્રકારો થાય ઠે વલી ત્રણ
 વિકલેદ્રિ, પૃથ્વી આદિક પાચ એકેન્દ્રિ, તથા સન્ની અને ય
 સન્ની એ વન્ને પચેદ્રિ મલીને જીવના દશ પ્રકારો પણ થાયઠે
 ॥ ૧૦ ॥ વલી પાચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેન્દ્રિ તથા પુરુષ, સ્ત્રી
 અને નપુસકવેદી, એમ ત્રણ પ્રકારના પચેદ્રિ મલીને જીવના
 અગ્યાર જ્ઞેદો થાય ઠે, તેમ વલી પૃથ્વીઆદિક ઠકાયના ૫
 યાંતા અને અપર્યાંતા કરગથી જીવના વાર જ્ઞેદો પણ થાયઠે

(૩૭૩)

સાપર્યાસકૈશ્વ । સ્થાવરૈશ્ચિપ્તૈશ્ચ ॥ વેદજ્ઞેદાન્નત્યેવ । ત્રયો-
દશવિધા કિલ ॥ ૧૨ ॥ પ્રાયુક્તા સત્તથા પર્યા-તકાપર્યાસજ્ઞે-
દત ॥ ચતુર્દશવિધા જીગ્ઞા । સ્યુ પચ્ચદશધાપ્યમી ॥ ૧૩ ॥
પચાક્ષા નરતિર્યંચ-શ્ચિપ્તિધા વેદજ્ઞેદત ॥ દેવા દ્વિધા નારક-
શ્ચે-ત્યેવ પચેદ્વિયા નય ॥ ૧૪ ॥ દ્વિવિધા ગાદરૈકાક્ષા । પર્યા
સાપરજ્ઞેદત ॥ સૂક્ષ્મેકાક્ષા ત્રિકલાક્ષા । સ્યુ પચ્ચદશસપુતા
॥ ૧૫ ॥ તિર્યંચ પચષ્ઠેકાક્ષા—દિશ્વ પચાક્ષમીમકા ॥ નૃ
દેવનારકાશ્ચાષ્ટા-પ્યેતે પર્યાસકાપરા ॥ ૧૬ ॥ ઇતિ પોરુશજ્ઞેદા

॥ ૧૧ ॥ યઠી પાંચ થાયગેને પર્યાસા થને અપર્યાસા કરવાથી
દશ જ્ઞેદો, તથા તે સાથે વેદના ગ્રણ જ્ઞેદોગાઠા પ્રસના ગ્રણ
જ્ઞેદો મેલવવાથી જીવના તેર જ્ઞેદો પણ થાય છે ॥ ૧૨ ॥ ૩-
ઠી પૂર્વે જીવના જે સાત પ્રમારો વ્યાપ્ત છે, તેને પર્યાસા થને
અપર્યાસા કરવાથી જીવના ચૌદ જ્ઞેદો પણ થાય છે યઠી તે
ના નીચેપ્રમાણે પદર જ્ઞેદો પણ છે ॥ ૧૩ ॥ ગ્રણ વેદગાઠા પ
ચેન્દ્રિમનુષ્ય તથા ગ્રણ વેદવાળા પચેન્દ્રિતિર્યંચ, ણ ઠ તથા
વે વેદગાળા દેવો તથા નપુસકવેદી નારકી એમ મઠી પચે-
ન્દ્રિના નય જ્ઞેદોસાથે ॥ ૧૪ ॥ પર્યાસા થને અપર્યાસાના જે
ધર્મી ૨ પ્રકારના ઘાદર અરન્દ્રિ તથા એક સૂક્ષ્મ અરન્દ્રિ
તથા ગ્રણ ત્રિકલન્દ્રિને મેલવવાથી જીવના પદર જ્ઞેદો પણ
થાય છે ॥ ૧૫ ॥ અરન્દ્રિથી માર્મીન પચન્દ્રિનધિના તિર્યં
ચ પાંચ જ્ઞેદો તથા મનુષ્ય જીવના થને નારકીના ગ્રણ ૧૨
જ્ઞેદોન શ્રાવ થને તન પર્યાસા તથા અપર્યાસા કરવાથી ૩
જ્ઞેદો શોભે જ્ઞેદો થાય છે ॥ ૧૬ ॥ અર્ચીમીન વાવના ગાઠ

પ્રાગુક્તા નવધા પચે-ત્રિયાશ્ચ પચેઋગ્યા ॥ ત્રિવિધા પ્રિ
 કલા એવ । સ્યુ સતદગધાગિન ॥ ૧૭ ॥ પ્રાગુક્તા નવધા ની
 વા । પર્યાપ્તાપરજેદત ॥ નવત્યષ્ટાદશવિધા । જીયા એવ પ્રિ
 ક્ષિતા ॥ ૧૮ ॥ પચાક્તા નવધા પ્રાગ્ય-દશધા ચ પરેદ્વિન ॥
 પર્યાપ્તાન્યા સ્થૂલસૂક્ષ્મે-કાક્તા સવિકલેદ્રિયા ॥ ૧૯ ॥ ૪
 કોનવિશતિવિધા । નવત્યેવ શરીરિણ ॥ પ્રાગુક્તા દશધા પર્યા
 -પ્તાન્યા વિશતિથેતિ ચ ॥ ૨૦ ॥ સ્થાવરા વિશતિ સૂક્ષ્મા-
 ન્યપર્યાપ્તાન્યજેદત ॥ ત્રસેન ચ સમાયુક્તા । એકવિશતિધાગિ
 ન ॥ ૨૧ ॥ પૂર્વોદિતા પ્રકારા ચે । એકાદશ શરીરિણા ॥ દ્વા
 જેદો કહ્યા ॥

વઢી પૂર્વે કહેલા નવ પ્રકારના પચેન્દ્રિય, અને પાચ પ્ર
 કારના એકેન્દ્રિય, તથા ત્રણ પ્રકારના વિકલેન્દ્રિય, એમ મ
 ઢીને જીવના સત્તર જેદો પણ થાય છે ॥ ૧૭ ॥ તેમજ પૂર્વ
 કહેલા નવ પ્રકારના જીવોને પર્યાપ્તા તથા અપર્યાપ્તા કરવાથી
 જીવના અઢાર જેદો પણ થાય છે ॥ ૧૮ ॥ વઢી પૂર્વની પેઠે
 નવ પ્રકારના પચેન્દ્રિ, તથા તે સાથે સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ એકે
 ન્દ્રિ અને ત્રણ વિકલેન્દ્રિ, એ પાચના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા
 કરવાથી દશ જેદો મેળવતા ॥ ૧૯ ॥ જીવના ઝંગણીસ જેદો
 પણ ઈવીરીતે થાય છે, અને પૂર્વે કહેલા દશ પ્રકારના જીવોને
 પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા કરવાથી જીવના વીસ પ્રકારો પણ થા
 ય છે ॥ ૨૦ ॥ પાચ સૂક્ષ્મસ્થાવર અને પાચ વાદરસ્થાવર, એ
 દશના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા કરવાથી વીસ જેદો થયા, અને
 તેની સાથે ત્રસનો એક જેદ જોડવાથી જીવના એકત્રીસ પ્ર

विशतिविधा पर्या-सान्यजेदाद् द्विधा कृता ॥ २२ ॥ एवं वि-
वक्ष्यामशतो । जीवा जगत्त्रयैकधा ॥ जीवानामागतं स्थान ।
खेक सर्वोऽप्युदीरित ॥ २३ ॥ द्वाराणि पर्याप्त्यादीनि । स-
र्वाण्यप्यविशेषत ॥ सज्जन्त्योघतो जीवे । विज्ञेयानि यथागम
॥ २४ ॥ इति सामान्यत सत्सारिजीवनिरूपण ॥

सत्सारिणो द्विधोक्ता प्राक् । प्रसम्यायज्जैदत ॥ स्याव
रास्तत्र पृथ्व्यु-ते-योगयुद्धीरुह ॥ २५ ॥ पञ्चामी स्यावरा
स्याव-राज्यकर्मदयाकिख ॥ हुताशमन्तो तत्र । जिनेरुक्तो
गतित्रसो ॥ २६ ॥ इति जीवानिगमानिप्रायेण आचारागनि
रुि ह् निनादिण ३ ३ विद्वत्यादि-प्रसा एव जीवाग्रसजी

कारो धाय वे ॥ २१ ॥ ग्री पूर्वे कहेजा जीवना श्रम्यार जे-
दोने पर्याप्ता श्रमे अपर्याप्ता करगधी तेना धार्थीम तदो पा
त्राय वे ॥ २२ ॥ एवीरीते विवक्षाना यशधी जीवोना श्रमेक
जेदो पाय वे, हवे जीवनु स्थान उपधी समस्तलोकारादा क
हो वे ॥ २३ ॥ गळी पर्या-प्यादिक सर्वे ह्ताग जीवनेविपे
उघधी स वे वे श्र तेउते आगमसा कदाप्रमाणे जाणी छे
या ॥ २४ ॥ ए-रीते सामान्यधी सत्सारीजीवनु स्वरूप कष्टु

हवे तम श्रमे धार तम वे द्वा ना समारीजाया पूर्ण
कदा ठ तेमा पृथ्वी श्रम तेउ गाउ श्रम रतम्पनिराय ए
पात्र स्थाय्य ठ ॥ २५ ॥ उर कहेसा पात्र स्थावरनामरम
ना उर्यरी स्थाय्य ठ तेमा पण तउ रत वाउने जिनभ
रोप गतिनी अप्रदण स कदा ठ ॥ २६ ॥ एवीरीतना जी
यानि रुनां श्रि प्राय ठ परन् आचारागनी नियक्षित्विना

वा, लब्धित्रसा गतित्रसाश्च लब्ध्या तेजोगायू त्रसौ इति च
 न्ये च नारकादयो गतित्रसा इति तात्पर्यं ॥ वनस्पतिश्च प्र
 त्येकः । साधारण इति द्विधा ॥ सर्वेऽस्मी वादा सूक्ष्मा । वि
 ना प्रत्येकचूरुह ॥ २७ ॥ एकादशैकेन्द्रिया सु-रेष प्रत्येकस
 युता ॥ अपर्याप्ताश्च पर्याप्ता । एव द्वाविंशति कृता ॥ २८ ॥
 तत्र द्वात्रिंशोऽग्निपवना । साधारणजनस्पति ॥ गतेऽपर्याप्तम्या
 सा । दशैव सूक्ष्मदेहिना ॥ २९ ॥ सूक्ष्मनामकर्मयोगा ये
 प्राप्ता सूक्ष्मतामिह ॥ चर्मचक्षुरगम्यास्ते । सूक्ष्मा पृथ्याद
 य स्मृता ॥ ३० ॥ सूक्ष्मा साधारणजन-स्पतयो येऽत्र शसि

यजिप्राय तो नीचेमुजन ठे जे जीरो त्रस होय, तेज त्रस
 जीरो कहेगाय, तेउना वे जेदो ठे, लब्धित्रस थने गतित्रस,
 तेमा तेउ थने गाउ, ए वने लब्धित्रस ठे, थने नारक था
 दिक वीजाउ गतित्रस ठे, एगो तात्पर्य ठे ॥ हवे जनस्पति
 ना प्रत्येक थने साधारण, एम वे जेदो ठे तेमज प्रत्येक व
 नस्पतिप्रिना पाचे थापे सूक्ष्म थने गाद ठे ॥ २७ ॥ गी
 रीते ते दश नेदोमा प्रत्येकजनस्पति ने नेळमगाथी एकेन्द्रिना
 थग्यार नेदो थाय ठे, थने तेने पर्याप्ता तथा थपर्या । क
 वाथी तेना गरीस नेदो थाय ठे ॥ २८ ॥ तेमा प्री, थर,
 तेउ, वाउ थने साधारणजनस्पति, गटखाने पर्याप्ता तथा थ
 पर्याप्ता करगायकी सूक्ष्मएकेन्द्रिना दश नेदो थाय ठे ॥ २९ ॥
 जेउ थर्ही सूक्ष्मनामकर्मना योगी सूक्ष्मणाने प्रात यपाउ,
 तथा जेउ चर्मचक्षुरी देगाता नथी, तेउने सूक्ष्मपृथीगाया
 द्विह गया ठे ॥ ३० ॥ जेने थर्ही सूक्ष्माधारणजनस्पति क

તા ॥ તે ચ સૂક્ષ્મનિગોદા ૬ લુચ્યતે શ્રુતકોવિદે ॥ ૩૧ ॥
 અનતાનામનુમતા મેક્સૂક્ષ્મનિગોદિના ॥ સાધારણ શરીર ય-
 ત્ । સ નિગોદ ઇતિ સ્તુત ॥ ૩૨ ॥ તદ્દેક સર્વતઃપ્રાપ્તિ-સર્વધિ-
 ત્તિયુક્તઃ ॥ ઔદારિક મ્યાત્પ્રત્યેક । ત્વેષા તેજસકાર્મણે ॥
 ॥ ૩૩ ॥ તે સૂક્ષ્મનિગોદાસનિ શ્વાસા । સમ ચાદારકારિણ ॥ અ-
 નતા યતિસૂક્ષ્મભેગે । સદ્ગતે હૃત યાતના ॥ ૩૪ ॥ તથોક્ત-
 જ નર નેરશ્યા । દુરુક્ત પાપતિ ગોચમા તિરુક્ત ॥ ત પુણ નિ-
 ગોચજીવા । અણતગુણિય પ્રિયાણાદિ ॥ ૩૫ ॥ મૂક્ષ્યા અનત-
 જીવા-ત્મકા નિગોદા જવતિ જુવનેન્મિન્ ॥ પૃષ્ઠ્યાદિસર્વજી-
 વા । સર્વેયકસમિતા અસમ્યે ॥ ૩૬ ॥ ગીતિ , જગત્પત્ની

હી છે, તેને સિદ્ધાંત જાણનારાંજ સૂક્ષ્મ નિગોદા કહેલી છે
 ॥ ૩૧ ॥ વઢી એક સૂક્ષ્મનિગોદાઢા અનતા પ્રાણીંતુ જે સા-
 ધારણશરીર તેને નિગોદ કહે છે ॥ ૩૨ ॥ વઢી તે ઔદારિક
 શરીર તેમા રહે ગ સર્વ જીવોના સર્વધર્માનુ, તથા સ્તિયુક્તજે
 વી યાદૃતિયા ; પદ્મજ હોય છે, અંતે તેજસ તથા કાર્મણશ-
 રીર તે દરેક જીવોના જૂદા હોય છે ॥ ૩૩ ॥ વઢી તે અન-
 તા નિગોદીઆ જીવો સાધેજ શ્વાસોશ્વાસ છે છે તથા આ-
 ર પણ સાધેજ કરે છે અંતે અતિસૂક્ષ્મ ગણ પોતાના શરી-
 ર વેદના પણ સાધેજ મદન કરે ॥ ૩૪ ॥ ત માત્ર વધુ
 ર—દ ગાત્રમ નરકમા રક્ષમા નારકીંતુ જ નીનલ હુ-
 ને પામે ત તર્થી પણ અનનગણ દુઃખ નિગોદના ત્રાશ પા-
 ણમ નાળવ ॥ ૩૫ ॥ આ જગત્પત્ની મૂક્ષ્યાદિસર્વજી-
 વોરૂપ છે અંતે પૃષ્ઠ્યાદિક સર્વ જાણે જની સર્વજા પદ

વૃત્તો ॥ ઇતિ. સૂક્ષ્મનિગોદૈશ્વ । નિચિતોઽસ્ત્યસિલોઽપિ હિ ॥
 લોકોઽનચૂર્ણપૂર્ણ—સમુદ્ગત્સમતત ॥ ૩૭ ॥ જીનાતિગમ
 તો—અસર્યયૈર્નિગોદૈશ્વ । સ્યાદેક કિલ લોક ॥ ગોલક
 સ્તેઽપ્યસંરયેયા । જવતિ નુવનત્રયે ॥ ૩૮ ॥ ગોલકરૂપણ
 ચૈવ—પદ્મદિશ યત્ર લોક સ્યા-તત્ર સપૂર્ણગોલક ॥ નિષ્પત્તિ
 તે તન્મધ્યે ચ । સ્યાદુલ્કૃષ્ટપદ સહુ ॥ ૩૯ ॥ જૂમ્યાસન્નાપવ
 ક-કોણાતિમપ્રદેશક ॥ દેગોઽનુકુર્યાત્ ત્રિદિશ મલોકાવ
 ણેન ય ॥ ૪૦ ॥ તત્ર સ્વરુપ ગોલસ્ય । નિષ્પત્તિ સરુપસ્ય ન
 ॥ સ્યાન્નવન્યપદ તસ્મિન્ । સ્મૃતમ્બૈર્નિગોદૈશ્વ ॥ ૪૧ ॥ લોકા

શકે, તેના અસર્યાતા છે ॥ ૩૬ ॥ ઇતીરીતનો ગીતિકાવ્ય
 જગવતીની વૃત્તિમા છે ॥ આ સૂક્ષ્મનિગોદોષકે કરીને અજન
 ના ચૂર્ણથી જરેલા મા લાની પેઠે ચારે કોરથી આપો લોક
 કાશ ભરેલો છે ॥ ૩૭ ॥ ગઢી જીનાતિગમની વૃત્તિમા કહ્યું
 છે કે, અસર્યાતા નિગદોષકે કરીને એક ગોલો થાય છે,
 અને તેના અસર્યાતા ગોલાઈ ત્રણે નુવનોમા હોય છે. ॥ ૩૮ ॥
 હવે તે ગોલાઈની પ્રરૂપણા નીચેપ્રમાણે છે—જ્યાં ઠ દિશાના
 લોકાકાશ હોય, ત્યાં સપૂર્ણ ગોલો થાય છે, અને તેની
 અંદર ઉલ્કૃષ્ટ પદ થાય છે ॥ ૩૯ ॥ ગઢી જે દેશ ત્રણ દિ
 શાઈમા ચરોકાકાશકે આઠાદિત થઈને, પૃથ્વીની નજીક
 ના અપરકના સૂણાના વેણા પ્રદેશનુ અનુકરણ કરે છે. ॥
 ૪૦ ॥ ત્યાં સ્વરુપગોલાની નિષ્પત્તિ થાય છે, પરંતુ સપૂર્ણ ગો
 લાની નિષ્પત્તિ થતી નથી, અને તેની અંદર અલ્પનિગોદોષકે
 સ્મૃતીરિતે અવન્યપદ થાય છે ॥ ૪૧ ॥ ગઢી આ લોકાકાશની

(३७९)

तर्पत्र कुत्तापि । सस्थित स्यान्निगोदक ॥ एकौगुलासस्यजा-
ग—मितक्षेत्रागगाहना ॥ ४२ ॥ अन्येऽपि तत्रासन्धेया-
स्तावन्मात्रागगाहना ॥ अन्योन्यानुप्रवेशेन । त्रिता सति
निगोदका ॥ ४३ ॥ तत्रान्यापेक्षया प्राज्ये । स्पष्ट जीवप्रदेश-
वे ॥ विरक्षणीयमुत्कृष्ट—पदमेकप्रदेशः ॥ ४४ ॥ तस्यामेव
निगोदाग गाहनाया समतत ॥ अन्ये निगोदास्तिष्ठति । प्र-
देशवृद्धिर्हित ॥ ४५ ॥ विवक्षितनिगोदस्य । मुखा वाधि-
प्रदेशकान् ॥ आगम्य चापरान्ते—रयद्वितेनिगोदः ॥ ४६ ॥
विवक्षितममुचक्षि—स्तुष्टुपद क्लिप्त ॥ एको निष्पाद्यते गो-
दो । हसग्येयनिगोदक ॥ ४७ ॥ तथोक्त—उयोसपयममोनु

यदर ह्कोइ जोए ज्या निगोद रहेखो होय ठे, त्या ते ए-
क थगुलना थसग्यातमा नागजेदला हेप्रमा थयगादनीने र
हेखा होय ठे ॥ ४२ ॥ गळी तेनीथदर तेंदसाज थयगादवा
ळा थसग्याता निगोदो एकवीजामा प्रवेश करीने रहेला ठे
॥ ४३ ॥ त्या थन्यनी थपेक्षाए पणा जीवप्रदेशोरडे करीने
स्पष्ट पयु एकप्रदेशगळु उत्कृष्ट पद जाणी खेयुं ॥ ४४ ॥ व
ळी तेज निगोदोनी थयगादनामा पारे पावुधी पीजा निगो
दो प्रदेशोनी हानि थने वृद्धिथी रहेला ठे ॥ ४५ ॥ वळा
विवक्षितनिगोदना रटसाक प्रदेशोने ठोमी तथा बीजाउने
दवावीने हेमा ॥ ४६ ॥ थने विवक्षित पया उत्कृष्टपदने
नहि ठोमता पया ते निगोदोरडे करीने थसग्याता निगा
दोवाळा एक गाळा घाय ठे ॥ ४७ ॥ त माट कष्टु ठे क—
उत्कृष्टपदने नहि ठोमता निगादनी थयगादनामा प्रदशाना

। निगोअउंगाहणाए सवत्तो ॥ निप्पाडज्जड गोलो । परसरि
 बुद्धिहाणीहि ॥ ४८ ॥ अथ गोलकमाश्रित्ये—तमेव प्रोक्तलक्ष
 ण ॥ अन्यो निष्पद्यते गोलो । मुक्त्वोत्कृष्टपद हि तत् ॥ ४९ ॥
 निरुक्तगोलकोत्कृष्ट—पदास्पर्शनिगोदके ॥ परिकल्प्योत्कृष्टपद—
 मन्यगोलककल्पनात् ॥ ५० ॥ इत्येकेकनिगोदाव-गाहनामि-
 ते किल ॥ क्षेत्रे जवति निष्पत्ति—रेकेकगोलकस्य वै ॥ ५१ ॥
 विवक्षितनिगोदाव-गाहनायास्तु येऽधिका ॥ निगोदाशात्त
 त्प्रदेश-हानिस्थित्या व्यपत्तिता ॥ ५२ ॥ विवक्षणीयास्ते गो-
 ल-कातरानुप्रविष्टका ॥ एव गुरूपदेशेन । ज्ञेया गोलकपञ्च-
 ति ॥ ५३ ॥ उक्त हि— तत्तोच्चियगोलात् । उक्तोत्पद्य मुञ्चतु
 जो यसो ॥ होइ निगोउं तम्मिवि । अन्नो निपज्जड गोलो ॥

वृद्धि यने हानिधी गोळो उज्जायगो ॥ ४८ ॥ यत्ती ते पू
 योक्त लक्षणमाळा तेज गोळाने आश्रीने उत्कृष्टा पदने ठो
 नीने जीजो गोळो नीपजे ठे ॥ ४९ ॥ यत्ती उपर केल्ले ग
 लाणा उत्कृष्टपदने नहि स्पर्श करनारा एवा निगोदमा अन्य
 गोळानी कल्पनापूर्वक उत्कृष्ट पद कल्पवु ॥ ५० ॥ एवी रीते
 एकेक निगोदनी यमगाहना जेटला क्षेत्रमा एकेका गोळानी
 निष्पत्ति पाव ठे ॥ ५१ ॥ यत्ती पूयोक्तनिगोदनी यमगाह
 नाधी अगिक एवा निगोदना जे यशो, तेना प्रदेशनी हानि
 यने स्थितिधी रह्या ठे ॥ ५२ ॥ तेउने जीजा गोळानी थ
 दर प्रवेश करेवा जाणमा एवी रीते गुम्हद्वाराजना उपदेश
 उरीने गोटाउनी पळति जाणी छेरी ॥ ५३ ॥ कसु ठे के—
 ते गोटाणा उत्कृष्टपदने मूकीने जे योचो निगोद पाव ठे,

(३९१)

॥ ५४ ॥ एव निगोयमित्ते । खेत्ते गोखम्स होड निप्पत्त
निप्पज्जते । लोगे गोला अस्सखिजा ॥ ५५ ॥ इत्याद्यय
गवतीशतक ११ उद्देशके १० ॥

निगोदा निचिताश्चेते—अनतानतागिजिस्तथा ॥ नि
जिर्यथा नित्य । न हेकोऽपि स हीयते ॥ ५६ ॥ यच्छ्यावह
काचिन्यो । यावतो याति निर्धृति ॥ निर्याति तावतोऽना
निगोदेन्य शरीरिण ॥ ५७ ॥ तथोक्त—सिञ्चन्ति जति
किर । इह सबवहाररासिमझाउ ॥ इति अणाश्चणस्सड । म
झाउ तत्तिथ्या तमि ॥ ५८ ॥ इत्यादि प्रज्ञापनावृत्तौ ॥ अथ
तेनापि कालेन । यावत् स्यु शिपगता ॥ सर्वेऽप्येकनिगोदे-

तेमा पण बीजो गोळो उत्पन्न थाय ठे ॥ ५४ ॥ एरी रीते
निगोदजेटसा हेनमा गोळानी निप्पत्ति थाय ठे, अथने एया
असग्गयाता गोळाउ लोकाकाशमा निपजे ठे ॥ ५५ ॥ इत्या
दिरु जागार्य जगवतीना ११ मा शतकना १० मा उद्देशामा ठे
अनता अथनता प्राणीनंथी ते निगोदो एवी रीते भरेखा
ठे के तेमाथी हमेशा निष्कट्या करे ठे तो पण तेमानो एक
पण निगोद ग्वाली घतो नयी ॥ ५६ ॥ कमर व्यवहारराशि
माथी जेटसा जीरो मोह जाय ठ तेटलाज अथनादिनिगोदा
माथी पाठा निरुळं ठ ॥ ५७ ॥ ते माट कलु ठ क—अर्ही
सव्यवहार शिमाथी जेटसा जीरा माह जाय ठ तन्खा अ
नादिवनस्पतिमाथी तेना आब ठ ॥ ५८ ॥ इत्यादि पत्र
एानी वृत्तिना कलु ठ ॥ अथनता कालनुत्ति जन्खा प्राणीउ
मोहे गरा ठ ते सघळा एक निगादना अथनमा जाग जट

का-नतभागमिता हि ते ॥ ५९ ॥ कायेन जाग्रिनाप्येव-म-
नता मुक्तिगामिनः ॥ चित्यते ते समुद्रिता—स्तथापि नाग्रि-
कास्तत ॥ ६० ॥ एव च—न तादृग्भवित्वा काजः । मित्रा
सोपचया अपि ॥ यत्राग्रिका जवत्येक निगोदानतजागत ॥
॥ ६१ ॥ तथाहु —जश्या होइ पुछा । जिणाण मग्गमि उत्तर
तश्या ॥ इक्कस्स निगोथस्स य । अणत्तजा ते उ सिद्धिगत्तं ॥
॥ ६२ ॥ निगोदेऽपि द्विधा जीवा— स्तत्रैके व्यावहारिका ॥
व्यवहारादतीतत्वा-त्परे चाव्यवहारिका ॥ ६३ ॥ सूक्ष्माग्नि-
गोदतोऽनादे-निर्गता एकशोऽपि ये ॥ पृथ्व्यादिव्यग्रहार च ।
प्राप्तास्ते व्यावहारिका ॥ ६४ ॥ सूक्ष्मानादिनिगोदेषु । याति

खा ठे ॥ ५९ ॥ वळी एवीरीते आगामीकाळमा पण अनता
जीवो मोक्षे जशे, अने ते सर्वने एकठा करवाथी पण एक
निगोदना अनतमा जागथी अधिक थता नथी ॥ ६० ॥ वळी
एवीरीते—एवो कोइ पण समय आवशे नहि, के जेमा नि
गोदना अनतमा भागथी एकठा करेला सिद्धो पण वधारे
होय ॥ ६१ ॥ कह्यु ठे के—ज्यारे पण जिनेश्वरप्रभुनी आ
गळ पूठवामा आवे, त्यारे एटखोज उत्तर मळे के, एक नि
गोदनो अनतमो जाग मोक्षे गयो ठे ॥ ६२ ॥ निगोदमा र
हेला जीवो पण वे प्रकारना ठे, तेमा केटलाको व्यवहारी ठे,
अने बीजा व्यवहाररहित होवाथी अव्यवहारी ठे ॥ ६३ ॥
अनादिसूक्ष्मनिगोदमाथी जेजुं एक वखत पण निकळेला ठे,
अने पृथ्व्यादिक व्यवहारने प्राप्त थयेला ठे, तेजुं व्यवहारी
कहेत्ताय ठे ॥ ६४ ॥ वळी तेजुं जो के सूक्ष्मअनादि निगोदः

યથાપિ તે પુન ॥ તે પ્રાપ્તવ્યવહારત્વા—તથાપિ વ્યવહારિણ
 ॥ ૬૫ ॥ કદાપિ ચે ન નિર્યાતા । ગહિ સૂક્ષ્મનિગોદત ॥ અ-
 વ્યવહારિકાસ્તે સ્યુ-ર્દરીજાતમૃતા શ્વ ॥ ૬૬ ॥ તદુક્ત વિ-
 શેષણચા ચાત્ય અણતા જીમા । જેહિ ન પત્તો તસાશ્વ-
 રિણાનો ॥ તેવિ અણતાણતા । નિગોશ્વવાસ અણુહવતિ ॥ ૬૭ ॥
 ઇતિ સૂક્ષ્માણા જેદા ॥

। જિદ્દોંકો લિલા બરાત । કજાલેનેવ કુપિકા ॥ કાપિ
 પ્રદેશો નાસ્ત્યેજિ-ર્મિહીન પુજ્જલેરિવ ॥ ૬૮ ॥ ઇતિ સ્થાન ॥
 આપાશ્વતલસ્તિલ સ્તુ-રેપા પર્યાપ્તય કમાત્ ॥ પર્યાપ્તાન્વે-
 પાનયાયુ-શ્વાસ કાયરલ તથા ॥ ૬૯ ॥ ત્વગિદ્રિય ચેત્વમ્મી

મા ફરીને જાર છે, તો પણ તેડને વ્યવહાર પ્રાપ્ત થયેલો હો
 યા ની તેડ વ્યવહારી કહેવાય છે ॥ ૬૫ ॥ વઢી જેડ સૂક્ષ્મ
 નિગોદમાથી કોઈ પણ સમયે વહાર નિકળ્યા નથી, તેડ ગુ
 ફામા જન્મીને ટ્યુ પામેલાની પેઠે અવ્યવહારી છે ॥ ૬૬ ॥
 તે માટે વિશેષણપતીમા કહ્યું છે કે—જેડને ત્રસાદિકપરિણામ
 પ્રાપ્ત થયો નથી, ણગ અનતા જીમો છે, અને તેડ પણ અન-
 તી અનતીગર નિગોદના વાસને અનુજવે છે ॥ ૬૭ ॥ એવી-
 રીતે સૂક્ષ્મજીવોના જેદો કહ્યા

કાજનવડે ફરીને જેમ કુપિકા, તેમ આ જીવોગડે કરી
 ને સઘડો લોક વ્યાપ્ત થયેલો ઠ યને પુજ્જલોગડે ફરીને જે
 મ તેમ આ જીવોગડે ફરીને ગહિન ણગો કોઈ પણ પ્રદેશ ન
 થી ॥ ૬૮ ॥ ણગરીને સ્થાન વહ્યુ ॥ હવે તે નિગોદીયા જી
 વોને અનુન્મે ચાર અને ત્રણ પર્યાપ્તિડે હોય ઠ તથા પર્યાપ્તા

પા । પ્રાણ અત્વાર ફરિતા ॥ સરયા યોનિકુલાના તુ । દ્યુન
 પા ન લક્ષ્યતે ॥ ૭૦ ॥ તતથ—સંરયા યોનિકુલાના યા । ગ
 દરાણા પ્રવદ્યતે ॥ એતેપામપિ સેગમી । સર્વ સમુત્તયોનય ॥
 ॥ ૭૧ ॥ ઇતિ પર્યાપ્ત્યાદિદ્વારચતુષ્ટય ॥ ૭૨ ॥ અતર્મુદ્ધૂર્તમુદ્ધ
 ટા । જવત્યેવા જવસ્થિતિ ॥ જઘન્યા કુલ્લકજવ-રૂપમતર્મુદ્ધ
 ર્તક ॥ ૭૩ ॥ તથોક્ત—દસસહસસમા સુરનાયાણ, સેસાણ
 શુદ્ધજવો ॥ ઇતિ જવસ્થિતિ ॥ સૂક્ષ્મનિગોદજીવાના । ત્રિપા
 કાયસ્થિતિર્જવેત્ ॥ અનાયતાનાદિસાતા । સાયતા ચેતિ જેદ
 ત ॥ ૭૪ ॥ સૂક્ષ્માન્નિગોદતોજનાદે નિર્ગતા ન કદાપિ ચે ॥

અને અપર્યાપ્તા એવા તેડને આયુ, શ્વાસ, કાયવલ્લ ॥ ૬૯ ॥
 અને ત્વચાઽદિય નામના ચાર ગ્રાણા કહ્યા છે, અને તેડની
 યોનિ અને કુલોની સરયા જૂદી કહી નથી ॥ ૭૦ ॥ અને તે
 થી—ગદરોની યોને અને કુલોની જે સરયા કહેવામા આ
 વશે, તેજ સરયા તેડની પણ જાણવી, કેમકે તેડ સગલા સ
 ઘૃતયોનિવાલા છે ॥ ૭૧ ॥ એવીરીતે પર્યાપ્તિઆદિક ચાર દ્વા
 રો કહ્યા ॥ ૭૨ ॥ હવે તેડની ઝાઝાટી જવસ્થિતિ અતર્મુદ્ધૂર્ત
 ની છે, અને જઘન્યભવસ્થિતિ કુલ્લકજવરૂપ અતર્મુદ્ધૂર્તની છે
 ॥ ૭૩ ॥ તે માટે કહ્યું છે કે - દેવતા અને નારકીડની જઘ
 ન્યજવસ્થિતિ દશહજાર વર્ષની છે, અને વીજાનની કુલ્લકજ
 વજેટલી છે ॥ એવીરીતે જવસ્થિતિનું સ્વરૂપ કહ્યું ॥ હવે સૂ
 ક્ષ્મનિગોદીઆ જીગોની કાયસ્થિતિ નીચે પ્રમાણે ત્રણ પ્રકારની
 હોય છે, અનાદિચનત, અનાદિસાત, અને સાદિસાત ॥ ૭૪ ॥
 અનાદિસૂક્ષ્મનિગોદમાથી જેડ કોઈ પણ સમયે નિકળેલા પણ

(३९५)

नैवापि निर्गमिष्यति । तेषामाद्या स्थितिर्नवेत् ॥ ७५ ॥ अथ
तपुस्तपरा उत्तमाना जवेदिय ॥ सति चैवविधा जीरा । ये
पामेपा ति तिजवेत् ॥ ७६ ॥ यदुक्त—सामगिथजावार्त्त ।
ववहारियरासिथ्यप्पवेसात्त ॥ जवावि ते अणता । जे सिद्धि-
सुह न पावति ॥ ७७ ॥ निगोदासूक्ष्मतो ये च । निर्गता न
कदाचन ॥ निर्यास्यति नजान्तु । स्थितिस्तेपा द्वितीयिका ॥
॥ ७८ ॥ अथतपुस्तपरा—उत्तमाना तसावपि ॥ गतस्य काल-
स्यानत्या तेषाचिद्वाविनोऽपि च ॥ ७९ ॥ अनादिस्थितिका
न स्तु—र्ययनता निगोदिन ॥ तदा उद्दयमाणजन—स्पतिका

नयी, अने निकलशे पण नहि, तेउने पहेली (अनादिअन-
त) कायस्थिति होय ठे ॥ ७५ ॥ ते स्थिति अथता पुनल-
परावत्तजेटली होय ठे, अने तेरा जीरो पण होय ठे, क जे
उनी तेटली स्थिति होय ठे ॥ ७६ ॥ कथु ठे कं—सामग्री-
ना अजायथी व्यवहारराशिना प्रवेश नहि करनारा एया ज-
व्यो पण अथता होय ठे, के जेउ मोहमुख पामी शक्ता न
थी ॥ ७७ ॥ वळी जे जीरो हजु कोइ पण समये सूक्ष्मनिगो-
दनाथी निकल्या नथी परतु कोइक समये निकळयाना ठे,
तेउनी गीजी पेटले अनादिसात कायस्थिति ठे ॥ ७८ ॥ अथा
स्थिति पण अथतपुस्तपरावत्तजेटली ठे, जेमके गयेखो राळ
अनतो ठे, अने केटखाकोनो जविष्यकाल पण अथतो ठे ॥
॥ ७९ ॥ वळी अथता एया निगोदो जो अनादिस्थितिवाटा
न होय, तो जेनु आगळ स्वरूप कहेवामा आगशे, एवी व
नस्पतिकायनी स्थितिनो दूय होते ठे ॥ ८० ॥ तथा तप

યસ્થિતિદાત્રે ॥ ૬૦ ॥ કૃતે કાયપરાવર્તે । નિસિલેર્વનઝાપિ
 ॥ વનસ્પતીના નિર્લેપો-અનિષ્ટોઽપિ પ્રસજ્યતે ॥ ૬૧ ॥ અના
 રત કિંચ મુક્તિ । ગઘઙ્ગિર્નવ્યદેહિત્રિ ॥ અચિરાદેવ જગતિ ।
 નવ્યાનાવ. પ્રસજ્યતે ॥ ૬૨ ॥ મુક્તિમાર્ગવ્યગ્રદો-પ્યેતચ ને
 પ્યતે બુધે ॥ સતીતિ પ્રતિપત્તવ્ય । તતોઽનાદિનિગોદિન ॥ ૬૩ ॥
 શ્યાચ્ચધિક પ્રજ્ઞાપનાષ્ટાદશપદવૃત્તિતોઽવસેય પુન પ્રાપ્તા નિગો
 યે-અનુચૂય વ્યવહારિતા । કાયસ્થિતિ મ્યાસાદ્યતા । તેપાતા
 વચ્ચિ માનત ॥ ૬૪ ॥ ઉત્સર્પિણ્યસર્પિણ્ય । સચ્ચાતીતા પ્ર-
 કીર્તિતા ॥ કાલત ક્ષેત્રતથાસ્યા । સ્થિતેર્માનમથ બુધે ॥ ૬૫ ॥
 લોકાકાશમિતાસરય-સ્વરમાના પ્રદેશકા ॥ ૬૬ ॥

હા વનસ્પતિકાયો, તે કાર્યનુ પરાવર્તન કરતે ઠતે, અનિષ્ટ
 એવો પણ વનસ્પતિઝંના સમૂહના વિનાશનો પ્રસંગ આવે ઠે,
 ॥ ૬૧ ॥ તેમજ નવ્યલોચો હમેશા મોક્ષે જતા હોવાથી જગ
 ત્મા તુરતજ નવ્યપ્રાણીઝંના અજ્ઞાનનો પ્રસંગ આવે ઠે, ॥ ૬૨ ॥
 તેમ મોક્ષમાર્ગ પણ વધ થઈ જાય ઠે, અને તેવું તો જ્ઞાનીઝંને
 સમ્મત નથી, માટે અનાદિ નિગોદો ઠે, એમ સ્વીકારવું ॥ ૬૩ ॥
 શ્યાદિક અધિક વર્ણન પદ્મવર્ણના અઢા મા પદની વૃત્તિથી
 જાણી લેવું ॥ વહી જેઝં વ્યવહારીપણુ અનુજ્ઞવીને ફરીને નિ
 ગોદમા પ્રાપ્ત થયા ઠે, તેઝંની કાયસ્થિતિ સાદિસાત ઠે, અને
 હવે તે સ્થિતિનું માન કહીયે ઠીયે ॥ ૬૪ ॥ કાઠથી તેનું
 માન અસરયાતી ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી જેટલું કહેલું ઠે,
 અને હવે તે સ્થિતિનું ક્ષેત્રથી માન કહીયે ઠીયે ॥ ૬૫ ॥
 લોકાકાશજેઝમા આકાશસમના જે અસરયાતા પ્રદેશો ઠે,

(३९७)

रेण । द्वियमाणा क्षणे क्षणे ॥ ७६ ॥ यावद्भि कालचक्रं स्यु-
-र्निर्वेपा मूलतोऽपि हि ॥ तावति तानि स्यात्काय—[स्यति-
रेपा तृतीयिका ॥ ७७ ॥ कालचक्राण्यसख्यानि । जघत्येतानि
सख्याया ॥ कालतो हि सूक्ष्मतर । क्षेत्रमाहुर्जिनेश्वरा ॥ ७८ ॥
यतोऽगुलमिताकाश—श्रेण्या यत्रप्रदेशका ॥ गण्यमाना स-
मा स्यु-रसरयोत्सर्पिणीक्षणे ॥ ७९ ॥ यदाहु—सुदुर्मा य
होइ कालो । ततो सुदुमयर इन्द्र सित ॥ अगुलसेढीमिते ।
उत्सर्पिणिउं यसखिजा ॥ ८० ॥ सूक्ष्मक्षेत्रोऽभिमतता । का
लत क्षेत्रतोऽपि च ॥ स्यात्काय—[तिरेपेय । सूक्ष्मत्वेऽपि तयो
घत ॥ ८१ ॥ एवं द्वियत्वतिर्यम्बा—सङ्गित्वेषु प्रसगत ॥ ३

तेमाथी दरेक क्षणे अनेक प्रदेशने रेंचतायका ॥ ७६ ॥ जे
टला कालचक्रोउडे करीने ते प्रदेशो ठेक मूलमाथी सखास
थाय, तेडला कालचक्रो जेटली तेडनी धीजी कायस्थिति हो
य ॥ ७७ ॥ बळी ते कालचक्रो सख्याउडे करीने असख्याता
होय ठे, केमके जिनेश्वरोक्षेत्रने काळधी वधारे सूक्ष्म कसु
ठे ॥ ७८ ॥ केमके आगुलजेटली आकाशश्रेणिना आकाशप्र-
देशोने जो गण्यमाना थावे, तो तेड अस्याती उत्सर्पिणी-
उंना क्षणजेटला थाय ठे ॥ ७९ ॥ कसु ठे के—जे सूक्ष्मकाळ
होय तेथी क्षेत्र वधारे सूक्ष्म होय ठे, अने तेथी अगुलजेटली
आकाशश्रेणिमा अस्याती उत्सर्पिणीउं थाय ठे ॥ ८० ॥
सूक्ष्म एवा पृथ्वी, अथ, तेड अने वाडनी काळधी अने क्षे-
प्रथी पण तेडलीज कायस्थिति होय ठे, तेम उंघधी सूक्ष्मप-
णामा पण तेडलीज होय ठे ॥ ८१ ॥ बळी अर्दी प्रसगपी

नस्पतित्वे ह्नीवत्वे । कायस्थितिमथ ब्रुवे ॥ ९२ ॥ आचक्ष्य
 म्यजागस्य । यावत् समया खलु ॥ ९३ ॥ पुञ्जलपरावर्त्ता-
 त्तावन्त कायस्थितिः ॥ ९४ ॥ सर्वेपामियमुत्कृष्टा । काय-
 स्थितिरुदाहृता ॥ जघन्या तु जवेदत—हृत्तमविशेषतः ॥
 ॥ ९५ ॥ इति कायस्थितिः ॥

तैजस कर्मण चोदा-रिक चेति वपुस्त्रय ॥ पृथ्व्यादिसू-
 त्तजीवानां । प्रज्ञस्य प मेष्टिजि ॥ ९६ ॥ निगोदानां त्वनता-
 ना-मेकमौदारिक वपुः ॥ सर्वसाधारणं द्वे च । परे अत्येकमी-
 रिते ॥ ९७ ॥ इति देहाः ॥ एतेन्द्रियाणां सस्थानाः । सर्वेपाहु-

एकेन्द्रियपणामा, तिर्यंचपणामा, अक्षिपणामा, वनस्पतिप-
 णामा अने नपुंसकपणामा रहेली कायस्थिति कहीये वीये
 ॥ ९८ ॥ आचक्षिना अस्यानमा जागना जेटला समयो या-
 य, तेटला पुञ्जलपरावर्त्तोजेटली कायस्थिति जाणवी ॥ ९९ ॥
 उपर कहेली ते सघळाउनी कायस्थिति जाणवी, अने उट्ट-
 ष्ठी जघन्यस्थिति तो यतुहृत्तनी होय ॥ १०० ॥ एरीरीने
 कायस्थितिनु स्वरूप कवु ॥

पृथ्वीकाययादिक सूक्ष्म जीवोना जिनेश्वरेण तैजस, का-
 र्मण यने औदारिक, ए त्रण शरीरो मया ॥ १०१ ॥ रज्जी-
 यनता एया निगोदोनु सर्वसाधारण वपुः ॥ १०२ ॥ औदारिक श-
 रीर कवु वे, यने वीजा दरेकना । कीना वे मट्टे नेत
 यने कर्मणशरीरो मया ॥ १०३ ॥ एरीरीने शरीरो मया
 मट्टी मघळा एकेन्द्रियनु वृक्षमनान कवु वे, अने तेनां
 मय जोयेस वे त्रण जगतो जेमणे एया जिनेश्वरप्रपुण्ण नी-

રમીરિત ॥ તત્રાપ્યેષ વિશેષસ્તુ । દૃષ્ટો દૃષ્ટજગત્ત્રયે ॥ ૯૭ ॥
 મસૂરચઢસસ્થાના । સૂક્ષ્મા ક્ષોણી દ્વિધાપિ હિ ॥ સૂક્ષ્મા સ્તિ-
 બુક્સસ્થાના । આપ પાપહરૈ સ્મૃતા ॥ ૯૮ ॥ સૂચીકલાપસ-
 સ્થાન । તેજોગાયુર્ધ્વજાઠ્ઠિ ॥ સૂક્ષ્મો નિગોદોઽનિયત-સસ્થા
 ન પરિકીર્તિત ॥ ૯૯ ॥ ઇતિ જીવાનિગમાનિગ્રાય ॥ સમ-
 હણીનૃત્તો ચ નિગોદૌદારિકદેહ સ્તિબુકાકારમુક્તમિતિ જ્ઞેય ॥
 ઇતિ સસ્થાન ॥ અગુલાસરયાશમાન । સૂક્ષ્મેકેન્દ્રિયદેહિના ॥
 સામાન્યત શરીર ન્યા-દ્વિશેષતસ્તુ પ્રદ્યતે ॥ ૧૦૦ ॥ ઇતિ
 દેહમાન ॥ કપાયના વેદનાયા । મૃત્યોશ્ચેતિ જિનેન્દ્રય ॥ નિ-
 રૂપિતા સમુદ્ધાતા । સૂક્ષ્મેકાક્ષશરીરિણા ॥ ૧ ॥ ઇતિ સમુ-

ચેન્દ્રમાણે તફાવત જોયો ઠે ॥ ૯૭ ॥ વન્ને પ્રકારની સૂક્ષ્મ શુ-
 ધ્વી મસૂર થને ચઢના આકારજેવી ઠે, થને સૂક્ષ્મચપ્કાયોને
 પાપોના હરનારા જિનેશ્વરોણ સ્તિબુક્કના આકારજેવા કહ્યા ઠે
 ॥ ૯૮ ॥ તેઝકાય સૂચીસમૃદ્ધના આકારજેવો ઠે, તથા વાયુ
 ધ્વજસરસ્વી આઠ્ઠિતિગાલો ઠે, થને સૂક્ષ્મનિગોદને તો થનિ
 થિત આકારગાલો કહ્યો ઠે ॥ ૯૯ ॥ ઉપર કહેલો થનિગ્રાય
 જીવાનિગમનો ઠે, થને સમહણીની શુભિમા તો નિગોદનુ શૌ-
 દારિકશરીર સ્તિબુક્સરસ્વી આઠ્ઠિતિગાલુ કહેલ ઠે, એમ જા-
 ણવુ ॥ પરીરીતે સસ્થાનો કહ્યા ॥ હવે સૂક્ષ્મકેન્દ્રિય પ્રાપી
 ઝંનુ શરીર સામાન્યથી અગુલના અસહ્યાતમા નાગજેરનુ પ
 હેલ ઠે, થને તેનુ વિશેષથી માન આગલ કહેવામા આરશે
 ॥ ૧૦૦ ॥ પરીરીતે શરીરમાન કહ્યુ ॥ વઢી સૂક્ષ્મકેન્દ્રિય
 ણીઝના કપાય, વેદના થને મૃત્યુ, એમ પ્રણ સમુદ્ધાતો જિ

दृघाता ॥ एकैन्द्रियेषु सर्वेषु । दिक्लैन्द्रियकेषु च ॥ सत्त्वेषु
 गर्भजेषु । तिर्यग्मपचन्द्रियेष्वपि ॥ १ ॥ तादृशेष्वेव मर्त्येषु । त
 पु समूर्तिमेषु च ॥ एते विपद्योत्पद्यते । सूक्ष्मा दशविधा अ
 ॥ ३ ॥ तेजोऽनिलौ तु न वर । नोत्पद्येते स्वभावतः ॥ मनुष्ये
 निति गच्छति । ते पूर्वोक्तेषु तान् विना ॥ ४ ॥ इति गतिः ।
 उत्पद्यते च पूर्वोक्ता । सूक्ष्मकाक्षेषु तेऽसिद्धा ॥ स्वस्वकर्मणि
 नावेन । गरिष्ठेन वशीकृता ॥ ५ ॥ नारका निर्जरास्तिर्य-प्र
 गश्चासरयजीदिन ॥ नैषा सूक्ष्मेषु गमन । न चाप्यागमन
 ततः ॥ ६ ॥ गतिष्वेव चतसृषु । सक्षेपात्ते विरहिता ॥ द्वि

नेश्वरोऽप्य कदा वे ॥ १ ॥ पृथ्वीरीते समुद्रातो जाणया ॥ २
 ळी या दगे प्रकारना सूक्ष्मो द्यु पामीने, सर्व एनेद्रिजने
 रिपे विरुद्धद्रिजमा तेम सग्याता आयुसाळा अने गर्भज एग
 पचेद्रितिर्यचोमा ॥ २ ॥ तेराज प्रकारना मनुष्योमा, तेमच
 समूर्तिममनुष्योमा उत्पन्न थाय वे ॥ ३ ॥ परतु तेमा ण्डपु
 रिशेष के, तेउ अने राउ चतारथी मनुष्योनेरिपे उत्पन्न थ
 ता नयी, अने तेथी मनुष्योरिना तेउ पूर्वोक्तगतिउमा जाय
 वे ॥ ४ ॥ पृथ्वीरीते गतिउ ५ ॥ ळी पूर्वे कहेसा ते म
 यडा जीरो पातपोताना नारीकर्मोना अनुताये करीने रा
 द्यारायरा सूक्ष्मण्डेद्रिजमा उत्पन्न थाय वे ॥ ५ ॥ तारदी
 उ, देवो नथा अमर्याना यायुसाळा एग नियंच अने मनु
 ष्यो ण्डवाउनु मृत्यानेरिपे गमन अनु नयी, तेम तेमाथी
 नेउनु आगमन एण अनु नयी ॥ ६ ॥ पृथ्वीरीने सक्षेपथी तार
 गतिउमा तेउनु स्वरूप ४/५ ळी सूक्ष्मणाणीउ वे गतिउमा

गतयो ह्यागतयो । जवति सूक्ष्मदेहिन- ॥ ७ ॥ तेजोऽनिलो
 तु नृजवे । नोत्पद्येते स्वजावत ॥ तत्रस्ते एकगतय । प्रोक्ता
 ह्यागतयोऽपि च ॥ ८ ॥ सूक्ष्मेषु पृथ्वीसखिषु—तेजोऽनिलेषु
 जतव ॥ उत्पद्यते च्यवते च । असरयेया निरतर ॥ ९ ॥ र-
 नस्पतो त्वनताना—मुत्पत्तिविलयौ सदा ॥ स्वस्थानत पर-
 स्थाना-स्वसरयाणा गमागमौ ॥ १० ॥ एकस्यापि निगोदस्या-
 सख्याशोऽनतजीवक ॥ जायते म्रियते शश्वत् । किं पुन स-
 र्वमीक्षणे ॥ ११ ॥ तथाहि—विरहितनिगोदस्य । विरहित-
 क्षणे यथा ॥ असख्येयतमो जाग । एक उद्धर्तते ध्रुव ॥ १२ ॥
 उत्पद्यते न्यस्तमेव । द्वितीयसतयेऽपि हि ॥ एक उद्धर्ततेऽस-

ळा अने वे आगतिउवाळा होय ठे ॥ ७ ॥ वळी तेउ अने
 वाउ तो स्वजावयीज मनुष्यजरमा उत्पन्न यता नथी, अने
 तेथी तेउने एक तिवाळा अने वे आगतिवाळा कदा ठे ॥
 ॥ ८ ॥ वळी सूक्ष्म एवा पृथ्वी, अप्, तेउ अने वाउनेविपे
 असख्याता जतुउ निरतर उत्पन्न थाय ठे, अने चवे ठे ॥
 ॥ ९ ॥ वळी वनस्पतिनेविपे अनता जीवोनी स्वस्थाननी अ
 पेक्षाए हमेशा उत्पत्ति अने विनाश घया करे ठे, अने पर-
 स्थाननी अपेक्षाए असख्याता जीवोनु गमन अने आगमन
 घया करे ठे ॥ १० ॥ एक निगोदनो एण अनता जीवोवाळो
 ज्यारे असख्यातमो अश हमेशा उत्पन्न थाय ठे, अने मरे ठे,
 त्वारे जो तेउ सपळा एकठा घाय, तो तेनी तो शतज गु
 फावी ? ॥ ११ ॥ ते म्हणे ठे—अमुक दणमा अमुक निगोद
 नो एक असख्यातमो आग जेम विनाश थाय ठे, ॥ १२ ॥

तम्हा अतोमुहुत्तेण ॥ १७ ॥ एणामुत्पत्तिमरणे । विरहस्तु न
 विधत्ते ॥ यज्जायते म्रियते चा-सरयानता निरतर ॥ १८ ॥
 इत्यागति ॥ अनतराणि समये-सिद्धिर्वादरवद् बुधै ॥ इेयै
 पा प्राच्यशास्त्रेषु । विज्ञागेनाविवक्षणात् ॥ २० ॥ इति द्वार-
 छय ॥ कृष्णा नीला च कापोती । लेश्यात्रयमिदं जवेत् ॥ स
 वेपा सूक्ष्मजीवानां मितुत्तं सूक्ष्मदर्शिनः ॥ २१ ॥ इति ले-
 श्या ॥ निर्व्याघातं प्रतीत्येषा-माहारं पशुद्विगुणवत् ॥ जवेद्
 व्याघातमात्रं च । त्रिचतुःपचरिञ्जय ॥ २२ ॥ इत्याहारदिक् ।

ए जाणी लेबु ॥ नि र्देनी रिति अतर्मुहूर्तना प्रमाणनी क
 ही ठे, अने तेथी ते निगोदो अतर्मुहूर्तमा पलटाइ जाय ठे
 ॥ १७ ॥ ते निगोदीया जीवोनी उत्पत्ति अने मरण थाय ठे,
 परं तेउंनो वि ह थतो नथी, केमके असख्याता तथा अ
 नता एवा तेउं निरतर उत्पन्न थाय ठे अने मरे ठे ॥ १८ ॥
 एवीरीते आ. ति कही ॥ वळी या सूक्ष्म जीवोनी अनतरा
 ति अने समयसिद्धि, ए वे द्वारो गदनीपेठेज विघ्नानोप
 नाणी लेवा, केमके प्राचीन शास्त्रोमा तेउंनो विज्ञाग पाड्यो
 नथी ॥ २० ॥ एवीरीते ते वे द्वारो जाणवा सर्व सूक्ष्मजी
 वेने कृष्ण नील अने कापोत, ए द्वय लेश्याउं होय ठे, एम
 सूक्ष्मदर्शिनः ज्ञानीउंण कबु ठे ॥ २१ ॥ एवीरीते लेश्याउं
 णवी ॥ वळी सू जीवोने निर्व्याघातनी अपेक्षाए ठ दि
 नो याहार होय ठे तथा याघातनी अपेक्षाए प्रण चार
 ने पाच दिशिनो एण आहार होय ठे ॥ २२ ॥ एवीरीते
 शिखाहा कळो । वळी या जीवोने हारकाउं नहि हो

न संहननमेतेषा । सज्जवत्यम्ध्यनामत ॥ मतांतरेण चेतेषा ।
 सेवार्त्तं तदुरीकृत ॥ २३ ॥ इति मद्हनना ॥ सर्वे कषाया
 संज्ञास्तु । स्युश्चतस्रोऽथवा दश ॥ इन्द्रिय चैकमाग्यात—ने
 तेषा स्पर्शनैन्द्रिय ॥ २४ ॥ इति छाग्वय ॥ भूतजाभिन्नवज्ञा-
 —स्वजावालोचनामिका ॥ सज्ञा नैकैन्द्रियाणा स्या—तदेतज्ज
 ज्ञानं स्मृता ॥ २५ ॥ इति सद्भिना ॥ अमी जिनेश्वरे क्री
 व-वेदा एव प्रकीर्तिता ॥ वेदस्वव्यक्तरूप स्या—देया स
 ज्ञाकषायवत् ॥ २६ ॥ इति वेद ॥ सक्किट्परिणामत्वा—सर्वे
 केन्द्रियदेहिनां ॥ मिथ्यादृष्टय एवामी । निर्दिष्टा परमैन्द्रिय
 ॥ २७ ॥ इति दृष्टि ॥ मत्त्यज्ञानमुताज्ञाने । सूक्ष्मैकैन्द्रियदेहि

वायी तेजने सघयण सज्जवतुं नयी, अने मतातरे तेजने ठे
 हुं संघयण कहेखु ठे ॥ २३ ॥ एवीरीते सघयणो कहा ॥ व
 ली ते सूक्ष्मजीवोने सघळा कषायो होय ठे, तथा सज्ञा चा
 अथवा दश होय ठे, अने तेजने इन्द्रिय तो एक स्पर्शज क
 हेखी ठे ॥ २४ ॥ एवीरीते त्रणे छा ॥ साथे कहा, वली ते
 एकैन्द्रियजीवोने थयेला, थनारा तथा थता पदार्थेना स्वजा
 वना आलोचनरूप सज्ञा होती नयी, अने तेथी तेज असज्ञी
 कहेवाय ठे ॥ २५ ॥ एवीरीते सज्ञाछार कहु ॥ वली आ
 जीवोने जिनेश्वरे एक नुसकवेदीज कहा ठे, अने तेज
 नो वेद, सज्ञा अने कषा ॥ २६ ॥ एवीरीते वेदो कहा ॥ वली सर्व
 एकैन्द्रियाणीजना परिणामो सक्किट् होवायी, तेजने जिनेश्व
 रान मिथ्यादृष्टिवाळाज कहेखा ठे ॥ २७ ॥ एवीरीते दृष्टिछा

ना ॥ ते अल्पत्यतमद्विपटे । शेषजीवव्यपेक्षया ॥ २७ ॥ इति
 ज्ञान ॥ चतुर्षु दर्शनेष्वेवा—मचक्षुर्दर्शनं जवेत् ॥ उपयोगा-
 स्रयोऽज्ञान-द्वयमेकं च दर्शनं ॥ २८ ॥ निराकाशोपयोगा स्यु-
 —रचक्षुर्दर्शनाश्रयात् ॥ द्वयज्ञानतस्तु साकारो—पयोगा स-
 क्ष्मदेहिना ॥ २९ ॥ इति द्वारद्वय ॥ आहारका सदाप्येते ।
 स्युरिन्द्रगतिविना ॥ तस्या त्वनाहारका य—प्येते त्रिचतु-
 रान् क्षणान् ॥ ३० ॥ एषामुत्पन्नमात्राणां—मोज आहार ईरि-
 त ॥ सोमाहारस्ततो ह्येवा—प्यनाजोगज एव च ॥ ३१ ॥ स-
 चित्तं स्यादचित्तं स्या—दुजयात्मापि कर्हिचित् ॥ आहारे चा-

जाणवु ॥ सूक्ष्मएकेंद्रियप्राणीर्जने मत्तियज्ञान यने 'तुतय
 ज्ञान होय वे' अने ते पण बीजा जीवोनी अपेक्षाए यत्पत
 अल्प होय वे ॥ २७ ॥ एवीरीते ज्ञानद्वार जाणवु ॥ चारे
 दर्शनोमाथी तेजने अचक्षुदर्शन होय वे, तेमज वे यज्ञान
 अने एकदर्शनरूप त्रण उपयोगो होय वे ॥ २८ ॥ अचक्षु-
 दर्शनना आश्रयधी सूक्ष्मप्राणीर्जने निराकार उपयोगो होयवे,
 अने अज्ञानधी साकार उपयोगो होय वे ॥ २९ ॥ एवी रीते
 वे द्वारो जाणवा ॥ वळी विग्रहगतिविना तेज हमेशा आहा-
 रक होय वे, अने ते विग्रहगतिमा तो तेज त्रण अयवा चार
 क्षणोसुधि आहाररहित पण होय वे ॥ ३० ॥ तेज उत्पन्न
 थाय वे के तुरत तेजने उजआहार होय वे, एम कसु वे,
 अने ते पठी सोमआहार होय वे अने ते वने यनाजोग
 थीज थाय वे ॥ ३१ ॥ वळी ते आहार सचित्त होय, तेम
 अचित्त पण होय, अने कोइक समये मिश्र पण होय, वळी

तर नास्ति । सदाहारार्थिनो ह्यमी ॥ ३३ ॥ तयोक्त प्र-
 नाया—पुढवीकाड्यस्त ए नते केण्ड काजम्म आहारं
 मुप्पज्जइ गोण यणुसमय यविरह्णिण, एण जाय यणस्तज्ज
 ड्या इति इत्याहारकत्व ॥ आद्यमेव गुणम्यान-मेक सूत्राण
 रीरिणा ॥ अनानोगिकमिथ्यात्त-यतामेपा निरूपित ॥ ३४ ॥
 इति गुणा ॥ दशानामपि सूत्राणा । त्रयो योगा प्रकीर्तिता
 ॥ औदारिकस्तन्मिश्रश्च । कर्मणश्चापि मिश्रे ॥ ३५ ॥ इति
 योगा ॥ असंख्येयलोकमान-नन समप्रदेशके ॥ तुल्यं सू-
 द्धान्निपृथ्व्यबु—मस्त किंतु तत्र च ॥ ३६ ॥ लोकाकाशमि-
 ता खना । असंख्येया अपि रमात् ॥ अग्न्यादिषु चूरिचूरि
 तेजने आहारमा आतरो नयी, केमके तेज सदाआहारी वे
 । ३३ ॥ ते माटे पन्नवणामा कच्चु वे के—हे नगवन्! पृथ्वी !
 यने आहारानु अर्थोपणु केटखे काळे उत्पन्न थाय ? तो क
 गौतम ! दरेक समये कड पण विरह्विना ते आहार छे वे,
 एवी रीते यावत् वनस्पतिकायसुधि पाचे थावरोंने माद
 ॥ एवी रीते आहारद्वार जाणवु ॥ बळी अनानोगि
 यात्ववाळा एवा आ सूक्ष्मजीवोने पहेडु एक गुणवाण
 वे ॥ ३४ ॥ एवी रीते गुणवाणाद्वार जाणवु ॥ बळी
 प्रकारना सूक्ष्मजीवोने औदारिक, औदारिकनु मिश्र
 मण ए त्रण काययोगो क्ख्या वे ॥ ३५ ॥ एवी रीते
 जाणवु ॥ लोकजेवना असरयाता आकाशखमना
 नाथे सूक्ष्म, तेज, पृथ्वी, अप्, अने वायु तुल्य वे,
 ॥ ३६ ॥ लोकाकाशजेवना असरयाता समो वे,

—तरचूरितमा मता ॥ ३७ ॥ पर्याप्तापर्याप्तसूक्ष्म—वादरान-
तकायिका ॥ चत्वारोऽपि स्युरनत-लोकाकाशशममिता ॥
॥ ३८ ॥ अथ जाव —लोकाकाशप्रदेशेषु । निगोदसत्कजतुषु
॥ प्रत्येक स्थाप्यमानेषु । पूर्यतेऽसावनतश ॥ ३९ ॥ तत्रापि—
वादरसाधारणेन्य । पर्याप्तिन्यो जयति हि ॥ अपर्याप्तावाद-
रास्ते । असंख्येयगुणाधिका ॥ ४० ॥ वादरापर्याप्तकेन्य ।
सूक्ष्माऽपर्याप्तका इमे ॥ असंख्येयगुणास्तेन्य । सूक्ष्मपर्याप्तका-
स्तथा ॥ ४१ ॥ इति मान ॥ सूक्ष्मास्तेजस्कायिका स्यु । स-
र्वस्तोकास्तत क्रमात् ॥ सूक्ष्महमाचुमरतो । विशेषान्यधिका
स्मृता ॥ ४२ ॥ असंख्येयलोकमान—नज रमप्रदेशके ॥ तु

तो पण अनुक्रमे अग्निध्यादिकनेविषे घणा, उधारे घणा अने
घणामा घणा कहा ठे ॥ ३७ ॥ पर्याप्ता अने अपर्याप्ता एता
सूक्ष्म अने वादर अनतकाय, ण चारे अनता लोकाकाशना
प्रदेशजेदला होय ठे ॥ ३८ ॥ तेनो जावार्थ नीचे प्रमाणे ठे—
लोकाकाशना दरेक प्रदेशोमा निगोदना एकेक जतुने जो
स्थापयामा आवे, तो ते लोकाकाश अनतीगार जराइ जाय.
॥ ३९ ॥ त्या पण—वादर एता साधारण पर्याप्ताउंची अपर्या-
प्तावादर असंख्यगणा अधिक ठे ॥ ४० ॥ अने वादरअपर्या-
प्ताउंची आ सूक्ष्मअपर्याप्ताउं असंख्यगणा ठे अने तेथी अ-
संख्यगणा सूक्ष्मपर्याप्ताउं ठे ॥ ४१ ॥ एवीरीते मानछाज जा
णवु ॥ सर्वथी थोमा सूक्ष्म तेउमायो ठे अने तेथी अनुक्रमे
विशेषविशेष अधिक सूक्ष्म पृथ्वीकाय अष्काय अने वाउ
काय ठे ॥ ४२ ॥ वळी लोकजेरमा असंख्याता आकाशमर

व्या सर्वेऽप्यमी कितु । यथोत्तराधिकाधिका
 रयेयगुणा सूक्ष्म—वायुज्य स्युर्निगोदका ।
 एत्वा—देतेषा प्रतिगोलक ॥ ४४ ॥ तेज्योत्त
 स्युर्वनस्पतिकाधिका ॥ तेज्य सामान्यत सू
 न्यधिका स्मृता ॥ ४५ ॥ स्वस्वजातिष्वपरा
 रयेयगुणा मता ॥ पर्याप्तिका यदेतेऽन्या—पेक्ष
 ॥ ४६ ॥ उत्पद्यते तत्रैकेका—पर्याप्तकस्य नि
 असस्येया—स्ततोऽमी उद्भवो मता ॥ ४७ ॥ त
 वृत्तो—सूक्ष्मा अपि पर्याप्तिकापर्याप्तिकजेदेन द्वि
 पर्याप्तकनिश्चया पर्याप्तिका समुत्पद्यते, यत्र येक

ना प्रदेशोनी साये जो के था सपछा तुझ व,
 रोत्तर तेज अधिक यरिक वे ॥ ४३ ॥ था सू
 यमन्यगुणा निगोदो वे, केमक दरेक गोछाअ
 म्याना प्रमाणगच्छा वे ॥ ४४ ॥ अने तेयी पण
 मृत्मानस्पतिरायो वे, अने तेयी पण सामान्यगु
 मृत्ता मिश्रयथरिक रजा व ॥ ४५ ॥ पोनपापानी
 मिश्र अणामिजयी पर्याप्ताने अमन्यगुणा रजा ॥
 न नीपानी अणकाण यथिनीनाम ॥ ४६ ॥ प
 पणमानी मिश्रा अमन्यगुणा पर्याप्ता उपर पाव ॥
 ने ॥ ने ॥ पणा मा ॥ ४७ ॥ न मा ॥ था ॥
 निना र ॥ ४८ ॥—म ॥ पण पणा ॥ य ॥ पणा ॥ प
 पण ॥ ४९ ॥ य ॥ पणा ॥ मि ॥ पण पणा ॥ प
 ॥ ५० ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

(४०९)

नियमादसग्येया पर्याप्ता स्युरिति अत एकेन्द्रिया स्यु
सामान्यतो विरहिता ॥ पर्याप्ता एव ज्ञेयातो । जीवा अप्यो
यतस्तथा ॥ ४८ ॥ इति लघ्वरटपवहुता ॥ दिशामपेक्षया त
ह्य—उदुतेषा न सज्जवेत् ॥ यमी प्राय सर्वलोका—पन्ना स
यत्तमा ॥ ४९ ॥ तत्रोक्त प्रज्ञापनारुत्तो—इदं ह्यल्पमहु-
त वादरानधिकृत्य दृष्ट्य, न सूक्ष्मान्, सूक्ष्माणा सर्वलोका-
पन्नाना प्राय सर्वत्र समत्वात् ॥ इति दिगपेक्षयाटपवहुता ॥
उपत सूक्ष्मजीवाना—मतर यदि चेत्यते ॥ अतर्मुहूर्तं सू-
क्ष्मत्वे । जघन्य कर्तित जिने ॥ ५० ॥ यदुत्पद्य वादरेषु । सू-
क्ष्म सत्यज्य सूक्ष्मता ॥ स्थित्या तत्रातर्मुहूर्त । पुन सूक्ष्मत्वा-

पर्याप्ता होय वळी याची करीनेज सामान्यची एकेन्द्रिपर्या-
प्ताज घणा कक्षा ठे, अने उपची जीरो पण घणा कक्षा ठे ॥
॥ ४८ ॥ एवीरीते नानु अल्पावहोतछार कहु ॥ वळी दिशा-
उंनी अपेक्षाए या सूक्ष्मजीरोनो अल्पावहोत सज्जवी शकतो
नची कमके प्राये करीने या जीरो सर्वलोकमा व्याप्त थये
ला ठे तथा सर्वजगोए तुल्य ठे ॥ ४९ ॥ ते माटे पन्नपणानी
वृत्तिमा कहु ठे के—या अल्पावहोत वादरोनी अपेक्षाए
जाणया परतु सूक्ष्मनी अपेक्षाए न जाणवो, कमक सर्वलो-
कमा व्याप्त एया मृत्तमो प्राये करीने सर्व जगोए सग्या होय
ठ ॥ एवीरीते दिगाना अपेक्षाए अल्पावहोतछार म्हणु ॥
मृत्तमनीयाना जा उपची यातरा विचारयामा याव तो सू-
क्ष्मपणामा जघन्य यातरा अतर्मुहूर्तना जिनश्रवण कळो ठ
॥ ५० ॥ कमक सूक्ष्म ठ ते सूक्ष्मपणु ठामीन वादरमा उत्प

नियमादसम्भेदा पर्याप्ता स्युरिति अत एवेकेन्द्रिया स्यु ।
 सामान्यतो विरहिता ॥ पर्याप्ता एव ज्ञेयासौ । जीवा अप्यो
 घतस्तथा ॥ ४७ ॥ इति लब्धव्यद्वयमुक्ता ॥ दिशामपेक्षया त्व
 द्य—उद्भूतेषा न सज्जवेत् ॥ अमी प्राय सर्वलोका—पद्मा स-
 र्वल यत्समा ॥ ४९ ॥ तथोक्त प्रज्ञापनादुक्ता—इदं द्यद्वयमुद्भू-
 त्व गदरानधिष्ठित्य दृष्टव्य, न सूक्ष्मान्, सूक्ष्माणा सर्वलोका
 पद्माना प्राय सर्वत्र समत्वात् ॥ इति दिगपेक्षयाऽप्यमुक्ता ॥
 उच्यते सूक्ष्मजीवाना—मतर यदि ज्ञेयते ॥ यतमुद्भूतं सू-
 क्ष्मत्वे । जघन्य कथितं जिने ॥ ५० ॥ यद्युत्पद्य गदरेषु । सू-
 क्ष्म सत्यज्य सूक्ष्मता ॥ स्थित्या तत्रातमुद्भूतं । पुन सूक्ष्मत्व-

पर्याप्ता होय उली आधी करीनेज सामान्यधी एवेन्द्रिया
 साज घणा कदा ठे, अने उपधी जीवो एण घणा कदा ठे ॥
 ॥ ४७ ॥ एवीरीते नानु अल्पायदोतद्वार कहु ॥ उली दिशा-
 उनी अपेक्षाए आ सूक्ष्मजीवो नो अल्पायदोत सज्जवी जयतो
 नधी, केमके प्राये करीने आ जीवो सर्वलोका व्याप्त घरे
 ला ठे तथा सर्वजगोए तुल्य ठे ॥ ४९ ॥ ते मादं परगणानी
 वृत्तिमा कहु ठे के—आ अल्पायदोत वादरोनी अपेक्षाए
 जाणरो परतु सूक्ष्मनी अपेक्षाए न जाणरो केमय सर्वलो-
 कमा व्याप्त एवा सूक्ष्मो प्राय करीने सर्व जगोए समग्रा होय
 ठे ॥ एवीरीते दिशानी अपेक्षाए अल्पायदोतद्वार कहु ॥
 सूक्ष्मजीवाना नो उपधी आतग विरागगमा आव ना सू-
 क्ष्मपणामा जघन्य आतग अत हूतना चिनश्च ए कदा ठे
 ॥ ५० ॥ समस्त सूक्ष्म ठे ते सूक्ष्मपण ठावान गदग्मा उप

માપ્નુયાત્ ॥ ૫૧ ॥ ઉત્કર્ષત કાલચક્રા—અમરગ્રેયાનિ તા
 ચ ॥ નિપાદ્યાન્યગુલાસરયા—શસ્ત્રસાગમિતે ક્ષણે ॥ ૫૨ ॥
 અય જાવ —એકસ્મિન્નગુલાસરય—નાગે યેઽવ્રપ્રદેશકા ॥ યા
 વતિ કાલચક્રાણિ । હૃતૈસ્તૈ સ્યુ પ્રતિક્ષણ ॥ ૫૩ ॥ ઉત્કર્ષતે
 વાદરત્વે । તાવતી વર્ણિતા સ્થિતિ ॥ તા સમાપ્ય પુન સૌદમ્ય
 —પ્રાપ્તૌ યુક્તમદોતર ॥ ૫૪ ॥ સૂક્ષ્મદ્વાનોઽગ્નિમસ્તા—મિ
 પ્રત્યેકમતર ॥ લઘુ મ્યાદતર્મુહૂર્ત—મનતાદ્વામિત ગુરુ ॥ ૫૫ ॥
 તચ્ચ સૂક્ષ્મદ્વાદિજતો । સૂક્ષ્મસ્થૂલવનસ્પતૌ ॥ ગત્વા સ્થિત્વા
 નતકાલ । સૂક્ષ્મદ્વાદિત્વમીયુષ ॥ ૫૬ ॥ વનસ્પતેશ્ચ સૂક્ષ્મ

ન યદ્ તેમા અતર્મુહૂર્ત રહી ફરીને સૂક્ષ્મપણુ પામે ઠે ॥ ૫૧ ॥
 અને ઉત્કૃષ્ટો આતરો અગુલના અસરયાતમા જાગમા રહેલા
 આકાશપ્રદેશજેટલા ક્ષણોથી વનેલા અસરયાતા કાલચક્રો
 નો હોય ઠે ॥ ૫૨ ॥ તેનો જાવાર્થ નીચેગ્રમાણે ઠે—આગુલ
 ના એક અસરયાતમા જાગમા જે આકાશપ્રદેશો હોય, તેને
 દરેક ક્ષણે દરતાયકા જેટલા કાલચક્રો થાય, ॥ ૫૩ ॥ તે
 ટલી વાદરપણામા ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ કહી ઠે, અને તે સ્થિતિને
 સમાપ્ત કરીને ફરીને સૂક્ષ્મપણુ પામવાથી ઉપર કહેલો ઉત્કૃ
 ષ્ટ આતરો જે થાય ઠે, તે યુક્ત ઠે ॥ ૫૪ ॥ સૂક્ષ્મપૃષ્ઠીકાય,
 યપ્કાય, તૈલકાય અને વાઝકાય, ૭ દરેકનો જઘન્ય આત
 રો અતર્મુહૂર્તનો ઠે, અને ઉત્કૃષ્ટો આતરો અનતાકાલ જેટલો
 ઠે ॥ ૫૫ ॥ અને તે આતરો સૂક્ષ્મપૃષ્ઠીકાયઆદિક જતુ સૂ
 ક્ષ્મ અને સ્થૂલવનસ્પતિમા જડને, તથા ત્યા અનનો કાલ ર
 હીને પાઠો જ્યારે સૂક્ષ્મપૃષ્ઠીકાયઆદિકપણુ પામે ત્યારે થાય

न्या-तरमुत्कर्षतो जयेत् ॥ कालचक्राण्यसंख्येय-जोकमानानि
 पुरेयत् ॥ ५३ ॥ तच्च सूक्ष्मस्मादितयो-त्पद्य तूदमयनस्पते ॥
 नित्योत्काल पुन-रप्युत्पन्नस्य यनस्पतो ॥ ५४ ॥ न सज
 यति चेतेषा-मनतकालमतर ॥ विना यनस्पतीन् कुत्रा-
 प्यनतस्ति त्वत्पत ॥ ५५ ॥ जघन्यमतर त्वेषा-मतर्मुहूर्त-
 मीरित ॥ दमादिप्यतर्मुहूर्तं तत् । स्थित्योत्पत्तौ जवेदिह ॥
 ॥ ५६ ॥ इत्यतर ॥ प्रायो जवसवेधो । महाटपपहुता एनेक-
 जीयाना ॥ उक्तव्ये इत्युक्तय । वक्ष्ये जीयप्रकरणात् ॥ ५७ ॥
 उचिता किमपि सूक्ष्मदेहिनि । सूक्ष्मदर्शिनश्चनानुसारत ॥

वे ॥ ५६ ॥ उली सूक्ष्मयनस्पतिनो उत्कृष्टो आतरो पूर्वनीपे
 वे असंख्याता लोकजेट्ठा कालचक्रोनो वे ॥ ५७ ॥ अने ते
 आतरो सूक्ष्मयनस्पतिमार्थी सूक्ष्मपृथ्वीकाययादिकपणे उत्पन्न
 यश्ने, तथा तेमा पूर्वोक्त कालसुधि रहीने, फरीने यनस्पति-
 मा उत्पन्न यवार्थी घाय वे ॥ ५८ ॥ वली तेउनो अनता
 कालतो आतरो सजवीगक्तो नथी, केमके यनस्पतिविना को
 इ पण जगोण अनती स्थितिनो अनाब वे ॥ ५९ ॥ वली ते
 उनो जघन्य आतरो यतर्मुहूर्तनो कहो वे अने ते आतरो
 पृथ्वीकाययादिहमा यतर्मुहूर्तमुधि रहीने, फरीने तेमा उत्प-
 न्न यवार्थी प्राय ठ ॥ ६० ॥ एरीरीने अतरद्वार वक्षु ॥ प्रा
 ये फरीने अनेर जीवोनो नयसवेध अने महाटो अद्वपायलोत
 कहंराना ठ परनु ते वन्न जीयप्रकरणे अने कहंरीगु ॥ ६१ ॥
 एरीरीने मध्यमष्टिगालाउना वचनोन अनुसारे मूअप्राणीउनु
 किंचित् उणन क्यु अने जे अर्हा विगपथी वर्णन क्यु नथी

यत्तु नेह कथित विशेषतः—स्तद्बहुश्रुतगिरावसीयता ॥ ६१ ॥
 विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीवाचकेऽप्रातिप-द्राजश्रीतनय
 उत्तनिष्ठ विनय श्रीतेजपालात्मज ॥ काव्य यत्किल तत्र वि-
 श्रितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्गलितार्थसार्यसुजग पू-
 श्वतुर्थ सुखम् ॥ १६३ ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे चतुर्थ सर्ग-
 माप्त ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ पचम सर्ग प्रारब्धते ॥

उत्थंतेऽथ क्रमप्राप्ता । वादरेकेन्द्रियाग्नि ॥ ते च पो-
 ष्ठिष्यवु-तेजोऽनिलास्तथा जुमा ॥ १ ॥ प्रत्येका साधारण-
 श्व । परुष्येते छिन्ना मता ॥ पर्याप्तापर्याप्तितेदा-देन छाद-
 नादरा ॥ २ ॥ वादराग्यनामकर्मो-दयाधे स्थूलता गता ॥

ते बहुश्रुतोना उचनणी जाणी क्षेवु ॥ ६२ ॥ वेदा काव्य-
 थयं पूरेनीपेठेज जाणो ॥ गवी रीते श्रीलोकप्रकाशने रि-
 चायो सर्गे समाप्त थयो ॥

॥ इमे पाचमा सर्गनो प्रारभ थाय वे ॥

इमे क्रमपडे प्राप्त थयेका गता वादरगकेन्द्रिनु गन-
 रगाय वे, ते वादरगकेन्द्रिनु पृथ्वी, थप्, तेज, वात थ ॥
 ॥ १ ॥ प्रत्येकमनस्पति तथा साधारणमनस्पति मम उप्रदा-
 नां वे, यने ए उगना पर्याप्ता यने थपर्याप्ता काराथी वा-
 प्रदागना वादरगकेन्द्रिनु वे ॥ २ ॥ वाद-नामग नामद्वया
 उदयथी ते उ म्यूषणानं प्राप्त थयेका उ, थो ते उ पचम

વર્મચતુર્દશ્યમાના । વાદરાસ્તે પ્રકીર્તિતા ॥૩॥ તત્ર ચ-અપ-
 ર્યાંતાસ્ત્રવિમ્પટ-વર્ણાંથા અરૂપજીવનાત્ ॥ પર્યાસાના ચ વર્ણા
 દિ-જેદેજેદા સદ્મશ ॥ ૪ ॥ યાદરા પૃથિવી ઈંધા । મૃદુરે
 કા સ્વરાઽપરા ॥ જેદા સત મૃદોસ્તત્ર । વર્ણજેદવિશેષજા ॥
 ॥ ૫ ॥ રૂક્ષા નીલામ્બા પીતા । શુસ્લેતિ પચ નૃદ્ધિદ ॥ પષ્ટી
 દેશવિશેષોઞ્જા । નૃત્ત્વા પાકુરિતિ શ્રુતા ॥ ૬ ॥ ન્યાદિપૂરાપ-
 ગમે । દેશે તત્રાતિપિઞ્ઞિલે ॥ મૃદુશ્વદણા પકરૂપા । સતમી પ-
 નકાજિધા ॥ ૭ ॥ इत्यर्थतः प्रज्ञापनादुक्तौ ॥ उत्तराध्ययनवृत्तौ
 तु—पाकुरिति पाकु पाकुरा इपचुक्कृत्यगतीत्यर्थः, इति वर्णजे

જીવદે દેસાય છે, તેઝને વાદર કહેલા છે ॥ ૩ ॥ વઢી ત્યા-
 થોજી જીવવાથી જેઝના વર્ણાદિક સ્પષ્ટરીતે દેસાતા નથી, તે-
 ઝ અપર્યાંતવાદર કહેવાય છે, અને પર્યાસાઝના તો વર્ણાદિક
 જેદોવડે કરીને હજારો જેદો છે ॥ ૪ ॥ હવે વાદરપૃથ્વી વેપ્ર-
 વારની છે, એક કોમલ અને વીજી રણ, તેમા કોમલ પૃથ્વી
 ના વર્ણજેદવિશેષથી થયેલા સાત જેદો છે ॥ ૫ ॥ કાઢી,
 લીલી, લાલ, પીઢી, અને સફેદ એ પાંચ જેદોનાઢી, તથા
 ઠઠી દેશવિશેષમા થતી માટીરૂપે પાકુરગની પૃથ્વી છે ॥ ૬ ॥
 વઢી નદીઆદિકનુ પૂર ઊતરી જવાથી અત્યંત ખેજવાઢા એ
 વા તે દેશની અદર કોમલ અને ચીકણા કાદવરૂપ જે પૃથ્વી
 હોય તેન સાતમી પનક નામની મૃદુપૃથ્વી કહેલી છે ॥ ૭ ॥
 - પૃથ્વીરીતનો જાગથ પદ્મવણાની રૂતિમા ઠ ॥ અને ઉત્તરાધ્ય-
 યનની રૂતિમા તો પમ કહે ઠ કે—પાકુર યદલે થોમી સ
 ફેદાશ્ચાઢી પૃથ્વીરીતે વર્ણજેદે કરીને પૃથ્વીના ઠ પ્રકારો ક

देन पदविधत्वमुक्त इह च पातुरग्रहण कृष्णादिज्जेदानामरि
 स्वस्थाने जेदातरसञ्चवसूचक, पनकोऽत्यतसूक्ष्मरजोरूप स
 एव मृत्तिका पनकमृत्तिका, पनकस्य च नञसि विवर्तमानस्य
 लोके पृथ्वीत्वेन रूढत्वाज्जेदेनोपादानमित्याद्युक्त ॥ च वारिंश
 त्तरायाश्च । जेदा प्रज्ञापिता क्षिते ॥ अष्टादश मणीजेदा-
 स्तथा द्वाविंशति परे ॥ ७ ॥ गोमेद्यकाकस्फटिक-क्षोहिता
 का हरिन्मणि ॥ पष्ठो मसारगह्व स्या—त्सप्तमो नुजमोच
 कः ॥ ९ ॥ इन्द्रनीलश्चदनश्च । गेरिको हसगर्जक ॥ सौगधि
 कश्च पुलक—स्ततश्चन्द्रप्रज्ञाजिध ॥ १० ॥ वैशुप्यं जलकातश्च ।
 रुचकाकोपलाविति ॥ खरदमाया एव जेदा—नन्यान् द्वाविं
 शति नुवे ॥ ११ ॥ जूनंरीतटजित्प्यादे । शर्करोपलकर्करा ॥

द्या वे थर्ही पातुरनु जे ग्रहण कर्युं वे, ते कृष्णादिक जेदोने
 पण न्यस्थानमा जेदातरना सनमने सूचनारु वे पनक पट
 से थत्पन सूक्ष्म रज, यने तेरूप जे मृत्तिका, ते पनकमृत्ति
 का जाणरी थाकाशमा गिरायेला पनकनु सोरुमा पृथ्वीप
 णायं करीने रूढपणु होमाथी तेनु पृथ्वीना जेदरूपे उपादान
 करेयु वे, इत्यादिक कथु वे ॥ इवे कर्कशपृथ्वीना चाट्रीम
 नेदो कदा वे, तेमा नीचे प्रमाणे थदार नेदो मणिउना वे,
 थने वावीम नेदो बीना वे ॥ ७ ॥ गोमेद्य, कारु, स्फटिक,
 क्षोहिताक, नीलम, मसारगयु, नुजमोचक ॥ ९ ॥ इन्द्रनील,
 चदन, गेरिक, हसगर्ज, सौगधिक, पुलक, चन्द्रप्रज्ञ, ॥ १० ॥
 वैशुप्यं, जलकात, रुचक तथा थसापस ॥ थदार नेदो मणि
 उना वे, वट्टी तेना गीना वावीम नेदो कट्टीये गीये ॥ ११ ॥

સિકતા સૂક્ષ્મકણિકા । ઉપલા લઘવોઽશ્મકા ॥ ૧૨ ॥ શિલા
મહાત કારાન્ન—રૂપો લવણમન્ધિજ ॥ સુવર્ણરૂપ્યતામ્નાય-
સ્વપુસીસકધાતવ ॥ ૧૩ ॥ વજ્ર ચ હરિતાલશ્ચ । હિગુલશ્ચ મ
ન શિલા ॥ પ્રવાલ પારદશ્ચાપિ । સૌવીરાન્નિધમજન ॥ ૧૪ ॥
પટલ પુનરન્નાયા । તથા તન્મિશ્રવાશ્લુકા ॥ અન્યેઽપ્યેવવિધા
ગ્રાહ્યા । જેયાવળેતિવાક્યત ॥ ૧૫ ॥ इत्यर्थं तं प्रज्ञापनादृत्तौ
॥ इति पृथ्वीकायजेदा ॥

જલજેદા જલ શુદ્ધ । શીતમુષ્ણ સ્વજાવત ॥ કારમીપ-
દતિકાર—મન્દમીપત્તથાધિક ॥ ૧૬ ॥ हिमाग्नश्यायकरका ।
धूमरी क्षातरिक्षज ॥ क्षामुद्रिय तृणामस्य । नाम्ना हरतनू-

નદીકિનારાની નીતશ્યાદિકની પૃથ્વી, જામી વેલુ, સૂક્ષ્મકણી-
યારૂપ રેતી, નાના પથ્થરરૂપ ઉપલો ॥ ૧૨ ॥ महोटा पथर-
रूप शिखाउं, ग्यारी जमीनरूप ऊत, समुद्रमा उत्पन्न यतु ल-
वण, सुवर्ण, रूपु, ग्रावु, खोदु, जसत, सीतु ॥ १३ ॥ वज्र,
हरताल, हिंगुल, मनशिल, प्रवाळा, पारो, सुरमो, ॥ १४ ॥
અન્નકનુ પટલ, અન્નકવડે મિશ્ર થયેલી રેતી, થને પૃથ્વી રીતે
' જેયાવળા ' એ વાસ્યથી વીજા જેદો પણ ગ્રહણ કરવા ॥
॥ ૧૫ ॥ एवीरीतनो ज्ञागर्थं पन्नवणानी वृत्तिमा वसो वे ॥
एवीरीते पृथ्वीकायना जेदो जाणवा

હવે જલના જેદો કહે છે—સ્વજાવર્થીજ શુદ્ધ શીતલ ઓ
લ, સ્વારુ થોમુ સ્વારુ ઘણુ સ્વારુ, સ્વાદુ ધામુ સ્વાદુ ધાણુ
સ્વાદુ ॥ ૧૬ ॥ हिमनुपाणी वरष करा धूमसनु पाणी ध्या
काशमाधी पम्नु पाणी पृथ्वीने जेदीने तृणना अन्नजाग

દેન પરુવિધત્વમુક્ત ઇહ ચ પાતુરગ્રહણ કૃષ્ણાદિજેદાનામાર્ગ
 સ્વસ્થાને જેદાતરસજવસૂચક, પનકોઽત્યતસૂક્ષ્મરજોરૂપ સ
 એવ મૃત્તિકા પનકમૃત્તિકા, પનકસ્ય ચ નનસિ વિવર્તમાનસ્ય
 લોકે પૃથ્વીત્વેન રૂઢત્વાન્નેદેનોપાદાનમિત્યાનુક્ત ॥ ચ વારિણ
 ત્વરાયાશ્ચ । જેદા પ્રજ્ઞાપિતા ક્ષિતે ॥ અષ્ટાદશ મણીજેદા-
 સ્તથા દ્વાવિશતિ પરે ॥ ૬ ॥ ગોમેઘકારુસ્ફટિક-દ્યોહિતા
 ક્ષા હરિન્મણિ ॥ પષ્ઠો મસારગદ્ધ સ્યા—ત્સતમો જુજમોચ
 ક ॥ ૭ ॥ ઇન્દ્રનીલશ્વદનશ્ચ । ગૈરિકો હસગર્જક ॥ સૌગધિ
 કશ્ચ પુલક—સ્તતશ્ચદ્રપ્રનાજિધ ॥ ૧૦ ॥ વૈશુર્યં જલકાતશ્ચ ।
 રુચકાર્કોપલાધિતિ ॥ સ્વરદમાયા એવ જેદા—નન્યાન્ દ્વાવિ
 શતિ બ્રુવે ॥ ૧૧ ॥ ચૂનેરીતટજિત્યાદે । શર્કરોપલકર્કરા ॥

હ્યા ઠે અહીં પાતુરનુ જે ગ્રહણ કર્યું ઠે, તે કૃષ્ણાદિક જેદોને
 પણ સ્વસ્થાનમા જેદાતરના સજવને સૂચવનારુ ઠે પનક એટ
 લે અત્યત સૂક્ષ્મ રજ, અને તેરૂપ જે મૃત્તિકા, તે પનકમૃત્તિ
 કા જાણવી આકાશમા વિલરાયેલા પનકનુ લોકમા પૃથ્વીપ
 ણાયેં કરીને રૂઢપણુ હોવાથી તેનુ પૃથ્વીના જેદરૂપે ઉપાદાન
 કરેલુ ઠે, શ્યાદિક કહ્યુ ઠે ॥ હવે કર્કશપૃથ્વીના ચાઢીસ
 જેદો કહ્યા ઠે, તેમા નીચે પ્રમાણે અઢાર જેદો મણિઉના ઠે,
 અને વાવીસ જેદો વીજા ઠે ॥ ૬ ॥ ગોમેઘ, કાર્ક, સ્ફટિક,
 દ્યોહિતાક્ષ, નીલમ, મસારગદ્ધ, જુજમોચક ॥ ૭ ॥ ઇન્દ્રનીલ,
 શ્વદન, ગૈરિક, હસગર્જ, સૌગધિક, પુલક, ચદ્રપ્રત, ॥ ૧૦ ॥
 વૈશુર્ય, જલકાત, રુચક તથા અર્કોપલ એ અઢાર જેદો મણિ
 ઉના ઠે, વઢી તેના વીજા વાવીસ જેદો કહીયે ઠીયે ॥ ૧૧ ॥

सिकता सूक्ष्मकणिका । उपसा लघवोऽश्मका ॥ १२ ॥ शिला
मदात क्षाराजृ—रूपो लवणमन्धिज ॥ सुवर्णरूप्यताम्राय-
न्मृगीसकधातव ॥ १३ ॥ वज्र च हरितालध्व । द्विगुलध्व म-
न शिला ॥ प्रवाल पारदध्वापि । सौवीराजिधमजन ॥ १४ ॥
पटल पुनरज्राणा । तथा तन्मिश्रवायुका ॥ अन्येऽप्येवविधा
ग्राह्या । जेयावणेतिवाभ्यत ॥ १५ ॥ इत्यर्थत प्रज्ञापनावृत्तौ
॥ इति पृथ्वीकायजेदा ॥

जलजेदा जल शुद्ध । शीतमुष्ण स्वजावत ॥ क्षारमीप-
दतिक्षार—मम्बमीपत्तथाधिक ॥ १६ ॥ हिमावश्यायकरका ।
धूमरी क्षातरिक्षज ॥ क्षामुद्भिद्य तृणाभस्थ । नाम्ना हरतनू-

नदीकिनारानी जीतश्चादिकनी पृथ्वी, जामी वेल्लु, सूक्ष्मकणी-
यारूप रेती, नाना पत्थररूप उपलो ॥ १२ ॥ महोटा पत्थर-
रूप शिलाठ, खारी जमीनरूप ऊस, समुद्रमा उत्पन्न थतु ल-
वण, सुवर्ण, रूपु, ग्रावु, खोडु, जस्तत, सीसु ॥ १३ ॥ वज्र,
हरताल, द्विगुल, मनशिल, प्रवाळा, पारो, सुरमो, ॥ १४ ॥
अन्नकनु पटल, अन्नकण्डे मिश्र थयेसी रेती, अने एवी रीते
' जेयावला ' ए वाम्यथी बीजा जेदो पण ग्रहण करवा ॥
॥ १५ ॥ एवीरीतनो जावार्थ पन्नवणानी वृत्तिमा कह्यो ठे ॥
एवीरीते पृथ्वीकायना जेदो जाणवा

हवे जलना जेदो कहे ठे—स्वजावथीज शुद्ध, शीतल, उ-
ल्ल, खारु, थोरु खारु, घणु खारु, खाडु, थोरु खाडु, घणु
खाडु, ॥ १६ ॥ द्विमनु पाणी, चरफ, करा, धूमसनु पाणी, आ-
काशमाथी परतु पाणी, पृथ्वीने जेदीने तृणना अग्रजाग-

दक ॥ १७ ॥ घृतेक्षुवारुणीदुग्धो—दक नत्तद्रसाकित ॥ यना
 दध्यादयश्चास्य । जेदा येऽन्येऽपि तादृशा ॥ १८ ॥ इत्यग्रा
 जेदा ॥ शुद्धाग्निरशनिज्वाला । स्फुलिगागारविद्युत ॥ अत्र
 तोट्का मुर्मुराख्या । निर्घातकणकानिधा ॥ १९ ॥ काष्ठमप
 पंसञ्जत । सूर्यकातादिसन्न ॥ वह्निजेदा अग्नी ग्राह्या । य
 चान्येऽपि तथाविधा ॥ २० ॥ इत्यग्निजेदा ॥ प्राच्यादीन्
 तीर्चीन—दाक्षिणात्या विदिग्न्वा ॥ ऊर्ध्वाध सन्नवा वात
 उद्ग्रामोत्कलिकानिला ॥ २१ ॥ गुजा ऊर्जायसवर्ता—वा
 ममलिकाजिध ॥ घनवातस्तनुवात—स्तत्रोद्ग्रामोऽनवस्थित

पर रहेछु हरतनु नामनु पाणी, ॥ १७ ॥ घृत, मदिरा त
 दूधमा रहेछु ते ते रसवाळु पाणी, तथा घनोदधि आदि
 जळना जेदो, अने तेवा वीजा पण तेना जेदो जाणवा ॥ १८ ॥
 एवीरीते अप्कायना जेदो जाणवा ॥ शुद्ध अग्नि, वज्रनो
 अग्नि, ज्वालाग्नि, स्फुलिग अगारा, विजळी, कोलसानो अग्नि
 उट्का, तणखा, निर्घातनो अग्नि, कणीआनो अग्नि, ॥ १९ ॥
 काष्ठोना घसावाथी थयेलो अग्नि, तथा सूर्यकातआदिक
 थयेलो अग्नि, ए अग्निना जेदो ठे, तेमज वीजा पण तेवा जे
 दो जाणवा ॥ २० ॥ एवीरीते अग्निना जेदो जाणवा ॥ पूर्व
 नो, उत्तरनो, पश्चिमनो अग्ने दक्षिणनो वायु, विदिशानो वा
 यु, ऊर्ध्ववायु, अधोवायु, उद्ग्रामवायु, उत्कलिकवायु, ॥ २१ ॥
 गुजावायु, ऊर्जावायु, सवर्तवायु, मंमलिकवायु घनवा, तथा
 तनवा ए वायुना जेदो ठे, तेमा उद्ग्रामवायु एटले जे अन
 वस्थितरीते वाय ते वायु जाणवो ॥ २२ ॥ समुद्रना मोजा

॥ २२ ॥ लह्यं द्व पाथोद्ये-वातस्योत्कलिकास्तुं या ॥ रेणु-
 कासु स्फुटव्यग्या-स्तद्वातुकलिकानिल ॥ २३ ॥ गुजन् सश
 व्द यो गति । स गुजावात उच्यते ॥ कृजानिलो वृष्टियुक्त ।
 स्याद्वा योऽत्यतनिप्सुर ॥ २४ ॥ आयत्तकस्तृणाटीना । गायु
 सवर्त्तकाजिध ॥ ममलाकृतिरामूलान् । ममलीगत उच्यते ॥
 ॥ २५ ॥ घनो घनपरीणामो । धरायाधार ईरित ॥ विरल
 परिणामेन । तनुगातस्ततोऽप्यध ॥ २६ ॥ मदमद च यो वा-
 ति । शीत स्पर्शसुखावह ॥ स उच्यते शुद्धगत । इत्याद्या
 स्युर्मन्त्रिद ॥ २७ ॥ इति गायुकायभेदा ॥ क्रमग्राप्ता निरू-
 प्यते । जेदा अथ अनस्पते ॥ साधारणस्य प्रत्येक-वपुपध य

उनीपेठे वायुना मोजाउं, के जे रेतीउमा प्रगटरीते देगाय ठे,
 तेवा मोजाउंवालो जे वायु ते उत्कलिकवायु ठे ॥ २३ ॥ जे
 वायु गुजारय करतो थको शब्दसहित वायु ठे, ते गुजागत
 कहेवायु ठे, अने मेघनी वृष्टिसहित तथा अत्यत निप्सुरपणे
 जे वायु ते कृजानायु कहेगाय ठे ॥ २४ ॥ तृणआदिकने ज
 मावनारो सवर्त्तक नामनो वायु ठे, मूलमायी ममलसगरी
 आकृतिवालो ममलवायु कहेगाय ठे ॥ २५ ॥ पाटा परि-
 णामवाळा तथा पृथ्वीआदिकना आधाररूप वायुने पनवायु
 कहा ठे अने विरलपरिणामवालो तनवायु तेथी पण नीचे
 ठ ॥ २६ ॥ बली जे शीतलवायु मद मद वायु ठे तथा जे
 ना स्पर्शशी सुख उपजे ठे ते शुद्धवायु कहयाय ठे इत्यादिक
 वायुना जेदो कहा ॥ २७ ॥ गवीरीते वायुसायना रदा जा
 णवा ॥ हव क्रमगडे प्राप्त थयेला साधारण अथ प्रत्येक अन

थाक्रम ॥ २७ ॥ स्थावराणां सात्मकत्वं—मनगीकुर्येत प्रति ।
 आदो वनस्पतिद्वारा । स्पष्टं तदुपपाद्यते ॥ २८ ॥ पृथ्व्या
 ना सात्मकत्वे । युक्तियुक्तेऽपि युक्तयः ॥ वनस्पते सात्मकत्वं
 । गम्या स्थूलदृशामपि ॥ ३० ॥ दिग्मात्रेणात्र ता एव । द
 र्श्यते व्यक्तिपूर्वकः ॥ ततस्तदनुसारेण । ज्ञेयान्येवपि चेतना
 ॥ ३१ ॥ मूले सिक्तेषु वृक्षेषु । फलादिषु रसः स्फुटः ॥ स चो
 द्वासमतरेण । कथमूर्ध्वं प्रसर्पति ॥ ३२ ॥ रसप्रसर्पणं स्पष्टं ।
 सत्युद्वासेऽस्मदादिषु ॥ तदगवे तदनावो । दृष्टश्च मृतकादि
 षु ॥ ३३ ॥ अन्वयव्यतिरेकाभ्याः । ततो रसप्रसर्पणं ॥ उद्वा

स्पतिना जेदो अनुक्रमे कहेवाय ठे ॥ २७ ॥ जे माणस स्था
 वरोनु सात्मकपणु स्वीकारता नथी, तेना प्रते वनस्पतिद्वाराए
 करीने प्रथम ते स्पष्टपणे देखामाय ठे ॥ २८ ॥ पृथ्वीकाय
 आदिकोनु सात्मकपणु जो के युक्तिवाळ ठे, तो पण वनस्प
 तिना सात्मकपणामा जे युक्तिठ ठे ते तो स्थूलदृष्टिवाळाठ
 पण जाणी शके तेवी ठे ॥ ३० ॥ हवे तेज युक्तिठ अहीं व्य
 क्तिपूर्वक किंचित् मात्र देखामीये ठीये अने तेने अनुसार
 बीजा स्थावरोमा पण चेतनपणु जाणी लेवु ॥ ३१ ॥ वृक्षोना
 मूळमा जळ सींच्याथी फलादिकोनेविपे प्रगटरीते जे रस दे
 लाय ठे ते रस उद्वासविना उपर म्थाथी चडे ठे ॥ ३२ ॥
 वळी उद्वास होते ठतेज व्यापणआदिकोनेविपे पण स्पष्टरी
 ते रसनो फेलायो थाय ठे, अने मृतकआदिकमा ते उद्वास
 न होवार्थी रसनो फेलायो थतो नथी ॥ ३३ ॥ अने तेथी अ
 न्वय अने व्यतिरेके करीने रसनो फेलायो उद्वासने जणावे

समाक्षिपति यत् । व्याप्य न व्यापकविना ॥ ३४ ॥ उम्वास
 आत्मनो धर्मो । निर्निगदमिदं मनु ॥ धर्मश्च धर्मिण भूते ।
 स्याद्विनाजायत स्फुट ॥ ३५ ॥ किंच—दृश्यते दोहदोत्पत्ति-
 र्दूषामपि नृणामिव ॥ यत्तत्प्राप्य फलत्येते । दृष्ट्वा शुष्यति
 चान्यथा ॥ ३६ ॥ दोहदध्यात्मनो धर्मः । कथं नात्मानमाक्षि-
 पेत् ॥ इष्टारूपो दोहदो हि । नेष्टावत्तद्विना नयेत् ॥ ३७ ॥
 सज्ञा नियतसर्वाच्च—प्रकाशप्रमुरा अपि ॥ सहजिन कथया
 त्मानं । न ज्ञापयति युक्तिर्हि ॥ ३८ ॥ यद्वा तारतम्यमेव ।
 दुर्मेवपि नरेणिव ॥ केऽप्येवमादिवन्नीचा । केऽप्यास्त्रादिनदु-

ठे, केमके व्यापकविना व्याप्य होतु नहीं ॥ ३४ ॥ बली ए
 तो निर्निगद ठे, उम्वास आत्मानो धर्म ठे, यने धर्म तो
 प्रगटरीतेज एवु जणावे ठे के, माराविना धर्मी होइ शकतो
 नहीं ॥ ३५ ॥ बली—मनुष्योंनीपेठे वृक्षोने पण दोहखानी
 उत्पत्ति देखाय ठे, केमके ते दोहलो पामीने तेउं दृष्ट थया-
 यका फळे ठे, यने दोहलो पूर्ण न यराधी तेउं सूकाइ जाय
 ठ ॥ ३६ ॥ बली दोहलो ठे ते आत्मानो धर्म ठे माटे ते
 आत्माने कम मृचवे नहि ? केमक इष्टारूप दोहलो इष्टावा
 नविना होइ शक नहि ॥ ३७ ॥ बली चोऽसमये यती सं
 कोच यने प्रकाशआदिक मज्ञाउं पण तेने पोताने युक्तिउं
 बडं करीन शामाटं मज्ञायुक्त न जणावे ? ॥ ३८ ॥ अथवा
 जेम मनुष्यानपि तेम वृक्षानेविपे पण नीचेप्रमाणे तरतम
 ता रहती ठ कमक स्फुटाव वृक्षो परव्यादिकनीपेठे हल
 की पत्तिना ठ यन कटखाका आस्त्रआदिकनीपेठे उत्तम ठे

तमा. ॥ ३९ ॥ उत्कटा कटकै केचित् । केचिदत्यतकाम ॥
 ॥ कुटिला केऽपि सरला । कुब्जा दीर्घाश्च केचन ॥ ४० ॥
 यवर्णगधरस-स्पर्शा केचित्ततोऽन्यथा ॥ सविषा निर्विषा ॥
 ॥ ४१ ॥ सफला निष्फला परे ॥ ४२ ॥ जाता केचिदवकरे ।
 व्यानादौ च केचन ॥ केचिच्चिरायुष शस्त्रा-द्यै केचिद्विष-
 त्वव ॥ ४३ ॥ विना कर्माणि नानात्व—मिद युक्तिसद् ॥
 ॥ ४४ ॥ विना कारणनानात्व । कार्ये तद्धि न सज्जवेत् ॥ ४५ ॥
 ॥ ४६ ॥ कर्माणि च कार्यतया—मान कर्त्तारमेव हि ॥ आक्षिपत्यवि-
 न्यूता । कुलाल कलशा इव ॥ ४७ ॥ वनस्पते-सारनकत्व ।

॥ ३९ ॥ केटलाको काटाउवडे करीने कर्कश थयेला ठे, अ
 केटलाको अत्यत कोमळ ठे, केटलाको गाफाचुका ठे, अ
 केटलाको सीधा ठे, केटलाको कुब्जआट्टतिगळा ठे, तो क
 टलाको खाना ठे ॥ ४० ॥ केटलाक मनोहर वर्ण, गंध, रस
 यने स्पर्शगळा ठे, तो केटलाक तेथी उत्कटाधर्मगळा ठे
 कोइक जेरी ठे, तो कोइक जेरगिनाना ठे, कोइक फळद्वारा
 यने बीजा निष्फळ ठे ॥ ४१ ॥ गळी केटलाक गृहो उद्भा
 नामा जगें ठे तो कोइक उत्तम गीचायादिकमा जगें
 केटलाक मोठा आयुष्यगळा होय ठे तो कोइक शस्त्रादिक
 गंडे तुरत मृत्यु पामनाग होय ठे ॥ ४२ ॥ मादें कर्माणि
 यातु विविधपणु युक्तिगळु म्हाथी होय? अने तेथी कारणा
 ना विविधपणाविना कार्यमा ते प्राप्त मनवी शकती नही
 ॥ ४३ ॥ गळी घनाउं कुनारविना होइ शकता नही, तसे
 मां पण कार्यरूप होराथी पोतानो कोइ कर्ता ठेन ॥ ४४ ॥

સ્ફુટમેવ પ્રતીયતે ॥ જન્યાદિધર્મોપેતત્ત્વા-ન્મનુષ્યાદિશરીરવત્
 ॥ ૪૫ ॥ અનુમાન પુરસ્કૃત્ય । સાધયત્યાગમોઽપિ ચ ॥ વનસ્પ-
 તૈ સચેતન્ય-માચારાગે યથોદિત ॥ ૪૬ ॥ ઇમપિ જાણધર્મ-
 ય, એવપિ જાણધર્મય ઇમપિ બુદ્ધિધર્મય, એવપિ બુદ્ધિધર્મય,
 ઇમપિ ચિત્તમતય એવપિ ચિત્તમતય, ઇમપિ ઠિન્ન મિલાયણ,
 એવપિ ઠિન્ન મિલાયણ, ઇમપિ આહારગ, એવપિ આહારગ, ઇ-
 મપિ અણિચય, એવપિ અણિચય, ઇમપિ અસાસય, એવપિ અ-
 સાસય, ઇમપિ ચરૂવવણ, એવપિ ચરૂવવણ, ઇમપિ વિપરિ-
 ણામધર્મય, એવપિ વિપરિણામધર્મયમિત્યાદિ ॥ અત્રેક ઇદ

વે ઠે ॥ ૪૪ ॥ માટે મનુષ્યાદિકોના શરીરનીપેઠે વનસ્પતિ પ
 ણ જન્યાદિક ધર્મે કરીને યુક્ત હોવાથી તેનુ સાત્મકપણુ ધ્રગ
 ટરીતેજ જણાય ઠે ॥ ૪૫ ॥ વઢી આગમ પણ અનુમાનને
 અગામી કરીને વનસ્પતિનું સચેતનપણુ સિદ્ધ કરે ઠે, જે માટે
 આચારાગમા કહ્યુ ઠે કે, ॥ ૪૬ ॥ જેમ આ શરીર પણ જન્ય
 ધર્મવાલુ ઠે, તેમ આ વનસ્પતિનુ શરીર પણ જન્યધર્મવાલુ
 (વૃક્ષપતિધર્મવાલુ) ઠે વઢી આ જેમ રૂઢિધર્મવાલુ ઠે, તેમ
 તે પણ રૂઢિધર્મવાલુ ઠે આ પણ જેમ ચિત્તયુક્ત ઠે તેમ તે
 પણ ચિત્તયુક્ત ઠે આ પણ જેમ ઠેદાયુથકુ મઢી જાય ઠે તેમ
 તે પણ ઠેદાયુથકુ મઢી જાય ઠે આ પણ જેમ આહારક ઠે
 તેમ તે પણ આહારક ઠે આ પણ જેમ અનિત્ય ઠ તેમ તે પ
 ણ અનિત્ય ઠે આ પણ જેમ અગાશ્વતુ ઠ તેમ તે પણ અગા-
 શ્વતુ ઠ આ પણ જેમ ચયોપચયવાનુ ઠ તેમ તે પણ ચયોપ-
 ચયવાલુ ઠ આ પણ જેમ વિપરિણામધર્મવાનુ ઠ તેમ તે પણ

शब्दवाच्य मनुष्यशरीर, द्वितीय चेतश्शब्दवाच्य मनस्वी
 शरीरमित्यनयोर्दृष्टातदाष्टांतिकयोजना ॥ वनस्पते सचेतन-
 मेव सिद्ध नरागवत् ॥ ततोऽस्य योनिजानत्य—मपि मिद्ध-
 दुच्यते ॥ ४७ ॥ तथाहि—बीजस्य द्विविधावस्था । गन्ध-
 स्था तथापरा ॥ तन्मध्ये योन्यवस्था या । सा चैव परित्रा-
 ते ॥ ४८ ॥ जतूत्पत्तिदृष्टे पूर्वे—जतुना स्यात्पदुद्भित ॥ अ-
 त्कयोन्यवस्थ च । तद्बीज योनिभूतक ॥ ४९ ॥ तत्र च—ज-
 क्षित निश्चयेना—धुना ज्ञातु न शक्यते ॥ ततोऽनतिशयी-
 ज । सचेतनमुत्तेतरत् ॥ ५० ॥ योनिभूत व्यवहरे—आवृत्त

विपरिणामधर्मवाहु ठे इत्यादि ॥ अर्ही एक तो छद शब्द-
 वाच्य एव मनुष्यशरीर जाणवु, अने बीज एतत् शब्दवा-
 च्य एव वनस्पतिशरीर जाणवु, एवीरीते ते जन्मेनी दृष्टातदा-
 ष्टांतरूपे योजना करी ठे ॥ एवीरीते मनुष्यना शरीरनीपे-
 वनस्पतिनु सचेतनपणु सिद्ध थयु, अने तेथी तेनु योनि-
 उत्पन्न थवापणु पण सिद्ध थाय ठे, अने ते कहेवाय ठे ।
 ॥ ४७ ॥ ते कहे ठे—बीजनी अवस्था वे प्रकारनी ठे, एक
 योनिअवस्था अने बीजी अयोनिअवस्था, तेमा जे योनिअव-
 स्था ठे, ते नीचेप्रमाणे जाणवी ॥ ४८ ॥ जतुनी उत्पत्तिसमये
 अग्रकटयोनिनी अग्रस्थापाहु जे बीज पूर्वना जतुए ठोडेवु हो-
 य ते बीज योनिभूत ठे ॥ ४९ ॥ अने त्या—उळी जतुए ठो-
 डेवु एवु ते बीज त्या समयमा निश्चयपूर्वक जाणी शकानु न-
 थी, अने तेथी ते सचेतन ठे कं अचेतन ठे? तेनो नि-
 यद् शक्तो नथी ॥ ५० ॥ उळी ज्यामुनि योनिनो धस थया

स्तयोनिः ॥ ध्वस्तयोनिर्वजीवत्वा-दयोनिभूतमेव हि ॥ ५१ ॥
यन्नष्टेऽपि सजीयत्वे । योनिव जातुचिह्नवेत् ॥ परिचष्टे तु यो
निव । सजीयत्वं न सज्जवेत् ॥ ५२ ॥ एव च—उत्पत्तिस्था-
नक जतो—र्यद्विध्वस्तशक्तिः ॥ सा योनिस्तत्र शक्तिस्तु । ज-
तूत्पादनयोग्यता ॥ ५३ ॥ तथोक्तं प्रज्ञापनावृत्तो—अथ यो
निरिति किमजिधीयते ? उच्यते, जतोरुत्पत्तिस्थानमविध्वस्त
शक्तिक, तत्रस्थजीवपरिणामनशक्तिसपन्नमिति ज्ञाव अत
एव श्रुतेऽपि—यवा यवयवाश्चापि । गोधूमवीहिशाखय ॥
धान्याना श्रीजिनैरेषा—मुक्ता योनिस्त्रिवार्षिकी ॥ ५४ ॥ कला-

नधी, त्यासुधि तेनो योनिभूततरीके व्यग्रहार धाय ठे, अने
ज्यारे योनिनो ध्वस्त धाय ठे त्वारे तो यजीय होवाधी ते अ-
योनिभूतज कहेवाय ठे ॥ ५१ ॥ केमके सजीवणु नष्ट थया
ठता पण कोइ वखते योनिपणु तो होय ठे, परतु योनिपणु
नष्ट थये ठते सजीवणु सज्जवी शक्तु नधी ॥ ५२ ॥ अने
एवीरीते—जेनी शक्तिनो नाश थयो नधी, एवु जतुनी उत्प
त्तिनु जे स्थानक ते योनि ठे, अने तेमा जतुने उत्पन्न यवा
नी जे योग्यता ते शक्ति ठे ॥ ५३ ॥ ते माटे पन्नवणानी वृ-
त्तिमा कनु ठे के—योनि पटले शु ? ते कहे ठे—जेमाधी श-
क्तिनो नाश थयो नधी, एवु जतुनी उत्पत्तिनु जे स्थान, ते
योनि कहेवाय, अर्थात् तेमा रहेखा जीवने परिणमाववानी
शक्तिये करीने ते युक्त होय ठे, एवो ज्ञावार्थ ठे ॥ आधी
करीने सिद्धातमा पण कनु ठे के—यव, यवयव, घउ, चो
खा अने मागर नामना धान्योनी श्रीजिनेश्वरप्रभुउंए वणव-

दमापचपल-तिलमुजमसूरका ॥ तुलस्थतुवरीवृत्त-च
का वल्लकास्तथा ॥ प्रज्ञता योनिरेतेषा । श्रीजिने पचवार्पि
॥ ५५ ॥ पदपदी ॥ लट्टातसीशणकयु-कोरडूपककोदरा
वीजानि मूलकाना स-पंपावरट्टराखका ॥ प्रज्ञता योनिरेतेषा
-मागमे सप्तवार्पिकी ॥ ५६ ॥ पदपदी ॥ इयमल जावना-
कोष्टकादिषु निक्षिप्ये-तेषा पिधानशालिना ॥ क्षिताना मु
क्षिताना चो-रुष्टेषा योनिसस्थिति ॥ ५७ ॥ तदनु क्षीय
योनि-रकुरोत्पत्तिकारण ॥ जवेहीजमवीज त-न्नोतमकुरित
जवेत् ॥ ५८ ॥ अतर्मुहूर्तं सर्वेषा-मेषा योनिर्जघन्यत ॥ य
त्केपाचिदचित्तत्वं । जायतेतर्मुहूर्तत ॥ ५९ ॥ पर तत्सर्वविद्ध

पोंनी योनि कहेली ठे ॥ ५४ ॥ तेमज कलाद, अन्नद, वष
ल, तल, मग, मसूर, तुलस्थ, तुवर, वटाणा अने राख, ए
टखाउंनी योनि जिनेश्वरोण पाच वपोंनी कहली ठे ॥ ५५ ॥
गळी लट्टातसी, सण, काग, कोरडूपक, कोदरा, मूळाना बी,
संपंय, घरट्ट (वटी) तथा राखक, एटखाउंनी योनि याग
ममा सात गपोंनी कहेली ठे ॥ ५६ ॥ तेनी जावना नीचे प्र
माणे ठे-उपर कहेला धान्योने कोठारयादिकमा नागीने,
तथा तेनापर मजपूत ढाणु ढाकीने, अने सारीरीते सीपीन
तथा मुझित करीने राखयात्री उपर कहेली उत्कृष्टी योनिनी
स्थिति रहे ठे ॥ ५७ ॥ अने ते मुदतवाद यकुरानी उत्पनि
ना कारणरूप परी ते योनि नष्ट थाय ठे, एटखे ते रीन थ
रीनरूप थाय ठे, अने तेने राखयात्री ते उगनु नथी ॥ ५८ ॥
या सपट्टाउंनी जगन्ययोनि अतर्मुहूर्तनी ठे, कंमठं रुद्रा

य । व्यवहारपथे तु न ॥ व्यवहारात्तु पूर्वोक्तैः । कालमानैर-
चित्तता ॥ ६० ॥ इदमर्थतः पचमागे प्रवचनसारोद्गारे च ॥
ततश्च—बीजे च योनिचूते । व्युत्क्रामति सैव जतुरपरो वा ॥
मूलस्य यश्च कर्ता । स एव तत्प्रथमपत्रस्य ॥ ६१ ॥ आर्या ॥
इयमत्र जावना—

बीजस्य निर्यत्तकेन । जीवेन स्वायुषः कृयात् ॥ यद्बीजं
स्यात्परित्यक्तं—मथ बीजस्य तस्य च ॥ ६२ ॥ अयुकालक्ष्मादि-
रूप-सामग्रीसञ्ज्ञावे सति ॥ स एव जातु बीजाङ्गी । वरुता-
दशकर्मक ॥ ६३ ॥ उत्पद्यते तत्र बीजे—ऽन्यो वा भूकायिका

कोने अतर्मुहूर्तमा अचित्तपणुं याय वे ॥ ५९ ॥ परंतु ते अ-
चित्तपणुं सर्वज्ञप्रभुजं जाणीं शक्ते वे, व्यवहारमार्गमा तेन न
धी, केमके व्यवहारधी तो पूर्वे कहेले कालेज अचित्तपणुं या
य वे ॥ ६० ॥ पृथ्वीरीतनो जावार्थं पाचमा अगमा तथा प्रव-
चनसारोद्गारमा वे ॥ अने तेधी—योनिचूत एवा बीजनी
अदर तेज अथवा बीजो जतु सक्रमे वे, अने जे मूलनो क
र्ता व तेज प्रथमपत्रनो कर्ता वे ॥ ६१ ॥ अही जावना नी
चेप्रमाणे व—

बीजने जनावनारा एवा जीवे पोताना आयुना कथय्यी
जे बीज नजेतु होय वे ते बीजने ॥ ६२ ॥ जळ फाळ तथा
पृथ्वीआदिकरूप सामग्री मळते ठते जायेंत व तेवु कर्म जे
णे, एवा तेज बीजनो जीव कोइक वग्वते ॥ ६३ ॥ ते बीज
मा उत्पन्न थाय वे अथवा पृथ्वीकायआदिक कोइ बीजा
जीव मूलआदिक नाम अने गोत्रकमजाळो यथोक्तो उत्पन्न

दिक. ॥ निवर्द्धमूलादिनाम-गोलकर्मात्र जायते ॥ ६४ ॥
 एव निर्वर्तयति । मूल पत्र तथादिम ॥ मूलप्रथमपत्रे च ।
 त एवैककर्तृके ॥ ६५ ॥ यदागम — जोविय मूले जीवो । स
 विय पत्ते पढमयाएत्ति ॥ अत्राह पर — नन्वेवमादिमदउ
 मूलजीवकृते सति ॥ उज्ज्वलकिशलेऽनत-कायिकत्व विरध्य
 ॥ ६६ ॥ यदागम — सवोवि किसलउ खलु । उगममाणा अ
 णतउ चणित्ति ॥ अत्रोच्यते—बीजे मूलतयोत्पद्य । बीज
 जीवोऽथवापर ॥ करोत्युत्सूनतावस्था । ततोऽनतरजाविनी ॥
 ॥ ६७ ॥ ध्रुव किशल्यावस्था । सृजत्यनतजतव ॥ ततश्च तेषु
 जीवेषु । विनष्टेषु स्थितिद्वयात् ॥ ६८ ॥ स एव मूलजीवत्ता ।

थाय ठे, ॥ ६४ ॥ अने तेज जीव मूलने तथा प्रथमपत्रने
 नाये ठे, अने तेथी मूल अने प्रथमपत्र, ए वक्षेनो एकज क
 र्ता ठे ॥ ६५ ॥ आगममा कह्यु ठे के—जे जीव मूलमा ठे
 तेज जीव प्रथमपत्रमा ठे ॥ अर्ही गदी शका करे ठे क—
 प्दीरीते प्रथमपत्रने ज्यारे मूलनो जीव करे ठे, त्यारे निरुद्ध
 ता एग किस्खयनी अदर रहेखा अनतकायपणामा प्रितो
 थावे ठे ॥ ६६ ॥ आगममा कह्यु ठे के—उगता एग सर
 किस्खयोने अनतकायगळा कहा ठे ॥ हवे अर्ही ते माड
 कडे ठे के—बीजनो जीव यथग कोइ बीजो जीव बीजमा
 मूलपणारडे उत्पन्न यइने, त्यारपत्री तुरतज थनारी प्दी रि
 रसिनययम्या करे ठे ॥ ६७ ॥ किस्खययस्थाने तो गरेगा
 अनता जनुठ उत्पन्न करे ठे, अने त्यारगाद स्थितिना द्दयपी
 ज्यारे ते जीवो नष्ट थाय ठे, त्यारे ॥ ६८ ॥ तेज मूलनो जीव

तनूमनतदेहिना ॥ समाप्यायस्वागतया । तावद्धर्षयते किल
॥ ६९ ॥ यावत्प्रथमपत्र स्या—ततश्च न विरुध्यते ॥ किशलेऽ-
नतकायित्व—मेककर्तृकतापि च ॥ ७० ॥ चतुर्भि कलापक ॥
अन्ये तु व्याचक्षते—इह बीजसमुत्सूना—वस्थैव प्रतिपाद्यते
॥ प्रथमपत्रशब्देन । तस्या प्रथममुद्भवात् ॥ ७१ ॥ ततश्च—
मूल बीजसमुत्सूना—वस्था चेत्येककर्तृके ॥ अनेन चैव निय-
मो । लज्यते सूत्रसूचित ॥ ७२ ॥ एकजीवकृते एव । मूल
चोत्सूनता दशा ॥ नावश्य मूलजीवोत्थ । शेष किशलायादिक
॥ ७३ ॥ ततश्चोन्नयमप्यविरुद्ध ॥ जोषिय मूले जीवो । सोवि-
य पदमयापत्ति ॥ सबोवि किसलज्ज खलु । उगममाणो अण-

अनतकायिर्जना ते शरीरने पोताना शरीररूपे ग्रहण करीने,
ज्यासुधि प्रथमपत्र प्रगट थाय त्यासुधि वृद्धि पाम्या करे ठे
॥ ६९ ॥ अने तेथी किसलयमा अनतकायिपणु, तेमज एक-
कर्तापणु पण विरोधवाळु थतु नथी ॥ ७० ॥ चतुर्त्ति कक्षाप-
क ॥ बीजाठ एम कहे ठे के—अहीं ‘ प्रथमपत्र ’ ए शब्दे
करीने बीजनी विकसितअवस्थाज ग्रहण करवी, केमके ते प्र-
थम उत्पन्न थाय ठे ॥ ७१ ॥ अने तेथी—मूळ अने बीजनी
विकसितअवस्था, ए वस्त्रेनो एक कर्ता ठे, अने आधीकरीने
सूत्रमा सूचवेळो नियम नीचेप्रमाणे लागु पडे ठे ॥ ७२ ॥ मूळ
अने विकसितअवस्था, ए वस्त्रे एकज जीवना करेला ठे, अने
बाकीना किसलयआदिक खरेखर मूळजीवथी उत्पन्न थयेला
॥ ७३ ॥ अने तेथी वस्त्रे मतो विरोधविनाना ठे ॥ ए
जे मूळनो जीव ठे तेज प्रथमपत्रनो जीव ठे, अने उग-

દિક ॥ નિવરૂમૂલાદિનામ-ગોલકર્માત્રિ જાયતે ॥ ૬૪ ॥ મ
 એ નિર્વર્તયતિ । મૂલ પત્ર તથાદિમ ॥ મૂલપ્રથમપત્રે ચ ।
 ત એવેકકર્તૃકે ॥ ૬૫ ॥ યદાગમ — જોવિય મૂલે જીવો । સ
 વિય પત્રે પદમયાણતિ ॥ અત્રાહ પર — નન્વેવમાદિમદંબે ।
 મૂલજીવકૃતે સતિ ॥ ઝગ્ગત્કિશલેઽનત-કાયિકત્વ વિસ્થત
 ॥ ૬૬ ॥ યદાગમ — સઘોવિ કિસલજં સ્વહુ । ઝગ્ગમમાણા
 ણતજં જણિજંતિ ॥ અત્રોચ્યતે—વીજે મૂલતયોત્પથ । વીજ
 જીવોઽથવાપર ॥ કરોત્તુત્સૂનતાવસ્થા । તતોઽનતરજાતિની ।
 ॥ ૬૭ ॥ ધ્રુવ કિશલયાવસ્થા । સ્વજત્યનતજતવ ॥ તતથ્થ તે
 જીવેષુ । વિનષ્ટેષુ સ્થિતિક્ષયાત્ ॥ ૬૮ ॥ સ એવ મૂલજીવસ્તા

થાય ઠે, ॥ ૬૪ ॥ અને તેજ જીવ મૂલને તથા પ્રથમપત્રને વ
 નાવે ઠે, અને તેથી મૂલ અને પ્રથમપત્ર, એ વદ્ધેનો એકજ ક
 ર્તા ઠે ॥ ૬૫ ॥ આગમમા કહ્યુ ઠે કે—જે જીવ મૂલમા ઠે
 તેજ જીવ પ્રથમપત્રમા ઠે ॥ અહીં વાદી શકા કરે ઠે કે—
 એવીરીતે પ્રથમપત્રને જ્યારે મૂલનો જીવ કરે ઠે, ત્યારે નિવરૂ
 તા એવા કિસલયની અંદર રહેલા અનતકાયપણામા વિતોષ
 આવે ઠે ॥ ૬૬ ॥ આગમમા કહ્યુ ઠે કે—ઝગતા એવા સવ
 કિસલયોને અનતકાયવાળા કહ્યા ઠે ॥ હવે અહીં તે માલ
 કહે ઠે કે—વીજનો જીવ અથવા કોઈ વીજો જીવ વીજમા
 મૂલપણાવડે ઉત્પન્ન થઈને, ત્યારપછી તુરતજ થનારી એવી વિ
 કસિતયવસ્થા કરે ઠે ॥ ૬૭ ॥ કિસલયયવસ્થાને તો સ્વરેણ
 અનતા જતુજં ઉત્પન્ન કરે ઠે, અને ત્યારવાદ સ્થિતિના ક્ષયથી
 જ્યારે તે જીવો નષ્ટ થાય ઠે, ત્યારે ॥ ૬૮ ॥ તેજ મૂલનો જીવ

तनूमनतदेहिना ॥ समाप्यायस्वागतया । तावद्धर्षयते किल
 ॥ ६९ ॥ यावत्प्रथमपत्र स्या—ततश्च न विरुध्यते ॥ किशलेऽ-
 नतकायित्व—मेककर्तृकतापि च ॥ ७० ॥ चतुर्भि कलापक ॥
 अन्ये तु व्याचक्षते—इह बीजसमुत्सूना—वस्थैव प्रतिपाद्यते
 ॥ प्रथमपत्रशब्देन । तस्या प्रथममुद्भवात् ॥ ७१ ॥ ततश्च—
 मूल बीजसमुत्सूना—वस्था चेत्येककर्तृके ॥ अनेन चैव निय-
 मो । लक्ष्यते सूत्रसूचित ॥ ७२ ॥ एकजीवकृते एव । मूल
 चोत्सूनता दशा ॥ नावश्य मूलजीवोत्थ । शेष किशलयादिक
 ॥ ७३ ॥ ततश्चोत्तयमप्यविरुद्ध ॥ जोषिय मूले जीवो । सोवि-
 य पदमयापत्ति ॥ सद्योवि किसलयं खलु । उगममाणो अण-

अनतकायिष्ठना ते शरीरने पोताना शरीररूपे ग्रहण करीने,
 ज्यासुधि प्रथमपत्र प्रगट थाय त्यासुधि वृद्धि पाम्या करे ठे
 ॥ ६९ ॥ अने तेथी किसलयमा अनतकायिपाणु, तेमज एक-
 कर्तापणु पण विरोधवाळु यतु नथी ॥ ७० ॥ चतुर्भि कलाप-
 क ॥ बीजाळं एम कह्ने ठे के—अर्हीं ‘ प्रथमपत्र ’ ए शब्दे
 करीने बीजनी विकसितअवस्थाज ग्रहण करवी, केमके ते प्र-
 थम उत्पन्न थाय ठे ॥ ७१ ॥ अने तेथी—मूल अने बीजनी
 विकसितअवस्था, ए वझेनो एक कर्ता ठे, अने आधीकरीने
 सूत्रमा सूचवेळो नियम नीचेप्रमाणे लायु पडे ठे ॥ ७२ ॥ मूल
 अने विकसितअवस्था, ए वझे एकज जीवनाकरेला ठे, अने
 बाकीना किसलयआदिक खरेखर मूलजीवथी उत्पन्न थयेला
 ॥ ७३ ॥ अने तेथी वझे मतो विरोधविनाना ठे ॥ ए-
 जे मूलनो जीव ठे तेज प्रथमपत्रनो जीव ठे, अने उग-

तज्जणिज्ज ॥ ७४ ॥ इति च । एतच्चार्थत प्रज्ञापनावृत्ता ।
 आचारागवृत्तावपि तथैव ॥ यदुक्त—यश्च मूलतया जीव
 रिणमते स एव प्रथमपत्रतयापीति, एकजीवकर्तृके मूलप्र
 मपत्रे इति यावत्, प्रथमपत्रक च यासो धीजस्य समुत्सूना
 स्या भूजलकावापेक्षा सेवोच्यते इति नियमप्रदर्शनमेतत्,
 तु किशलयदिसकल न मूलजीवपरिणामाभिर्नावितमेवे
 गतव्य उज्ज्वल प्रथमाकुर । सर्वसाधारणो जवेत् ॥ वर्ष
 नो यथायोग । स्यात्प्रत्येकोऽथवापर ॥ ७४ ॥ तत्र साधा
 लक्षण सामान्यत एव—शरीरोद्भासनि श्वासा-हारा सा
 रणा खड्ग ॥ येषामनतजीवाना । ते स्यु साधारणाग्नि

ता एता सर्वे किस्लयोने अतन्तकाय कक्षा वे इति ॥ ४
 धीरीतनो नापार्थ पन्नयणानी धातमा वे, तेन आचारागनी
 तिमा पण तेमज कद्दु वे ते कहे वे—जे जीव मूलपण
 रिणमे वे, तेज जीव प्रथमपत्ररूपेण परिणमे वे, एतस्मै
 ल यने प्रथमपत्रनो कर्ता एकज जीव वे, एतस्मै दृष्टी, न
 यने काठनी थपेक्षागळी, धीजनी जे आ प्रिकसितयस्य
 वे, तेज प्रथमपत्र कहेनाय वे, ण्वीरीते सूत्रमा सूचयेयु नि
 यमप्रदर्शन जाणवु ॥ गळी गकीनु जे किस्लयथादिक स
 यद्गु वे, ते मूळजीवना परिणामयी प्रगट्थयेयु नयीज, ण
 जाणवु ॥ इवे उगतो णो पदेखो यद्गुरो तो सर्वसाधारण
 होय वे, यने पत्री यथायोग्यरीते दृष्टि पामनोयसो प्रत्येक
 थयवा गदर थाय वे ॥ ७४ ॥ त्या सामान्ययी साधारण
 अद्वय नीचेप्रमाण वे—जे थनता जीवोना शरीर, उद्भास

॥ ७५ ॥ विशेषतस्तल्लक्षण चेव—मूलादिदशकस्येह । यस्य
 जग समो जवेत् ॥ अनतजीव तद् द्वेय । मूलादिदशके खलु
 ॥ ७६ ॥ वनस्पतिसप्ततो समजगल्लक्षणमेवमुक्त—खनिआई
 चुन्ननिष्पाद्याइ । वत्तीइ जारिसो जगो ॥ सबठ समसरूपो ।
 केअरतरिइलुहो वा ॥ १ ॥ इत्थ पुण विसोय । समजगा
 हुति जे सयाकाल ॥ ते चिय अणतकाया । न उणो जे को
 मलत्तेण ॥ २ ॥ मूलादिदशक त्वेव—मूले कदे राधे । तयाय
 साले पवासपत्ते य ॥ पुष्के फल बीए विय । पत्तेय जीवठा-
 णाइ ॥ ७७ ॥ मूलादेर्यस्य जगस्य । मध्ये हीरो न दृश्यते ॥

निश्वास अने आहार साधारण होय तेठ साधारणप्राणीठ
 कहेवाय ठे ॥ ७५ ॥ वळी तेनु विशेषलक्षण नीचेप्रमाणे ठे—
 मूलआदिक दशेमा जेनो जग सरखो होय, तेने ते मूलआ-
 दिक दशेमा अनतकाय जाणवु ॥ ७६ ॥ वळी वनस्पतिसप्त-
 तिमा समजगनु लक्षण नीचेप्रमाणे कहु ठे—खनीआदिकनु
 चूर्ण करीने तथा तेनी वाट वनावीने जागवायी सर्वथाप्रकारे
 सरखो जग थाय ठे, अथवा क्यारानी तरने जागवायी यत्ता
 जग सरखो समजग जाणवो ॥ १ ॥ वळी अहीं एटलु विशेष
 ठे के जेठ समजगवाळा होय ठे, तेठ हमेशा अनतकायो हो-
 य ठे, परतु कोमलपणाये करीनेज अनतकायो होय ठे, एम
 न जाणवु ॥ २ ॥ मूलआदिक दश नीचेप्रमाणे जाणवा—
 मूल, कद, स्कंध, त्वचा, पर्व, प्रवास, पत्र, पुष्प, फल अने
 बीज, ए दरेक जीवना स्थानको ठे ॥ ७७ ॥ जे मूलादिकने
 जागवायी वच्चे हीर एटले वाको वाढ अथवा दाताजेवु न दे-

अनतजीव तद्द्वेय । यदन्यदपि तादृश ॥ ७७ ॥ हीरो न
 विषम वेद उदतुरो वा ॥ यत्न स्कधकदमूल—शास्त्रानुक्त
 वीक्ष्यते ॥ त्वचा स्थूलतरा काष्ठात् । सा त्वचानतजीविना
 ॥ ७८ ॥ येषा मूलकदपत्र-फलपुष्पत्वचा जवेत् ॥ चक्राक्ष
 समवेदो । नगेऽनतात्मक हि तत् ॥ ७९ ॥ अथि पराभि
 जग-स्यान सामान्यतोऽथवा ॥ रजसा वुरित यस्य । न
 नतात्मक हि तत् ॥ ८० ॥ केदारगुष्कतरिका-पुटनक्षिपते
 यत् ॥ प्रागुक्तलक्षणाभावे—ऽप्यनतकायिक हि तत् ॥ ८१ ॥
 यदागम—चक्रान नजमाणस्त । गठीनुषधणो जवे ॥ ८२

गाय तेने अनतकाय जाणवु, यने बीजु पण जे तेनु होय
 तेने पण अनतकाय जाणवु ॥ ७७ ॥ ' हीर ' एतमे ग
 गाइ थयरा दाता जाणरा ॥ जे स्कध, कद, मूल अथ
 शास्त्रावमा काष्ठरी नधारे जाकी त्वचा देग्राय, ते त्वचा
 यातकायवाळी जाणरी ॥ ७८ ॥ उळी जे मूळ, कद, पत्र
 फल, पुष्प यने त्वचानो नग करते वते चक्राक्षवाळो सा
 गो उद याय, तेने पण अनतकायरूप जाणरो. ॥ ७९ ॥ अ
 थरा सामान्यरी परेरूप अथिने नगस्थान जाणवु, अन तेने
 उदरायी ते यदरना परागरंडे यात्रादिन होय, तेने पण अ
 नतकायरूप जाणवु ॥ ८० ॥ उळी स्यागानी मूळपत्री तानी
 पुटन वेडे तेनो नग याय वे, तेमा कदर गुं कदया उरु
 गो न होय, ताण तेने अनतकायरूप जाणवु ॥ ८१ ॥ अ
 नमना पण द्रव्य ते द—तेने जागवायी चक्रमरभो या
 थर तथा गाउर गगनार्णवो तथा होय, यने माहीनी

વીતરિસજેણ । અણતજીવ વિયાણાહિ ॥ ૫૩ ॥ સદ્દીર વા
 પિ નિ દ્દીર । પત્ર ગૂદશિર ચ યત્ ॥ અલ્પદયમાણપત્રાર્ધ—
 દ્વયસધિ ચ યદ્ભવેત્ ॥ ૫૪ ॥ અનતજીવ તત્સર્વ । ફેયમિત્યા
 દિલક્ષણે ॥ વદુશ્રુતેજ્યો ફેયાનિ । લક્ષણાન્યપરાણ્ણપિ ॥ ૫૫ ॥
 અયોગોલો યથાધ્માતો । જાતસ્તસમુવર્ણરૂક્ ॥ સર્વોઽપ્યગ્નિપ-
 રિણતો । નિગોદોઽપિ તથાગિજિ ॥ ૫૬ ॥ તત્રાપિ વાદરાનત
 —કાપિકા સ્યુરનેકધા ॥ મૂલકશ્ચગવેરાધા । પ્રત્યક્ષા જન
 ચક્ષુષા ॥ ૫૭ ॥ તથાહિ—સનાહ કદજાઈ । સૂરણકદો ય
 વજ્રકદો ય ॥ અલ્પહલિદાય તદા । અલ્પ તદ્ અલ્પકન્ચૂરો ॥
 ॥ ૫૮ ॥ સત્તાવરી વિરાલી । કુચારિ તદ્ યોદ્ધરી ગલોઈ અ

પેઠે જેનો જગ ધાય, તેને અનતકાય જાણવા ॥ ૫૩ ॥ ઠીર-
 વાલુ અથવા ઠીરવિનાનુ, તથા ગુસનસોવાલા પત્ર, તથા જે પ-
 ત્રના વે અથવા જાગોવડેનો સાધો દેખાતો નથી, ॥ ૫૪ ॥ ઇ-
 ત્યાદિક લક્ષણેકરીને તે સઘલુ અનતકાય જાણવું, અને તે
 સયધી બીજા લક્ષણો પણ વદુશ્રુતોથી જાણીશ્વેના ॥ ૫૫ ॥
 તપાવ્યાથી મુર્ચ્છાસરસ્વી કાતિગાલો થયેદો લોલમનો ગોલો,
 જેમ સર્વથાપ્રકારે અગ્નિવડેકરીને વ્યાપ્ત થાય ઠે, તેમ સમસ્ત
 નિગોદ જીગોવડેકરીને વ્યાપ્ત થયેલ ઠે, ॥ ૫૬ ॥ વઢી તેમા
 વેદલાક મૂલા અને શીંગનાઆદિક વાદર અનતકાયો પણ
 ઠે, કે જે મનુષ્યોને પ્રત્યક્ષરૂપે દેખાય ઠે ॥ ૫૭ ॥ તે કહે ઠે
 —કદની સઘલી જાતિઠે સૂરણકદ વજ્રકદ, લીલી હલદર,
 લીલુ આદુ લીલો કન્ચૂરો ॥ ૫૮ ॥ સનાવરી, વિરાલી, કુચા
 ર, યોર ગલો, લસણ, વાસકારેલા, ગાજર, લૂણી, લોદર ॥

॥ લસણ વસકરિહ્યા । ગજ્જર લૂણર્ડ લોઢો ॥ ૬૯ ॥ ગિરિક
 ન્નિ કિસલપત્તા । પિરિંસુઆ થેગ અલ્લમુઠા ય ॥ તદ્ લૂણ
 રુઠ્ઠી । સિલ્લહનો અમયવલ્લી ય ॥ ૭૦ ॥ મૂલા તદ્ ઝૂમિ
 રુઠ્ઠા । વિરુઠ્ઠા તદ્ ટક્કવલ્લુલો પઢમો ॥ સૂઅરવલ્લો અ તદ્
 પલ્લકો કોમલવિલિયા ॥ ૭૧ ॥ આલૂ તદ્ પિનાલૂ । હર
 ણ અણતનામેહિ ॥ અન્નમણત નેય । લક્કણજુત્તીડ સમ
 ડ ॥ ૭૨ ॥ અન્યેડપિ સ્તુહીપ્રનૃતયોડનતકાયિકા ‘ અવણ
 ણ ’ ઇત્યાદિપ્રજ્ઞાપનોક્તવામ્યપ્રવધતો જ્ઞેયા ॥ ઇતિ સાધાર
 વનસ્પતિજ્ઞેદા ॥ પ્રત્યેકલક્ષણ ચેવં—

યત્ર મૂલાદિદશકે । પ્રત્યગ જતવ પૃથક્ ॥ પ્ર ચેકના
 કર્માયા—સ્તપ્રત્યેકમિદોચ્યતે ॥ ૭૩ ॥ તથા ચાતુર્જીવવિત્

॥ ૬૯ ॥ ગિરિકર્ણી, કિસલપત્ર, સ્ત્રીરસુઆ, થેગ, લીલીમ
 થ, લુણીરુઠ્ઠની ઠાલ, સિલ્લોના અમરવેલ ॥ ૭૦ ॥ મૂલા, ડ
 મીફોના, વિરુઠ્ઠા, ટાકાનુ પ્રથમપત્ર, સૂકરવેલ, પદ્યક
 નાજી, કોમલઆવલી ॥ ૭૧ ॥ આલુ, પિનાલુ, તથા હર
 તી પટલા વાદર અનતકાયો ઠે, અને તેવા લક્ષણનાઢા વી
 જા પણ સિદ્ધાતગતયુક્તિપૂર્વક અનતકાયો જાણવા ॥ ૭૨ ॥
 વલ્લી ‘ અવણ પણણ ’ ઇત્યાદિક પદ્મવણામા કહેલા વામ્યપ્ર
 વધયી સ્તુહી (થોરની જાતિ) આદિક વીજાડને પણ અ
 નતકાયવાઢા જાણીલેના ॥ ૭૩ ॥ રીતે સાધારણવનસ્પતિના ને
 ઢો કહ્યા ॥ હવે પ્રત્યેક વનસ્પતિનુ લક્ષણ નીચે પ્રમાણે ઠ-

મૂલયાદિક દેશમા દરેકથગે જે જૂદાજૂદા જતુડ હોવ
 ઠે, અને ને પ્રત્યેક નામકર્માદિકનાઢા હોવાથી પ્રત્યેકવનસ્પ

रे—एगसररीरे एगो । जीवो जेसि तु ते उ पत्तेया ॥ फलफु
 ल्लवह्निकट्टा । मूला पत्ताणि वीच्याणि ॥ ९४ ॥ किंच—मूला-
 देर्यस्य जग्नम्य । मध्ये हीर प्रदृश्यते ॥ प्रत्येकजीव ताद्वया-
 यदन्यदपि तादृश ॥ ९५ ॥ यत्र मज्जस्कन्धकद-शाग्यासु दृश्यते
 स्फुट ॥ त्रया तनीयसी काष्ठात् । मा त्रयप्रत्येकजीविना ॥
 ॥ ९६ ॥ तस्य द्वादश जेदा स्यु । प्रत्येकस्य अनस्पति ॥ य
 या प्रसिद्धितान् काञ्चि—दर्शयामि ममासन ॥ ९७ ॥ वृक्षा
 गुष्ठा गुल्मा । लताश्च पद्मश्च पर्यगाश्चैव ॥ तृणवनय दरी
 तकोपधि—जलरुद्धकुट्टणाश्च विज्ञेया ॥ ९८ ॥ आर्या ॥ वृ

तिकाय कलेराय ठे ॥ ९३ ॥ ते माटे जीवविचारमा कहेल ठे
 के—जेना एक शरीरमा एक जीव होय, ते प्रत्येकअनस्पति
 काय ठे, यने तेरा फल, फुल, ठाख, काष्ठ, मूळ पत्र थने
 बीज ठे, यथात् ते दरेकमा एकएक जीव ठे ॥ ९४ ॥ वृक्षा
 जे मूळयादिकने जागरणी धचमा दाताजेंवु देखाय तेने प्र
 त्येकअनस्पतिकाय जाणवो, तेम तेजु जे बीज होय, तेने पण
 प्रत्येकअनस्पतिकाय जाणवु ॥ ९५ ॥ उळी जे मूळ मरध,
 कद तथा शाखाजमा काष्ठधी पातळी गरी त्रया प्रगदरीने
 देखाय, ते त्रयाने पण प्रत्येकअनस्पतिकायरूप जाणवी ॥
 ॥ ९६ ॥ ते प्रत्येकअनस्पतिकायना पार जेदो ठ, तेजनु यथा
 प्रसिद्धिपूर्वक समासधी वक्ष निरूपण करीये ॥ ९७ ॥
 वृक्ष, गुष्ठा गुल्म लता वृक्षी पर्य, तृण वनय दरीतर
 उपधि, जलरुद्ध थने कुट्टण ए पार प्रत्येकअनस्पतिना जेदो
 ठे ॥ ९८ ॥ तेमा वृक्षो फलमाधी निवळता बीजोना जेदधी

द्वास्तत्र द्विजेदा स्यु । फलोऽर्द्धीजनेदत ॥ एकवीजफ
 कैचिद् । त्रिरीजफला परे ॥ एण ॥ अमुल्लजवृर्निगत्र
 प्रियालसालपील्य ॥ सल्लकीगबुधकुल-जिह्वातकविनीत
 ॥ १०० ॥ हरीतकीपुत्रजीवा । करजारिष्टकिशुका ॥ अ
 कनागपुन्नाग-प्रमुखा एकवीजका ॥ १ ॥ कपिष्ठतिदुग्ध
 —धवन्यग्रोधदाकिमा ॥ कद्वकटजालो ॥ फणसश्चदना
 ना ॥ २ ॥ काकोदुवरिकामातु—लिंगस्तिलकसङ्गक ॥ स
 पूर्णदधिपर्ण-प्रमुखा बहुवीजका ॥ ३ ॥ प्रत्येकमेवा वृक्षाण
 प्रत्येकासरयजीवका ॥ मूलकदस्कधशाखा—त्वम्प्रवाला उ
 दीरिता ॥ ४ ॥ पुष्पाण्यनेकजीवानि । एकेकोगी दले दले

वे प्रकारना ठे, केटलाक एक बीजयुक्तफळवाळा ठे, अने बी
 जा केटलाक अनेकबीजयुक्तफळवाळा ठे ॥ एण ॥ असोल,
 जाबु लींवको, आवा, प्रियाल, साल, पीलु, सल्लकी, शेंबु, व
 कुल जिह्वातक, विनीतिका ॥ १०० ॥ हरीतकी, पुत्रजीवा,
 करज, अरीठा, किशुक, अशोक, नाग, तथा पुन्नाग, इत्या
 दिक एकबीजयुक्तफळवाळा वृक्षो ठे ॥ १ ॥ बळी कपिष्ठ,
 तिंदुक, प्लक्ष, वावकी न्यग्रोध, दानिम, कद्व, कटज, लो
 दर, फणस, चदन, अर्जुन, ॥ २ ॥ काकोदुवरिका, बीजोरा,
 तिलक, सपूर्ण तथा दधिपर्ण, इत्यादिक बहुबीजयुक्तफळवा
 ला ठे ॥ ३ ॥ आ दरेक वृक्षोना मूल, कद, स्कध, शाखा,
 तचा तथा प्रवालोने असरयाता प्रत्येकजीवोवाळा कहैला ठे,
 ॥ ४ ॥ पुष्पो अनेकजीवोवाला ठे, दरेकपत्रमा एकेको जीव
 ठे तथा दरेक बीजमा अने दरेक फलमा पण एकेको जीव

प्रत्येकमेकजीवानि । बीजानि च फलानि च ॥ १०५ ॥ एक,
पूर्णतस्स्कध—व्यापी जगति चेतन ॥ मूलादयो दशाप्यस्य ।
जवत्ययया फल ॥ ६ ॥ तथोक्त सूत्रकृतागृह्यो ध्रुतस्कध०
२ अध्या ३—आह्वारमित्यागालापकस्यार्थ—अथापरमेतदाग्या
त तद्दर्शयति—इहाम्मिन् जगत्येके, न तु सर्वे, तथाक्रमोदय-
वर्त्तिनो वृक्षयोनिना सत्त्वा जवति, तदग्यवाश्रिताश्चापरे व-
नस्पतिरूपा एव प्राणिनो जगति तथाहि—यो हेको वनस्प-
तिजीव सर्ववृक्षायवव्यापी जगति, तस्य चापरे तदवयवेषु
मूलकदस्कधत्वशाखाप्रवालपुष्पपत्रफलबीजभूतेषु दशसु स्था-
नेषु जीवा समुत्पद्यते, ते च तत्रोत्पद्यमाना वृक्षयोनिना वृ-
क्षव्युत्क्रमाश्चात्पद्यते मूल स्याद् भूमिसंयुक्त । तत्र कद समा

वे ॥ ५ ॥ उल्लि सपूर्णवृक्षस्कधमा व्यापीरहेलो एकजीव हो-
य वे, तथा मूलआदिकदशे, तेना अग्यगो होय वे ॥ ६ ॥
तेमाटे स्यगगागनी रूतिमा बीजा ध्रुतस्कधना बीजा अध्या-
यमा नीचेप्रमाणे कहेल वे—‘ आह्वार ’ इत्यादिक आला-
वानो अर्थ कहे वे—आ जगतमा केटलाएक (परंतु सर्व
नही) तेबीरीतना कर्मोना उदयथी वर्त्तता वृक्षयोनिवाला
प्राणीउं होय वे, अने तेना अग्यगोने आश्रीनेरहेला
वनस्पतिरूपज बीजा जीवो होय वे ते कहे वे—वन-
स्पतिनो एक जीव तो सपूर्ण वृक्षना अवयवना व्यापीर-
हेलो होय वे, तथा ते वृक्षना मूल, कद, स्कध, उच्चा शाखा,
प्रवाल, पुष्प, पत्र, फल, तथा बीजरूप अग्यगोमा बीजा
जीवो उपन्न थाय वे, अने ते जीवो तेमा उत्पन्न यतायका

श्रित । तत्र स्कन्ध इति मिथो । बीजाता स्युयुता समे ॥
 ॥ ७ ॥ अतः पृथ्वीगतरस-माहरति समेऽप्यमी ॥ यावत्कन-
 नि पुष्पस्य । बीजानि फलसगत ॥ ८ ॥ श्रावणाद्विचतुर्मासा-
 । प्रावृटवर्षासु नूह ॥ सर्वतो बहुलाहारा । अथा बाहुल्य-
 स्मृता ॥ ९ ॥ ततः शरदि हेमते । क्रमाद्व्याख्यातोजिन ॥
 यावद्वसतेऽव्याहारा । ग्रीष्मेऽप्यनमितागना ॥ १० ॥ य-
 ग्रीष्मेऽपि कुमा स्यु-र्दलपुष्पफलाद्भुता । तदुष्णयोनिजी-
 ना—मुत्पादात्तत्र नूयमा ॥ ११ ॥ इति नग ० शत ० ७ ७० ०
 ननु च—मूलादयो दशाप्येव । यदि प्रत्येकदेहिनि ॥ ३

वृक्षयोनिवाळा अने वृक्षमा सक्रमनारा थाय ठे वृक्षनु म-
 पृथ्वीसाथे चेटेलु होय ठे, तथा तेने आश्रीने रुद्रहेलो
 य ठे, अने तेने चेट्टीने स्कन्ध रहेलो होय ठे, पृथ्वीते ते-
 वळा परस्पर जोमाथेला बीजना अतवाळा होय ठे ॥ ७ ॥
 अने यात्रीकरीने ज्यासुगी पुष्पोपर फलो आवे, तथा फल-
 मा बीज सक्रमे, त्यासुगी तेज सघळा साथेज पृथ्वीमा रुद्र-
 रमनो आहार ठेठे ॥ ८ ॥ श्रावण्यादिक चारमासमा प्रा-
 यने वर्षाकृतुमा, जल पणुहोमाथी वृक्षो घणो आहार क-
 ठे, ॥ ९ ॥ अने पृथ्वी अनुक्रमे शरद अने हेमतरुतुमा यो-
 गनो आहार करे ठे, ते ठेक रमतरुतुसुगी योगो आहार
 करे ठे अने पृथ्वी ग्रीष्मरुतुमा अत्यंत मिताहारी होय ॥
 ॥ १० ॥ पृथ्वी ग्रीष्मरुतुमा पण वृक्षो पत्र, पुष्प अने पक्षा-
 पंठे जे मनोहर थाय ठे, तेनु कारण णके, तेमा उष्णयोनिना
 पणा जीवोनी उत्पत्ति थाय ठे ॥ ११ ॥ पृथ्वीते नगपृथ्वी

તા અનેકેસ્તત્ત્વમ્—એકમૂલાદિધી કથ ॥૧૨॥ અત્રોચ્યતે—શ્લે-
ષણદ્રવ્યસમિશ્રે—ઘટિતાનેકસર્પે ॥ જૂરિસર્પપરૂપાપિ । વર્તિરે-
કેવ જાસતે ॥૧૩॥ યથા તે સર્પણા સર્વે । સ્વસ્વમાના પૃથક્પૃથ-
ક્ ॥ વર્તેયુઃ સૃજતોઽપિ । સ્થિતા સ્વસ્વાવગાહના ॥૧૪॥ તથા
પ્રત્યેકજીવાસ્તે । પૃથક્સ્વસ્વવપુર્જૃત ॥ સૃજત્યેકત્રમિલિતા ।
એકમૂલાદિવાસના ॥ ૧૫ ॥ ઇદ્ યદ્ દ્વેપરાગાઞ્યા । સચિત
પૂર્વજન્મનિ ॥ હેતુરેકત્ર સઘધે । તત્કર્મ શ્લેષણોપમા ॥ ૧૬ ॥
કૃતેત્રવિધકર્માણો । જીગસ્તે સર્પોપમા ॥ મૂલાદિવર્તિસ્થા-

ના ૭ મા શતકના ત્રીજા ઉદ્દેશામા કહ્યું છે ॥ અહીં શકા
કરે છે કે—એવીરીતે મૂલઆદિક દશે ઝ્યારે અનેક એવા પ્ર-
ત્યેકજીવોવડે થયેલા છે ત્યારે તેમા એકમૂલાદિકની બુદ્ધિ શી
રીતે કરાય? ॥ ૧૨ ॥ તે માટે અહીં કહે છે કે—કોઈ ચિકા
સવાળા દ્રવ્યસાથે મિશ્રકરેલા એવા અનેક સર્પવોની ઘનાવેલી
ઘાટ, જો કે ઘણા સર્પરૂપ છે, તો પણ તે યજ્ઞ હોય એવું
જણાય છે ॥ ૧૩ ॥ એટલે કે, તે સઘળા સર્પવો જૂદા જૂદા પો-
તપોતાના પ્રમાણમા રક્ષાથકા ઘાટની બુદ્ધિને ઉત્પન્ન કરે છે,
તો પણ તેઝં સર્વે જેમ પોતપોતાના અવગાહમા રહેલા છે, ॥
૧૪ ॥ તેમ પોતપોતાના જૂદા જૂદા શરીરોને ધરનારા એવા
તે સઘળા પ્રત્યેકજીવો એકઠા મહાથકા એકમૂલાદિકની
વાસનાને ઉત્પન્ન કરે છે ॥ ૧૫ ॥ અહીં દ્વેષ અને રાગવડેક-
રીને પૂર્વજન્મમા જે કર્મ સચિતકરેલું હોય છે, તે કર્મને અ-
હીં ચિકાસવાળા દ્રવ્યરૂપ જાણવું, ॥ ૧૬ ॥ અને કરેલ છે તે-
વા પ્રકારના કર્મો જેઝં, એવા સર્પવસરખા જીવો છે, તથા

नीय—मितिदृष्टातयोजना ॥ १७ ॥ तिलशष्कुलिकापिष्ट—न
 यी तिलविमिश्रिता ॥ अनेकतिलजातापि । यथैका प्रतिमान
 ते ॥ १८ ॥ इहापि दृष्टातयोजना प्राप्नुवत् ॥ अथ गुग्गुलु—
 रूताकी बदरी नीली । तुलसीकरमदिका ॥ यावासाधारणी
 ज्य । इत्याद्या गुग्गुजातय ॥ १९ ॥ मल्लिकाकुटकोरिंट—पूरि
 कानवमल्लिका ॥ मुज्जर कण्वीरश्च । जात्याया गुग्गुजातय
 ॥ २० ॥ अशोकचपकलता । नागपद्मलता अपि ॥ अतिमुक्त
 कजासनी—प्रमुखा स्युर्लता इमा ॥ २१ ॥ एकेन शाखा ॥
 लक्षणे । महत्पूष्पं विनिर्गता ॥ नेमान्यास्तादृश स त्या—
 —द्वैताभ्यश्चपकादिक ॥ २२ ॥ कुमानीवपुषीतुयी । कर्मा

मृज्यादिक गट तरीके वे, पथीरीते दृष्टातनी योजना क
 र्णी ॥ १७ ॥ रूढी तस्य अने गोदृष्टी मिश्रितयगेली पथी
 गमाकूढी, जो के अनेकतखोउडे उत्पन्नयगेली वे, तो पण
 पद्धतरी देखाय वे ॥ १८ ॥ अर्द्ध पण दृष्टातनी यात्रना
 र्नीतिंगेन गणनी ॥ हरे गुग्गुलुकरुनु स्वरूप कहे वे — गि
 र्णी, मोरनी, गडी तुलसी, करमदिका, जगासो, अषाढ ६
 या विगुनी, जगादिक गुग्गुनी जातिउ वे ॥ १९ ॥ मल्लिका
 कुट, कोरिंट, गुथिका नममल्लिका, मुज्जर, कण्व तथा गट
 यादिक गुग्गुनी जातिउ ॥ २० ॥ अशोकचपकलता, ना
 गजना पद्मजना अतिमुक्तयना तथा गमनीयादिक यना
 जात ॥ २१ ॥ नेना रूढमा गट पद्धतशाखा ॥ वि
 छेदनी शय व अने नेना रीती गीती जागा न होय, ॥
 २२ ॥ कुमानी

गी चिर्जटी तथा ॥ गोस्तनी कारवेल्ली च । वल्ल्य ककौटका
 टिका ॥ २३ ॥ इक्षुर्गशो वीरणानि-इम्बुम शर इत्यपि ॥ वे-
 त्रो नरुश्च काशश्च । पर्वगा एवमादय ॥ २४ ॥ दुर्गादूर्जार्जु-
 नैरमा । कुरन्दिदकरोहिषा ॥ सुम्ब्याग्य क्षीरसि—मित्या
 वास्तृणजातय ॥ २५ ॥ पूगयर्जूरसरला । नालिकेर्यश्च केत
 का ॥ तमालतालम्बल्य । इत्याद्या यज्यानिधा ॥ २६ ॥ आ-
 र्यकदमनकमरुक्—मरुकीसर्पपानिधौ शाकौ ॥ यपि तरु-
 खीयवास्तुक—मित्याद्या हरितका ज्ञेया ॥ २७ ॥ आर्या ॥ औ-
 पध्य फलपाकाता—स्ता स्फुटा धान्यजातय ॥ चतुर्विंशतिरु-
 क्तानि । तानि प्राधान्यत क्लि ॥ २८ ॥ तथाहि—धात्रऽच
 उर्वीस । जव गोष्टम साखि वीहि सट्टिका ॥ कोदय थणु-

त्रपुपी, तुजनी, कालिगनी बीजनी, गोस्तनी, कारेली तथा
 ककौटकादिकने वल्लीठ जाणरी ॥ २३ ॥ सेखनी, रास, वी-
 रण, इक्षुम, शर, वेत्र, नरु तथा काशयादिक पर्वगाळा ठे
 ॥ २४ ॥ दुर्गा, दर्ज, अर्जुन, एरमा, कुरन्दिदक, रोहिष, तु
 कली तथा क्षीरसि इत्यादिक तृणनी जातिठ ठे ॥ २५ ॥
 सोपारी, खजुर, सरल, नालीएर, केतक, तमाल, ताल तथा
 केळ इत्यादिक वलयोना नामथी ठळत्याप ठे ॥ २६ ॥ आ-
 र्यक, दमनक, मरुक्क, मरुकी तथा सर्पनामना शाक तथा
 कुटी (तादखजो) तथा वास्तुक इत्यादिक हरितक वहेरा
 य ठे ॥ २७ ॥ फलपाकप्रते पदेचेखी णवी धान्यनी जातिरु
 प प्रगट औपधिठ जाणवी थने ते औपधिठ चोर्वीसप्रकार
 नी प्रधानपणे कहेली ठ ॥ २८ ॥ जय पठ शात्रि श्रीहि,

नीच—नितिदृष्टातयोजना ॥ १७ ॥ तिषशष्कुक्षिरापिदृ-
री तिषयिनिभिता ॥ अनेकतिषजातापि । यथेहा प्रतिपद-
ते ॥ १८ ॥ इडापि इष्टानयोजना प्राग्यत् ॥ अथ गुणद्व-
वृताफी वदरी नीजी । तुषसीकरमदिका ॥ यासापाफने-
ज । इत्याया गुणजानय ॥ १९ ॥ मक्षिराहुदकोरिट—पू-
कानमत्रिका ॥ मुजर कण्ठीरय । जालाया गुणमता ॥
॥ २० ॥ अगोरुनपकृता । नागपयजता अपि ॥ अति-
कामती—प्रभुता भुगता इमा ॥ २१ ॥ एकेव सा-
म्भवे । मद्रूपे निनिर्गता ॥ नेनान्यास्ताइश स मा-
—गाम्यतापहादिक ॥ २२ ॥ हुमाफी नपुत्रीपुत्री । का ।

गी चिर्जटी तथा ॥ गोस्तनी कारवेल्ली च । वड्ड्य ककोटका
दिका ॥ २३ ॥ इहुरंशो वीरणानि-ड्रवकुम शर इत्यपि ॥ वे-
त्रो नरुश्च काशश्च । पर्यगा एवमादय ॥ २४ ॥ पुर्वादर्जार्जु-
नैरना । कुरुमिदकरोहिषा ॥ सुकल्याख्य क्षीरनिस—मित्या
द्यास्तृणजातय ॥ २५ ॥ पूगखर्जूरसरला । नालिकेर्यश्च केत
का ॥ तमालतालकदल्य । इत्याद्या वज्रयाजिधा ॥ २६ ॥ आ-
र्यकदमनकमस्थक—मरुकीसर्पपाजिधौ शाकौ ॥ अपि तरु-
लीयवास्तुक—मित्याद्या हरितका ज्ञेया ॥ २७ ॥ आर्या ॥ ओ-
पध्य फलपाकाता—स्ता स्फुटा धान्यजातय ॥ चतुर्विंशतिरु-
क्तानि । तानि प्राधान्यत किल ॥ २८ ॥ तथाहि—धान्नइ च-
उबीस । जव गोहुम साखि वीहि सट्टिका ॥ कोहव अणु-

प्रपुपी, तुवनी, कालिगनी चीजनी, गोस्तनी, कारेली तथा
ककोटकादिकने उल्लीठ जाणवी ॥ २३ ॥ सेलनी, वास, वी-
रण, ड्रकम, शर, वेत्र, नरु तथा काशआदिक पर्ववाळा ठे
॥ २४ ॥ पुर्गा, दर्ज, अर्जुन, परना, कुरुमिदक, रोहिष, सु-
कली तथा क्षीरनिस इत्यादिक तृणनी जातिठ ठे ॥ २५ ॥
सोपारी, खजुर, सरख, नालीएर, केतक, तमाल, ताल, त-
था केळ इत्यादिक वलयोना नामथी उळखाय ठे ॥ २६ ॥ आ-
र्यक, दमनक, मरुक, मरुकी तथा सर्पनामना शाक, त-
रुटी (तादलजो) तथा वास्तुक, इत्यादिक हरितक कहेया-
य ठे ॥ २७ ॥ फलपाकप्रते पहेचेली एवी धान्यनी जातिरू-
प प्रगट ओपधिठ जाणवी, अने ते ओपधिठ चोवीसप्रकार-
नी प्रधानपणे कहेली ठे ॥ २८ ॥ जय, घज, साखि, वीहि,

या कगू । रालय तिल मुग्ग मासाय ॥ २९ ॥ ययसिद्धि
 थ तिउरुग । निप्फाव सिल राया मासाय ॥ उम्बू मसू
 वरी । कुलव नह धन्नय कलाया ॥ ३० ॥ इति ॥ इति नम
 ध्ये ये । ते स्युर्जलरुहा इमे ॥ कदवगेवलरुशे—रुमा प
 जिदो मता ॥ ३१ ॥ कुहणा अपि बोधव्या । नामातरति
 हिता ॥ स्फुटा, देशविशेषेषु । चतुर्थोपागदर्शिता ॥ ३२ ॥ न
 यथा—से किंति कुहणा ? कुहणा अण्णविहा पसत्ता, त
 आपकाए कुहणे कुण्णके दवहलिया सप्पाए सज्जाए सत्ताए
 सीणहिया कुरुए, जेया उणे तहप्पगारासेत्त कुहणा इत्यादि
 गुवादीनां च मूलाद्या । अपि पद सरयजीवका ॥ सूत्रे हि

सद्विक, कोडवा, अणुक, काग, रायल, तल, मग, अरुद
 ॥ २९ ॥ अतसी, हरिमथ, तिउरुग, निप्फाव, सिल, रा
 मास उल्लु, मसूर, तुवर, कलथी, धन्नय, अने कलाद
 चोवीसप्रकारना धान्यो ठे ॥ ३० ॥ जेउ जलनीअदरउगे
 तेउ जलरुहो ठे, तेवा कदव, शेवेल, कशेरुत तथा कमल
 जेदो ठे ॥ ३१ ॥ वळी जेउ नामातरथी तिरोहित थयेला ठे
 तथा देशविशेषमा जेउ प्रसिद्ध ठे, अने चोथा उपागमा जे
 उने प्रदर्शितकरेला ठे, एवा ' कुहणोने ' पण जलरुहनी ना
 तिरूप जाणवा ॥ ३२ ॥ ते नीचेप्रमाणे— ' ते कुहणा ' एद
 ले शु ? तो के कुहणो अनेकप्रकारना कहा ठे ते कहे ठे—
 केटेलाक कुहण, कुणक, दवहलिया, सप्पाए, सज्जाए, सत्ता
 ए, सीणहिया कुरुए, तेमज जेनाप्रकारना रग होय, तेवीरी
 तना ते कुहणो जाणवा इत्यादि (था आलावानो सपूर्ण जा

દમૂલાદે-રેવોક્તાસસ્યજીવતા ॥ ૩૪ ॥ તથોક્ત વનસ્પતિસ
 સતો-રુક્ષાણમસલ્વજિચ્યા । મૂલા કદા તયા ય લ્વધા ય ॥ સા
 લા તદ્વા પવાલા । પુદો પુદો દ્રુતિ નાયવા ॥ ૩૫ ॥ ગુઘાઈણ
 પુણ સલ્વ-જીવયા નક્ષાઈમ પાય ॥ રુક્ષાણ ચિય જમસ
 -લ્વજીવન્નાવો સુઈ જણિઉં ॥ ૩૬ ॥ અત્રાય વિશેષ-તાલથ
 નાલિકેરી ચ । સરલથ વનસ્પતિ ॥ એકજીવસ્કથ યપા । પ-
 ત્રપુષ્પાદિ સર્વવત ॥ ૩૭ ॥ તથા-પચમાગે ત્રિધા વૃક્ષા । પ્ર
 ક્ષતા ગણધારિઃ ॥ અનતા સસ્યસસ્યાત-જીવકાસ્તે ક-
 માદિમે ॥ ૩૮ ॥ તત્રાયા શૃગવેરાયા । કપિઞ્ઞાન્નાદિકા પરે

વાર્ય ચોયા ઉપાગયી વૃત્તિથી જાણીલેવો) ગુઘાદિકના મૂલ-
 આદિક ઠગ સસ્યાતાજીવોવાલા ઠે, કેમકે સૂત્રમા વૃક્ષના મૂ-
 લાદિકોનેજ અસસ્યાતાજીવોવાલા કહ્યા ઠે ॥ ૩૪ ॥ તે માટે
 વનસ્પતિસત્તિકામા કહેલ ઠે કે-વૃક્ષોના મૂલ, કદ, લ્વ-
 યા સ્કથ, શાલા, તથા પ્રવાલો, દરેકને પૃથપૃથક્ અસસ્યા-
 તાજીવોવાલા જાણવા ॥ ૩૫ ॥ વઢી ગુઘાદિકો સસ્યાતાજી
 વોવાલા ઠે ણમ પ્રાયેકરીને જાણવું, અને વૃક્ષાદિકોને તો સૂ-
 ત્રમા અસસ્યાતાજીવોવાલા કહ્યા ઠે ॥ ૩૬ ॥ વઢી અહિ આ-
 ટડુ વિશેષ ઠે-તારુ, નાલીપરી અને સરલવનસ્પતિ, પટલા-
 ઝંનો સ્કથ એકજીવવાલો ઠે, અને તેઝના પત્રપુષ્પાદિકોના જી-
 વો તો સર્વનીપેઠે જાણવા ॥ ૩૭ ॥ વઢી-પાચમા અગમા
 ગણધરમહારાજોઈ લેણપ્રકારના વૃક્ષો કહેલા ઠે તેઝ અનુ-
 ક્રમે અનતાજીવોવાલા, અસસ્યાતાજીવોવાલા, તથા સસ્યા-
 તાજીવોવાલા ઠે ॥ ૩૮ ॥ તેમા શીંગોમ્નાઆદિક પહેલાપ્રકા

॥ सरयातजीवका ये च । डेया गाथाह्येन ते ॥ ३९ ॥ त
 द-ताले तमाळे तक्रलि । तेतलिसाळे य साळकड्याणे ॥ स
 जीवड केयड । कडलि तह चम्मरुके य ॥ ४० ॥ चुयम्को
 गुरुले । लवगुरुके य होड बोधवे ॥ पूयफळीसज्जुरी ।
 धवा नालिएरी य ॥ ४१ ॥ तथा प्रज्ञापनावृत्तापि—ताळ
 लनालिकेरीग्रहण उपलक्षण तेनान्येषामपि यथागम एक
 वाधिष्ठितत्वं स्कंधस्य प्रतिपत्तव्यमिति श्रुगाटकस्य गुष्ठं स्या
 -दनेकजीवकं किल ॥ पत्राण्येकेकजीवानि । द्यो द्यो जं
 फलप्रति ॥ ४२ ॥ पुष्पाणां त्वय विशेष-जलम्लोद्भूतत
 । द्विधा सुमनसं स्मृता ॥ नालवद्धा वृत्तवद्धा । प्रत्येक द्वि

अने रना ठे कपिष्ठ तथा आम्रथादिको बीजाप्रकारना
 जेठं सरयाताजीवोवाळा बीजाप्रकारना ठे, तेउने नीचेनी
 ने गाथाउंढे जाणवा ॥ ३९ ॥ ते रुहे ठे—ताळ, तमा
 तक्रली, तेतलिसाळ, साळकड्याण, सरस, जीवती, केतक
 कडली, चर्मवृक्ष ॥ ४० ॥ चूतवृक्ष, हिगुवृक्ष, लवगवृक्ष,
 गफळी, खजुरी, तथा नालीएरी, ए सघळा सरयाताजीव
 वाळा ठे ॥ ४१ ॥ वळी पन्नणानी वृत्तिमा पण कहेल ठे क
 ताळ, सरळ तथा नालीएरीनु ग्रहण उपलक्षणतरीके ठे, क
 ने तेथी बीजा वृक्षोना स्कंधने पण आगममा कल्याप्रमाणे
 कजीवाधिष्ठितपणुं स्वीकारवु शींगोमानो गुष्ठो अनेकजीवोरू
 प होय ठे, अने तेना पत्रो एकेकजीववाळा होय ठे,
 तथा तेना फलो ववे जीवोवाळा होय ठे ॥ ४२ ॥ वळी पु
 प्पो माटे तो नीचेप्रमाणे तफावत ठे—पुष्पो वे प्रकारना क

ધાસ્તુ તા ॥ ૪૩ ॥ યા કાશ્ચિન્નાલિકાવદ્ધા—સ્તા સુ સ-
 ર્ગ્યેયજીવકા ॥ અનતજીવકા ઇયા । સ્નુહીપ્રજૃતિજા પુન
 ॥ ૪૪ ॥ વિચ—પદ્મોત્પલ્લનલિનાના । સૌગધિકસુજગકોકન
 દકાના ॥ અરવિદાના ચ તથા । શતપત્રસહસ્રપત્રાણા ॥ ૪૫ ॥
 આર્યા ॥ ધૃત વાહ્યદલાનિ ચ । સંકેસરાણિ સ્યુરેકજીવસ્ય ॥
 પૃથગેકેકજીવા—અંતર્દલકેસરાણિ ધીજાનિ ॥ ૪૬ ॥ ગીતિ ॥
 પર્વગાણા તૃણાના ચ અય વિશેષ —શ્કમ્નીકુનલાદીના । સર્વ-
 વશજિદા તથા । -વત્યેકસ્ય જીવસ્ય । પર્વાક્ષિપરિમોટકા ॥
 ॥ ૪૭ ॥ તન્નાક્ષિ પ્રાચ્યતે યથિ । પ્રતીત પર્વ સર્વત ॥ ચક્રા

હેલા ઠે, એક જલમા ઊગનારા અંને ઝીજા જમીનપર ઊગના
 રા ઠે, વઢી તે દરેકના નાલવધ અંને ધૃતવદ્ધ, એમ વધે જો-
 દો ઠે ॥ ૪૩ ॥ તેઝમાથી કેટલાકો જે નાલવદ્ધ ઠે, તેઝ સ-
 ય્યાતા જીવોવાળા હોય ઠે, અંને સ્નુહીઆદિકથી ઉત્પન્નથ
 યેલા ઠે, તેઝ અનતાજીવોવાળા ઠે ॥ ૪૪ ॥ વઢી-પદ્મ, ઉત્પ-
 લ, નલિન, સૌગધિક, સુજગ, કોકનદ, અરવિદ, શતપત્ર,
 તથા સહસ્રપત્ર, ॥ ૪૫ ॥ પટલાઝના ધૃત (મીટા) તથા કે-
 સરાયુક્ત વાહ્યદલો, એ સઘલા એકજીવના ઠે, તથા અદરના
 દલકેસરો અંને ધીજો, એ જૂદા જૂદા એકેકજીવવાળા ઠે ॥
 ॥ ૪૬ ॥ હવે પર્વગ અંને તૃણોમા નીચેપ્રમાણે વિશેષ ઠે શ્ક-
 મ્ની, સેલમ્ની. તથા નલાદિકના અંને સર્વજાતિના વાસોના પ-
 ર્વ અક્ષિ અંને પરિમોટ એ સઘલા એકજીવના હોય ઠે, ॥ ૪૭ ॥
 તેમા અક્ષિ પટલે ગાઠ કહેવાય ઠે, અંને પર્વતોપ્રસિદ્ધજ ઠે,
 તથા પર્વતપર ચક્રને આકારે જે વેદન, તે પરિમોટક ઠે ॥

કાર પર્વપરિ—વેષ્ટન પરિમોટક ॥ ૪૭ ॥ પત્રાણિ પ્રત્યંક
 —મેકજીગાશ્રિતાનિ વે ॥ પુષ્પાણ્યનેરુજીગાનિ । પ્રોક્તાનિ
 મર્ષિજિ ॥ ૪૮ ॥ ફલેષુ ચેપામય વિશેષ —પુષ્પફલ કા
 તુવ ચિર્જટમથ ત્રપુપસક ॥ ઘોષપાતક પટોલ । તિહૂક
 તેહૂપ ॥ ૪૯ ॥ આર્યા ॥ એતેપા ચ—વૃતગતંકટાહાના—
 કો જીવ સમર્થક ॥ પૃથગ્જીગાનિ પત્રાણિ । ધીજાનિકેન
 ણ્યપિ ॥ ૫૦ ॥ એતચ્ચ સર્વમર્થત કચિત્પાઠતથ ગ્રાય પ્રજા
 નાગતમેવ, શ્રીહેમચદ્રસૂરિનિશ્ચાજિધાનચિતામણાવિલુક-
 કુરટાદ્યા અગ્રવીજા । મૂલજાસ્તૂત્પલાદય ॥ પર્વયોનય દ્રુ-
 થા । સ્કધજા સલ્લકીમુર્યા ॥ ૫૧ ॥ શાલ્યાદર્યા વીજન્દ
 । સમૂર્થજાસ્તૃણાદય ॥ સ્યુર્વનસ્પતિકાયસ્ય । પડેતા મૂલજાત

॥ ૪૭ ॥ વઢી તેર્જના દરેકપત્રો એકેકજીવવાળા હોય છે, અ
 ને તેર્જના પુષ્પોને પરમરૂપિર્જણ અનેકજીવોવાળા કહ્યા છે ।
 ॥ ૪૮ ॥ તેર્જના ફલોમા નીચેપ્રમાણે વિશેષ છે —પુષ્પફલ
 કાલિંગ, તુવ, ચિર્જટ, ત્રપુપ, ઘોષપાતક, પટોલ, તિહૂક અ
 ને તેહૂપ, ॥ ૪૯ ॥ એટલાર્જના દૃત, ગર્જ અને કટાહાનો બના
 વનારો એક જીવ હોય છે, તથા પત્રો ધીજો અને કેસરા, પ
 પૃથસ્પૃથક્ જીવોવાળા હોય છે ॥ ૫૦ ॥ ઉપર કહેલો સથ
 લો જાવાર્થ, અને તે સવધિ પાઠ, ગ્રાયેકરીને પદ્મવણામાજ વ
 ॥ વઢી શ્રીહેમચદ્રજીમહારાજે અજિધાનચિંતામણિમા વધુ
 છે કે—કુરટઆદિક અગ્રવીજવાળા છે, ઉત્પલાદિક મૂલધી
 થયેલા છે, સેલકીઆદિક પર્વયોનિવાળા છે, અને સલ્લકીઆ
 દિક સ્કધથી ઉત્પન્ન થયેલા છે ॥ ૫૧ ॥ શાલિઆદિક વીન

ય ॥ પ્રદમયંત પ્રથમાંગેઽપિ દશગૈકાલિકેઽપિ, તથા જીવાન્નિ
ગમે તુ—ચત્ત્વો મુગ્યવલ્લ્ય સ્યુ—સ્તાવઠતાશ્ચ તદ્વિદ ॥
ગ્યાતા મુગ્યવલ્લ્ય તા અષ્ટો । તાવઠતાશ્ચ તદ્વિદ ॥ ૫૪ ॥ નામ-
પ્રાદ તુ તા નોક્તા । પ્રાક્તૈરપિ પશિતે ॥ તતો ન તત્ર દો-
ષો ન—સ્તત્પદવ્યનુસારિણા ॥ ૫૫ ॥ ત્રયો હરિતકા યા સ્યુ
—જંઘમ્યલોચ્ચયોદ્ગયા ॥ જેદા ગતાનિ તાવંતિ । તદગાતરજે-
દગા ॥ ૫૬ ॥ સદસ્ય રૂતવઙ્ગાનિ । રૂતાકાદિફલ્લાન્યથ ॥ સ
દસ્ય નાલ્પવઙ્ગાનિ । હરિતેષ્વેવ તાન્યપિ ॥ ૫૭ ॥ કિંચ—મૂ

થી ઉત્પન્ન થયેલા છે, તૃણઆદિક સમૂર્થિમ છે એવી રીતે વ-
નસ્પતિકાયની ઠ મૂળજાતિઝં છે ॥ ૫૩ ॥ ગળી ણ્વી રીતનો
જાવાર્ય આચારાગ અંને દશગૈકાલિકમા પણ છે વળી જીવા-
ન્નિગમમા તો ણમ કહેલ છે કે—મુગ્ય ચાર વહ્લીઝં છે, અંને
તેઝના ચારસો જેદો છે, વળી લતાઝં આઠ છે, અંને તેના પણ
ચાઠસો જેદો છે ॥ ૫૪ ॥ પરતુ તેઝના નામો તો પૂર્વેના પ
શિતોળ પણ કહ્યા નથી, અંને તેથી તેઝને પગલેચાલનારા એ-
વા જે અમો, તેઝનો તેમા કઈ દોષ નથી ॥ ૫૫ ॥ હરિત-
કા (હરિયાળી—હીલોતરી) ત્રણ પ્રકારની છે, પહેલી જલ-
મા ઝ પલ્લયતી વીંજી જમીનપર ઉત્પન્નથતી અંને ત્રીજી જલ
તથા સ્થલ, ય વન્નેમા ઉત્પન્નથતી જાણની, વળી તેઝના અ
વાતરજેદોથી થયેલા જેદો પણ ત્રણસો છે ॥ ૫૬ ॥ ગળી રૂ
તવથ ણ્વા હજાર રૂતાકઆદિક ફલો તથા હજાર નાલ્પવ-
ઙ્ગા, ણ સપલ્લાનો આ હરિયાળીમાજ સમાવેશ થાય છે ॥
॥ ૫૭ ॥ વળી—મૂળ, ત્વચા, કાષ્ઠ, નિર્યાસ, (રસ) પત્ર, પુ

लतकाष्टनिर्यास-पत्रपुष्पान्यादि ॥ मालागता
 जितैरुक्ता वनस्पतौ ॥ ५८ ॥ मूलमौलीगतादि-
 तजाडिका ॥ काष्ठ च कान्तुनादि । निगोमा ॥
 ॥ ५९ ॥ पत्र तमालपत्रादि । प्रियंगुदिमुमान्यादि ।
 लालपत्रादि-कृत्वे जातिकजायपि ॥ ६० ॥ मूलादि-
 पि । नानाप्रणी नयत्यन ॥ गुणिना पचतिर्यगे ।
 क्वयति हि ॥ ६१ ॥ दुर्गगनायन श्रेष्ठ-गन्धैक-
 ॥ ते पचत्रिगदेन म्यु-रेकेन गुणित द्वि तत् ॥ ६२ ॥
 रसाश्च ते सन् । तत पचरमाहता ॥ सजात शक्त
 पचसप्ततिसयुत ॥ ६३ ॥ स्पर्शास्तु यद्यप्यष्टापि । ६४

एष श्वने फल ए साते जिनेश्वरोऽप्यनस्पतिना पुष्प-
 गन्धेदो कक्षा ठे ॥ ५८ ॥ ग्यशना तथा गालाद्यादिकना
 सुगधि ठे, तजथ्यादिकनी प्रसिद्ध एवी ठाल सुगधिव
 तुनादिकनु काष्ठ सुगधि ठे, तथा वरासनीपेठे ॥
 ए सुगधि ठे, ॥ ५९ ॥ तमालपत्रादिकना पत्रो सुगधि
 प्रियंगुआदिकना पुष्पो सुगधि ठे, तथा कक्षोलक
 एलची, खवग तथा जायफल, इत्यादिक फलोमा सुगधि
 ॥ ६० ॥ बली ते मूलआदिक साते विविधप्रकारना
 होय ठे, माटे तेउने पाचवर्णोंवडे ॥ ६१ ॥ वली तेउना ॥
 दो थाय ठे ॥ ६२ ॥ बली तेउमा दुर्गधनो अजावडा
 तेउने सुगधरूप एकज जेदे गुणवाथी तेना पानीसन
 थाय ठे ॥ ६३ ॥ बली तेउ सवे विविधप्रकारना रसोवाड
 तेथी तेउने पाच रसोवडे गुणवाथी तेउना एकसोपवात

વસ્તુત ॥ તથાપ્યેષા પ્રશસ્તત્વાદ્ । ચ્હતે તેઽપિ તાદૃશા ॥
 ॥ ૬૪ ॥ તદ્વયૂક્તમૃદુક્તિઘ્નૈ । સ્પર્શરેતે ચતુર્ગુણા ॥ શતાનિ
 સત્ જાતાનિ । ગધાગાના દિશાનયા ॥ ૬૫ ॥ ઉક્ત ચ જીવા
 જિગમવૃત્તૌ—મૂલતયકઠનિશ્વાસ—પત્તપુષ્પફલમાદ્ગધગા ॥
 વક્ષાદુત્તરજ્ઞેયા । ગધગ સયા મુણેયવા ॥ ૬૬ ॥ સૂત્રાલાપશ્ચ—
 કતિ ણ જ્ઞતે ગધગા પ૦ ગો૦ સત્ત ગધગા, સત્તગધગસયા પ૦
 ઇત્યાદિ એવ વટલ્યાદિસૂત્રાલાપા અપિ વાચ્યા લોકૈશ્ચ—
 શૂન્યસક્તાકહસ્તાશ્ચ—સૂર્યેદુવસુવહ્નય ॥ એતત્સરયાકનિર્દિષ્ટો ।
 વનજાર પ્રકીર્તિત ॥ ૬૭ ॥ પાઠાતરે ચ—રામો વસવશ્ચઙ્ગ ।

દો થયા ॥ ૬૩ ॥ વલી વસ્તુગતે જોછપ, તો સ્પર્શો પણ જો
 કે આઠે સજવે ઠે, તો પણ તે ગધાગો પ્રશસ્ત હોગાથી, તે-
 વાજ પ્રશસ્ત સ્પર્શો ગ્રહણકરાય ઠે ॥ ૬૪ ॥ અને તેથી લઘુ,
 ઉષ્ણ, મૃદુ અને ક્ષિપ્ત ણ ચાર સ્પર્શોવડે તેઝને ગુણવાથી ગ
 ધાગોના સાતસો જ્ઞેદો થયા ॥ ૬૫ ॥ તે માટે જીવાજિગમની
 વૃત્તિમા કહ્યું ઠે કે—મૂલ, ત્વચા, કાષ્ઠ, રસ, પત્ર, પુષ્પ અ-
 ને ફલ, એ સાત વનસ્પતિના ગધાગો ઠે, અને તેઝના વર્ણ
 દિકોવડેકરીને ઉત્તરજ્ઞેદો કરવાથી સાતસો જ્ઞેદો થાય ઠે ॥
 ॥ ૬૬ ॥ તે માટે સૂત્રનો આલાવો નીચેપ્રમાણે ઠે—હે જગમન્
 કેટલા ગધાગો ? અને કેટલા ગધાગોના જ્ઞેદો કયા ઠે ? તો
 કે હે ગોતમ ! સાત ગધાગો, તથા સાતસો ગધાગના જ્ઞેદો ક-
 યા ઠે ઇત્યાદિ વલી વહ્નિઆદિક સૂત્રના આલાવા પણ એ-
 વીજરીતે જાણીલેવા વલી ઘોષોએ તો—૩૦૧૧૨૭૨૯૭૦ જેટ
 લીસંખ્યાવાળો વનસ્પતિજાર કહેલો ઠે ॥ ૬૭ ॥ વલી પાઠા-

सूर्यो जूनिस्तथैव च ॥ मुनि गून्ध ममादिष्ट-भाग्न्याः
 गद्यते ॥ ६८ ॥ एकेकीजातेगैकेक—पत्रप्रचयनो तवन्त ॥ प्र-
 सरयेमैणैर्नार—स्ते त्रयादश जून्हा ॥ ६९ ॥ तथा—च-
 रोऽपुष्पका चारा । अष्टौ च फलपुष्पिना ॥ स्युर्मूर्त्तीना च
 भारा । शेषनागेन भापित ॥ ७० ॥ इत्याशुच्यते इति वा-
 राणा जेदा ॥

प्रसिद्धा सप्त या पृथ्व्य । उमुमत्यष्टमी पुन ॥ इ-
 ग्नारानिधा स्या—तासु स्वस्थानतोऽष्टसु ॥ ७१ ॥ अधोलो-
 पाताल—कलशाखिनित्तिषु ॥ तवनेष्वसुरादीना । नार-
 वसथेषु च ॥ ७२ ॥ ऊर्ध्वलोके विमानेषु । विमानप्रस्तद-

तरमा तो—३०११२१७० जेटली सरयाजेटली वनस्पतिनार-
 ह्यो ठे ॥ ६८ ॥ एकेकीजातिना एकेकपत्रने एकठाकरवा
 उपर कहेली सरयाजेटला मणो ज्यारे थाय, त्यारे एक
 थाय, अने तेवा अठार चारो वनस्पतिजना होय ठे ॥ ६९
 वळी—तेमा पुष्पोविनानी वनस्पतिना चार चारो होय ।
 फळपुष्पवाळी वनस्पतिना आठ चारो होय ठे, तथा वल्ली-
 ना ठ चारो होय ठे, एम शेषनागे कछु ठे ॥ ७० ॥ एवीर-
 ते वादरोना जेदो कहा ॥

हवे (रत्नप्रजादिक) सात पृथ्वीजं तो प्रसिद्ध ठे, अ-
 ने आठमी इष्टप्राग्चारनामनी (सिद्धशिला) पृथ्वी ठे, ९
 आठे पृथ्वीजंमा स्वस्थानथी ॥ ७१ ॥ अधोलोकमा पाताल
 लशोनी त्रेणिनी चीतोमा, असुरादिकोना जवनोमा, तथा न-
 रकोना स्थानोमा, ॥ ७२ ॥ वळी ऊर्ध्वलोकमा विमानोमा ठ

(४४ए)

॥ तिर्यग्लोक च कूटाद्वि-प्राग्वारविजयादिषु ॥ ७३ ॥ उरु-
स्कारवर्षशेख-जगतीवेदिकादिषु ॥ द्वारद्वीपसमुदेषु । पृ-
थ्वीकायिकोद्भव ॥ ७४ ॥ चतुर्भिः कक्षापक ॥ इति पृथ्वी-
कायस्थानानि ॥ स्वस्थानतौ बुकायाना । स्थानान्युक्तानि सूरि-
नि ॥ घनोदधिवलयेषु । घनोदधिषु सप्तसु ॥ ७५ ॥ अथ पा-
तालकुक्षेषु । ज्वनेष्वसुरेषु च ॥ ऊर्ध्वलोकं विमानेषु । स्व-
र्गपुष्करणीषु च ॥ ७६ ॥ तिर्यग्लोकं च रूपेषु । नदीनदसरस्सु
च ॥ निर्जरोद्भवाणीषु । गन्तव्येन्द्रारपक्तिषु ॥ ७७ ॥ जलाश-
येषु तवेषु । शाश्वताशाश्वतेषु च ॥ द्वीपेषु च समुदेषु । वा-
दराष्कायसज्जव ॥ ७८ ॥ चतुर्भिः कक्षापक ॥ इत्युक्त्वायस्था-

था विमानोना प्रस्तटोमा, तीर्थांशलोकमा कूट पर्यतो, प्राग्वार-
विजयादिको ॥ ७३ ॥ उरुस्कारपर्यतो, वर्षशेख, जगती, वे-
दिकायादिक, द्वार द्वीप तथा समुद्रोमा पृथ्वीकायिक जी-
मोनी उत्पत्ति थाय वे ॥ ७४ ॥ एवीरीते पृथ्वीकायिकोना स्था-
नो जाणवा ॥

इवे स्वस्थानयी अष्कायना स्थानो पूर्वाचार्योऽनीचेप्रमाणे क-
हेखा वे, घनोदधिना उखयोमा, सात घनोदधिमा ॥ ७५ ॥
अधोलोकमा पातालमलशोना, तथा असुरोना जवनामा, ऊ-
र्ध्वलोकमा विमानोमा, तथा स्वर्गनी पुष्करणीवावोमा, ॥ ७६ ॥
तिर्थांशलोकमा कुमाउमा नदी, नद अने तळापोमा, ऊरणावा-
ली वापोमा, ग्याइउ, तथा क्याराउनी श्रेणिमा ॥ ७७ ॥ त-
था शाश्वता अने अशाश्वता एवा सघळा जलाशयोमा, त-
था द्वीप अने समुद्रोमा वादरअष्कायनो सज्जव वे ॥ ७८ ॥

सूर्यो नूनिस्तथैव च ॥ मुनि गून्त्य समादिष्ट-भारसन्ना-
 गद्यते ॥ ६८ ॥ एकेकजातेरेकैक—पलप्रचयतो नवेत् ॥ ६९ ॥
 सरयैर्मणैर्नारि—स्ते त्वष्टादश चरुहा ॥ ६९ ॥ तथा—
 रोऽपुष्पका चारा । अष्टौ च फलपुष्पिता ॥ स्युर्वह्नीना च
 भारा । शेषनागेन भापित ॥ ७० ॥ इत्याहुच्यते इति ।
 राणा जेदा ॥

प्रसिद्धा सप्त या पृथ्व्य । वसुमत्यष्टमी पुन ॥ इय
 ग्गजाराजिधा स्या—त्तासु स्वस्थानतोऽष्टसु ॥ ७१ ॥ अधोलोका
 पाताल—कलशावलिनित्तिपु ॥ जवनेष्वसुरादीना । ना
 वसथेषु च ॥ ७२ ॥ ऊर्ध्वलोके विमानेषु । विमानप्रस्तवेषु

तरमा तो—३०११२१७० जेटली सरयावाळो वनस्पतिजार
 होय ठे ॥ ६८ ॥ एकेकीजातिना एकेकपत्रने एकठाकरवा
 उपर कहेली सरयाजेटला मणो ज्यारे थाय, त्यारे एकच
 थाय, अने तेवा अठार जारो वनस्पतिजना होय ठे ॥ ६९
 वळी—तेमा पुष्पोविनानी वनस्पतिना चार जारो होय ठे
 फळपुष्पवाळी वनस्पतिना आठ जारो होय ठे, तथा गह्वरी
 ना ठ जारो होय ठे, एम शेषनागे कबु ठे ॥ ७० ॥ एवीरी
 ते वादरोना जेदो कव्या ॥

हवे (रत्नप्रज्ञादिक) सात पृथ्वीज तो प्रसिद्ध ठे, अ
 ने याठमी इष्टाग्नारनामनी (सिद्धशिला) पृथ्वी ठे, ए
 थाठे पृथ्वीजमा स्वस्थानथी ॥ ७१ ॥ अधोलोकमा पाताल
 वशोनी त्रेणिनी नीतोमा, यमुरादिकोना नयनोमा, तथा न
 रकोना स्थानोमा, ॥ ७२ ॥ उळी ऊर्ध्वलोकमा विमानोमा ठे

॥ तिर्यग्लोके च कूटाद्रि-प्राग्जारविजयादिषु ॥ ७३ ॥ वक्र-
स्कारवर्पणैश्च—जगतीवेदिकादिषु ॥ द्वारद्वीपसमुद्रेषु । पृ-
थिवीकायिकोद्भव ॥ ७४ ॥ चतुर्भि कक्षापक ॥ इति पृथ्वी-
कायस्थानानि ॥ स्वस्थानतोलुकायाना । स्थानान्युक्तानि सूरि-
न्ति ॥ घनोदधिवलयेषु । घनोदधिषु सतसु ॥ ७५ ॥ अध पा
तालकुक्षेषु । जपनेष्वासुरेषु च ॥ ऊर्ध्वलोके विमानेषु । स्व-
र्गपुष्करणीषु च । ७६ ॥ तिर्यग्लोके च रूपेषु । नदीनदसरसु
च ॥ निर्जरोक्षरगा'षु । गताङ्गद्वारपक्षिषु ॥ ७७ ॥ जलाश-
येषु सवेषु । शाश्वताशाश्वतेषु च ॥ द्वीपेषु च समुद्रेषु । वा-
दराष्कायसज्ज ॥ ७८ ॥ चतुर्भि कक्षापक ॥ इत्यप्कायस्था-

था विमानोना प्रस्तटोमा, तीर्थांश्लोकमा कूट पर्यतो, प्राग्जार-
विजयादिको ॥ ७३ ॥ वक्रस्कारपर्यतो, वर्पणैश्च, जगती, वे-
दिकाश्चादिक, द्वार द्वीप तथा समुद्रोमा पृथ्वीकायिक जी-
वोनी उत्पत्ति थाय वे ॥ ७४ ॥ पृथ्वीरीते पृथ्वीकायिकोना स्था-
नो जाणवा ॥

हवे स्वस्थानथी अप्कायना स्थानो पूर्वाचार्योऽप नीचेप्रमाणे क-
हेत्वा वे, घनोदधिना वलयोमा, सात घनोदधिमा ॥ ७५ ॥
अधोलोकमा पातालरसशोता, तथा असुरोना जवनामा, ऊ-
र्ध्वलोकमा विमानोमा, तथा स्वर्गनी पुष्करणीवायोमा, ॥ ७६ ॥
तिर्थांश्लोकमा कुगाठमा नदी नद अने तळावोमा ऊरणावा-
ळी वायोमा, खाड्ड, तथा ययाराठनी श्रेणिमा ॥ ७७ ॥ त-
था शाश्वता अने अशाश्वता एवा सयळा जलाशयोमा, त-
था द्वीप अने समुद्रोमा वादरअप्कायनो सज्ज वे ॥ ७८ ॥

નાનિ ॥ સ્વસ્થાનતોઽગ્નિકાયાના । મ્યાનમાદુર્જિનેશ્વરા ॥
 રક્ષેત્ર દ્વિપાથોધિ—સાર્વદ્વીપદ્વયાત્મક ॥ ૬૯ ॥ તપાપિ-
 કાલે યુગલિનામગ્નિ । કાલે ચ વિલ્વપાસિના ॥ પ્રિદેદ્વેષ
 સર્વાસુ । કર્મચૂપુ તતોઽન્યદા ॥ ૭૦ ॥ કિંચ—ઝર્વધાત
 કયોર્નાય । તિર્યગ્લોકેઽપ્યસૌ નવેત્ ॥ સદા પ્રિદેદ્વે જરતે-
 તેષુ ચ કર્હિચિત્ ॥ ૭૧ ॥ પાકદાહાદિસતાપ । તનુતે નરક
 ય ॥ સ નાગ્નિ કિંતુ તત્તુલ્યા—સ્તે વિકૃવંતિ પુજ્જલાન્ ॥ ૭૨
 યા ચોષ્ણવેદના તેષુ । શ્રૂયતેઽતદારુણા ॥ પૃથિવ્યાદિપુજ્જ
 ના । પરિણામ સ તાદૃશ ॥ ૭૩ ॥ તથોક્ત—નનુ સત્તત્તપિ ॥

एवीरीते अष्कायंना स्थानो जाणवा ॥ स्वस्थानयी अग्निकाया
 नु स्थान, जिनेश्वरोए वे समुद्रोत्तहित अढीद्वीपरूपमनुष्यक
 त्रनुं कहेलु ठे ॥ ७९ ॥ तेमा पण—युगलिआर्जने अने वि
 ल्वासिर्जने कोइकोइकाले अग्नि होय ठे, महाविदेहोमा इ
 मेशा अग्नि होय ठे, तथा सगळी कर्मचूमिर्जमा कोइकतम
 होय ठे ॥ ७० ॥ वळी—ऊर्ध्वलोक अने अधोलोकमा ते अ
 ग्नि होतो नथी, अने तिर्थालोकमा ते होय ठे, महाविदेह
 त्रमा ते हमेशा होय ठे, तथा जरत अने ऐरवतकेंद्रमा ते को
 इकोइ समये होय ठे ॥ ७१ ॥ वळी नरकोमा पाक अने दा
 ह्यादिक सतापने जे विस्तारे ठे, ते कइ अग्नि नथी, परंतु
 ते अग्निसरसा पुज्जलोने ते परमाधामीउं विकुर्वे ठे, ॥ ७२ ॥
 वळी ते नारकोने जे अत्यतत्रयानक उष्णवेदना थती सज
 लाय ठे, ते पृथ्वीआदिक पुज्जलोनो तेवो परिणाम जाणवो ॥
 ॥ ७३ ॥ ते माटे नीचेप्रमाणे कहेल ठे कोइ शका करतोय

ध्वीपु तेजस्कायिकवर्जपृथ्वीकायिकादिस्पर्शो नारकाणा युक्तस्ते
 पा तासु विद्यमानत्वात्, तेजस्कायस्पर्शस्तु कथं यादरतेजसा
 समयक्षेत्र एव मन्नायात् सूक्ष्मतेजसा पुनस्तत्र सद्भावेऽपि स्प-
 र्शनेन्द्रियाऽविषयत्वादिति, अत्रोच्यते—इह तेजस्कायिकस्यैव
 परमाधार्मिकनिर्मितज्वलनसदृशवस्तुन स्पर्शस्तेजस्कायिकस्प-
 र्श इति व्याख्येय, न तु साक्षात्तेजस्कायिकस्यैव, अथवा जया-
 तरानुभूततेजस्कायिकपर्यायपृथिवीकायिकस्पर्शापेक्षया व्या-
 ख्येय, इति जगत् शतक १३ उद्देश ४ वृत्तौ ॥ त्वर्मादौ धूपघ
 व्यादि । श्रूयते यत्किलागमे ॥ तत्तुल्या पुनश्चास्तेऽपि । रुद्रि

को कहे ठे के, साते पृथ्वीजमा तेजस्कायिकविना पृथ्वीकाय
 आदिकोनो नारकोने जे स्पर्श थाय ठे, ते तो युक्त ठे, केम
 के त्या ते पृथ्वीकायआदिकोनु विद्यमानण्णु ठे, परतु तेउने
 तेजस्कायिकनो स्पर्श क्यायी थाय ठे केमके यादरतेजस्का-
 यो तो मनुष्यक्षेत्रमाज होय ठे, यने सूक्ष्म तेजस्कायो नोजो
 के त्या ठे, परतु तेउ स्पर्शेन्द्रियना विषयमा यागता नयी ह
 वे ते शकाना समाधानमाटे कहे ठे—अहीं जाणें तेजस्कायि-
 कनो होय नही जेम, तेम परमाधामीउण र्नावेखी अग्निस
 रग्बी उस्तुनो जे स्पर्श तेने तेजस्कायिकनो स्पर्श जाणयो,
 परतु साक्षात् तेजस्कायिकनो स्पर्श न जाणयो अथवा जया
 तग्मा अनुजवेखा ण्णा जे तेजस्कायिकना पयायो तेना सर
 ग्या ण्णो जे पृथ्वीकायिकनो स्पर्श तेनी अण्णायइ जाणवु
 ण्णीरीने जगत्तीर्तीना तेग्मा शनकना चाया उद्देशनी पृ
 तिमा कहेंस ठ वळी आगममा ण्णु सजळाय ठ र न्या

माकृत्रिमात्मका ॥ ७४ ॥ एतच्चार्थत प्रायस्तृतीयतुर्यापा
रेव, अथातरेऽपि—पचिदियणगिदिय । उद्धेय अद्देय ति
लोए य ॥ विगलिदियजीवा पुण । तिरियलोए मुण्येया ॥
पुढवीआउवणस्सड । वारसकप्पेसु सत्तपुढवीसु ॥ पुढवी
सिद्धिसिला । तेऊनरखिततिरिलोए ॥ ७६ ॥ सुरलोअ
मज्जे । मग्गाई नद्धि जलयरा जीवा ॥ गेव्विज्जे नहु ग्रावी ।
विअजावे जल नद्धि ॥ ७७ ॥ इत्यग्निकायस्थान ॥ घनानि
लयेषु । घनानिलेषु सससु ॥ तनुवानवलयेषु । तनुवातेषु
ससु ॥ ७८ ॥ अधोलोके च पाताल-कुत्रेषु जग्गेषु च ॥

दिकमा धूपघटीआदिक ठे, ते पण ते तेजस्कायसरखाव
म अने अकृत्रिम पुज्जलो ठे ॥ ७४ ॥ एवीरीतनो ज्ञाय
येंकरीने त्रीजा अने चोथा उपागमाज ठे, वळी बीजा
मा पण कहेल ठे के-पचेट्टि अने एकेट्टिग्राणीउं ऊर्ध्व,
धो, अने तिर्थालोकमा होय ठे, अने विकलेद्रिय जीवोने
तिर्थालोकमाज जाणवा ॥ ७५ ॥ वळी पृथ्वीकाय, अण्व
अने वनस्पति, ए त्रणे वारदेवलोकमा अने सातपृथ्वीउं
होय ठे, तेमा पण पृथ्वीकाय उेर सिद्धशिलासुधि होय
अने अग्निकाय ठे रे तिर्थालोकनेविषे मनुष्यक्षेत्रमा हाय
॥ ७६ ॥ वळी देवलोकनी वावोमा मत्स्य आदिक जलचरो
ता नथी, अने भवेयकमा वावो होती नथी, तेम वावो नह
वाथी तेमा जल होतुं नथी ॥ ७७ ॥ एवीरीते अग्निकाय
स्थान जाणवु ॥ घनवायुना प्लयोमा, सात घनवायुउंमा, त
नवायुना प्लयोमा, सात तनवायुउंमा, ॥ ७८ ॥ अधोलोके

ड्रेषु निष्कृटेष्वेव । स्वस्थान वायुकायिना ॥ ७९ ॥ ऊर्ध्वलोके
 च कटपेषु । विमानेषु तदालिषु ॥ विमानप्रस्तट्छिद्र—नि
 ष्कृटेषु तदुद्गरे ॥ ८० ॥ तिर्यग्लोके दिक्षु विदि—द्वयश्चोर्ध्व
 च तल्लानि ॥ जगत्यादिगवाक्षेषु । लोकनिष्कृटेषु च ॥ ८१ ॥
 इति वायुकायस्थान ॥ प्रत्येक साधारणश्च । द्विविधोऽपि वन
 स्पति ॥ प्रायोऽप्यायसम स्थाने—जलाजावे ह्यसौ कुत ॥ ८२ ॥
 इति उनस्पतिस्थान ॥ उपपातसमुद्घात—निजस्थाने जयति हि
 ॥ लोकासख्यातमे जागे । पर्याप्ता गदरा इमे ॥ ८३ ॥ तत्र ग
 योस्तत्र विशेष पचसग्रहवृत्तौ—‘ वायरपवणा असत्वे मुक्ति ’

नेत्रिपे पातालकुतोमा जवनोमा, ठिडोमा, अने निष्कृटोमा
 वायुकायोनु स्वस्थान ठे ॥ ७९ ॥ बली ऊर्ध्वलोकमां वारेदे-
 वलोकोमा, विमानोमा, तेजनी श्रेणिठोमा, विमानोना प्रस्तटो,
 ठिडो तथा निष्कृटोमा ते वायुकायनी उत्पत्ति ठे ॥ ८० ॥
 तीर्थांलोकनेत्रिपे दिशाठोमा, विदिशाठोमा, अधोभागमा तथा
 ऊर्ध्वभागमा तेमज जगतीत्यादिकना गवाक्षोमा तथा लोक
 ना निष्कृटोमा तेनी उत्पत्ति ठे ॥ ८१ ॥ प्वीरीते वायुकाय-
 ना स्थानो जाणवा ॥ प्रत्येक अने साधारण ए वने वनस्प-
 तिठोना स्थानसो प्रायेकरीने अष्कायना स्थानोसरवाज ठे,
 करुके जा नलना अजाव होय तो ते उनस्पति क्याधी हो
 य? ॥ ८२ ॥ प्वीरीते उनस्पतिना स्थानो जाणवा ॥ उपपा
 त समुद्घात अन निजस्थानवडेकरीने आ पर्याप्तागदरो लो
 कना अमग्नानमा जागमा होय ठ ॥ ८३ ॥ त्या गायुमाटे
 नीचेप्रमाण आटवु विशय ठ—पचसग्रहनी वृत्तिमा ‘ वायर

લોકસ્ય યત્કિમપિ શુપિર, તત્ર સર્વત્ર પર્યાપ્તિવાદશાયવ પ્ર-
 પંતિ, યત્પુનરતિનિષ્ક્રિયનિચિતતયા શુપિરહીન કનકગિરિ-
 ધ્યાદિ, તત્ર ન, તત્ત્વ લોકમ્યાસરુચેયજાગમાત્ર, તત્ત્વ એક
 સરચેયજાગ મુક્ત્વા ગ્રેપેપુ સર્વેષ્વપ્યસરચેયેપુ જાગેપુ વાયવા-
 ત્તે, ઇતિ પર્યાપ્તિવાદરચનસ્પતય ઉપપાતસમુદ્ધાતાન્યા સર્વ-
 કવ્યાપિન સ્વસ્થાનતો લોક સરચેયજાગે ઇતિ પ્રજ્ઞાપનાદર્શ-
 અપર્યાપ્તાસ્તુ સર્વે સ્વ—સ્થાને પર્યાપ્તસન્નિજા ॥ ઉપપાતસ-
 દ્ધાતે—સ્વશેષલોકવર્તિન ॥ ૯૪ ॥ નવર—ગહ્નિશાયસ્ત-
 ર્યાપ્ત—સ્તિર્યગ્લોકસ્ય તદ્દકે ॥ ઉપપાતેન નિર્દિષ્ટો । દ્વયોક્ત-

પગણા અસરે મુક્તિ ' ૯ પાઠથી કહ્યું છે કે, લોકાકાશમા-
 રૂપ પોલાણ છે, ત્યાં સર્વજગોષ પર્યાપ્તાગાદરગાયુર્ત ફેલાયેલ
 છે, અને અત્યંત નિષ્ક્રિય તથા નિચિતપણાયેકરીને પોલાણ
 પ્રિનાનો મેરુનો મધ્યનાગ આદિક જે ભાગ છે, ત્યાં તે ગાયુ-
 નો પ્રચાર થતો નથી, અને તેનો નાગ ફક્ત લોકાકાશના અ-
 સમ્પાતમા જાગજેટલો છે. અને તેથી તેના એક અસમ્પાત-
 મા નાગને ઠોમીને, ઠોમીના સઘળા અસમ્પાતા નાગોના ગ-
 યુ રતે છે. બહી પર્યાપ્તાગાદરગાયુર્ત ઉપપાત અને સમુદ્ધા-
 તત્ત્વકરીને સર્વલોકમા વ્યાપી રહેલ છે, અને સ્વસ્થાનથી છા-
 કના અસમ્પાતમા નાગમા હોય છે, અને પદ્મપણાની વૃત્તિમા
 વહેલ છે, બહી સઘળા અપર્યાપ્તા નો સ્વસ્થાનોરહે કરી
 મરડા પર્યાપ્તાની રોગરૂઝ છે, તથા ઉપપાત અને સમુદ્ધા-
 તત્ત્વકરીને સર્વ લોકમા વ્યાપી રહેલા છે ॥ ૯૪ ॥ બહી ત-
 મા નીચેપ્રમાણે આટલું વિશેષ છે—અપર્યાપ્તા અગ્નિશાયને તિ

कपाटयो ॥ ९५ ॥ तच्चैव—आलोकात्दीर्घं । सार्धद्वीपावु-
 धिद्वयविशाले ॥ अध ऊर्ध्वलोकात्—स्पृशी कपाटे उक्ते क
 द्ये ॥ ९६ ॥ तयो कपाटयोस्तिर्यग् । लोकेत्यानोधितीमनि
 ॥ योजनाष्टादशशत—प्राद्व्ये सर्वतोऽपि हि ॥ ९७ ॥ अ
 पर्याप्तवादरासे । स्थान स्यादुपपानत ॥ तिर्यग्लोके कपाटस्य
 —मेव केऽप्यत्र मन्यते ॥ ९८ ॥ लिधा नादरपर्याप्ता—स्तेजस्का
 यिकदेहिनि ॥ मधुरेकजत्रिका यक्षा—युपध्वान्युदितायुप ॥
 ॥ ९९ ॥ तत्र येऽनतरतये । उत्तरस्यतेऽग्निकायिषु ॥ अपर्याप्त
 नादरेषु । त एकजत्रिका स्मृता ॥ १०० ॥ ते तु पूर्वजतसत्क

र्णालोकना तटमा यने वे लोकेकपाटोमा उपपानतडे करीने
 रहेलो फलो ठे ॥ ९५ ॥ तेनु स्वरूप नीचप्रमाणे ठे—वेक लो-
 कात्तमुधि छाग लने यदीदीपोसहित वे समुद्रा जेटला, त
 या अधोनागमा यने ऊर्ध्वभागमा लोकातने स्पर्श करनाग
 एवा वे कपाटो कल्पमा ॥ ९६ ॥ ते धत्ते कपाटोमा तथा ठे
 ह्यासमुद्रमुधिना, यने सर्वेयानुयी अदारसोजोजननी जामाद्ग-
 ला एवा तिर्गालोकनी यदर ॥ ९७ ॥ उपायातयी अपर्याप्ताया
 दरयग्निकायनु स्थान होय ठे यने गेटलाको एम माने ठे
 के कपाटोमा रहेलो तिर्गालोकज तेनु स्थान ठ ॥ ९८ ॥ पा
 दरपर्याप्ता तेजस्वायर्जाओ नीचप्रमाणे सणप्रकारना होय ठ
 एकजत्रिका यक्षायु अन अन्युदिनआयुगागा ॥ ९९ ॥ तमा
 जेठे अनतरतयमा अपर्याप्तनाद, अग्निकायामा उपपन्नपाना
 होय ठ तेउने एकादिव ॥ १०० ॥ यदी ज
 उए पूर्वजतना श्रीजा अशादिवमा यादरअपर्याप्तअग्निकाय

—तृतीयाशादिषु ध्रुव ॥ वद्धस्थूलाऽपर्याप्त्याग्न्या-युक्ता
 ऋयुपश्च ते ॥ १ ॥ ये तु पूर्वजन्तव त्वस्त्वा । साक्षादनु-
 वे ॥ स्थूलापर्याप्तवह्नयायु-स्ते नवयुजितायुष ॥ २ ॥
 नविका वद्धा-युपश्च द्रव्यत किल ॥ स्थूलाऽपर्याप्ता-
 स्यु-र्जावतस्तूदितायुष ॥ ३ ॥ अत्र च—द्रव्यतो वादरा-
 -साग्निनिर्न प्रयोजन ॥ स्थूलापर्याप्ताग्नयो ये । जावतस्तै-
 जन ॥ ४ ॥ ततश्च—यद्यप्युक्तकृपाटोऽग्न्या । तिर्य लोका-
 वह्नि ॥ उदितवादराऽपर्या-ग्न्यायुक्ता जवति हि ॥
 तेऽप्युच्यते तथात्वेन । रुजुसूत्रनशाश्रयात् ॥ तथापि व्य-
 रस्य । नयस्याश्रयणादिह ॥ ६ ॥ ये त्वस्थानसमश्रेणि—

नु आयु वाग्नेषु ठे, तेज ' वद्धायु ' कहेवाय ठे ॥ १ ॥
 जेजं पूर्वजवने ठोनीने वादरापर्याप्तअग्निकायनु आउ
 नवे ठे, तेज ' उदितायु ' कहेवाय ठे ॥ २ ॥ उळी तेमा
 नविको अने वद्धायुजं द्रव्यथी वादरापर्याप्तअग्निकायन
 युगळा ठे, अने उदितायुजं नावथी तेमा ठे ॥ ३ ॥ उळी
 —जेजं द्रव्यथी वादरापर्याप्ताअग्निकायो ठे, तेजनु कइ
 जन नथी, परंतु जे नावथी वादरापर्याप्तअग्निकायो ठे,
 नु प्रयोजन ठे ॥ ४ ॥ अने, तेथी-जो के, पूर्वांक्तकृपाटोऽग्नि-
 ने तिर्वालोकाथी रं २, जेजं उदितवादरापर्याप्तअग्निका-
 यायुगळा होय ठे, ॥ ५ ॥ तेजं पण रुजुसूत्रनयनी अणे
 तेमाजप्रसारना कहेवाय ठे, नो पण अर्धाव्यवहारनयना
 श्रयय ॥ ६ ॥ जेजं त्वस्थानसमश्रेणिगळा उळे कृपाटोम
 देखा ठे, तथा जेजं त्वस्थानउडे अनुगन ण्या ि ॥

टष्ठयमग्निना ॥ न्यूनानानुगते ये च । तिर्यग्लोकप्रविष्टका
 ॥ ७ ॥ त एव व्यपदिश्यते—अपर्याप्तसादराग्रय ॥ शेषा क
 पाटानराक्ष-भ्यन्ता नैव तथादिता ॥ ८ ॥ ये नाद्याप्यागता
 स्तियगु—लोकेऽपरा कपाटयो ॥ ते प्राक्तनजगतामस्था । एव
 गत्या मनीषिनि ॥ ९ ॥ उक्तं च प्रज्ञापनादृत्तो—पण्याल
 खरूपिद्वला । दुष्टिः क्रयमा य नदिसि पुष्टा ॥ लोगतो तेसि
 तो । जे ते उतेउ पिप्पति ॥ १० ॥ नत उक्त—उत्तराण्ण दो-
 सु कपाटेषु निग्नियजोण नहेय ॥ पृथ्व्यादिषु चतुर्धक—प
 र्याप्तनि प्रया मना ॥ अमर्येया अपर्याप्ता । जीया वनस्पते पु
 न ॥ ११ ॥ पर्याप्तस्यैकस्या—अपर्याप्ता निध्रया स्मृता ॥ अ-
 मर्येयाश्च सम्येया । अनता अपि कुत्रचित् ॥ १२ ॥ तत्र च

प्रवेश करेछो ठे, ॥ ७ ॥ तेउज अपर्याप्तसादराग्रयिकायो कहे-
 याय ठे अने चाफीना जेउ कपाटने अतराखे रहेछा ठे ते
 उ तेराप्रकारना कहेयाता नथी, ॥ ८ ॥ अने जेउ हजु पण
 तीर्थांलोकमा अथवा कपाटोमा आद्या नथी, तेउने बुद्धिवा
 नोण पुर्णतयनी अरम्यागलाज गणीसेया ॥ ९ ॥ यली पल्लवणा
 नी पृथ्वीमा पण कहु ठे क—पम्तालीसलायजोजनपोहोला ये
 कपाटो वर लोकानसुधि ठ दिशाउने स्पर्शने रहेछा ठे, ते
 नी अदर तेउकाय रहेछ ठ (एगो जागथ लागे ठ) ॥ १० ॥
 अत तयी कहु ठ क—ये कपाटोनी अदर अतीर्थांलोकमा
 उपपातर । न तराप्रकारना अग्निराय रहेछो ठे यली पृथ्वीया
 दिग् चारमा एव पर्याप्तार्जीवनी निध्राण अमर्यान्ता अपर्याप्ता
 ठे हाय ठ अत वनस्पतिना ॥ ११ ॥ एक पर्याप्तार्जीवनी नि

सर्ग्यासरयास्तु पर्याप्त-प्रत्येकतरुनिश्रया ॥ अनता एव पर-
 त-साधारणवनाश्रिता ॥ १३ ॥ इति वादराणा स्थानानि ।
 पर्याप्तयस्त्रिचतुरा । अपर्याप्तान्यजेदत ॥ प्राणाश्चत्वारो गव-
 श्वासायूषि त्वगिन्द्रिय ॥ १४ ॥ इति पर्याप्ति ॥ पृथ्व्यमुर्वा
 मरुता । प्रत्येक परिकीर्तिता ॥ योनिलक्षा सप्त सत । स
 सप्तिसप्तप्रज्ञे ॥ १५ ॥ योनीना दशलक्षाणि । स्यु प्रत्येक
 हीन्हा ॥ साधारणतरुणा च । योनिलक्षाश्चतुर्दश ॥ १६ ॥
 ति योनि ॥ द्वादश सत त्रीणि च । सप्ताष्टानि शतिश्च सप्त

श्राप स्याक असरपाता सरपाता अने अनता पण होय ठे ॥ १३ ॥
 ली त्या पर्याप्ता प्रत्येक तरुनस्पतिना एक जीवनी निश्राप सन्त्या
 अने असरपाता अपर्याप्ता उं होय ठे, अने पर्याप्ता साधारण तरु
 स्पतिना एक जीवनी निश्राप अनता ज अपर्याप्ता उं होय ठे, १४
 ग्नीरीते वादरोना स्थानो जाणरा ॥ त्रण अने चार पर्याप्ति
 उं गळा पर्याप्ता होय ठे, अने तेथी उंठी पर्याप्ति गळा अरपा
 ता होय ठे, गळी ते वादरणे केंद्रितने काय गळ, आसोश्वास,
 आयु अने त्वचा इन्द्रि, १५ चार प्राणो होय ठे ॥ १४ ॥ ग्नी
 रीते पर्याप्ति कही ॥ हरे पृथ्वीकाय, अण्काय, तेजकाय अ
 ने वायुकाय, १६ दरेकनी, सूर्यसर्ग्यी गानि गळा जिने नो प
 मानमान गाय योनि उं कळेखी ॥ १५ प्रत्येक तरुनस्पतिना मोठी
 दश गाय योनि उं होय ठे, अने साधारण अनस्पति गायानी
 चौदश गाय योनि उं होय ठे ॥ १६ ॥ ग्नीरीतीन योनि उं क
 री ॥ पृथ्वीकायनी वायुकायनी अण्कायनी मानकायनी, तेज
 कायनी, वायुकायनी सात गाय, अने वायुति गाय ॥

णि ॥ कुलकोटीना पृथ्वी-जलाग्न्यनिलचूस्हा वमत ॥ १७ ॥
 । एव च सप्तपचाश-ल्लक्षाणि कुलकोटय ॥ एकेन्द्रियाणा जीवा-
 ना । समदृष्ट्यनुसारत ॥ १८ ॥ आचारागृह्यौ तु-कुलकोनि
 सयसदस्मा । वत्तीमद्वट्टनवय पणवीसा ॥ एगेदियमितिइदि
 य-चउरिदिय हरियकायाण ॥ १९ ॥ अरुत्तेरसवारस । दस
 दसनव चेर कोमिलस्काइ । जलयरपल्लिचउपय-उरनुअपरि-
 सप्पजीयाण ॥ २० ॥ पणवीस उदीस च । मयसदस्माइ नार-
 यमुगाण ॥ वारस य सयसदस्मा । कुलकोमीण मणुस्साण ॥
 ॥ २१ ॥ एव हीन्द्रियादिपि समदृष्ट्यजिप्रायेण उदयमाणासु
 कुलकोटिसंख्यासु मतान्तर अत एवाच्युत्त ॥ तथा-ल्लक्षाणि

अष्टावीसलाख कुलकोमीउं ठे ॥ १७ ॥ एवीरीते समदृष्ट्याने
 अनुसारे एवे द्विजीयोनी सत्ताउनलाख कुलकोमीउं ठे ॥ १८ ॥
 परतु आचारागनी वृत्तिमा तो नीचे प्रमाणे कहेल ठे—एके
 त्रिंननी वत्रीसत्राय, वेडत्रिंननी आठलाख, तेडिउंननी पण
 याठलाख चउरिडिउंननी नखलाख अने वनस्पतिकायोनी प
 धीमलाख कुलकोमीउं ठे ॥ १९ ॥ जलचरोनी साक्षात्तरलाख
 रकीउंनो गर लाख चतुष्पदानी उगलाख उरपग्मिफोनी
 दशलाख तथा नुनपग्मिर्षजीगानी नवनाख कुलकोमीउं ठे
 ॥ २० ॥ नागानी पचीसत्राय अने अन्यानी उदीसना
 कुलकोमीउं ठे तथा मनुष्यानी गणनाख कुलकोमीउं ठे ॥ २१ ॥

॥ एवीरीते समदृष्ट्याना अतिप्राये त्वे कहेयाना वडि
 यादिय जीवोनी कुलकोमीउंनप्रिपे पण मतान्तर ठे एम जा
 ॥ १७ ॥ व्रीजा उपागना नाविक उपपशमाण सयल पुष्प

कुलकोटीना । पोमशोक्तानि तात्त्विके ॥ केवल पुष्पजातीना
 । तृतीयोपागदेशिजि ॥ २२ ॥ तानि चैव—चतस्रो लक्ष
 व्योञ्जो—रहाणा जातिजेदत ॥ कोरिंटकादिजातीना । त
 ल् स्थलजन्मना ॥ २३ ॥ चतस्रो गुल्मजातीना । जात्या
 ना विशेषत ॥ मधुकादिमहावृक्ष—जाना तत्सम्यकोदय
 ॥ २४ ॥ इति कुलानि ॥ मिश्रा सचित्ताचिता च । योनिर
 जवेत्त्रिधा ॥ उष्णाशीतोष्णशीताग्नीन् । विना ते क्षुण्णयोन
 ॥ २५ ॥ पचाप्येते विनिर्दिष्टा । जिने सृष्टयोनय ॥ उत्प
 स्थानमेतेषा । स्पष्ट यन्नोपलज्यते ॥ २६ ॥ इति योनिसमूहत
 ङि ॥ द्वाविंशति सहस्राणि । पर्पाणामोक्तो जयेत् ॥ २७ ॥

जातिउनीज शोळलाय कुलकोमीउं कहेली ठे ॥ २२ ॥ ते कुल
 नीउं नीचेप्रमाणे ठे—कमळोनी जातिजेदथी चारलाय कुल
 नीउं कहली ठे तेम स्थलपरथता कोरिंटयादिकनी जातीउनी
 ण चारलाय, कुलकोमीउं ठे ॥ २३ ॥ गळी जातियादिकना वि
 शेषर्या गुल्मनी जातिउनी पण चारलाय कुलकोमीउं उ, तेम
 मधुक (मधुका) यादिक महान वृक्षोना पुष्पानी पण तेदवी
 न कुलकोमीउं ठे ॥ २४ ॥ ण्नीरीते कुलकोमीउं कहली ॥ २५
 ठे तेउनी योनि, सचित्त यचित्त यने मिश्र तम त्रणप्रका
 नी ठे, तेमज शीत उष्ण यने शीतोष्ण तम पण त्रणप्रका
 ग्नी ठे, गळी तेउं यन्निविता पण उष्णयानिसाटा होय ठे ॥
 ॥ २५ ॥ गळी ते पाचेने तिनेश्वरोण सृष्ट योनिगाटा कडा
 उं कमंड तेउंनु उत्पनिम्यान स्पष्टपणे तणानु नयी ॥ २६ ॥
 ण्नीरीते योनिमृततयादिक द्वार कणु ॥ २७ ॥ २७ ॥

कायस्थितिज्येष्ठा । विशेषस्तत्र दर्शयते ॥ २७ ॥ एक वर्षसहस्र
 स्यात् । स्थितिज्येष्ठा मृदुक्षिते ॥ द्वादशाब्दसहस्राणि । कुमा
 रमृत्तिकास्थिति ॥ २८ ॥ चतुर्दश सहस्राणि । सिक्तायास्तु
 जीवित ॥ मन शिलायाश्चोत्कृष्ट । पोरुशाब्दसहस्रम् ॥ २९ ॥
 अष्टादश सहस्राणि । शर्कराणां गुम्फस्थिति ॥ द्वाविंशति सह-
 स्राणि । म्यात्साग्मादिग्वरक्षिते ॥ ३० ॥ मत्त वर्षसहस्राणि
 । ज्येष्ठा म्यादजसा स्थिति ॥ त्रयो वर्षसहस्राश्च । मरुता पर-
 मा स्थिति ॥ ३१ ॥ अहोरात्राश्चयोऽग्नीना । दशवर्षसहस्रका
 ॥ प्रत्येकचूर्णहामन्ये-पा तु सानमुहूर्तक ॥ ३२ ॥ जनिततमु
 हृतं च । स्वोत्कृष्टस्थिते यत्तु ॥ पचानामप्यमीषा म्या-ज्ये

नी उत्कृष्टी स्थिति उधधी ग्राहीसहजारवर्षोनी ठे, अने तेमा
 पण जेट्तु विशेष ठे, ते देव्यामीये ठीये ॥ २७ ॥ मृदुपृथ्वी
 नी उत्कृष्टीस्थिति एकहजारवर्षोनी ठे अने कुमारजातिनी
 मृत्तिकानी उत्कृष्टी स्थिति नारहजारवर्षोनी ठे ॥ २८ ॥ गल्ली
 वेळुनी उत्कृष्टी स्थिति चौदहजार वर्षोनी ठे, तथा मनशील
 नी उत्कृष्टी स्थिति शोलहजार वर्षोनी ठे ॥ २९ ॥ अने नानाना-
 ना पत्थरानी उत्कृष्टी स्थिति अष्टादहजारवर्षोनी ठे अने महोटा
 पत्थर आदिकर्कपृथ्वीनी उत्कृष्टीस्थिति शरीमत्तजारवर्षोनी
 ठे ॥ ३० ॥ गल्ली जखनी उत्कृष्टीस्थिति सानहजारवर्षोनी ठे
 अने वायुनी उत्कृष्टीस्थिति त्रणहजारवर्षोनी ॥ ३१ ॥ अ
 मिश्रायनी उत्कृष्टी स्थिति त्रण अत्र । त्रिउनी ठे प्रत्येकवर्ष
 म्पतिमायोनी दशहजारवर्षोनी ठे अने माधराण्वनम्पतिमा
 योनी स्थिति यत्तमुहूर्तना ठे ॥ ३२ ॥ ३३ । पानपातानी ।

પા પર્યાપ્તતાસ્થિતિ ॥ ૩૩ ॥ અતર્મુહૂર્ત સર્વેપા । યતોઽપર્યાપ્ત
 તાસ્થિતિ ॥ અતર્મુહૂર્તેન્દ્રિયેન્દ્રિયમિન્ । સ્થિતયસ્તા સ્યુરોપત ।
 ॥૩૪॥ પચાનામપ્યથેતેપા । જઘન્યતો નવસ્થિતિ ॥ અતર્મુહૂર્ત
 માનેય । દૃષ્ટાદૃષ્ટજગત્ત્રયે ॥ ૩૫ ॥ અપર્યાપ્તાના પચાના-મ
 પા સ્યાદ્ભવસ્થિતિ ॥ અતર્મુહૂર્તપ્રમિતા । જઘન્યા પરમાપિ
 ॥ ૩૬ ॥ ઇતિ નવસ્થિતિ ॥ સ્થૂલશૂભ્રાદીના ચતુર્ણાં । સ્થૂલ
 ધનસ્ય ચ ॥ સત્તતિ કોટિકો-નો-નોધીના કાયસ્થિતિ ૧
 ક્ ॥ ૩૭ ॥ ંઘતો વાદરત્વે સા । વાદરે ચ પનસ્પતૌ ॥ જ
 સ્તાર્પિણ્યવસર્પિણ્યો । યાવત્યસ્યા વ્રવીમ્યથ ॥૩૮॥ અગુલાસ
 શમાન-નન્ન સ્યાન્નપદેશકે ॥ પ્રતિક્ષણ હૃતેર્યા સ્યુ-સ્તાવ

ઉકૃષ્ટી સ્થિતિમાર્થી અતર્મુહૂર્ત ંઘુ કરતે ઠતે, પાચેની ઉ
 ણી પર્યાપ્તપણાની સ્થિતિ થાય ઠે ॥ ૩૩ ॥ કેમકે અતર્મુહૂ
 સુધિ તો સર્વની અપર્યાપ્તસ્થિતિ રહે ઠે, અને તેનીઅદરજ
 રે અતર્મુહૂર્ત જેઠવવામા આવે ત્યારે તે ંઘથી સ્થિતિં થ
 ય ઠે, ॥ ૩૪ ॥ હવે એ પાચેની જઘન્યત્વસ્થિતિ, દીઠેલ
 ંરણે જગતો જેમણે, એવા જ્ઞાનીંજ અતર્મુહૂર્તનીજ જોણી
 ॥ ૩૫ ॥ વઢી એ પાચે અપર્યાપ્તાંની જઘન્ય અને ઉકૃષ્ટી
 વસ્થિતિ અતર્મુહૂર્તની ઠે, ॥ ૩૬ ॥ એવીરીતે ભવસ્થિતિ જા
 ણવી ॥ વાદરપૃથ્વીકાયઆદિક ચારે અને જે પ્રકારની વાદ
 રવનસ્પતિ, એ દરેકની સંતેર કોમાકોમીસાગરોપમની કાય
 સ્થિતિ ઠે, ॥ ૩૭ ॥ અને તે કાયસ્થિતિ ંઘથી વાદરપણામા
 ઠે, તથા વાદરપનસ્પતિપણામા જેટલી ઉત્સર્પિણી અને અવ
 સર્પિણીં થાય ઠે, તે કહીયે ઠીયે ॥ ૩૮ ॥ અગુલના અસ

(४६३)

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्वोघत सूक्ष्म-वादरत्नाविवक्षया
॥ ह्यो पुञ्जलपरावर्त्तो । साद्धो कायस्थितिर्नवेत् ॥ ४० ॥ पर्या
सत्वे कृमादीना । प्रत्येक कायसस्थिति ॥ सग्येयाट-सहस्रा-
त्मा । वहे सग्यदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चात्र-पर्यासत्वे
वादराया । दिते कायस्थितिर्नवेत् वत्सराणा लक्षमेक । पट
सप्ततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजगन् यावत् ।
ज्येष्ठायु दितिकायिक ॥ ज्येष्ठायुष्कदितित्वेनो—त्यथमान
पुन पुन ॥ ४३ ॥ यदुक्त जगत्त्रया-जगदेसेण जह्वेण दो
जवगाहणाऽ, उक्रोसेण अष्टजवगाहणाऽ, इति स्थितिरुत्प-
तश्चैक-जवे प्रोक्ता कृमागिना ॥ छाविशतिसहस्राब्द-लक्षणा

ग्यातमा जाग जेटला आकाशमा रहेला आकाशप्रदेशोने द-
रेक समये कहाकृतावडे करीने, जेटली उत्सर्पिणीअसर्पिष्ठ
घाय, तेदली ते जाणवी ॥ ३९ ॥ अने निगोदपणामा तो उं
घयी, सूक्ष्मवादरपणानी विरक्ता कर्या विना अदीपुञ्जपरावर्त्त
नी कायस्ति ति होय ठे ॥ ४० ॥ वळी पर्यासपणामा पृथ्वीका
यआदिक दरेकनी कायस्थिति सख्याताहजारवर्षांनी ठे, अने
अग्निकायनी सख्याता दिवसोनी ठे ॥ ४१ ॥ तेमा आटडु
विशेष ठे—वादरपृथ्वीकायनी पर्यासपणामा एकसायठउतेर-
हजार वर्षांनी कायस्थिति होय ठे ॥ ४२ ॥ ते कहे ठे—उ
त्कृष्टाआयुवाळो पृथ्वीकाय, ठेक आठ जवोनुधि उत्कृष्टाआ
युवाळा पृथ्वीपणायेकरीने फरीफरीने उत्पन्न घतोघको (ते-
दली कायस्थितिवाळो घाय ठे) ॥ ४३ ॥ जेमाटे जगवती-
मा कहेल ठे के—जघन्यघी जवआदेशेकरीने वेजरो प्रहृष्ट

ષ્ઠા પર્યાપ્તતામ્થિતિ ॥ ૩૩ ॥ અતર્મુહૂર્તનં મત્રયા । પનાગમ
 તામ્થિતિ ॥ અતર્મુહૂર્તનં કિં-ન્મિન । ન્યિતગમ્ના મ્યુગમત ।
 ॥૩૪॥ પચાનામપ્યથેતેષા । જપન્યનો નપન્થિતિ ॥ અતર્મુહૂ
 માનેય । દૃષ્ટાદૃષ્ટજગત્ત્રયે ॥ ૩૫ ॥ અપર્યાપ્તાના પચાના-મ
 પા સ્યાદ્ગત્થિતિ ॥ અતર્મુહૂર્તનં પ્રમિતા । જપન્યા પરમાપિ
 ॥ ૩૬ ॥ ઇતિ નપન્થિતિ ॥ મ્યૂલગ્માડીના ચતુર્ણાં । સ્યૂ
 ધવનસ્ય ચ ॥ સત્તતિ કોટિકો-ન્મો-નોડીના કાયમ્થિતિ ૫
 ક્ ॥ ૩૭ ॥ ઊંઘતો વાદરત્વે સા । વાદરે ચ વનસ્પતો ॥ જ
 સ્તાર્પિણ્યવસર્પિણ્યો । યાવત્યમ્યા ત્રવીમ્યથ ॥૩૮॥ અગુલાસ
 શમાન-નજ સ્થાત્રપદેશકે ॥ પ્રતિક્ષણ હૃતેયાં સ્યુ-સ્તાવ

ઉકૃષ્ટી સ્થિતિમાથી અતર્મુહૂર્તનં ઊંઘ કરતે ઊંઘ, પાચેની ઊ
 ષ્ઠી પર્યાપ્તપણાની સ્થિતિ થાય છે ॥ ૩૩ ॥ કેમકે અતર્મુહૂ
 સુધિ તો સર્વેની અપર્યાપ્તસ્થિતિ રહે છે, અને તેની અદર
 રે અતર્મુહૂર્તનં જેલવગામા આવે ત્યારે તે ઊંઘથી સ્થિતિ ઊંઘ
 ય છે, ॥ ૩૪ ॥ હવે એ પાચેની જપન્યત્વસ્થિતિ, દીઠેષ
 ત્રણે જગતો જેમણે, એવા જ્ઞાનીઊંઘ અતર્મુહૂર્તનની જ જોણી
 ॥ ૩૫ ॥ વળી એ પાચે અપર્યાપ્તાઊંઘની જપન્ય અને ઉકૃષ્ટી
 વસ્થિતિ અતર્મુહૂર્તનની છે, ॥ ૩૬ ॥ એવીરીતે ભવસ્થિતિ જા
 ણવી ॥ વાદરપૃથ્વીકાયઆદિક ચારે અને બે પ્રકારની વાદ
 રવનસ્પતિ, એ દરેકની સીંતેર કોમાકોમીસાગરોપમની કાય
 સ્થિતિ છે, ॥ ૩૭ ॥ અને તે કાયસ્થિતિ ઊંઘથી વાદરપણામા
 છે, તથા વાદરવનસ્પતિપણામા જેટલી ઉત્સર્પિણી અને અવ
 સર્પિણીઊંઘ થાય છે, તે કહીએ ઠીયે ॥ ૩૮ ॥ અગુલના અસ

(४६३)

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्वोद्यत सूक्ष्म-वादरत्वाविग्रहया
॥ द्वौ पुनस्तपरावर्त्तो । सार्द्धौ कायस्थितिर्नवेत् ॥ ४० ॥ पर्या
सत्वे क्षमादीना । प्रत्येक कायसस्थिति ॥ सरयेयावत्सहस्रा
त्मा । बह्वे सग्यदिनामिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चास्त-पर्यासत्वे
वादराया । क्षिते कायस्थितिर्नवेत् उत्तराणां लक्ष्मक । पद
सप्ततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजगन् यावत् ।
ज्येष्ठायु क्षितिकायिक ॥ ज्येष्ठायुष्कक्षितित्वेनो—त्यथमान
पुन पुन ॥ ४३ ॥ यदुक्त जगत्त्या—जगदेसेण जहणेण दो
जवगाहणाऽ, उक्तोसेण अष्टजगगाहणाऽ, इति स्थितिस्तत्प-
तश्चेक—जवे प्रोक्ता क्षमागिना ॥ द्वाविशतिसहस्रावत्—लक्षणा

न्यातमा जाग जेटला आकाशमा रहेला आकाशप्रदेशोने द-
रेक समये कहागवावडे करीने, जेटली उत्सर्पिणीथयसर्पिंठ
थाय, तेटली ते जाणवी ॥ ३९ ॥ यने निगोदपणामा तो उं
घथी, सूक्ष्मवादरपणानी विग्रहा कर्या विना अढीपुनपरावर्त्त-
नी कायस्थिति होय ठे ॥ ४० ॥ वळी पर्यासपणामा पृथ्वीका
ययादिक दरेकनी कायस्थिति सख्याताहजारवपोनी ठे, थने
अग्निकायनी सग्याता दिवसोनी ठे ॥ ४१ ॥ तेमा आटनु
विशेष ठे—वादरपृथ्वीकायनी पर्यासपणामा एकलागठउतेर
हजार वपोनी कायस्थिति होय ठे ॥ ४२ ॥ ते कहे ठे—उ
त्तृष्टायायुवाळो पृथ्वीकाय, ठेक आठ जवोनुधि उत्तृष्टाया
युवाळा पृथ्वीपणायकरीने फरीफरीने उत्पन्न घतोघवो (ते-
टली कायस्थितिवाळो घाय ठे) ॥ ४३ ॥ जेमाटे जगजती-
मा कहेल ठे के—जपन्यची जयआदेशेकरीने वंजगो प्रदण

ष्टा पर्याप्तताम्यिति ॥ ३३ ॥ अतर्भुदूर्तं मंया । यताज्ज
 ताभ्यिति ॥ अतर्भुदूर्तं क्रिन्मिन । न्यितग्ना म्युगत
 ॥ ३४ ॥ पचानामप्यथैतेषा । जघन्यनो नयन्ति ॥ अतर्भु
 मानेय । दृष्टा दृष्टजगत्त्रये ॥ ३५ ॥ अपर्याप्ताना पचाना-म
 पा स्यान्नयम्यिति ॥ अतर्भुदूर्तं प्रमिता । जघन्या परमाभि
 ॥ ३६ ॥ इति नयन्ति ॥ म्युज्जग्नादीना चतुर्णां । स्यूज्ज
 धनस्य च ॥ सप्तति कोटिको-मो-तो-रीना कायस्थिति य
 क् ॥ ३७ ॥ उंघतो वादरत्वे सा । वादरे च ननस्पतो ॥ उल
 स्तार्पिण्यसर्पिण्यो । यायत्यस्या प्रीम्यथ ॥ ३८ ॥ अगुलासन्ना
 शमान-नज स्यान्नपदेशके ॥ प्रतिक्षण हूतया स्यु-न्तावती

उक्तृष्टी स्थितिमाथी अतर्भुदूर्तं उंनु करते ठते, पाचेनी उक्त
 ष्टी पर्याप्तपणानी स्थिति थाय ठे ॥ ३३ ॥ केमके अतर्भुदूर्तं
 सुधि तो सर्वनी अपर्याप्तस्थिति रहे ठे, अने तेनी अदरज्ज
 रे अतर्भुदूर्तं जेळवणामा आवे त्तारे ते उंघथी स्थितिउं था
 य ठे, ॥ ३४ ॥ हवे ए पाचेनी जघन्यज्जस्थिति, दीठेल ठ
 त्रणे जगतो जेमणे, एवा ज्ञानीउं ए अतर्भुदूर्तनीज जोएलीठ
 ॥ ३५ ॥ वळी ए पाचे अपर्याप्ताउंनी जघन्य अने उक्तृष्टीज
 वस्थिति अतर्भुदूर्तनी ठे, ॥ ३६ ॥ एवीरीते भवत्थिति जा
 णवी ॥ वादरपृथ्वीकायआदिक चारे अने वे प्रकारनी वाद
 र्वनस्पति, ए दरेकनी सींतेर कोमाकोमीसागरोपमनी काय
 स्थिति ठे, ॥ ३७ ॥ अने ते कायस्थिति उंघथी वादरपणामा
 ठे, तथा वादरवनस्पतिपणामा जेटली उत्सर्पिणी अने अ
 सर्पिणीउं थाय ठे, ते कह्ये ठीये ॥ ३८ ॥ अगुलना अस

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्वोषत सूक्ष्म-वाटरत्नाप्रिक्रया
 ॥ ४० ॥ पुनस्तपरावत्तो । साह्यो कायस्थितिर्नवेत् ॥ ४० ॥ पर्या-
 सत्वे क्षमादीना । प्रत्येक कायस्थिति ॥ सग्ययाद-सहस्रा-
 त्मा । बहे सग्यदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चात्-पर्यासत्वे
 वादराया । किते कायस्थितिर्नवेत् वामराणा लक्ष्मेक । पट
 सप्ततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजवान् यावत् ।
 ज्येष्ठायु कृतिकाधिक ॥ ज्येष्ठायुष्ककृतित्वेनो—त्ययमान
 पुन पुन ॥ ४३ ॥ यदुक्त जगत्या-जगदेसेण जहणेण दो
 जगगाहणाऽ, उक्तोसेण थदुजगगाहणाऽ, इति स्थितिरूपे
 तैश्चक-जवे प्रोक्ता क्षमागिना ॥ द्वाविशतिसहस्राब्द-लक्षणा

ग्यातमा नाग जेटला याकाशमा रहेला याकाशप्रदेशोने द-
 रेक समये रुद्धान्नावडे करीने, जेटली उत्सर्पिणीश्चरमर्पितुं
 थाय तेटली ने जाणवी ॥ ३९ ॥ यने निगोदपणामा ना उ
 यथी सूक्ष्मवाटरपणानी विरक्षा कर्षा जिना थदापुनपरावर्त्त
 नी कायस्थिति हाय उ ॥ ४० ॥ बली पर्यासपणामा पृथ्वीका
 ययादिक दरेरनी कायस्थिति सग्यातादृजगत्पणानी उ श्रन
 थसिस्त्रापनी सग्याता दिरमानी उ ॥ ४१ ॥ तमा श्यायु
 जिशप उ—वाटरपृथ्वीकायन। पर्यासपणामा ग्गसाम्बन्धुनर
 हुनार पणान। कायस्थिति हाय उ ॥ ४२ ॥ न रुद उ - उ
 तृष्ठाश्यायुराला पृथ्वीकाय रुक् श्यात गगानुरि उ तृष्ठाश्या
 युराला पृथ्वीपणायवर्गीन परापरान उत्पन्न प्रनापना न
 टल। कायस्थितिराला घाय उ ॥ ४३ ॥ जमान गगन।
 मा कदल उ रु—जघन्यर्थी जगत्थादशवर्गीन य नरा प्रदृष्ट

ष्टा पर्याप्ततास्थिति ॥ ३३ ॥ अतर्मुहूर्त्तं सर्वेषां । यताऽप्यतः
 तास्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तं किंचिन्मिन् । स्थितयस्ता स्युराप्यतः
 ॥ ३४ ॥ पचानामप्यथैतेषां । जघन्यतो नवस्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तं
 मानेव । दृष्टा दृष्टजगत्त्रये ॥ ३५ ॥ अपर्याप्तानां पचाना-मप्यतः
 पा स्यान्नवस्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तं प्रमिता । जघन्या परमाप्यतः
 ॥ ३६ ॥ इति नवस्थिति ॥ स्थूलश्मादीनां चतुर्णां । स्थूलं
 धवनस्य च ॥ सप्तति कोटिकोऽत्रो-तोधीनां कायस्थिति ए
 क् ॥ ३७ ॥ उंघतो वादरत्वे सा । वादरे च वनस्पतो ॥ उं
 स्तार्पिण्यवसर्पिण्यो । यावत्तस्यां ब्रवीम्यथ ॥ ३८ ॥ अगुलासन्
 शमान-नञ् स्यान्नपदेशके ॥ प्रतिक्षणं हृतेयां स्यु-स्तार्पणी

उक्तृष्टी स्थितिमाथी अतर्मुहूर्त्तं उंघु करते ठते, पाचेनी उंघ
 ष्टी पर्याप्तपणानी स्थिति थाय ठे ॥ ३३ ॥ केमके अतर्मुहूर्त्तं
 मुधि तो सर्वनी अपर्याप्तस्थिति रहे ठे, अने तेनीयदरगा
 रे अतर्मुहूर्त्तं जेळवगामा आवे त्यारे ते उंघथी स्थितिउं था
 य ठे, ॥ ३४ ॥ हवे ए पाचेनी जघन्यपवस्थिति, दीठेस ॥
 त्रेणे जगतो जेमणे, एवा ज्ञानीउंघ अतर्मुहूर्त्तनीज जोपली ॥
 ॥ ३५ ॥ वळी ए पाचे अपर्याप्ताउंघनी जघन्य अने उक्तृष्टी
 पस्थिति अतर्मुहूर्त्तनी ठे, ॥ ३६ ॥ एवीरीते भवस्थिति जा
 णवी ॥ वादरपृथ्वीकाययादिक चारे अने रे प्रकारनी वाद
 रनस्पति, ए दरेकनी सीतेर कोमाकोमीसागरोपमनी काय
 स्थिति ठे, ॥ ३७ ॥ अने ते कायस्थिति उंघथी वादरपणामा
 ठे, तथा वादरनस्पतिपणामा जेटली उत्सर्पिणी अने अ
 र्पिणीउं थाय ठे, ते कहीये ठीये ॥ ३८ ॥ अगुसना अत

સ્તા વિચિતય ॥૩૯॥ નિગોદેત્વોઘત સૂક્ષ્મ-વાદરત્નાવિગ્નકયા
 ॥ ઠો પુઞ્જલપરાવર્તો । સાઠ્ઠો કાયસ્થિતિર્જવેત્ ॥ ૪૦ ॥ પર્યા-
 સત્ત્વે ક્રમાદીના । પ્રત્યેક કાયસસ્થિતિ ॥ સરયેયાઢ-સહસ્રા-
 ત્મા । વહે સરયદિનામિકા ॥ ૪૧ ॥ વિશેષશ્ચાલ-પર્યાસત્ત્વે
 વાદરાયા । ક્રિતે કાયસ્થિતિર્જવેત્ વસરાણા લક્ષમેક । પદ-
 સસતિસહસ્રયુક્ ॥ ૪૨ ॥ તથાહિ—જવેદપ્તજવાન્ યાવત્ ।
 જ્યેષ્ઠાયુ ક્રિતિકાયિક ॥ જ્યેષ્ઠાયુષ્કક્રિતિત્વેનો—ત્પચમાન
 પુન પુન ॥ ૪૩ ॥ યદુક્ત જગવત્યા-જગદેસેણ જદ્દેણ દો-
 જગગાહ્ણાઃ, ડક્કોસેણ અદ્દજગગાહ્ણાઃ, ઇતિ સ્થિતિસ્ત્વર્પ-
 તથ્થેક-જવે પ્રોક્તાક્રમાગિના ॥ ઘાવિશતિસહસ્રાબ્દ-લક્ષણા

ગ્યાતમા જાગ જેટલા આકાશમા રહેલા આકાશપ્રદેશોને દ-
 રેક સમયે કહારુવાવડે કરીને, જેટલી ઉત્સર્પિણીઅવસર્પિઠ
 થાય, તેટલી તે જાણવી ॥ ૩૯ ॥ યને નિગોદપણામા તો ઊં
 ઘથી, સૂક્ષ્મવાદરપણાની વિવક્ષા કર્યા વિના અઢીપુઞ્જપરાવર્ત
 ની કાયસ્થિતિ હોય ઠે ॥ ૪૦ ॥ વઢી પર્યાસપણામા પૃથ્વીકા
 યઆદિક દરેકની કાયસ્થિતિ સરયાતાહજારવર્ષોની ઠે, યને
 અગ્નિકાયની સરયાતા દિવસોની ઠે ॥ ૪૧ ॥ તેમા આટલુ
 વિશેષ ઠે—વાદરપૃથ્વીકાયની પર્યાસપણામા એકલાઅઠત્તેર-
 હજાર વર્ષોની કાયસ્થિતિ હોય ઠે ॥ ૪૨ ॥ તે કહે ઠે—ઉ
 ત્તૃષ્ઠાઆયુવાલો પૃથ્વીકાય, ઠેક આઠ જવોસુધિ ઉત્તૃષ્ઠાઆ-
 યુવાલો પૃથ્વીપણાયેકરીને ફરીફરીને ઉત્પન્ન થતોપવો (તે-
 ટલી કાયસ્થિતિવાલો થાય ઠે) ॥ ૪૩ ॥ જેમાટે જગરતી-
 મા કહેલ ઠે કે—જઘન્યથી જવઆદેશેકરીને જે જવો પ્રદ્દણ

ष्टा पर्याप्तताभ्यति ॥ ३३ ॥ अतर्भुङ्गन्तं मन्त्रा । ॥ ३४ ॥
 ताभ्यति ॥ अतर्भुङ्गन्तं किञ्चित्मिन् । न्यितयन्ता स्युगयन्ता
 ॥ ३५ ॥ पचानामप्यथैतेषा । जपन्यनो नवति ॥ अतर्भुङ्गन्तं
 मानेन । दृष्टा दृष्टजगत्त्रये ॥ ३६ ॥ अपरांताना पचाना-न
 पा स्याद्भयस्यति ॥ अतर्भुङ्गन्तं प्रमिता । जपन्या परमारि
 ॥ ३७ ॥ इति नवस्यति ॥ स्यूखश्चादीना चतुर्णां । स्यूखं
 धवनस्य च ॥ सतति कोटिकोऽयं-तोरीना कायस्थिति प्र
 क् ॥ ३८ ॥ उधतो वादरत्वे सा । वादरे च ननस्पता ॥ इति
 स्तार्पिण्यवसर्पिण्यो । यावत्यस्या ब्रवीम्यथ ॥ ३९ ॥ अगुलासन्त
 शमान-नज स्यान्नपदेशके ॥ प्रतिक्रण हृतेयां स्यु-स्तावती

ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિમાથી અતર્મુહૂર્તે ઝંતુ કરતે ઠતે, પાંચેની ઉત્કૃ
 ણી પર્યાપ્તપણાની સ્થિતિ થાય ઠે ॥ ૩૩ ॥ કેમકે અતર્મુહૂર્ત
 સુધિ તો સર્વની અપર્યાપ્તસ્થિતિ રહે ઠે, અને તેની અદરજ્ઞા
 રે અતર્મુહૂર્ત જેઠવવામા આવે ત્યારે તે ઝંઘથી સ્થિતિ ઝંઘ
 ય ઠે, ॥ ૩૪ ॥ હવે એ પાંચેની જઘન્યજ્ઞવસ્થિતિ, ઢીઠેલ ઢ
 ણે જગતો જેમણે, એવા જ્ઞાનીઝંઘ અતર્મુહૂર્તની જ જોણી
 ॥ ૩૫ ॥ વઢી એ પાંચે અપર્યાપ્તાઝંઘની જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટી
 વસ્થિતિ અતર્મુહૂર્તની ઠે, ॥ ૩૬ ॥ એવીરીતે ભવસ્થિતિ જા
 ણવી ॥ વાદરપૃથ્વીકાયઆદિક ચારે અને એ પ્રકારની વાદ
 રવનસ્પતિ, એ દરેકની સંતેર કોમાકોમીસાગરોપમની કાય
 સ્થિતિ ઠે, ॥ ૩૭ ॥ અને તે કાયસ્થિતિ ઝંઘથી વાદરપણામા
 ઠે, તથા વાદરવનસ્પતિપણામા જેટલી ઉત્સર્પિણી અને અવ
 સર્પિણીઝંઘ થાય ઠે, તે કહીયે ઢીયે ॥ ૩૮ ॥ અગુલના અસ

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्योषत सूक्ष्म-वादरत्वाविप्रक्षया
 ॥ द्यौ पुञ्जपरावर्त्ता । साक्षा कायस्थितिर्नवेत् ॥ ४० ॥ पर्या-
 सत्वे क्षमादीना । प्रत्येक कायमस्थिति ॥ सग्येयाद-सहस्रा
 मा । बहे सग्यदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चात-पर्यासत्वे
 गदराया । किते कायस्थितिर्नवेत् उत्तराणा लक्षमेक । पद
 सतिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजवान् यावत् ।
 येष्टायु कितिकायिक ॥ ज्येष्टायुष्ककितित्वेनो—त्ययमान
 पुन पुन ॥ ४३ ॥ यदुक्त जगत्या—जगदेसेण जहण्ण दो-
 जवगाहणाऽ, उक्कोसेण अट्टजगगाहणाऽ, इति स्थितिरुत्तर्ये
 तत्रैक-जवे प्रोक्ता क्षमागिना ॥ द्वाविशतिसहस्राद-लक्षणा

ग्यातमा जग जेटसा आकाशमा रहेसा आकाशप्रदेशोने द-
 रेक समये क्हाकरावडे करीने, जेटजी उत्सपिणीअवसर्पिउ
 चाय, तेटखी ते जाणवी ॥ ३९ ॥ अने निगोदपणामा तो उ
 पधी सूक्ष्मवादरपणानी विरक्षा कर्पा रिना अढीपुञ्जपरावर्त्त
 नी काय- ति होय ठे ॥ ४० ॥ बली पर्यासपणामा पृथ्वीका
 यथादिउ दरेरनी कायस्थिति सग्यानालजारयपानी ठ अने
 अन्निकायन। सग्याना द्विजमानी ठ ॥ ४१ ॥ तेमा यान्नु
 विज्ञाय ठ—यादगपृथ्वीकायन। पर्यासपणामा ग्दमागउत्तर
 हजार यपान। कायस्थिति ताय ठ ॥ ४२ ॥ त कट ठ—उ
 त्रष्टाआयुवान् पृथ्वीकाय ठर आन तगावुडि उत्रष्टाआ
 युवान् पृथ्वीपणायकीन फगफगान उपन्न अनायका न
 टल। कायस्थितियान्ना ताय ठ ॥ ४३ ॥ तमान् गयन।
 मा कटख ठ र—जघन्यधी नयआन्नायकीन व नवा प्रदण

પ્રા પર્યાપ્તતામ્થિતિ ॥ ૩૩ ॥ અતર્મુદ્ધૂત્તં સંયંત્રા । અતર્મુદ્ધૂત્તં
 તામ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂત્તંજિત્તેમ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂત્તંજિત્તેમ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂત્તં
 ॥૩૪॥ પચાનામપ્યયેતેપા । જઘન્યનો તપ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂત્તં
 માનેય । દૃષ્ટાદૃષ્ટજગત્ત્રયે ॥ ૩૫ ॥ અપર્યાપ્તાના પચાના-મપ
 પા સ્યાન્નરસ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂત્તંત્રમિના । જઘન્યા પમામિતિ
 ॥ ૩૬ ॥ ઇતિ તપ્થિતિ ॥ સ્થૂલગ્રામીના ચતુર્ણાં । સ્થૂલ
 ધવનસ્ય ચ ॥ સત્તતિ કોટિકો-ગ્રા-ગ્રામીના કાયસ્થિતિ પ
 ક્ ॥ ૩૭ ॥ ઊઘતો વાદરત્વં સા । વાદરં ચ રવનસ્પતો ॥ રવ
 સ્તાર્પિણ્યવસર્પિણ્યો । યાત્યમ્યા ત્રીમ્યથ ॥૩૮॥ અગુલાસન્મ
 શમાન-નન્ન સ્યાન્નપદેશકે ॥ પ્રતિક્રણ હૃતેર્યા સ્યુ-સ્તાવની

ઉકૃષ્ટી સ્થિતિમાર્થી અતર્મુદ્ધૂત્તં ઊંતુ કરતે ઠતે, પાચેની ઉક
 ણી પર્યાપ્તપણાની સ્થિતિ થાય ઠે ॥ ૩૩ ॥ કેમકે અતર્મુદ્ધૂત્તં
 સુધિ તો સર્વની અપર્યાપ્તસ્થિતિ રહે ઠે, અને તેની અદરજ
 રે અતર્મુદ્ધૂત્તં જેઠવવામા આવે ત્યારે તે ઊઘચી સ્થિતિ ઊં થા
 ય ઠે, ॥ ૩૪ ॥ હવે એ પાચેની જઘન્યજ્વસ્થિતિ, દીઠેલ ઠ
 ત્રેણે જગતો જેમણે, એવા જ્ઞાનીઊંએ અતર્મુદ્ધૂત્તંની જ જોણી ઠ
 ॥ ૩૫ ॥ વઢી એ પાચે અપર્યાપ્તાઊંની જઘન્ય અને ઉકૃષ્ટી
 વસ્થિતિ અતર્મુદ્ધૂત્તંની ઠે, ॥ ૩૬ ॥ એવીરીતે ભવસ્થિતિ જા
 ણવી ॥ વાદરપૃથ્વીકાયઆદિક ચારે અને એ પ્રકારની વાદ
 રવનસ્પતિ, એ દરેકની સંતેર કોમાકોમીસાગરોપમની કાય
 સ્થિતિ ઠે, ॥ ૩૭ ॥ અને તે કાયસ્થિતિ ઊઘચી વાદરપણામા
 ઠે, તથા વાદરવનસ્પતિપણામા જેટલી ઉત્સર્પિણી અને અવ
 સર્પિણી ઊં થાય ઠે, તે કહીયે ઠીયે ॥ ૩૮ ॥ અગુલના અસ

(४६३)

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्नोधत सूक्ष्म-वाटरत्वाप्रिक्रया
॥ ह्यो पुनरुपरावर्त्तो । साह्यो कायस्थितिर्जवेत् ॥ ४० ॥ पर्या
सत्वे कृमादीना । प्रत्येक कायस्थिति ॥ सरययाद-सहस्रा-
त्मा । बहे सरयदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विगोपश्चात्-पर्यासत्वे
वाटराया । किते कायस्थितिर्जवेत् उत्तराणा लक्ष्मणेक । पद
सप्ततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजवान् यावत् ।
ज्येष्ठायु कितिकायिक ॥ ज्येष्ठायुष्कहितित्वेनो—त्यथमान
पुन पुन ॥ ४३ ॥ यष्टुक जगत्या-जगदेसेण जह्मणेण दो-
जगगाहणाऽ, उक्तोसेण अष्टजगगाहणाऽ, इति. स्थितिस्त्वरं
तश्चैक-जवे प्राक्ता कृमागिना ॥ द्वाविंशतिसहस्राब्द-वर्षाणा

म्यातमा जाग जेटला आकाशमा रहेला आकाशप्रदेशोने द-
रेक समयें म्हाम्नावडे करीने, जेटली उत्सपिणीथ्यसर्पितं
नाय तेदली ने जाणवी ॥ ३९ ॥ यने निगोदपणामा तो उं
घधी मृन्मनादपणानी विरुद्धा कर्षा पिना अर्धापुनरुपरावर्त्त
नी काय- ति होय उ ॥ ४० ॥ वळी पर्यासपणामा गृध्रीना
पथ्यादिक दरेकना कायस्थिति मग्यानाहजारपानी उ यन
अग्निकायना मग्याना त्रिमासी उ ॥ ४१ ॥ तमा आत्मु
जेशप उ—वाटरगृध्रीनायना पर्यासपणामा एकमासउत्तर
इत्तर वपाना कायस्थिति नाय उ ॥ ४२ ॥ न इह उ -उ
उष्टायायुगाला गृध्रीनाय उर यावत् २३३३३ उष्टाया
युगाला गृध्रीपणायकमीन पराफरीन उपन्न घनायका न
इह। कायस्थितिगाला नाय उ । ॥ ४३ ॥ जमात् मग्याना
ना वदस उ उ—जघन्यनी त्रिमासगृमीन व तत्रा महण

ष्टा पर्याप्ततास्थिति ॥ ३३ ॥ अतर्मुहूर्त्त सर्वेषां । यतो
 तास्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तैर्हिनेऽस्मिन् । स्थितयस्ता स्युराव
 ॥ ३४ ॥ पचानामप्यथैतेषां । जघन्यतो नवस्थिति ॥
 मानैव । दृष्टा दृष्टजगत्त्रये ॥ ३५ ॥ अपर्याप्तानां पचाना-मप्य
 पा स्यान्नवस्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तप्रमिता । जघन्या परमा
 ॥ ३६ ॥ इति नवस्थिति ॥ स्थूलव्यादीनां चतुर्णां स्थू
 धवनस्य च ॥ सप्तति कोटिकोऽन्यो-तोधीना कायस्थिति
 क् ॥ ३७ ॥ उधतो वादरत्वे सा । वादरे च वनस्पतौ ॥
 स्तार्पिण्यवसर्पिण्यो । यावत्तस्या ब्रवीम्यथ ॥ ३८ ॥ अगुलास
 शमान-नञ् स्थात्रपदेशकैः ॥ प्रतिक्षणं हृत्तेर्या स्यु-स्ताव

उकृष्टी स्थितिमार्थी अतर्मुहूर्त्तं उधु करते ठते, पाचेनी उ
 ष्टी पर्याप्तपणानी स्थिति थाय ठे ॥ ३३ ॥ केमके अतर्मु
 सुधि तो सर्वनी अपर्याप्तस्थिति रहे ठे, अने तेनीअदर
 रे अतर्मुहूर्त्तं जेळगामा आवे त्यारे ते उधयी स्थितिउ
 य ठे, ॥ ३४ ॥ हवे ए पाचेनी जघन्यनवस्थिति, दीठेस
 त्रणे जगतो जेमणे, एवा ज्ञानीउण अतर्मुहूर्त्तनीज जोएली
 ॥ ३५ ॥ उळी ए पाचे अपर्याप्ताउनी जघन्य अने उरुष्टी
 वस्थिति अतर्मुहूर्त्तनी ठे, ॥ ३६ ॥ एवीरीते भवति ति
 णनी ॥ वादरपृथ्वीकाययादिक चारे अने रे प्रकारनी रा
 ग्ननस्पति, ए दरेकनी सीतेर कोमाकोमीसागरोपमनी वा
 स्थिति ठे, ॥ ३७ ॥ अने ते कायस्थिति उधयी वादरपणान
 ठे, तथा वादरग्नस्पतिपणामा जेटली उत्सर्पिणी अने था
 र्पिणीउ थाय ठे, ते कहीये ठीये ॥ ३८ ॥ अगुलना अत

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्वोघत सूक्ष्म-वादरत्नाग्रिदया
 ॥ द्वौ पुञ्जलपरावर्त्तो । सार्द्धौ कायस्थितिर्जवेत् ॥ ४० ॥ पर्या-
 सत्वे क्षमादीना । प्रत्येक कायमस्थिति ॥ सग्येयाट-सहस्रा
 त्मा । बहे संग्यदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चात्र-पर्यासत्वे
 वादराया । क्षिते कायस्थितिर्जवेत् उत्तराणा लक्ष्मेक । पट-
 सप्ततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—नवेदष्टनवान् वायत् ।
 ज्येष्ठायु क्षितिकायिक ॥ ज्येष्ठायुष्कक्षितित्वेनो—त्यथमान
 पुन पुन ॥ ४३ ॥ यदुक्त नगरत्या-नयादेसेण जह्णेण दो
 नगरगाहणाऽ, उक्तोसेण अष्टनगाहणाऽ, इति स्थितिस्तत्परं
 तथैक-नवे प्रोक्ता क्षमागिना ॥ छाविशतिसहस्राब्द-सहस्रा

ग्यातमा जाग जेटला आकाशमा रहेला आकाशप्रदेशोने द-
 रेक समये कहाक्यावडे करीने, जेटली उत्सर्पिणीअसर्पिंड
 थाय तंटली ने जाणवी ॥ ३९ ॥ अने निगोदपणामा तो उं
 घयी मूख्यादरपणानी विवक्षा रुया विना अढीपुनपरावर्त्त
 नी काय- नि हाय ठे ॥ ४० ॥ वळी पर्यासपणामा पृथ्वीका
 पथादिक दरुनी कायस्थिति सग्यानाहजारपानी ठे अने
 यमिकायना सग्याना दिग्मानी ठे ॥ ४१ ॥ नमा यादयु
 विशेष ठे—वादरपृथ्वीकायना पर्यासपणामा एकमाग्रउत्तर
 हजार पानी कायस्थिति हाय ठे ॥ ४२ ॥ न कन् ठे-उ
 वृष्टाआयुवाळा पृथ्वीकाय ठे आठ आठवां ॥ उष्टाआ
 युवाळा पृथ्वीपणायकरीन एगोफरांन उत्पन्न घनाघका न
 इले कायस्थितियाळा घाय ठे ॥ ४३ ॥ नमान नगरना
 ना कहल ठे न—जघन्ययी नयादशकरीन व नवा प्रदण

ष्टा पर्याप्ततास्थिति ॥ ३३ ॥ अतर्मुहूर्त्तं सर्वेषां । यतोऽपरा
 तास्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तं किञ्चिदस्मिन् । स्थितयस्ता स्युराधत्त
 ॥ ३४ ॥ पचानामप्यथैतेषां । जघन्यतो जवस्थिति ॥
 मानेव । दृष्टा दृष्टजगत्त्रये ॥ ३५ ॥ अपर्याप्ताना पचाना-भ
 पा स्यान्नवस्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तप्रमिता । जघन्या परमाणि
 ॥ ३६ ॥ इति जवस्थिति ॥ स्थूलद्वादीना चतुर्णां । सूक्ष्म
 धवनस्य च ॥ सप्तति कोटिकोऽन्यो-जोधीना कायस्थिति ए
 क् ॥ ३७ ॥ उघतो वादरत्वे सा । वादरे च अनस्पतो ॥ उ
 स्तार्पिण्यवसर्पिण्यो । यावत्तस्या ब्रवीम्यथ ॥ ३८ ॥ अगुलास
 शमान-नज स्यान्नपदेशके ॥ प्रतिक्षण हृतेर्या स्यु-स्तावती

उरुष्टी स्थितिमाथी अतर्मुहूर्त्तं उनु करते ठते, पाचेनी उरु
 ष्टी पर्याप्तपणानी स्थिति थाय ठे ॥ ३३ ॥ केमके अतर्मुहूर्त्तं
 सुधि तो सर्वनी अपर्याप्तस्थिति रहे ठे, अने तेनीअदर पा
 रे अतर्मुहूर्त्तं जेळपणामा थावे त्यारे ते उघथी स्थितिउ पा
 य ठे, ॥ ३४ ॥ हवे ए पाचेनी जघन्यजगस्थिति, दीवेंस
 त्रणे जगतो जेमणे, एना ज्ञानीउण अतर्मुहूर्त्तनीज जोगसी
 ॥ ३५ ॥ उळी ए पाचे अपर्याप्ताउनी जघन्य अने उरुष्टी
 नस्थिति अतर्मुहूर्त्तनी ठे, ॥ ३६ ॥ एरीरीते भरस्थिति न
 एनी ॥ रादरगृथीकाययादिक चारे यने रे प्रसारनी रा
 ग्ननस्पति, ए दरेकनी मीतेर कोमाकोमीसागरोपमनी रा
 स्थिति ठे, ॥ ३७ ॥ यने ते कायस्थिति उघथी रादरपणान
 ठे, तथा रादरग्ननस्पतिपणामा जेळपी उत्सर्पिणी यने था
 मार्पणीउ थाय ठे, ते कनीये नीये ॥ ३८ ॥ अगुप्रना अने

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदेत्वोधत सूक्ष्म-वाटरत्वाधिरक्षया
 ॥ द्वौ पुनस्तपरावर्त्तौ । साद्वौ कायस्थितिर्नवेत् ॥ ४० ॥ पर्या
 सत्वे क्षमादीना । प्रत्येक कायस्थिति ॥ सग्येयावत्सहस्रा-
 त्मा । बहे सरयदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चात्त-पर्यासत्वे
 वादराया । क्षिते कायस्थितिर्नवेत् वत्सराणा लक्षमेक । पट
 सप्ततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजवान् यावत् ।
 ज्येष्ठायु क्षितिकायिक ॥ ज्येष्ठायुष्कक्षितित्वेनो—स्पष्टमान
 पुन पुन ॥ ४३ ॥ यष्टुक जगवत्या—जगदेनेण जहणेण दो-
 जगगाहणाऽ, उक्कोसेण अष्टजगगाहणाऽ, इति स्थितिरूपं
 तैश्चक-जवे प्रोक्ता क्षमागिना ॥ द्वाविशतिसहस्राब्द-लक्षणा

म्यातमा जग जेटला आकाशमा रहेला आकाशप्रदेशोने द-
 रेक समये कहाकवावडे करीने, जेटली उत्सर्पिणीयसर्पिर्तु
 गाय, तेदली ते जाणवी ॥ ३९ ॥ अने निगोदपणामा तो उं
 धयी, सूक्ष्मवाटरपणानी विरक्षा कर्या विना यदीपुनपरारज-
 नी कायस्थिति होय ठे ॥ ४० ॥ वळी पर्यासपणामा पृथ्वीका
 यथादिक दरेकनी कायस्थिति सख्याताहजाररपोंनी ठे, अने
 अग्निकायनी मख्याता दिवसोनी ठे ॥ ४१ ॥ तेमा थाटनु
 विशेष ठे—वादरपृथ्वीकायनी पर्यासपणामा एकलायठउतेर-
 हजार रपोंनी कायस्थिति होय ठे ॥ ४२ ॥ ते कहें ठे—उ
 त्पृष्टायायुगालो पृथ्वीकाय ठेक थाठ जवोमुधि उत्पृष्टाया
 युगाला पृथ्वीपणायकरीने फरीफरीने उत्पन्न घतोद्यो (ते
 दली कायस्थितियालो घाय ठे) ॥ ४३ ॥ जेमाटे जगवती
 मा कहल ठे क—जपन्यथी जयश्चादंशकरीने ये जवो प्रदण

પ્રા પર્યાપ્તાસ્થિતિ ॥ ૩૩ ॥ અતર્મુદ્ધૂતં સર્વેપા । યતાઽપ્યગ્ન
તાસ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂતેન્દ્રિનેઽમ્મિન્ । સ્થિતયસ્તા સ્યુરપત ।
॥૩૪॥ પચાનામપ્યથૈતેપા । જઘન્યતો નવસ્થિતિ ॥

માનેવ । દૃષ્ટા દૃષ્ટજગત્રથે ॥ ૩૫ ॥ અપર્યાપ્તાના પચાના-
પા સ્યાન્નવસ્થિતિ ॥ અતર્મુદ્ધૂતં પ્રમિતા । જઘન્યા પરમા
॥ ૩૬ ॥ ઇતિ નવસ્થિતિ ॥ સ્થૂલરૂપાદીના ચતુર્ણાં । સ્થૂ
લધવનસ્ય ચ ॥ સસતિ કોટિકોઽયો-જોધીના કાયસ્થિતિ ।
ક્ ॥ ૩૭ ॥ ંઘતો વાદરવે સા । વાદરે ચ વનસ્પતૌ ॥ ં
સ્તાર્પિણ્યવસર્પિણ્યો । યાવત્યસ્યા વ્રવીમ્યથ ॥૩૮॥ અગુલાસ
શમાન-નન્ન સ્થાત્રપદેશકે ॥ પ્રતિક્ષણ હૃતેર્યા સ્યુ-સ્તાવ

ઁકૃષ્ટી સ્થિતિમાથી અતર્મુદ્ધૂતં ંઘુ કરતે ંતે, પાચેની ં
ષ્ટી પર્યાપ્તપણાની સ્થિતિ થાય ં ॥ ૩૩ ॥ કેમકે અતર્મુદ્ધૂ
સુધિ તો સર્વેની અપર્યાપ્તસ્થિતિ રહે ં, અને તેની અદર-
રે અતર્મુદ્ધૂતં જેલવવામા આવે ત્યારે તે ંઘથી સ્થિતિં
ય ં, ॥ ૩૪ ॥ હવે ં પાચેની જઘન્યજવસ્થિતિ, દીવેષ
ત્રેણે જગતો જેમણે, ંવા જ્ઞાનીં ં અતર્મુદ્ધૂતંનીજ જોણી
॥ ૩૫ ॥ વળી ં પાચે અપર્યાપ્તાંની જઘન્ય અને ંકૃષ્ટી
વસ્થિતિ અતર્મુદ્ધૂતંની ં, ॥ ૩૬ ॥ ંવીરીતે મવસ્થિતિ જ
ણી ॥ વાદરપૃથ્વીકાયથ્યાદિક ચારે અને બે પ્રકારની વા
રવનસ્પતિ, ં દરેકની સંતેર કોઠાકોઠીસાગરોપમની કાય
સ્થિતિ ં, ॥ ૩૭ ॥ અને તે કાયસ્થિતિ ંઘથી વાદરપણમ
ં, તથા વાદરવનસ્પતિપણામા જેટલી ંત્સર્પિણી અને અ
ર્પિણીં થાય ં, તે કહીયે ંયે ॥ ૩૮ ॥ અગુલના અર્ત

તા વિચિત્ર ॥૩૯॥ નિગોદેત્વોઘત સૂક્ષ્મ-વાદરત્વાવિનક્ષયા
 ઘ્નો પુન્નલપરાવર્તો । સાર્ઘ્નો કાયસ્થિતિર્જવેત્ ॥ ૪૦ ॥ પર્યા
 ત્વે ક્ષમાદીના । પ્રત્યેક કાયસસ્થિતિ ॥ સરયેયાઘ-સહસ્રા-
 મા । વહે સરયદિનાત્મિકા ॥ ૪૧ ॥ ત્રિશેષશ્ચાત્ત-પર્યાત્તત્વે
 ાદરાયા । ક્ષિતે કાયસ્થિતિર્જવેત્ વત્સરાણા લક્ષમેક । પદ
 ત્તતિસહસ્રયુક્ ॥ ૪૨ ॥ તથાહિ—જવેદપ્તજવાન્ યાવત્ ।
 યેષ્ટાયુ ક્ષિતિકાયિક ॥ જ્યેષ્ઠાયુષ્કક્ષિતિત્વેનો—ત્પથમાન
 પુન પુન ॥ ૪૩ ॥ યદુક્ત જગવત્યા—જવાદેસેણ જહોણે ડો-
 તવગાહણાઃ, ઉક્તોસેણ અદૃજગાહણાઃ, ઇતિ સ્થિતિસ્ત્વપે
 ર્શ્વેક—જવે પ્રોક્તા ક્ષમાગિના ॥ દ્વાવિશતિસહસ્રાઘ્દ-લક્ષણ

ધ્યાતમા જાગ જેટલા આકાશમા રહેલા આકાશપ્રદેશોને દ-
 લેક સમયે કહારુગાવહે કરીને, જેટલી ઉત્સર્પિણીઅવસર્પિંઠ
 યાય, તેટલી તે જાણવી ॥ ૩૯ ॥ અને નિગોદપણામા તોડ
 યથી, સૂક્ષ્મવાદરપણાની વિનક્ષા કર્યા વિના અઢીપુન્નપરાવર્ત-
 ની કાયસ્થિતિ હોય ઠે ॥ ૪૦ ॥ વઢી પર્યાત્તપણામા પૃથ્વીકા
 પથ્થાદિક દરેકની કાયસ્થિતિ સહ્યાતાદજારવર્ષોની ઠે, અને
 અગ્નિકાયની સરયાતા દિવસોની ઠે ॥ ૪૧ ॥ તેમા આટલુ
 વિશેષ ઠે—વાદરપૃથ્વીકાયની પર્યાત્તપણામા ણ્કસાત્તઉતેર-
 હજાર વર્ષોની કાયસ્થિતિ હોય ઠે ॥ ૪૨ ॥ તે કહે ઠે—ઉ
 લ્લુષ્ઠાઆયુવાલો પૃથ્વીકાય, ઠેક આઠ જવોમુધિ ઉત્તૃષ્ઠાઆ
 યુવાઢા પૃથ્વીપણાયેકરીને ફરીફરીને ઉત્પન્ન થતોયવો (તે
 ટલી કાયસ્થિતિવાલો યાય ઠે) ॥ ૪૩ ॥ જેમાટે જગરતી-
 મા કહેલ ઠે કે—જઘન્યથી જવઆદેશેકરીને ઘેજવો પ્રદ્ધણ

ष्टा पर्याप्ततास्थिति ॥ ३३ ॥ अतर्मुहूर्त्त सर्वेपा ।
 तास्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तैर्दिनेऽग्निम् । स्थितयस्ता ॥ ३४ ॥
 पचानामप्यथैतेपा । जघन्यनो जवस्थिति ॥
 मानेव । दृष्टा दृष्टजगत्त्रये ॥ ३५ ॥ अपर्याप्ताना पचाना
 पा स्यान्नवस्थिति ॥ अतर्मुहूर्त्तप्रमिता । जघन्या परमाधि
 ॥ ३६ ॥ इति जवस्थिति ॥ स्थूलद्रव्यादीना चतुर्णां । स्थूल
 धवनस्य च ॥ सप्तति कोटिकोऽन्यो-जोऽनीना कायस्थिति प
 क् ॥ ३७ ॥ उधतो वादरत्वे सा । वादरे च वनस्पतो ॥ उ
 स्तार्पिण्यवसर्पिण्यो । यावत्तस्या ब्रवीम्यथ ॥ ३८ ॥ अगुलास
 शमान-नज स्यान्नपदेशके ॥ प्रतिक्रण हूतैर्या सु-स्तान्

उक्तृष्टी स्थितिमाथी अतर्मुहूर्त्त उतु करते ठते, पाचेनी उ
 ष्टी पर्याप्तपणानी स्थिति थाय ठे ॥ ३३ ॥ केमके अतर्मुह
 सुधि तो सर्वनी अपर्याप्तस्थिति रहे ठे, अने तेनीयदर
 रे अतर्मुहूर्त्त जेळवनामा आवे त्तारे ते उधयी स्थितिउ
 य ठे, ॥ ३४ ॥ हवे ण पाचेनी जघन्यजवस्थिति, दीठे
 त्रणे जगतो जेमाणे, ग्वा ज्ञानीउण अतर्मुहूर्त्तनीज जोएसी
 ॥ ३५ ॥ उळी ण पाचे अपर्याप्ताउनी जघन्य अने उक्तृष्टी
 वस्थिति अतर्मुहूर्त्तनी ठे, ॥ ३६ ॥ ग्वावीरीते भवस्थिति क
 णरी ॥ वादरपृथ्वीकाययादिक चारे अने ते प्रकारनी वा
 रनस्पति, ण दरेकनी मीतेर कोमाकोमीसागरोपमनी दान
 स्थिति ठे, ॥ ३७ ॥ अने ते कायस्थिति उधयी वादरपणानी
 ठे, तथा वादरनस्पतिपणामा जेटली उत्सर्पिणी अने द
 र्मापिणीउ थाय ठे, ते कहीये ठीये ॥ ३८ ॥ अगुसना अ

स्ता विचितय ॥३९॥ निगोदत्वोद्यत सूक्ष्म-वाटरत्वाविपक्षया
 ॥ छो पुन्रजपरावर्त्तो । साक्षो कायस्थितिर्जवेत् ॥ ४० ॥ पर्या
 सत्वे क्षमादीना । प्रत्येक कायस्थिति ॥ सग्येयाब्दसहस्रा-
 त्मा । वहे सग्यदिनात्मिका ॥ ४१ ॥ विशेषश्चात्-पर्यासत्वे
 वाटराया । क्षिते कायस्थितिर्जवेत् उत्तराणा लक्षमेक । पद्
 सततिसहस्रयुक् ॥ ४२ ॥ तथाहि—जवेदष्टजवान् यावत् ।
 ज्येष्ठायु क्षितिकायिक ॥ ज्येष्ठायुष्कक्षितित्वेनो—स्पद्यमान
 पुन पुन ॥ ४३ ॥ यष्टुक जगवत्या-जगदेसेण जहणेण दो-
 जगगाहणाऽ, उक्रोसेण अष्टजगगाहणाऽ, इति स्थितिरुत्कर्ष
 तश्चैक-जवे प्रोक्ता क्षमाग्निना ॥ द्वाविंशतिसहस्राब्द-लक्षणा

ग्यातमा जाग जेटला आकाशमा रहेला आकाशप्रदेशोने द-
 रेके समये कहरावावडे करीने, जेटली उत्सर्पिणीअवसर्पिंठ
 थाय, तेटली ते जाणवी ॥ ३९ ॥ अने निगोदपणामा तो उं-
 घयी, सूक्ष्मवाटरपणानी विवक्षा कर्या विना यढीपुन्रपरावर्त्त-
 नी कायस्ति ति होय ठे ॥ ४० ॥ वळी पर्यासपणामा पृथ्वीका
 यथादिक दरेकनी कायस्थिति सरयाताहजारवपोनी ठे, अने
 अग्निकायन। सग्याना दिवसोनी ठे ॥ ४१ ॥ तेमा आटबु
 विशेष ठ—वाटरपृथ्वीकायनी पर्यासपणामा एकलायठउत्तर
 हजार उपोनी कायस्थिति होय ठ ॥ ४२ ॥ ते कहे ठे—उ
 त्कृष्टायायुगळा पृथ्वीकाय ठरु आठ जवोसुधि उत्कृष्टाया
 युवाळा पृथ्वीपणायग्नीन पर।फरीन उत्पन्न बनोयको (ते
 टल। कायस्थितिवाळो थाय ठ) ॥ ४३ ॥ जेमाट जगयनी
 मा कटल ठ क—जघन्यथी जगयादेशकरीने व जवो ग्रहण

પરમાપિત્તિ ॥ ૪૪ ॥ અષ્ટભિર્ગુણને ચાસ્યા । જવત્તેવ યથા
 ॥ પદસસતિ વર્ષસહ—સાધિક વર્ષલક્ષક ॥ ૪૫ ॥ પદ્મ
 શઘ્વર્ષસહ—સાણેવ જલકાયિના ॥ સ્યુશ્વતુર્વિંશતીરાત્રિ-
 વાનિ વહ્નિકાયિના ॥ ૪૬ ॥ સ્યુશ્વતુર્વિંશતિર્વર્ષ—સહસ્ત્ર
 નિલાગિના ॥ અશીતિશ્ચ સહસ્રાણિ । વર્ષાણા વનકાયિના
 ॥ ૪૭ ॥ એપુ સર્વેપુ પરમા । લઘ્યપર્યાપ્તતાસ્યિતિ ॥ અત
 હૂર્ત્તપ્રમિતા । વચ્ચિમ તત્રાપિ જાવના ॥ ૪૮ ॥ ક્રમાચન્યતા
 નો—તપ્ય યથાલ્પજીવિત ॥ અસકૃત્કોડ્પ્યપર્યાપ્ત । એવ
 તિ જવાતર ॥ ૪૯ ॥ નવાશ્ચ તાદૃશાન્ કાશ્ચિત્ । કુપાન્ત

કરે ઠે, અને ઉત્કર્ષથી આવ જવોને ગ્રહણ કરે ઠે ॥ ૪૪ ॥
 એકજગમા પૃથ્વીકાયજીમોની ઉત્કૃષ્ટીસ્થિતિ વાગીસહજારવર્ષ
 ની મહાન્ રૂપિઝંબ કહેલી ઠે, ॥ ૪૫ ॥ અને તેને આઠગુણ
 થી ઉપર કહેલા ઇક્ષ્વાસુઠઉત્તરહજારવર્ષો થાય ઠે ॥ ૪૬ ॥
 વઢી અષ્કાયોની કાયસ્થિતિ ઠપનહજારવર્ષોની ઠે, અને અ
 ણિકાયોની ચોવીસરાત્રિદિવસોની ઠે ॥ ૪૭ ॥ તેમજ યાચુમાય
 ની ચોવીસહજારવર્ષોની ઠે, અને વનસ્પતિકાયોની પસીદના
 વર્ષોની ઠે ॥ ૪૮ ॥ વઢી ૫૦ સઘઢાઝંનેરિપે સઢિઃપર્યાપ્ત
 ણની ઉત્કૃષ્ટીસ્થિતિ અતર્મુદ્તંત્રી ઠે, અને તેમા પણ જે ત્રિ
 શેષ ઠે, તે રૂઢીયે ત્રીયે ॥ ૪૯ ॥ કોડ્પણ જીવ પૃથ્વીઆદિ
 ક દરમોડ ગતિપણાગ્રહે ઉત્પન્ન થઈને યદ્વાયુચયોથકો જ
 રમાર જો અપર્યાપ્તોજ નવાતરમા જાય, ॥ ૫૦ ॥ અને તેની
 રીતના અતર્મુદ્તંત્રવાઢા કેટલાક નયોને કરે, તો તે છૂ અ
 તર્મુદ્તંત્રો વઢેરીને ણટ્યે તેઝંને ઇકગાઢગ્યાયી ૫૦૦૦ માં

हूर्त्तकान् ॥ तैलेघ्ततर्मुहूर्त्तेश्च । स्याद्गुर्वतर्मुहूर्त्तः ॥
 तर्मुहूर्त्तमानाश्च । सर्गा एता जघन्यत ॥ प्ररूपिता
 -स्थितय पुरुषोत्तमे ॥ ५१ ॥ इति मायस्थिति ॥
 स तेजस-कर्मणमेतद्वपुस्त्रय द्वेपा । नस्ता च ते
 चतुष्टय सजवेद्वपुषा ॥ ५२ ॥ इति देहा ॥ मस्त्रचन्द्र
 । बादराणा भुवा उपु ॥ जलाना स्तिवुकाकार । मूत्र
 इति तेजसा ॥ ५३ ॥ मरुता तद् ध्वजाकार । द्वेधानामपि
 हा ॥ स्तु शरीरा अनियत-सस्थानानीति तद्विद ॥ ५४ ॥
 ते सस्थान ॥ अस्त्रयंगुलम्याश । द्वादीना देहसमि

हूर्त्तं धाय, ॥ ५० ॥ गळी था स-ळी कायस्थितिउं ज
 ची यत-हूर्त्तना मानगळी द्वानीउंए शाग्रमा कहेल
 ॥ ५१ ॥ एवीरीते कायस्थिति जाणवी ॥ गळी था पृथ्वी-
 दिक्काने योदारिक तेजस यने कर्मण, ए ग्रण शरीरो
 । वे, यने वायुकायोने रेफिययादिक चार शरीरो नजवे
 ॥ ५२ ॥ एवीरीते शरीरो नाणरा ॥ बादरपृथ्वीकायोनु
 र मसू यने चद्रना आकारजेवु वे अष्कायनु शरीर
 रूकार जेवु वे, यने तेजस्कायनु शरीर सोझा समूह-
 ती थाट्तिगळु वे, ॥ ५३ ॥ वायुकायोनु शरीर ध्वजाका-
 व, यने रे प्रकारनी वनस्पतिउंना शरीरो अचोरस था
 रवाळा वे, एम तेना जाणनाराउं कहे वे ॥ ५४ ॥ एवी-
 ते सस्थानो जाणरा ॥ दवे पृथ्वीकायथादिगोनु देहमान
 न्यवी यने उत्कर्षणी अगुषना अस्त्रयानमा जाग जेट-
 उ, यने तेमा जघन्यनी अपेक्षाए उत्पन्नु मोडु समज-

॥ जघन्यादुत्कर्षतश्च । स एव हि महान् जवेत् ॥ ५५ ॥
 घन्यादुत्कर्षतश्च । वायोर्यद्वैक्रिय वपु ॥ स्यात्तदप्यगुलासम्प्र-
 जागमात्रावगाहन ॥ ५६ ॥ अगुजासस्याशमान । प्रत्येकदा
 जघन्यत ॥ उत्कर्षतो योजनाना । सहस्र साधिक वपु ॥ ५७ ॥
 उत्सेधागुलनिष्पन्न-सहस्रयोजनोन्मिते ॥ जलाशये यथोक्त-
 गा । स्युर्लता कमलादय ॥ ५८ ॥ प्रमाणागुजमानेषु । यानि
 बाधिहृदादिषु ॥ जौमान्येनाब्जानि तानि । विरोधः स्यान्नि-
 योन्यथा ॥ ५९ ॥ तद्यथा-उद्धेध क समुद्राणां । प्रमाणागु-
 लजो महान् ॥ क सून्यब्जनालानि । मितान्ये त्संवितागुणे
 ॥ ६० ॥ किञ्च-शाब्दादिधान्यजातीना । स्यान्मूलादिषु सत्तनु

तु ॥ ५५ ॥ पट्टी वायुनु जे वैक्रियशरीर ठे, ते पण चर-
 र्थी थने उत्कृष्ट फक्त अगुजना असग्यातमा जागजेदना
 यगगादगालु ठे, ॥ ५६ ॥ तेमज प्रत्येकवनस्पतिनु शरीर व
 ण असग्यर्थी अगुजना असग्यातमानाग जेदनु ठे, थन उ
 त्कृष्ट फक्त थरिक एवा एकदजार जौनजनु ठे ॥ ५७ ॥
 मंके उल्ले मागुजना प्रमाणगाला एवा एकदजार जौनन उला
 चलाशयोनी थदर पुत्रोक्तमानना यगगाला सता तथा कम
 खयादिहो होन ठे ॥ ५८ ॥ पट्टी प्रमाणागुजना मानगाला
 एवा समुद्र थने उद्धेधामा ते कमठो उ, ते ना दूरी
 उपरि ठे, थने तो तेम व होन, तो परम्पर रिगो वारन
 ॥ ५९ ॥ ते ना प्रमाणे ठे—प्रमाणागुजना थयेवी मनुदनी
 माही एवा उलाउ एवा? थने उल्ले मागुजना प्रमाणगाला
 वा नाना कमठनाडा एवा? ॥ ६० ॥ पट्टी वायुनिध्यादिह

॥ धनु पृथस्त्वप्रमिता । गरीयस्यग्गाहना ॥ ६१ ॥ उत्कृष्टैषा
 त्रीजपुष्प-फलेषु त्वग्गाहना ॥ पृथस्त्वमगुलाना यत् । प्रो-
 क्त पूर्वमहर्षिभि ॥ ६२ ॥ मूले कंदे सधे । तथाय साले पवा-
 लपत्ते य ॥ मत्तसुवि धनुपुहत् । अगुलमो पुष्पफलवीण ॥
 ॥ ६३ ॥ इति ज्ञात्र पेक्ष शशवृत्तौ त सूत्रेऽपि ॥ शालि क
 ल अपसि रत्ते । उत्के दज्जे अ अज्ज तुलसीय ॥ अठे ते
 दत्त वग्गा । अनीति पुण होति उद्देशा ॥ ६४ ॥ एकैकस्मिन्
 वर्गे मूलादयो दशः शोद्देशका इत्यर्थ ॥ सर्वेऽमी शालियज्ज्ये
 षा—मिहापेक्षयाग्गाहना ॥ शाब्द्यादयोऽमी सर्वेऽब्द—पृथ-
 स्त्वपरमायुष ॥ ६५ ॥ किंच-तालं गठिय बहुवीय-गाय गु

न्योनी जातिर्ना मूलव्यादिक सातेनी अदर उत्कृष्टी अवगा-
 हना पृथस्त्वधनुष्यजेदजी होय ठे ॥ ६१ ॥ वल्ली तेजना धी
 ज पुष्प अने फलोनी अग्गाहना पृथस्त्वयागुलनी ठे, ते
 माटे पूर्वाचार्येण कहेल ठे के—॥ ६२ ॥ मूल, कंद, स्कंध,
 त्वचा साल प्रगल, अने पत्र, ए सातेनी अग्गाहना पृथ-
 स्त्वधनुष्यनी ठे, यने पुष्प, फल तथा त्रीजनी पृथस्त्वया-
 गुलनी ठ ॥ ६३ ॥ गरी गते नगरतीजीना एकवीसमांशतकनी
 वृत्तिमा अने तेना मूत्रमा पण कटेल ठे ॥ शालि कल, अ
 तनी रज इत्तु दत्त अज्ज तुलसी ए आठेना दशदश
 वर्ग। करगर्भी एमी उद्देशा थाय ठ ॥ ६४ ॥ अथात् एकएक
 वर्गेनीअदर मूलव्यादिक दशदश उद्देशा जाणया ॥ ते सघ
 लाउने अर्हा उत्कृष्टी अग्गाहनानी अपक्काण शालिनीपठे
 जाणवा अने शालिव्यादिक तठे सघळा पृथस्त्वयपोना उ

ઘાય ગુમ્મ વહ્લીય ॥ ઠદસવગ્ગા ણ ૧ । સઠિ પુણ હોતિ ।
 સા ॥ ૬૬ ॥ તાલાદીના જ્યેષ્ઠા—વગાહના મૂઝકદક્કિણ
 ચાપપૃથસ્ત્વ પત્રે—જ્યેવ કુસુમે તુ કરપૃથસ્ત્વ સા ॥ ૬૭ ॥ સ
 ધશાસ્ત્રાત્વચાસુ સ્યાત્ । ગવ્યૂતાના પૃથસ્ત્વક ॥ અગુણાના
 થસ્ત્વ ચ । સા નવેત્ફલ્લીજયો ॥ ૬૮ ॥ તાલાદીના ન
 લાદિ—પચકસ્ય સ્થિતિર્ગુરુ ॥ દશર્પસહસ્રાણિ । સ્વધીજ
 તર્મુદ્ધર્ત્તિકી ॥ ૬૯ ॥ પ્રવાલાદિપચકસ્ય । સ્વેપામુત્કર્પત
 તિ ॥ નવર્પાણિ લગ્ની તુ । પ્રાગ્નદાતર્મુદ્ધર્ત્તિકી ॥ ૭૦ ॥ ન
 લાદયથ તાસેતમાત્રે ડ્યાદિગાથાયુગ્મતો ઝયા ॥ ૭૧ ॥

૭૨ ॥ ડ્યાદિગાથાયુગ્મતો ઝયા ॥ ૭૨ ॥ ૭૩ ॥ રઠી —તાલ, ગરી, મ
 રીજા, ગુઝા, ગુલ્મ યને રઠી, ૭ ૭૫ના દશદશગા કા
 થી સાઝ ગેસા થાય છે ॥ ૭૬ ॥ રઠી તાત્રયાદિના
 મૂળ, ૮૬ યને કિમલયોની ઉત્કૃષ્ટી યગગાહના પૃથસ્ત્વ
 નુયોગી છે, તેમ પત્રોની ૫૫ તેદ્ધીજ છે, યને તેડના પુત્રો
 ના યગગાહના પૃથસ્ત્વદાથની છે ॥ ૭૭ ॥ સ્કથ, શામ્યા થ
 ને તગાના યગગાહના પૃથસ્ત્વગમ્યુનોની હોય ૭, તથા ૮૭
 યને રીજની યગગાહના પૃથસ્ત્વયાગુદની હોય ૭ ॥ ૭૮ ॥
 રઠી તાત્રયાદિના મૂળથાદિક પાચેની ઉત્કૃષ્ટાભિતિ
 મુદ્ધાગમની છે, યને તેડની પચકસ્ય સ્થિતિ અતર્મુદ્ધર્ત્તિકી ૭
 ૭ ૭૯ ॥ રઠી તેડના પ્રાગ્નદાદિ પાચની ઉત્કૃષ્ટી નિ
 નવર્પાણિ છે, યને તેડની પચકસ્ય સ્થિતિ પુત્રી ૭ ૭૯ યતમ
 ૭૯ ૭૯ ॥ યતમ તાત્રયાદિના તાત્રયાદિ
 ૭૯ ૭૯ ॥ યતમ તાત્રયાદિના તાત્રયાદિ

कवहुवीजक—रूक्षाणामाश्रदानिमादीना ॥ मूलादेर्दशकस्या-
वगाहना तास्यप्रस्थितिश्चापि ॥ ७१ ॥ गुह्याना गुह्यमाना । स्थि-
तिरुल्लेख्यावगाहना चापि ॥ शाल्यादिवदवसेया । वल्लीना स्थि-
तिरपि तथेव ॥ ७२ ॥ वल्लीना च फलस्या—रगाहना स्यात्पृ-
थक्त्वमिह धनुषा ॥ शेषेषु नगसु मूला—दिपु तास्यप्रचृतिव-
द् द्वेया ॥ ७३ ॥ एव च—अगुलासग्याशमान—मेकाकाणा ज
घन्यत ॥ उत्कर्षतो गमधिक । योजनाना सहस्ररु ॥ ७४ ॥ त
त्रापि—देह सूक्ष्मनिगोदाना—मगुलासग्याजगय ॥ सूक्ष्मा
निजाग्न्यवुचुवा—मसग्येयगुण कमात् ॥ ७५ ॥ वाय्वादीना

वहुवीजगाला एवा यात्र तथा दानिमथादिक वृक्षोना मूल-
थादिक दशेनी यवगाहना तथा स्थिति तास्यनीपठे जाणीवे-
वी ॥ ७१ ॥ वल्ली गुह्य तथा गुह्यमोनी उल्लेखी स्थिति थने
यवगाहना, ए वने शालिथादिकवी पठे जाणवी, तैम वल्ली
उनी स्थिति पण तेदलीज जाणवी ॥ ७२ ॥ वल्ली थदी १
छीठना फलनी यवगाहना पृथक्त्वधनुष्योनी दोय ठे, थने
वाकीना मूलथादिक नवेनी यवगाहना तास्यथादिकनीपठे
जाणवी ॥ ७३ ॥ वल्ली एवीति—एवेद्विठना शरीरनु मान
जघन्यथी अगुलना थसग्यातमे जागे ठे थने उत्पन्नु कइ
क थकि एवा एकदजारजोजनोनु ठे, ॥ ७४ ॥ तेमा पण-
सूक्ष्मनिगोदोनु शरीर अगुलना थसग्यातमा जाग जेटु ठे,
थने तेथी सूक्ष्मगु थमि थन थने पृथ्वीगयना शरीरोनु
मान थनुस्मे थसग्यातथसग्यातगाणु दोय ठे ॥ ७५ ॥ थ
ने तेथी वादरवायुकायथादिकोनु थनुस्मे थसग्यानथसरवा

षाय गुम्म वल्लीय ॥ उदसवग्गा एए । सद्धि पुण हाति
 सा ॥ ६६ ॥ तालादीना ज्येष्ठा—वगाहना मूत्रकद
 चापपृथक्त्व पत्रे—ऽप्येव कुसुमे तु करपृथक्त्व सा ॥ ६७ ॥ स्फ
 धशाखात्वचासु स्यात् । गव्यूताना पृथक्त्वक ॥ अगुलाना
 थक्त्व च । सा जवेत्फलबीजयो ॥ ६८ ॥ तालादीना च ।
 लादि—पचकस्य स्थितिर्गुरु ॥ दशवर्षसहस्राणि । लवी च
 तर्मुहूर्त्तिकी ॥ ६९ ॥ प्रवालादिपचकस्य । त्वेपामुत्कर्षत ति
 ति. ॥ नववर्षाणि लघ्वी तु । प्राग्बदातर्मुहूर्त्तिकी ॥ ७० ॥ त
 लादयश्च तालेतमाने इत्यादिगाथायुग्मतो ज्ञेया ॥ एकास्ति

कृष्णाध्यायुवाळा होय ठे ॥ ६५ ॥ वळी—ताल, गठी, व
 बीजा, गुळा, गुल्म अने वल्ली, ए ठपना दशदशगर्गो करवा
 थी साठ उद्देशा थाय ठे ॥ ६६ ॥ वळी तालायादिकन
 मूल, रुद्र अने कितलयोनी उत्कृष्टी अवगाहना पृथक्त्व
 नुष्योनी ठे, तेम पत्रोनी पण तेदलीज ठे, अने तेजना पुष्पो
 नी अवगाहना पृथक्त्वहाथनी ठे ॥ ६७ ॥ स्कध, शाखा अ
 ने त्वचानी अवगाहना पृथक्त्वगव्यूतोनी होय ठे, तथा फळ
 अने बीजनी अवगाहना पृथक्त्वआयुधानी होय ठे ॥ ६८ ॥
 वळी तालायादिकोना मूलयादिक पाचेनी उत्कृष्टीस्थिति द
 सहजारवर्षनी ठे, अने तेजनी जघन्यति अतर्मुहूर्त्तनी ठे
 ॥ ६९ ॥ वळी तेजना प्रवालायादिक पाचेनी उत्कृष्टी स्थिति
 नव वर्षानी ठे, अने तेजनी जघन्यति पूर्वनी पत्रे यतर्मुह
 र्त्तनी ठे, ॥ ७० ॥ ' यहीं ' ताल यादिकोने ताले तमास
 इत्यादिक चे गाथाउंची ज.णीजेगा, हवे एकनीजवाळा अने

कवहुवीजक—वृक्षाणामाप्रदाग्निमादीना ॥ मूलादेर्दशकस्या-
वगाहना तालप्रस्थितिश्चापि ॥ ७१ ॥ गुह्याना गुह्यमाना । स्थि-
तिरुत्कृष्टावगाहना चापि ॥ शाखादिवदवसेया । वल्लीना स्थि-
तिरपि तथैव ॥ ७२ ॥ वल्लीना च फलस्या—वगाहना स्यात्पृ-
थक्त्वमिह धनुषा ॥ शेषेषु नवसु मूला—दिषु तालप्रभृतिव-
द् ज्ञेया ॥ ७३ ॥ एव च—अगुलासग्याशमान—मेकाक्षाणा ज
घन्यत ॥ उत्कर्षेर्तो गमधिक । योजनाना सहस्रक ॥ ७४ ॥ त
त्रापि—देह सूक्ष्मनिगोदाना—मगुलासग्यजागक ॥ सूक्ष्मा-
निजाग्यबुजुवा—मसरूपेयगुण क्रमात् ॥ ७५ ॥ वाग्नादीना

बहुवीजगळा एवा यात्र तथा दाग्निमध्यादिक वृक्षोना मूळ
आदिक दशेनी अगगाहना तथा स्थिति तालनीपेठे जाणीले-
वी ॥ ७१ ॥ वळी गुहा तथा गुह्यमोनी उत्कृष्टी स्थिति अने
अगगाहना, ए वझे शालियादिकरी पेठे जाणवी, तैम वल्ली
उनी स्थिति पण तैटलीज जाणरी ॥ ७२ ॥ वळी अर्ही र
ल्लीउंना फलनी अगगाहना पृथक्त्वधनुष्योनी होय ठे, अने
वाकीना मूलआदिक नवेनी अगगाहना तालआदिकनीपेठे
जाणरी ॥ ७३ ॥ वळी णवी गिते—एकेद्रिउंना शरीगनु मान
जघन्यथी अगुलना असग्यातमे जाग ठे अने उत्कृष्ट रुई
क अग्नि एवा एरुहजागनाजनोनु ठे ॥ ७४ ॥ तेमा पण-
सू प्रनिगोदानु शरीर अगुलना असग्यातमा जाग जटुषु ठे
अन तथी सूत्रगायु अग्नि अग अने पृथ्वीकायना शरीगनु
मान अनुक्रम असग्यातअसग्यातगाणु हाय ठे ॥ ७५ ॥ अ
ने तेथी गदरगायुकायआदिमानु अनुक्रमे असग्यातअमरया

वादराणा । ततोऽसंख्यगुण क्रमात् ॥ वादराणा निगोदात्
 मसंख्येयगुणस्तत ॥ ७६ ॥ स्वस्वस्थाने तु जागता ॥
 अगुलासरयजागस्य । वैचित्र्यादुपपद्यते ॥ ७७
 पर्याप्ताना वादराणा । मरुता यनु वैक्रिय ॥ ७८
 । तदप्येतावदेव हि ॥ ७९ ॥ विशेषतश्च—निगोदपत्रानाम्यनु-
 व पचाप्यमी द्विधा ॥ सूक्ष्माश्च वादरास्तेऽपि । पर्याप्तान-
 दा द्विधा ॥ ८० ॥ एव विशतिरप्येते । जघन्योत्कृष्टचूचना ॥
 ताश्चत्वारिंशदेव—मथ प्रत्येकचूनु ॥ ८१ ॥ पर्याप्ताप्याप्त-
 नो—उत्कृष्टचूचनजेदत ॥ चतुर्थेव चतुश्चत्वारिंशदेव

तगणु जाणवु अने तेथी असरयातगणु मान वादरनिगोद-
 नु जाणवु ॥ ७६ ॥ उळी तेजं सघळा पोतपोताना स्तान-
 तो अगुलना असरयातमा जागजेदखाजशरीरवाळा व, कम-
 थगुलनो असरयातमो नाग घणा प्रकारनो वे, मादे तम-
 टोशके वे ॥ ७७ ॥ उळी पर्याप्तानादरवायुजनु जे वैचित्र्या-
 र वे, ते पण जघन्यथी अने उत्कृष्ट तेदगुन पदमे अगुल-
 थमग्यानमे नागेज वे ॥ ७८ ॥ उळी तेमां विशेष याव-
 दे वे—निगोद, वायु, यमि, जल अने पृथ्वीकाय, ए पा-
 ना मूक्ष अने वादर, एम घने नेदो करायी दश नदो व-
 य, अने तेजना पर्याप्ता अने अपर्याप्ता, एम घने नेदो दश
 थी शीम नेदो याय वे ॥ ७९ ॥ गयीरीने ए श्रीम नेदना
 पन्थ अने उत्कृष्ट चूचन ररायथी चाळीस नेदो याय ॥
 या प्रत्येकनमनिमायांना ॥ ८० ॥ पर्याप्ता अने अपर्या-
 ना जघन्य अने उत्कृष्ट चूचननेदोथी चार प्रमाणे दश

गिन ॥ ७१ ॥ अथावगाहनास्वेपा । तारतम्यमितीरित ॥ प-
चमागंकोनविंश—शतोद्देशे तृतीयक ॥ ७२ ॥ अपर्याप्तनिगो-
दस्य । स्यात्सूक्ष्मस्यावगाहना ॥ सर्वस्तोका ततोऽष्टाना—मस-
स्येयगुणा क्रमात् ॥ ७३ ॥ अपर्याप्तानिहृन्पु—जुवा सूक्ष्म
गरीयसा ॥ ततोऽपर्याप्तयो स्थूला—नतप्रत्येकजृम्हो ॥ ७४ ॥
असस्येयगुणे तुह्ये । मिथोऽवगाहने सधू ॥ नत सूक्ष्मनिगो
दस्य । पर्याप्तस्यावगाहना ॥ ७५ ॥ असस्येयगुणा सध्वी—क-
मात्ततोऽधिकाधिके ॥ अपर्याप्तपर्याप्तस्यो—रुष्टे तस्यावगाहने
॥ ७६ ॥ तत सूक्ष्मवायुवह्व—जोजुवा स्युयथाक्रम ॥ पर्याप्ता

एवीरीते चमालीत प्रकारना एकेंद्रिप्राणीतं थाय ठे ॥ ७१ ॥
द्वे अवगाहनात्तनेविपे तेत्तनी तरतमता पाचमा अगना तं
गणीतमा शतकना त्रीजा उद्देशामा नीचेप्रमाणे कहीठे ॥ ७२ ॥
सूक्ष्मअपर्याप्तनिगोदनी अवगाहना सर्वेयी योही ठे, यने ते
थी अनुक्रमे असम्यातअसम्यातगणी थावेनी ठे ॥ ७३ ॥
वल्ली सूक्ष्म यने वादर एवा अपर्याप्ता वायु, अग्नि, आप् अने
पृथ्वीकायनी यने तेथी अपर्याप्तावादर एवा अततकाय अने
प्रत्येकअनस्पतिकायनी ॥ ७४ ॥ जघन्य अवगाहनात्तं (अनु-
क्रमे) असम्ययमस्यगणी यने परस्पर मुख्य ठे, यने तेथी
पर्याप्ता सूक्ष्मनिगोदनी ॥ ७५ ॥ जघन्यअवगाहना असम्यात
गणी ठे अने तेथी अनुक्रमे अपर्याप्ता यने पर्याप्तानी उत्कृ-
ष्टी अवगाहना अधिकअधिक जाणरी ॥ ७६ ॥ यने तेथी
पर्याप्ता एवा सूक्ष्म वायु अग्नि जल यने पृथ्वीकायनी अनु-
क्रमे जे जघन्य अवगाहना ठे ते अपर्याप्तात्तनी उत्कृष्टी अ

नां जघन्याऽप-र्याप्ताना च गरीयसी ॥७७॥ ५५
 । क्रमेणासरयसंगुणा ॥ विशेषान्यधिका चैव
 न ॥७७॥ एव स्थूलानिलाग्न्यन -पृथ्वीनिगोदिनामपि ॥
 क तितयी चाव्या-ज्वगाहनाजिदा क्रमात् ॥७८॥
 रिशत्स्यु -किलावगाहनाजिद ॥ पर्याप्तस्थूलनिगोद-
 गाहनावधि ॥७९॥ पर्याप्तप्रत्येकतरो-लब्धस्यसरयगुणा त
 स्याऽपर्याप्तस्य गुर्वी । स्यादसरयगुणा तत ॥ ८० ॥ त
 स्यगुणा तस्य । पर्याप्तस्यावगाहना । सातिरेक योजनान
 हस्र सा यतो जवेत् ॥ ८१ ॥ यत्तु श्रीजिनबह्वजसूरिदि

वगाहना ठे ॥७७॥ बळी पर्याप्तालनी उत्कृष्टी अवगाहना
 नुक्रमे असरयातअसरयातगणी ठे, अने तेवीरीते विशेष
 शेष अधिक ठे ॥ ७८ ॥ (उपरनी वझे गाथाउर्नो खुषा
 वार अर्थ बहुश्रुतोथी जाणी लेवो) एवीरीते वादर एवा
 यु, अग्नि, अप, पृथ्वी अने निगोदना जीवो, ए दरेकनी
 अवगाहनाना जेदोनी त्रिपुटी जाणी लेवी ॥ ७९ ॥ एवीर
 पर्याप्तावादरनिगोदोनी उत्कृष्टी अवगाहनासुधि अवगाहना
 एकतालीस जेदो थाय ठे ॥ ८० ॥ हवे तेथी पर्याप्ताप्रत्ये
 वनस्पतिकायनी जघन्यअवगाहना असरयगणी ठे अने
 थी असरयगणी अपर्याप्ता एवा तेनी उत्कृष्टी अवगाहना ठे
 ॥ ८१ ॥ अने तेथी असरयगणी पर्याप्ता एवा तेनी उत्कृष्टी
 अवगाहना ठे, केमके ते अवगाहना एकद्वजार जोजनथी क
 इरु अधिक ठे ॥ ८२ ॥ उळी श्रीजिनबह्वजसूरिजीण पांत
 रचेला शरीरसमधी अद्वयान्दोतना उद्धारमा, अपर्याप्ताप्रत्ये

तृतदेहात्पुनरुत्पत्तौ अपर्याप्तप्रत्येकतरुत्कृष्टावगाहनात् पर्याप्ततरुत्कृष्टावगाहना विशेषान्यधिकोक्ता. तच्चित्य, अगुसासख्ये-
यजागमानापर्याप्तप्रत्येकतरुत्कृष्टावगाहनात् सातिरेकयोजन-
सदृशमानाया पर्याप्तप्रत्येकतरुत्कृष्टावगाहनाया विशेषाधिक
वस्यास्तगतत्वात्, जगवतीसूत्रेण सह विरोधाच्च । तथा च
तद्वचन - पतेत्यसरीरवादरवणस्तर्ह्यस्त पञ्चतगस्त जहसिञ्चा
उंगाहणा अस्त्वैजगुणा, तस्त चेव अपञ्चतगस्त उक्रोसिञ्चा
उंगाहणा अस्त्विजगुणा, तस्त चेव पञ्चतगस्त उक्रोसिञ्चा
उंगाहणा अस्त्विजगुणा इति जगवतीशतक १९ तृतीयोद्देश-
के, चागार्थस्तु यत्रकाद् ज्ञेय ।

कवनस्पतिनी उत्कृष्टी अगगाहनाधी, पर्याप्तावनस्पतिनी उत्कृष्टी
अगगाहना जे विशेषअधिक कहूी ठे, ते विचारवा जेवु ठे,
कैमके अगुसना अस्त्वयातमा जागजेटली अपर्याप्ताप्रत्येक-
वनस्पतिनी उत्कृष्टी अगगाहनाधी, कश्क अधिक एवा एक ह-
जार जोजनना मानवाळी पर्याप्तप्रत्येकवनस्पतिकायनी उत्कृष्टी
अगगाहनानु जे विशेषाधिकपणु कहेवु ते अयुक्त ठे, तेम
तेरी जगवतीसूत्र नाचे पण विरोध आवे ठे जगवतीजीमा
स्तु ठ व — पया ११ एवा प्रत्येकशरीरवाळा नादरवनस्पति
कायनी जघन्यअवगाहना अमग्यानगणी ठ अने अपयाप्ता
एवा तेनी उत्कृष्टी अगगाहना तेनारी अमग्यानगणी ठे
तथा पयामा एवा तनान उत्कृष्टी अवगाहना तेरी पण अ
सग्यानगणी ठ एकीगीत जगवतीचीना १९ मा शनकना त्री
जा उरशामा कद्दु ठ अने तना नावाय यत्रधी जाणवा

॥ अवगाहनार्जनु कोष्टक ॥

(उत्तरोत्तर एकेकथी असख्यातगणी अने विशेषाधिक
अवगाहनार्ज जाणवी)

निगोद

वायु

सूक्ष्म

वादर

सूक्ष्म

वादर

अप०-प०

अप०-प०

अप०-प०

अप०-प०

ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०
स वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि
१ १२ १२-१३ १०-३९ ३० ४० २ १५ १४-१६ ६ २७ २१

अग्नि

जल

सूक्ष्म

वादर

सूक्ष्म

वादर

अप०-प०

अप०-प०

अप०-प०

अप०-प०

ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०
अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि अ वि
३-१० १७ १९ ७ ३० २९-३१ ४ २१ २० २१ ० ३३ ३२

दूध

प्रत्येक अनस्पति

सूक्ष्म

वादर

वादर

अप०-प०

अप०-प०

अप०-प०

ज०उ० ज०उ० ज०उ० ज०उ०

ज०उ० ज०उ०

अ वि अ वि अ वि अ वि

अ. अ. अ. अ.

५-२४ २३ २५ ९-२६ ३५ ३७

१० ४२ ४१ ४३

समज-अप० अस्यांता, प० पस्यांता, ज० जपन्य, उ० उपा

अ० असख्यातगणा, वि० विशेषाधिक, स० समंतादा

अत्र जीवनेदाश्चतुश्चत्वारिंशत्, अवगाहनाज्ञेदाश्च त्रि-
चत्वारिंशदेव. अपर्याप्तवादरनिगोदजघन्यावगाहनाया अप-
र्याप्तप्रत्येकवनस्पतिजघन्यावगाहनायाश्च मिथस्तुल्यत्वात्, अ-
त एव काष्ठकाश्चतुश्चत्वारिंशत् अकास्त्रिचत्वारिंशदेव, पचमैक-
चत्वारिंशयो कोष्टयोर्दशकस्यैव सङ्गावादिति ध्येय इत्यगमा-
न ॥ एषा त्रय समुद्रघाता । आद्या स्युर्वेदनादय ॥ श्लाघी-
ना तेऽनिलाना तु । चत्वार स्युः सरेक्रिया ॥ ९२ ॥ इति स-
मुद्रघात ॥ वादरकितिनीराणि । प्रत्येकान्यद्गुमा अपि ॥ मृ-
त्वात्पयतेऽखिलेषु । तिर्यह्वेकेन्द्रियादिषु ॥ ९३ ॥ पचाक्षेण्व
पि तिर्यह्व । गर्जसमूर्धजन्मसु ॥ नरेष्वपि द्विजेदेषु । सस्ये

यहाँ जीवना जेदो चम्मालीस ठे, अने अवगाहनाना
जेदो तेंतालीसज ठे केमके अपर्याप्तवादरनिगोदनी जघन्य-
अवगाहना अने अपर्याप्त रेकवनस्पतिनी जघन्यअवगाहना
परस्पर तुल्य ठे, अने तेथी करीनेज कोष्टको चम्मालीस ठे,
अने अको तेंतालीस ठे, केमके पाचमा अने एकतालीसमा
कोष्टरुमा दशनोज आक ठे, एम जाणवु एवीरीते अगमान
कद्यु ॥ वळी ते पृथ्वीआदिकोने वेदनाआदिक प्रथमना त्रण
समुद्रघातो होय ठे अने वायुने वनियमहित चार समुद्रघा-
तो होय ठे ॥ ९२ ॥ एवीरीते समुद्रघातो जाणवा ॥ वादर
पृथ्वी अथ अने प्रत्येक तथा माधारणवनस्पति एतहा जी-
वो मृत्यु पामीने एकद्रियआदिक सघट्टा तिर्यचामा ॥ ९३ ॥
तेमज गतज अने समूर्धम पचद्रितियचोमा तथा सख्याता
आयुवाळा यत्र प्रकारना मनुष्यामा उत्पन्न थाय ठे ॥ ९४ ॥

यायुष्कशालिषु ॥ ९४ ॥ युग्म ॥ गठतो वह्निगयू तु ।
 प्वेषु नरान्विना ॥ तत पूर्वे द्विगतयो-ऽमू त्वेकगतिशौ
 तो ॥ ९५ ॥ इति गति ॥ एकद्वित्रिचतुरहा । पचाहा
 स्यजीविनः । तिर्यंचो मनुजाश्चैव । गर्जसमूर्तनोद्भवा ॥ ९६
 अपर्याप्ताश्च पर्याप्ता । सर्वेऽप्येते सुरास्तथा ॥ जगन्नव्यतरा
 ति—प्रायकल्पद्वयोद्भवा ॥ ९७ ॥ मृत्वा प्रत्येकप्रतिपि
 वादरक्षितिरारिषु ॥ आयाति तेषु देवास्तु । पर्यातेष्वपरं
 ॥ ९८ ॥ अपर्याप्तेषु त्रिष्वेषु । निगोढाग्न्यनिलेषु च ॥ उत्प
 ते च पूर्वोक्ता । प्राणिनो निर्जरान्विना ॥ ९९ ॥ निर्जगोत्पा
 योग्याना—मुक्त प्रत्येकचरूहा ॥ विशेष पचमागस्य—र

रुद्धी अग्नि अने रायु मनुष्यशिनाय पूर्वे कहेली सघटी
 तिउमा जाय ठे, अने तेथी पूर्वे कहेला जीगो बे गतिउमा
 ठे, अने या उक्ते एरुगतिगळा ठे ॥ ९२ ॥ एरीरीते गा
 छार जाणतु ॥ एकद्वि, त्रि, चतु, तथा चतुरिद्वि, अने
 रुपातायायुगळा तथा गर्जज अने समूर्तम एवा पंचद्वि
 यंच अने मनुष्यो, ॥ ९३ ॥ ए सघळा पर्याप्ता अने अपर
 ता, तथा जगन्नव्यतर, ज्योतिषी अने पहेला उक्ते दे
 खोदोना देगो, ॥ ९४ ॥ णटला जीगो मृस्यु पामीने प्रत्येक
 नव्यतिहाय, तथा वादर पृथ्वीहाय अने अफहायमा आये
 तेमा एवा देवताउं पर्याप्ताउंमाज आये ठे, परंतु अपर्याप्ता
 मा आयना नथी ॥ ९५ ॥ रुद्धी अपर्याप्ता एवा निगोद, अ
 द्विहाय, अने रायुहाय, ए ग्रणेमा देगोविना पूर्वे कहेला प्र
 सीतं उत्पन्न जाय ठे ॥ ९६ ॥ रुद्धी देवताउंने पाण्य ए

शादिशतछयं ॥ ३०० ॥ शाब्दादिधान्यजातीना । पु
 फलेषु च ॥ देव उत्पद्यतेऽन्येषु । न मूलादिषु सप्तसु
 कोरटकादिगुह्यमाना । देव पुष्पादिषु त्रिषु ॥ उत्पद्यते
 सादि—सप्तकं किल शाखिवत् ॥ २ ॥ इक्षुगटिकमुख्य
 मूलादिनयक मुर ॥ उत्पद्यते नैव स्मृतु । स्कन्धे उत्पद्यते
 ॥ ३ ॥ इक्षुगटिकादयस्त्वमी पचमागे प्रायो रुद्धिगम्या
 विशेषा अहप्रते उत्कुवानियवीरणश्चक्रजामाससवत्
 सवप्रतिमिरसेसयचोरगतलाण, एतसिण जे जीवा मूलत्त
 यक्रमति एव जहंय वसगे तदेव एतथवि मूलादीया दस

प्रत्येकजनस्पतिकायोनु विशेष वर्णन पाचमा थगना एकवी
 थने घावीसमा शतकमा कबु ठे, ॥ ३०० ॥ शाखित्यादिक धा
 न्यनी जातिउंना पुष्प, बीज थने फलोनेविपे देव उत्पन्न था-
 य ठ परतु तेउंना मूलत्थादिक सातेमा उत्पन्न यतो नथी
 ॥ १ ॥ बली कोरटत्थादिक गुह्यमाना पुष्पत्थादिक त्रणेनीअ-
 दर देव उत्पन्न थाय ठे, परतु शालिनीपेठे तेना मूलत्थादिक
 सातेमा उत्पन्न यतो नथी ॥ २ ॥ इक्षुगटिकत्थादिकोना मू-
 लत्थादिक नवेमा देव त्रिखकुल उत्पन्न यतो नथी, परतु ते-
 उंना मूधमा उत्पन्न थाय ठे ॥ ३ ॥ इक्षुगटिकात्थादिकोने
 पाचमा थगमा प्राय करीने नीचेप्रमाणे रुद्धिगम्यपर्यकविशेषो
 कदा ठ इक्षुगटिका वीरण श्चक्रजामासवत्तसत्तयत्ततिमि
 रसेसयचोरगतलाण एतलाउंना मूलरूपे जीवो सकमे ठे,
 थन एवीरीते जेम वाससवधि, तेम अर्ही पण मूलत्थादिक
 दश उहशाल जाणवा पण तेमा एटबु विशेष के, स्कन्धदेश-

यायुष्कशालिषु ॥ ९४ ॥ युग्म ॥ गन्तव्यं वह्निमायू तु । सर्वं
 प्वेषु नरान्विना ॥ तत पूर्वं द्विगतयो—ऽमू त्वेकगतिको स्मृ-
 तौ ॥ ९५ ॥ इति गति ॥ एकद्वित्रिचतुरक्षा । पञ्चाक्षा न
 रयजीविनः । तिर्यंचो मनुजाश्चैव । गर्वसमूहेनोद्भवा ॥ ९६ ॥
 अपर्याप्ताश्च पर्याप्ता । सर्वेऽप्येते सुरास्तथा ॥ तत्र न व्यतरज्यो-
 ति—एकायकल्पद्वयोद्भवा ॥ ९७ ॥ मृत्वा प्रत्येकपिष्टपि-
 षादरक्षितिवारिषु ॥ आयाति तेषु देवास्तु । पर्याप्तैश्च परेषु न
 ॥ ९८ ॥ अपर्याप्तिषु त्रिप्येषु । निगोटाग्न्यतिशेषु च ॥ उत्पद्य-
 ते च पूर्वोक्ता । प्राणिनो निर्जरान्विना ॥ ९९ ॥ निर्जगोत्सर्ग-
 योग्याना—मुक्त प्रत्येकभूतहा ॥ विशेष पञ्चमागत्यै—का

बळी अग्नि अने वायु मनुष्यशिष्याय पूर्वं कहेली मयठी ।
 तिर्जमा जाय ठे, अने तेथी पूर्वं कहेला जीवो वे गतिर्जवाळ
 ठे, अने आ वक्षे एकगतिवाळा ठे ॥ ९५ ॥ एवीरीते गरि-
 ष्ठार जाणवु ॥ एकेंद्रि, द्वेद्रि, तेंद्रि तथा चउरिंद्रि, अने स-
 रूपाताआयुनाळा तथा गर्जज अने समूर्तम एवा पंचेंद्रि ति-
 र्यंच अने मनुष्यो, ॥ ९६ ॥ ए सधळा पर्याप्ता अने अपर्या-
 ष्ता, तथा नवनवति, व्यतर, ज्योतिषी अने पहेला वक्षे देव
 लोकोना देवो, ॥ ९७ ॥ एटजा जीवो मृत्यु पामीने प्रत्येकव-
 नस्पतिकाय, तथा गदर पृथ्वीकाय अने अप्कायमा आवे ठे,
 तेमा पण देवतार्ज पर्याप्तार्जमाज आवे ठे, परंतु अपर्याप्तार्ज
 मा आयता नथी ॥ ९८ ॥ बळी अपर्याप्ता एवा निगोद, अ-
 ष्टिकाय, अने वायुकाय, ए वणेंमा देवोविना पूजे कहेला प्रा-
 णीर्ज उत्पन्न थाय ठे ॥ ९९ ॥ बळी देवतार्जने योग्य एवा

शादिशतछये ॥ ३०० ॥ शाद्यादिधान्यजातीना । पुष्पे वीजे
 फलेषु च ॥ देव उत्पद्यतेऽन्येषु । न मूलादिषु सप्तसु ॥ १ ॥
 कोरटकादिगुल्माना । देव पुष्पादिषु त्रिषु ॥ उत्पद्यते न मू-
 लादि—सप्तके किल शाखिवत् ॥ २ ॥ इक्षुवाटिकमुख्याना ।
 मूलादिनयकं सुर ॥ उत्पद्यते नैव किंतु । स्कधे उत्पद्यते पर
 ॥ ३ ॥ इक्षुवाटिकादयस्त्वमी पचमागे प्रायो रुद्धिगम्या पर्य-
 कविशेषा , अहजते उत्कुवानियवीरणश्करुजामासवत्तस
 त्ववन्नतिमिरसेसयचोरगतलाण , एणसिण जे जीवा मूलत्ताए
 वक्रमति, एव जहेन घसग्गे तहेव एत्थवि मूलादीया दसउ-

प्रत्येकवनस्पतिकायोनु विशेष वर्णन पाचमा अगता एकवीस
 अने यावीसमा शतकमा कहुं ठे, ॥ ३०० ॥ शाखिआदिक धा-
 न्यनी जातिउंना पुष्प, वीज अने फलोनेविषे देव उत्पन्न था-
 य ठे, परतु तेउंना मूलआदिक सातेमा उत्पन्न यतो नथी
 ॥ १ ॥ बल्ली कोरटआदिक गुल्मोना पुष्पआदिक त्रयेनी अ-
 दर देव उत्पन्न थाय ठे, परतु शालिनीपेठे तेना मूलआदिक
 सातेमा उत्पन्न यतो नथी ॥ २ ॥ इक्षुवाटिकआदिकोना मू-
 लआदिक नवेमा देव निखकुल उत्पन्न यतो नथी, परतु ते-
 उंना स्कधमा उत्पन्न थाय ठे ॥ ३ ॥ इक्षुवाटिकाआदिकोने
 पाचमा अगमा प्राये करीने नीचेप्रमाणे रुद्धिगम्यपर्यकविशेषो
 कदा ठे ' इक्षुवाटिका वीरण श्करुजामासवत्तसत्तयन्नतिमि-
 रसेसयचोरगतलाण ' णटलाउंमा मूलरूपे जीवो सक्रमे ठे,
 अने एवीरीते जेम वाससवधि, तेम अहीं ण मूलआदिक
 दश उद्देशालं जाणवा ण तेमा णटलु विशेष के, स्कधदेश-

देसगा, नगर सधुदेसए देसो उरउज्जड चत्तारि सेसाउं ।
 तालप्रभृतिवृक्षाणा । तथैकास्थिकचूस्हा ॥ तथैव बहुबीजाणां
 । बहुलीनामप्यनेकधा ॥ ४ ॥ उत्पद्यते प्रमासादि—येव पक्षु
 निर्जर ॥ न मूलादिपचकेऽथ । नोक्तशेषनस्पतो ॥ ५ ॥ त
 थोक्त—पतपरासे पुष्पे । फले य बीए य होइ उरउज्जड ॥
 रुक्मेनु सुरगणाण । पसठरसयणगधेसु ॥ ६ ॥ इति जगन्नी-
 द्वाविशशतवृत्तो ॥ एकसामयिकी सग्यो-त्यतो च मरणे, नि
 च ॥ विज्ञेया सूक्ष्मज्ञास्ति । विरहोऽपि सूक्ष्मवत् ॥ ७ ॥
 जगगति ॥ विषयानतरजने । तिर्यकरवाश्यता गता ॥ स
 म्यस्तव देसाविति । गतते नूदकजुमा ॥ ८ ॥ विषयानतर

नी द्दर गार गेद्यागाळो देव उत्पन्न थाय वे. ॥ १ ॥ ता
 प्रयादिद गृहोना, तथा गृहीतग्राळा गृहोना, तेमज उरु
 शीता गृहोना, थने थनेकप्रकांनी उहोना ॥ ४ ॥ प्रया
 आदिद गांसा देवना उत्पन्न थाय वे, परंतु तेना मूर्था
 दिद गांसा, तेम उरु कदाशिमानी अनस्पतिमा ते उरु
 थ वना नथी ॥ ५ ॥ एतु उरु - देवमगृहोनी उत्पति, प्र
 यन्मममने थने गृहग्राळा गृहाना पत्र, प्रयाग, पुष्प, फल
 थने शत्रुनेदिने थाय उ ॥ ६ ॥ गृहीतीने जगगतीनी ॥ ७ ॥
 वन्ना गददनी उरिमा एतु उ ॥ ८ ॥ उरुति थने मरु
 मरुदिने गदममरग्राळा मरुसा मूक्षनीपडन गाणरी, दमद
 दरो उरु मूक्षनरेड शिरु गदना नथी ॥ ९ ॥ गृहीतीने
 यन्निद्वार दवृ । दवृ, थने दवृनि, म दवृ मूक्ष
 थने यन्ममममना निरेड उरिमागने प्राय थने मरुद

(४७७)

। प्राप्य गर्जजमर्त्यता ॥ सम्यक्त्व विरति मोक्ष-मप्या
ति केचन ॥ ७ ॥ विषयानतरजवे । न सज्जतेऽग्निवायव
सम्यक्त्वमपि दुष्कर्म-तिमिरावृतलोचना ॥ ८ ॥ इत्यनत-
ते ॥ पृथ्व्युकापिका मुक्ति । यात्यनतरजन्मनि ॥ चत्वार
कसमये । एक वनस्पतिकापिका ॥ १० ॥ इति समयेसि-
॥ पृथ्व्युप्रत्येकतरु-प्रायलेस्याचतुष्टय ॥ आद्य लेस्या
साधा-रणद्रुमाग्निगोपु ॥ ११ ॥ चतुर्थलेस्यासज्जवस्त्वेव-
तजोलेस्यायता तेषु । नाकिना गतिसज्जव ॥ आद्यमतमुद्भूतं
म्या-तेजोलेस्यापि तेषु वै ॥ १२ ॥ इति लेस्या ॥ एषा स्थूल

तथा देशविरतिने पामे वै ॥ ७ ॥ बळी कंटकाको मृत्यु पा-
मीने अनतरजवमा गर्जजमनुप्यपणु मेळवीने सम्यक्त्वं, वि-
रति तथा मोक्ष पण पामे वै ॥ ८ ॥ बळी दुष्कर्मरूपी अ-
धकारयी आढादित यथेल ते लोचनो जेमना, एवा अग्नि अ
ने वायु, मृत्यु पामीने अनतरजवमा समकीत पण पामता
नयी ॥ ९ ॥ एवीरीते अनतरातिछार जाणवु ॥ पृथ्वीकार्य
अने अष्कायमाथी अनतरजन्मनेविषे एकसमयमा चार मोक्षे
जाय व अने वनस्पतिकायमाथी व मोक्षे जाय वै ॥ १० ॥
एवीरीते समयेमिच्छिछार कडु ॥ पृथ्वी अण् अने प्रत्येकवन-
स्पतिउमा पहेली चार लेस्याउं होय वै तथा साधारणवन-
स्पति अग्नि अने वायुनेविषे पहेली त्रण लेस्याउं होय वै ॥
॥ ११ ॥ (अर्ही) चौथी लेस्यानो सज्जव नीचेप्रमाणे वै—
तेजालेस्यागळा देगेनो जेनेविषे गतिसज्जव होय, तेनेविषे
पहला अन दुर्जसुधि तेजोलेस्या पण होय ॥ १२ ॥ एवीरीते

हमादीना-माहार पद्मिगुहव ॥ स्थूलानिलस्य त्रिचतु-
 पचदिस्सज्जवोऽप्यसौ ॥ १३ ॥ इत्याहारदिक् ॥ एकोनविंशति
 तमा—दीन्येकादश सूक्ष्मवत् ॥ द्वात्रिंशति स्थूलपृथ्व्यादि-
 जीवानां जगुरीश्वरा ॥ १४ ॥ आद्य गुणत्यानमेषु । मतं सि-
 द्धातिनां मते ॥ कर्मग्रन्थिमते त्वाद्य । तद्द्वयं भूजलपुष्प-
 ॥ १५ ॥ स्युस्तथा स्थूलमरुणा । योगा पच यतोऽधिकौ ॥ १
 पा वैक्रियतन्मिश्रौ । त्रयोऽन्येषां च पूर्ववत् ॥ १६ ॥ एव द्वा-
 त्रिंशति ॥ अगुलासरयाशमाना । यावतोऽज्ञा जगति हि ॥ एक-
 स्मिन् प्रतरे सूची रूपा लोके घनीकृते ॥ १७ ॥ तावत् प-

क्षेप्याहार कक्षु ॥ आ वाटरपृथ्वीआदिकोने ठ दिशिनी आ-
 हार होय ठे, अने वादरवायुकायने तो त्रण चार अथवा पा-
 च दिशिनी पण आहार होय ठे ॥ १३ ॥ एवीरीते आहार
 दिग्द्वार कक्षु ॥ वळी वादरपृथ्वीकायआदिक जीवोना जि-
 नेश्वरोप उगणीतमा आदिक अ पाद द्वारो तो सू घनीपेठेज
 कहा ठे ॥ १४ ॥ हवे सिद्धातिरूना मते तेउने पहेसु गुण-
 गाणु कहेल ठे, अने कर्मग्रन्थालाउना मते धृती, अ अने
 वनस्पतिने पहेला वे गुणगाणा कहा ठे ॥ १५ ॥ वळी वाद-
 रवायुने पाच योगो होय ठे, केमके तेने वैक्रिय अने वैक्रिय-
 नो मिश्र, एम वे योगो अधिक होय ठे, अने वाकीनाउने तो
 पूर्वनीपेठे त्रण योगो होय ठे ॥ १६ ॥ एवी रीते १९ थी ३१
 सुधिना द्वारो कहा ॥ ओमाकाशने घनरूप करते ठे, एक
 प्रतरी अदर सूचीरूप ययेला, अगुलना असम्प्रातमा त्राग
 जेवना जेटला अशो होय ठे, ॥ १७ ॥ तेदसा पर्याता पण

(૪૦૧)

ચાંતા । નિગોદપ્રત્યેકતરુપરાધ્યાપ ॥ સ્યુ કિંચિત્પૂનાવલિ—
 ઘનસમયમિતાસ્ત્યનલજીવા ॥ ૧૭ ॥ અત્ર ચ—યથાપિ પૂર્વા
 ધેક્તા—ધાત્વારસ્તુલ્યમાનકા પ્રોક્તા ॥ તદપિ યથોત્તરમધિ
 કા । પ્રત્યેતલ્યા અસલ્યગુણા ॥ ૧૮ ॥ ઉક્તોગુલાસલ્યના
 ૧ ય સૂચીલ્લનકલ્પને ॥ તસ્યાસલ્યેયજેદત્યાત્ ॥ ઘટતે સર્વ
 પ્યદ ॥ ૨૦ ॥ ઘનીકૃતસ્ય લોકસ્યા—સલ્યેયજાગવર્તિ
 અસર્યપ્રતરેપુ સ્યુ—યાંવતોઽન્નપ્રદેશકા ॥ ૨૧ ॥ તાવતો
 દરા પર્યા—સકા સ્યુર્ગાંયુકારિકા ॥ દ્વ પ્રજ્ઞાપનાટ્ટા—
 યાગવિરૂતો વિદ ॥ ૨૨ ॥ સુસર્તિતલોકેક—પ્રતરાસલ
 ગકે ॥ પ્રદેશે પ્રમિતા સ્યૂલા—પર્યાંતદ્ભાગુયાયવ ॥

નિગોદ, પ્રત્યેકવનસ્પતિકાય, પૃષ્ઠીકાર અથો અપ્કાર
 ઠે, અને કદ્ધકન્યૂનઆપલિના ઘનસમયજેટલા અગિ
 જીરો હોય ઠે ॥ ૧૭ ॥ વઢી અહીં—પૂર્વાધિમા કતો
 રેને જોકે તુલ્યમાનયાદ્યા કહ્યા ઠે, તો પણ ઉત્તરો
 રયઅસર્યગણા અધિક તણા ॥ ૧૮ ॥ વઢી સ
 લ્પવામા અગુલનો જે અસર્યાતમો જાગ કહ્યો ઠે
 દો અસર્યાતા હોવાથી યા ન લુ ઘટી શકે ઠે
 નરૂપ કરેલા લોકાકાશના અસર્યાતમા જાગ
 નારા અસગ્યાના પ્રતરોમા જેટલા આકાશપ્રદે
 ॥ ૨૧ ॥ તેટલા યાદર પ્યાસા યાગુકાયો હોય
 પન્નવણની રૂનિમા કહ્યુ ઠે, પરંતુ આચારાગ
 નીચેપ્રમાણે કહેલ ઠે ॥ ૨૨ ॥ સુસર્તિત લો
 ના અસર્યાતા ભાગવાઢા પ્રદેશેજેટલા વ

रुमादीना-माहार पद्मिगुहव ॥ स्थूलानिखस्य त्रिचतु-
 पचदिस्सत्तवोऽप्यसौ ॥ १३ ॥ इत्याहारदिक ॥ एकोनविंशति-
 तमा—दीन्येकादश सूक्ष्मवत् ॥ द्वा राणि स्थूलपृथ्व्यादि—
 जीवाना जगुरीश्वरा ॥ १४ ॥ आ ॥ गुणस्थानमेषु । मत सि-
 द्धांतिना मते ॥ कर्मग्रथिमते त्वाय । तद्द्वय प्रजलदुषु ॥
 ॥ १५ ॥ स्युस्तथा स्थूलमरुणा । योगा पच यतोऽधिकौ ॥ १
 पा वैक्रियतन्मिश्रो । त्रयोऽन्येपा च पूर्ववत् ॥ १६ ॥ एव द्वा
 राणि ॥ अगुलासस्याशमाना । यावतोऽग्रा जयति हि ॥ एक
 स्मिन् प्रतरे सूची रूपा लोके घनीकृते ॥ १७ ॥ तावत् प

लेश्याहार कष्टु ॥ आ वादरपृथ्वीआदिकोने ठ दि शिनो आ
 हार होय ठे, अने वादरवायुकायने तो त्रण चार अथवा पा
 च दिशिनो पण आहार होय ठे ॥ १३ ॥ एवीरीते आहार,
 दिस्धार कष्टु ॥ बळी वादरपृथ्वीकायआदिक जीवोना जि
 नेश्वरोण उगणीसमा आदिक अ यार द्वारो तो सू मनीपेठेज
 कहा ठे ॥ १४ ॥ हवे सिद्धांतिकोना मते तेउने पहेलु एण
 ठाणु कहेल ठे, अने कर्मग्रथवाळाउना मते पृथ्वी, अ अने
 वनस्पतिने पहेला वे गुणठाणा कहा ठे ॥ १५ ॥ बळी वाद
 रवायुने पाच योगो होय ठे, केमके तेने वैक्रिय अने वैक्रिय
 नो मिश्र, एम वे योगो अधिक होय ठे, अने वाकीनाउने तो
 पूर्वनीपेठे त्रण योगो होय ठे ॥ १६ ॥ एवी रीते १९ थी ३१
 सुधिना द्वारो कहा ॥ लोकाकाशने घनरूप करते ठे, एक
 प्रतरनी अदर सूचीरूप थयेला, अगुलना प्रसरुयातमा नाग
 जेवना जेटला अशो होय ठे, ॥ १७ ॥ तेदला पर्याता एवा

નિગોદપ્રત્યેકતસ્થરાશ્વાપ ॥ સ્યુ વિચિન્ન્યૂનાવલિ—
 મયમિતાસ્ત્રનલજીવા ॥ ૧૭ ॥ અત્ર ચ—યદપિ પૂર્વા-
 તા—શ્વતારસ્તુલ્યમાનકા પ્રોક્તા ॥ તદપિ યથોત્તરમધિ-
 ૧ પ્રત્યેતલ્યા અસર્યગુણા ॥ ૧૮ ॥ ઉર્કોગુલાસહ્યજાગો
 ય સૂચીલ્લનકટપને ॥ તસ્યાસહ્યેયજેદત્વાત્ ૧ ઘટતે સર્વમ
 યદ ॥ ૨૦ ॥ ઘનીકૃતસ્ય લોકસ્યા—સહ્યેયજાગવર્તિપુ ॥
 અસર્યગતરેપુ સ્યુ—યાંવતોઽત્રપ્રદેશકા ॥ ૨૧ ॥ તાવતો વા-
 દરા પર્યા—ત્તકા સ્યુર્વાયુકારિકા ॥ ૨૨ પ્રજ્ઞાપનાટ્ટા—વા
 યાગવિદૃતો વિદ ॥ ૨૨ ॥ સુસર્જિતલોકૈક—પ્રતરાસહ્યજા
 ગકે ॥ પ્રદેશે પ્રમિતા સ્થૂલા—પર્યાંતશ્ચાવુયાયવ ॥ ૨૩ ॥

નિગોદ, પ્રત્યેકવનસ્પતિકાય, પૃથ્વીકાર અથો અપ્કાયો હોય
 ઠે, અને કશ્કન્યૂનઆગ્નિના ઘનસમયજેટલા અગ્નિકાયના
 જીવો હોય ઠે ॥ ૧૭ ॥ વઢી અહીં—પૂર્વાર્ધમા કહેલા વા
 રેને જોકે તુલ્યમાનવાઢા વહ્યા ઠે, તો પણ ઉત્તરોત્તર અસ-
 ર્યઅસર્યગુણા અધિક ાણવા ॥ ૧૮ ॥ વઢી સૂચીલ્લન ક-
 લ્પવામા અશુભનો જે અસર્યાતમો જાગ કહ્યો ઠે, તેના જે-
 દો અસર્યાતા હોવાથી આ મઠુ ઘટી શકે ઠે ॥ ૨૦ ॥ ઘ-
 નરૂપ કરેલા લોકાકાશના અસર્યાતમા જાગની અદર રહે-
 નારા અસર્યાના પ્રતરોમા જેટલા આકાશપ્રદેશો હોય ઠે, ॥
 ૨૧ ॥ તેટલા વાદર પર્યાંતા ગાડુકાયો હોય ઠે, એવી રીતે
 પદ્મવણની ટુિમા વહુ ઠે, પરંતુ આચારાગની ધૃત્તિમા તો
 નીચેપ્રમાણે કહેલ ઠ ॥ ૨૨ ॥ સુસર્જિત લોકના એક પ્રતર
 ના અસર્યાના માગવાઢા પ્રદેશેજેટલા વાદરઅપર્યાંતા ૫

કુમાર્દીના-માહાર પશુદિગુહ્ય ॥ સ્થૂલાનિલસ્ય સિવતુ —
 પચદિક્સત્રવોઽપ્યસૌ ॥ ૧૩ ॥ શ્યાહારદિક્ ॥ ઇકોનવિશતિ
 તમા—દીન્યેકાદશ સૂક્ષ્મવત્ ॥ દ્વારાણિ સ્થૂલપૃષ્ઠ્યાદિ—
 જીવાના જગુરીશ્વરા ॥ ૧૪ ॥ આઘ ગુણત્વાનમેષુ । મત સિ-
 દ્ધાતિના મતે ॥ કર્મગ્રથિમતે ત્વાથ । તદ્દ્વય ઝૂજલદુષુ ॥
 ॥ ૧૫ ॥ સ્યુસ્તથા સ્થૂલમરણા । યોગા પચ યતોઽધિકૌ ॥ ૧
 પા વૈક્રિયતન્મિથ્રો । ત્રયોઽન્યેષા ચ પૂર્વવત્ ॥ ૧૬ ॥ એઘ દ્વા
 રાણિ ॥ અગુલાસરયાશમાના । યાવતોઽગ્રા જયતિ હિ ॥ એક
 સ્મિન્ પ્રતરે સૂચી રૂપા લોકે ઘનીકૃતે ॥ ૧૭ ॥ તાવત પ

લેશ્યાદ્વાર કહ્યુ ॥ આ વાદરપૃથ્વીઆદિકોને ઠ દિશિનો આ
 દ્વાર હોય છે, અને વાદરગાયુકાયને તો ત્રણ ચાર અથવા પા
 ચ દિશિનો પણ આદ્વાર હોય છે ॥ ૧૩ ॥ પૃથ્વીરીતે આદ્વાર
 દિક્ષદ્વાર કહ્યુ ॥ ગળી વાદરપૃથ્વીકાયઆદિક જીવોના જિ
 નેશ્વરોણ ઝંગળીસમા આદિક અથવા દ્વારો તો સૂ મનીપિંઢેજ
 કહ્યા છે ॥ ૧૪ ॥ હવે સિદ્ધાંતિકોના મતે તેઝને પદ્મેષુ ટુણ
 ગણુ કહેલ છે, અને કર્મગ્રથગાઢાઝના મતે દૃષ્ટી, અથવા અને
 વનસ્પતિને પદ્મેષા કે ગુણગાણા કહ્યા છે ॥ ૧૫ ॥ ગળી વાદ
 રગાયુને પાચ યોગો હોય છે, કેમકે તેને વૈક્રિય અને વૈશિય
 નો મિશ્ર, એમ કે યોગો અધિક હોય છે, અને વાકીનાઝને તો
 પૂર્વેર્નપિંઢે ત્રણ યોગો હોય છે ॥ ૧૬ ॥ પૃથ્વી રીતે ૧૯ થી ૩૧
 મુખિના દ્વારો કહ્યા ॥ ઓઝાકાશને ઘનરૂપ કરતે ઝતે, એક
 પ્રકારની અદર સૂચીરૂપ થયેલા, અગુણના પ્રસરણાનમા ગામ
 કેવળા જેટલા અગ્રો હોય છે, ॥ ૧૭ ॥ તેટલા પર્યાંતા પણ

णास्तेन्य । प्रत्येकधरणीरुद्ध ॥ २९ ॥ असख्येयगुणास्ते
 । स्युर्वादरनिगोदका ॥ तेन्यो नूकायिकास्तेन्य-श्वाप
 न्यश्च वायव ॥ ३० ॥ तेन्योऽनतगुणा स्थूसा । स्युर्धन
 पतिकायिका ॥ सामान्यतो वादराश्वा-धिका पर्याप्तकास्त
 ॥ ३१ ॥ स्वस्वजातीयपर्याप्त-केन्योऽसख्यगुणाधिका ॥ अ-
 पर्याप्त-स्वजातीय-देहिन परिकीर्तिता ॥ ३२ ॥ यद्वादरस्य
 पर्याप्त-कस्यैकस्य निश्रया ॥ असख्येया अपर्याप्ता-स्त
 जातीया भवति हि ॥ ३३ ॥ तथोक्त प्रज्ञापनाया-पञ्चतग-
 निस्साय अपञ्चतगा वक्त्रमति, जस्य एगो तष्ट नियमा अस
 खेज्जा इत्युपपदुत्व ॥ सर्वस्तोका दक्षिणस्या । नूकाया दि-

सर्वेयी घोना पर्याप्तायादर अभिकायो वे, अने तेथी अ-
 सख्यगणा प्रत्येकवनस्पतिकायो वे ॥ २९ ॥ वळी तेथी अ-
 सख्यगणा वादरनिगोदना पोळाउं वे, अने तेथी असख्यग-
 णा पृथ्वीकायो, तेथी असख्यगणा अष्कायो, अने तेथी अ-
 सख्यगणा वायुकायो वे ॥ ३० ॥ वळी तेथी अनतगणा वाद-
 रवनस्पतिकायो वे, अने तेथी अधिक सामान्यपणे वादरप-
 र्याप्ताउं वे ॥ ३१ ॥ वळी पोतपोतानी जातिना पर्याप्ताउंथी
 पोतपोतानी जातिवाळा अपर्याप्ताप्राणीउंने असख्यगणा अ-
 धिक वहा वे ॥ ३२ ॥ केमके एकेका वादरपर्याप्तानी निश्राए
 करीन ते ते जातिना असख्याता अपर्याप्ताउं होय वे ॥ ३३ ॥
 ते माटे पन्नवणामा कसु वे के-पर्याप्ताउंनी निश्राए अपर्या-
 यमा असख्याता अपर्याप्ता होय वे ॥ एवीरीते अख्यावहो

क्षेत्रपट्योपमासरय—जागप्रदेशसमिता ॥ पर्याप्ता वादरद्वि
 —जुज प्रोक्ता पुरातने ॥ २४ ॥ सवर्चितचतुरस्त्री-कृतसो-
 कश्रेण्यसख्यजागगते ॥ विषदशे पर्याप्ता—सुख्या प्रत्येकत
 रुजीवा ॥ २५ ॥ सवर्चितचतुरस्त्री-कृतस्य लोकस्य य प्रतर
 एक ॥ तदसख्यजागखाश-प्रमिता पर्याप्तिवादरनिगोदा ॥
 ॥ २६ ॥ अत पर तु ग्रथद्वयेऽपि तुल्यमेव ॥ वादरा स्थावरा
 सर्वे—ऽप्येते पर्याप्तिका पुन ॥ सुधु प्रत्येकमसद्वदेय—लोका
 त्राशमिता खलु ॥ २७ ॥ लोकमानात्रस्तमाना-मनताना प्र-
 देशके ॥ तुल्या स्थूलानतकाय—जीवा प्रोक्ता जिेश्वरे ॥
 ॥ २८ ॥ इति मान ॥

पर्याप्ता वादरा सर्वे—स्तोका पावककायिका ॥ असम्ये-

ध्वी, यप् अने गायुकायो वे ॥ २३ ॥ अने क्षेत्रपट्योपमना
 असम्याताजागवाळा प्रदेशो जेटखा पर्याप्तावादर अमिकाषो
 पूर्वाचार्येण कथा वे ॥ २४ ॥ सवर्चित अने चोत्त करेखा
 लोकश्रेणिना असम्यभागमा रहेखा आकाशप्रदेशोजेटखा प
 र्याप्ताप्रत्येकमनम्पतिना जीवो वे ॥ २५ ॥ वट्टी सवर्चित अने
 चोत्त करेखा लोकाकाशनो जे एक प्रतर वे, तेना असम्य-
 नागजेवमा आकाशप्रदेशजेटखा पर्याप्ता वादरनिगोदो वे ॥
 ॥ २६ ॥ वट्टी त्यापत्रीनु वर्णन तो गेने ग्रथोमा तुल्य वे ॥
 वट्टी त्या सवट्टा दरेक पर्याप्ता वादर स्थावरो लोकाकाशना
 असम्याता अशोजेटखा वे ॥ २७ ॥ वट्टी लोकजेवमा अर्न
 ना आकाशमननेना प्रदेशोजेटखा वादर अनतकायजीवो त्रि
 नेश्वरेण कथा वे ॥ २८ ॥ पृथ्वीने मानद्वार जाणवु ॥

गुणास्तेन्य । प्रत्येकधरणीरूढ ॥ २९ ॥ असख्येयगुणास्ते
 य । स्युर्वादरनिगोदका ॥ तेन्यो नूकायिकास्तेन्य-श्वाप
 तेन्यश्च वायव ॥ ३० ॥ तेन्योऽनतगुणा स्थूला । स्युर्धन
 स्पतिकायिका ॥ सामान्यतो वादराश्वा-धिका पर्याप्तकास्त
 त ॥ ३१ ॥ स्वस्वजातीयपर्याप्त-केन्योऽसख्यगुणाधिका ॥ अ-
 पर्याप्ता स्वजातीय-देहिन परिकीर्तिता ॥ ३२ ॥ यद्वादरस्य
 पर्याप्त-कस्यैकस्य निश्चया ॥ असख्येया अपर्याप्ता-स्त
 जातीया भवति हि ॥ ३३ ॥ तथोक्त प्रज्ञापनाया-पञ्चग-
 निस्साए अपञ्चगगा वक्षमति, जत्थ एगो तच्च नियमा अस
 खेज्जा इत्यल्पबहुत्व ॥ सर्वस्तोका दक्षिणस्या । नूकाया दि-

सर्वेची योना पर्याप्तावादर अग्निकायो वे, अने तेथी अ
 सख्यगणा प्रत्येकवनस्पतिकायो वे ॥ २९ ॥ वळी तेथी अ-
 सख्यगणा वादरनिगोदना-पोळाउं वे, अने तेथी असख्यग-
 णा पृथ्वीकायो, तेथी असख्यगणा अष्कायो, अने तेथी अ
 सख्यगणा वायुकायो वे ॥ ३० ॥ वळी तेथी अनतगणा वाद-
 रवनस्पतिकायो वे, अने तेथी अधिक सामान्यपणे वादरप
 र्याप्ताउं वे ॥ ३१ ॥ वळी पोतपोतानी जातिना पर्याप्ताउंथी
 पोतपोतानी जातिवाळा अपर्याप्ताप्राणीउंने असख्यगणा अ
 धिक वहा वे ॥ ३२ ॥ केमके एकेका वादरपर्याप्तानी निश्चाए
 करीने ते ते जातिना असख्याता अपर्याप्ताउं होय वे ॥ ३३ ॥
 ते माटे पञ्चवणामा कद्दु वे के-पर्याप्ताउंनी निश्चाए अपर्या-
 णाउं व्युत्क्रमे वे, अर्थात् ज्या एक पर्याप्तो होय वे, त्या नि
 यमा असख्याता अपर्याप्ता होय वे ॥ एवीरीते अस्पावहे

क्षेत्रपट्योपमासरय—जागप्रदेशसमिता ॥ पर्याप्ता वादरह्वि
 —जुज प्रोक्ता पुरातने ॥ २४ ॥ सवर्चितचतुरस्त्री-कृतस्यो
 कश्रेण्यसख्यजागगते ॥ विशदशै पर्याप्ता—सुद्ध्या प्रत्येकत
 रुजीवा. ॥ २५ ॥ सवर्चितचतुरस्त्री-कृतस्य लोकम्य य प्रतर
 एक ॥ तदसख्यजागस्वाश-प्रमिता पर्याप्तिवाटरनिगोडा ॥
 ॥ २६ ॥ अत पर तु ग्रथद्वयेऽपि तुल्यमेव ॥ वादरा स्थावरा
 सर्वे-ऽप्येते पर्याप्तका पुन ॥ सुधु प्रत्येकमसद्वदेय—लोका
 त्राशमिता खलु ॥ २७ ॥ लोकमानात्ररुमाना-मनताना प्र-
 देशके ॥ तुल्य्या स्थूलानतकाय—जीवा प्रोक्ता जि श्वरे ॥
 ॥ २८ ॥ इति मान ॥

पर्याप्ता वादरा सर्वे—स्तोका पावककायिका ॥ असम्ये

ध्वी, यप् अने वायुकायो वे ॥ २३ ॥ अने क्षेत्रपट्योपमना
 असम्याताजागवाळा प्रदेशो जेटखा पर्याप्तावादर अमिकापो
 पूर्वाचार्येण कथा वे ॥ २४ ॥ सवर्चित अने चोत्स करेखा
 लोकश्रेणिना असख्यभागमा रहेखा आकाशदेशोजेटखा प
 र्याप्ताप्रत्येकजनस्पतिना जीगो वे. ॥ २५ ॥ वळी सवर्चित अने
 चोत्स करेखा लोकाकाशनो जे एक प्रतर वे तेना असख्य
 नागजेवमा आकाशदेशजेटखा पर्याप्ता वादरनिगोदो वे ॥
 ॥ २६ ॥ वळी त्यापणीनुं उर्णन तो वने ग्रथोमा दुष्ट वे. ॥
 वळी त्या सघळा दरेक पर्याप्ता वादर स्थावरो लोकाकाशना
 असम्याता अशोजेटखा वे ॥ २७ ॥ वळी लोकजेवमा अन
 ता आकाशमनोना प्रदेशोजेटखा वादर अनतकायजीगो जि
 नेश्वरोण कथा वे ॥ २८ ॥ परीरीते मानद्वार जाणवु ॥

(૪૦૩)

ગુણાસ્તેન્ય । પ્રત્યેકધરણીરુદ્ધ ॥ ૨૯ ॥ અસહ્યંયગુણાસ્તે
 ૧ । સ્યુર્વાંદરનિગોદકા ॥ તેન્યો ઝૂકાયિકાસ્તેન્ય-શ્રાપ
 તેન્યશ્ચ વાયવ ॥ ૩૦ ॥ તેન્યોઽનતગુણા સ્યૂસા । સ્યુર્વન
 સ્પતિકાયિકા ॥ સામાન્યતો ઘાદરાશ્ચા-ધિકા પર્યાસકાસ્ત
 ૩૧ ॥ સ્વજાતીયપર્યાસ-કેન્યોઽસહ્યગુણાધિકા ॥ અ
 પર્યાસા સ્વજાતીય-દેહિન પરિકીર્તિતા ॥ ૩૨ ॥ યદ્ઘાદરસ્ય
 પર્યાસ-કસ્યૈવૈકસ્ય નિશ્રયા ॥ અસહ્યેયા અપર્યાસા-સ્ત
 જાતીયા ભવતિ હિ ॥ ૩૩ ॥ તથોક્ત પ્રજ્ઞાપનાયા-પજ્જતગ-
 નિસ્સાપ અપજ્જતગા વક્ષમતિ, જત્ય ઇગો તદ્ધ નિયમા અસ-
 લેઝા હ્યસ્પૃશ્વદુત્ત્વ ॥ સર્વસ્તોકા દક્ષિણસ્યા । ઝૂકાયા દિ-

સર્વથી યોગા પર્યાસાઘાદર અગ્નિકાયો છે, અને તેથી અ
 સહ્યગણા પ્રત્યેકવનસ્પતિકાયો છે ॥ ૨૯ ॥ વઢી તેથી અ-
 સહ્યગણા ઘાદરનિગોદના ઓઢાઈ છે, અને તેથી અસહ્યગ-
 ણા પૃથ્વીકાયો, તેથી અસહ્યગણા અગ્નિકાયો, અને તેથી અ
 સહ્યગણા વાયુકાયો છે ॥ ૩૦ ॥ વઢી તેથી અનતગણા ઘાદ-
 રવનસ્પતિકાયો છે, અને તેથી અધિક સામાન્યપણે ઘાદરપ
 ર્યાસાઈ છે ॥ ૩૧ ॥ વઢી પોતપોતાની જાતિના પર્યાસાઈથી
 પોતપોતાની જાતિવાઢા અપર્યાસાપ્રાણીઈને અસહ્યગણા અ-
 ધિક વઢ્યા છે ॥ ૩૨ ॥ કેમકે એકેકા ઘાદરપર્યાસાની નિશ્રાપ
 કરીને તે તે જાતિના અસહ્યાતા અપર્યાસાઈ હોય છે ॥ ૩૩ ॥
 તે માટે પદ્મવણામા કહ્યું છે કે—પર્યાસાઈની નિશ્રાપ અપર્યા-
 ઠાઈ વ્યુત્ક્રમે છે, અર્થાત્ જ્યાં એક પર્યાસો હોય છે, ત્યાં નિ
 યમા અસહ્યાતા અપર્યાસા હોય છે ॥ એવીરીતે અહ્યાવહે

ગપેક્ષયા ॥ ઉદમપ્રાક્ ચ તત ત્યક્ । ક્રમાધિશેષતોઽધિકા
 ॥ ૩૪ ॥ ઉપપત્તિશ્ચાત્ર—યસ્યા દિશિ ઘનં તસ્યા । વહ્વ ક્ષિ-
 તિકાયિકા ॥ યસ્યા ચ શુપિર તસ્યા । મ્તોકા એવ જવંદમી
 ॥ ૩૫ ॥ દક્ષિણસ્યા ચ નૃક-નિવામા જવનાનિ ચ ॥ જૂયા
 સિ જવનેશાના । પ્રાચુર્યં શુપિરસ્ય તત્ ॥ ૩૬ ॥ અદ્યા ઉદિ-
 ય્યાં નરકા । જવનાનીતિ તત્ર તે ॥ ઘનપ્રાચુર્યંતોઽનદ્યા । સ્યુ-
 ર્યામ્યદિગપેક્ષયા ॥ ૩૭ ॥ પ્રાચ્યા રવિશશિઘ્નીપ-સન્નાવાદ ઘ-
 નજૂરિતા ॥ ઉત્તરાપેક્ષયા તત્ર । વહ્વ ક્ષિતિકાયિકા ॥ ૩૮ ॥
 પ્રાક્પ્રતીચ્યો વિશશિ-ઘ્નીન્સામ્યેઽપિ ગોતમ ॥ ઘ્નીપો ધિક

તદ્ધાર કણો ॥ હવે દિશાની અપેક્ષાએ દક્ષિણમાં સર્વથી ધા-
 માં પૃથ્વીકાયો છે, અને તેથી અનુક્રમે વિશેષવિશેષ અધિક
 ઉત્તર, પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં છે ॥ ૨૪ ॥ અહીં ઉપપત્તિ નીચે
 પ્રમાણે છે —જે દિશાના નિર્મિત હોય, તે ઘણા પૃથ્વી
 કાયો હોય, અને જે દિશામાં લેણા હોય ત્યાં તેનું યોગજ
 હોય છે ॥ ૩૫ ॥ હવે દક્ષિણદિશામાં નૃકાગતો તથા જુર-
 નપતિના જુવનો ઘણા છે, માટે યા પોશ્નાણનો તાગ ઘણો છે.
 ॥ ૩૬ ॥ વઢી ઉત્તરદિશામાં નૃકાગતો અને જુરનો યોગ
 છે, માટે દક્ષિણની અપેક્ષાએ ત્યાં ઘણું નિર્મિતપણું હોયથી ઘ-
 ણા પૃથ્વીકાયો છે ॥ ૩૭ ॥ વઢી પૂર્વદિશામાં સૂર્યઘ્નીપ અને
 ચંદ્રઘ્નીપ હોવાથી ઉત્તરની અપેક્ષાએ ત્યાં ઘણું નિર્મિતપણું છે,
 માટે ત્યાં તેથી પણ ચારે પૃથ્વીકાયો છે ॥ ૩૮ ॥ હવે પૂર્વ
 અને પશ્ચિમદિશામાં સૂર્યઘ્નીપ અને ચંદ્રઘ્નીપો જો કે છે, પણ તે,
 નોપણ પશ્ચિમદિશામાં ગોતમઘ્નીપ વિશેષ છે, તેથી તે દિશા

પ્રતીચ્યા સ્યા-તતસ્તેઽગ્રાધિકા સ્મૃતા ॥૩૯॥ નનુ પ્રતિચ્યા-
મધિકો । દ્વીપો યથાસ્તિ ગૌતમ ॥ તથાત્ર સત્યધોગ્રામા ।
સહસ્રયોજનોન્મતા ॥ ૪૦ ॥ તત્સ્વાતપૂરિતન્યાયાત્ । ધનસ્ય
શુપિરસ્ય ચ ॥ સામ્યાત્પૃથ્વીકાયિકાના । પ્રત્યક્પ્રચૂરતા કથ
॥ ૪૧ ॥ અત્રોચ્યતે—યથા પ્રત્યગધોગ્રામા—સ્તથા પ્રાચ્યામપિ
ધ્રુવ ॥ ગર્તાદિસજ્જવોઽસ્ત્યેવ । કિંચ દ્વીપોઽપિ ગૌતમ ॥ ૪૨ ॥
વદ્યમાણોઽધ્યાયામ—વ્યાસ પ્રક્ષિપ્યતે ધિયા ॥ યથધોગ્રામ
શુપિરે । તદપ્યેવોઽતિરિચ્યતે ॥ ૪૩ ॥ એવ ચ ધનવાહુલ્યાત્ ।
પ્રતીચ્યા પ્રાગપેક્ષ્યા ॥ પૃથ્વીકાયિકવાહુલ્ય । યુક્તમેવ યથો
દિત ॥ ૪૪ ॥ ઋગ્વલ્કાયા પિકા સ્તોકા । પશ્ચિમાયા તત ક

મા અધિક પૃથ્વીકાયો કહ્યા છે ॥ ૩૯ ॥ અહીં શકા કરે છે
કે, જેમ પશ્ચિમદિશામા ગૌતમદ્વીપ વધારે છે, તેમ ત્યા એક-
હજાર જોજન ઝના અધોગ્રામ છે ॥ ૪૦ ॥ માટે ‘લોદ્વુ અને
પૂરુ’ એ ન્યાયથી નિમિત્તા અને પોલાણના લુલ્લપણથી પ-
શ્ચિમદિશામા પૃથ્વીકાયોનુ પ્રચુરપણ શીરીતે સજ્જવે ॥ ૪૧ ॥
તે માટે અહીં કહે છે કે—જેમ પશ્ચિમદિશામા અધોગ્રામ છે,
તેમ પૂર્વમા પણ લેરેલર ગર્તાદિકનો સજ્જવ છે, તેમ ગૌતમ-
દ્વીપ પણ છે ॥ ૪૨ ॥ વઢી વદ્યમાણ ઝચાઈ અને લવાઈના
વ્યાસને ડુઢિપૂર્વક અધોગ્રામની પોલાણમા નો નાલવામા
આવે, તો પણ તે વધી જાય છે, ॥ ૪૩ ॥ અને એવીરીતે પૂર્વ-
ની અપેક્ષાએ પશ્ચિમમા ઘણું નિમિત્તપણ હોવાથી ત્યાં જે વધારે
પૃથ્વીકાયો કહ્યા, તે યુક્તજ છે ॥ ૪૪ ॥ વઢી પશ્ચિમદિશા,
મા સર્વથી થોડા અપ્કાયો છે, અને તેથી અનુક્રમે વિશેષવિ-

मात् ॥ प्राच्या याम्यामुदीच्या च । विशेषेणाधिकाधिका ॥
 ॥ ४५ ॥ उपपत्तिश्चात्र—प्रतीच्या गौतमद्वीप—स्थाने वारा-
 मजावत ॥ सर्वस्तोका जिनेरुक्ता । युक्तमेवावुकायिका ॥ ४६ ॥
 पूर्वस्यां गौतमद्वीपा—जावाद्विशेषतोऽधिका ॥ दक्षिणस्या
 चन्द्रसूर्य-द्वीपाजावात्ततोऽधिका ॥ ४७ ॥ उदिच्या मानसस-
 र-सङ्गावात्सर्वतोऽधिका ॥ अस्ति ह्यस्या तदसख्य—योज-
 नायतविस्तृत ॥ ४८ ॥ याम्युदीच्योर्वहिकाया । स्तोका प्रा
 यो मिथ्य समा ॥ अग्न्यारजकबाहुद्वयात् । प्राच्या सन्यगु-
 णाधिका ॥ ४९ ॥ तत् प्रतीच्यामधिका । बहुयाद्यारजकारि
 णा ॥ ग्रामेष्वधोलौकिकेषु । बाहुद्वयारुहणीस्पृशा ॥ ५० ॥ पू

शेष अधिक पूर्व, दक्षिण अने उत्तरदिशामा ठे ॥ ४५ ॥ व-
 ळी अर्ही उपपत्ति नीचेप्रमाणे ठे—पश्चिमदिशामा गौतम-
 द्वीपनी जगोण जळ नहि होवाची जिनेश्वरोण सर्वथी थोडा
 जे अप्कायो कहा ठे, ते युक्तज ठे ॥ ४६ ॥ वळी पूर्वदिशा
 मा गौतमद्वीप नहि होवाची ते अप्कायो विशेष अधिक ठे,
 अने दक्षिणदिशामा चन्द्रसूर्यद्वीपो न होवाची विशेषअधिक
 ठे ॥ ४७ ॥ तेम उत्तरदिशामा मानससरोवर होवाची सर्वथी
 वधारे अप्कायो ठे, केमके ते मानससरोवर असख्याता यो
 जनोनी लंवाइ पडोळाइवाळु ठे ॥ ४८ ॥ हवे दक्षिण अने
 उत्तरमा अग्निकायो थोडा ठे, अने तेज प्रायें करीने परस्पर
 तुल्य ठे, अने पूर्वदिशामा अग्निना आरजको घणा होवाची,
 तेथी सख्यातगणा अधिक ठे ॥ ४९ ॥ वळी तेथी अधिक अ
 ग्निकायो पश्चिमदिशामा ठे, केमके अधोग्राममा अग्निआदि

र्यस्या मरुत स्तोका-स्ततोऽधिकाधिका मता ॥ प्रतीच्यामुत्त-
रस्या च । दक्षिणस्या यथाक्रम ॥ ५१ ॥ यस्या स्याच्चतुर्पिर जू-
रि । तस्या स्युर्जूरयोऽनिष्टा ॥ घनप्राचुर्ये च तेऽल्पा—स्तच्च
प्रागेव जावित ॥ ५२ ॥ स्युर्यदपि खातपूरित—युक्तया प्रत्यग्
धराधिका तदपि ॥ प्रत्यग्धोमामनुवा । निम्नत्वाद्वास्तवी शुपि
रबहुता ॥ ५३ ॥ वनानामल्पवहुता । चाव्याप्काधिकवद्वुधै
॥ तरूणा ह्यल्पवहुता । जलाल्पवहुतानुगा ॥ ५४ ॥ सामा-
न्यतोऽपि जीवाना—मल्पता बहुतापि च ॥ वनाल्पवहुतापेक्षा
। ह्यनता एत एव यत् ॥ ५५ ॥ इति दिग्पेक्षयाल्पवहुता ॥

कना आरजकप्राणीं घणा ठे ॥ ५० ॥ हवे सर्वथी थोमा
वायुकायो पूर्वमा ठे, अने तेथी अनुक्रमे अधिकअधिक पश्चि-
म. उत्तर अने दक्षिणमा ठे ॥ ५१ ॥ जे दिशामा घणी पो-
लाण होय, त्या घणा वायुकायो होय, अने ज्या घणु निशि-
रुपणु होय, त्या तेठ थोमा होय, ते वावत पूर्वज जणावेल्ली
ठे ॥ ५२ ॥ वळी ' खोदबु अने पूरबु ' ए युक्तिवडे करीने
पश्चिमतरफनी पृथ्वी जो के अधिक ठे, तोपण पश्चिम तरफ-
ना अधोमामनी पृथ्वी नीची होवार्थी, त्या जे वधारे पोलाण
कही ते वातविक ठे ॥ ५३ ॥ वळी वनस्पतिकायोनो अल्पा-
वहोत विघ्नानोए अल्पायनीपेठेज जाणवो, केमके वनस्पति-
नो अल्पावहोत जखना अल्पावहोतने अनुसारे होय ठे ॥
॥ ५४ ॥ सामान्यथी पण जीवोनो अल्पावहोत वनस्पतिना
अल्पावहोतने अपेक्षीने ठे, केमके अनता तोवनस्पतिकायो-
ज ठे ॥ ५५ ॥ एवीरीते दिशानी अपेक्षाए अल्पावहोत जाणवो

કાયસ્થિતિર્યા સૂક્ષ્માણા । પ્રાયુક્તા તન્મિત મત ॥ સા
માન્યતો વાદરાણા । વાદરત્વે કિલાતર ॥ ૫૬ ॥ સ્થૂલદ્વાજો
ઽગ્નિપવન-પ્રત્યેકદ્રુયુ ચાતર ॥ અનતકાલો જ્યેષ્ઠ સ્યા—હ્યુ
ચાંતર્મુહૂર્તક ॥ ૫૭ ॥ કાલ નિગોદેયુ યત્તે-ઽનત ચાતર્મુહૂતક
॥ સ્થિત્વા સ્થૂલદ્વાદિજાવ । પુન કેચિદવાપ્નુયુ ॥ ૫૮ ॥ વા
દરસ્ય નિગોદસ્યા-તરમુત્કર્પતો જયેત્ ॥ કાલોઽસરય પૃથિ
વ્યાદિ-કાયસ્થિતિમિતશ્ચ સ ॥ ૫૯ ॥ સામાન્યત મ્થૂલવન
-કાયત્વેઽપ્યેતદતર ॥ જઘન્યતસ્તુ સંવયા—મંતર્મુહૂર્તમેવ તત્
॥ ૬૦ ॥ સ્વરૂપમેકેન્દ્રિયદેહિના મયા । વિયાલ્પયા કિચિદિદ
સમુદ્ધૃત ॥ શ્રુતાદગાધાદિવ ડુગ્ધવારિધે-ર્જલ ત્યચચા શિ

સૂક્ષ્મોની જે કાયસ્થિતિ પૂર્વે કહેલી છે. તેના જેટલો સા
માન્યથી વાદરોનો વાદરપણામા અતર છે ॥ ૫૬ ॥ વઢી વા
દર પૃથ્વી, અપ્, તેજ, વાહ અને પ્રત્યેકવનસ્પતિકાયનો ડ
ત્કુષ્ઠો અતર અનતાકાલનો છે, અને જઘન્યઆતરો અતર્મુહૂ
ર્તનો છે ॥ ૫૭ ॥ કેમકે તેજ નિગોદમા અનતાકાલસુધિ અ
ને અતર્મુહૂર્તસુધિ રહીને, ફરીને કેટલાક વાદરપૃથ્વીકાયઆ
દિક જાવને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૫૮ ॥ વઢી વાદરનિગોદનો ડ
ત્કુષ્ઠો આતરો અસહ્યાતા કાલનો હોય છે, અને તે પૃથ્વી
આદિકની કાયસ્થિતિજેટલો છે ॥ ૫૯ ॥ વઢી સામાન્યથી
વાદરવનસ્પતિકાયપણામા પણ તેટલો અતર છે, અને જઘન્ય-
થી તો તે સર્વનો આતરો અતર્મુહૂર્તનોજ છે ॥ ૬૦ ॥ એવીરી
તે પદ્ધિનુ ઘેચ્ચુ પોતાની ચાચવડે જેમ અગાધ દ્વીરસમુદ્રમા
થી જંઢને ડંધરે, તેમ મે અલ્પબુદ્ધિવડે કરીને અગાધ શ્રુત

(४७९)

शुना पतत्रिणा ॥३६१॥ विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रोवाच-
केंद्रातिप-द्राजश्रीतनयोऽतनिष्ट विनय श्रीतेजपासात्मज ॥
काव्य यत्किञ्च तत्र निश्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्ग-
लितार्थसार्थमुजग पूर्ण मुख पचम ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे
पचम सर्ग समाप्त ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ पष्ठ सर्ग प्रारभ्यते ॥

विकलान्यसमप्राणि । स्युयेपामिन्द्रियाणि वै ॥ रिक्खेद्रि-
यसङ्गास्ते । स्युद्धिंसिचतुरिन्द्रिया ॥ १ ॥ तत्र प्रथमनेदा —
अतर्जा क्रमयो द्वेधा । कृद्दिपायुसमुद्भवा ॥ विष्टायमेधजा
कीटा । काष्ठकीटा पुष्पाजिधा ॥ २ ॥ (गमोष्ठा श्वसता प
शी-मुखा मातृगृहा अपि ॥ जल्लोकस पूतरया । मेदरा जा
सागरमायी एकेंद्रिप्राणीर्तनु आ किञ्चित् स्वरूप लभयुं वै ॥
॥३६१॥ वेष्टा काव्यनो अर्थ पूर्वनीपेठेज जाणयो ॥ एयी
रीते श्रीलोकप्रकाशने विषे पाचमो सर्ग समाप्त पयो ॥

॥ हवे उद्धा सर्गनो प्रारंभ धाय वै ॥

जे जीवोने विकल पटले समस्तइन्द्रि न होय, तेउ रि
क्खेन्निउ कहेयाय वै, अने तेवा जीवो पेंडि, श्रेडि अने च-
उरिन्द्रि होय वै ॥ १ ॥ प्रथम तेना नेदो बहे उ-कृद्दि
अने गुदाप्रारमा धनारा एम वै प्रसारना शरीरनी अदर ॥
हेष्टा प्रमीया, विष्टायादिक अमेध्यथी धनारा कीरा, काष्ठ
मा अता पुष्प नामना कीरा, ॥ २ ॥ (गमोष्ठा, छडतीया,

कायस्थितिर्या सूक्ष्माणा । प्रायुक्ता तन्मित मत ॥ सा
मान्यतो वादराणा । वादरत्वे किलातर ॥ ५६ ॥ स्थूलक्ष्माजो
ऽग्निपवन-प्रत्येकद्रुपु चातर ॥ अनतकालो ज्येष्ठ स्या—ल्लुपु
चातर्मुहूर्त्तक ॥ ५७ ॥ काल निगोदेषु यत्ते-ऽनत चातर्मुहूर्त्तक
॥ स्थित्वा स्थूलक्ष्मादिजाव । पुन केचिदवाप्नुयु ॥ ५८ ॥ वा
दरस्य निगोदस्या-तरमुत्कर्षतो जवेत् ॥ कालोऽस्य पृथि
व्यादि-कायस्थितिमितश्च स ॥ ५९ ॥ सामान्यत स्थूलवन
-कायत्वेऽप्येतदतर ॥ जघन्यतस्तु सर्वेषा—मंतर्मुहूर्त्तमेव तत्
॥ ६० ॥ स्वरूपमेकेंद्रियदेहिना मया । विद्याल्पया किंचिदिदं
समुद्भूत ॥ श्रुतादगाधादिषु दुग्धवारिधे-र्जल त्यज्या शि

सूक्ष्मोनी जे कायस्थिति पूर्वे कहेली ठे, तेना जेटखो सा
मान्ययी वादरोनो वादरपणामा अतर ठे ॥ ५६ ॥ उळी वा
दर पृथ्वी, यप्, तेज, वाज अने प्रत्येकवनस्पतिकायनो उ
त्कृष्टो अतर अनताकालनो ठे, अने जघन्यथातरो अतर्मुहूर्त्त
नो ठे ॥ ५७ ॥ केमके तेज निगोदमा अनताकालसुधि अ
ने अतर्मुहूर्त्तसुधि रहीने, फरीने केटलाक वादरपृथ्वीकायथा
दिक नावने प्राप्त थाय ठे ॥ ५८ ॥ उळी वादरनिगोदनो उ
त्कृष्टो यातरो असरयाता काळनो होय ठे, अने ते पृथ्वी
आदिकनी कायस्थितिजेटखो ठे ॥ ५९ ॥ उळी सामान्ययी
वादरवनस्पतिकायपणामा पण तेटखो अतर ठे, अने जघन्य
यी तो ते सर्वनो यातरो अतर्मुहूर्त्तनोज ठे ॥ ६० ॥ पृथ्वीरी
ने पक्षिनु धव्चु पोतानी चाचमडे जेम अगाध क्षीरसमुद्रमा
थी जळने उंधरे, तेम में थडपपुळिउडे करीने अगाध भुज

शुना पतत्रिणा ॥३६१॥ विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीवाच-
केऽप्रातिप-द्राजश्रीतनयोऽतनिष्ट विनय श्रीतेजपाक्षात्मज ॥
काव्य यत्किञ्च तत्र निश्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्गे-
स्तितार्थसार्थसुजग पूर्ण सुख पचम ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे
पचम सर्ग समाप्त ॥ श्रीगस्तु ॥

॥ अथ पठ सर्ग प्रारब्धते ॥

विकलान्यसमग्राणि । स्युयेपामिन्द्रियाणि वै ॥ विकलैर्द्रि-
यसहास्ते । स्युर्द्विषिचतुरिन्द्रिया ॥ १ ॥ तत्र प्रथमज्ञेदा —
अतर्जा क्रमयो द्वेधा । कृद्दिपायुसमुद्भवा ॥ विष्टायमेधजा
कीटा । काष्ठकीटा पुष्पाजिधा ॥ २ ॥ (गम्भीरा अक्षसा य
शी-मुखा मातृगृहा अपि ॥ जल्लोकस पूतरका । मेहरा जा
सागरमाथी एकैन्द्रियाणीतनु आ किञ्चित् स्वरूप तथैव ॥
॥३६१॥ ठेह्वा काव्यनो अर्थ पूर्वेनीपेठेज जाणवो ॥ एधी
रीते श्रीलोकप्रकाशने विषे पाचमो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ हवे उह्वा सर्गनो प्रारब्ध थाय ठे ॥

जे जीवोने विकल एटले समस्तइन्द्रित न होय, तेठ वि-
कलेन्द्रित कहेवाय ठे, अने तेवा जीवो वेडि, वेडि अने च-
ठरिन्द्रित होय ठे ॥ १ ॥ प्रथम तेना जेदो कहे ठे—बुद्धि
अने गुदाद्वारमा धनारा, एम वे प्रकारना शरीरनी अदर र-
हेखा प्रमीया, विष्टायादिक अमेध्या धनारा कीडा, काष्ठ-
मा अता पुष्प नामना कीडा, ॥ २ ॥ (गम्भीरा, अक्षतीरा,

કાયસ્થિતિર્યા સૂક્ષ્માણા । પ્રાચુન્કા તન્મિત મત ॥ સા
 માન્યતો વાદરાણા । વાદરત્વે કિલાતર ॥ ૫૬ ॥ સ્થૂલદ્માજો
 ડમ્પિવન-પ્રત્યેકદુષ્ટુ ચાતર ॥ અનતકાલો જ્યેષ્ઠ સ્યા—હ્રુ
 ચાતર્મુદ્ધૂર્તક ॥ ૫૭ ॥ કાલ નિગોદેષુ યત્તે—ડનત ચાતર્મુદ્ધૂર્તક
 ॥ સ્થિત્વા સ્થૂલદ્માદિજાવ । પુન કેચિદવાપ્નુયુ ॥ ૫૮ ॥ વા
 દરસ્ય નિગોદસ્યા—તરમુત્કર્પતો જવેત્ ॥ કાલોડસરય પૃથિ
 વ્યાદિ-કાયસ્થિતિમિતશ્ચ સ ॥ ૫૯ ॥ સામાન્યત મ્થૂલવન
 -કાયત્વેડપ્યેતદતર ॥ જઘન્યતસ્તુ સર્વેષા—મંતર્મુદ્ધૂર્તમેવ તત્
 ॥ ૬૦ ॥ સ્વરૂપમેકેન્દ્રિયદેહિના મયા । ધિયાલ્પયા કિચિદિદ
 સમુદ્ધૃત ॥ શ્રુતાદગાધાદિવ હુગ્ધવારિધે—ર્જલ સ્વચચ્ચા શિ

સૂક્ષ્મોની જે કાયસ્થિતિ પૂર્વે કહેલી છે. તેના જેટલો સા
 માન્યથી વાદરોનો વાદરપણામા અતર છે ॥ ૫૬ ॥ વઢી વા
 દર પૃથ્વી, અપ્, તેજ, વાઝ અને પ્રત્યેકવનસ્પતિકાયનો ડ
 ત્કૃષ્ટો અર્થતર અનતાકાલનો છે, અને જઘન્યઆતરો અતર્મુદ્ધૂ
 ર્તનો છે ॥ ૫૭ ॥ કેમકે તેજ નિગોદમા અનતાકાલસુધિ અ
 ને અતર્મુદ્ધૂર્તમુગિ રહીને, ફરીને કેટલાક વાદરપૃથ્વીકાયઆ
 દિક જાવને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૫૮ ॥ વઢી વાદરનિગોદનો ડ
 ત્કૃષ્ટો આતરો અસરયાતા કાલનો હોય છે. અને તે પૃથ્વી
 આદિકની કાયસ્થિતિજેટલો છે ॥ ૫૯ ॥ વઢી સામાન્યથી
 વાદરવનસ્પતિકાયપણામા પણ તેટલો અતર છે, અને જઘન્ય
 થી તો તે સર્વનો આતરો અતર્મુદ્ધૂર્તનોજ છે ॥ ૬૦ ॥ ખીરી
 તે પશ્ચિનુ યચ્ચુ પોતાની ચાચાડે જેમ અગાધ હીરસમુદ્રમા
 થી જઢને ડપરે, તેમ મેં અલ્પબુદ્ધિએ કરીને અગાધ ધુન

शुना पतत्रिणा ॥३६१॥ विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीवाच-
कैऽतिप-ऽजश्रीतनयोऽतनिष्ट विनय श्रीतेजपालात्मज ॥
काव्य यत्किञ्च तत्र निश्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्गे-
स्तितार्थसार्यमुत्तम पूर्ण मुख पचम ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे
पचम सर्ग समाप्त ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ पष्ठ सर्ग प्रारब्धते ॥

विकलान्यसमग्राणि । स्युयेपार्मिन्द्रियाणि वै ॥ त्रिकलेंद्रि-
यमहास्ते । स्युर्द्विस्त्रिचतुरिन्द्रिया ॥ १ ॥ तत्र प्रथमजेंदा —
अतर्जा क्रमयो द्वेधा । कृत्तिपायुसमुद्भवा ॥ विष्टायमेधजा
कीटा । काष्ठकीटा घुणान्निधा ॥ २ ॥ (गगोला अक्षसा य
शी-मुखा मातृगृहा अपि ॥ जल्लोकस पूतरका । मेहरा जा
सागरमाथी एकेंद्रिप्राणीर्जनु आ किञ्चित् स्वरूप लंघयुं ठे ॥
॥३६१॥ ठेला काव्यनो अर्थ पूर्वनीपेठेज जाणवो ॥ एवी
रीते श्रीलोकप्रकाशने विषे पाचमो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ हवे ठहा सर्गनो प्रारज थाय ठे ॥

जे जीगेने विकल पटखे समस्तइन्द्रिज न होय, तेज वि-
कलेन्द्रिज कहेवाय ठे, अने तेवा जीवो पेद्रि, त्रेंद्रि अने च-
तुरिन्द्रिज होय ठे ॥ १ ॥ प्रथम तेना जेदो कहे ठ—कृत्ति
अने गुदाशरमा यनारा, एम वै प्रकारना शरीरनी अदर र-
हेला क्रमीया, विष्टायादिक अमेप्यथी यनारा कीटा, काष्ठ-
मा यता घुण नामना कीटा, ॥ २ ॥ (गगोला, अक्षसीया,

કાયસ્થિતિર્યા સૂક્ષ્માણા । પ્રાગુક્તા તન્મિત મત ॥ સા
માન્યતો વાદરાણા । વાદરત્વે કિલાતર ॥ ૫૬ ॥ સ્થૂલદ્વાજો
ઽગ્નિપવન-પ્રત્યેકદુષુ ચાતર ॥ અનતકાલો જ્યેષ્ઠ સ્યા-લ્લપ્
ચાતર્મુદ્હૂર્તક ॥ ૫૭ ॥ કાલ નિગોદેષુ યત્તે-ઽનત ચાતર્મુદ્હૂર્તક
॥ સ્થિત્વા સ્થૂલદ્વાદિજાત્ર । પુન કેચિદવાપ્નુયુ ॥ ૫૮ ॥ વા
દરસ્ય નિગોદસ્યા-તરમુત્કર્ષતો જવેત્ ॥ કાલોઽસન્ય પૃથિ
વ્યાદિ-કાયસ્થિતિમિતશ્ચ સ ॥ ૫૯ ॥ સામાન્યત સ્થૂલવન
-કાયત્વેઽપ્યેતદતર ॥ જઘન્યતસ્તુ સર્વેષા-મંતર્મુદ્હૂર્તમેવ તત્
॥ ૬૦ ॥ સ્વરૂપમેકેન્દ્રિયદેહિના મયા । પ્રિયાલ્પયા કિંચિદિદ
સમુદ્ધૃત ॥ શ્રુતાદગાધાદિવ હુગ્ધવારિધે-ર્જલ ત્યચ્છના શિ

સૂક્ષ્મોની જે કાયસ્થિતિ પૂર્વે કહેલી છે. તેના જેટલો સા
માન્યથી વાદરોનો વાદરપણામા અતર છે ॥ ૫૬ ॥ વઢી વા
દર પૃથ્વી, અપ્, તેજ, વાત્ર અને પ્રત્યેકવનસ્પતિકાયનો ડ
ત્કૃષ્ટો અંતર અનતાકાલનો છે, અને જઘન્યઆતરો અતર્મુ
ર્તનો છે ॥ ૫૭ ॥ કેમકે તેજ નિગોદમા અનતાકાલસુધિ અ
ને અતર્મુદ્હૂર્તસુધિ રહીને, ફરીને કેટલાક વાદરપૃથ્વીકાયઆ
દિક જાવને પ્રાપ્ત થાય છે ॥ ૫૮ ॥ વઢી વાદરનિગોદનો ડ
ત્કૃષ્ટો આતરો અસહ્યાતા કાલનો હોય છે. અને તે પૃથ્વી
આદિકની કાયસ્થિતિજેટલો છે ॥ ૫૯ ॥ વઢી સામાન્યથી
વાદરવનસ્પતિકાયપણામા પણ તેટલો અતર છે, અને જઘન્ય
થી તો તે સર્વનો આતરો અતર્મુદ્હૂર્તનોજ છે ॥ ૬૦ ॥ એવીરી
તે પંક્તિનુ બચ્ચુ પોતાની ચાચવડે જેમ અગાધ ક્ષીરસમુદ્રમા
થી જંલને ડંધરે, તેમ મે અલ્પબુદ્ધિવડે કરીને અગાધ શ્રુત

(४७९)

शुना पतत्रिणा ॥३६१॥ विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रोवाच-
केंद्रातिप-द्राजश्रीतनयोऽतनिष्ट विनय श्रीतेजपासात्मज ॥
काव्य यत्किञ्च तत्र निश्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्ग-
लितार्थसार्थसुजग पूर्ण सुख पचम ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे
पचम सर्ग समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ पष्ठ सर्ग प्रारभ्यते ॥

विक्रान्त्यसमप्राणि । स्युर्येपामिन्द्रियाणि वै ॥ विकलेद्रि-
यसङ्गास्ते । स्युर्द्वित्वचतुरिन्द्रिया ॥ १ ॥ तत्र प्रथमजेदा —
अतर्जा क्रमयो द्वेधा । कुक्षिपायुसमुद्भवा ॥ विष्टाद्यमेधजा
कीटा । काष्ठकीटा घुणाजिधा ॥ २ ॥ (गमोखा अष्टसा व
शी—मुखा मातृगृहा अपि ॥ जल्लोकस पूतरका । मेहरा जा
सागरमाथी एकेंद्रिप्राणीतनु था किञ्चित् स्वरूप लभयुं वै ॥
॥३६१॥ वेष्टा काव्यनो अर्थ पूर्णनीपेतेज जाणयो ॥ एवी
रीते श्रीलोकप्रकाशने विपे पाचमो सर्ग समाप्त ययो ॥

॥ हवे ठहा सर्गनो प्रारभ थाय वै ॥

जे जीवोने विकल पटले समस्तइन्द्रिउ न होय, तेउ वि-
कलेन्द्रिउ कहेवाय वै, अने तेवा जीवो वेडि, वेडि अने च-
उरिद्रिउ होय वै ॥ १ ॥ प्रथम तेना जेदो कहे वै—कुक्षि
अने गुदाद्वारमा यनारा, एम वे प्रकारना शरीरनी अदर र-
हेखा कमीया, विष्टायादिक अमेध्यधी यनारा कीमा, काष्ठ-
मा यता घुण नामना कीमा, ॥ २ ॥ (गमोखा, अष्टसीया,

तका अपि ॥) नानाशखा शखनका । कपर्दशुक्तिचदना ॥
 इत्याद्या छींड़िया पर्या—सापर्यास्ततया द्विधा ॥ ३ ॥ इति
 छींड़ियजेदा ॥ पीपिलिका बहुविधा । घृतेद्यश्चोपदेहिका ॥
 खिदा मकोटका यूका । गर्दजा मल्लुणादय ॥ ४ ॥ उद्रगोपे
 खिका सावा । गुल्मीगोमयकीटका ॥ चौरकीटा धान्यकीटा
 । पचवर्णाश्च कुयव ॥ ५ ॥ तृणकाष्ठफलाहारा । पत्रतृताश
 ना अपि ॥ इत्याद्याछींड़िया पर्या—सापर्यास्ततया द्विधा ॥ ६ ॥
 इति त्रींड़ियजेदा ॥ वृश्चिका ऊर्णनाजाश्च । त्रमर्यो त्रमरा
 अपि ॥ रुसायो मशकास्तिड्डा । मक्षिका मधुमक्षिका ॥ ७ ॥
 पतगा फिल्लिका दशा । सद्योता द्विकणा अपि ॥ रक्तपीतह

यशीमुन्वा, मातृमहा, जळो, पूरा, मेहरा, जातक) नानाप्र-
 कारना शखो, शखला, कोनी, ठीप थने चदन इत्यादिक रे
 इन्द्रियजीरो पर्यास्ता थने थपर्यास्ताना जेदथी वे प्रकारना ठे
 ॥ ३ ॥ एधीरीते वेन्द्रियोना जेदो कखा ॥ घणी जातनी की-
 नीठ, घामेव, उळइ, लीग, मकोना, जू, गळइया, तथा
 मारुन्वादिक्, ॥ ४ ॥ गोरुळगाय, इळ, सावा, गुल्मी, ठा
 पमा यता कीना, चौरकीना, धनेना, पाचे रगना कयमा, ॥
 ५ ॥ घास, काष्ठ तथा फलनो याहार करनारा, तेम पत्र
 तथा मीटानो याहार करनारा, इत्यादिक त्रेन्द्रियजीरो पण
 पर्यास्ता थने थपर्यास्ताना जेदथी वे प्रकारना ठे ॥ ६ ॥ एरी
 रीते वेन्द्रियना जेदो जाणया ॥ मीठी, कगेनीया, नमरी,
 यनरा, इमारी, ममरा, तिरु, माग, मधमाग, ॥ ७ ॥ पत
 नाया, त्रिपुटा, नाम, मयोत, द्विकण, साव पीळी सीपी

रिल्हस—चित्रपक्षाश्च कीटका ॥ ८ ॥ नयावर्त्ताश्च कपिल-
मोलाद्याश्चतुरिन्द्रिया ॥ जवति तेऽपि द्विविधा । पर्याप्तान्य-
तयाखिन्ना ॥ ९ ॥ इति चतुरिन्द्रिया ॥ ऊर्ध्वाधोलोकयोरेक-
—देशजागे जवति ते ॥ तिर्यग्लोके नदीकूप-तटाकदीर्घिका-
दिषु ॥ १० ॥ छीपाजोधिषु सर्वेषु । तथा नीराश्रयेषु च ॥ पो-
ढापि विकलाक्षाणा । स्थानान्युक्तानि तात्त्विके ॥ ११ ॥ उप-
पातात्समुद्रघाता—घ्नजस्थानादपि स्फुट ॥ असख्येयतमे जा-
गे । ते लोकस्य प्रकीर्तिता ॥ १२ ॥ इति स्थान ॥ आहारागे-
द्रियोद्वास—जापाख्या एषु पञ्च च ॥ पर्याप्तियस्तथा प्राणा
। पदस्तप्ताष्टौ यथाक्रम ॥ १३ ॥ चत्वार स्यावरोक्तास्ते । जि-

काळी तथा रगवेरगी पाखोवाळा कीमा, ॥ ८ ॥ नयावर्त्त,
तथा खरुमाकमी, इत्यादिक चतुरिन्द्रियजीवो पण पर्याप्ता अ-
ने अपर्याप्ताना जेदधी वे प्रकारना ठे ॥ ९ ॥ एवीरीते चत-
रिन्द्रिजना जेदो कक्षा ॥ तेउ ऊर्ध्वलोक अने अधोलोकना
एकदेशजागनी अदर होय ठे अने तिर्थालोकमा नदी, कुवा,
तळाव तथा वावमीयादिकोमा तेउ होय ठे ॥ १० ॥ वळी
सघळा छीपां समुद्रो तथा जलाशयोमा, ए प्रकारना विक-
लेन्द्रिजना स्थानो तात्त्विकोए कक्षा ठे ॥ ११ ॥ उपपात, स-
मुद्रात अने स्वस्थानधी पण तेउने लोकना असख्यातमा जा
गमा कहेला ठे ॥ १२ ॥ एवीरीते स्थानो कक्षा ॥ हवे तेउने
आहार शरीर इन्द्रिय, श्वासोश्वास तथा जापा ए पाच प-
र्याप्तिउ होय ठे, तथा अनुक्रमे ठ सात अने आठ प्राणो हो-
य ठे ॥ १३ ॥ तेउने चार प्राणो तो स्यावरोने कक्षा तेज

(४९२)

ह्वावाग्वलवृद्धिः ॥ पृष्ठीन्द्रियेष्वथैकैके—द्रियवृद्धिस्ततो ह
यो ॥ १४ ॥ इति पर्याप्तय ॥ लक्ष्म्य च योनीना—मेषु प्र-
त्येकमिष्यते ॥ लक्षाणि कुलकोटीना । सप्ताष्ट नव च क्रमात्
॥ १५ ॥ इति योनिकुलसरया ॥ विवृता योनिरेतेषा । त्रिवि-
धा सा प्रकीर्तिता ॥ सचित्ताचित्तमिश्राख्या । ज्ञावना तत्र द-
र्श्यते ॥ १६ ॥ जीवज्जवादिदेहोत्प-कृम्यादीना सचित्तका ॥
अचित्तकाष्टाद्युत्पन्न-बुणादीनामचित्तका ॥ १७ ॥ सचित्ताचि-
त्तकाष्टादि-सजाताना तु मिश्रका ॥ उष्मा शीता च शीतो-
ष्णे—त्यपि सा त्रिविधा मता ॥ १८ ॥ इति योनिस्वरूप ॥

होय ठे, अने तेमा जिह्वाइन्द्रिय तथा वचनबळने मेळववा
थी ते ठ प्राणो घेडिउने होय ते, अने ते पठीना त्रेडि तथा
चउरिंडिउने एकेकी इडिनी वृद्धि थवाथी अनुक्रमे सात अ-
ने थाठ प्राणो होय ठे ॥ १४ ॥ एवीरीते पर्याप्तिछार कबु
॥ हवे तेठ दरेकनी योनिउं ववे साखनी ठे, अने तेउंनी कु-
खकोनीउं अनुक्रमे सात, थाठ अने नव साख ठे ॥ १५ ॥
एवीरीते योनि अने कुलसग्याछार कबु ॥ तेउंनी योनि वि-
वृत होय ठे, अने ते सचित्त, अचित्त अने मिश्र, एम त्रण
प्रसारनी ठे, हवे त्या ज्ञावना देखाडे ठे ॥ १६ ॥ जीवता व-
ळदथाद्रिकना शरीरथी निकळेखा कीमाथाद्रिकोनी योने स-
चित्त ठे, तथा अचित्तमाष्टादिकमा उत्पन्न थयेसा बुणयादि-
कनी अचित्तयोनि ठे ॥ १७ ॥ उळी सचित्तअचित्त काष्टादि-
कथी उत्पन्न थयेसाउंनी मिश्रयोनि ठे, तेमज उष्ण, शीत अ-
ने शीतोष्ण एम त्रण प्रकारनी तेउंनी योनि ठे, ॥ १८ ॥

द्व्यक्षाणां द्वादशाब्दानि । भवेज्ज्येष्ठा जवस्थिति ॥ ज्य-
क्षाणां पुनरेकोन-पचाशदेव वासरा ॥ १९ ॥ पणमासाश्चतु-
रक्षाणां । जघन्यातर्मुहूर्तक ॥ सातर्मुहूर्तानां त्वेषा । स्यात्पर्या-
प्ततया स्थिति ॥ २० ॥ इति जवस्थिति ॥ उधतो विक्रान्त-
क्षेपु । कायस्थितिरुत्तरीकृता ॥ सग्येयाब्दसहस्राणि । प्रत्येकं च
तथा त्रिषु ॥ २१ ॥ पर्याप्तत्वे तु नवर । द्व्यक्षकायस्थितिर्मता
॥ सरयेयान्येव वर्षाणि । श्रूयता तत्र जावना ॥ २२ ॥ जव
स्थितिर्द्वात्रिंशद्विंशति—मुत्कृष्टा द्वादशाब्दिकी ॥ तादृश्रितर-
किय—द्वादशानादसौ जवेत् ॥ २३ ॥ एवमग्रेऽपि—सग्येय-
दिनरूपा च । पर्याप्तत्रिंशद्विंशतिगिना ॥ पर्याप्तचतुरक्षाणां । स-

एवीरीते योनिर्जनु स्वरूप कर्तु ॥

वेद्विज्यजीवोनी उत्कृष्टी जवस्थिति चारवर्षोनी वे, तथा
त्रैविज्यजीवोनी उगणपचास दिवसोनी वे, ॥ १९ ॥ चतुर्वि-
ज्यजीवोनी ष मासनी वे, अने ते सप्तछातनी जघन्य जवस्थि-
ति अतर्मुहूर्तनी वे, गळी तेतनी पर्याप्तपणानी स्थिति अतर्मु-
हूर्तजणी वे ॥ २० ॥ एवीरीते जवस्थिति कही ॥ विक्रान्त-
जनी उधधकी कायस्थिति एकेकमा, तथा ग्रणेमा सख्याता
हजारो वर्षोनी कही वे ॥ २१ ॥ परंतु तेमा षट्सु विशेष वे
के, पर्याप्तपणामा वेद्विज्यनी कायस्थिति सख्याता वर्षोनीज क-
ही वे, तेमा भावना नीचेप्रमाणे वे, ते साजळो १ ॥ २२ ॥
वेद्विज्यनी उत्कृष्टी जवस्थिति चारवर्षोनी वे, अने ते स्थिति
कंठसाक आतरारहित भवो करवाची घट्ट जाय वे ॥ २३ ॥
एवीरीते आगळ पण—पर्याप्ता त्रैविज्यप्राणीजनी सख्याता

रयेयमासरूपिका ॥ २४ ॥ इति कायस्थितिः ॥ कर्मण तेनम
चौदा-रिकमेतत्तनुत्रय ॥ इति देहा ॥ केवलं हुक्कसस्यान-
मेतेषा परिकीर्तित ॥ २५ ॥ इति सस्यान ॥ योजनानि द्वाद
शेषा । त्रिगव्यूत्येकयोजन ॥ क्रमाज्ज्येष्ठा तनुर्लब्ध-गुडा
सरपखवोन्मिता ॥ २६ ॥ आनुश्च-वारसर्जोऽथ सगो ति
कोसगुम्मी य जोऽथ नमरो इति ॥ इत्यगमान ॥ वेदनात्य
कपायोत्यो । मरणातिक इत्यपि ॥ विकलेद्रियजीवाना । समु-
द्धाता अमी त्रय ॥ २७ ॥ इति समुद्धाता ॥ पृथ्व्याया
स्यावरा पच । ह्रींद्रियाद्यास्त्रय पुनः ॥ सरयेयजीपिन पंच-
द्रियतिर्यग्नरा अपि ॥ २८ ॥ स्थानकेषु दशस्त्रेषु । गच्छति विक-

दिवसोनी, तथा पर्याप्ता चउरिंद्रिजनी सरयाता मासनी ठे
॥ २४ ॥ एवीरीते कायस्थिति कही ॥ वळी ते विकलेद्रिजने
कर्मण, तैजस अने औदारिक, एम त्रण शरीरो होय ठे,
एवीरीते शरीरो कहा. ॥ अने तेजने केवल हुक्कसस्यानज
कद्यु ठे ॥ २५ ॥ एवी रीते सस्यान कद्यु ॥ वळी तेजनु उ
त्कण्ठु शरीरमान अनुक्रमे वारयोजन, त्रण गव्यूत, अने ए
कयोजननु ठे, तथा जघन्यशरीरमान अगुलना असस्यातमे
जागे ठे, ॥ २६ ॥ कहेल ठे के-वारजोजननो शख, त्रण को
शनी गुल्मी, अने एक जोजननो नमरो होय ठे एवीरीते श-
रीरमान कद्यु ॥ वळी विकलेद्रिजने वेदना, कपाय, अने म
रणातिक, ए त्रण समुद्धातो होय ठे ॥ २७ ॥ एवी रीते स
मुद्धातो कहा ॥ पृथ्वीकायआदिक पाचे यावरो, तथा वेद्रि
यआदिक त्रण विकलेद्रिज, तथा सरयाताआयुवाळा पंचद्रि

(४९५)

लेन्द्रिया ॥ दशान्य एवैतेन्यश्चो-त्पद्यते विकलेन्द्रिया ॥२९॥
न देवनारकासरय-जीवतिर्यग्गरेषु च ॥ ण्या गमागमो त
स्माद् । द्विगता द्वागता इति ॥ ३० ॥ उपपातच्यवनयो-
र्विरहो द्वौन्द्रियादिषु ॥ अतर्भुहूर्तमुत्कृष्टो । जघन्य समयाव
धि ॥ ३१ ॥ उत्पद्यते विपद्यते । चेकेन समयेन ते ॥ एको
द्वौ वा त्रय सख्या । असख्या विकलेन्द्रिया ॥ ३२ ॥ इति
गतागती ॥ लब्ध्वा नृत्वादिसामग्री । रेचिदासादयत्यमी ॥
यावद्दीक्षा जवे गम्ये । न तु मोक्ष स्वजायत ॥ ३३ ॥ इत्यन
तराति ॥ एकस्मिन् समये सिद्धि-विक्रयाना न सज्जवेत् ॥

तिर्यंच अने मनुष्यो, ॥ २९ ॥ ए दश स्थानकोनीश्वर विष्
सेन्द्रिउं जाय ठे, अने तेज देशमाथी तेउं उत्पन्न पाय ठे, ॥
॥ २९ ॥ बळी देवता, नारकी, अने असख्याता आयुवाळा
तिर्यंच तथा मनुष्योमा तेउंनु गमन आगमन नथी माटे ते-
उं वे गति अने वे आगतिवाळा ठे ॥ ३० ॥ बळी विस्सेन्द्रि-
उंनी उत्पत्ति अने च्यवननो उत्कृष्टो विरह अतर्भुहूर्तनो ठे,
तथा जघन्य एक समयनो ठे ॥ ३१ ॥ बळी एकसमयमा ते
विकसेन्द्रिउं, एक, वे त्रय सख्याता अने असख्याता उत्पन्न
पाय ठे अने मृत्यु पामे ठे ॥ ३२ ॥ एवीरीते गतागतीछार
कहु ॥ मनुष्यपणादिकनी सामग्री मेळवीने कंटासार विक
सेन्द्रिउं गम्य जवनी श्वर सर्वविरतिपणासुधि मेळवी शक ठे,
परतु स्वजावधी मोक्षमा जइशकना नथी ॥ ३३ ॥ एवी रीते
अनतगतिछार कहु ॥ बळी विस्सेन्द्रिउंने एक समये सिद्धि
सज्जवती नथी केमके तेउंने मोक्ष नथी माटे ते सिद्धि क्या

(४६६)

प्रामो नास्ति कुत सीमा । मोक्षो नास्तीति सा कुत ॥ २४ ॥
इत्येकसमयसिद्धिः ॥ कृष्ण नीला च कापोती-त्येषा संशया
य स्मृत ॥ इति लेश्या ॥ प्रसनाज्यतरे सत्मा—दाहार ॥
द्विगुह्य ॥ ३५ ॥ उत्पाहारदिक् ॥ एषा सहनन चेह । १
गतं परिकीर्तित ॥ इति सहनन ॥ मानमायाकोपज्ञाना
कषाया एषु वर्णिता ॥ ३६ ॥ आहारप्रमुखा संज्ञा—धतर
एषु दर्शिता ॥ इति संज्ञा ॥ छव्यकाणा स्पर्शन जीह्वे—सा
ग्यातमिग्रिय छय ॥ ३६ ॥ तत् व्यक्तचतुरकाणा । क्रमा
प्रानेहणाधिक ॥ इतीन्द्रिय ॥ असत्ताछयकसज्ञाना । त नि
रिन्द्रिया अमज्ञिन ॥ ३७ ॥ यद्वा—न दीर्घकाशिकी नापि । ६

यी होय? कारण ह गया गाम नथी, त्या सीम कयार्थी होय?
॥ ३३ ॥ पथीरीने एक समय सिद्धिहार कयु ॥ कृष्ण, नीला
अरे कापोत, एम ग्रण लेश्या तेने दाय व, पथीरीत म
दाहार जाणतु ॥ ३४ ॥ तेने प्रमनाहीनी अदर होयार्थी, त
उन उ दिशिना आहार होय वे ॥ ३५ ॥ पथीरीने आहार
दिग्द्वार जाणतु ॥ तेने एक उरु संशयण होय व, पथी
रने नश्यगद्वार जाणतु ॥ ३६ ॥ तेने मान, माया, का
अन यत्र म चार कषाया कषा उ ॥ ३६ ॥ ३४ तेने
अदरथादिह चार मज्ञाते कही व ॥ पथीरीन संज्ञाद्वार
उ एतु । अरे उद्विग्न मगन अन निह्या, व लेश्या ह
हो वे । ३७ । ३४ अदि अने नउद्विग्न अनुक्रम ना
ह अन नउद्विग्न यरिह उ ॥ पथीरीन उद्विग्नद्वार म
३४ । ३४ अने प्रमनाते मगन न होयार्थी नउद्विग्न यरिह

ष्टिवादोपदेशिकी । स्याद्धेतुवादिकी ह्येषा । न तथा सङ्गिता
 पुन ॥ ३७ ॥ इति सङ्गिता ॥ केवलं क्लीबवेदाश्च । इति वे-
 द ॥ मिथ्यादृष्टय एव ते ॥ सम्यग्दृशो ह्यल्पकाल । विद्युज्ज्यो-
 तिर्निर्दर्शनात् ॥ ३८ ॥ सास्वादनायसम्यक्तवे । किञ्चित् शेषे
 मृति गता ॥ विकलाक्षेपु जायते । ये केचित्तदपेक्षया ॥ ४० ॥
 अपर्याप्तदशाया स्थु । सम्यग्दृशोऽपि केचन ॥ पर्याप्तत्वे तु
 सत्वेऽपि । मिथ्यादृष्टय एव ते ॥ ४१ ॥ युग्म ॥ इति दृष्टि ॥
 मतिश्रुतानिध ज्ञान-छय सम्यग्दृशा भवेत् ॥ मत्यज्ञानश्रुता-
 ज्ञाने । तेषा मिथ्यात्विना पुन ॥ ४२ ॥ इति ज्ञान ॥ अच

ह्नी कदा ठे ॥ ३७ ॥ अथवा—दीर्घकालिकी अने दृष्टिवा
 दोपदेशिकी सङ्गा होती नथी, परंतु हेतुवादिकी सङ्गा होय
 ठे पण तेथी तेजने कइ सङ्गीणु थतु नथी ॥ ३७ ॥ गवी
 रीते सङ्गिताछार जाणवु ॥ वळी तेजने केवल नपुसकवेद
 होय ठे ॥ गवीरीते वेदछार जाणवु ॥ वळी ते विकलेडिउं
 मिथ्यादृष्टिज ठे, केमके तेजने बीजळीना ऊरकारानीपेठे स-
 म्यग्दृष्टि अल्पकालसुधिज होय ठे ॥ ३८ ॥ सास्वादन नाम-
 नु समकीत रुइक वाकी रहेते ठते मृत्यु पामीने जे कोइ प्रा
 णी विदलंडिउंमा उत्पन्न थाय ठे, तेजनी अपेक्षाए ॥ ४० ॥
 अपर्याप्तदशामा रुदलाक सम्यग्दृष्टि पण होय ठे, परंतु पर्या
 सपणामा तो तेज मघळा मिथ्यादृष्टिज होय ठे ॥ ४१ ॥ यु
 ग्म ॥ गवीरीते दृष्टिछार जाणवु ॥ वळी तेजमाना सम्यग्द-
 ष्टिउंने मति अने श्रुत नामना ज्ञानो होय ठे परंतु तेजमा
 ना मिथ्यात्विउंने ना मतिअज्ञान अने श्रुतअज्ञान होय ठे

ज्ञानो नान्नि कुत मीमा । मोक्षो नास्तीति सा कुत ॥ ३४ ॥
 ज्ञेयमनन्तलिङ्गि ॥ कृत्वा नीला न कायेती-त्येवो पश्य
 न मृदु ॥ इति वेद्या ॥ प्रमनाङ्गते मत्ता—सादा स
 िद्धि ॥ ३२ ॥ इत्याहारदिक् ॥ एषो संदुनने येह । के
 र्त्तने रमेकीति ॥ इति मेदुनने ॥ मानमायाकाभाता
 कर्त्तव्यं मृदु मेषा ॥ ३५ ॥ आहारप्रमुखा संज्ञा ॥ ३६ ॥
 मृदु मेषा ॥ इति मेषा ॥ आहारार्थे स्पष्टाने जीह—
 मेषा मेषा ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

१ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

(૪૯૭)

પ્રિગદોપદેશિકી । સ્યાદ્દેતુવાદિકી દોષા । ન તથા સદ્વિતા
પુન ॥ ૩૬ ॥ ઇતિ સદ્વિતા ॥ કેવલ ક્લીગંદાશ્ચ । ઇતિ વે
દ ॥ મિથ્યાદૃષ્ટ્ય ણ્ય તે ॥ સમ્યગ્દૃગો લ્પકાલ । ત્રિગુણ્યો-
તિર્નિર્દર્શનાત્ ॥ ૩૭ ॥ સામ્યાદનાગ્યસમ્યક્ત્વે । કિંચિત્ શેષે
મૃતિ ગતા ॥ વિકલાદેષુ જાયતે । યે કેચિત્તદ્દેશ્યા ॥ ૪૦ ॥
અપર્યાસદશાયા સ્યુ । સમ્યગ્દશોઽપિ રૂચન ॥ પર્યાસત્વે તુ
સર્વેઽપિ । મિથ્યાદૃષ્ટ્ય ણ્ય તે ॥ ૪૧ ॥ યુગ્મ ॥ ઇતિ દૃષ્ટિ ॥
મતિશ્રુતાત્તિથ જ્ઞાન-હ્ય સમ્યગ્દશા ભવેત્ ॥ મત્યજ્ઞાનશ્રુતા
જ્ઞાને । તેષા મિથ્યાતિના પુન ॥ ૪૨ ॥ ઇતિ જ્ઞાન ॥ યચ

હી વ્યા છે ॥ ૩૭ ॥ યથા—દીર્ઘકાલિકી શ્રને દૃષ્ટિ
દોષદેશિકી સદ્વા દોષી નથી, પરતુ હંતુગાદિની સદ્વા દોષ
ઠે પણ તેથી તેજને રૂડ સહીણુ થતુ નથી ॥ ૩૮ ॥ ત્રી
રીતે સદ્વિતાદ્ધાર જાણવું ॥ ઘડી તેજને રંગલ નપુસવેદ
દોષ ઠે ॥ ત્રીરીતે વેદદ્ધાર જાણવું ॥ ઘડી તે વિષલેદ્રિત
મિથ્યાદૃષ્ટિઝ ઠે, કેમકે તેજને ધીજઝીના કચવાગનીપેઠે સ
મ્યગ્દૃષ્ટિ ચલ્પકાલમુધિજ દોષ ઠે ॥ ૩૯ ॥ સામ્યાદન નામ
તુ સમકીત રૂડક યાકી રહેતે ઠતે મૃત્યુ પામીને જે વોડ પ્રા
ણી વિષલેદ્રિતમા ઝપણ થાય ઠે, તેની અપેક્ષા ॥ ૪૦ ॥
અપર્યાસદશામા વટલાય સમ્યગ્દૃષ્ટિ પણ દોષ ઠે પરતુ પર્યા
સપણામા તો તેજ સપલા મિથ્યાદૃષ્ટિઝ દોષ ઠે ॥ ૪૧ ॥ યુ
ગ્મ ॥ ત્રીરીતે દૃષ્ટિદ્ધાર જાણવું ॥ ઘડી તેજમાના સમ્યગ્દ
દૃષ્ટિઝ મતિ શ્રને શ્રુત નામના જ્ઞાનો દોષ ઠે, પરતુ તેજમા
ના મિથ્યાતિઝને તા મતિશ્રજ્ઞાન શ્રને શ્રુતચજ્ઞાન દાય ઠે

क्षुदर्शनोपेता । द्वित्र्यक्षाश्चतुरिद्रिया ॥ सचक्षुदर्शनाचक्षु-
दर्शना कश्चिता जिने ॥ ४३ ॥ इति दर्शन ॥ स्यु साकारा
पयोगास्ते । ज्ञानाज्ञानव्यपेक्षया ॥ निराकारोपयोगास्ते । द
र्शनापेक्षया पुन ॥ ४४ ॥ इत्युपयोगा ॥

द्विवक्रस्त्रिकणातश्च । सज्जवत्येषु विग्रह ॥ ततस्तत्रैकस
मय । व्यवहारादनाहति ॥ ४५ ॥ निश्चयान्तु द्विसमया । स्या
दनाहारिता किल ॥ विग्रहे विकलाक्षाणा—माहारकत्तमन्य
दा ॥ ४६ ॥ एते प्रागोजथाहारा—स्तत पर्यातजायत ॥ सो
माहारा कावलिका—हारा अपि जवत्यमी ॥ ४७ ॥ सचित्ता
चित्तमिश्राय । एषामाहार इत्यते ॥ अतमुद्धूतमुत्कृष्ट—मा

॥ ४२ ॥ एवीरीते ज्ञानद्वार जाणवु ॥ वळी वेडि अने त्रेंडि
उं अचक्षुदर्शनगळा ठे, तथा चोडिउंने चक्षुदर्शन अने अ
चक्षुदर्शन, ए वझे जिनेश्वरोए कहेला ठे ॥ ४३ ॥ एवीरीते
दर्शनद्वार जाणवु ॥ वळी तेउं ज्ञान अने अज्ञाननी अपेक्षा
ए साकारउपयोगगळा ठे, परंतु दर्शननी अपेक्षाए तो तेउं
निराकार उपयोगगळा ठे ॥ ४४ ॥ एवीरीते उपयोगो कळा

वळी ते त्रिकोणद्विउंने वे त्रकोणळो त्रण क्षणोसुधिना
विग्रह सज्जे ठे, अने ते विग्रहगतिमा व्यवहारनयनी अपे
क्षाए तेउंनो एव समय यनाहारी होय ठे ॥ ४५ ॥ अने
निश्चयनयनी तो वे समयो यनाहारी होय ठे, अने ते शि
वाय त्रिकोणद्विउंने याहारकपणु होय ठे ॥ ४६ ॥ प्रथम ता
तेउं उंचयाहारी होय ठे, अने पत्री पर्याप्ता यरायी तेउं सो
माहारी अने सखाहारी पण होय ठे ॥ ४७ ॥ वळी नेउंने

हारस्यातर मत ॥ ४७ ॥ इत्याहार ॥ पर्याप्ताना गुणस्थान—
 मेतेषामुक्तमादिम ॥ अपर्याप्ताना तदाद्य । द्वितीयमपि जातु-
 चित् ॥ ४८ ॥ इति गुणा ॥ औदारिक काययोग—स्तन्मिश्र
 कर्मणस्तथा ॥ वागसत्या मृषा चेति । योगाश्चत्वार ण्वमी ॥
 ॥ ५० ॥ इति योगा ॥ एकस्मिन् प्रतरे सूच्या—गुलसम्या
 शकायति ॥ तावतो द्वित्रिचतुरि—त्रिया पर्याप्तका पृथक् ॥
 ॥ ५१ ॥ एकस्मिन् प्रतरे सूच्या—गुलासरयाशकायति ॥ अप-
 र्याप्ता द्वित्रिचतु—रक्षोस्तावत ईरिता ॥ ५२ ॥ उक्त च—

सचित्त, अचित्त अने मिश्र, ए त्रणे आहारो होय ठे, तथा
 तेउने उक्तुष्टो आहारनो आतरो अतर्मुहूर्तसुधिनो होय ठे ॥
 ॥ ४७ ॥ एवीरीते आहारहार जाणवु ॥ हचे तेउ ज्यारे प-
 र्याप्ता होय, त्यारे तेउने पहेसु गुणगण कसु ठे, अने ज्यारे
 अपर्याप्ता होय, त्यारे तेउने पहेसु अने कोइ वसते वीजु गु-
 णगण पण होय ठे ॥ ४८ ॥ एवीरीते गुणगणाहार जाणवु
 वळी तेउने औदारिककाययोग, औदारिकनो मिश्रयोग, का-
 र्मणकाययोग, अने असत्यनृपावचनयोग एम चार योगो
 होय ठे ॥ ५० ॥ एवीरीते योगो कसा ॥ अगुलना सम्या
 तमा जागजेटली लवाइगळा एक प्रतरनी अदर जेटली सू-
 चित्त होय ठे तेउला पृथक्पृथक् पर्याप्ता वेडि त्रेडि तथा
 चउरिडित्त होय ठे ॥ ५१ ॥ उळी अगुलना असम्यातमा
 जागजेटली लवाइगळा एकप्रतरनी अदर जेटली सूचित्त हो-
 य ॥ तेउला पृथक्पृथक् अपर्याप्ता वेडि त्रेडि तथा चउरि-
 डित्त कसा ठे ॥ ५२ ॥ कसु ठे क—अगुलना सम्याना अ-

પજ્જતાપજ્જતા—પિત્તિચત્તથસ્સન્નિણો યવહરતિ ॥ અગુત્તમ
 શ્વાસસ્સ—પ્પણ્ણસન્નગ્ગય પુઢ્ઢો પયર ॥ ૫૩ ॥ ઇતિ માન ॥ મર્મ
 સ્તોકાશ્ચતુરક્કા । પર્યાસા પરિકીર્તિતા ॥ પર્યાસદ્ધિદ્રિયાસ્તે
 જ્યો—ઽધિકાસ્તેજ્યમ્મિગ્ગાસ્સથા ॥ ૫૪ ॥ અસગ્ગ્યયગુણાસ્તે
 જ્યો—ઽપર્યાસચતુરિદ્રિયા ॥ ત્રિદ્ધિદ્રિયા અપર્યાસા—સ્તતો પિ
 કાધિક ક્રમાત્ ॥ ૫૫ ॥ ઇત્યદ્વપચ્છુત્થ ॥ ઇમે પ્રતીચ્ચામલ
 દ્વપા । પ્રાચ્ચા વિશેષત્તોઽધિકા ॥ દક્ષિણસ્યામુત્તરસ્યા—મેજ્ઞા
 ઽધિકાધિકા ક્રમાત્ ॥ ૫૬ ॥ અદ્વપતા વહુતા ચાનુ—સરત્ત્યં
 તેવુકાચિના ॥ પ્રાયો જલાશયેપ્પેપા । ચૂલ્લોત્પત્તિ પ્રતીયતે ।
 ॥ ૫૭ ॥ દ્વ્યક્કા પૂતરશ્શ્વાયા । સ્યુ પ્રાયો વહ્વો જલે ॥ શે

ને અસરયાતા પ્રદેશોથી જરેલા એવા પૃથ્થપૃથ્થર્થ પ્રતરને પ
 ર્યાસા અપર્યાસા, વેદ્રિ, ત્રેદ્રિ, ચત્તરિંદ્રિત્તં તથા અસન્નિપચ્છેદ્રિ
 ત્તં અપહરે ઠે ॥ ૫૩ ॥ એવીરીતે માનદ્ધાર જાણવુ ॥ સર્વગી
 થોન્ના ચત્તરિંદ્રિ પર્યાસા કહેલા ઠે, તેથી અધિક પર્યાસા વે
 દ્રિત્તં અને તેથી અધિક ત્રેદ્રિત્તં ઠે ॥ ૫૪ ॥ તેથી અસગ્ગ્યાતગ
 ણા અપર્યાસાચત્તરિંદ્રિત્તં ઠે, અને તેથી અનુક્રમે અધિકઅધિક
 અપર્યાસા ત્રેદ્રિ અને વેદ્રિત્તં ઠે ॥ ૫૫ ॥ એવીરીતે અદ્વપાન
 હોત કહ્યો ॥ આ વિકલેદ્રિત્તં પશ્ચિમદિશામા ઘણાજ થોન્ના
 ઠે, અને પૂર્વમા તેથી વિશેષઅધિક ઠે અને દક્ષિણ તથા ઉ
 ત્તરમા અનુક્રમે તેથી પણ અધિક ઠે ॥ ૫૬ ॥ વહ્લી તેત્તનો
 અદ્વપાવહોત અપ્પાચોને અનુસારે ઠે, કેમકે પ્રાયે કરીને તે
 ત્તની ઘણી ઉત્પત્તિ જલાશયોમાજ જણાય ઠે ॥ ૫૭ ॥ પૂરા
 અને શરપથાદિક વેદ્રિત્તં પ્રાયે કરીને જલમા ઘણા હોયઠે,

वालादो च कुध्याया । जृगाद्याश्चावुजादिषु ॥ ५७ ॥ इति दि-
 गपेक्षयाद्वयबहुत्व ॥ अल्पमतर्मुहूर्तं स्यात् । कालोऽनतोत्तर
 महत् ॥ वनस्पत्यादिषु स्थित्वा । पुनर्विकलताजुषा ॥ ५८ ॥
 इत्यन्तर ॥ तिर्यचो मनुजा देवा । नारकाश्चेति तात्त्रिके ॥ स्मृ-
 ता पंचेन्द्रिया जीरा-अतुर्था गणधारिणि ॥ ६० ॥ त्रिधा प
 चाक्षतिर्यचो । जलस्थलरचारिण ॥ अनेकधा जघत्येते । प्र
 तिजेदत्रिप्रकया ॥ ६१ ॥ दृष्टा जलचरास्तत्र । पंचधा तीर्थपा-
 र्थिवे ॥ मत्स्याश्च कृष्णा ग्राहा । मकरा शिशुमारका ॥ ६२ ॥
 तत्रानेकविधा मत्स्या । श्वदणास्तिमिनिमिगदा ॥ नकास्त
 रुद्रमत्स्याश्च । रोहिता कणिकाजिधा ॥ ६३ ॥ पीठपाठीन

तथा रुचराद्यादिको शेगलमा घणा होय ठे, यने ब्रमरआ-
 दिको कमळोमा घणा होय ठे ॥ ५७ ॥ ण्वी रीते दिशानी
 अपेक्षाए अल्पाबहुत जाणवो ॥ वनस्पतियादिकोमा रद्दीने
 फरीने त्रिफलेन्द्रिणु पामनाराठनो जघन्यथातरो अतर्मुहूर्त-
 नो ठे, यने उत्कृष्टो थातरो अनता काळनो ठे ॥ ५८ ॥ ण
 वीरीते थातरो जाणवो ॥ हवे तिर्य-^२, मनुष्य देव यने ना
 रकी णम चार प्रकारना पंचेन्द्रिजीयो तात्त्रिकगणधरमदारा
 जोण कदा ठे ॥ ६० ॥ पंचेन्द्रितिर्यचो त्रण प्रकारना ठे ज
 लचर घलचर अने गेचर यने तेजना पेटानेदो करायी
 तेठे यनेकप्रकारना थाय ठ ॥ ६१ ॥ तमा जलचरोन तीर्थ
 करमदाराजोण पाच प्रकारना कदा ठ मत्स्य रुद्रप । काच
 वा) ग्राह मगर यने शिशुमार ॥ ६२ ॥ तमा पण मत्स्यो
 नीचेप्रमाणे अनेकप्रकारना ठ श्वदण तिनि तिनिगद नक

शकुला । सहस्रदण्डसङ्का ॥ नलमीना उज्जुपी च । प्राश्र
च मद्गुरा अपि ॥ ६४ ॥ चटाश्चटकराश्चापि । पताकातिपता
किका ॥ सर्वे ते मत्स्यजातीया । ये चान्येऽपि तथाविधा ॥
॥ ६५ ॥ कठपा द्विविधा अस्थि—कठपा मासकठपा ॥ ते
या सङ्गाजिरेताजि—ग्राह्या पचविधा पुन ॥ ६६ ॥ दिल्ली,
वेढला, सुद्धला, पुलगा, सीसागारा इति ॥ द्विविधा मकरा
शोना । मट्टा इति विज्ञेदत्त ॥ एकाकारा शिशुमारा । सर्व
ऽमी जलचारिण ॥ ६७ ॥ इति जलचरा ॥ चतुष्पदा परि
सर्पा । इति स्थलचरा द्विधा ॥ चतुष्पदाश्चतुर्नदा—स्तत्र प्रो
क्ता विशारदै ॥ ६८ ॥ केचिदेकखुरा केचिद् । द्विखुरा अपरे

तडुलमत्स्य, रोहित, कणिक ॥ ६३ ॥ पीठ, पाठीन, शकुल,
सहस्रदण्ड, नलमीन, उज्जुपी, प्रोष्टी, मद्गुर, ॥ ६४ ॥ चट,
चटकर, पताका, अतिपताकिका, ए सघळी जातना मत्स्यो
ठे, अने तेवाप्रकारना बीजा मत्स्यो पण जाणी लेवा ॥ ६५ ॥
कठप एटखे काचवाडं वे प्रकारना ठे, अस्थिकठप अने मा
सकठप, वळी नीचे प्रमाणे पाच प्रकारना ग्राह्यो ठे ॥ ६६ ॥
दिल्ली, वेढला, सुद्धला, पुलगा अने सीसागारा ॥ शोना अने
मट्टा ए वे जातिना मगरो ठे, अने शिशुमारो एकआकारवा
ळा ठे, ते सघळा जलचरजीवो ठे ॥ ६७ ॥ एवीरीते जलच-
रो कह्या ॥ हवे थलचरो वे प्रकारना ठे, चोपगा अने पेटे
चाखनारा, तेमा चोपगाउने विद्वानोए चारप्रकारना कह्यावे
॥ ६८ ॥ केटलाको एक खरीगळा ठे, केटलाको वे खरीगळा
ळा ठे, केटलाको गनीपदा ठे, अने केटलाको नसयुक्त पग

पुन ॥ गभीपदाश्च सनख—पदा अन्ये प्रकीर्तिता ॥ ६९ ॥
 अजिज्ञा स्यु खुरा येपा । ते स्युरेकसुराजिधा ॥ गर्दनाश्चा
 दयस्ते तु । रोमय रचयति न ॥ ७० ॥ जिज्ञा येपा खुरास्ते
 स्यु—छिसुरा यदुजातय ॥ महिषा गयया उप्पू । वराहवग-
 लेनका ॥ ७१ ॥ रुव शरनाश्चापि । चमरा रोहिषा मृगा ॥
 गोकर्णाया अमी सवे । रोमय रचयति ये ॥ ७२ ॥ स्यात्पद्म
 कर्णिका गभी । तद्वधेपा पदाश्च ते ॥ हस्तिगमकखजाया ।
 गभीपदा प्रकीर्तिता ॥ ७३ ॥ इत्युत्तराध्ययनवृत्तौ ॥ प्रज्ञाप
 नारुत्तौ तु—गभी मुवर्णकाराधिकरणस्थानमिति ॥ येपा पदा
 नखर्दीधे । सयुता स्यु शुनामि ॥ तीर्थकरेस्ते सनख—प

वाळा ठे ॥ ६९ ॥ जेउनी खरीउं अजिज्ञ होय ठे, तेउं एक
 गरीमाळा कहेंगाय ठे अने तेगा गर्दजयादिको ठे के जेउं
 वागोळता नथी ॥ ७० ॥ उळी जेउनी खरीमा फाट होय,
 तेउं ये खरीउंमाळा कहेंगाय ठे, अने तेगा प्राणीउंनी नीचेप्र
 माणे घणी जातो ठे पामा, गयय, उट, कुरुर, चकरा मेढा,
 ॥ ७१ ॥ रुव, शरन, चमरा, रोहिष, मृग, तथा गोकर्ण, इ-
 त्यादिक ये खरीउंमाळा ठे, अने तेउं सघळा वागोळे ठे ॥
 ॥ ७२ ॥ गभी णटले पद्मकर्णिका, अने तेनासरया जेउंना प-
 गा होय, तेगा हाथी, गम्हा तथा यज्जिआदिक गभीपदो क
 हेंगाय ठे ॥ ७३ ॥ गरीरीते उत्तराध्ययननी वृत्तिमा कलु ठे,
 अने पन्नवणानी वृत्तिमा तो णम कलु ठे क— गभी ' णट
 ले सोनीनु अधिकरणस्थान जाणवु ॥ वळी जेउंना पगो कु-
 तराउंनीपेठे लागे नखोवाळा होय ठे, तेमने तीर्थकरोण न

दा इति निरूपिता ॥ ७४ ॥ सिद्धा व्याघ्रा स्त्रीपिनश्च । तरङ्गा
 रुक्मा अपि ॥ शृगाला शशकाश्चित्रा । श्वानश्चान्ये तथा
 विधा ॥ ७५ ॥ इति चतुष्पदा ॥ जुजोर परिसर्पत्वात् । परि
 सर्पा अपि द्विधा ॥ तत्रोर परिसर्पाश्च । चतुर्धा दर्शिता जिने
 ॥ ७६ ॥ अहयोऽजगरा आसा—क्षिका महोरगा इति ॥ अ
 हयो द्विविधा दर्शिता—करा मुकुलिनस्तथा ॥ ७७ ॥ दर्शिकरा
 फणनूतो । या देहाययमाकृति ॥ फणाजात्रोचिता सा स्या-
 न्मुद्रा तपुता परे ॥ ७८ ॥ दर्शिकरा बहुविधा । दृष्टा मुद्रा
 गन्धर्वे ॥ आशीविषा दृष्टिविषा । उमनोगविषा अपि ॥ ७९ ॥
 आशीविषान्तरविषाश्च । आसोन्मासविषा अपि ॥ कृत्तसर्पा

मयुक्त पगोराळा कक्षा वे ॥ ७४ ॥ सिद्ध, गाय, दीपका, त
 रंग, शिवाळ, समला, चित्रा, कुतरा, तथा तेरीरीनना
 शिवा पशुवै फण जाणरा ॥ ७५ ॥ मरीरीते चापमाज्जु ध
 र्मर कर्तुं ॥ हरे परिसर्पा वे प्रहारना वे, जुगायी चापमा
 तथा पेदे चापनारा, तेमा पेदे चापनामाज्जुने जिनेश्वराप ना
 प्रहारना कक्षा वे ॥ ७६ ॥ मर्ष, आगम, आमागिक या
 महोगम, तेना मर्षा वे प्रहारना वे फणमाळा फणमिनाना ॥
 ७७ ॥ तेना जगमायवरी व्यावृत्ति फणमाळी क्षेप, ते द
 र हरे पशुवै फणमाळा फ्रेयाय, यने तेनी फणमिनानी या
 इति हरे ते मुद्रावित पशुवै फणमिनाना कक्षेयाय ॥ ७८ ॥
 इतिरममने शिवा वे अण तमना तमणे मम विजया
 र र चक्रना वे रता प्रहारना कक्षा उ, आमागिय, शिवा,
 इतिर वेमरिय, ॥ ७९ ॥ आमागिय, चक्रिय, आमागिय

स्वेदसर्पाः । काकोदरादयोऽपि च ॥ ७० ॥ तत्र च—आशीर्द-
 प्त्वा विष तम्या । तेषामाशीविषा हि ते ॥ जवूछीपमित्त देह
 । त्रिपसात्कर्तुमीश्वरा ॥ ७१ ॥ शक्तेर्विषय एवाय । जूत जव-
 ति जाविनो ॥ तादृशरीरामपत्या । पचमागेऽर्थतो ह्यद ॥ ७२ ॥
 पोणसाया मुकुञ्जिन । इत्येवमहयो हिंसा ॥ एकाकारा अज
 गरा । आसाक्षिकानय तुवे ॥ ७३ ॥ अतर्मनुष्यक्षेत्रस्य । केव-
 ल कर्मजूमिषु ॥ काले पुनर्युगलिना । विदेहेष्वेव पचसु ॥ ७४ ॥
 चम्रध्वचकिरामाणा । महानृपमहीनृता ॥ स्कधारनिवेशा-
 ना । विनाशे समुपस्थिते ॥ ७५ ॥ एव च—नगरग्रामनिगम

सविष, कृक्षसर्प, स्वेदसर्प, अने काकोदराद्यादिक सर्पो जाण
 वा ॥ ७० ॥ उल्ली त्या—आशी पटले दाढा, अने तेनी अदर
 जेठने त्रिप होय, तेठ आशीत्रिप कहेवाय ठे अने ते सर्पो
 जवूछीपजेवना शरीरने त्रिपमय करवाने समर्थ होय ठे ॥
 ॥ ७१ ॥ आ विषय फक्त तेनी शक्तिने जणावनारो ठे, परतु
 तेवना शरीरनो यत्राव होवाथी तेंतु थयु नथी, थतु नथी,
 अने थशे पण नहि अने ते जावार्थ पाचमा अगमा ठे ॥
 ॥ ७२ ॥ हवे पोणसद्यादिक सर्पो फणविनाना ठे अने एवी
 रीते व जातना सर्पो जाणवा उल्ली अजगरो एक आकार-
 वाळा व तथा उल्ली नव आसाक्षिकानु स्वरूप कहे ठ ॥ ७३ ॥
 मनुष्यक्षेत्रनो अदर केवल कर्मजूमिउमाज तथा युगलीआ
 उत काल पांचे महाविदेहामा । ७४ ॥ चक्री त्रासुदेव, त
 था उल्लेखरूप महान् राजाउना खड्करना नाशमये ॥ ७५ ॥
 तेमज—नगर ग्राम, निगम तथा खेटादिकोना विनाशवस्तु

—લેટાદીનામુપસ્થિતે ॥ વિનાશે તદ્વ્ય સમૂ-ર્વ્યાસાલિકમ
 ફા ॥ ૬૬ ॥ અગુલાસરયનાગાગા । પ્રથમોત્પન્નકા અમી ॥
 વર્ધમાનશરીરાશ્વો—ત્કર્પાદ્ દ્વાદશયોજના ॥ ૬૭ ॥ વાદ્ય
 પૃથુલત્વાન્યાં । ફેયાસ્તદનુસારત ॥ અફાનિનોઽસક્તિનશ્ચ ।
 તે મિથ્યાદૃષ્ટ્યો મતા ॥ ૬૮ ॥ ઉત્પન્ના ઇત્યેતે નશ્વ-ત્યતર્મુ
 હૂર્ત્તજીવિતા ॥ નષ્ટેષુ તેષુ તત્સ્થાને । ગત્તા પતતિ તાવતી ॥
 ॥ ૬૯ ॥ જયકરાથ સા ગત્તા । રાક્ષસીય બુદ્ધિતા ॥ કિપ્ર
 પ્રસતિ તત્સર્વ । સ્કધાવારપુરાદિક ॥ ૭૦ ॥ ઉક્ત જીવસમાસે
 તુ । સ્યુરેતે દ્વીંદ્રિયા ઇતિ ॥ શરીરાત્કર્પસાધર્મ્યા-દ્વેદ તત્ત્વ તુ
 કેવલી ॥ ૭૧ ॥ મહોરગા વહુવિધા । કેચિદગુલદેહકા ॥ ત

તે તેની નીચે આસાલિકનામના જતુર્લ સમૂર્વિમધી પેદા થાય
 ઠે ॥ ૬૬ ॥ તેર્લ જ્યારે પ્રથમ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે ફક્ત અગુલ
 ના અસખ્યાતમા જાગજેવકા શરીરવાળા હોય ઠે, અને પછી
 તેમનુ શરીર વધતુથકુ ઉત્કૃષ્ટુ વારયોજનોનુ થાય ઠે ॥ ૬૭ ॥
 વળી તેર્લની પોહોળાઈ તથા જાનાઈ તેને અનુસારે જાણીલે
 થી, તેમ તેર્લને અફાની, અસત્રી અને મિથ્યાદૃષ્ટિર્લ કહ્યાઠે
 ॥ ૬૮ ॥ તેર્લ ઉત્પન્નથતાજ અતર્મુહૂર્ત્તની અદર મૃત્યુ પામે ઠે,
 અને તેર્લના મૃત્યુવાદ તેજગોળ તેમના શરીરજેવની સ્વામી
 ની જાય ઠે ॥ ૬૯ ॥ તથા તે જયકર સ્વામી રાક્ષસીની પેઠે
 જાણે ક્રુધાતુર હોય નહીં, તેમ તે સ્કધાવાર તથા નગરઆ
 દિકને તુરત ગળી જાય ઠે ॥ ૭૦ ॥ વળી શરીરના ઉત્કર્પ
 ના સાધર્મ્યથી જીવસમાસમા તો તેર્લને વેડિર્લ કહ્યા ઠે, માટે
 તત્ત્વ કેવલિમહારાજ જાણે ॥ ૭૧ ॥ હવે મહોરગો ઘણા પ્રકા

एष न रागका रधि—छिनस्तिनन परे ॥ ९२ ॥ एव रजि
 दृक्षिचापे—योजनेस्तुतेरपि ॥ एतस्त्वृद्धा यायते । सह
 मयोजनागता ॥ ९३ ॥ म्यल्ल जलेऽपि विचर—त्येते स्थलोद्ग
 रा अपि ॥ नरक्षेत्रे न मर्यते । ग्राहणीपसमुद्गता ॥ ९४ ॥
 उत्तुरपरिमपां ॥ एव नुजपरिसपां—स्ते त्वनेकविधा स्मृ
 ता ॥ नकुत्रा सरटा गोधा । ग्राहणीशृङ्गोलिका ॥ ९५ ॥
 नुचुन्दरीमपराध । हाखिनीजाहकादय ॥ एव स्थलचरा उ
 क्ता । उच्यते गवरा अथ ॥ ९६ ॥ ते चतुर्धा लोमचर्म—स
 मुन्निततवदा ॥ तत्र हसा कलहसा । कपोतकंफियायसा

रना वे, रेटलाको आगुलजेयका शरीरवाळा वे, केटलाको
 पार आगुलना शरीरवाळा वे ॥ ९२ ॥ गळी प्वी रीते तेउं
 एतस्त्वृद्धा यायते, कुक्षि, धनुष्य, योजन, सो
 योजन, अने ठेक हजार योजनसुधिना शरीरवाळा होय वे
 ॥ ९३ ॥ गळी तेउं जमीनपर उत्पन्न थया उता पण स्थल त-
 था जल, ए वक्षेनी अदर विचरे वे गळी तेउंनी उत्पत्ति म-
 नुष्यक्षेत्रमा नथी, परंतु तेथी बहारना ह्रीपसमुद्गोमा वे ॥
 ॥ ९४ ॥ प्वी रीते पेटे चाखनाराउंनु वर्णन कर्युं ॥ हवे पु
 जाउंयडे चाखनाराउंनु वर्णन करे वे तेरा प्राणीउं नीचेप्रमा
 णे अनेकप्रकारना उ, नोळीया, सरका, गोधा, ग्राहणी, ग-
 रोळी ॥ ९५ ॥ अनुदर, उदर, हाखिनी तथा जाहक आदिको
 वे प्वीरीते थलचरोना जेदो कळा हवे खेचरोना जेदो कहे
 वे ॥ ९६ ॥ तेउं लोमपक्षी, चर्मपक्षी, समुद्रपक्षी अने वि-
 ततपक्षी, एम चार प्रकारना वे तेमा हस, कलहस, कपोत,

॥ ९७ ॥ ढका ककाश्चक्रवाका—श्चकोरकोचसारसा ॥ अपि
जला कुकुटाश्च । शुक्तिः तिरलावका ॥ ९८ ॥ हारीता को
किलाश्चापा । वकचातकखजना ॥ शकुनिश्चटका गृध्रा । सु
गृह्येनसारिका ॥ ९९ ॥ शतपत्रचरद्वाजा । कुभकाराश्च
टिट्टिजा ॥ दुर्गकोशिकटाल्यूह—प्रमुखा लोमपक्षिण ॥ १०० ॥
वङ्गुली चर्मचटिका । आटिर्भारुपक्षिण ॥ समुद्रवायसा
जीवं—जीवाद्याश्चर्मपक्षिण ॥ १ ॥ समुद्रवत्सघटितौ । येषां
मुडयनेऽपि हि ॥ पक्षौ स्यातां ते समुद्र—पक्षिण परिकीर्ति
ता ॥ २ ॥ अवस्थानेऽपि यत्पक्षौ । ततौ ते विततवृद्धा ॥ इ
मौ स्त पक्षिणा जेदौ । द्वौ बाह्यद्वीपवार्धिषु ॥ ३ ॥ समूर्वि
मा गर्जजाश्चे—त्यमी स्युर्द्विविधा समे ॥ विना ये गर्जसाम

मयूर, कागना, ॥ ९७ ॥ ढक, कक, चक्रवाक, चकोर, कोच,
सारस, कपिजल, कुकना, पोपट, तेतर, लावरी, ॥ ९८ ॥ हा
रीत, कोयल, चाप, वगला, चातक खजन, शकुनि, चकला,
गीध, सुधरी, वाज, सारिका, ॥ ९९ ॥ शतपत्र, चारध्वज,
कुजकार, टिट्ठि, दुर्गा, घुवरु, तथा दाल्यूह, ए लोमपक्षिण
वै ॥ १०० ॥ बागोळ, चामाचीनीया, आटि, भारुपक्षी,
समुद्रना कागना, तथा जीवजीव, इत्यादिक चर्मपक्षीवै
॥ १ ॥ हवे जेउनी पाखो उरुताथका पण नावलानीपेठे वी
डेली रहे ठे, तेउने समुद्रपक्षीवै कहा ठे ॥ २ ॥ स्थिर रखा
वता पण जेमनी पाखो विस्तारेली रहे ठे, तेउ विततपक्षी क
हेयाय ठे, थने उपर कहेली वने जातिउना पक्षिउ मनुष्य
क्षेत्रची वहारना द्वीपसमुद्रोमा ठे ॥ ३ ॥ हवे तेउ सघळा

प्रो । जाता समूर्तिमाश्च ते ॥ ४ ॥ यथा गर्भादिसामग्र्या ।
 ये जातास्ते हि गर्जजा ॥ आसाक्षिकान्विना समूर्तिमा ए-
 व हि ते ध्रुव ॥ ५ ॥ यत्तु सूत्ररुतागे आहारपरिज्ञाध्ययने
 आसाक्षिका गर्जतयोक्तास्ते तत्सदृशनामानो विजातीया एव
 सजाव्यते, अन्यथा प्रज्ञापनादिभि सह विरोधापत्ते अप-
 र्याप्ताश्च पर्याप्ता । प्रत्येक द्विविधा इमे ॥ एव पंचाह्नितिर्यंच
 । सर्वेऽपि स्युश्चतुर्विधा ॥ ६ ॥ इति जेदा ॥ त्रिकणाक्षवहु-
 क्तानि । स्थानान्येषा जिनेश्वरे ॥ तत्तत्स्थानविशेषस्तु । स्वय
 ज्ञाव्यो विवेकिजि ॥ ७ ॥ इति स्थानानि ॥

समूर्तिम अने गर्जज, एव वे प्रकारना ठे तेमा जेठ गर्जनी
 सामग्रीविना उत्पन्न थाय ठे, तेठ समूर्तिम कहेवाय ठे ॥
 ४ ॥ तथा जेठ गर्जादिकनी सामग्रीबडे उत्पन्न थाय ठे,
 तेठ गर्जज कहेवाय ठे, अने आसाक्षिकविना तेठ समूर्तिम-
 ज ठे (आ वाग्यनो अर्ही जावार्थ महान् बहुश्रुतधी जा-
 णी छेवो) ॥ ५ ॥ वळी सूयगन्तागना आहारपरिज्ञाध्यय-
 नमा आसाक्षिकोने जे गर्जजरूपे कइया ठे, तेठ तेसरखा ना-
 मवाळा विजातिठज सभवे ठे, अने जो तेम न होय तो, प-
 न्नवणायादिकसाथे शिरोध आवेठे ॥ हवे ते दरेक अपर्याप्ता
 अने पर्याप्ताना जेदधी वे प्रकारना ठे, अने एवीरीते ते सघळा
 पंचद्वितिर्यंचो चारप्रकारना ठे ॥ ६ ॥ एवीरीते जेदो कइया ॥
 हवे तेठना स्थानो विकलेडिठनीपेठेज जिनेश्वरोप कइया ठे,
 अने ते ते स्थानोनो विशेष, विवेकीउण पोतानीमेळेज जा-
 णीछेवो ॥ ७ ॥ एवीरीते स्थानो जाणवा ॥

પચ પર્યાપ્તિયોઽમીપા । પર્યાપ્તિ માનસીવિના ॥ સમૂર્થિમા
 નામન્યેપા । પુનરેતા જવતિ પદ ॥ ૬ ॥ અસક્તિનોઽમનસ્કા
 ય-ત્પ્રવર્ત્તેતેઽજ્ઞાનાદિષુ ॥ આહારસક્તા સા જ્ઞેયા । પર્યાપ્તિર્ન તુ
 માનસી ॥ ૭ ॥ અથવાહ્ય મનોદ્રવ્ય । વર્ત્તેતેઽસક્તિનામપિ ॥
 પ્રવર્ત્તેતે નિવર્ત્તેતે । તેઽપીઘ્તાનિષ્ઠયોસ્તન ॥ ૧૦ ॥ સમૂર્થિમાના
 પ્રાણા સ્યુ—નવાન્યેપા ચ તે દશ ॥ ઇતિ પર્યાપ્તય ॥ લક્ષ્મી
 શ્વતસ્તો યોનીના—મેપા સામાન્યત સ્મૃતા ॥ ૧૧ ॥ ઇતિ યો
 નિસરયા ॥ એવ સમૂર્થિમગર્જો—જ્ઞવજ્ઞેદાવિવક્ષયા ॥ લક્ષ્મી
 ણિ કુલકોટીના—મેપામિત્યાહુરીશ્વરા ॥ ૧૨ ॥ અદ્વૈતધાનિ
 દ્વાદશૈવ । ભવતિ જલચારિણા ॥ સ્વચરાણા દ્વાદશાય-ચતુ

વળી સમૂર્થિમ એવા તેજને મનપર્યાપ્તિવિના પાચ પર્યાપ્તિઝં
 હોય ઠે, અને ગર્જજોને ઠ પર્યાપ્તિઝં હોય ઠે ॥ ૬ ॥ વળી અ
 સક્તી અને મનરહિત એવા તેજ, જોજનઆદિકોમા જે પ્રવર્તે
 ઠે, તેજની આહારસક્તા જાણવી, પરતુ મનપર્યાપ્તિ જાણવી
 નહી ॥ ૭ ॥ અથવા અસક્તીઝંને પણ અહ્યમનોદ્રવ્ય હોય ઠે
 અને તેથી તેજ પણ ઈષ્ટનીઅદર પ્રવર્તે ઠે, અને અનિષ્ટથી
 નિવર્તે ઠે ॥ ૧૦ ॥ વળી સમૂર્થિમોને નવ પ્રાણો હોય ઠે, અ
 ને ગર્જજોને દશ પ્રાણો હોય ઠે, એવીરીતે પર્યાપ્તિઝં જાણવી
 ॥ વળી તેજની સામાન્યથી ચારસાચ યોનિઝં કહી ઠે ॥ ૧૧ ॥
 એવીરીતે યોનિસરયા કહી ॥ એવીરીતે સમૂર્થિમ અને ગર્જજ
 ના જ્ઞેદની વિવક્ષા કર્યાવિના, જિનેશ્વરોષ તેમની કુલકોટી
 ઝં નીચેપ્રમાણે કહી ઠે ॥ ૧૨ ॥ જલચરજીવોની સામાનાર
 સાચ કુલકોટીઝં ઠે, સ્વચરોની વારસાચ, તથા ચોપગાઝંની

(५११)

प्पदागिना दश ॥ १३ ॥ दशेवोरगजीयाना । जुजगाना नवेति
च ॥ एषा साधांघ्रियचाश—स्रक्काणि कुलकोटय ॥ १४ ॥ इ-
ति कुलसग्या ॥ विवृता योनिरेतेषा । समूर्धिमशरीरिणा ॥
गर्जजाना जवयेषा । योनिर्विवृतसवृता ॥ १५ ॥ समूर्धिमाना
त्रैधय । सचित्ताचित्तमिध्रका ॥ गर्जजाना तु मिश्रेव । यदेषा
गर्जसजवे ॥ १६ ॥ जीयात्मसात्कृतत्वेन । सचित्ते शुक्रशोणि-
ते ॥ तत्रोपयुज्यमाना स्यु-रचित्ता पुज्जसा परे ॥ १७ ॥ स-
मूर्धिमाना त्रिधया । शीतोत्तमिश्रजेदत ॥ गर्जजाना तिरश्चा
तु । जवेन्मिश्रेव जेवस ॥ १८ ॥ इति योनिसवृतत्वादि ॥ पू-
र्यकोटिमितोत्कृष्टा । स्थिति स्याज्जलचारिणा ॥ चतुष्पदाना

दशसाख कुलकोमीउं ठे ॥ १३ ॥ पेदे चालनारा जीवोनी द-
शसाख ठे, जुजपरोनी नवसाख ठे, एवीरीते तेउनी सामात्रे-
पनखार कुलकोमीउं ठे ॥ १४ ॥ एवीरीते कुलकोमीउनी स-
ग्या कह्नी ॥ हवे तेउमाना समूर्धिमोनी विवृतयोनि ठे, यने
गर्जजोनी विवृतसवृतयोनि ठे ॥ १५ ॥ वळी समूर्धिमोनी यो-
नि, सचित्त, अचित्त यने मिश्र, एम त्रण प्रकारोनी ठे, यने
गर्जजोनी तो फक्त मिश्रज योनि ठे, केमके तेउने गर्जनो स-
जव होते ठे, ॥ १६ ॥ जीवरूप करवावडे करीने शुक्र यने
रुधिर सचित्त थाप ठे, यने तेमा उपयोगी यता बीजा पुज्ज
खो अचित्त होय ठे ॥ १७ ॥ वळी ते समूर्धिमोने शीत, उ-
त्त, यने मिश्र, एम त्रण योनिउं होय ठे, यने गर्जजतिर्यं
चोने तो फक्त मिश्रयोनिज होय ठे ॥ १८ ॥ एवी रीते यो-
निसवृतत्वादिद्वार जाणवु ॥ जलचरोनी उत्कृष्टी स्थिति को-

चतुर-शीतिवर्षसहस्रका ॥ १९ ॥ वत्सराणा त्रिपचागत् । स
हस्राण्युरगागिना ॥ जुजगाना द्विचत्वारिं-शत्सहस्रा स्थिति
र्मता ॥ १९ ॥ खचराणा सहस्राणि । द्वासतति स्थितिर्गुरु ॥
संमूर्द्धिमाना सर्वेषा—मित्युत्कृष्टा स्थितिर्नवेत् ॥ २० ॥ गर्ज
जाना पूर्वकोटि-रुत्कृष्टा जलचारिणा ॥ चतुष्पदानामुत्कृष्टा ।
स्थितिः पट्योपमत्रय ॥ २१ ॥ जुजोर परिसर्पाणा । पूर्वकोटि
स्थितिर्गुरु ॥ खचराणा च पट्यस्या—सख्येयाशो गुरु स्थिति
॥ २२ ॥ गर्जजाना तिरश्चा म्या—दोधेनोत्कर्षत स्थिति ॥
पट्यत्रय समेषाम—प्यवरातर्मुहूर्तक ॥ २३ ॥ इति जवस्थिति
समूर्द्धिमाणा पचाद्-तिरश्चा कायस्थिति ॥ सतक पू

रुपूर्वोनी होय ठे, तथा चतुष्पदोनी चोर्यासीहजार वपोंनी ठे
॥ १९ ॥ पेटे चालनाराजनी उत्कृष्टी स्थिति त्रेपनहजार वपों
नी ठे, तथा जुजपरोनी वेतालीसहजार वपोंनी ठे ॥ १९ ॥
खेचरोनी उत्कृष्टी स्थिति बहोतेरहजार वपोंनी ठे, ते उपर
कहेली सघळी उत्कृष्टी स्थितिउं सघळा समूर्द्धिमोनी जाण
वी ॥ २० ॥ हवे गर्जजजलचरोनी उत्कृष्टी स्थिति क्रोरुपू
वोंनी ठे, तथा तेजा चतुष्पदोनी त्रण पट्योपमनी ठे ॥ २१ ॥
वळी तेजा जुजपर तथा उरपरनी उत्कृष्टी स्थिति क्रोरुपूर्वोनी
ठे, थने तेजा खेचरोनी पट्योपमना थसरयातमा जागजेटली
ठे ॥ २२ ॥ वळी सघळा गर्जजतियंचोनी उंघथी उत्कृष्टी
स्थिति त्रण पट्योपमनी ठे, थने तेउनी जघन्यस्थिति थत
मुहूर्चनी ठे ॥ २३ ॥ एवीरीते जवस्थिति कही ॥

हवे समूर्द्धिमपचेद्रितियंचोनी कायस्थिति सातक्रोरुपू

वर्कोटीना । तदेव पारजाव्यते ॥ २४ ॥ मृत्वा मृत्वासकृत्स-
मू-ष्ठिमस्तिर्यग्जवेद्यदि ॥ तदा सप्तजवान् यावत् । पूर्वकोटी
मितस्थितीन् ॥ २५ ॥ यद्यष्टमे जवेऽप्येष । तिर्यग्जवमवाप्नु-
यात् ॥ तदा सख्यायुष्कतिर्य-गर्जज स्यात्तत सुर ॥ २६ ॥
कोटय सप्त पूर्वाणा । पल्योपमत्रयान्विता ॥ कायस्थितिगं-
र्जजाना । तिरध्वा तत्र जावना ॥ २७ ॥ सम्येयायुर्गर्जजेषु ।
तिर्यक्कूटपयतेऽसुमान् ॥ उत्कर्षेण सप्तवारान् । पूर्वैककोटिजी
विषु ॥ २८ ॥ अष्टम्या यदि वेलाया । तिर्यग्जवमवाप्नुयात् ॥
असख्यायुस्तदा भ्यात्—स्थिति पल्यत्रय गुरु ॥ २९ ॥ अत
एव ध्रुतेऽप्युक्त—पचिदियकाश्मश्गर्ज । उक्तेस जीवो उ स-

वौनी ठे, अने ते नीचेप्रमाणे ठे ॥ २४ ॥ मरीमरीने जो वा
रगार समुष्ठिमतिर्यच थाय, तो क्रोरुपूर्वजेटली स्थितिवाळा
सातजवोसुधि थाय ॥ २५ ॥ वळी आठमे जवे पण जो ते
तिर्यचनो नव पामे, तो ते असख्याता आयुवाळो गर्जजति-
र्यच थाय, अने पठी देवता थाय ॥ २६ ॥ गर्जजतिर्यचोनी
कायस्थिति वण पल्योपम अने सात क्रोरु पूर्वेनी ठे, तेमा
भावना नीचेप्रमाणे ठे ॥ २७ ॥ एकक्रोरु पूर्वसुधि जीवनारा
एवा सरयाताआयुवाळा गर्जजतिर्यचोमा प्राणी उत्कृष्टो सा-
तवार उत्पन्न थाय ठे ॥ २८ ॥ अने आठमी वखते पण जो
ते तिर्यचनो जव पामे, तो ते असख्याता आयुवाळो होय,
अने तेनी उत्कृष्टी स्थिति वण पल्योपमनी होय ॥ २९ ॥
आधीकरीनेज सिद्धातमा पण कहु ठे के—पचेद्रिआदिकने
प्राप्त थयेलो प्राणी उत्कृष्टो सात आठ जवने ग्रहण करे ठे,

વસે ॥ સત્તટ્ઠભવગ્ગદ્દણે । સમય ગોયમ મા પમાણ ॥ ૩૦ ॥
 અત્ત સરયાતાયુર્નવાપેક્કયા સત્ત, ઝનયાપેક્કયા ત્વણ્ણાવિત્તિ ॥
 પૂર્વકોદ્યધિકાયુસ્તુ । તિર્યમ્સોઽમગ્ગયજીવિત ॥ તસ્ય દેવગ-
 તિત્વેન । મૃત્વા તિર્યકુ નોઙ્ગવ ॥ ૩૧ ॥ અપ્પસવત્સરોઽકુણ્ણા
 જઘન્યાત્તર્મુહૂર્તિકી ॥ ગર્નસ્થિતિસ્તિરશ્ચા સ્યા—ત્પસયો વા ત
 તો મૃતિ ॥ ૩૨ ॥ સરયાતાબ્દાધિક વાર્ધિ—સહસ્સમોપત
 ત્તવેત્ ॥ પચેન્દ્રિયતયા કાય—તિસ્ત્તકર્પત કિલ ॥ ૩૩ ॥
 પર્યાપ્તપચાક્કતયા । કાયસ્થિતિર્ગરીયસી ॥ શતપૃથક્ત્તવમઘ્ઘીના
 । જઘન્યાત્તર્મુહૂર્તક ॥ ૩૪ ॥ ઇતિ કાયસ્થિતિ ॥ દેહાશ્રયસ્તૈ
 જસશ્ચ । કાર્મણોદારિકાવિતિ ॥ સામૂર્ઠના યુગ્મિના ચ । તે

માટે હે ગૌતમ ! એક સમય પણ પ્રમાદ કરવો નહિ ॥ ૩૦ ॥
 અહીં સરયાતા આયુવાળા ભવની અપેક્ષાએ સાત જીવો જા
 ણવા, અને વધેની અપેક્ષાએ આઠ ભવો જાણવા ॥ પૂર્વકોદ
 થી અધિકઆયુવાળો જે તિર્યંચ, તે અસરયાતા આયુવાળો
 કહેવાય અને તેને દેવગતિપાણુ હોવાથી, મૃત્યુવાદ તેની તિ
 ર્યંચમા ઉત્પત્તિ થતી નથી ॥ ૩૧ ॥ તિર્યંચોની ઝત્કુટ્ટી ગર્જ-
 સ્થિતિ આઠ વર્ષોની છે અને જઘન્ય અતર્મુહૂર્તની છે, અને
 તેવારવાદ તે ગર્જનો કાતો પ્રસવ થાય, અથવા તો તેનું મૃ
 ત્યુ થાય છે ॥ ૩૨ ॥ વઢી પચેન્દ્રિરૂપે લંઘથી ઝત્કુટ્ટી કાય
 સ્થિતિ સરયાતા વર્ષઅધિક એકહજાર સાગરોપમની હોય છે
 ॥ ૩૩ ॥ વઢી પર્યાપ્તપચેન્દ્રિરૂપે ઝત્કુટ્ટી કાયસ્થિતિ પૃથક્ત્ત
 સાગરોપમોની છે, અને જઘન્યકાયસ્થિતિ અતર્મુહૂર્તની છે ॥
 ૩૪ ॥ એવીરીતે કાયસ્થિતિ કહી ॥ હવે સમૂર્ઠિમ અને યુ

अन्येषा वैक्रियाचिता ॥ ३५ ॥ इति देहा ॥ समूर्तिमाना स
 स्थान । हुर्ममेक प्रकीर्तित ॥ गर्जजाना यथायोग । जवति नि-
 खिलान्यपि ॥ ३६ ॥ इति सस्थान ॥ समूर्तिमानामुत्कृष्ट । श-
 रीर जलचारिणा ॥ सहस्र योजनान्येत-न्मत्स्यादीनामपेक्ष
 या ॥ ३७ ॥ चतुष्पदाना गव्यूत—पृथक्त्व परिकीर्तित ॥ शु
 जगाना खगाना च । कोदमाना पृथक्त्वक ॥ ३८ ॥ योजनाना
 पृथक्त्व चो-रगाणा स्यात्पुगुरु ॥ गर्जजाना वाधराणा । स-
 मूर्तिमाद्युचारिवत् ॥ ३९ ॥ चतुष्पदाना गव्यूत-पदक शुजग-
 देहिना ॥ गव्यूताना पृथक्त्व स्या-डुत्कृष्ट खलु नृघन ॥ ४० ॥
 तथोर परिसर्पाणा । सहस्रयोजन वपु ॥ यतोऽनेकविधा उ-

१ लिथ्याडने तेजस, कार्मेण अने आदारिक, एम त्रण शरी
 रो होय ठे, अने गर्जजोने वैक्रियसहित चार शरीरो होयठे
 ॥ ३५ ॥ एवीरीते शरीरो कक्षा ॥ वल्ली समूर्तिमोने एक हु-
 रुसस्थान कक्षु ठे, अने गर्जजोने यथायोग्यरीते सर्व सस्था
 नो होय ठे ॥ ३६ ॥ एवीरीते सस्थान कक्षा ॥ हवे समूर्ति
 मजलचरोनु उत्कृष्ट शरीर एक हजार योजनोनु ठे, अने ते
 मत्स्यादिकोनी अपेक्षाए ठे ॥ ३७ ॥ चोपगाडनु उत्कृष्ट श
 रीर पृथक्त्वगव्यूतोनु कक्षु ठे अने शुजपर तथा खेचरोनु पृ-
 थक्त्वधनुष्योनु कक्षु ठे ॥ ३८ ॥ उरगोनु उत्कृष्ट शरीर पृथ-
 क्त्वयोजनोनु ठे, अने गर्जज जलचरोनु समूर्तिमजलचरोजे-
 यनु ठे ॥ ३९ ॥ वल्ली चोपगाडनु ठ गव्यूतोनु ठे, तथा शु
 जपरोनु उत्कृष्ट शरीर पृथक्त्वगव्यूतोनु ठे ॥ ४० ॥ वल्ली उ-
 रपरिसर्पोनु शरीर एक हजार योजनोनु ठे, केमके ते जातिमा

કા । એતજાતો મહોરગા ॥ ૪૧ ॥ અગુલેન મિતા કેચિ—
 ત્તપ્થસ્ત્વાગકા પરે ॥ કેચિત્કમાઘ્ધમાના । સહસ્રયોજનો
 ન્મિતા ॥ ૪૨ ॥ ગર્જજાના સ્વચરાણા । ધનુ પૃથસ્ત્વમેવ તત્
 ॥ અગુલાસર્યાશમાન । સર્વેપા તજ્ઞધન્યત ॥ ૪૩ ॥ વૈક્રિ
 યોજનશત—પૃથસ્ત્વપ્રમિત ગુરુ ॥ આરજેગુલસર્યાશ—માન
 તસ્ત્યાજ્ઞધન્યત ॥ ૪૪ ॥ ઇત્યગમાન ॥ આયાત્રય સમુદ્ધા
 તા । સમૂર્ઠિમશરીરિણા ॥ ગર્જજાના તુ પચેતે । કેવલ્યાદ્ધાર
 કો ધિના ॥ ૪૫ ॥ ઇતિ સમુદ્ધાતા ॥

યાતિ સમૂર્ઠિમા નૂન । સર્વાસ્વપિ ગતિપ્યમી ॥ તત્રાપિ
 નરકે યાતો । યાત્યાચનરકાવધિ ॥ ૪૬ ॥ એકેદ્રિયેષુ સર્વપુ ।

અનેકપ્રકારના મહોરગો કહ્યા છે ॥ ૪૧ ॥ કેટલાક અગુલ
 જેવળા છે, કેટલાક પૃથસ્ત્વઅગુલજેવળા શરીરવાળા છે, અને
 કેટલાકો અનુક્રમે વૃદ્ધિ પામતાથકા હજાર યોજનના માન
 વાળા થાય છે ॥ ૪૨ ॥ ગર્જજ સેચરોનુ ઉત્કૃષ્ટ શરીર પૃથ
 સ્ત્વધનુષ્યોનુ છે, અને સર્વેનુ જધન્યશરીર અગુલના અસમ્પા-
 તમા નાગજેવળુ છે ॥ ૪૩ ॥ વઢી તેજનુ ઉત્કૃષ્ટ વૈક્રિયશ
 રીર સો પૃથસ્ત્વયોજનોનુ છે અને આરતમા જધન્યથી તે
 અગુલના અસમ્પાતમા ભાગજેવળુ હોય છે ॥ ૪૪ ॥ ણ્વીરીતે
 શરીરમાન જાણવુ ॥ સમૂર્ઠિમતિયંચોને પહેલા ઘ્રણ સમુદ્ધા
 તો હોય છે, અને ગર્જજાને કેવલિ તથા આદારક શિખા
 પાંચ સમુદ્ધાતો હોય છે ॥ ૪૫ ॥ ણ્વીરીતે સમુદ્ધાતો કયા.

આ સમૂર્ઠિમતિયંચો સર્વે ગતિનુમા જાય છે, તેમા પણ
 જો નરકમા જાય, તો પહેલી નરકમુખિ જાય છે ॥ ૪૬ ॥

तथैव विकलेष्वपि ॥ सख्यासख्यायुर्युतेषु । तिर्यक्तु मनुजेषु च
 ॥ ४७ ॥ असख्यायुर्नृतिर्यक्तु—त्पद्यमानास्त्वसङ्गिन ॥ उत्क
 र्पायाति तिर्यच । पद्यासख्याशजीविषु ॥ ४८ ॥ असङ्गिनो हि
 तिर्यच । पद्यासख्याशसकण ॥ आयुश्चतुर्विधमपि । न्नत्यु-
 त्कर्षेत खलु ॥ ४९ ॥ अतर्मुहूर्तमान च । नृतिरश्चोर्जघन्यत
 ॥ देवनारकयोर्धर्षे—सहस्रदशकोन्मित ॥ ५० ॥ तत्रापि देवा-
 युर्हस्व—पद्यासख्याशसमित ॥ नृतिर्यग्नाकायूप्य—सरस्य-
 घ्नानि यथाक्रम ॥ ५१ ॥ इदमर्थतो जगत्तीशतक १ द्विती-
 योद्देशके ॥ देवेषूत्पद्यमाना स्यु—ज्वनव्यतरावधि ॥ एतयो

वळी आ पचेद्वितिर्यचो सर्व एकेद्विर्तमा, विकलेद्विर्तमा, स-
 ख्याता अने असख्याता आयुवाळा तिर्यच अने मनुष्योमा,
 ॥ ४७ ॥ तेमज असङ्गीपचेन्द्रिउं उत्कृष्टथी पद्योपमना अस
 रयातमा जागसुधि जीवनारा एवा असख्याता आयुवाळा म-
 नुष्यो अने तिर्यचोमा उत्पन्न थाय ठे ॥ ४८ ॥ कैमके अस
 ङ्गी तिर्यचो उत्कृष्टथी पद्योपमना असख्यातमा जागवाळा
 चारे प्रकारना आयुने बाधे ठे ॥ ४९ ॥ वळी तेउं मनुष्य अ
 ने तिर्यचसयधि जघन्य आयु अतर्मुहूर्तनु, तथा देवता अने
 नारकीसयधि जघन्य आयु दशहजार वर्षोनु बाधे ठे ॥ ५० ॥
 तेमा पण देवतानु आयु जघन्यपद्योपमना असख्यातमा जा-
 गजेदुषु जाणवु, अने मनुष्य, तिर्यच अने नारकीउंनु अनु-
 क्रमे अस्वरूपअसख्यगणु जाणवु ॥ ५१ ॥ आ जावार्ये भग
 वतीजीना पद्देसा शतकना बीजा उद्देशामा ठे ॥ वळी तेउं
 जो देवोमा उत्पन्न थाय, तो ज्वनपति अने व्यतरोसुधि उ-

ग्यायुपोऽज्ञावा-न्न ज्योतिष्कादिनाकिपु ॥ ५२ ॥ याति गर्ज
 जतियंचो—ऽप्येव गतिचतुष्टये ॥ विशेषस्तत्र नरक-गतावेप
 निरूपित ॥ ५३ ॥ सप्तस्वपि द्वासु याति । मत्स्याद्या जलचा
 रिण ॥ रौद्रध्यानार्जितमहा-पाप्मानो हिंसका मिथ ॥ ५४ ॥
 चतुष्पदाश्च सिद्धाद्या—श्चतसृष्वायज्ञूमिपु ॥ पचसू परिस
 र्पा—स्तिसृष्वायसु पक्षिण ॥ ५५ ॥ भुजप्रसर्पा गच्छति । प्र
 थमद्विद्वमावधि ॥ देवेषु गच्छतामेपा । सर्वेषा समता गतो ॥
 ॥ ५६ ॥ जवनेशव्यतरेषु । ज्योतिष्केषु च यात्यमी ॥ तैमानि
 केषु चोत्कर्षा-दष्टमन्त्रिदिवावधि ॥ ५७ ॥ सुरेषु याति सर्वेषु
 । तिर्यंचोऽसरयजीविन ॥ निजायु समहीनेषु । नाधिकस्थि

तन्न थाय, परतु ज्योतिष्कयादिकमा उत्पन्न थाय नहि, के
 मके तेउने ते गतिने योग्य एवा थायुनो अज्ञाज होय ठे ॥
 ॥ ५२ ॥ उळी एवीरीते गर्जजतियंचो पण चारे गतिमा जाय
 ठे, तैमा पण नरकगतिमाटे नीचेप्रमाणे विशेष जाणु ॥ ५३ ॥
 रौद्रध्यानयी मेळवेळ ठे महापापो जेमणे एवा, तथा परस्पर
 हिंसा करनारा एवा मत्स्याद्यादिक जलचरो साते नरकोमा
 जाय ठे ॥ ५४ ॥ उळी सिद्धाद्यादिक चोपगा तिर्यंचो पद्देसी
 चार नरकोमुधि जाय ठे, उरपरिसर्पो पाच नरकोमुधि जाय
 ठे, थने पक्षिउ पद्देसी तण नरकोमुधि जाय ठे ॥ ५५ ॥ उ
 जपरो पद्देसी वे नरकोमुधि जाय ठे, थने देवपणामा सगरी
 नीचेप्रमाणे तुड्यगति ठे ॥ ५६ ॥ जवनपति, व्यतर, ग्यो-
 तिपी थने तैमानिकमा उत्पन्ना थावमा देवलोकांमुधि त
 जाय ठे. ॥ ५७ ॥ उळी असक्याता थायुगाळा तिर्यंचो, पो

तिपु क्वचित् ॥ ५८ ॥ असख्यजीविखचरा । अतरहीपजा अ-
 पि ॥ तिर्यपंचेद्रिया याति । जवनव्यतरावधि ॥ ५९ ॥ तत्
 पर यतो नास्ति । पल्यासख्याशिका स्थिति ॥ न चैवमीशा
 नादमे । याति केऽप्यमितायुष ॥ ६० ॥ इति गति ॥ एका
 द्वा विकलाद्वाश्च । तिर्यंच सङ्ख्यमङ्गिन ॥ समूर्तिमेषु तिर्य-
 द्वा-याति नो देवनारका ॥ ६१ ॥ एकद्वित्रिचतुरद्वा । प-
 चाद्वा सङ्ख्यसङ्गिन ॥ जवनव्यतरज्योति-सहस्रारातनिर्ज-
 रा ॥ ६२ ॥ समूर्तिमा गर्जजाश्च । मनुष्या सर्वनारका ॥ ग-
 जोद्भवेपु तिर्यङ्मु । जायते कर्मयन्त्रिता ॥ ६३ ॥ अतर्मुहूर्त्तमु

ताना आयुजेटली स्थितिगळा, अथवा तेथी उंठी स्थितिवा
 ला देवोमा जाय ठे, परतु तेथी अधिकस्थितिगळा देवोमा
 जता नथी ॥ ५८ ॥ वळी असख्याताआयुवाळा खेचरो अने
 अतरहीपमा उत्पन्नथयेला पंचेद्रितिर्यंचो पण भवनपति अने
 व्यतरोसुधि जाय ठे ॥ ५९ ॥ केमके तेथी आगळ तो पळ्यो-
 पमना असम्यातमा भागवाळी स्थितिज नथी, अने एवीरीते
 असख्याता आयुवाळा कोइ पण, इशानदेखलोकथी आगळ
 जता नथी ॥ ६० ॥ एवीरीते गतिछार जाणवु ॥ एकेंद्रि, ये
 द्वि अने सत्री तथा असत्रीतिर्यंचो, एटखा समूर्तिमतिर्यंचो-
 मा आवे ठे, परतु देवता अने नारकीज तेमा आवता नथी
 ॥ ६१ ॥ एकेंद्रि, बेंद्रि, त्रेंद्रि, चतुरेंद्रि, सत्री अने असत्री
 पंचेंद्रि, तथा जवनपति, व्यतर, ज्योतिपी अने सहस्रारात-
 ना देवो, ॥ ६२ ॥ तथा समूर्तिम अने गर्जजमनुष्यो, तेम स-
 घळा नारकीज, एटखा कर्मोथी नियन्त्रित थगायका गर्जजति-

ક્રુષ્ટ-મુત્પત્તિમરણાતર ॥ સામૂર્થના ગર્જજાના । દ્વાદશાત્મ
 હૂર્તકા ॥ ૬૪ ॥ સમયપ્રમિત ક્રેય । જઘન્ય તદ્ દ્વયોરપિ ॥
 એકસામયિકી સરયા । ફેયેપા વિકલાદવત ॥ ૬૫ ॥ ડલા
 ગતિ ॥ લજતેઽનતરજ્ઞવે । સમ્યક્ત્વાદિ શિવાવધિ ॥ તે વ્ર
 સિન્-ક્ષણે મુક્તિ । યાતો યાતિ દશેવ હિ ॥ ૬૫ ॥ ડલનત
 રાસિ, સમયેસિદ્ધિશ્ચ ॥ લેશ્યાત્રિતયમાય સ્યાત્ । સમૂર્થિમ
 શરીરિણા ॥ ગર્જજાના યથાયોગ । લેશ્યા પરુપિ કીર્તિતા ॥
 ॥ ૬૬ ॥ ડતિ લેશ્યા ॥ પરુપ્યાહારકકુજો । દ્વયાનામત્યમેવ
 ચ ॥ સામૂર્થના સહનન-મન્યેપામસ્તિજાન્યપિ ॥ ૬૭ ॥ અત્ર
 ચ-શ્રીજીવાન્નિગમાનિપ્રાયેણ સમૂર્થિમપત્ત્રાક્ષતિરશ્વામેઐક સ
 યંચોમા ઉત્પન્ન થાય ડે ॥ ૬૩ ॥ સમૂર્થિમોનો ઉત્પત્તિ અંત
 મરણનો ઉત્ક્રુષ્ટો આતરો અતર્મુહૂર્તનો ડે તથા ગર્જજોનો વાર
 અતર્મુહૂર્તનો ડે ॥ ૬૪ ॥ વઢી તેડ વઢેનો જઘન્ય આતરો
 એકસમયનો ડે, તેમ તેડની એકસમયસવધિ જે સરયા, તે વિ
 કલેન્દ્રિડનીપેઢે જાણવી ॥ ૬૫ ॥ એવીરીતે આગતિદ્વાર જાણ
 ડે ॥ વઢી તેડ અનતરભવમા સમકીતથી માની મોક્ષસુધિ
 ડે, તથા એકસમયમા દશજ મોક્ષે જાય ડે ॥ ૬૫ ॥
 એવીરીતે અનતરાસિ તથા સમયેસિદ્ધિ જાણવી ॥ તેડમાના
 સમૂર્થિમોને ત્રણ લેશ્યાડ હોય, તથા ગર્જજોને યથાયોગ્યરીતે
 એ લેશ્યાડ કહી ડે ॥ ૬૬ ॥ એવી રીતે લેશ્યાદ્વાર જાણવું
 વઢી તેડ વઢેને ડે દિશિનો આદાર હોય ડે હવે સમૂર્થિ
 મોને ડેવદુસધયણ હોય ડે, અંતે ગર્જજોને સવલા સધયણ
 ડે ॥ ૬૭ ॥ વઢી યહી શ્રીજીવાન્નિગમને અન્નિપ્રાયે સ

હનન સસ્યાન ચ સ્યાત્, પદ્ધત્કર્મઘથાજિપ્રાયેણ તુ પદ્ધતિ તા
 નિ સ્યુ, इत्यर्थत समदृणीवृद्धदृष्टो ॥ इत्याहारदिक् सहनन
 च ॥ सर्वे कपाया सज्ञाश्च । निखिलानीन्द्रियाणि च ॥ छया-
 ना समूर्ध्विमा स्यु-रसङ्गिन परेऽन्यथा ॥ ६७ ॥ इति कपाय
 सङ्केद्रियसङ्गिता ॥ समूर्ध्विमेव तिर्यङ्मु । स्त्री पुमाश्च न सज-
 वेत् ॥ केवल स्त्रीगवेदास्ते । केवलज्ञानिर्जर्मता ॥ ६८ ॥
 स्त्रिय पुमास स्त्रीवाच्य । तिर्यङ्चो गर्जजास्त्रिधा ॥ पुंय स्त्रि-
 यस्त्रिजीरूपे—रधिकાસ્ત્રિગુણાસ્તથા ॥ ७० ॥ इति वेदा ॥ वि
 कलेन्द्रियवद् दृष्टि—छय समूर्ध्विमागिना ॥ तिस्रोऽपि दृष्टयोऽ
 न्येपा । तत्र सम्यग्दृशा द्विधा ॥ ७१ ॥ केचिद्देशेन विरता ।

મૂર્તિમતિર્યંચોને ઠેલ્લુજ એક સઘયણ અને સસ્યાન હોય છે,
 અને ઠઠા કર્મઘથના યજિપ્રાયે તો તે ઠણ હોય છે એવીરી-
 તનો જ્ઞાનાર્થ સમદ્રણીની વૃદ્ધદૃષ્ટિમા છે ॥ એવીરીતે આહાર-
 રદિક્ તથા સહનનદ્વાર જાણવું ॥ વઢી તેડે વઢેને સર્વ ક-
 પાયો, સર્વ સજ્ઞા અને સ્કિંડ હોય છે, તથા સમૂર્ધ્વિમો અસ-
 ળ્મી હોય છે, અને ગર્જજો સત્રી હોય છે ॥ ૬૭ ॥ એવીરીતે
 કપાય સજ્ઞા, સ્કિંડ તથા સદ્ગિતાદ્વાર જાણવા ॥ વઢી સ-
 મૂર્તિમતિર્યંચોમા સ્ત્રી પુરુષ હોતા નથી, પરતુ તેડેને કેવલજ્ઞા
 નીલેષ નપુસકવેદી કહ્યા છે ॥ ૬૮ ॥ ગર્જજતિર્યંચોને સ્ત્રી પુ-
 રુષ અને નપુસક ણમ ત્રણ પ્રકારના કહ્યા છે, અને પુરુષોષ્ઠી
 સ્ત્રીંડ ત્રણરુપઅધિક ત્રણગણી છે ॥ ૭૦ ॥ એવીરીતે વેદો જા-
 ણવા ॥ હવે સમૂર્ધ્વિમતિર્યંચોને વિકલેન્દ્રિયનીપેટે જે દૃષ્ટિં
 હોય છે અને ગર્જજતિર્યંચોને ત્રણે દૃષ્ટિં હોય છે તેમા સ

(५२२)

परे त्वविरताश्रया ॥ अज्ञाव सर्वविरते—स्तेषा नवस्वना
त ॥ ७२ ॥ इति दृष्टि ॥ समूर्धिमा स्युर्ध्वज्ञाना-द्विज्ञान
अपि केचन ॥ द्वित्राज्ञाना गर्जजा द्वि-त्रज्ञाना अपि कच
॥ ७३ ॥ इति ज्ञान ॥ दर्शनद्वयमात्र स्या-दुभयेषामपि स्फुट
॥ अवधिज्ञानज्ञा तु । गर्जजाना त्विदर्शनी ॥ ७४ ॥ प्रति
दर्शन ॥ समूर्धिमाना चत्वार । उपयोगा प्रकीर्तिता ॥ गर्ज
जाना तु चत्वार । पट पचोद्यान्नवापि ते ॥ ७४ ॥ यदेषा क
वलज्ञान । मुक्त्वा केवलदर्शन ॥ ज्ञान मन पर्यव च । सर्वेभ्यो
सज्जवति ते ॥ ७५ ॥ इत्युपयोगा ॥

स्यादनाहारिता त्वेषा-मेकद्विसमयावधि ॥ उजआदि

म्यगृहृष्टिर्न वे प्रकारना ठे ॥ ७१ ॥ केटलाको देशविरति ठे,
अने बीजाजं अविरति ठे, तथा नवस्वनावधी तेजने सर्ववि
रतिनो अभाव ठे ॥ ७२ ॥ एवीरीते दृष्टिद्वार जाणवु ॥ व
ळी समूर्धिमतिर्यंचो वे अज्ञानवाळा, तेम केटलाक वे ज्ञान
वाळा पण होय, अने गर्जजो वे त्रण अज्ञानवाळा पण हाय
॥ ७३ ॥ एवीरीते ज्ञानद्वार कळु ॥ वळी ते वने प्रकारना
तिर्यंचोने प्रथमना वे दर्शनो होय, अने अवधिज्ञानी गर्जज
तिर्यंचोने त्रण दर्शनो होय ठे ॥ ७४ ॥ एवीरीते दर्शनद्वार
जाणवु ॥ वळी समूर्धिमोने चार उपयोगो कहेता ठे, अने ग
र्जजोने तो चार, ठ, पाच अने उंघयी नव उपयोगो पण हो
य ठे ॥ ७५ ॥ केमके तेजने केवलज्ञान, केवलदर्शन अने
मनपर्यवज्ञान, ए त्रण मूकीने, वाकीना सर्व उपयोगो होय
ठे ॥ ७५ ॥ एवीरीते उपयोगो जाणना ॥

श्रिधाहार । सचित्तादिरपि त्रिधा ॥ ७६ ॥ प्रथम त्वोज आ-
 हारो । लोमकावमिको तत ॥ अतर द्वौ दिनौ ज्येष्ठ । लघु-
 चातर्मुहूर्त्तक ॥ ७७ ॥ ज्येष्ठ चैतत्कावसिफा—हारस्य स्मृतम-
 तर ॥ स्वाजाविक त्रिपल्यायु—युक्तितिर्यगपेक्षया ॥ ७८ ॥ इ-
 त्याहार ॥ गुणस्थानद्वय समू—विमाना त्रिकलाक्षवत् ॥ ग-
 र्जजाना पच तानि । प्रथमानि जवति हि ॥ ७९ ॥ इति गु-
 णा ॥ समूर्तिमाना चत्वारो । योगा स्युत्रिकलाक्षवत् ॥ आ-
 हारकद्वय मुस्त्या । गर्जजाना त्रयोदश ॥ ८० ॥ इति योगा ।
 प्रतरासम्यजागस्था—सम्येयश्रेणिर्तिजि ॥ नच प्रदेशे प्र-

गळी तेउने एक अथवा वे समयोसुधि अनाहारीपणु र-
 हे ठे, तेम तेउने उजआदिक त्रण प्रकारनो, अने सचित्त
 आदिक त्रणप्रकारनो पण आहार होय ठे ॥ ७६ ॥ पहेला
 तेउने उजआहार होय ठे, अने पठी रोमआहार तथा कव-
 लाहार होय ठे, अने तेनो उत्कृष्टो आतरो वे दिवसनो होय
 ठे, तथा जघन्य आतरो अतर्मुहूर्त्तनो होय ठे ॥ ७७ ॥ आ-
 उपर कहेलो उत्कृष्टो आतरो कवलाहारनो कह्यो ठे तथा ते
 त्रण पल्योपमना आयुवाळा तिर्यचनी अपेक्षाए स्वाजाविक
 अतरो ठे ॥ ७८ ॥ एवीरीते आहारद्वार जाणवु ॥ हवे स-
 मूर्तिमोने विकलेद्रिउनीपेठे वे गुणगणा होय ठे, तथा गर्ज-
 जोने पहेला पाच गुणगणा होय ठे ॥ ७९ ॥ एवीरीते गुण-
 गणा जाणवा ॥ वळी समूर्तिमोने विकलेद्रिउनीपेठे चार
 योगो हाय ठे, अने गर्जजोने वे आहारकयोगो ठोमीने तेर
 योगो ठ ॥ ८० ॥ एवीरीते योगो कह्या ॥ प्रतरना असख्या-

मिता—स्तिर्यंच खचरा स्मृता ॥ ७१ ॥ एतमेव स्थलचरा-
 स्तथा जलचरा अपि ॥ जवति कितु सरयेय-गुणाग्रिका क
 मादिमे ॥ ७२ ॥ यदसौ प्रतरासस्य-नाग प्रागुदित खडु ॥
 यथाक्रम श्रुते प्रोक्तो । बृहत्तरबृहत्तम ॥ ७३ ॥ पदपत्राणा
 गुलशत-द्वयमानानि निश्चित ॥ यावति सूचिखनानि । स्युरे
 कप्रतरे स्फुट ॥ ७४ ॥ तावज्ज्योतिष्कदेवेज्य । स्यु सत्येय
 गुणा क्रमात् ॥ तिर्यम्पचेद्रिया पढा । नन्न स्थलाबुचारिण
 ॥ ७५ ॥ एतत्समूर्धिमगर्जो—स्थाना समुदित खडु ॥ स्त्री
 वाना मानमात्राव्य । श्रुते पृथगनुक्तित ॥ ७६ ॥ इति मान ॥
 एष्वब्धा खचरास्तेज्य । सत्यग्ना खचरस्त्रिय ॥ ताज्य स्य

तमा भागमा रहेली एवी असरयाती श्रेणिमा रहेला आका
 शप्रदेशोजेटला तिर्यंचो अने खचरो कह्या ठे ॥ ७१ ॥ बळी
 थलचरो अने जलचरो पण तेटलाज ठे, परतु तेज अनुक्रमे
 सरयातगणा अधिका ठे ॥ ७२ ॥ केमके पूर्वे जे प्रतरनो अ
 सरयातमो जाग कह्यो, तेने सिद्धातमा अनुक्रमे वधारे म्हो
 टो अने तेथी पण वधारे म्होटो कह्यो ठे ॥ ७३ ॥ एक प्र
 तरनी अदर वसोठपन आगुलना प्रमाणवाळा जेटला सूची
 सको होय, ॥ ७४ ॥ तेटला ज्योतिषीदेवोथी अनुक्रमे सख्या
 तगणा नपुसक खचर, थलचर अने जलचरो होय ठे ॥ ७५ ॥
 या प्रमाण समूर्धिम अने गर्जजोनु कडु ठे, अने तेम नपु
 सकोनु पण जावीलेबु केमके सिद्धातमा तेने जुडु कडु नथी
 ॥ ७६ ॥ एवीरीते मानद्वार जाणवु ॥ या सघळा पंचेद्रिति
 यंचोमा खचरो सर्वथी थोळा ठे, तेथी सरयातगणी खचरोनी

लचरास्तेज्यः । सग्यग्रा स्युस्तदगना ॥ ८३ ॥ ताज्यो जल
चरास्तेज्यो । जलचर्यस्तत क्रमात् ॥ नपुसका- सग्यगुणा ।
नभ स्यलापुचारिण ॥ ८४ ॥ एते च समूर्धिमयुक्ता इति के
च ॥ इति लघ्व्यस्परहुता ॥ स्तोका पचाक्षितिर्यंच । प्रतीच्या
स्युस्तत क्रमात् ॥ प्राच्या याम्यामुदीच्या च । विशेषतोऽधि
काशिका ॥ ८५ ॥ इति दिग्पेक्षयाटपग्रहुता ॥ तिर्यग्पंचेद्रि-
याणा म्या—तमुद्धृतसमित ॥ जघन्यमतर ज्येष्ठ । तनत
फालसमित ॥ ८६ ॥ एतद्धनस्पते काय-स्थिति शुक्त्वा ग
रीयसी ॥ पुन पचाक्षितिर्यस्य । लजमानस्य सभवेत् ॥ ८७ ॥
छत्रादितिर्यक्तनुनृत्स्वरूप-मेव मयाक्त किल लेशमात्र ॥ वि

स्त्रीं ठं तेथी सग्यातगणा लचरो ठं, अने तेथी सग्या
तगणी तेउनी स्त्रीं ठं ॥ ८३ ॥ तेथी जलचरो, तेथी जलच
रोनी स्त्रीं ठं, अने तेथी नपुसकलचर, थलचर अने जलचरो,
एव अनुक्रमे सग्यातसग्यातगणा अधिक ठं ॥ ८४ ॥ आ
सधळा समूर्धिमसहित कदा, एव जाणवु ॥ एवीरीते लघु-
यल्पाग्रहोत कदा ॥ पश्चिमदिशामा पंचेद्रितिर्यंचो सपथी
थोना ठं, यने तेथी विशेष अधिक अधिक पुर्वे दक्षिण अने
उत्तरदिशामा ठं ॥ ८५ ॥ एवीरीते दिशानी अपेक्षाए यल्पा
ग्रहोत जाणवो ॥ हवे पंचेद्रितिर्यंचोनो जघन्यथातरो अत
मुद्धर्तना ठं अत उत्कृष्टो थातरो अनताकालनो ठं ॥ ८६ ॥
तनस्पतिनी उत्कृष्टी कायस्थिति जागरीने फरीने पंचेद्रितिर्यं
चणा पामतायका ते अनताकालनाळी उत्कृष्टी स्थिति थाय
॥ ८७ ॥ एवीरीते म पंचिआदिक तिर्यंचप्राणींनु स्वरूप

शेषविस्ताररसार्थिना तु । सिद्धातगारानिधयोऽप्रगाढा ॥९॥
 विश्वाश्चर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीगच्छेद्भातिप-भाजश्रीतनया
 स्तनिष्ठ विनय श्रीतेजपालात्मज ॥ काव्य यस्मिन् तत्र नि
 श्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गो निर्गलितार्थसार्थसुनग पठ
 समाप्त सुखम् ॥ १९३ ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे पठ सर्ग स
 माप्त ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अथ सप्तम सर्ग प्रारब्धते ॥

समूर्तिमा गर्जजाश्च । द्विविधा मनुजा अपि ॥ ब्रह्मे स
 क्षेपतस्तत्र । प्रथम प्रथमानिह ॥ १ ॥ अतर्हीपेषु पदपचा-
 शत्यथो कर्मचूमिषु ॥ पचाधिकासु दशसु । त्रिशत्यकर्मचूमिषु
 ॥ २ ॥ पुरीषे च प्रश्रवणे । श्लेष्मसिघाणयोरपि ॥ वाते पित्रे

लेशमात्र कष्टु, अने ते सबधि विशेषविस्तारना रसनी जेने
 इष्टा होय, तेणे सिद्धातोरूपी समुद्रनु अवगाहन करवु ॥
 ॥ १९२ ॥ ठेह्वा काव्यनो अर्थ पूर्वनीपेठेज जाणवो ॥ एवी
 रीते श्रीलोकप्रकाशने विषे ठहो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ हवे सातमा सर्गनो प्रारब्ध थाय ठे ॥

हवे मनुष्यो समूर्तिम अने गर्जज, एम वे प्रकारना ठे,
 तेमा प्रथम समूर्तिमोनु सक्षेप वर्णन करे ठे ॥ १ ॥ ठपन
 प्रतर्हीपोमा, पदर कर्मचूमिठमा अने त्रीश अकर्मचूमिठनी
 प्रदर, ॥ २ ॥ विष्टामा, मूत्रमा, श्लेष्ममा, कफमा, वमनमा,
 मेतमा, रुधिरमा, वीर्यमा, मरुदामा, ॥ ३ ॥ रसीमा, स्त्रीपु

शोणिते च । शुक्रे मृनकलेवरे ॥ ३ ॥ पूये स्त्रीपुंससयोगे । शु-
 क्रपुङ्गवविच्युतो ॥ पुरनिर्जमने सर्वे-ष्वपवित्रस्थलेषु च ॥ ४ ॥
 स्युर्गर्जजमनुप्याणा । सवधिष्वेषु वस्तुषु ॥ समूर्धिमनरा सै-
 क—शत ते क्षेत्रज्ञेदत ॥ ५ ॥ इति जेदा ॥ स्थानमेपा द्वि-
 पाद्योधि—सार्धद्वीपद्वयावधि ॥ स्थानोत्पादसमुद्रघाते—लो-
 कासरयाशगा अमी ॥ ६ ॥ इति स्थान ॥ आरज्य पच पर्या-
 मी—स्ते त्रियते समाप्य ता ॥ प्राणा जवति सप्ताष्टा—वेपा
 वाङ्मनस्तेजिना ॥ ७ ॥ नत्र प्राणा इति तु समग्रहण्यवचूर्णी ॥
 इति पर्याप्ति ॥ सख्या योनिकुलाना च । नेपा गर्जजत पृथ-
 क् ॥ योनित्वरूप त्वेतेषा । विज्ञेय विकलाकृत ॥ ८ ॥ इति

रुपना सयोगमा, शुक्रपुङ्गवना श्रारमा, नगरनी लाळमा त-
 था सघळा अपवित्र स्थळोमा, ॥ ४ ॥ अने एवीरीते गर्जज-
 मनुष्योना सवधवाळी सर्व अपवित्र वस्तुजमा समूर्धिममनु-
 प्यो होय ठे, अने तेज क्षेत्रज्ञेदधी एकसो एक प्रकारना ठे
 ॥ ५ ॥ एवीरीते जेदो कसा ॥ आ मनुष्योनु स्थान वे समुद्र
 अने अढीढीपोसुधिनु ठे, तथा स्थान, उत्पाद अने समुद्रा
 तोवने करीने तेज लोकना असग्यातमा जागमा रवेला ठे
 ॥ ६ ॥ एवीरीते स्थानद्वार कबु ॥ वळी आ समूर्धिममनुष्यो
 पाच पर्याप्तिज श्रारजीने तेजने पुरीकर्याविनाज मृत्यु पामे
 ठे अने तेजने वचन अने मनविना मान आठ प्राणो होय
 ठे ॥ ७ ॥ वळी तेजने नत्र प्राणो होय ठे, एम समग्रणीनी
 अवचूरिमा कबु ठे ॥ एवीरीते पर्याप्तिद्वार जाणवु ॥ इवे
 आ समूर्धिमोनी योनिकुलानी सख्या गर्जजोधी कइ जुदी न

(५२८)

द्वारलय ॥ जघन्योत्कर्षयोरत-मुहूर्त्तं स्यान्नवस्थिति ॥ प्र
च मुहूर्त्ताना-मेपा कायस्थितिर्मता ॥ ए ॥ इति त्रयमि
कायस्थिती ॥ आद्या त्रिदेही सस्थान । द्रुम देहांगुलस्य
असख्याशमित पूर्वे । समुद्धातास्त्रयो मता ॥ ११ ॥ इति
रचतुष्टय ॥ एपा गतिरिक्लव-त्तथेवागतिरप्यहो ॥ किं
वह्निवायुज्या । नागवति नरत्वत ॥ १२ ॥ अष्टचत्वारिंशदे
। नाड्यो जन्मात्ययातर ॥ एकसामयिकी सरया । विज्ञेया
कलाक्षवत् ॥ १३ ॥ इति गत्यागती ॥ अनतरासि समये-
सिद्ध्यता गणनापि च ॥ पृथगु न लक्ष्यते ह्येषा । सा विदे

थी, अने तेजनु योनिस्वरूप तो विकलेद्रिजनीपेठेज जाणवी
बु ॥ ८ ॥ एवीरीते त्रणछारो कह्या ॥ तेजनी जघन्य अने उ
त्कृष्टी, एम वझे जवस्थितिज अतर्मुहूर्त्तनी होय, अने काय
स्थिति पृथक्त्व अतर्मुहूर्त्तनी कही ठे ॥ ए ॥ एवीरीते जव
स्थिति, तथा कायस्थितिछार जाणवु ॥ वळी तेजने पहेल
त्रण शरीरो, द्रुमकसस्थान, अगुलना असख्यतमा नाग जेव
मु शरीर, तथा पहेला त्रण समुद्धातो कह्या ठे ॥ ११ ॥ एवी
रीते चार छारो साथे कह्या ॥ हवे तेजनी गति अने आग
ति विकलेद्रिजनीपेठे जाणवी, परतु तेज अग्नि, वायु अने
मनुष्यपणामाथी आवता नथी ॥ १२ ॥ वळी तेजना जन्म
अने मृत्युनो आतरो अमृतालीस नामीज्जनो ठे, तथा तेजनी
एकसमयसवधि सग्या विकलेद्रिजनीपेठे जाणवी ॥ १३ ॥
एवीरीते गत्यागतिछार जाणवु ॥ तेजनी अनतरासि अने स
मयेसिद्धिनी गणना पण जुदी जणाती नथी, माटे ते बहुधु

વતુશ્રુતાત્ ॥ ૧૪ ॥ ઇતિ દ્વારદ્વય ॥ દ્વારાણિ લેખ્યાદીન્યપ્તા-
 વેતેપા વિકલાક્ષવત્ ॥ ઉક્તાનિ કિત્તિદ્વિયાણિ । પચેતેપા શ્રુ
 તાનુગે ॥ ૧૫ ॥ મિધ્યાદૃશોઽમી એતેપા-માયાજ્ઞાનદ્વય તથા
 ॥ આયે દે દર્શને તસ્મા-દુપયોગચતુષ્ટયમ્ ॥ ૧૬ ॥ સાકારા-
 ન્યોપયોગાશ્વા-જ્ઞાનદર્શનવત્તયા ॥ વિકલાક્ષવદાહાર—કૃત
 કાવલિકૃતિના ॥ ૧૭ ॥ આય ગુણસ્થાનમેપા-મિદ યોગત્રય પુ-
 ન ॥ ઔદારિકસ્તન્મિશ્રશ્ચ । કાર્મણથેતિ કીર્તિત ॥ ૧૮ ॥
 અગુણપ્રમિતદેહ—પ્રદેશરાશિવર્ત્તિનિ ॥ તૃતીયવર્ગમૂલમે । વ
 ર્ગમૂલે કિલાદિમે ॥ ૧૯ ॥ યાગાન્ પ્રદેશરાશિ સ્યાત્ । સમા-
 સ્તાન્પ્રદેશકા ॥ યાવત્ એકસ્યામેક—પ્રાદેશિમ્યા સ્યુરાવ-

તત્રી જાણવી ॥ ૧૪ ॥ પ્વીરીતે વે દ્વારો જાણયા ॥ વઢી
 તેડના લેખ્યાઆદિક આઠે દ્વારો વિકલેદ્વિત્તનીપેઠે જાણવા,
 પરતુ તેડને દ્વિત્ત જ્ઞાનીડંબ પાંચ કહી ઠે ॥ ૧૫ ॥ વઢી તે
 ડે મિધ્યાદૃષ્ટિ ઠે, તથા તેડને પ્રથમના પે અજ્ઞાનો હોય ઠે,
 અને પહેલા વે દર્શનો હોય ઠે, તથા તેથી ચાર ઉપયોગો હો-
 ય ઠે ॥ ૧૬ ॥ વઢી તેડને જ્ઞાનદર્શનપણુ હોયથી સાકાર,
 નિરાકાર ઉપયોગો હોય ઠે, તથા તેડ કપલાહારવિના વિક-
 લેદ્વિત્તનીપેઠે આદાર કરનારા હોય ઠે ॥ ૧૭ ॥ તેડને પહેલુ
 ગુણગણુ હોય ઠે, તથા તેડને ઔદારિક, ઔદારિકનો મિ-
 શ્ર અને કાર્મણ એમ ત્રણ યોગો હોય ઠે ॥ ૧૮ ॥ અગુણપ્ર
 માણકત્રના પ્રદેશોની ગણિમા રહેજા અને ત્રણ વર્ગમૂલકરે
 લા પંચ પહેલા વર્ગમૂલમા ॥ ૧૯ ॥ જેટલો પ્રદેશરાશિ હો-
 ય તેટલા પ્રદેશવાળા એકપ્રદેશી એવી એકથેણિની અદર જે

लो ॥ २० ॥ तावत् समूर्तिमा हि । मनुजा मनुजोत्तमै ।
 निर्दिष्टा दृष्टविस्पष्ट—सचराचरपिष्टे ॥ २१ ॥ इति मान
 द्दाराण्यथोक्तशेषाणि । पचेतेषा मनीषिभि ॥ जाव्यानीह व
 द्यमाण—गर्जोद्भवमनुष्यवत् ॥ २२ ॥ कर्माकर्मधरात्—र्द्धी
 पन्नवा गर्जजा नरान्निबिधा ॥ स्यु पचदशत्रिंशत् । पदपचा
 शद्धिधा क्रमत ॥ २३ ॥ म्लेच्छा आर्या इति द्वेधा । मनुजा
 कर्मजूमिजा ॥ म्लेच्छा स्यु शक्यवन-मुरुक शनरादय ॥ २४ ॥
 आर्या पुनर्द्धिधा प्रोक्ता । रुद्धिप्राप्तास्तथापरे ॥ रुद्धिप्राप्ता-
 स्तत्र षोढा । प्रज्ञप्ता परमेश्वरे ॥ २५ ॥ अहंत सार्वभौमाश्च
 । महर्द्धयमनोहरा ॥ उलदेया वामुदेया । स्युर्विधाभरचार

दया मनो होय, ॥ २० ॥ तेदक्षा समूर्तिमनुष्यो होय वे,
 एम स्पष्टरीते जोयेस्व वे सचराचर जगत् जेउए ण्या जिने
 श्रंगेण कसु वे ॥ २१ ॥ णरीरीने मानद्वार जाणु ॥ रठी
 समूर्तिमनुष्योना माकी रद्वेला पाच द्वारो हने कद्वेयाता ग
 रंज मनुष्योनीपठे बुद्धिमानोण जाणी क्षेत्रा ॥ २२ ॥ कर्म
 नि, अकर्मनृमि थने यतर्द्धीपमा उत्पन्न ययेक्षा, एम प्रणप्र
 कारना गंतमनुष्यो होय वे तेउ थनुक्रमे पदर, श्रीत थने
 वदन्नप्रकारना वे ॥ २३ ॥ रठी कर्मनृमिमा उत्पन्न ययेक्षा
 मनुष्यो म्लेच्छ थने आर्य एम वे प्रफागना वे तेमा शक, व
 वन, मुरुक थने निपुयादिहो म्लेच्छ वे, ॥ २४ ॥ आर्या
 प्रफागना दया वे, रुद्धिप्राप्त थने अरुद्धिप्राप्त, तेमा ण्या
 रुद्धिप्राप्तोने जिनेश्वरोण नीचेप्रमाणे व प्रफागना दया वे ॥
 २५ ॥ मदानृणे श्रयया मनोहरययेग ण्या यदंतो न्या व

णा ॥ २६ ॥ अमृत्यो नमविधा । क्षेत्रजातिकुलार्थका ॥ क-
र्मशिल्पज्ञानभाषा—चारित्रदर्शनार्थका ॥ २७ ॥ तत्र च—
क्षेत्रार्थार्थदेशोत्था—स्ते सार्धापचविंशति ॥ अगा वगा क-
लिगाश्च । मगधा कुरुकोशला ॥ २८ ॥ काश्य, कुशार्त्ता प
चाला । विदेहा मलयास्तथा ॥ उत्ता सुराष्ट्रा शान्तिव्या ।
वराटवरणास्तथा ॥ २९ ॥ दशार्णा जगला वेद्य । सिंधुसौवी
रका अपि ॥ जग्यो वृत्ता सूरसेना । कुणाला छाटसङ्का ॥
॥ ३० ॥ केकयार्थमिमे सार्ध—पचविंशतिरीरिता ॥ नामानि
राजधानीना । त्रवीम्येषु क्रमादथ ॥ ३१ ॥ चपा तथा ताम्रलि
प्ती । स्यात्काचनपुर पुर ॥ राजगृह गजपुर । साकेत च वरा-

क्रीड, मलदेवो, वासुदेवो, विद्याधरो अने चारणो ॥ २६ ॥
वळी रुद्धिरहित आर्यो नीचेप्रमाणे नव प्रकारना ठे, क्षेत्रआ
र्यो, जातियार्यो, कुलआर्यो, कर्मआर्यो, शिल्पआर्यो, ज्ञान-
आर्यो, जापाआर्यो, चारित्रआर्यो अने दर्शनआर्यो ॥ २७ ॥
वळी तेमा—जेठ आर्यदेशमा उत्पन्न थया ठे, तेठ क्षेत्रआ
र्यो कहेवाय ठे अने तेवा आर्यदेशो नीचेप्रमाणे सार्धापचीस
ठे अग, वग, कलिग, मगध, कुरु, कोशल, ॥ २८ ॥ काशी,
कुशार्त्त, पचाल, विदेह, मलय, वत्स, सुराष्ट्र, शान्तिव्य, व-
राट, वरण, ॥ २९ ॥ दशार्ण, जगल, वेद्य, सिंधु, सौवीर, ज-
गी, वृत्त, सूरसेन, कुणाल, छाट, ॥ ३० ॥ तथा केका देश-
नो अधजाग, एम मळी सार्धापचीस आर्यदेशो कल्या ठे, ह
वे तेठनी राजधानीठ अनुक्रमे कहे ठे ॥ ३१ ॥ चपा, ताम-
लिप्ती, काचनपुर, राजगृही, गजपुर, साकेतपुर, वराणसी, ॥

ણસી ॥ ૩૨ ॥ શૌર્યપુર ચ કાપિલ્ય । મિથિલા નદિલ પુર ॥
 કૌશાલી ચ દ્વારવતી । નદિવદ્વાજિવે પુરે ॥ ૩૩ ॥ યઠાપુર
 મૃત્તિકાપ-લહિઠ્ઠાજિધા પુરી ॥ શુક્તિમતી વીતજય । પા
 પામાપુર પુર ॥ ૩૪ ॥ મથુરાનગરી ચૈવ । શ્રાવસ્તીનગરી ચ
 રા ॥ કોટીચપં શ્વેતપ્રિકા । રાજધાન્ય કુમાદિમા ॥ ૩૫ ॥
 ણ્ણેવાહંચકિરામ-વાસુદેવોદ્ભવો જવેત્ ॥ આર્યાસ્તત ઇમેઞ્ણે
 ચ । તદન્તાપાદનાર્યકા ॥ ૩૫ ॥ સૂત્રકૃત-ગૃત્તો ચાનાર્યજ્ઞક
 પમંચમુક્ત—ધમ્મેતિ ચરકરાડ । જે મુવિ મુમિણે ન મુચતિ ॥
 પ્રિદેયાસ્તત્ર જાતાર્યા । યે પ્રશસ્તેચ્ચજાતય ॥ ઉગ્રનાગાદિ-
 કુલજા । કુસાર્યાસ્તે પ્રકીર્તિતા ॥ ૩૬ ॥ કર્માર્યા યામ્નિકા

॥ ૩૨ ॥ શૌર્યપુર, કાપિલ્યપુર, મિથિલા, નદિલપુર, કૌશાલી,
 દ્વારિકા, નર્મદાપુર, રાસપુર, ॥ ૩૩ ॥ યઠાપુર, મૃત્તિકાપતી,
 યઠિઠ્ઠાપુરી, શુક્તિમતી, વીતનયનગર, પાપાપુરી, માપુર,
 ॥ ૩૪ ॥ મથુરાનગરી, શ્રાવસ્તી, કોટીચપં ચને શ્વેતપ્રિકા ॥
 યનુક્રમે તેઝની રાજધાનીઝે છે ॥ ૩૫ ॥ ઉપર કહેલા દેશો
 માત્ર યદંત, ચર્મી, વનદેવ ચને વાસુદેવોનો જન્મ થાય છે,
 માટે તે ચાર્યદેશો કહેવાય છે, ચને તે શિરાયના ચનાર્યદ
 શો ઝે ॥ ૩૫ ॥ ૪ઠી મૂયગમાગની વૃત્તિમા ચનાર્યનુ પ્રદાન
 નાંચે પ્રમાણે કન્યુ ઝે—જેઝળ 'ધર્મ' ણ્યા ચક્રો મ મા
 માદ્દયા નરી, (તેઝે ચનાર્ય કહેવાય ઝે) દેઝે તેઝે પ્રમા
 ન ચ ડંડવનો પાતિગાઝાઝે ઝ, તેઝે પાતિથાયા કહેવાય ઝ,
 તથા વદ્ધવ યને મોઝ દયાદિમા જેઝે ઝગદ વાપઝ,
 તેઝે દુઝાગ કહેવાય છે ॥ ૩૬ ॥ ૪ઠો ધેવનામ, મૂર ૪ ।

સૌંદર્ય-કાચા કાપાંસિકાદય ॥ શિલ્પાર્યાસ્તુત્તકારા-સ્તતુ-
 વાયાદયોઽપિ ચ ॥ ૩૭ ॥ જાપાર્યા ચેઽર્ધમાગધ્યા । જાપતે જા-
 પયાત્ર તે ॥ જ્ઞાનદર્શનચારિત્રા—ર્યાસ્તુ જ્ઞાનાદિજિર્યુતા ॥
 ॥ ૩૮ ॥ અથ જૂયાન્ પ્રિસ્તરોઽસ્તિ । સ તુ પ્રજ્ઞાપનાદિત ॥
 પ્રિક્ષેયો પ્રિવુધેનેહ । પ્રોચ્યતે વિસ્તૃતેર્જયાત્ ॥ ૩૯ ॥ ઇતિ જ્ઞે-
 દા ॥ ઇવા તિર્યગ્નરક્ષેત્રા-વધિ જન્માત્યયાદિક ॥ યોજનાના
 દશશતી-મધો ન પરત પુન ॥ ૪૦ ॥ ઇતિ સ્થાન ॥ ઇવા પ
 ર્યાસય સર્ગા । પર્યાસાના પ્રકીર્તિતા ॥ યથાસભવમન્યેવા ।
 પ્રાણાશ્વ નિશ્ચિલા અપિ ॥ ૪૧ ॥ ઇતિ પર્યાસય ॥ ચતુર્દશયો-

નારા તથા કપાસ વેચનારા, ઇત્યાદિકો કર્માયોં છે, તથા તુ-
 ઙ્ગારા અથવા સાલ્પીઆદિકો શિલ્પાર્યો કહેવાય છે ॥ ૩૭ ॥
 વઢી જેઠ અર્ધમાગધીભાપાયઢે વોલે છે, તેઠં ભાપાર્યો કહે-
 વાય છે, તથા જેઠ જ્ઞાનાદિકોવઢે કરીને યુક્ત છે, તેઠં જ્ઞા-
 નાર્ય, દર્શનાર્ય તથા ચારિત્રાર્યો કહેવાય છે ॥ ૩૮ ॥ અહીં
 ઘણો પ્રિસ્તાર છે, તે પદ્મવણાઆદિકથી યુદ્ધિવાનોં જાણી લે-
 વો, અહીં વિસ્તાર થવાના જયથી કહ્યો નથી ॥ ૩૯ ॥ ઇવી-
 રીતે જ્ઞેદો જાણ્યા ॥ તેઠંના જન્મમરણઆદિક તિર્થાલોક-
 મા મનુષ્યકેત્રસુધિ થાય છે, વઢી અધોલોકમા ઇકહાજરયો-
 જનોસુધિ થાય છે, પરંતુ તેથી યાગલ થતા નથી ॥ ૪૦ ॥
 ઇવીરીતે સ્થાન કહ્યા ॥ વઢી પર્યાસા ઇવા તે ગર્જજ મનુ-
 ષ્યોને સર્વ પર્યાસિઠં કહી છે, અથવા અપર્યાસિઠંને જેટલી સ
 જાવે તેટલી કહી છે, તથા પ્રાણો તો તેઠંને સપદ્મા દોય છે
 ॥ ૪૧ ॥ ઇવીરીતે પર્યાસિઠં જાણવી ॥ વઢી સમૂર્ધિમોસહિ-

નિલક્ષા । एषा समूर्तिमे सह ॥ द्वादश स्य कुलकोट्यो
 योनिर्विवृतसवृता ॥ ४२ ॥ मित्रा सचित्ताचित्तत्वात् । शीतो
 क्षत्वाच सा भवेत् ॥ वशीपत्ना तथा शखा—वर्त्ता कूर्मोन्नता
 पि च ॥ ४३ ॥ पट्योपमाना त्रितय—मुत्कृष्टेषा नवस्थिति ।
 सा युग्मिना परेषा तु । पूर्वकोटि प्रकीर्तिता ॥ ४४ ॥ जघन्य
 नरगर्जस्य । स्थितिरातर्मुहूर्तिकी ॥ उत्कृष्टा द्वादशाब्दानि
 विज्ञेया मध्यमापरा ॥ ४५ ॥ पित्तादिदૂषित पापी । कर्मणा
 दिवशोऽथवा ॥ द्वादशाब्दानि गर्नांत—स्तिष्ठेत् सिद्धनृपादिवत्
 ॥ ४६ ॥ चतुर्विंशतिवर्षा च । गर्नकायस्थितिर्नृणा ॥ उत्કૃષ્ટ

ત તેડની ચૌદલાલ્લ યોનિડ હોય ઠે, તથા વારલાગ કુલકો
 ણીડ હોય ઠે, યોનિ વિવૃતસવૃત હોય ઠે ॥ ૪૨ ॥ વઢી સ
 ચિત્ત અને અચિત્ત હોવથી, તથા શીત અને ઉષ્ણ હોવાથી
 તેડની મિશ્રયોનિ હોય ઠે, તેમ તેડને વશીપત્ના, શખાવર્ત
 અને કૂર્મોન્નતાયોનિ પણ હોય ઠે ॥ ૪૩ ॥ હવે તેડની ઉત્કૃ
 ણી નવસ્થિતિ ત્રણપટ્યોપમની ઠે, અને તે સ્થિતિ યુગલિયાડ
 ની હોય ઠે, અને તે શિવાયના મનુષ્યોની કોરૂપૂર્ણની ઠે ॥
 ૪૪ ॥ મનુષ્યોના ગર્જની જઘન્યસ્થિતિ અતર્મુહૂર્તની ઠે, અ
 ને તેની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ વાર વર્ષોની ઠે, અને તે પચેની મધ્ય
 મસ્થિતિડ જાણવી ॥ ૪૫ ॥ પિત્તયાદિકથી દૂષિત થયેલો,
 પાપી, અથવા કામણયાદિકથી સ્તનિતથયેલો જીવ સિદ્ધગ
 જયાદિકનીપેઠે વાર વર્ષોમુગ્ધિ ગર્જની અંદર રહે ઠે ॥ ૪૬ ॥
 વઢી મનુષ્યોના ગર્જની કાયસ્થિતિ ચોરીસ વર્ષોની ઠે, અને
 તે સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિગઢા ગર્જની મૃત્યુ પામીને ઉત્પન્ન થ

स्थितिगर्जस्य । मृत्योत्पन्नस्य तत्र सा ॥ ४७ ॥ स्थित्वा छाद-
शवर्पाणि । गर्जे कश्चिन्महाधवान् ॥ विषयोत्पद्य तत्रैव । ता
वत्तिष्ठत्यसौ यत ॥ ४८ ॥ इति जगस्थिति ॥ इत्यर्थतो जग-
वती शतक २ पचमोद्देशके ॥

पूर्वाणां कोटयः सप्त । तथा पल्लोपमत्रयः ॥ जाड्या गर्ज-
जतिर्यग्व-देहा कायस्थितिर्गुरु ॥ ४९ ॥ इति कायस्थिति ॥
सम्येयजीविना देहा । पचासख्येयजीविना ॥ भवेद्देहत्रयमेव
। विनाहारकवैक्रिये ॥ ५० ॥ इति देहा ॥ सख्येयजीविना नृ-
णा । सस्थानान्यखिलान्यपि ॥ चतुरस्रं जवेदेत—दसख्येया-
युपा पुनः ॥ ५१ ॥ इति सस्थान ॥ शतानि पच धनुषा । व-

वाधी थाय वे ॥ ४७ ॥ केमके कोष्क महापापी वार वपोंसु-
धि गर्जमा रहीने, मृत्यु पामी, तैटला काळसुधि ते गर्जमाज
रहे वे ॥ ४८ ॥ एवीरीते जवस्थिति कही ॥ एम जगवती
जीना बीजा शतकना पाचमा उद्देशामा कहु वे ॥

पल्ली तेउनी उत्कृष्टी कायस्ति ति गर्जजतिर्यचनीपेवे त्रण
पल्लोपम अने सातक्रोरुपूर्गेनी जाणवी ॥ ४९ ॥ सख्याता
आयुवाळा मनुष्योने पाच शरीरो होय वे, तथा असख्याता
आयुवाळार्जने आहारक अने वैक्रियविना त्रण शरीरो होय
वे ॥ ५० ॥ एवीरीते शरीरो जाणवा सख्याता आयुवाळा
मनुष्योने सधळा सस्थानो होय वे, परंतु असख्याता आयु-
वाळार्जने समचोरससस्थान होय वे ॥ ५१ ॥ एवीरीते स-
स्थान जाणवा ॥ वल्ली सख्याता आयुवाळार्जनु उत्कृष्टु श
रीर पाचसो धनुष्योनु वे, तथा असख्याता आयुवाळार्जनु

पु संरयेयजीविना ॥ गव्यूतत्रयमन्येषा—मुत्कपेण प्रकीर्तित
 ॥ ५२ ॥ जघन्यतोयुलासर्ग्य—जागमानमिदं जवेत् ॥ उत
 येपा तदारज्ज—काल एवास्य सज्जवे ॥ ५३ ॥ सरयायुपा वै
 क्रिय सा—धिकैकलक्षयोजन ॥ उत्कपेण जघन्याद्या—गुल्लस
 रयाशसमित ॥ ५४ ॥ आहारकशरीर यत् । स्यादेपा लब्धि-
 शालिना ॥ श्रुतकेवलिना तत्तु । मानतो हस्तसमित ॥ ५५ ॥
 इत्यगमान ॥ स्युः ससापि समुद्धाता । नृणां सन्धेयजीविना
 ॥ असरयेयायुपामाद्या—छय एव जवति ते ॥ ५६ ॥ इति
 समुद्धाताः ॥ याति सर्वे सुरेज्वेव । नरा असरयजीविनः ॥
 निजायु समहीनेषु । नाधिकस्थितिषु क्वचित् ॥ ५७ ॥ ततोत-

त्रण गव्यूतोनु कञ्चु वे ॥ ५२ ॥ वळी ते वल्ले जातिउंना म-
 नुप्योनु जघन्यशरीर अगुल्लना असरयातमा जागजेट्ठु जा-
 णवु, अने ते शरीर तेना आरज्जसमयेज सज्जवे वे ॥ ५३ ॥
 सरयाता आयुवाळाउंनु उत्कण्ठु वैक्रियशरीर कइक अधिक
 एकलास योजनोनु होय वे, अने जघन्यवैक्रियशरीर अगुज-
 ना असरयातमा जागजेवकु होय वे ॥ ५४ ॥ वळी लब्धि
 यत्त श्रुतकेवलिउंने जे आहारकशरीर होय वे, ते तो एक
 हाथजेवकु होय वे ॥ ५५ ॥ एवीरीते शरीरमान जाणवु ॥
 वळी सरयाता आयुवाळा माणसोने साते समुद्धातो होय
 वे, अने असरयाता आयुवाळाउंने पहेला त्रण समुद्धातो
 होय वे ॥ ५६ ॥ एवीरीते समुद्धातो जाणवा ॥ असरया-
 ता आयुवाळा सर्वमनुप्यो पोताना आयुजेट्ठली अथवा तेथी
 उंठी स्थितिवाळा देवताउंमाज जाय वे, परंतु अधिक स्थि-

(૫૩૭)

દર્શિતજાતા । જનનવ્યતરાવધિ ॥ યાતીશાનદિવ યાવત્ । હરિ-
વર્ષાદિજાસ્તુ તે ॥ ૫૬ ॥ સૌધર્માત હૈમવત-હૈરણ્યવતજા ઇમે
॥ જઘન્યાપિ યદીશાને-અધિકપલ્યોપમા સ્થિતિ ॥ ૫૭ ॥ સ-
ર્વસસારિગતિષુ । નરા સહ્યેયજીવિન ॥ ગચ્છતિ કર્મેવિગમા-
દેતિ સુક્તિગતાવપિ ॥ ૬૦ ॥ તત્ર ચ—તીવ્રરોપાસ્તપોમત્તા—
સ્તથા વાલતપસ્વિન ॥ દ્વૈગયનાદિવદ્દેર-પરા યાત્યસુરેશ્વમી ॥
॥ ૬૧ ॥ જલ્લાગ્નિઋપાસપાત-અષ્ટપાશવિપાશને ॥ તદ્દદ્ધુદાયે-
ર્ધતાસ્તે સ્યુ—ધ્યંતરા શુભજ્ઞાવત ॥ ૬૨ ॥ અવિરાઙ્ગચારિ-
ત્રાણા । જઘન્યાદાચતાવિષ ॥ ઉત્કર્ષેણ ચ સર્ગાર્થ—સિદ્ધ

તિવાલા દેવોમા જતા નથી ॥ ૫૭ ॥ અને તેથી અતદર્શિતોમા
ઉત્પન્ન થયેલા જનનપતિ અને વ્યતરોસુધિ જાય છે, અને હ-
રિવર્ષાદિકમા થયેલા દેશાનદેવલોકસુધિ જાય છે ॥ ૫૬ ॥
હૈમવત અને હિરણ્યવતમા થયેલા સૌધર્મદેવલોકસુધિ જાય
છે, કેમકે દેશાનદેવલોકમા જઘન્યસ્થિતિ પણ કશ્ક અધિક
પલ્યોપમની છે. ॥ ૫૭ ॥ સરયાતા આયુવાલા મનુષ્યો સઘઠી
સસારિગતિમાં જાય છે, અને કર્મોનો નાશ થવાવાદ મો-
ક્ષગતિમા પણ જાય છે ॥ ૬૦ ॥ વઠી ત્યા—તીવ્ર રોપવાલા,
તપશ્વી મટોન્મત્ત થયેલા પણ વાજતપસ્વીએ દ્વૈગયનાદિકની
પેઠે ત્રેરમા તપર થયાથકા યસુરોમા પણ જાય છે ॥ ૬૧ ॥
વઠી જલ્લમા ઋપાપાત કરવાથી, અગ્નિપાત કરવાથી, ગઠે
પાસો ત્રાવાથી કેર ગ્યાગથી તથા તૃપા અને કુધાવડે ક-
રીને મૃત્યુ પામેલા મનુષ્યો શુભજ્ઞાવથી વ્યતર થાય છે ॥ ૬૨ ॥
જેડેણ ચારિત્ર વિરાધુ નથી તેડેને જઘન્યથી પહેલો દેવલા-

સ્યાદ્વિપયો ગતે ॥ ૬૩ ॥ વિરાઙ્ગસયમાના તુ । જવનેશાચતા
 વિપૌ ॥ ક્રમાઙ્ગધન્યોત્કર્ષાન્યા-મેવમગ્રેઽપિ જાવ્યતા ॥ ૬૪ ॥
 આરાઙ્ગદેશવિરતે । સૌધર્માચ્યુતતાવિપૌ ॥ વિરાઙ્ગદેશવિરતે-
 નૃવનજ્યોતિરાલયૌ ॥ ૬૫ ॥ તાપસાનામપિ તથા । તાવેવ ગ-
 તિગોચરૌ ॥ કાદર્પિકાણા જવના—વિપસૌધર્મતાવિપૌ ॥ ૬૬ ॥
 ચરકાણા પરિવ્રાજા । ભવનવ્રહ્મતાવિપૌ ॥ સૌધર્મલાતકૌ વ-
 લ્પૌ । સ્થાતૌ કિલ્લિવપિકાગિના ॥ ૬૭ ॥ વિમાનેપૂત્પચમાના
 —પેક્ષયેદ યતોઽન્યથા ॥ સતિ કિલ્લિવપિકા દેવા । જનનાધિ

ક મળે છે, અને ઉત્કૃષ્ટથી સર્વાર્યસિદ્ધિ મળે છે, ॥ ૬૩ ॥ અ-
 ને જેઝંપ સયમ વિરાધુ છે, તેઝં જઘન્યથી જનનપતિમા, અને
 ઉત્કૃષ્ટથી પહેલા દેવલોકમા જાય છે, અને પૃથ્વીરીતે આગલ
 પણ જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ જાણી લેવું ॥ ૬૪ ॥ વઢી જેણે દે-
 શવિરતિનુ આરાધન કરેલું છે, તે જઘન્યથી સૌધર્મદેવલોક
 મા અને ઉત્કૃષ્ટો અચ્યુતદેવલોકમા, તથા દેશવિરતિનુ વિરા-
 ધન કરનારો જઘન્યથી જનનપતિમા, અને ઉત્કૃષ્ટો જ્યોતિપિ
 દેવલોકમા જાય છે ॥ ૬૫ ॥ વઢી તાપસોની ગતિનો પણ
 તેજ પ્રિય છે, અને કાદર્પિકો જઘન્યથી જનનપતિમા અને
 ઉત્કૃષ્ટા સૌધર્મદેવલોકમા જાય છે ॥ ૬૬ ॥ વઢી ચરકપરિ-
 વ્રાજકો જઘન્યથી જનનપતિમા અને ઉત્કૃષ્ટા વ્રહ્મદેવલોકમા
 જાય છે, અને કિલ્લિવપીઝં જઘન્યથી સૌધર્મમા અને ઉત્કૃષ્ટા
 લાતકદેવલોકમા જાય છે ॥ ૬૭ ॥ આ કિલ્લિવપો પ્રિમાનો
 મા ઉત્પન્ન યતાઝંની યપેક્ષા છે, કેમકે જો તેમ ન હોય,
 તો જનનાધિપોનેપ્રિયે પણ કિલ્લિવપદો છે ॥ ૬૮ ॥ આજીવિ

पतिप्यपि ॥ ६० ॥ आजीविकाजियोगाना । जवनाच्युततामि
 पो ॥ निह्वाना च जग्ने—शाल्यमेवेयको किल ॥ ६१ ॥ ज-
 वरानामप्यजग्याना । साधुवेपगुणस्पृशा ॥ अपि मिथ्यादृशा
 मेप । विषय सत्क्रियाऽस्मात् ॥ ७० ॥ निर्मथगुणवत्त्वेऽपि । ते
 स्युर्मिथ्यादृशो यत ॥ अश्रद्धात्पदमपि । मिथ्यात्वी सूत्रजा-
 पित ॥ ७१ ॥ सूत्रलक्षण चेवमाहु —सुत गणहररश्च । त
 हेव पत्तेयबुद्धरश्च च ॥ मुख्यकेवल्लिणा रश्च । अजिज्ञदस
 पुत्रिणा रश्च ॥ ७२ ॥ देवेषु गवतामेवा । स्याद्भुक्तो गतिगो-
 चर ॥ नावेवा गतिरेषेवे—त्याशस्य मतिशास्त्रिणि ॥ ७३ ॥

कामादे मुनिनो वेप धरनाराठ तथा मत्ततत्रादिकनो अजि
 योग करनाराठ जघन्यथी जगनपतिमा अने उत्कृष्टा अच्यु-
 तदेवल्लोकमा जाय ठे, तथा निह्वानो जघन्यथी जगनपतिमा
 अने उत्कृष्टा वेष्टा मेवेयकसुधि जाय ठे ॥ ६१ ॥ गळी जव्य
 अथना अजव्य, एवा मिथ्यादृष्टि पण जो साधुना वेप अ
 ने गुणोने स्पर्श करनारा होय, तो तेजनी गतिनो सत्क्रिया-
 ना वळथी तेज विषय ठे ॥ ७० ॥ वळी तेजने साधुगुणयुक्त-
 पण होते ठे पण तेज मिथ्यादृष्टि ने, केमके सूत्रमा कहेला
 एकपदनी पण जे श्रद्धा नथी करनो ते मिथ्यात्वी ठे ॥ ७१ ॥
 वळी सूत्रनु लक्षण नीचेप्रमाणे कहु ठे—गणधरमहाराजे र
 चेष्ट तेमज प्रयेकबुधनु रचेष्टु श्रुतकवल्लिनु रचेष्टु तथा स
 पूर्ण दशपूर्णिनु रचेष्टु सूत्र कहेनाय ठे ॥ ७२ ॥ गळी उ
 पर कहेला गतिनो विषय देवगतिमा जता मनुष्योनो ठे, प
 रतु तेजनी तेज गति ठ, एम बुद्धिवानोए विचारनु नहि ॥

कादर्पिकादिलक्षण चेत्—कदर्पं परिहासोऽस्ति । यस्य काद-
 र्पिकश्च स ॥ कदर्पविकथाशसी—तत्प्रशसोपदेशट्ट ॥ ७४ ॥
 नानाहासकला कुर्वन् । मुखतुर्यांगचेष्टिते ॥ अहसन् हास-
 यश्चान्या-न्नानाजीवस्तादिजि ॥ ७५ ॥ युग्म ॥ किङ्किप पा-
 पमस्यास्ति । स किङ्किपिक उच्यते ॥ मायावी ज्ञानसद्गमा-
 चार्यसाध्वादिनिदक ॥ ७६ ॥ र्त्तयेयस्तु नट्य-द्वेषमाजीवि-
 काकृते ॥ बाह्योपचारचतुर । स आजीविक उच्यते ॥ ७७ ॥
 यन्नियोग कर्मणादि—स्तत्प्रयोक्तान्नियोगिक ॥ इन्द्रानु-
 योगमन्त्रादि । स द्विधा इव्यजायत ॥ ७८ ॥ तथोक्त—

॥ ७३ ॥ कादर्पिकादिकोऽनु लक्षण नीचेप्रमाणे जाणवु —रु-
 दपं ण्टसे परिहास जेने होय, ते कादर्पिक कहेगाय अर्थात्
 कामसन्धि प्रिया करनारो, यने ते सवधि प्रशस्तानो उपदे-
 श करनारो कादर्पिक कहेगाय ॥ ७४ ॥ मुखनो यराज तथा
 शरीरचेष्टाउत्तरे करीने नानाप्रकारनी हास्यकळा करतोयको,
 तथा विविधप्रकारना प्राणीउत्तरे शब्दो करीने पोते नति ह-
 मनायका ते बीजाउत्तरे हसावे वे ॥ ७५ ॥ किङ्किप ण्टसे
 पाप जेने होय, ते किङ्किपिक कहेगाय, तथा ते कपटी य-
 योयसो ज्ञान, सद्गम, आचार्य तथा साधुत्यादिकनो निदक
 होय वे ॥ ७६ ॥ नट्य जे कळ आजीविकामाटे वेपने नाना
 वे, तथा बहारना उपचारमा चतुर होय वे, ते आजीविक
 कहेगाय वे ॥ ७७ ॥ यन्नियोग ण्टसे कामण्यादिक, यने
 ते इन्द्रानो मनुष्य यन्नियोगिक कहेगाय वे, यटी इन्द्राना
 यन्नियोग यने मन्त्रादिमाटो ते यन्नियोग इव्ययी थो ना-

विदो सखु अजिउंगो । दवे जावे य होइ नायवो ॥ दसमि
होइ जोगा । विज्जामता य जावमि ॥ ७९ ॥ इति जग० मृ०
प्रथमशतद्वितीयोद्देशके ॥

व्यवहारेण चारित्र-वतोऽप्येतेऽचारिणिः ॥ सजत ईदृ-
शी सज्ञा । दोषेरेतेर्यथोदिते ॥ ७० ॥ प्रयाति नरकेष्वेव ।
नियमादर्धचक्रिण ॥ तथैव च गतिर्ज्ञेया । प्रत्यर्धचक्रिणामपि
॥ ७१ ॥ चक्रिणो येऽत्यक्तगज्या । प्रयाति नरकेषु ते ॥ सप्त
त्वपि यथाकर्मो—त्कृष्टायुष्कतया पर ॥ ७२ ॥ तथोक्त जगव
तीशतक १२ नवमोद्देशकवृत्तो चक्रवर्त्तित्वातरनिरूपणाधिकारे—
' जहणेण सातिरेग सागरोचमति ' कथमपरित्यक्तसगाश्चक्र

वथी धेप्रकारनो ठे ॥ ७७ ॥ कछु ठे के—अजियोग अव्यथी
अने जावथी एम बे प्रकारनो जाणरो अव्यनी अदर प्रयोग
होय ठे, अने जावनीअदर विद्यामजो होय ठे ॥ ७८ ॥ एवी
रीते जगवतीनी वृत्तिमा पहेला शतकना बीजा उद्देशामा ठे

हवे व्यवहारवडे करीने चारित्रवाळाउ ठता पण तेउ
अचारित्रिठ ठे, केमके ते पूर्वोक्त दोषोवने करीने एवीरीतनी
सज्ञाउने प्राप्त थाय ठे ॥ ७० ॥ वळी वासुदेवो निश्चयथी
नरकोमाज जाय ठे, तेम प्रतिवासुदेवोनी पण तेज गति जा-
णवी ॥ ७१ ॥ वळी जे चक्रिण राज्य ठोडेद्यु नथी, तेउ क
मोंवडे करीने उत्कृष्टआयुषणाथी साते नरकोमा जाय ठे ॥
॥ ७२ ॥ ते माटे जगवतीजीना वारमा शतकना नयमा उद्दे-
शानी वृत्तिमा चक्रवर्त्तीपणाना आतराना निरूपणअधिकारमा
कछु ठ क—कोइपण कारणथी जेउण राज्य तज्यु नथी एवा

વર્તિનો નરકપૃથિવીપૂત્પત્યતે, તાસુ ચ યથાસ્થમુત્કૃષ્ટસ્થિતયો
 જવતિ, તતશ્ચ નરદેવો મૃત પ્રથમપૃથિવ્યામુત્પન્નસ્તત્ર ચોત્ક
 ષ્ટા સ્થિતિ સાગરોપમપ્રમાણામનુજૂય નરદેવો જાયત ઇત્યેવ
 સાગરોપમ, સાતિરેકત્વ ચ નરદેવજવે ચક્રરત્નોત્પત્તેરર્વાચીન
 કાલેન દૃષ્ટવ્યમીતિ ॥ શ્રીહરિનરસૂરિકૃતદશવૈકાલિકમૃત્તો
 હૈમવીરચરિત્રે નવપદપ્રકરણવૃત્તો ચ ચક્રિણ સતમ્યામેવાજ્ઞ
 કરાજ્યા યાતીત્યુક્તમિતિ જ્ઞેય ॥ ત્યક્ટરાજ્યાસ્તુ યે સાર્વ-જ્ઞો
 માસ્તે યાતિ તાવિપ ॥ મુક્તિ વાથ સીરિણોઽપિ । ધ્રુવ સ્વુક્તિ
 ગામિન ॥ ૬૩ ॥ ઇતિ ગતિ ॥ અસર્યાયુર્નૃતિરશ્ચ । સતમ

ચક્રિઝં નારકીઝંમા ઉત્પન્ન થઈ ત્યા યથાયોગ્યરીતે ઉત્કૃષ્ટસ્થિ
 તિવાઢા થાય ઠે, અને તેથી તે ચક્રી મૃત્યુપામીને પહેલી ન
 રકમા ઉત્પન્ન થઈ, ત્યા સાગરોપમના પ્રમાણવાઢી ઉત્કૃષ્ટી
 સ્થિતિ અનુજવીને પાઠો ચક્રી થાયઠે પ્વીરીતે સાગરોપમન
 પ્રમાણ થયુ હવે ચક્રીના જવમા ચક્રરત્નની ઉત્પત્તિપહેલાનં
 જે કાઢ, તે કશ્ક અધિકપણુ જાણવુ ॥ વઢી શ્રીહરિનર
 સૂરિજીપ કરેલી દશવૈકાલિકની વૃત્તિમા, તથા હૈમચક્રજીપ
 રચેલા વીરચરિત્રમા, અને નવપદપ્રકરણની વૃત્તિમા ણમ ક
 હેલ ઠે કે—જેઝંપ રાજ્ય તજેસુ નથી, પવા ચક્રીઝં સાતમી
 નરકમાજ જાય ઠે, ણમ જાણવુ ॥ અને જે ચક્રીઝં રાજ્ય
 ઠોમી દે ઠે, તેઝં દેવલોકમા અથગા મોક્ષે જાય ઠે, અને વ
 લદેગો પણ દેવલોક યથગા મોક્ષમા જાય ઠે ॥ ૬૩ ॥ ત્ત્રી
 રીતે ગતિદ્વાર જાણવુ ॥ હવે અસર્યાતાઆયુગાઢા મનુષ્યો
 યને તિયંચો, તથા સાતમી નરકના નારકીઝં, ગાયુ અને થ

क्षितिनारकान् ॥ पायवमी च विना सर्वे—ऽप्युत्पद्यते नृजन्म
 सु ॥ ७४ ॥ अर्हतो वासुदेवाश्च । वलदेवाश्च चक्रिण ॥ सुर-
 नेरधिकेभ्यः स्युर्नृतिर्यग्न्यो न कर्हिचित् ॥ ७५ ॥ तत्रापि-
 प्रथमादेव नरका—जायते चक्रमर्तिनः ॥ छाज्यामेव हरिश्च
 ला-न्निज्य एव च तीर्थपा ॥ ७६ ॥ चतुर्विधा सुराश्च्युताः ।
 जवति बलचक्रिणः ॥ जिना वैमानिका एव । हरयोऽप्यननु-
 त्तराः ॥ ७७ ॥ एव मनुष्यरत्नानि । यानि स्युः पञ्च चक्रिणाः ॥
 तान्यागत्या विभाव्यानि । सामान्येन मनुष्यवत् ॥ ७८ ॥ वै-
 मानिकेभ्यश्च यदि । भवति तानि तर्हि च ॥ अनुत्तरसुरान्
 मुक्ता-न्येभ्यः स्युर्वासुदेववत् ॥ ७९ ॥ मुहूर्ता द्वादशोत्कृष्टाः ।

मि, ण्डलाग्निना सर्वे प्राणीभ्यो मनुष्यजन्ममा उत्पन्नं थायं ठे
 ॥ ७४ ॥ बळी यर्हतो, वासुदेवो, बलदेवो अने चक्रीभ्यो, ण्ड-
 ला देवता अने नारकीभ्यो माथी निकळेला थायं ठे, परंतु मनु-
 ष्य अने तिर्यंचोमाथी निकळेला थता नथी ॥ ७५ ॥ तेमा
 पण—पहेली नरकमाथी निकळेला चक्रीभ्यो थायं ठे, वैमाथी
 निकळेला वासुदेव तथा बलदेवो थायं ठे, अने त्रणमाथी नि-
 कळेला तीर्थकरो थायं ठे ॥ ७६ ॥ चारप्रकारना देवो चवीने
 बलदेवो अने चक्रीभ्यो थायं ठे, तथा वैमानिकदेवोज चवीने
 जिना थायं ठे, अने अनुत्तरविमानशिवायना देवो चवीने वा-
 सुदेवो थायं ठे ॥ ७७ ॥ एवीरीते चक्रीना जे पाच मनुष्यर-
 त्ना होयं ठे, तेउनी आगति सामान्यउडे करीने मनुष्यनीपेठे
 जाणवी ॥ ७८ ॥ बळी तेउ जो कदाच वैमानिकोमाथी था-
 वे ता तेउ वासुदेवोनी पेठे अनुत्तरविमानना देवो शिवायना

समयो लघु चातर ॥ तिर्यग्वदेकसमय-सरया समूर्तिमे सह
 ॥ ९० ॥ नानागिनामपर्याप्त-नृत्वेनोत्पत्तिरीरिता ॥ उत्कर्षतोऽविद्येदेन । पल्यासरयलवावपि ॥ १ ॥ अपर्याप्तनरत्वेनो-
 त्पत्तिरेकस्य चागिन ॥ उत्कर्षतो जयन्याच्चा-तर्मुहूर्तं निर-
 तर ॥ २ ॥ इत्यर्यत पचसग्रहे ॥ इत्यागति ॥ सम्पत्त्व दे-
 शविरति । चारित्र मुक्तिमप्यमी ॥ लज्जतेऽनतरजवे । लज्जवा
 नरजवादिक ॥ ९१ ॥ अनतरजवे चैते । न लज्जते कदाचन ॥
 अर्हत्त्व चक्रवर्त्तित्व । वलत्व वासुदेवता ॥ ९२ ॥ लब्धिः पृष्ठा
 विशतो या । येषामिह नृजन्मनि ॥ सज्जवति प्रसगेन । दर्शयं

वीजा देवोमार्थी आवे ठे ॥ ९३ ॥ वळी तेज्जुनो उत्कृष्टो आ-
 तरो वार अतर्मुहूर्तनो ठे, तथा जयन्य आतरो एकसमयना
 ठे, अने तेज्जुनी एकसमयसवधि सरया तो समूर्तिमोसहित
 तिर्यचोनीपेठे जाणवी ॥ ९० ॥ वळी अपर्याप्तमनुष्यपणाग्न
 करीने विविधप्रकारना प्राणीज्जुनी अग्निष्ठिन्नपणे उत्कृष्टी उत्प-
 त्ति पळोपमना असरयातमा नागसुवि थाय ठे ॥ १ ॥ अ-
 ने एक प्राणीनी अपर्याप्तमनुष्यपणाग्न करीने आतरारहित
 उत्कृष्टी अने जयन्य उत्पत्ति अतर्मुहूर्तमुधि थाय ठे ॥ २ ॥
 एवीरीतनो जावार्थ पचसग्रहमा ठे ॥ एवीरीते आगतिछार
 जाणवु ॥ हवे तेज्जु अनतरजवमा मनुष्यनययादिक मेळगी
 ने, सम्पत्त्व, देशविरति, चारित्र अने मोक्षने पण मेळये ठे
 ॥ ९१ ॥ वळी तेज्जु अनतरजवमा यत्निहृतपणु, चक्रीपणु, २
 खदेवपणु अने वासुदेवपणु कोऽपण काळे मेळयता नथी ॥
 ॥ ९२ ॥ हवे अद्वारीस लब्धिज्जमा जेज्जुने आ मनुष्यजन्ममा

तेता यथागम ॥ ९३ ॥ कफविष्णुमलामर्ग—सर्वोपधिमहर्द्ध-
 य ॥ सभिन्नश्रोतोलब्धिश्च । विपुसर्जुधियावपि ॥ ९४ ॥ चा-
 रणाशीविपावधि—सार्वज्ञ्यगणधारिता ॥ चक्रित्वाद्वैतवल्ता-
 विष्णुत्व पूर्वधारिता ॥ ९५ ॥ क्षीरमध्वाज्याश्रयाश्च । बीज
 कोष्ठधियो तथा ॥ पदानुसारिता तेजो—लेश्याहारकवेक्रिये ॥
 ॥ ९६ ॥ शीतलेश्याक्षीणमहा—नसी पुष्पाकसङ्गिता ॥ इत्य-
 ष्ठाविंशतिर्नव्य—पुसा सल्लब्धयो मता ॥ ९७ ॥ चन्द्रमर्द्धद्विष्णु
 बलस—निन्नश्रोतस्त्वपूर्विता ॥ गणनृत्त्य चारणत्व । पुष्पा-
 काहारके अपि ॥ ९८ ॥ विना दशामू स्त्रीष्वन्या । स्युरष्टा
 दशलब्धय ॥ आत्माहृत्य कदाचिद्य—तत्त्वाश्चर्यतयादित ॥

जे लब्धिष्ठ सज्जवे ठे, ते प्रसगोपात आगममा कव्याप्रमाणे
 देखामीये ठीये ॥ ९३ ॥ कफ, विष्णु (युक्त), मल, आम-
 शं, सर्वोपधि, सभिन्नश्रोतोलब्धि, विपुसमति, रुजुमति, ॥
 ॥ ९४ ॥ चारण, आशीविप, श्रवधि, सार्वज्ञ्य, गणधारीपणु,
 चक्रीपणु, अरिहतपणु, वलदेवपणु, विष्णुपणु, पूर्वधरपणु, ॥
 ॥ ९५ ॥ क्षीर, मधु अने आज्याधव, बीज, कोष्ठधी, पदानु-
 सारिपणु, तेजोलेश्या, आहारक, वेक्रिय, ॥ ९६ ॥ शीतलेश-
 य्या, अक्षीणमहानसी, तथा पुष्पाकलब्धि, ण अष्टावीसप्रवा
 रनी उत्तम लब्धिष्ठ नव्यपुरुषोने होय ठे ॥ ९७ ॥ चन्दी, अ-
 रिहत, विष्णु, वलदेव, सभिन्नश्रोतपणु, पूर्वधरपणु, गणधर
 पणु, चारणपणु, पुष्पाकलब्धि अने आहारकलब्धि ॥ ९८ ॥
 ए दश लब्धिष्ठविना पाकीनी अदार लब्धिष्ठ ग्रीउने होयठे
 वळी ग्रीउमा कोष्कउखते जे अरिहतपणु पाय ठ, ते ता

॥ एए ॥ दशैता केवलित्व च । विपुलजुंधियावपि ॥ अन्नव
 पुसा नैवैता । सनवति त्रयोदश ॥ १०० ॥ अभव्ययोपितामं
 ता । क्षीगद्याश्रवसयुता ॥ न स्युश्चतुर्दशैतासा । ततो इ
 याश्चतुर्दश ॥ १ ॥ इत्यनतरासि ॥ अनतरनवे चैते । प्राप
 मानुष्यकादिक ॥ सिध्यत्येकत्रसमये । विशतिर्नाधिका पुन
 ॥ १ ॥ तत्रापि पुमनुयेज्यो । जाता सिध्यति ते दश ॥ ना
 रीज्योऽनतर जाता । कणे द्वेकत्र निशति ॥ १ ॥ इति स
 मयेसिद्धि ॥ लेश्याहारदिश सर्गा । एषा सहननान्यपि ॥
 सर्वे कपाया स्यु सज्ञा—श्चंद्रियाण्यखिलान्यपि ॥ २ ॥ उ
 श्याश्चतस्र कृष्णाद्या । नवत्यसंरयजीविना ॥ एषामाद्य सह

आश्चर्यरूप कहेलु ठे ॥ एए ॥ हवे उपर कहेली दश, तथा
 केवलपणु, विपुलमति अने कजुमति, ए तेर सद्धिउं अन्न
 व्यपुरुषोने होय नही ॥ १०० ॥ बळी अन्नव्यस्त्रीउंने उपर
 कहेली तेर, अने क्षीरादिश्याश्रवलद्धि, एम चौद न होय,
 अने तेथी बाकीनी चौद सद्धिउं तेउंने होय ॥ १ ॥ एरी
 रीते अनतरासिछार जाणवु ॥ हवे अनतरभयमा तेउं मनु
 प्ययादिकपणु पामीने एकसमये बीस सिद्धे ठे, पण तेथी थ
 रिक सिद्धता नथी ॥ १ ॥ तेमा पण पुरुषमनुष्योथी उत्पन्न
 ययेखा एरसमये दश सिद्धे ठे, अने स्त्रीउंथी अनतरनयमा
 उत्पन्नययेखा एरसमये बीस सिद्धे ठे ॥ २ ॥ एरीरीते समये
 सिद्धिछार जाणवु ॥ एरीते गर्जजमनुष्योने सघटी संश्याउं,
 मर्दिशिनो याहार, सघळा सययण, सघळा कपायो, सघ
 टी सदाउं अने सर्वे इज्जिउं होय ठे ॥ २ ॥ एरी अस्या

नन-मेरुमेव प्रकीर्तित ॥ ३ ॥ इति द्वारपदक ॥ सन्नायाध्य
 क्तमदाना-मेते संहितया मता ॥ दीर्घकाक्षिरयादिकाना—
 मपि मत्स्यान्तर्धेय ते ॥ ४ ॥ इति संहिता ॥ एतेषु ज्ञत पु-
 स्त्री-वेदायसग्यजीविषु ॥ पुत्रिस्तुल्या म्रियश्चेषु । स्युर्युग्मि
 त्वेन सपेदा ॥ ५ ॥ पुस्त्रीम्त्रीवाभिधान्ये स्यु—स्तत्र पुन्य
 म्रियो मता ॥ सप्तविंशत्यतिरिक्ता । सप्तविंशतिसगुणा ॥ ६ ॥
 गर्जजा ह्वीयास्तु पुमाकारजाज पुसु, स्त्र्याकारजाजस्तु स्त्रीपु
 गण्यते इति वृद्धवाद ॥ इति वेद ॥ तिस्रो दशो ज्ञानाज्ञान

ता आयुवाळा मनुष्योने कृष्णयादिक चार लेश्याळ होय ठे,
 तथा तेउने एक पहेजुज सघयण कबु ठे ॥ ३ ॥ एवी रीते
 ठ द्वारो जाणया वळी मनुष्योने प्रगट सज्ञा होयाची तेउने
 सज्ञी कहेळा ठे, तेम तेउने दीर्घकाक्षिकीयादिक सज्ञाळ
 होयाची ते युक्त पण कहेळा ठे ॥ ४ ॥ एवी रीते संहिता-
 द्वार कबु ॥ वळी तेउमाना थसरुयाता आयुवाळाउने पुरु-
 पवेद थने स्त्रीवेद होय ठे, थने तेउ हमेशा युगलियारूप
 होयाची तेउमा पुरपजेटली स्त्रीउ होय ठे ॥ ५ ॥ वळी युग-
 लियाशिवायना मनुष्यो, पुरप, स्त्री थने नपुसक, एम त्रण
 प्रकारना होय ठे, तेमा पुरपो करत, स्त्रीउ सत्तावीसरूप थ
 धिक सत्तावीसगणी ठे ॥ ६ ॥ पुम्पाकारने जजनारा गर्जज-
 नपुसकोनो पुम्पोमा, थने स्त्रीयाकारने जजनारा नपुसकोनो
 स्त्रीउमा समावेश थाय ठे एवो वृद्धवाद ठे ॥ एवी रीते वे
 दो कहेळा ॥ वळी या गर्जजमनुष्योने त्रण दृष्टिउ, मवे ज्ञान
 तथा यज्ञान, थने सघळा दर्शनो होय ठे, तेमज चार उप-

—दर्शनान्यखिलान्यपि ॥ 'छादशेत्युपयोगा स्यु—त्रिषोड-
 प्रमुखाह्वति ॥ ७॥ आहारस्य कावक्षिक—स्यातर स्यात् स
 जावज ॥ ज्येष्ठ दिनत्रय प्राग्—दनाहारकतापि च ॥ ८ ॥
 द्विद्वणाविग्रहगतौ । समुद्घाते तु सप्तमे ॥ जवत्यनाहारक-
 । तृतीयादिद्वणत्रये ॥ ९ ॥ अयोगित्वे पुन स' स्या—दस
 स्यसमयात्मिका ॥ गुणस्थानानि निखिला—न्येषु योगास्तथा
 खिला ॥ १० ॥ इति द्वारसप्तक ॥

गर्जजाना मनुष्याणा—मथ मान निरूप्यते ॥ एकान
 त्रिंशताकैस्ते । मिता जघन्यतोऽपि हि ॥ ११ ॥ ते चामी—
 वतिति ख पण नय तिग चउ । पण तिग नय पच सगति
 तिग चउरो ॥ ठ डु चउ इग पण डु ठ इग । अरुदु दु नय

योगो, यने उजज्यादिक त्रणप्रकारनो आहार होय वे ॥ ७ ॥
 वळी तेउने कजलाहारनो उरुष्टो खनापिक यातरो त्रणदि
 नसोनो होय वे, यने पूर्वनीपेठे यनाहारीपणु पण होय व
 ॥ ८ ॥ वे द्दणनी अग्रिमहगतिमा, यने सातमा समुद्घातमा
 त्रीजायादिक त्रण द्दणोमा पण तेउने यनाहारकपणु होय
 वे ॥ ९ ॥ वळी ययोगिपणामा ते यनाहारकपणु असण्या
 तासमयोनु होयवे, तेम तेउने सघळा गुणवाणा यने सघळा
 योगो होय वे ॥ १० ॥ गरीरीते सात द्वारो जाणया ॥

द्वे गर्जजमनुष्योनु प्रमाण कदे वे, तेउ जघन्ययी पण
 नीचेप्रमाणे उगणत्रीस आकोजेट्या होय वे ॥ ११ ॥ ते कद
 वे—उ, त्रण, त्रण, शून्य, पाच, नय, त्रण, चार, पांच, त्र
 ण, नय, पाच, सात, त्रण, त्रण, चार, ठ, वे, चार, पद

(५४९)

सग जहन्ननरा ॥ १२ ॥ इति पर्यंतवर्तिनोकस्थानादारज्याक-
स्थानसमूह ॥ ७९२२७१६२५१४२६४३३७५९३५४३९५०३३६ ॥
एक, दस, सय, सहस्त्र, दससहस्त्र, लख, दहलख, कोमिं,
दहकोमिं, कोमिसय, कोमिसहस्त्र, दहकोमिसहस्त्र, कोमि-
लख, दहकोमिलख, कोमाकोमी, दहकोमाकोमी, कोमाको
मिसय, कोमाकोमिसहस्त्र, दहकोमाकोमिसहस्त्र, कोमाको
मिलख, दहकोमाकोमिलख, कोमाकोमिकोमी, दहकोमा
कोमिकोमी, कोमाकोमिकोमिसय, कोमाकोमिकोमिसहस्त्र,
दहकोमाकोमिकोमिसहस्त्र, कोमाकोमिकोमिलख, दहको-
माकोमिकोमिलख, कोमाकोमिकोमिकोमी इत्याद्यकवाचन
प्रकार ॥ एतेषामेव एकोनत्रिशताकस्थानानां पूर्वपुरुषे पूर्वपू-

पाच, ये, न, एक, याठ, वे, रे, नव अने सात एटला ज-
घ पधी मनुष्यो होर ठे ॥ १२ ॥ एवीरीते ठेलेयी आकोनी
गणत्री करवी ॥ अने तेयी—७९२२७१६२५१४२६४३३७५९३
५४३९५०३३६ ॥ एटली सख्या थाय एक दश, सो, हजार,
दशहजार, लाख, दशलख, क्रोम, दशक्रोम, सोक्रोम, हजा-
रक्रोम, दशहजारक्रोम, लाखक्रोम, दशलखक्रोम, क्रोमक्रो-
म, दशक्रोमक्रोम, सोक्रोमक्रोम, हजारक्रोमक्रोम, दशहजार-
क्रोमक्रोम, लाखक्रोमक्रोम, दशलखक्रोमक्रोम, क्रोमक्रोमक्रोम,
दशक्रोमक्रोमक्रोम, सोक्रोमक्रोमक्रोम, हजारक्रोमक्रोमक्रोम,
दशहजारक्रोमक्रोमक्रोम लाखक्रोमक्रोमक्रोम, दशलखक्रोम
क्रोमक्रोम, क्रोमक्रोमक्रोमक्रोम इत्यादि अकवाचनप्रकार जा
णवो ॥ हवे उपरकहेला आ उगणत्रीस आकोनी पूर्वाचा

વાંગે પરિસર્યાન કૃત તદુપદર્શ્યતે, તત્ર ચતુરશીતિલક્ષાણિ
 પૂર્વાંગ, ચતુરશીતિલક્ષાશ્ચતુરશીતિલક્ષોર્ગુણ્યતે, તત પૂર્વં જવ
 તિ, તસ્ય પરિમાણ સતતિ કોટિલક્ષાણિ, પદપચાશત્ સહ
 સ્લાણિ (૭૦૫૬૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦) એતેન પૂર્વોક્તાકરાશેર્નાગો દ્વિ
 યતે, તત્ત્વદમાગત—મણુઆણ જહન્નપદે । એકારસ પૂર્વકો
 નિકોનિઝં ॥ વાવીસકોનિઝલ્લા । કોનિસહસ્તા ય ચુઝસીર
 ॥ ૧ ॥ અઢેવ ય કોનિસયા । પુઝાણ દમુત્તરા તઝં હુતિ ॥ એ
 કાસીર લલ્લા । પચાણઝ ર્ સહસ્તા ય ॥ ૨ ॥ ઠપ્પદ્મા તિ
 ઝિ સયા । પુઝાણ પુઝવણિઆ અઢે ॥ પત્તો પુઝગાઈ । ર્માઈ
 અહિયાઈ અણાઈ ॥ ૩ ॥ લલ્લાઈ એગવીસ । પુઝગાણ સયરી
 સહસ્તાઈ ॥ ઠચેવેગૂણઢા । પુઝગાણ સયા હંતિ ॥ ૪ ॥ તે

યોંએ પૂર્વોં યને પૂર્વાંગોઝડેકરીને જે સર્યા કરી ઠે, તે દેસા
 ઢે ઠે તેમા ચોયાંસીઝાલ એ પૂર્વાંગ ઠે, યને ચોયાંસીઝાલને
 ચોયાંસીઝાલે ગુણગાથી પૂર્વ થાયઠે, યને તેનુ પરિમાણ સી
 તેર લાખ યને ઠપનહજાર કોન થાયઠે (૭૦૫૬૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦)
 યા રકમે કરીને પૂર્વે કહેલી ચકરાશિનો નાગાકાર કરગાથી
 નીચેપ્રમાણે રકમ થાય ઠે — જઘન્યપદે મનુષ્યોની સર્યા અ-
 ગ્યાર કોનાકોની, વાવીસલાલકોની, ચોયાંસીહજારકોની, ॥
 ૧ ॥ આઠમોકોની, દશકોની, પચાસીઝાલ, પચાણહજાર
 ર, ॥ ૨ ॥ ગ્રણસો યને ઠપન, પટલા પૂર્વે કહેલા પૂર્વાં થાય,
 યને તેના ઊપર નીચેપ્રમાણે રીઝા ચરિક પૂર્વાંગો થાય. ॥ ૩ ॥
 પચવીસલાલ, સીતેરહજાર, યને સાતમા ઠ, પટલા પૂર્વાંગ
 થાય ॥ ૪ ॥ તયા યાસીઝાલ, પચામહજાર, ગ્રણસાને ૪

સીંહ સયસહસ્તા । પન્નાસ સ્વભુ જવે સહસ્તા ય ॥ તિન્નિસયા
 ઠત્તીતા । એવડ્યા અગિગલા માણ્યા ॥ ૫ ॥ ઊત્કર્ષેણ સમુદિ
 તા । ગર્જસમૂર્વજા નરા ॥ અસહ્યેયકાલચક્ર-સમયે પ્રમિતા
 મતા ॥ ૬ ॥ મનુષ્યા હુત્કૃષ્ટપદેઽપિ શ્રેષ્ઠસહ્યેયજાગતપ્રદે
 શરાશિપ્રમાણા સન્ન્યતે, ઇતિ તુ પ્રજ્ઞાપનાવૃત્તો ॥ ઇતિ માનં ॥
 ગર્જજા પુરુષા સ્તોકા—સ્તત સઘ્યગુણા સ્ત્રિય ॥ તતોઽસ-
 હ્યગુણા પદ-નરા સમૂર્થમૈર્યુતા ॥ ૧૩ ॥ ઇતિ લઘ્યવલ્પવ
 હુતા ॥ દક્ષિણોત્તરયો સ્તોકા । સ્યુર્મનુષ્યા મિથ સમા ॥
 પ્રાચ્યા તત સહ્યગુણા । પ્રતીચ્યા ચ તતોઽધિકા ॥ ૧૪ ॥
 જરતૈરવતાદીનિ । ક્ષેત્રાણ્યલ્પાન્યપાયુદગ્ ॥ તત સરયગુણાનિ

ગ્રીસ, ઇટલા અવિવલ્લમનુષ્યો હોય ॥ ૫ ॥ વઢી ઊત્કૃષ્ટા ગ
 ર્જજ અને સમૂર્થમનુષ્યોને અસઘ્યાતાકાલચક્રોના સમયો-
 જેટલા વહ્યા છે ॥ ૬ ॥ કેમકે ઊત્કૃષ્ટપદે પણ મનુષ્યો શ્રેષ્ઠિ-
 ના અસઘ્યાતમા ભાગમા રહેલી પ્રદેશરાશિજેટલા જાણે છે
 એવીરીતે પત્રવણાની વૃત્તિમા કહેલ છે ॥ એવીરીતે માનદ્વાર
 જાણવું ॥ સર્વથી યોગા ગર્જજપુત્રો છે, તેથી સહ્યાતગણી
 સ્ત્રીઠ છે, તેથી અસઘ્યાતગણા સમૂર્થમોસહિત નપુત્તકો છે
 ॥ ૧૩ ॥ એવી રીતે લઘુઅલ્પાનહોત જાણવો ॥ દક્ષિણ અને
 ઉત્તરદિશામા પરસ્પર તુલ્ય એવા સર્વથી યોગા મનુષ્યો છે, તે
 થી સહ્યાતગણા પૂર્વદિશામા છે, અને તેથી અધિક પશ્ચિમ
 દિશામા છે ॥ ૧૪ ॥ દક્ષિણ અને ઉત્તરદિશામા જરત તથા
 ઊંચવતઆદિક ક્ષેત્રો અલ્પવસ્તીવાળા હોય છે, અને તેથી સ-
 ઘ્યાતગણી અધિક વસ્તીવાળા પૂર્વ અને પશ્ચિમદિશામા હોય

स्यु । पूर्वपश्चिमयोर्दिशो ॥ १५ ॥ कित्वधोलौकिकग्रामे—
 नदपा स्युर्नरा यत ॥ तत प्रतीच्यामधिका । मनुष्या,
 च्यपेक्षया ॥ १६ ॥ इति दिगपेक्षयाद्वपबहुता ॥ अतर्मुहूर्त
 द्विष्ट । मनुष्याणा महातर ॥ कालोऽनत स चोत्कृष्टा । क
 यस्थितिर्धनस्पते ॥ १७ ॥ चक्रित्वे चातर प्रोक्त । साधिक
 विधमित्त लघु ॥ ज्येष्ठ च पुञ्जलपरा—वर्त्तार्धं पचमागके ॥ १८ ॥
 नूणामिति व्यतिकरा विवृता मयेव । सम्यग्विविच्य समया
 स्वगुरुप्रसत्या ॥ पूर्णापणादिव कणा कलमौक्तिकाना । दीप
 त्विपातनणिजा मणिजातिवेत्ता ॥ १९ ॥ विश्वाश्चर्यदकीर्तिकी
 र्तिप्रिजयश्रीराचकेन्द्रातिप—द्राजश्रीतनयोऽतनिष्ट विनय श्री
 तेजपालात्मज ॥ काव्य यत्किल तत्र निश्चितजगत्तत्त्वप्रदीपो

वे ॥ १५ ॥ परतु अथोलोकग्रामांनी अदर घणा मनुष्या होय
 वे, अने तेथी पूर्वेनी अपेक्षाए पश्चिमदिशामा अथिक मनु
 प्यो होय वे ॥ १६ ॥ पृथ्वीरीते दिशाने अपेक्षीने अद्वयान
 होत रुद्धो ॥ मनुष्यांनो जघन्य आतरो अतर्मुहूर्तना वे, त
 या उत्कृष्टो आतरो यनता कालनो वे, अने ते अनस्पतिनी
 उत्कृष्टा । न्यतिजेद्व्यो वे ॥ १७ ॥ उल्लो चक्रीपणामा जघन्य
 आतरो सागरापमथी रुद्र अथिक कथो वे अने उत्कृष्टा
 आतरो पाचमा अगमा अर्धपुञ्जलपरावर्त्तनो रुद्धो वे ॥ १८ ॥
 पृथ्वीरीते मणिउनी जातिने जाणनारो व्यापारी दीरुनी द
 तिवडेकरीने नरेखी रम्यारमाथी जेम मनोहर मोतीना कणीया
 उनेरुटा करीने घट्टण करेउ, तेम मनुष्यांमपरि व्यतिहाने,
 ने गुरुभावे करीने मिथ्यानमाथी जुदा करीने गणंपा ॥

(५५३)

पमे । सर्गो निर्गवितार्थसार्थसुजगः पूर्णः सुख सत्तम ॥२२०॥
इति श्रीलोकप्रकाशे मनुष्याधिकाररूप सत्तमः सर्गः समाप्तः ॥

॥ अथाष्टमः सर्गः प्रारब्धते ॥

सुराध्वतुर्धा भवन—व्यतरज्योतिषा अपि ॥ वैमानिका
इति प्रोक्ता—स्तान् प्रजेदेरेथ भुवे ॥ १ ॥ दशधा भवनेशाश्वा-
सुरनागमुपर्णका ॥ विद्युदग्निह्रीपवार्ङ्गि—दिग्वायुस्तनिता इति
॥ २ ॥ एते च सर्वे कुमारोपपदा इति ज्ञेय ॥ परमाधार्मिका
पच—दशधा परिकीर्तिता ॥ यथायैर्नामजि ख्याता । अव-
प्रभृतयश्च ते ॥ ३ ॥ अनावरीपशवस्र—श्यामरौद्रोपरुद्रका
॥ अतिपत्रधनु कुजा । महाकालश्च कालक ॥ ४ ॥ वैतरणी

॥ १९ ॥ ठेह्वा काव्यनो अयं पूर्वनीपेठेज जाणवो ॥ एवीरीते
श्रीलोकप्रकाशने विपे मनुष्योना वर्णनरूप सातमो सर्गः स-
माप्तः ययो ॥

॥ हवे आठमा सर्गनो प्रारब्धः याय ठे ॥

देवो चार प्रकारना ठे, जवनपति, व्यतर, ज्योतिषी अने
वैमानिक, हवे तेठना जेदो कहे ठे ॥ १ ॥ जवनपतिजं दश
प्रकारना ठे, असुर, नाग, सुपर्ण, विद्युत, अग्नि, ह्रीप, वा-
र्ङ्गि, दिक्, वायु अने स्तनित ॥ २ ॥ आ दशेनीसाथे कुमार-
शब्दने जोमीखेवो ॥ परमाधामीजने पदरप्रकारना कहा ठे,
अने तेठं यथार्थ एवा नीचेजणावेला अवस्थादिक नामोवढे-
करीने प्रसिद्ध ठे ॥ ३ ॥ अव, अवरीप, शवस्र, श्याम, रौद्र,

वायुकश्च । महाघोष स्वरस्वर ॥ एतेऽसुरनिकायात-गंता ।
 चदशोदिता ॥ ५ ॥ नीत्वोर्ध्वं पातयत्याथो । नारकान् न
 श परः ॥ करोति त्राण्डूपाकारहान् । तृतीयोलहदादिजित्
 ॥ ६ ॥ शातनादिकरस्तेषा । तुरीय पचम पुन ॥ कुन्ता
 प्रोतकस्तेषा । षष्ठोगोपागजगठत् ॥ ७ ॥ अस्याकारपत्रयुक्तं
 वन सृजति सप्तम ॥ धनुर्मुक्तार्धचक्रादि—वाणैर्विद्वसति वा
 ष्टमः ॥ ८ ॥ नवम पाककृत्तेषा । कुन्तादो दशम पुन ॥ न
 नपित्वासरुत् श्लक्ष्ण—म.सप्तमानी ग्यादति ॥ ९ ॥ तत्र
 कुरुगदो पचत्येता—दशश्च द्वादश सृजेत् ॥ नदीं वैतरणीं
 तत—रक्तपूयादिपूरिता ॥ १० ॥ कदम्बपुष्पाद्याकार—वायुकश्च

उत्तररणी, वायुक, महाघोष अने स्वरस्वर, ए पदरे परमाधामी
 र्धने अमुरकुमारनीयदर गणेश्च वे ॥ ५ ॥ पदरे परमाध
 मा नारकाने उचे श्वेदनने नीचे पत्रादे वे, श्रीजा तेजना तृती
 मा द्वादशाशायक दुःखना करे वे, तथा श्रीजां तेजनां शान्
 रक्त तथा हृदयने तेदे वे ॥ ६ ॥ वायो तेजनु शातनादिक
 करे वे, तथा पाचमो तेजने जायाद्यादिकमा पोरे वे, अ
 वने तेजना अगोपागने नागे ते ॥ ७ ॥ मानमो नवमाना
 अकारवाट्टा अत्रानु इन बनाये ते, तथा आगमो धनुषमा
 यी वोरेश्च अर्धचक्रादिकमापोरे तेजने नीदे ते ॥ ८ ॥ न
 वने द्वादशिकमा तेजने द्वादशे ते, तथा दशमो पदरे न
 द्वादश नामनामनगने मानीन माय ते ॥ ९ ॥ अथवा
 नेदे क.यादिकमा द्वादशे ते तथा वायमा नारायणी

પચેત્પર ॥ નશ્યતસ્તાન્ મહાશબ્દો । નિરુણઙ્ગિ ચતુર્દશ ॥
 ॥ ૧૧ ॥ આરોપ્ય શાક્ષ્મલીરૂક્ષ । રજકટકત્રીપણ ॥ સ્વસ્વર
 પચદશ । સમાકર્ષતિ નારકાન્ ॥ ૧૨ ॥ પરમાધાર્મિકાસ્તે ચ
 । સચિતાનતપાતકા ॥ મૃત્યામગોલિકતયો-ત્પથતેત્યતદુ લિ-
 તા ॥ ૧૩ ॥ યત્ર સિંધુ પ્રવિશતિ । નદી સ્વર્ણવારિધિ ॥ યો-
 જનેર્દિશિ યામ્યાયા ॥ પચપચાશતા તત ॥ ૧૪ ॥ અસ્તિ સ્થ
 લ વેદિકાત । પ્રતિસતાપદાયક ॥ પ્રમાણતો યોજનાનિ ।
 સાર્થાનિ દ્વાદશેષ તત્ ॥ ૧૫ ॥ યોજનાનિ ત્રીણિ સાર્થા-ન્યુ
 દ્વેષોઽપ્ર મહોદધે ॥ સતચત્વારિંશદત્ર । ગુહા સત્યતિતામસા

અને પરચ્છાદિકથી જરેલી વેતરણીનદી વનાવે છે ॥ ૧૦ ॥ વ
 ળી તેરમો વદ્યપુષ્પાદિકના આકાશવાળી વેલુડંમા તેડને પ-
 કાવે છે, અને ચૌદમો નાશી જતા ઇવા તે નારકોને મહો
 દાશબ્દોપૂર્વક રોકે છે ॥ ૧૧ ॥ વળી પદરમો વજ્રના કાટા
 ડંથી જયકર ઘયેલા ઇવા શાક્ષ્મલીરૂક્ષપર તેડને ચઢાવીને
 જયકર શબ્દ કરતોયવો રાખે છે ॥ ૧૨ ॥ સચિત કરેલ છે
 અનેક પાપો જેમણે ઇવા તે પરમાધામીડં મૃત્યુ પામીને અત્ય-
 ત હુ લિત થયાયકા અમગોલિકપણારહે કરીને વ્રત્પત્ત થાય
 છે ॥ ૧૩ ॥ જ્યા સિંધુનદી સ્વર્ણસમુદ્રમા પ્રવેશ કરે છે, ત્યા-
 થી પચાવન યોજન દક્ષિણદિશામા ॥ ૧૪ ॥ વેદિકાની અંદર
 સતાપ દેનારુ એક સ્થલ છે, કે જે સામાવાર યોજનના પ્રમા-
 ણવાલુ છે ॥ ૧૫ ॥ વળી તે જગોળ સમુદ્રની ડચાઈ સામા
 ત્રણ યોજનોની છે, તથા ત્યા અત્યત અધિકારવાળી સમતા-
 લીસ ગુફાડં છે ॥ ૧૬ ॥ તેની અંદર વજ્રકૃપજનાગચસઘયણ-

॥ १६ ॥ आद्यसहस्रनास्तासु । वसत्युरपराक्रमा ॥ नरा जल
चरा मय—मांसस्त्रीजोगलोबुपा ॥ १७ ॥ दुर्वर्णा कठिनस्पर्शा । जीपणा घोरदृष्टय ॥ अष्ट्यर्धद्वादशकर—देहा संस्थे
यजीविता ॥ १८ ॥ तत्र रत्नद्वीपमस्ति । स्थलात् सतापदाय
कात् ॥ वारिधौ योजनेरेक—त्रिशता जूरि मानव ॥ १९
घरहान् वाज्रिकास्तेऽथ । मनुष्यास्तन्निवासिन ॥ क्षिपिति म
थेमांसैश्च । तेषु तानि क्षिपति च ॥ २० ॥ मयमासास्त्राबुपात्रे
। प्रपूर्य वहनानि ते ॥ गच्छति जलधौ मय—मासैस्तान् लो
जयति च ॥ २१ ॥ मयमासास्त्रादबुब्धा—स्ततस्तदनुपातिन ।
निपतन्ति घरद्वेषु । क्रमात्ते जलमानुषा ॥ २२ ॥ मासनि व

गळा महापराक्रमी, अने मय, मास तथा स्त्रीसजोगना लो-
बुपी एवा जलचरमनुष्यो रहे वे ॥ १७ ॥ तेज खराब वर्ण
वाळा, कठोर स्पर्शगळा, जयकर, घोरदृष्टिवाळा, सामान्य
ह्यायना शरीरवाळा अने सरयाताच्यायुगळा वे ॥ १८ ॥ त्या
ते सतापदायक स्थानथी एकत्रीस योजन वेढे घणा मनुष्या
वाळो समुद्रनी थडर रत्नद्वीप नामनो द्वीप वे. ॥ १९ ॥ ते
द्वीपमा रहनारा मनुष्यो उजनी घटीउने मय अने मासना
करीने क्षिप वे, तथा देउने तेमा नाखे वे ॥ २० ॥ त्याबाद
मयमासना तुम्हाउथी उद्वाणो नरीने तेज समुद्रमा जायउ,
अने ते मय अने मासना करीने ते जलमनुष्योने लपनावे
वे ॥ २१ ॥ एवीरीते मय अने मासना त्यादपी सुखपयंगु
एवा तेजनी पाठळ पळनारा ते जलमनुष्यो अनुक्रमे ते घटी-
उना पडे वे ॥ २२ ॥ पठी अग्रिमा पळवेसा मासनं तथा

द्विपयानि । जीर्णमयानि ते नरा ॥ यागद्विनानि द्वित्राणि ।
 जुजाना सुखमासते ॥ २३ ॥ तागद्वटा सुसन्नद्धा । रत्नछीप
 निवासिन ॥ सयोजितान् घरद्वस्तान् । वेष्टयति समतत ॥
 ॥ २४ ॥ वर्षं यागद्वहयति । घरद्वानतिदुस्सहान् ॥ तथापि
 तेषामस्थीनि । न स्फुटति मनागपि ॥ २५ ॥ ते दारुणानि दु-
 ग्यानि । सद्माना दुराशया ॥ प्रपीड्यमाना वपेण । म्रियतेऽ
 त्यतदुर्मरा ॥ २६ ॥ अचामुगोचकास्तेषा । जनास्ते रत्नका
 क्षिण ॥ चमरीपुष्पगुच्छाग्रै—गुंफित्वा कणयोर्ध्वयो ॥ २७ ॥
 निषङ्ग्य प्रविशत्यब्धौ । तानन्ये जलचारिण ॥ कुक्षीरतनुमी
 नाथा । प्रजघति न बाधितु ॥ २८ ॥ इति महानिशीथचतु-
 र्थाध्यायनेऽर्थतः ॥

जीर्ण मयने वे प्रण दिवसोमुधि राताथका जेटलामा सुखे
 रहे ठे, तेदलामा ॥ २३ ॥ हथियारबध थयेला एवा ते रत्न-
 छीपमा वसनारा सुजटो ते जोडेसी घटीउने चारेकोरथी वीं-
 टी खे ठे ॥ २४ ॥ पठी ते जयकर घटीउने एकवर्षमुधि तेउ
 फेरव्या करे ठे, तोपण तेउना हारुका जरा पण घुटता नथी
 ॥ २५ ॥ पठी ते दुष्ट आशयोनाळा जळमनुष्यो जयकर दु-
 खोने सहन करताथका एकवर्षमुधि अत्यंत पीडित थइने मृ-
 त्यु पामे ठे ॥ २६ ॥ त्वारवाद् ते रत्नोना इष्टक लोको तेउना
 अमृगोखाउने, चमरीपुठना बालागोवडे गुथीने, तथा वने क-
 णोमा ॥ २७ ॥ बाधीने समुद्रमा प्रवेश करे ठे, अने तेथी
 कुक्षीर तथा तनुमत्स्ययादिक वीजा जलचरो तेउने बाधा क-
 रीशकता नथी ॥ २८ ॥ एवीरीतनो जावार्थ महानिशीथना

पिशाचा चूतयक्षाश्च । राक्षसा किन्नरा अपि ॥ किंपुरु-
पा महोरगा । गधर्वा व्यतरा ऽमे ॥ २९ ॥ पिशाचास्तत्र सह-
ज—सुरूपा सौम्यदर्शना ॥ रत्नाक्षरणवदग्रीवा-हस्ता पो-
रुर्धा मता ॥ ३० ॥ कुम्भाका पटका जोपा । अहिका का-
लका अपि ॥ चोक्षाचोक्षमहाकाला—स्तथा वनपिशाचका
॥ ३१ ॥ तूष्णीकास्तालमुखर—पिशाचा देहसङ्का ॥ विदे-
हांश्च महादेहां—स्तथाधस्तारका इति ॥ ३२ ॥ सुरूपप्रतिरूपा-
ति—रूपा चूतोत्तमा इति ॥ स्कदिकाका महावेगा । महा-
स्कदिकसङ्का ॥ ३३ ॥ श्याकाशका प्रतिष्ठना । चूता नय-
त्रिधा अमी ॥ सौम्यानना सुरूपाश्च । नानानक्तिविलेपना ॥

चोथा अध्ययनमा वे ॥

पिशाच, भूत यक्ष, राक्षस, किन्नर, किंपुरुष, महोरग
अने गधर्वे णटलीजातना व्यतरो वे ॥ २९ ॥ तेमा पिशाचो
वे ते स्वनामथीज मनोहररूपवाळा, सौम्यदर्शनवाळा, तथा
रत्नांना आभूषणोयुक्त ग्रीवा अने हस्तोवाळा वे, तथा तेवे
नीचेप्रमाणे शोळप्रसारना वे ॥ ३० ॥ कुम्भाक, पटक, जोप,
अहिक, कालक, चोक्ष, अचोक्ष महाकाल, वनपिशाच, ॥
॥ ३१ ॥ तूष्णीक, तालमुख, पिशाच, देह, विदेह, महादेह,
तथा अधस्तारक, ॥ ३२ ॥ उळी सुरूप, प्रतिरूप, अतिरूप,
चूतोत्तम, स्कदिकाक, महावेग, महास्कदिक, ॥ ३३ ॥ आ-
काशक, अने प्रतिष्ठन, गम नयप्रसारना भूतो वे, तेणे सो-
पानुपवाळा, उत्तमरूपवाळा, तथा त्रिभिधप्रकारनी नक्ति-
विलेपनवाळा वे ॥ ३४ ॥ उळी त्रिगोणे करीने मानोन्माना

॥ ३४ ॥ मानोन्मानप्रमाणाप-पल्लवेद्वा विशेषत ॥ रक्तपाणि
पादतल-तामुजिह्वोष्ठपाणिजा ॥ ३५ ॥ किरीटधारिणो ना
ना—रत्नात्मकविभूषणा ॥ यद्वाग्नयोदशविधा । गज्जीरा प्रि-
यदर्शना ॥ ३६ ॥ पूर्ण माणि श्वेत हारि-सुमनो व्यतिपाकत
॥ नज्जा स्यु सर्वतो जज्जा । सुजज्जा थष्टमा स्मृता ॥ ३७ ॥
यद्कोत्तमा रूपयद्वा । धनाहाराधनाधिपा ॥ मनुष्ययद्वा इ
त्येव । सप्तज्येते त्रयोदश ॥ ३८ ॥ करालरक्तलङ्गोष्ठा—स्तप-
नीयविभूषणा ॥ राक्षसा सप्तधा प्रोक्ता—स्तस्मि भीषणदर्श-
ना ॥ ३९ ॥ विघ्ना जीमसहाजीमा—स्तथा राक्षसराक्षसाः ॥
परं विनायकाः त्रय-राक्षसा जलराक्षसा ॥ ४० ॥ मुखेष्वधि-
करुपाश्च । चित्ररा दीप्रमौल्य ॥ दशधा किलरा रूप—

प्रमाणयुक्त शरीरवाळा तथा इस्त थने पगना तळीया, ता-
ल्लु, जिह्वा, दोठ तथा नखो जेमना लाख वे एवा, ॥ ३५ ॥
मुकुट धरनारा, नानाप्रकारना रत्नोना आभूषणवाळा, गज्जीर,
थने मनोहर दर्शनवाळा एवा यद्को नीचेप्रमाणे तेरप्रकारना
वे ॥ ३६ ॥ पूर्ण, माणी, श्वेत, हरि, सुमन, व्यतिपाकजज्ज,
सर्वतो जज्ज, सुजज्ज, ॥ ३७ ॥ यद्कोत्तम, रूपयद्वा, धनाह, आ-
राधनाधिप, तथा मनुष्ययद्वा, ण तेरजातिना सर्व यद्को वे
॥ ३८ ॥ हवे त्रयकर थने लासरगना लावा होठवाळा, सुव-
र्णना आभूषणवाळा थने भयकर दर्शनवाळा एवा राक्षसोने
नीचेप्रमाणे सातप्रकारना कदा वे ॥ ३९ ॥ विघ्न, जीम, स
हाजीम, राक्षसराक्षस, विनायक, त्रयराक्षस, थने जलराक्ष-
स ॥ ४० ॥ उळी मुखनेविषे अधिकरूपादिकवाळा तथा का-

शास्त्रिनो हृदयगमा. ॥ ४१ ॥ रतिप्रिया रतिश्रेष्ठा । किपुरुष
मनोरमा. ॥ अनिदिता किपुरुषो—तमाश्च किन्नरोत्तमा ॥
॥ ४२ ॥ मुखोरयाद्दूयडूपा—श्चित्रस्त्रगनुसेपना ॥ दश विधा
रुपास्ते स—पुरुषा पुरुषोत्तमा. ॥ ४३ ॥ यशस्वतो महादेवा ।
मन्मन्मन्प्रजा इति ॥ महातिपुरुषा किंच । पुरुषा पुरुषगंगा
॥ ४४ ॥ महोरगा दशविधा । गुजगा जोगशास्त्रिन ॥ महा
या अतिहाया । नास्वत स्कंधशालिन ॥ ४५ ॥ महेश्वर
मेरुकाता । महावेगा मनोरमा ॥ संरूप्यमी महावेगा । ।
हागाश्चित्रभूषणा ॥ ४६ ॥ गंधर्वा द्वादशविधा । सुखाग वि
दग्गेना ॥ गुरुषा मोक्षमुकट—धरा हारविभूषणा. ॥ ४७

विपुल मुकुटाच्छा, एता किन्नरो नीचेप्रमाणे दशप्रकाराना ।
किन्नर, रुपाशाली, हृदयगम, ॥ ४१ ॥ रतिप्रिय, रतिश्रेष्ठा,
किपुरुष, मनोरम, अनिदिता, किपुरुषोत्तम, तथा किन्नरात्म
॥ ४२ ॥ रुद्रा मनोहरमुख अने हाथगच्छा, रुपापुल, विवि
ददद्याना मच्छा अने अनुसेपनगच्छा, एता किपुरुषा नीचे
प्रमाणे दशप्रकाराना ॥—सपुरुष, पुरुषोत्तम, ॥ ४३ ॥ ।।
॥ ४४ ॥ महोदेव मन्त्र, मेरुप्रत, महापुरुष, अतिपुण्य, गु
अने गुणद्वय, ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ महोदेवो नीचेप्रमाणे दशप्रका
राना ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥
६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥
८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

હાહાહૂહૂતુવરજો । નારદા રુપિવાદિકા ॥ ભૂતવાદિકાદવા
 । મહાકદરૈવતા ॥ ૪૭ ॥ વિશ્વાવસુગીતરતિ-સન્નીતયશસં
 સ્તથા ॥ સસાશીતિરિમે સર્વે । તૃતીયાગેઽષ્ટ તે ત્વમી ॥ ૪૮ ॥
 અણપત્ની પણપત્ની । ઇસિવાઈમૂઝવાણ ચેવ ॥ કદી ય મહા-
 કદી । કોહડે ચેવ પયપ ય ॥ ૪૯ ॥ તથા અન્નપાનવસ્ત્રવેશ્મ
 -શય્યાપુષ્પફલોત્તયે ॥ ચેઽપ્પાનપ્પત્વસરસ-વિરસત્વાદિકાર-
 કા ॥ ૫૦ ॥ અન્નાદિજૂજકાસ્તેઽષ્ટો । સ્યુર્વિધ્યાજૂજકા પરે ॥
 ચેનાત્વન્નાયવિજ્ઞાગેન । જૂજતેઽવ્યક્તજૂજકા ॥ ૫૧ ॥ વિચિત્ર-
 ચિત્રયમક-વૈતાલ્યકાશ્વનાદિપુ ॥ વસતિ શૈલેપુ દશા—વ્ય-

મુકુટને ધરનારા અને હારના આનૂપણવાળા, એવા ગંધર્વો ની-
 ચેપ્રમાણે વારપ્રકારના છે ॥ ૪૭ ॥ હાહા, હૂહૂ, તુવરુ, નારદ,
 રુપિવાદી, ભૂતવાદી, કાદવ, મહાકદવ, રૈવત, ॥ ૪૮ ॥ વિ-
 શ્વાવસુ, ગીતરતિ, અને સન્નીતયશ, આ સઘળા મઠીને સ-
 ત્યાસી જેદો થયા હવે ત્રીજા અગમા જે આઠ કહ્યા છે, તે
 નીચેપ્રમાણે છે ॥ ૪૯ ॥ અણપત્ની, પણપત્ની, રુપિવાદી, ભૂ-
 તવાદી, કદી, મહાકદી, કુપ્મારુ અને પ્રેત ॥ ૫૦ ॥ વઢી-
 અન્ન, પાન, વસ્ત્ર, વેશ્મ, શય્યા, પુષ્પ, અને ફલ, પટલામાં
 અરૂપપણુ તથા ઘણાપણુ અને સરસપણુ, તથા વિરસપણુ, ઇ-
 ત્યાદિક કરનારા ॥ ૫૧ ॥ તે આઠપ્રકારના અન્નાદિક જૂજ
 કદેવો છે, અને વીજા વિધ્યાજૂજકો છે વઢી જેઠ અવિજ્ઞાને
 કરીને અન્નાદિકને વિસ્તારે છે, તેઠ અવ્યક્તજૂજકદેવો છે ॥
 ૫૨ ॥ ૫ ઉપર કહેલા દશે જાતિના જૂજકદેવો વિચિત્ર-
 ચિત્રયમક વૈતાલ્ય તથા મેરુઆદિક પર્વતોમા પડ્યોપમના આ-

का सुरा ॥ विजयादिविमानोत्था । पचधानुत्तरामरा ॥ ६५ ॥
 सारस्वतादित्यवह्नि-वरुणा गर्दतोयदा ॥ तुपिताव्यावायाभ्येय
 -रिष्टा लोकातिका अमी ॥ ६६ ॥ पर्याप्तापरजेदेन । सर्वेऽपि
 द्विविधा अमी ॥ जाता पदपचाशमेव । सुरजेदा शततय ॥
 ॥ ६७ ॥ पचमागे तु—द्रव्यदेवा नरदेवा । धर्मदेवास्तथा पं
 ॥ देवाधिदेवा ये जाव-देवास्ते पचमा मता ॥ ६८ ॥ तत्र च
 —पंचेन्द्रियो नरस्तिर्य-क्सपादितशुजायति ॥ उत्पत्स्यते यं
 देवत्वे । द्रव्यदेव स उच्यते ॥ ६९ ॥ नरदेवा सार्वभौमा
 धर्मदेवास्तु साधव ॥ देवाधिदेवा अर्हन्तो । जावदंवा नरा
 इमे ॥ ७० ॥ इह जावदेवैरधिकार ॥ इति जेदा ॥ त्रैलोक्ये

त्पन्नययेला पचप्रकारना अनुत्तरदेवो वे ॥ ६५ ॥ हवे सार
 स्वत, आदित्य, वह्नि, वरुण, गर्दतोयक, तुपित, अग्न्यायाप,
 व्याभ्येय, तथा रिष्ट, एटला लोकातिकदेवो वे ॥ ६६ ॥ उपर
 रुद्रेखा मयठा देवो पर्याप्ता अने अपर्याप्ताना जेदे करीने च
 प्रकारनावे, यने एरीरीते देवोना त्रणसोने उपर जेदो पया
 ॥ ६७ ॥ चठी पाचमा अगमा तो—द्रव्यदेव, नरदेव, धर्म
 देव, देवाधिदेव अने जावदेव, एम पाच प्रकारना देवो कखा
 वे ॥ ६८ ॥ चठी तेमा—पंचेन्द्रो मनुष्य अथवा तिर्यक, रु
 द्रेवे शुक्लकर्म मायेवु वे, तथा जे देवपणे उत्पन्न भगानो वे,
 ते द्रव्यदेव रुद्रेवाय वे ॥ ६९ ॥ चठी चकीते नरदेवा वे,
 साधुर्धर्मदेवो वे, अरिहन्तो देवाधिदेवो वे, अने आ ६९
 नाठ जावदेवो वे ॥ ७० ॥ चठी अर्हो नो ते जावदेवा ॥ अ
 रिकार वे ॥ एरीरीते जेदो कखा ॥ हवे आ देवानु ॥

ઽપિ સ્થાનમેવા । ક્ષેત્રલોકે પ્રવદ્યને ॥ સ્થાનોત્પાદસમુદ્ધાતે-
 લોકાસરૂપાશંગા થયી ॥ ૭૧ ॥ ઇતિ સ્થાન ॥ પર્યાપ્તય પન્-
 વ્યેવા । પચાપ્યેકપ્રિયકૃયા ॥ વાક્ચેતસોર્દશ પ્રાણા । એતેષા
 પરિકીર્તિતા ॥ ૭૨ ॥ ઇતિ પર્યાપ્ત ॥ ચતસ્રો યોનિત્રયા
 સ્યુ । સદ્ધાધ્વ કુલકોટિજા ॥ દ્વાદશેષામચિતા સ્વા-યોનિ
 શીતોક્ષસમૃતા ॥ ૭૩ ॥ ઇતિ દ્વારત્રય ॥ પયોધયત્રયચ્ચિદ્ર-
 ડુર્કેણ જગ્ધિતિ ॥ સદૃશાણિ દશાવ્દાના । સ્વાદેષા સા
 જગન્મત ॥ ૭૪ ॥ ઇતિ જગ્ધિતિ ॥ કાયધિતિરુદ્યેષા જ
 ગ્ધિતિરેય ॥ દેહાદ્રયસ્તૈજસ ચ । કાર્મણ વૈનિય તદ્વા ॥ સં-
 સ્થાન ચતુરસ્ર સ્વા-દ્રમ્ય પુણ્યાનુસારે ॥ ૭૫ ॥ ઇતિ દ્વાર-

તો ગ્રંથે લોકોમા છે, પરતુ તે ક્ષેત્રલોકપ્રણાશમા કહીશું, પ
 ળી તેડું સ્થાન, ઉત્પાદ થને સમુદ્ધાતપદેકરીને લોકના થ
 સરૂપાતમા જાગમા રહેલા છે ॥ ૭૧ ॥ પરીરીતે સ્થાનદ્વાર
 કશુ ॥ ૭૨ ॥ તેડુંને ઠણ પર્યાપ્તિ છે, પરતુ પચન થને મન
 ના પદ્મણાની વિવક્ષા કરીને પાચ પર્યાપ્તિ ણ છે, તેમ
 તેડુંને દશ પ્રાણો પદ્મા છે ॥ ૭૩ ॥ પરીરીતે પર્યાપ્તિદ્વાર વસુ
 તેડુંની યોનિત્ર ચા સામ્ય છે તથા તેડુંની કુમ્ભાની ગાગ્રાગ
 ર તેમ તેડુંની યોનિ થચિત શીતોક્ષ થન સમૃત ઠ ॥ ૭૪ ॥
 પરીરીત ગ્રંથ દ્વાર જાણરા ॥ દેવે તેડુંની ડ દેહી જગ્ધિતિ
 તેડુંની સાગરોપમોની ઠ થન જગન્મતરથિતિ દશદવાર થ
 વેની ઠ ॥ ૭૫ ॥ પરીરીત જગ્ધિતિ રહી ॥ ૭૬ ॥ તેડુંની
 જગ્ધિતિ તજ કાયથિતિ ઠ ॥ ૭૭ ॥ તેડુંને તજર કાર્મણ
 થને વૈનિય ણમ ગ્રંથ સર્ગો દોષ ઠ તેમ તેડુંને પુણ્ય થ

છપ ॥ ઉત્કર્ષત સતહસ્તા । વપુર્જઘન્યત પુન ॥ અગુલાસ
 સ્વજાગ. સ્વા-દાદૌ સ્વાભાવિક હૃદ ॥ ૭૩ ॥ તત્ત્વમિદં
 ક્રિય સા-ધિવૈકલ્યયોજન ॥ ઝ્યેષ્ઠમગુલસરયાશ-માનમા
 દૌ ચ તદ્વધુ ॥ ૭૪ ॥ શ્વગમાન ॥ આથા પચ સમુદ્ધાતા
 । પચલેતેપુ યાંત્યમી ॥ પર્યાતગર્જનર-તિર્યક્ષુ સરયજીરિ
 ॥ ૭૫ ॥ પર્યાતવાદરક્ષાભુ-પ્રત્યેકક્રિતિજેતુ ચ ॥ ગર્જના મ
 નુજા પચે-દ્રિયાસ્તિયંચ એવ ચ ॥ ૭૬ ॥ સમૂર્ઠિમા ગતજા
 થા-ગઢ્યનૃતજોજિતુ ॥ વિશેષસ્વત્રોદિત પ્રા-સ્ફેદ્રસો

નુસારે મનોહર એવુ સમચો સસરથાન હોય છે ॥ ૭૫ ॥ ઇમ
 વે દ્વારો સાથે કહ્યા ॥ તેડુંનુ ઉત્કૃષ્ટ શરીર સાત દાયોનુ
 હોય છે, અને જઘન્ય શરીર અગુલના અસરયાતમા નાગજે
 યડુ હોય છે, કે જે તેડુંનુ આદિમાજ સ્વનામિક શરીર હોય
 છે ॥ ૭૬ ॥ હવે તેડુંનુ ત્રિમ એવુ વૈક્રિયશરીર ઉત્કૃષ્ટ પર
 ધાન યોજનથી કરક અધિક હોય છે, અને તેડુંનુ જઘન્યથી
 વૈક્રિયશરીર અગુલના અસરયાતમા ભાગજેડુ હોય છે, કે જે
 આદિમા હોય છે ॥ ૭૭ ॥ પરીરીને અગમાન કહ્યું ॥ તેડુંને
 પદ્ધેષ્ટા પાચ સમુદ્ધાનો હોય છે, તથા નીચે જણાવેલા વાંચ
 સ્થાનોમા તેડું જાય છે, સરયાનાથાપુગાઢા પણ ૬૫૦ માન
 જમનુષ્ય અને તિર્યંચોમા, ॥ ૭૮ ॥ પર્યાતાવાદર વૃષ્ટીદાય,
 યન્કાય અને પ્રત્યેકવનસ્પતિફાયમા તેડું જાય છે, તેમા ન
 જમનુષ્યો નથા ॥ ૭૯ ॥ સમૂર્ઠિમા અને ગર્જનાવૈક્રિયંચા,
 ગદ્યાદિગોનેત્રિયે યાગે, તે મનસિ વિશેષદક્ષીણ પૂર્વ દક્ષી
 ન, અને પટ્ટી શ્વેત્રસોઢકાશમા દક્ષીણ ॥ ૮૦ ॥ તેડું ૩૩

केऽपि वक्ष्यते ॥ ७० ॥ मुहूर्त्तानि द्वादशैषा-मुत्पत्तिच्यवनातर
 ॥ सामान्यत स्यादुत्कृष्ट । जवन्य समयावधि ॥ ७१ ॥ उत्प
 यते च्यवतेऽमी । एव सिन् समये पुन ॥ एको द्वात्रिंश स-
 रयेया । अस्मरयेयाश्च वार्द्धित् ॥ ७२ ॥ इति द्वारत्रय ॥ स-
 म्यक्त्व देशविरति । चारित्र्य मुक्तिमप्यमी ॥ लज्जते लघुकर्मा-
 णो । विपद्यानतरे जवे ॥ ७३ ॥ इत्यनतरासि ॥ सिद्ध्यन्त्यन-
 तरभवे । एव सिन् समये त्वमी ॥ उत्कर्षत साष्टशत । विशे-
 पस्वेप तत्त च ॥ ७४ ॥ जवनेशा व्यतराश्च । सर्वे दशदशैव
 द्वि ॥ तद्देव्य पचपचैव । दश ज्योतिष्कनिर्जरा ॥ ७५ ॥
 ज्योतिष्कदेव्यश्चैव सिन् । कृणे सिद्ध्यन्ति विशति ॥ वैमानि-
 का साष्टशत । तद्देव्यो विशति पुन ॥ ७६ ॥ इति समयेसि-

ति अने च्यवननो सामान्ययी उत्कृष्टो आतरो वार मुहूर्त्तो-
 नो ठे, अने जघन्यथातरो एकसमयनो ठे ॥ ७१ ॥ बळी तेउं
 एकसमयना एरु, वे, व्रण, सग्याता अने कोइवखते अस्म-
 रयाता पण उ पन्न थाय ठे अने चवे ठे ॥ ७२ ॥ एवीरीते
 व्रण द्वारो कक्षा ॥ बळी तेउंमाना हलुकर्मीउं मृयु पामीने
 अततजवमा समकीत, देशविरति, चारित्र्य अने मोक्ष पण
 मेळवे ठे ॥ ७३ ॥ एवीरीते अततराद्वार जाणवु ॥ बळी
 तेउं उत्कृष्टा एकसमयनी अदर एकसो आठ सीधे ठे, तेमा
 नीचप्रमाणे विशेष ठे ॥ ७४ ॥ जवनेशो अने व्यतरो ए स-
 घळा दशदशज सीधे ठे अने तेउंनी देवीउं पाचपाचज सी
 वे ठे, तथा ज्योतिष्कदेव्यो दश सीधे ठे ॥ ७५ ॥ ज्योतिषीनी
 देवीउं एकसमयनी अदर वीस सीधे ठे, वैमानिको एकसोआठ

द्वि ॥ क्षेत्राहारदिशा पदक । न सहननसज्जव ॥ कपायस
 इंद्रियाणि । सर्वाण्येषा जवति च ॥ ७७ ॥ इति द्वारपदक ॥
 सर्वेऽप्येतैः सहिनः स्युः । पुत्रीवेदयुज पर ॥ देव्य सुरेज्या
 छात्रिंशद् । गुणा छात्रिंशताधिका ॥ ७८ ॥ इति द्वारद्वय ॥
 एषा स्युर्दृष्टयत्तिस्त । आद्य ज्ञानत्रय जवेत् ॥ सम्यग्दशा प
 रेपा तु । स्यादज्ञानत्रय ध्रुव ॥ ७९ ॥ इति द्वारद्वय ॥ दर्शन
 त्रयमाद्य स्या-देपा सम्यग्दशाधिना ॥ दर्शनद्वयमन्येषा-मु
 पयोगो द्विः तत ॥ ८० ॥ उपयोगा पडेतेषा । ज्ञानदर्शन
 योद्वयं ॥ सम्यग्दशा परेपा तु । त्र्यज्ञानी द्वे च दर्शने ॥ ८१ ॥

सीधे वे, अने तेजनी देवीज तो वीस सीधे वे ॥ ७६ ॥ एरी
 रीते समयेसिद्धिद्वार जाणवु ॥ तेजने ठ क्षेत्रा अने ठ दि
 शिनो याहार होय वे परतु रंजने सघयण होतु नथी, तेम
 तेजने सर्व कपाय, सज्ञा अने इद्रिज होय वे ॥ ७७ ॥ एरी
 रीते ठ द्वारो कक्षा ॥ आ सघळा देवो सक्षी, तथा पुरुषवेद
 अने स्त्रीवेदगळा वे, तेम देवो करता देवीज वत्रीसरूप अ
 धिक वत्रीसगणीज वे ॥ ७८ ॥ एरीरीते वे द्वारो कक्षा, वत्री
 ते सम्यग्दृष्टि देवो ते सण दृष्टि, तथा पद्मेसा ग्रण ज्ञानो
 होय वे, अने मिव्यात्पीजने ग्रण अज्ञानो होय वे ॥ ७९ ॥
 एरीरीते वे द्वारो कक्षा ॥ तेजमाना समकीनीजने पद्मेसा ग्रण
 दर्शनो होय वे, अने मिव्यात्पीजने वे दर्शनो होय वे, अने
 तेर्या तेजने माकार अने निराकार एम वे उपयोगो होय ॥
 ८० ॥ एरी तेजमाना समकीनीजने ग्रण ज्ञाना अने त्रय
 दर्शनना एम ठ उपयोगो होय वे, अने द्विध्यात्पीजने, त्रय

(૫૬૯)

एतेषामोजआहारो । लोमाहारोऽपि सजवेत् ॥ न स्यात्काव-
क्षिक स्यात् । मनोजक्षणप्रक्षण ॥ ९२ ॥ अतर पुनरेतस्य ।
चतुर्थं जक्तसमित ॥ जघन्यमन्यत्वब्दाना । त्रयस्त्रिंशत्सहस्र
का ॥ ९३ ॥ गुणस्थानानि चत्वारि । योगश्चैकादशोदिता ॥
औदारिकाहारकाख्य—तन्मिश्राश्च विनाखिला ॥ ९४ ॥ प्र-
तरासख्यजागस्या-सरयेयश्रेणिवर्तिजि ॥ नज प्रदेशो प्रमि-
ता । प्रोक्ता सामान्यत सुरा ॥ ९५ ॥ क्षेत्रपल्योपमासख्य
—जागस्यात्राशसमिता ॥ देवा अनुत्तरोत्पन्ना । सरयेया-
स्तत्र पचमे ॥ ९६ ॥ बृहत्तरक्षेत्रपल्या-सरयाशात्राशसमिता

અજ્ઞાન અને વે દર્શનો હોય છે ॥ ૯૨ ॥ તે દેવોને ઝંજઆ-
હાર અને લોમઆહાર પણ સજવે છે, પરતુ કાવલિકઆહાર
સતવતો નથી, અને મનથી જક્ષણ કરવારૂપ તો કાવલિક-
આહાર પણ હોય છે ॥ ૯૨ ॥ વઢી તે આહારનો જઘન્યઆ-
તરો ચોથજક્ષણજેટલો છે, અને ઉત્કૃષ્ટો તેત્રીસહજાર વર્ષોનો
છે ॥ ૯૩ ॥ તેઝને ચાર ગુણગણા હોય છે, અને ઔદારિક,
આહારક, અને તે વલ્લેના મિશ્ર, એ ચાર યોગો શિવાય યા-
કીના અગ્યાર યોગો હોય છે ॥ ૯૪ ॥ પ્રતરના અસખ્યાતમા
જાગમા રહેલી અસખ્યાતી શ્રેણિઝમા રહેલા આકાશપ્રદેશો-
જેટલા દેવો સામાન્યથી કહ્યા છે ॥ ૯૫ ॥ ક્ષેત્રપલ્યોપમના
અસખ્યાતમા જાગમા રહેલા આકાશપ્રદેશોજેટલા અનુત્તર-
વિમાનમા ઉત્પન્નથયેલા દેવો છે, તેમા પાંચમામા સખ્યાતા
છે ॥ ૯૬ ॥ વઢી વધારે મોટા ક્ષેત્રપલ્યોપમના અસખ્યાતમા
જાગમા રહેલા આકાશપ્રદેશોજેટલા ઉપરની ત્રણ પ્રેવેયકોના

॥ जवत्यथोपरितन—अवेयकत्रिकामरा ॥ ९७ ॥ मयमेव
 स्तनेऽप्येव । त्रिके कल्पेऽच्युतेऽपि च ॥ आरणे प्राणते चैव
 नतेऽपीयत एव ते ॥ ९८ ॥ कितु पट्यासख्यजागो । बृहत्ता
 यथोत्तर ॥ एकमानमितेऽप्येव । स्यात्परेष्वपि जावना ॥ ९९ ॥
 सहस्रारमहाशुक्र—खानकब्रह्मवासिन ॥ माहेन्द्रसनत्कुमार-
 देवा प्रत्येकमीरिता ॥ १०० ॥ घनीकृतस्य लोकस्य । श्रेष्ठस
 ख्याशवर्तिनि ॥ नञ् प्रदेशे प्रमिता । विशेषोऽपि पूर्ववत्
 ॥ १ ॥ अगुलप्रमितक्षेत्र—प्रदेशराशिसंगते ॥ तृतीयवर्गमूलप्र
 । द्वितीयवर्गमूलके ॥ २ ॥ यावान् प्रदेशराशि स्या—देकप्रा
 देशिकीष्वथ ॥ श्रेणीषु तावमानासु । लोकस्यास्य घनात्मन ॥

देवो होय ठे ॥ ९७ ॥ बळी मध्यम अने अधस्तनत्रिकमा त
 या-अच्युतदेवलोकमा, आरण, प्राणत, अने आनतदेवत्रो
 कमा पण तेटलाज देवो होय ठे ॥ ९८ ॥ परतु तेमा पट्या
 पमनो असख्यातमो जाग उत्तरोत्तर बधारे बधारे महोठो जा
 णवो, अने एवीरीतनी जावना तुल्यप्रमाणवाळा बीजांम
 पण जाणी लेवी ॥ ९९ ॥ सहस्रार, महाशुक्र, खातक, ब्रह्म
 देवलोक, माहेन्द्र, तथा सनत्कुमार, ए दरेक देवलोकमा रद्दे
 ला देवोनी सरया नीचेप्रमाणे कही ठे ॥ १०० ॥ घनरूप क
 रेखा लोकनी श्रेणिना असख्यातमा जागमा रद्देला आकाश
 प्रदेशोजेटला तेज ठे, अने अर्ही पण विशेष पूर्वनीपेठे जाण
 यो ॥ १ ॥ अगुलजेवना क्षेत्रप्रदेशनी राशिमा रद्देला, अने
 त्रीजा वर्गमूलथी गुणेला बीजा वर्गमूलमा, ॥ २ ॥ जेटलो प्र
 देशराशि होय, तेटला प्रमाणवाळी एकप्रदेशी श्रेणिंम,

॥ ३ ॥ नन प्रदेशा यावत्—स्ताग्नीशाननाकग ॥ देवदेवी-
समुदायो । निर्दिष्ट श्रुतपारमे ॥ ४ ॥ त्रयस्त्रिंशत्तमोऽस्य ।
किञ्चिदूनश्च यो जवेत् ॥ ईशानदेवास्तायन । केवजा कत्रि-
ता श्रुते ॥ ५ ॥ एव च—सौधर्मजवनाधीश—व्यतरज्योति-
पामपि ॥ जाव्या स्वस्वसमुदाय-त्रयस्त्रिंशत्तमानना ॥ ६ ॥ न-
वल देवदेवीसमुदाय एव वदयते ॥ ईशानतश्च मौरमे । स्यात्
सरयेयगुणाधिक ॥ देवदेवीसमुदायो । जयनेशानय तुये ॥ ७ ॥
अगुलप्रमितक्षेत्र—प्रदेशराशिगतिनि ॥ द्वितीयरगमूलमे । र
गमूले किलादिमे ॥ ८ ॥ यागान् प्रदेशराशि म्या—तायन्मा
नासु पक्षिषु ॥ घनीकृतस्य लोकस्या—यैकप्रादेशिकीषु वै ॥

घनरूप करेखा एवा लोकाकाशना ॥ ३ ॥ जटला थाकाशप्र
देशो होय, तटलो ईशानदेवलोकमा रहेखो देवदेवीउना स
मुदाय ज्ञानीउण वयो ने ॥ ४ ॥ उपर कहेखी सग्यानों क
इक उठो एयो जे तेग्रीसमो जाग होय, तटला पक्त ईशान
देवलोकना देयो शाखमा कखा ठे ॥ ५ ॥ बढी पवीरीते—
सौधर्म, जयनपति, व्यतर अने ज्योतिपिउना देवोनी सग्या
पण पोतपोताना समुदायथी तेग्रीसमे जागे जाणरी ॥ ६ ॥
हवे तो फक्त देवदेवीउनो समुदायज वहेयामा थायसे ॥ ई
शानथी मामी सौधर्मनुधिमा देवदेवीउनो समुदाय सग्यात
गणो अधिको ठ हवे जयनपतिउनी सग्या वट ठ ॥ ७ ॥
अगुलजयका द्वाप्रदशनी राशिमा रहेखा अने बीजा यगन्
लथी गुणखा एवा रहेखा रगमूलमा ॥ ८ ॥ जटला प्रदशा
शि होय तटला मानवाढी एवप्रदशाधिणिउना घनरूप क

॥ ૯ ॥ નજ પ્રદેશા યાવંત-સ્તાવાન્ પુરુષપુગવે ॥ ૯ ॥
 મુદાય । સ્યાતો જવનવાસિના ॥ ૧૦ ॥ યાવતિ
 -કોટીમાનાનિ દૈર્ઘ્યત ॥ સૂચિરૂપાણિ સ્થાનિ ।
 કિલ ॥ ૧૧ ॥ વ્યતરાણઃ દેવદેવી-સમુદાયો ભવેદિયાન્ ।
 જ્યોતિષ્કદેવદેવીના । પ્રમાણમથ કીર્ત્યતે ॥ ૧૨ ॥ વદપ્પ
 શાગુલ્લશત-ઘ્યમાના હિ દૈર્ઘ્યત ॥ યાવત્ત એકપ્રતરે । સૂચિ
 રૂપા સ્યુરશકા ॥ ૧૩ ॥ જ્યોતિષ્કદેવદેવીના । તાવાન્ સમુ
 દાયો જવેત્ ॥ ઊક્તં પ્રમાણમિત્યેવ—મથાલ્પચહુતા ત્રુવે ॥ ૧૪ ॥
 ઇતિ માન ॥

સ્તોકા સર્વાર્થસિદ્ધસ્થા । અસંખ્યેયગુણાસ્તત ॥ શેષા
 નુત્તરા દેવા-સ્તત સરયગુણા ક્રમાત્ ॥ ૧૫ ॥ ઊર્ધ્વમખ્યા

રેલા લોકાકાશના, ॥ ૯ ॥ જેટલા આકાશપ્રદેશો હોય, તે
 તેટલો જવનવાસી દેવદેવીઝનો સમુદાય જિનેશ્વરોઈ કહ્યો છે
 ॥ ૧૦ ॥ વઢી એક પ્રતરની અંદર સરસ્યાતાક્રોધયોજનજેટલા
 લાગ્યા એવા જેટલા સૂચિરૂપ સ્થાનો હોય, ॥ ૧૧ ॥ તેટલો વ્ય
 તરોની દેવદેવીઝનો સમુદાય હોય છે, હવે જ્યોતિષીઝની દેવ
 દેવીઝનું પ્રમાણ કહે છે ॥ ૧૨ ॥ એકપ્રતરની અંદર વસોને
 વપન યાગુલ્લની લગાડનાલા જેટલા સૂચિરૂપ અશો હોય, ॥
 ॥ ૧૩ ॥ તેટલો જ્યોતિષ્કદેવદેવીઝનો સમુદાય હોય, એવીરીત
 પ્રમાણ કહ્યું, હવે તેઝનો અલ્પાનહોત કહે છે. ॥ ૧૪ ॥ એવી
 રીતે માનદ્વાર કહ્યું ॥

સર્વેથી યોગા સર્વાયંસિદ્ધના દેવો છે, તેથી અસંખ્યાત્મ
 યા ગાદીના અનુનરપ્રમાનના દેવો છે અને તેથી અનુક્રમં તં

ध स्थिते स्यु-मैवेयकत्रिकल्पये ॥ अच्युते चारणे चैव । प्राणते
 चानतेऽपि च ॥ १६ ॥ अधोऽधोमैवेयकादा-वनुत्तराद्यपेक्षया
 ॥ ज्ञात्वा विमानवाहुल्या-हेवा सख्यगुणा क्रमात् ॥ १७ ॥
 समश्रेणिस्थयोर्यद्य-प्यारणाच्युतकल्पयो ॥ विमानसख्या
 तुल्येव । तथापि दृक्षपाक्षिका ॥ १८ ॥ उत्पद्यते स्वजावेन ।
 दक्षिणस्या हि चूरय ॥ शुक्लपाक्षिकजीवेभ्यो । यद्वद्वच भ-
 वति ते ॥ १९ ॥ ततोऽच्युतापेक्षया स्यु-निर्जरा आरणेऽधि-
 का ॥ समश्रेणिस्थितावेन-मन्येऽपि विज्ञाव्यता ॥ २० ॥
 शुक्लपाक्षिककृष्णपाक्षिकसक्षणा चैव-बहुपापोदया क्रूर-क-
 र्माण कृष्णपाक्षिका ॥ स्युर्दीर्घतरससारा । भूयासोऽन्यव्यपे-

रपातसख्यातगणा, ॥ १५ ॥ ऊर्ध्वे, मध्य अने अधोऽज्ञागमा
 रहेली त्रण मैवेयकोनी त्रिकोमा, अच्युत, आरण, प्राणत अ-
 ने आनतवेवलोकमा होय वे ॥ १६ ॥ वल्ली नीचे नीचेनी मै-
 वेयकथादिकमा अनुत्तरादिकनी अपेक्षाए घणा विमानो हो-
 वाधी अनुक्रमे सरपातसख्यातगणा देवो जाणवा ॥ १७ ॥
 तुल्यश्रेणिमा रहेला एवा आरण अने अच्युतदेवलोकना वि-
 मानोनी सख्या जो के तुल्यज वे, तोपण दृक्षपाक्षिका देवो,
 ॥ १८ ॥ स्वभावाधीज दक्षिणदिशामा घणा उत्पन्न पाय वे,
 अते तेज शुक्लपाक्षिकजीवो करता घणा होय वे ॥ १९ ॥ अ-
 ने तेथी अच्युतदेवलोकनी अपेक्षाए आरणमा वधारे देवो वे,
 अने एवीरीते समश्रेणिमा रहेला वीजा देवलोकमा एण जा-
 णी सेवु ॥ २० ॥ शुक्लपाक्षिक अने दृक्षपाक्षिकोनु खरप-
 न चेप्रमाणे जाणवु —बहुपापोना उदयगढा क्रूरकर्म कर

કયા ॥ ૨૧ ॥ તથા સ્વનાગતે જવ્યા । અપિ પ્રાય સુરાધિ
 ॥ ઉત્પદ્યતે દક્ષિણસ્યા । પ્રાચુર્યેણાન્યદિશુ ન ॥ ૨૨ ॥ તથા
 —પાયમિદ્ કૂરકમ્મા । જવસિઙ્ગ્યા વિ દાહિણિદ્વેસુ ॥
 રશ્યતિરિયમણુચ્યા । સુરાઙ્ગણેસુ ગઢતિ ॥ ૨૩ ॥ જેસિમવ્
 પુગલ—પરિયદ્ધો સેસઝં ઝ સસારો ॥ તે સુક્ષ્મપક્ષિયા સ્વ
 અહિષ્ પુણ કણ્ઠપક્ષીઝં ॥ ૨૪ ॥ ઇતિ પ્રજ્ઞાપનાવૃત્તૌ ॥ આ
 નતેજ્યોઽસરયગુણા । સદ્સારસુરા સ્મૃતા ॥ મહાશુક્રે લા
 તકે ચ । બ્રહ્મમાહેન્દ્રયો ક્રમાત્ ॥ ૨૫ ॥ સનત્કુમાર ઈશાને-
 ઽપ્યસહ્યગ્ના યથોત્તર ॥ ઐશાનેજ્યશ્ચ સૌધર્મ—દેવા સરયગુ

નારા તથા અત્યત્ત દીર્ઘસસારવાળા એવા કૃષ્ણપક્ષિકો અન્ય
 ની અપેક્ષાએ ઘણા ઠે ॥ ૨૧ ॥ તેઝંનો તેવો સ્વજાવ દોષથી
 તેઝં જવ્ય ઠતા પણ પ્રાયે કરીને દેવતાઆદિકોમા દક્ષિણ
 દિશામા જથાવધ ઉત્પન્ન થાય ઠે, પરતુ વીજી િશાઝંમા તેઝં
 ઘણા ઉત્પન્ન થતા નથી ॥ ૨૨ ॥ તે કહે ઠે—કૂરકર્મી એવા
 કૃષ્ણપક્ષીઝં પ્રાયે કરીને જવ્ય ઠતા પણ નારકી, તિર્યંચ, મ
 નુષ્ય તથા દેવોની અદર દક્ષિણદિશામા જાય ઠે ॥ ૨૩ ॥
 વઢી જેઝંને અવદ્ધપુજ્જલપરાવર્તનજેઝ્ઞો સસાર વાકી રહેઝો
 હોય ઠે, તેઝં શુક્લપક્ષિયા કહેકાય ઠે, પરતુ કૃષ્ણપક્ષીઝં તે
 ઝંનાથી અધિક હોય ઠે ॥ ૨૪ ॥ એવીરીતે પદ્મવણાની વૃત્તિ
 મા કહ્યુ ઠે ॥ આનતોથી અસરયગુણા સદ્સારના દેવો રક્ષા
 ઠે, અને તેથી ઉત્તરોત્તર અનુક્રમે મહાશુક્ર, લાતક, રક્ષ,
 માહેન્દ્ર, ॥ ૨૫ ॥ સનત્કુમાર અને ઈશાનદેવલોકમા અસરય
 યસરયગ્ના ઠે, તેમ ઈશાનના દેવોથી સરયાતગુણા અધિક

णाधिका ॥२६॥ ननु-कृष्णपाक्षिकवाहुल्या-यथा माहेद्रनाकि-
न. ॥ असख्येयगुणा प्रोक्ता । सनत्कुमारनाकिन ॥ २७ ॥
विमानाना कृष्णपाक्षि-काणा चाधिस्यतस्तथा ॥ ते सौधर्मेऽ-
प्यसरयम्ना । कथ नेशाननाकिन ॥ २८ ॥ अत्रोच्यते हि व-
चन-प्रामाण्यादुच्यते तथा ॥ विचारगोचरो नास्मा-दृशामा-
सोदित वच ॥ २९ ॥ तथोक्त प्रज्ञापनावृत्तौ-नन्विय युक्ति-
र्माहेन्द्रसनत्कुमारयोरप्युक्ता, पर तत्र माहेन्द्रकल्पापेक्षया स
नत्कुमारकल्पे देवा असख्येयगुणा उक्ता, इह तु सौधर्मे कल्पे
सरयेयगुणा उक्तास्तदेतत्कथं ? उच्यते, वचनप्रामाण्यात्, न

सौधर्मदेवो वे ॥ २६ ॥ अर्हीं शका करे ठे के-कृष्णपक्षिउ
घणा होगथी, माहेन्द्रना देवोथी, जेम सनत्कुमारना देवोने
असरयातगणा कहा ठे, ॥ २७ ॥ तेम सौधर्मदेवसोकमा पण
विमानो अने कृष्णपक्षीउ होय ठे, उता पण तेउने ईशानना
देवोथी असरयातगणा केम न कहा ? ॥ २८ ॥ ते माटे अ
र्हीं कहे ठे के-शास्त्रोक्तवचनना प्रमाणपणार्थी तेम कसु ठे,
केमके समझप्रनुए कहेलु वचन अमाराजेवाउना विचारमा
आवीशकतु नयी ॥ २९ ॥ ते माटे पक्षवणानी वृत्तिमां फगु
ठे के-शका करे ठे के, आ युक्ति माहेन्द्र अने सनत्कुमार
मा पण कही ठे, परतु त्या माहेन्द्रदेवसोकनी अपेक्षाए स
नत्कुमारदेवसोकमा असख्यातगणा देवो कहा ठे अने अर्हीं
तो सौधर्मदेवसोकमा सम्यातगणा कहा ठे माटे ते केम ह
श ? तेमाटे कहे ठे क अर्हीं शास्त्रोक्तवचनज प्रमाणचूत ठे
वळी अर्हीं पाठनो पण कइ प्रम नयी केमके बीजी जाणए

चात पाठत्रयो, यतोऽन्यत्राप्युक्त—‘ ईसाणे, सवत्यत्रि । वती
 सयुणा उ होंति देवीउ ॥ सखेज्जा सोहम्मे । तउं असखा म
 वणवासी, ’ इति ॥ असरयघ्नाश्च सौधर्म-देवेज्यो जवनापि
 पा ॥ भवति जवनेशेज्यो-ऽसरयघ्ना व्यतरा सुरा ॥ ३० ॥
 ज्योतिष्काणा देवदेवी-दुद सरयगुणस्तत ॥ स्वस्वदेवेज्य
 देव्य । सर्वा सरयगुणा स्मृता ॥ ३१ ॥ इति लघ्वयद्वय
 हुता ॥ पूर्वस्या च प्रतीच्या च । स्तोका जवनवासिन ॥ उ
 रस्या दक्षिणस्या-मसख्येयगुणा न्मात् ॥ ३२ ॥ प्राक्प्रतीच्यं
 हि जवना-द्वपत्वात्स्तोका अमी किल ॥ दक्षिणोत्तरयोस्तेषा
 क्रमाधिकादिमेऽधिका ॥ ३३ ॥ पूर्वस्या व्यतरा स्तोका

पण कद्दु ठे के—ईशानमा अने सर्व देवलोकमा पण वतीत
 गणी देवीउं ठे, सौधर्ममा सख्याती ठे, अने तेथी असख्य
 गणी जवनपतिउंनी ठे इति ॥ हवे सौधर्मदेवलोकना देवोत्री
 जवनपतिउं असरयातगणा ठे, अने ते जवनपतिउंथी अस
 रयातगणा व्यतरदेवो ठे ॥ ३० ॥ तेथी सख्यातगणो ज्यो
 तिपीउंती देवदेवीउंनो समूह ठे, अने पोतपोताना देवोथी
 सर्व देवीउंने सरयातगणी कही ठे ॥ ३१ ॥ पवीरीते नानो
 अल्पायहोत जाणवो ॥ हवे पूर्व अने पश्चिमदिशामा सर्वथी
 योना जवनपतिउं ठे, अने उत्तर तथा दक्षिणदिशासा अनु
 न्मे तेथी असख्यातगणा ठे ॥ ३२ ॥ पूर्व अने पश्चिमदिशा
 मा योना नानो होगथी तेउं यद्वप ठे, अने दक्षिण तथा
 उत्तरदिशामा अधिक होगथी तेउं यनुक्रमे अधिक ठे ॥ ३३ ॥
 मरेथी योना व्यतरो पूर्वदिशामा ठे, अने तेथी यनुक्रमे रि

વિશેષેણાધિકાધિકા ॥ અપરસ્યામુત્તરસ્યા । દક્ષિણસ્યા યથા
ક્રમ ॥ ૩૪ ॥ વ્યતરા શુપિરે મૃદ્ધા । પ્રચરતિ તતોઽધિકા ॥
સાધોગ્રામાયા પ્રતીચ્યા—મમી સ્યુ પ્રાચ્યપેદ્યા ॥ ૩૫ ॥
ઉદીચ્યા દક્ષિણસ્યા ચ । યુક્તમેશધિકાધિકા ॥ સ્વસ્થાનનગ
રાવાસ—ગાદુલ્યતો યથાક્રમ ॥ ૩૬ ॥ પૂર્વસ્યા પશ્ચિમાયાં ચ ।
સ્ત્રોકા જ્યોતિષ્કનાકિન ॥ દક્ષિણસ્યામુદીચ્યા ચ । સ્યુ ક
મેણ ધિકાધિકા ॥ ૩૭ ॥ પ્રાર્દ્રતીચ્યોઽચ્ચસૂર્ય-છીપેપૂયાન
દેશગત્ ॥ ક્રીનાસ્પદેપુ જ્યોતિષ્કા । સ્વલ્પા પ્રાયેણ સત્તયા
॥ ૩૮ ॥ તેષો ધિકા દક્ષિણસ્યા । વિમાનાના વદુલ્યત ॥ ત
થા દૃષ્ટપાદિકાણા । ગાદુલ્યેનોપપાતત ॥ ૩૯ ॥ ઉદીચ્યા

શેષવિશેષ અધિક પશ્ચિમ, ઉત્તર અને દક્ષિણદિશામા છે ॥
॥ ૩૪ ॥ વ્યતરો પોલાણમા ઘણા વિચરે છે, અને તેથી પૂર્વની
અપેદ ૧૫ અગ્રોદ્રામરુહિત પશ્ચિમદિશામા તેડે ઘણા હોય છે
॥ ૩૫ ॥ વઢી ઉત્તર અને દક્ષિણદિશામા અનુક્રમે તેડેને જે
અધિકઅધિક કદા છે, તે યુક્તજ છે, કેમકે ત્યા તેડેના સ્વ-
સ્થાનરૂપ નગરઆવાસો ઘણા છે ॥ ૩૬ ॥ પૂર્વ અને પશ્ચિમ-
દિશામા જ્યોતિષીદેવો સર્વથી થોડા છે, અને દક્ષિણ તથા
ઉત્તરદિશામા અનુક્રમે અધિકઅધિક હોય છે ॥ ૩૭ ॥ વઢી
પૂર્વ અને પશ્ચિમદિશામા ક્રીનાના સ્થાનકરૂપ ઇમા ચઢસૂર્ય-
છીપોની અદર ઉદ્યાનદેશનીપેઠે પ્રાયેંકરીને સ્વલ્પજ્યોતિષીદેવો
હોય છે ॥ ૩૮ ॥ તેડેથી અધિક દક્ષિણદિશામા છે, કેમકે
ત્યા ઘણા વિમાનો છે તેમજ ત્યા દૃષ્ટપાદિકોની उत्पत्ति થ
ધારે છે ॥ ૩૯ ॥ વઢી ઉત્તરદિશામા તેડે માનસરોવરમા ક્રી

मानसम्—स्वेते कीनापरायणा ॥ आसते नित्यमेव
 देहिनापेक्षया ॥ ४० ॥ किञ्च—मानसारूपे सरस्व
 । न्तम्याया देवुचारिण ॥ ते समीपस्थितम्योति-विमाना
 निरीक्ष्यात् ॥ ४१ ॥ उत्पन्नजातिस्मरणा । किञ्चिदमयं च
 न । विहितानगना कृत्वा । निदान मुराक्षिप्तया ॥ ४२ ॥
 च ग द्वाविहिमानेभू-त्प न्तिकुर्वन्ति ॥ तत ह्युदाकि
 न्तेव । उत्पन्ना इमे हिता ॥ ४३ ॥ ह्यु सोधमेष्वृत्ति
 योर्विदुः । पुं वि ॥ पूरेभ्यो एविमायां च । स्तोका एव
 एव ॥ ४४ ॥ यत्र नाम एव पुण्या । उत्पन्ना ततो वि
 । इति यथात्मनी मोहा । नृणां तत्र जायता ॥ ४५ ॥

१. ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

द्या दिव्य चतसृषु । विमाना पक्षिर्गतिन ॥ असह्ययोजन
 तत्ता । पुष्पावकीर्णका पुन ॥ ४६ ॥ याम्योदीच्योरेय भूम्ना
 । स्पु पूर्वापरयोस्तु न ॥ उदक् ततोऽसख्यगुणा । प्राचीप्रती
 च्यपेक्षया ॥ ४७ ॥ भूम्ना कृत्स्नपादिकाणा । दक्षिणस्या समु-
 द्भवात् ॥ दक्षिणस्या समधिका । उत्तरापेक्षया तत ॥ ४८ ॥
 तयाहु प्रज्ञापनाया— दिसाणुगण सप्ततोषा देवा सोऽहमे
 कप्ते पुरश्चिमपश्चिमेण, उत्तरेण असखेत्रगुणा, दाहिणेण
 वितेताहिया, अत्र यद्यपि ' विविहा पुष्करकिन्ना तयतरे मुत्तु
 पुवदिसि ' इति वचनात् प्राच्या पुष्पावकीर्णकात्तानात्प्रतीच्या
 च निपेक्षान्नावात्प्राच्यपेक्षया प्रतीच्या देवा अधिका वक्त-

रययोजनोना विस्तारनाळा पक्षिर्गति विमानो चारे दिशाउंमा
 तुल्य ठे, अने पुष्पावकीर्णविमानो ॥ ४६ ॥ दक्षिण अने उ-
 त्तरमा ज घण ठे, परंतु पूर्वे अने पश्चिममा नथी, माटे पूर्व
 अने पश्चिमनी अपेक्षाए उत्तरदिशामा तेथी असख्यातगणा
 ठे ॥ ४७ ॥ वळी दक्षिणदिशामा कृत्स्नपक्षीउं घणा ठे, माटे
 उत्तरनी अपेक्षाए दक्षिणमा वधारे अधिक ठे ॥ ४८ ॥ तेमाटे
 पत्रवणामा कह्यु ठे के—दिशाना आनुगदे करीने सोधर्मदे-
 वलोवमा सर्वथी योना देवो पूर्व अने पश्चिममा होय ठे, अ-
 ने तेथी असख्यातगणा उत्तरदिशामा होय ठे अने तेथी विशेष
 अधिक दक्षिणमा होय न अहीं विविहा पुष्करकिन्ना तय
 तरे मुत्तु पुवदिसि ए वचनथी जो क पूर्वदिशामा पुष्पाव-
 कीर्णविमानोना अज्ञाव ठे अने पश्चिमदिशामा तेउनो निपेक्ष
 कर्यो नथी, माटे पूर्वनी अपेक्षाए पश्चिमदिशामा अधिक दे-

व्या. स्युस्तथाप्यत्र सूत्रे पूर्वपश्चिमावद्योरुक्तयत सर्वापि दक्षिणोत्तरतयैव दिविवक्षितेति सनाव्यत इति वृद्धा यथा दक्षिणोत्तरार्धलोकाधिपती सौधर्मेशानेन्द्रो, इत्यत्र पूर्वपश्चिमं अपि दक्षिणोत्तरतयैव विवक्षिते इति ॥ पूर्वोत्तरपश्चिमासु ब्रह्मलोकेऽल्पका सुरा ॥ तनश्वासस्येयगुणा । दक्षिणस्या दिशि स्मृता ॥ ४९ ॥ याम्या हि बहव प्राय - स्तिर्यंच कृष्णपाक्षिका ॥ उत्पद्यते न्यासु शुक्ल-पादि कास्ते किलाल्पका ॥ ५० ॥ एव च लातके शुक्ले । सहस्रारेऽपि नाकिन ॥ जूयासो दक्षिणस्या स्यु-स्तिसृष्वन्यासु चाल्पका ॥ ५१ ॥ आनतादिषु कल्पेषु । ततश्चानुत्तरावधि ॥ प्रायश्चतुर्दिशमपि । स

वो कहेवा जोता हता, तो पण आ सूत्रनीअदर पूर्व अने पश्चिमश्रेणि, एम वनेथी, सर्व दिशाने दक्षिणउत्तररूपेज कही ठे, एम जणाय ठे, एवो वृद्धवाद ठे वळी जेम सौधर्मेन्द्र या ईशानेन्द्र दक्षिणार्ध अने उत्तरार्धजोफना अधिपतिउं कवाय ठे, अने त्या पण पूर्वपश्चिमने दक्षिण अने उत्तरतरिज गणेली ठे इति ॥ ब्रह्मदेवलोकमा पूर्व, उत्तर अने पश्चिमदिशामा थळ्य देवो ठे, अने तेथी अस्तरयातगणा दक्षिणदिशामा कह्या ठे ॥ ४९ ॥ केमके दक्षिणमा प्राये करीने १००० टुल्लपक्षी तिर्यंचो उत्पन्न थाय ठे, अने चीजी दिशाउंमजे शुक्लपक्षिउं उत्पन्न थाय ठे, तेउं थळ्य होय ठे ॥ ५० ॥ वळी एरीरीते लातरु, शुक्र अने सहस्रारदेवलोकां पण दक्षिणदिशामा घणा देवो होय ठे, अने वाकीनी ग्रण दिशाउंमा थळ्य होय ठे. ॥ ५१ ॥ अने पढी ठेक अनुत्तरपश्चिमान

माना ण्य नाकिन ॥ ५२ ॥ तथाहु प्रज्ञापनाया—‘ तेण पर
 पदुसमोरवणगा समणाउसो इति ’ ॥ इति दिगपेक्षयात्पव
 हुता ॥ जघन्यतोतमुद्धूतं । कालोज्जतोर गुरु ॥ ज्येष्ठकाय-
 स्थितिरूप । स च कालो वनस्पते ॥ ५३ ॥ इत्यतर ॥ इति
 यदिह मयोक्त निर्जराणा स्वरूप । तदुरुसमययाचा वर्णिका-
 गममेव ॥ तदुपहितविशेषान् कोट्यशेषान् विवेक्तु । प्रचुरिष
 नृपकोष्ठागारजाम्बुधौघान् ॥ ५४ ॥ विश्वाध्वयदकीर्तिकीर्ति
 यि य ग्रीवाचकेंद्रातिष — आजश्रीतनयोज्जनिष्ठ विनय श्रीते-
 जपाक्षात्मज ॥ काव्य यस्मिन् तत्र निश्चितजगत्तरप्रदीपोप
 मे । स निर्गलितादसादसुभग सौम्येन पूर्णोऽष्टम ॥ ५५ ॥

सुधि ध्यानतादिक देवलोकोमा प्राये करीने चारे दिशाउमा
 समानदेवोज होय ठे ॥ ५२ ॥ ते माटे पञ्चगणामां कबु ठे
 वे—त्यारपठीना देवलोकोमा प्राये करीने हे समणाउसो ।
 तुल्यउत्पत्तिवाळा ठे ’ एवीरीते दिशाने आश्री अद्वयाद्यहोत
 काणो ॥ हवे जघन्यथी तेउनो आतरो अतमुद्धूतनो ठे, अने
 उत्कृष्टो आतरो अनताकाळनो ठे, अने ते काळ वनस्पतिनी
 उत्कृष्टी कायस्थितिरूप जाणवो ॥ ५३ ॥ एवीरीते आतरो
 फलो ॥ एवीरीते अहीं जे में देवोनु स्वरूप कबु ठे ते, मनो-
 हर एवा सिद्धान्तोनी वाणीउनी फक्त कार्ष्णिकारूपज ठे, परंतु
 तेंमा रवेखा सर्व विशेषोनु विवेचन करवाने कोण समर्थ ठे ?
 कमर राजाना काठारमा रवेखा कणोना समूहने भिन्न निन्न
 करवाने कोण समर्थ थाय ठे ? ॥ ५४ ॥ वेष्टा काव्यनो अर्थ
 पूर्वतीपत्तज जाणवो ॥ एवीरीते श्रीखोरुप्रकाशनेविषे देवता-

(୫୮)

॥ इति श्रीजोषप्रकाशे देवाधिकाररूपोऽष्टम सर्ग समाप्तः ।

॥ अथ नवम सर्ग प्रारब्धते ॥

अथ नारका — रतशर्करावाहुका-यकधूमतम प्रजा ।
महातम प्रजेतज्ज्ञा । सप्तग नारका मता ॥ १ ॥ पर्याग
रजेदेन । चतुर्दश जयति ते ॥ स्यानोत्प.तसमुद्गाते स्रष्टा
सस्याशगर्त्तिन ॥ २ ॥ स्वस्थानतस्त्वधोलोक—स्यैरुदेशे न
त्यमी ॥ विशेषस्थानयोगस्तु । क्षेत्रलोके प्रदद्यते ॥ ३ ॥ इति
जेदा स्थानानि च ॥ पर्यातय परुष्येपा । चतस्रो योगेभ्यः
का ॥ स्रष्टाणि कुलकोटीना-मुक्तानि पचत्रिंशति ॥ ४ ॥ १

उना अधिकाररूप आहमो संगे समाप्त थयो ॥

॥ इये नारकोनु स्वरूप कहै ठे - रक्तप्रभा, शङ्कराप्रभा,
गयुरप्रभा, पद्मप्रभा, धूमप्रभा, तम प्रभा, अने तमस्तम प्र
भा, ए सात नारकोमा उत्पन्न थियेऊ सातप्रकारना नारक
कहा ठे ॥ १ ॥ तेउ पर्याता अने अपर्याताना नेरे करीन
चोदप्रकारना होयठे, तथा म्यान, उत्थान अने समुत्थान
करीने तेउ खोफना असम्यातमा जागमा रहैया ठे ॥ २ ॥
बडी न्यस्तानरी तो ते नारको अने गोरुना मरुदेशमा दा
ठे, अने तेउनो विशेषम्यानरोग नो हेरयोनी यहा बडी
हु ॥ ३ ॥ पर्वरीने नेरो तथा म्यानो जागमा बडी न
हय परातिठे होय ठे, तेम तेउनो चार पाद पोरो न
स्वम्यान स्वकोमीउ बडी ठे ॥ ४ ॥ पर्वरीने प्रथमा

તિ દ્વારત્રય ॥ સ્યુ શીતયોનય કેચિત્ । કેચિત્તથોક્ષયોનય
 ॥ જિનેરુક્ષા નૈરપિકા । સમૃતાચિત્તયોનય ॥ ૫ ॥ इति यो
 નિસમૃતત્વાદિ ॥ દશરપેસહસ્રાણિ । જઘન્યેષા જગસ્થિતિ ॥
 ઝરુદ્ધા તુ ત્રયમ્નિશ - ત્સાગરોપમસમિતા ॥ ૬ ॥ इति जव-
 સ્થિતિ ॥ કાયસ્થિતિસ્ત્રવેષા જગસ્થિતિરેય ॥ કાયસ્થિતિસ્ત્ર-
 સ્ત્રવે સ્થા - જ્ઞાન્યાતદ્દુર્હર્તિકી ॥ છૌ સાગરસહસ્રૌ ચ । કિય
 દ્વર્પાધિકૌ ગુરુ ॥ ૭ ॥ देहाद्यस्तैजस च । कार्मेण वैक्रिय
 તથા ॥ સ્વાજ્ઞાવિકૃતિમયો - રુક્ષ સત્પાનનગયો ॥ ૮ ॥ इति
 દેહા સત્પાન ચ ॥ શતાનિ પચ ખનુપા । ઝ્યેષ્ઠા સ્વાજ્ઞાવિકી

કહ્યા ॥ તેડમાના કેટલાકો શીતયોનિવાળા હોય છે, તથા
 કેટલાકો ઝક્ષયોનિવાળા હોય છે, યઝ્ઞી તે નારકીડને સમૃત
 થને અચિત્તયોનિવાળા જિનેશ્વરોષ કહ્યા છે ॥ ૫ ॥ एवीरीते
 યોનિ સમૃતત્વાદિદ્વાર જાણવું ॥ વઢી તે નારકીડની જઘન્ય-
 નવસ્થિતિ દશહજાર વર્ષોની છે, તથા તેડની ઝરુદ્ધી સ્થિતિ
 તેડીસ માગરોપમોની છે ॥ ૬ ॥ एवीरीते जगस्थिति कही ॥
 હવે તેડની જે જગસ્થિતિ છે, તેજ કાયસ્થિતિ છે વઢી ત્રસ
 પણામા તેડની જઘન્યકાયસ્થિતિ અતર્મુહર્તની છે અને ઝરુ-
 ધી કેટલાક વર્ષો અધિક એમ તે હજાર સાગરોપમોની છે ॥
 ॥ ૭ ॥ वळी तेडने तैजस, कार्मेण अने वैक्रिय, एम त्रण श-
 રીરો હોય છે તથા તેડના સ્વાજ્ઞાવિક અને દુર્ગમ, એમ વજ્રે
 શરીરોનું દુર્મ્મકસત્પાન હોય છે ॥ ૮ ॥ एवीरीने शरीर अने
 सत्पान कहा ॥ वळी तेडनु स्वाज्ञाविक शरीर उरुधु पाच
 સો ધનુષ્યોનું હોય છે, અને જઘન્ય શરીર, આરત્તસમયે ય

तनु ॥ लब्धगुलासरयाताग—मानारनक्षणे मता ॥ ए ॥
 स्वस्वस्वाताविकतनो—र्द्धिगुणोत्तरवक्रिया ॥ गुर्गी लब्धगुलस
 रय—भागमाना जवेदसे ॥ १० ॥ इत्यगमान ॥ स्युश्चत्वार
 समुद्रघाता । आद्या एषा गति पुन ॥ पर्यातिगर्जजनर-ति
 रश्चो सरयजीविनो ॥ ११ ॥ इति गति ॥ नरपचाकतिर्यंच
 । पर्याप्ता सरयजीविन ॥ नारकेषु याति सग्या । सारुणि
 क्येषु देववत् ॥ १२ ॥ एषूपपत्तिच्यवनयो—मुद्गृह्णां द्वादशातर
 ॥ उत्कर्षतो जघन्याच्च । प्रज्ञत समयारमक ॥ १३ ॥ इत्याग
 ति ॥ सामान्यतो नैरपिका । लज्जतेऽनतरे जवे ॥ सम्यग्त्व

गुलना असरयातमा जागजेवहु ऋद्ध्यु ठे ॥ ए ॥ हवे तेजुनु
 उत्कृष्टु उत्तरवैक्रियशरीर पोतपोताना स्वजाविक शरीरधी वे
 गणु थइ शके ठे, अने जघन्यधी अगुलना सरयातमा जाग
 जेवहु थइ शके ठे ॥ १० ॥ एवीरीते शरीरमान कद्ध्यु ॥ बळी
 तेजुने पहेळा चार समुद्रातो होय ठे, अने तेजुनी गति पर्या
 सा गर्जज तथा सरयाता आयुगाला एवा, मनुष्य अने ति
 र्यंचनी अदर थाय ठे ॥ ११ ॥ एवीरीते गतिद्वार कद्ध्यु ॥ व
 ळी पर्याप्ता तथा सख्याता आयुगाला एवा मनुष्यो अने
 पचेद्वितिर्यंचो नरकोमा जाय ठे, तेम तेजुनी एकसमयसन्धि
 सख्या देवोनीपेठे कही ॥ १२ ॥ तेजुनी उपत्ति अने च्यव
 ननो उत्कृष्टो आतरो वार अतर्हूत्तो नो होय ठे, अने जग
 न्यधी एकसमयनो कह्यो ठे ॥ १३ ॥ एवीरीते आगतिद्वार
 कद्ध्यु ॥ सामान्यधी नारकीज अनतरजवनी अदर सम्यग्त्व,
 देशविरति, चारित्र्य अने मोक्ष पण पामे ठे ॥ १४ ॥ आ स

દેશચિરતિ । ચારિત્રં મુક્તિમપ્યમી ॥ ૧૪ ॥ વિશેષતસ્તુ ક્ષેત્ર-
લોકે વદયતે ॥ इत्यनतरासि ॥

ઉધૃત્યોપાનારકેન્ધ્યો । સઘ્ન્યા નરજવાદિક ॥ યથેકસ
મને યાતિ । શિવ તાર્હિ દશ ધ્રુવ ॥ ૧૫ ॥ પ્રત્યેકમાઘનરક-
લયોધૃતા યમી પુન ॥ સિદ્ધિ યાતિ દશ દશ । તુર્યોધૃતા-
સ્તુ પચ તે ॥ ૧૬ ॥ ઇતિ સમયેસિદ્ધિ ॥ લેશ્યાસ્તિલો જવ
ત્યાદ્યા । પમાહારદિશોઽપિ ચ ॥ ન સહનનસન્નાવ । કપાયા
નિપ્રિલા યપિ ॥ ૧૭ ॥ સજ્ઞા સર્વાશ્ચંદ્રિયાણિ । સર્વાણ્યેવા ચ
સજ્ઞિતા ॥ દીર્ઘકાલિન્યાદિ મત્ત્યા । ઇચ્છ્યક્ત સજ્ઞતયાપિ ચ ॥
॥ ૧૮ ॥ યપા વેદ લ્હીવ યન । દૃષ્ટિર્જ્ઞાન ચ દર્શન ॥ ઉપયો-

વધિ વિશેષ દૂતાત ક્ષેત્રલોકમા કહીશુ ॥ એવીરીતે અનત
રાતિહાર જાણવુ ॥

વઢી ડંધથી નરકમાથી નિકઢીને, તથા મનુવ્યજવચ્ચા-
દિક પામીને જો એક સમયમા મોઢે જાય, તો દશ જાય ઢે
॥ ૧૫ ॥ પહેલી ગ્રણમાની દરેકમાથી નિકઢેલા નારકીડં દશ
દશ મોઢે જાય ઢે, યને ચોથીમાથી નિકઢેલા પાચ મોઢે
જાય ઢે ॥ ૧૬ ॥ એવીરીતે સમયેસિદ્ધિહાર જાણવુ ॥ વઢી
તેડને પહેલી ગ્રણ લેશ્યાડં હોય ઢે, તથા ઠ દિશિનો યાહાર
પણ હોય ઢે, પરતુ સધયણ હોતુ નથી, યને કપાયો તો તે-
ડને સધઢા હોય ઢે ॥ ૧૭ ॥ વઢી તેડને સધઢી સજ્ઞાડે,
તથા સધઢી ઇદ્રિડં હોય ઢે, તેમજ તેડને દીર્ઘકાલિકી ચા-
દિકપણુ યને વ્યક્ત સજ્ઞાપણુ હોગથી સજ્ઞીપણુ પણ ઢે ॥
॥ ૧૮ ॥ વઢી તેડને નપુસકવેદજ હોય ઢે, તથા દૃષ્ટિ, જ્ઞા

गा इति द्वार—चतुष्क सुखन्मत ॥ १९ ॥ उजो लोमाजि
धावेया—माहारवशुजो चृश ॥ गुणस्थानानि योगाश्च । तव-
त्वमृतजोजियत् ॥ २० ॥ लोमाहारो द्विजा जोगा—दनाजोगा
च तत्र च ॥ स्यादादिमोतर्मुहूर्त्ताद् । द्वितीयश्च प्रतिक्षण ॥
॥ २१ ॥ इति श्रेयादीनि योगातानि पचदशद्वाराणि ॥ अगु-
लप्रमितक्षेत्र—प्रदेशराशिगर्त्तिनि ॥ तृतीये वर्गमूलशे । प्रथमे
उर्गमूलशे ॥ २२ ॥ यागान् प्रदेशराशि स्या—तायतीपु च प-
क्षिपु ॥ एकप्रदेशिकीपु स्यु—यायत सप्रदेशका ॥ २३ ॥
तायतो नारका प्रोक्ता । सामान्येन जिनेश्वरे ॥ विशेषतो
मानमेवा—मय किचिद्वितन्यते ॥ २४ ॥ अलप्रमितक्षेत्र-

न, दर्शनं यने उपयोग, न चार द्वारो तेजने देवतानीपंठं
क्या वे ॥ १९ ॥ तेजने उज यने लोम नामना वे अगुज
याद्वारो क्षोय वे, तथा गुणगणा यने योगो देवोनीपंठं री
य वे ॥ २० ॥ पृथी त्या लोमाहार वे प्रकारनो वे, याभोगयी
यने यनाभोगयी, तेमा पदेखो यनमुद्गते याय वे, यने री
जो दरेक समर्थ याय वे ॥ २१ ॥ पृथी रीने श्रेयायी मासी
योगमुखि पदर द्वारो क्या ॥ द्वे अगुयप्रमाण भूप्रदेशनी
गशिमा रदेखा यने श्रीजा उर्गमूलयी गुणया न ॥ पदेया
वर्गमूलना, ॥ २२ ॥ वेदमो प्रदेशराशि क्षोय तद्वशी ॥ द्वे
री वेणिर्दनी यदर जेदखा यासाजप्रदेशो क्षोय, ॥ २३ ॥
तेदखा सामान्यदणे जिनेयोग नारका क्या उ, द्वे तेद
रुद्ध विशेष मान कर्त्तव्ये उये ॥ २४ ॥ अलप्रमा २४
देवरा मरिगा रदेखा यने श्रीजा उर्गमूलयी गुणया, ॥

प्रदेशराशिसंगते ॥ तृतीयवर्गमूलमे । प्रथमे वर्गमूलके ॥ २५ ॥
 यागान् प्रदेशनिकर—स्तत्प्रमाणासु पक्षिषु ॥ एकप्रदेशिकीपु
 स्यु—यावत् स्वप्रदेशका ॥ २६ ॥ तावतो मानत प्रोक्ता ।
 नारका प्रथमद्वितो ॥ शेपासु पदसु च क्षासु । ख्याता नैर-
 दिकाग्नि ॥ २७ ॥ घनीकृतस्य लोकस्य । श्रेष्ठसरयाशवर्ति-
 ज्ञि ॥ नञ् प्रदेशे प्रमिता । विशेष एव तत्र च ॥ २८ ॥ आ-
 स्य सतमक्षमाया । द्वितीयवसुधावधि ॥ असरयेयगुणत्वेन ।
 यद्योत्तराधिकाधिका ॥ २९ ॥ इति मान ॥ सर्वाध्या सतम-
 क्षमाया—मसरयेयगुणास्तत ॥ नवति नारका क्षासु । पट्या
 दिषु यथाक्रम ॥ ३० ॥ सङ्घिपचेद्रियतिर्यग्मनुष्या सतम
 द्वितो ॥ सर्वोत्कृष्टपापकृत । उत्पद्यतेऽल्पकाश्च ते ॥ ३१ ॥ कि

पहेला वर्गमूलमा, ॥ २५ ॥ जेटलो प्रदेशराशि होय, तेदला
 प्रमाणवाली एकप्रदेशी श्रेणिउनी अदर जेटला आकाशप्रदे-
 शो होय, ॥ २६ ॥ तेदला नारकीउं पहेली नरकमा कक्षा ठे,
 अने धाकीनी ठ नरकोमा नीचे प्रमाणे नारकीउं कक्षा ठे ॥
 ॥ २७ ॥ घनकरेला लोकनी श्रेणिना असरयानमा जागमा र-
 हेला आकाशप्रदेशोजेटला रेंउं ठे, तेमा नीचेप्रमाणे विशेष
 ठे ॥ २८ ॥ सातमी नरकयी मानीने बीजी नरकसुधि उत्तरो
 त्तर असरयअसरयगणा नारकीउं ठे ॥ २९ ॥ एवीरीते मा-
 नद्वार जाणवु ॥ हवे सर्वधी योना नारकीउं सातमी नरक-
 मा ठे, अने तेथी असरयातगणा उठी आदिक नारकीउंमा
 अनुक्रमे ठे ॥ ३० ॥ सत्री पचेद्रि तिर्यंच अने मनुष्यो, के
 जेटण सर्वधी उत्कृष्ट पापो करेला ठे, तेउं सातमी नरकमा

ચિહ્નોનહીનતર—પાપ્માન પ્રોદ્ભવતિ ચ ॥ પદ્મ્યાદિપુ તે વ
 મૂર્તિ—મૂરય સ્યુર્યથોત્તરં ॥ ૩૨ ॥ ઇતિ લઘ્યલ્પવદ્વૃતા ॥ ત
 વાસુ નારકા સ્તોકા । પૂર્વોત્તરાપરોદ્ભવા ॥ અસર્યયેયગુણ
 સ્તેન્યો । દક્ષિણાશાસમુદ્ભવા ॥ ૩૩ ॥ પુષ્પાવકીર્ણનરકા—
 વાસા હ્યલ્પા દિશા ત્રયે ॥ યે સતિ તેઽપિ પ્રાયેણ । સર્યયો
 જનનિસ્તૃતા ॥ ૩૪ ॥ દક્ષિણસ્યા ચ પુષ્પાવ—કીર્ણકા વદ્વ
 સ્મૃતા ॥ પ્રાયસ્તે સત્યસર્યય—યોજનાયતનિસ્તૃતા ॥ ૩૫ ॥
 કિચ—ચૂન્ના કૃક્ષપાદિકાણા । દક્ષિણસ્યા યદુદ્ભવ ॥ દિસ્ત
 યાપેક્ષયૈતસ્યા । મૂયાસો નારકાસ્તત ॥ ૩૬ ॥ ઇતિ દિગપેઠ

ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેડું અલ્પ હોય છે ॥ ૩૧ ॥ વઢી જે
 ડુંગ્ર કશ્ક ડુંઠા ડુંઠા પાપો કરેલા છે, તેડું ઠઠીઆદિક નર
 ક્રોમા ઉત્તરોત્તર વધારે વધારે ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૩૨ ॥ એવી
 રીતે નાનો અલ્પાવહોત કહ્યો ॥ હવે સર્વથી થોડા નારકીડું
 પૂર્વ ઉત્તર અને પશ્ચિમમા ઉત્પન્ન થયેલા હોય છે, અને તેડું
 થી અસર્યાતગણા દક્ષિણમા ઉત્પન્નથયેલા હોય છે ॥ ૩૩ ॥
 કેમકે તે પૂર્વઆદિક ત્રણે દિશાડુંમા પુષ્પાવકીર્ણનરકાવાસો
 થોડા છે, અને જેટલા છે, તે પણ સર્યાતા યોજનના વિસ્તા
 રવાળા છે, ॥ ૩૪ ॥ અને દક્ષિણમા તો પુષ્પાવકીર્ણનરકાવા
 સો ઘણા કહ્યા છે, અને તેડું પ્રાયે કરીને અસર્યાતા યોજ
 નોની લવાણ્પહોળાશ્વાળા છે ॥ ૩૫ ॥ વઢી દક્ષિણદિશામા
 કૃક્ષપાદિક નારકોની ઘણી ઉત્પત્તિ હોય છે, અને તેથી ત
 ત્રણ દિશાડુંની અપેક્ષા તેમા ઘણા નારકીડું છે ॥ ૩૬ ॥
 ઈરીરીતે દિશાડુંની અપેક્ષા અલ્પાવહોત જાણ્યો ॥ વઢી

(५७९)

यादृपवहुता ॥ वनस्पतिज्येष्ठकाय—स्थितिमान किलातर ॥
 एषा गरीयो विज्ञेय । लघु चातर्मुहूर्तक ॥ ३७ ॥ इत्यतर ॥
 नारकलोकनिरूपणमेव । क्लृप्तमशेषविशेषविमुक्त ॥ शेषमधो-
 जगदुक्त्यधिकारे । किचिदिहेव विशिष्य च वक्ष्ये ॥ ३८ ॥
 विश्वाध्वर्यदकीर्तिकीर्तिविजयश्रीगचकेद्रांतिप-द्राजश्रीतनयोऽ
 तनिष्ठ चिनय श्रीतेजपात्मात्मज ॥ काव्य यत्किल तत्र नि-
 श्चितजगत्तत्त्वप्रदीपोपमे । संपूर्णो नयम सुखेन नयम सर्गो
 निसर्गोज्ज्वल ॥ ३९ ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे नवम सर्ग समाप्त-

॥ अथ दशम सर्ग प्रारभ्यते ॥

इदानीं जगसवेध । प्रागुद्दिष्टो निरूप्यते ॥ तत्र ज्येष्ठक-
 निष्ठायु—श्चतुर्जंगी प्रपच्यते ॥ १ ॥ आद्य प्राच्याय्यजवयो-

तेर्जनो उत्कृष्टो आतरो वनस्पतिनी उत्कृष्टी कायस्थितिजेदसो
 वे, यने तेर्जनो जघन्य आतरो तो अतर्मुहूर्तनो जाणवो ॥
 ॥ ३७ ॥ एवीरीते आतरो व्हो ॥ एवीरीते विशेषरहित ए-
 दक्षे सक्षेपथी मे नारकलोकनु निरूपण कर्तुं वे, वाक्कीनु आ-
 ज प्रथमा कश्च विस्तारीने अधोलोकना अधिकारमा कही
 शु ॥ ३८ ॥ वेह्वा काव्यनो अर्थ यागलनीपेठेज जाणवो ॥
 ॥ एवीरीते श्रीलोकप्रकाशनेधिपे नवमो सर्ग समाप्त ययो ॥

॥ हवे दशमा सर्गनो प्रारज थाय वे ॥

हवे पूर्वे उद्देशेष्टा जगसवेध कहे वे, तेमा उत्कृष्ट अने
 जघन्य आयुनी चोचगी कहे वे ॥ १ ॥ पूर्वजव यने अथ

ज्येष्ठमायुर्यदा जवेत् ॥ नगोऽन्य प्राग्जवे ज्येष्ठ-मद्विष्ट स्या
 तपरे जवे ॥ २ ॥ तृतीय प्राग्जवेऽद्विष्टो । ज्येष्ठमायुर्जवे परे
 ॥ आयुर्लघु द्योस्तुयो । जगेष्वेषु चतुर्ण्यथ ॥ ३ ॥ सङ्गी न
 रोऽथवा तिर्य-व्यपञ्चाद्यनरकेषु वै ॥ पृथग्पृथग्जगानष्टा-बु
 त्कर्षेण प्रपूरयेत् ॥ ४ ॥ यथा सङ्गी नरस्तिर्य-गुत्पन्नो नरके
 वचित् ॥ ततो मृतो मनुष्ये वा । तिरश्चि वा तत पुनः ॥ ५ ॥
 तत्रैव नरके जूयो । मर्त्ये तिरश्चि वेति स ॥ जवानष्टो समा
 पूर्य । नवमे च जवे तत ॥ ६ ॥ अत्रश्यमन्यपर्याय । नरस्ति-
 र्यगवाप्नुयात् ॥ वक्ष्यमाणेष्वपि बुधे । कार्येव नामना स्वयम्

जगनु ज्यारे उत्कृष्टु आयु कहेगामा आवे, तारे पहेसो भा
 गो थाय, तथा पूर्वजगनु उत्कृष्टु थने परजगनु ज्यारे जघ-
 न्य आयु कहेगामा आवे, तारे वीजो नागो थाय. ॥ २ ॥
 गङ्गी पूर्वजगमा जघन्य थने परजगमा उत्कृष्टु आयु ज्यारे
 होय, तारे श्रीजो नागो थाय, थने वझे नगोनो ज्यारे ज
 घन्य आयु होय, तारे चोथो नागो थाय हवे ए चारे ना
 गावनी थदर ॥ ३ ॥ सङ्गी मनुष्य थयथा तिर्यंच गङ्गीथा
 दिक नरकोनीथदर पृथग्पृथग् उत्कृष्टा थाव नगोने पूरे ठे
 ॥ ४ ॥ जेम सोड मङ्गी मनुष्य थयथा तिर्यंच, कोदक नरक
 नीथदर उत्पन्न थदने लायी मृत्यु पाती मनुष्य थयथा ति
 र्यंचनी थदर उत्पन्न थाय, थने लायी पाजो, ॥ ५ ॥ तेन
 नरकमा थायी, फरीने मनुष्य थयथा तिर्यंचमा जाय, थो
 परीरीते थाव नकोने पुरीने, पजी नममे नये, ॥ ६ ॥ थय
 न ते नर थयथा तिर्यंच थन्यपर्यायने नामे ठे, थने परीरीत

॥ ૭ ॥ તથૈવ જવનેશોપુ । જ્યોતિષ્કવ્યતરેષ્વપિ ॥ તિર્યમરૌ
 કિલાષ્ટામુ । સૌધર્મપ્રજૃતિગુપ્તુ ॥ ૮ ॥ જવાનષ્ઠો પૂરયતો । જ-
 વૌ છૌ ચ જઘન્યત ॥ ઇમૌ પૂરયત પ્રોક્ત—નારકેષુ સુરેષુ ચ
 ॥ ૯ ॥ જઘન્યાયુષ્ટયા માઘ—વત્યામુત્પયમાનક ॥ તિર્યગ્ જ્યે
 ષ્ઠાયુરન્યો વા । જવાન્ સતૈર પૂરયેત્ ॥ ૧૦ ॥ તથાહિ—સ-
 ફ્ફી પચેદ્રિયસ્તિર્ય—સ્પૂર્વકોઽધ્યાયુરન્વિત ॥ જઘન્યાયુષ્ટયોત્પન્ન
 । સતમ્યા નરકાવનો ॥ ૧૧ ॥ તતશ્ચોબ્ધૃત્ય તિર્યન્તુ । સતમ્યા
 ચ તત પુન ॥ તિર્યન્તુ ચ તત દ્વાયા । સતમ્યા ચ તત પુ-
 ન ॥ ૧૨ ॥ તિર્યક્ષ્વેત તતશ્ચાસૌ । નોદ્ભવેત્ સતમક્ષિતૌ ॥ ૧૩ ॥

હવે કહેવામા આવતા એવા પણ જવસવેધોમા વિદ્વાનોષ્ પો-
 તાનીમેલેજ જાવના જાણી લેવી ॥ ૭ ॥ વઢી એવીજરીતે જ-
 વનપતિઝંમા, જ્યોતિષિઝંમા, વ્યતરોમા અને સૌધર્મઆદિક
 આઠ દેવલોકોમા, તિર્યંચ અને મનુષ્ય, ॥ ૮ ॥ આઠ જવોને
 પૂરે ઠે, અને જઘન્યથી તેઝ પૂર્વોક્ત નરક અને દેવોમા જે જ-
 વોને પૂરે ઠે ॥ ૯ ॥ વઢી જઘન્ય આયુષણાયે કરીને માઘવ-
 તીનરકમા ઉત્પન્ન થયેલો તિર્યંચ અથવા વીજો પ્રાણી ઝલ્કુષ્ટ
 આયુવાઢો થયોષ્કો સાતજ જવોને પૂરે ઠે ॥ ૧૦ ॥ તે કહે
 ઠે—ક્રોનપૂર્વના આયુઝાઢો મદ્દી પચેદ્રિ તિર્યંચ, સાતમી ન
 રકમા જઘન્ય આયુષણાયે કરીને ઉત્પન્ન થયોષ્કો, ॥ ૧૧ ॥
 ત્યાથી નિકઢીને તિર્યંચમા આવે, તથા ત્યાથી પાઠો સાતમી
 નરકમા જાય અને ત્યાથી પાઠો તિર્યંચમા અને ત્યાથી પાઠો
 સાતમી નરકમા જાય, અને ત્યાથી પાઠા ॥ ૧૨ ॥ તિર્યંચોમા
 જ જાય ઝે અને ત્યાથી પાઠો તે સાતમી નરકમા જતો નથી

व सप्त जवान् कृत्वा—ष्टमेऽन्य जवमाप्नुयात् ॥ १३ ॥ तिर्यग्
ज्येष्ठायुर्जघन्या—युष्कोऽथोत्कृष्टजीविता ॥ अत्राप्यनुवन् माघ
वत्या । भवान् पचैव पूरयेत् ॥ १४ ॥ उत्पद्यते द्विर्नरकं । तत्र
तिर्यक्षु च त्रिश ॥ ततश्चासौ षष्ठ्यवे । नोद्भवेत् सप्तमद्वितो
॥ १५ ॥ उत्कृष्टायुष्टयाद्व्यायु—ष्टया वा सप्तमद्वितो ॥ तिर्यक्
ज्येष्ठायुरन्यो वा । त्रिनव स्याज्जघन्यत ॥ १६ ॥ तत्र तिर्य
ग्जवो तु द्वा—वेक स्यात्सप्तमद्वितो ॥ माघवत्या नारकाणा ।
तिर्यद्वेव गतिर्यत ॥ १७ ॥ चतुर्नग्या नर सङ्की । सप्तम न
रक व्रजन् ॥ जघन्यादुत्कर्षतोऽपि । सपूरयेन्नरद्वय ॥ १८ ॥

एवीरीते सात जगो करीने आठमे जवे ते अन्यजवने पामे
ठे ॥ १३ ॥ उत्कृष्ट आयुवाळो अथवा जघन्यथायुवाळो ति
र्यंच माघवती नरकनी अदर उत्कृष्टा आयुने प्राप्त थयोथको
पाचज नवोने पूरे ठे ॥ १४ ॥ ते वे उत्पन्न नरकमा उत्पन्न
थाय ठे अने लण उत्पन्न तिर्यंचोमा उत्पन्न थाय ठे, अने
त्यारमाद वढा नयमा ते सातमी नरकमा उत्पन्न थतो नथी
॥ १५ ॥ उत्कृष्ट यथवा जघन्य थायुवाळो तिर्यंच, उत्कृष्ट
यथवा जघन्यथायुपणांय करीने जो सातमी नरकमा उत्पन्न
थाय, तो जघन्यथी त्रण जगो करे ॥ १६ ॥ उळी तेमा व
तिर्यचना जगो थाय, अने एक जव सातमी नरकमा थाय,
रुमके माघवतीनरकना नारकीनी गति तिर्यंचोमाज थाय
॥ १७ ॥ सद्दी मनुष्य चतुर्नगीउडे करीने सातमी नरकमा
जनोपरो जघन्यथी अने उत्कर्षथी पण वे नयाने पूरे ॥ १८ ॥
॥ १८ ॥ उळी थाननथादिक चार देखोकोमा अने सपट्टी

(५६३)

ध्यानतादिचतु कल्प्या । सर्वमेवेयकेषु च ॥ चतुर्जंग्यो
 मर्त्य । सत्सोत्कर्षाङ्गानां सृजेत् ॥ १९ ॥ त्रिदेवेषु चतुस्त
 समुत्पद्य नरेष्यसो ॥ अथश्यमन्यपर्याय-ममात्रात्पृष्ठं त
 ॥ २० ॥ विजयादिचतुष्के च । नयान् पचेत्र पुन्येत् ॥ २१ ॥ जघन्य
 चयान् नृपु मध्यो च । ह्यो नयो विजयादिषु ॥ २२ ॥ जघन्य
 तस्त्यानतादि-प्वेतेषु निगिद्धेष्वपि ॥ नयान्त्रीन्मनुज संक्ष
 । समथयेत् समुन्नयन् ॥ २३ ॥ यदानतादिदयाना । नृनर प
 रातजन्मना ॥ नरेष्वेयोत्पत्तिरिति । जघन्येन नयान्त्रय ॥ २३ ॥
 जघन्याद्योत्कर्षतोऽपि । पचमेऽनुत्तरं नर ॥ श्रीन् नयान् पुन्ये-
 न्मोक्ष-मयस्य यात्यसौ तत ॥ २४ ॥ नयनप्यतरागोति-
 मेवेयकोमा चतुर्जंगीरडे उत्पन्न यतो मनुष्य उत्पृष्टा मात न
 यो करे व ॥ १९ ॥ तैमा प्रण पयन देयोमा श्वेन चार प्रव
 त मनुष्योमा उत्पन्न यश्चे आठमे जये तं थयस्य अन्यस्या
 यने प्राप्त थ य व ॥ २० ॥ पळी विजयादिक पातर्नी अदर
 उत्पन्न ययोयको पाचज जयने पूरे ठे, पटखे प्रण तया म
 नुष्यमा श्वेने मध्यना व जषोने विजयादिस्मां पूर व ॥ २१ ॥
 पळी ध्यानतादिक सपळा देवलोकोमा उत्पन्न यता सधो म
 नुष्य जघन्यपी प्रण भयोने पूरे ठे ॥ २२ ॥ वमरु मनुष्या
 धीज घनेष ठे जन्म जेउना गया ध्याननयादिक देशानी उ
 यनि मनुष्योमाज पाय व, थने रेपी जघन्यपी प्रण जशे
 पाय व ॥ २३ ॥ पळी जघन्यपी अने उत्पपी एण पाचमा
 पुत्तरविमानमा गंदेखा मनुष्य प्रण जशने पूर व थने व
 ते थयस्य माक्ष जाय व ॥ २४ ॥ जघनपति एदतर उत्प-

ष्काद्यरुद्धपद्मयावपि ॥ युग्मिनो नरतिर्यंच । पूरयति जवद्वय
 ॥ २५ ॥ जघन्यादुत्कर्षतोऽपि । युग्मिना यत्सुधाशिपु ॥ उत्प
 न्नाना पुनरपि । स्यादुत्पत्तिर्न युग्मिषु ॥ २६ ॥ रत्नप्रज्ञाया ज
 वना-विपतिव्यतरेष्वपि ॥ असङ्गी पर्याप्तितिर्य-ज्जनयुग्म स
 मर्थयेत् ॥ २७ ॥ यदस्य नरके स्वर्गे । चोत्पन्नस्य तत पुन ॥
 असङ्गितिर्यङ्मुत्पत्ति-र्जवे नानतरे जवेत् ॥ २८ ॥ जवनव्य
 तरज्योति-सहस्रारातनाकिन ॥ आद्यपरुनरकोत्पन्न-ना
 रकाश्च समेऽप्यमी ॥ २९ ॥ उत्पद्यमान पर्याप्त-सङ्गितिर्य
 न्नेषु रे ॥ पूरयति भवानष्ट । प्रत्येक तत्र नावना ॥ ३० ॥
 कश्चिज्जवनपत्यादि-श्च्युत्वैकातरमुद्भवन् ॥ चतुर्वार हि पर्या

तिपी अने पहेला वे देवलोकोसुधि युगलीया मनुष्य अने
 तिर्यंचो वे जगोने पूरे ठे ॥ २५ ॥ केमके जघन्यथी अने उ
 त्कर्षथी पण देवोनेविषे उत्पन्न थयेला युगलीयाजनी फरी
 युगलीयाजमा उत्पत्ति थती नथी ॥ २६ ॥ असङ्गी पर्याप्त
 तिर्यंच रत्नप्रज्ञामा अने जगनपति तथा व्यतरोमा पण वे न
 वो करे ठे ॥ २७ ॥ केमके नरक अने स्वर्गमा उत्पन्न थयेला
 एवा तेनी, त्याथी अन्तरजगमा फरीने असङ्गीतिर्यंचोमा उ
 त्पत्ति थती नथी ॥ २८ ॥ जगनपति, व्यतर, ज्योतिषि तथ
 सहस्रारदेवलोकोसुग्मिना देवो, अने पहेली ठ नरकोमा उत्पन्न
 थयेला नारकीज, ण सघळा ॥ २९ ॥ पर्याप्ता सङ्गी तिर्यंच
 अने मनुष्योमा उत्पन्न थयाथका दरेक थाठ जगोने पूरे ठ,
 तेमा नावना नीचेप्रमाणे ठे ॥ ३० ॥ कोइ जगनपतिथादिक
 चवीने, एकातरे जो उत्पन्न थाय, तो चारगार पर्याप्तो सङ्गी

स—सङ्गी तिर्यग्नरो जवेत् ॥ ३१ ॥ तत स तिर्यग्नरो या ।
 नाप्नुयान्नममे जवे ॥ पूर्वोक्तजननेशादि—जाय तादृक्स्वजायत
 ॥ ३२ ॥ सङ्घिष्यासतिर्यन्तु । सप्तमक्षितिनारका ॥ पूरयति
 जवान् पद् ये—ऽनुकृष्टस्थितिशास्त्रिन ॥ ३३ ॥ उत्कृष्टस्थि-
 तियुक्तास्तु । सप्तमक्षितिनारका ॥ तेपूत्कर्षाजायमाना । स्तु
 धतुर्जपपूरका ॥ ३४ ॥ ध्यानतादिस्रश्चतुष्क—सर्वमेवेयका
 मरा ॥ उत्पद्यमाना उत्कर्षा—स्तुपु पद्मपूरका ॥ ३५ ॥ म
 नुष्येपूष्यमाना । विजयादिविमानगा ॥ जगधतुर उत्कर्षात्
 । पूरयति निरतर ॥ ३५ ॥ जघन्यतस्त्याततादि—देवा द्विज-
 वपूरका ॥ यतश्च्युतानामेतेषा । नोत्पन्निर्मनुजान्निना ॥ ३६ ॥

तिर्यच श्रयया मनुष्य थाय, ॥ ३१ ॥ थने पत्री ते तिर्यच श्र
 यया मनुष्य नममे नवे पूर्वे कहेखा जनपतिथ्यादिकनारने
 पामे नहि, कमके तेनो तेनो स्वजाय व ॥ ३२ ॥ पल्ली जप-
 न्यस्थितिवाळा सातमी नरफना जे नारपीउं ठे, तेउं सग्री
 पर्यासा तिर्यचोमा व जगोने पूरे ठे ॥ ३३ ॥ तपा तेउंमा उ-
 त्पन्न यता उत्कृष्टस्थितिवाळा सातमी नरफना नारपीउं उ-
 त्कर्षेथी चार जगाने पूरे ठे ॥ ३४ ॥ ध्यानतादिस्र चार देव
 सोकोना तथा सर्व मेवेयकोना देवो मनुष्यमा उत्पन्न यता-
 थका उत्कृष्टधी ठ भवने पूरनारा दोय ठे ॥ ३५ ॥ विजय
 थादिक विमानमा रहेखा देवो मनुष्योमा उत्पन्न यतापका,
 उत्कृष्टा निरतर चार जगोने पूरे ठे ॥ ३५ ॥ जघन्यधी आ
 नतादिकना देवो ये जगने पूरनाग ठ, कमके त्याधी चवेडा
 ग्या तेउंने मनुष्यशिवाय उत्पत्ति यती नपी ॥ ३६ ॥ सर्वा

उत्कर्षतो जघन्याच्च । सुरा सर्वार्थसिद्धिजा ॥ मनुष्येषु समु
 त्पद्य । पूरयति जघ्नय ॥ ३७ ॥ जवनव्यतरज्योति-सौधर्मे
 शाननाकिन ॥ पृथिव्यसरूपूत्पद्य-माना छिभवपूरका ॥ ३८ ॥
 जघन्यादुत्कर्षतोऽपि । भूयोऽप्युत्पत्त्यसज्जवात् ॥ तेषा निर्गत
 पृथ्यादि—जयनेशादिनाकिषु ॥ ३९ ॥ वायुतेज काययोस्तु
 । देवाना गत्यसज्जवात् ॥ तदीयो जयसवेधो । नात्र प्रोक्तो वि
 नेश्वर ॥ ४० ॥ असज्जिससितियंचो । नरा सज्जिन एव च ॥
 असम्प्रापुर्नृतिर्यक्षु । पूरयति जघ्नय ॥ ४१ ॥ युग्मिना नृति
 रधा ग—छिपयानतरे जये ॥ गतिह्वय गतायेव । जगवन्नि
 निरूपिता ॥ ४२ ॥ नूकायिकोन्तोऽग्निगयु—प्वेकातरे परिव्र

यंसिद्धिमा उत्पन्न ययेत्ता देवो उत्कर्षशी अने जघन्यषी म
 नुष्योमा उत्पन्न यइने वे जयने पूरे वे ॥ ३७ ॥ जयनपति,
 जवनर, ज्योतिषि, सौधर्मे अने ईशानदेवलोकरना देवो, पृथ्वी,
 अथ यने जयनपतिमा उत्पन्न यतायका वे जयने पूरणा
 थाय उ, ॥ ३८ ॥ समकं ते पृथ्वीयादिक निरुद्धीने तेजो
 जयन्दयी अने उत्कर्षशी पण जयनपतियादिक देवामा उ
 त्पत्तिरयानो यमजय वे ॥ ३९ ॥ उद्धी गयुहाय अने तज
 कायना गति तो ज्योमा यनी नयी, माटे तेजो जयने
 अर्द्धी त्रिनेत्रोण दयो नयी ॥ ४० ॥ यमशी अने सतीति
 दंचो नया मर्द्धीज मनुषो, यमप्याता थापुसाटा मनुष
 अने त्रिदंचोना यदर वे जयने पूरे वे ॥ ४१ ॥ युगर्द्धीनाम
 नुष्य अने त्रियंचोना गति नृत्पुसाद यननारवनी यदा इ
 रयतिमत्र जगमाने दृष्टेता न ॥ ४२ ॥ इहे पृथ्वीयादिक

મન્ ॥ જગાનસગ્યાન્ પ્રત્યેક—મનુષ્યસ્થિતિ સૃજેત્ ॥ ૪૩ ॥
 ણમવુકાયિકોઽપિ । પ્રત્યેક દ્વામિત્રાયુષુ ॥ ઉત્પદ્યમાનોઽસ-
 ગ્યેપાન્ । જગાનુત્કરંત સૃજેત્ ॥ ૪૪ ॥ વહ્નિકાયોઽપિ પૃથ્વ્ય-
 વુ—કાયિપ્યેકાતર જગાન્ ॥ કુર્યાદસગ્યાનનિલો—ઽપ્યેવ પૃ-
 થ્યયુગ્મહિપુ ॥ ૪૫ ॥ તથા દ્વાજોઽગ્નિમસ્ત । પ્રત્યેક ચ વન-
 સ્પતો ॥ જગાનસગ્યાન્ કુર્વતિ । જાયમાના નિરતર ॥ ૪૬ ॥
 એવ વનસ્પતિરપિ । પૃથિવ્યાદિચતુષ્ટયે ॥ પ્રત્યેકમુત્પદ્યમાન ।
 કુર્યાદસગ્યકાન્ જગાન્ ॥ ૪૭ ॥ વનસ્પતિકાયિકેષુ—સ્પદ્ય-
 માનો વનસ્પતિ ॥ જગાનનતાન્ કુર્જત । નિરતર પરિવ્રમન્
 ॥ ૪૮ ॥ પ્રત્યેકમુત્પદ્યમાના । પૃથિવ્યાદિપુ પચસુ ॥ જગાન્

જગન્પ્રસ્થિતિવાલો થયોયકો, એકાતરે અપ્કાય, તેડકાય અ-
 ને વાયુકાયમા જમતોયકો દરેકની અદર અસરયાતા જવો
 કરે ટે ॥ ૪૩ ॥ વહ્ની ઈવીજરીતે અપ્કાય પણ પૃથ્વી, તેડ
 અને વાયુનેપિપે ઉત્પન્ન થતોયકો ઊત્કૃષ્ઠથી અસરયાતા જવો
 કરે ટે ॥ ૪૪ ॥ તેમજ તેડકાય પણ એકાતરે પૃથ્વી અને અ-
 પ્કાયોમા જમતોયકો, તથા વાયુકાય પણ પૃથ્વી, અપ્ અને
 તેડમા જમતોયકો અસરયાતા જગો કરે ટે ॥ ૪૫ ॥ વહ્ની
 પૃથ્વી અપ્, તેડ વાડ અને પ્રત્યેકવનસ્પતિ, ણટલા વનસ્પ-
 તિકાયની અદર નિરતર ઉત્પન્ન થતાથકા અસરયાતા જવો
 કરે ટ ॥ ૪૬ ॥ ઈવીજરીતે દરેક પૃથ્વીઆદિક ચારની અદર
 ઉત્પન્ન થતો વનસ્પતિકાય પણ અસરયાતા જવો કરે ટે ॥
 ૪૭ ॥ વહ્ની વનસ્પતિકાયોમા ઉત્પન્ન થતો વનસ્પતિ પણ
 નિરતર જમતોયકો અનના જવો કરે ટ ॥ ૪૮ ॥ વહ્ની દરેક

सरयान् विदधति । प्रत्येक विकलेद्रिया ॥ ४९ ॥ प्रत्येक वि
कलेष्वेव । पच चूकायिकादय ॥ प्रत्येकमुत्पद्यमाना । सरये
यत्तवपूरका ॥ ५० ॥ विकलाक्षेषु सरयेयान् । सर्वेऽपि विक
लेद्रिया ॥ जवान् विदध्यु प्रत्येक । जायमाना, परस्पर ॥ ५१ ॥
पूर्वोक्तायुश्चतुर्जग्या । ज्येष्ठायुरुपलक्षिते ॥ जगत्रये ज्ञानष्टौ ।
कुरु सर्वे क्षमादय ॥ ५२ ॥ तथाहि—पृथ्वीकायिक उत्कृष्टा
—युक्त उत्कृष्टजीविषु ॥ अष्कायिकेपूतकपेणो—ज्ञेद् द्वारचतु
ष्टय ॥ ५३ ॥ एवमेकातर वारा—नुत्पद्य चतुरस्तत ॥ अग्न्य
मन्यपर्याय । लज्जते नवमे जवे ॥ ५४ ॥ उत्कृष्टायुर्भूमिकायो
—ऽनुत्कृष्टायुष्कवारिषु ॥ उत्पद्यमानोऽप्युत्कर्षा—ज्ञानष्टौ पृ

पृथ्वीआदिक पाचैमा उत्पन्नयता दरेक विकलेद्रिज सरयाता
भजो करे ठे ॥ ४९ ॥ तेमज दरेक पृथ्वीकायआदिक पाच
दरेक विकलेद्रिजनी अदर उत्पन्न यतायका सरयाता नवोने
पूरनारा थाय ठे ॥ ५० ॥ बळी सघळा विकलेद्रिज परस्पर
दरेक विकलेद्रिजमा उत्पन्न यतायका सरयाता नजो करे ठे
॥ ५१ ॥ बळी पूर्वे कहेली आयुनी चोनगीनी अदर उत्कृष्ट
आयुनाळा त्रण नागानी अदर पृथ्वीकाय आदिक सर्वे थाव
नवो करे ठे ॥ ५२ ॥ उत्कृष्ट आयुनाळो पृथ्वीकाय, उत्कृष्ट
आयुनाळा अष्कायोनी अदर उत्कृष्टो चारवार उत्पन्न पायने
॥ ५३ ॥ एवीरीते एकातरे चारवार उत्पन्न यज्ञे, त्याची न
रमे नवे अग्न्य अन्यपर्यायने प्राप्त थाय ठे ॥ ५४ ॥ उत्कृष्ट
आयुनाळो पृथ्वीकाय जघन्य आयुनाळा अष्कायोनी अदर
उत्पन्न यतोयको उत्कृष्टा यावज नवोने पूरे ठे ॥ ५५ ॥

(५९९)

रचेत् ॥ ५५ ॥ एव चूकायिकोऽनुत्कृष्टायुर्लघुजीविषु ॥ उ-
न्नतः पुष्ट्यर्थात् । त्यादष्टजन्मपूरक ॥ ५६ ॥ अष्कायादीना
मपीत्य । विकलाना च जाव्यता ॥ जघाष्टकात्मा सवेधो ।
उत्तमायुर्लघुजन्मये ॥ ५७ ॥ अनुत्कृष्टायुषा त्वेषा । त्यादनुत्कृष्ट-
जीविषु ॥ सवेध प्रायुक्त एवा—सरयसख्यजवात्मक ॥ ५८ ॥
पृथ्व्यादीनामसख्यजवात्मको विकलाना सख्यजवात्मक इति
॥ एतादयो विकलाकाश्च । जघन्यतो जन्मद्वय ॥ कुर्युर्ज्येष्ठक-
निष्ठायु—रूपे जगच्चतुष्टये ॥ ५९ ॥ युग्मिजर्जाश्च मनुजा—स्ति-
र्यच सङ्घसङ्गिन ॥ प्रत्येक जायमाना । स्युर्मिथोऽष्टजन्मपू-
रका ॥ ६० ॥ जघन्योत्कृष्टायुरुत्थ—चतुर्जग्यामपि स्फुट ॥

वीरीते जघन्यथायुवालो पृथ्वीकाय उत्कृष्टथायुवाला अष्का-
योनी अदर उत्पन्न यतोयको उत्कृष्ट आठ जगोने पूरे ठे ॥
॥ ५६ ॥ वळी एवीरीते उत्कृष्ट थायुवाला त्रणे जागाठनी
अदर अष्कायआदिकोनो अने विकलेद्रिठनो पण आठजवो
सवधि जन्मसवेध जाणी लेगो ॥ ५७ ॥ वळी जघन्यथायुवा-
ला एवा तेठनो जघन्यथायुवालाठनी अदर पूर्वे कहेलोज
असख्याता अने सख्याता जन्मरूप जन्मसवेध होय ठे ॥ ५८ ॥
एटले पृथ्वीयादिकोनो असख्याता जन्मरूप होय ठे, अने
विकलेद्रिठनो सख्याताजन्मरूप होय ठे ॥ हवे पृथ्वीकायआ-
दिको अने विकलेद्रिठ जघन्यची उत्कृष्ट अने जघन्यथायुरूप
चार जागाठनी अदर वे जगो करे ठे ॥ ५९ ॥ युगलीयांशि-
वायना मनुष्यो, अने सन्नी तथा असन्नीतिर्यचो, ए दरेक
उत्पन्न यथायका परस्पर आठ जगोने पूरनारा थायठे ॥ ६० ॥

जवान कृत्वाष्ट नवमे । तेऽन्य पर्यायमाप्नुयु ॥ ६१ ॥ तथैत
 एव पृथ्यादि—पचके विकलत्रये ॥ जायमानाश्चतुर्ग्या । कु
 र्यु प्रत्येकमष्ट नान् ॥ ६२ ॥ तथा ह्याद्या सविकला—ति
 र्यन्तु सङ्घसङ्घिषु ॥ नृत्वयुग्मिषु चोत्पद्य—माना जगचतुष्टये
 ॥ ६३ ॥ पूरयति जवानष्टौ । स च पृथ्यादिकोऽसुमान् ॥ न
 रतिर्यग्नवात्तस्मा—न पृथ्यादित्वमाप्नुयात् ॥ ६४ ॥ जगत्या
 दुत्कर्षतोऽपि । मनुष्या पवनाग्निषु ॥ उत्पद्यमाना ह्येव । पू
 रयति भवौ खलु ॥ ६५ ॥ यतो हि पवनाग्निन्य । उद्धृताना
 शरीरिणा ॥ अनतरजवे नैव । नरेपूत्पत्तिसज्जव ॥ ६६ ॥ य

जघन्य अने उत्कृष्ट आयुधी उत्पन्न थयेली चोतगीनी अदर
 पण, तेज्जं थाव जवो करीने नजमे जवे प्रगटरीते अन्त्यपर्या
 यने पामे ठे ॥ ६१ ॥ वळी तेज्जं दरेक पृथ्वीयादिक पाचमा
 अने त्रण त्रिकलेंद्रिजंमा उत्पन्न यथायका चोतगीनी अदर ते
 थाव नजोने करे ठे ॥ ६२ ॥ वळी त्रिकलेंद्रिजसहित पृथ्वी
 यादिको सत्री अने थसत्री तिर्यंचोमा अने युगलीयाशिग
 यना मनुष्योमा उत्पन्न यथायका चार जागाजनी अदर, ॥
 ॥ ६३ ॥ थाव नजोने पूरे ठे, अने ते पृथ्वीयादिक जीव ते
 मनुष्य अने तिर्यंचना नजयी पृथ्वीयादिकपणु पामतो नयी
 ॥ ६४ ॥ हजे मनुष्यो ठे ते जघन्यत्री अने उत्कर्षयी पण वा
 पु अने यग्निकायनी अदर उत्पन्न यथायका जेन नजोने पूर
 ठे ॥ ६५ ॥ केमके मायुजाय अने यग्निकाययी निरुद्धेष्टा श
 पीजना अनतरनजमा मनुष्योनेत्रिपे उत्पत्तिथानो थसमा
 ज ठे ॥ ६६ ॥ हजे पुर्व रुद्धेष्टा भरसवेधोनु थागमना ॥

घोक्तानामथ जव—सवेधाना यथागम ॥ कालमान विनिश्चे
 तु—मात्रायोग्य वितन्यते ॥ ६७ ॥ जघन्यादातर्मुहूर्त्ता—मु-
 त्कर्पात्पूर्वकोटिका ॥ स्थिति विप्रदातिर्यङ् । नरकप्त्रखिलेष्व
 पि ॥ ६८ ॥ तादयुर्थुतेष्वेति । तेज्यो मृत्यापि नारका ॥
 सहस्रारातदेवेष्व—प्यसौ तादृक् स्थितिर्वजेत् ॥ ६९ ॥ देवा
 स्तेऽपीदृशयुक्-प्वेप्सायाति ततश्च्युता ॥ असरयजीवी ति
 र्यङ्स्तु । यातीशानातनाकिपु ॥ ७० ॥ नरो मासपृथक्त्वायु—
 र्धमा याति जघन्यत ॥ वशादिपु क्षासु पदसु । वर्षपृथक्त्व-
 जीवित ॥ ७१ ॥ उत्कर्पात्पूर्वकोट्यायु—र्यात्यसौ क्षासु सप्तसु ॥
 आयात्युक्तस्थितिष्वेव । नृपूक्तनारका अपि ॥ ७२ ॥ ना जघन्या-

ह्यप्रमाणे कालमान निश्चय करवामाटे नीचे प्रमाणे आमाय
 विस्तारीये ठीये ॥ ६७ ॥ जघन्यथी अतर्मुहूर्त्तनी अने उत्क-
 र्पथी क्रोमपूर्वनी स्थितिने धारण करनारो तिर्यंच सर्व नरको-
 मा जाय ठे ॥ ६८ ॥ उली तेदसा आयुवाळा सहस्रारसुधि-
 ना देवोमा पण तेवी स्थितिवाळो नारकी त्याथी मृत्युपामीने
 पण जाय ठे ॥ ६९ ॥ वली त्याथी चवेसा ते देवो पण तेद
 साज आयुवाळा एवा तेउमा पण आवे ठे, अने असख्याता
 आयुवाळो तिर्यंच तो ईशानसुधिना देवोमा जाय ठे ॥ ७० ॥
 पृथक्त्वमासना आयुवाळो मनुष्य जघन्यथी घम्मा नामनी
 नरकमा जाय ठे, अने पृथक्त्वग्रपोना आयुवाळो मनुष्य व-
 शाआदिक ठ नारकीउमा जाय ठे ॥ ७१ ॥ वली उत्कृष्टथी
 क्रोमपूर्वना आयुवाळा मनुष्य सात नरकोमा जाय ठे, अने
 ते पूवे कहेसा नारकीउ पण पुत्रोक्तस्थितिवाळा मनुष्योमाज

न्मासपृथ-स्त्वायुरास्वर्ह्य व्रजेत् ॥ ऊर्ध्वं त्वष्टपृथस्त्वायु-
 र्याति यावदनुत्तरान् ॥ ७३ ॥ उत्कर्षात्तु त्रिपल्यायु । स्वर्ह-
 यावदेति स ॥ ऊर्ध्वं तत पूर्वकोट्या—युष्क एव स गच्छति
 ॥ ७४ ॥ तिर्यक् युग्मिनृतिर्यद्दु । त्वतर्मुहूर्तजीवित ॥ गच्छेत्
 घन्यतो मास—पृथस्त्वायुर्नर पुन ॥ ७५ ॥ उत्कर्षत पूर्व
 कोटि—मानायुष्कावुजावपि ॥ असरयायुर्नृतिर्यद्दू—स्पद्येते ना
 धिकायुषौ ॥ ७६ ॥ उक्तशेषाणा तु पूर्वा—परयोर्जवयो स्ति
 ति ॥ गुरुर्लघुश्च ज्ञेया त—ज्येष्ठान्यायुरपेक्षया ॥ ७७ ॥ एव
 च—विवक्षितजवप्राप्य—जवयो परमा स्थिति ॥ लघ्वो वा

आवे ठे ॥ ७२ ॥ जघन्यथी पृथस्त्वमासना आयुगळो मनु
 प्य उचे वे देवलोकोसुधि जाय ठे, अने पृथस्त्वमर्षोना आ
 युगळो ठेक अनुत्तरविमानसुधि जाय ठे ॥ ७३ ॥ वळी उ
 त्पृथी व्रण पळ्योपमना आयुगळो मनुप्य उचे वे देवलोको
 सुधि जाय ठे, अने पळी ते क्रोरुपूर्वना आयुमाज जाय ठे
 ॥ ७४ ॥ अतर्मुहूर्तना आयुगळो तिर्यंच अने जघन्यथी पृथ
 स्त्वमासना आयुगळो मनुप्य, युगलीया मनुप्यो अने तिर्यं
 चोनी अदर जाय ठे ॥ ७५ ॥ वळी उत्कर्षथी क्रोरुपूर्वना आ
 युगळो एया तेउ वझे असग्याता आयुगळो मनुप्यो अने
 तिर्यंचोमा उत्पन्न थाय ठे, परंतु तेथी अग्रिस्थायुगळो ते
 उमा उत्पन्न थना नथी ॥ ७६ ॥ अने माळी रक्षेसाउनी १
 रांपरगतोनी उत्पृथी अने जघन्यमिति नो तेना उत्पृथ था
 जघन्य थायुनी अपेक्षाउडे जाणरी ॥ ७७ ॥ वळी मणीरी
 —विवक्षित नर अने प्राप्त थनाग नयनी उत्पृथी थने ॥

भवसरया च । जघन्या वा गरीयसी ॥ ७७ ॥ न्यय प्रिताव्य
निष्टम्य । विवक्षितशरीरिणा ॥ नरसवेधकालस्य । मान ज्ये
ष्टमथापर ॥ ७८ ॥ यथा गरिष्ठायुष्कस्य । मनुष्यस्यादिमक्षि-
तो ॥ उत्कृष्टायुर्नरकत्व । लज्जमानस्य चासृत् ॥ ७९ ॥ उत्कृ-
ष्टो नरसवेध—काल सकलितो जयेत ॥ चतु पूर्वकोटियुक्त-
चतु सागरसमिन् ॥ ८० ॥ द्वयोः उत्कृष्टायुषोस्तु । सवेध स्या
जघन्यत ॥ पूर्वकोटिसमधिक—सागरोपमसमिन् ॥ ८१ ॥
उत्कृष्टायुर्नरसद्यु—स्थितिनारकयोर्गुरु ॥ सोऽन्त्यायुतचतुष्का
य । पूर्वकोटिचतुष्टय ॥ ८२ ॥ उत्कृष्टायुर्नरसद्यु—स्थितिनारक
योर्लघु ॥ सवेधोऽन्त्यायुतयुत—पूर्वकोटिमितो मन ॥ ८३ ॥

घन्य स्थितिने, तथा जघन्य स्थाने उत्कृष्टी नरसग्न्याने ॥ ७७ ॥
पोतानीमेळे जाणीने विवक्षित प्राणीजना नरसवेधना बाळनु
उत्कृष्टु स्थाने जघन्य मान धारी स्यु ॥ ७८ ॥ जेम पदेसी
नरकमा उत्कृष्टा आयुवाळा एका नारकीपणाने प्राप्त यथेसा
उत्कृष्टा आयुवाळा मनुष्यनो ॥ ७९ ॥ उत्कृष्टो नरसवेधनो
काल चार सागरोपमसहित चारमोरूपानो दोय व ॥ ८० ॥
उळी पुर्वोक्तरीते घने गतिना उत्कृष्टायायुवाळाजना जघन्यपी
नरसवेध एक सागरोपम स्थाने मोरूपानो व ॥ ८१ ॥ वट्टी
उत्कृष्टायायुवाळा मनुष्य स्थाने जघन्यस्थितिवाळा नारकीनो
उत्कृष्टा नरसवेधकाल चारमोरूपे स्थाने चालीमदजार रपो
नो व ॥ ८२ ॥ उळी उत्कृष्टा आयुवाळा मनुष्य स्थान जघन्य
स्थितिवाळा नारकीना जघन्यनरसवेधकाल एकाग्रपुर्वे स्थ
न दशदजार रपोनो व ॥ ८३ ॥ वळी जघन्यआयुवाळा म

ન્માસપૃથ-સ્વાયુરાસ્વર્ઘ્ય વ્રજેત ॥ ઝઘ્ઘ્વં ત્વન્દ્રપૃથસ્વાયુ-
 ર્યાતિ યાવદનુત્તરાન્ ॥ ૭૩ ॥ ઉત્કર્ષાન્તુ સ્વિપલ્યાયુ । સ્વર્ઘ્ય
 યાવદેતિ સ ॥ ઝઘ્ઘ્વં તન પૂર્વકોઽધ્યા—યુષ્ક એવ સ ગત્તિ
 ॥ ૭૪ ॥ તિર્યક્ યુગ્મિનૃતિર્યદ્ધુ । ત્વતર્મુદ્ધૂર્તજીવિત ॥ ગત્રેઽ
 ઘન્યતો માસ—પૃથસ્વાયુર્નર પુન ॥ ૭૫ ॥ ઉત્કર્ષત પૂર્વ
 કોટિ—માનાયુષ્કાવુજાવપિ ॥ અસરયાપુર્નૃતિર્યદ્ધૂ—સ્પદ્યેતે ન
 ધિકાયુષૌ ॥ ૭૬ ॥ ઉત્કર્ષેપાણા તુ પૂર્વા—પર્યોર્નવયો સ્થિ
 તિ ॥ ગુર્લ્લધુશ્ચ ફેયા ત—ઝ્ઞ્યેષ્ઠાન્યાયુરપેક્ષયા ॥ ૭૭ ॥ એ
 ચ—વિવક્ષિતજવપ્રાપ્ય—જવયો પરમા સ્થિતિ ॥ લઘ્વીં વ

આવે છે ॥ ૭૨ ॥ જઘન્યથી પૃથસ્ત્વમાસના આયુવાળો મનુ
 પ્ય ઉચે વે દેવલોકોસુધિ જાય છે, અને પૃથસ્ત્વવર્ષોના આ
 યુવાળો ઠેક અનુત્તરવિમાનસુધિ જાય છે ॥ ૭૩ ॥ વઢી ઉ
 ત્કૃષ્ટથી ત્રણ પલ્લોપમના આયુવાળો મનુપ્ય ઉચે વે દેવલોકો
 સુધિ જાય છે, અને પઠી તે ક્રોરુપૂર્વના આયુમાજ જાય છે
 ॥ ૭૪ ॥ અતર્મુદ્ધૂર્તના આયુવાળો તિર્યંચ અને જઘન્યથી પૃથ
 સ્ત્વમાસના આયુવાળો મનુપ્ય, યુગલીયા મનુપ્યો અને તિર્યં
 ચોની અદર જાય છે ॥ ૭૫ ॥ વઢી ઉત્કર્ષથી ક્રોરુપૂર્વના આ
 યુવાળા એવા તેડ વદ્ધે અસરયાતા આયુવાળા મનુપ્યો અને
 તિર્યંચોમા ઉત્પન્ન થાય છે, પરતુ તેથી અવિરુદ્ધાયાયુવાળા તે
 ઝંમા ઉત્પન્ન થતા નથી ॥ ૭૬ ॥ અને પાકી રહેલાઝંની પૂ
 રાંપરતપોની ઉત્કૃષ્ટી અને જઘન્યસ્થિતિ તો તેના ઉત્કૃષ્ટ અને
 જઘન્ય આયુની અપેક્ષાપડે જાણવી ॥ ૭૭ ॥ વઢી એવીરીત
 —વિવક્ષિત ભય અને પ્રાપ્ત થનારા જવની ઉત્કૃષ્ટી અને જ

भवसख्या च । जघन्या वा गरीयसी ॥ ७७ ॥ स्वय विनाच्य
निष्टस्य । विवक्षितशरीरिणा ॥ ज्वसवेधकालस्य । मान ज्ये-
ष्ठमधार ॥ ७८ ॥ यथा गरिष्ठायुष्कस्य । मनुष्यस्यादिमक्षि-
तो ॥ उत्कृष्टायुर्नारकस्य । लज्जमानस्य चासदृत् ॥ ७९ ॥ उत्कृ-
ष्टो ज्वसवेध—काल सकलितो जवेत् ॥ चतु पूर्वकोटियुक्त-
चतु सागरसमित ॥ ८० ॥ द्वयोः उत्कृष्टायुषोस्तु । सवेध स्या
जघन्यत ॥ पूर्वकोटिसमधिक—सागरोपमसमित ॥ ८१ ॥
उत्कृष्टायुर्नरस्यु—स्थितिनारकयोर्गु ॥ सोऽब्दायुतचतुष्का
य । पूर्वकोटिचतुष्टय ॥ ८२ ॥ उत्कृष्टायुर्नरस्यु—स्थितिनारक
योर्गु ॥ सवेधोऽब्दायुतयुत—पूर्वकोटिमितो मत ॥ ८३ ॥

घन्य स्थितिने, तथा जघन्य अने उत्कृष्टी ज्वसग्याने ॥ ७७ ॥
पोतानीमेळे जाणीने विवक्षित प्राणीजना ज्वसवेधना काळनु
उत्कृष्टु अने जघन्य मान धारी खेबु ॥ ७८ ॥ जेम पहेली
नरकमा उत्कृष्टा आयुवाळा म्मा नारकीपणाने प्रात घयेखा
उत्कृष्टा आयुवाळा मनुष्यनो ॥ ७९ ॥ उत्कृष्टो ज्वसवेधनो
काळ चार सागरोपमसहित चारमोरपूगानो होय ठे ॥ ८० ॥
वळी पूर्वोक्तरीते पळे गतिना उत्कृष्टा आयुवाळाजने जघन्यधी
ज्वसवेध एक सागरोपम अने मोरपूगानो ठे ॥ ८१ ॥ वळी
उत्कृष्टा आयुवाळा मनुष्य अने जघन्यस्थितिवाळा नारकीनो
उत्कृष्टो ज्वसवेधकाळ चारमोरपूर्व अने चालीसहजार रपो
नो ठे ॥ ८२ ॥ वळी उत्कृष्टा आयुवाळा मनुष्य अने जघन्य
स्थितिवाळा नारकीनो जघन्यज्वसवेधकाळ एकमोरपूर्व अ
ने दशहजार रपोनो ठे ॥ ८३ ॥ वळी जघन्यआयुवाळा म

જઘન્યાયુર્નરોત્કૃષ્ટ-સ્થિતિનારકયોર્ગુરુ ॥ ચતુર્માસપૃથક્ત્વાથ ।
 સં સ્યાદ્ધાર્ધિચતુષ્ટય ॥ ૬૫ ॥ જઘન્યાયુર્નરોત્કૃષ્ટ—જીવિનારક
 યોર્લેધુ ॥ એકમાસપૃથક્ત્વાથ—વાર્ધિમાનો જવલસો ॥ ૬૬ ॥
 ઉત્કૃષ્ટો જવસવેધો । જઘન્યજીવિનોર્ઘ્યો ॥ ચતુર્માસપૃથક્ત્વા
 ઢ્ય । વર્ષાયુતચતુષ્ટય ॥ ૬૭ ॥ જઘન્યો જવસવેધો । જઘન્યજી
 વિનોર્ઘ્યો ॥ એકમાસપૃથક્ત્વાઢ્યા । દશવર્ષસહસ્ત્રકા ॥ ૬૮ ॥
 યથો વા—જ્યેષ્ઠાયુપસ્તિરશ્ચ પ્રો—ઙ્ગવત સતમક્ષિતૌ ॥ જઘ
 ન્યાયુષ્ટયોત્કૃષ્ટા । જવસવેધસસ્થિતિ ॥ ૬૯ ॥ ચતુર્પૂર્વકોટિયુ
 ક્તા । સ્યુ પેદપષ્ટિ પયોધય ॥ અઢ્યાયુપોતર્મુદૂર્ત—ચતુષ્ટય
 યુજોઽસ્ય તે ॥ ૭૦ ॥ યથા વા—જ્યેષ્ઠાયુપા નૃણાં જ્યેષ્ઠા—યુષ્ટ

નુષ્ય અને ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિવાળા નારકીનો ઉત્કૃષ્ટો જવસવેધ
 કાલ ચાર સાગરોપમ અને પૃથક્ત્વચતુર્માસનો છે ॥ ૬૫ ॥
 તેમજ જઘન્યઆયુવાળા મનુષ્ય અને ઉત્કૃષ્ટા આયુવાળા ના
 રકીનો જઘન્ય જવસવેધકાલ એક સાગરોપમ અને એકપૃથ
 ક્ત્વમાસનો હોય છે ॥ ૬૬ ॥ વઢી જઘન્યઆયુવાળા એવા
 તેડ વઢેનો ઉત્કૃષ્ટો જવસવેધ વાઢીસહજાર વર્ષ અને પૃથ
 ક્ત્વચતુર્માસોનો હોય છે ॥ ૬૭ ॥ વઢી જઘન્યઆયુવાળા ૫
 વા તેડ વઢેનો જઘન્ય જવસવેધ દશહજાર વર્ષ અને એક પૃ
 થક્ત્વમાસનો છે ॥ ૬૮ ॥ જઘન્યઆયુપણાયેં કરીને સાતમી
 નરકમા ઉત્કૃષ્ટઆયુવાળા તિર્યંચયી ઉત્કૃષ્ટી જવસવેધની સ્થિ
 તિ ॥ ૬૯ ॥ ઠાસઠ સાગરોપમ અને ચારકોરુપૂર્વોની છે, અને
 અઢ્યપઆયુવાળાની ચાર અતર્નુદૂર્તોસહિત ઉપરકહેલા પ્રમાણ
 જેટલી છે ॥ ૭૦ ॥ ઉત્કૃષ્ટ આયુવાળા મનુષ્યોનો ઉત્કૃષ્ટા

या सप्तमक्षितो ॥ ज्येष्ठ काष्ठ पूर्वकोट्या—द्यास्त्रयस्त्रिंशद्-
 व्यय ॥ ९१ ॥ जघन्यायुर्नृणामल्पा-युष्टया सप्तमक्षितो ॥ ज
 घन्योऽदृष्टयक्त्वाद्या । ह्यर्पिंशतिपयोधय ॥ ९२ ॥ एव सर्वेषु
 जगेषु । सर्वेषामपि देहिना ॥ विनाय्यो जवसवेध-काष्ठो गु-
 र्वर्षु स्वय ॥ ९३ ॥ स्याद्भूयान् विस्तर इति । नेह व्यस्त्या
 विविच्यते ॥ पचमागे चतुर्विंश-शत जाव्य तदर्धिति ॥ ९४ ॥

अथाष्टानरतेजाय-जेदानामुच्यते कमात् ॥ कमप्राप्ता
 रूपबहुता । महात्परबहुतात्रिधा ॥ ९५ ॥ गर्जजा मनुजा स्तो
 का । नार्य सरययुणास्तत ॥ तान्यश्च स्थूलपर्यासा-प्रयोऽ

युपणाय करीने सातमी नरकनी अदर (उत्पन्न यता) व
 (कृष्टो काळ तेजीस सागरोपम अने एककोरपूरांनो ठे ॥ ९१ ॥
 जघन्यथायुधाळा मनुष्योनो, जघन्यथायुपणायकरीने सात
 मीनरकमा (उत्पन्नयतायका) जघन्यकाळ पाषीसमागरोप
 म अने पृथक्प्रयपेनो ठे ॥ ९२ ॥ एजीरीते सर्वे जागाउनी
 अदर सर्व प्राणीउनो जवसवेधनो उरुष्टो अने जघन्यकाळ
 पोतानीमेळेज पाषीषियो ॥ ९३ ॥ कमके अर्ही पयो विस्तार
 यज्ञाय, तटसामाटे व्यक्तिपूर्वक तेनु विवेचन करुं नवी, प
 रतु तेने जाणवाना अर्थीउंए पाचमा अगमा घोडीतमु शतक
 जाणी संवु ॥ ९४ ॥

हये जीवना अठाणु जेदोनो अनुक्रमे मोटा अरुपावहोन
 नामनो अरुपावहोन वहे व ॥ ९५ ॥ सर्वधी पासा गर्जज
 मनुष्यो ठे तंधी सरयातगणी खीउं ठे अने तेउंधी स्थूलप
 यासा अग्निरायो अने अनुत्तरविमानना देश ॥ ९६ ॥ अनु

नुत्तरनाकिन ॥ ९६ ॥ क्रमादसस्यघ्नास्तेज्य-श्चोर्ध्वप्रेयेयका
 ये ॥ मध्यत्रयेऽधमत्रये चा—च्युते चेगारणेऽपि च ॥ ९७ ॥
 प्राणतेऽद्यानते स्वगे । समुत्पन्ना सुभाशिन ॥ क्रमेण सस्ये
 गुणा । सत्ताप्येते निरूपिता ॥ ९८ ॥ ततो माघवतीजाता ।
 मघाजाताश्च नारका ॥ सहस्रारमुरास्तेन्यो । महाशुक्रमुरा-
 स्तत ॥ ९९ ॥ तेन्योऽरिष्टा नैरयिका—स्तेन्या लातकनाकि-
 नः ॥ तेन्योजनानारकाश्च । ब्रह्मलोकमुरास्तत ॥ १०० ॥ न
 न्य शैला नैरयिका । माहेन्द्रविदशास्तत ॥ तेन्य सनत्कुम-
 रन्या । पशा नैरयिकास्तत ॥ १ ॥ तेन्य समूर्ध्वमनगा-र-
 न्यधेगाननाकिन ॥ क्रमादसस्येयगुणा—श्चतुर्दशाप्यमी ॥

क्रमे यस्यस्यगुणा ये, यने तेऽथी त्रण ऊर्ध्वप्रेयेयकोमा, य
 मध्यप्रेयेयकोमा, त्रण यधोप्रेयेयकोमा, यच्युतदेवगारमा, तं
 म व्यागणदेवलोकोमा, ॥ ९७ ॥ प्राणतमा यने द्यानतदेवलो-
 कोमा, य मातेमा उत्पन्न ययेवा देवो यनुक्रमे सस्यातगुणा
 क्त्वा ३ ॥ ९८ ॥ यती तेऽथी माघवती यो मयानादीमा
 उत्पन्न ययेवा नारको, यने तेऽथी सहस्रारना देवा, तथा
 तेऽथी महाशुक्रना देवो, ॥ ९९ ॥ तेऽथी यरिष्टाना रना ना
 रदीते तेऽथी लातकना देवो, तेऽथी यजनाना रदी ॥ ना
 को, यने तेऽथी ब्रह्मलोकोमा देवो, ॥ १०० ॥ तेऽथी शैला
 रदना नारदीते, तेथी माहेन्द्रदेवलोकोमा देवो, तेऽथी सनत्कु-
 मरना देवो यने तेऽथी पशा रदना ना रदीते, ॥ १ ॥ न
 न्यो समूर्ध्वमननुन्यो यो तेऽथी दशादेवलोकोमा देवो ॥
 ६०६ ॥ य-तेदे यनुक्रमे यसस्यानयसस्यानगगा ॥ ॥ १ ॥

ता ॥ २ ॥ ईशानस्थसुरेज्यस्त—देव्य सरयगुणास्तत ॥ सौ
 धर्मेदेवास्तदेव्य—स्तेज्य सख्यगुणा स्मृता ॥ ३ ॥ असख्ये-
 यगुणास्तेज्यो । जवनाधिपनाकिन ॥ जवनाधिपदेव्यश्च । ते
 ज्य सख्यगुणाधिका ॥ ४ ॥ ताज्योऽसख्यगुणा प्रोक्ता । प्र-
 थमक्षितिनारका ॥ तेज्योऽप्यसरयेयगुणा । पुमास पक्षिण
 स्मृता ॥ ५ ॥ पक्षिणोऽथ स्थलचरा—स्तस्त्रियांबुचरा अपि
 ॥ अंबुचर्यो व्यतराश्च । व्यतर्यो ज्योतिषामरा ॥ ६ ॥ ज्योति
 षदेव्य खचर-ह्नीवा स्थलपयश्चरा ॥ ननुसका एव तत ।
 पर्याप्ताश्चतुरिंद्रिया ॥ ७ ॥ क्रमेण सख्येयगुणा । पक्षिण्या
 यास्त्रयोदश ॥ तत पर्याप्तपचाक्षा । अधिका सङ्घसङ्गिन ॥

उळी ईशानदेवलोकना देवोथी तेजनी देवीउं सख्यातगणी ठे,
 अने तेजथी सख्यातगणा सौधर्मना देवो ठे, तथा तेजथी स-
 न्यातगणी तेजनी देवीउं कहेली ठे ॥ ३ ॥ वळी तेजथी अ-
 सख्यगणा जवनपतिना देवो ठे, अने तेजथी सख्यातगणी
 अधिक जवनपतिनी देवीउं ठे ॥ ४ ॥ वळी तेजथी असख्य-
 गणा पहेली नरकना नारकीउं ठे अने तेजथी पण असख्य-
 गणा पुस्पो अने पक्षिउं कक्षा ठे ॥ ५ ॥ उळी पक्षिणीउं,
 थलचरो अने तेजनी खीउं, जखचरो अने तेजनी खीउं, व्य-
 तरो व्यतरीउं ज्योतिषिदेवो अने ज्योतिषीनी देवीउं, तथा
 ननुसकवेदी एवा खचर, थलचर अने जखचरो, अने पर्याप्ता
 चोंद्रिउं एवीरीते ते पक्षिणीयादिक तेरे अनुक्रमे सख्यात-
 सख्यातगणा ठे अने तेजथी अधिक पर्याप्तापचेद्रि सत्री अने
 अमत्रीउं ठे ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ उळी तेजथी अधिक पर्याप्ता

॥ ८ ॥ तेज्य पर्याप्तिकाष्ट्यक्षा । पर्याप्तास्त्रिद्विधास्तत ॥ ऋ
माद्विशेषाज्यधिका । प्रज्ञप्ता परमेश्वरे ॥ ९ ॥ तेज्योऽपर्या
प्तपचाक्षा । असख्येयगुणास्तत ॥ अपर्याप्ताश्चतुस्त्रिंशो—द्रि
या स्युरधिकाधिका ॥ १० ॥ तेज्य प्रत्येकपर्याप्ता । दुमा
पर्याप्तिकास्तत ॥ निगोदा वादरा स्थूल-पृथ्व्यधुमरुतोऽपि च
॥ ११ ॥ स्थूलापर्याप्तका अग्नि—प्रत्येकदुनिगोदका ॥ पृथ्वी-
वह्निवायवश्च । सूक्ष्माऽपर्याप्तबहुय ॥ १२ ॥ पर्याप्तप्रत्येकदुमा
—दयो द्वादशाप्यसरयगुणा ॥ कमतेस्ततश्च सूक्ष्मा । पर्या
प्ता क्षाबुवायवोऽज्यधिका ॥ १३ ॥ ततश्च सरयेयगुणा । प
र्याप्तसूक्ष्मबहुय ॥ तत पर्याप्तसूक्ष्मक्ष्मा—जोऽनिला अधिका

द्वाज्जिउं ठे, अने तेज्ज्थी अधिक पर्याप्तात्रेज्जिउं ठे एवी रीते
तेज्ज्ने अनुक्रमे विशेषविशेष अधिक जिनेश्वरोए कहा ठे ॥
॥ ९ ॥ वळी तेज्ज्थी अपर्याप्तापचेज्जिउं असख्यातगणा ठे,
अने तेज्ज्थी अधिक अधिक अपर्याप्ता चोज्जिउं त्रींज्जिउं अने
वेडज्जिउं ठे ॥ १० ॥ वळी तेज्ज्थी पर्याप्ता प्रत्येकवनस्पतिका
य, अने तेथी पर्याप्ता वादर निगोदो, तथा वादर एवा पृथ्वी,
अप् अने वायु, ॥ ११ ॥ तथा स्थूल अने अपर्याप्ता एवा अ
ग्नि, प्रत्येकवनस्पति, निगोद, पृथ्वी, तेज्ज् अने वायु, तथा सू
क्ष्मअपर्याप्ता एवा अग्नि, ॥ १२ ॥ तथा पर्याप्ता प्रत्येकवनस्प
तियादिक यारे अनुक्रमे असरयअसरयगणा ठे, अने तेज्ज्थी
अधिक सूक्ष्मपर्याप्ता एवा पृथ्वी, अप् अने वायुकायो ठे ॥
॥ १३ ॥ वळी तेज्ज्थी सरयातगणा पर्याप्तासूक्ष्मअग्निकायो ठे,
अने तेज्ज्थी अधिक अधिक पर्याप्ता सूक्ष्म, पृथ्वी, अप् अने

ધિકા ॥ ૧૪ ॥ અસ-ચક્ષ્માસ્તતોઽપર્યા-સક સૂક્ષ્મનિગોદકા ॥
 નત સગ્યગુણા. પર્યા-સકા સૂક્ષ્મનિગોદકા ॥ ૧૫ ॥ ક્રમા
 તતોઽનતગુણા—ધત્વારાંઽમી અજવ્યકા ॥ ત્રપ્તસમ્યસ્ત્યાશ્વ
 મિદ્ધા । સ્થૂણપર્યાસત્તૂરુહ ॥ ૧૬ ॥ તેજ્યશ્વ યાદરા પર્યા—
 સકા સ્પુરોધતોઽધિકા ॥ સ્થૂણાપર્યાસતરવ-સ્તતોઽસહ્યગુણા
 સ્મૃતા ॥ ૧૭ ॥ અપર્યાસા યાદરા સ્યુ—સ્તેજ્યો વિશેષતોઽ
 ધિકા ॥ સામાન્યતો યાદરાશ્વ । વિશેષાન્યધિકાસ્તત ॥ ૧૮ ॥
 અસહ્યેયગુણાસ્તેજ્ય । સૂક્ષ્માઽપર્યાસત્તૂરુહ ॥ તત સામાન્ય-
 ત સૂક્ષ્મા—ઽપર્યાસકા કિલાધિકા ॥ ૧૯ ॥ સ્યુ સહ્યેય-
 ગુણાસ્તેજ્ય । સૂક્ષ્મપર્યાસત્તૂરુહ ॥ ઇતોઽધિકાધિકા ક્રેયા । વ-
 દ્યમાણાશ્વતુર્દશ ॥ ૨૦ ॥ સૂક્ષ્મા પર્યાસકા ઝંઘાત્ । સૂક્ષ્મા

વાયુકાયો ઠે ॥ ૨૪ ॥ અને તેઝંથી અસહ્યગણા અપર્યાસા
 સૂક્ષ્મ નિગોદો ઠે, તથા તેઝંથી સહ્યાતગણા પર્યાસા સૂક્ષ્મનિ
 ગોદો ઠે ॥ ૧૫ ॥ વઢી અનુક્રમે તેથી અનતગણા અજવ્યો,
 સમકીતથી પહેલા, સિદ્ધો અને યાદરપર્યાસા પૃથ્વીકાયો ઠે ॥
 ॥ ૧૬ ॥ વઢી તેઝંથી અધિક ઝંઘથી યાદરપર્યાસા ઠે, અને
 તેઝંથી અનતગણા સ્થૂણઅપર્યાસા વનસ્પતિકાયો ઠે ॥ ૧૭ ॥
 વઢી તેનાથી વિશેષ અધિક યાદર અપર્યાસાઝ ઠે, તથા તે-
 નાથી વિશેષ અધિક સામાન્ય યાદરો ઠે ॥ ૧૮ ॥ તેનાથી એ
 સગ્યગણા સૂક્ષ્મ અપર્યાસા પૃથ્વીકાયો ઠે, અને તેનાથી અ
 ધિક સામાન્યથી સૂક્ષ્મઅપર્યાસાઝ ઠે ॥ ૧૯ ॥ તેનાથી સહ્યા-
 તગણા સૂક્ષ્મપર્યાસા પૃથ્વીકાયો ઠે, અને તેનાથી અધિકઅધિ
 ક હવે કહેવાતા ચૌદ જાણવા ॥ ૨૦ ॥ ઝંઘથી સૂક્ષ્મપર્યાસા,

च पचविध् स्या—न्मिथ्यात्व तच्च कथित प्राक् ॥ ३३ ॥ अ
 सयतात्मना स्याद् छा—दशधाऽविरति खलु ॥ पदकायारज
 चाक्ष—चित्तासवरलक्षणा ॥ ३४ ॥ कपाया नोकपायाश्च
 प्राक् पोरुश नवोदिता ॥ योगास्तथा पचदश । सप्तपचाश
 दित्यमी ॥ ३५ ॥ कर्मवध प्रकृत्यात्मा । स्थितिरूपो रसात्म
 क ॥ प्रदेशवध इत्येव । चतुर्जेद प्रकीर्तित ॥ ३६ ॥ प्रकृति
 स्तु स्वभाव स्याद् । ज्ञानादित्यादिकर्मणां ॥ यथाज्ञानाद्वादना
 दि । स्थिति कालविनिश्चय ॥ ३७ ॥ बद्ध विरहित कर्म ।
 कर्मत्वेन हि तिष्ठति ॥ यावत्काल स्थिति सा स्यात् । त्यजे
 तत्ता तत पर ॥ ३८ ॥ रसो मधुरकदमादि । सदसत्कर्मणा

विरति, कपाय थने योग नामना चार मूलजेदो ठे, तेमा मि
 थ्यात्व पाच प्रकारनु ठे, यने तेनु वर्णन पूर्वं करामा याग्यु
 ठे ॥ ३३ ॥ उल्लिख्यसयतप्राणीजे वकायना यारतरूप त
 था पाच इद्रिष्ठ यने मनना थसंयसरूप, एम वार प्रकारन
 थविरति होय ठे ॥ ३४ ॥ शोळ कपायो थने नर नोकपा
 योने तो पूर्वं कहेखा ठे, तथा पदर योगो, पचीरीते सत्ताम
 उत्तरजेदो जाणया ॥ ३५ ॥ प्रकृतिवध, स्थितिवध, रसवध
 थने प्रदेशवध, एम चार प्रकारनो कर्मवध कहेमां ठे ॥ ३६ ॥
 प्रकृति पट्ये ज्ञानना थावादनथादिकर्मण ज्ञानागणादि
 कर्मोनो स्वभाव जाणया थने स्थिति पट्ये कालविनिश्चय मि
 थ्य जाणया ॥ ३७ ॥ बाधेयु णु विरहितकर्म तेदया ॥
 उन्मुक्ति कर्मणणावडे करीने रवे ठे, तेने स्थिति जाणया थने
 त्याग्याद ते कर्म स्थितिने जोडे जे ॥ ३८ ॥ सन् थने यमा

मत ॥ जयेत्प्रदेशः पश्चिम् । दक्षिकोपचयात्मक ॥ ३९ ॥ यथाहि
 मोदकं कश्चित् । प्रकृत्या यातद्वद्भवेत् ॥ शुद्ध्यादिजन्मा क-
 श्चिन् । पित्तनुजीरकादिज ॥ ४० ॥ कश्चित्पक्वस्थिति कश्चि-
 न्मासप्रवृत्तिकस्थिति ॥ स्यात्कश्चिन्मधुर कश्चि—त्तिक क
 श्चित्कदुस्तथा ॥ ४१ ॥ कश्चित्सेरदस कश्चिद् । प्लव्यादिसेरद
 खात्मक ॥ कायेन जायना विद्धे । प्रकृत्यादिषु कर्मणा ॥ ४२ ॥
 मूलप्रवृत्तिजेदेन । तच्च कर्माष्टधा मत ॥ स्याद् ज्ञानावरणीया-
 न्य ॥ दर्शनावरणीयक ॥ ४३ ॥ वेदनीय मोहनीय-नायुर्गोत्र
 च नाम च ॥ अतराय चेत्यथेपा—मुत्तरप्रवृत्तीर्नुवे ॥ ४४ ॥

कर्मोन्नो रस अनुक्रमे मधुर अने कदुआदिक होय ठे तथा
 दक्षियाउना उपचयरूप प्रदेशपथ होय ठे ॥ ३९ ॥ जेम को
 इक शुद्ध्यादिकयी वनेखो खानु प्रकृतिउडे करीने जायुने ह-
 रनारो हाय ठे, तेमज जीराआदिकयी वनेखो कोइक खानु
 पित्तने हरनारो होय ठे ॥ ४० ॥ बळी कोइक खानु तो एक-
 पक्वमुधिनी स्थितिवाळो होय ठे, अने कोइक तो मासआदि-
 कमुधिनी स्थितिवाळो होय ठे, तेम कोइक मधुरो, कोइक क-
 कुरो पण होय ठे ॥ ४१ ॥ बळी कोइक खानु एक शेरना द-
 खनो होय ठे तो कोइक वशेर आदिकना दखनो होय ठे
 णवीरीते कर्मोनी प्रवृत्तियादिकोनेविषे विद्वानोण भावना क-
 री लेवी ॥ ४२ ॥ बळी मूलप्रवृत्तिजेदे करीने ते कर्मो नीचे
 प्रम णे याठ प्रकारना क्हा ठे ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय,
 ॥ ४३ ॥ वेदनीय, मोहनीय, आयु, गोत्र नाम अने अतराय-
 कर्म, हवे तेठनी उत्तरप्रवृत्ति कहे ठे ॥ ४४ ॥ पाच प्रकारना

ज्ञानानि पञ्चोक्तानि प्राक् । यच्च तेषां स्वभावतः ॥ आठवादः
 पट इव । दशा तत्पञ्चधा मतः ॥ ४५ ॥ मतिश्रुतावधिज्ञाना-
 वरणानि पृथक्सूचकम् ॥ मनपर्यायावरण । केवलज्ञानावरण तथा ॥
 ॥ ४६ ॥ व्यावृत्तिश्चक्षुरादीनां । दर्शनानां चतुर्भिधा ॥ निद्रा
 पचेति नवधा । दर्शनावरण मतः ॥ ४७ ॥ सुषप्रबोधो निद्रा
 स्यात् । सा च दुःसप्रबोधका ॥ निद्रानिद्रा प्रचला च ।
 तस्योर्ध्वं स्थितस्य सा ॥ ४८ ॥ गठतोऽपि जनस्य न्या-प्रचला-
 प्रचलान्निधा ॥ स्थानार्द्धिर्गामुद्देशार्थं - वलाद्द्विचित्तर्यकृत् ॥
 ॥ ४९ ॥ स्थानां सघातीभूता दृष्टिर्दिनचित्तर्यत्रिपयातिरा

ज्ञानो तो पूरे कदा वे, हवे च दुर्लभे जेम पट, तेम ते ज्ञा-
 नाने जे व्यावृत्त करे वे, ते ज्ञानावरणीयकर्म पाचप्रकारनु
 रणु वे ॥ ४५ ॥ मतिज्ञानावरण, श्रुतज्ञानावरण, अविज्ञा-
 नावरण, मनपर्यायज्ञानावरण अने केवलज्ञानावरण ॥ ४६ ॥
 रट्टी चक्षुष्यादिक दर्शनोना चार प्रकारना आवरणो वे, तथा
 पाचप्रकारनी निद्रा वे, एम नवप्रकारनु दर्शनावरण रणु वे
 ॥ ४७ ॥ वे निद्रामाथी सुषेयी जाणुन यथाय ते निद्रा रुदे-
 याय अने नेमाथी दुःषेयी जाणुन यथाय ते निद्रानिद्रा रु-
 देयाय, तथा नेमायका अथवा उनायका जे निद्रा सेनाय,
 ते प्रचला रुदेयाय ॥ ४८ ॥ चायनावका एण मनुष्यो जे
 निद्रा थाये, ते प्रचलाप्रचला रुदेयाय, तथा गामुद्देशना अ-
 रणुवे रट्टी अने दिग्ग चित्रेया कायने कानाही स्थान
 दिनिद्रा रुदेयाय ॥ ४९ ॥ स्थान ' गठसे गठु याग जे,
 दिग्ग चित्रेया कायना विषयोनी याकाहायाहुं रुदिना

દ્વા યસ્યા સા સ્ત્યાનશ્ચિરિતિ તુ કર્મગ્રથાવચૂર્ણો ॥ આયસ-
 દનનાપેક્ષ-મિદમસ્યા વલ્લ મત ॥ અન્યથા તુ વર્તમાન—યુ-
 વન્ધ્યોઽપ્યુણ જવેત્ ॥ ૫૦ ॥ અય કર્મગ્રથસ્ત્યાયતિપ્રાય, જી-
 તકલ્પરૂતો તુ યદુદયેઽતિસક્ષિપ્તપરિણામાદિનદૃષ્ટમર્થમુત્થાય
 પ્રસાયતિ, કશવાર્ધગલશ્ચ જાયરે, તદનુદયેઽપિ ચ સ શેષ
 પુરુષેન્ન્યસ્ત્રિચતુર્ણો જવતિ, ડ્ય ચ પ્રથમસહનિન એવ જવ
 તીત્યુક્તમસ્તીતિ જ્ઞેય. ॥

દર્શનાના હતિ સન્ધિ । મૂલાદાય ચતુષ્ઠ ॥ સન્ધ્યા દ
 ર્શનસન્ધિ ડ્રા—મિદ્રા નિમ્નતિ પચ ચ ॥ ૫૧ ॥ વેદનીય દ્વિ

જેમા હોય તે ‘ સ્ત્યાનશ્ચિરિ ’ કહેવાય, એમ કર્મગ્રથની શ્વ-
 ચૂરિમા કહ્યુ છે ॥ વલ્લી શા સ્ત્યાનર્હિનુ જે વલ્લ કહ્યુ છે, તે
 રજરૂપનનારાચસઘયણની અપેક્ષાર્થી જાણવુ અને તે શિવાય
 તા વર્તમાનકાલના યુગાનપુરુષોથી આઠગણુ તેનુ વલ્લ જાણ-
 વુ ॥ ૫૦ ॥ આ યજિપ્રાય કર્મગ્રથની ધૃતિઆદિકનો છે, પ-
 રતુ જીતકલ્પની રૂતિમા તો એમ કહ્યુ છે કે, જે સ્ત્યાનર્હિનો
 ઉદય થયે ઠતે અત્યત સન્ધિપરિણામથી ઊઠીને દિગ્સે દિ-
 ઠેલા કાર્યને સાધે છે, તથા તે ગાસુદેવના અર્ધવ્રસવાલો થાય
 છે, તથા તેનો ઉદય ન હોતે ઠતે પણ તે ઘાકીના પુરુષોથી
 ગ્રણચારગણા વલ્લગાલો હોય છે વલ્લી શા સ્ત્યાનર્હિનિદ્રા પ્ર
 થમસઘયણગાલાનેજ હોય છે, એમ કહ્યુ છે, એવીરીતે જાણવુ

પદ્મેલા ચાર દશનાવરણો દર્શનોની સન્ધિનો મૂળમાથી
 વિનાશ કરે છે, અર્થે પાચ નિદ્રાઉં ગ્રાસ થયેલી સન્ધિનો તુ-
 ગ્ત નાશ કરે છે ॥ ૫૧ ॥ વેદનીયકર્મ, સાતાવેદનીય અને

धा माता—सातरूप प्रकीर्तित ॥ म्यादिद मधुदिग्धासि-
 गण्डेहनसन्निभ ॥ ५२ ॥ यद्येयते प्रियतया । मगादियोगात्
 वेत्तदिह सात ॥ यत्कटकादितोऽप्रिय-रूपतया वेद्यते तत्तत्
 नत् ॥ ५३ ॥ यन्मयवन्मोहियति । जीव तन्मोहनीयरु ॥ डि
 धा दर्शनचारित्र—मोहजेदात्तदीरित ॥ ५४ ॥ सिष्यात्तनि
 श्रसम्यक्त्व—जेदात्तत्रादिम त्रिधा ॥ चारित्रमोहनीय तु ।
 नविंशतिधा जवेत् ॥ ५५ ॥ कपाया पोरुश नर । नोरुपाया
 पुगेदिता ॥ इत्यष्टाविंशतिविध । मोहनीयमुदीरित ॥ ५६ ॥
 गति गत्यतर जीरो । येनापुस्त्यपुर्णि ॥ देसापुथ नरापुथ ।

यमातादेदनीयरूप प्रेप्रकारनु कणु जे, अने ते मधयी माया
 पण्णी तत्रागनी धाराने चाट्यासरणु जे ॥ ५२ ॥ जे पुण्यमा
 तायादिकना योगयी त्रियपणारडे करीने देसाय जे, ते अशी
 मन्नादेदनीय जे, अने कटकादिकना योगयी यत्रियपणा
 रडे करीने ते देसाय जे, ते अमातादेदनीय जे ॥ ५३ ॥
 ५४) मन्नीयते जीवने ते माह पमाडे जे, ते मोहनीयरूपे जे
 अर नेने दर्शनमोहनीय अने चारित्रमोहनीयना नदीये
 दहागनु कणु जे ॥ ५५ ॥ तमा पदेतु दर्शनमाहनीयरूप, मि
 त्त । निश्र अने मण्यकना जेदरी अण्डकारणु जे, य
 न विज्जोहनीयना पणाम जेदा जे ॥ ५५ ॥ पुर्णि कटका मा
 जे कटका अने तत्राट्याया पृथीरीन महेनदी अ, त्रि
 दहागनु माहकडे हने कडे जे ॥ ५६ ॥ १११ १११ ॥
 १११ नन्दिना अह जे त्रयाह नन्दिनाये चारदहागने जे
 १११ नन्दिनाये निरपाह अने नानकाह ॥ ५७ ॥ अह मा

तिर्यङ्मैरयिकायुपी ॥ ५७ ॥ इदं निगम्य तु स्यात्—दसमा
 प्येदमगच्छात् ॥ जीव परजय गतु । न शक्नोति कदापि यत्
 ॥ ५८ ॥ गूयते शब्दयते शब्दे—र्यस्मादुच्चावचैर्जन ॥ तज्जोत्र-
 कर्म स्यादेतद् ॥ द्विधोचनीचनेदत् ॥ ५९ ॥ इदं कुञ्जास्तुल्य
 स्यात् । कुञ्जालो हि तथा सृजत् ॥ किञ्चित्कुञ्जादिज्जांरु तत्
 । यथा लोके प्रशस्यते ॥ ६० ॥ किञ्चित् कुत्सितकार । तथा
 कुर्यादसौ यथा ॥ यक्षितमयाद्यपि तत् । जारु लोकेन निय-
 ते ॥ ६१ ॥ कर्मणापि तन्त्रानेन । धनरूपोऽस्तितोऽपि हि ॥ उ-
 च्चगोत्रतया कथित । प्रशस्य क्रियतेऽमुमान् ॥ ६२ ॥ कश्चिच्च
 नीचगोत्रत्वात् । धनरूपादिमानपि ॥ क्रियते कर्मणानेन । नि-

युक्कर्म प्राणीर्जने वेनीतुल्य ठे, केमके तेने सपूर्ण कर्माविना
 जीव ठे ते कदापि पण परजयमा जइशक्तो नथी ॥ ५८ ॥
 उच्चावचशब्दवडे करीने जेथी माणसने बोलायाय ठे, ते गो
 लकर्म कहेवाय ठे, अने ते उच्च तथा नीचना जेदथी वेप्रका
 रनु ठे ॥ ५९ ॥ या गोत्रकर्म कुञ्जाकारसरखु होय ठे, केम-
 के कुतकार ठे ते कोइरु एवा प्रकारनु कुञ्जादिक वासण व-
 नावे ठे के जेनी लोका प्रशसा करे ॥ ६० ॥ अने कोइरु वा
 सण एवा खराय याकारनु बनावे ठे के जेथी लोको तेमा म-
 यादिक नहि नारया ठता पण तेनी निदा करे ठे ॥ ६१ ॥
 उली या गोत्रकर्मवडे करीने धन अने रुपविनानो कोइरु
 मनुष्य उच्चगोत्रवडे करीने प्रशसनीय थाय ठे ॥ ६२ ॥ वली
 कोइरु तो धनवान् अने रुपवान् होयाठता पण नीचगोत्र
 ण होयार्थी या कर्मवडे करीने नदराजाविगेरेनीपेठे निदनी

યો નદનૃપાદિવત્ ॥ ૬૩ ॥ ગતિજાત્યાદિપર્યાયા—નુજવ પ્ર
તિદેહિન ॥ નમયતિ પ્રહ્વયતિ । યત્તન્નામેતિ કીર્તિત ॥ ૬૪ ॥
ચિત્રકૃત્સદૃશ ચૈતત્ । વિચિત્રાણિ સૃજેદ્યથા ॥ ચિત્રાણ્યેષ મિ
થોઽતુલ્યા—ન્યેવ નામાપિ દેહિન ॥ ૬૫ ॥ દ્વિચત્વારિંશદ્વિધ
તત્ । સ્થૂલજ્ઞેદવિવક્ત્રયા ॥ સ્યાદ્દ્વા ત્રિનવતિવિધ । ત્રિયુક્તશ
તવિધ તુ વા ॥ ૬૬ ॥ સપ્તપદ્ધિવિધ વા સ્યા—અથાક્રમમથોચ્ય
તે ॥ વિકલ્પાના ચતુર્ણામ—પ્યેષા વિસ્તૃતિરાગમાત્ ॥ ૬૭ ॥
ગતિર્જાતિર્વૈપુશ્ચૈવો—પાગ બધનમેવ ચ ॥ સઘાતન સહનન ।
સસ્થાન વર્ણ એવ ચ ॥ ૬૮ ॥ ગધો રસશ્ચ સ્પર્શશ્ચા—નુપૂર્વી વ
નજોગતિ ॥ ચતુર્દશેતા નિર્દિષ્ટા । પિન્નપ્રકૃતયો જિને ॥ ૬૯ ॥
સ્યુ પ્રત્યેકપ્રકૃતયો—ઽષ્ટાવિંશતિરિમા પુન ॥ ત્રસસ્થાવરદ

ક ત્રાય ઠે ॥ ૬૩ ॥ દરેક પ્રાણીના ગતિ થને જાતિઆદિક
પર્યાયના યનુજવને જે જણાવે ઠે, તેને નામકર્મ કહ્યું ઠે ॥
॥ ૬૪ ॥ આ નામકર્મ ચિતારાસરણુ ઠે, જેમ તે ચિતારો વિ
ચિત્રપ્રકારના ચિત્રો બનાવે ઠે, તેમ નામકર્મ પણ પ્રાણીગ્રંથી
વિચિત્રતા બનાવે ઠે ॥ ૬૫ ॥ તે નામકર્મ સ્થૂલજ્ઞેદોની વિવ
દ્યાગંડ કરીને બેતાગ્રીસ પ્રકારનુ ઠે, અથવા ત્રાણુ પ્રકારનુ,
અથવા ણકસંભળ પ્રકારનુ ઠે ॥ ૬૬ ॥ અથવા તે સમગ્ર
પ્રકારનુ ઠે હવે તે પૂર્વોક્ત ચારે વિકલ્પોનો વિસ્તાર યાગમ
ના કદામુજવ કદીયે ગીયે ॥ ૬૭ ॥ ગતિ, જાતિ, દારીર,
ઝગાગ, રધન, સઘાતન, સહનન, મમ્થાન, વર્ણ ॥ ૬૮ ॥ ગ
ધ, રસ, સ્પર્શ, આનુપૂર્વી થને વિદ્યાયોગતિ, ૭ ચોદને જિને
અગ્રેષ પિન્નપ્રકૃતિઠે કદી ઠે ॥ ૬૯ ॥ ગ્રંથી નીચેપ્રમાણે ॥

शकं । पराघातादि चाष्टक ॥ ७० ॥ त्रसवादरपर्याप्त—प्रत्येक-
स्थिरशुजानि मुजग च ॥ सुस्वरमादेययशो । नास्त्री चेत्याथ-
दशक म्यात् ॥ ७१ ॥ स्यावरसूक्ष्मापर्याप्त—कानि साधारणा
स्थिरे अशुज ॥ दुस्वरदुर्जगनास्त्री । जत्रत्यनादेयमयशश्च ॥
॥ ७२ ॥ द्वितीय दशक चेतत् । पराघाताष्टक त्रिद ॥ पराघात
नयोन्मासा—नपोद्योताजिधानि च ॥ ७३ ॥ जत्रत्यगुरुक्षध्वा
ग्य । तीर्थंरुद्रात्मकर्म च ॥ निर्माणमुपघात च । द्विचत्वारि
शदित्यमी ॥ ७४ ॥ चतुर्दशोका गत्याया । पितृप्रकृतयोऽत्र
या ॥ पचपष्टि स्युरेव ता । प्रतिज्ञेदविवक्षया ॥ ७५ ॥ ग-
तिश्चतुर्धा नरक-तिर्यग्भरसुरा इति ॥ एकद्वित्रिचतु पंचे-द्वि-

ष्टावीस प्रत्येकप्रकृतिषु ठे वसदशक, स्यावरदशक अने परा
घाताष्टक आठ जाणवी ॥ ७० ॥ त्रस, वादर, पर्याप्त, प्रत्ये
क, स्थिर, शुज, मुजग, सुस्वर, आदेय अने यशनामकर्म,
ए पद्देजु दशक जाणवु ॥ ७१ ॥ स्यावर, सूक्ष्म, अपर्याप्त,
साधारण, अस्थिर, अशुज, दुस्वर, दुर्जग, अनादेय अने
अपयश ॥ ७२ ॥ ए बीजु दशक जाणवु तथा नीचे प्रमाणे
पराघातअष्टक जाणवु पराघात, उध्वास, आतप, उद्योत,
॥ ७३ ॥ अगुस्सधु, तीर्थंकरनामकर्म, निर्माण, अने उपघात
नामकर्म, एवीरीते वेतालीस जेदो जाणवा ॥ ७४ ॥ वळी अ
ही गतिआदिक जे चोद पितृप्रकृतिषु कहेली ठे, तेउता पण
नीचेप्रमाणे प्रतिज्ञेदोनी विवक्षाथी पासठ जेदो थायठे ॥ ७५ ॥
गति चार प्रकारनी ठे नरक, तिर्यच, मनुष्य अने देवगति,
तथा एवेद्वि वेद्वि, त्रैद्वि, चोद्वि अने पंचेद्वि, एम पाच प्र

યા પચેતિ જાતય ॥ ૭૬ ॥ દેહાન્યોદારિકાદીનિ । પચ ઋ
 ગુદિતાનિ વૈ ॥ ત્રિધાગોપાગાનિ તેષા । ત્રિના તેજમકાર્મણ ॥
 ॥ ૭૭ ॥ તત્રાગાનિ વાદુષ્ટ્યો—રૂગોમૂર્ધાદિકાનિ વૈ ॥ અ
 લ્યાદીન્યુપાગાનિ । જેદોગોપાગયોગ્ય ॥ ૭૮ ॥ નગ્નાગુલીમર
 લ્લા—પ્રમુલ્લાન્યપરાણિ ચ ॥ અગોપાગાનિ નિર્દિષ્ટા-ન્યુલ્પ
 જ્ઞાનશાસ્ત્રિનિ ॥ ૭૯ ॥ ઔદારિકાગ્રગસક્ત—પુજ્જલાના પર
 સ્પર ॥ નિવરૂવધ્યમાનાના । સવધટક હિ યત્ ॥ ૮૦ ॥ ત
 વધન સ્વસ્વદેહ—તુલ્યાગ્ય પચવાદિત ॥ ટાર્ગાદિસધિધટક-
 જત્વાદિસદ્દશ હૃદ ॥ ૮૧ ॥ ઔદારિકાગ્રગયોગ્યાન્ । સપા
 તયતિ પુજ્જલાન્ ॥ યત્તસઘાતન પચ—વિધ વધનનન્નવેત્ ॥

કારની જાતિનું છે ॥ ૭૬ ॥ વઢી પૂર્વે કહેલા એવા ઔદારિક
 કથાદિક પાંચ શરીરો છે તથા તેજસ અને કાર્મણવિના તે
 ડના ત્રણ પ્રકારના અગોપાગો છે ॥ ૭૭ ॥ તેમાં વાદુ, ષ્ઠ,
 ઝરુ, હૃદય અને મસ્તકથાદિક અગો છે, તથા અગુલીયા
 દિક ડપાગો છે, એવીરીતે અગો અને ડપાગોવચેનો જેદ જા
 ણવો ॥ ૭૮ ॥ વઢી નલ, અગુલીના પર્વો તથા રેલાથાદિક
 વીર્જા પણ અગોપાગો વલ્કુષ્ટજ્ઞાનગાનોજ કહ્યા છે ॥ ૭૯ ॥
 ઔદારિકથાદિક અગોને સ્થગતા વધાયેલા અને વધાતા એવા
 પુજ્જલોનો જે પરસ્પર સવધ કરે છે, ॥ ૮૦ ॥ તે પોતપોતાના
 શરીરની તુલનારૂપ પાંચપ્રકારનું વધન કહ્યું છે, અને તે કા
 ષ્ઠ્યાદિકની સધિયકી વનાવેલી રચનાજેવું છે ॥ ૮૧ ॥ વઢી
 ઔદારિકથાદિક અગોને યોગ એવા પુજ્જલોનું જે સઘાતન
 કરે છે, તે સઘાતન પણ વધનનું પેટે પાંચ પ્રકારનું છે ॥ ૮૨ ॥

॥ ७२ ॥ यद्वा पचदशविध-मेव जवति वधन ॥ श्रौदारिको-
 दारिकाख्य । वधन प्रथम जवेत् ॥ ७३ ॥ श्रौदारिकतेजसा-
 ख्य । तथौदारिककर्मण ॥ स्याद्वैक्रियवैक्रियाग्य । तथा वै-
 क्रियतेजस ॥ ७४ ॥ वैक्रियकर्मणारय चा-हारकाहारक त-
 था ॥ आहारकतेजस च । तथाहारककर्मण ॥ ७५ ॥ श्रौदा-
 रिकतेजसका-र्मण वधनमीरित ॥ वैक्रियतेजसकर्म-ण्य-
 धनमथावर ॥ ७६ ॥ आहारकतेजसका-र्मण्यधनमेव च ॥
 तेजसतेजसवध-न च तेजसकर्मण ॥ ७७ ॥ कर्मणकर्मण
 चेति । स्यु पचदश तानि हि ॥ तत्र पूर्वसगृहीते-र्यदौदा-
 रिकपुनर्ज ॥ ७८ ॥ गृह्यमाणौदारिकाग-पुनर्जाना परस्पर ॥
 सवधकृतदौदारि-कौदारिकारयवधन ॥ ७९ ॥ एव च-श्रौ

श्रयना नीचेप्रमाणे वधन पदर प्रकारनु याय वे, तेमा पहेसु
 श्रौदारिकश्रौदारिक नामनु वे ॥ ७३ ॥ पळी श्रौदारिकते-
 जस नामनु, तथा श्रौदारिककर्मण नामनु, तथा वैक्रिय-
 क्रिय नामनु थने वैक्रियतेजस नामनु वे ॥ ७४ ॥ पळी वै-
 क्रियकर्मण, आहारकआहारक, आहारकतेजस, तथा आ-
 हारककर्मण नामनु वे ॥ ७५ ॥ वळी श्रौदारिकतेजसकर्म-
 ण्यधन तथा वैक्रियतेजसकर्मण्यधन कसु वे ॥ ७६ ॥ आ-
 हारकतेजसकर्मण्यधन, तथा तेजसतेजसवधन थने तेजम-
 कर्मण्यधन पण कसु वे ॥ ७७ ॥ तेमज कर्मणकर्मण्यधन,
 गृहीरीते पदर प्रकारा वधनो कसा तेमा उळी पूर्वे ग्रहण
 करेला एवा श्रौदारिकपुनर्जोसाचे ॥ ७८ ॥ ग्रहण करता ए-
 वा श्रौदारिकशरीरना पुनर्जनो ज्यारे परस्पर सगध याय

दारिकपुञ्जलानां । सह तैजसपुञ्जले ॥ सवधपट्टक त्रयोदा-रि-
कतैजसवधन ॥ ९० ॥ औदारिकपुञ्जलाना । सहकर्मणपुञ्ज-
ले ॥ सवधकृद्गन्तव्योदा-रिककर्मणवधन ॥ ९१ ॥ नावनेव
वैक्रियवै-क्रियादिवधनेष्वपि ॥ स्वय विचक्षणै कार्या । दिङ्
मात्र तु प्रदर्शित ॥ ९२ ॥ पट्टक सहननानां स-स्यानाना प
दकमेव च ॥ वर्णा पच रसा पचा-ष्टौ स्पर्शा गन्धयोर्द्वय ॥
॥ ९३ ॥ तत्र वर्णो नीलकृष्णो । कटुतिक्तान्निधौ रसो ॥ गुरु
स्मरु रुक्षशीता—विति स्पर्शचतुष्टय ॥ ९४ ॥ दुर्गन्धश्चेति न
वक—मशुन्न परिकीर्तित ॥ वर्णगन्धरसस्पर्शा । शेषास्त्वेका
दशोत्तमा ॥ ९५ ॥ आनुपूर्व्यश्चतस्र स्यु-श्चतुर्गतिसमाभिधा

त्यारे ते औदारिकऔदारिक नामनु वधन थाय ॥ ९६ ॥
पत्नी एवीरीते—औदारिकपुञ्जलो नो तैजसपुञ्जलो नी साथे स
५५ करायनारु औदारिकतैजस नामनु वधन थाय ठे ॥ ९७ ॥
पत्नी औदारिकपुञ्जलो नी साथे सवध करायनारु औदारिक
कर्मणा नामनु वधन थाय ठे ॥ ९८ ॥ एवीरीते वैक्रियवैक्रि
यादिक वधनो नेविषे पण विचक्षणो ए पोतानी मेळेज जाव
ना करी लेवी, अर्हीं तो दिग्मात्र देखाडेस ठे ॥ ९९ ॥ वळी
ठ सघयण, ठ सस्यान, पाच वर्ण, पाच रस, आठ स्पर्श,
अने वे गंधो जाणवा ॥ १०० ॥ रे मां नील अने कृष्णवर्ण, त
या कटु अने तिक्त नामना वे रसो, अने गुरु, स्मरु, रुक्ष त
या शीत नामना चार स्पर्शा, ॥ १०१ ॥ तथा दुर्गन्ध नामनो
गंध, ए नयने मशुन्न कहा ठे वाकीना अग्यार वर्ण, गंध,
रस अने स्पर्शांने शुन्न कहा ठे ॥ १०२ ॥ वळी चार गतिस

॥ द्विधा विहायोगति स्या—अशस्तेतरजेदत ॥ ९६ ॥ एव
 जेदा पचपष्ठि । पिंमप्रकृतिजा स्मृता ॥ पचानामौदारिका
 दि—वधनाना विवक्षया ॥ ९७ ॥ सा पचपष्ठिरष्टा—विशत्या
 प्रकृतिजि पुरोक्ताजि ॥ प्रत्येकाजिर्युक्ता । स्युर्नामस्त्रिनवति-
 जेदा ॥ ९८ ॥ वधनाना पचदश—जेदत्वे च विवक्षिते ॥
 स्युर्नामकर्मणो जेदा—स्त्रिजि समधिक शत ॥ ९९ ॥ वधनसं
 घातनना—नामिह पचदशपचसख्याना ॥ सह वधसजातीय-
 त्वाभ्या न स्वागत पृथग्गणन ॥ १०० ॥ कृष्णादिजेदक्षिन्नाया
 । वर्णादिविंशते पदे ॥ सामान्येनैव वर्णादि—चतुष्कमिह
 एष्यते ॥ १ ॥ पूर्वोक्तपुत्तरशता—देपा पदत्रिशतस्तत ॥ कृ

रखा नामोदाहरी चार आनुपूर्वीं होय ठे, अने प्रशस्त तथा
 अशस्त, एम वेप्रकारनी विहायोगति होय ठे ॥ ९६ ॥ ए-
 वीरीते औदारिकआदिक पाच वधनोनी विवक्षार्थी पिंमप्रकृ-
 तिजा पासठ जेदो कखा ठे ॥ ९७ ॥ ए पासठे जेदोनी साथे
 पूर्वं कहेली दरेक अष्टावीस प्रकृतिजं ज्यारे जोमनामा आवे,
 त्यारे नामकर्मना ग्राणु जेदो थाय ठे ॥ ९८ ॥ वळी वधनोनी
 पचदशजेदपणानी विवक्षा करते ठे ते नामकर्मना एकसो ग्रण
 जेदो थाय ठे ॥ ९९ ॥ पच दश अने पच सख्यागळा एवा
 वधन सघातन अने नामोनी वध अने सजातीयपणावडे क
 रीने स्वागर्थी निम्न गणना करी नथी ॥ १०० ॥ कृष्णादिक
 जेदोर्थी जेदाणखा एवा वीश उणादिकोने स्याने सामान्यवडे
 करीने अही उणादिक चारनु ग्रहण कराय ठे ॥ १ ॥ वळी
 पुत्र कहेला एकसोत्रण जेदोमार्थी आ ठग्रीस जेदो ज्यारे वा

તેજસારણે સત્—પષ્ટિજેંદા જવતિ તે ॥ ૨ ॥ વધે તથા
 નામ્ન ॥ સત્પષ્ટિરિય મતા ॥ પદ્મત્રિગતિશ્ચ મોહસ્ય ॥ વધે
 કૃતય સ્મૃતા ॥ ૩ ॥ સમ્યક્ત્વમિશ્રમોહો ય—જાતુ નો
 મર્હત ॥ એતો હિ શુદ્ધાર્થશુદ્ધ—મિથ્યાત્વપુજાત્મકો ॥
 ત્રિપચાશત્પ્રકૃતય—સ્તદેવં શેષકર્મણા ॥ નામ્નશ્ચ સત્પ
 સ્યુ ॥ શત વિંશ ચ મીલિતા ॥ ૫ ॥ અધિક્રિયતે વધે તા
 ઉદયોદીરણે પુન ॥ સમ્યક્ત્વમિશ્રસહિતા—સ્તા દ્વાવિંશશ
 સ્વહુ ॥ ૬ ॥ નામ્નસ્ત્રયાદય શત પચ—પચાશત્ શેષકર્મણા
 સત્તાયામષ્ટપંચાત્ય—મેવં પ્રકૃતય શત ॥ ૭ ॥ ચેદ્વન્ધનાનિ ૫
 ચૈવ ॥ વિવદ્યતે તદા પુન ॥ અષ્ટચત્વારિંશશત ॥ સત્તાયા ૮

૮ કરીયે ત્યારે તે સત્સત્ જોડો થાય છે ॥ ૨ ॥ નામકર્મના
 ૫૫ તથા ઉદયમા આ સત્સત્ જોડો કહ્યા છે, અને મોહના
 વધમાં ઠલીસ પ્રકૃતિએ કહી છે ॥ ૩ ॥ ઝલી સમકીનમોહ
 નીય અને મિશ્રમોહનીય, ૫ વધે કદાપિ પણ ૫૫ને યોગ્ય થ
 ની નથી કેમકે તેએ વધે શુદ્ધ અને અર્થશુદ્ધ પણ મિથ્યા
 ત્વપુજારૂપ છે ॥ ૪ ॥ માટે જીરીરીતે ગાકીના કર્મોની ગ્રેષ્ઠ
 પ્રકૃતિએ છે, અને નામકર્મની સત્સત્ પ્રકૃતિએ છે જીરીરીત
 સને મઠીને જ્ઞસોગીસ પ્રકૃતિએ છે ॥ ૫ ॥ ઝલી તે પ્રકૃતિ
 એનો અધિકાર ૫૫ની અદર ગણેલો છે, અને ઉદય તથા ઉ
 દીરણના સમ્યક્ત્વમિશ્રસહિત તેએ જ્ઞસોગીસ થાય છે ॥
 ૬ ॥ જીરીરીતે નામકર્મની જ્ઞસોગીસ અને ઘાકીના કર્મો
 ની પચાસ પ્રકૃતિએ છે જીરીરીતે મત્તામા જ્ઞસોગીસ પ્ર
 કૃતિએ છે ॥ ૭ ॥ ઝલી કદાચ પાચ ૫૫નોની રિચદા દા

(६२५)

मणा जिद ॥ ८ ॥ नामकर्मप्रकृतीना-मधैतात्ता निरूप्यते ॥
प्रयोजन गुरुपाते । समीक्ष्य समयोदधिं ॥ ९ ॥ चतुर्ज्यो ग-
तिनामज्य । प्राप्ति स्वस्वगतेर्नवेत् ॥ १० ॥ पचाना उपुषा हेतु ।
ज्यो—प्येकद्वयायकता जवेत् ॥ १० ॥ पचाना उपुषा हेतु ।
स्याहपुर्नाम पचधा ॥ यौदारिकनेभ्रियाहा-रकागोपागसाधन
॥ ११ ॥ त्रिधागोपागनाम स्याद् । यधनानि च पचधा ॥ स्यु
पचदश वागाना । मिथ सपधहेतय ॥ १२ ॥ यसत्सु यधने-
ष्वेव । सघातनामकर्मणा ॥ सहताना पुन्रजाना । यधो न
घटते मिथ ॥ १३ ॥ सस्तूना सगृहीताना । यथा पत्रकरादि
ना ॥ घृतादिश्लेषणद्रव्य । जिना यधो मिथो न हि ॥ १३ ॥

वामा श्यवे, तो सत्तानी यदर कमोना एकसोयमनालीस जे
दो धाय ॥ ८ ॥ दवे गुरुसमीपे सिद्धातरूपी समुज्जने जोशने
नामकर्मानी ते प्रवृत्तिर्नु प्रयोजन निरूपण करीये वीये ॥
॥ ९ ॥ चार गतिनामकर्मोथी पोतपोतानी गतिनी प्राप्ति पाय,
तथा पाच जातिनामकर्मोधी एकेंद्रि तथा वेद्रियादिरूपण
थाय ॥ १० ॥ पाच शरीरोना हेतुरूप णु पाच प्रकारनु श
रीरनामकर्म ठे ते यौदारिक, वेक्रिय तथा थादारक थगो-
पागोने साधनारु ठे ॥ ११ ॥ थगोपागनामकर्म थण प्रकारनु
ठे तथा यधनो पाच प्रकारना होय ठे, थयथा परस्पर थगो
ना सयधना हेतुरूप पचदश धाय ठे ॥ १२ ॥ उळी ते यध
ननो थजाय होते ठे, सघातनकर्म करीने सदरेखा पुन्रजो
नो परस्पर यध घटतो नधी ॥ १३ ॥ जेमक पत्रकरादिकवडे
गृहीत करेग सस्तूवनो (साधनानो) घृतथादिक चिन्हा

औदारिकादियोग्याना । स्यात् सवातन नाम तु ॥ सप्राह
 पुञ्जाना । दतालीव तृणावले ॥ १४ ॥ यथा सहनाना च
 मस्थानाना च तावता ॥ नत्तच्छिषोपकारीणि । स्युर्नामानि त
 दारयया ॥ १५ ॥ तत्तच्छर्णगधरस—स्पर्शनिष्पत्तिहेतव ॥ १
 णादिनामकर्माणि । विशतिं स्यु शरीरिणा ॥ १६ ॥
 चतु समयेन । प्रसर्पता विग्रहेण परलोक ॥ कूर्परलागल
 —त्रिकादिवज्जमनरूपाया ॥ १७ ॥ स्यादुदय आनुपूर्व्या
 क्रगतौ वृषज्जुक्कदपाया ॥ स्वस्वगतिमाजिह्या—श्च
 धास्ताश्च गतिजेदात् ॥ १८ ॥ गतिवृषज्जुक्कदपाया । सद्धिहा
 तिर्जवेत् ॥ स्वरादिवत्ता दुष्टा स्या—दसत् स्वगतिनामत ॥

शवाळा अव्यविना परस्पर ६ध होइशकतो नथी ॥ १३ ॥
 ली औदारिकादियोग्य एता पुञ्जलोने, दताली जेम तृण
 श्रेणिने, तेम सवातननामकर्म ग्रहण करनाउ ठे ॥ १४ ॥
 मघयण तथा उ सस्थानना ते ते प्रिशेषोने करनारा तेवा
 मो ठे ॥ १५ ॥ उली ते ते ण, गध, रस यने स्पर्शनी
 पत्तिना हेतुरूप एता वणादिक वीश नामकर्मो प्राणीउने द
 य ठे ॥ १६ ॥ वे, लण यने चार समये करीने प्रिग्रहणे
 रजोममा जता प्राणीउने कूर्पर, लागल तथा गोमूत्रिदि
 नीपिठे गमनरूप एती गतिमा ॥ १७ ॥ वृषज्जुक्कदपाया
 पुर्णो नो यज्जगतिमा उदय थाय ठे, यने तेउ गतिना नेदरी
 पोतपोतानी गतिमरग्या नामोपाळी चार प्रकारनी होय ठे ॥
 ॥ १८ ॥ वृषज्जुक्कदपाया श्रेष्ठ गति सद्धिहायोगति कहेम
 यने स्वरादिवत्तानी जे दुष्ट गति ठे, ते यसद्धिहायोगति

ग्रस्ता द्वित्रिचतु पंचे-ड्रिया स्युस्त्रसनामत ॥ स्युर्वादरा वा
 दराख्यात् । स्थूलपृथ्व्यादयोंगिन ॥ २० ॥ सन्धिकरणपर्या-
 ता । पर्याप्तनामकर्मत ॥ प्रत्येकतनवो जीवा । स्यु प्रत्ये-
 कारूपकर्मणा ॥ २१ ॥ स्थिरनामोदयाद्गता—स्थ्यादि स्यात्
 स्थिरमगिना ॥ नाज्जेरूप्यं च मूर्धादि । शुजनामोदयाच्छुज ॥
 ॥ २२ ॥ स्पष्टो मूर्धादिना ह्यन्य । शुजत्वादेन मोदते ॥ अ-
 शुजत्वादेन पर । स्पष्ट कुष्ठेत्पदादिना ॥ २३ ॥ स्यात्प्रियोऽ-
 नुपकर्तापि । लोकाना सुजगोदयात् ॥ मनोरमस्वर प्राणी । ज-
 वेत् सुस्वरनामत ॥ २४ ॥ अयुक्तगद्यप्यादेय-गक् स्यादादे-

कहेवाय ठे ॥ १९ ॥ पेंड्रि, त्रेड्रि, चोड्रि तथा पचेंड्रिजीवो
 ग्रसनामकर्मथी ग्रस कहेवाय ठे, अने स्थूल एवा पृथ्वीकाय-
 आदिक प्राणीठे वादरनामकर्मथी वादर कहेवाय ठे ॥ २० ॥
 पर्याप्तानामकर्मथी जीवो सन्धिकरणपर्याता अने करणपर्याता क-
 हेवाय ठे, तथा प्रत्येकनामकर्मथी प्रत्येकशरीरी कहेवाय ठे
 ॥ २१ ॥ बळी स्थिरनामकर्मना उदयथी प्राणीजंता दात तथा
 हान्यादिक स्थिर घाय ठे, अने शुजनामकर्मना उदयथी
 नाजिनी उपरनो मस्तकादिकजाग शुज घाय ठे ॥ २२ ॥
 कोइ प्राणी शुजपणावडे करीनेज स्पष्टरीते मस्तकादिकथी
 आनद पामे ठे, अने कोइक अशुजपणावडे करीनेज स्पष्टरी-
 ते चरणआदिकथी क्रोध करे ठे ॥ २३ ॥ बळी सुजगनामक
 र्मना उदयथी उपकार नहि करनारो एवो पण प्राणी लोकोने
 प्रिय थड्पडे ठे तथा सुस्वरनामकर्मना उदयथी प्राणी मनो
 हर स्वरवाळो घाय ठे ॥ २४ ॥ बळी आदेयनामकर्मथी अ-

યનામત. ॥ યશોનામ્નો યશ કીર્તિ—વ્યાપ્નોતિ જીવિ દેહિન
 ॥ ૨૫ ॥ તત્ર ચ—પરાક્રમતપસ્ત્યાગા—શુદ્ધભૂતયશસા હિ યત
 ॥ કીર્તન શ્લાઘન ક્ષેયા । સા યશ કીર્તિરુત્તમે ॥ ૨૬ ॥ યદ્વા
 દાનાદિજા કીર્તિ । પરાક્રમકૃત યશ ॥ એકદિગ્ગામિની કી
 ર્તિ । સર્વદિગ્ગામુક યશ ॥ ૨૭ ॥ સ્થાવર સ્યાત્ સ્થાવરાચ્યા
 ત્ । સૂક્ષ્મ સ્યાત્સૂક્ષ્મનામત ॥ અપર્યાતોંગી ધ્રિયેતા—અપર્યા
 સનામકર્મત ॥ ૨૮ ॥ સાધારણાગ સ્યાત્સાધારણાચ્યાનામ
 કર્મત ॥ અસ્થિરાસ્થિદત્તજિહ્વા—કર્ણાદિરસ્થિરોદયાત્ ॥ ૨૯ ॥
 નાજેરધોઽશુજ પાદા—દિક ચાશુજનામત ॥ ઝગર્તાપ્યનિ-

યુક્ત બોલનારો પ્રાણી પણ આદેયવચનગાળો થાય છે તથા
 યશનામકર્મથી પ્રાણીજંતી યશકીર્તિ પૃથ્વીમા ફેલાય છે. ॥
 ॥ ૨૫ ॥ વઢી ત્યા—પરાક્રમ, તપ તથા દાનઆદિકથી ઉત્પ
 ન્નથયેલા યશપદે કરીને જે પ્રશસા થાય છે, તેને ઉત્તમોગ
 ‘ યશ કીર્તિ ’ જાણવી ॥ ૨૬ ॥ અથવા જે દાનઆદિકથી
 ઉત્પન્નથયેલી છે, તેને કીર્તિ જાણવી, અને જે પરાક્રમથી ઉ
 ત્પન્ન થાય છે તેને યશ જાણવો વઢી કીર્તિ એક દિશામા ગ
 મન કરનારી છે, અને યશ સર્વ દિશામા ગમન કરનારો છે
 ॥ ૨૭ ॥ વઢી સ્થાવરનામકર્મથી પ્રાણી સ્થાવર થાય છે, તથા
 સૂક્ષ્મનામકર્મથી સૂક્ષ્મ થાય છે, અને અપર્યાસનામકર્મથી પ્રા
 ણી અપર્યાતો મૃત્યુ પામે છે ॥ ૨૮ ॥ વઢી સાધારણનામકર્મ
 થી પ્રાણી સાધારણશરીરગાળો થાય છે, અને અસ્થિનામક
 મના ઉદયથી પ્રાણી અસ્થિર દારુ, દાત, જિહ્વા તથા કર્ણ
 ટિક્કગાળા થાય છે ॥ ૨૯ ॥ વઢી અશુજનામકર્મના ઉદય

६ स्या—लोकानां दुर्जगोदयात् ॥ ३० ॥ उक्तं च प्रज्ञापना-
 वृत्तौ—अणुवक्त्रं विवर्द्धण । जो हृ पिउं नस्तं सुजगनामुदरं
 ॥ उवगारकारगोत्रि हृ । न स्थणं दुजगस्सुदण ॥ ३१ ॥ सु-
 जगदणवि हृ कोइ । किंचीयासन्नं दुजगो नडि ॥ जायइ
 तदोसाउ । जहा अजवाण तित्थयरो ॥ ३२ ॥ दुष्टानिष्टस्वरो
 जतु—संवेददुस्वरनामत ॥ युक्तवाद्यप्यनादेय-गम्योऽनादे-
 यनामत ॥ ३३ ॥ अयशोऽकीर्तिजाग्जीवा-अयशोनामोदयाद्ग-
 वत् ॥ असंस्थायरदशक । अमुक्ते स्वरूपन ॥ ३४ ॥ पराया

धी प्राणीने नाजिनी नीचेना जागमा चरणादिक अशुभ था
 य ठे, तेमज दुर्जगनामकर्मना उदयधी उपकार करनारो म
 नुष्य पण लोकोप्रति अल्लखामणो पाय ठे ॥ ३० ॥ वळी ने
 मादे पणवणानी वृत्तिमा कह्यु ठे क—याइक माणस जो के
 उपकार करतो नधी, तोपण सुजगनामकर्मना उदयधी पणा-
 उने प्रिय थइ पडं ठे, अने उपकार करनार प्राणी पण दुर्जा-
 ग्यनामकर्मना उदयधी रुचि करनारो घता नधी ॥ ३१ ॥ व
 ली कोइक प्राणी सुजगनामकर्मना उदयगळा हास ठता
 पण कोइकप्रति जे दुर्जगगळा पाय ठ ने दोष ने दुर्जांगी
 ना ठ रानी पठ " ना क भीषकरप्रतु जस अतल्योने रुचि
 करता घडशकना नधी तस ॥ ३२ ॥ वळी दुस्वरनामकर्म
 यी प्राणी दुष्ट अन्न अतिष्ठ स्वरगळा पाय ठ अन्न घनादे
 यनामकर्मयी उक्तगडा पण अनाप्यअन्नगळा पाय ३ ॥
 ॥ ३३ ॥ वटी अयशनामकर्मना उदयधी जीव अपदश अन्न
 अपर्दीतिन नननाग पाय ठ एकी गंत प्रमदशकनु तथा

નાદયાત્રાણી । પરંપા વલ્લિનામપિ ॥ સ્યાદ્ દુરૂપં મદુન્નામ-
 લલ્લિવશ્ચોદ્વામનામત ॥ ૩૫ ॥ યત સ્વયમનુષ્ણોપિ । નવ
 ત્યુલ્લપ્રકાશકૃત્ ॥ તદાતપનામકર્મ । રવિત્રિમિશ્રિગિના ॥
 ॥ ૩૬ ॥ ઉલ્લસ્પર્શોદયાદુલ્લ—સ્વ મેર્ગા તુ પ્રકાશિના ॥ નહા
 તપાત્સા કિંતુ સ્યા—તાદૃગ્લોહિતવર્ણત ॥ ૩૭ ॥ તદુચોતના
 મકર્મ । યતોઽનુલ્લપ્રકાશકૃત્ ॥ નવતિ પ્રાણિનામગ । સ્વયા
 તજ્યોતિરાદિવત્ ॥ ૩૮ ॥ રક્ષોપધ્યાદયોઽપ્યેત—મુદ્યોતનામક
 મર્મણા ॥ દ્યોતતે મુનિદેવાશ્ચ । વિહિતોત્તરવેક્રિયા ॥ ૩૯ ॥ ય
 તો વપુર્નાતિગુરુ । નાતિલલ્લગિના નવેત્ ॥ નામકર્માગુલ્લધુ ।

સ્થાવરદશકનુ સ્વરૂપ કન્યુ ॥ ૩૪ ॥ વલ્લી પરાઘાતનામકર્મ
 ના ઉદયથી પ્રાણી વીજા વલ્લવતોપ્રતિ પણ અજિત થાય છે,
 તથા ઉદ્વાસનામકર્મથી તે ઉત્તમ ઉદ્વાસવાલો થાય છે ॥
 ॥ ૩૫ ॥ વલ્લી આતપનામકર્મથી પ્રાણી સૂર્યધિવની પેઠે પોતે
 અનુષ્ણ ઠતા પણ પ્રાણીઝને ઉલ્લ પ્રકાશ કરનારો થાય છે ॥
 ॥ ૩૬ ॥ વલ્લી ઉષ્ણસ્પર્શના ઉદયથી ઉષ્ણ ઇન્દ્રિય અગ્નિનુ જે પ્ર
 કાશિતપણુ છે, તે આતપનામકર્મથી નથી, પરંતુ તેવાપ્રકાર
 ના લોહિતવર્ણથી છે ॥ ૩૭ ॥ વલ્લી જેથી કરીને અનુલ્લ ઠતા
 પણ પ્રાણીઝનુ અગ સ્વયોતની જ્યોતિની પેઠે જે પ્રકાશ કર
 નારુ થાય છે, તે ઉચોતનામકર્મનો ઉદય જાણવો ॥ ૩૮ ॥
 વલ્લી એવીરીતે ઉચોતનામકર્મથી રક્ષ તથા ઔપમિયાદિ
 કો, તેમજ ઉત્તરવેક્રિય કરનારા મુનિઝ અને દેવો ઉચોતપ્રત
 થાય છે ॥ ૩૯ ॥ વલ્લી જેથી કરીને પ્રાણીઝનુ શરીર નહિ
 અત્યંત જારી, અંતે નહિ અત્યંત હલકુ, એવુ થાય છે, તેને

तदुक्त युक्तिकोविदे ॥ ४० ॥ तद्वेत्तीर्थकृन्नाम । यतस्त्रिजग-
तोऽपि हि ॥ अर्चनीयो जगत्पती । प्रातिहार्याद्यल्लुत ॥ ४१ ॥
तद्विशते स्थानकाना-भाराधनात्रिकाच्यते ॥ जवे तृतीये नृ-
गता-वेव सम्पत्तशास्त्रिणा ॥ ४२ ॥ उदयश्च भगवत्स्य । के-
रलोपत्यनतर ॥ वेद्यते चेतद्विज्ञान्या । धर्मोपदेशनादिभि ॥
॥ ४३ ॥ यथास्थाने नियमन । कुर्यान्निर्माणनाम तु ॥ अगो
पागाना एवादि-काष्ठानामिदं पार्थकि ॥ ४४ ॥ प्रतिजिह्वा
दिना स्वीया-यवेनोपहन्यते ॥ यत शरीरी तदुप-घात
नाम प्रकीर्तित ॥ ४५ ॥ जवेदानखाज्जनोगो-पज्ञांगवीर्यधि-
मद्वत् ॥ अतराय पचत्रिध । शोशाध्यक्षमम द्वाद ॥ ४६ ॥ य-

उक्ति जाणनाराउण अगुस्त्रिधुनामकर्म कथु ठे, ॥ ४० ॥ उळी
जेयी करीने प्राणी प्रतिहारयादिकनी शोनागळो ययोपको
लणे जगतमा पूजनीक थाय ठे, ते तीर्थंकरनामकर्म कहेयाय
ठे ॥ ४१ ॥ ते तीर्थंकरनामकर्मने समकीती जीव श्रीजा तर
मा मनुष्यगतिमाज रक्षोचको वीशस्थानकना आराधनची नि-
काचित करे ठे ॥ ४२ ॥ आ तीर्थंकरनामकर्मना उदय रेव
लज्जाननी उत्पत्ति पठी नुस्त थाय ठे अने ते कर्म म्मानिर-
हित धर्मदेशनादिउरुदे वेदाय ठे ॥ ४३ ॥ उळी निर्माणना
मकर्म ठे ते सुतार जम घरयादिकना काष्ठान नम अगोपा
गाने योग्यस्थानर गाठवी थापे ठे ॥ ४४ ॥ उळी जयी प्रा
णी प्रतिजिह्वात्रि पानाना अययव वरीर ह्णाय ठे नन उ
पघातनामकर्म कथु ठे ॥ ४५ ॥ उरु। ज्ञान ध्यान योग उ
पनाम अने शीघ्र एव पाचन विप्र कर्नाम अनायजन पाच

था दित्तावपि नृपे । न प्राप्नोति धनं जनः ॥ प्रातिकूल्यं गतः
 कोशा—ध्यक्षे केनापि हेतुना ॥ ४७ ॥ अपि जानन् दानफलं
 । विज्ञे पात्रे च सत्यपि ॥ तथा दातुं न शक्नोति । दानातराय-
 -विघ्नित ॥ ४८ ॥ तथैवोपायविज्ञोऽपि । कृतयत्नोऽपि नासुमान्
 ॥ हेतोः । कुतोऽपि प्राप्नोति । लाजं लाजातरायत ॥ ४९ ॥
 -जोगोपजोगौ प्राप्ताव-प्यर्गः । ज्ञोऽस्तु न शक्नुयात् ॥ जोगोप-
 -जोगांतराय—विघ्नितो मम्मणादिवत् ॥ ५० ॥ इष्टानिष्टवस्तु
 लब्धि-परिहारादिपृथग् ॥ शक्नोऽपि कर्तुं न कर्तुं । नेष्टे वी-
 र्यांतरायत ॥ ५१ ॥ ज्ञानानां च ज्ञानिनां च । गुर्मादीनां च

प्रकारान् वे, तथा ते जमारीसरखुं वे ॥ ४६ ॥ जेम राजाने
 देवानी इच्छा होवाठता पण कोऽक कारणथी जो जमारी प्र-
 तिकूल थयो होय, तो मनुष्यने धन मळतु नथी ॥ ४७ ॥
 वळी दानना फलने जाणनारो, तेम इव्य तथा पात्रनो स
 योग होय, तोपण दानातरायथी विघ्नयुक्त थयोथको, तेवीरीते
 दान देइ शकतो नथी ॥ ४८ ॥ वळी तेवीजरीते लाजातरा-
 यना योगथी उपायने जाणता ठता पण, तेमज यत्न करता
 ठता पण कोऽक प्राणी कोऽक कारणथी सात मेळनी शकतो
 नथी ॥ ४९ ॥ वळी जोगोपजोगयंतरायथी विघ्नवाळो थये
 लो प्राणी मम्मणशेठ्यादिकनी पेटे प्राप्त थयेला जोगउपजो-
 गोने पण जोगनी शकतो नथी ॥ ५० ॥ वळी इष्टवस्तुनी प्रा-
 प्ति, यने थनिष्ट वस्तुना परिहारयादिकनेपि उद्यम कराने
 शक्तिमान् होवाठता पण वीर्यांतरायथी तेम करीशकतो नथी
 ॥ ५१ ॥ ज्ञाननी, ज्ञानीउनी, गुरुयादिकोनी, तेमज ज्ञानना

धैर्य च ॥ ज्ञानोपकरणानां चा—शातनाष्टपमत्सर ॥ ५२ ॥
 निरोपघातातराय ॥ प्रत्यनीकप्रतिहारे ॥ यन्मात्सर्यकरणं कर्म ।
 ज्ञानदर्शनयोगेर्नवी ॥ ५३ ॥ गुरोर्दिनक्तिरुक्ता—कपायविजया-
 दिनि ॥ यन्माति कर्म सातारय । दाता सद्धर्मदादर्थयुक् ॥
 ॥ ५४ ॥ गुरोर्दिनक्तिरिक्ता । कपायकक्षुपाशय ॥ असाता-
 वेदनीय च । यन्माति दृष्टोऽनुमान् ॥ ५५ ॥ उन्मार्गदेशको
 मार्गा—पक्षापी साधुनिदरु ॥ यन्माति दर्शनमोह । देवादिद्र-
 व्यजन्तक ॥ ५६ ॥ कपायहास्यविषया—दिनिर्व्यमाति देहजुत
 ॥ कपायनोकपायात् । कर्म चारित्रमोहक ॥ ५७ ॥ निवमा-
 ति नास्कायु—मंदारजपरिमह ॥ तिर्यगायु शल्ययुक्तो । धू-

उपकरणोनी आशातना, छेप अने मत्सर करवायी, ॥ ५२ ॥
 तेमज निदा, उपघात, अतराय, प्रत्यनीकपणु, तथा निह्वप-
 णु करवायी प्राणी ज्ञानावरणी तथा दर्शनावणी कर्म बाधे ठे
 ॥ ५३ ॥ उली उत्तमधर्मनी अदर हृदताय ला अने दानेश्वरी,
 एने प्राणी गुर्यादिकनी नक्ति दया तथा कपायोने जीतवा-
 आदिपरडे वरी । सातावेदनी कर्म बाधे ठे ॥ ५४ ॥ वली
 गुर्यादिकनी नक्तिविनाशे तथा कपाये उडे करीने क्लिष्ट आ-
 शयवाजा दृष्टण प्राणी अमानावेदनीयकर्म बाधे ठे ॥ ५५ ॥
 उन्मागत उपशान्तनागे मार्गने आपनागे साधुजनी निदा
 करनागे तथा त्रैलोक्यजन नष्टण करनाग प्राणी दर्शन
 माहर्नय कर्म नाश ठे ॥ ५६ ॥ कपाय हास्य तथा विषया-
 त्रिकावड करीन प्राणी कपायनाकपाय नामनु चारित्रमोहनी
 यकम नाश ठे ॥ ५७ ॥ उली महाचारन अने परिग्रहा

તેશ્ચ જનવચક ॥ ૫૬ ॥ નરાયુર્મધ્યમગુણ । પ્રકૃત્યાત્પ
 યક ॥ દાનાદૌ રુચિમાન્ જીવો । વદ્નાતિ સરલાશય ।
 ચતુર્થાદિગુણસ્થાન—વર્તિનોઝ્કામનેર્જરા ॥ જીવા
 દેવાયુ—સ્તથા વાલતપસ્વિન ॥ ૬૦ ॥ ગુણપ્રેક્ષી લક્ષમઃ
 ધ્યયનાધ્યાપનોચત ॥ ઊચ્ચ ગોત્રમર્હેદાદિ—જક્તો નીચમ
 ન્યથા ॥ ૬૧ ॥ અગૌરવશ્ચ સરલ । શુભ નામાન્યથા શુ
 વદ્નાતિ હિસકો વિદ્મ-મર્હત્પૂજાદિવિદ્મકૃત્ ॥ ૬૨ ॥ ત્વિ
 લ્કર્પતો જ્ઞાન-દર્શનાચરણીયયો ॥ વેદનીયસ્ય ચ ત્રિશ-દ
 ધિકોટિકોટય ॥ ૬૩ ॥ મોહનીયસ્ય ચાબ્ધીના । સતતિ

લો, તથા શબ્દયુક્ત, ધૂર્ત અને લોકોને ઠગનારો પ્રાણી ન
 કીનુ આયુ વાધે છે ॥ ૫૬ ॥ વઢી મધ્યમગુણોવાલો, પ્રકૃ
 યીજ અલ્પ કપાયોવાલો, દાનાદિકમા રુચિવાલો તથા સ
 લ આશયવાલો જીવ મનુષ્યનુ આયુ વાધે છે ॥ ૫૭ ॥ ન
 ચોથાઆદિક ગુણગણામા વર્તતા, અકામનેર્જરાવાલો, જ
 અજ્ઞાનતપસ્વી જીવો દેવોનુ આયુ વાધે છે ॥ ૬૦ ॥ ગુણો
 જોનારો, મદરહિત, પઠનપાઠનમા ઉદ્યમવાલો તથા અરિહ
 ત્યાદિકપ્રતે જક્તિવાલો પ્રાણી ઊચગોત્ર વાધે છે, અને તેષ
 પ્રિપરીતરીતે વર્તનારો પ્રાણી નીચ ગોત્ર વાધે છે ॥ ૬૧ ॥ ગૌ
 રમતાપિનાનો તથા સરલ પ્રાણી શુભનામકર્મ વાધે છે, અને
 તેથી ઊલટો અશુભનામકર્મ વાધે છે, વઢી હિંસક તથા અ
 રિહતપ્રતુની પૂજાઆદિકમા વિદ્મ કરનારો પ્રાણી યતરાયકર્મ
 વાધે છે ॥ ૬૨ ॥ જ્ઞાનાચરણીય, દર્શનાચરણીય અને વેદનીય
 કર્મની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ ત્રીસ કોમાકોમી સાગરોપમોની ૩ ॥

टिकोटय ॥ आयुष स्थितिस्तर्का-त्रयस्त्रिशतयोधय ॥ ६४ ॥
 अथाधाकासरहिता । प्रोक्तेष्वयुगस्थिति ॥ तदुक्तेष्वपूर्वको-
 टी-तार्त्ततीयोक्तवादिका ॥ ६५ ॥ गोत्रनाम्नो सावधाना । वि-
 शति कोटिकोटय ॥ स्थितिर्ज्येष्ठातरायस्य । स्याद् ज्ञानावर-
 णीयम् ॥ ६६ ॥ स्थितिर्जघन्यतो ज्ञान-दर्शनावरणीययो ॥
 अतर्हृतेप्रमिता । तत्प्रतिज्ञिर्निरूपिता ॥ ६७ ॥ कषायप्रत्यय
 यध-माश्रित्याद्यधीयसी स्थिति ॥ स्याद् द्वादशमुहूर्तात्मा । वे-
 दनीयस्य कर्मण ॥ ६८ ॥ उपशातक्षीणमोहा-दिकाना त्व-
 कषायिणा ॥ योग्यहेतुपञ्चन्य । वेद्यय द्वा कृणो स्थिति ॥

॥ ६३ ॥ उच्छी मोहनीयकर्मनी उत्कृष्टी स्थिति सीतेर कोना
 कोनीसागरोपमोनी ठे, तथा आयुर्कर्मनी उत्कृष्टी स्थिति ते-
 त्रीस तागरोपमोनी ठे ॥ ६४ ॥ आ उपर कहेला आयुर्कर्म
 नी उत्कृष्टी स्थिति अथाधाकासरहित जाणवी, अने ते अथा
 धाकाससहित तो पूर्वकोरुना लाजा भागे अधिक जाणवी ॥
 ॥ ६५ ॥ उच्छी गोत्र अने नामकर्मनी उत्कृष्टी स्थिति वीस
 कोनाकोनीसागरोपमोनी ठे, अने अतरायकर्मनी उत्कृष्टी स्थि-
 ति ज्ञानावरणीयजटली ठ ॥ ६६ ॥ उच्छी ज्ञानावरणीय अने
 दर्शनावरणीयनी जघन्यस्थिति नत्र जाणतागउंग अतर्हृते
 जटली कही ठ ॥ ६७ ॥ कषायप्रत्यय-धन आश्रीने वेदनी
 यकर्मनी जघन्य स्थिति नत्र अतर्हृतेनी दाय ठ ॥ ६८ ॥
 उच्छी उपशातमोह अने क्षीणमोहादिक अरपायगुणनापाउं
 मा जीगन पक्ष योग्यहेतुधी या या वेदनायना स्थिति व
 कृणाजटली दाय ठ ॥ ६९ ॥ उच्छी मातनायकर्मनी जघन्य

॥ ६९ ॥ स्थितिर्लघ्व्यतर्मुहूर्तं । मोहनीयस्य कर्मण ॥ आ
 कुल्लकजव—प्रमिता सा प्रकीर्तिता ॥ ७० ॥ अष्टाष्टौ
 मुहूर्तानि । गोत्रनाम्नोर्लघु स्थिति ॥ अतर्मुहूर्तप्रमिता । स
 तरायस्य कर्मण ॥ ७१ ॥ यात्राकालमनुदयो । वरुणस्य य
 कर्मण ॥ तावानवाधाकालोऽस्य । स जघन्येतरो द्विधा ॥ ७२ ॥
 अवाधाकाल उरुष्ट—रुयोऽब्दाना सहस्रका ॥ आद्यकर्म
 सुष्ठु । निर्दिष्टो दृष्टविष्टपे ॥ ७३ ॥ सप्तवर्षसहस्राणि । मोह
 नीयस्य कर्मण ॥ पूर्वकोऽष्टास्तृतीयोऽंग । स जघन्यायुषा गु
 ॥ ७४ ॥ गोत्रनाम्नो कर्मणोस्तु । छे छे सो ऽसहस्रकं ॥ श्री
 त्रिंशद्दसहस्राणि । सोतरायस्य कर्मण ॥ ७५ ॥ जघन्य
 सप्तवाधाऽऽ । सर्वेषामपि कर्मणा ॥ अतर्मुहूर्त प्रमिता । कवि

स्थिति अतर्मुहूर्तनी वे, तथा यायुकर्मनी जघन्यस्थिति ॥
 सुरुजरेटली कहेली वे ॥ ७० ॥ वली गोत्र यने नामकर्मनी
 जघन्यस्थिति यावयाव अतर्मुहूर्तनी वे, तथा अतरायकर्मनी
 जघन्यस्थिति अतर्मुहूर्तजेटली वे ॥ ७१ ॥ यावेषा एता ए क
 मना नेट्याकालमुपि अनुदय होय, तेदयाकाळमुपिना तना
 यमाकाळ रहैयाय, यने तेना जघन्य अने उरुष्ट एम
 रे नेदो वे ॥ ७२ ॥ पंजेवा जगकर्मनो उरुष्टो अवाधाका
 नी रेदो गे जगन्नामर्षीना रणे वे ॥ ७३ ॥ तदा मोहनी
 रकर्मना मानद्वार रणेनो वे, अने यायुकर्मनो उरुष्टा
 रेदो गे श्रीना अरुनेट्यो वे ॥ ७४ ॥ गोत्र अने नाम
 कर्मनो रेदो जगार रणेनो वे, तथा अतर्गदकर्मनो मण ॥
 रणेनो वे ॥ ७५ ॥ वली सप्तवा रमनो जघन्यपी यमा

ता तत्त्ववेदिनि ॥ ७६ ॥ अवाधाकाखहीनाया । यथास्व क
मेणा स्थिता ॥ जवेत्कर्मनिपेकस्तत् । परिजोगाय देहिना ॥
॥ ७७ ॥ कर्मणा दक्षिक यत्र । प्रथमे समये गहु ॥ द्वितीयस-
मये हीन । ततो हीनतर क्रमात् ॥ ७८ ॥ एव या कर्मदक्षि
क-रचना भियंतगिनि ॥ वेदनार्थमसौ कर्म—निपेक इति
कीर्त्यते ॥ ७९ ॥ कर्माण्यमूनि प्रत्येक ॥ प्राणिनामपिखान्यपि
॥ जवेनादो तिष्ठता स्यु-नादीनि प्रवाहत् ॥ ८० ॥ स्वजा
वतोऽकर्मकाणा । जीवाना प्रथम यदि ॥ सयोग कर्मणामगी
-क्रियते समये एचित् ॥ ८१ ॥ नदा कर्मक्षय कृत्वा । सिद्धा-
नामपि देहिना ॥ पुन कदाचित्समये । कर्मयोग प्रसज्यते

काल नो तत्त्वना जाणकारोण अतर्मुहूर्तनो कल्लो ठे ॥ ७६ ॥
जेम अवाधाकाखं करीने रहित एवी कमोनी स्थितिमा तेना
परिजोगमाटे प्राणीउत्ते कर्मनो निपेक थाय ठे ॥ ७७ ॥ जे
पहेला समयनीअदर कमोनु गधारे दलीयु होय ठे, ते बीजा
समयमा तेथी हीन थायठे, तथा पठी अनुक्रमे वधारे वधारे
हीन थनु जाय ठे ॥ ७८ ॥ एवीरीते प्राणीउत् वेदवामाटे क-
र्मदक्षिकोनी जे रचना करे ठे, ते कर्मनिपेक कहेवाय ठे ॥
॥ ७९ ॥ अनादिससारमा रहेला एवा दरेक प्राणीउत्ते अना
दिप्रवाहवाळा आ सधळा कर्मो होय ठे ॥ ८० ॥ वळी ज्यारे
स्वजावधीज अकर्मक एवा जीवोने कोष्क समये पहेला क-
र्मोनु सयोग जो स्वीकारवामा आवे, ॥ ८१ ॥ तो कमोनु
क्षय करीने सिद्धयवेला प्राणीउत्ते पण कोष्क समये कर्मस
योगनो प्रसग आवीजशे ॥ ८२ ॥ वळी अनादिपणु होतेठे

॥ ૬૯ ॥ સ્થિતિર્લઘ્યતર્મુહૂર્તં । મોહનીયસ્ય કર્મણ ॥ અ
 પ કુલ્લકજવ—પ્રમિતા સા પ્રકીર્તિતા ॥ ૭૦ ॥ અઘ્રાષ્ટો
 મુહૂર્ત્તાનિ । ગોત્રનામ્નોર્લઘુ સ્થિતિ ॥ અતર્મુહૂર્તપ્રમિતા ।
 તરાયસ્ય કર્મણ ॥ ૭૧ ॥ યાત્રકાલમનુદયો । વરુસ્ય વ
 કર્મણ ॥ તાવાનવાધાકાલોઽસ્ય । સ જઘન્યેતરો દ્વિધા ॥
 અવાધાકાલ ઉત્કૃષ્ટ—દ્વયોઽબ્દાના સહસ્રકા ॥ આયુર્કર્મ
 સુધુ । નિર્દિષ્ટો દૃષ્ટવિષ્ટપે ॥ ૭૩ ॥ સતતર્પસહસ્રાણિ । મો
 નીયસ્ય કર્મણ ॥ પૂર્વકોઽયાસ્તુત્તીયોશ । સ જવચાપુષા ગુ
 ॥ ૭૪ ॥ ગોત્રનામ્નો કર્મણોસ્તુ । દ્વે દ્વે સોઽબ્દસહસ્રકે ॥ ત્ર
 ણેવાબ્દસહસ્રાણિ । સોતરાયસ્ય કર્મણ ॥ ૭૫ ॥ જઘન્ય
 સ્ત્રવાધાઠ્ઠા । સર્વેપામપિ કર્મણા ॥ અનર્મુહૂર્ત પ્રમિતા । કવિ

સ્થિતિ અતર્મુહૂર્તની ઠે, તથા આયુર્કર્મની જઘન્યસ્થિતિ કુ
 લ્લકજવજેટલી કહેલી ઠે ॥ ૭૦ ॥ વળી ગોત્ર અને નામકર્મ
 જઘન્યસ્થિતિ આઠઆઠ અતર્મુહૂર્તોની ઠે, તથા અતરાયકર્મની
 જઘન્યસ્થિતિ અતર્મુહૂર્તજેટલી ઠે ॥ ૭૧ ॥ વાધેજા એક જે ક
 ર્મનો જેટલાકાલસુધિ અનુદય હોય, તેટલાનાઠ્ઠસુધિનો તેનો
 અવાધાકાલ કહેવાય, અને તેના જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ એમ
 બે જોડો ઠે ॥ ૭૨ ॥ પેહેલા ત્રણકર્મનો ઉત્કૃષ્ટો અવાધાકાલ
 તીર્થકરોષ લણહજારવર્ષોનો રહ્યો ઠે ॥ ૭૩ ॥ તથા મોહની
 યકર્મનો સાતહજાર વર્ષોનો ઠે, અને આયુર્કર્મનો ઉત્કૃષ્ટો પૂ
 ર્વકોરુના ત્રીજા અશજેટલો ઠે ॥ ૭૪ ॥ ગોત્ર અને નામક
 મોનો વે હજાર વર્ષોનો ઠે, તથા અતરાયકર્મનો લણહજાર
 વર્ષોનો ઠે ॥ ૭૫ ॥ વળી સઘળા કર્મોનો જઘન્યથી અવાધા

તા તત્ત્વવેદિજિ ॥ ૭૬ ॥ અવાધાકાલહીનાયા । યથાસ્વ ક-
ર્મણા સ્થિતો ॥ જવેત્કર્મનિપેકસ્તત । પરિજોગાય દેહિના ॥
॥ ૭૭ ॥ કર્મણા દક્ષિક યત્ર । પ્રથમે સમયે ગુહુ ॥ દ્વિતીયસ-
મયે હીન । તતો હીનતર ક્રમાત્ ॥ ૭૮ ॥ એવ યા કર્મદક્ષિ-
ક-રચના ક્રિયતેગિજિ ॥ વેદનાર્થમસો કર્મ—નિપેક ઇતિ
કીર્ત્યતે ॥ ૭૯ ॥ કર્મોષ્ઠમૂનિ પ્રત્યેક । પ્રાણિનામશ્વિલાન્યપિ
॥ જવેઝનાદો તિષ્ઠતા સ્યુ-રનાદીનિ પ્રવાહત ॥ ૮૦ ॥ સ્વજ્ઞા
વતોઽકર્મકાણા । જીગાના પ્રથમ યદિ ॥ સયોગ કર્મણામગી-
-ક્રિયતે સમયે ગચિત્ ॥ ૮૧ ॥ તદા કર્મક્ષય કૃત્વા । સિદ્ધા
નામપિ દેહિના ॥ પુનઃ કદાચિત્સમયે । કર્મયોગ પ્રસજ્યતે

કાલ તો તાવના જાણકારોણ અતર્મૂહૂર્તનો વલ્લો છે ॥ ૭૬ ॥
જેમ અવાધાકાલે કરીને રહિત એવી કર્મોની સ્થિતિમા તેના
પરિજોગમાટે પ્રાણીઝંને કર્મનો નિપેક થાય છે ॥ ૭૭ ॥ જે
પહેલા સમયનીઅદર કર્મોનુ વધારે દક્ષીયુ હોય છે, તે ધીજા
સમયમા તેથી હીન થાયછે, તથા પછી અનુક્રમે વધારે વધારે
હીન થતુ જાય છે ॥ ૭૮ ॥ એવીરીતે પ્રાણીઝં વેદવામાટે ક-
ર્મદક્ષિનો જે રચના કરે છે, તે કર્મનિપેક કહેવાય છે ॥
॥ ૭૯ ॥ અનાદિસતારમા રહેલા એવા દરેક પ્રાણીઝંને અના-
દિપ્રવાહવાલા આ સપલા કર્મો હોય છે ॥ ૮૦ ॥ વઢી જ્યારે
સ્વજ્ઞાવધીજ અકર્મક પણ જીવોને કોઈય સમયે પહેલા ક-
ર્મોનો મયોગ જો સ્વીકારવામા આવે ॥ ૮૧ ॥ તો કર્મોનો
ક્ષય કરીને સિદ્ધયેલા પ્રાણીઝંને પણ કોઈક સમયે કર્મસ-
યોગનો પ્રસંગ આવીજશ ॥ ૮૨ ॥ વઢી અનાદિપણુ હાતેઝતે

॥ ७२ ॥ विश्लेषस्तु जवेजीवा—दनादित्वेऽपि कर्मणा ॥
 नादिजि पावकाथे—स्पलस्येव काचनात् ॥ ७३ ॥ नन्वेव
 रायाणा । पचाना मूलत कथे ॥ सजाते किं ददात्यर्हन् ।
 तत सजते च किं ॥ ७४ ॥ नुक्ते किमुपनुक्ते वा । वीर्यं किं
 प्रवर्तयेत् ॥ न चेत्किञ्चित्तदा तेषा । विघ्नाना किं कथे ॥ ७५ ॥
 ॥ ७५ ॥ अत्रोच्यतेऽर्हत क्षीण—नि शेषघातिकर्मण ॥ गु
 प्रादुर्भवत्येषो—न्तरायाणा कथे यत ॥ ७६ ॥ ददतो लज्जम
 नस्य । नुजतो वोपनुजत ॥ वीर्यं प्रयुजतो वास्य । नातराय
 नवेत् क्वचित् ॥ ७७ ॥ दानलानादिक त्वस्य । न सभवति स
 र्वदा ॥ तत्तत्कारणसामग्र्या । सत्या नयति नान्यथा ॥ ७८ ॥

पण सुवर्णथी अग्निध्यादिकण्डे जेम पत्थरना, तेम ज्ञानथा
 दिकण्डे कर्मो नो जीवथी विश्लेष थाय ठे ॥ ७३ ॥ यने ए
 वीरीते पाचे अतरायोनो मूलथी कथ होते ठते, यरिहतप्रनु
 हमेशा शु देशे ? यने शु मेळयशे ? ॥ ७४ ॥ तेम शु जोगर
 शे ? यथना शु उपनोगयशे ? या रीर्यने पण कंरी रीते फोर
 यशे ? यने जो कहेशो ने, ते कइ पण होतु नथी, ता पत्री
 ते यतगयोना कथथी शु फज थयु ? ॥ ७५ ॥ ह्ये ते शका
 नाडे थर्ही कहे ठे के, क्षीणयथेस ठे सर्व घातिकर्मो जेमना
 एरा यरिहतप्रनुने अतरायोनो कथ होतेठते नीचेप्रमाणे पु
 न प्रगट गय ठे ॥ ७६ ॥ देता, मेळयना जोगयना उरना
 गयनाथका यथना रीर्यने फोरयनाथका तेमने म्हाय पण
 यतराय थनो नथी ॥ ७७ ॥ उरती तेमने हमेशा दान खान
 थादिक सजयना नथी, केमक ने ते कारणोनी सामग्री दाने

नृदेवगत्यानुपूर्व्यो । जाति पचद्वियस्य च ॥ उच्चगोत्र सातवे-
 य । देहा पच पुरोदिता ॥ ८९ ॥ अद्वापाद्वाय सह—नन
 नम्यानमादिम ॥ वर्णगधरसस्पर्शा । श्रेष्ठा अगुस्त्रघ्नापि ॥
 ॥ ९० ॥ पराघातमथोद्भूयास—मातपोद्योतनामनी ॥ नृदेवति-
 र्यगायुपि । निर्माण सन्नजोगति ॥ ९१ ॥ तथेय लसदशक ।
 तीर्यगनामकर्म च ॥ छिद्यत्गारिशदित्येव । पुण्यप्रकृतयो म-
 ता ॥ ९२ ॥ जेदा पच नय ज्ञान—दर्शनावरणीययो ॥ नी-
 चगोत्र च मिथ्यात्न—मसातावेदनीयक ॥ ९३ ॥ नरकस्यानुपूर्व्यो
 च । गतिरागुरिनि नय ॥ तिर्यगत्यानुपूर्व्यो च । कपाया प-
 चर्षिजति ॥ ९४ ॥ एकद्वित्रिचनुरक्ष—जातयोऽसन्नजोगति ॥

वते ते त्राय वे अन्यथाप्रकारे यता नथी ॥ ८८ ॥ मनुष्य
 गति, देवगति मनुष्यानुपूर्वी, देवानुपूर्वी, पंचद्विनी जाति,
 उच्चगोत्र, सातावेदनीय, पूरे कहेखा पाच शरीरो, ॥ ८९ ॥
 त्रण अगोपाग, पहेलु सघयण, पहेलु सस्थान, श्रेष्ठ एवा न-
 र्ण, गध, रस, स्पर्श, तथा अगुस्त्रघ्नु, ॥ ९० ॥ पराघात, उ-
 द्भूयास, आतप, तथा उद्योतनामकर्म, मनुष्य, देव अने ति-
 र्यचनु आयु, निर्माण, सद्भिहायोगति, ॥ ९१ ॥ तेमज लस-
 दशक अने तीर्यकरनामकर्म, णवीरीते वेतालीस पुण्यप्रकृतिउ
 कहेली वे ॥ ९२ ॥ ज्ञानावरणीय अने दर्शनावरणीयना पाच
 अने नय जेदो, नीचगोत्र, मिथ्यात्न, असातावेदनीय, ॥ ९३ ॥
 नरकनी आनुपूर्वी, गति अने आयु, तिर्यचनी गति अने आ-
 नुपूर्वी, पचीस कपायो, ॥ ९४ ॥ एकद्वि, वैद्वि, त्रिद्वि अने
 चर्षिर्द्विपनी जाति, असद्भिहायोगति, अग्रशस्तवर्णादिक,

અપ્રશસ્તાશ્ચ વર્ણાધ્યા-સ્તથોપધાતનામ ચ ॥ ૯૫ ॥ અનાયાનિ
 પચ સસ્થા-નાનિ સહનનાનિ ચ ॥ તથા સ્થાવરદશક-મત
 રાયાણિ પચ ચ ॥ ૯૬ ॥ ઉક્તા ધ્વજીતિરિત્યેતા । પાપપ્રકૃ
 તયો જિને ॥ ન જૂયાન્ વિસ્તરશ્ચાત્ર । ક્રિયતે વિસ્તૃતેર્જિયા
 ॥ ૯૭ ॥ એતેષુ કર્મસ્પદાસુ । જવત્યાથ ચતુષ્ટય ॥ ઘાતિસફ
 જીવસક્ત-જ્ઞાનાદિગુણઘાતકૃત્ ॥ ૯૮ ॥ અત્ય ચતુષ્ટય ચ સ્થા
 -નનોપપ્રાહિસફક ॥ ઠગ્નસ્થાના તથા સર્વ-વિદામપ્યેતદા
 નત્ ॥ ૯૯ ॥ પારાવારાનુકારાદિતિ જિનસમયાદ્ ભૂરિસારાદ
 પારા-દુષ્ટિયોઽધિત્ય મુક્તા ઇવ નવસુપમાયુક્તિપક્તીરનેકા ॥
 મૃત્તા જીવસ્વરૂપપ્રકરણરચના યોરુમુક્તાવલીત્ ॥ સંતકઠ ક

ઉપધાતનામકર્મે, ॥ ૯૫ ॥ પહેલા શિષ્યાયના પાચ સસ્થાના
 થને પાચ સઘયણો, સ્થાવરદશક તથા પાચ અતરાયો, ॥ ૯૬ ॥
 ૭ વ્યાસી પાપપ્રકૃતિઠે જિનેશ્વરોળ કહીઠે ઝઠી અહીં ઘણા
 વિસ્તાર થનાના નયથી વિશેષ ગર્ણન કરેલ નથી ॥ ૯૭ ॥ ૯
 યાઠ કર્મોની અદર પહેલા ચાર કર્મો ઘાતિકર્મોના નામથી
 ઝંઢગાય ઠે, કેમકે તેઝે જીવના જ્ઞાનાદિકગુણોનો ઘાત કર
 નારા ઝે ॥ ૯૮ ॥ ઝઠી ઠેલા ચાર કર્મો નનોપપ્રાહિકમાના
 નામથી ઝંઢગાય ઠે, અને તે કર્મો ઠગ્નસ્થોને તથા સર્વજ્ઞો
 ના જવપર્યંત હોય ઠે ॥ ૯૯ ॥ જીવીને સમુદ્રસરગા, તથા
 ઘણો ઠે માર જેમા ણગા, અને અપાર ણગા શ્રીજિનેશ્વરપ્રભુના
 નિહાનમાર્યા મુક્તાવલોનીપરે નથી અને મુપમ જીવી મુક્તિની
 અનેક યેગિઝને ત્રીણીત્રીણીને જીવન્યરૂપના પ્રકરણની રચના
 નાંદે રનાવેઝી આ મોનીની માઢાને ગિહાન્ માણસો જ્ઞાનના

(६४१)

उपीठे कुरुत कृतधियस्ता चिदुद्धोधसिध्ध्यै ॥ ३०० ॥ विश्वाश्च-
र्यङ्कीर्तिकीर्तिविजयश्रीराचकेद्रातिप — द्राजश्रीतनयोऽतनिष्ट
विनय श्रीतेजपालात्मज ॥ काव्य यत्किञ्च तत्र निश्चितजग-
त्तत्त्वप्रदीपोपमे । सर्गोऽयं दशम सुधारससम पूर्ण सुखेना-
सम ॥ १ ॥ इति श्रीलोकप्रकाशे दशम सर्ग समाप्त ॥

॥ अथैकादशम सर्गं प्रारभ्यते ॥

पुङ्गवानामस्तिकाय-मथ किञ्चित्तनोम्यद् ॥ गुरुश्रीकीर्ति
विजय-प्रसादप्राप्तधीधन ॥ १ ॥ द्रव्यक्षेत्रकालज्ञान-गुणैरेषो
ऽपि पञ्चधा ॥ अतस्तद्रव्यरूपोऽसौ । द्रव्यतस्तत्र वर्णित ॥ २ ॥
लोक एवास्य सङ्गावात् । क्षेत्रतो लोकसमित ॥ काव्यतः शा-

प्रकाशनी सिद्धिने माटे उत्कृष्टासहित कठपीठमा धारण क-
रो ॥ ३०० ॥ ठेला काव्यनो अर्थ आगळनीपेठेज जाणवो ॥
॥ पवीरीते श्रीलोकप्रकाशनेविषे दशमो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ इवे अग्यारमा सर्गनो प्रारज थाय ठे ॥

गुरुमहाराज श्रीकीर्तिविजयजी महाराजनी टुपायी प्राप्त
थयेल ठे बुद्धिरूपी धन जेने एवो दु, इवे पुङ्गवोना अस्ति
कायनु किञ्चित् स्वरूप कहु तु ॥ १ ॥ ए पण द्रव्य, क्षेत्र,
काल, ज्ञान अने गुणवडे करीने पाच प्रकारनो ठे, तेमा द्र-
व्यची तेने अतस्तद्रव्यरूप कहैसो ठे ॥ २ ॥ बळी तेनो स-
ङ्गाव फक्त लोकमाज ठे तेची क्षेत्रची ते लोकजेवनो ठे, तथा
कालची शाश्वतो ठे, अने ज्ञानची वर्णादिकोण करीने युक्त

धतो वर्णा-दिजिर्मुक्तश्च जावत ॥ ३ ॥ गुणतो ग्रहणगुण
 प्रतो द्रव्येषु पदत्वपि ॥ नवेद् ग्रहणमस्यैव । न परेषा क
 वन ॥ ४ ॥ जेदाश्चत्वार एतेषा । प्रज्ञता परमेश्वरे ॥ स्क
 शा प्रदेशाश्च । परमाणव एव च ॥ ५ ॥ अनतजेदा स
 या स्यु । केचन द्विप्रदेशका ॥ त्रिप्रदेश दय सरया—अ
 यानतप्रदेशका ॥ ६ ॥ सूक्ष्मस्थूलपरीणामा । स्यु प्राये
 नतका ॥ एककृणाद्यसरयेय-कालातस्थितिशालिन ॥ ७
 द्विप्रदेशादिकोऽनत-प्रदेशा नो विप्रक्षित ॥ स्कधसग्नो वि
 नाग । स नवेद्देशसङ्गक ॥ ८ ॥ निर्निनाज्यो विनागो य
 कधसवळ एव हि ॥ परमाणुप्रमाणोऽसौ । प्रदेश इति की

॥ ३ ॥ बळी गुणथी ते ग्रहणगुणगळो ठे, केमके ठए व
 योनी थदर फक्त तेनुज ग्रहण कराय ठे, अने बीजाउनु र
 पि पण ग्रहण करातु नथी ॥ ४ ॥ वळी जिनेश्वरोण तेउ
 नीचेप्रमाणे चार नेदो कव्या ठे, स्कध, देश प्रदेश यन
 माणु, ॥ ५ ॥ स्कधोना यनत नेदो होय ठे, कंटलाक र
 शी अने कंटलाक त्रिप्रदेशी तथा सग्यप्रदेशी, असग्य
 शी यने यनतप्रदेशी होय ठे ॥ ६ ॥ वळी ते दरेक थ
 ना, सूत्र यने स्थूलपरिणामगळा तथा एक कृणादिस्थी
 मीने यमग्याता काळमुनिनी न्तिगळा होय ठे ॥ ७ ॥
 देशाथी मामीने यनना प्रदेशोमुनिनो यने स्कधोयी ।
 येंखो ण्यो जे विनाग, तेने ' देश ' नामयी कव्यो ठ ॥ ८ ॥
 यी जेनो नाग न थए शंभे, तथा जे स्कधयीज यथायेडा
 ण्या परमाणुनेम्यो जे विनाग तेने प्रदेश कव्यो ॥

सित ॥ ९ ॥ कार्यकारणरूपा स्तु-र्द्धिप्रदेशादयो यथा ॥ द्वि-
 प्रदेशो ह्योरण्यो । कार्यं त्र्यणुककारण ॥ १० ॥ परमाणुस्त्व-
 प्रदेश । प्रत्यक्षो ज्ञानचक्षुषा ॥ कायानुमेयोऽकायश्च । जवेत्
 कारणमेव स । ११ ॥ यदाहु-—कारणमेव तदत्य । सूक्ष्मो
 नित्यश्च नयति परमाणु ॥ एकरसवर्णगंधो । द्विस्पर्श कार्य-
 सिगंध ॥ १२ ॥ तथापि—शीतोष्णस्निग्धरूक्षेषु । द्वौ चतुर्ष्व-
 पिरोधिना ॥ स्पशो स्याता परमाणु-प्यपरे न कथंचन ॥ १३ ॥
 तथाहु-—परमाण्वादीनामसंख्यातप्रदेशकस्कधपर्यंतानां केषां
 चिदनतप्रादेशकानामपि स्वधाना, तथा एकप्रदेशावगाढानां
 यावत्संख्यातप्रदेशावगाढानां शीतोष्णस्निग्धरूक्षरूपाश्चत्वार

॥ ९ ॥ रज्जी ते ये प्रदेशादिक कार्यकरणरूपं वै, जेमके ये-
 प्रदेशी ये परमाणुर्जनु कार्यं वै, अने त्रण परमाणुर्जनु कारण
 वै ॥ १० ॥ परमाणु वै ते अग्रदेशी अने ज्ञानचक्षुगोचरं वै,
 तथा कार्यवदे अनुमेय अने अकार्यरूप एवो ते कारणरूपज
 याय वै ॥ ११ ॥ कथु वै के—सूक्ष्म, नित्य, एकरस, वर्ण
 अने गंधग्राह्यो तथा ये स्पर्शग्राह्यो अने कार्यना सिगरूप प-
 रमाणु होय व अने तेज अत्यकारणरूप व ॥ १२ ॥ बळी
 तेमा पण शीत उष्ण स्निग्ध अने रूक्ष ए चारे स्पर्शोनी
 अदर विगंधविनाना व स्पशः परमाणुर्जमा होय वै परंतु बी
 ना स्पर्शा काऽपण गीते होता नथी ॥ १३ ॥ बळी कथु व
 क-—असंख्याता प्रदेशस्वधसुधिना परमाणुआदिकाने, तथा
 संख्यात अनेनप्रदेशावगाढा स्वधोन पण तमज एकप्रदेशना
 अवगाढार्थी मारुनीन ठक संख्याताप्रदेशना अवगाढवाळाजने

એ સ્પર્શા ઇતિ પ્રજ્ઞાપનામૃતો ડ્રવ્યક્ષેત્રકાલનામે । પરમા
 ણુશ્ચતુર્વિધઃ ॥ ડ્રવ્યતોઽણુ પુજ્જવાણુ—શ્ચતુર્લક્ષણ એવ સ ॥
 ॥ ૧૪ ॥ અવાહ્યોઽગ્રાહ્ય એવાસા—પ્રત્યેયોઽત્યેય એવ ચ ॥ ક્ષેત્રા
 ણુસ્ત્વચ્ચપ્રદેશ—શ્ચતુર્લક્ષણ એવ સ ॥ ૧૫ ॥ અપ્રદેશોઽવિજ્ઞા
 ગશ્ચા—મધ્યોઽનર્થ ઇતિ સ્મૃત ॥ કાલાણુ સમયાન્ન સ્વા-
 ચ્ચતુર્લક્ષણ એવ સ ॥ ૧૬ ॥ વર્ણગંધરસસ્પર્શ—રહિતશ્રાવ્ય
 નાવત ॥ દ્રવ્યાણુરેવ વર્ણાદિ—જાવપ્રાધાન્યતો મન ॥ ૧૭ ॥
 નાવાણુરથવા સર્વ—જઘન્યશ્યામતાદિકઃ ॥ હૃ પ્રયોજન દ્રવ્ય
 —પરમાણુજિરેવ હિ ॥ ૧૮ ॥ ઇતિ જગઃ શઃ ૨૦ ૩૦ ૪૦ ૫ ॥
 સ નિત્યાનિત્યરૂપ મ્યાત્ । દ્રવ્યપર્યાયજ્ઞેદત ॥ તત્ર ચ દ્રવ્ય

શીત, ઉષ્ણ, સ્નિગ્ધ અને રુક્ષરૂપ ચારજ સ્પર્શો હોય છે, એમ
 પદ્મવર્ણાની વૃત્તિમા કહ્યું છે ॥ ડ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને જાવ
 કરીને પરમાણુ ચાર પ્રકારનો છે, વળી તે ડ્રવ્યથી પુજ્જલપર-
 માણુ ચાર લક્ષણોવાળોજ છે ॥ ૧૪ ॥ અવાહ્ય, અગ્રાહ્ય, અ-
 ત્યેય અને અત્યેય, એવો અચ્ચપ્રદેશરૂપ ક્ષેત્રાણુ પણ ચાર લક્ષ-
 ણોવાળોજ છે ॥ ૧૫ ॥ વળી અપ્રદેશી, અવિજ્ઞાતી, અમધ્ય,
 તથા અનર્થ એવો સમય નામનો કાલપરમાણુ પણ ચાર લક્ષ-
 ણોવાળોજ છે ॥ ૧૬ ॥ વળી જાગ્યથી વર્ણ, ગંધ, રસ અને
 સ્પર્શ કરીને રહિત છે, તેમ વર્ણાદિક જાવપ્રાધાન્યથી તો દ્ર-
 વ્યાણુજ માનેલો છે ॥ ૧૭ ॥ અથવા સર્વજઘન્ય શ્યામપણા
 દિક જાવાણુ છે, પરંતુ અહીં તો ડ્રવ્યપરમાણુર્જનુજ પ્રયોજન
 છે ॥ ૧૮ ॥ પૃથ્વીરીતે જગત્તીજીના વીસમા શતકના પાંચમા
 ઉદ્દેશામા કહ્યું છે ॥ હવે તે પરમાણુ દ્રવ્ય અને પર્યાયના જે

तो नित्य । परमाणोरनाशत ॥ १९ ॥ पर्यायतस्त्वनित्योऽसौ ।
 चतो वर्णादिपर्यवा ॥ नश्यत्येके जवत्यन्ये । विस्रसादिप्रजा-
 वत ॥ २० ॥ अस्य शाश्वतजावेन । केचित्पर्यवनित्यता ॥ म-
 न्यते तदसद्यस्मात् । पचमागे स्फुट श्रुत ॥ २१ ॥ परमाणुपु-
 गलेण जते, सासए असासए ? गो० सिञ्च सासए, सिञ्च अ
 सासए, ते केणद्वेण जते एव बुञ्चति ? गो० दवद्वयाए सासए,
 पञ्चवद्वयाए असासए, इति ॥ पुञ्जखाना दशविध । परिणा
 मोऽथ कथ्यते ॥ २२ ॥ अधनारुयो गतिनामा । सस्थानाख्यस्तथापर
 ॥ २३ ॥ जेदाग्य परिणाम स्या-छर्णगधरसाक्षिधा ॥ स्प-
 शोऽगुरुक्षु शब्द । परिणामा दशेत्यमी ॥ २३ ॥ म्याद्विस्र-

दयी नित्य अने अनित्यरूप ठे तेमा द्रव्ययी ते नित्य ठे, के-
 मके परमाणुनो नाश चतो नयी ॥ १९ ॥ वळी पर्याययी ते
 अनित्य ठे, केमके विस्रसादिकप्रजाययी केदखाक वर्णादिक
 पर्यायो नाश पामे ठे, अने उत्पन्न थाय ठे ॥ २० ॥ वळी
 आ परमाणुना शाश्वतजावे करीने केदखाको पर्यायोनु जे
 नित्यपाणु माने ठे ते असत्य ठे, केमके तेमाटे पाचमा अगमा
 नीचेप्रमाणे प्रगट पाठ ठे ॥ २१ ॥ हे जगयन् ! परमाणुपुञ्ज
 शाश्वतो ठे के अशाश्वतो ठे ? तो के हे गौतम ! स्यात् शा
 श्वतो पण ठे अने स्यात् अशाश्वतो पण उ तो हे जगयन् !
 ते णवी रीते कइ अपेक्षायी कहेवाय ठे ? ना क हे गौतम !
 द्रव्ययी अपेक्षाए ते शाश्वतो ठे अने पर्याययी अपेक्षाए ते
 अशाश्वतो ठे इति ॥ एवे पुञ्जखाना दशप्रकारना परिणाम
 कहे ठे वध गति सम्यान ॥ २२ ॥ जट उण गध रम

साप्रयोगान्या । वध पौञ्जलिको द्विधा ॥ तत्र यो विस्रसाव
 ध । सोऽपि त्रिविध इष्यते ॥ २४ ॥ वधनप्रत्यय पात्र-प्रत्यय
 परिणामज ॥ वधनप्रत्ययस्तत्र । स्कधेषु छ्यणुकादिषु ॥ २५ ॥
 भवेद्भि छ्यणुकादीना । विमात्रस्नेग्ध्यरोद्दयत ॥ मिथो वधो
 ऽसरयकाल—मुत्कर्पात्समयोऽन्यथा ॥ २६ ॥ यदाहु —सम
 निरुयाए वधो । न होइ समलुस्कपाएवि न होइ ॥ वेमाय
 निरुलुस्क—तण्ण वधा उ खधाण ॥ २७ ॥ विपममात्रानिरू-
 पणार्थं चोच्यते—निरुस्स निरुण दुयाहिएण । लुस्कस्स लु
 स्केण दुयाहिएण ॥ निरुस्स लुस्केण उवेति वधो । जहन्नव
 जो विसमो समो वा ॥ २८ ॥ जीर्णमद्यगुकादीना । जाजनं

स्पर्श, अगुरुलघु अने शब्द, ए दशे पुञ्जलोना परिणामो ठे
 ॥ २३ ॥ पौञ्जलिकवध वे प्रकारनो ठे, विस्रसाथी अने प्रयोग-
 थी, तेमा पण जे विस्रसावध ठे, ते पण त्रण प्रकारनो ठे ।
 ॥ २४ ॥ वधनप्रत्यय, पात्रप्रत्यय अने परिणामथी थयेलो, ते
 मा वधनप्रत्ययविस्रावध छ्यणुकादिक स्कधोमा होय ठे ।
 ॥ २५ ॥ वळी विमात्र स्निग्ध अने रुक्षपणाथी छ्यणुकादिको
 नो परस्पर वध उत्कृष्टो असरयाता काळनो अने जघन्य ए-
 क समयनो होय ठे ॥ २६ ॥ कबु ठे के—समनिरुयाए व-
 धो । न होइ समलुस्कपाए वि न होइ ॥ वेमायनिरुलुस्क-
 तण्ण वधा उ खधाण ॥ २७ ॥ वळी अही विपममात्राना नि
 रूपणमाटे कहे ठे—निरुस्स निरुण दुयाहियेण । लुस्कस्स
 लुस्केण दुयाहिएण ॥ निरुस्स लुस्केण उवेति वधो । जहन्न
 वजो विसमो समो वा ॥ २८ ॥ वळी जाजननी यदर जीर्ण

સ્ત્યાનતા તુ યા ॥ સ પાત્રપ્રત્યય સરય-કાલો વાતર્મુહૂર્તિક
 ॥ ૨૯ ॥ પરિણામપ્રત્યયસ્તુ । સોઽગ્રાદીનામનેકધા ॥ જઘન્ય-
 ષ્ઠેકસમય । પળમાસાન્ પરમ પુન ॥ ૩૦ ॥ ઇતિ વિસ્તસાવ-
 ધ ॥ અથ પ્રયોગવધો ય । સ ચૈપાં સ્યાચતુર્વિધ ॥ આસા-
 પનઆલીનશ્ચ । શરીરતત્પ્રયોગકો ॥ ૩૧ ॥ તૃણકાષ્ઠાદિચારા-
 ણા । રજ્જુવેગ્રસતાદિજિ ॥ સસ્યકાસાતર્મુહૂર્તો । વધ આસા-
 પનાજિધ ॥ ૩૨ ॥ ચતુર્ધાલીનવધસ્તુ । પ્રથમ શ્લેષણાજિધ
 ॥ સમુચ્ચયોચ્ચયો વધો । તુર્ય સદ્દનનાજિધ ॥ ૩૩ ॥ ય કુ-
 ઢ્યકુદ્દિમસ્તજ-ઘટકાષ્ઠાદિવસ્તુપુ ॥ સુધામૃત્પક્ષાદ્યાયૈ-ર્ધ

મય તથા ગોઢઆદિકનુ જે સ્ત્યાનપણુ રહે છે, તે પાત્ર પ્રત્ય-
 યવિસ્તસાવ ઠે, અને તેની સ્થિતિ સસ્યાતાકાલસુધિની અ-
 પ્રવા અતર્મુહૂર્તસુધિની હોય છે ॥ ૨૯ ॥ પરિણામપ્રત્યયવિસ્ત-
 સાવધ જે છે, તે મેઘઆદિકનો અનેકપ્રકારનો છે, તેની જઘ-
 ન્યસ્થિતિ એક સમયની છે, અને ઉત્કૃષ્ટી ઇમાસસુધિની છે ॥
 ॥ ૩૦ ॥ પર્વરીતે વિસ્તસાવધનુ સ્વરૂપ કહ્યું ॥ હવે તે પુન-
 હોનો જે પ્રયોગવધ યાય છે, તે ચાર પ્રકારનો છે, આસાપન,
 આલીન, શરીર અને શરીરપ્રયોગ, ॥ ૩૧ ॥ ઘાસ, તથા કા-
 ષ્ઠઆદિકની જારીઝને દોરી તથા નેત્રસતાદિકોચ્ચે કરીને જે
 વધન કરાય છે, તે આસાપન નામનો વધ છે, તથા તેની ઉ-
 ત્કૃષ્ટી સ્થિતિ સસ્યાતાકાલની તથા જઘન્યસ્થિતિ અતર્મુહૂ-
 ર્તની છે ॥ ૩૨ ॥ હવે આલીનવધ ચાર પ્રકારનો છે, તેમા પ-
 હેસો શ્લેષણ, વીજો સમુચ્ચય, વીજો ઉચ્ચય તથા ચોથો સદ્-
 દન નામનો વધ છે ॥ ૩૩ ॥ તેમા કુડ્ય, કુદ્દિમ, સ્તજ, ઘટ

ध स श्लेषणाजिध ॥ ३४ ॥ तटाकदीर्घिकावप्र—स्तूपदे-
कुलादिषु ॥ वध सुधादिजिर्य स्यात् । बहुना च समुच्चय ॥
॥ ३५ ॥ तृणावकरकाष्ठाना । तुपगोमयजसना ॥ उच्चत्वेन च
यो वध । स स्यादुच्चयसङ्गक ॥ ३६ ॥ द्विधा सहननात्यस्तु
। देशसर्वविज्ञेदत ॥ तत्ताय शकटागादौ । पर क्षीरोदकादिषु
॥ ३७ ॥ आरज्यालापनादेया । जघन्योत्कर्षत स्थिति ॥ अ
तर्मुहूर्त्तसरयात—कालौ ज्ञेया विचक्षणौ ॥ ३८ ॥ द्विधा शरी
रवध स्या—देक पूर्वप्रयोगज ॥ प्रत्युत्पन्नप्रयोगोत्थ । पर
सोऽनूतपूर्वक ॥ ३९ ॥ तत्राद्योऽन्यसमुद्घाते । क्षिताना देह

तथा काष्ठआदिक वस्तुजमा चुनो, माटी, क्रादव तथा लाव
आदिकवडे जे वध करवो, ते श्लेषण नामनो कहेवाय ठे ॥
॥ ३४ ॥ बळी तळाव, वावनी, कील्लो, स्तज तथा देवकुप्र
दिकोमा चुनाआदिकवडे घणी वस्तुजमो जे वध थाय, ते स
मुच्चयवध कहेवाय ॥ ३५ ॥ घास, कचरो, काष्ठ, तुप, गोव
तथा राखनो उचाश्वाळो जे वध होय, ते उच्चय नामनो वध
कहेवाय ठे ॥ ३६ ॥ हवे सहननवध देशधी अने सर्वधी ए
म वेप्रकारनो ठे, तेमा पहेलो शकटना अगादिकमा होय,
अने बीजो क्षीरोदकादिकमा होय ॥ ३७ ॥ आलापनधी मा
नीने तेजनी जघन्य अने उत्कृष्टी स्थिति अनुक्रमे यतर्मुहूर्त्त
अने सम्याताकालमुविनी विचक्षणोए जाणवी ॥ ३८ ॥ श
रीरवध वे प्रकारनो होय ठे, एक तो पूर्वप्रयोगधी उत्पन्न थ
येखो, अने बीजो उत्पन्न थयेखा प्रयोगधी थयेखो ठे, अने ते
अनूतपूर्व ठे ॥ ३९ ॥ तेमा पहेलो शरीरवध, अन्यसमुद्घा

तो वह्नि ॥ तेजसकर्मणाणूना । पुन सकोचने जवेत् ॥४०॥
 समुद्रघातान्निवृत्तस्य । पर केवलिनोऽष्टसु ॥ स्यात्पचमे क्षणे
 तेज -कर्मणाणुसमाहृतो ॥४१॥ आत्मप्रदेशविस्तारे । तेज -
 कर्मणयोरपि ॥ विस्तार सहृतो तेषा । सघात स्यात्तयोरपि
 ॥४२॥ देहप्रयोगवधस्तु । बहुधोदारिकादिक ॥ स पचमागे
 शतके-ऽष्टमे ज्ञेय सविस्तर ॥४३॥ इति उधपरिणाम ॥
 गते परिणतिहेधा । सस्पृशत्यस्पृशत्यपि ॥ द्वयोरपि वि
 शेषस्तु । वर्णितस्तत्पारणे ॥४४॥ पुनस्तस्यातरा वस्त्व-तर
 सस्पृशतो गति । यासौ जवेत्सस्पृशती । द्वितीया स्यात्ततो

तनेविषे शरीरधी पहार कहाडेखा तेजस थने कर्मणना पर
 माणुर्जना फरीने सकोचयामा थाय ठे ॥४०॥ थने रीजो
 शरीरवध समुद्रघातधी निवृत्त थयेखा केवलिनगगनने, थाठ
 क्षणोनी थदर पाचमा क्षणमा तेजस थने कर्मणना परमा
 णुर्जने हरतेवते थाय ठे ॥४१॥ आत्मप्रदेशोनो विस्तार हो
 ते वते, तेजस थने कर्मणशरीरनो पण विस्तार थाय ठ, त
 था तेवने सहार होतेवते ते धमे शरीरोनो पण सघात थाय
 ठे ॥४२॥ उळी शरीरप्रयोगवध तो पाणुक्कीने थोदारिक
 थादिकनो थाय ठे थने ते सवधि विस्तार पाचमा थगना
 आठमा शतकधी जाणया ॥४३॥ उळीरीत उधपरिणामनु
 स्वरूप मलू ॥

तस गतिना परिणति उ प्रवारनी ठ स्पष्ट करनी थन
 नहि स्पष्ट करनी उठ। त उध उधना तपाउन त उपागपा
 नी उप्रमाण उणव्या ठ ॥४४॥ उध उध वीची उस्त

ऽन्यथा ॥ ४५ ॥ अथवा—छिन्ना गतिपरीणामो । दीर्घान्
 गतिभेदतः ॥ दीर्घदेशांतरप्राप्ति-हेतुराद्योऽन्यथापर ॥ ४६
 एकेन समयेनैव । पुञ्जल क्लिप्त गच्छति ॥ लोकातादन्यलोका
 त । गते परिणतेर्बलात् ॥ ४७ ॥ तथाहुः—परमाणुपुङ्गवे
 जते, लोकास्त पुरष्ठिमिच्छातो चरिम, नाञ पञ्चष्ठिमिच्छ चरि
 मत एकसमएण गच्छति, दक्षिणिच्छाञ चरिमताञ उत्तरिच्छ
 चरिमत, उत्तरिच्छाञ चरिमताञ दक्षिणिच्छ चरिमत, उव
 रिच्छाञ चरिमताञ हेठिच्छ चरिमत, हेठिच्छाञ चरिमताञ
 उवरिच्छ चरिमत ? एगेण समएण गच्छति हता गोयमा जाव
 गच्छति ॥ इति भगवतीसूत्रे शत० १६ उ० ७ ॥ परिमन्त्र च
 वृत्त । त्र्यम्बक च चतुरम्बक ॥ आर्यत च रूप्यजीव—सस्यान प

करतायका पुञ्जलनी जे गति थाय, ते स्पर्श करती जाणवी,
 अने तेथी उलटी नही स्पर्श करती जाणवी ॥ ४५ ॥ अथ
 गतिपरीणाम वे प्रकारनो ठे, दीर्घ अने ह्रस्व, तेमा लावा दे
 शांतरनी प्राप्तिनो हेतुरूप पहेलो, अने तेथी उलटो बीज
 जाणवो ॥ ४६ ॥ पुञ्जल ठे ते गतिपरिणामना बलथी एक
 समयमा एक लोकातथी बीजा लोकातसुधि जाय ठे ॥ ४७ ॥
 कहु ठे के—हे जगवन् ! परमाणुपुञ्जल ठे ते लोकना पूर्वा
 तथी पश्चिमातसुधि दक्षिणातथी उत्तरातसुधि, उत्तरातथी द
 क्षिणातसुधि, उर्ध्वातथी अधोतसुधि, अने अधोतथी ऊर्ध्वा
 तसुधि शु एक समयमा जाय ठे ? तो के हे गौतम ! ते सर्व
 स्थानके जाय ठे ॥ एवीरीते भगवतीजीना सोळमा शतकना
 आठमा उद्देशामा कहु ठे ॥ परिमन्त्र, वृत्त, त्रिकोण, चतु

चथा मत ॥ ४७ ॥ मरुत्वावस्थिताणरोध । वहि शुपिरमतरे
 ॥ वल्लयस्येव तज्जेय । सस्थान परिमरुत्त ॥ ४८ ॥ अत पूर्ण
 तदेव स्याद् । वृत्त कुलावचक्रवत् ॥ ज्येष्ठ शृङ्गाटवत्कुञ्जि—
 कादिवच्चतुरस्रक ॥ ४९ ॥ आयत द्रुवदीर्घ । घनप्रतरजेदत
 ॥ चत्वारि स्युर्द्धिधा सस्था—नानि प्रत्येकमादित ॥ ५० ॥
 आयत तु त्रिधा श्रेणि—घनप्रतरजेदत ॥ उजयुग्मप्रदेशानि ।
 द्वेधामूनि विनादिम ॥ ५१ ॥ उज प्रदेश प्रतर—वृत्त पचाणुस-
 ज्जव ॥ पचाकाशप्रदेशान—गाढ च परिकीर्तित ॥ ५२ ॥ यत्र

कोण अने आयत, एम पाच प्रकारनु रूपीजीवनु सस्थान क-
 शु ठे ॥ ४७ ॥ बहारना जागमा मरुत्तनी पेटे रहेल ठे पर-
 माणुउंनो समूह जेमा, तथा वच्चे पोजाणवाळु, एवा वल्लयस
 रखा सस्थानने परिमरुत्त सस्थान जाणवु ॥ ४८ ॥ वळी प
 वीजरीते वचमा पण परमाणुउंवडे करीने जे सपूर्ण तथा कृ-
 तकारना चक्रसरखु होय ते वृत्तसस्थान जाणवु तथा शीगो-
 नासरगु त्रिकोण अने कुतकादिकसरखु चतु कोणसस्थान
 जाणवु ॥ ४९ ॥ वळी द्रुवनीपेटे जे लापु होय तेने आयत
 सस्थान जाणवु हवे पहेला चार सस्थाना घन अत प्रतरना
 जेदर्थी व प्रकारना होय ठे ॥ ५० ॥ आयतसस्थान श्रेणि
 घन अने प्रतरना जेदर्थी वण प्रकारनु ठे अने या उजप्रदे-
 श तथा युग्मप्रदेशा पहेनाविना व प्रकारना ठे ॥ ५१ ॥ उ-
 ज प्रदेशने प्रतरवृत्तवाळा पाच परमाणुउर्थी वनेलो तथा पा-
 च आकाशप्रदेशाना अगगाढवाळा कल्या ठे ॥ ५२ ॥ जेमा
 चार प्रदेशा चार दिशाउंमा रहेला ठे तथा एक प्रदेश वच

प्रदेशाश्चत्वार-श्चतुर्दिश प्रतिष्ठिताः ॥ एक प्रदेशोत्त-
 तर तद्यथोदित ॥ ५४ ॥ युग्मप्रदेश प्रतर-वृत्त च द्वादशा-
 क ॥ तावदत्राशावगाढ । तच्चैवमिह जायते ॥ ५५ ॥ चतु-
 रप्रदेशेषु । चत्वारोशा निरतर ॥ स्थाप्यते रुचकाकारा-
 त्परिक्षेपतस्तत् ॥ ५६ ॥ द्वा द्वौ चतुर्दिश स्थाप्यौ । प्रदेश-
 जायते तत् ॥ युग्मप्रदेश प्रतर-वृत्तमुक्त पुरातनैः ॥ ५७ ॥
 सप्ताणुक सप्तखाशा-वगाढ च जवेदिह ॥ उज प्रदेशनिष्प-
 । घनवृत्त हि तद्यथा ॥ ५८ ॥ पचप्रदेशे प्रतर-वृत्ते किञ्च
 पुरोदिते ॥ अध ऊर्ध्वं च मध्याणो-रेकैकोऽणुनिवेश्यते ॥
 ॥ ५९ ॥ द्वात्रिंशदणुसपन्न । तावत्खाशावगाढः ॥ युग्मप्रदेश-
 हि घन-वृत्त जयति तद्यथा ॥ ६० ॥ उक्तप्रतरवृत्तस्य । द्वाद-

मा रद्देशो होय वे, ते ' वृत्तप्रतर ' कथ्यो वे ॥ ५४ ॥ वृत्ती
 प्रतरवृत्त तथा चार परमाणुनालो अने तेदखाज आकाशप्र-
 शना अथगाहनालो युग्मप्रदेश नीचेप्रमाणे थाय वे ॥ ५५ ॥
 चार आकाशप्रदेशोनी अदर रुचकसररा आकारनाळा चा
 अशोने थातरारहित स्थापना, तथा पठी तेजनों परिक्षेप क-
 रीने, ॥ ५६ ॥ चारे दिशाजमा वचे प्रदेशो स्थापना, तेने पू-
 र्वाचार्योण प्रतरयुग्मप्रदेश कथ्यो वे ॥ ५७ ॥ सात परमाणु-
 नाळु तथा सात आकाशप्रदेशोना अथगाहनाळु अने उजप्र-
 देशी रनेयु नीचेप्रमाणे घनवृत्त होय वे ॥ ५८ ॥ पूरु क-
 देखा पचप्रदेशी प्रतरवृत्तमा नीचे, उचे अने मज्जना पामा-
 गुना पदेको परमाणु स्थापनो ॥ ५९ ॥ उक्तीस परमाणुत्री
 रनेयु तथा तेदखाज आकाशप्रदेशोना अथगाहनायु नीचेप्र-

शाशास्त्रस्य वै ॥ उपरिष्ठाद् छादशान्ये । स्थाप्यते परमाण-
व ॥ ६१ ॥ तत पुनर्मध्यमाणु—चतुष्कस्याप्युपर्यध ॥ स्था-
प्यते किल चत्वार—धत्वार परमाणव ॥ ६२ ॥ उज प्रदेश
प्रतर—त्र्यस्र तु त्रिप्रदेशक ॥ त्रिप्रदेशागगाढ च । तदेव जा-
यते यथा ॥ ६३ ॥ स्थाप्येते छावणू पतया । एकस्याधस्तत
पर ॥ एकोऽणु स्थाप्यत इति । निर्दिष्ट शिष्टदृष्टिभि ॥ ६४ ॥
युग्मप्रदेश प्रतर—त्र्यस्र तु पदप्रदेशक ॥ पदप्रदेशागगाढ च
। तदेव किल जायते ॥ ६५ ॥ त्रय प्रदेशा स्थाप्यते । पस्त्या
णुद्वितय तत ॥ आधस्याधो द्वितीयस्य । त्रय एको निवेश्य
ते ॥ ६६ ॥ उज्जाणुक घनत्र्यस्र । पचत्रिंशत्प्रदेशक ॥ पचत्रिं-

माणे घनद्वत्युग्मप्रदेश थाय ठे ॥ ६७ ॥ बली चार थशोवा
ला पुरोक्त प्रतरद्वत्तनी उपर वीजा चार परमाणुं स्थापया ॥
॥ ६८ ॥ धने तेषारपठी मध्यना चार परमाणुद्वत्तनी उपर धने
नीचे चार चार परमाणुं स्थापया ॥ ६९ ॥ द्ये उजप्रदेश
चालु त्रिकोणप्रतर तण प्रदेशो गालु, तथा तण प्रदेशना थ
पगाद्गालु नीचेप्रमाणे थाय ठे ॥ ७० ॥ चे परमाणुद्वत्तने धे
णि थ स्थापया, धने तेषारपठी तेषाना एकनी नीचे वीजो
एक परमाणु स्थापया, एम क्षानीउए कहु ठे ॥ ७१ ॥ द्ये
युग्मप्रदेशगालु त्रिकोणप्रतर ठ प्रदेशो गालु तथा ठ प्रदेशोना
थगगाद्गालु नीचेप्रमाणे थाय ठे ॥ ७२ ॥ धणि थ तण प्र
देशो स्थापया पठी तेषाना पहेषानी नीचे थ परमाणुद्वत्तने धन
वीजानी नीचे एक परमाणु स्थापया ॥ ७३ ॥ द्ये उज्जाणुका
ला त्रिकोणघन पार्श्वीय प्रदेशो गालु तथा पार्श्वीय आकाश

गत्त्वप्रदेशा—वगाढ च जवेयथा ॥ ६७ ॥ तिर्यङ्गनिरतरा प
च । स्थाप्यते परमाणु ॥ तानधोऽध क्रमेणैव । स्थाप्यते
परमाणु ॥ ६८ ॥ तिर्यगेव हि चत्वार-स्त्रयो द्वावेक एव च
॥ जातोऽय प्रतर पच—दशाश पचपक्षिक ॥ ६९ ॥ तत
श्चास्योपरि सर्व-पक्षिष्वत्यात्मशक ॥ विमुच्याशा दश स्था
प्या—स्तस्याप्युपरि पद् तथा ॥ ७० ॥ इत्थमेव तदुपरि । तत्र
एकस्तत पुन ॥ उपर्यस्यापीति पच—त्रिशस्यु परमाणु ॥
॥ ७१ ॥ युग्मप्रदेश तु घन-व्यस्त चतु प्रदेशक ॥ चतुर्व्यामा
शागगाढ । तदप्येव नवेदिह ॥ ७२ ॥ पूर्वोक्ते प्रतरव्यस्ते । त्रि
प्रदेशारमके किय ॥ अणोरेकस्योर्ध्वमेक । स्थाप्यते परमा

प्रदेशना यथागाढाळो नीचेप्रमाणे थाय ते ॥ ६७ ॥ यान
गरहित पात्र परमाणुर्धने तिर्गं स्थापया, अने पत्री तेनी
नीचे नीचे अनुक्रमे नीचेप्रमाणे परमाणुं स्थापया ॥ ६८ ॥
तिर्गं चार, पत्री ग्रण, पत्री ते अने पत्री एक परमाणु स्था
पयो अने पत्रीरीते ते पदर यथागाढो पाच पत्तिनो प्रतर
ययो ॥ ६९ ॥ पल्ली तेगारपत्री तेनी उपर सधे पत्तिनोपि
वेड्या वेड्या अशने तानीने दश यशो स्थापया, अने तेनी उ
पर उ यशो स्थापया ॥ ७० ॥ पल्ली पत्रीरीते तेनी उपर
उपर अने तेनी उपर पण एक स्थापयो, पत्रीरीते पात्रीपण
गन्तुत थाय ते ॥ ७१ ॥ इहे युग्मप्रदेशादु त्रिदोषा
चर प्रदेशोपायु तथा चार याद्वारा-देशोपा यथागाढा
नीचेप्रमाणे थाय उ ॥ ७२ ॥ पूर द्देश्या ग्रणप्रदेशा त्रिदो
पद्वारा एक परमाणुनी उपर एक परमाणु स्थापया ॥ ७३ ॥

गुक ॥ ७३ ॥ उंज प्रदेश प्रतर—चतुरस्र नगाशक ॥ नवा
 काशाशावगाढ—मित्थ तदपि जायते ॥ ७४ ॥ तिर्यग्निरतर ति-
 स्त्र । पक्तयस्त्रिप्रदेशिका ॥ स्थाप्यते तर्हि जायेत । चतुरस्र-
 मयुग्मज ॥ ७५ ॥ युग्मप्रदेश प्रतर—चतुरस्र तु तद्भवेत् ॥ च-
 तुरज्राशावगाढ । चतु प्रदेशसज्जव ॥ ७६ ॥ द्विद्विप्रदेशे द्वे प-
 क्ती । स्थाप्येते तत्र जायते ॥ युग्मप्रदेश प्रतर—चतुरस्र य-
 घोदित ॥ ७७ ॥ सप्तविंशत्यणुजात । तावदज्राशसस्थित ॥ उं
 ज प्रदेश हि घन-चतुरस्र जवेदिह ॥ ७८ ॥ नवप्रदेशप्रतर—
 चतुरस्रस्य तस्य वै ॥ उपर्यधो नव नव । स्थाप्यते परमाणव
 ॥ ७९ ॥ अष्टव्योमाशावगाढ । स्पष्टमष्टप्रदेशक ॥ युग्मप्रदेश
 तु घन—चतुरस्र जवेद्यथा ॥ ८० ॥ चतु प्रदेशप्रतर—चतु-

हवे उंजप्रदेशवालु चोखूणप्रतर नव अशोनु, तथा नव आ-
 काशप्रदेशोना अवगाहवालु नीचेप्रमाणे थाय ठे ॥ ७४ ॥ ति-
 र्गी यने आतरारहित त्रणप्रदेशी त्रण श्रेणिउं स्थापवायी यु-
 ग्मप्रदेशविनानु चतुरस्र थाय ठे ॥ ७५ ॥ हवे युग्मप्रदेशवा-
 लु चोखूणप्रतर चार आकाशप्रदेशोना अवगाहयुक्त अने चार
 प्रदेशोयी उत्पन्नययेतु होय ठे ॥ ७६ ॥ बवे प्रदेशोवाळी वे
 पक्तिउं स्थापवी, यने तेथी उपर कहेतु युग्मप्रदेशवालु चो-
 खूणप्रतर थाय ठे ॥ ७७ ॥ सत्तावीस परमाणुउंथी थयेतु,
 अने तेदखाज आकाशप्रदेशोयुक्त अर्ही उंजप्रदेशी चोरसघन
 थाय ठे ॥ ७८ ॥ ते नवप्रदेशी चोरसप्रतरनी उपर यने नीचे
 नव नव परमाणुउं स्थापवा ॥ ७९ ॥ आठ आकाशप्रदेशोना
 अवगाहवालु अने स्पष्टरीते आठ प्रदेशोवालु युग्मप्रदेशी चो

रत्नस्य चोपरि ॥ चतु प्रादेशिकोज्ज्वोऽपि । प्रतर ५१
 किल ॥ ७१ ॥ उज प्रदेशजं श्रेण्या-यत स्यात्त्रिप्रदेशज ॥ ७
 शावगाढमाणुषु । त्रिषु न्यस्तेषु सतत ॥ ७२ ॥ गिरतर स्यात्
 तान्या—माणुष्या द्विप्रदेशज ॥ गुग्मप्रदेशज श्रेण्या—र
 छ्यज्जाशसस्थित ॥ ७३ ॥ उज प्रदेश प्रतरा-यत पचदशाश
 ॥ तावद्व्योमाशावगाढ--मित्य तदपि जायते ॥ ८४ ॥ पडि
 श्रेयेऽपि स्थाप्यते । पचपचाणस्तदा ॥ उज प्रदेशजनित । न
 वति प्रतरायत ॥ ७५ ॥ पदसाशस्य पदप्रदेश । स्यागुग्मप्र
 रायत ॥ त्रिषु त्रिषु द्वयो परस्यो—न्यस्तेषु परमाणुषु ॥ ७६ ॥
 पचचत्वारिंशदश—मोजाणुक घनायत ॥ पचचत्वारिंशदत्र—

रत्नपुन नीचेप्रमाणे याय वे ॥ ७७ ॥ चार प्रदेशोराळा चो
 मूणप्रतरनी उपर वीजो पण चार प्रदेशोराळो प्रतर स्यापरा
 ॥ ७८ ॥ उजप्रदेशीश्रेणियायत त्रण प्रदेशोयुक्त तथा म
 थाकाशप्रदेशोना थयगाढयुक्त त्रण परमाणुऽस्यापरायी य
 य वे ॥ ७९ ॥ गुग्मप्रदेशी श्रेण्यायत, वे प्रदेशोयुक्त तथा
 थाकाशप्रदेशोनी स्थितिमायु, यने यानभारहित वे परमा
 पुर्तने स्यापरायी याय वे ॥ ८० ॥ उज प्रदेशी प्रतरा
 यत पदर प्रदेशोराणु तथा तेदनाज थाकाश देशोना था
 गाढवायु नीचेप्रमाणे याय वे ॥ ८१ ॥ त्रणे दक्षिणी तथा
 सचचार परमाणुऽस्यापरायी उजप्रदेशी नरायत याय ॥
 ८२ ॥ उ थाकाशप्रदेशोराणु तथा उजप्रदेशी मूण मूण गुग्म
 नरायत उज पचिर्त त्रण त्रण परमाणुऽस्यापरायी याय ॥
 ८३ ॥ पलाज्जिम थगाकटु तथा परापीम थाकाश

प्रदेशेषु प्रतिष्ठित ॥ ८७ ॥ तत्र च—

पूर्वमुक्ते पचदश-प्रदेशप्रतरायते ॥ पचदश पचदशा—
एव स्याप्या उपर्यध ॥ ८८ ॥ छादशाश छादशात्रा—शाव
गाढ घनायत ॥ युग्मप्रदेशज ज्ञेय-मित्थ तदपि जायते ॥ ८९ ॥
परुक्त्व च प्रतरा—यतस्योपरि विन्यसेत् ॥ पदप्रदेशात्ततो
युग्म-प्रदेश स्याद्वनायत ॥ ९० ॥ विंशत्यत्राशागगाढ । विंश-
त्यशात्मक जवेत् ॥ युग्मप्रदेश प्रतर-परिमरुजनामरु ॥ ९१ ॥
चतुर्दिश तु चत्वार-श्चत्वार परमाणव ॥ त्रिदिशु स्याप्य ए
केको । तवेदेव कृते सति ॥ ९२ ॥ अष्टौ त्रिंशत्तरेणा—मुप
र्यणुषु विगतौ ॥ स्थापितेषु युग्मजात । स्याद्वन परिमरुज ॥
॥ ९३ ॥ एतच्चत्वारिंशदश । तावत्प्राशप्रतिष्ठित ॥ उज प्रदेश-

शोनी यदर प्रतिष्ठित यथेषु षड् उजाणु घनायत वे ॥ ९४ ॥
बळी त्या—

पूर्वे कहेसा पदरप्रदेशी प्रतरातमा उपर अने नीचे पदर
पदर परमाणुते स्थापना ॥ ९५ ॥ चार अशोरास्तु तथा चार
आकाशप्रदेशोना अरगाद्वयस्तु युग्मप्रदेशी घनायत नीचे प्र
माणे थाय व ॥ ९६ ॥ व अकोशाला प्रतरायतनी उपर व
प्रदेशाने स्य प्रगर्भी युग्मप्रदेशी घनायत थाय व ॥ ९७ ॥
वीम आकाशप्रदेशाना अरगाद्वयस्तु युग्मप्रदेशी प्रतर परिम
रुज थाय व ॥ ९८ ॥ चार त्रिंशात्तमा चार चार परमाणुते
स्थापना अत्र त्रिंशात्तमा पररा स्थापना । वीमीन करन
वन ॥ ९९ ॥ न वीम परमाणुतेनी उपर वीडा वीम परमाणु
तेन स्थापन वन युग्मप्रदेशी षड् उज परिमरुज थाय व ॥ १०० ॥

जनिता । तत्र जेदो न समतो ॥ ६४ ॥ उक्तप्रदेशन्यूनत्वे ।
 सज्जवति न निश्चित ॥ सस्थानानि यथोक्तानि । तत इत्थं प्र
 रूपणा ॥ ६५ ॥ यथा पूर्वोक्त पचा-णुप्रतरवृत्तत ॥ एक
 त्राशे कर्पिते स्यात् । समाग चतुरस्रक ॥ ६६ ॥ एतान्यर्तो
 द्वियत्वेन । नैवातिशयवर्जिनै ॥ ज्ञेयान्यत स्थापनाति । प्र
 दर्श्यते इमास्तु ता ॥ ६७ ॥ जघन्यानि किञ्चैतानि । सर्वाण्यु
 त्कर्षत पुन ॥ अनताणुस्वरूपाणि । मध्यमान्यपराणि तु ॥
 ॥ ६८ ॥ तथोक्तमुत्तराध्ययननिर्युक्तौ—परिमरुत्वेयगृहे । त से
 चउरस आये चैव ॥ घणपरपटमवज्ज । उजपणसे य जुम्मे

अने ते चालीस अशोवाळु तथा तेदलाज आकाश-देशोथी
 प्रतिष्ठित थयेसु ठे, वळी अहीं तेना उजजनेत तथा देश
 जनित जेदो कहेला नथी ॥ ६४ ॥ वळी पूर्वोक्त-देशोथी न्यून
 पणामा निश्चये करीने यथोक्तस्थानो सज्जवता नथी, यने
 तेथी नीचेप्रमाणे प्ररूपणा करेली ठे ॥ ६५ ॥ जेन पूर्वे कहे
 ला पाच अणुउंगाला प्रतरवृत्तथी एक अश ने खेंचते ठते, तु
 ल्यअशोवाळु चोरस थाय ठे ॥ ६६ ॥ हवे पूर्वे कहेला पाच
 तेउने अतिशयविनाना जीवो अर्तोद्वियपणागडे करीने जाणी
 शकता नथी, अने तेथी करीने स्थापन-पूर्वक ते देखानीये
 ठीये, ते स्थापनाउं नीचे प्रमाणे ठे ॥ ६७ ॥ ते पूर्वे कहेला
 सघळा जघन्य ठे, अने उत्कृष्टथी तो अनता परमाणुउंगाला
 ठे, अने वाकीना मध्यमो ठे ॥ ६८ ॥ ते माटे उत्तराध्ययन
 नी निर्युक्तिमा कथु ठे के—परिमरुत्वेय गृहे । त से चउरस
 थायण चैव ॥ घणपरपटमवज्ज । उजपणसे य जुम्मे य ॥

य ॥ ९९ ॥ पचगवारसग खनु । सत्तगवत्तीसग च वट्ठमि ॥
 तिय ठङ्गपण्णतीसा । चत्तारि य होंति तसमि ॥ १०० ॥ नव
 चेय तद्दा चउरो । सत्तावीसा य अट्ठचउरसे ॥ तिगदुगपन्न-
 सेय य । उच्चय य आयए होंति ॥ १ ॥ पणयाला वारसग ।
 तद्देय य आययमि सठाणे ॥ वीसा चत्तालीसा । परिमरु
 ल एय सठाणे ॥ २ ॥ पचनागे त्पनित्यस्य । पष्ठ सस्थानमी
 रित ॥ पचत्थोपि व्यतिरिक्त । छ्यादिसयोगसज्ज ॥ ३ ॥
 सस्थानयोर्द्वयोर्ध्व-एकद्वये न सज्ज ॥ तथापि जिन्नजि
 न्नाशे । ते स्याता दर्शिकादिभूत ॥ ४ ॥ एषु चादृशप्रदेशा-
 -वगाहीने स्वभासत ॥ भूषास्यद्वानि १, २—आशस्था-
 थी ने तानि च ॥ ५ ॥ सस्थानमायत पोढा । द्विपेध परिम

॥ ९९ ॥ पचगवारसग खनु । सत्तगवत्तीसग च वट्ठमि ॥ ति
 य ठङ्गपण्णतीसा । चत्तारि य होंति तसमि ॥ १०० ॥ नव
 चेय तद्दा चउरो । सत्तावीसा य अट्ठचउरसे ॥ तिगदुगपन्न-
 रसेय य । उच्चय य आयए होंति ॥ १ ॥ पणयाला वारसग ।
 तद्देय य आययमि सठाणे ॥ वीसा चत्तालीसा । परिमरु
 ल एय सठाणे ॥ २ ॥ उल्लि पाचना अमा तो उच्च सस्था
 नने ते पाचेथी व्यतिरिक्त यने वे यादिकना सयोगथी उ
 त्पन्न थयेनु कलु त्र ॥ ३ ॥ उल्लि जो के वे सस्थानोनो एक
 द्वयनी अदर सतर होइ शकतो नथी तो पण दर्शिकादि
 नीपठे (कननीनापठे) तउ जिन्न जिन्न अशोमाग होयठे
 ॥ ४ ॥ उल्लि तेउमा अ-प्रप्रदेशाना प्रगाह्याता स्व
 जावर्थी घणा होय ठ, अन घणा आकाशप्रदेशोमाता थोका

मल ॥ चतुर्विधानि शेषाणि । सस्थानानीति विशति ॥ ६ ॥
 जेदारय पुञ्जलपरी-णामो जवति पचधा ॥ समप्रतरजेदो ६
 । चूर्णिकाजेद इत्यपि ॥ ७ ॥ जेदोऽनुतटिका निरयो । जेद उ
 त्करिकाजिध ॥ स्वरूपमप्यथेतेषा । यथाश्रुतमथोच्यते ॥ ८ ॥
 लोहखंभादिवत्सम—जेदो जवति निश्चित ॥ जूर्जपत्रात्रपट
 ला—दिवत्प्रतरसङ्गित ॥ ९ ॥ स जवेच्चूर्णिकाजेद । हि
 समृत्पिरुवत्किल ॥ इक्षुत्वगादिवदनु—तटिकाजेद इष्यते ॥
 ॥ १० ॥ उत्कीर्यमाणे प्रस्थादो । त स्यादुत्करिकाजिध ॥ त
 टाकापटवाप्यादि—ज्वप्येव ज्ञान्यतामय ॥ ११ ॥ द्रव्याणि
 जियमानानि । स्तोकान्पुत्करिकाजिग ॥ पश्चानुदूर्या शेन

होय ठे ॥ ५ ॥ श्यायतसस्थान ठप्रकारनु ठे, परिममल बेप्र
 कारनु ठे, यने बाकीना चार प्रकारना ठे, गरीरीते बीस स
 स्थानो ठे ॥ ६ ॥ हवे जेद नामनो पुञ्जलपरीणाम नीचेप्रमा
 णे पाच प्रकारनो होय ठे, समजेद प्रतरजेद, चूर्णिकाजेद,
 ॥ ७ ॥ यनुतटिकाजेद तथा उत्करिकाजेद, हवे तेजनु सि
 द्धातोमा खम्याप्रमाणे स्वरूप कह्ये ठे —॥ ८ ॥ लोहखंभा
 दिरुनीपेठे समजेद होय ठे, तथा नोजपत्र थने यत्रपटवा
 दिरुनीपेठे प्रतरजेद होय ठे ॥ ९ ॥ फेकेला एग माटीग
 पिंनरीपेठे चूर्णिकाजेद थाय ठे, यने सेखनी रय्यादिरुनीपेठे
 थनुतटिकाजेद थाय ठे ॥ १० ॥ प्रस्थादिको उतरता प
 का उत्करिका नामनो जेद थाय ठे, गरीरीते ते जेदो त
 टाव, कुवा नया गाय्यादिरुनीपे ना रीयेथो ॥ ११ ॥ उ
 त्करिकाजेदेकरीने जेदावा द्रव्यो थोना होय ठे, थने बाकी

णि । स्युरनतगुणानि च ॥ १२ ॥ वर्णं परिणताना तु । जेदा-
 पच प्ररूपिता ॥ कृष्णनीलास्त्रपीत—शुक्ला इति विज्ञेदत ॥
 ॥ १३ ॥ स्यु कज्जलादिउत्कृष्ठा । नीला नील्यादिउन्मताः ॥
 स्युहिंशुलादिउद्रक्ता । पीताश्च काचनादिवत् ॥ १४ ॥ शुक्ला
 शखादिवन्ध—परिणत्या तु ते द्विधा ॥ पुष्पादिउत्सुरजयो ।
 दुर्गंधा लशुनादिवत् ॥ १५ ॥ रसं परिणतास्ते तु । प्रकारै-
 पच निर्मता ॥ तिक्तकटुकपायाम्बु—मधुरा इति ज्ञेदत ॥ १६ ॥
 कोशातक्यादिवत्तिक्ता । कटवो नागरादिवत् ॥ प्रोक्ता आम-
 कपित्यादि—वत्कपायरसाचिता ॥ १७ ॥ आम्बुकादिवदम्बु-
 स्यु—मधुरा शर्करादिवत् ॥ स्पर्शं परिणता येऽपि । तेषामष्ट-

ना पश्चानुपूर्वीवडे करीने अनतगणा होय ठे ॥ १२ ॥ वर्णों
 वडे करीने परिणत एवा तेजना, कृष्ण, नील, अरुण, पीत
 अने शुक्ल, एम पाच जेदो कहा ठे ॥ १३ ॥ काजलआदि
 कनीपेठे कृष्ण होय ठे, गळीआदिकनीपेठे नीला होय ठे, हिं
 गळायादिकनीपेठे लाल होय ठे, तथा सुवर्णआदिकनीपेठे
 पीला होय ठे, ॥ १४ ॥ तथा शखादिकनीपेठे श्वेत होय ठे,
 वळी तेज गंधपरिणतिवडे करीने वे प्रकारना ठे, एटसे पुष्पा-
 दिकनीपेठे सुगंधी ठे, अने लसणआदिकनीपेठे दुर्गंधी ठे
 ॥ १५ ॥ वळी रसवडे करीने परिणमेला एवा तेजना तिक्त,
 कटु, कपायेला, खाटा तथा मधुरा, एम पाच जेदो ठे ॥ १६ ॥
 कोशातकीआदिकनीपेठे तेज तीखा ठे, नागरादिकनीपेठे क-
 रुवा ठे, तथा काचा कपित्यादिकनीपेठे तेजने कपायेला क-
 हा ठे ॥ १७ ॥ वळी तेज आवळाआदिकनीपेठे खाटा ठे,

विधा पुन ॥ १७ ॥ उक्षशीतो मृदुस्पर्शो । स्निग्धरूक्षो गुल्म-
घु ॥ उक्षस्पर्शास्तत्र बह्व्या-दिवत् शीता हिमादिवत् ॥ १८ ॥
वर्हादिवच्च मृदव । खराश्च प्रस्तरादिवत् ॥ स्निग्धा घृतादि-
वद् ज्ञेया । रूक्षा जस्मादिवन्मता ॥ २० ॥ गुरुस्पर्शपरिणता
। वज्रादिवत्प्रकीर्तिता ॥ लघुस्पर्शपरिणता । अर्कतूलादिव-
न्मता ॥ २१ ॥ अगुरुलघुपरिणामव्यवस्था चैव—धूमो लघु-
रूपलो गुरु—रूष्वाधोगमनशीलतो ज्ञेयो ॥ गुरुलघुरनिवस्तिर्य-
ग्गमनादाकाशमगुरुलघु ॥ २२ ॥ व्यवहारतश्चतुर्धा । ज्वरति-
वस्तूनि धादराण्येव ॥ निश्चयतश्चागुरुलघु । गुरुलघु चेति द्वि-

તથા સાકરઆદિકનીપેઠે મધુરા ઠે, હવે સ્પર્શવડે કરીને પરિણમેલા એવા તેડના આઠ જોડો ણે ॥ ૧૮ ॥ ઝણ, શીત, મૃદુ, ધર, લિગ્ધ, રૂઢ, ગુરુ અને લઘુ, તેમા અગ્નિઆદિકની પેઠે ઝણસ્પર્શવાળા ણે, તથા હિમાદિકનીપેઠે શીતસ્પર્શવાળા ણે ॥ ૧૯ ॥ પીંઠાઆદિકનીપેઠે મૃદુ (કોમલ) ણે, તથા પ્રસ્તરાદિકનીપેઠે ધરસ્પર્શવાળા ણે, ઘૃતાદિકનીપેઠે લિગ્ધ જાણવા, તથા રાઘઆદિકનીપેઠે રૂઢ કહેલા ણે ॥ ૨૦ ॥ વઢી વજ્રાદિકનીપેઠે તેડને ગુરુસ્પર્શવાળા કહ્યા ણે, અને આકાશના તૂલનીપેઠે લઘુસ્પર્શવાળા કહ્યા ણે ॥ ૨૧ ॥ અગુરુલઘુપરિણામની વ્યવસ્થા નીચેપ્રમાણે ણે—ધુમાગ્નો લઘુ ણે, અને પત્થર ગુરુ ણે, અને તેથી તેડને અનુક્રમે ઝઘ્ઘ્વે અને અધોગમન કરનારા જાણવા તથા વાયુ તીર્થે જતો હોગાથી ગુરુલઘુ ણે, અને આકાશ અગુરુલઘુ ણે ॥ ૨૨ ॥ વ્યવહારથી વાદરવસ્તુ-ઉંજ ચારપ્રકારની હોય ણે, અને નિશ્ચયથી તો અગુરુલઘુ અને

જેથેર ॥૨૩॥ તત્રાપિ-વાદરમપ્રસ્પર્શ । દ્રવ્ય રૂપ્યેવ જવતિ ગુરુલ-
 ધુક ॥ અગુરુલધુ ચતુ સ્પર્શ । સૂક્ષ્મ વિયદાયમૂર્તમપિ ॥ ૨૪ ॥
 વૈક્રિયમૌદારિકમપિ । તેજસમાહારક ચ ગુરુલધુક ॥ કાર્મણ
 મનોવચાસિ । સોપ્વાસાન્યગુરુલધુકાનિ ॥ ૨૫ ॥ તથોક્ત-નિ-
 ષ્ઠયત્ત સત્તગુરુ । સત્તલક્ષુ વા ન વિજ્ઞાપ્ય દત્ત ॥ વચ્ચારત્ત ઝ જુ-
 ક્કાઈ । વાયરલ્લધેસુ નણેસુ ॥ ૨૬ ॥ અગુરુલધુ ચત્તફાસા । અ-
 રૂવિદદ્વા ય દ્વોતિ નાયદ્વા ॥ સેસા ઝ અઠ્ઠફાસા । ગુરુલધુઆ
 નિઠ્ઠયનયસ્સ ॥ ૨૭ ॥ ઝરાલ્લિય વેઝવિય । આદ્વારગતેયગુરુલ-
 દ્વદ્વા ॥ કમ્મસગમણનાસાઈ । યયાઈ અગુરુલધુઆઈ ॥ ૨૮ ॥
 ઇતિ જગવત્તીરુત્તો ॥

ગુરુલધુ એમ પ્રેષકારનીજ હોય છે ॥ ૨૩ ॥ તેમાં પણ—વા-
 દર આઠફરસી એવું રૂપીદ્રવ્યજ ગુરુલધુ હોય છે અને સૂક્ષ્મ,
 ચોફરસી તથા અમૂર્ત એવું આકાશઆદિક પણ અગુરુલધુ
 હોય છે ॥ ૨૪ ॥ વૈક્રિય, ઔદારિક, તેજસ અને આહારક,
 ઇટલા ગુરુલધુ છે, તથા ઝડવાસસહિત એવા કાર્મણ, મન, અ-
 ને વચન, એ અગુરુલધુ છે ॥ ૨૫ ॥ કહ્યું છે કે—નિશ્ચયથી
 દ્રવ્ય સર્વથાપ્રકાર ગુરુ નથી, તેમ સર્વથાપ્રકારે લધુ પણ ન-
 થી પરંતુ વ્યવહારથી વાદરસ્વધોમા તે ઘટે છે ॥ ૨૬ ॥ ચો-
 ફરસી અરૂપીદ્રવ્ય અગુરુલધુ હોય છે, અને પાકીના આઠફ-
 રસી નિશ્ચયનયની અપેક્ષાળ ગુરુલધુ હોય છે ॥ ૨૭ ॥ ઔદા-
 રિક વૈક્રિય આહારક અને તેજસ ઇટલા ગુરુલધુ દ્રવ્યો છે,
 અને કાર્મણ મન વચનઆદિક અગુરુલધુ દ્રવ્યો છે ॥ ૨૮ ॥
 એવીરીતે ભગવત્તીર્જીની શ્રુતિમા કહ્યું છે ॥

वर्णगंधरसस्पर्श—सस्थानैर्मुख्यजावत ॥ प्रत्येक चिंति
 तेजेदो । स्युर्ज्यासोऽत्र ते त्वमी ॥ २९ ॥ एकस्योज्ज्वलवर्ण
 स्य । द्यो जेदो गवजेदत ॥ सस्थानेश्च रसेश्चापि । पच पच वि
 दो मता ॥ ३० ॥ स्पर्शस्तथाष्ट जेदा स्यु—रेवमेकस्य वि
 ति ॥ इतीह पचजिर्वर्ण—नेदाना शतमाप्यते ॥ ३१ ॥ स
 स्थानाना रसाना च । प्राधान्येनैवमिष्यते ॥ शत शत वि
 दाना । ततो जात शतत्रय ॥ ३२ ॥ सुगंधीना पच पच । जे
 दा वर्ण रसेस्तथा ॥ सस्थानैश्चाष्ट नु स्पर्श । स्युर्द्वयोविंशति
 स्तत ॥ ३३ ॥ दुर्गंधानामपीत्यं स्यु—द्वयोविंशतिरेव हि ॥
 पदचत्वारिंशदुत्तय—योगे स्युर्गंधजा इति ॥ ३४ ॥ शीतस्पर्श

वळी ते दरेकना मुख्यजावथी चितवेला एवा वर्ण, गंध,
 रस, स्पर्श थने सस्थाने करीने नीचेप्रमाणे अर्ही घणा जेदो
 थाय ठे ॥ २९ ॥ एकज उज्ज्वलवर्णना गंधथी वे जेदो ठे,
 तथा सस्थानोथी थने रसोथी पण पाच पाच जेदो कळा ठे
 ॥ ३० ॥ वळी तेमज स्पर्शोण्डे करीने आठ जेदो होय ठे,
 एजीरीते अर्ही ते पाच वर्णोना एकसो जेदो थाय ठे ॥ ३१ ॥
 वळी एवी रीते सस्थानोना थने रसोना पण प्रधानपणावडे
 करीने सो सो जेदो होय ठे, थने एजीरीते त्रणसो जेदो थ
 या ॥ ३२ ॥ वळी सुगंधीना वर्ण, रस थने सस्थानोए करी
 ने पाच पाच तथा स्पर्शोए करीने आठ, एम त्रेवीस जेदा
 यथा ॥ ३३ ॥ वळी एजीररीते दुर्गंधोना पण त्रेवीसज जेदा
 ठे, एवीरीते तेठे उधने साये मेळययाथी गंधना जेताजीम
 जेदो थाय ठे ॥ ३४ ॥ वळी गंधना जेदथी शीतस्पर्शना प

स्यापि जेदो । छौ मतौ गधजेदत ॥ सस्यानरसवण्णेध । पच
 पच जिदस्तथा ॥ ३५ ॥ शीतस्याधिकृतत्वेन । तत्रोक्तस्य त्व-
 सज्जवात् ॥ जिदोऽस्य शेवे स्पर्शं पद् । स्युल्लयोरिंशतिस्ततः
 ॥ ३६ ॥ स्पर्शानामेवमष्टाना । प्रत्येक गधयोरपि ॥ त्रयोविंश-
 तिजेदत्ताद् । द्विशती त्रिंशदुत्तरा ॥ ३७ ॥ एवमेते पुनस्ताना
 । जेदा सर्वे प्रकीर्तिता ॥ शतानि पच सत्रिंशा—न्येवमजी-
 वरूपिणा ॥ ३८ ॥ योऽसौ शब्दपरीणामो । द्विधा सोऽपि शु-
 नोऽशुन ॥ पुनस्ताना परीणामा । दशाप्येव निरूपिता ॥ ३९ ॥
 गधद्रव्यादिवह्नाता-नुकूट्येन प्रसर्पणात् ॥ तादृशद्रव्यमूत्रो-
 -पघातकतयापि च ॥ ४० ॥ ध्वने पौनसिकत्व स्या—पौ

ण वे जेदो कहा ठे, तथा संस्थान रस अने वणोए करीने
 पाच पाच जेदो ठे ॥ ३५ ॥ चली अही शीतस्पर्शने प्रहण
 करेजो होवाथी तेमा उल्लपणानो असेंजर ठे, अने तेथी पा
 कीना स्पर्शानडे करीने ठ जेदोने तेमा भेल्लवगधी त्रेवीस जे
 दो थाय ठे ॥ ३६ ॥ एवीरीते आठ स्पर्शाना तथा पछे ग
 धोमाना दरेक गधना त्रेवीस त्रेवीस जेदो होवाथी सवे म
 लीने पसोत्रीस जेदो थया ॥ ३७ ॥ एवीरीते सर्व मलीने
 अजीव अने रूपी पुनसोना पाचसाने सोस जेदो कहा ॥
 ॥ ३८ ॥ चली जे शब्दपरीणाम ठे ते पण शुन अने अशुन
 तम वे प्रमाणना ठ एवीरीने पुनसोना दश परीणामो कहा
 ॥ ३९ ॥ वट्ठ गधद्रव्यादिवनीपठ वाचुना अनुहसपणाए क
 रीने फेलावाथी तेमज तेम प्रमाणना द्रव्यनीपठ एउअति
 उपघातरूपणागी ॥ ४० ॥ शब्दनु पुनसिरूपण पुनिवाटु ठ

क्तिक यत्तु केचन ॥ मन्यते व्योमगुणता । तस्य तन्नोपयुज्यते
 ॥ ४१ ॥ अस्य व्योमगुणत्वे तु । दूरासन्नस्वशब्दयो ॥ श्रवण
 न विशेष स्यात् । सर्वग सखु यन्नन ॥ ४२ ॥ यथा गन्ध
 स्तथा वाया—तपोद्योततमास्यपि ॥ सति पौञ्जलिकान्येवे-त्या
 हु. श्रीजगदीश्वरा ॥ ४३ ॥ यदादर्शादौ मुखादे । प्रतिर्निव
 निरीक्ष्यते ॥ सोऽपि वायापुञ्जजाना । परिणामो न तु भ्रम ॥
 ॥ ४४ ॥ भ्रमो ज्ञानातरवाह्य । स्याद्वैतत्तु तथेक्ष्यते ॥ न च
 भ्रम स्यात्सर्वेषा । युगपत्पटुचक्षुषा ॥ ४५ ॥ सर्वस्थूलपदार्था
 ना । ते वायापुञ्जलो पुन ॥ साक्षादेव प्रतीयते । वायादर्श
 नत स्फुटा ॥ ४६ ॥ सर्वं ह्येन्द्रियक वस्तु । चयापचयधर्मक ॥

परतु केदलाक अन्यदर्शनीज के जेज शब्दने आकाशगुणवा
 लो कहे ठे, तेजनु ते कहेषु युक्तियुक्त नथी ॥ ४१ ॥ वळी
 शब्दने जो आकाशगुणवालो मानवामा आवे, तो दूर अने
 नजदीक थता शब्दने साजळवामा फेरफार थवो न जोश्ये,
 केमके आकाश तो सर्वजगोए तुल्य (सर्वव्यापी) ठे ॥ ४२ ॥
 जेम शब्द पौञ्जलिक ठे, तेमज वाया, आतप, उद्योत अने
 अधिकार पण पौञ्जलिकज ठे, एम श्रीजिनेश्वरोए कहु ठे ।
 ॥ ४३ ॥ वळी दर्पणआदिकनेविषे मुखआदिकनु जे प्रतिर्निव
 देसाय ठे, ते पण वायापुञ्जलोनो परिणाम ठे, परतु भ्रम न
 थी ॥ ४४ ॥ भ्रम तो ज्ञानातरवाह्य होय ठे, अने आ तो ते
 म देसातु नथी, वळी रोगरहित नेत्रवाळा एवा सर्वने एकी
 वसते कइ भ्रम थतो नथी ॥ ४५ ॥ वळी सर्वपुञ्जलपदार्थोना
 ते वायापुञ्जलो तो वायाना दर्शनथी प्रगटरीते साक्षातज दे-

રશ્મિવદ્વ રશ્મયસ્તુ । ઠાયાપુજ્જલસહતિ ॥ ૪૭ ॥ તથોક્ત પ્ર
 શાપનાદૃત્તો—સર્વેન્દ્રિયક વસ્તુ સ્થૂલ ચયાપચયધર્મક રશ્મિ-
 વદ્વેતિ ॥ અત્રાપ્ય તાદૃશસામર્થ્યો । તે ઠાયાપુજ્જલા પુન ॥ વિ-
 ચિત્રપરિણામા સ્યુ । સ્વજ્ઞાવેન તથોચ્યતે ॥ ૪૮ ॥ યદાતપા
 દિત્યુક્તે તે । ગતા વસ્તુન્યજ્ઞાસ્વરે ॥ તદા સ્વસવધિવસ્ત્વા—
 કારા સ્યુ શ્યામરૂપકા ॥ ૪૯ ॥ દૃશ્યતે હ્યાતપજ્યોત્ત્લા । દી-
 પાલોકાદિયોગત ॥ સ્થૂલદ્રવ્યકૃતિસ્થાયા । મૂમ્યાદો શ્યામ-
 રૂપિકા ॥ ૫૦ ॥ યદા તુ સ્વજ્ઞાદર્શાદિ—જ્ઞાસ્વરદ્રવ્યસગતા ॥
 તદા સ્યુસ્તે સ્વસ-ધિ-દ્રવ્યવર્ણકૃતિસ્પૃશ ॥ ૫૧ ॥ આદર્શા

ચાય ઠે ॥ ૪૬ ॥ વઢી સર્વે દ્વિયગોચર પદાર્થ કિરણોનીપેઠે
 ચયાપચયધર્મવાઢો ઠે, અને કિરણો તો ઠાયાપુજ્જલોની શ્રેણિ-
 ઠે ॥ ૪૭ ॥ તેમાઢે પદ્મવણાની રૂતિમા કહ્યુ ઠે કે—સર્વે સ્થૂ-
 લ દ્વિયગોચરપદાર્થ કિરણોનીપેઠે ચયાપચયધર્મવાઢો ઠે ॥
 વઢી તેવા પ્રકારની સામગ્રી પામીને તે ઠાયાપુજ્જલો પણ સ્વ-
 જ્ઞાવે કરીને વિચિત્રપરિણામવાઢા થાય ઠે, તે કહે ઠે ॥ ૪૮ ॥
 જ્યારે તે કિરણો આતપચાદિકવઢે કરીને યુક્ત એવી અજ્ઞા-
 સ્વર વસ્તુમા દાઢલ થાય ઠે, ત્યારે તેઢં પોતાના સવધવાઢી
 વસ્તુના આકારવાઢા ચયાથકા શ્યામસ્વરૂપી થાય ઠે ॥ ૪૯ ॥
 આતપ, જ્યોત્ત્લા તથા દીપકના પ્રજ્ઞાશયાદિકના યોગથી પૃ-
 થ્વીઆદિકનેવિપે શ્યામસ્વરૂપવાઢી સ્થૂલદ્રવ્યની આકૃતિરૂપ
 ઠાયા દેઢાય ઠે ॥ ૫૦ ॥ વઢી જ્યારે સ્વજ્ઞ તથા દર્પણઆદિ
 ક તેજસ્વી દ્રવ્યના સપ્થવાઢા થાય ઠે, ત્યારે તે કિરણો પો
 તાના સવધવાઢા દ્રવ્યના ગર્ભ તથા આકૃતિને યજ્ઞમાન સ્વરૂપ

दौ प्रतिष्ठाया । यत्प्रत्यक्षेण दृश्यते ॥ मूलवस्तुसद्वर्णा-का
 रादिभिः समन्विता ॥ ५२ ॥ एषा स्वरूपवैचित्र्य । न चैत
 श्रोतव्यते ॥ सामग्रीसहकारेण । नानावस्था हि पुञ्जत्वा ॥
 ॥ ५३ ॥ यथा दीपादिसामग्र्या । तामसा अपि पुञ्जत्वा ॥ प्र
 काशरूपा स्युर्दीपा-पगमे तादृशा पुनः ॥ ५४ ॥ आतपोद्यो
 तयो पौञ्जलिकत्व तु निर्विवाद ॥ पुञ्जत्व तु तमसा । शीत
 स्पर्शतयो स्फुट ॥ नील चक्षत्यधकार—मित्रादिप्रत्ययादपि ॥
 ॥ ५५ ॥—याश्चाप्रतीयातिताद्याः । परोक्ता प्रतियुक्तयः ॥ ता
 स्तु दीपप्रकाशादि-प्रतिवदिपराहता ॥ ५६ ॥ इत्युपरम्यते,

य उ ॥ ५१ ॥ केमके दर्पणआदिकनेविषे मूलवस्तु सरत्ता
 वर्ण अने आकारआदिकवडे करीने संहित एवी प्रतिष्ठाया
 प्रत्यक्ष देखाय ठे ॥ ५२ ॥ वळी तेजना स्वरूपनी विचित्रता
 कइ नथी प्राप्त थती तेजु नथी, कारणके सामग्रीना सयोगथी
 पुञ्जलो नानाप्रकारनी अवस्थावाळा थाय ठे ॥ ५३ ॥ जेम
 दीपकआदिकनी सामग्रीयी अधकारना पुञ्जलो पण प्रकाश
 रूपे थाय ठे, अने दीवो चाल्यो जवाथी फरीने पाठा अध
 काररूपज थाय ठे ॥ ५४ ॥ वळी आतप अने उद्योतनु पौ
 जलिकपणु तो विवादरहितज ठे ॥ वळी अधकारनु पुद्ग
 लिकपणु तो शीतस्पर्शपणाये करीने प्रगटज ठे, केमके श्याम
 अधकार चाखे ठे, एवी प्रतीति थाय ठे ॥ ५५ ॥ वळी य
 हीं अप्रतिधातिपणु इत्यादिक अन्यदर्शनीज ए जे प्रतियुक्ति
 कहेली ठे, तेजनु समन दीपकना प्रकाशआदिकना प्रति
 दिधी जाणवु ॥ ५६ ॥ एमो भावार्थ जाणवो वळी ते संधि

विस्तरात्तदर्थिना रत्नाकरावतारिकादयो विलोम्या ॥ इति पु
नस्तत्त्वमागमे । गदित यत्किञ्च तत्त्वदर्शिभिः ॥ तदनूदितमत्र
मज्जिना । गुह्येन प्रतिशब्दितस्पृशा ॥ ५७ ॥ विश्वाश्चर्यदकी-
र्तिकीर्तिविजयश्रीवाचकेन्द्रातिप— द्राजश्रीतनयोऽतनिष्ठविनय
श्रीतेजपात्मात्मज ॥ काव्य यत्किञ्च तत्र निश्चितजगत्तत्त्वप्रदी
पोपमे । सगो निर्गसितार्थसार्थसुजग पूर्णोऽयमेकादश ॥ ५८ ॥
॥ इति श्रीलोकप्रकाशे एकादशम सर्ग समाप्त ॥ श्रीरस्तु ॥

विस्तारपूर्वक वर्णन जोवानी इत्यावाळाए रत्नाकरावतारिका
आदिक ग्रंथो जोइ लेवा ॥ एवीरीते तत्त्वदर्शानुष आगममा
जे पुद्गलतत्त्व कबु ठे, तेने अनुसारे प्रतिशब्दने स्पर्श कर-
नारी एवी गुफासरखी मारी वाणीवडे मे अहीं कबु ठे ॥
॥ ५७ ॥ ठेळा काव्यनो अर्थ आगळंनीपठेज जाणवो ॥ एवी
रीते श्रीलोकप्रकाशनेविषे अग्यारमो सर्ग समाप्त थयो ॥

॥ समाप्तोऽय गुर्जरजापातरोपेत श्रीद्रव्यलोकप्रकाशो
गुरुश्रीमचारित्रविजयसुप्रसादात् ॥

स्रब्धा यदीयचरणवृजतारसार । स्वादसटाधरितदिव्यसु
वासमृद्दम् ॥ ससारकाननतटे द्युताखिनेव । पीतो मया प्र
वरबोधरसप्रसाह ॥ १ ॥ वदे मम गुरु त च । चारित्रविजयाह्वय
॥ परोपकारिणा धुर्य । चित्र चारित्रमाश्रितम् ॥ २ ॥ युग्म ॥
चारित्रपुत्रा विजयाभिधाना । मुनीश्वरा सूरिचरस्य शिष्या ॥
आनन्दपूर्वविजयनिधम्य । जानास्तपागच्छसुनेतुरेते ॥ ३ ॥

॥ इति गुर्जरजापातरोपेत. ॥
॥ श्रीद्रव्यसोकप्रकाश समाप्त ॥

॥ जापातरकारन्य प्रशस्ति ॥

अत्रास्ति जामनगर नगर गरिष्ठ ।

यस्मिन् जिनेशनिसयोपरिगा पताका ॥

रुद्धि पुरस्य किल दर्शयितु शुलोक ।

लोखानिखेन लुलिताङ्गयतीव रेजे ॥ १ ॥

तत्रोशजातिवणिजा मुकुटोपमस्तु ।

यशो बभूव किल साक्षणनामधेय ॥

तद्दशमौक्तिकनिजोऽत्र यजूव चेन्न्य ।

श्रीवर्धमान इति नाम विमङ्कितो वै ॥ २ ॥

तस्य वशमणिसामजिदाहो ।

राजमान्य इव वारिधिदेश ॥ ३ ॥

रत्नमौक्तिकमणिप्रकराढ्यो—

ऽज्ञाजवत्सुकमलापरिवृत्त ॥ ३ ॥

हस्तराज इति नामतोऽज्ञवत् । तस्य सूनुरमितैर्गुणैर्युत ॥

जैनशास्त्रवरवारिधो मनो । मीनतामजजदस्य सर्वदा ॥ ४ ॥

रचितस्तस्य पुत्रेण । हीराखालाभिधेन ॥

प्रथस्यास्य मया ह्यर्थे । स्वल्पो गुर्जरजापया ॥ ५ ॥

॥ इति प्रशस्ति ॥

જાહેર ખબર.

આમાના પ્રાપ્તિમામા આજે જન્મ જાતના મન—મનુષ્ય નાકી, કુલ
ફક્તીમ, વિશેષ તમા જુદાકી આ કકાના વિષા જાન ગાર ગુફ અન દિ
યતથી કુતી આપનામા આવે , અમ રખાના ગાર આવી ખાતી આ પ્ર
માન કુનામા આવે ,

અવના તેમજ મહારામના કામ કુલ પુત્ર આપનામા આવે
પ્રેમા—મેને જી શ્રીજૈનમાન્કરોદય પ્રિન્સિપ પ્રેમ

જામનગર (મીઠા)

અમૂલ્ય જનગ્રંથો

જુની હસ્તલિખિત પ્રતો ઉપરથી બનતે પ્રયાસે તેને શુદ્ધ
કરી ઉઠા જાના કાગળોમા, જૈની ટાઇપોથી ઠાપી પ્રસિદ્ધ
કરવાનું કાર્ય અમો લગજગ પદર વર્ષ થયા કરીએ ઠીએ, જે
મા અઘ્યાપિ પર્યંત આશરે દોઢસો ગ્રંથો ઠપાડ વહાર પડેલા
ઠે, અને હજુ ચાલુ ઠે, તેનું વિગતવાર પ્રાઇસ-લીસ્ટ (સ્વર્ણ
પત્ર) તદ્દન મફત મોકલવામા આવે ઠે, તેના ફરકોએ એક
પોસ્ટ-કાર્ડ લખી મગાવી લેવું

લખી જણાવવાથી ઇંગ્લીશ લીસ્ટ પણ મોકલવામા આવશે
લસો—૫૦ હીરાલાલ હસરાજ
જામનગર (કાઠીયાવાડ)

આ ગ્રંથ શ્રીજામનગરનિવાસિ પદ્મિત હીરાલાલ હસરાજ
સ્વપરના શ્રેયમાટે પોતાના ' શ્રીજૈનજાસ્કરોદય ' ઠાપણાના
મા ઠાપી પ્રસિદ્ધ કર્યો ઠે ॥ શ્રીરસ્તુ ॥

